वैजयन्ती

THE VAIJAYANTĪ

OF

YĀDAVAPRAKĀŚA.

FOR THE FIRST TIME EDITED

BY

GUSTAV OPPERT, PH.D.,
PROFESSOR OF SANSKRIT AND COMPARATIVE PHILOLOGY,
PRESIDENCY COLLEGE, MADRAS, ETC.

PUBLISHED FOR THE
MADRAS SANSKRIT AND VERNACULAR TEXT PUBLICATION SOCIETY;
AND SOLD BY
THE SCHOOL BOOK AND VERNACULAR LITERATURE SOCIETY,
OLD COLLEGE, NUNGUMBAKAM;
AND BY MESSRS. ARCHIBALD CONSTABLE & CO.,
14, PARLIAMENT STREET, LONDON.

1893.

PREFACE.

The *Vaijayantī* is a well known, highly esteemed, and often quoted but hitherto unpublished Sanskrit Vocabulary. Copies of the whole text are extremely rare. This circumstance may be explained by the fact, that only one part of the dictionary became really popular and was largely used by commentators and other paṇḍits. The Vaijayantī is in fact divided into two large sections; the former, which treats about synonyms, I have called *Paryāyabhāga*, and the latter *Nānārthabhāga*, as it contains the homonyms. Of these two, the latter portion is commonly used, and the majority of MSS. contain that only.

The Paryāyabhāga is arranged in five chapters or kāṇḍas, namely, the *Svarga*, *Antarikṣa*, *Bhūmi*, *Pātāla*, and *Sāmānya* kāṇḍas, while only three chapters, the *Dvyakṣara*, *Tryakṣara*, and *Śēṣa* kāṇḍas, are found in the Nānārthabhāga. The Vaijayantī contains therefore altogether eight kāṇḍas.

Another distinguishing feature of the Vaijayantī is that it contains the most important words of the sacred as well as of the secular literature. This accumulation of Vaidika and Laukika expressions accounts for its greater bulk, and indeed the Vaijayantī exceeds, as far as I know, all the other classical Sanskrit dictionaries in length.

The name of the author is *Yādavaprakāśa*. He has been identified with the celebrated preceptor of the still more renowned Vaiṣṇava reformer *Bhagavad Rāmānujācārya*. As the birth-place of Yādavaprakāśa is mentioned the village *Tiruppuṭkuḻi* or *Gṛdhrasaras* near Kāñcīpuram or Conjivaram. He was originally a staunch adherent of the Advaita

doctrine of Śaṅkarācārya, and is said to have composed the so-called *Yādavabhāṣya*, a commentary on the Brahmasūtra, which, together with the Śaṅkarabhāṣya, he taught his pupils. In course of time differences arose between the *Guru* and the *Śiṣya*, who passionately discussed their conflicting religious principles. As standing evidence of this controversy there can be seen even now a stone pillar in the *Vijayarāghavasvāmi* temple at Tirupputkuḻi on which are sculptured the figures of the two hermits, Yādavaprakāśa holding in his hand the *ēkadaṇḍa* or one single rod as an emblem of the Advaitasannyāsin, while Bhagavad Rāmānujācārya carries the *tridaṇḍa* or three rods, as an indication of his being a Viśiṣṭādvaita sannyāsin.

Eventually, however, Yādavaprakāśa changed his views and became an adherent of the principles advocated by his former pupil, and in proof of this fact may be quoted a picture on the walls of the *Varadarājasvāmi* temple in Kāñcīpuram, which represents Yādavaprakāśa surrounded by his pupils, among whom Bhagavad Rāmānujācārya is conspicuous.

The *Yatidharmasamuccaya*, a work greatly esteemed by pious Vaiṣṇavas, is also ascribed to him, as well as the *Chandōvicitibhāṣya*, a commentary on the Piṅgala chandas.

Yādavaprakāśa lived about 900 years ago: he spent the rest of his life in Kāñcīpuram, and died there as a Vaiṣṇavasannyāsin.

I have used eleven MSS. (*A*, *B*, *C*, *D*, *E*, *F*, *G*, *H*, *I*, *K* and *L*) for this edition of the Vaijayantī.

A is the only MS. which contains all the eight kāṇḍas complete. It is written in Malayālam characters and belongs to the library of H.H. the Ciria Anujan Rāja of Patiññāre Kōvilakam near Calicut, as quoted in the first volume of my *Lists of Sanskrit Manuscripts in Private Libraries of Southern India.* I obtained it through the assistance of Mr. W. Logan, late Collector of Malabar.

B is also written in Malayālam characters. It is however incomplete, as it contains only four kāṇḍas, the fourth being even defective towards the end. It belongs to the library of H.H. the Mahārāja of Travancore, and was kindly confided to my care by the late Mahārāja Rāma Varma.

C is a MS. in Grantha characters and was obtained from M.R.Ry. S. Veṅkaṭavaradatātācārya of Kāñcīpuram. It is in a very imperfect state, is full of mistakes in spelling, and does not contain the last portion of the fourth and the whole of the fifth kāṇḍa.

All the other MSS., *D* to *L*, do not possess the beginning but only the three last chapters, *i.e.*, the Nānārthabhāga; some in a complete, others in a more or less imperfect form. Seven of these MSS. are written in Grantha, and one in Malayālam characters.

I have not been able to procure a commentary of the Vaijayantī, and had, moreover, in many places to rely alone on one MS., the one I mentioned first. It was often difficult to ascertain with sufficient accuracy the meaning of the words and their reading was not seldom doubtful, for the MSS. are in many places illegible and there exists a great resemblance between different letters of the Malayālam characters. It is therefore possible that mistakes have to my regret occasionally crept into the text.

The text of the Vaijayantī is followed by the *Variæ lectiones*, after this comes the *Vocabulary* with some Appendices containing readings contained in other Nighaṇṭus, Corrigenda and Addenda.

I trust that this attempt at an edition of the Vaijayantī will be received with consideration, especially as in a life full of official duties I can only devote my leisure hours to literary pursuits, and it is not always easy to preserve one's energy in so trying a climate like that of Madras.

I cannot conclude this preface without acknowledging the great help and valuable advice I have received from four learned paṇḍits, M.R.Ry. V. Tātadēśikatātācārya, M.R.Ry. T. N. Narasiṁhācārya, M.R.Ry. S. Vaidyanātha Sāstri and M.R.Ry. N. Raṅgācārya. Of these scholars, I am, however, specially indebted to the invaluable services rendered to me by M.R.Ry. T. N. Narasiṁhācārya, who throughout has displayed a great interest in this publication of the Vaijayantī.

MADRAS, GUSTAV OPPERT.
13*th March* 1893.

SCHEME OF TRANSLITERATION.

k, kh, g, gh, ṅ, ḥ, h, a, ā.
c, ch, j, jh, ñ, ś, y, i, ī, e, ē, ai.
ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ, ṣ, r, ṛ, ṝ.
t, th, d, dh, n, s, l, ḷ, l.
p, ph, b, bh, m, ḥ, v, u, ū, o, ō, au. Anusvāra ṁ.
ṟ, ḻ, ḷ, are peculiar to the Dravidian languages.

MADRAS:
PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS.



अथ स्वर्गकाण्डः

आदिदेवाध्यायः

स्वर्गो नाकस्सुरावास ऊर्ध्वलोकः फलोदयः ।
सौरिको भोगभूमिस्स्त्री दिवि द्यौश्च त्रिविष्टपम् ॥ १ ॥
अमर्त्यभवनं गौश्च त्रिदिवस्स्यात् स्वरव्ययम् ।
देवा निलिंपा मरुतो गीर्वाणा वायुनास्सुराः ॥ २ ॥
आदित्या ऋभवोऽस्वप्ना विवस्वन्तो दिवौकसः ।
आदितेया दिविषदो लेखा अदितिनंदनाः ॥ ३ ॥
सुपर्वाणः क्रतुभुजो निर्जरा अमृताशनाः ।
बर्हिर्मुखा विटूपतयस्त्रिदशा हव्ययोनयः ॥ ४ ॥
अमर्त्याश्चाथ न स्त्री स्याद्दैवतं देवता स्त्रियाम् ।
त्रय एवादिदेवास्स्युर्ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ ५ ॥
आजानजास्स्वतोदेवाः कर्मदेवास्तु कर्मभिः ।
ब्रह्मा विधाता विश्वात्मा धाता स्त्रष्टा प्रजापतिः ॥ ६ ॥
हिरण्यगर्भो द्रुहिणो विरिञ्चः कश्चतुर्मुखः ।
पद्मासनस्सुरज्येष्ठश्चिरजीवी सनातनः ॥ ७ ॥
शतानन्दश्शतधृतिस्स्वयंभूस्सर्वतोमुखः ।
परमेष्ठी विश्वरेताः पुरुषो हंसवाहनः ॥ ८ ॥
पद्मभूः प्राणदो वेधा द्रुघणो नाभिजो विधिः ।
वाग्वाणी भारती भाषा गौर्गीर्ब्राह्मी सरस्वती ॥ ९ ॥
विष्णुर्नारायणो बभ्रुश्चक्रपाणिर्जनार्दनः ।
दैत्यारिः पुण्डरीकाक्षस्त्रिककुद्विष्टरश्रवाः ॥ १० ॥
पीतांबरो हृषीकेशो विष्वक्सेनश्चतुर्भुजः ।

श्रीवत्सश्श्रीपतिश्शार्ङ्गी श्रीवत्सांकोऽच्युतो हुणः ॥ ११ ॥
वासुदेवस्स्वभूश्चक्री वैकुण्ठः पुरुषोत्तमः ।
अरिष्टनेमिरजितश्श्रीधरो यज्ञपूरुषः ॥ १२ ॥
मुञ्जकेशी मुररिपुर्गदापाणिरधोऽक्षजः ।
अनन्तशायी बृन्दाको मुकुन्दो धरणीधरः ॥ १३ ॥
शतानन्दश्शतावर्तो युगावर्तस्सुरोत्तमः ।
कालकुन्थो रन्तिदेवः केशवो गरुडध्वजः ॥ १४ ॥
पद्मनाभो विश्वरूपः कृष्णो हरिरसंपुषः ।
कैटभारिर्ब्रह्मनाभो गोविन्दो मधुसूदनः ॥ १५ ॥
आचारा वैष्णवी सूक्ष्मा लक्ष्मीः पुष्टिर्निरंजना ।
जीवनी मोहनी माया नवैता विष्णुशक्तयः ॥ १६ ॥
कौस्तुभोऽस्य मणिर्लक्ष्म श्रीवत्सो नन्दकस्त्वसिः ।
चापश्शार्ङ्गं पाञ्चजन्यश्शंखश्चक्रं सुदर्शनम् ॥ १७ ॥
कौमोदकी गदाथास्य मत्स्याद्यैस्समनामकाः ।
अवतारा नृसिंहस्तु हिरण्यकशिपुद्विषन् ॥ १८ ॥
उपेन्द्र इन्द्रावरजो वामनो बलिकण्टकः ।
आदित्यो द्विपदस्तार्क्ष्यस्त्रिविक्रम उरुक्रमः ॥ १९ ॥
विष्णुश्च जामदग्न्यस्तु रामो दाशरथिः पुनः ।
राघवो जानकीकान्तो रामो रावणसूदनः ॥ २० ॥
[दूषणारिः खरारिश्च कुंभकर्णारिरेव च ।
राक्षसघ्नस्सुखकरः कौसल्यानन्दवर्धनः ॥ २१ ॥
पार्थिवेन्द्रो धनुष्पाणिर्बली दशरथात्मजः ।]
रामस्संकर्षणः पौरो बलदेवो हलायुधः ॥ २२ ॥
बलभद्रः प्रलंबारिः कालिन्दीकर्षणो हली ।

तालांको रेवतीकान्तस्साच्वतो मुसली बली ॥ २३ ॥
भद्रांगो भद्रवदनः कामपालस्सितासितः ।
बलो नीलांबरश्चाथ तस्य संवर्तकं हलम् ॥ २४ ॥
सौनन्दमस्य मुसलं कृष्णो दामोदरोऽद्रिधृत् ।
दाशार्हो नरकारातिर्वनमाली गदाग्रजः ॥ २५ ॥
शैनिः कंसरिपुश्शौरिस्सारथिस्तस्य दारुकः ।
वसुदेवोऽस्य जनको दुन्दुरानकदुन्दुभिः ॥ २६ ॥
प्रद्युम्नो मन्मथः कामो मारो मनसिजस्स्मरः ।
कन्दर्पो दर्पकोऽनंगो मीनांको मकरध्वजः ॥ २७ ॥
पुष्पधन्वा रतिपतिश्शंबरारिरनन्यजः ।
शूर्पकारिर्मधुसखः पञ्चेषुर्विषमायुधः ॥ २८ ॥
बंधुर्वामो जराभीरुर्हृच्छयो मधुसारथिः ।
ब्रह्मसूरनिरुद्धस्स्यादृश्यकेतुरुषापतिः ॥ २९ ॥
अथान्ये ह्यवतारास्स्युर्नरनारायणावृषी ।
अश्वो हयशिराश्शेषः कपिलो व्यास इत्यपि ॥ ३० ॥
दत्तात्रेयश्च कल्कीच बुद्धश्चेत्येवमादयः ।
कपिलस्तु महाविष्णुर्व्यासस्सत्यवतीसुतः ॥ ३१ ॥
पाराशर्यो द्वैपायनः कृष्णद्वैपायनोऽपिच ।
बुद्धस्तु श्रीघनश्शास्ता बोधिसत्त्वो विनायकः ॥ ३२ ॥
समन्तभद्रस्सर्वज्ञो मारजिल्लोकजिज्जिनः ।
षडभिज्ञो दशबलो धर्मराजस्तथागतः ॥ ३३ ॥
मुनीन्द्रस्सुगतश्शाक्यो मुनिरद्वयवाद्यपि ।
शाक्यसिंहस्तु सर्वार्थसिद्धश्शौद्धोदनिर्गुरुः ॥ ३४ ॥
गौतमश्चार्कबंधुश्च जिनस्त्वर्हंस्त्रिकालदृक् ।

अष्टकर्मपरिभ्रष्टो वीतरागश्च केवली ॥ ३५ ॥
लक्ष्मीः पद्मालया शक्तिर्मा क्षीरोदसुतेन्दिरा ।
रमाब्धिजा भार्गवी च स्त्रीलिंगाश्चांबुजाह्वयाः ॥ ३६ ॥
गरुडः काश्यपसुतो गरुत्मानुरगाशनः ।
सुपर्णीतनयस्तार्क्ष्यो वैनतेयो महेन्द्रजित् ॥ ३७ ॥
पन्नगारिर्विष्णुरथस्सुपर्णो विहगाधिपः ।
महेश्वरः पशुपतिश्श्रीकण्ठः पांसुचन्दनः ॥ ३८ ॥
शंकरो गिरिशो रुद्रो गिरीशश्शशिभूषणः ।
भद्रेश्वरश्चन्द्रमौलिः पिनाकी शशिशेखरः ॥ ३९ ॥
कपर्दी धूर्जटिश्शर्वः कपाली नीललोहितः ।
ईश ईश्वर ईशानो भर्गो मृत्युञ्जयो मृडः ॥ ४० ॥
व्योमकेशो महादेवः प्रमथाधिपतिश्शिवः ।
शूली दक्षाध्वरारातिः कामारिः परमेश्वरः ॥ ४१ ॥
कृत्तिवासा अहिर्बुध्न्यो नीलग्रीवस्त्रिलोचनः ।
गंगाधरो विरूपाक्षो वामदेवो वृषध्वजः ॥ ४२ ॥
भूतेशः खण्डपरशुस्स्थाणुरन्धकसूदनः ।
भगनेत्रान्तको भीमस्त्रिपुरारिर्दृगायुधः ॥ ४३ ॥
कटाटंको जटाटीरो जटाझाटो महानटः ।
झिंटीकान्तो रेरिहाणस्सर्वज्ञो नंदिवर्धनः ॥ ४४ ॥
स्थालो डिंडीश उड्डीशः कण्ठेकालो महाव्रतः ।
कृशानुरेता जोटिंगः कंकटीक उमापतिः ॥ ४५ ॥
खट्वांगी मन्दरमणिरुलंदो वृषवाहनः ।
उग्रः कटप्रूर्दिग्वासा झाण्डष्षाण्डोऽकुतश्चनः ॥ ४६ ॥
बहुरूपोऽर्धमकुटो दशबाहुर्देशाव्ययः ।

ज्ञानं वैराग्यमैश्वर्यं तपस्सत्यं क्षमा धृतिः ॥ ४७ ॥
स्रष्टृत्वमात्मसंबंधोऽप्यधिष्ठातृत्वमित्यपि ।
अव्ययानि दशैतानि शंभोरव्ययमस्त्रियाम् ॥ ४८ ॥
वामा ज्येष्ठा शिवा रौद्री चित्तोन्मादकरी सुखा ।
काली कलेबरा भूतदमनी चेशशक्तयः ॥ ४९ ॥
कपर्दोऽस्य जटाजूटः खट्वाङ्गोऽस्य सुखंघुणः ।
पिनाकोऽजगवं युग्यमजगावमजीथवम् ॥ ५० ॥
प्रमथास्स्युः पारिषदा नन्दी स्यान्नन्दिकेश्वरः ।
अथ कूश्माण्डकः केलिकिलो गणपतिप्रियः ॥ ५१ ॥
भृङ्गरीटः पुनर्भृङ्गी चर्मी भृंगिरिटिश्शलः ।
वृषाणो लूनदोर्बाणो भेलुकस्तु कृतालकः ॥ ५२ ॥
वीरभद्रस्तु देवाजो विघ्नेशस्तु विनायकः ।
लंबोदरो हस्तिराज एकदन्तो गजाननः ॥ ५३ ॥
द्वैमातुरः परशुभृदाखुयानो गणाधिपः ।
कुमारश्शरजस्स्कन्दस्तारकारिरुमासुतः ॥ ५४ ॥
महासेनो महातेजाश्शक्तिपाणिर्गुहोऽग्निभूः ।
वैजयन्तास्सिद्धसेनस्सेनानीश्शिखिवाहनः ॥ ५५ ॥
स्वामी गाङ्गेयगौरेयब्रह्मचारिमहौजसः ।
षाण्मातुरः कार्त्तिकेयो ब्रह्मगर्भष्षडाननः ॥ ५६ ॥
सुब्रह्मण्यो नीलदंष्ट्रः क्रौञ्चारिः कुक्कुटध्वजः ।
अस्य शाखो विशाखश्च नैगमेषश्च पृष्ठजाः ॥ ५७ ॥
उमा मेनात्मजा रौद्री रुद्राणी सर्वमङ्गला ।
आर्याऽद्रिजा महादेवी शर्वाणी पार्वती शिवा ॥ ५८ ॥
भ्रामरी रेवती षष्ठी गौतमी बाभ्रवी सती ।

अपर्णापरुजा जारी शण्डिली वारुणी हिमा ॥ ५९ ॥
बर्हिध्वजा शतमुखी योगिनी परमेष्ठिनी ।
सुनन्दा नन्दिनी नन्दा नन्दयन्ती कलापिनी ॥ ६० ॥
कालरात्री महारात्री रक्तदन्त्येकपाटला ।
एकपर्णा भद्रकाली महाकाली करालिका ॥ ६१ ॥
दुर्गा कात्यायनी चण्डी कैटभी सिंहवाहना ।
यमेन्द्रकृष्णमैनाकरामाणां भगिनी स्वसा ॥ ६२ ॥
विंध्यमन्दरकान्तारमलयेभ्यश्च वासिनी ।
चण्डमुण्डा तु चामुण्डा चर्चा मार्जारकर्णिका ॥ ६३ ॥
कर्णमोटी महाचण्डी महागन्धा कपालिनी ।
ब्राह्मी माहेश्वरी चैन्द्री वाराही नारसिंह्यपि ॥ ६४ ॥
कौमारी वैष्णवी चेति ता एतास्सप्त मातरः ॥ ६४" ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां स्वर्गकाण्ड आदिदेवाध्यायः)

लोकपालाध्यायः

इन्द्रो दुश्च्यवनो वज्री वृत्रारिर्वासवो वृषा ।
वृद्धश्रवाश्शुनासीरस्सहस्राक्षो दिवस्पतिः ॥ १ ॥
वास्तोष्पतिर्बलरिपुः पुरुहूतः पुरन्दरः ।
मघवान् पूर्वदिक्पालः पृतनाषाट् सुराधिपः ॥ २ ॥
संक्रन्दनो हरिहयो गोत्रभित् पाकशासनः ।
पुलोमशत्रुर्हरिवानूर्ध्वधन्वा शचीपतिः ॥ ३ ॥
कारुर्जभरिपुर्जिष्णुर्मरुत्वान् हरिवाहनः ।
स्वाराड्ऋभुक्षास्सुत्रामा बिडौजास्सितकुञ्जरः ॥ ४ ॥
भूरिश्रवाश्चित्ररथस्सुनासीरो युधिष्ठिरः ।
परमन्युर्वज्रपाणिश्शतमन्युर्विभीषणः ॥ ५ ॥
आखण्डल उग्रधन्वा मेषाण्डोऽप्सरसां पतिः ।
खदिरो माहिरो दाल्मिश्शर्यौर्चिर्वियुनो जयः ॥ ६ ॥
गौरावस्कन्दिवन्दीकौ वारणो देवदुन्दुभिः ।
महेन्द्रो बाहुदन्तेयस्तुराषाड्वज्रदक्षिणः ॥ ७ ॥
वृषण्वसु धनाद्यस्य पुराजश्शान्तिकर्मकृत् ।
सुतो जयो जयन्तश्च जयदत्तोऽप्यथो सुता ॥ ८ ॥
जयन्ती देवनन्दी तु द्वार्स्थस्सूतस्तु मातलिः ।
प्रासादो वैजयन्तोऽस्य वैजयन्तो ध्वजोऽपि च ॥ ९ ॥
अमरावत्यस्य पुरी स्यात्सुदर्शनमित्यपि ।
अश्वोऽस्य वृषणश्वस्स्यादारामस्त्वस्य नन्दनम् ॥ १० ॥
क्रीडासरो नंदिसरः क्रीडाभूस्त्वस्य नन्दिका ।
पुलोमजा शचीन्द्राणी पौलोमी जयवाहिनी ॥ ११ ॥

ऐरावतो राथन्तरिरभ्रनागोऽभ्रमुप्रियः ।
ऐरावणश्चतुर्दंष्ट्रस्सूर्यभ्रातारिमर्दनः ॥ १२ ॥
अस्त्रियौ वज्रकुलिशौ भिदुरं शतधारकम् ।
व्याधामः पुंसि दंभोलिश्शतकोटिः पविर्भिदुः ॥ १३ ॥
वह्निर्वैश्वानरो घासिः कृष्णवर्त्मा समन्तभुक् ।
जातवेदा बृहद्भानुर्वीतिहोत्रस्तनूनपात् ॥ १४ ॥
दहनो ज्वलनश्शुष्मा रोहिताश्व उषर्बुधः ।
शोचिष्केशस्त्रिधामाग्निरुदर्चिः पावकोऽनलः ॥ १५ ॥
हिरण्यरेतास्सप्तार्चिर्वसुरेता हुताशनः ।
कृपीटयोनिरर्चिष्मान् धूमकेतुर्दुरासदः ॥ १६ ॥
मन्त्रजिह्वस्सप्तजिह्वस्स्रुग्जिह्वो हव्यवाहनः ।
आश्रयाशो वातसखः कृशानुर्वातसारथिः ॥ १७ ॥
वमिर्भुजिः पचिस्साचिश्चिरिर्वचतिरंचतिः ।
जागृविस्सहुरिस्साङ्क्रिर्दमुनौ हवनो हवः ॥ १८ ॥
सृदाकुर्भरथः पीथो जुहुराणेषिराशिराः ।
तेजोऽप्पित्तमपांपित्तं स्वाहाग्नायी च तत्प्रिया ॥ १९ ॥
स्कन्धाग्निस्स्थूलकाष्ठाग्निर्मुर्मुरस्तु तुषानलः ।
छागणस्तु करीषाग्निर्मेघवह्निरिरंमदः ॥ २० ॥
कुक्ष्यग्निर्हृच्छयोऽथौर्वे द्वौ संवर्तकवाडवौ ।
सहरक्षा दवो दुध्रस्तार्णे क्षामतरत्समौ ॥ २१ ॥
क्रव्यात्तु प्रेतदाहाग्निर्देवाग्निर्हव्यवाहनः ।
सहरक्षास्तु दैत्यानां पितृणां कव्यवाहनः ॥ २२ ॥
अपोनपात्तु यज्ञाग्निः क्रत्वग्निस्स्यादपान्नपात् ।
शुक्रान्वाहार्यपचनावध्वरे दक्षिणानले ॥ २३ ॥

गार्हपत्यो गृहपतिः पवमानश्च पश्चिमे ।
शंस्य आहवनीयश्च पूर्वोऽग्निर्हव्यवाहनः ॥ २४ ॥
सभ्यावसथ्यौ तत्पूर्वावायुस्स्यात् पाशुबंधिकः ।
पथिकृद्दर्शहोमेषु पदहोमेष्वनीकवान् ॥ २५ ॥
आधानादिष्वहस्तानस्सुरभिर्यूपकर्मणि ।
ब्रह्मौदनाग्निर्भरतो यविष्ठस्सवनाहुतौ ॥ २६ ॥
महिमांस्तु विवाहाग्निर्वैश्वदेवाग्निरद्भुतः ।
व्रतांते बहुरन्नादस्सुलभः पाकयाज्ञिकः ॥ २७ ॥
सव्यस्तु मृतके वह्निरपसव्यस्तु सूतके ।
धूमस्तरिर्मेघवाही धूपोऽसौ गंधवासितः ॥ २८ ॥
शिखा जिह्वार्चिरपुमान् कीला ज्वाला च नृस्त्रियोः ।
झलका तु महाज्वाला प्रवर्ग्यो नीलकोऽपि च ॥ २९ ॥
सप्त जिह्वाः पुनः काली कराली विष्फुलिंगिनी ।
धूमवर्णा विश्वरुचिर्लोहिता च मनोजवा ॥ ३० ॥
त्रयी स्फुलिंगोऽपुञ्जो ना खड्गांगश्चाथ संज्वरः ।
सन्तापस्स्यात् प्रकाशस्तु द्योत आलोक आतपः ॥ ३१ ॥
दीप्ताग्रं काष्ठमुल्का स्यात्क्रमुकोऽलातमुल्मुकम् ।
अंगारोऽस्त्रा प्रशान्तार्चिरिंगालः कारिकाग्निविट् ॥ ३२ ॥
भसितं भस्म भूतिस्स्यादग्न्युत्पात उपाहितः ।
यमः पितृपतिर्दण्डधरो महिषवाहनः ॥ ३३ ॥
यमराड्यमुनाभ्राता मन्दो वैवस्वतोऽन्तकः ।
सावित्रेयश्श्राद्धदेवस्समवर्ती परेतराट् ॥ ३४ ॥
कालः कृतान्तश्शमनः कीनाशो दक्षिणाधिपः ।
धर्मराजः पुराणान्तः कालकुन्थो विशीर्णपात् ॥ ३५ ॥

पत्नी यमस्य धूमोर्णा चित्रगुप्तस्तु लेखकः ।
पंजिका त्वग्रसन्धानी कालीची तु विचारभूः ॥ ३६ ॥
नरको नारकोऽप्येष निरयो दुर्गतिस्स्त्रियाम् ।
अवीच्यन्ता रौरवाद्याः प्रायशो नरका नरि ॥ ३७ ॥
नारका जंतवः प्रेता यात्या अप्यातिवाहिकाः ।
प्रेताः परेता वेताला गंधर्वास्सत्त्वका ग्रहाः ॥ ३८ ॥
यातना कारणा दुःखं त्वामनस्यं प्रसूतिजम् ।
स्यात् कष्टं कृच्छ्रमाभीलं त्रिष्वेषां तद्वदर्थकाः ॥ ३९ ॥
अथ रक्षांसि यातूनि राक्षसा अललोहिताः ।
रात्रिश्चरा रात्रिचराः क्रव्यात्क्रव्यादनैर्ऋताः ॥ ४० ॥
कैकसेया यातुधानाः पुरुषादाः प्रवाहिकाः ।
अनुषा विधुरा रक्तग्रहाश्शंकव आशराः ॥ ४१ ॥
अलक्ष्मीर्निर्ऋतिर्ज्येष्ठा रावणस्तु हरानतः ।
दशास्यो विंशतिभुजश्चतुष्पान्मानमन्दिरः ॥ ४२ ॥
लंकेश्वरो यातुपतिस्सन्नाहोऽस्य विचोलकः ।
चन्द्रहासस्तु खड्गोऽस्य क्रीडाभूस्त्वमरावली ॥ ४३ ॥
अशोकवनिकोद्यानं त्रिशिरास्समनीपदः ।
इन्द्रजिन्मेघनादस्स्यात् प्रहस्तस्स्यादलंबुसः ॥ ४४ ॥
वरुणश्शीतलो वामो दुंदुभिस्संवृतोऽप्पतिः ।
अंबुवासोऽबुकान्तारः पाशी मकरवाहनः ॥ ४५ ॥
प्रचेता यादसान्नाथः प्रत्यगाशापतिस्तथा ।
नलभूषण उद्दामो गौरी तु वरुणप्रिया ॥ ४६ ॥
वातो वायुर्जगत्प्राणश्शुषिलश्श्वसनोऽनिलः ।
गन्धवाहो गन्धवहो मातरिश्वा समीरणः ॥ ४७ ॥

युजिनो लघुगो वातिर्ध्वजप्रहरणो जगत् ।
दैत्यदेवो वहः प्राणो नभःप्राणोऽकतिस्सरः ॥ ४८ ॥
आशुगः पवनस्स्पर्शः पवमानः प्रभञ्जनः ।
मरुद्धूलिध्वजो मर्कस्समीरोऽग्निसखश्चलः ॥ ४९ ॥
शुष्मिर्महाबलो वेगी नभोजातस्सदागतिः ।
नभस्वान् मारुतश्शीघ्रः पृषदश्वः प्रकम्पनः ॥ ९० ॥
संक्रावातस्सवृष्टिस्स्याद्वात्यावातस्तु मण्डली ।
मृदुवातश्चिञ्चिलिको लेढा लिट् सौरतोऽपि च ॥ ९१ ॥
मध्यमो हारितो नेरी यौनिकस्स्वेदचूषकः ।
खरस्स्वरिंगणोऽथासौ ग्रीष्मो झंझानिलोऽनिलः ॥ ९२ ॥
पयोदन्तस्तु पवनो वसन्तेऽमलपालिकः ।
गरवायुर्निदाघेऽल्पाश्शिशिरे सपुटानिलः ॥ ९३ ॥
जारवायुस्तु हेमन्ते शारदस्सारणश्शरः ।
गोगन्धनः पुरोवात उत्तरस्तु हिमानिलः ॥ ९४ ॥
रंहस्तरः क्ली प्रसभो जवो वेगस्स्यदो रयः ।
कुबेरो यक्षराड्यक्षः कुतनुः किन्नरेश्वरः ॥ ९५ ॥
मनुष्यधर्मैलबिलः पौलस्त्यो धनदो धनी ।
कैलासनाथस्त्रिशिरा धनाध्यक्षो वटाश्रयः ॥ ९६ ॥
निधिपालो वैश्रवणो वित्तेशो नरवाहनः ।
राजराजः पराविद्धः किशाली गुह्यकेश्वरः ॥ ९७ ॥
एकपिङ्गो रुद्रसखः कुडः पुण्यजनेश्वरः ।
इच्छावसूरत्नगर्भो रत्नहस्तस्सितोदरः ॥ ९८ ॥
अस्योद्यानं चैत्ररथं पुत्रस्तु नलकूबरः ।
पुरी वस्वौकसारास्य विमानं पुष्पकोऽस्त्रियाम् ॥ ९९ ॥

निधानं गूढकोशो ना निधिश्शेवधिरस्त्रियाम् ।
भेदाः पद्मो महापद्मश्शंखो मकरकच्छपौ ॥ ६० ॥
मुकुंदकुंदनीलाश्च चर्चश्चेति निधेर्नव ॥ ६०॥ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां स्वर्गकाण्डे लोकपालाध्यायः)

यक्षाद्यध्यायः

स्पर्शानन्दास्त्वप्सरसस्सुमदाश्च रतेमदाः ।
स्वर्वेश्याश्चाथ खाषेयो यक्षोऽथ सुरगायनः ॥ १ ॥
गंधर्वौ गातुर्गांधर्वौ सिद्धास्स्युस्सनकादयः ।
भूतापुत्रास्तु भूतानि भूताश्च शिवपार्श्वगाः ॥ २ ॥
किन्नरास्स्युः किंपुरुषा मयवोऽश्वमुखाश्च ते ।
गुह्यका माणिचरयस्तथा देवजनास्सुताः ॥ ३ ॥
विद्याधरास्तु द्युंचराः खेचरास्सत्ययौवनाः ।
पिशाचस्स्यात् कापिशेयो ऽनृजुर्दर्वश्च पिण्डकः ॥ ४ ॥
देवयोनय एते स्युस्स्वर्वेश्याद्यास्सरक्षसः ।
नासत्यदस्रौ नासत्यावश्विनौ वरवाहनौ ॥ ५ ॥
आश्विनेयौ यज्ञवहौ देववैद्यौ वरान्तकौ ।
नासिक्यावाश्विनौ दस्रौ विश्वकर्मा द्युवर्धकिः ॥ ६ ॥
त्वष्टा नाम स देवानां मयो नाम सुरद्विषाम् ।
सनत्कुमारो वैधात्रो नारदः कलहप्रियः ॥ ७ ॥
रुद्रा वसव आदित्या विश्वे साध्या मरुद्गणाः ।
तुषिता भास्वराद्याश्च बहवो देवतागणाः ॥ ८ ॥
मन्वन्तरेषु भिद्यन्ते देवास्सप्तर्षिभिस्सह ।
असुरा दानवा दैत्या दैतेया देवशत्रवः ॥ ९ ॥
पूर्वदेवाश्शुक्रशिष्या रसागेहा हरिद्विषः ।
ईदृङ्चेत्यादिभिर्मन्त्रैस्सप्त प्रोक्ता मरुद्गणाः ॥ १० ॥
स्वानभ्राडिति गंधर्वगणा एकादशोदिताः ।
सुधर्मा स्याद्देवसभा दिव्य उच्चैश्श्रवा हयः ॥ ११ ॥

मेरुस्सुमेरुस्स्वर्णाद्रिर्मणिसानुस्सुरालयः ।
महामेरुर्देवगिरिर्गोधुक् चाथापरेऽद्रयः ॥ १२ ॥
तालांका मेरुगण्डाश्च ये मेरुं परितस्स्थिताः ।
मन्दाकिनी वियद्गंगा स्वर्नदी सुरदीर्घिका ॥ १३ ॥
पञ्चैते देवतरवो मन्दारः पारिजातकः ।
सन्तानः कल्पवृक्षश्च हरिचन्दनमस्त्रियाम् ॥ १४ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां स्वर्गकाण्डे यक्षाद्यध्यायः)

(स्वर्गकाण्डस्समाप्तः)

अथ अन्तरिक्षकाण्डः

ज्योतिरध्यायः

अंतरिक्षं नभो व्योम गगनं सुरवर्त्म खम् ।
वियद्विष्णुपदं दिव्यं वायुवर्त्म विहायसम् ॥ १ ॥
तारावर्त्मांबरं मेघवर्त्म चाकाशमस्त्रियाम् ।
दिग्दिशाशा ककुब्दीर्णी हरिद्देववधूस्सरिः ॥ २ ॥
अव्ययीभावोऽपदिशमवान्तरदिशा विदिक् ।
क्रमात् पूर्वादिदिङ्नाथा इन्द्राद्याश्शंकराष्टमाः ॥ ३ ॥
लोकपालास्ततो ग्राह्या दिक् चैन्द्रीत्यादयो भिदाः ।
आग्नेयी तु चराशा स्यान्नैर्ऋती तु दिगन्धकी ॥ ४ ॥
मारुत्यनन्ता शार्वी तु शालाक्षाप्यपराजिता ।
कौबेर्यादिषु तूदीची प्राच्यवाची प्रतीच्यपि ॥ ५ ॥
ब्राह्मी तूर्ध्वाथ नागी स्यान्नारकी चाधरा ककुप् ।
दिङ्मण्डलं चक्रवालं दिगन्तः करिशोलुकम् ॥ ६ ॥
दिङ्मध्ये करिणीचारं दिग्युग्मे मण्डपीठिका ।
अभ्यन्तरं त्वन्तरालमवकाशोऽन्तरं पदम् ॥ ७ ॥
ऐरावतः पुण्डरीको वामनः कुमुदोऽञ्जनः ।
पुष्पदन्तस्सार्वभौमस्सुप्रतीकश्च दिग्गजाः ॥ ८ ॥
करिण्योऽभ्रमुः कपिला पिंगलानुपमा क्रमात् ।
ताम्रपर्णी शुभदती चांगना चांजनावती ॥ ९ ॥
अर्कस्सूर्योऽर्यमा सूरो द्वादशात्मा दिवाकरः ।
मार्ताण्डस्सविता भानुर्भानुः पूषा दिनप्रणीः ॥ १० ॥
सप्तसप्तिः पद्मबन्धुस्तपनोऽनूरुसारथिः ।

द्युमणिर्हरिदश्वोऽद्रिरशीतांशुर्विकर्तनः ॥ ११ ॥
द्युमान् कुमुद्वतीशत्रुस्त्विषांपतिरहर्पतिः ।
भास्करोऽहस्करो भास्वान्विवस्वाञ्जलतस्करः ॥ १२ ॥
रश्मिमाली दृगध्यक्षः कर्मसाक्षी त्रयीतनुः ।
तर्षुर्मार्तण्डमुण्डीरपाथिपेरुगभस्तयः ॥ १३ ॥
पासिर्द्वेशानो रात्रिद्विट् प्रभाकरविभाकरौ ।
खाध्वनीनः खतिलकः खगः खाङ्कस्तमोरिपुः ॥ १४ ॥
चण्डांशुरंशुमानंशुस्सहस्रांशुस्सदागतिः ।
आदित्यो मिहिरो मित्रो रविः प्रत्यूषडंबरः ॥ १५ ॥
घृष्टिपादमयूखांशुसांध्योद्योतगभस्तयः ।
किरणोस्त्रौ च रोचिः क्ली रश्मिरक्ली मरीचिवत् ॥ १६ ॥
तासां शतानि चत्वारि रश्मीनां वृष्टिसर्जने ।
शतत्रयं हिमोत्सर्गे तावद्धर्मस्य सर्जने ॥ १७ ॥
आनन्दनाश्च मेध्याश्च नूतनाः पूतना इति ।
शतं शतं वृष्टिवहास्तास्सर्वा अमृतास्स्त्रियः ॥ १८ ॥
ता एव भन्दना मन्दाः कातनाः कोतनाः क्रमात् ।
अथ मेष्यश्च पोष्यश्च ह्लादिन्यश्च शतं शतम् ॥ १९ ॥
हिमोत्सर्गाय तास्सर्वास्सर्वाश्चन्द्राश्च नामतः ।
ता एव रेश्यो वाश्यश्च मेध्याश्चेति यथाक्रमम् ॥ २० ॥
अथ रुद्रा विश्वभृतः ककुहाश्च शतं शतम् ।
घर्माय शुक्रास्तास्सर्वा माध्व्यश्शाकर्य इत्यपि ॥ २१ ॥
आलोकस्तु प्रभा भा रुग्रुचिदीधितिदीप्तयः ।
अथातपो रौद्रमिद्धं मृगतृष्णा मरीचिका ॥ २२ ॥
संज्ञास्व रेणुर्द्युमयी त्रसरेणुस्सुवर्चला ।

त्वाष्ट्री प्रभाप्यथच्छाया विक्षुभा भूमिमय्यपि ॥ २३ ॥
हिमद्युतिश्शशी चन्द्रश्चन्द्रमाश्शशभृद्विधुः ।
परिज्मा रोहिणीकान्तो निशानाथो निशाकरः ॥ २४ ॥
पुनर्युवा दशाश्वो ग्लौरिन्दुः कुमुदबान्धवः ।
ओषधीशो निशाकेतुर्मृगलक्ष्माऽत्रिनेत्रजः ॥ २५ ॥
हृद्यांशुरंशुरब्जारिरमृतांशुः कलानिधिः ।
यजतस्तपसः क्लेदुस्स्यन्दस्स्पन्दो यथासुखः ॥ २६ ॥
प्राचीनतिलको जर्णः व्याप्लवस्तृप्रस्तृपिस्तृपत् ।
उडुराजश्शशांकश्च समुद्रनवनीतकम् ॥ २७ ॥
चन्द्रपादास्तु संवाला ज्योत्स्ना च शशिनः प्रभा ।
चन्द्रिका चन्द्रिमा चान्द्री कौमुदी चन्द्रगोलिका ॥ २८ ॥
अंकश्चिह्नमभिज्ञानं लांछनं लक्ष्म लक्षणम् ।
पुष्पवन्तौ सहैवोक्त्यां सूर्याचन्द्रमसावुभौ ॥ २९ ॥
परिग्रहोपरक्तौ तु ग्रस्तार्केन्द्वोरथ ग्रहे ।
उपप्लवोपरागौ द्वौ स तु सन्निहितो रवेः ॥ ३० ॥
गजच्छायाप्यथार्केन्द्वोः परिधिः परिवेषकः ।
कुजारमंगलांगारा लोहितांगो धरासुतः ॥ ३१ ॥
कर्षको रुधिरो भौमः प्रव्यालोऽप्यथ हर्षुलः ।
बुधश्श्यामांग एकांगस्सौम्यश्चान्द्रमसायनिः ॥ ३२ ॥
वाचस्पतिरनिर्वापस्सुराचार्यो बृहस्पतिः ।
गीष्पत्यांगिरसौ चक्षाश्चारुश्चित्रशिखण्डिजः ॥ ३३ ॥
प्रचक्षा दीदिविश्चाथ शुक्रो दूतो दिवाचरः ।
तिर्यग्गाम्यसुराचार्य उशना भार्गवः कविः ॥ ३४ ॥
मन्दः खोडोऽसितः क्रोडश्छायापुत्रश्शनैश्चरः ।

सौरिस्स्थिरगतिः कोणो दीर्णांगो युगवर्तकः ॥ ३५ ॥
श्रुतकर्मा नीलवासा वक्रः कोलस्स्थिरश्शनिः ।
स्वर्भानुर्ग्रहकल्लोलस्सैंहिकेयो विधुन्तुदः ॥ ३६ ॥
राहुरभ्रपिशाचश्च केतवो विकचाः कृशाः ।
धूमजाश्शिखिनो ब्रह्मपुत्राश्श्रीमन्त आहिकाः ॥ ३७ ॥
तारा भं रात्रिजं धिष्ण्यं सन्नक्षत्रमुडुर्न ना ।
मृगशीर्षं मृगशिरो मार्गायण्याग्रहायणी ॥ ३८ ॥
इन्वकास्तच्छिरोदेशे तारका इल्वला मताः ।
योग्यस्सिध्यश्च पुष्यस्याद्यामकौ तु पुनर्वसू ॥ ३९ ॥
निष्ठ्या स्वाती विशाखे तु राधे आर्द्रा तु कालिनी ।
श्रवणे श्रोणा मूले तु मूलवर्हण्यथ श्रविष्ठासु ॥ ४० ॥
मंदागाश्च धनिष्ठाश्च भरण्योऽपभरणीषु योग्याश्च ।
ज्येष्ठा ज्येष्ठघ्नी स्यात् प्रोष्ठपदाः पुंस्त्रियोस्सभद्रपदाः ॥ ४१ ॥
अश्विन्यौ वालिन्यावश्वयुजावाश्वकिन्यौ च ।
यथाप्रयोगमेतेषु वचनं स्याद्व्यवस्थितम् ॥ ४२ ॥
अषाढाकृत्तिकाश्लेषामघा भूम्नि स्त्रियश्च ताः ।
फल्गुन्यौ तु द्वित्वभूम्नोर्हस्तश्शतभिषक् च सा ॥ ४३ ॥
अनूराधास्तु पुंभूम्नि शेषं सर्ववचस्स्त्रियाम् ।
वीथ्यो नवैव नक्षत्रैरश्विन्याद्यैस्त्रिभिस्त्रिभिः ॥ ४४ ॥
त्रिवीथिका त्रयो मार्गा दक्षिणोत्तरमध्यमाः ।
उत्तरो देवयानस्स्याद्योगियानस्तु मध्यमः ॥ ४५ ॥
दक्षिणः पितृयाणस्स्यात्तत्राद्या नागवीथिका ।
रोहिण्याद्याजवीथी स्यात्ततस्त्वैरावती परा ॥ ४६ ॥
मार्गोऽयं देवयानाख्यो मघाद्या पुनरार्षभी ।

हस्तादिका तु गोवीथी ततो जारद्गवी परा ॥ ४७ ॥
मार्गोऽयं योगियानाख्यो मूलाद्या गजवीथिका ।
श्रोणाद्या मृगवीथी स्यात्ततो वैश्वानरी परा ॥ ४८ ॥
मार्गोऽयं पितृयाणाख्यस्स्थानान्येषां पथां दिवि ।
ऐरावतं जारद्गवं वैश्वानरमिति क्रमात् ॥ ४९ ॥
सप्तर्षयस्तु खे ताराख्पाश्चित्रशिखण्डिनः ।
ज्योतिषामयनं ज्योतिश्शास्त्रं राशिर्ग्रहाह्वयः ॥ ५० ॥
पूर्वपाश्चिमराश्यर्धौ सन्दालवलयौ क्रमात् ।
संज्ञा द्रेक्काणहोराद्याश्शास्त्रे ज्ञेयास्सलिंगकाः ॥ ५१ ॥
कालोऽनेहा च दिष्टश्च स सूक्ष्मस्स्त्री त्रुटिस्त्रुटिः ।
द्वे त्रुटी लघ्वक्षरकस्तौ द्वावक्षरपातकः ॥ ५२ ॥
तौ निमेषो लिप्तिका तु तौ द्वौ काष्ठा तु ता नव ।
ते द्वे लवो लवाः पञ्च कला दश च तद्द्वयम् ॥ ५३ ॥
लेशो लेशाः पञ्चदश क्षणो नाडी तु षट् क्षणाः ।
द्वे तु नाड्यौ मुहूर्तोऽस्त्री घटिका घारिकेति च ॥ ५४ ॥
त्रिंशता तैरहोरात्रः पक्षांगोऽप्यथ वासरः ।
दिवसञ्चास्त्रियौ भानुर्घृणिर्घस्रो रविध्वजः ॥ ५५ ॥
पद्मबन्धुः कोकहितो द्युश्च क्ली स्यादहर्दिनम् ।
रजनी यामिनी याम्या त्रियामा क्षणदा क्षपा ॥ ५६ ॥
तमी तमस्विनी रात्रिर्निशा घारिर्विभावरी ।
तमिस्रा क्षाणिनी क्षाणी शर्वरी वासतेय्युषा ॥ ५७ ॥
निशीथिनी निशीथ्या च ज्यौत्स्नी ज्योतिष्मती निशा ।
पूर्णेन्दुस्तु दिनम्मन्या गर्भकं तु निशाद्वयम् ॥ ५८ ॥
बह्व्यस्तु गणरात्रं च चिररात्रं च रात्रयः ।
पक्षाभ्यामिव याऽहोभ्यां युक्ता सा पक्षिणी निशा ॥ ५९ ॥

तामसी सात्त्विकी चित्रा चित्रोपन्ना च राजसी ।
खण्डिता चेति शर्वर्यः प्रावृडाद्यृतुषु क्रमात् ॥ ६० ॥
या सप्तसप्ततितमे वर्षे मासि च सप्तमे ।
सप्तमी प्राणिनां घोरा रात्रिर्भैमरथी हि सा ॥ ६१ ॥
ध्वान्तन्तिमिरमासक्तं तामिस्रं शार्वरं तमः ।
आततिश्चान्धकारोऽस्त्री तत्तु सन्तमसं यदि ॥ ६२ ॥
परितोऽथावतमसं लध्वन्धतमसं महत् ।
छदो व्यवधिरन्तर्धिर्वरणं चापवारणम् ॥ ६३ ॥
अपिधानतिरोधानपिधानाच्छादनानि च ।
दिनादौ प्राह्णपूर्वाह्णौ ततस्संगतसंगवौ ॥ ६४ ॥
मध्यन्दिनन्तु मध्याह्न उच्छूरस्तु विकालकः ।
सायाह्नोऽप्यपराह्णोऽस्त्री प्रदोषो मैथिलस्समौ ॥ ६५ ॥
सांबाधिकः परस्तस्मान्निशीथस्त्वर्धरात्रकः ।
मध्यरात्रो महारात्र उच्चन्द्रोऽपररात्रकः ॥ ६६ ॥
ब्राह्मोऽप्येते क्रमाद्यामा यामे प्रहरयातुकौ ।
पुण्याहमह्नि पुण्योऽशास्त्रिसंध्यन्तूपवैणवम् ॥ ६७ ॥
विहानोऽस्त्री प्रविसरो गोसर्गप्रत्युषावुषः ।
व्युष्टं विभातं प्रत्यूषं सांयात्रिकमहर्मुखम् ॥ ६८ ॥
काल्यं प्रभातं स्त्री वोषस्सन्धा सन्ध्या पितृप्रसूः ।
तिथिर्न षण् कर्मवाटी प्रतिपच्चैकपक्षतिः ॥ ६९ ॥
पक्षतिश्चाथ पाटूरो भूतेष्टा च चतुर्दशी ।
निपक्षतिर्द्वितीया स्याद्दर्शोऽमावास्यमावसी ॥ ७० ॥
अमावस्याऽप्यमावास्याऽप्यमामंस्याऽप्यमामसी ।
सा दृष्टेन्दुस्सिनीवाली नष्टचन्द्रकला कुहूः ॥ ७१ ॥
पित्र्या तु पूर्णिमा चान्द्री चन्द्रमाता निरञ्जना ।

पूर्णा च पूर्णमासी च पौर्णमासी च पूर्णिका ॥ ७२ ॥
चन्द्रे कलोनेऽनुमतिस्सैव राका तु पूरिते ।
पर्वणी पञ्चदश्यौ द्वे पक्षान्तौ नन्दिवर्धनौ ॥ ७३ ॥
आग्रायणी शंकुमूली पौर्णमास्याग्रहायणी ।
पौषी तु महिषी माता माघी स्यादग्निपूर्णिमा ॥ ७४ ॥
फाल्गुनी दाण्डपाता स्याच्चैत्री तु मदनध्वजा ।
विश्वविस्ता तु वैशाखी ज्यैष्ठी तूपनिवेशिनी ॥ ७५ ॥
आषाढी कृत्तिमाचारी श्रावणी तु द्विवेदिनी ।
अथ प्रौष्ठपदी गांगी स्यादाश्विन्यवराविला ॥ ७६ ॥
वत्सरान्ता त्वरिश्रेणी धैनुकी चापि कार्त्तिकी ।
मासाख्या कूर्चनक्षत्रयोगश्च गुरुणा यदा ॥ ७७ ॥
महाग्रहायणीत्याद्यास्त एव तिथयः क्रमात् ।
जयंतीत्यादिकास्संज्ञाः पुराणे तिथिषूदिताः ॥ ७८ ॥
पक्षोऽर्धमासः पूर्वस्तु शुक्लाख्योऽन्योऽसिताह्वयः ।
क्षीयमाणतिथिप्रायः पक्षो रिक्तोऽपरस्त्वणिः ॥ ७९ ॥
अणिकूर्चस्त्वमावास्या भूतेष्टा प्रतिपत्क्षयात् ।
मासस्संवत्सरस्तान्तस्संक्रान्त्या तु स तारणः ॥ ८० ॥
ज्यौतिषः पुनराचारात् सावनो दिनसंख्यया ।
आग्रहायणिको मार्गशीर्षो वर्षमुखस्सहाः ॥ ८१ ॥
सहस्ये स्युस्तैषपौषसैधा माघे तु शानकः ।
शातरश्च तपाश्चाथ द्वौ फाल्गुनिकफाल्गुनौ ॥ ८२ ॥
तपस्ये फल्गुनालश्च चैत्रे मौहनिको मधुः ।
चैत्रिको मन्मथसखो वैशाखो राध उच्छुनः ॥ ८३ ॥
ज्येष्ठामूलीय ईजानो ज्यैष्ठश्च खरकोमलः ।
ते शुक्रे स्युरथाषाढे शुचिश्श्रावणिके नभाः ॥ ८४ ॥

श्रावणश्च नभस्ये तु भाद्रो भाद्रपदोऽपि च ।
अपि प्रौष्ठपदस्तस्मिन्नाश्विनाश्वयुजाविषे ॥ ८५ ॥
कार्त्तिके स्यात् कार्त्तिकिको बाहुलश्शैलकौमुदौ ।
क्लीबेऽप्येषु सकारान्ता ऋतुर्बीजं सतेरकम् ॥ ८६ ॥
हेमन्तः प्रसवो लोध्रश्शैरवस्तु शिशिरोऽस्त्रियाम् ।
मधुर्वसन्तस्सुरभिर्वलांगः पुष्पसारणः ॥ ८७ ॥
पुष्पकालोऽपीध्ममस्त्री ग्रीष्मस्त्वारवोर ऊष्मकः ।
शुचिरुष्णागमः पात्म उष्ण ऊष्माप्यथ क्षरी ॥ ८८ ॥
प्रावृड्वार्षी भूम्नि वर्षाः कालोक्षी च घनागमः ।
घनात्ययश्शरत् स्त्री स्याद्विसर्गो दक्षिणायनम् ॥ ८९ ॥
उत्तरायणमाग्नेयं विषुवान्विषुवोऽस्त्रियौ ।
संवत्सरोऽब्द आग्नेयो वत्सरः परिवत्सरः ॥ ९० ॥
वत्सवायव्यसौर्याश्च वर्षोऽस्त्री स्त्री शरत् समाः ।
कृतं सत्ययुगं सौम्यं त्रेताग्नेयी विसर्जिका ॥ ९१ ॥
द्वापरे यज्ञियाग्नेयौ पुष्यो झर्झरकः कलिः ।
त्रियुगं तु युगासारं द्व्यायोगं तु युगद्वयम् ॥ ९२ ॥
मन्वन्तरं त्वन्तरं स्यात् कल्पभागे चतुर्दशे ।
चतुर्युगसहस्रं तु कल्पस्तद्ब्रह्मणो दिनम् ॥ ९३ ॥
तद्रात्रौ तु महासुप्तिस्समसुप्तिर्जगत्क्षयः ।
महाप्रलयकल्पान्तौ युगांतो भूतसंप्लवः ॥ ९४ ॥
प्रतिसर्गस्तु संहारः प्रलयः प्रतिसञ्चरः ॥ ९४॥ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यामन्तरिक्षकाण्डे ज्योतिरध्यायः)

मेघाध्यायः

मेघोऽब्दो जलदो नभ्राट् तटित्वाञ्जलमुग्घनः ।
धाराधरो वारिधरो धूमयोनिर्वलाहकः ॥ १ ॥
तटित्पतिः पयोगर्भो नदनुर्मुदिरोऽबुभृत् ।
कादंबिनी मेघमाला काली कृष्णनवांबुदः ॥ २ ॥
इन्द्रायुधं त्विन्द्रधनुस्तद्दीर्घमृजु रोहितम् ।
ऐरावतं च विद्युत्तु चञ्चला चपला चला ॥ ३ ॥
आकालिकी शतावर्ता जलदा जलपालिका ।
क्षणांशुः क्षणिका चंपा तटिद्दीप्ता शतह्रदा ॥ ४ ॥
सौदामिन्यैरावती च तद्भेदेऽप्यन्तिमत्रयम् ।
गर्जितं स्तनितं शीर्णं वज्रे ह्रादुनयस्त्रियः ॥ ५ ॥
वातपातस्तु निर्घातश्चडकोऽप्यशनिर्न षण् ।
स्फूर्जथुर्वज्रनिष्पेषो न स्त्री वज्रोऽशनिर्न षण् ॥ ६ ॥
वर्षोऽस्त्री वर्षणं वृष्टिश्शीकरोऽस्त्र्यंभसः कणः ।
घनोपलस्तु करकः पुञ्जिका मटचीति च ॥ ७ ॥
विप्रुट् स्त्री पृषतो बिन्दुस्स्तोको द्रप्सः पृषन्न पुम् ।
अनावृष्टिरवग्राहो मेघच्छन्नेऽह्नि दुर्दिनम् ॥ ८ ॥
अवश्यायस्तु नीहारस्तुषारस्तुहिनं हिमम् ।
प्रालेयं मिहिका चाथ हिमानी हिमसंहतिः ॥ ९ ॥
कुहिढोऽस्त्री कुहेलिस्स्त्री कुहेडिर्धूमिका त्रयी ॥ ९॥ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां अंतरिक्षकाण्डे मेघाध्यायः)

खगाध्यायः

पक्षी पत्त्ररथः पत्त्री पित्सन् पिपतिषन् पतन् ।
पतंगः पतगः ड्डावी पतत्र्यंगुपतत्त्रयः ॥ १ ॥
विहंगमो विर्विहगो विहंगो नभसंगमः ।
नीडोद्भवश्शुको नीडी मलूको विप्रुषो भसन् ॥ २ ॥
वशाकुर्मदनः पीतुर्मशाको मदुरो द्विजः ।
ऊकश्शाकुन्तिश्शकुनिश्शकुन्तश्शकुनः खगः ॥ ३ ॥
शलको विकिरस्तुण्डी नीडजो वातगाम्यपि ।
पक्षिपोतस्तु चिल्लाकश्चंपुकः पीलुकावटौ ॥ ४ ॥
गृह्याश्छेकाश्च गेहेषु संसक्ता मृगपक्षिणः ।
हंसो मरालो नीलाक्षश्चक्रपक्षास्सितच्छदः ॥ ५ ॥
मानसौकाः परिड्डावी वक्रांगो जालपादकः ।
सूतिस्संकुचितश्शंकुर्ज्येष्ठः प्रास्थितधोरणौ ॥ ६ ॥
क्षीराशश्चाप्यसौ राजहंसो रक्तैः पदाननैः ।
मलिनैर्मल्लिकाक्षस्तैर्धार्तराष्ट्रस्सितेतरैः ॥ ७ ॥
कादंबः कलहंसश्च हंस आधूसरच्छदः ।
वरटा हंसकान्ता स्याद्वराला वरलापि च ॥ ८ ॥
हंससाचिः क्षुद्रहंसः क्षयिस्तु कुवलायिकः ।
चक्रवाको रथः कोकश्चक्रश्चक्राह्वयाह्वयः ॥ ९ ॥
बको बकोटः कह्वोऽथ बलाका बिसकण्ठिका ।
बकजातिर्दर्वितुण्डो दर्विः क्रौञ्चश्च दर्विदा ॥ १० ॥
मद्गुस्तु जलकाकस्स्यादातिस्त्वाटिश्शराटिका ।
कारण्डवो महापक्षो जलरंकुस्तु वंजुलः ॥ ११ ॥

दात्यूहश्चाथ शकटाबिले ष्ठवपरिष्ठवौ ।
अन्वर्थनामधेयौ द्वौ जालपादांबुकुक्कुटौ ॥ १२ ॥
कुक्कुटो दीर्घवाग्दक्षशिखी चूलिक आरणी ।
कृकवाकुर्विवृत्ताक्षस्ताम्रचूडशिखण्डिकः ॥ १३ ॥
मयूरश्चटकश्शौण्डः पादायुधनखायुधौ ।
पारावतः कलरवो रक्तदृष्टिर्मदोत्कटः ॥ १४ ॥
काकस्तु द्विक एकाक्षश्चिरजीवी दिवाटनः ।
आत्मघोषो महानेमिः कण्टको मौकलिः कुणः ॥ १५ ॥
बलिपुष्ट उलूकारिर्नाडिजंघोऽप्रहृष्टकः ।
धूलिजंघोऽन्यवापश्च परभृद्वायसोऽन्यपुट् ॥ १६ ॥
द्रोणस्सकृत्प्रजोऽरिष्टो ध्वांक्षः करट इत्यपि ।
कृष्णकाको वृद्धकाक ऐन्द्रिः काकोल आसुरः ॥ १७ ॥
धूंक्ष्णा तु श्वेतकाकोऽथ चटको वर आटकः ।
बलिभुक्कलविंकश्च सेव्यस्तिलककण्टकः ॥ १८ ॥
कलविंकस्त्वसौ पीतमुण्डश्श्यामा तु पोतकी ।
व्याघ्राटस्तु भरद्वाजः क्षिप्रश्श्येनस्सुपर्णकः ॥ १९ ॥
श्येनायां प्राचिका चित्रपक्षे शरुकपिंजलौ ।
वाचाला मुखरा शारिः कोयष्टिश्शिखरी समौ ॥ २० ॥
कुलालकुक्कुटो गर्तकुक्कुटः पेचिका पुनः ।
उलूकचेटी हिक्का स्यात् कनकाक्षी च पिंगला ॥ २१ ॥
उलूकः पेचकः कोण्ठः काकारिर्हरिलोचनः ।
नक्तंचरो घर्घरको निशादर्शी बहुस्वनः ॥ २२ ॥
महापक्षी च कृष्णोऽसौ नक्तकः कृतमालकः ।
कपोतो बालवत्सस्स्यात् खञ्जरीटस्तु खञ्जनः ॥ २३ ॥

मिथुनी चञ्चलश्चाथ सुप्तोऽस्मिन् कृष्णवक्षसि ।
गोलत्तिका खंजरीटी शार्ङ्गः कीर्शा च पिप्पिका ॥ २४ ॥
शुकस्त्रिकेतुर्मेधावी श्रीमान् वाग्मी फलाशनः ।
दरणो दण्डिकीरौ च लोपालोपायिके समे ॥ २५ ॥
पात्रं तु कुण्डृणाची स्त्री कण्ठपालस्तु वञ्जुलः ।
काकपुष्टस्त्वन्यभृतस्ताम्राक्षः कोकिलः पिकः ॥ २६ ॥
वसन्तघोषो मधुवाक्कलकण्ठो वनप्रियः ।
भृंगः कलिंगो धूम्राटो राजभृंगस्तु बुद्धिमान् ॥ २७ ॥
मान्धीरो वाग्गुदस्तुल्यस्स तु मान्धीलवो महान् ।
आतापी चिल्लिकोऽथ स्यात् स्वस्तिकः पुष्टिवर्धनः॥ २८ ॥
किकिदीविस्स्वर्णचूडश्चाषो राजविहंगमः ।
मणिकण्ठश्चित्रवाजो विशोकः पूर्णकूटकः ॥ २९ ॥
गृध्रस्तु पुरुषव्याघ्रो दूरदर्शी सुदर्शनः ।
दाक्षाय्यश्चाप्यथ श्येनो वर्तुलाक्षश्शशादनः ॥ ३० ॥
कंकस्तु कर्कटस्कंधः पर्कटः कमलच्छदः ।
दीर्घपादः प्रियापत्यो लोहपृष्ठश्च मल्लकः ॥ ३१ ॥
पूर्णकूटे कुटपुरिश्शकुन्ते भासकुक्कुटौ ।
चातकस्त्वंबुजोऽनंबुः पौरेन्द्रस्स्तोककः खगः ॥ ३२ ॥
सारसो मैथुनी कामी गोनर्दः पुष्कराह्वयः ।
दार्वाघाटे शतपत्रो लक्ष्मणा सारसप्रिया ॥ ३३ ॥
क्रौञ्चस्तु क्रुङ्ङ्थोत्क्रोशः कुररो मत्स्यनाशनः ।
टिट्टिभस्तु कटुक्काण उत्पादशयनोऽण्डुकः ॥ ३४ ॥
तित्तिरिस्तु खरक्काणो वरिष्ठश्चेश्वरप्रियः ।
चकोरस्तु चलच्चञ्चुरुत्पिबश्चन्द्रिकाप्रियः ॥ ३५ ॥

कृकरे त्वथ्र्यकृकणौ दात्यूहे कालकण्ठकः ।
मयूरो बर्हिणो बर्ही शुक्लापांगश्शिखावलः ॥ ३६ ॥
वर्षामदश्शिखी केकी शिखण्डी चित्रपत्रकः ।
भुजंगारिश्शापटिको मयूकश्चित्रपिंगलः ॥ ३७ ॥
मार्जारकण्ठः केकालिर्विष्किरो नर्तनप्रियः ।
मेघनादानुलासी च दार्वण्डश्चन्द्रकीति च ॥ ३८ ॥
शब्दोऽस्य केका बर्हस्तु प्रचलाककलापकौ ।
शिखण्डः पिञ्छमप्यस्य मेचको बर्हचन्द्रकः ॥ ३९ ॥
पक्षिभेदाः खिलिखिलश्रीकर्णीयकवर्तकाः ।
लावकुक्कुटहारीतजीवञ्जीवादयोऽपि च ॥ ४० ॥
हंसादयो जलचरा ग्राम्यास्स्युः कुक्कुटादयः ।
वनजाः पीतमुण्डाद्या भृंगाद्याः क्षुद्रपक्षिणः ॥ ४१ ॥
भृंगे भ्रमरभृंगाणमधुलिण्मधुपालिनः ।
अलिर्द्विरेफो लोलंबो भसलः पुष्पलोलुपः ॥ ४२ ॥
इन्दिन्दिरो मधुकरश्चञ्चरीको मधुव्रतः ।
शिलपुटष्षट्पदश्चाथ पतंगश्शलभस्समौ ॥ ४३ ॥
जतुकाजिनपत्रा स्यात् परोष्णी तैलपायिका ।
मलिम्लुचास्तु मशका भंभराली तु मक्षिका ॥ ४४ ॥
चर्वणा मक्षिका नीला सरघा मधुमक्षिका ।
अरण्यमक्षिका दंशो दंशी तज्जातिरल्पिका ॥ ४५ ॥
कषायिका तु जलजा घोणा कुंभीरमक्षिका ।
गण्डोली वरटा न स्त्री गृहिणी गृहकारिका ॥ ४६ ॥
अन्वर्थाख्या कोष्ठकारी कण्टका कण्टकानना ।
निशामणिर्ध्वान्तमणिः खद्योतो ज्योतिरिंगणः ॥ ४७ ॥

भृंगारी झीरिका चीरी झिल्लिकाथ ह्लुषिः पुमान् ।
पुत्तिका च पतंगी च पूत्यण्डाः क्षुद्रपक्षिणः ॥ ४८ ॥
छदः पक्षो गरुद्वाजश्छदनं च तनूरुहम् ।
पतत्रं च कुलायस्तु पञ्जरं नीडमास्त्रियाम् ॥ ४९ ॥
पेशी कोशश्च डिंबोऽण्डं त्रोटिश्चंचुस्सृपाटिका ।
डयनं गतिरुड्डीनसंडीनादि विशेषकम् ॥ ५० ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां अन्तरिक्षकाण्डे खगाध्यायः)

शब्दाध्यायः

शब्दो व्योमगुणस्वानस्वननिस्वाननिस्वनाः ।
निर्ह्रादो रवणो नादः क्ष्वेडो ध्वानो ध्वनिः कवः ॥ १ ॥
कणिर्ह्रादो रसो ध्रूणा घोषो गुंजनमुंजने ।
गंजनं मशनं कानं गानं कोरणरेभणे ॥ २ ॥
कूजनं कूजितं गर्जो न क्लीबे गर्जना न ना ।
क्रोश उच्चस्वने प्राणिस्वने त्वाराव आरवः ॥ ३ ॥
रवो विरावस्संरावो रुतं चेत्यथ वाशनम् ।
वाशितं च तिरश्चां स्याद्ध्वांक्षी स्त्री घोरवाशितम् ॥ ४ ॥
घोरितं तुरगादीनां नासापुटभवे ध्वनौ ।
तंदनं रंभणं रंभा रंभितं च गवां ध्वनिः ॥ ५ ॥
बुक्कनं श्ववृकध्वाने भषणं भषितं शुनः ।
वृकस्य रेषणं रेषा हेषा ह्रेषा च वाजिनाम् ॥ ६ ॥
बृंहितं करिणां शब्दो राणोऽस्त्री मणितं रतेः ।
काकुस्स्त्री भिन्नकण्ठोत्थश्शोककोपादिवैकृतात् ॥ ७ ॥
डक्कनं हात्कृते पत्रवस्त्रादीनां तु मर्मरः ।
पर्दनं गुदजे शब्दे कर्दनं कुक्षिकूजिते ॥ ८ ॥
विष्फारो धनुषस्स्वानो भूषादीनां तु शिंजितम् ।
प्रणादस्त्वनुरागोत्थश्श्रित्कृतं स्यंदनध्वनौ ॥ ९ ॥
स्रोतसां खरको युद्धध्वाने क्रंदनयोधने ।
मार्जना मुरजध्वाने गुंदिलो मद्दलध्वनौ ॥ १० ॥
वाणं हुडुक्कहिक्कायां भेरीनादे तु टट्टरः ।
क्वणनं क्वणितं क्वाणो निक्वाणो निक्वणः क्वणः ॥ ११ ॥

वीणायाः क्वणतेः प्रादेः प्रक्वाणप्रक्वणादयः ।
स्त्री प्रतिश्रुत् प्रतिध्वाने तुमुलो व्याकुले भृशम् ॥ १२ ॥
गंभीरे मन्द्र उच्चे तु तारो रम्यास्फुटे कलः ।
समाहितस्तु निर्दोषवर्णे दोषयुताः परे ॥ १३ ॥
अत्युच्चारणगर्वेण पीडितोऽपि समाहितः ।
एणीकृतः प्रतिध्वानदंतुरो माहिषश्च सः ॥ १४ ॥
कल्हस्तु गलमूलस्थो गद्गदस्स मनाक्स्फुटः ।
लालको बालानुकृतौ लल्लरो जिह्वया हतः ॥ १५ ॥
शिथिलोऽस्पष्टसंयोगस्तुंबुकस्सानुनासिकः ।
सांत्वं स्यान्मधुरं वाक्यं स्यादवाच्यमनक्षरम् ॥ १६ ॥
अनिर्बद्धं तूच्चावचमक्लिष्टार्थं तु संकुलम् ।
अनृते वितथालीकावाहतं तु मृषार्थके ॥ १७ ॥
अंबूकृतं सनिष्ठीवं स्यादबद्धमनर्थकम् ।
कल्या तु वाचि कल्याण्यां रुशती तद्विपर्यये ॥ १८ ॥
छलवाक् तु निरानन्दा शोकभारे तु तीरिता ।
क्रोधगर्भा तु वैद्योता दैन्यगर्भा तु नश्वरी ॥ १९ ॥
निर्वेदगर्भा निस्संगा स्नेहगर्भा तु मालुकी ।
विरहे खंडिता मोहे शून्या लोभे तु जांगली ॥ २० ॥
निष्ठुरा परुषा क्षेपे त्रिषु स्युस्तुमुलादयः ।
अस्त्रियौ वर्णमर्णं च वाक्यं तु वचनं वचः ॥ २१ ॥
आम्रेडितं द्विस्त्रिरुक्तं गुणितं घोषितं समे ।
अरणिर्ना मुहुः प्रोक्तमनुलापश्च वर्तनम् ॥ २२ ॥
संभाषणं त्वाभाषणमालापः कुरुकुंचिका ।
उपसंभाषणं साम्नि तत्तूपच्छंदनं यदि ॥ २३ ॥

धनादि स्यात् प्रतिज्ञातं गुह्ये तदुपमंत्रणम् ।
विभाषणं विवादे स्यादनुवादोऽनुभाषणम् ॥ २४ ॥
आख्यायनी तु सन्देशो दिष्टं संवदनं च तत् ।
संवादनं वाचिकं च वलना त्वतिचाटुवाक् ॥ २५ ॥
लुंजना पिंजना चेति सूत्रिते वचनद्वयम् ।
भंजना स्याद्विवरणे पोटना तूत्कटं वचः ॥ २६ ॥
कोलाहलः कलकलः कुंजनाऽस्मिन्नपक्रुधि ।
चर्चरी चर्भटिस्तुल्ये रथ्यावादे तु कोहलम् ॥ २७ ॥
उद्घूमस्तु कौरक्रव्या विगर्वा गर्वहारिका ।
लोचना तु विचारोक्तिर्लोटना सानुसारवाक् ॥ २८ ॥
विप्रलापो विरोधोक्तिस्संलापो भाषणं मिथः ।
काक्वा वर्णनमुल्लापो विलापः परिदेवनम् ॥ २९ ॥
प्रलापोऽनर्थकं वाक्यमपलापस्त्वपह्नवः ।
अपव्ययोऽप्यवज्ञापि हूतिस्त्वाकारणा हवः ॥ ३० ॥
हक्कारामंत्रणाह्वानं संहूतिर्बहुभिः कृता ।
अभिधानं नामधेयं नामाख्याह्वाभिधाह्वयः ॥ ३१ ॥
मिथ्याभियोगोऽभिख्यानमभिशापोऽभिशंसनम् ।
शापोऽधिक्षेप आक्रोशः परिवादोऽप्यवर्णवत् ॥ ३२ ॥
अवर्णवादो निर्वादोऽप्यपवादो विरूक्षणम् ।
क्षारणं गर्हणं निन्दा जुगुप्सागालिकुत्सनाः ॥ ३३ ॥
जनवादस्तु वचनं भर्त्सनं प्रतितर्जनम् ।
आक्षारणं निधुवनमाक्रोशो मैथुनं प्रति ॥ ३४ ॥
उत्प्रासस्स्यादुपालंभः परिवाग्भाषणीति च ।
श्लाघा शंसा प्रशंसा च स्तवस्तोत्रं स्तुतिर्नुतिः ॥ ३५ ॥

यशो जयोदाहरणं साधुवादो गुणावली ।
ख्यातिः कीर्तिस्समज्ञा च संदेशगिरि वाचिकम् ॥ ३६ ॥
अर्थवादः परार्थोक्तिः प्रश्नः पर्यनुयोगवत् ।
अनुयोगश्च पृच्छा च प्रतिवाक्यं तदुत्तरम् ॥ ३७ ॥
कथा त्वाख्यायिकाख्यानं पुराणं पंचलक्षणम् ।
इतिहासः पुरावृत्तमैतिह्यमितिहाव्ययम् ॥ ३८ ॥
वार्तोदन्तोऽपि वृत्तान्तः किंवदन्ती जनश्रुतिः ।
प्रवल्हिका प्रहेलिका प्रजल्पनं बहूदितम् ॥ ३९ ॥
विकल्पना पृथक्क्रियावधारणान्यनिह्नुतिः ।
समस्या तु समासस्स्यात् संक्षेपस्स्यादविस्तरः ॥ ४० ॥
उपोद्घात उदाहार उपन्यासः पुरोवचः ।
प्रस्तावः पुनरुद्घातस्सोऽधिकार उपक्रमः ॥ ४१ ॥
गद्यपद्यमयी चंपूस्सारणी पद्यमात्रिका ।
शृंगाराद्यधिकं काव्यं समासाढ्यं तु दंडकम् ॥ ४२ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यामन्तरिक्षकाण्डे शब्दाध्यायः)

(अन्तरिक्षकाण्डस्समाप्तः)

अथ भूमिकाण्डः

देशाध्यायः

भूमिरुर्वी घनश्रेणी स्थगणा गिरिकर्णिका ।
क्षोणी सर्पभृता दक्षा कुः क्ष्मा क्षान्तिः क्षमा क्षरिः ॥ १ ॥
धरित्री धरणी धात्री भूतधात्री धरा स्थिरा ।
वसुंधरा वसुमती वसुधा विपुला रसा ॥ २ ॥
ग्मा विश्वा पृथिवी पृथ्वी हेमा सर्वंसहा मही ।
अब्धिवस्त्रा नगाधारा मेदिनीला गिरिस्तनी ॥ ३ ॥
अचला कीलिनी पेरा बीजसूरत्नसूस्त्वसूः ।
रत्नगर्भा काश्यपी भूः कुह्वर्यवनिरुर्वरा ॥ ४ ॥
द्यावापृथिव्यावेकोक्तौ रोदस्यौ रोदसी इति ।
नाभीदं भारतं वर्षं हिमाद्रेस्तच्च दक्षिणम् ॥ ५ ॥
तेन हैमवतं नाम पराण्यप्येवमुन्नयेत् ।
हैमकूटं किंपुरुषं हरिवर्षं तु नैषधम् ॥ ६ ॥
इलावृतं सौमेरवं सुमेरुं परितो हि तत् ।
भद्राश्वं तु ततः पूर्वं केतुमालं तु पश्चिमम् ॥ ७ ॥
वर्षावेतौ क्रमात् पूर्वगंधिकापरगंधिकौ ।
उदक् तु रम्यकं नैलं नीलाद्रेरुत्तरं हि तत् ॥ ८ ॥
ततो हिरण्मयं श्वेतं तच्च श्वेताद्रेरुदक् ।
कुरुवर्षं शार्ङ्गवतं कुरवश्च त उत्तराः ॥ ९ ॥
जंबूद्वीपः कुमारी स्याद्यत्रेमे भारतादयः ।
लावणो लवणोदस्स्याद्येनासौ वेष्टितोऽब्धिना ॥ १० ॥
इक्षुद्वीपादयोऽप्येवं वृता इक्षूदकादिभिः ।

मन्थोदधिस्तु क्षीराब्धिः क्षीरोदः कलशोदधिः ॥ ११ ॥
अथाप्यन्येऽन्तरद्वीपा भारतान् सप्त दक्षिणाः ।
एको वैद्युत्वतो नाम विद्युत्वान् यत्र पर्वतः ॥ १२ ॥
मालं मैनं व्रतं जालं नारासंगे पराणि षट् ।
अनुद्वीपाश्च षट् तेषामंगद्वीपादयो यथा ॥ १३ ॥
अंगद्वीपं यवद्वीपं मलयद्वीपमित्यपि ।
शंखद्वीपं कुशद्वीपं वराहद्वीपमित्यपि ॥ १४ ॥
अंगद्वीपं चाक्रगिरं मध्येपश्चिमवारिधि ।
पूर्वाब्धौ तु यवद्वीपं यत्र कालोदकोऽर्णवः ॥ १५ ॥
मलयद्वीपमब्धौ स्याद्दक्षिणे तच्च दार्दरम् ।
मालयं माहामलयं तत्पार्श्वे तु चतुर्थकम् ॥ १६ ॥
अतः पूर्वं कुशद्वीपं चंपकद्वीपमप्यदः ।
यतः पुरो रक्तवहो लोहित्यो नाम वारिधिः ॥ १७ ॥
अथ प्रतीच्यां वाराहं वराहद्वीपमायतम् ।
यत्र यज्ञवराहोऽसौ हरिरद्यापि तिष्ठति ॥ १८ ॥
बर्हिणं सिंहलं हेमकुड्यं द्वारवतीपदम् ।
पारसीककुलं स्वर्णद्वीपं वैद्युतमार्षभम् ॥ १९ ॥
अयोमुखं तार्णसौमं स्यात्तार्णं ग्रामणीकुलम् ।
इत्याद्या भारते वर्षे क्षुद्रा द्वीपास्सहस्रशः ॥ २० ॥
नीवृज्जनपदो देशस्तद्भेदाः पुंसि भूम्नि च ।
स्त्रियो वरेन्द्रीस्रावस्तीराढाद्या नैव भूमनि ॥ २१ ॥
प्राग्दक्षिणश्शरावत्याः प्राच्योऽस्याः पश्चिमोत्तरः ।
उदीच्यो मध्यदेशस्तु देशो यो मध्यमस्तयोः ॥ २२ ॥
आर्यावर्तो ब्रह्मवेदिर्मध्यं विन्ध्यहिमागयोः ।

अथोदीच्या जनपदास्तत्र चीनाः खरंभराः ॥ २३ ॥
गांधारास्तु दिहण्डास्स्युर्यवनास्तु हुरुष्कराः ।
संभालाः स्युश्शूरसेना अपि ते शूरसेनयः ॥ २४ ॥
मद्ध्ये तु शूरसेनानां मथुरा नाम वै पुरी ।
लंपाकास्तु मुरुण्डाः स्युस्तोक्षारास्तु युगालिकाः ॥ २५ ॥
जालंधरास्त्रिगर्तास्स्युर्होलास्स्युः खरटी स्त्रियाम् ।
प्रत्यग्रथास्त्वहिच्छत्रास्तैतुलास्तु कालिंगकाः ॥ २६ ॥
टर्कवाहीककाश्मीरतुरुष्केषु ससिन्धुषु ।
बाह्लीका वाह्लिकाः कीराश्शारवयो दारदाः क्रमात् ॥ २७ ॥
कुमालकास्तु सौवीरा यौधेयास्तु नृगालिकाः ।
अप्यन्ये पारदाः किञ्जाः कुल्या इत्यादिनीवृतः ॥ २८ ॥
अथ प्राच्या जनपदास्तत्र मुद्गरकाः कुजाः ।
प्राग्ज्योतिषाः कामरूपास्तथा प्राग्जालिका अपि ॥ २९ ॥
विदेहास्तीरभुक्तिस्स्त्री स्रावस्ती तु पुरंजकाः ।
राढा तु सुह्माः पुण्ड्रास्तु वरेंद्री पुण्ड्रलक्षणा ॥ ३० ॥
भौरिकास्स्युस्समनटा अंगाश्चंपोपलक्षणाः ।
वंगास्तु हरिकेलीया मगधाः कीकटास्स्मृताः ॥ ३१ ॥
अप्यन्येऽन्ध्रा व्रनास्साल्वा इत्याद्या नीवृतः पृथक् ।
विन्ध्यात्तु दक्षिणा देशा दक्षिणापथसंज्ञिताः ॥ ३२ ॥
तत्र पाण्ड्याः पांडियास्स्युः कुन्तलास्तूपहालकाः ।
चोलास्स्युरुत्पलावर्ता महाराष्ट्रास्तु दण्डकाः ॥ ३३ ॥
अप्यन्ये केरलाः कुल्यास्सेतुजाः कुलकालकाः ।
इषीकाश्शबरारट्टा इत्याद्या नीवृतः पृथक् ॥ ३४ ॥
अपरांतास्तु पाश्चात्यास्ते च सूर्पारकादयः ।

अथेमे मलदाद्याख्या विन्ध्यपर्यन्तवासिनः ॥ ३५ ॥
तत्र स्युर्मलदाः स्थौराः करूशास्तु बृहद्गृहाः ।
त्रैपुरास्तु हहालास्स्युश्चैद्यास्ते चेदयश्च ते ॥ ३६ ॥
दशार्णास्स्युर्वैदिपरा मालवास्स्युरवन्तयः ।
अप्यन्ये मेकला भोजाः कोसलाद्याश्च नीवृतः ॥ ३७ ॥
अथ देशा मध्यदेशे मरवस्तु दशेरकाः ।
साल्वास्तु कारकुत्सीयास्तेषां त्ववयवाः परे ॥ ३८ ॥
उदुंबरास्तिलखला महाकारा युगंधराः ।
हुलिंगाश्शरदंडाश्च षट् साल्वावयवा इमे ॥ ३९ ॥
अप्यन्ये कुन्तलाः कुल्याः कलिंगाः काशिकोसलाः ।
मेकलाः कुसटास्सैरा जांगलाः पृथवा वृकाः ॥ ४० ॥
पटच्चरादयश्चान्ये मध्यदेशस्य नीवृतः ।
उक्तानामन्तरालेषु बहवः क्षुद्रनीवृतः ॥ ४१ ॥
मरवः पुंसि धन्वान आसारी तु स्थली स्थलम् ।
कचंगला तु नीलिंगी भूर्नानाजंतुसंयुता ॥ ४२ ॥
पंकिलः पंकवान् देशो वेतस्वान् बहुवेतसः ।
शाद्वलश्शादहरितः कुमुद्वान् कुमुदाधिकः ॥ ४३ ॥
सनलो नड्वलो नड्वाञ्छार्करश्शर्कराधिकः ।
देशश्शर्करिलोऽप्येवमुन्नेयौ सिकतावति ॥ ४४ ॥
कृष्णभूमः पाण्डुभूमः कृष्णा पाण्डुश्च यत्र मृत् ।
अनूपस्सांबुरन्यस्तु जांगलश्शून्य उज्जटः ॥ ४५ ॥
स्फुटिते सारणारट्टौ राजन्वांस्तु सुराजनि ।
अन्यत्र राजवान् वृष्टिजीवनो देवमातृकः ॥ ४६ ॥
स्यान्नदीमातृको देशो नद्यम्बूत्पाद्यसस्यकः ।

पद्यः पदांकयोग्यस्स्यात्त्विण्वेने पंकिलादयः ॥ ४७ ॥
श्मशानं स्यात् पितृवनं स्त्रीवासः क्रिमिपर्वतः ।
शतमूर्धा वामलूरो नाकुर्वल्मीकमस्त्रियाम् ॥ ४८ ॥
मार्गोऽध्वा पदवी पंथाः पद्या चैकपदी सृतिः ।
सुपंथा अतिपंथाश्च सत्पथश्च शुभे पथि ॥ ४९ ॥
विपथः कापथो व्यध्वो दुरध्वश्च कदध्वनि ।
अपंथास्त्वपथं दूरशून्ये प्रान्तरमध्वनि ॥ ५० ॥
वृतिमार्गस्त्वर्धपदः प्राग्वंशः पदिकोऽपि च ।
संक्रमस्तित्तिरिस्तुल्यौ शृंगाटं तु चतुष्पथः ॥ ५१ ॥
जंघापदं चतुष्पादस्त्रिपादस्तु गृहान्तरम् ।
अंगुलोऽस्त्री यवा अष्टौ समस्तु चतुरंगुलः ॥ ५२ ॥
धनुर्ग्रहश्च दिष्टिश्च स्यानामष्टांगुलावुभौ ।
दशांगुलः क्रकचिको वितस्तिर्द्वादशांगुला ॥ ५३ ॥
किष्कुस्स्यादवटो हस्तश्चतुर्विंशतिरंगुलाः ।
बद्धेन मुष्टिना हस्तस्स्याद्रत्निर्मुष्टिको वसुः ॥ ५४ ॥
अरत्निर्निष्कनिष्ठोऽसौ स प्रजापतिहस्तकः ।
कुत्सश्चाप्यथवाकुत्सस्सधनुर्मुष्टिरेव सः ॥ ५५ ॥
अथ वर्धकिहस्तस्स्याद्द्विचत्वारिंशदंगुलः ।
तस्मिन्विकिष्कुः क्रकचः किष्कुः क्राकचिकोऽपि च ॥ ५६ ॥
हस्तद्वयं तु सत्किष्कुर्हस्तत्रयमलीमकम् ।
चतुर्हस्तो धनुर्दण्डो धनुर्धन्वंतरं युगम् ॥ ५७ ॥
ऐश्वरं नालिका चाथ पंचहस्तोऽर्धहस्तकः ।
अष्टहस्ता तु रज्जुस्स्यान्नवहस्ता तु नालिका ॥ ५८ ॥
दशहस्तः पितृनल्वो दीर्घदंडो निदेशकः ।

स प्रावेशनिकश्चाथ परिवेषो द्विरज्जुकः ॥ ५९ ॥
निवर्तनं तु तिसृभीरज्जुभिर्वलिशं च तत् ।
नल्विकः किष्कुभिष्षष्ट्या नल्वः किष्कुचतुश्शतम् ॥ ६० ॥
दशधन्वंतरं स्तोमो दशस्तोमस्तु वंशिकः ।
दशवंशिक आनाहो दशानाहो नलांतरः ॥ ६१ ॥
धन्वंतरसहस्रं तु क्रोशो गव्या तु तद्द्वयम् ।
स्त्री गव्यूतिश्च गव्यूतं गोरुतं गोमतं च तत् ॥ ६२ ॥
गव्यूतानि तु चत्वारि योजना कोसलादिषु ।
गव्यूतिद्वयमेव स्याद्योजनं मगधादिषु ॥ ६३ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायाम्
वैजयन्त्यां भूमिकाण्डे देशाध्यायः)

शैलाध्यायः

शैलोऽगः पर्वतः क्ष्माभृत् सानुमान् दुर्गमो गिरिः ।
अहार्यगोत्रकुट्टीरकुट्टारा भूधरोऽचलः ॥ १ ॥
बन्धाकिः फलिकः कुध्रः प्रपात्यद्रिशिलोच्चयः ।
सुवेलस्स्याच्चित्रकूटस्त्रिकूटस्त्रिककुच्च सः ॥ २ ॥
लोकालोकश्चक्रवालो लोकांताद्रिः पराचलः ।
मलये त्रिकलापाढौ विन्ध्यस्तु जलवालकः ॥ ३ ॥
हिरण्यनाभो मैनाकस्सुदारुः पारियात्रकः ।
माल्यवांस्तु प्रस्रवणो हिमवांस्तु हिमाचलः ॥ ४ ॥
रजताद्रिस्तु कैलासो हराद्रिर्माहिनश्च सः ।
वेंकटो वृषभस्सिंहः केसरः केशवप्रियः ॥ ५ ॥
उदयस्तूदयाद्रिस्स्यादस्तस्त्वस्तमयाचलः ।
दरी गुहा कन्दरोऽस्त्री प्रपातस्तु तटो भृगुः ॥ ६ ॥
उत्सः प्रस्रवणं तोयप्रवाहे झरनिर्झरौ ।
स्नुर्वप्रोऽस्त्री सानुरस्त्री पादाः पर्यंतपर्वताः ॥ ७ ॥
कूटोऽस्त्री शिखरं शृंगं नितंबः कटकोऽस्त्रियाम् ।
पाषाण उपलोऽश्मा च प्रस्तरश्च शिला दृषत् ॥ ८ ॥
गंडशैलास्तु पाषाणास्स्थूलाः प्रगलिता गिरेः ।
उपत्यका त्वधोभूमिर्गिरेरूर्ध्वमधित्यका ॥ ९ ॥
कुडङ्गोऽस्त्री निकुञ्जोऽस्त्री कुञ्जो वृक्षवृतान्तरे ।
आकरस्त्री खनिर्गञ्जा रुमा तु लवणाकरः ॥ १० ॥
गैरिकं पीतधातुस्स्यात् कुनटी तु मनश्शिला ।
रोचनी रञ्जनी हृद्या रसनेत्री महासना ॥ ११ ॥

करवीरा कला विद्युन्नागमाता विगन्धिका ।
शिला मनोऽभिधा काला नागजिह्वा च तास्समाः ॥ १२ ॥
शुक्लधातौ पाकशुक्ला कठिनी कक्खटी खटी ।
हरितालं तु खर्जूरं पिञ्जरं नटभूषणम् ॥ १३ ॥
तालमालं वंशपत्रं पीतनं रोमहृद्धरम् ।
सौगन्धिकस्तु पामारिः पीतो गन्धाश्मगन्धकौ ॥ १४ ॥
बोलो गोलश्शशः पिण्डः प्राणो गन्धरसो रसः ।
अभ्रकं व्योममेघाख्यं चक्रसंज्ञं तु माक्षिकम् ॥ १५ ॥
शिलाजतु तु गैरेयमर्थ्यमश्मजमद्रिजम् ।
सौराष्ट्री पार्वती काक्षी कालिका पर्पटी सती ॥ १६ ॥
आढकी तुवरी काली भूनामा च मृदाह्वया ।
सुराष्ट्रजाप्यथो गोला नैपाली कुनटीति च ॥ १७ ॥
रुक्मं कार्तस्वरं स्वर्णं महारजतमौजसम् ।
चामीकरं जातरूपं तपनीयं शिलोद्भवम् ॥ १८ ॥
लोभनं कनकं शुक्रं सुवर्णं चन्द्रकाञ्चने ।
दाक्षायणं श्रीमकुटं गारुडं तारजीवनम् ॥ १९ ॥
अग्निबीजं रत्नवरं गैरिकं हेम कर्बुरम् ।
जाम्बूनदं शातकुम्भं हाटकं भूरिरस्त्रियौ ॥ २० ॥
वैणवं कर्णिकाराभं वेणूतटजकाञ्चनम् ।
सुवर्णद्वीपजाः स्वर्णशुक्तिकाभ्रकसन्निभाः ॥ २१ ॥
रसविद्धं तु देवार्हं पवित्रं वज्रधारणम् ।
अलंकारसुवर्णं तु शृंगीकनकमाशु च ॥ २२ ॥
रूप्यहेम्नी तु संश्लिष्टे घनगोलकमस्त्रियाम् ।
रजतं त्रापुषं रूप्यं चन्द्रभीरु यवीयसम् ॥ २३ ॥

सौधं सुभीरुकं शुभ्रं खर्जूरं वंगजीवनम् ।
ताम्रं शुल्वं मर्कटास्यं रक्तं स्यष्टं कनीयसम् ॥ २४ ॥
म्लेच्छं वरिष्ठं म्लेच्छास्यं श्रेष्ठं काम्यमुदुम्बरम् ।
रीरी तु रीतिरुत्साहा पीतलोहं सुलोहकम् ॥ २५ ॥
लोह्यमप्यारकूटोऽस्त्री पित्तलं त्वारमस्त्रियाम् ।
राजरीत्यां ब्रह्मरीतिस्स्वर्णरीतिर्महेश्वरी ॥ २६ ॥
काञ्चनी कपिला राज्ञी ब्राह्मणी कपिलोहकम् ।
मौलिकायां तु सरटी निष्ठुरं दारुकण्टकम् ॥ २७ ॥
गुरुज्येष्ठं सिंहमलं पञ्चलोहान्यलोहके ।
कांस्यं तु कार्त्रिमं तास्यं प्रभासममुरालयम् ॥ २८ ॥
घण्टास्वनं भूरिलोहं रवणं लोहजं मलम् ।
सौराष्ट्रं चाथ सीसोऽस्त्री योगेष्टं भुजगाह्वयम् ॥ २९ ॥
यवनेष्टं समोलूकं हेमघ्नं भूतलोद्भवम् ।
त्रपु नागं चीनपिष्टं रङ्गमप्यथ पिच्छटम् ॥ ३० ॥
रङ्गं वङ्गं त्रपु क्षोभ्यं मृदङ्गं नागजीवनम् ।
परासं सिंहलं ज्येष्ठं वक्राख्यं मुखभूषणम् ॥ ३१ ॥
कस्तीरं शोभनं नागमरिजं हेमजं शठम् ।
गुरुपत्रं तमरकं घनं सलवणं रजः ॥ ३२ ॥
अयः कृष्णायसं चीनं शस्त्राख्यं विषमायुधम् ।
भीवरं भीमकं लोहं लौहकालदृढानि च ॥ ३३ ॥
स्त्री कुटिनी पारशवो गिरिसारोऽश्मसारकः ।
अथ कालायसं तीक्ष्णं सुलोहं रूक्षमासुरम् ॥ ३४ ॥
वैकृन्तस्स्याद्रसवरो रसज्ञो व्योमधारणः ।
रसकस्त्वयसस्सारो विकारो लोहजः कुशी ॥ ३५ ॥

धूर्तमण्डूरसिंहाणविष्ठाख्यानि त्वयोमले ।
लोहं तु तैजसं सर्वं वसु रत्नं मणिर्न षण् ॥ ३६ ॥
स्फटिकोऽर्को रविग्रावा सूर्यकान्तोऽनलोपलः ।
चन्द्रकान्तश्चन्द्रमणिस्सुसामोऽथ त्वयोमणिः ॥ ३७ ॥
अयस्कान्तस्तद्विशेषाश्चुम्बकभ्रामकादयः ।
गारुत्मतं मरकतमश्मगर्भं हरिन्मणिः ॥ ३८ ॥
शोणरत्नं लोहितकं पद्मरागोऽरुणोपलः ।
विद्रुमो ना प्रवालोऽस्त्री वज्रोऽस्त्री हीरकः पुमान् ॥ ३९ ॥
इन्द्रनीलं महानीलं वैडूर्यं वालवायजम् ।
कुरुविन्दास्तु कुल्माषा रत्नभेदास्तु मौक्तिकम् ॥ ४० ॥
माणिक्यं पौष्यकं शंखः पुलको विमलादयः ।
रसाञ्जनं तार्क्ष्यशैलं शैलेयं रसगर्भकम् ॥ ४१ ॥
स्रोतोऽञ्जनं तु सौवीरं कपोताञ्जनयामुने ।
तुत्थाञ्जनं शिखिग्रीवं वितुन्नकमयूरके ॥ ४२ ॥
रीतिपुष्पं पुष्पकेतुः पौष्पकं कुसुमाञ्जनम् ।
तुत्थं तु दार्विका क्वाथसम्भवं कर्परीति च ॥ ४३ ॥
कुलुत्थिका तु चक्षुष्या कुम्भकारी कुलालिका ।
रसस्तु पारतस्सूतो हिंगुलो दारदो रसः ॥ ४४ ॥
हिंगुलं हंसपादं च कुरुविन्दं च के चन । ॥ ४४॥ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
भूमिकाण्डे शैलाध्यायः)

वनाध्यायः

अटवी काटिकाऽरण्यं विपिनं काननं वनम् ।
कक्ष्यकं कुन्दिलं वार्क्षं वनी गहनमित्यपि ॥ १ ॥
महाटवी त्वरण्यानी प्रस्तारस्तु तृणाटवी ।
कृत्रिमं वनमारामोऽपवनोपवने अपि ॥ २ ॥
तदेव राज्ञ उद्यानमाक्रीडश्चाथ तस्य तत् ।
सान्तःपुरस्य प्रमदावनं गेहस्य निष्कुटः ॥ ३ ॥
पुष्पवाटी त्वमात्यादेस्त्रयी वाटी फलाय चेत् ।
वृक्षो द्रुमो भूरुहो द्रुर्विटपी विष्टरोंऽघ्रिपः ॥ ४ ॥
अनोकहो नगो भूरुट् तरुश्शाखी कुठः कुजः ।
वसुः करालिकोऽगच्छो जर्णो रूक्षः पुलाक्यपि ॥ ५ ॥
वानस्पत्यः पुष्पफली फली त्वेव वनस्पतिः ।
ओषधिः फलपाकान्ता ह्रस्वशाखाशिफः क्षुपः ॥ ६ ॥
अप्रकाण्डे स्तंबगुल्मावुलपस्तु प्रतानिनी ।
गुल्मिन्यपि च वल्ली तु व्रततिर्व्रतती लता ॥ ७ ॥
वन्ध्यो वृक्षोऽवकेशी स्यादवन्ध्यस्तु फलेग्रहिः ।
पुष्पितस्स्यात् कुसुमितः फलितः फलिनः फली ॥ ८ ॥
फुल्ले प्रफुल्लसम्फुल्लव्याकोचविकचस्फुटाः ।
उत्फुल्लोन्मिषितोन्निद्रा उद्बुद्धोन्मीलितस्मिताः ॥ ९ ॥
फलमामं शलाटुस्स्याद्वानं शुष्कतरं फलम् ।
त्रिषु वन्ध्यादयोऽथ स्यादंकुरोंकूरमस्त्रियौ ॥ १० ॥
प्ररोहश्चाथ वंशस्स्याद्योंऽकुरः पर्वसूत्थितः ।
परुः पर्व पुमान् ग्रंथिर्निर्यासः खपुरो लशः ॥ ११ ॥

शिफा जटाऽवरोहस्तु सा शाखाजा वटादिषु ।
मूलं बुध्नोऽङ्घ्रिनामास्मादास्कन्धात् स्यात् प्रकाण्डकम् ॥ १२ ॥
स दारुमात्रस्स्थाण्वस्त्री दारु काष्ठमथ त्रयी ।
छल्ली त्वक् स्त्री त्वचा न क्ली वल्कलं चोलकोऽस्त्रियौ॥ १३ ॥
चोचं वल्कं च सारस्तु मज्जा स्नावः किनाटकम् ।
निष्कुटः कोटरो न स्त्री विदलं दारु पाटितम् ॥ १४ ॥
स्कन्धः प्रघाणोऽथ शिखा शाखाथ शिखरं शिरः ।
स्कन्धशाखा तु शाला स्यात् प्रवालः पल्लवांकुरः ॥ १५ ॥
विस्तारो विटपस्स्तम्ब उच्छ्रायस्तु समुन्नतिः ।
छदस्तु छदनं पत्रं पलाशं पतनं दलम् ॥ १६ ॥
पर्णं बर्हं पतत्रं च त्रयी शुङ्गास्य कोशिका ।
पल्लवोऽस्त्री किसलयं किसलोऽपि नवे दले ॥ १७ ॥
पत्रमध्यसिरा साढिः पुष्पोऽस्त्री कुसुमं सुमम् ।
मणिचकं प्रसूनं च सूनं सुमनसस्त्रियः ॥ १८ ॥
मकरन्दो मरन्दोऽस्य रसे जालं तु जालकम् ।
कलिका कोरकश्चाथ कुट्मलो मुकुलोऽस्त्रियौ ॥ १९ ॥
गुच्छो गुलुच्छस्स्तबको मञ्ज्यां मंजरिवल्लरी ।
प्रसवः पिप्पलं सस्यं फलं वृन्तं तु बन्धनम् ॥ २० ॥
षण्डास्त्वाम्रादयश्शब्दा आम्रादिफलपुष्पयोः ।
हरीतक्यादिकं स्त्री स्यादश्वत्थादिफले पुनः ॥ २१ ॥
आश्वत्थमैंगुदं प्लाक्षं नैयग्रोधं च बार्हतम् ।
वैणवं शैग्रवं चाथ जम्बूः स्त्री जम्बु जांबवम् ॥ २२ ॥
जात्यादयस्त्वलिङ्गास्स्युः पुष्पार्थे व्रीहयः फले ।
विदार्याद्यास्तु मूलेऽपि पाटला कुसुमे न ना ॥ २३ ॥

सप्तम्यन्तपदारम्भाः पर्याया इह कुत्र चित् ।
सप्तम्यन्तं च पुंलिङ्गं विज्ञेयं संशये सति ॥ २४ ॥
आम्रे कामाङ्गमाकन्दौ चूतो वेलोऽङ्गनाप्रियः ।
करको वलयश्चाथ श्रेष्ठेऽत्र सहकारकः ॥ २५ ॥
अथ श्यामलके लाला लवली लावली फला ।
केसरे वकुलो मद्यलालसस्सिंहकेसरः ॥ २६ ॥
द्राक्षाफलो गुडश्चाथ न्यग्रोधो बहुपाद्वटः ।
श्रीवृक्षे पिप्पलोऽश्वत्थः ह्लक्षश्चलदलोऽगुलः ॥ २७ ॥
उदुम्बरे प्राणिफलो मशकी हेमदुग्धकः ।
ह्लक्षस्तु पर्कटिजटिकलापिगिरिलक्ष्मणाः ॥ २८ ॥
पलाशे किंशुकः पर्णी वातपोथस्त्रिपर्णकः ।
आस्फोतो ब्रह्मवृक्षश्च हस्तिकर्णदले कृती ॥ २९ ॥
बिल्वे मालूरमङ्गल्यौ श्रीफलो गोहरीतकी ।
परिव्याधे बालभीरुर्भीरुबालोऽम्बुवेतसः ॥ ३० ॥
शीतेऽभ्रपुष्पो वानीरो वञ्जुलो वेतसो रथः ।
विदुले प्रिय आम्राते द्वौ पीतनकपीतनौ ॥ ३१ ॥
कपित्थे स्युर्दधिफलो दधित्थग्राहिमन्मथाः ।
हृद्यो दन्तशठः पुष्पफलोऽरिष्टे तु फेनिलः ॥ ३२ ॥
मातुलुंगे तु रुचको वराम्लः केसरी शठः ।
वीजपूरे मातुलुंगो लुंगस्सुफलपूरकौ ॥ ३३ ॥
देविकायां महाशल्का दूष्यांगी मधुकुक्कुटी ।
अथात्यम्ला मातुलुंगी पूतिपुष्पी वृकाम्लिका ॥ ३४ ॥
छागे तु करुणो लक्षो मल्लिकाकुसुमप्रियः ।
जम्बीरे जम्भको दन्तशठो जम्भीरजम्भलौ ॥ ३५ ॥

नागरंगे तु नारंगो नार्यंगस्तक्रवासनः ।
त्वग्गन्ध एलको योगी मुचुलिन्दे तु निम्नकः ॥ ३६ ॥
न्युब्जे कर्मफलो भव्यः कर्मरंगश्शठेश्वरौ ।
महीपतिर्दन्तशठः कर्ता नेता च कर्म च ॥ ३७ ॥
विकंकते ग्रन्थिलस्स्याद्व्याघ्रपाच्च मधुच्छदः ।
सर्जेऽश्वकर्णस्साले तु कार्ष्यकस्सस्यसंवरः ॥ ३८ ॥
पीतसाले गौरसर्जप्रियकासनपीवराः ।
रक्तपुष्पोऽप्यथो सिन्धुसर्जे बाणः खरोऽर्जुनः ॥ ३९ ॥
रोहिते रौहिषो रोही रक्तो रौहितकोऽपि च ।
स्त्रीप्रिये वञ्जुलोऽशोकः कंकेलिः कर्णपूरकः ॥ ४० ॥
हेमपुष्पोऽप्यथांकोले निचोलोऽकोढशोधनौ ।
रसाले वरणस्सेतुस्तिक्तशाकोऽश्मरीरिपुः ॥ ४१ ॥
दोषग्रहे तु कतको द्रावणस्स्रवणस्सरः ।
उद्धेखनीयो लक्ष्मीवांस्तेरस्तोयप्रसादनः ॥ ४२ ॥
राजादने फलाध्यक्षः प्रियकश्च मधुस्रवः ।
मधुपुष्पे मधुष्ठीलो वानप्रस्थो मधूकवत् ॥ ४३ ॥
गुडपुष्पोऽप्यद्रिजेऽस्मिन् गौरशाको मधूलकः ।
पारिभद्रस्य भेदे च मन्दारः पारिजातकः ॥ ४४ ॥
भूर्जपत्रे भुजो भूर्जो मृदुत्वक् चर्मिचर्मिकौ ।
पीलौ गुडफलस्स्रंसी श्यामश्चाथात्र शैलजे ॥ ४५ ॥
अक्षोडः कर्परालश्च नेमीये त्वतिमुक्तकः ।
चित्रकृत् तिमिशो नेमी वञ्जुलोऽथायुगच्छदे ॥ ४६ ॥
सप्तपर्णो विशालत्वक्छारदो विषमच्छदः ।
कोविदारे चमरिको रक्तपुष्पो युगच्छदः ॥ ४७ ॥

काञ्चनारोऽप्यार्ग्वधे तु व्याघातश्चतुरंगुलः ।
आरग्वध अरेवतश्शम्याकः प्रग्रहोऽर्ग्वधः ॥ ४८ ॥
कृतमालस्सुपर्णश्च मदने तु फणी रसः ।
पिण्डीतके मरुवक इक्ष्वाकुर्गालवामनौ ॥ ४९ ॥
विचुलः पिचुलो राढः कैडर्यो विषपुष्पकः ।
काकर्दश्छर्दनश्चीनो गरलः कण्ठकीति च ॥ ५० ॥
कालस्कन्धे तिन्दुकोऽक्षी स्फूर्जकश्शितिसारकः ।
काकेन्दौ काकपीलुस्स्यात् कुलकः काकतिन्दुकः ॥ ५१ ॥
सिते लोध्रे महालोध्रश्शवरश्चाथ लोहिते ।
तिरीटो मार्जनश्चिल्वः कृष्णेऽस्मिन् लोध्रगालवौ ॥ ५२ ॥
गुग्गुलौ कालनिर्यासो देवधूपो महेश्वरः ।
श्रीमान् स्निग्धस्सर्वसहश्श्लेष्मी तिक्तः कटुर्लघुः ॥ ५३ ॥
कामः पुरो जटायुश्च कुंभोलूखलकं वरम् ।
रज्जुदाले नीचुदारः कच्छूदारो गृहद्रुमः ॥ ५४ ॥
गूढवृक्षश्श्लेष्मफलो विषघ्नो द्विजकुत्सितः ।
उद्दालो बहुवारो ना सेलुश्श्लेष्मातकी न षण् ॥ ५५ ॥
शोभाञ्जने तीक्ष्णगन्धश्शिग्रुः काक्षीवमोचकौ ।
उष्णो मुरुंगी रक्तेऽस्मिन् मधुशिग्रुस्सुभञ्जनः ॥ ५६ ॥
गृञ्जनस्स्वादुगन्धा च प्रियालुस्तु धनुः पटः ।
कार्ष्मर्ये गोपभद्रा स्यात् कार्ष्मरी कृष्णवृन्तिका ॥ ५७ ॥
श्रीपर्णी कुमुदा गृष्टिर्गम्भारी भद्रपर्णिका ।
कैडर्ये कट्फलः कुम्भी श्रीपर्णी कुमुदेति च ॥ ५८ ॥
सुपार्श्वे स्यात् कन्दरालो गर्दभाण्डः कपीतनः ।
ताम्रपाकी फलेपाकी प्लक्षको गन्धमुण्डकः ॥ ५९ ॥

कदम्बे पुलकी श्रीमान् प्राचेण्यो हलीमकः ।
महाकदम्बके नीपो धूर्नो धूर्तारदीपनी ॥ ६० ॥
वासन्ते स्यात् कुरवकस्तिलकः कुवको मधुः ।
शुक्लपुष्पः कुरवको मदनो धूर्तनागरी ॥ ६१ ॥
करञ्जे स्यान्नक्तमालः प्रकीर्यश्चिरिबिल्वकः ।
कालिंगे पूतिकरजः पूतिके कलिकारकः ॥ ६२ ॥
बालपत्रे तिक्तसारः खदिरो दन्तधावनः ।
सिते तु तस्मिन् कदरश्शल्यकश्च मरुन्मवः ॥ ६३ ॥
मरूद्भवे विट्खदिरोऽप्यरिमोऽप्यरिमेदकः ।
कण्टकी चाप्यथैरण्डे हस्तपर्णोऽप्यलम्बकः ॥ ६४ ॥
रुवुः पञ्चांगुलश्चञ्चुरामण्डस्तरुणोऽम्बुकः ।
गन्धर्वहस्तो रुवुको वातघ्नो व्याघ्रपुच्छकः ॥ ६५ ॥
प्रियके तु प्रियंग्वाख्या कारम्भा फलिनी फली ।
विष्वक्सेना वला वृन्ता गुन्द्रा गोवन्दिनी लता ॥ ६६ ॥
भावज्ञा सर्षपी स्त्र्याख्या वृत्ताङ्गी सुयमावनी ।
कन्या चापि कदम्बस्तु निचुलोऽम्बुज इज्जलः ॥ ६७ ॥
स्योनाके शोणकट्वांगौ दीर्घवृन्तः कुटन्नटः ।
मण्डूकपर्णः पत्रोर्णो भल्लूकश्शुकनासकः ॥ ६८ ॥
भूतपुष्पो नटो ढंक ऋक्षप्टुण्टुक आरलुः ।
तिलके पललः श्रीमान् सुगन्धो मुखमण्डनः ॥ ६९ ॥
कर्णपूरोऽल्पपुष्पश्च पुन्नागे सुरवल्लभः ।
किदिरे दीनकंबोजौ तद्भेदे सुरपर्णिका ॥ ७० ॥
पारिभद्रे द्रुकिलिमं देवदारु सुराह्वयम् ।
पूतिकाष्ठं भद्रदारु पीतदारु च दारु च ॥ ७१ ॥

वृक्षोत्पले कर्णिकारः परिव्याधोऽथ भण्डिले ।
कपीतनशिरीषश्च करके दाडिमी त्रयी ॥ ७२ ॥
कुटजे कुटचो वत्सश्शक्राख्यो गिरिमल्लिका ।
एतस्यैवास्त्रियाविन्द्रयवभद्रयवौ फले ॥ ७३ ॥
पनसे कण्टकिफलः पयोऽण्डो जघनेफलः ।
कर्कशी मधुबीजश्च सरले पूतिकाष्ठकम् ॥ ७४ ॥
निंबे पार्वतकैडर्यद्वेपिच्छर्दनमाथिकाः ।
रोमशः पिचुमन्दश्च लकुचे लिकुचो डहुः ॥ ७५ ॥
पिचुले झावुकश्शाके पृथुच्छदहलीमकौ ।
उन्मत्ते धूर्तधुत्तूरधुस्तूरकितवाश्शठः ॥ ७६ ॥
धुर्धूरः काञ्चनाह्वोऽथ त्रिपुरे मदमत्तकः ।
प्रेतालये तु तित्तीकश्शाखोटो गण्डमालहा ॥ ७७ ॥
क्रसरे भीरुमार्जारकिंशुका इंगुदी न षण् ।
पिण्डारके तु पिण्डीकः कृष्णे त्वस्मिन् वलाहकः ॥ ७८ ॥
पुत्रजीवे त्वक्षफलो रुद्राक्षे तु महामुनिः ।
एकास्ये त्वत्र माभीदो द्विमुखे तु वरार्गलः ॥ ७९ ॥
चतुर्मुखे ब्रह्मसंज्ञः पंचवक्के हराह्वयः ।
षण्मुखे तु गुहाख्योऽथ किंपाके काकमर्दकः ॥ ८० ॥
तिन्तृडीकेऽम्लिका चिञ्चा शुक्तिर्नारी कपिप्रिया ।
तिंत्रिणी चाप्यथो हेमपुष्पे चांपेयचंपकौ ॥ ८१ ॥
हरणश्शीतलः कांतः कमनीयः पचंपचः ।
हीने त्वंजिः कुंभफलश्चांपेयो नागकेसरः ॥ ८२ ॥
करमर्दे वशाश्चोलः कृष्णपाककलैः पदैः ।
व्यस्तैस्समस्तैर्युग्मैश्च पुंसि पंचदशाभिधाः ॥ ८३ ॥

सुषेणो विघ्नकोऽप्यल्पफलेऽस्मिन् करमर्दिका ।
वन्दाके वृक्षको वन्दा जीवन्त्यपद्रोहिणी ॥ ८४ ॥
वृक्षादनी वृक्षरुहा सेव्यास्मिन् क्षीरवृक्षजे ।
तनुस्तुष्टो जयः कान्तः कुणिः कानुलको द्रुमः ॥ ८५ ॥
अग्निमन्थे हविर्मन्थोऽप्यरणिः पावको वशा ।
गणिकार्यप्यथो देवताडे वेणी खरागरी ॥ ८६ ॥
कालस्कंधे तमालोऽस्त्री तापिंछे काकतुंडिका ।
बदर्यां कुवली कोलिः कूली क्रूरा तिर्गाटिका ॥ ८७ ॥
लताकोलौ तु खलुकी गिरिकोलौ तु सौरम्मा ।
हस्तिकोलौ महाघोण्टा गोपघोण्टा महाफला ॥ ८८ ॥
जलकोलौ तु संगाली नरकोलौ तु कर्कशी ।
सृगालकोलौ हिंस्राथ शमी सक्तुफला जया ॥ ८९ ॥
काचस्थाल्यां कुबेराक्षी कृष्णवृन्ता फलेरुहा ।
आमोघा पाटलिर्न स्त्री पूरण्यां शल्मलिर्न पग ॥ ९० ॥
काष्ठीला तूलिनी तूलफलाथ कूटशाल्मली ।
रोचनश्शिंशपायां तु तीक्ष्णभूमावमादनी ॥ ९१ ॥
कपिला पिच्छिला भस्मगर्भा मण्डलपत्रिका ।
जंब्वां त्रिसारा विरजा महाजंब्वां महाफला ॥ ९२ ॥
सुरसाथो राजजंब्वां सुफलस्सुरभिच्छदः ।
काकजंब्वां तु मेघाभश्शिवेष्टश्शीनपल्लवः ॥ ९३ ॥
जंबूटनीलजंबूटौ शफर्यां श्लक्ष्णपत्रकः ।
शिखीन्द्राश्मन्तकाम्लोटा धवे गौरधुरंधरौ ॥ ९४ ॥
भल्लातक्यां त्रिलिंगायामग्निमुख्यप्यरुष्करः ।
कंपिल्ले रोचनी गुण्डा रक्तांगश्चन्द्रकर्कशौ ॥ ९५ ॥

सल्लक्यां सुरभिर्हस्तिप्रिया हस्त्यशना ध्रुवा ।
वैजयन्त्यां तु तर्कारी नादेयी च जयन्त्यपि ॥ ९६ ॥
धातक्यामनलज्वाला सुभिक्षा धातृपुष्पिका ।
स्नुह्यां समन्तदुग्धा स्नुग्वज्रा नन्दासिपत्रिका ॥ ९७ ॥
सिंहुण्डस्त्रिन्युरप्यस्यां विपत्रायां त्रिकण्टकः ।
वज्री गण्डर्यथो घण्टारवायां शणपुष्पिका ॥ ९८ ॥
तुण्डिकेर्यां रवा शीरा केसरा बदराफला ।
कार्पास्यिकन्यत्र वन्यायां भारद्वाज्यपि कुष्ठनुत् ॥ ९९ ॥
विपर्ण्यां भञ्जिका भार्ङ्गी विष्टा ब्राह्मणयष्टिका ।
ब्रह्मदण्डी च पद्मा च सारपर्ण्यां स्थिरा ध्रुवा ॥ १०० ॥
कोकिलाक्षस्तु काण्डेक्षुरिक्षुरः क्षुरकः क्षुरः ।
वासके त्वाटरूषस्स्यात् सिंहास्यो वाजिदंतकः ॥ १०१ ॥
वाशा सिंही वैद्यमाता वार्ताक्यां दुष्प्रधर्षिणी ।
वार्तिगनस्तु भण्डाकी वार्ताकुर्हिंगुलुस्त्रियाम् ॥ १०२ ॥
गोष्ठवार्तिगने त्वेऊा परुका जलजंतुका ।
हस्तिवार्तिंगने त्विभ्या विशाला दद्रुनाशिनी ॥ १०३ ॥
बृहत्यां प्रसहा काली वार्ताकी हिंगुदी कुली ।
लताबृहत्यां सुस्निग्धा धन्या प्रसहनी लता ॥ १०४ ॥
निदिग्धिकायां संधानी महासन्धा गिरिप्रिया ।
कण्टकाल्यां परिक्रूरा कुल्या कुल्यस्पृशी वरा ॥ १०५ ॥
दुस्स्पर्शा राष्ट्रिका सिंही कण्टकाली निदिग्धिका ।
दण्डोत्पले सहा देवा तलपोटे प्रमेहनुत् ॥ १०६ ॥
हयपुच्छी तु कांबोजी माषपर्णी महासहा ।
मार्कवे भृंगराजस्स्यात् पर्पणस्तु श्वपामनः ॥ १०७ ॥

कालमेष्यां कृष्णफला वागूजी वसुवल्लिका ।
सोमवल्ली पूतिफली सोमराजिरवल्गुजः ॥ १०८ ॥
परित्राण्यां त्रायमाणा त्रायन्ती बलभद्रिका ।
रेवत्यां रामदूती स्याद्वारुणी नागदन्त्यपि ॥ १०९ ॥
श्रीफल्यां क्लीतकी नीली नीलकेशी महारसा ।
ग्रामीणा रञ्जनी तुत्था कारवाही च नीलिनी ॥ ११० ॥
फल्गुः काकोदुंबरिका बल्यूर्जघनेफला ।
दास्यां षडश्रा शार्ङ्गेष्ठा काकजंघा विलोमिका ॥ १११ ॥
काकनासा तु काकांगी जीवनीया शिरोरुहा ।
तृड्घ्न्यां वयस्या काकोली काकमाची तु वायसी ॥ ११२ ॥
प्रत्यक्छ्रेण्यां सुतश्रेणी द्रवन्ती शंबरी वृषा ।
चित्रोपचित्रा न्यग्रोधी रण्डा मूषिकपर्ण्यपि ॥ ११३ ॥
देव्यां मूर्वा धनुश्श्रेणी गोकर्णी पीलुपर्णिका ।
मधूलिका तिक्तवल्का पीलुनी तेजनी स्रुवा ॥ ११४ ॥
प्रत्यक्पर्णी तु शिखरी किणिही खरमञ्जरी ।
अपामार्गश्शैखरिको धामार्गवमयूरकौ ॥ ११५ ॥
अजशृंग्यां विषाणी स्याद्गोजिह्वादार्विके समे ।
शंखिनी चोरपुष्पी स्यात् केशिनी चाप्यथो लघुः ॥ ११६ ॥
वर्षा लंकायिका स्पृक्का मरुन्माला लता मरुत् ।
कच्छूरके द्राविडकः काल्यको वेधमुख्यकः ॥ ११७ ॥
निर्गुण्ड्यामिन्द्रसुरसस्सिन्दुवारश्च सिन्दुकः ।
कुठेरके तु पर्णासो मालोर्जरकठिञ्जरौ ॥ ११८ ॥
सितेऽस्मिन् मञ्जरी तीक्ष्णस्तीक्ष्णगन्धोऽर्जकोऽत्र तु ।
सुगन्धौ श्वेतसुरसा भारती तुलसी शिवा ॥ ११९ ॥

अल्पपत्रस्तु जंबीरः फणिर्जकसमीरणौ ।
अस्मिन् सुगन्धौ सौवासो मञ्जरीकमयूरकौ ॥ १२० ॥
तीक्ष्णे तीक्ष्णार्जको गौरी भूतघ्नी देवदुंदुभिः ।
अल्पमात्रे तु वैकुण्ठो विल्वगन्धो वचाच्छदः ॥ १२१ ॥
कालपर्ण्यां तु सुरभिः करालः कालमालकः ।
मालो ब्रह्मजटायां तु सलज्जं दानवांजनम् ॥ १२२ ॥
पुण्डरीकं दमनकं कान्तं दान्तं मुनिः पुमान् ।
विष्णुक्रान्ता तु सुमुखी गवसी स्यान्महारसा ॥ १२३ ॥
ऋषणी द्रोणिका छत्रा चक्षुष्या द्रोणपुष्पिका ।
सूर्यावर्ते पर्णिकायां मोरटा मूलपुष्पिका ॥ १२४ ॥
मुण्ड्यां मुण्डितिका मुण्डा श्रमणी श्रामणी बुधा ।
रोदन्यां कच्छुरानन्ता ताम्रमूला दुरालभा ॥ १२५ ॥
यासो यवासो दुस्स्पर्शो धन्वयासः कुनाशकः ।
वृश्चिकाल्यामुष्ट्रधूम्रपुच्छिका नागदन्तिका ॥ १२६ ॥
सर्पदंष्ट्रचमरा काली विषघ्नी वृश्चिकच्छदा ।
वात्यपुष्प्यां बला वात्या सम्मासा चान्नसंज्ञिका ॥ १२७ ॥
वात्यालोऽतिबलायां तु पुष्पवीर्या जनी सहा ।
अश्वकन्दस्त्वश्वगन्धी तिक्ते तु कटुपर्पटौ ॥ १२८ ॥
ऋषभी त्वजहाध्यण्डा कण्डूरा प्रावृषायणी ।
कपिकच्छूश्शूकशिबिरात्मगुप्ता च कच्छुरा ॥ १२९ ॥
अस्थिमांस्त्वस्थिसंघातोऽप्यस्थिसन्नहनोऽपि च ।
एकाष्ठीला पापचेली स्थापनी वनतिक्तिका ॥ १३० ॥
पाठांबष्ठा विद्धकर्णी प्राचीना श्रेयसी रसा ।
गुडूच्यां कुण्डली धीरा छन्ना च्छिन्नरुहा धरा ॥ १३१ ॥

वत्सादनी सोमवल्ली विशल्या चक्रलक्षणा ।
जीवन्ती खरुहा देवी विषघ्न्यमृतवल्लिका ॥ १३२ ॥
दीर्घवल्यां वेत्रवन्यौ कुरुवेत्रश्च भूरदः ।
गवाक्ष्यां किणिही जैत्री प्रत्यक्छ्रेण्यपराजिता ॥ १३३ ॥
विष्णुक्रान्ता परास्फोताश्वखुरी शीतलात्र तु ।
श्वेतायां चारिणी सूर्या गिरिकर्णी गवादिनी ॥ १३४ ॥
नीलायां तु महाश्वेता निष्क्रान्ता स्थूलपुष्पिका ।
जिंग्यां समंगा विकसा मंजिष्ठांजनवल्लिका ॥ १३५ ॥
पृश्निपर्ण्यां पृथक्पर्णी लांगूली पदपर्णिका ।
गुहा कलशिधावन्यौ दीर्घा सा चित्रपर्णिका ॥ १३६ ॥
सिंहपुच्छी फेरुविन्ना चित्रांघ्रिः क्रोष्टुमेखला ।
नागर्यां केशिका त्र्यश्रा त्रिपुटा त्रिपुटी त्रिवृत् ॥ १३७ ॥
रेचनी महती श्वासा माया कुठरुणात्र तु ।
कृष्णायां रोचनी श्यामा काला चित्रा सुषेण्यपि ॥ १३८ ॥
गोपा तु शारिवा भद्रा नागजिह्वा सुगन्धिका ।
ज्योतिष्मत्यां पीतरसा लगणा कटभींगुदी ॥ १३९ ॥
पारावतपदी पिण्या जीवन्ती स्फुटवल्कली ।
नागवल्ली तु तांबूली तथा तांबूलवल्लिका ॥ १४० ॥
क्षुरे तु कण्टकिफलस्त्रिगोभ्यां कण्टकः परः ।
गोक्षुरस्स्थलशृंगाट इक्षुगन्धा पलंकषा ॥ १४१ ॥
श्वदंष्ट्रा भीरुपर्ण्यां तु शतमूली शतावरी ।
इन्दीवरी बहुसुताप्यहेरुः पीवरीति च ॥ १४२ ॥
सुदर्शनायां चक्रांका दध्याली वृषपर्ण्यपि ।
जीवन्त्यां जीवनी जीवा जीवनीया मधुश्च सा ॥ १४३ ॥

चर्मपर्ण्यां तु शाङ्गेष्ठा सुताह्वायामुपोदिका ।
ब्रह्मचर्यां सत्यवती ब्राह्मी मत्स्याक्षी सोमवल्लरी ॥ १४४ ॥
मण्डूकपर्ण्यां भण्डीरी भाण्डी योजनवल्ल्यपि ।
शोभञ्ज्न्यां पूरणा पूरी वर्षाभ्वी जीवबोधिनी ॥ १४५ ॥
पुनर्नवा च रक्तायां तस्यां योग्या कटिल्लका ।
श्वेतायां वृश्चिकोऽल्पायां दीर्घपत्री विटाटिका ॥ १४६ ॥
अस्या जात्यंतरे स्वल्पे पूरणी हस्तिपूरणी ।
तुण्डिकेर्यां रक्तफला बिंबोष्ठी पीलुपर्ण्यपि ॥ १४७ ॥
लज्जालुस्तु नमस्कारी बदर्यञ्जलिकारिका ।
गण्डकाली खदर्यां तु लज्जालुस्स्याच्छमीफला ॥ १४८ ॥
कलंब्यां शतपर्वा स्यात् कलंबूर्वायसी वधा ।
पटुश्चिकायां तु शिवश्शान्तस्स्वस्तिककुक्कुटौ ॥ १४९ ॥
निद्रालुः करुणो मानी वनालुस्सुनिषण्णकः ।
मारिषे जीवशाकस्स्यादत्राल्पे तण्डुलीयकः ॥ १५० ॥
मेघनादो विगण्डीरमथ स्युर्देवमारिषे ।
विभाजनो रसोत्सृष्टौ काणमारिष ओलकः ॥ १५१ ॥
लतामारिषतुवरौ वरशाकोलताटिकाः ।
जलजोऽसौ चञ्चटकः कुकुण्डे कवकोऽस्त्रियाम् ॥ १५२ ॥
भूवल्लूरमहिच्छत्रं भूस्फोटं भूमिकन्दरम् ।
छत्राकश्च सिलिन्ध्रश्च मुकुलेऽस्मिन् पलाण्डुकम् ॥ १५३ ॥
सृगालवास्तुके त्वारुर्वास्तुके क्षारपत्रकः ।
प्रवालो वीरशाकश्च श्रूषायां कासमर्दकः ॥ १५४ ॥
हरिपर्णे मूलकोऽस्त्री सेकिमं बुस्तिका न षण् ।
नीलकण्ठोऽथ मरुजे शिवं चाणक्यमूलकम् ॥ १५५ ॥

मत्स्याक्ष्यां शालशालीनौ पत्तूरो लोहमारकः ।
अगस्त्ये मुनिमार्जारावगस्तिर्वंगसेनकः ॥ १५६ ॥
शुकनासोऽप्यथो पश्चात्सुन्दरो ग्रीष्मसुन्दरः ।
कपित्थपत्र्यधःपुष्पी व्रणघ्नी झरसी झरा ॥ १५७ ॥
प्रपुन्नाटे त्वेडगजो दद्रुघ्नश्चक्रमर्दनः ।
घोषे कोशफला घण्टा घण्टाला फलिनी फली ॥ १५८ ॥
जाली पटोली झण्डाली कोशातक्यपि चात्र तु ।
पृथौ महाकोशातकी मृदंगः कृतवेधनः ॥ १५९ ॥
ज्योत्स्न्यां स्वल्पफला ग्राम्या मृदंगः कृतवेधनः ।
अथ जिंगी दीर्घफला मागधी मलनोत्तमा ॥ १६० ॥
बहुजाल्यां कोशफला वन्या तिक्तपटोलिका ।
कर्कोटिक्यां कोशफला राजकोशातकी फला ॥ १६१ ॥
महाजाली पीतघोषा क्षोडो धामार्गवोऽपि च ।
हस्तिघोषे तरंगोऽल्पे त्वादाली देवदाल्यपि ॥ १६२ ॥
चांगेर्यां चुक्रिका दन्तशठांबष्ठाम्ललोण्यपि ।
सुषव्यां तिक्तच्छदनः कारवेल्लः कटिल्लकः ॥ १६३ ॥
राजवल्ल्युरुवल्ल्यंबुवल्ली रञ्जनवल्ल्यपि ।
सुगन्धके तु कर्कोटः किलासघ्नः पटुच्छदः ॥ १६४ ॥
बृहत्कर्कोटके त्वैहो हस्तिकर्कोटको बली ।
पटोलके तु राजीवान् रवणः कर्कशः पटुः ॥ १६५ ॥
राजी राजामृतापाण्डुभूतेभ्यश्च फलः परः ।
तिक्ते राजपटोलश्च भीरुस्त्वर्वारुकर्कटी ॥ १६६ ॥
चोदन्युर्वारुवालुक्योऽप्यल्पा सा राजकर्कटिः ।
तुंब्यां पिण्डफलालाबूः कटुतुंब्यां नृपात्मजा ॥ १६७ ॥

इक्ष्वाकुर्वासिनी निम्ना वृन्ततुंब्यां तु तुंबुका ।
अल्पतुंब्यां कुक्कुटाक्षो वृन्ते कर्कारुचित्रलौ ॥ १६८ ॥
कालिंगोऽल्पेऽत्र चेह्लाणचेन्नालौ क्रोष्टुकर्कटिः ।
कालिंग्यां छत्रकस्सोमः कर्कारुर्घनवासकः ॥ १६९ ॥
कूश्माण्डकः पुष्यफलः पीतपुष्पो नृपात्मजः ।
महाफला शाकफला सुभद्रा शंकुलापि च ॥ १७० ॥
सुखवासे शीर्णवृन्त उग्रगन्धस्सुवासकः ।
त्रिलिंगे त्रपुषे तालुश्छर्दनी हस्तिपर्णिनी ॥ १७१ ॥
चिङ्गिटे पुनरुर्वारुर्मृगाद्यां गजचिङ्गिटा ।
विटंकोऽतिमृगेर्वारुर्विशालैन्द्रीन्द्रवारुणी ॥ १७२ ॥
अथो गवाक्ष्यां गोडुंबा चित्रा च कदले पुनः ।
वृषा वारबुसा रंभा काष्ठीलानंशुमत्फला ॥ १७३ ॥
कदली दीर्घपर्णी च रंभा सा गौरपर्णिका ।
कृष्णा तु लंपा कदली माहेन्द्री तु बृहत्फला ॥ १७४ ॥
सुगन्ध्यल्पफला मोचा साष्ठी काष्ठी कदल्यसौ ।
विभीतकस्त्रिलिंगस्स्यात्कलिस्तिष्यः कलिद्रुमः ॥ १७५ ॥
विभीदकः कर्षफलो भूतवासो बहेटकः ।
दैत्यः पापस्तुषः कल्पः कालेयस्तुमुलाक्षकः ॥ १७६ ॥
संवर्तश्च षडश्रायां त्रिलिंग्यामलकी शिवा ।
धात्री कर्षफला तिष्या सेव्याध्यण्डा झटा दृढा ॥ १७७ ॥
हरीतक्यां शुक्रसृष्टा नन्दिनी साधिकाभया ।
अव्यथा चेतकी पथ्या धारणी कालकूणिका ॥ १७८ ॥
गुंजायां कृष्णला ताम्रा शाङ्गीष्ठा रक्तिका वरा ।
चूडामणिः कपिक्रोडा कालवृन्ती परा नव ॥ १७९ ॥

काकशब्दात् पीलुपीथ्यौ चिंचाणन्त्यदनी नखी ।
जंघा तिक्ता च दक्षा च सा शुक्ला चेन्मधुस्रवा ॥ १८० ॥
द्राक्षायां कृष्णिका स्वाद्वी प्रियाला कालमेषिका ।
हारभूरा दारुफला मृद्वीका गोस्तनी रसा ॥ १८१ ॥
मालत्यां रेवती जातिर्यूथिकायां मनोज्वला ।
मानवी चात्र पीतायां वासन्ती हेमपुष्पिका ॥ १८२ ॥
मल्लिकायां विचकिलो भूपदी मुक्तबन्धना ।
शतभीरुर्मदयन्ती गवाक्षी तृणशून्यकम् ॥ १८३ ॥
देवमाल्यां वरारोहा गोधामाल्यां तु सेवनी ।
सुरूपायां तृणं वेश्यं काकमाल्यां वनोद्भवा ॥ १८४ ॥
आस्फोता चैकपटलमाल्यां बालाथ रक्तकः ।
बन्धूको बन्धुजीवश्च सप्तलायां विभावनी ॥ १८५ ॥
सुगन्धा ग्रैष्मिकाताना मालिका नवमालिका ।
शेफालिका तु निर्गुण्डी नीलिका निवहात्र तु ॥ १८६ ॥
सितायां श्वेतसुरसा वासन्त्यां माधवी लता ।
निस्संगजा कान्तनाला प्रहसन्ती कुटुंबिका ॥ १८७ ॥
अतिमुक्तश्च कन्यायां कुमारी तरुणी सहा ।
महासहायामम्लानः पीताम्लाने कुरण्डकः ॥ १८८ ॥
शोणे बली कुरवको झाटेऽस्मिन् कलशोदकः ।
किंकिराते किंकिराटः प्रलोही चापि लातकः ॥ १८९ ॥
सैरेयके तु झिण्टी स्त्री तस्मिन् कुरवकोऽरुणे ।
दासी सहाऽप्यार्तगलः कुरण्डश्च सनीलकः ॥ १९० ॥
पीतेऽव्यथः कुरवकस्सहा स्त्री सहचर्यषण् ।
कुन्दे माघ्यश्शुक्लपुष्पो वासोऽथ करवीरकः ॥ १९१ ॥

प्रतिहासश्शतप्रासश्शितिकुंभोऽश्वमारकः ।
चंडातोऽश्वरिपुश्श्वेते मरालोऽत्रातिलोहिते ॥ १९२ ॥
भुज उग्रविषः काकनासायां शिवमल्लिका ।
बकपुष्पस्तूलपुष्पः काकशीर्षश्शिवप्रियः ॥ १९३ ॥
वसुभट्टः पाशुपत एकाष्ठीलोऽबुको वसुः ।
नन्द्यावर्ते तु तगरस्तारावटनभोऽगणौ ॥ १९४ ॥
जपायां रुद्रपुष्पं स्यादत्र पद्मादयोऽपि च ।
विदार्यां भूमिकूश्माण्डस्सा तु कृष्णा पलाशिका ॥ १९५ ॥
कोष्ट्रिका क्षीरशुक्लेक्षुगन्धिकेक्षुविदारिका ।
श्वेता क्षीरविदारी सा महाश्वेतर्क्षगन्धिका ॥ १९६ ॥
शारद्यां लांगली तोयपिप्पली-शकुलादनी ।
गोलोम्यां जटिलोग्रोग्रगन्धा तीक्ष्णा जया वचा ॥ १९७ ॥
मंगल्या चाथ शुक्ला सा षड्ग्रन्था जललंबिका ।
श्यामा तु सा घुणाभीष्टा काश्मीरी देवदुन्दुभिः ॥ १९८ ॥
कैवर्ती मुस्तकेत्वासौ गुन्द्रायां भद्रमुस्तकः ।
महोदरी वरारोहा नादेयी वलयो वरम् ॥ १९९ ॥
मुस्तायां मुस्तकं न स्त्री सुगन्धः कर्णपूरकः ।
शकुलाक्षश्श्वेतमध्यो हंसः पीठरदुन्दुभे ॥ २०० ॥
जलमुस्ते तु प्लवनं गोदर्भं परिपेलवम् ।
कुटन्नटं दशपुरं गोपुरं वर्तकं प्लवम् ॥ २०१ ॥
पालं तु पिंगलं वज्जं श्रीबेरं दीर्घरोमकम् ।
चामरं चमकं ज्येष्ठं बर्हिष्ठं जटिलं जटा ॥ २०२ ॥
शैलमूलं तु कच्चोरं पलाशो हिमजा जटी ।
अर्शोघ्न्यां मुसली ताली तालमूली फलिन्यपि ॥ २०३ ॥

खञ्जेऽरिष्टो गृहोच्छिष्टो रसोनो गृंजनः कटुः ।
कायांगं लशुनं दिव्यं महाकन्दामृतोद्भवे ॥ २०४ ॥
जीर्णकं च पलाण्डुस्तु श्वेतकन्दो मुकुन्दकः ।
हरितेऽस्मिन् लतार्कस्स्यात् फरुण्डो दुद्रुमो रसः ॥ २०५ ॥
स्वल्पकन्दे हरिद्रक्ते गृञ्जनो गर्जनो गुजः ।
लशुनं दीर्घपत्रं च पिच्छनद्धो महौषधः ॥ २०६ ॥
फरुण्डश्च पलाण्डुश्च लतार्कश्च परारिका ।
गृञ्जनो यवनेष्टश्च पलाण्डोर्दश जातयः ॥ २०७ ॥
कन्दं त्वस्त्री चित्रदण्ड उल्लुः कण्डूरसूरणौ ।
अर्शोघ्नो दैत्यमदनः कच्चूस्तु दलकूर्चिका ॥ २०८ ॥
शकटश्चाथ कालाची नूतनं वेष्टितं दलं ।
शोथशत्रौ महापद्मो मोहो माणो बृहच्छदः ॥ २०९ ॥
वराहकन्दे वाराही चक्रोष्ट्र्यां मालुवा स्त्रियाम् ।
मध्वालुको मधुरसः कन्दलः कन्दली समौ ॥ २१० ॥
गौर्यां हरिद्रा रात्र्याख्या हेमघ्नी काञ्चनी परा ।
रोचनी रञ्जनी पीता पिञ्जा पिण्डा मनश्शिला ॥ २११ ॥
तोषणी वर्णिनी बाला विटकान्ता तरंगिणी ।
दार्व्यां दारुहरिद्रा स्यात् पीतदारुश्च पर्जनी ॥ २१२ ॥
पचंपचा कर्कटिनी पर्परा पर्पटी वरा ।
कटंकटेरी कालेयः प्रकोथ्व्यां तु कटूत्कटम् ॥ २१३ ॥
कटुभंगं शृंगिबेरमार्द्रमार्द्रकमस्त्रियौ ।
वेणौ तु वंशकर्मारौ मृत्युपुष्पस्तृणध्वजः ॥ २१४ ॥
त्वचिसारो यवफलःस्वेलस्तेजनमस्करौ ।
चपश्च तेषु पवनोद्धूतध्वनिषु कीचकाः ॥ २१५ ॥

निस्सुषौ विषमो वेणौ क्षुद्रे लगुडवंशिका ।
तृणराजे तलस्तालो महापत्रः फलेरुहः ॥ २१६ ॥
क्रमुके वाटिका घोण्टा गुवाकः क्रूर आसवः ।
कषायो रागवान् पूगः फले पर्कटमस्य तत् ॥ २१७ ॥
पक्कं जोडं खरं शुष्कं चिक्कणे चक्कचक्कणे ।
दीर्घवृन्ते रामपूगो लतापूगे तु योजनः ॥ २१८ ॥
भूपूगे लघुकः क्षुद्रफले पाधोवकापि च ।
पूगे गैरेयकश्शैलजातेऽथ स्याल्लतांकुरः ॥ २१९ ॥
हिन्तालस्तृणराजश्च नालिकेरे तु लांगली ।
दाक्षिणात्योऽप्फलोऽबालस्सुतंगः कूर्चकेसरः ॥ २२० ॥
सदाफलो बली चास्मिन् ह्रस्वे स्यात् खुडकोऽत्र तु ।
रक्ते स्वर्णोऽग्निकश्चाथ परिक्रोणास्य पट्टके ॥ २२१ ॥
खपुरः पूगपट्टोऽथ मधुक्षीरो महारसः ।
परुषः पाण्डुखर्जूरौ तस्मिन् खर्जूरिकाल्पके ॥ २२२ ॥
हलीमे केतकी न क्ली दीनो व्यञ्जनजंबुलौ ।
स्त्रीभूषणो रजःपुष्पो गुप्तरागो वलीनकः ॥ २२३ ॥
ताल्यां दृढदला ताडी पत्रनाली वरांगना ।
पत्रला फलपाकान्ता तालाद्यास्स्युस्तृणद्रुमाः ॥ २२४ ॥
सवेणवस्ते त्वक्सारास्तृणानीक्षुयवादयः ।
इक्षुर्वृष्यो मधुतृणो मृत्युपुष्पो महारसः ॥ २२५ ॥
खड्गपत्रोऽप्यथानिक्षुर्वायसालीक्षुपालिका ।
इक्षुभेदास्तु कान्तारवंशपुंड्रादयो नरि ॥ २२६ ॥
दर्भोऽश्ववालः काशिर्नां काशोऽस्त्री स्त्रीक्षुगन्धिका ।
कुशे मुनिः कुथो दर्भो वीनाहो यज्ञजागरः ॥ २२७ ॥

लताकुशे तु शीरी स्त्री धमने सुषिरो नलः ।
शरो मुञ्जो भद्रमुञ्जो गुन्द्रस्तेजनकः खरः ॥ २२८ ॥
मुञ्जस्तु यज्ञियो मेध्यो मृदुत्वक् ब्रह्ममेखलः ।
उल्बूकस्तूलपो दर्भ ऊर्ध्वमूलः खरच्छदः ॥ २२९ ॥
वालकेश्यां दृढदला जूर्णा कुकणपत्रिका ।
पुंभूम्नि बल्बजा वाव्यान्तूत्कटस्स्यात् पराशकः ॥ २३० ॥
स्याद्वीरणं वीरतृणं मूलेऽस्योशीरमस्त्रियाम् ।
सेव्या मृणालनलदलामज्जानि जलाशयम् ॥ २३१ ॥
नियुतस्तंबजद्दढदैत्यगौरकुदानवम् ।
अभयं चावदाहं च दूर्वा तु हरितालिका ॥ २३२ ॥
वरा सहस्रवीर्या च भार्गवी चाथ सा सिता ।
गोलोमी शतवीर्या च गोऽर्गलस्त्वेरका तृणम् ॥ २३३ ॥
सौगन्धिकं देवजग्धं ध्यामकं कत्तृणं पुरम् ।
छत्रातिछत्रपालघ्नौ मालातृणकभूस्तृणे ॥ २३४ ॥
पुञ्जीलस्तु तृणस्तंब इषीका तूलिका समे ।
शष्पं बालतृणं शादस्सर्वं तु तृणमर्जुनम् ॥ २३५ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
भूमिकाण्डे वनाध्यायः)

पशुसङ्ग्रहाध्यायः

सिंहो मृगेन्द्रः पञ्चास्यः पारीन्द्रश्श्वेतपिंगलः ।
व्यादीर्णास्यो महानादश्शार्दूलस्तुल्यविक्रमः ॥ १ ॥
कण्ठीरवो मृगरिपुस्सुगन्धिर्हरितो हरिः ।
हलीक्ष्णस्तृणसिंहस्स्यात् कुटरुर्मृगसिंहकः ॥ २ ॥
व्याघ्रो मृगारिश्शार्दूलो हिंसारुश्चन्द्रकी मृगात् ।
हुण्डश्चाल्पस्त्वयं द्वीपी चुलुको भेलमोहिनौ ॥ ३ ॥
तरक्षुस्तु मृगाजीवस्तिलित्सकमृगादनौ ।
पिण्डारकस्तु चित्रांगो महादंष्ट्रो वरोत्कटः ॥ ४ ॥
वराहस्सूकरो घोणी वक्रदंष्ट्रो जलप्रियः ।
पीनस्कन्धस्स्तब्धरोमा कामरूपी तलेक्षणः ॥ ५ ॥
भूदारः कुमुखो घृष्टिस्स्थूलनासो बहुप्रजः ।
पंकक्रीडनकः पोत्री किटिरारवनिकः किरिः ॥ ६ ॥
भल्लूको दीर्घरोमर्क्षो भल्लाटो वृकधूर्तकः ।
विकरालोऽच्छभल्लश्च गण्डके खड्गखड्गिनौ ॥ ७ ॥
वार्ध्राणसो गणोत्साहः कोकस्त्वीहामृगो वृकः ।
महिषस्सैरिभोऽश्वारिर्जलात्मा गद्गदस्वरः ॥ ८ ॥
लुलायः कासरश्शृंगी हेरंबः कृष्णशृंगकः ।
जरन्तः कलुषः पोत्री वीरस्कन्धो रजस्वलः ॥ ९ ॥
स्कन्धशृंगो यमरथः कटाहो दंशलालिकः ।
हंसकालीसुतश्चाथ सृजया महिषोऽसितः ॥ १० ॥
गवलश्च परस्वांश्च महिषस्स्यादरण्यजः ।
मृगः प्लावी भीरुचेता वननो मरुको लिगुः ॥ ११ ॥

नित्यशंकी च कृष्णस्तु कृष्णसारो निरञ्जनः ।
यज्ञांग एणस्ताम्रस्तु हरिणस्तृणसंवरः ॥ १२ ॥
राजीवस्त्वेष राजीमान् सितक्रोडस्स चीनकः ।
शंबरस्त्वल्पहरिणः पृषतस्तु स बिन्दुमान् ॥ १३ ॥
रुरुर्महान् कृष्णसारः कुरंगो हरिणो महान् ।
रोहिदृश्यो हरिणवन्मृदुशृंगः प्रतापसः ॥ १४ ॥
न्यंकुस्तु शंबराकारस्त्रिकेण विपुलोन्नतः ।
परंपरस्तु गोकर्णः पोटरूपस्तु तत्समः ॥ १५ ॥
रौहिषो गर्दभाभासो रोहितश्श्वेतराजिमान् ।
वातायुस्स्याद्वातमृगो जवी वातप्रमीश्शिवः ॥ १६ ॥
प्रियको रोमभिर्युक्तो मृदूच्चमसृणैर्घनैः ।
नीलस्स श्वेतरेखावानथवा श्वेतचन्द्रकः ॥ १७ ॥
कदली तु बिले शेते मृदुरूक्षोच्चकर्बुरैः ।
नीलाग्रैरोमभिर्युक्ता सा विंशत्यंगुलायता ॥ १८ ॥
श्यामिका तु श्वेतबिन्दुश्श्यामला षोडशांगुला ।
चतुरा तु घनस्निग्धरोमा श्यामा सचन्द्रका ॥ १९ ॥
कालका त्वसिता यद्वा कपोता पिङ्गबिन्दुका ।
सामूना तु समूरुर्ना सार्धहस्तसमायता ॥ २० ॥
गोधूमाभाथवा कृष्णा स्निग्धोच्चमृदुरोमिका ।
चीनस्तु चीनसी स्त्रीत्वे कपोता त्रिंशदंगुला ॥ २१ ॥
मरुजा तूच्चमसृणमृदुपाण्डुररोमिका ।
रोमराजीमती मध्ये द्वादशांगुलसंमिता ॥ २२ ॥
चनका तु चमूरुर्ना सिताभा यदि वासिता ।
कृष्णरोमानुविद्धा वा पुच्छोऽस्या न भवत्यपि ॥ २३ ॥

सेलिसस्तु मृदुश्वेतरूक्षोच्चघनरोमकः ।
चमूरुस्तु महाग्रीवस्सितः केसरवाञ्जवी ॥ २४ ॥
कदली तु श्यामवर्णा ह्रस्वायामा महोदरी ।
एते स्युः कृष्णसाराद्या मृगा अजिनयोनयः ॥ २५ ॥
शशतुल्या विजातिश्च रक्ताभा मृगमातृका ।
बिलेशया तु क्रिमिरा कुमारी तु हिमद्युतिः ॥ २६ ॥
कुचारुश्चारुपुच्छस्स्यात् सुविषाणो वृषाकृतिः ।
कृतारुस्तु स निष्पुच्छो जायते हिमवत्तटे ॥ २७ ॥
रुचुस्तु शुक्लो मेषाभः स पीतस्सूकराकृतिः ।
कृष्णे शृंगे च तस्याथ कृतमालो वृकाकृतिः ॥ २८ ॥
सृमरस्स्याद्वालमृगः परुर्ना चमरी न षण् ।
कालपुच्छस्तु तत्प्रायो नामार्थेनैव भिद्यते ॥ २९ ॥
चारुकस्तु किशोराभः कन्दरस्तूच्चजानुकः ।
मृगास्स्युः कृष्णसाराद्यास्त एव पशवस्सह ॥ ३० ॥
सिंहाद्यैश्च शशाद्यैश्च ग्राम्यैश्चैव गवादिभिः ।
शशस्तु रोमकर्णस्स्यान्मृदुरोमा च शूलिकः ॥ ३१ ॥
गन्धर्वस्स्याद्गोलपुसो रामस्तु वृकधोरणः ।
शरभस्तु गजारातिरुत्पादश्चाष्टपादपि ॥ ३२ ॥
गवयस्स्याद्वनगवो गोवाही ब्राहवारणः ।
कोलांगकस्तु जलको भालुको भल्लुकाकृतिः ॥ ३३ ॥
पुरोही स्यात्कुलचरो ललनाक्षो वृकाकृतिः ।
कोदंगस्स्याज्जन्तुधरो मार्जारी चमराकृतिः ॥ ३४ ॥
शालिजातस्तु खट्टासः पूतिः खट्टासिकापि च ।
शिवेव स्यात् गन्धमृगः कस्तूरी मृगपालिका ॥ ३५ ॥

अण्डौ तु तस्याः कस्तूरी राजार्हं शितिचन्दनम् ।
मार्जारिका वेधमुख्या मदनी गन्धचेलिका ॥ ३६ ॥
श्वाविच्छललशल्यौ तल्लोम्न्यना शलली शलम् ।
सृगालो भरुजः क्रोष्टा श्वभीरुर्मृगमत्तकः ॥ ३७ ॥
शयालुस्सूचको घोरः फेरुफेरुण्डफेरवाः ।
मृगधूर्तो भूरिमायो गोमायुर्वृकधूर्तकः ॥ ३८ ॥
किखिस्त्री क्रोष्टुभेदेऽल्पे पृथौ लोपाशगृण्डिवौ ।
वानरो मर्कटः कीशः कपिश्शाखामृगो हरिः ॥ ३९ ॥
महावेगो दधिमुखः कुरंगो भल्लुकः पृथुः ।
वलीमुखो वनौकास्स गोलांगूलोऽसितानन: ॥ ४० ॥
नीलशीर्षोऽप्यथ क्ष्विको वानरो रोहितानन: ।
शृंगिणी सौरभेयी गौरघ्न्या माहेय्युषा शुभा ॥ ४१ ॥
अनड्वाह्यनडुह्युस्रा तंबा तंपा निलिंपिका ।
रजःपूता च कृष्णाऽसौ बहुला क्षितिसंभवा ॥ ४२ ॥
सिता तु धवला पुण्ड्रा सुनन्दा जलसंभवा ।
कपिला त्वग्निजा दाक्षी सुरभिः कामरूपिणी ॥ ४३ ॥
रक्तवर्णा रोहिणी स्याच्छीतला वायुसंभवा ।
शबली तु प्रक्षरांगी सुमना व्योमसंभवा ॥ ४४ ॥
वरांगा तु चतुर्वर्षा द्विवर्षा तु द्विहायनी ।
एकहायन्येकवर्षा बहुक्षीरा तु वञ्जुला ॥ ४५ ॥
नैचिकी गौर्गवां श्रेष्ठा भद्रा गौर्गोमतल्लिका ।
काल्योपसर्या प्रजने पलिक्नी बालगर्भिणी ॥ ४६ ॥
पष्ठौह्यन्या वशा वन्ध्या वेहद्गर्भोपघातिनी ।
अवतोका स्रवद्गर्भा वत्सकामा तु वत्सला ॥ ४७ ॥

चिरसूता बष्कयणी गृष्टिस्सूतवती सकृत् ।
समांसमीना सा गौर्या प्रतिवर्षं प्रसूयते ॥ ४८ ॥
पीनस्तनी तु पीनोध्नी सुखदोह्या तु सुव्रता ।
दुःखदोह्या तु करटा प्रस्तुता प्रसवोन्मुखी ॥ ४९ ॥
द्रोणक्षीरा द्रोणदुघा बहुसूतिः परेष्टुका ।
धेनुर्नवप्रसूता गौर्धेनुष्या बन्धके स्थिता ॥ ५० ॥
अभिवान्यान्यवत्सा गौर्वृषाक्रान्ता तु सन्धिनी ।
आपीनमूधो वृन्तं तु स्तनो वत्सस्तु तर्णकः ॥ ५१ ॥
विषाणी वृषभश्शृंगी वाहो गौरक्षधूर्तिलः ।
उक्षा गौर्वृषलोऽनड्वान्वाह्यस्स्कन्धवहो वही ॥ ५२ ॥
सौरभेयो बलीवर्दो बाडवेयश्च शाक्वरः ।
षण्डस्तु गोपतिश्श्रीमान् डंक इट्वर ईश्वरः ॥ ५३ ॥
ककुद्मी गोवृषो घोणः ककुद्मान्मदकोहलः ।
जातोक्षो जातमात्रोक्षा दम्यो वत्सतरस्समौ ॥ ५४ ॥
महोक्षस्स्यादुक्षतरो वृद्धोक्षस्तु जरद्गवः ।
आर्षभ्यषण्डतायोग्यो नैचिक्याः प्राक्परे त्रिषु ॥ ५५ ॥
भग्नशृंगपशुः कूटः प्रष्ठवाड्युगपार्श्वगः ।
स्थूरी पृष्ठ्यः पृष्ठवाह्यस्स्कन्धिकस्स्कंधवाहकः ॥ ५६ ॥
नस्योतो नस्तिते षोडन् षड्दंऽथो धुरंधरे ।
धुरीणधुर्यधौरेयाः प्रासङ्गादेस्तु वोढृषु ॥ ५७ ॥
प्रासंग्यश्शाकटो युग्यो हालिकस्सैरिकादयः ।
एवं सर्वधुरीणैकधुरीणैकधुरा अपि ॥ ५८ ॥
कर्णः कर्णविहीनस्स्यात् पण्डस्तु च्छिन्नपुच्छकः ।
गोमान् गोमी च गोस्वामी गोविन्दोऽधिकृतो गवाम् ॥ ५९ ॥

नैचिकी गोश्शिरोदेशस्सास्ना तु गलकंबलः ।
गोशकृद्गोमयो न स्त्री गोग्रन्थिश्शुष्कगोमयः ॥ ६० ॥
दोहलं तु करीषोऽस्त्री गोकुलं गोधनं समे ।
गोमहिष्यादिकं जीवधनं स्यात्पाशबन्धनम् ॥ ६१ ॥
छगस्तु छगलश्छागो लंबकर्णस्स्तभः पशुः ।
बस्तोऽजश्च छगी मञ्जी सर्वभक्षा गलस्तनी ॥ ६२ ॥
चुलुंपा चित्रला हृद्या पर्णादा पलिकिन्यजा ।
इलिकस्तु वनच्छागो वालवीज्यो निरायसः ॥ ६३ ॥
मेषे शृंगिणसंफालवृष्णिपेत्वहुलुहूदाः ।
एडकोऽप्युरणो मीढ उरभ्रो रोमशोऽप्यविः ॥ ६४ ॥
मेषी तु कुररी वेणी जालकिन्यविला रुजा ।
खररासभचक्रीवद्वाहबालेयगर्दभाः ॥ ६५ ॥
रूक्षस्वरो धूम्रकर्णो नेमिर्भारसहश्शलः ।
चिरमेही गर्दनकः कोलिण्टो वडबापतिः ॥ ६६ ॥
करभश्च मयस्तूष्ट्रो महाग्रीवः क्रमेलकः ।
दाशेरकश्च रवणः करभस्स्यादसौ शिशुः ॥ ६७ ॥
करभास्स्युश्शृंखलका दारवैः पादबन्धनैः ।
श्वा सारमेयश्शुनको भषणो मृगदंशकः ॥ ६८ ॥
दीर्घनादी गृहमृगः कुक्कुरः क्रोधनश्शुनिः ।
यक्ष इन्द्रमहश्श्वालः कपिलो मण्डलश्शुनः ॥ ६९ ॥
जिह्वापानः पुरोगामी कृतज्ञो रात्रिजागरः ।
कौलेयकोऽस्थिखादश्च भवनो भलुहोऽपि च ॥ ७० ॥
शुनी तु सरमा श्वाली विट्चारो ग्रामसूकरः ।
ओतुर्बिडालो मार्जार आखुभुक् पृषदंशकः ॥ ७१ ॥

जाहको गात्रसंकोची मण्डली नरवरायुधः ।
पशुस्तु मलुको मोकः कपश्शुद्धजडश्चरिः ॥ ७२ ॥
145 बाले तु बर्करस्सूता तूबरश्शृंगवर्जितः ।
हिंस्रो व्याघ्रादिको व्यालश्श्वापदो मरुलश्शरिः ॥ ७३ ॥
पुच्छोऽस्त्री लूम लांगूलं वालहस्तश्च वालधिः ।
खुरश्शफश्शको विष्ठा घासस्तु यवसश्शरिः ।
149 रोमन्थनन्तु रोमन्थरोमोर्णोर्णास्तुकोऽपि च ॥ ७४॥ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां भूमिकाण्डे पशुसङ्ग्रहाध्यायः)

मनुष्याध्यायः

मनुष्या मानुषा मर्त्या मनुजा मानवा नरः ।
द्विपादो नहुषा गोधा व्राताः पञ्चजना नराः
ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा इति वर्णाश्चतुष्टये ।
उपवर्णास्तु संकीर्णा विवर्णास्त्वन्त्यजातयः
एकवर्णास्सवर्णास्स्युर्हीनवर्णास्तु जंगिताः ।
सवर्णं ब्राह्मणाद्राज्ञी सूते मूर्धावसिक्तकम्
वैश्यांबष्ठं निषादं तु शूद्रा पारशवश्च सः ।
एते विवाहजाः पुत्रा व्यभिचारसुताः पुनः
अभिषिक्तः कुंभकारश्शूलिकश्च यथाक्रमम् ।
विप्रादावृतमुग्रस्त्री निषादी तु मनोजवम्
अंबष्ठकन्या त्वाभीरं खञ्जमन्तावसायिनी ।
आयोगवी धिग्वनकं कुक्कुटी तु पराजकम्
भृज्जकण्ठी तु सौधातं शनकी तु बहिर्गरम् ।
वैदेहकी कारुविन्दं मैत्री रन्ध्रं भटी सटम्
चण्डाली तु श्वचण्डालं शबरी तु परिच्छदम् ।
कालकिश्वं तु करणी यवनी यावशादनम्
नटी भटं खषी द्रोहं मागधी तु दमण्डकम् ।
पराजकी तु सिद्गुण्डं कारुविन्दी कुविन्दकम्
रथकारी रथाश्मानमावृती तु खरुञ्जकम् ।
धूता पारावतं सूते श्वपाकी पालुखंजनम्
पुल्कसी भर्मिणं सूते धीवरी तीवरं ततः ।
एते ब्राह्मणपुत्रास्स्युर्नानायोषित्समुद्भवाः

सूतं विप्रा नृपाद्वैश्या माहिष्यं यवनश्च सः ।
अश्वपण्यमनूढा सा शूद्रानूढैव शूलिकम् ॥ १२ ॥
उग्रमूढा निषादी तु वेणुकं कुक्कुटी कुटम् ।
तीवरी महिषं वेनी रट्टासं पुल्कसी बकम् ॥ १३ ॥
चण्डाली रुचिटं मल्ली पल्लमुग्री झषा परम् ।
श्वपाकी कलुषं सूता कीलुषं घर्घरी मिषम् ॥ १४ ॥
सिद्रुण्डी डिण्डिकं जल्ली भ्रकुश्चं शनकी कचम् ।
कची भ्रेणं भ्रकुश्ची तु पागलं पागली गिलम् ॥ १५ ॥
एते क्षत्रियपुत्रास्स्युर्नानायोषित्समुद्भवाः ।
वैश्याद्वैदेहकं विप्रा क्षत्रकन्या तु मागधम् ॥ १६ ॥
शूद्रा तु करणं सैव जारात्कटकरं ततः ।
कटकर्मा स वेनी तु वागुरं वेणुकी वटम् ॥ १७ ॥
अंबष्ठी कोहलं रन्ध्री घर्घरं विन्दकी भ्रषम् ।
कारुविन्दी पराविद्धमुग्री वेशं कुटी मटम् ॥ १८ ॥
कुक्कुटी पलिनम्मेदी मालुकं मालुकी मकम् ।
चण्डाली नीलिकं वाटी मेणकं करणी वशम् ॥ १९ ॥
रथकारी सनालिंगं वैदेही वानवासिकम् ।
श्वपाकी पाणिशं मल्ली विबुकं डिण्डिकी कशम् ॥ २० ॥
मैत्री वाटं नटी भोलं प्रसूते कीलुषी किटम् ।
घर्घरी घिर्मिणं घोलमित्येते वैश्यसूनवः ॥ २१ ॥
चण्डालं ब्राह्मणी शूद्रात् क्षत्रिया पारधेनुकम् ।
वेलवं सैव चौर्येण वैश्या त्वायोगवं ततः ॥ २२ ॥
चौर्यात् सा चाक्रिकं वेनी वंशिकं फलिनी कुथम् ।
निषादी कुक्कुटं भिल्ली शबरं कोहली नसम् ॥ २३ ॥

पुल्कसी कवटं वाटी मंजनं मालुकी मलम् ।
वैदेहकी नीवलकं धीवरी कलशीनकम् ॥ २४ ॥
भृज्जकण्ठी कुवादुष्कं करणी कालशीनकम् ।
सूता मालसुपर्णाण्डौ सैरन्ध्री रथवारकम् ॥ २५ ॥
नटी भ्राणज्ञकं वाटी विभण्डं द्रमिडी द्रुहम् ।
कैवर्ती धीवरं रन्ध्री कलशं यवनी क्षुदम् ॥ २६ ॥
कारावती सुललिकं कुवादुष्की वशामरवम् ।
चण्डाली पाण्डुकं द्रोही छाणकं महिषी पुरम् ॥ २७ ॥
वरुटी रुण्डकं घोली वीलकं कवटी पुटम् ।
एते शूद्रस्य पुत्रास्स्युर्नानायोषित्समुद्भवाः ॥ २८ ॥
निषादाद्ब्राह्मणी भेकं क्षत्रिया कालकुण्डकम् ।
वैश्या सूचिं हरिं शूद्रा सोऽपि चायोगवः क्वचित् ॥ २९ ॥
कैवर्ती बुरुलं भिल्ली शनकं शनकी रसम् ।
श्वपाकी गर्मुटं घोली घर्घरं द्रमिडी कणम् ॥ ३० ॥
वैदेही कलशं द्रोही भ्रेणकं छाणकी लुषम् ।
रथकारी मन्दुपालं मागधी मद्गुकैरिकम् ॥ ३१ ॥
आयोगवी तु कैवर्तं निषादान्मार्गरश्च सः ।
एते निषादपुत्रास्स्युर्नानायोषित्समुद्भवाः ॥ ३२ ॥
जालं वैदेहकाद्विप्रा क्षत्रिया रथकारकम् ।
वैश्या धन्ववनं शूद्रा गैरुषं करणी कृमिम् ॥ ३३ ॥
अंबष्ठी वेनमुग्री तु गर्गरं शनकी हनुम् ।
आयोगवी तु मैत्रेयं पुल्कसी कणकुक्कुटम् ॥ ३४ ॥
निषादी मेदमन्ध्रन्तु सैव चेन्नान्यपूर्विका ।
एते वैदेहपुत्रास्स्युर्नानायोषित्समुद्भवाः ॥ ३५ ॥

मैत्रेयाद्ब्राह्मणी लालं क्षत्रिया जालभूषणम् ।
वैश्या छण्डझटं शूद्रा निषादी लोहमालकम् ॥ ३६ ॥
आयोगवी तु मधुकं घाण्टिकं नान्यपूर्विका ।
एते मैत्रेयपुत्रास्स्युर्नानायोषित्समुद्भवाः ॥ ३७ ॥
विप्रा नाविकमंबष्ठादस्मिन् क्वापि श्वपाकवाक् ।
वैणवं सैव माहिष्याद्व्रजकं पारधेनुकात् ॥ ३८ ॥
श्वपचं सैव चण्डालाच्चर्मकञ्चुकजीवनम् ।
मागधात्ताम्रजीवं सा तक्षाणं करणादसौ ॥ ३९ ॥
आयोगवाच्चर्मकारं राज्ञी वार्मिकसूचकौ ।
माहिष्याच्चर्मकारं सा खनकं मागधादसौ ॥ ४० ॥
उद्बन्धं खनकाच्छूद्रा स्पृश्यमंबरनेजकम् ।
अधोनापितमंबष्ठा करणान्मत्स्यबन्धकम् ॥ ४१ ॥
वैश्या सामुद्रमाजीवेत् पण्यं सामुद्रमेव सः ।
निषादी धिग्वनाच्चर्मकारं कारावरोऽपि सः ॥ ४२ ॥
कारावरो निषादेन वैदेह्यामिति के चन ।
वैदेही पाण्डुसोपाकं चण्डालात् कुंकणश्च सः ॥ ४३ ॥
आहिण्डिकं निषादात् सा कवटी तु हुरिञ्जकम् ।
निष्ट्याच्छूद्रा मधुश्रेणिं शौण्डिकं मण्डहारकम् ॥ ४४ ॥
उग्री क्रमेलकं तस्मान्निर्णेक्ता रजकश्च सः ।
सोपाकं पुल्कसी निष्ट्याच्चण्डालादिति के चन ॥ ४५ ॥
अन्ध्री तु शबरान्निष्ट्यं भिल्लं सा निष्ट्यपूर्विका ।
किरातं पर्णशबरी शबरान्निष्ट्यपूर्विका ॥ ४६ ॥
पुलिन्दपर्णशबरौ किराती निष्ट्यपूर्विका ।
पुलिन्दश्वपचौ निष्ट्यात् किराती नान्यपूर्विका ॥ ४७ ॥

रथकारं तु माहिष्यात्करणी माहिषाङकम् ।
पुल्कसं सैव चण्डालात् किरातात्पलगण्डकम् ॥ ४८ ॥
चण्डालात्पुल्कसी डोंबं निषाद्यन्तावसायिनम् ।
डोंबी खषं सैव निष्ट्यात् बिभेणं हड्डिकं खषी ॥ ४९ ॥
तीवरी धीवरात्पौण्ड्रं बर्बरं यवनादसौ ।
पुल्कसात्पामरं वेनाच्छुषं डोंबाद्वराणकम् ॥ ५० ॥
श्वपाकं क्षत्तुरुग्रस्त्री केचिदाहुर्विपर्ययम् ।
चूचुं किराती शबराद्वैदेहात्पुल्कसात् क्वचित् ॥ ५१ ॥
निष्ट्यात्तु वरुटी मल्लं वल्लारन्तु किरातिका ।
निषादपुल्कसाद्यास्तु पूर्वोक्ता इह नोत्तरे ॥ ५२ ॥
विप्रा व्रात्यात् भृज्जकण्ठमावन्त्यं विप्रपूर्विका ।
अध्यूढा वाटधानं सा शैखं सा नान्यपूर्विका ॥ ५३ ॥
सा पुष्पत्रं पुष्पवती सम्यगूढा द्विजन्मना ।
लिच्छिविं क्षत्रिया व्रात्याज्झल्लं सा विप्रपूर्विका ॥ ५४ ॥
व्रात्यपूर्वा तु सा मल्लं क्षत्रपूर्वा तु सा नटम् ।
प्राक्प्रसूतस्वजातिस्सा वरुटं करणश्च सः ॥ ५५ ॥
सा वैश्यपूर्वा द्रमिडं शूद्रपूर्वा तु सा खषम् ।
वैश्या व्रात्यात् सुधन्वानमाचार्यं विप्रपूर्विका ॥ ५६ ॥
सुधन्वाचार्य एको वा मैत्रं सा वैश्यपूर्विका ।
शूद्रपूर्वा द्विजन्मानं सात्त्वतं क्षत्रपूर्विका ॥ ५७ ॥
अपूर्वा भारुषं कारुं ब्रह्मक्षत्रविशाममी ।
व्रात्यानां क्रमशः पुत्राश्शूद्रा व्रात्याच्छकण्टकम् ॥ ५८ ॥
कुर्वन्त्यनुपनीता ये विवाहं ब्राह्मणादयः ।
व्रात्या व्रातश्च ते सर्वे तत्सुताश्चावृतासु ये ॥ ५९ ॥

अवरेटस्सवर्णायां जाराज्जातस्सवर्णकात् ।
पत्यौ जीवति कुण्डोऽसौ भर्तर्यसति गोलकः ॥ ६० ॥
अविवाह्यासु जाताश्च तथा स्युः कुण्डगोलकाः ।
ये च प्रव्रजितापुत्रास्तथा प्रव्रजितस्य ये ॥ ६१ ॥
क्षत्रकुण्डः पट्टबन्धो भोजः क्षत्रियगोलकः ।
देवप्रैष्यो विप्रकुण्डो ग्रामप्रैष्यस्तु गोलकः ॥ ६२ ॥
मणिकारो वैश्यकुण्डश्शंखकारस्तु गोलकः ।
शूद्रकुण्डो मालवको घासहारस्तु गोलकः ॥ ६३ ॥
एषां लक्षणसिद्ध्यर्थं केषां चिद्वृत्तिरुच्यते ।
उक्ता प्रागेव केषां चिन्नाम्ना केषां चिदूह्यते ॥ ६४ ॥
मूर्धावसिक्तस्सेनेशो धनुर्वेद्यस्त्रधारकः ।
मणिमन्त्रौषधिज्ञश्च सोऽम्बष्ठो यानशिक्षया ॥ ६५ ॥
चिकित्सागणितज्योतिर्ज्ञानी स्यादभिषिक्तकः ।
अंबष्ठो भृज्जकण्ठोऽस्य चिकित्सा शस्त्रसाधना ॥ ६६ ॥
कक्ष्याजीवात्स दौष्षन्तो निषादो ध्वजघोषणात् ।
कुंभकारो भाण्डवृत्तिरेष स्यादूर्ध्वनापितः ॥ ६७ ॥
नाभेरूर्ध्वं वपन् पुंसां सूतकप्रेतकादिषु ।
चित्रमर्द्दलनृत्तज्ञः कालीं पारशवोऽर्चयेत् ॥ ६८ ॥
शूलिको दण्डयेद्दण्ड्यान् शूलारोपादिकर्मणा ।
निषादो मृगघातात्स माहिष्यो नृत्तगीतवित् ॥ ६९ ॥
स एव मंकुशोऽथासौ निषादस्सस्यरक्षया ।
जीवन् सवर्णो नक्षत्रैस्सोऽम्बष्ठो वैद्यशास्त्रवित् ॥ ७० ॥
महानर्मा च मद्गुश्च स श्रेष्ठी वैश्यवृत्तितः ।
अश्वपण्यस्त्वाश्विकाख्यस्सोऽश्वव्यापारजीवनः ॥ ७१ ॥

उग्रो दण्ड्यान्दण्डयेत्स दौष्षन्तो मत्स्यघातनात् ।
निषादो व्यालादिवधाद्यवनः कुञ्जरग्रहात् ॥ ७२ ॥
पुरो धावन् पारशवो राज्ञश्शस्त्रश्च धारयन् ।
धनान्तःपुररक्षश्च शूलिकश्शूलिकोपमः ॥ ७३ ॥
करणो लेखको राज्ञां वारकश्शकनामकः ।
चूचुकश्शाकतांबूलक्रमुकादिकविक्रयात् ॥ ७४ ॥
रथकारो निधिप्रश्नद्यूतापणनिरूपणात् ।
रथकारो व्यालमृगहिंसाद्वृत्तिरिति क्वचित् ॥ ७५ ॥
उग्रः पारशवो दुर्गधनान्तःपुरपालनात् ।
अन्वर्थस्स्यात् कटकरो द्वादशैतेऽनुलोमजाः ॥ ७६ ॥
इतिहासपुराणज्ञस्सूतो देवांश्च पूजयेत् ।
सूत ऊढासुतः पक्वा स्थानालंकरणादिकृत् ॥ ७७ ॥
सोऽनूढाजो रथाश्वानां वाहको रथकारकः ।
वैदेहकस्य स्त्रीरक्षा स वन्दी स्तुतिजीवनात् ॥ ७८ ॥
मौकल्यो रामको वस्त्रस्यूतिरञ्जनजीवनात् ।
मागधोऽसावनूढाजो जंघाकरिकवृत्तिकः ॥ ७९ ॥
वाप्याद्यवतरेच्छुध्यै क्षालयेन्मलिनांबरम् ।
वणिक्पथे मागधस्य वाग्मी राजप्रबोधनम् ॥ ८० ॥
चूचुको वेधनेनासौ स वन्दी स्तुतिकर्मणा ।
वैतालिको बोधनया वेणुवीणादिवादनैः ॥ ८१ ॥
धीवरो मार्गसंत्राणाद्रामको दौत्यजीवनात् ।
आयोगवः पुल्कसश्च स वासःकांस्यजीवनात् ॥ ८२ ॥
चौर्याज्जातः पुलिन्दोऽसौ स हन्ता दुष्टसत्त्वकान् ।
चण्डालो झल्लरीकक्षो वर्ध्रीकण्ठो मलं हरेत् ॥ ८३ ॥

स्यात्पारधेनुको वेनो गोधादिवधबन्धकृत् ।
स निषादो मत्स्यघातान्मद्गुराघोषणेन सः ॥ ८४ ॥
क्षत्ता दौत्यद्वारपाल्यात् पुल्कसो मद्यविक्रयात् ।
पेलवः पुनरस्पृश्यो जंभको नृत्तगानवित् ॥ ८५ ॥
आयोगवस्तैजसकृद्धूमकृन्मणिवेधकृत् ।
स तक्षा तक्षणाज्जीवन् स्थपतिर्नगराधिकृत् ॥ ८६ ॥
अन्तावसायी वपनान्मागधश्चित्रकर्मणा ।
स वैदेहः पाशुपाल्यात्तद्रसानाश्च विक्रयात् ॥ ८७ ॥
पुल्कसस्तान्तवेनासौ चाक्रिकस्तैलविक्रयात् ।
लवणक्रीतकोऽसौ स्याल्लवणस्यैव विक्रयात् ॥ ८८ ॥
एवमेकादश प्रोक्ता वर्णानां प्रतिलोमजाः ।
गोधादिवधबन्धास्तु हरीणां पुल्कसाश्च ते ॥ ८९ ॥
रथकारो वास्तुवृत्तिरिज्याधानोपनीतिमान् ।
आवृतानान्तु हस्त्यश्वस्यन्दनेष्वधिकारिता ॥ ९० ॥
शूर्पच्छत्रादिकर्माणि सूचीनां ते च पुल्कसाः ।
कैवर्तानां पक्षिपशुमृगघातनजीवनम् ॥ ९१ ॥
अन्ध्राणान्तु गृहद्वाररथ्यावस्करशोधनम् ।
मेदानां चक्रवृत्तित्वं विण्मूत्रग्रहणोज्झनम् ॥ ९२ ॥
आहिण्डिकानां कारासु बहिः स्थित्वाभिरक्षणम् ।
मेदान्ध्रचूचुमद्गूनामारण्यपशुहिंसनम् ॥ ९३ ॥
मैत्रेयकः प्रशंसेन्नॄन् घण्टाताडोऽरुणोदये ।
पारावरश्छत्रधरो दीपधृद्वाहको नृणाम् ॥ ९४ ॥
कुर्यादासनरक्षाश्च चर्मच्छेदनसीवनम् ।
कुक्कुटानां शस्त्रकृती राज्ञां कुक्कुटखेलनम् ॥ ९५ ॥

मागधादपि शूद्रायां कुक्कुटो नाम जायते ।
योऽन्वेष्टोद्यानवप्रादेर्वैश्याज्जातोऽपि कुक्कुटः ॥ ९६ ॥
निषाद्यां तन्तुवायोऽसौ वृक्षच्छेदावरोपकृत् ।
धिग्वनानां तु कार्मार्यं वेनानां भाण्डवादनम् ॥ ९७ ॥
वेणः कुशीलवश्चासौ लंघनप्लवनादिभिः ।
वेणो राज्ञीसुतोऽप्युग्रान्मायासम्मोहनादिकृत् ॥ ९८ ॥
वैदेह्यंबष्ठजो वेनो नाट्यरंगावतारकृत् ।
आभीराणां जीवधनं कूटानामश्मतक्षणम् ॥ ९९ ॥
नौवाहो मार्गरो नद्यां नाविकस्त्वब्धिनौगमः ।
शैखोऽभिचारं कुर्वीत कार्मणं भृज्जकण्ठकः ॥ १०० ॥
मन्त्रौषधैर्द्विषत्सेनां वशी कुर्वीत पुष्पवः ।
आवन्त्यो वाटधानश्च स्वसेनाचित्तवृत्तिवित् ॥ १०१ ॥
व्रात्याः क्षत्रसुताश्शत्रुकोशमन्त्रादिवेदिनः ।
खषाणां तोयाहरणं द्रमिलानां प्रपाकृतिः ॥ १०२ ॥
नटानां करणानाञ्च चारवृत्तिस्स्फुटास्फुटा ।
भारुषस्त्वर्चयेन्मातृश्श्मशानादि चतुष्पथम् ॥ १०३ ॥
सुधन्वाचार्य ईशानं शाक्यचैत्यादि मैत्रकः ।
भूतप्रेतपिशाचांस्तु विजन्मा सूतिवेश्म च ॥ १०४ ॥
सात्त्वतः पूजयेद्विष्णुमुक्तो भागवतश्च सः ।
संति भागवताश्चान्ये ब्राह्मणा भगवत्पराः ॥ १०५ ॥
श्वकण्टकस्य शूद्रादि मालवस्याश्वपालनम् ।
वैणवीं पाण्डुसोपाकस्सोपाको मूलवृत्तिकः ॥ १०६ ॥
श्मशानचेलरक्षादिवृत्तयोऽतावसायिनः ।
वनश्मशानरक्षा तु चण्डालांतावसायिनाम् ॥ १०७ ॥

गरानलप्रयोगाश्च प्रोच्यन्ते दस्युजातयः ।
ब्राह्मणस्य त्रयः पुत्रा वर्णस्त्रीष्वनुलोमजाः ॥ १०८ ॥
शूद्रस्य च त्रयः पुत्रास्तास्वेव प्रतिलोमजाः ।
त्रयस्त्रयः क्षत्रविशोः प्रतिलोमानुलोमजाः ॥ १०९ ॥
एते द्वादश वर्णानां पुत्रा एकैकशस्तु ते ।
चातुर्वर्ण्ये प्रसूयन्ते चतुरश्चतुरस्सुतान् ॥ ११० ॥
ते चत्वारिंशदष्टौ च पूर्वैर्द्वादशभिस्सह ।
ब्राह्मणाद्यैश्चतुर्भिश्च चतुष्षष्टिर्हि जातयः ॥ १११ ॥
ते सर्वे दस्यवो दोषैश्चौर्याद्यैस्सद्बहिष्कृताः ।
आसाविकस्तु सैरिन्ध्रो दस्योरायोगवीसुतः ॥ ११२ ॥
दस्यूनां बहुजातित्वाद्बह्व्यस्सैरिन्ध्रजातयः ।
प्रसाधनोपचारज्ञा मृगादिवधजीवनाः ॥ ११३ ॥
शाकपुष्पफलानाञ्च विक्रेतारो बहिष्कृताः ।
राजस्त्रीणां सूतिकानां द्वास्थाः प्रेतांबरावृताः ॥ ११४ ॥
विक्रेतारस्सुरां कृत्वा सैरिन्ध्रास्स्युर्यथोचितम् ।
दस्युम्लेच्छगणानान्तु कृषिशस्त्रोपजीवनम् ॥ ११५ ॥
म्लेच्छास्स्युर्विप्रकृष्टा ये म्लेच्छवाचो वनौकसः ।
कार्या क्षत्तुग्रवैदेहैरन्या वृत्तिरगर्हिता ॥ ११६ ॥
मेदान्ध्रैर्गर्हिता वृत्तिरनुक्ताः कुलवृत्तयः ।
तत्रापि मातृकीं वृत्तिं गर्हितामनुलोमजाः ॥ ११७ ॥
भजेरन् प्रतिलोमास्तु पैतृकं कर्म गर्हितम् ।
अनुलोमा निकृष्टायामुत्कृष्टादुद्भवन्ति ये ॥ ११८ ॥
प्रतिलोमा विपर्यस्ता व्रात्यास्तत्प्रातिलोमजाः ।
अनुलोमप्रातिलोम्यादान्तरालिकसंज्ञिताः ॥ ११९ ॥

वर्णमात्रानुलोमा ये षट् तेऽपशदसंज्ञिताः ।
षडपध्वंसजा ये स्युर्वर्णानां प्रतिलोमजाः ॥ १२० ॥
रजकश्चर्मकारश्च वेनो बुरुल एव च ।
कैवर्तमेदभिल्लाश्च सप्तैता अन्त्यजातयः ॥ १२१ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
भूमिकाण्डे मनुष्याध्यायः)

ब्राह्मणाध्यायः

ब्राह्मणो मुखजो विप्रो भूदेवो मैत्र एतशः ।
अग्रजन्मा वेदगर्भो बाडबश्च त्रयीपुषः ॥ १ ॥
संस्कारास्तु निषेकाद्याश्श्मशानान्ता द्विजन्मनाम् ।
गर्भाधानं तु यौनं स्यात् प्राजापत्यं च मौलिकम् ॥ २ ॥
आधानिकं पुंसवनं पौंस्नमप्यथ गार्भिणम् ।
सीमन्तोन्नयनं नामकर्मामन्त्रणिके समे ॥ ३ ॥
चौलं तु चूडाकरणं क्षुरकर्म तु मुण्डनम् ।
मौण्डिकं भद्राकरणं वपनं परिवापणम् ॥ ४ ॥
सशिखं वपनं तोडं निश्शिखं भिक्षुलोचकम् ।
ओष्ठितं त्वतिघृष्टं तत् पंचचीरोष्ठितं पुनः ॥ ५ ॥
आडिण्डिकं त्रिषु परे मुण्डस्स्यान्मुण्डितोऽशिखः ।
शिखावानवमुण्डस्स्यात् पंचचूडस्तु सारणः ॥ ६ ॥
उपनायस्तूपनय आनायश्च वटूकृतिः ।
ब्रह्मचारी व्रती वर्णी नैष्ठिकस्तु स आश्रमी ॥ ७ ॥
गायत्रस्तूपकुर्वाणो वैदिकोऽधीतवेदकः ।
प्राजापत्यः कृतोद्वाहस्स एवौदुंबरायणः ॥ ८ ॥
वर्णिलिंगी लिंगवृत्तिर्निस्स्वाध्यायो निराकृतिः ।
वान्ताशी भोजनार्थं यो गोत्रादि वदति स्वकम् ॥ ९ ॥
उच्छिष्टभोजिनो देवनिवेद्यबलिभोजिनः ।
जातिमात्रोपजीवस्तु यस्स स्याद्ब्राह्मणब्रुवः ॥ १० ॥
अजपस्त्वसदध्येता देवाजीवस्तु देवलः ।
अघायवो वधरता विगीताः ख्यातगर्हणाः ॥ ११ ॥

अवगीताश्च हन्ता तु गुरूणां नरकीलकः ।
शिश्विदानो दुराचारो निषिद्धैकरुचिः खरुः ॥ १२
त्यक्तात्मा त्यक्तसंवासो ह्यवकीर्णी क्षतव्रतः ।
शाखारण्डोऽन्यशाखास्थो वर्णिलिंग्यादयस्त्रिषु ॥ १३
वानकं तु ब्रह्मचर्यं नियमप्रयमौ व्रते ।
अग्नीन्धनं त्वग्निकार्यमाग्नीध्री चाग्निकारिका ॥ १४
ग्रासे तु पावनी भिक्षा पुष्कलस्तच्चतुष्टयम् ।
ते चत्वारो हन्तकारो हन्तकारद्वयं घनः ॥ १५
मुष्ट्यष्टकेऽव्ययं किञ्चित् पुष्कलन्तु तदष्टके ।
पुष्कलानि तु चत्वारि पूर्णपात्रकमस्त्रियाम् ॥ १६
भिक्षाचारः कौकुटिकस्त्रिषु स्यादौर्ध्वरथ्यकः ।
मौञ्जी तु मेखला क्षोणी मौर्वी त्वेकलमात्रिका ॥ १७
सौत्री तु धटिनी रंभा दण्डस्तु दमयन्तिका ।
पालाशो दण्ड आषाढो व्रते रांभस्तु वैणवः ॥ १८
बैल्वस्सारस्वतो रौच्यः-पैलवस्त्वौपरोधिकः ।
आश्वत्थस्त्वजितनेमिरौदुंबर उलूखलः ॥ १९
द्विजायनी ब्रह्मसूत्रं सूत्रं यज्ञोपवीतकम् ।
पवित्रश्चोपवीतन्तु प्रोद्धृते दक्षिणे भुजे ॥ २०
प्राचीनावीतमन्यस्मिन्निवीतं कण्ठलंबितम् ।
कृष्णाजिनं कर्णिकं स्यात् कृत्तिस्स्त्री चर्म चाजिनम् ॥ २१
गुरुर्देशानो बोधानः क्षाणी च ब्राह्मिकोऽथ सः ।
मन्त्रव्याख्यादिनाचार्य उपाध्यायस्तु पाठनात् ॥ २२
पाठके तु पठिर्वेदपठिता कल्पपाठकः ।
पाठको धर्मशास्त्राणां धार्मिको धर्ममाणवः ॥ २३

एकतीर्थी सतीर्थ्यैकगुरू सब्रह्मचार्यपि ।
धर्मभ्राता सहाध्यायी शैक्षाः प्राथमकल्पिकाः ॥ २४ ॥
छात्रस्तु शिष्यो मोकः प्राडुपज्ञा ज्ञानमादिमम् ।
समौ सिद्धान्तराद्धान्तौ ज्ञात्वारंभ उपक्रमः ॥ २५ ॥
पाठे बिन्दुर्ब्रह्मबिन्दुर्ब्रह्मांजलिरिहांजलिः ।
ऋक् स्त्री साम यजुश्चेति वेदास्ते तु त्रयस्त्रयी ॥ २६ ॥
आथर्वणं पौरोहितं वेदाश्चत्वार एव ते ।
छन्दो ब्रह्म श्रुतिर्वेदोऽप्यथ विद्याश्चतुर्दश ॥ २७ ॥
शीक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं छन्दसां चयः ।
ज्योतिषामयनं चेति वेदांगान्यंगिभिस्सह ॥ २८ ॥
मीमांसया पुराणेन स्मृत्या न्यायगणेन च ।
आयुर्वेदो वैद्यशास्त्रं गांधर्वं गीतिशासनम् ॥ २९ ॥
अर्थशास्त्रं दण्डनीतिर्धनुर्वेदोऽस्त्रशासनम् ।
चत्वार उपवेदास्ते विद्याश्चाष्टादशोदिताः ॥ ३० ॥
आन्वीक्षिकी तर्कविद्या निरुक्तं पदभंजना ।
नामशास्त्रे निघण्टुर्ना सर्वविद्या कदन्निका ॥ ३१ ॥
अध्यायः कामिकः काव्ये तूछ्वासस्सर्ग इत्यपि ।
प्रपाठकस्त्वाह्निकोऽथो अनुवाकश्च खण्डिका ॥ ३२ ॥
ब्राह्मणश्चेत्यवच्छेदा एकग्रन्थस्तु फक्किका ।
विध्यर्थवादमन्त्रास्तु खिलान्युपखिलानि च ॥ ३३ ॥
छन्दोभेदास्तु गायत्रीप्रमुखा एकविंशतिः ।
स्त्रियस्तासु क्रमात् क्लीबे स्युर्गायत्र्यौष्णिहादयः ॥ ३४ ॥
मुखशोभा वेदशालिमुखे चित्रावनिश्च सा ।
विधा ह्युच्चारणाभेदास्स्पृष्टसंवृततादयः ॥ ३५ ॥

कादयो व्यञ्जनाः क्ली वा स्पर्शास्ते मावसानकाः ।
स्त्रियोऽन्तस्था यरलवा ऊष्माणश्शषसास्सहाः ॥ ३६ ॥
विसर्गस्त्वभिनिष्ठानः परे त्रिष्वनुनासिकः ।
नीचोऽनुदात्तो निहत उदात्तस्स्वरितोऽपि च ॥ ३७ ॥
वरिवस्या तु शुश्रूषा सेवा भक्तिरुपासना ।
परिचर्याराधनञ्च सेवनञ्च प्रसादनम् ॥ ३८ ॥
पूजार्चना नमस्यार्चा सपर्येज्यार्हणांचनम् ।
नमस्या तु नमस्कारो वन्दनं चाभिवादनम् ॥ ३९ ॥
उपसंग्रहणं पादग्रहणेनाभिवादनम् ।
गृहस्थस्स्नातकश्चक्री गृहमेधी गृहीति च ॥ ४० ॥
तस्मिन् सावित्रशालीनौ यः कुसूलेन धान्यभृत् ।
पृथुचित्रः कुण्डधान्यो विघसाशी दिनत्रयी ॥ ४१ ॥
यायावरश्चक्रचरस्सद्यःप्रक्षालितान्नकः ।
परिवेत्ताग्रजेऽनूढे कृतदारपरिग्रहः ॥ ४२ ॥
परिवित्तस्तु तज्ज्यायान् परिवित्तिः कुरी च सः ।
भ्रातुर्मृतस्य जायायां संसक्तो दिधिषूपतिः ॥ ४३ ॥
स तु स्यादग्रदिधिषुर्योऽनुजो रमते तया ।
स्यादग्रेदिधुषुश्चासौ स्यादग्रेदिधिषूरपि ॥ ४४ ॥
या ज्येष्ठायामनूढायामूढाग्रेदिधिषूरसौ ।
पुनरूढा पुनर्भूस्स्याद्दूर्मिला त्यक्तभर्तृका ॥ ४५ ॥
देवरे विनियुक्ता या यात्यन्यं साभिसारिका ।
प्रसभा निरिणा मीढा निर्लज्जा धर्षणी च सा ॥ ४६ ॥
विस्तीर्णजानुर्विकटा नतजानुस्तु सिंहिका ।
दूषिका क्रोधविवशा पृषता श्वेतबिन्दुका ॥ ४७ ॥

अन्यानुरक्ता विगता नष्टा संस्पृष्टमैथुना ।
कन्याप्रसूतिजा जारी हारी नाम्नैव दूषिता ॥ ४८ ॥
हारिता पतितोत्पन्ना कोहली मुखरा भृशम् ।
जडा तु पाली कुब्जा तु दुर्दर्शा कालिकापि च ॥ ४९ ॥
धृष्टा प्रापणिका व्यंगा निघृष्टा कुत्सिता हता ।
अरणिर्निस्स्पृहा पालिर्ईर्षुला विकला सरुक् ॥ ९० ॥
शरभा तु विशीर्णांगी स्वल्पदेहा मडूषिका ।
द्योता पिंगलकेशाक्षी ऋषभा वृषलक्षणा ॥ ९१ ॥
वर्षकारी स्त्रवत्पाणिपादा राता विहारिणी ।
सांकारिका तु पित्रादिगृहेष्वग्न्यादिदायिनी ॥ ९२ ॥
वैधव्यलक्षणोपेता पतिघ्नी खण्डनापि च ।
सुता त्वजीववत्सायाः मातुर्या सा विदूषिका ॥ ९३ ॥
विकटाद्यास्तु नोद्वाह्याः कन्यकास्सप्तविंशतिः ।
उपयामः परिणयो विवाहो दारसंग्रहः ॥ ९४ ॥
उद्वाहोपयमौ पाणिग्रहो जंबूलमालिका ।
कन्यादाने तु यद्दत्तं यौतकं यौतुकं च तत् ॥ ९५ ॥
गोपाली वर्णके शान्तियात्रावरनिमंत्रणे ।
दौन्दुभी वरयात्रायां धूलिभक्ते तु वार्तिकम् ॥ ९६ ॥
स्यादिन्द्राणीमहे हेलिरुलूलुर्मंगलध्वनिः ।
घोरी हुलिहुली चासौ सैव मंगलमालिका ॥ ९७ ॥
क्लीबे स्वस्त्ययनं पूर्णकलशे मंगलाह्निकम् ।
नन्दिकौ तोरणस्तंभौ शुककूटस्तयोस्स्रजि ॥ ९८ ॥
सैव वन्दनमालापि कुहलिः पूगपुष्पिका ।
हस्तसूत्रं प्रतिसरस्तद्बन्धे हस्तकोहलिः ॥ ९९ ॥

तद्ग्रन्थिस्त्ववका धानी करणं हस्तलेपनम् ।
उत्सवेषु सुहृद्भिर्यद्बलादाकृष्य गृह्यते ॥ ६० ॥
वस्त्रमाल्यादि तत्पूर्णपात्रं पूर्णानकं च तत् ।
उत्सवो मह उद्धर्ष उद्धवो हर्षवेणुकः ॥ ६१ ॥
क्षणः पर्व च कल्याणं भोज्यं तु जठरोत्सवः ।
मधुपर्कस्तु निष्टंकश्शंखपात्रं तु पाटली ॥ ६२ ॥
यज्ञाध्ययनदानानि याजनाध्यापनग्रहाः ।
षट्कर्माणि महायज्ञा देवयज्ञादिपंचकम् ॥ ६३ ॥
निवापः पितृदानं स्यादामपात्रं तु वापिमम् ।
मृतस्नानमपस्नानं श्राद्धन्तु पितृभोजनम् ॥ ६४ ॥
दशाहे श्राद्धमाग्नेयं साज्यमेकादशेऽहनि ।
संप्रेषणी द्वादशेऽह्नि मासप्राप्तौ तु मासिकम् ॥ ६५ ॥
एवं त्रिपक्षी षाण्मासी ज्ञेया सांवत्सरीति च ।
गयायां पिण्डदानं यत् पितृकार्यं तदार्यकम् ॥ ६६ ॥
आम्रसेकस्तु यस्तत्र सा चारी सा पितृप्रपा ।
त्रिष्वातिथ्यमतिथ्यर्थं विघसो विप्रशेषितम् ॥ ६७ ॥
आवेशिकस्स्यादागन्तुरातिथ्यः प्राहुणोऽतिथिः ।
सूर्योढस्तु स संप्राप्तो यस्सूर्येऽस्तंगतेऽतिथिः ॥ ६८
अथाग्न्याधानमाधेयमाधानं चाग्निसंग्रहः ।
होमस्तु सवनं होत्रं हवनं हुतिराहुतिः ॥ ६९
अग्निहोत्रं नित्यहोमः कुत्सितास्त्वग्निहोत्रिणः ।
वीरोज्झप्रमुखास्तत्र वीरोज्झो न जुहोति यः ॥ ७०
अग्निहोत्रं स्वयं वर्षमुत्सन्नाग्निस्तु वीरहा ।
अग्निहोत्रच्छलाद्याच्त्रापरो वीरोपजीवकः ॥ ७१

वीरविङ्ढावको जुह्वत् धनैश्शूद्रसमाहृतैः ।
जातमात्रगृहीताग्निर्यस्स जातारणिर्द्विजः ॥ ७२ ॥
यस्यौपासन एवाग्निरेकाग्निः कालिपकश्च सः ।
अग्न्याहितस्त्वाहिताग्निर्नग्नः पुनरनग्निकः ॥ ७३ ॥
पर्याधाताग्रजेऽनग्नौ कृताधानोऽग्रजस्त्वसौ ।
पर्याहितस्तथा न्यायः परियष्टृपरीष्टयोः ॥ ७४ ॥
इज्याशीलो यायजूकस्सोमपीथी तु सोमपः ।
सुत्वा त्वभिषवादूर्ध्वं चितवानग्निमग्निचित् ॥ ७५ ॥
यष्टा तु यजुरादेष्टा यजमानश्च होत्ववत् ।
सोमे तु दीक्षितस्सोत्वो यज्वा स्यादिष्टवानसौ ॥ ७६ ॥
सर्ववेदास्स यो यागे दत्तसर्वस्वदक्षिणः ।
यज्ञत्यागी वृथाजातोऽपंचयज्ञो मलिम्लुचः ॥ ७७ ॥
याजका भरता यज्ञलिहः कुरव ऋत्विजः ।
यतस्रुचो देवयवो वाघतो वृक्तबर्हिषः ॥ ७८ ॥
अध्वर्यूद्गातृहोतारो ब्रह्मा चेति महर्त्विजः ।
मन्त्राणां दैवतं छन्दो निरुक्तं ब्राह्मणान्यृषीन् ॥ ७९ ॥
कृत्तद्धितादि चाज्ञात्वा यजन्तो यागकण्टकाः ।
याजयंतो लैंगधूमाः कौटास्तूभयकारिणः ॥ ८० ॥
प्रसर्पको दृशीकुश्च दर्शनायाध्वरं गतः ।
उपद्रष्टा सदस्यस्स्याच्छान्दसश्श्रोत्रियौ समौ ॥ ८१ ॥
अधीतसांगवेदो यस्सोऽनूचानो युगी गणिः ।
यज्ञो यागोऽध्वरस्स्तोमस्सप्ततन्तुर्मखस्सवः ॥ ८२ ॥
सहसानुर्यजः सानुर्वसुनो विश्वहर्यकः ।
पाकयज्ञाः पार्वणाद्या हविर्यज्ञास्त्वसोमकाः ॥ ८३ ॥

पशुबन्धास्तु पशवस्सोमास्सौम्याश्च सोमिनः ।
सवनैस्त्रिभिरेकाहास्तैरावृत्तैरहर्गणाः ॥ ८४ ॥
ते दीक्षितैः कृतास्सत्राण्यहीना याजकैः कृताः ।
अहीना द्वादशाहात् प्राक् सत्राण्यूर्ध्वं स तु द्वयः ॥ ८५ ॥
सर्वेऽमी यज्ञक्रतवस्त एवैन्द्राः प्रजागमाः ।
ज्योतिष्टोमश्चतुष्टोमो ज्योतिरानृण्यमित्यपि ॥ ८६ ॥
अग्निष्टोमादयस्संस्थाभेदास्सप्तास्य तन्तवः ।
सौमिकी दीक्षणीयेष्टिर्दीक्षा तु व्रतसंग्रहः ॥ ८७ ॥
प्रायणीयोदयनीयौ त्रिष्वाद्येऽन्त्ये च कर्मणि ।
पुरोडाशस्य प्रथने पणिकं प्रथिकैरुके ॥ ८८ ॥
प्रोक्षण्यासादनं दैष्टं पत्नीसन्नहनं स्पशा ।
स्रुचां सम्मार्जनं शुद्धिस्स्रुगासादनमाहुतिः ॥ ८९ ॥
हुतिराज्याधिश्रयणमाज्यावेक्षणमक्षतिः ।
स्यादिध्मप्रोक्षणं कार्ष्णश्चैत्यमाज्याधिवासनम् ॥ ९० ॥
वेद्यास्तरणमाप्रासः प्रस्तरस्स्तरणं छादिः ।
त्रैहोत्रं समिदाधानमदितिस्तासु सेचनम् ॥ ९१ ॥
पावकं सोमपानं स्यान्मिश्रकं तु घृतांजनम् ।
उपांशुस्तु प्राणिकस्स्यादन्तर्यामस्त्वपानिकः ॥ ९२ ॥
श्यैतनौधसयोर्गानं साम्नोरुपनिमंत्रणम् ।
व्यञ्जनाः पशुसंस्कारास्सामिकं त्वभिमंत्रणम् ॥ ९३ ॥
परंपराकं शमनं प्रोक्षणं च पशोर्वधे ।
अथ यज्ञोपकरणं यजत्रं यजनं च तत् ॥ ९४ ॥
होमधेनुस्त्वग्निहोत्री होमकाष्ठी तु नालिका ।
होमधूमस्तु निगणो होमभस्म तु वैष्णुतम् ॥ ९५ ॥

होमेन्धने स्यादिध्मोऽस्त्री पुमानेधस्समित् स्त्रियाम् ।
इन्धनं त्वेध आलाद्यमहोत्रं तु तृणेन्धनम् ॥ ९६ ॥
काष्ठेन्धनन्तु गरहं गोकरीषेन्धनं बुसा ।
यवादि त्वकृतं हव्यं तण्डुलास्तु कृताकृतम् ॥ ९७ ॥
अन्नादि कृतमामिक्षा दध्नोष्णं संयुतं पयः ।
पयस्या च क्षीरशरस्तन्मस्तुनि तु वाजिनम् ॥ ९८ ॥
सान्नाय्यं तु दधिक्षीरं पृषदाज्यं पृषातकः ।
पृषतोऽपि च दध्याज्ये पुरोडाशस्तु तृप्रकः ॥ ९९ ॥
हवनी स्रुक् स्रुचो भेदास्स्युर्जुहूरुपभृद्ध्रुवा ।
अथाग्निहोत्रहवणी श्रपण्याघारणस्स्रुवः ॥ १०० ॥
चमसोऽस्त्री त्रिपात्राणि वायव्यं सौमिके त्रिषु ।
परिप्लवार्थदण्डा स्रुक् दर्वी तु घृतलेखनी ॥ १०१ ॥
चमूः स्त्री चर्म सुत्यार्थं ग्रावाणस्त्वभ्रयोऽश्मसु ।
विघनो घनो मुद्गरे नरःस्फचोद्घननन्दनाः ॥ १०२ ॥
यूपोऽस्त्री संस्कृतस्तंभो होमयूपस्तु शौभिकः ।
यूपावग्निषु पार्श्वस्थावुपस्थाविति संज्ञितौ ॥ १०३ ॥
अग्निष्ठं त्रिषु यूपादि यदग्रेस्संमुखे स्थितम् ।
यूपमध्यं समादानं यूपाग्रं तर्म न स्त्रियाम् ॥ १०४ ॥
कटकेऽस्य चषालोऽस्त्री मूले तूपरमक्षते ।
वेष्टनं तु परिव्याणं कुंबा सुगहना वृतिः ॥ १०५ ॥
यूपे सप्तदशारत्नावरत्निर्मेथिकोऽधरः ।
उत्तरेषां क्रमादाख्या उत्रासस्त्वरुमोचनः ॥ १०६ ॥
तथाञ्जनो वैयथितः क्षालनश्शावशीर्षकः ।
सुधन्वो रथगरुतश्शौखालीककरञ्जकौ ॥ १०७ ॥

वासवो वैष्णवस्त्वाष्ट्रस्सौम्यो माधुरवेजनौ ।
संघातिकारणिर्नं स्त्री कुशा वरुणकाष्ठिका ॥ १०८ ॥
खर्जनी कृष्णविषाणा वेदिर्भूमिः परिष्कृता ।
कुण्डं हवित्री हवनी कुण्डे स्याद्वर्तुले परम् ॥ १०९ ॥
वेदिस्स्त्रियां चतुष्कोणे त्रिकूटं तु त्रिकोणके ।
तस्मिन्नास्तावसंस्तावौ स्तुवते यत्र सामभिः ॥ ११० ॥
चात्वालोऽस्त्री मृत्खनस्स्यादुत्करोऽवकरालयः ।
शस्त्राण्युक्थानि सामानि स्तोत्राणि स्तुतयोऽपि च ॥ १११ ॥
याज्या पुरोनुवाक्या च याज्यापुटमिति द्वयम् ।
सौविष्टकृत्यौ संयाज्ये कूर्चालोलस्फुटी पशुः ॥ ११२ ॥
स्त्र्यावृत् क्रमो विधिः कल्प उपकल्पोऽनुकल्पकः ।
पौर्वापर्यं त्वानुपूर्व्यं पर्यायोऽनुक्रमः क्रमः ॥ ११३ ॥
अनुपात्यय आवृत् स्त्री परिपाट्यानुपूर्व्यपि ।
पर्ययस्त्वतिपातस्स्यादतिक्रम उपात्ययः ॥ ११४ ॥
इष्टं यागात्मकं कर्म पूर्तं खातादिकर्मणि ।
आचारो वृत्तचारित्रचरित्रचरणानि च ॥ ११५ ॥
वृत्तस्याध्ययनस्यापि संपत्तिर्ब्रह्मवर्चसम् ।
पतनं सत्पथाद्भ्रंशः चर्या त्वीर्यापथस्थितिः ॥ ११६ ॥
हिंसाकर्माभिचारस्स्यान्मूलकर्म तु कार्मणम् ।
वशीकारस्संवननं विकर्माकार्यसेवनम् ॥ ११७ ॥
त्यागो दानं वितरणं विश्राणनविसर्जने ।
विहापनं निर्वपणं स्पर्शनं प्रतिपादनम् ॥ ११८ ॥
उत्सर्जनं प्रादेशनमपवर्जनमंहतिः ।
अतोयं साच्चिकं दानमुदपूर्वं तु पौष्टिकम् ॥ ११९ ॥

आशिषा शान्तिकं दानं काम्यदानं प्रवापणम् ।
आशासनेऽर्थना याच्ञा याचनाध्येषणार्दना ॥ १२० ॥
भिक्षा च सनिरस्त्री स्यान्मार्गणा तु गवेषणा ।
पर्येषणा परीच्छा च मृगणान्वेषणा मृगः ॥ १२१ ॥
यस्तु नीलवृषोत्सर्गस्स षण्डो वृषपूतनः ।
उद्बंधवृषभश्चायमापिंगलक इत्यपि ॥ १२२ ॥
लोहितस्स्यान्नीलवृषः पुच्छशृंगखुरे सितः ।
यष्टिर्न स्त्री स्त्रियां मीना खनित्री तु विशाखिका ॥ १२३ ॥
बद्धदर्भो वेदयष्टिः कुण्डिका ना कमण्डलुः ।
वैखानसो वनेवासी वानप्रस्थश्च तापसः ॥ १२४ ॥
कापोतो वर्षमात्रस्य स वन्याहारसंग्रहात् ।
औदुंबरस्तु षाण्माससंग्रही तुर्यकालभुक् ॥ १२५ ॥
परे त्रिषु तपस्वी स्यात्तापसः पारिकांक्षिकः ।
चतुर्थकालिको भिक्षुर्व्युष्टिरष्टमकालभुक् ॥ १२६ ॥
चान्द्रायणरतश्चन्द्रव्रतिकस्सौमिकश्च सः ।
षष्ठकाली तु बलिको नौसो नक्षत्रकालिकः ॥ १२७ ॥
पुष्पाढ्यस्तु स्वयंशीर्णपुष्पमूलफलाशनः ।
भुङ्क्ते पक्षान्तयोरेव यो यवान् स द्विकालिकः ॥ १२८ ॥
शीर्णकश्शीर्णपर्णाशी वृक्षमूली तु मूलिकः ।
भूमौ विपरिवृत्यास्ते यस्स पातालमूलिकः ॥ १२९ ॥
वर्षवातातपानंगे बिभ्रदभ्रावकाशिकः ।
शिवव्रती स यो विप्रः पादेनैकेन तिष्ठति ॥ १३० ॥
रुद्रव्रती क्षत्रियश्चेद्वाताहारस्त्वहिव्रती ।
मत्स्यव्रती जलाचारस्तृणशय्यस्तु पर्णशः ॥ १३१ ॥

तथैव स्यात् स्थण्डिलश औलूकोऽगारशाकटे ।
पाणिपात्रस्तु खपुटो दन्तोलूखलको व्युपः ॥ १३२ ॥
पिबत्यधोमुखो धूमं यस्स धुर्यावकर्तिकः ।
जानुभ्यां जानुकस्तिष्ठन्नष्टग्रासो मुनिव्रती ॥ १३३ ॥
पद्मासनी तु वसिकः क्षीराहारस्तु लोचकः ।
नीवारपिष्टकानष्टावश्नाति मुनिपिष्टकी ॥ १३४ ॥
एकांतर्येकांतरिती तथा कालावलोलकः ।
और्वव्रती जलाहारो घृताशी घृतभुग्घृती ॥ १३५ ॥
तपो व्रतोऽस्त्री कृच्छ्रोऽस्त्री तच्च चान्द्रायणादिकम् ।
चान्द्रायणं चन्द्रव्रतं प्राजापत्यं तु कृच्छ्रकम् ॥ १३६ ॥
प्राजापत्यं तु गोकृच्छ्रं कृतं गोमूत्रयावकैः ।
शिशुकृच्छ्रं कृतं पच्छः कृच्छ्रमद्भिस्तु यः कृतः ॥ १३७ ॥
कृच्छ्रः कृच्छ्रातिकृच्छ्रोऽसौ स्याद्द्वाहान्येकविंशतिम् ।
शिशुकृच्छ्रातिकृच्छ्रं तत्रिसन्ध्यं चेदपः पिबेत् ॥ १३८ ॥
प्राजापत्यं पाणिपात्रं पूर्णान्नेनातिकृच्छ्रकम् ।
तप्तकृच्छ्रं तदस्नानात् क्षीरसर्पिर्जलैः कृतम् ॥ १३९ ॥
एकैकं त्र्यहमभ्युष्णैश्शीतैस्तैश्शीतकृच्छ्रकम् ।
बिल्वेन मासं श्रीकृच्छ्रं मूलकृच्छ्रं बिसाशनात् ॥ १४० ॥
पानेन सांबुसक्तूनां मासं वरुणकृच्छ्रकम् ।
त्रिस्सप्ताहं पयःपानं क्वचित् कृच्छ्रातिकृच्छ्रकम् ॥ १४१ ॥
पिण्याकाचामतक्रांबुसक्तून् भुक्त्वा क्रमादहः ।
उपोष्य सौम्यकृच्छ्रं स्याज्जलाचामौ विनैव वा ॥ १४२ ॥
स्यात्तुलापुरुषोऽभ्यासादेकैकस्य दिनत्रयम् ।
सौम्यस्य तु द्विरभ्यासात् स्यात्तुलापुरुषश्शिशोः ॥ १४३ ॥

उपवासस्तूपवस्तुस्सन्यासस्स्यादनाशकम् ।
द्वादशाहे पराको ना षोडशाहे तुरायणम् ॥ १४४ ॥
तुरायणद्वये सौम्यं चातुर्मास्ये परायणम् ।
पारायणं जलेनैतत् क्षीरेणैतत् परावसु ॥ १४५ ॥
एकान्तरितमर्धाशं षष्ठकालेषु षाष्ठिकम् ।
गोमूत्रयावकैर्मासो वज्रोऽस्त्री यावकैः पुनः ॥ १४६ ॥
त्र्यहं वज्राभिषवणं पयसा तु पयोव्रतम् ।
पञ्चरात्रं पयःपानं संगमस्संगतश्च सः ॥ १४७ ॥
मासं गोष्ठे पयःपानं गोव्रतं व्राजिकं च तत् ।
पिबेत् ब्रह्मसुवर्चलामुपोष्योपस्करव्रतम् ॥ १४८ ॥
कणान्नस्यैव भोजनं द्वादशाहं वसुव्रतम् ।
कुशापीडः कुशवटो व्रतिनामासनं ब्रसी ॥ १४९ ॥
योगपट्टस्तु चीना स्यात् पर्यस्तिरवसक्थिका ।
ऋषिस्त्रिकालदर्शी स्यान्मौनी वाचंयमो मुनिः ॥ १५० ॥
अगस्त्यः कलशीपुत्रस्तपनः पीतसागरः ।
और्वशेयः कुंभयोनिरगस्तिर्विन्ध्यकूटकः ॥ १५१ ॥
मैत्रावरुणिराग्नेयो मुनिर्वातापिसूदनः ।
दक्षिणाशारतः क्राथिस्सत्याग्निश्चाग्निमारुतः ॥ १५२ ॥
तस्य कौषीतकी भार्या लोपामुद्रा वरप्रदा ।
प्राचेतसस्तु वाल्मीकिर्वाल्मीकश्च कुशी कविः ॥ १५३ ॥
सालातुरीयको दाक्षीपुत्रः पाणिनिराहिकः ।
हलभूतिस्तूपवर्षः कृतकोटिकविश्च सः ॥ १५४ ॥
याज्ञवल्क्यस्तु योगांगिर्योगेशो ब्रह्मरात्रिकः ।
आपवस्तु वसिष्ठस्स्याद्यज्ञाढ्यस्तु पराशरः ॥ १५५ ॥

गौतमस्तु शतानन्दो यवक्रीतस्तु रोहितः ।
यायावरो जरत्कारुर्दुर्वासास्तु कुशारणिः ॥ १५६ ॥
अष्टावक्रस्तु गर्भाजिद्दृढच्युत्विध्मवाहकः ।
मत्स्यगुश्च्यवनोऽथ स्यात् गोनर्दीयः पतंजलिः ॥ १५७ ॥
अथ व्यालिर्विन्ध्यवासी नन्दनीनन्दनोऽपि च ।
कात्यायनो वररुचिर्मेधजिच्च पुनर्वसुः ॥ १५८ ॥
वात्स्यायनस्तु कौटिल्यो विष्णुगुप्तो वराणकः ।
द्राविलः पक्षिलः स्वामी मल्लनागोऽगुलोऽपि च ॥ १५९ ॥
यतिः पाराशरी भिक्षुः परिव्राट् पाररक्षिकः ।
अनाशकी प्रव्रजितः कर्मन्दी मस्करी यती ॥ १६० ॥
परमात्मा परो ब्रह्म जीवः क्षेत्रज्ञ आविशः ।
शक्तिस्तु माया प्रकृतिर्व्योमाख्यं मूलकारणम् ॥ १६१ ॥
असदक्षरमव्यक्तं तमस्सदसदात्मकम् ।
अलिंगं गुणसामान्यं गुणास्सत्त्वं रजस्तमः ॥ १६२ ॥
महांस्तु लैंगिको ब्रह्मा लिंगज्येष्ठश्च चेतना ।
मनीषा शेमुषी बुद्धिर्धीः पूः ख्यातिर्विदा बुधा ॥ १६३ ॥
ज्ञप्तिः पण्डोपलब्धिस्तु संवित्तिरनुभूश्चितिः ।
अवगत्यनुभूती विज्ज्ञप्तिर्ज्ञानं च बोधनम् ॥ १६४ ॥
षोढा धीस्तत्त्वधीः पण्डा मेधा धीर्धारणक्षमा ।
ऊहापोहक्षमा चार्वी गृहीतिर्ग्रहणक्षमा ॥ १६५ ॥
शुश्रूषाबहुला श्रौषिश्श्रवणज्ञा तु चत्वरी ।
धृतिस्तु तुष्टिस्संतोषः प्रौढिस्तु कियदेतिका ॥ १६६ ॥
यत्नोत्साहोद्यमायामास्तरीषोऽध्यवसायवत् ।
वैराग्यं मर्दमुद्वेगो निर्वेदश्च विरागवत् ॥ १६७ ॥

धर्मोऽस्त्री सुकृतं पुण्यं पाप्माधर्मौ तु दुष्कृतम् ।
दुरितं पातकं पापं त्रस्तमंहोऽघकल्मषे ॥ १६८ ॥
स्मयोऽभिमानोऽहंकारो गर्वः स्त्री गर्विरस्मिता ।
शौटीर्यश्चाथ शृंगारगर्वे घंघोरवेंघरौ ॥ १६९ ॥
आहोपुरुषिका सा यत् गर्वादात्मनि गौरवम् ।
अहं पूर्वमहं पूर्वमित्यहंपूर्विकोन्नतिः ॥ १७० ॥
सा स्यादहमहमिका योऽहंकारः परस्परम् ।
अत्याकारः परिभवस्तिरस्कारोऽप्यनादरः ॥ १७१ ॥
रीडावमाननावज्ञाप्यवहेलमसूर्क्षणम् ।
उच्चलं मानसं चेतश्चित्तमुच्चलितं मनः ॥ १७२ ॥
स्वान्तं गूढपदं हृच्च संकल्पो मानसी क्रिया ।
मनो बुद्धिरहंकार इत्यंतःकरणं त्रिधा ॥ १७३ ॥
आकूतिर्मतमाकूतं भावोऽभिप्राय आशयः ।
चित्ताभोगो मनस्कार उत्प्रेक्षा स्वमनीषिका ॥ १७४ ॥
मीमांसा तु विजिज्ञासा प्रत्यग्दृष्टिर्विकुण्ठना ।
तर्कमूलिकसम्मर्श ऊहो न क्व्यूहना न ना ॥ १७५ ॥
संभावना स्यादाशंका वितर्कस्तर्कमस्त्रियाम् ।
प्रतिभा प्रतिभासस्स्यान्निर्णयोऽतश्च निश्चयः ॥ १७६ ॥
विचिकित्सा तु सन्देहस्संशयो विशयो भ्रमः ।
विस्मरणं प्रस्मरणमुन्मादश्चित्तविभ्रमः ॥ १७७ ॥
तन्द्रा कौसीद्यमालस्यं प्रमादोऽनवधानता ।
स्यादायल्लकमौत्सुक्यमुत्कण्ठोत्कलिका रतिः ॥ १७८ ॥
हल्लेखो रणरणकोऽप्यभिध्या विषमस्पृहा ।
तृषिः कांक्षा स्पृहेहेच्छा वांछा कामो मनोरथः ॥ १७९ ॥

अभिलाषश्च लिप्सा तु धनायेप्सा च गर्धना ।
गर्भिण्याः पुनरिच्छायां श्रद्धा दोहलदौहृदे ॥ १८० ॥
रागोऽनुरागोऽनुरतिर्वीक्षायां मोहविस्मयौ ।
शोषुर्ना शुषिकोदन्या पिपासाप्यपलासिका ॥ १८१ ॥
बुभुक्षेच्छाशनाया क्षुज्जिवत्साशिशिषा पचिः ।
राज्यलौल्यं तु कौहोलं तपसीच्छा प्रशान्तिकम् ॥ १८२ ॥
शोकस्तु मन्युरुत्खेदश्शुक् स्त्री दैन्यानुशोचने ।
क्रोधः कोपोऽमर्षरोषौ रुषा रुट्क्रुत्क्रुधाः स्त्रियः॥ १८३ ॥
मर्षः क्षमा तितिक्षा स्यादसूया दोषदृग्गुणे ।
वैरं विरोधो विद्वेष ईर्ष्या मात्सर्यमुन्नते ॥ १८४ ॥
तंकोऽस्त्री भीर्भिया भीतिस्साध्वसं भयनं भयम् ।
विप्रतिसारेऽनुशयः पश्चात्तापोऽनुतापवत् ॥ १८५ ॥
स्नेहोऽस्त्री प्रेम सौहार्दमजय्यं हार्दसौहृदे ।
आनन्दनं संगतं स्यादप्रच्छन्नं सभाजनम् ॥ १८६ ॥
सख्यं साप्तपदीनं स्यात् कौतुकं तु कुतूहलम् ।
कौतूहलं विनोदश्च दुःखं पीडाव्यथार्तयः ॥ १८७ ॥
शंभरस्तु मदो हर्षः प्रमोदो मोदसम्मदौ ।
आनन्दो नन्दथुर्ह्लादस्तृप्तिमुन्नन्दिहृष्टयः ॥ १८८ ॥
शर्म शातं सुखं सौख्यमयश्शुभफलो विधिः ।
विधौ दैवं दिष्टभाग्ये विपाको भवितव्यता ॥ १८९ ॥
उपलिंगं त्वरिष्टं स्यादजन्यं डिबविड्वौ ।
डमरोपप्लवोत्पाता उपसर्ग उपद्रवः ॥ १९० ॥
संपत्संपत्तिलक्ष्म्यौ श्रीर्विपत्तिर्विपदापदौ ।
अवसादस्तु सादस्स्याद्विषादश्च क्लिकुर्ना ॥ १९१ ॥

उग्रता तूग्रिका रौद्री करुणा तु दया कृपा ।
घृणानुकंपानुक्रोशः कारुण्यं चाथ कौकुटे ।। १९२ ।।
क्लेशायासौ जुगुप्सा तु हृणीया हृणिया घृणा ।
ऋतिः कुत्साप्युपक्रोशो गर्हा दोषश्च गर्हणा ।। १९३ ।।
मन्दाक्षं ह्रीस्त्रपा लज्जा व्रीला सापत्रपान्यतः ।
हासिका तु हसो हासो हसनं हास्यघर्घरे ।। १९४ ।।
व्याजो मिषं छलं छद्म निभं च कपटोऽस्त्रियाम् ।
दंभो दंडाजिनं कूटं दौन्दुभिश्छन्दनोपधा ।। १९५ ।।
रेभटिः कुक्कुटिर्मिथ्याचर्या च परिकल्पना ।
जागरितं जागरणं जागर्या जागरा न षण् ।। १९६ ।।
प्रमीला तामसी तन्द्रा स्वापस्तु स्वप्नसंशयौ ।
निद्रा गुडाका सुप्तं च स्वप्नस्त्वेवात्र दर्शनम् ।। १९७ ।।
संस्कारमात्रजस्स्वप्नः कामिको रसकोऽपि च ।
अदृष्टजस्त्वत्र चाग्रो दोषजस्त्वांगलौकिकः ।। १९८ ।।
प्रदोषे बलकस्स्वप्नो निशीथे लोचमालकः ।
नचकोऽपररात्रे स्यात् सद्यःपाको निशात्यये ।। १९९ ।।
नन्दीमुखी श्वासहेतिस्सुषुप्तिस्सुखसुप्तिका ।
मूर्छा तु मूर्छना मौढ्यं वैचित्त्यं कश्मलं लयः ।। २०० ।।
कालधर्मस्तु दिष्टान्तो निपातो गमिरन्धकः ।
कठमोषो भूमिलाभो दीर्घनिद्रा निमीलनम् ।। २०१ ।।
पंचत्वं मरणं मृत्युरस्त्री स्यादमतोऽस्त्रियाम् ।
सर्वलोकतते मृत्यौ मारिः स्त्री मारकोऽस्त्रियाम् ।। २०२ ।।
हृषीकमिन्द्रियं प्राणः प्राणा ना भूम्नि चासवः ।
प्राणापानादयस्त्वस्य वृत्तयः पंच वायवः ।। २०३ ।।

श्वासस्तु श्वसितं सोऽन्तर्मुख उच्छ्वास आहरः ।
आनश्चाथ बहिर्वृत्तो निश्वासः पान एतनः ॥ २०४ ॥
स्थिरस्त्वाश्वास एतौ च स्याद्भवद्धचं गुदानिले ।
तन्मात्राण्यविशेषास्स्युर्विशेषाः पञ्च खादयः ॥ २०५ ॥
महाभूतानि भूतानि लोको भुवनविष्टपे ।
मर्त्यलोको जीवलोको मर्तोऽप्यथ भुवोऽव्ययम् ॥ २०६ ॥
स्वर्महश्च क्रमाल्लोका महरेव महानपि ।
प्राजापत्यो जनस्तस्मात् गोलोकस्तु तपो नपुम् ॥ २०७ ॥
ब्रह्मलोकस्सत्यलोकस्तत्र पुर्यपराजिता ।
योगस्त्वाध्यात्मिकोऽथासावष्टांगोऽगैर्यमादिभिः ॥ २०८ ॥
अहिंसा सत्यमस्तेयं ब्रह्मचर्यमसंग्रहः ।
यमास्स्युर्नियमाश्शौचसंतोषतपआदयः ॥ २०९ ॥
आसनं करणं तस्य भेदाः पद्मासनादयः ।
उत्तानौ चरणावूर्वोर्न्यस्येन्नाभौ करद्वयम् ॥ २१० ॥
दक्षिणोत्तरमुत्तानं घ्राणदृक् पद्मकासनी ।
अर्धपद्मासनन्त्वेकपाद ऊरोरधःस्थिते ॥ २११ ॥
निगूढचरणन्तूर्वोरधश्चेच्चरणावुभौ ।
पादोपवेशस्त्वन्वर्थस्संयुज्य पदयोस्तले ॥ २१२ ॥
ते चत्वारोऽपि पर्यंकाः पृष्ठवंशशिरोधरम् ।
नियम्य मीलिताक्षश्चेत्पर्यस्तिकरणेन वा ॥ २१३ ॥
नागदन्तकमूर्ध्वज्ञोर्जानुस्थौ प्रसृतौ भुजौ ।
सूचीमुखमिदं पाणितलौ चेत् संहतौ मिथः ॥ २१४ ॥
अर्धसूची तु तौ द्वौ चेत् प्रादेशान्तरतो मुखात् ।
कुट्मलम्मुकुलीभूतौ तौ चेदूर्ध्वमुखौ स्थितौ ॥ २१५ ॥

अस्पृष्टौ नागदन्तस्य स्फिचौ चेद्भुवमुत्कटम् ।
वहित्रकर्णस्संयुज्य जंघायुग्मप्रसारणात् ॥ २१६ ॥
एष पादप्रसारोऽपि स्यादथो मरणालसम् ।
वस्तिशुण्डकमप्यस्य जंघैका चेत् प्रसारिता ॥ २१७ ॥
अर्धनाकुलमूर्ध्वज्ञोर्जंघे बद्धे भुजेन चेत् ।
द्वाभ्यां चेन्नाकुलं दोर्भ्यामथ वज्रासनं यदि ॥ २१८ ॥
जंघे पद्मासनावस्थे तत्संधिनिहितौ करौ ।
ताभ्यामेव स्थितौ भूमावंतरिक्षासनं च तत् ॥ २१९ ॥
गोधासनं तदेकेन स्थितश्चेत् पाणिना भुवि ।
पद्मासनस्य पदयोः पाणिना पृष्ठगामिना ॥ २२० ॥
वामेन दक्षिणांगुष्ठं वामं चान्येन पीडयेत् ।
वेतालासनमित्येतदेकांगुष्ठग्रहात् किणः ॥ २२१ ॥
कर्णयोर्जानुपार्श्वाभ्यां स्पर्शे जानुनिकुंचनम् ।
भुजवेष्टितजंघोरोश्चूलिकाश्लेषितावनेः ॥ २२२ ॥
पृष्ठतो भुजपाशश्चेन् मृत्युसंयमनोऽपि सः ।
बिन्दुभेदोऽप्यधो जानुसन्ध्योः पादप्रवेशनात् ॥ २२३ ॥
स्वस्तिकोऽथ समस्थानं पादौ कुंचितसंपुटौ ।
आसीनस्यासनान्येतान्यथ सुप्तस्य साम्यतः ॥ २२४ ॥
गवादीनान्निषण्णानां स्याद्गोनिषदनादिकम् ।
उत्तानस्योर्ध्वपादत्वमित्येतट्टिट्टिभासनम् ॥ २२५ ॥
दण्डासनादिभेदेन पंचधा स्यात् स्थितासनम् ।
दण्डासनं स्यादन्वर्थं यत्र दण्डवदुत्थितः ॥ २२६ ॥
स्याद्वीरासनमुत्पादः कृत्वा भूमौ शिरः स्थितः ।
दुर्योधनासनमपि मृत्युसंयमनोऽपि सः ॥ २२७ ॥

दण्डपद्मासनं तस्मिञ्जंघे पद्मासनोचिते ।
त्रिविक्रमासनं तार्क्ष्यासनमित्यपि साम्यनः ॥ २२८ ॥
प्राणायामः प्राणयम उत्खातो मानमस्य यत् ।
छोटिकास्त्रिः परामृश्य जानुस्फोटक्रियाथ ताः ॥ २२९ ॥
षट्त्रिंशन्मन्द उत्खातो द्विगुणत्रिगुणौ पुनः ।
मध्यमश्चैवोत्तमश्च प्रथमो द्वादशैव वा ॥ २३० ॥
प्रत्याहारस्त्विन्द्रियाणां विषयेभ्यस्समाहृतिः ।
धारणा तु क्वचिद्ध्येये चित्तस्य स्थिरबन्धनम् ॥ २३१ ॥
ध्यानं तु विषये तस्मिन्नेकप्रत्ययसंततिः ।
समाधिर्ना तदेवार्थमात्राभासनरूपकम् ॥ २३२ ॥
प्रयुक्तं धारणाद्येतत्त्रयमेकत्र संयमः ।
ओंकारः प्रणवस्तारस्तारकं सर्वविन्मतिः ॥ २३३ ॥
विद्वान् सन् कोविदस्सूरिर्मेधावी पण्डितो बुधः ।
सुधीर्विपश्चित् संख्यावान् प्राज्ञो धीमान्विचक्षणः ॥ २३४ ॥
दीर्घदर्शी दूरदर्शी लब्धवर्णो मनीष्यपि ।
त्रिवर्गो धर्मकामार्थाश्चतुर्वर्गस्समोक्षकाः ॥ २३५ ॥
सबलैस्तैश्चतुर्भद्रश्शास्त्रीयं तु फलं गतिः ।
सांदृष्टिकं फलं सद्यः कार्यं कृत्यं प्रयोजनम् ॥ २३६ ॥
प्राप्तिरैक्येन सायुज्यं सार्ष्टिरैश्वर्यतुल्यता ।
ब्रह्मभूयं ब्रह्मभावो देवभूयादिकं तथा ॥ २३७ ॥
अमृतत्वं तु कैवल्यं मुक्तिर्मोक्षोऽपुनर्भवः ।
मोक्षावलंबिनः प्रायः पाषण्डा बाह्यलिंगिनः ॥ २३८ ॥
ते च हेरुकशोभाद्याः प्रोक्ताष्षण्णवतिः क्वचित् ।
दशोत्तरं शतं कैश्चित् पाषण्डानां प्रदर्शितम् ॥ २३९ ॥

शतत्रयं षष्ट्यधिकमुक्तं चीनेशसंसदि ।
वेषाजीवकृतान्ताद्यैस्तेषां भेदः परस्परम् ॥ २४० ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
भूमिकाण्डे ब्राह्मणाध्यायः)

क्षत्रियाध्यायः

क्षत्रं बाहुजराजन्यौ भूशक्रः क्षत्रियो विराट् ।
राजा तु पार्थिवो भूभुग्राड् भूपो नृपतिर्नृपः ॥ १ ॥
नरेन्द्रो नरदेवश्च वश्यामात्यस्त्वधीश्वरः ।
सार्वभौमश्चक्रवर्ती नृपोऽन्यो मण्डलेश्वरः ॥ २ ॥
स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि च ।
राज्यांगानि प्रकृतयः पौराणां श्रेणयोऽपि च ॥ ३ ॥
गुणास्सांग्रामिकास्सर्वे स्वामिनस्त्वाभिगामिकाः ।
इन्द्रव्रतादयश्चाष्टौ संपत्तिर्विपदोऽपराः ॥ ४ ॥
तत्र याश्शक्तयस्तिस्रः प्रभावोत्साहमंत्रजाः ।
षाड्गुण्यमस्त्राद्यभ्यासो गुणास्सांग्रामिका इमे ॥ ५ ॥
षड्गुणा आसनं यानं द्वैधं विग्रह आश्रयः ।
सन्धिश्चेन्द्रयमादीनां वृत्तमिन्द्रव्रतादिकम् ॥ ६ ॥
अथ विद्यार्जनं दानमष्टवर्गस्य वर्धनम् ।
द्विकपञ्चकषट्कानां विजयस्सप्तवर्जनम् ॥ ७ ॥
उपायनैपुणं धर्म इत्याद्याश्शोभनाः क्रियाः ।
दृष्टादृष्टोदयार्था यास्ते गुणा आभिगामिकाः ॥ ८ ॥
तत्राष्टवर्ग आरंभः कृषिस्सेतुर्वणिक्पथः ।
खनिस्थानं वनच्छेदो दुर्गं शून्यनिवेशनम् ॥ ९ ॥
द्विकं तु मनआत्मानाविन्द्रियाणि तु पञ्चकम् ।
षट्कं कामो मदो मानो लोभो हर्षो रुषापि च ॥ १० ॥
मृगयाक्षास्स्त्रियः पानं वाक्पारुष्यार्थदूषणे ।
दण्डपारुष्यमित्येतन्महाव्यसनसप्तकम् ॥ ११ ॥

मुख्योपायास्तु सामाद्याः क्षुद्रोपायाः पुनस्त्रयः ।
मायोपेक्षेन्द्रजालं चेत्येते माया तु शांबरी ॥ १२ ॥
इन्द्रजालं तु कुहकमुपेक्षा त्ववधीरणम् ।
उपजापस्तु भेदस्स्यात् साम सांत्वं च सांत्वनम् ॥ १३ ॥
तंत्रं स्वराष्ट्रचिंता स्यादावापस्त्वरिचिंतनम् ।
अदृष्टं वह्नितोयादि दृष्टं स्वपरचक्रजम् ॥ १४ ॥
राज्ञामहिभयं तु स्यात् स्वपक्षप्रभवं भयम् ।
हैमं सिंहासनं भद्रासनं त्वन्यन्नृपासनम् ॥ १५ ॥
छत्रं स्यादातपत्रं तन्नृपलक्ष्म नृपस्य चेत् ।
अभिसारस्त्वनुचरस्सहायोऽनुप्लवोऽनुगः ॥ १६ ॥
सेवकश्चानुजीवी च यस्तु केलिसहायकः ।
वैहासिकः केलिकिलस्तस्मिन् हासनिकोऽपि च ॥ १७ ॥
सामन्ता राज्यसंधिस्था आरक्षाः पुररक्षिणः ।
मन्त्र्यमात्यौ तु धीकर्मसहायेऽतः परे त्रिषु ॥ १८ ॥
अध्यक्षस्स्यादधिकृतस्स्थाने चेत् स्थानिको ह्यसौ ।
क्षुद्रोपकरणेषु स्यादध्यक्षः पारिकर्मिकः ॥ १९ ॥
कुमारोऽमात्यको मन्त्री वर्गे धर्मे तु धार्मिकः ।
हट्टे धीकर्मिकः पुर्यां चोरिको दंडपाशिकः ॥ २० ॥
रजते नैष्किको ग्रामे स्थायुको हेम्नि भौरिकः ।
महानसे पौरोगवो दण्डपालोऽखिल बले ॥ २१ ॥
अन्तःपुरेऽन्तर्वंशिको गोपो ग्रामेषु भूरिषु ।
कालिकोऽधिकृतश्शुल्के सौविदल्लस्तु सौविदः ॥ २२ ॥
स्थापत्यकञ्चुक्यार्याश्च षण्डो वर्षवरस्समौ ।
प्रदेष्टा पञ्चजनीनो भाण्डागारिक इत्यपि ॥ २३ ॥

दौवारिको वेत्रधरो द्वास्स्थः क्षत्ता च दर्शकः ।
द्वारपाले पुरोधास्तु सौवस्तिकपुरोहितौ ॥ २४ ॥
मौहूर्तिकमौहूर्तज्यौतिषिकज्ञानिगणकदैवज्ञाः ।
सांवत्सर आदेशी कार्तान्तिक इत्यमी तुल्याः ॥ २५ ॥
यथार्हवर्णो मंत्रज्ञो भीमरो गूढपूरुषः ।
चारोऽप्यथ वणिग्भिक्षुश्छात्रो लिंगी कृषीवलः ॥ २६ ॥
इति संस्थाचराः पंच तत्र भिक्षुरुदास्थितः ।
कृषीवलो गृहपतिश्छात्रे कापटिकश्चरे ॥ २७ ॥
संचारास्त्वपरे चारास्स्थितास्संस्थाचरेषु ये ।
तीक्ष्णोऽतिहिंसनश्शूरश्छत्री छद्मप्रधारवान् ॥ २८ ॥
अपसर्पाः कर्मकरव्याजात् स्थाने वसन्ति ये ।
वार्तिकस्सन्देशहरो दूतस्सांदेशिको रभूः ॥ २९ ॥
वैतालिको बोधकरो वन्दी तु स्तुतिपाठकः ।
मागधो मधुको घण्टाताडे घाण्टिकचातिकौ ॥ ३० ॥
कृताभिषेका महिषी महादेव्यप्यथापरा ।
देवी राजकुलोत्था चेत् परिवृक्ती तु पूजिता ॥ ३१ ॥
वावाता तु प्रियतमा स्वामिनी त्वनृपात्मजा ।
फालाकली युद्धजिता नृपस्योढाः प्रिया इमाः ॥ ३२ ॥
अनूढास्तु प्रिया राज्ञः कलाज्ञा गणिकास्स्मृताः ।
गणिका सा प्रगणिका यानाप्तपरिचारिका ॥ ३३ ॥
आज्ञा स्यादाज्ञागणिका या राज्ञाप्तपरिच्छदा ।
अथालगन्धिकाप्याज्ञागणिका कुलसंभवा ॥ ३४ ॥
या तु भोगाय वेश्यात्वं गता वैषयिकीति सा ।
बन्धकी तु गता वेशमर्थायानाप्तसत्कृतिः ॥ ३५ ॥

शय्यास्रग्भूषणादौ तु नियुक्ता परिचारिका ।
सञ्चारिका महाकार्ये कथायां द्रविणादिषु ॥ ३६ ॥
विचारिका तूपवनकक्षान्तरविचारिणी ।
आशीस्स्वस्त्ययनाभिज्ञा या वृद्धा सा महत्तरी ॥ ३७ ॥
प्रतिहारी तु राजानं संभावयति या सदा ।
आयुक्तिविनियुक्ता या सा तांबूलकरंगिका ॥ ३८ ॥
असिक्रयन्तःपुरप्रेष्यानाप्तभोगा कुमारिका ।
विषयानन्तरो राजा शत्रुर्मित्रमतः परम् ॥ ३९ ॥
उदासीनः परस्तस्मात् पार्ष्णिग्राहस्तु पृष्ठतः ।
शत्रुर्दस्युरमित्रारी अरातिरहितो द्विषन् ॥ ४० ॥
द्वेषणः प्रत्यनीको द्विड् जिघांसुर्हिंसनो रिपुः ।
सपत्नोऽसहनो वैरी दूषकश्शात्रवः परः ॥ ४१ ॥
प्रत्यर्थी पर्यवस्थाता प्रतिपक्षो विपक्षकः ।
दुर्हृद्द्वेष्यभियातिश्च परिपन्थी विरोध्यपि ॥ ४२ ॥
मित्रं नपुं त्रिषु स्निग्धवयस्येष्टहितप्रियाः ।
निजात्मीयाप्तसुहृदस्सहायस्सहृच्चिस्सखा ॥ ४३ ॥
कोशोऽर्थसंचयो राज्ञां भाण्डान्यर्था हि कोशगाः ।
आयोदयौ धनोत्पत्तौ तत्क्षयेऽपचितिर्व्ययः ॥ ४४ ॥
पर्याहारः प्रजास्वायो भागधेयो बलिः करः ।
उपदा तूपहारस्स्यादुपग्राह्यमुपायनम् ॥ ४५ ॥
प्रदेशनं प्राभृतञ्च लम्बा तूत्कोच आमिषः ।
दण्डो दमस्साहसोऽस्त्री द्विपाद्यो द्विगुणो दमः ॥ ४६ ॥
अपराधो मन्तुरेनः स्वसृमं विप्रियागसी ।
अपवादस्तु निर्देशो निदेशश्शासनं तथा ॥ ४७ ॥

शिष्टिराज्ञाप्यथ न्यायो देशरूपं समंजसम् ।
राष्ट्रं तु विषयस्सोऽपि युक्तो ग्रामैश्शताधिकैः ॥ ४८ ॥
उपवर्तनमप्यस्मिन्मण्डलं तैश्शताधिकैः ।
दुष्प्रापं तु पुरं दुर्गं यंत्रशैलजलादिभिः ॥ ४९ ॥
वारकादीनि यन्त्राणि परिखाया बहिर्भुवि ।
पादुका कण्टकी गर्तः पांसुच्छन्नो महापथे ॥ ५० ॥
तलयन्त्रं क्षुराकारं यदि वा क्रकचोपमम् ।
श्वदंष्ट्रार्गलशृंगाटमण्डूकाद्यन्वितार्थकम् ॥ ५१ ॥
शरभा जानुमात्री दा दारुजा जानुभंजिनी ।
अवपातस्तु हस्त्यर्थो गर्तश्छन्नस्तृणादिना ॥ ५२ ॥
स्यात्कण्टकप्रतीसारा रज्जुः कण्टकसंचिता ।
अहिपृष्ठं तु निर्मांसपृष्ठास्थ्याभमयोमयम् ॥ ५३ ॥
उपस्करप्रस्खलिनी भूमिस्स्थपुटपिच्छिला ।
छन्नैरेतैश्छन्नपथं सुरुंगादिः कृतश्च यः ॥ ५४ ॥
सैन्यं चक्रं बलं सेना चमूर्वाहिन्यनीकिनी ।
पताकिनी च पृतना ध्वजिनी च वरूथिनी ॥ ५५ ॥
सैन्यं तु भिन्नकूटं तन्नष्टावांतरनायकम् ।
शून्यमूलं तदस्थानमन्तश्शल्यं तदोषकम् ॥ ५६ ॥
त्रिहयं पंचपादातं यदेकरथकुंजरम् ।
सैन्यं सा पत्तिरेतस्यास्त्रैगुण्यात् स्युर्यथाक्रमम् ॥ ५७ ॥
सेनामुखं गुल्मगणौ वाहिनी पृतना चमूः ।
अनीकिनीत्यनीकिन्यः पुनरक्षौहिणी दश ॥ ५८ ॥
प्रत्यासारश्चमूपार्ष्णिस्सज्जनं तूपरक्षणम् ।
हस्त्यश्वरथपादातं बलं स्याच्चतुरंगकम् ॥ ५९ ॥

इभो मतंगजो हस्ती दन्ती कुंभी करी रदी ।
स्तंबेरमो गजो गर्जो द्विरदोऽनेकपो द्विपः ॥ ६० ॥
दन्तावलो महाकायो वारणः कुंजरोऽसुरः ।
महामृगश्शूर्पकर्णस्सामजस्सिंधुरः कपिः ॥ ६१ ॥
मदवृन्दः कुषी कंबुश्शुण्डालष्षष्टिहायनः ।
भद्रो मन्द्रो मृग इति गजास्संकरजास्तथा ॥ ६२ ॥
अंगप्रत्यंगभद्रत्वं संक्षिप्तं भद्रलक्षणम् ।
पृथुत्वं श्लथता स्थौल्यं संक्षिप्तं मन्द्रलक्षणम् ॥ ६३ ॥
तनुप्रत्यंगदीर्घोच्चप्रायो मृगगणो मृगः ।
भद्रमन्द्रो भद्रमृगो भद्रमन्द्रमृगोऽपि च ॥ ६४ ॥
मन्द्रभद्रादयोऽप्येवमिति संकरजा नव ।
ऊर्ध्वाधःकायभेदात्ते द्विधेत्यष्टादशोदिताः ॥ ६५ ॥
पञ्चवर्षो गजो बालः पोतस्तु दशवर्षकः ।
त्रिंशद्वर्षस्तु कलभो विक्को विंशतिवर्षकः ॥ ६६ ॥
कालेऽप्यजातदन्तश्च स्वल्पांगोऽपि च मक्कणः ।
आज्ञाकृद्विनयग्राही यूथनाथस्तु यूथपः ॥ ६७ ॥
लग्नो मदकलो मत्तः प्रभिन्नोऽप्यथ निर्मदः ।
उद्दान्तोऽसौ परिणतस्तिर्यग्दन्तप्रहारकः ॥ ६८ ॥
औपवाह्यो राजवाह्यस्सन्नाह्यस्समरोचितः ।
स्थूलह्रस्वरदोऽसोढ ईषादन्त उदग्रदन् ॥ ६९ ॥
करेणुः करिणी धेनुः कल्पना सज्जना घटा ।
गण्डूषको बहिष्कर्षस्संभोगश्चातिहस्तकः ॥ ७० ॥
स्थूलहस्तः फलीहस्तः पृथुहस्त इति क्रमात् ।
उपर्यंते गजांगुल्याः प्रदेशास्सा तु कर्णिका ॥ ७१ ॥

आकर्षः परिकर्षश्च बहिष्कर्षस्य पार्श्वयोः ।
किरीटी दंतमूलं स्यात् प्रवेष्टस्तु ततः परम् ॥ ७२ ॥
मध्येमुखं तु वाहित्थं पिलाटौ तस्य पार्श्वयोः ।
कर्णमूले पीतलिका चूलिका पिप्पलीति च ॥ ७३ ॥
तस्यास्तु पर उद्घात आरक्षः कुंभयोरधः ।
उरःपार्श्वौ तु विक्षोभौ दर्दरौ गलपार्श्वयोः ॥ ७४ ॥
करटोऽस्य कटो गण्डो गात्रं पूर्वोऽध्रिरस्य तु ।
मूलेधोऽध (: प्रदेशास्तु) क्षयश्च पलिपादकः ॥ ७५ ॥
कूर्मस्सन्दानभागश्च प्रोह उत्संग इत्यपि ।
विशेषभागो जघनभागो वैशाख्यपि क्रमात् ॥ ७६ ॥
गात्रे सप्त नखादूर्ध्वं पिण्डिकान्तमवस्थिताः ।
पुच्छवंशोऽपवंशस्स्यान्निष्कोशः कुक्षिमध्यकम् ॥ ७७ ॥
अवरं पश्चिमः पादस्तत्राधोऽधस्स्थिताः क्रमात् ।
कालभागो बहिष्पार्श्वस्तथा जघनपिण्डिका ॥ ७८ ॥
मण्डुकी शकुटा पार्ष्णिस्तलप्रोहश्च सक्थि च ।
सन्दानभागः कूर्मश्च प्रदेशास्स्युर्नखावधेः ॥ ७९ ॥
अत्यूहः ककुदं मेढ्रं क्षीरिका चूचुकांतरम् ।
अथ पुच्छे स्थिताः किछी संवालो बालपुष्कलम् ॥ ८० ॥
वालपाशक इत्येवमधोऽधस्स्युर्यथोत्तरम् ।
दन्तभागः पुरोभागः पुच्छभागस्तु पार्श्वतः ॥ ८१ ॥
मुखे पृषन्ति पद्मानि वमथुः करशीकरः ।
प्रवृत्तिर्मद आलानं स्तंभस्तोत्रं तु वेणुकम् ॥ ८२ ॥
अंदुको निगलो न स्त्री भिंदुरं शृंखला त्रयी ।
कलापकः कण्ठबन्धस्त्रिपदी पादबन्धनम् ॥ ८३ ॥

चूषा कक्ष्या वरत्रा स्यादंकुशोऽस्त्री सृणिर्न षण् ।
अपष्ठं त्वंकुशस्याग्रं सूना दण्डोऽग्रितांकुशः ॥ ८४ ॥
सूनापष्ठांतरं मन्या वक्रकीलो हुरुट्टकः ।
कीलस्तु पुष्यलश्शंकुर्हिञ्जीरो लोहशृंखलः ॥ ८५ ॥
पश्चाच्चरणशंकौ तु पड्बीशो घुटिकोऽपि च ।
कदलिः करिणां केतुः शृंगारो गजमण्डनः ॥ ८६ ॥
स्थासको नक्षत्रमाला कर्णशंखौ तु शंकिलौ ।
गजोपचारकुशलो वाहितो मलहारकः ॥ ८७ ॥
आधोरणा हस्तिपका हस्त्यारोहा निषादिनः ।
तत्प्रधाना महामात्रा आरोहा गजजीवनाः ॥ ८८ ॥
पादकर्म यतं तेषां यातमंकुशवारणम् ।
वीतन्तदुभयं यच्च निस्सारं हयकुंजरम् ॥ ८९ ॥
अश्वस्तुरंगस्तुरगो हयस्सप्तिस्तुरंगमः ।
शालिहोत्री व्रती कुण्डी प्रोथी वारुः प्रकीर्णकः ॥ ९० ॥
कुदरो घोटकस्तार्क्ष्यः क्रमणो ग्रहभोजनः ।
पाकलः परुलः पीतो माषाशी हि सविक्रमः ॥ ९१ ॥
श्रीवृक्षकी वक्षसि चेद्रोमावर्तो मुखेऽपि च ।
मल्लिकाक्षस्सितैर्नेत्रैः कृष्णैरिन्द्रायुधो हयः ॥ ९२ ॥
पञ्चभद्रस्तु हृत्पृष्ठमुखपार्श्वेषु पुष्पितः ।
पुच्छोरःखुरकोशास्यैस्सितैस्स्यादष्टमंगलः ॥ ९३ ॥
आजानेयाः कुलीनास्स्युः पारसीकादयश्च ते ।
पारसीकादिसंज्ञास्तु पारसीकादिदेशजाः ॥ ९४ ॥
ये तु कांबोजबाह्लीकवनायुजमुखा हयाः ।
ते निहीनकुलाः किंचित् (पश्चि)मोत्तरदेशजाः ॥ ९५ ॥

निहीनास्त्वब्जलारट्टशंभला दोषिणः परे ।
तत्र शृंगी शृंगपदे मांसबुद्बुदवान् हयः ॥ ९६ ॥
मुसल्यन्यप्रभैकांघ्रिः कराली तु जरूर्द्दः ।
ऋषभः ककुदावर्तौ यमो हीनाधिकांगकः ॥ ९७ ॥
इन्द्रवृद्धिस्तु निर्मुष्कः स्त्री सरी तु खुरे त्रिके ।
कृत्तिकापिञ्जरस्स स्याद्यः पृषत्पुंजपिंजरः ॥ ९८ ॥
अश्वानामागमे संज्ञा वर्णिता वर्णहेतवः ।
सिते द्वौ कर्ककोकाहौ खोंगाहश्श्वेतपिंगलः ॥ ९९ ॥
आनीलस्स्यान्नीलकोशः पुंगाहः कृष्णवर्णकः ।
शोणः कोकनदच्छायस्त्रियूहः कपिलो हयः ॥ १०० ॥
कियाहो लोहितः पीतरक्तस्नूद्रकलाहकः ।
उराहस्तु मनाक्पाण्डुः कृष्णं जंघाद्वयं यदि ॥ १०१ ॥
पाटलो वोरुखानस्स्याद्दर्दभाभस्सुरूहकः ।
हलाभश्चित्रलो रेखाप्यस्य कृष्णास्ति पृष्ठगा ॥ १०२ ॥
कलाहस्तु मनाक्पीतः कृष्णस्स्याद्यादि जानुनि ।
खेङ्गाहः कपिलच्छायः पाण्डुवालधिकेसरः ॥ १०३ ॥
पीतस्तु हरियाः पीतहरिते हरिहालकौ ।
पीयूषवर्णे सेराहः पंगुलस्सितकाचसः ॥ १०४ ॥
सर्व एवान्यसंज्ञास्स्युः कर्काद्याः पुण्ड्रके सति ।
कोकुराहः खुरुराहो हलुराह इति क्रमात् ॥ १०५ ॥
कर्काद्याः खुरुराहस्तु फाले रेखा च पृष्ठगा ।
सरुराहस्सेरुराहो द्वौ सेराहे सपुण्ड्रके ॥ १०६ ॥
अश्वपोतः किशोरस्स्याद्वाम्यश्वा वडबार्वती ।
लुठितोऽश्व उपावृत्तस्सुकरो दुर्विनीतकः ॥ १०७ ॥

अह्लाश्वगम्यमाश्विनं त्रिष्वेतेऽश्वतरः पुनः ।
स्याद्वेसरो वेगसरो मूकरुण्डौ तु वेसरात् ॥ १०८ ॥
अश्वा सूतेऽश्वतर्यां तु मूकाज्जातः किसिट्टकः ।
निगालस्तु गलोद्देशे नासाग्रे प्रोथमस्त्रियाम् ॥ १०९ ॥
आवर्तो रोमजो देवमणिस्त्वेष निगालजः ।
कश्यमश्वस्य मध्यं स्यात् दन्तवेष्टस्तु नालिका ॥ ११० ॥
कालिका दन्तरेखा स्याद्दन्तच्छिद्रमुलूखली ।
कर्तनं धूलिलुठितं वर्तनं तूपवर्तनम् ॥ १११ ॥
लोठभूर्मुखरज्जुस्तु स्याद्दन्ताल्यवरक्षणी ।
दामांचनं पादपाशो नासारज्जुस्तु लालिका ॥ ११२ ॥
कवियोऽस्त्री खलीनोऽस्त्री पंचांगी कविका कवी ।
प्राक्पादरज्जुरानालो वका स्याद्विग्रहे द्वयोः ॥ ११३ ॥
पर्याणं स्यात् पल्ययनं वल्गावक्षेपणी कुशा ।
कशा काम्रा वक्रपट्टे तलिका तलसारकम् ॥ ११४ ॥
पादपुन्थ्यां पादकुली प्रक्षरं प्रखरोऽस्त्रियाम् ।
युग्याशनप्रभेवे तु द्वौ वोक्काणप्ररोहकौ ॥ ११५ ॥
आयानं स्यादलंकारो ग्रीवाभूषा तु गण्डकः ।
लवणस्य प्रदानाय कृता लवणलायिका ॥ ११६ ॥
तैलस्य नालिका सूत्रसंग्रहोऽश्वस्य कर्षकः ।
केशकारक्षौरकारौ नलिवाहस्तु घासिकः ॥ ११७ ॥
अश्वानां तु गतिर्धारा विभिन्ना सा तु पंचधा ।
आस्कन्दितं धौरितकं रेचितं वल्गितं प्लुतम् ॥ ११८ ॥
इत्येतेषाञ्च पंचानामेकैकं बहुभेदकम् ।
गत्यर्थास्तद्वदर्थाश्च सर्वे ते वाच्यलिंगकाः ॥ ११९ ॥

तत्रास्कंदितकं कोपादिव सर्वैः पदैर्मुहुः ।
उत्प्लुत्योत्प्लुत्य गमनमुपकण्ठापराभिधम् ॥ १२० ॥
अथ धौरितकं धौर्यं धोरितं धोरणं च तत् ।
तच्च कंकशिखिक्रोडनकुलानां गतैस्समम् ॥ १२१ ॥
रेचितं स्याद्गारवहं तच्चावक्रगतिर्द्रुता ।
वल्गितं वल्गनं पद्भिर्भेदाश्चाष्टौ यमादयः ॥ १२२ ॥
प्लुतं तु लंघनं पक्षिमृगधर्मेण भिद्यते ।
यानं सांयात्रिकं युग्यं वाहनं वाह्यधोरणे ॥ १२३ ॥
योग्यं चास्मिश्चक्रयुते शतांगस्स्यन्दनो रथः ।
वहित्रं वहनं चास्मिश्चतुरश्रे सकूबरे ॥ १२४ ॥
दीर्घद्विपक्षवहनमनः क्ली शकटोऽस्त्रियाम् ।
प्रवाहिनी वृत्तमध्ये पक्षकूबरवर्जिते ॥ १२५ ॥
देवतार्थो देवरथो युद्धार्थस्सांपरायिकः ।
क्रीडार्थस्स्यात् पुष्यरथः कृतः कर्णीरथो मृदा ॥ १२६ ॥
कर्णीरथं प्रवहणं हयनं रथगर्भके ।
गन्त्री स्त्री कूबरं न स्त्री रथे कंबलिवाह्यके ॥ १२७ ॥
रथस्तु जयकृज्जैत्रो यात्रार्थः पारियाणिकः ।
रथेऽत्र द्वैपवैयाघ्रौ प्रावृते व्याघ्रचर्मणा ॥ १२८ ॥
वृते रथे पाण्डुभिस्स्यात्कंबलैः पाण्डुकंबली ।
एवं कांबलवास्त्राद्याः कंबलादिभिरावृते ॥ १२९ ॥
योग्यारथो वैनयिको जैत्रप्रभृतयस्त्रिषु ।
धूः स्त्री धुर्वी यानमुखं युगमीपान्तबन्धनम् ॥ १३० ॥
कस्तंभि युगमध्येऽस्त्री स्यादक्षश्चक्रधारणम् ।
अक्षकीले त्वाणिर्न क्ली ध्रुवः कीलोऽप्यनिर्न पण् ॥ १३१ ॥

रथनीडो रथस्यान्तं बन्धुरा तनुकूबरम् ।
रथगुप्तिर्वरूथो ना कूबरो ना युगन्धरः ॥ १३२ ॥
अनुकर्षो रथस्याधोधरणन्दार्वथानसः ।
युगो द्वितीयः प्रासंगः पताका तु ध्वजोऽस्त्रियाम् ॥ १३३ ॥
अस्योच्चूडावचूडौ द्वावूर्ध्वाधोमुखचूडकौ ।
अरि चक्रं रथपदं रथांगं केशवायुधम् ॥ १३४ ॥
स्त्री नेमिर्ना प्रधिश्चक्रप्रान्ते तुंबा तु नाभिका ।
अरास्तयोः स्थिता मध्ये रथांगानि त्वपस्कराः ॥ १३५ ॥
शिबिका याप्ययानं स्याद्दोला हेलार्थरूपणम् ।
प्रेंखोलनं तु प्रेंखोलं प्रेंखो रिङ्खोलनाद्यपि ॥ १३६ ॥
आन्दोलनं स्यादान्दोलो दोला स्याद्दोलिकापि च ।
परंपरावाहनं यत्तद्वैनीतकमस्त्रियाम् ॥ १३७ ॥
नियन्ता प्राजिता क्षत्ता यन्ता सूतश्च सारथिः ।
सव्येष्ठो दक्षिणेस्थश्च स्यन्दने पार्ष्णिसारथिः ॥ १३८ ॥
सेवका युधि योद्धॄणां भटा यौधाश्च यौधकाः ।
पदातिपत्तिपादातपदातिकपदाजयः ॥ १३९ ॥
पातिकः पादिकः पद्गो रथिको रथिनो रथी ।
सेनास्थास्सैनिकास्सैन्यास्सेनारक्षास्तु सैनिकाः ॥ १४० ॥
पार्ष्णिग्राहास्तु पृष्ठस्थास्साहस्रास्तु सहस्रिणः ।
परिधिस्थाः परिचरास्सेनानीर्वाहिनीपतिः ॥ १४१ ॥
दंशिते स्युः कवचितसज्जसन्नद्धवर्मिताः ।
आबद्धः पुनरामुक्तः प्रतिमुक्तः पिनद्धवत् ॥ १४२ ॥
काण्डपृष्ठस्त्वायुधिक आयुधीयोऽस्त्रजीवनः ।
धन्वी धनुष्मान् धानुष्को निषंग्यस्त्री धनुर्धरः ॥ १४३ ॥

चर्मी शाक्तीकयाष्टीकपारश्वधिककौन्तिकाः ।
काण्डीरखाङ्गिकाद्याश्च चर्मशक्त्यादिधारिणः ॥ १४४ ॥
छायाकरश्छत्रधरः पताकी वैजयन्तिकः ।
पुरस्सरः पुरोगोऽग्रेसरः प्रष्ठोऽग्रतस्सरः ॥ १४५ ॥
पुरोगमः पुरोगामी यस्त्वलं यात्यरीन् प्रति ।
सोऽभ्यमित्र्योऽभ्यमित्रीणोऽप्यभ्यमित्रीय इत्यपि ॥ १४६ ॥
शूरो वीरश्च विक्रान्तः पटुश्चारभटोऽपि च ।
अशूरो हतकः क्लीबो जिष्णौ तु जयिजित्वरौ ॥ १४७ ॥
शक्ये तु जेतुं जय्यस्स्याज्जेयो जेतव्यमात्रके ।
जैत्रो जेता जितो भग्नः कृतहस्तस्तु शिक्षितः ॥ १४८ ॥
लघुहस्तस्सुहस्तश्च कृतास्त्रः कृतपुंखकः ।
सांयुगीनो रणे साधुरत्यंतीनो भृशंगते ॥ १४९ ॥
कामंगाम्यनुकामीनो जवी तु जवनो जवः ।
जंघालोऽतिजवे धीरमन्थरौ मन्दगामिनि ॥ १५० ॥
स्यादुरस्वानुरसिल ऊर्जस्व्यूर्जस्वलोर्जितौ ।
बली प्रबल ओजस्वी वाच्यवद्रथिकादयः ॥ १५१ ॥
संशप्तकास्तु संग्रामात् समयेनानिवर्तिनः ।
त्वक्त्रन्तु दंशनं वर्म तनुत्रं कवचोऽस्त्रियाम् ॥ १५२ ॥
माठिः स्त्री जागरो वक्षश्छदस्सन्नाहकंकटौ ।
तत्सूत्रकं सूत्रमयं जालिका स्यादयोमयी ॥ १५३ ॥
नागोदर्युदरत्राणं जंघात्राणं तु मत्कुणम् ।
पट्टस्तु लिपिसन्नाहः प्रकोष्ठादौ कृतो यथा ॥ १५४ ॥
बाहुलं बाहुरक्षा च मर्दनी पादरक्षणी ।
गोधा तला च न नरौ हस्तघ्नो ज्यानिवारणे ॥ १५५ ॥

अंगुलित्रे कपी शीर्षत्राणे शीर्षण्यशीर्षके ।
अधिकांगं सारसनं मध्ये धार्यं सकंकटैः ॥ १५६ ॥
सर्वाभिसारस्सर्वौघस्सर्वसन्नहनार्थकः ।
न क्ली हेतिश्शस्त्रमस्त्रमायुच्छत्रुघ्नमायुधम् ॥ १५७ ॥
ऋष्टिः खड्गः प्रचारोऽसिर्धर्मपालः प्रजागरः ।
धर्मो विशसनो देवो मनुष्येष्टश्शिवंकरः ॥ १५८ ॥
श्रीगर्भो विजयश्शास्ता कृपाणासंगरिष्टयः ।
कौक्षेयको भद्रसुतो ह्रस्वनिर्वंशकस्त्वसिः ॥ १५९ ॥
स्नुहीदलाभो निस्त्रिंशो मण्डलाग्रोऽन्वितार्थकः ।
चन्द्रहासोऽर्धचन्द्राग्र इली तु करवालिका ॥ १६० ॥
जंबूगर्तस्तु खड्गांबु न्यस्ततैलरुचिर्यदि ।
वराभोऽनिल एरण्डबीजाभपुलकावलिः ॥ १६१ ॥
हुष्टुतः पुलकैरण्डस्सितदीर्घानवस्थितैः ।
हरकस्तरवारिः स्त्री यष्टिश्चापि मृदौ पृथौ ॥ १६२ ॥
कुण्डलो दीर्घनिर्वंशे पुलकास्त्वणुराजयः ।
अथासिपुत्री क्षुरिका शस्त्रिका चासिधेनुका ॥ १६३ ॥
सातिदीर्घा पत्रफला कुट्टन्ती हुलमात्रिका ।
पट्टसो लोहदण्डो यस्तीक्ष्णधारः खुरोपमः ॥ १६४ ॥
कण्टकच्छेदनोऽप्येवं द्विमुखश्च भवत्यसौ ।
प्रासः कुन्तो हाटकस्तु स त्रिकण्टकसंस्थितः ॥ १६५ ॥
भिण्डिपालः क्षेपणीयस्सृगो दीर्घे महाफले ।
तोमरोऽस्त्री लोहहुलदण्डे कासूश्च सर्वला ॥ १६६ ॥
कणयो लोहमात्रोऽथ शंकुर्ना शल्यमस्त्रियाम् ।
वराहकर्णकोऽन्वर्थः क्षुरिकाद्या हुलाग्रकाः ॥ १६७ ॥

हुलं द्विफलपत्राग्रं मुनयोऽस्त्र्यस्य शेखरम् ।
प्रत्याकारपरीवारौ कोशो मुष्टौ त्सरुः पुमान् ॥ १६८ ॥
शतघ्नी तु चतुस्ताला लोहकण्टकसंचिता ।
अयःकण्टकसंच्छन्ना शतघ्न्येव महाशिला ॥ १६९ ॥
भुसुण्ठी स्याद्दारुमयी वृत्तायःकीलसंचिता ।
हस्तिचारो गजत्रासहेतुश्शरभसन्निभः ॥ १७० ॥
देवदण्डोऽरत्निमात्रो दीर्घो मुसलयष्टिकः ।
द्रुघणे मुद्गरघनौ परिघः परिघातनः ॥ १७१ ॥
अस्त्रियौ चापधनुषावासेष्वासौ धनुर्द्रुणम् ।
कार्मुकं धन्व कोदण्डमायुधाग्र्यं शरासनम् ॥ १७२ ॥
कार्मुकं तु चतुर्हस्तं कोदण्डं त्र्यंगुलं विना ।
कार्मुकात्तु क्रमात् पंच विद्धायुधशरायुधे ॥ १७३ ॥
गोतमं रथायुधकं कोसलं गाण्डिवोऽस्त्रियाम् ।
पातनं मार्गणं चेति द्विगुणानि यथोत्तरम् ॥ १७४ ॥
उच्चलं ब्रह्मदण्डश्च वैशिखं बिंबसारकम् ।
द्विगुणानि क्रमादाद्यं त्वष्टोत्तरशतांगुलम् ॥ १७५ ॥
केतनं पंचविंशत्या पलैर्द्वे द्विगुणे परे ।
करीरपृष्ठं व्यासं च सहितं तु शतैस्त्रिभिः ॥ १७६ ॥
पलानां पंचभिस्त्वेषां शतैस्स्यात्सहितोत्तरम् ।
लस्तको धनुषो मध्यमग्रं लुस्तमटन्यपि ॥ १७७ ॥
अर्तिरार्तिः किरिः कोटी ज्या जीवा मौर्विका द्रुणा ।
तूणी तूण उपासंगतूणीरौ विशिखाश्रयः ॥ १७८ ॥
निषंग इषुधिर्न क्ली पत्री तु विशिखः खगः ।
पृषत्को रोपणो बाणः कलंबो मर्मभेदनः ॥ १७९ ॥

चित्रपुंखो वीरशंकुश्शरो रोध इषुर्न षण् ।
प्रक्ष्वेलनस्तु नाराच एषणश्चायसे शरे ॥ १८० ॥
अर्धशल्योऽर्धनाराचः कंकपत्रश्शिलीमुखः ।
त्रिभागशल्यनाराचे द्वौ दण्डासनदण्डिकौ ॥ १८१ ॥
अर्धचन्द्रः क्षुरप्रस्स्याद्विकर्णिः कर्णिकारलः ।
स्नुहीदलफलो भल्लश्चिपाटोऽल्पस्तदाकृतिः ॥ १८२ ॥
पाददण्डोऽन्वितार्थस्स्यात् बाणस्तु गतपत्रणः ।
तीरी त्वल्पा वेगवती त्वग्बलाश्शरजालकाः ॥ १८३ ॥
अयश्शलाका कूटोऽस्त्री पत्रकूटस्सपत्रणः ।
द्विद्वाविंशत्यंगुलिस्स्यान्निचोटे द्व्यंगुलोत्तरः ॥ १८४ ॥
स्युश्चोटलिंगकस्तालः कुलिको बिंबसारकः ।
कर्तरी पुंख आराग्रं त्वग्रं वाजश्छदावलिः ॥ १८५ ॥
पत्रणा पक्षरचना धारा शस्त्रमुखं फलम् ।
स्थानानि धन्विनां पञ्च तत्र वैशाखमस्त्रियाम् ॥ १८६ ॥
त्रिवितस्त्यन्तरौ पादौ मण्डलं तोरणाकृती ।
अन्वर्थं स्यात्समपदमालीढं तु ततोऽग्रतः ॥ १८७ ॥
दक्षिणे वाममाकुंच्य प्रत्यालीढं विपर्यये ।
वैहायसं च वेधे तु योगावाप उपक्रमः ॥ १८८ ॥
हस्तावापश्शरादानं प्रमाथो लस्तकग्रहः ।
मुष्ट्यायोजनमादानमिषोर्ज्यायां समूहनम् ॥ १८९ ॥
वितानं संहितस्येषोः किंचिदेव विकर्षणम् ।
निमित्तग्रहणं लक्ष्यग्रहो बुद्धिदृगादिना ॥ १९० ॥
आकर्णकर्षणं पूर्णमायामं त्वंगुलाधिकम् ।
ततोऽप्यर्धांगुलाकृष्टसंधानं तेजनं न ना ॥ १९१ ॥

मुष्टिमान्द्यं निर्हरणं व्यवच्छेदस्तु मोक्षणम् ।
कैराती गतिरूर्ध्वाधःप्रकर्षस्तु गतेर्लयः ॥ १९२ ॥
दृढदुष्करचित्राणि कर्माणि हरणानि च ।
मुचुटी सिंहकर्णी च पताका चेति मुष्टयः ॥ १९३ ॥
लक्षं तु लक्षणं लक्ष्यमभिसन्धानमासिकम् ।
वेध्यं शरव्यं न नरि श्रमस्थानं खलूरिका ॥ १९४ ॥
योग्याभ्यासः परिचयो बाणाभ्यास उपासनम् ।
शक्त्याद्यस्त्रं पाणिमुक्तं यन्त्रमुक्तं शरादिकम् ॥ १९५ ॥
मुक्तामुक्तं धृतं मुक्तं नागपाशादिदीर्घिकम् ।
अमुक्तं छुरिकादि स्यादिति शस्त्रं चतुर्विधम् ॥ १९६ ॥
धौते निशातन्निशितं क्ष्णुतं तेजितमर्थवत् ।
फलं चर्ममयं चर्म फलकं खेटकं समम् ॥ १९७ ॥
अन्तर्लोहेन बद्धान्ते फलान्ते स्याद्धलाहका ।
हस्तिकर्णः परोवण्टः फली फलकिकालिपका ॥ १९८ ॥
कावाटो लघुकाष्ठस्स्यात्सयष्टिर्यष्टिवारणः ।
कटिका सूत्रसंस्यूता शलाकाः परिमण्डलाः ॥ १९९ ॥
अङ्कनं सैव वेत्राद्यैस्संग्राहो मुष्टिरेषु या ।
लोहाभिहार उद्योगे राज्ञां नीराजनाविधिः ॥ २०० ॥
यत्सेनयाभिनिर्याणं पत्युस्तदभिषेणनम् ।
आसारस्तु प्रसरणी प्रचक्रं चलितार्थकम् ॥ २०१ ॥
विरतं तु भटोद्योगोऽभिक्रमो यानमभ्यरीन् ।
वीरपाणं तु यत्पानं वृत्ते भाविनि वा रणे ॥ २०२ ॥
नासीरोऽग्रचग्रयानं स्यादवस्कन्दस्तु सौप्तिकः ।
मृधमास्कन्दनं युद्धं समिकं सांपरायिकम् ॥ २०३ ॥

आयोधनं रणं संख्यं प्रथनं प्रविदारणम् ।
संप्रहारसमाघातकलिसंस्फोटसंयुगाः ॥ २०४ ॥
अभिमर्दाभिसंपातप्रघाताभ्यागमाहवाः ।
समुदायस्समुदयस्सम्मर्दस्संगरस्स्पशः ॥ २०५ ॥
संग्रामस्समरोऽस्त्री स्त्री संयदायुच्च युत् समित् ।
वीराशंसनमाजेर्भूर्घोरो लोलो महारणम् ॥ २०६ ॥
नियुद्धं बाहुयुद्धं स्यादवमर्दस्तु पीडनम् ।
अभ्यवस्कन्दनं त्वभ्यासादनं स्खलितं चलम् ॥ २०७ ॥
अविषादो धृतिर्धैर्यमवष्टंभस्तु सौष्ठवम् ।
वीराणां यद्रणे नृत्तं तस्मिन्वीरजयन्तिका ॥ २०८ ॥
प्रसभोऽस्त्री बलात्कारो हठश्च विजयो जयः ।
प्रतीकारो वैरशुद्धिरपदानं पराक्रमः ॥ २०९ ॥
शौर्यं वीर्यमथ स्थाम बलं शुष्म तरस्सहः ।
नाशस्त्वपक्रमोऽपायो विप्रयाणं पलायनम् ॥ २१० ॥
सन्द्रवोद्द्रावसन्द्रावप्रद्रावद्रवविद्रवाः ।
विशस्तु घात उन्मन्थो विशरं प्रमथो वधः ॥ २११ ॥
निर्वासनं निहननं निबर्हणनिषूदने ।
निस्तर्हणं निशरणं निकारणनिशुम्भने ॥ २१२ ॥
निर्वापणं निरसनं निर्गन्थननिर्हिंसने ।
प्रमापणं प्रमथनं प्रवासनमपासनम् ॥ २१३ ॥
परासनं विशसनं मारणं प्रतिघातनम् ।
उद्वासनं प्रशसनं क्षणनं परिवर्जनम् ॥ २१४ ॥
उज्जासनं संज्ञपनं क्राथनं प्रविसारणम् ।
व्यापादनञ्च हिंसा च कदनं संकुलो वधः ॥ २१५ ॥

रुण्डोऽशिराः कबन्धोऽस्त्री कुणपस्तु शवोऽस्त्रियाम् ।
शवयानं कटः खाटिश्चिता चित्या चितिः स्त्रियाम् ॥ २१६ ॥
अरुः क्षतं ना क्षणितुर्व्रणोऽपीर्मोऽपि न स्त्रियौ ।
किणो रूढं व्रणस्थाने तुमुलं रणसंकुलम् ॥ २१७ ॥
जितकाशी जितरणः कान्दिशीको भयद्रुतः ।
अपराद्धशरोऽसौ स्याद्यस्य लक्षाच्च्युतश्शरः ॥ २१८ ॥
पराजितः पराभूतः प्रणष्टस्त्वगृहीतदिक् ।
प्रस्कन्नपतितौ ध्वस्ते मूढे मूर्च्छालमूर्छितौ ॥ २१९ ॥
परासुरुपसंपन्नः प्रमीतस्संस्थितो मृतः ।
जीवो जीवदिनादूर्ध्वं त्रिषु जीवस्तु जीवितम् ॥ २२० ॥
आयुर्जीवितकाले स्त्री जीवातुर्जीवितागदः ॥ २२०॥॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
भूमिकाण्डे क्षत्रियाध्यायः)

वैश्याध्यायः

अर्या भूमिस्पृशो वैश्या ऊरव्या ऊरुजा विशः ।
आजीवो जीविका वृत्तिर्वार्ता वर्तनजीवने ॥ १ ॥
मृतं क्ली याचितं भैक्षममृतं स्यादयाचितम् ।
उंछो धान्यश आदानं कणिशाद्यार्जनं सिलम् ॥ २ ॥
ऋतं तदुभयं स्त्री तु कृषिः क्ली प्रमृतानृते ।
सत्यानृतं तु वाणिज्यं वणिज्या वणिजा स्त्रियौ ॥ ३ ॥
पाशुपाल्यं जीववृत्तिस्स्याद्दणं पर्युदंचनम् ।
तदवृद्धिकमुद्धारः कुसीदं तु सवृद्धिकम् ॥ ४ ॥
वार्धुष्यं वार्धुषं धान्यवृद्धिर्वृद्धिः पुनः कला ।
सा कायिकान्वहं देया प्रतिमासं तु कालिका ॥ ५ ॥
कारिका तु स्वयं दृष्टा चक्रवृत्तिस्तु वृद्धिजा ।
परिवर्तेन निर्वृत्तं वस्तु स्यादापमित्यकम् ॥ ६ ॥
सेवा श्ववृत्तिरेताश्च याजनाद्याश्च वृत्तयः ।
त्रिष्वालेखवात्कुडुंबी तु क्षेत्राजीवः कृषीवलः ॥ ७ ॥
कर्षकोऽथ द्वैगुणिको वृद्ध्याजीवः कुसीदिकः ।
वार्धुषी स्याद्वार्धुषिके प्रयोक्तर्युत्तमर्णकः ॥ ८ ॥
ग्रहीतर्यधमर्णस्स्यादाप्तः प्रत्ययितस्समौ ।
मध्यस्थः प्राश्निकस्साक्षी मूली स्याद्दुष्टसाक्षिणि ॥ ९ ॥
कूटसाक्षी मृषासाक्षी प्रतिभूर्लग्नकोऽतरः ।
अभियोक्ता शिरोवर्ती शिरस्थोऽथाभियुक्तके ॥ १० ॥
संदंशितोऽभिशस्तश्च वसुराक्षारिकोऽपि च ।
सदेवासत्कृतं सभ्यैस्तिरितं साक्षिणा तु चेत् ॥ ११ ॥

अनुशिष्टमथो लेखो लेख्यं दिव्यन्तु दैविकम् ।
न्यासस्तूपनिधिस्थाप्यनिक्षेपा न्यस्तकोऽस्त्रियाम् ॥ १२ ॥
सदस्या देशिकास्स्थेयास्सभास्तारास्सभासदः ।
सभ्यास्सामाजिकाश्चाथ गोष्ठ्यास्था परिषत् सभा ॥ १३ ॥
समज्या तारणी संसद्घटा स्थानं सदोऽप्यना ।
द्रष्टरि व्यवहाराणां प्राड्विवाकोऽक्षदर्शकः ॥ १४ ॥
न्यायोऽक्षो व्यवहारोऽथ संप्रश्नस्संप्रधारणम् ।
समर्थनं च संस्था तु मर्यादा धारणा स्थितिः ॥ १५ ॥
अर्थिनो वचनं भाषा स्यात्प्रत्यर्थिन उत्तरम् ।
कारणन्त्वभ्यवस्कन्दः प्रत्यवस्कन्द इत्यपि ॥ १६ ॥
अवस्कन्दश्च भाषार्थमंगीकृत्य विशेषगीः ।
केदारः केदरः क्षेत्रमुर्वरा सर्वसस्यभूः ॥ १७ ॥
भूमिश्छिद्रं कृष्ययोग्या प्रहतं नालमुत्थितम् ।
खिलं त्वप्रहतं स्थानमूषवत्यूषरेरिणौ ॥ १८ ॥
मौद्गीनकौद्रवीणाद्याः क्षेत्रे मुद्गादिसंभवे ।
यव्यव्रैहेयशालेयषष्टिक्यास्सयवक्यकाः ॥ १९ ॥
यवादेस्तिल्यतैलीनौ तिलस्योमाणुभंगतः ।
माषाच्चैवं द्विरूपत्वं शाकाच्छाकिनशाकटौ ॥ २० ॥
एवं वास्तुकवार्ताकबालुकाशेक्षुमूलकात् ।
द्रोणाढकादिवापेषु द्रौणिकाढकिकादयः ॥ २१ ॥
खारीवापे तु खारीकं हल्यं सीत्यं च कृष्टके ।
तृतीयाकृतं त्रिसीत्यं त्रिहल्यं त्रिगुणाकृतम् ॥ २२ ॥
त्रिष्कृष्ट एवं द्विष्कृष्टे शंबाकृतमिहाधिकम् ।
बीजाकृतं तूप्तकृष्टं प्रहतप्रमुखास्त्रिषु ॥ २३ ॥

लोष्टोऽस्त्री दरिणिर्न क्ली लेष्टुर्ना मृत्तु मृत्तिका ।
पुरीषं मृत्तिकाचूर्णं मृत्सा मृत्स्ना प्रशस्तमृत् ॥ २४ ॥
झरुका त्विष्टकाया विडूषस्तु क्षारमृत्तिका ।
धूलिस्स्त्रियां रजः पांसू रेणुः पुंस्यथ कर्दमे ॥ २५ ॥
दारिपत्परिपत्पंकचिकिलाश्च निषद्वरः ।
शादावकीलजंबाला वप्रोऽस्त्री पालिराल्यपि ॥ २६ ॥
क्षेत्रमध्ये कृता साल्पा स्थाला स्यादथ लांगलम् ।
हलं गोदारणं सीरमीषा सिरादिदण्डकः ॥ २७ ॥
निरीषः कृषकः फालश्शम्या तु युगकीलकम् ।
योक्रं तु योत्रमाबन्धः खनित्रमवदारणम् ॥ २८ ॥
गोदारणं तु कुन्दालमभ्रिः स्त्री क्षूस्तु तन्मुखे ।
प्रतोदः प्राजनं तोत्रं कोटिशो लोष्टभञ्जनः ॥ २९ ॥
दात्रं लवित्रमसिदो योऽस्य मुष्टिस्स वण्टकः ।
स्यात्समीकरणं मत्यं सीता लांगलपद्धतिः ॥ ३० ॥
न स्त्री मेथिः खले पाली खलधानं पुनः खलः ।
व्रीहिर्वरेणुको वीज्यो धान्यं सस्यं लवेटिका ॥ ३१ ॥
व्रीहयस्स्तंबकरयश्शालयश्श्वेततण्डुलाः ।
सुगन्धिको महाशाली रक्तशालिस्सलोहितः ॥ ३२ ॥
सांवत्सरः कृष्णशालिर्बालकश्चावरोहकः ।
श्वेतशालोऽपौरशूरचपलाः करसूकरौ ॥ ३३ ॥
षष्टिको गर्भपाकी स्यात्प्रवरश्शालियष्टिकः ।
कलापकास्तु कलमा हायनास्तु महाबुसाः ॥ ३४ ॥
माषस्तु मलदो नन्दी घरी बीजवरो बली ।
वृष्यो महावृषो गुच्छा कुलिंगाटी फलांकुरा ॥ ३५ ॥

मुद्गस्तु प्रथनो लोभ्यो बलांगो हरितो हरिः ।
पीतेऽस्मिन्वसुखण्डीरप्रवेलजयशारदाः ॥ ३६ ॥
सुराष्ट्रचीनचक्षुष्या हरिमन्थार्धरूपकौ ।
कृष्णे प्रवरवासन्तौ हरिमन्थजाशिबिकौ ॥ ३७ ॥
वनमुद्गे तु वरकनिगूढककुलीमकाः ।
खण्डी च राजमुद्गे तु मरिष्टकमयष्टकौ ॥ ३८ ॥
जर्तिलोऽरण्यजतिलो जालकश्चूलिकस्तिलः ।
कृष्णेऽस्मिंस्तिलके (षण्डे) पिञ्जपेजौ तिलात् परौ ॥ ३९ ॥
तिलपुष्पं वज्रपुष्पं मसुरस्तु मसूरकः ।
मंगल्यं पृथुसूप्यश्च व्रीहिकंको मसूरिका ॥ ४० ॥
कदंबकस्तु शुभकस्सर्षपोऽस्मिन् पुनस्सिते ।
त्रिष्टुभभ्रात्ररक्षोघ्नाश्शठस्सिद्धार्थतोटकौ ॥ ४१ ॥
पक्तिका त्रिष्टुभा चास्मिन् गौरेऽथो राजसर्षपे ।
क्षुधा क्षुधाभिजननस्त्वाष्ट्रको राजिकासुरी ॥ ४२ ॥
वंशवर्णो कृष्णवर्णस्संवर्तो वातुलश्चणः ।
कलायस्स्यात् कालपूरः खण्डिकः कालपूरकः ॥ ४३ ॥
पूरकोऽप्योलहा जाड्यः वर्तुलेऽत्र सतीनकः ।
खुडारे त्रिपुटः खेलौ रंकुटी तु हरेणुकः ॥ ४४ ॥
स्नेहपूरे तु फलकः कर्षायौ पाकचूडकौ ।
सुवर्चलामसृण्यौ च क्षुमा चोमाप्यतस्यपि ॥ ४५ ॥
खल्वे तु पवनिष्पावौ शिंबिकास्य प्रियैलिका ।
अलसान्द्रे राजमाषो निष्पावश्श्वेतशिंबिका ॥ ४६ ॥
काकाण्डस्स्याच्चोदनिका कृष्णशिंबिर्विचक्षणा ।
कृष्णवृन्ते खलकुलं ताम्रवृन्तः कुलस्थकः ॥ ४७ ॥

प्रचूडकः कफहरी प्रवृत्तिश्च कुलुत्थिका ।
आढकी तुवरी वह्ला सौराष्ट्री करवीरिका ॥ ४८ ॥
पतंगना च पृथ्वी सा वर्णा स्यात् पाटलिंगिका ।
छत्रा कुस्तुंबरी धान्या धन्या धाना धनीयिका ॥ ४९ ॥
कुमारी मुसली वंश्या गडूची कटुकैषणा ।
सुचरित्रा च धन्याकधन्येयकतकानि च ॥ ५० ॥
कुस्तुंबुरु च धान्यं च भृंगा स्यान्मातुलानिका ।
यवे रूढो दीर्घशूकश्शितशूको महाबुसः ॥ ५१ ॥
आरूढश्च पवित्रश्च याज्ञिकोऽश्वप्रियोऽपि च ।
महायवे प्ररूढोऽल्पे वनाशोऽतियवोऽपि च ॥ ५२ ॥
यावके बलकुल्माषौ यवके तोयपर्णिका ।
गोधूमस्तु म्लेच्छभोज्यस्सुमनः श्लेष्मलो गुरुः ॥ ५३ ॥
शतपर्वा बहुवक्रः कोद्रवे कोरदूषकः ।
वालनाटकवाल्वालौ वरकः कूरदूषकः ॥ ५४ ॥
विरूक्षकोद्रवोन्नालमदना वनकोद्रवे ।
चिक्काणकंगुनी कंगुः प्रियंगुः पीततण्डुला ॥ ५५ ॥
शीतकंगुस्तु मुसुटी पीतकंगुस्तु मागवी ।
श्यामकंगुस्तु मधुका यावनालस्तु जोनलः ॥ ५६ ॥
जूर्णाह्वयो देवधान्यं जोन्नाला बीजपुष्पिका ।
नीवारस्तु वृषावाहः प्रतीचो मुनिसेवितः ॥ ५७ ॥
अव्यादा लोलिका सेव्या जलजा तृणधान्यकम् ।
श्यामाको नीलपुष्पस्स्यात्स्मयाकश्च मुनिप्रियः ॥ ५८ ॥
स्त्री काककंगुश्चीनस्स्यात्तृणकोलोऽप्युदारकः ।
गर्मुत्पुनर्गर्मुटिका घुलुंछस्तु गवीथुका ॥ ५९ ॥

पण्याजीवस्सार्थवाहो नैगमो वाणिजो वणिक् ।
वैदेहकः प्रापणिकः क्रयविक्रयिकोऽपि च ॥ ७२ ॥
विटपोऽर्थस्स्वापतेयं रिक्थं पृक्थं धनं वसु ।
वित्तं च द्रविणं द्युम्नं हेमरूप्यात्मकं तु तत् ॥ ७३ ॥
अकुप्यं कुप्यमन्यत्स्याद्रूप्यं तद्द्वयमाहतम् ।
कोशमस्त्री हिरण्यं च हेमरूप्यं कृताकृतम् ॥ ७४ ॥
ओषध्यो जातिमात्रे स्युरजातौ सर्वमौषधम् ।
स्त्री शुण्ठिरूषणं विश्वभेषजं मिहलं कटम् ॥ ७५ ॥
शृंगिबेरं महाकन्दं हंसच्छत्रं कलापकम् ।
पिप्पली मागधी शौण्डी वृषलं चोषणा बला ॥ ७६ ॥
श्यामोपकुल्या वैदेही ग्रन्थिनी तीक्ष्णतण्डुला ।
जालिनी तण्डुला तन्वी काल्यंबष्ठा मनोहरी ॥ ७७ ॥
कपिवल्लयां कोलवल्ली गण्डीरी हस्तिपिप्पली ।
काण्डी वर्सीरकाण्डीरौ गृहकाण्डश्शिरः पुमान् ॥ ७८ ॥
मरीचं तु विरावृत्तमुषणं धर्मपत्तनम् ।
(मरिचं) पलितं श्यामं वेल्लनं पेलवं कटु ॥ ७९ ॥
लोहाख्यं श्यामवल्ली च त्र्यूषणं (तूषणादिकम्) ।
कावेरं त्रिकटु व्योषमष्यं कोलं कटूत्कटम् ॥ ८० ॥
ग्रन्थिकानलचव्यैस्तु चतुष्पञ्चषडूषणम् ।
चव्यं तु चविकं कोला भार्गी पद्मा च विष्ठिका ॥ ८१ ॥
त्रिफला तु मदोदर्का भूनसारी फलत्रिका ।
बलकाली बलारोहा चित्रकस्त्वग्निसंज्ञकः ॥ ८२ ॥
पंचकोलं कणाशुण्ठीचव्यग्रन्थिकचित्रकाः ।
अजाजी तु जया दीप्यो जीरको जीरणस्सिनः ॥ ८३ ॥

मागधश्चाथ सूक्ष्मोऽसौ कणजीरण ओसरः ।
अग्निमन्थो हृद्यगन्धस्सुगन्धिः कालिका कणा ॥ ८४ ॥
कृष्णे तु जीरके पृथ्वी पृथुः कालोपकुंचिका ।
सुषवी कारवी फारी पृथ्विका पृथुशालिका ॥ ८५ ॥
कटुः कटुंभराशोका रोहिणी कटुरोहिणी ।
कृष्णभेदी मत्स्यपित्ता चक्रांगी शकुलादनी ॥ ८६ ॥
निष्कुट्यां चन्द्रबालैला पृथ्वीका त्रिदिवात्र तु ।
सूक्ष्मायां त्रिपुटा कुन्तिस्त्रुटिस्तुत्थोपकुंचिका ॥ ८७ ॥
कोरांगी नन्दिनी शाला कलुषी संयतापि च ।
काश्मीरं पौष्करे मूले पद्मपत्रं च पुष्करम् ॥ ८८ ॥
अव्यथातिचरा पद्मा चारटी पद्मचारिणी ।
जन्या जतूका रजनी जतुकृच्चक्रवर्तिनी ॥ ८९ ॥
शृंगी विषा प्रतिविषातिविषोपविषारुणा ।
शिग्रुजं श्वेतमरिचं त्वक्क्षीरा वंशरोचना ॥ ९० ॥
पद्मोत्तरं वह्निशिखं महारजतमित्यपि ।
कुसुंभे पिप्पलीमूले ग्रन्थिकं चटिका शिरः ॥ ९१ ॥
बर्हिपुष्पे ग्रन्थिपर्णं स्थौणेयं कुकुरं शुकम् ।
शतपर्वं च मित्रश्च कमलश्च शिलं च तत् ॥ ९२ ॥
समृद्धिः प्राणदा सिद्धिर्लक्ष्मीस्सर्वजनप्रिया ।
ऋश्यप्रोक्ता श्रोत्रकांता श्रावणी हस्तिपादिका ॥ ९३ ॥
ऋषिस्सृष्टा वृषा वृष्या हृद्या योग्या युगाह्वया ।
अथ वृद्धिर्बोधनीया महाश्रावणिका बुधा ॥ ९४ ॥
हरेणू रेणुका कौन्ती कपिला भस्मगन्धिनी ।
एलावालुकमैलेयं सुगन्धि हरिवालुकम् ॥ ९५ ॥

वालुकं चाथ शैलेयं वृद्धं गिरिशिलाह्वयम् ।
कालानुसार्यं पाषाणपुष्पं शितशिवं शिवम् ॥ ९६ ॥
क्रिमिघ्नस्तण्डुलो वेल्लममोघा चित्रतण्डुला ।
विडंगोऽस्त्री सुगन्धा तु सुरसा गन्धनाकुला ॥ ९७ ॥
नाकुली सुवहा रास्ना छत्राकी सर्वलोचना ।
गन्धिनी स्यात्तालपर्णी दैत्या गंधकुटी मुरम् ॥ ९८ ॥
कुष्ठं वाप्यं पारिभाव्यं रोगाख्यं पाकलोत्पले ।
व्यालायुधं व्याघ्रनखं करजं चक्रकारकम् ॥ ९९ ॥
सुषिरा विद्रुमलता कपोतांघ्रिर्नटी नली ।
जटिला लोमशी मांसी तपस्विन्यामिषी जटा ॥ १०० ॥
धमन्यंजनकेश्यौ तु हनुर्हट्टविलासिनी ।
अपि शुक्तिः खुरश्शंखो नखं कोलदलं समाः ॥ १०१ ॥
अजमोदा तूग्रगन्धा ब्रह्मदर्भा यवानिका ।
कारवी च खराश्वोग्रा दीप्यका लोचमस्तकः ॥ १०२ ॥
मधुरं क्लीतकं यष्टिमधुका मधुयष्टिका ।
लवंगं देवकुसुमं श्रीसंज्ञं च वरालकम् ॥ १०३ ॥
त्वक्पत्रं तु त्वचं चोचं वरांगं भृंगमुत्कटम् ।
मृगनाभिर्मृगमदो नगः कस्तूरिकापि च ॥ १०४ ॥
घनसारस्तु कर्पूरस्सितांगो हिमवालुका ।
चन्द्रनामानि चाथ स्यात्तक्कोलं कोलकं परम् ॥ १०५ ॥
अपि कोशफलं फालं कार्पासकृतमालकौ ।
जातीकोशं कोशफलमथागरु नृपार्हकम् ॥ १०६ ॥
लोहाख्यं कृमिजं भृंगं जोंगकं जांगलं मतम् ।
वंशकं वंशिकं शीर्षं प्रकरं मृदुलं लघु ॥ १०७ ॥

वनमायः पुरमदः काकतुण्डो वनद्रुमः ।
कालागरु तु मंगल्या मल्लिकासमगन्धि चेत् ॥ १०८ ॥
श्रीवेष्टः पायसं श्याख्यं श्रीवासो रक्तशीर्षकः ।
वेष्टश्श्रीवत्सपिण्याको दधिश्च सरलद्रवे ॥ १०९ ॥
वृकधूपश्च तूणस्तु पिण्डकश्चपलश्चलः ।
कप्याख्यः कपिलास्सिह्लः कृत्रिमः क्षेत्रिको वरः ॥ ११० ॥
तुरुष्कः पावनश्चाथ सर्ज्जनो लालनो रसः ।
बहुरूपो यक्षधूपोऽप्यरालोऽप्यथ कृत्रिमे ॥ १११ ॥
वृकधूपोऽगुलालस्तु महिषाक्षः पलंकषः ।
चन्दनोऽस्त्री मलयजो भद्रश्री रोहणद्रुमः ॥ ११२ ॥
श्रीखण्डो गन्धसारश्च ताम्रसारन्तु चन्दनम् ।
पीतचन्दनमर्कैष्टं गोशीर्षं हरिचन्दनम् ॥ ११३ ॥
किरातजं बला हार्या पिंजनं तैलपर्णिकम् ।
तथा कुचन्दनं पीतदारु रक्ते तु चन्दने ॥ ११४ ॥
पत्रांगं रञ्जनं सेव्यं धूर्तमैरावतं लसम् ।
कुचन्दनं जघन्यं च रक्तं च तिलपर्ण्यपि ॥ ११५ ॥
कुंकुमं घुसृणं वर्ण्यं रक्तं लोहितचन्दनम् ।
करटं चितकाबेरं गौरवं वासनीयकम् ॥ ११६ ॥
काश्मीरजं पुष्परजस्संकोचं पीतनं वरम् ।
घोरं चाग्निशिखश्चापि जपापुष्पं प्रियंगु च ॥ ११७ ॥
नागोद्भवं तु सिन्दूरं कुंकुमेन समप्रभम् ।
गवलं माहिषं शृंगं शशोर्णं शशलोमनि ॥ ११८ ॥
अब्धिजे लवणे खण्डं त्रिकूटं त्रिकुटं कुटम् ।
भोजनीयं कटकटमणु प्रवरवारिजे ॥ ११९ ॥

अक्षीबं विसिरं सेव्यं सैन्धवं तु नदीभवम् ।
माणिमन्थं शिवशिवं नादेयं वेधकं पटु ॥ १२० ॥
विशुन्थलवणं संगं सिन्धि सिन्धूद्भवं मुखम् ।
संभरी पुनरेतद्ध्रौमकं तु रुमाभवम् ॥ १२१ ॥
वस्रं चाथो भूलवणं कनिष्ठं पाक्यमुद्भिदम् ।
क्षुद्रकं पांसुलवणं कुप्यं पानीयसंभवम् ॥ १२२ ॥
ऊषमूषरजं क्षेत्र्यं पांसुजं यवनं पटु ।
शूलिका तु महाजाली वेष्टावारं महाविडम् ॥ १२३ ॥
विडं तु पाक्यं बहुलं कृत्रिमद्रावणासुराः ।
घटिकालवणं तूग्रं विडवद्घनकालकम् ॥ १२४ ॥
सौवर्चलं तु रुचकं दुर्गन्धं शूलनाशकम् ।
अक्षं तार्क्ष्यं रुचिष्यं च तिलकं त्वत्र कृष्णके ॥ १२५ ॥
सौवर्चलं द्रवस्तु स्याज्जारणं लोहितोऽस्त्रियाम् ।
दशेत्थं लवणानि स्युरथोपलवणास्त्रयः ॥ १२६ ॥
तत्र क्षारो यवक्षारो निपीती कासनुद्दरः ।
श्वेतक्षारस्तीक्ष्णरसो विपाकी च स तु द्विधा ॥ १२७ ॥
यवाग्रजो यावशूकस्तत्रान्त्यो बहुसारकः ।
रसाढ्यो रसको योगी पत्रकः पत्रसारकः ॥ १२८ ॥
वीज्योऽसुवर्चिका क्षारः कपोतस्सुखवर्चकः ।
स्तुम्भिका स्वर्जिका स्वर्जियोगवाही सुवर्चिका ॥ १२९ ॥
टंकणस्तु क्रामणको लोहसंश्लेषकः कटुः ।
रसयोनिः पावनको मालतीतीरसंभवः ॥ १३० ॥
परशुश्शस्त्रकष्टंकश्शस्त्रक्षारो महाबलः ।
सहस्रवेधि बाह्लीकं जतुकं हिंगु रामठम् ॥ १३१ ॥

पत्रेऽस्य करवी बाष्पी पृथ्विका कारवी पृथुः ।
तिन्तृणीके तु वृक्षाम्लं चुक्रं शुक्ती रुचिः स्त्रियाम् ॥ १३२ ॥
सहस्रवेधी चुक्रोऽम्लवेतसश्शतवेध्यपि ।
गुधः क्षारस्य विकृतौ मत्स्यण्डी खण्डशर्करा ॥ १३३ ॥
फाणितं क्षुद्रकं खण्डं न स्त्र्यथो शर्करा सिता ।
मधूलं तु मधुर्न स्त्री मधुकं तत्पुरातनम् ॥ १३४ ॥
भ्रामरं तु भ्रमरकं क्षौद्रं सारघमाक्षिके ।
अन्वर्थं पौत्तिकं दालं दद्रुजं रूक्षवालुकम् ॥ १३५ ॥
औद्दालकं तु शालाकं विषजिन्मधुराम्लकम् ।
छात्रं सर्वौघमत्यर्थस्त्वाद्विमा मधुजातयः ॥ १३६ ॥
मदनस्तु मधूच्छिष्टं स्नेहोऽस्त्री पिच्छिले रसे ।
स्नेहे तिलानां तैलं स्यादन्येषां नामपूर्वकम् ॥ १३७ ॥
घृतमाज्यं हविस्सर्पिः कौंभं त्वाज्यं दशाब्दिकम् ।
हैयंगवीनं पीथं च नवनीतं च तक्रजम् ॥ १३८ ॥
दधि विप्रप्रियं हृद्यं क्षीरजं श्रीघनं गुरु ।
स्थूलं श्वेतं च मंगल्यं कट्वारश्शण्डगोरसौ ॥ १३९ ॥
संजावने तूत्तमात्रे प्राङ्मन्दात् सर्जकं दधि ।
मन्दन्तु मण्डजातं तद्बालजातं तु बालकम् ॥ १४० ॥
अम्लजुण्डी तु गर्भात् प्राग्गर्भस्तु मुखबन्धनम् ।
वलीमुखं तु गाढास्यं तत्स्थं तु सशरं दधि ॥ १४१ ॥
छिन्नं दधि बुसं रूक्षं खलं सेव्यं च निश्शरे ।
बहुसूदनमप्यस्मिन्द्रप्सं स्यादघनं दधि ॥ १४२ ॥
पत्रलं चाथ पक्वं स्यात् संजातं पयसश्शृतात् ।
धुक्षिमं तूद्धृतस्नेहान्माथितात्तु प्रमाथितम् ॥ १४३ ॥

तक्रपिण्डश्चाथ मस्तु माग्राढं दधिमण्डके ।
आतंचनं संजावनं प्रतीवापश्च मूतकम् ॥ १४४ ॥
पयो दुग्धं च पीथं च स्तन्यं पुंसवनं सरम् ।
गव्यं ज्येष्ठं मधु क्षीरं योग्यं सोमरसोद्भवम् ॥ १४५ ॥
ऊधस्यं जीवनीयं च धारोष्णं त्वमृतं पयः ।
आसप्ताहात्तु पीयूषं ततो मोरटमोरके ॥ १४६ ॥
अविसोढाविमरीसे अविदूसमवेः पयः ।
संतानिनी क्षीरशरश्शरोग्रद्रवसंहतिः ॥ १४७ ॥
तिलाटः कूर्चिका चेति क्षीरस्य विकृती उभे ।
घोलं तूम्रं कालशेयं दण्डाहतरसायने ॥ १४८ ॥
मोरटं गोरसश्चाथ घोलः पादांबुसंयुते ।
तक्रं कट्वरमशोघ्नं श्वेतच्छाणश्च सारणम् ॥ १४९ ॥
निरंबु घोलं मथितमुदश्वित्तु जलार्धकम् ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
भूमिकाण्डे वैश्याध्यायः)

शूद्राध्यायः

शूद्रोऽन्त्यवर्णो वृषलो द्विजपोतो जघन्यजः ।
पज्जः पद्योऽप्येकजातिश्शूद्रास्संकरजा अपि ॥ १ ॥
दासे भृत्यः परिस्कन्दः परजातः परैधितः ।
नियोज्यचेटकप्रेष्यभुजिष्यपरिचारकाः ॥ २ ॥
लाडीककिंकरप्रैखपालूकपरिकर्मिणः ।
संचारिते धीकरश्च गोप्यास्स्युर्दाससूनवः ॥ ३ ॥
बन्धके स्थित आयत्तो भक्तायैव स्थितः कृतः ।
स्वस्कन्दो भिन्नकुंभश्च भुजिष्यो दासमोचितः ॥ ४ ॥
भृतके भृतिभुक्कर्मकरो वैतनिकस्त्रिषु ।
भरण्यं भरणं भर्म वेतनं निष्क्रयो भृतिः ॥ ५ ॥
कर्मण्या तुलिका भृत्या भारवाहस्तु भारिकः ।
वार्त्ताहरो वैवधिको भारयष्टिर्विहंगिका ॥ ६ ॥
शिक्यं तच्छांबि काचश्च पाथेयं शंबलोऽस्त्रियाम् ।
कारवश्शिल्पिनस्सर्वे कुलिकास्ते कुलोत्तमाः ॥ ७ ॥
कला शिल्पं च कर्माथ तंतुवायः कुविन्दकः ।
वाणिर्व्यूतिश्च वानं स्याद्वेमा ना वानदण्डकः ॥ ८ ॥
तर्कुः कर्तनभाण्डे ना त्रसरस्सूत्रवेष्टनः ।
धराः कार्पासतूलास्स्युस्तूलमस्त्री पिचुः पुमान् ॥ ९ ॥
पिंजनं स्याद्विहननं धराणां प्रविसारणम् ।
कल्पनं कर्तनं तुल्ये त्रिवृतं तु त्रिवृत्त्रिषु ॥ १० ॥
आवर्तनं तु वलनं सूत्राणि नरि तन्तवः ।
सौचिकस्तुन्नवायस्स्यात्सूचिस्सूचा च सीवनी ॥ ११ ॥

सूचिसूत्रं पिप्पलकमोतं प्रोतमुभे त्रिषु ।
सीवनं सेवनं स्यूती रंगाजीवस्तु चित्रकृत् ॥ १२ ॥
लेखनी तूलिका कूर्ची पुस्तं लेप्यादिकर्मणि ।
या तु लेप्यमयी नारी सा स्यादंजलिकारिका ॥ १३ ॥
पांचालिका तु वस्त्रादिपुत्रिका सालभञ्जिका ।
पलगण्डो लेपकारः कल्पाणिस्समलेपनी ॥ १४ ॥
संवाहकोऽगमर्दी स्याच्छस्त्रमार्जोऽसिधावकः ।
मणिकारो वैव्रटिकश्शौल्बिकस्ताम्रकुट्टकः ॥ १५ ॥
नाडिन्धमस्स्वर्णकारः कलादो मौष्टिकस्समाः ।
कर्मारस्स्यादयस्कारो व्योकारो लोहकारकः ॥ १६ ॥
शांखिकस्स्यात्कांबविको भस्त्रा चर्मप्रसेविका ।
सन्दंशस्स्यात्कंकमुखः काणा मूका वुषा स्मृता ॥ १७ ॥
विध्यते येन मण्यादिराविधोऽसौ निघोऽपि च ।
आस्फोटनी वेधनिका भ्रमः कुन्दश्च यन्त्रकम् ॥ १८ ॥
नाराची स्यादेषणिका शाणस्तु निकषः कषः ।
रोषाणस्तु घृषिर्घृष्वो हेमादिनिकषाश्मनि ॥ १९ ॥
यत्र निक्षिप्य कूटेन हन्यते सा निधानका ।
प्रतिच्छाया प्रतिकृतिः प्रतिमा प्रतियातना ॥ २० ॥
प्रतिच्छन्दः प्रतिनिधिर्बेरं च प्रतिरूपकम् ।
प्रतिबिंबोपमाने च सादृश्ये सन्निभं निभम् ॥ २१ ॥
हरिणी हेमप्रतिमा सूर्मिः स्थूणान्यलोहजा ।
कूटोऽश्मकुट्टकोऽथ स्याट्टङ्कः पाषाणदारकः ॥ २२ ॥
कायस्थस्स्याल्लिपिकरः करणोऽक्षरजीवनः ।
लेखकोऽक्षरचुंचुश्च लिबिर्लेखाक्षरस्य या ॥ २३ ॥

लिपिस्त्वालेख्यलेखास्याद्रेखा तु स्यादकृत्रिमा ।
वर्णांतरस्य सर्पादौ लाजिर्लेखा तु कृत्रिमा ॥ २४ ॥
मेलामन्दो मषिघटी मेलांबु मलिनांबु च ।
मेला(मणिर्न षण् तस्या लेखन्या) कणिकोकृता ॥ २५ ॥
चण्डिलः क्षुरमर्दी स्यान्नापितोऽन्तावसाय्यपि ।
क्षुरोऽस्य वपनं शस्त्रं कर्त्रिका कर्त्तनी कृवी ॥ २६ ॥
कुंभकारः कुलालोऽस्य पचनं पाकमण्डलम् ।
धूसरश्चाक्रिकस्तैली पिण्याको ना खलिस्स्त्रियाम् ॥ २७ ॥
आभीरस्तु महाशूद्रो गोपो गोसंख्यगोदुहौ ।
गोपालो वल्लवश्चाथ वत्सीयस्त्रिषु तद्धिते ॥ २८ ॥
जाबालस्स्यादजाजीवः कोणोऽङ्क्ली लगुडो नरि ।
सन्दानं दामनी दामा न ना दाम पशोस्तु या ॥ २९ ॥
रज्जुस्सा बन्धनी तन्वी त्वल्पा पाशस्तु कर्णिका ।
गुणो वराटो रज्जुस्त्री न ना शुल्बा वटी त्रयी ॥ ३० ॥
ग्रन्थिर्बन्धो व्रजो गोष्ठो गौष्ठीनं तु पुरा व्रजः ।
मन्थस्तु मन्था मन्थानो वैशाखः खजकोऽपि च ॥ ३१ ॥
कुठारो मन्थविष्कंभो मन्थपात्रं तु गर्गरी ।
घोष आभीरपल्ली स्यात्पक्कणोऽस्त्र्यंत्यजालयः ॥ ३२ ॥
मालाकारो माल्यजीवी मालिकः प्रातिहारिकः ।
ऊर्णा स्रावः कदल्यादेः करण्डी तु पुटी त्रयी ॥ ३३ ॥
तक्षा तु वर्धकिस्त्वष्टा रथकारश्च काष्ठतट् ।
ग्रामाधीनो ग्रामतक्षः कौटतक्षोऽनधीनकः ॥ ३४ ॥
स उद्घनो यत्र काष्ठे काष्ठं निक्षिप्य तक्ष्यते ।
व्रश्चनः पत्रपरशुः परशुस्तु परश्वधः ॥ ३५ ॥

स्वधितिर्ना कुठारोऽस्त्री वासी स्याद्दारुतक्षणी ।
क्रकचोऽस्त्री करपत्रं स्वधितिः कर्त्तनस्समौ ॥ ३६ ॥
जीवान्तको मांसिकश्च कौटिको मांसविक्रयी ।
सूनातटिर्वधस्थानं कृपाणीली च कर्त्तरी ॥ ३७ ॥
मृगयुर्लुब्धको व्याधो द्वौ वागुरिकजालिकौ ।
आच्छोटनं खेटनश्च मृगव्यं मृगयापि च ॥ ३८ ॥
आखेटश्च वराधिश्च वागुरा मृगबन्धिनी ।
श्वा विश्वकद्रुर्मृगयादक्षोऽलर्कस्तु योगितः ॥ ३९ ॥
दक्षिणेर्मा तु स मृगो यो लुब्धैर्दक्षिणे हतः ।
वैतंसिकश्शाकुनिक उन्माथः कूटयन्त्रकम् ॥ ४० ॥
शल्यमस्त्री शलाका स्याद्वितंसः पक्षिबन्धनम् ।
पक्षिणा येन गृह्यंते पक्षिणोऽन्ये स दीपकः ॥ ४१ ॥
कैवर्तो धीवरो दाशो नौजीवी जालिमार्गरौ ।
मत्स्यधानी कुवेणी स्याद्बलिशं मत्स्यवेधनम् ॥ ४२ ॥
जालमानाय उद्दालस्तून्नतो मुकुलाकृतिः ।
पादूकृच्चर्मकारस्स्यादारा चर्मप्रभेदिनी ॥ ४३ ॥
वर्ध्री नध्री वरत्रा च शौण्डिकस्त्वासुतीवलः ।
कल्यापालो ध्वजी चाथ मद्यं स्यात्कापिशायनम् ॥ ४४ ॥
शीधु कश्यमिरा कल्या शुण्डा देवी परिस्रुता ।
परिस्रुन्माधवी हाला प्रसन्ना मदिरा सुरा ॥ ४५ ॥
मदना मोहकलिका मदिष्ठा काचमालिका ।
कादंबरी वारुणी च मधूलैस्तु मधूलिका ॥ ४६ ॥
पक्वैस्त्विक्षुरसैरस्त्री शीधुः पंकरसश्शिवः ।
शीतपंको रूक्षणीयोऽप्यपक्वैरसिकासवौ ॥ ४७ ॥

मधुमद्ये तु माध्वीकं कामिकान्तं मदोत्कटम् ।
विक्रान्तं कपिशं हृद्यं मुखवासस्सुखोदयः ॥ ४८ ॥
मध्वासवोऽसितस्सेव्यश्शार्करो माधवोऽस्त्रियाम् ।
मैरेयमासवो धात्रीधातकीगुडवारिभिः ॥ ४९ ॥
काकोली पैष्टिकी श्वेताप्यापानं पानगोष्ठिका ।
नग्नहूर्नी मद्यबीजं किण्वमप्यथ मेदकः ॥ ५० ॥
जगलोऽथ सनिस्सारो मर्कसो मासरोऽपि च ।
आसूतिर्मद्यसन्धानमासवोऽभिषवोऽपि च ॥ ५१ ॥
कारोत्तरस्सुरामण्ड आसवोऽप्यथ भक्षणम् ।
उपदंशोऽपदंशश्च मधुवारा मधुक्रमाः ॥ ५२ ॥
शुण्डापानं मदस्थानं सपीतिस्सहपानकम् ।
सरकं चषकं चास्त्री गल्वर्तोऽप्यनुकर्षणम् ॥ ५३ ॥
पानगोष्ठीषु यन्नृत्तं तत्र स्यादुच्चतालकम् ।
श्वचाण्डालचण्डालमातंगास्तु जनङ्गमे ॥ ५४ ॥
विष्टिर्ना कारितं कर्म हठाद्येऽपि च तत्कृतः ।
अथैकागारिकश्चोरः परिमोषी मलिम्लुचः ॥ ५५ ॥
प्रतिरोधी परास्कन्दी तस्करः प्रतिरोधकः ।
स्तेनो रात्रिचरो दस्युर्मोषकः पारिपन्थिकः ॥ ५६ ॥
पश्यतो यो हरत्यर्थं स चोरः पश्यतोहरः ।
पटच्चरः पटच्चोरो बन्दी स्त्री प्रग्रहो ग्रहः ॥ ५७ ॥
लोप्त्वं हतोऽर्थश्चौर्यं तु स्तेयं स्तैन्यं च चौरिका ।
धूर्तोऽक्षधूर्तः कितवो द्यूतकृत्कृष्णकोहलः ॥ ५८ ॥
चौरिकश्चाक्षजीवी च सभिका द्यूतकारकाः ।
द्यूतोऽस्त्रियामक्षवती तद्भेदाः पश्चिकादयः ॥ ५९ ॥

समाधिश्च समंगश्च परिर्वा रंजनं च नन् ।
पणो ग्लहो देवनस्तु पाशकोऽक्षोऽथ शाग्यः ॥ ६० ॥
शारास्स्युः परिणायस्तु तेषां संचारणेऽभितः ।
अक्षपाता आयास्ते तु चतुस्त्रिद्व्येकयोगिनः ॥ ६१ ॥
कृतं त्रेता द्वापरं च कलिश्चेति यथाक्रमम् ।
जायाजीवस्तु शैलूषश्शैलाली भरतो नटः ॥ ६२ ॥
रंगाजीवोनृतुर्नप्रो नण्डो रंगावनार्यपि ।
सर्ववेशी कृशाश्वी च नर्तकस्त्वभ्रकुल्लकः ॥ ६३ ॥
यो यष्टिरज्जुखड्गेषु प्रनृत्यति स पृगकः ।
केलकः प्रवकश्चासौ चारणास्तु कुशीलवाः ॥ ६४ ॥
नर्तको भूमिकां प्राप्तो देवानामर्धमानुषः ।
रंगावतारी रुद्रस्य (कृष्णस्य) त्वर्धमानवः ॥ ६५ ॥
रामस्य स्याद्देवरथश्शाक्रस्य तु शचीबलः ।
रावणस्य तु रंगोपमर्दी कंसस्य भूमिकाम् ॥ ६६ ॥
प्राप्तः फालगलालेपो यस्तु स्त्रीभूमिकां गतः ।
स भ्रूकुंसो भ्रुकुंसश्च भ्रकुंसश्च भृकुंसवत् ॥ ६७ ॥
तत्तद्वेषो भूमिका स्यात्तद्धारी भूमिकागतः ।
पात्राणि नाट्येऽधिकृतास्सूत्रधारस्तु सूचकः ॥ ६८ ॥
नान्दी तु पाठको नान्द्याः पार्श्वस्थाः पारिपार्श्विकाः ।
विदूषकः केलिकिलः प्रहासी प्रतिभोऽपि च ॥ ६९ ॥
वेश्याचार्यः पीठमर्दष्पिद्गो वातसुतो विटः ।
मार्दंगिको मौरजिको वीणावादास्तु वैणिकाः ॥ ७० ॥
वेणुध्मास्स्युर्वैणविकाः पाणिवादास्तु पाणिघाः ।
नृत्तं गीतं वाद्यमिति नाट्यं तौर्यत्रिकं त्रिकम् ॥ ७१ ॥
संगीतकं प्रेक्षणार्थे नाट्योक्ते नाट्यधर्मिका ।

उत्तमोत्तमिकं श्लोकैस्सैन्धवं प्राकृतोक्तिभिः ॥ ७२ ॥
ताण्डवोऽस्त्री नृत्तलास्यनटनाक्षजनर्तनम् ।
नटितिर्नाटकी रासो नृत्तं बाह्यं स्वकल्पितम् ॥ ७३ ॥
रसभावांगहाराद्यैश्शास्त्रोक्तैरूपकाश्रयम् ।
नृत्तमाभ्यन्तरं नाम स्थायिभावात्मको रसः ॥ ७४ ॥
शृंगारहास्यबीभत्सवीराद्भुतभयानकाः ।
रौद्रश्च करुणश्चाष्टौ रसाश्शान्तोऽपि च क्वचित् ॥ ७५ ॥
स्थायिभावाः क्रमादेषां रतिर्हासो जुगुप्सनम् ।
उत्साहो विस्मयो भीतिः क्रोधश्शोकश्शमोऽपि च ॥ ७६ ॥
बीभत्समाने बीभत्सो विस्मेतर्यद्भुतो रसः ।
भयानको रसो भीते हास्यो हसितरि स्थितः ॥ ७७ ॥
बीभत्सो विकृतश्चित्रं त्वाश्चर्यं फुल्लमद्भुतम् ।
भयानकं प्रतिभयं भीमं भीष्मं भयंकरम् ॥ ७८ ॥
भैरवं भीषणं घोरमाभीलं दारुणञ्च तत् ।
करुणस्सकृपो रौद्रस्तूग्रोऽमी विंशतिस्त्रिषु ॥ ७९ ॥
भावो मनोविकारस्स्यादनुभावोऽस्य सूचकः ।
विभावो हेतवस्तस्य भावस्य हृदि वर्त्स्यतः ॥ ८० ॥
स्थायिसंचारिभेदेन द्विधा भावो व्यवस्थितः ।
स्वेदो घर्मो निदाघस्स्यात् कालिका तु विवर्णता ॥ ८१ ॥
रोमोद्गमो रोमहर्षो रोमांचः कण्टकोऽपि च ।
रोमांक उल्लसनकमप्युल्बणकमित्यपि ॥ ८२ ॥
स्मितं त्वदृष्टदशने हासो वक्रोष्ठिका न ना ।
रुचिस्स्त्री हसितं दृष्टदन्ते विहसितं श्रुते ॥ ८३ ॥
सोत्प्राशे त्वाच्छुरितकं तथोपहसितं भवेत् ।
निकुंचितशिरोगात्रमट्टहासो महाहसे ॥ ८४ ॥

अतिहासस्त्वनुस्यूतोऽपहासोऽकारणात् कृते ।
स्वरभेदस्तु कल्लकत्वं स्वरकंपस्तु वेपथुः ॥ ८५ ॥
आकारगोपनायामपटीकाप्यवकटापि स्त्री ।
न पुमानवहित्था स्यादक्ष्णो [illegible] ॥ ८६ ॥
क्रन्दितं रुदितं क्रुष्टं [illegible]ऽश्रु नयनोदकम् ।
अस्रु रोदनमास्रं च क्रीडा खेला च कूर्दनम् ॥ ८७ ॥
न स्त्री केलिः परीहासः क्रीडा लीला च नर्म ना ।
जृंभणं तु त्रयी जृंभा मुखभेदस्तु जृंभिका ॥ ८८ ॥
एजनं वेपथुः कंपः प्रलयोऽस्पन्दनस्थितिः ।
आटोपावेगसंरंभसंभ्रमास्तु त्वरा त्वरिः ॥ ८९ ॥
असौम्येऽक्षण्यदृष्टिस्स्यादवलोक[illegible] कृतः ।
उन्मीलनं स्यादुन्मेषो निमिषस्तु निमीलनम् ॥ ९० ॥
स्फुरितं स्पन्दितमथ भ्रुकुटिर्भ्रूकुटिस्त्रियाम् ।
भ्रकुटिर्भृकुटिस्सारी काली नीरतरंगिका ॥ ९१ ॥
चतुरं त्वलपा भ्रुकुटी रेचितं त्वेकया भ्रुवा ।
चेष्टाश्शृंगारजास्त्रीणां हावा लीलादयो दश ॥ ९२ ॥
वल्लभानुकृतिर्लीला विलासश्श्लिष्टविक्रिया ।
विच्छित्तिर्वस्त्रमाल्यादेर्न्यासोऽनास्थोपशोभिनः ॥ ९३ ॥
सकृत्सुश्लिष्टरुदितस्मितादि किलिकिंचितम् ।
बिब्वोकोऽहंकृतेनैव प्राप्तेऽभीष्टेऽप्यनादरः ॥ ९४ ॥
विकृतं तूचितस्यापि लज्जादिभिरभाषणम् ।
मोट्टायितं वल्लभस्य चिन्ता कुट्टमितं पुनः ॥ ९५ ॥
स्तनोष्ठादेर्दृढस्पर्शात् (दुःखवत्) सुखसंभ्रमः ।
विभ्रमो दृग्विपर्यासो ललितं कोमलक्रमः ॥ ९६ ॥
सत्त्वाद्भावस्ततो हावो लीला हावात्समुत्थिता ।

अंगहारोऽगविक्षेपो नानाकरणसंहतिः ॥ ९७ ॥
करणान्यंगचेष्टास्स्युर्हरणं करणं समे ।
व्यंजकोऽभिनयो यस्तु सूच्योऽर्थोऽभिनयस्स च ॥ ९८ ॥
भूषणाद्यैर्गिरांगेन सत्त्वेनाभिनयाः कृताः ।
त्रिषु क्रमात्स्युराहार्यवाचिकांगिकसात्त्विकाः ॥ ९९ ॥
नाटकं नाटिका भाणो वीथिः प्रहसनं डिमः ।
ईहामृगः प्रकरणमंकस्समवकारकः ॥ १०० ॥
व्यायोगश्चेति रूपाणि नाट्यस्यैता विकल्पनाः ।
भारती सात्त्वती चैवं कैशिक्यारभटीति च ॥ १०१ ॥
चतस्रो वृत्तयो भाषास्संस्कृताद्या विकल्पिताः ।
भारती संस्कृता वाणी शेषाश्चेष्टा इति क्वचित् ॥ १०२ ॥
अथ नाट्योक्तयो राजा देवो भट्टारकोऽपि च ।
महाराजश्च राज्ञी तु स्वामिनी महिषी तु चेत् ॥ १०३ ॥
देवी स्याद्भट्टिनी त्वन्या गणिका पुनरज्जुका ।
भट्टारिका राजमाता तत्पुत्री भर्तृदारिका ॥ १०४ ॥
तनयस्त्वस्य गोस्वामी (स्वामी) चाप्यथ राष्ट्रियः ।
स्यालोऽस्य युवराजस्तु कुमारो भर्तृदारकः ॥ १०५ ॥
पतिस्त्वार्य आर्यपुत्र आर्यौ मारिषमार्षकौ ।
आवुकस्तु पितांबा तु माता ज्येष्ठा स्वसौत्तिका ॥ १०६ ॥
बला बुसा कनिष्ठा स्यादावुत्तो भगिनीपतिः ।
बाला वासूर्भदन्तास्स्युश्शाक्यक्षपणकादयः ॥ १०७ ॥
आर्यभ्राता क्षुल्लतातो देवरस्त्वार्यपुत्रकः ।
हण्डे हञ्जे हलाह्वाने नीचां चेटीं सखीं प्रति ॥ १०८ ॥
अब्रह्मण्यमवद्यं स्यान्निष्ठा निर्वहणं समे ।
गीतं गेयं च गानं च यत्तु तन्त्रीसमुद्भवम् ॥ १०९ ॥

तन्निर्गीतं बहिर्गीतं गान्धर्वं दिव्यमैश्वरम् ।
सप्त स्वरास्त्रयो ग्रामा मूर्च्छना एकविंशतिः ॥ ११० ॥
स्थानान्येकोनपंचाशदित्येष स्वरविस्तरः ।
स्थानान्युरश्शिरः कण्ठश्श्रावकः कण्ठजो गुणः ॥ १११ ॥
यो दूराच्छ्रावयत्यन्ये त्वन्वर्था मधुरादयः ।
काकीत्याद्याः कण्ठदोषास्तत्र काकी नृलिंगकः ॥ ११२ ॥
अगंभीरस्स्वरोऽथ स्यात्तुंबिकी घ्राणनिर्गतिः ।
सन्दष्टो भेदसंमिश्रः कपिलो घर्घरः कफात् ॥ ११३ ॥
काकली तु कले सूक्ष्मे रागा गीतेर्विधाः पृथक् ।
वादित्रं वादनं वाद्यमातोद्यं तच्चतुर्विधम् ॥ ११४ ॥
ततं वीणादिकं वाद्यं तालं तु विततं घनम् ।
वंशादिकं तु सुषिरमानद्धं मुरजादिकम् ॥ ११५ ॥
घनं चाथाद्यवाद्ये द्वे विततं सहकीर्तने ।
विपञ्ची वल्लकी वीणा घोषवत्यनुवादिनी ॥ ११६ ॥
स्यात्कण्ठकूणिका चाथ स्याच्चित्रा परिवादिनी ।
तन्त्र्यश्चेत्सप्त ताश्चेत्स्युश्चतुर्दश चतुर्दशी ॥ ११७ ॥
एकादश्येकादश चेदेवं वीणा त्रयोदशी ।
वीणा स्थाणोरनालंबी गणानां तु प्रभावनी ॥ ११८ ॥
विश्वावसोस्तु बृहती तुंबुरोस्तु कलावती ।
महती नारदस्य स्यात् सरस्वत्यास्तु कच्छपी ॥ ११९ ॥
कोलंबकस्तु कायोऽस्याः ककुभस्तु प्रसेवकः ।
वीणावंशशलाका तु कणिका कूणिका च सा ॥ १२० ॥
परिवादो वादनार्थ उपनाहस्तु बन्धनम् ।
तन्त्रीष्वंगुष्ठसंस्पर्शः कलस्तासां तु ताडनम् ॥ १२१ ॥
निष्कोटितोऽस्त्री सव्येन तलस्त्वन्येन पाणिना ।

लयस्तु साम्यं दशभिश्छन्दोऽक्षरपदैस्सह ॥ १२२ ॥
विलंबितं द्रुतं मध्यं तत्त्वमोघो घनं क्रमात् ।
तालः कालक्रियामानं क्रियांगुलिकरोद्भवा ॥ १२३ ॥
ताली त्रयी कांस्यताली विताली तालपत्रिका ।
झिंकिछ्लस्तु पयोऽथ स्याद्दर्दरः कलशीमुखः ॥ १२४ ॥
वंशे तु वंशिका पूरी मुरली वेणुका च सा ।
शृंगवाद्ये खरमुखं स्यादाघट्टलिकेति च ॥ १२५ ॥
तोट्टभी चाथ पिच्छोला पाली तु जतुकाहला ।
काहला तु कहाला स्याच्चण्डकोलाहलेति च ॥ १२६ ॥
नालिका सुषिरच्छेदे मुरली पुष्पिकेति च ।
चाण्डालिका तु कण्डोलवीणा चण्डालवल्लकी ॥ १२७ ॥
काण्डवीणा कुवीणा च ढक्कारी किन्नरीति च ।
सारिका कुंखुणी चाथ यो दण्डोऽल्पकलस्वनः ॥ १२८ ॥
दण्डिका कारवी सृष्टा किंखिरो जर्जरश्च सः ।
मुरजास्तु मृदंगास्ते त्वङ्क्यालिंग्योर्ध्वकास्त्रयः ॥ १२९ ॥
पूर्वः पूर्वो महानेषामेतत्पुष्करमण्डले ।
व्यापारस्त्वङ्गुलीनां यो मार्जना सा त्रिधा त्वियम् ॥ १३० ॥
मायूरी चार्धमायूरी तथा कर्मारवीति च ।
घर्घरी स्याद्घर्घरिका वादने मूर्च्छना न ना ॥ १३१ ॥
स्युष्षड्जर्षभगान्धारमध्यमाः पञ्चमस्तथा ।
धैवतश्च निषादश्च तन्त्रीकण्ठोद्भवास्स्वराः ॥ १३२ ॥
ते केकिचातकाजक्रुङ्पिकभेकगजस्वराः ।
दुंदुभिस्त्वानको भेरी भंभा नासूश्च नान्द्यपि ॥ १३३ ॥
स्याद्यशःपटहो ढक्का पटहस्त्वानकोऽस्त्रियौ ।
हुडुक्कस्तु हढक्कोऽस्त्री समौ पणवमर्द्दलौ ॥ १३४ ॥

वाद्यप्रभेदा डमरुमड्डुडिंडिमझर्झराः ।
तिमिलाटट्टरीवेध्यालुंबिकाकुंजिकादयः ॥ १३५ ॥
वादित्रलगुडे कोणा न नपुं शारिका स्त्रियाम् ।
तूर्योऽस्त्री वाद्यनिर्घोषे वादित्रं वादनं च तत् ॥ १३६ ॥
तूरकामध्वजौ चाथ सायंतूर्येऽक्षताडनम् ।
संवेशने तु भ्रुकुटः प्रकटः प्रतिबोधने ॥ १३७ ॥
पटहाडंबरौ युद्धे मंगले प्रियवादिका ।
देवतार्चनतूर्ये तु धूमलोऽस्त्री बलिर्न षण् ॥ १३८ ॥
क्षुण्णकं मृतयात्रायामर्धतूरो रणोद्यमे ।
नटोत्साहनमंके स्यात् पूर्वरंगास्त्वतः परे ॥ १३९ ॥
प्रत्याहारोऽत्र कुतपविन्यासे कुतपः पुनः ।
वाद्यवादकसामग्र्यामारंभो गीत्युपक्रमे ॥ १४० ॥
निवेशने गायिकानां न पुमानवतारणम् ।
लोकपालार्चने दिक्षु करणीपरिवर्तनम् ॥ १४१ ॥
नन्दी चारी महाचारी कथा सूत्रं प्ररोचना ॥ १४१ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
भूमिकाण्डे शूद्राध्यायः)

(भूमिकाण्डस्समाप्तः)

अथ पातालकाण्डः

सर्गमूपाध्यायः

पातालं बलिसद्माधोभुवनं वडवामुखम् ।
रसातलं तलं नागलोको दैत्यक्षयो रमा ॥ १ ॥
अगाधो भुवनं रोकं रन्ध्रं निर्व्यथनं बिलम् ।
कुहरं सुषिरं छिद्रं श्वभ्रोऽस्त्र्यङ्क्षी मुषिर्वपा ॥ २ ॥
गर्तः पतेरो भूश्वभ्रमवखानोऽवटोऽवधिः ।
शेषोऽनन्तो नागराजस्सर्पराजस्तु वासुकिः ॥ ३ ॥
नागा बहुफणास्सर्पास्तेषां भोगवती पुरी ।
सर्पो द्विरसनो व्यालो दन्दशूकस्सरीसृपः ॥ ४ ॥
उरगो भुजगो जिह्मो भुजंगोऽहिर्भुजंगमः ।
फुङ्करीको लेलिहानः कुण्डल्याशीविषः फणी ॥ ५ ॥
दीर्घपृष्ठो विषधरः पन्नगो दृक्श्रवा हरिः ।
बिलौका गूढपाच्चक्री नाकुमन्नानिलाशनः ॥ ६ ॥
दर्वीकरा मण्डलिनो राजिमन्तश्च पन्नगाः ।
रथांगलांगलच्छत्रस्वस्तिकांकुशलांछनाः ॥ ७ ॥
फणिनश्शीघ्रगतयस्सर्पा दर्वीकराभिधाः ।
दीर्घा मन्दा मण्डलिनो मण्डलैर्विविधैर्युताः ॥ ८ ॥
राजिमन्तो राजियुता राजीला राजिलाश्च ते ।
वैकरञ्जास्संकरजाः त्रयाणां व्यन्तरास्तथा ॥ ९ ॥
षड्विंशतिर्मण्डलिनस्तथा दर्वीकराभिधाः ।
त्रयोदश च राजीला वैकरंजाभिधास्त्रयः ॥ १० ॥
निर्विषा द्वादशेत्येवमशीतिस्सर्पजातयः ।

दर्वीकरा महासर्पः फुल्लः पुष्पाभिकीर्णकः ॥ ११ ॥
कुंभीनसो लोहिताहिः कृष्णसर्पः कुलस्थकः ।
शंखपालो महापद्मः काकोदर इतीदृशाः ॥ १२ ॥
आशीविषाश्च सर्वेऽथ कृष्णसर्पो वलाहकः ।
अथ मण्डलिनस्तंतुर्गोनसो वृद्धगोनसः ॥ १३ ॥
किंशुकः पीनसः पिंगो देवभिन्न इतीदृशाः ।
गोनसस्तु तिलित्सस्स्याद्गोनासो घोणसोऽपि च ॥ १४ ॥
राजिलास्स्युः पुण्डरीकश्चित्रको लोहिताक्षकः ।
दिव्येलकस्सर्पराजः किकीसाद इतीदृशाः ॥ १५ ॥
अथ पुष्करसादस्स्यात्सर्पराजश्च सर्पभुक् ।
वैकरञ्जः पोटगलस्तथा पुष्पाभिकीर्णकः ॥ १६ ॥
दिव्योऽलर्कोऽप्यथो सर्पा निर्विषा दिव्यकालिनी ।
पैंगराजोऽप्यजगरश्शुकपोत्रो वलाहकः ॥ १७ ॥
वर्षाभीश्शकलज्योतिः कोलकः पादवाहिकः ।
पुष्पकोऽहिपताकश्च गन्धाहिक इतीदृशाः ॥ १८ ॥
अलगर्द्दो जलव्यालो वाहसोऽजगरश्शयुः ।
मालुधानो मातुलाहिः पुण्डरीकस्तु डुंडुभः ॥ १९ ॥
राजिलः क्षिरिकश्चाथ नानीपातस्स्वजस्समौ ।
अहीरिणिस्स्त्री द्विमुखी निर्मुक्तो मुक्तकंचुकः ॥ २० ॥
सर्पाचरस्तु निर्मोकः कंचुको निल्वयन्यपि ।
अहिनिल्वयनी चाथ स्फटा भोगः फणा न षण् ॥ २१ ॥
गरलं तु विषं क्ष्वेलो गरस्तु कृतकं विषम् ।
क्ष्वेलास्तु कालकूटाद्या मूलपुष्पफलात्मकाः ॥ २२ ॥
कालकूटः कटोऽथ स्याद्गौराद्रों ब्रह्मवालुकम् ।

ब्रह्मघोषश्च घौषश्च पुंडरीकं तु वालुकम् ॥ २३ ॥
एवमन्येऽपि काकोलो वत्सनाभो हलाहलः ।
सौराष्ट्रिको ब्रह्मपुत्रशौक्लिकेयेन्द्रदारदाः ॥ २४ ॥
मुस्तः कुष्ठो मेषशृंग इत्याद्याश्चाथ वातिकः ।
विषवैद्यो जांगलिको व्यालग्राह्याहितुण्डिकः ॥ २५ ॥
गोधा निहाका मुसली वृक्षजा सा शयण्डकः ।
अथ गौधेरगौधारौ भुजगीगोधयोस्सुते ॥ २६ ॥
गौधेयश्चाथ चिक्रोडस्तालको रोमशीति च ।
नकुलः पिंगलोऽथैष कशो रोमशपुच्छकः ॥ २७ ॥
नकुलस्तु महान् बभ्रुर्धरीको नकुलाकृतिः ।
कृकलासः प्रतिरविश्शयानस्सरटश्शयः ॥ २८ ॥
स कामरूपी बिबः स्यात् कृकवाकुस्सुदुष्प्रभः ।
हालाहलस्त्वंजनिका ब्राह्मणी रक्तपुच्छिका ॥ २९ ॥
सृजया चाथ दैवज्ञा ज्येष्ठा स्याद्गृहगौलिका ।
टट्टनी मुसली पल्ली माणिक्या गृहगोधिका ॥ ३० ॥
कुड्यमत्स्या सुरश्वेता कुण्डृणाची सुराजिका ।
उन्दुरुर्मूषिकः काण्डमाखुस्तु खनकः क्रमः ॥ ३१ ॥
चुचुन्दरी तु गन्धाखुर्गिरिका बालमूषिका ।
वृश्चिके त्वाल्यलिद्रूणा मलं तत्पुच्छकण्टकः ॥ ३२ ॥
खर्जूरो वृश्चिका न स्त्री शूककीटोऽपि वृश्चिकः ।
आढा शतपदी कर्णजलूका ढारिकापि च ॥ ३३ ॥
मूषिका लूतिका लूता तन्तुवायश्च जालिकः ।
ऊर्णनाभस्तन्तुनाभः क्रिमिर्मर्कटकोऽपि च ॥ ३४ ॥
ऊर्णावहिश्चोर्णवाहिराशाबन्धोऽस्य जालकम् ।

लूतापट्टस्तु तत्कोश उद्दंशो मत्कुणस्समौ ॥ ३५ ॥
घुणः कृमिः काष्ठभवा लूतातस्स्यात् पिपीलिका ।
ब्राह्मणी स महान् पिंगः कपिशा तु गृहेडिका ॥ ३६ ॥
उलंकलो महान् कृष्णस्सा मर्कोटपिपीलिका ।
या कृष्णाल्पाथ सूक्ष्मान्या जातिः कन्यापिपीलिका ॥ ३७ ॥
वम्रो वम्र्युपदीकोपजिह्विका चोपदेहिका ।
तत्प्राया शिथिली पिंगा यूकस्तु शिरसि क्रिमिः ॥ ३८ ॥
नीलांगा कृमिरन्तर्जः क्षुद्रः कीटो बहिर्भवः ।
पुच्छकास्तूभयेऽपि स्युः कीकसाः कृमयोऽणवः ॥ ३९ ॥
सरीसृपास्तु सर्पाद्या दन्दशूकास्तु दंशकाः ।
शलभाद्याः पतंगास्स्युर्यादांसि जलजन्तवः ॥ ४० ॥
पृथुरोमा झषो मत्स्यो मीनो वैसारिणस्तिमिः ।
जलपिप्पिक आत्माशी शकुली स्वकुलक्षयः ॥ ४१ ॥
स्थिरजिह्वस्संघचारी विसारश्शंबरोऽण्डजः ।
अथो सहस्रदंष्ट्रस्स्याद्गलेवालोऽपदालकः ॥ ४२ ॥
वदालस्त्वहिकाश्चित्रः पाठीनो मृदुकण्टकः ।
फलकी स्याच्चित्रफली लोहितस्त्वावतारिकः ॥ ४३ ॥
एत्थालस्स्याच्चीननको महाशल्कस्सितायुधः ।
शृंगी तु सर्पशफरी प्रोष्ठी तु शफरी न षण् ॥ ४४ ॥
नलमीनश्चिलिचिमो गण्डकाश्शकुलार्भकाः ।
क्षुद्राण्डो मत्स्यसंघातः पोताधानं नपुंसकम् ॥ ४५ ॥
उद्दण्डपालनद्लद्रेकराजीवकोत्पलाः ।
कुलीरः कर्कटः पृष्ठचक्षुः पार्श्वोदरप्रियः ॥ ४६ ॥
बिल्वकोऽण्डप्रहरणष्षोडशांघ्रिर्द्विधागतिः ।

भेके शालुः प्लवव्यंगशालूराण्डुककेण्डुकाः ॥ ४७ ॥
मण्डूकश्चैष गृहजो म्लानः कोणेपिशाचकः ।
पीतेऽस्मिन्कूलमण्डूको वारिपिण्डोऽश्ममध्यजः ॥ ४८ ॥
कृष्णास्या कृतभीश्श्वेता कोटिका तद्विपर्यये ।
चित्रे चित्राणुकः कूपे भवः कूपेपिशाचकः ॥ ४९ ॥
कूर्मः कच्छप ओहारः पंचगूढश्चतुर्गतिः ।
गुहाशयस्तूपपृष्ठः कशपो जीवथो भृथः ॥ ५० ॥
दुली द्रुणी च तत्कान्ता मकरो मत्स्यराड्झषः ।
खड्गनामा खड्गपुच्छस्तिमिशत्रुस्तिमिंगिलः ॥ ५१ ॥
तद्भेदो हस्तिमकरोऽथ स्याद्वारुणपाशकः ।
ग्राहस्तन्त्वस्तन्तुनागस्तन्द्रश्चामोघतन्तुकौ ॥ ५२ ॥
नक्रे तु कुंभी कुंभीरो गोमुखश्च महामुखः ।
तालुजिह्वश्शंखमुख आलास्यस्त्वंबुसूकरः ॥ ५३ ॥
उद्रस्तु जलमार्जारः पारी परकुलो वशी ।
शिशुमारस्त्वंबुकपिरुष्णवीर्यो महावसः ॥ ५४ ॥
असिप्लवो बुलूकी स्त्री वीरलस्तु महाझषः ।
त्रयी तु कंबुश्शंखोऽस्त्री सुग्रीवो मधुरस्वनः ॥ ५५ ॥
त्रिरेखष्षोडशावर्तस्स तु शंखनखोऽल्पकः ।
मुक्तास्फोटोऽब्धिमंडूकी शुक्तिर्मुक्ता तु मौक्तिकम् ॥ ५६ ॥
मुक्ताफलं शौक्तिकेयं गंगेष्टिः कटशर्करा ।
शंबूकः क्षुल्लकश्शंखः कपर्दस्तु वराटकः ॥ ५७ ॥
स्त्री चूर्णिरथशुक्तिस्स्याद्दुर्नामा दीर्घकोशिका ।
जलूका तु जलालोका सृक्था भूम्नि जलौकसः ॥ ५८ ॥
या जलौका तृणचरी सा स्यात्तृणजलायुका ।

गण्डूपदः किञ्चुलुको भूलता तत्प्रिया शिली ॥ ५९ ॥
स्थले करिनराश्वाद्या यावन्तस्सन्ति जन्तवः ।
ते जलेऽपि तदाख्यास्स्युर्जलपर्यायपूर्वकाः ॥ ६० ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
पातालकाण्डे सरीसृपाध्यायः)

जलाध्यायः

सलिलं मलिनं तोयं मरुलं मेघजं कतम् ।
नीरं वारि पयोऽभोऽर्णो मेघपुष्पं कुलीनसम् ॥ १ ॥
पानीयं जीवनीयं कं जलमंबूदकं दकम् ।
विषं पाथो घनपदं भुवनं जीवनं वनम् ॥ २ ॥
वार्नपुंसि स्त्रियो भूमन्यापो घनरसः पुमान् ।
वह्लूरं तु सितं तोयमतिक्षारं तु किट्टिमम् ॥ ३ ॥
काचिमं स्यादतिस्वच्छमूतं कलुषमाविलम् ।
शीतलं स्वादुनि जले द्रागभृतं तत्क्षणोद्धृतम् ॥ ४ ॥
जलाशया जलाधारास्ते त्वगाधजला ह्रदाः ।
अखातं देवखाते स्यात्पुष्करिण्यां तु खातकम् ॥ ५ ॥
आधारस्तु तटाकोऽस्त्री कासारस्सरसी सरः ।
आवाहो दीर्घिका वापी वेशन्तरस्त्वल्पपल्वले ॥ ६ ॥
अन्धुरब्धः प्रहिः कूपश्चुण्डी चौण्डश्च चूतकः ।
अवखातस्तु कीर्णस्स्यादुत्कीर्णश्च पुरी स्त्रियाम् ॥ ७ ॥
विकिरस्स्यात्कीर्णजल उद्भिदस्तु जलोद्गमः ।
पीनाहस्तु स्त्रियां नेमिः कूपस्य मुखबन्धनम् ॥ ८ ॥
आहावश्च निपानश्च कूपपार्श्वजलाश्रयः ।
प्रदरस्तूदपानोऽस्त्री बद्धांबु स्रोतसो धृतम् ॥ ९ ॥
आवालमालवालं स्यात्सेतौ वारणसंवरौ ।
उदधिस्सागरोऽपारो जलराशिरपांपतिः ॥ १० ॥
रत्नाकरो जलनिधिस्समुद्रो मकरालयः ।
उदन्वान्वरुणावासस्सरितांपतिरप्पतिः ॥ ११ ॥

सरित्पतिरकूपारः पारावारोऽब्धिरर्णवः ।
मितद्रुस्संवरः पेरुस्स्तंभी स्तंभिर्महोदधिः ॥ १२ ॥
कूलेऽस्य वेला मर्यादा पूर्णिर्वेलांबुवर्धनम् ।
डिंडीरोंऽबुकफः फेनो बुद्बुदस्थासकौ समौ ॥ १३ ॥
भंगस्तरंगो वीचिस्स्त्री तस्मिंस्त्वेव महत्यपण् ।
ऊर्मिः कल्लोल उल्लोलो लहर्युत्कलिकेति च ॥ १४ ॥
पोहित्थं तु प्रवहणं पोथश्चाप्यथ मंगिनी ।
नौस्तरिस्तरणी वेटी द्रोणी काष्ठांबुवाहिनी ॥ १५ ॥
उडुपं तु प्लवो भेल आरोह्योऽसौ तरण्डकः ।
केनिपातास्त्वरित्राणि पोलिन्दास्तु पुलिन्दकाः ॥ १६ ॥
कर्णं पृष्ठस्थितारित्रं नौशिरो मंगमस्त्रियाम् ।
नावो दण्डः क्षेपणी स्त्री कूपस्तु गुणवृक्षकः ॥ १७ ॥
आतरस्तरपण्यं स्यात् सेकपात्रं तु सेचनम् ।
सांयात्रिकः पोतवणिक् पोतवाहो नियामकः ॥ १८ ॥
कर्णधारस्तु निर्यामो नावारोहास्तु नाविकाः ।
अगाधमतलस्पर्शमस्थानश्च गभीरकम् ॥ १९ ॥
गंभीरश्चाथ नौतार्यं नाव्यं स्यात्ते नव त्रिषु ।
घट्टोऽवतारस्तीर्थोऽस्त्री प्रणाल्यङ्क्री पयोवहा ॥ २० ॥
सरणी हरणिर्भ्रूणिर्निर्गमद्वारि तु भ्रमः ।
उद्घाटनं घटीयन्त्रं पादावर्तोऽरघट्टकः ॥ २१ ॥
नदी स्रोतस्विनी कुल्या स्रवन्ती निम्नगा सरित् ।
हिरण्यवर्णा गिरिजा रोधोवक्रा पयस्विनी ॥ २२ ॥
तरंगिणी शैवलिनी तटिनी ह्लादिनी धुनी ।
अब्धा कूलंकषा सिन्धुरापगा वाहिनी वहा ॥ २३ ॥

त्रिस्रोता जाह्नवी गंगा देवसिन्धुस्त्रिमार्गगा ।
भागीरथी विष्णुपदी स्वर्वापी हरशेखरा ॥ २४ ॥
धर्मद्रवी त्रिमार्गा च पाताले भोगवत्यसौ ।
यमस्वसा तु यमुना कालिन्द्यर्कात्मजा यमी ॥ २५ ॥
नर्मदा स्यात्सोमभवा रेवा मेखलकन्यका ।
बाहुदा त्वर्जुनी सैता श्यामांगी सैतवाहिनी ॥ २६ ॥
तापी तु तपिनी शैब्या चन्द्रभासा तु चन्द्रिका ।
शतद्रूस्तु शुतुद्री स्याद्विपाशा तु विपाट् स्त्रियाम् ॥ २७ ॥
गोदावरी तु गोदा स्यात् कावेरी त्वर्धजाह्नवी ।
शरावती वेत्रवती तुंगभद्रा सरस्वती ॥ २८ ॥
ताम्रपर्णी कृष्णवर्णा गोमत्याद्याश्च निम्नगाः ।
नदस्सरस्वान् भिद्योद्ध्यौ कुल्या कर्षूः कृता नदी ॥ २९ ॥
वेणिर्धारा प्रवाहौघौ पूरस्तु जलबृंहणम् ।
चक्राणि पुटभेदास्स्युरावर्तः पयसां भ्रमः ॥ ३० ॥
जलोच्छ्वासाः परीवाहाः कूपकास्तु विदारकाः ।
सम्भेद्यं संगमो नद्योस्संभेदोऽप्यथ रोधसि ॥ ३१ ॥
तीरं कूलं प्रपातश्च प्रान्ते कच्छस्तटी त्रयी ।
पारावारे परात्रत्ये कूले पात्रं तदन्तरम् ॥ ३२ ॥
अस्त्री द्वीपोऽन्तरीपं स्त्री पुलिनं तज्जलोत्थितम् ।
सैकतं सिकताप्रायं सिकता भूम्नि वालुकाः ॥ ३३ ॥
उत्पलं स्यात्कुवलयं कुवेलं कुवलं कुवम् ।
नीलोत्पलन्तु कन्दोष्ठं कन्दोब्जं कर्णभूषणम् ॥ ३४ ॥
इन्दीवरश्च नीलाब्जं रक्तपाणिकमुत्पले ।
वरोत्पलन्तु कल्हारं सौगन्धिकशिशुप्रिये ॥ ३५ ॥

कंसोत्पलं विगन्धि स्याद्वनजं वन्यकं जले ।
पद्मोऽस्त्री पंकजं कंजं कुविलीनं सरोरुहम् ॥ ३६ ॥
सरसीजं सरसिजं सारसं सरसीरुहम् ।
सरोजमब्जमप्पुष्पमरविन्दम्महोत्पलम् ॥ ३७ ॥
सहस्रपत्रं नलिनं शतपत्रं कुशेशयम् ।
बिसप्रसूनं राजीवं निर्लेपं बिसनाभिजम् ॥ ३८ ॥
पंकेरुहन्तामरसं कमलं दारदोलके ।
रक्ते तु पद्मे कण्डारं बिसखंडमथोऽम्बुजम् ॥ ३९ ॥
चारुनालं कोकनदं श्वेते तु शुचिकर्णिकम् ।
पुण्डरीकं महापद्मं पवित्रं पुण्यगन्धिकम् ॥ ४० ॥
श्रीपुष्पं स्वर्णराजश्च कुमुदं गर्दभाह्वयम् ।
गन्धसोमं कुमुच्चन्द्रं कैरवश्चाथ लोहिते ॥ ४१ ॥
अस्मिन् कोकनदं जारं सुनालं रक्तकुण्डलम् ।
करहाटशिफा कन्दं नाला नालमथ त्रिषु ॥ ४२ ॥
मृणाली शतपर्वं स्त्री बिसञ्च नलिनी पुनः ।
बिसिनी पद्मिनीत्याद्याः पद्मस्तंबे सरस्यपि ॥ ४३ ॥
भवेत्पुटकिनी पद्मस्तंबमात्रे प्रकीर्तिता ।
कुमुद्वती कुमुदिनी शालूकं कन्दमौत्पलम् ॥ ४४ ॥
संवर्तिका नवदलं पक्ष्म स्त्री कुसुमच्छदः ।
किंजल्कः केसरो न स्त्री बीजकोशो वराटकः ॥ ४५ ॥
कर्णिका कर्णिकं चाथ पद्माक्षं पद्मकर्कटी ।
हठः कुंभी वारिपर्णी किंचोलस्त्वंगलोञ्यकः ॥ ४६ ॥
शुक्लकारन्तु कसरं वृष्यकन्दं कशेरु च ।
शृंगाटकस्तु गरुलो दन्तबीजस्त्रिकण्टकः ॥ ४७ ॥

क्षीरबीजः क्षीरशुक्लस्तर्पणो जलकण्टकः ।
चिंचोटिका स्यादवका स्वादुमुस्ता गरोलिका ॥ ४८
शैवलो जलशूरस्स्यादवका जलनीलयपि ।
शैवालश्चाथ शीवालं चूर्णाभं लोहितं जले ॥ ४९

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
पातालकाण्डे जलाध्यायः)

पुराध्यायः

पुर्यना नगरी पूः स्त्री स्थानीयं नगरं पुटः ।
पुर्याश्शाखापुरी गृह्या पुरेऽल्पे खेटमस्त्रियाम् ॥ १ ॥
ग्रामः पर्युपसन्निभ्यः प्रतेश्च वसथः परः ।
स्थानीयन्तु महाग्रामो ग्रामाः क्षुद्राः परे क्रमात् ॥ २ ॥
स्युः कर्वटं कार्वटिकं कार्वटं नृगपट्टने ।
कर्वटोऽस्त्री द्रोणमुखं पट्टनं पुटभेदनम् ॥ ३ ॥
पत्तनं चाप्यथानृगे नृगो द्रंगं विवेशिका ।
कटकोऽस्त्री संवासः स्कन्धावारश्च राजधानी स्यात् ॥ ४ ॥
शिबिरं मार्गनिवेशो ग्रामार्धे वाटकोऽस्त्री स्यात् ।
साकेतं स्यादयोध्यायां कोसलानन्दिनीति च ॥ ५ ॥
द्वारका तु द्वारवती मधुरा तु मधूषिका ।
मथुरा च मधूपघ्ना कौशं तु स्यात्कुशस्थली ॥ ६ ॥
वाराणसी शिवपुरी वारणास्यपि काशिका ।
मिथिला पूर्विदेहेषु कन्याकुब्जो महोदयः ॥ ७ ॥
हस्तिनी हास्तिनपुरं नागाह्वं हस्तिनापुरम् ।
अथास्त्री खाण्डवप्रस्थं जयन्तीपुरमाहुकम् ॥ ८ ॥
अवन्ती स्यात्तक्षशिला काकुन्दी वारणावतम् ।
देवीकोट्टः कोटिवर्षं माहिष्मत्यां वृकस्थली ॥ ९ ॥
ग्रामादिभूमिर्वास्त्वस्त्री सन्दंशस्त्वस्य कोणभूः ।
ब्रह्मस्थली वास्तुमध्यं ब्रह्मधारा तदन्तभूः ॥ १० ॥
प्रशस्ता वास्तुभूमिर्या प्रवीरा नन्दिनी च सा ।
सीमा तु सीमा मर्यादा ग्रामसीमोपशल्यकम् ॥ ११ ॥
प्रान्तरं ग्रामयोर्मध्यमुपघ्नं त्वन्तिकाश्रयः ।

पर्यन्तभूः परिसरः कटो·ग्रामेयकः पुनः ॥ १२ ॥
ग्रामीणं च त्रिषु ग्राम्ये ग्रामधान्यं तु खेटकम् ।
खेयं तु परिखाथास्त्री वप्रः प्राकारमूलिकः ॥ १३ ॥
प्राकारो वरणस्सालः प्राचीरन्त्वेष सच्छदिः ।
आवेष्टकस्तु वाटोऽस्त्री विघ्नतश्च वृतिद्रुमैः ॥ १४ ॥
वारिकूटो हस्तिमुखो नगरद्वारकुट्टके ।
गोपुरं तु पुरद्वारं दिक्कु निस्सारणं मुखम् ॥ १५ ॥
रथ्या प्रतोली विशिखाप्युपरथ्या तु दर्शनी ।
राजमार्गे संसरणं श्रीघण्टाभ्यां पथः परः ॥ १६ ॥
स एव पुरि दिङ्मार्गो वाहनी चोपविष्करम् ।
अगारं भवनं धाम वस्तं वस्त्यं निकेतनम् ॥ १७ ॥
शय्यं निवसनं सद्म बुन्दिरं वेश्म मन्दिरम् ।
निकार्यवासावसथनिकाय्यनिलयालयाः ॥ १८ ॥
न नोदवसितं न स्त्री गेहं पुंभूम्नि वा गृहम् ।
महाकीर्तनमोकश्च केतरं केतनं क्षयः ॥ १९ ॥
आथर्वणं शान्तिगृहमास्थानगृहमिन्द्रकम् ।
वासागारं तल्पगृहमरिष्टं सूतिकागृहम् ॥ २० ॥
कुप्यशाला तु सन्धानी पक्षिशाला कुनालिका ।
चतुरं हस्तिनां शाला वाजिशाला तु मन्दुरा ॥ २१ ॥
सन्दानिनी तु गोशाला हविश्शाला विषाणिका ।
आवेशनं शिल्पिशाला तन्त्रशाला तु गर्तिका ॥ २२ ॥
कुंभशाला पाकपुटी चित्रशाला तु जालिनी ।
संवासनं कर्मशाला प्रपा पानीयशालिका ॥ २३ ॥
वेशनी मुखशाला च पक्षशाला तु पक्षकः ।
तैलिशाला यन्त्रगृहं पोटकी कटकी च सा ॥ २४ ॥

इक्षुपीडनयन्त्रस्य शालिका त्विक्षुसूनिका ।
वपनी स्यात् खरकुटी शिल्पा चाप्यथ कुण्डनी ॥ २५ ॥
क्षणा बुशाल्याश्रमे तु पर्णशालोटजोऽस्त्रियाम् ।
चतुश्शालं संजवनं सत्रशाला शुभा स्थली ॥ २६ ॥
मठावसथ्यौ छात्रादिवासो वेण्ठं विटाश्रये ।
कुटीरस्तु कुटी पल्ली क्षेत्रपल्ली तु गर्गरी ॥ २७ ॥
सन्यासपल्ली निर्वीरा मण्टपोऽस्त्री जनाश्रयः ।
देवतायतनं चैत्यं विहारो लयनालिकः ॥ २८ ॥
सौधोऽस्त्री सुधया श्वेतं मेटो हर्म्यश्च मालिका ।
तदेव राजदेवानां स्यात्प्रासादः प्रसादनः ॥ २९ ॥
राजवेश्मोपकर्या स्यादुपकार्योपकारिका ।
स्वस्तिकस्सर्वतोभद्रो नन्द्यावर्तादयोऽपि च ॥ ३० ॥
पिच्छन्दका राजधाम्नां सन्निवेशो निकर्षणम् ।
कूटागारं तु वलभी निर्यूहो मत्तवारणम् ॥ ३१ ॥
कुट्टिमोऽस्त्री बद्धभूमिः कोद्रंगस्तु तमंगकः ।
इन्द्रकोशोऽप्यथो मञ्च उद्घातो डुंडुरोऽपि च ॥ ३२ ॥
वेश्यागृहे कायमानं तथेदं केलिमण्डपे ।
अट्टालयोऽट्टः क्षौमोऽस्त्री तलिन्यट्टालिके समे ॥ ३३ ॥
चन्द्रशाला शिरोगेहं पणिकस्तु वणिग्गृहम् ।
आपणस्तु निषद्या स्यान्माटंको लवणापणः ॥ ३४ ॥
संवासो विपणिः पण्यवीथी हट्टस्तु पण्यभूः ।
आवालिर्हट्टवेश्माली वेशो वेश्याजनाश्रयः ॥ ३५ ॥
अवरोधः पराविद्धश्शुद्धान्तोऽन्तःपुरं त्वृषम् ।
अंकणस्त्वजिरं चारं वेदिका तु वितर्दिका ॥ ३६ ॥
कुड्योऽस्त्री भित्तिका कन्थाप्येडूकं त्वन्तरस्थिकम् ।

नीव्रं वलीकं चोलान्ते चोलोऽस्त्री पटलं छदिः ॥ ३७
सन्धिस्तु कुड्यछदिषोः कावातायनिका कला ।
अपशाला तु संहारी विटका तु विटाटिका ॥ ३८
गोपानसी तु वलभी छादने वक्रदारुणि ।
वेश्मस्थूणा गृहस्थूणमुल्बस्थूणा तु पादिका ॥ ३९
मेढी तु पादिकाशीर्षे स्थूणाशीर्षे शिली शिला ।
नासा धारकदारु स्यात्पालिकाष्ठं तु धारणा ॥ ४० ।
कोणप्रतिग्राहि शिरोविष्टब्धिकरमाढकम् ।
सूकरी तूपरिस्थूणा सन्धिकाष्ठं तु वासिकम् ॥ ४१ ।
द्वास्त्री द्वारं पक्षकं तु पक्षद्वारं खडक्किका ।
तोरणोऽस्त्री बहिर्द्वारं प्रच्छन्नद्वारमान्तरम् ॥ ४२ ॥
कवाटं द्वारबन्धोऽस्य धारके व्याघ्रकोऽस्त्रियाम् ।
उत्तरांगं तूर्ध्वदारु द्वारस्यैरुण्डकः पुनः ॥ ४३ ॥
गृहावग्रहणी देहल्यम्मरोदुंबरोंबुरा ।
सट्टं सपट्टी तत्पार्श्वे वृकवाला परालिनी ॥ ४४ ॥
नासा तु द्वार्यधोदारु शिला नासाविधारिणी ।
प्रघाणप्रघणालिन्दाः पिण्डकोऽलिन्दवासनौ ॥ ४५ ॥
बहिर्द्वारप्रकोष्टे स्युर्गृहश्रेणी तु वीथिका ।
अथ त्र्य्यौ कवाटोऽपि कुवाटोऽप्यररं न पुम् ॥ ४६ ॥
पार्श्वद्वयस्थं तद्युग्ममनीरिति निगद्यते ।
विष्कंभकेऽस्य गुडको द्रुमशोऽप्यर्गला न षण् ॥ ४७ ॥
सूचिस्त्वयोऽर्गलैषा चेद्वारोर्ध्वे तूर्ध्वसूचिका ।
मर्कटं मर्कटी सूची विष्कंभार्थमथांकुटः ॥ ४८ ॥
साधारणी कुंचिका च द्वारयन्त्रं तु तालकम् ।
एतस्योद्घाटनं यन्त्रं ताल्यपि प्रतिताल्यपि ॥ ४९ ॥

अर्गलं द्वारपटलं विदण्डस्त्वर्गला त्रयी ।
अस्त्री तु घर्घरोऽट्टादेरधोद्वारकवाटिका ॥ ९० ॥
गर्भागारोऽपवरको भ्रमन्तो गृहकोऽल्पकः ।
आरोहणं स्यात्सोपानं निश्रेणिस्त्वधिरोहणी ॥ ९१ ॥
कोणाश्रौ नर्यणिर्न क्ली स्त्रियोऽश्रिस्त्वक्किकोटयः ।
सम्मार्जनी शोधनी तन्मलेऽवकरसंकरौ ॥ ९२ ॥
दन्तिका नागदन्तास्स्युर्लगनी वस्त्रधारणी ।
कपोतपाली स्त्री न स्त्री विटंकोऽथ गवाक्षकम् ॥ ९३ ॥
वातायनं गवाक्षश्च रसवत्यां महानसम् ।
उद्धानमश्मन्तमधिश्रयणी चुल्लिरन्तिका ॥ ९४ ॥
हसन्त्यङ्गारशकटी हसन्यङ्गारधान्यपि ।
पिठरस्स्थाल्युखा कुंभिः पिधानं स्यादुदञ्चनम् ॥ ९५ ॥
कटाहः कर्परो लट्वो मणिकस्स्यादलिंजरम् ।
भ्राष्ट्रः पुंस्यंबरीषोऽस्त्री कंदुर्ना स्वेदनी स्त्रियाम् ॥ ९६ ॥
ऋचीषं पिष्टपचनं मल्लो मल्ली च कोशिका ।
वर्धनी तु गलन्त्यालुः कर्करी करकोऽपि च ॥ ९७ ॥
भृङ्गारो हेमकरकः करंको नालिकेरजः ।
निपो घटः कुटः कुंभः करीरः कलशी त्रयी ॥ ९८ ॥
घटी पारी कपाली तु त्रयी घोलश्च कर्परः ।
शालाजिरो वर्धमानश्शरावोऽस्त्री दृतिस्तु ना ॥ ९९ ॥
खल्वं क्लीबे चर्ममयी त्वालुः करकवर्तिका ।
स्नेहपात्रं कुतूः कृत्तिस्सैवाल्पा कुतुपः पुमान् ॥ ६० ॥
अवगाहो जलद्रोणिरुष्ट्रिका कांचिकादिभृत् ।
भद्रकुंभः पूर्णकुंभस्स्थालं स्यात्कांस्यपात्रकम् ॥ ६१ ॥
भाण्डमावपनेऽमत्रं भाजने पात्रमित्युभे ।

चर्मकोशं तु कललं करालं तरलश्च तत् ॥ ६२ ॥
पेटकः पिटकः पेटा मञ्जूषा सा तु चर्मणा ।
वृता तरिः स्त्री तमतो वस्त्रकोशं करोटकम् ॥ ६३ ॥
स्यूतः प्रसेवकोऽथ स्यात्समुद्गस्संपुटः पुटः ।
धान्यकोष्ठे कुसूलोऽथ कण्डोलः पिटकः पिटः ॥ ६४ ॥
प्रस्फोटनं शूर्पमस्त्री न स्त्री तितउ चालनी ।
अयोनिर्मुसलोऽस्त्री स्यादुदूखलमुलूखलम् ॥ ६५ ॥
प्रस्फोटनं तु पवनमवघातस्तु कण्डनम् ।
फलीकृतस्तण्डुलस्स्याद्धान्यानां तु तुषस्त्वचि ॥ ६६ ॥
शंबूकास्तु कणास्सूक्ष्मास्तण्डुलस्य तु यो मलः ।
शंबूकः कण्डनं चासौ ज्येष्ठां तु तदंबुनि ॥ ६७ ॥
गोधूमचूर्णे शमिता चिक्कसो यवचूर्णके ।
पृथुकश्चिपिटो लाजाः पुंभूम्नि परिवारकः ॥ ६८ ॥
खदिका तु गुडाद्याढ्यल.जसक्तुषु तर्पणम् ।
सुस्विन्नभृष्टमृदिता उत्कुश्चः कल्कपिण्डिकाः ॥ ६९ ॥
पिण्डिर्ना पिष्टधानादिचूर्णे मौडी तु मर्मरा ।
उलुंबं बुंबिका बुंबी चक्षुष्यास्सक्तवः कणाः ॥ ७० ॥
ते घृतादियुता मन्थः करंभो दधिसक्तवः ।
धानास्त्रियो भृष्टयवा दारपत्रस्तु पोलिकः ॥ ७१ ॥
पूपस्तु पिष्टकोऽपूपः कोकुन्दाः पिष्टपिण्डिकाः ।
उत्कारिका चूर्णपूपे कुल्माषा यवपिष्टकाः ॥ ७२ ॥
शमिता त्वम्लदुग्धार्द्रा पक्वा खण्डे घृतोत्तरे ।
संयावोऽयं युतश्चूर्णैः खण्डैलामरिचार्द्रकैः ॥ ७३ ॥
क्षीराढ्यश्शमितापिण्डो घृतपूरो घृते शृतः ।
फेनकश्शमिता शुक्ला घृतपक्वाल्पशर्करा ॥ ७४ ॥

शष्कुली त्वायता पिष्टगुडतैलतिलैः कृता ।
जीवनान्नाशनांधांसि कूरं भक्तं प्रसादनम् ॥ ७५ ॥
पाजो वाजोऽप्योदनोऽस्त्री भिस्सा स्त्री दीदिविर्न षण् ।
पुन्नपुंसकयोश्चोरं करमाहार्यमित्यपि ॥ ७६ ॥
दग्धान्नं भिस्सिटा झिल्ली परमान्नं तु पायसम् ।
क्षैरेयी चाथ मण्डोऽस्त्री रसाग्रोऽथ करोटिका ॥ ७७ ॥
ग्वागुल्या स्याद्घनाम्लायां ग्वागुली मण्डिका समे ।
मासराचामनिस्स्रावप्रस्रावा भक्तमण्डके ॥ ७८ ॥
वाव्यमण्डो यवैर्भृष्टैर्लाजमण्डोऽन्वितार्थकः ।
तिलतण्डुलमाषैस्तु त्रिरसा कृसरा त्रयी ॥ ७९ ॥
यवागूरुष्णिका श्राणा पिच्छा सा तु घनाद्रवा ।
विलेपी स्याद्विलेप्या च सा पेया तरणान्यथा ॥ ८० ॥
खलिः स्त्री तण्डुलैः पिष्टैर्जले पक्वा घनद्रवा ।
सौवीरं काञ्चिकं कुण्डमारनालं गृहोदकम् ॥ ८१ ॥
अवन्तिसोमं रक्षोघ्नं शुक्ताभिषुतकुञ्जलम् ।
गोलकुल्माषसन्धानान्यौदरो मधुरा न षण् ॥ ८२ ॥
तद्धान्ययोनि धान्याम्लं तुषांबु तुषसंहितम् ।
मूलकाद्यैस्संहिते स्यान्मूलकादिसुतं न ना ॥ ८३ ॥
मूलकच्छदसन्धानं शिण्डाकी स्वादुसुद्रवा ।
यन्मस्त्वादि शुचौ भाण्डे सक्षौद्रगुडकांचिकम् ॥ ८४ ॥
त्रिरात्रं धान्यराशिस्थं तच्छुक्तं शुद्धमित्यपि ।
निष्ठानं तेमनं तच्च व्यञ्जनं स्याद्घृतादि च ॥ ८५ ॥
सूपोऽस्त्री प्रहितं सूदोऽप्युपदंशोऽपदंशकः ।
स्त्री पक्वभृष्टे भरुटा सगुडाज्योषणैः पुनः ॥ ८६ ॥
वेशवारः पिष्टमांसे पक्के भूतिस्ततोऽन्यथा ।

रसको मांसनिष्क्राथः पिष्टमांसकृतो रसः ॥ ८७ ॥
सोरावासो निर्लवणः परिशुष्कं पुनर्धृते ।
सिक्ता मांसं मृदूष्णांबुपक्कं युक्तं कणादिभिः ॥ ८८ ॥
उत्तप्तं शुष्कमांसं स्याद्वल्लूरा त्र्यथ स्त्रियाम् ।
पेशिश्शुण्ठः पिचिण्डस्तु निकृत्तोऽवयवः पशोः ॥ ८९ ॥
शाकोऽस्त्री हरितं शिग्रुः स्त्री तन्नाले कडंबकः ।
कन्दमस्त्री मूलसस्यं वेशवार उपस्करः ॥ ९० ॥
लेह्यं पेयं च चूष्यं च खाद्यमास्वाद्यमित्यपि ।
पञ्चामृतमिदं स्वाद्यं मुक्त्वात्वन्नं चतुर्विधम् ॥ ९१ ॥
त्रिष्वाद्भुताद्भक्षकारे द्वौ कान्दविकपौपिकौ ।
सूपकारे त्वारालिकसूदान्धसिकवल्लवाः ॥ ९२ ॥
गुणौदनिकसूपाश्च लवणो लवणोत्कटः ।
पक्कं तु रन्धितं सिद्धं भृष्टं पक्कं विनांबुना ॥ ९३ ॥
प्रणीतमुपसंपन्नं प्रयस्तं स्यात्सुसंस्कृतम् ।
शूलाकृतं भटित्रं च शूल्यमुख्यं तु पैठरम् ॥ ९४ ॥
सार्पिष्कदाधिकाद्यं स्यात् सर्पिर्दध्यादिसंस्कृते ।
शीनं स्त्यानं शृतं पक्कं विलीनं विद्रुतं द्रुतम् ॥ ९५ ॥
तक्रं कपित्थचांगेरीमरीचाजाजिचित्रकैः ।
यत् पक्कं गुडजूषोऽसावलकांबलिकोऽपरः ॥ ९६ ॥
दध्यम्लो लवणस्नेहतिलमाषविपाचितम् ।
अपक्कतक्रं सव्योषचतुर्जातगुडार्द्रकम् ॥ ९७ ॥
सजीरकं रसालस्स्यान्मार्जिता शिखरिण्यपि ।
सा जाजी डाडिमव्योषं पटे घृष्टं च सट्टकम् ॥ ९८ ॥
बलकं स्याद्गुडक्षीरं यमकं तैलसर्पिषी ।
त्रिस्नेहं त्रैवृतं मार्जा चतुस्स्नेहं वसान्वितम् ॥ ९९ ॥

मधु सर्पिश्च मिथुनं यूषोऽस्त्री यूः पुमान्रसे ।
परिवेषणं वर्धनं च प्रतीच्छा पततो ग्रहः ॥ १०० ॥
कबलः कबतो ग्रासो गुडः पिण्डो गुडेरकः ।
गण्डोरश्च गडोलश्च चर्वणं चूषणं रदैः ॥ १०१ ॥
जग्धिस्तु निघसो न्यादो लेपोऽप्यभ्यवहारवत् ।
प्रत्यवसानमशनं भोजनं जेमनादने ॥ १०२ ॥
स्वदनं परिपत्रं च सग्धिः स्त्री सहभोजनम् ।
चूषणं तु रसादानं जिह्वास्वादस्तु लेहनम् ॥ १०३ ॥
धीतिस्तु धयनं पानं जक्षा खादनभक्षणे ।
कामं निकामं पर्याप्तं प्रकामं च यथेप्सितम् ॥ १०४ ॥
पर्याप्तं तु परित्राणं हस्तवारणमित्यपि ।
तृप्तिस्सुधा च सौहित्यं तृप्तं तु सुहितं त्रिषु ॥ १०५ ॥
करंबस्सेकमिश्रान्ने फेला पिण्डेऽधिकोज्झिते ।
खण्डपर्कटमुद्वेगं तांबूलं मुखभूषणम् ॥ १०६ ॥
अम्बलोर्णं चर्वितेऽस्य चूर्णेऽस्य त्वंबला रसे ।
करङ्को वेडादिकृते पूगताम्बूलभाजने ॥ १०७ ॥
स्यात्पूगावपनी गन्वी कर्त्तर्युद्वेगकर्तरी ।
भवेत्क्षुरसमुद्गन्तु त्रिष्वाकर्णकरन्धके ॥ १०८ ॥
अस्त्री तु पुस्तकं सिन्दूरादेर्दारवभाजने ।
चातुरीकं त्रिषु भवेच्चन्दनद्रवभाजने ॥ १०९ ॥
नागवल्लीपलाशानां तैलाक्तानां रसातलः ।
निष्ठानं वीतकं प्रोक्तं चन्द्रमन्दारचूर्णधृत् ॥ ११० ॥
वीरस्नाका या तु शरशलाकायन्त्रनिर्मिता ।
पाठार्थमुद्गृहीता स्यात् कबली पत्रपञ्चिका ॥ १११ ॥
परिकर्मांगसंस्कारः कंकतस्तु प्रसाधनः ।

प्रसाधनं स्यादभ्यंगस्सोत्पाताच्छुरिते समे ॥ ११२ ॥
उद्वर्तनं तूत्सादनं स्नानं त्वाप्लाव आप्लवः ।
उपस्पर्शोऽभिषेकश्च गोसव्यं गोमयेन तत् ॥ ११३ ॥
सुगन्धामलकैस्स्नानं यत्तल्लक्ष्मीनिकेतनम् ।
यत्तु सर्वौषधिस्नानं तन्मंगल्यमलोचकम् ॥ ११४ ॥
यन्मृत्तिकांभसा स्नानं दिष्टं देशनिकं च तत् ।
ऋषीणां तर्पणं यत्तत् कौलकुल्यं कुलं च तत् ॥ ११५ ॥
सिक् स्त्री पटोऽस्त्री सिचयो वासो वसनमंशुकम् ।
आच्छादनं निवसनं वसितं वस्त्रमंबरम् ॥ ११६ ॥
चेलं च तच्चतुर्धा स्यात्त्वक्फलक्रिमिरोमजम् ।
वाल्कं क्षौमादिके वस्त्रे फाले कार्पासवादरौ ॥ ११७ ॥
कौशेयं कृमिकोशोत्थे रांकवं मृगरोमजे ।
पत्रोर्णं धौतकौशेयं महामूल्यं महाधनम् ॥ ११८ ॥
अग्निगौचं वक्रवल्लीपदे वज्रांशुकं तथा ।
राजावर्तं चित्रपटे राजवर्तो नवश्रियाम् ॥ ११९ ॥
अहतं निष्प्रवाणिस्स्यात् तन्त्रकं च नवांशुके ।
निवीतं प्रावृते धौतयुग्मं तूद्गमनीयकम् ॥ १२० ॥
आप्रपदीनं प्रपदव्यापि वाल्कादयस्त्रिषु ।
अन्तरीयोपसंव्यानपरिधानान्यधोंऽशुके ॥ १२१ ॥
चण्डातकं वरस्त्रीणां स्यादर्धोरुकमंबरम् ।
संव्यानमुत्तरीयं क्षौमं सूक्ष्मं दुकूलं स्यात् ॥ १२२ ॥
वैकक्ष्यं तु बृहतिका प्रावारश्चोत्तरासंगः ।
चन्द्रोदय उल्लोचः कदरश्चन्द्रातपो वितानोऽस्त्री ॥ १२३ ॥
मशकहरी तु चतुष्की शिरसि सिगुष्णीषमस्त्री स्यात् ।
काण्डपटस्स्याद्दपटी प्रतिसारा यवनिका तिरस्करिणी ॥ १२४ ॥

दूष्यं स्थुलं पटकुटी गुणलयनी केणिका तुल्याः ।
नालकं नलकं चापि नलिकं चेत्यपि त्रयः ॥ १२५ ॥
पर्याया धनुरादीनां कवचेऽप्राणिनाममी ।
निचोलः प्रच्छदपटो वरासी स्थूलशाटिका ॥ १२६ ॥
चोली तु शाटिका शाटो वरकोऽस्त्री द्विखण्डकः ।
निशारो हिमसंपातत्राणे जीर्णे पटच्चरम् ॥ १२७ ॥
निचोलः कंचुकश्चोलः कूर्पासश्चांगिकोऽस्त्रियाम् ।
चीवरं भिक्षुसंघाटी कन्थाकन्थटिके समे ॥ १२८ ॥
कक्ष्यापटस्तु कौपीनं समौ रल्लककंबलौ ।
विशालस्त्वाविकौरभ्रौ हस्तिकर्णस्तु रोचकः ॥ १२९ ॥
शाणी गोणी छिद्रवस्त्रे्श्चीरं खण्डलमस्त्रियाम् ।
नक्तकः कर्पटो वस्त्रग्रन्थोऽस्त्री नीविरुच्चयः ॥ १३० ॥
कक्षः कच्छो गुह्यबन्धः कक्ष्या पृष्ठे कृतोऽञ्चलः ।
वस्त्रान्तस्त्वञ्चलो वस्तिस्त्वञ्ची भूम्नि दशा न षण् ॥ १३१ ॥
पुष्कलस्तुम्बिका चाथ प्रान्तत्रसरकेसराः ।
आकल्पवेषौ नैपथ्यं प्रतिकर्म प्रसाधनम् ॥ १३२ ॥
अलंकारस्त्वाभरणं भूषणं मण्डनं पुनः ।
विभूषणं परिष्कारः कर्णिका कर्णभूषणम् ॥ १३३ ॥
उत्क्षिप्तिका तु कर्णाकस्तालपत्रं तु तालकम् ।
कर्णपूरस्तु पुष्पाद्यैस्ताडंगो दन्तकादिभिः ॥ १३४ ॥
वालिका कर्णपृष्ठस्था कुण्डलं कर्णवेष्टनम् ।
मौलिः कोटीर उष्णीषं किरीटं मकुटोऽस्त्रियाम् ॥ १३५ ॥
चूडामणिश्शिरोरत्नं स्वस्तिकस्तु त्रिकोणकः ।
वालपाश्या पारितथ्या पत्रपाश्या ललाटिका ॥ १३६ ॥
ग्रैवेयकं कण्ठभूषा लंबनं तु ललंतिका ।

स्वर्णैः प्रालंबिकाऽथोरस्सूत्रिका मौक्तिकैः कृता ॥ १३७ ॥
हारो मुक्तावली स्त्री स्यात्तद्भेदा यष्टिसंख्यया ।
देवच्छन्दश्शतं साष्टमिन्द्रच्छन्दस्सहस्रकम् ॥ १३८ ॥
तस्यार्धं विजयच्छन्दो हारस्त्वष्टोत्तरं शतम् ।
अर्धं रश्मिकलापोऽस्य द्वादशस्त्वर्धमाणवः ॥ १३९ ॥
द्विर्द्वादशोऽर्धं गुच्छोऽथ पंच हारः फलं लता ।
अर्धहारश्चतुष्षष्टिर्गुच्छमाणवमन्दराः ॥ १४० ॥
अपि गोस्तनगोपुच्छावर्धमर्धं यथोत्तरम् ।
एकावल्यनुण्ठी च हारस्स्यादेकयष्टिकः ॥ १४१ ॥
यष्टिर्नक्षत्रमालैका सप्तविंशतिमौक्तिका ।
गुडकैर्मणिसोपानं चाटुकारश्च हेमजैः ॥ १४२ ॥
हारमध्यस्थितं रत्नं तरलो नायकोऽपि च ।
केयूरमंगदं भूषा दोर्मूले कंकणं करे ॥ १४३ ॥
आवापकः पारिहार्यं वलयं कटकोऽस्त्रियाम् ।
पादेऽसौ हंसकस्त्रीणामंगुलीयकमूर्मिका ॥ १४४ ॥
साक्षरांगुलिमुद्रा सा क्षुद्रघंटा तु किंकिणी ।
शिंजिनी ना तुलाकोटिर्मंजीरो नूपुरोऽस्त्रियौ ॥ १४५ ॥
कटिसूत्रं सारसनं मेखला रशनाथ सा ।
स्त्रीकव्यां सप्तकी कांची पुंस्कव्यां शृंखला त्रयी ॥ १४६ ॥
स्त्री चर्क्विर्वर्णकालेपावनुबोधः प्रबोधनम् ।
मार्ष्टिश्चर्चा च चर्चिक्यं समालंभनमित्यपि ॥ १४७ ॥
स्थासको हस्तबिंबस्स्यात् पत्तिच्छेदास्तु राजयः ।
चित्रं तमालपत्रं क्ली तिलकोऽस्त्री विशेषकम् ॥ १४८ ॥
पत्तिस्तु पत्रकं लेखा बाहुगण्डस्तनादिषु ।
पत्रांगुलिः पत्ररेखा सा ललाटे ललाटिका ॥ १४९ ॥

राढा शोभा छवी रुक् त्विट् सुषमा परमा छविः ।
त्रिगन्धमेलात्वक्पत्रैस्त्रिसुगन्धं त्रिजातकम् ॥ १५० ॥
चातुर्जातं तदेव स्यान्नागकेसरकेसरैः ।
सर्वगन्धमिदं सेन्दुतक्कोलागरुसिल्हकम् ॥ १५१ ॥
लवंगपूगतक्कोलजातीफलहिमांशवः ।
पंच पंचसुगन्धं स्यादथ तक्कोलकुंकुमैः ॥ १५२ ॥
कस्तूर्यगरुकर्पूरास्सुगन्धो यक्षकर्दमः ।
यावो द्रुमामयोऽलक्तो लाक्षा रक्ता जतु क्रिमिः ॥ १५३ ॥
कालानुसार्यं कालेयं जावकं चाप्यथ स्रजि ।
मालांकिलिरथापीडे वतंसोत्तंसशेखराः ॥ १५४ ॥
केशेषु गर्भकं माल्यं प्रालंबं कण्ठलंबितम् ।
प्रभ्रष्टकं शिखालंबि पुरोन्यस्तं ललामकम् ॥ १५५ ॥
वैकक्ष्यं तिर्यगुरसि स्थितं निर्माल्यमुज्झिते ।
संस्कारो गन्धधूपाद्यैरपुमानधिवासनम् ॥ १५६ ॥
अञ्जनं त्वक्षिसंस्कारः कज्जलं धूमयोनि तत् ।
चूर्णानि वासयोगास्स्युः पिष्टातः पटवासकः ॥ १५७ ॥
रचना स्यात् परिस्कन्धो भावना वासना समे ।
अथोपकरणं सर्वं परिबर्हः परिच्छदः ॥ १५८ ॥
व्यजनं तालवृन्तं स्यात् धवित्रं चर्मणा कृतम् ।
आलावर्तस्तु वस्त्रेण चामरं तु प्रकीर्णकम् ॥ १५९ ॥
पतद्ग्रहः प्रतिग्राहो वालोऽस्त्री दारुणा कृतः ।
आसन्दी स्त्री नरि प्रेंखो दीपवल्ली तु दीपिका ॥ १६० ॥
दीपवृक्षस्तदाधारो दशा वर्तिरथ स्त्रियाम् ।
वर्तिर्गृहमणिर्दीपो गिरीयकगुडौ गिरिः ॥ १६१ ॥
दर्पणो मुकुरादर्शौ कन्दुको गण्डुकस्समौ ।

पादुकानुपदीना स्यादुपानत् पादरक्षिणी ॥ १६२ ॥
उपला तु दृषत्पुत्रः शिला माता दृषत्समाः ।
दर्विस्तु कंविस्तर्डूस्स्यात् खजाका दारुहस्तकः ॥ १६३ ॥
विष्टरं त्वासनं पीठं दारुजं वेत्रजं पुनः ।
आसन्दी मञ्चकः खट्वापाश्रयो मत्तवारणम् ॥ १६४ ॥
शय्या पर्यङ्कपल्यङ्कौ शयनं शयनीयवत् ।
प्रस्तरस्संस्तरश्शय्या रचिता पल्लवादिभिः ॥ १६५ ॥
कटः किलिञ्जो वर्णस्तु परिस्तोमः कुथा त्रयी ।
नमतं चाप्यास्तरणं प्रच्छदस्तूत्तरच्छदः ॥ १६६ ॥
उपधानं तूपबर्हमुच्छीर्षमुपबर्हणम् ।
संवापश्शयनं स्वापस्संवामो वासनं सह ॥ १६७ ॥
शयने शयसंवेशावुपशायोऽन्तिकेशयः ।
पर्यायादथ पर्यायाः परिशाय्यस्समंननः ॥ १६८ ॥
कामध्वजः कामोत्सवः शृङ्गारः कामविक्रिया ।
परिरंभः परिष्वङ्ग आश्लेष उपगूहनम् ॥ १६९ ॥
आलिङ्गनमपि क्रोडीकरणं चाङ्कपाल्यपि ।
ग्राम्यधर्मः कामकेली रतिर्निधुवनं रतम् ॥ १७० ॥
मेहनं मिथुनत्वं च समे निंसनचुंबने ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
पातालकाण्डे पुराध्यायः)

भूताध्यायः

भूतानि प्राणिनो जीवा जन्तवो जन्यवोऽङ्गिनः ।
पुंसः प्राक् त्रिषु गुल्माद्यमुद्भिदुद्भिज्जमुद्भिदम् ॥ १ ॥
स्वेदजा दंशयूकाद्या नृपश्वाद्या जरायुजाः ।
अण्डजाः पक्षिसर्पाद्याः पुमांस्तु पुरुषो वृषः ॥ २ ॥
पूरुषो नाप्यथ क्लीबः पण्डष्षण्डो नपुंसकम् ।
तृतीयाप्रकृतिश्चाथ पोटा स्त्रीपुंसलक्षणा ॥ ३ ॥
स्त्री योषिल्ललना योषा वशा सीमन्तिनी वधूः ।
वनिता महिला नारी तद्भेदास्तु नितंबिनी ॥ ४ ॥
प्रतीपदर्शिनी वामा प्रमदा भीरुरंगना ।
अबला भामिनी कान्ता कामिनी वामलोचना ॥ ५ ॥
सुन्दरी रमणी रामा वेणिनी चान्वितार्थकाः ।
कुमारी कन्यका कन्या किंचित्प्रौढा महोदया ॥ ६ ॥
अचिरव्यूढा तु वधूः पतिंवरा तु स्वयंवरा वर्या ।
कुलपालिका कुलस्त्री कुल्याथ सती पतिव्रता साध्वी ॥ ७ ॥
स्त्रीव्यञ्जनरुता श्यामा चीरिणी तु सुवासिनी ।
प्राप्तर्तुर्दिक्करी राका युवतिस्तलुनी चरी ॥ ८ ॥
वधूटी च चिरंटी च द्वितीयवयसि स्त्रियाम् ।
स्वैरिणी धर्षिणी पुंश्चल्यसती कुलटेत्वरी ॥ ९ ॥
बन्धकी पांसुला चर्चा चला नग्ना तु कोट्टवी ।
भिक्षुकी श्रमणी मुण्डा तीव्रकोपा तु भामिनी ॥ १० ॥
विप्रश्निका त्वीक्षणिका दैवज्ञा प्रश्नवादिनी ।
कामुकेच्छुः कामुकी तु वृषस्यन्ती रतार्थिनी ॥ ११ ॥

वरारोहोत्तमा नारी सैव स्यान्मत्तकाशिनी ।
कामात् कान्तं याति यासावविनीताभिसारिका ॥ १२ ॥
अध्यूढा चाधिविन्ना च कृता यस्यास्सपत्निका ।
वीरपत्नी वीरभार्या वीरमाता तु वीरसूः ॥ १३ ॥
पतिवत्नी जीवपतिर्विश्वस्ता विधवाथ सा ।
कात्यायनी द्वितीयं चेद्वयः काषायमंबरम् ॥ १४ ॥
उदक्या मलवद्वासा आत्रेयी पुष्पवत्यपि ।
रजस्वला च मलिना स्त्रीधर्मिण्यृतुमत्यपि ॥ १५ ॥
ऋतुः पुंस्यार्तवं रक्तं पुष्पं चाथानृतुर्वधूः ।
निष्कलापन्नसत्त्वा तु स्त्र्यन्तर्वत्नी च गर्भिणी ॥ १६ ॥
अद्यश्वीना तु सा या स्यादद्य श्वः प्रसवोन्मुखी ।
विजाता तु प्रजाता च प्रसूता च प्रसूतिका ॥ १७ ॥
जनुर्जननजन्मानि जनिरुत्पत्तिरुद्भवः ।
गर्भाशयो जरायुस्स्यादुल्बं च कललोऽस्त्रियाम् ॥ १८ ॥
बालस्य नाभिनालायाममरा कालिनोति च ।
सूतिमासो वैजननो जीवतोका तु जीवसूः ॥ १९ ॥
विन्दुर्नश्यत्प्रसूतिः स्यादशिश्वी शिशुवर्जिता ।
अवीरा निष्पतिसुता किमिला बहुसूतिका ॥ २० ॥
कुटुम्बिनी तु गृहिणी पुरन्ध्री मातृकेति च ।
वृद्धा पलिक्नी प्राज्ञी तु प्रज्ञा प्राज्ञा तु धीमती ॥ २१ ॥
उपाध्यायान्युपाध्यायी शूद्र्यर्यी क्षत्रियीति च ।
आचार्यानी च पुंयोगादर्यार्याण्यौ तु जातितः ॥ २२ ॥
क्षत्रिया क्षत्रियाणी च शूद्रा चेत्यपि जातितः ।
स्यादुपाध्याय्युपाध्यायाप्याचार्या च स्वयंकृता ॥ २३ ॥

पण्यस्त्री गणिका वेश्या वारस्त्री रूपजीवना ।
वारमुख्या सत्कृतासौ दूती संचारिणी समे ॥ २४ ॥
कुट्टिनी शंफली चुन्दी वयस्याली सखी सुहृत् ।
सैरन्ध्री परवेश्मस्था स्वतन्त्रा शिल्पकारिणी ॥ २५ ॥
दासी तु चेटिका चेटा वडबा कुंभधारिका ।
जनयित्री जनन्यंबा माताथ भगिनी स्वसा ॥ २६ ॥
सा ज्येष्ठांबाप्यवन्ती च कनिष्ठा कन्यसांबिका ।
ननान्दा तु स्वसा पत्युः ननन्दा नन्दिनीति च ॥ २७ ॥
पत्न्यास्तु भगिनी ज्येष्ठा ज्येष्ठश्वश्रूः कुलीति च ।
कनिष्ठा स्यालिका हाली पत्रिणी केलिकुंचिका ॥ २८ ॥
बीजी तु जनको वप्ता तातो जनयिता पिता ।
पितामहः पितृपिता तत्पिता प्रपितामहः ॥ २९ ॥
मातुर्मातामहाद्येवं तदूर्ध्वं वृद्धपूर्वकाः ।
दंपत्योर्व्यत्ययान्माता श्वश्रूस्स्यात् श्वशुरः पिता ॥ ३० ॥
सहजस्स्वसरो भ्राता कनिष्ठोऽवरजोऽनुजः ।
पूर्वजस्त्वग्रजो ज्येष्ठः पितृव्यास्सहजाः पितुः ॥ ३१ ॥
ज्येष्ठतातः पितृज्येष्ठः क्षुल्लतातोऽनुजः पितुः ।
स्यालः स्यादनुजः पत्न्याः तस्याः स्यादबलोऽग्रजः ॥ ३२ ॥
देवरो देवृदेवानौ मातुर्भ्राता तु मातुलः ।
दंपत्योरार्जिकोऽन्योन्यो वैमात्रेयो विमातृजः ॥ ३३ ॥
समानोदर्यसोदर्यौ सगर्भस्सोदरस्समाः ।
भार्या जाया सहचरी द्वितीया सहधर्मिणी ॥ ३४ ॥
सधर्मचारिणी पाणिगृहीती पालुषी वधूः ।
पत्नी क्षेत्रं कलत्रं च गृहाः पुंभूम्नि दारवत् ॥ ३५ ॥

जाया प्रजावती भ्रातुर्ज्येष्ठभ्रातुः प्रिया वधूः ।
स्नुषा वधूर्जनी सूनोर्मातुलानी तु मातुली ॥ ३६ ॥
भ्रातृवर्गस्य या भार्या यातरस्ताः परस्परम् ।
रुच्यः प्रियः पतिर्भर्ता सेक्ता वरयिता धवः ॥ ३७ ॥
पतिर्ननान्दुः कौतूलो नशिको भगिनीपतिः ।
जारस्तु स्यादुपपतिर्जामाता दुहितुः पतिः ॥ ३८ ॥
वेश्यापतौ षिद्गकुंभभुजङ्गविटपल्लवाः ।
पुत्रस्तु तनयस्सूनुरात्मजो नन्दनोऽगजः ॥ ३९ ॥
सुतः पोतश्च पुंगर्भे नरो दुहितरि स्त्रियः ।
द्वयोश्च गर्भसन्तानौ प्रसवश्च नरस्सदा ॥ ४० ॥
तोकापत्ये नपुं स्त्री तु प्रसूतिस्सन्ततिः प्रजा ।
जामेयभागिनेयौ तु स्वस्रीयोऽथ पितृष्वसुः ॥ ४१ ॥
पुत्रे पैतृष्वसेयश्च पितृष्वस्रीय इत्यपि ।
एवं मातृष्वसुश्च द्वौ भ्रात्रीयो भ्रातुरात्मजः ॥ ४२ ॥
सौभागिनेयकानीनौ सुभगाकन्ययोस्सुतौ ।
दास्या दासेयदासेरौ पौंश्चलेयोऽसतीसुते ॥ ४३ ॥
बन्धुलबान्धकिनेयौ च कौलटेयश्च कौलटेरश्च ।
साध्वी तु भिक्षुकी चेत् कौलटिनेयश्च कौलटेयश्च ॥ ४४ ॥
पौनर्भवः पुनर्भूज उरस्यस्त्वौरसस्स्वजः ।
नप्तारौ पौत्रदौहित्रौ प्रतिनप्ता प्रपौत्रकः ॥ ४५ ॥
परंपरस्तु तत्पुत्रस्तत्पुत्रोऽपि परंपरः ।
अयं पल्ययनोऽपि स्यात् कल्पनस्तु तदात्मजः ॥ ४६ ॥
सहप्रवाच्यौ भगिनीभ्रातरौ भ्रातराविति ।
मातापितरौ पितरौ मातरपितराविति प्रसूतातौ ॥ ४७ ॥

श्वश्रूश्वशुरौ श्वशुराविति पुत्राविति सुतापुत्रौ ।
जायापती तु मिथुने जंपती दंपती इति ॥ ४८ ॥
पितरस्तु पितुर्वंश्या मातुर्मातामहाः कुले ।
अन्ववायोऽन्वयो वंशस्सन्तानो जननं कुलम् ॥ ४९ ॥
राजबीजी राजवंश्यो बीज्यो वंश्यश्च वंशजः ।
स्युर्ज्ञातयस्सगोत्राश्च सपिण्डास्तु सनाभयः ॥ ९० ॥
स्वजनो बांधवो बन्धुः कुटुंबन्तु सुतादिकम् ।
परिवारः परिजनः परिस्पन्दः परिग्रहः ॥ ९१ ॥
देहोऽस्त्री स्त्री तनुर्गात्रं क्षेत्रमङ्गं कलेबरम् ।
चतुश्शारवं संहननं शरीरं करणं सिनम् ॥ ९२ ॥
बन्धः प्रजानुकः कायो भूघनस्संचरोऽपि च ।
प्राया वयांस्यस्य दशास्तारुण्यं यौवनं वयः ॥ ९३ ॥
ज्यानिर्जीर्णिः स्थाविरं तु पात् स्त्री विस्रंसना जरा ।
शिशुत्वं शैशवं बाल्यं सामुद्रं देहलक्षणम् ॥ ९४ ॥
गात्राण्यङ्गानि चास्यांशाः प्रतीकापघनावपि ।
अंशस्त्ववयवो भाग एकदेशः कलेति च ॥ ९९ ॥
भित्तं शकलखण्डे वा पुंस्यर्धोऽर्धं समेंऽशके ।
अस्त्री चरणमंघ्रिर्ना पत् पादः क्रमणं पदम् ॥ ९६ ॥
तद्ग्रन्थी घुटिकौ गुल्फौ प्रपदं चरणाग्रकम् ।
गुल्फशीर्षस्त्विन्द्रवस्तिः कूर्चस्त्वंगुष्ठकान्तरम् ॥ ९७ ॥
पादांगुष्ठांगुलीमध्ये क्षिप्रं क्षेपणमस्त्रियाम् ।
प्रसृता जाघनी जंघा पिण्डिका स्यात् पिचिण्डिका ॥ ९८ ॥
नलतीरं तूरुपर्व जानुरष्ठीवदस्त्रियौ ।
सक्थि क्लीबं पुमान्वोरुरूरुमूलानि वंक्षणाः ॥ ९९ ॥

अंकस्तूपस्थ उत्संगः पीठीवं त्वण्डमूलकम् ।
पायुस्तु ना गुदापाने त्रिवलीकं बुलिश्च्युतिः ॥ ६० ॥
शंकुर्मेढ्रश्शेफकोशौ शिश्नं मेहनशेफसी ।
पुषो भगं कामपदमस्त्री योनिश्च्युतिर्बुलिः ॥ ६१ ॥
उक्तद्वयमुपस्थोऽस्त्री गुह्यप्रजनने नपुम् ।
सीवन्यस्मादधस्सूत्रं गुह्यमध्यं गुडो मणिः ॥ ६२ ॥
धारका गुह्यधारायां पुंफिका गुह्यजे मले ।
अस्त्रियो मुष्ककोशाण्डाः फेलुको वृषणोऽण्डुकः ॥ ६३ ॥
कांचीपदं कलत्रं च कटिश्श्रोणिः ककुद्मती ।
पुरोभागोऽस्य जघनो नितंबोऽपरभागकः ॥ ६४ ॥
ऊरवौ पुंसि कटिप्रोथौ पूलकौ च स्फिचौ स्त्रियौ ।
कुकुंदरे कटीकूपौ कटौ तु कटिशीर्षकौ ॥ ६५ ॥
वंशस्तु पृष्ठमध्यास्थि(मूलभागोऽस्य तु त्रिकम्) ।
मूत्राशयो वस्तिरस्त्री नाभिर्नाभी प्रतारिका ॥ ६६ ॥
कुक्षिको मलुकस्तुन्दं जठरं चोदरं न ना ।
अवलग्नवलग्नौ तु मध्यमो मध्यमस्त्रियाम् ॥ ६७ ॥
हृदयं हृदुरो वक्षस्स्तनो वक्षसिजः कुचः ।
स्तनाग्रे पिप्पलं वृन्तं चूचुकं मेचकं शिखा ॥ ६८ ॥
न स्त्री कक्षा बाहुमूलं पार्श्वमस्त्री तयोरधः ।
पश्चिमांगं तनोः पृष्ठमंससन्धी तु जत्रुणी ॥ ६९ ॥
उलूखलं तु सन्धिः स्यात् कक्षाया वंक्षणस्य च ।
कण्ठेगुडः कण्ठमणिरंसान्तौ पीठबन्धनौ ॥ ७० ॥
स्कन्धो दोश्शिखरोंऽसोऽस्त्री बाहा बाहुभुजौ न षण् ।
दोर्न स्त्री करपोणिर्ना हरणः करणः ङवः ॥ ७१ ॥

प्रवेष्टश्च कफोण्यां तु कूर्परः कफणिर्न षण् ।
प्रगण्डः कूर्परादूर्ध्वं प्रकोष्ठः कूर्परादवाक् ॥ ७२ ॥
मणिबन्धो मणिः पाणिमूले पाणौ करश्शयः ।
पंचशाखस्तलो हस्तस्तर्जनी तु प्रदेशिनी ॥ ७३ ॥
अनामिका तु सावित्री कनिष्ठा तु कनीनिका ।
ज्येष्ठा तु मध्यमांगुष्ठस्त्वंगुलोऽथांगुलिस्स्त्रियाम् ॥ ७४ ॥
करशाखाथ करभो मध्यं मणिकनिष्ठयोः ।
तीर्थानि हस्तावयवा नखरस्तु नखोऽस्त्रियाम् ॥ ७५ ॥
पुनर्भवः पाणिरुहो महाराजः पुनर्नवः ।
खरूलः करजश्चाथ स प्रवृद्धः स्मरांकुशः ॥ ७६ ॥
चपेटश्चर्पटस्तालः प्रहस्तः प्रतलस्तलः ।
षट् ते ततांगुले हस्ते न्युब्जेऽस्मिन् प्रसृतः करे ॥ ७७ ॥
तौ संहतौ संहतलः सोऽञ्जलिः करभावपि ।
प्रसृते तु द्रवाधारे गण्डूषश्चुलुकश्चुलः ॥ ७८ ॥
पताकः कुंचितांगुष्ठे संश्लिष्टप्रसृतांगुलौ ।
अक्षीबौ मुष्टिमुस्तू द्वौ संग्राहो मुचुटिः स्त्रियाम् ॥ ७९ ॥
घण्टांगुष्ठेन भिन्ना सा खेटकस्त्वर्धमुष्टिकः ।
प्रादेशतालगोकर्णा वितस्तिः स्त्री यथाक्रमम् ॥ ८० ॥
तर्जन्यादिभिरंगुष्ठे वितते विततैस्सह ।
अवटोमनहस्तः स्यात् सप्रकोष्ठं ततांगुलिः ॥ ८१ ॥
दघ्नद्वयसमात्रास्तु जान्वादेस्तत्तदुन्मिते ।
व्यायामो न्यग्रोधो व्यामश्च भुजौ प्रसारितौ तिर्यक् ॥ ८२ ॥
त्रिषु तु परे चत्वारः पौरुषमुद्बाहुपुंमाने ।
गलो निगरणः कण्ठो गरो ग्रीवा तु कन्धरा ॥ ८३ ॥

शिरोधरावसुषिरा शिरोधिर्व्यापलण्डिका ।
कंबुग्रीवा त्रिरेखा सा शिरःपीठः ककाटिका ॥ ८४ ॥
घाटाप्यवटुरक्लीब उत्तमांगं पुनश्शिरः ।
उष्णीषं शीर्षमक्षत्रं पुंसि मूर्धा च मस्तिकः ॥ ८५ ॥
मुण्डोऽस्त्री मस्तकाऽप्यस्त्री मुखन्तु वदनं घनम् ।
तेरं तुण्डं वक्त्रमास्यमाननं च द्विजालयम् ॥ ८६ ॥
ओष्ठस्याधस्तु चिबुकं चुबुकं चबुकं च तत् ।
अधरस्त्वधरोष्ठः स्यादोष्ठा दन्तच्छदोऽपि च ॥ ८७ ॥
दन्तवस्त्रं च तत्प्रान्तौ सृक्कणी दशनाः पुनः ।
रदनाः खादना दन्ता दंशा मल्ला रदा द्विजाः ॥ ८८ ॥
मध्यदन्ता राजदन्ता दंष्ट्रा तत्पार्श्वयोर्द्वयोः ।
तत्पार्श्वयोस्स्थिता दन्ता जंभास्तालु तु काकुदम् ॥ ८९ ॥
रसज्ञा रसना जिह्वा राजिस्सूनाऽप्यधस्स्थिता ।
गण्डो गल्लः कपोलश्च तत्परा तु हनुर्न षण् ॥ ९० ॥
वक्रो नकुटकं घ्राणं घोणा नासा विघूणिका ।
शिंघाणी नासिका चाथ धमनौ नासिकापुटौ ॥ ९१ ॥
नासाग्रे दृष्टिबन्धोऽथ शिंघाणो नासिकामलः ।
पिण्डूषः कर्णजमलः कर्णश्शब्दग्रहश्श्रवः ॥ ९२ ॥
पैण्डूषोऽस्त्री श्रुतिश्श्रोत्रं श्रोतश्च श्रवणं श्रवः ।
पालिस्तु कर्णलतिका वेष्टनं कर्णशष्कुली ॥ ९३ ॥
ईक्षणं नयनं चक्षुरक्षि लोचनमंबकम् ।
दृष्टिर्दृक् चाथ न पुमांस्तारकाक्ष्णः कनीनिका ॥ ९४ ॥
वल्गु पक्ष्म च दृग्लोम्नि दृक्छदो वर्त्मवर्त्मनी ।
बिडालको नेत्रपिण्डो दूषिका त्वक्षिजं मलम् ॥ ९५ ॥

ललाटमलिकं गोधिस्त्री तत्प्रान्तौ तु शंखकौ ।
भ्रूर्झिल्लिकाथ शिरसः पृष्ठे नापितकोलिका ॥ ९६ ॥
जटुले कालकः पिप्लुस्तिलके तिलकालकः ।
तनूरुहं रोम लोम केशाश्शिरसिजाः कचाः ॥ ९७ ॥
वालाः कंजास्तीर्थवाहाः कुन्तलाश्च शिरोरुहाः ।
कुंचितास्ते कर्कराला बर्बरा अलका अपि ॥ ९८ ॥
ते ललाटे भ्रमरकाः कुरुला भ्रमरालकाः ।
पर्पर्यां स्याद्वल्लरीका झल्लर्यां झंपटिः क्षुवः ॥ ९९ ॥
केशकूटस्तु धंमिल्लः कबरी कर्परी समे ।
चोचुस्तु वालकूर्चालस्सीमन्तः केशपद्धतिः ॥ १०० ॥
तद्ग्रन्थिस्सन्धितोऽथ प्ता जालिनी गरुडा जटा ।
प्रलोभ्यं तु शिरस्यं च शीर्षण्यं चामलाः कलाः ॥ १०१ ॥
चूडा केशी केशपाशी शिखण्डी कमुजा शिखा ।
वालानां सा काकपक्षश्शिखण्डश्च शिखण्डकः ॥ १०२ ॥
श्मश्रु तु व्यंजनं चोटस्समे शिंघाणशिंगिनी ।
त्वक् स्त्री छदिस्तनुः कृत्तिस्संछादन्यप्यसृग्धरा ॥ १०३ ॥
रसस्तु घनधातुस्स्यादात्रेयष्षड्रसासवः ।
मूलधातुर्वह्निसुतो महाधातुरसृक्करः ॥ १०४ ॥
रुधिरं लोहितं रक्तमस्त्रं क्षतजमासुरम् ।
रोक्यं शोध्यं मांसकरं रसतेजो रसोद्भवम् ॥ १०५ ॥
आग्नेयं प्राणदं विस्त्रं वासिष्ठं शोणितासृजी ।
मांसं तु काश्यपं क्रव्यं तरसं पललं पलम् ॥ १०६ ॥
रक्ततेजो रक्तभवं पिशितं कीनमामिषम् ।
मेदस्करं च मेदस्तु पलतेजः पलोद्भवम् ॥ १०७ ॥

विस्रमस्थिकरं स्नेहवरं गौतममित्यपि ।
अथास्थि कीकसं विड्डं कललं क्रूरमाढिकम् ॥ १०८ ॥
कुल्यं मेदोभवं मेदस्तेजो मज्जाकरं बलम् ।
भारद्वाजं श्वदयितं सारसंघातकर्कराः ॥ १०९ ॥
मज्जा स्त्री कौशिकं सूक्ष्ममस्थितेजोऽस्थिसंभवम् ।
अस्थिस्नेहो वीर्यकरो मज्जतेजस्विनौ बली ॥ ११० ॥
रेतो बीजं वरं वीर्यं हर्षजं स्नेहु पौरुषम् ।
शुक्रं प्रधानधातुश्च धातवोऽमी नवाष्ट वा ॥ १११ ॥
तिलकं क्लोम गोर्दं तु मस्तिष्को मस्तुलुङ्गकः ।
पेशिर्मांसलताथ द्वौ वृक्यौ पार्श्वगतौ गुडौ ॥ ११२ ॥
अस्त्री परीतदान्त्रं स्यात् कालखण्डं पुनर्यकृत् ।
गुल्मः प्लीहा च डिंबस्स्यादष्ठीला गर्भसंपुटः ॥ ११३ ॥
अग्रमांसं तु हृदयं हृद्वसा त्वामिषो रसः ।
कङ्कालोऽस्त्री तनोरस्थि करङ्कोऽप्यस्थिपञ्जरम् ॥ ११४ ॥
पार्श्वस्य वंक्रिः पर्श्वस्त्री पृष्ठस्यास्थि कशेर्वना ।
कर्परो ना करोटिः स्त्री कपालोऽस्त्री शिरोऽस्थनि ॥ ११५ ॥
शाखास्थि नलकञ्जानोरष्ठी स्यात्कूर्परस्य च ।
धमनी त्वीलिका नाली सिरा दोषप्रणालिका ॥ ११६ ॥
ग्रीवायास्तु सिरा मन्या महास्नायुस्तु कन्धरा ।
नखारुस्तु स्नसा स्नावः स्नाय्वना सन्धिबन्धनम् ॥ ११७ ॥
लसीका लसिका रक्तरसमांसविपाकजाः ।
पूयं तु कुणपं दूष्यं पुरीषं शमलं शकृत् ॥ ११८ ॥
उच्चारो विण्न ना गूथो वर्चस्को मलमस्त्रियाम् ।
विष्ठा चाप्यथ लण्डोऽस्त्री विष्ठा राजियुता दृढा ॥ ११९ ॥

प्रस्रावो देहवारि स्यान्मूत्रमेकाङ्गुलं च तत् ।
सृणिका स्यन्दिनी लाला मलं किट्टं च न स्त्रियाम् ॥ १२० ॥
पित्तं मायुर्नरि श्लेष्मा बलासः खेटकः कफः ।
क्षुत् स्त्री क्षुतः क्षवः पुंसि प्रतिश्यायस्तु पीनसः ॥ १२१ ॥
दवथुः परितापः स्यात् ग्लानिः स्त्री ग्लवथुः पुमान् ।
शोफोऽस्त्री श्वयथुश्शोथः पादस्फोटो विपादिका ॥ १२२ ॥
स्फोटकः कीलको गण्डो विस्फोटः पिटका त्रयी ।
खसः पुमान् स्त्रियः कच्छूपामपामाविचर्चिकाः ॥ १२३ ॥
कण्डूकण्डूतिकण्डूयाः खर्जूः कण्डूयने स्त्रियः ।
यक्ष्मा यक्ष्मः क्षयश्शोषः कोठः कुष्ठं च मण्डलम् ॥ १२४ ॥
श्वित्रं श्वेतेऽत्र चक्रं तु दद्रुः स्त्री मुखजः पुनः ।
पुंहलोऽपि वरण्डोऽपि व्यंगो नीलं पृषन्मुखे ॥ १२५ ॥
मंकुस्तु सिद्ध्म सिध्मं च केशघ्नं त्विन्द्रलुप्तकम् ।
उद्गालो वमथूद्गारौ वान्तिः प्रच्छर्दिका वमिः ॥ १२६ ॥
झिणिका वातसंचारो हिक्का हेक्का च हिक्किका ।
उच्छ्वासरोधो योऽकस्मात् क्राथोऽसौ क्रथनं क्षणम् ॥ १२७ ॥
अश्मरी मूत्रकृच्छ्रं स्यात् प्रमेहस्त्वातिमूत्रतः ।
आनाहो मलविष्टंभ उत्थानं तु मलस्रुतिः ॥ १२८ ॥
नातिभिन्नस्त्वतीसारो ग्रहणी स्त्री प्रवाहिका ।
गलगण्डो गण्डमालो रोहणी तु गलांकुरः ॥ १२९ ॥
गुल्मः स्यादुदरग्रन्थिस्सीवनीजो भगन्दरः ।
शंबूकावर्त एष स्यात्रिदोषोत्थोऽथ पित्तजः ॥ १३० ॥
स्यादुष्ट्रग्रीवकोऽथ स्त्री परिस्रावी कफोद्भवः ।
अर्शो दुर्नाम वृद्धिस्तु कुरण्डश्चाण्डवर्द्धने ॥ १३१ ॥

उपदंशो लिंगशोफ उदावर्त्तो गुदग्रहः ।
नेत्ररुक्कामला क्लीबं कुंभः स्यात्सा महत्तरा ॥ १३२ ॥
श्लीपदः पदवल्मीको गतिर्नाडीव्रणः पुमान् ।
अर्बुदो मांसकीलः स्यात्पृष्ठग्रन्थिर्गुडो गडुः ॥ १३३ ॥
सुप्तः कुक्कुट एकांगग्रहश्च वरुणग्रहः ।
गजे ज्वरस्य नामानि सिंहे तोये च सोऽण्डिकः ॥ १३४ ॥
उष्ट्रे लसोऽभितापोऽश्वे व्याघ्रे पोतो गवीश्वरः ।
बिडाले क्वणकः पोत्रिण्यलसश्छर्दनश्शुचिः ॥ १३५ ॥
क्रमाद्धारिद्रेन्द्रमदौ मृगरोगौ पपा ततः ।
महिषे मत्स्यमृगयोः खगे चाक्षेपकोऽनिले ॥ १३६ ॥
धरण्यां करकोत्पाटावुद्भिज्जे पाण्डुवर्णकः ।
मारिर्मसूरी रुग्भेदाश्शूलाद्या विद्रधिर्न षण् ॥ १३७ ॥
व्याधिर्व्याप्यामया माथरोगामा देहमर्दनः ।
संतापोऽपाटवं मान्द्यमाकुल्यं रुग्रुजे स्त्रियौ ॥ १३८ ॥
उपचर्या चिकित्सा स्याल्लंघनं त्वपतर्पणम् ।
कुशी भग्नास्थिबन्धस्स्यादरिष्टो दंशबन्धनम् ॥ १३९ ॥
पट्टस्तु व्रणबन्धस्स्यान्नस्यं नस्तं च नावनम् ।
अङ्गुल्यग्रेण चूर्णाद्यैर्घर्षणं प्रतिसारणम् ॥ १४० ॥
जायुः पुंस्यगदस्तन्त्रं भैषज्यौषधभेषजम् ।
क्वाथः कषायो निर्यूहः फाण्टोऽतिक्वाथजो रसः ॥ १४१ ॥
क्वाथादेस्तु पुनः क्वाथात् घनीभावो रसक्रिया ।
वार्तं पाटवमारोग्यं संग्यं स्वास्थ्यमनामयम् ॥ १४२ ॥
त्रिष्वतः पटुरुल्लाघो वार्तः कल्यो निरामयः ।
रोगहार्यगदंकारो भिषग्वैद्यश्चिकित्सकः ॥ १४३ ॥

निदानज्ञस्तु दोषज्ञ आयुर्वेदी तु शास्त्रवित् ।
आतुरोऽभ्यमितोऽभ्यान्तो विकृतो व्याधितोऽपटुः॥ १४४ ॥
आमयावी समौ ग्लास्नुग्लानौ पामनकच्छुरौ ।
वातार्शोदद्रुमन्तस्स्युर्वातलार्शसदद्रुणाः ॥ १४५ ॥
श्लेष्मसूः श्लेष्मलः खेटी सातिसारोऽतिसारकी ।
किलासी सिध्मलो वृद्धनाभौ तुण्डिभतुण्डिलौ ॥ १४६ ॥
खल्वाटः खलतिर्बभ्रुश्शिपिविष्टेन्द्रलुप्तिकौ ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
पातालकाण्डे भूताध्यायः)

(पातालकाण्डस्समाप्तः)

अथ सामान्यकाण्डः

गणाध्यायः

पूगप्रकरसंघातविसरव्रातसंचयाः ।
वारस्कन्धगणस्तोमसमवायचयव्रजाः ॥ १ ॥
सन्दोहनिवहव्यूहसमूहनिकराकराः ।
समुदायस्समुदयो निकुरुंबं कदम्बकम्॥ २ ॥
बृन्दं जातं चक्रवालं जालकं पेटकं जटा ।
धान्यादिबृन्दे कूटोऽस्त्री राशिपुंजोत्करा नरि ॥ ३ ॥
बृन्दे तिरश्चां यूथोऽस्त्री निकायस्तु सधर्मणाम् ।
संघसार्थौ तु जन्तूनां वर्गस्तु सदृशां गणे ॥ ४ ॥
पशूनां समजोऽन्येषां समाजो धीमतां सभा ।
उद्भिज्जानां तु षण्डोऽस्त्री स्कन्धोऽश्वनरहस्तिनाम् ॥ ५ ॥
पटल्यपुं सुश्लिष्टानां सजातीयगणे कुलम् ।
शौककापोतशाबाद्याश्शुकादीनां गणे नपुम् ॥ ६ ॥
स्त्री गोत्रप्रत्ययान्तेभ्यस्स्यादौपगवकादिकम् ।
माणवानां तु माणव्यं बाडब्यं तु द्विजन्मनाम् ॥ ७ ॥
राजन्यकं मानुष्यकं राजकं च पृथक् पृथक् ।
गार्भिणं यौवनं तासां गाणिक्यं गणिकागणे ॥ ८ ॥
जनबन्धुगजग्रामसहायानां गणे स्त्रियः ।
जनताबन्धुतेत्याद्या बाडबं बडवागणे ॥ ९ ॥
हास्तिकमौष्ट्रकमौक्षकमौरभ्रकमाजकं गजादीनाम् ।
एवं धैनुकवात्सकमाश्वीयं त्वाश्वमश्वानाम् ॥ १० ॥
सवर्मणां कावचिकं पादातं पादचारिणाम् ।

आपूपिकं शाष्कुलिकमित्यादिकमचेतसाम् ॥ ११ ॥
कैदारिकं तु कैदार्यं क्षैत्रं कैदारकं समम् ।
केशानां कैशिकं कैश्यं खल्या तु खलिनी समे ॥ १२ ॥
भैक्षसाहस्रकारीषवार्मणानि च तद्गणे ।
रथकड्या तु रथ्या स्याद् गोत्रा गव्या च गोगणे ॥ १३ ॥
धूम्या वात्या पाश्या हल्या गल्या नव्या वन्या तृण्या ।
पृष्ठ्यं तत्तद्वृन्दे सर्वं पार्श्वं बृन्दे पर्शूनां स्यात् ॥ १४ ॥
मिथुनं द्वितयं द्वैतं द्वयं द्वंद्वं युगं यमम् ।
यमलं युगलं युग्मं युतकं च द्वयोर्गणे ॥ १५ ॥
त्रयं त्रयाणां त्रितयं मिथुनं तद्वति त्रिषु ।
स्त्रीपुंसयोस्तु मिथुनं कशिपुः स्त्र्यन्नवस्त्रयोः ॥ १६ ॥
औशीरं शय्यासनयोर्लिंगं बुद्ध्यादिसंगतौ ।
ग्रामः परोऽस्त्राद्विषयात् (गुणाद्) भूतेन्द्रियार्थकात् ॥ १७ ॥
पक्षः पाशश्च हस्तश्च केशार्थेभ्यः परो गणे ।
पशूनां गोयुगं युग्मे तत्तदाह्वयपूर्वकम् ॥ १८ ॥
गणपूरणं गणतिथं पूगतिथं चैवमेव संघतिथम् ।
बहुतिथसंवत्सरतममासतमान्यर्धमासतमम् ॥ १९ ॥
यावतिथैतावतिथे तावतिथं कतिथमपि च कतिपयथम् ।
पंचमसप्तमनवमान्यष्टमदशमद्वितीयानि ॥ २० ॥
षष्ठं प्रथमतृतीये तुरीयतुर्यं चतुर्थं च ।
द्वादशमेकादशमिति रूपं स्याद्विंशतेरर्वाक् ॥ २१ ॥
विंशं विंशतितममेकविंशमितिवत्परं द्विधा सर्वम् ।
षष्टितममितिवदेकं रूपमसंख्यादिषष्ट्यादेः ॥ २२ ॥
शततममेकशततमं सहस्रतममिति च सर्वमेकविधम् ।

ओजमयुग्मं युग्मं युगिति द्वितीयतुर्यादि ॥ २३ ॥
त्रिष्वेते पूरणार्थास्स्युश्शब्दा गणतिथादयः ।
आवलिः पद्धतिः पङ्क्तिरालिर्लेखा च मालिका ॥ २४ ॥
एकादयश्च संख्येये शब्दाः प्राग्विंशतेस्त्रिषु ।
द्वित्रा द्वौ वा त्रयो वा स्युरेवं त्रिचतुरा अपि ॥ २५ ॥
चतुःपंचाः पंचषाश्च षट्सप्ताद्याश्च तादृशाः ।
स्त्री पङ्क्तिर्विंशतिस्त्रिंशच्चत्वारिंशच्च पंचाशत् ॥ २६ ॥
षष्टिस्सप्तत्यशीतिश्च नवतिश्च दशोत्तराः ।
क्रमेणाथ परेणाथ परे दशगुणोत्तराः ॥ २७ ॥
शतं सहस्रमयुतं नियुतं प्रयुतार्बुदे ।
न्यर्बुदं बृन्दखर्वे च निखर्वं शंखमंबुजम् ॥ २८ ॥
समुद्रो मध्यमन्तं च परार्धं च यथाक्रमम् ।
परं परार्धाद्द्विगुणमथ स्त्री कोटिरर्बुदे ॥ २९ ॥
व्यत्यासेन तु दृश्येते नियुतप्रयुते क्वचित् ।
बृन्दादिषु तु षट्स्वन्ये निखर्वं बद्धमक्षितम् ॥ ३० ॥
व्योम चांतश्च सर्वश्च समुद्राद्यास्तु वा त्रिषु ।
अन्ये त्वाहुश्शतं कोटिश्शंकुर्बृन्दं महागणः ॥ ३१ ॥
पद्मं महांबुजं चेति क्रमाल्लक्षगुणोत्तरम् ।
सहस्राणां शते लक्षा लक्षं च नियुतं च तत् ॥ ३२ ॥
पङ्क्त्यादयस्स्युस्संख्यायां संख्येयेषु च वस्तुषु ।
संख्यायां द्व्येकबहुतास्संख्येयेषु सदैकता ॥ ३३ ॥
तद्यथा विंशतिर्गावस्स्यादृत्तौ जातु नैकता ।
तद्यथा विंशतिर्विप्रास्तिस्रो विंशतयो भटाः ॥ ३४ ॥
बहुव्रीहौ बहुवचो वाच्यलिंगं च तद्यथा ।

उपविंशैर्भुजैर्भुक्तमुपात्रिंशा अजा इति ॥ ३५ ॥
कला गणनसंख्याने हननं ताडनं समे ।
वर्गस्तावत्कृतिश्चेति तावत्कृत्वः कृतेर्द्वयम् ॥ ३६ ॥
तन्मूले तु पुमान्हेतुर्गच्छा वांछितराशयः ।
गंडः कपर्दाश्चत्वारस्ते बोध्री पंच तद्वयम् ॥ ३७ ॥
विन्दुकोऽस्त्री तद्द्वये तु पणपाणिकपादिकाः ।
क्रमात्ततोऽगजो रुच्यः कार्षिकश्च चतुर्गुणाः ॥ ३८ ॥
कार्षापणः कार्षिकस्स्यात् स षोडशपणः क्वचित् ।
लोहे विंशतिमाषोऽसौ कार्षिके ताम्रिके पणः ॥ ३९ ॥
ताम्रकर्षकृता मुद्रा क्वचित्कार्षापणः पणः ।
स एव चाधिकेत्युक्तो धानका तच्चतुष्टयम् ॥ ४० ॥
ता द्वादश सुवर्णोऽस्त्री निष्को दीनार इत्यपि ।
साशीतिपणसाहस्रो दण्ड उत्तमसाहसः ॥ ४१ ॥
त्रसरेणुभिरष्टाभिर्लिक्षा सैव मरीचिका ।
रथरेणुश्च रेणुश्च तास्तिस्रो राजसर्षपः ॥ ४२ ॥
घुरणश्च यवाग्रश्च ते त्रयो गौरसर्षपः ।
तेऽष्टौ यवष्षोडश तु यवा माषोऽथवा त्रिभिः ॥ ४३ ॥
यवैर्गुंजा पंच गुंजा माषः कुप्ये तु सप्त ताः ।
रूप्यमाषो द्विगुंजो वा धरणं षोडशैव ते ॥ ४४ ॥
शतमानं तु दशभिर्धरणैः पलमेव च ।
माषस्तण्डुलमात्रो वा हेम्नस्तैरष्टभिः पणः ॥ ४५ ॥
निष्कोऽस्त्री विंशतिपणस्तेऽष्ट वा दश वा पलम् ।
यः पंचकृष्णलो माषः कुप्ये वा सप्तकृष्णलः ॥ ४६ ॥
तौ द्वौ माषावर्णिका स्याल्लोहितीकं त्रिमाषकम् ।

शाणो मण्डः पिचूलं च माषास्स्युश्चतुरादयः ॥ ४७ ॥
मक्षुणं सप्तमाषं स्यादण्डिका स्याच्चतुर्यवा ।
द्रक्षणं द्रक्षुमं कोलं वटकं चाष्टमाषके ॥ ४८ ॥
तृतीये ध्वानका शाणभागे माषास्तु षोडश ।
सुवर्णोऽक्षः पिचुः पाणिः कर्षोऽस्त्री क्रोडबिंदुके ॥ ४९ ॥
बिडालपादकं हंसपदं ग्रासग्रहं तलम् ।
शतमानं तु कर्षे द्वे शुक्तिरष्टमिका न ना ॥ ५० ॥
ते द्वे चतुर्थिका वा स्त्री निकुंच्याज्यपलानि च ।
बिल्वः प्रकुंचं मुष्टिश्च हेम्नोऽक्षे विस्तवारटौ ॥ ५१ ॥
पादिकं ताम्रकर्षं स्यादिन्दुस्स्याद्रजते पले ।
कुरुविस्तः पले हेम्नः प्रसृनोऽस्त्री द्विमुष्टिके ॥ ५२ ॥
प्रसृतौ द्वावंजलिः स्यात् कुडपो वाहिकोऽध्युषः ।
तौ द्वौ मान्यष्टमानं च ते द्वे प्रस्थस्स कुप्यके ॥ ५३ ॥
द्वात्रिंशत्पलकोऽन्येषां द्वादशैव पलानि सः ।
चतुष्प्रस्थः पुना राशिर्महोद्रेको बृहाणकः ॥ ५४ ॥
पात्रं शूर्पावरं पिष्टं सेहिका ह्याढकोऽस्त्रियाम् ।
कंसं चाथ चतुष्के स्युर्द्रोणोऽस्त्री कलशो घटः ॥ ५५ ॥
अर्मणं नल्वलं शौर्पमुन्मानं तद्द्वयं पुनः ।
कुंभश्शूर्पोऽस्त्रियां तौ द्वौ गोणी वाहस्तु तद्द्वयम् ॥ ५६ ॥
तौ द्वौ खारी परे त्वेनां विदुः कुंभीं परे पुनः ।
खारीं कंसयुगेनान्ये मानीं वाहं परे विदुः ॥ ५७ ॥
वाहं केचिच्चतुःखारीं खारीभागं च गोणिकाम् ।
वाहं प्रस्थद्वयं केचित् कुंभानां विंशतिर्जटी ॥ ५८ ॥
दश कुम्भाः पांचमिकः कुंभोऽयमिति के चन ।

धारणं तु पलान्यष्टौ हेम्नस्ताम्रस्य सप्ततिः ॥ ५९ ॥
दशान्येषां शतं मानं सार्धै रूप्यपलैस्त्रिभिः ।
तुला पलशतं तास्तु दशार्क्षं घटिकोऽस्त्रियाम् ॥ ६० ॥
तौ तु द्वौ शाकटो भारश्शाकटीनश्शलाटवत् ।
भारा दश समं संगं धारभारं च शाकटम् ॥ ६१ ॥
आचितं द्व्याचितं होढं हेलकं समकं समम् ।
वाहितं भारितं चाष्टाद्वक्षाद्दशगुणाः क्रमात् ॥ ६२ ॥
माषश्शाणस्तलं मुष्टिरंजलिः प्रस्थ आढकः ।
द्रोणो गोणी च खारी च क्रमादेतच्चतुर्गुणम् ॥ ६३ ॥
पाय्यं हस्तादिभिर्मानं द्रुवयं कुडबादिभिः ।
पौतवं तुलया तस्य सूत्रं स्याद्रागसूत्रकम् ॥ ६४ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
सामान्यकाण्डे गणाध्यायः)

धर्मकर्माध्यायः

रूपं तत्त्वं सतत्त्वं च स्वरूपं च सलक्षणम् ।
सहजं निजमाजानं धर्मसर्गौ निसर्गवत् ॥ १ ॥
स्वभावः प्रकृती रीतिरवस्था तु दशा स्थितिः ।
प्रभावः प्रभवन्ती स्यात् प्रभुता प्रभविष्णुता ॥ २ ॥
परभागो गुणोत्कर्षः प्राग्भारोऽतिशयो भरः ।
विस्तारो विग्रहो व्यासस्स तु शब्दस्य विस्तरः ॥ ३ ॥
अनायासार्थकं फाण्टं दौर्मत्यं तु करैरकम् ।
विघ्नोऽन्तरायः प्रत्यूहो रोषे त्वादीनवाश्रवौ ॥ ४ ॥
दैर्घ्यमायाम आनाहः परिणाहो विशालता ।
वैपरीत्यं विपर्यासो व्यत्ययश्च विपर्ययः ॥ ५ ॥
व्यत्यासो व्यतिहारः स्यादन्तर्गडु निरर्थकम् ।
तत्क्षणं स्यादेकपदं यदृच्छा नियमोज्झितिः ॥ ६ ॥
वण्टो विभागो भागोंऽशः पादस्त्वंशश्चतुर्थकः ।
कला तु षोडशो भागो वारस्त्ववसरः क्षणः ॥ ७ ॥
प्रतिकूलानुकूलार्थे अपष्ठुरमपष्ठु च ।
पृष्ठमांसादनं पश्चाद्गतस्यार्थस्य गर्हणम् ॥ ८ ॥
आम्रेडनं झटप्पः स्यात् झंपस्संपातपाटवम् ।
कर्म क्रियाप्यनुष्ठानं तद्भेदा गमनादयः ॥ ९ ॥
यात्रा व्रज्या च गमनं प्रस्थानं च गतिर्गमः ।
चक्रावर्तो भ्रमो भ्रांतिर्भ्रमिर्घूर्णिश्च घूर्णनम् ॥ १० ॥
ईहनं शीघ्रगमनं सारणं छद्मना गतिः ।
व्रज्याटाट्या पर्यटनमल्पेऽध्वनि गतागतम् ॥ ११ ॥

सविकारा गतिस्सोरो भेलनं तरणं छ्वः ।
कादाचित्कस्तु भेयोऽसौ क्षेपो लंगनलंघने ॥ १२ ॥
निर्याणं स्यान्निर्गमनमंहनं वक्षसा गतिः ।
प्रतिबन्धः प्रतिष्टंभस्सम्बन्धः प्राप्तिरापनम् ॥ १३ ॥
निर्बन्धोऽभिनिवेशः स्यात् प्रवेशोऽन्तरगाहनम् ।
आस्यासनोपवेशश्च निवेशो रचना स्थितिः ॥ १४ ॥
अथाभ्यादानमारंभः प्रक्रमस्स्यादुपक्रमः ।
प्रत्युत्क्रमः प्रयोगः स्यादारोहणमभिक्रमः ॥ १५ ॥
आक्रमोऽभिक्रमः क्रान्तिर्व्युत्क्रमस्तूत्क्रमो मृतम् ।
विक्रमश्शौर्यकरणमत्याधानमतिक्रमः ॥ १६ ॥
भूमानं विक्रमः पद्भ्यां निर्हारोऽभ्यवकर्षणम् ।
अनुहारोऽनुकारः स्यात् परिहारो निवर्तना ॥ १७ ॥
प्रत्याहार उपादानमभिहारस्त्वभिग्रहः ।
समास उपसंहारस्समाहारस्समुच्चयः ॥ १८ ॥
अपहारस्त्वपादानं प्रहारस्त्वभिताडनम् ।
उपलंभस्त्वनुभवो विलंभस्त्वतिसर्जनम् ॥ १९ ॥
विप्रलंभो विसंवादः प्रतिलंभस्तु लंभनम् ।
स्वतंत्रवृत्तिर्व्युत्थानमभ्युत्थानं तु गौरवम् ॥ २० ॥
संस्थानं सन्निवेशः स्यादुपस्थानं तु संगतिः ।
धान्योत्क्षेपणमुत्कारः पराकारस्तु धिक्क्रिया ॥ २१ ॥
विकारो विप्रकारः स्यादाकारस्त्विग इंगितम् ।
उपक्रियोपकारः स्यादपकारोऽन्यतः कृतिः ॥ २२ ॥
प्रकार इत्थंभावः स्यादपकारोऽन्यपीडनम् ।
प्रत्याख्यानं निराकारः प्रत्यादेशो निरासवत् ॥ २३ ॥

परिणामोऽन्यथाभावस्सन्नामस्त्वन्यथाकृतिः ।
प्रणामः प्रणिपातः स्यादुन्नामस्तुंगतोन्नतिः ॥ २४ ॥
उद्योगोऽस्त्री समुत्थानं विनियोगोऽर्पणं फले ।
विधिर्नियोगस्संप्रेष उपयोगः फलक्रिया ॥ २५ ॥
संयोगसंप्रयोगौ संभेदस्सन्निपातसंश्लेषौ ।
संपाते विश्लेषे तु विप्रयोगविरहवियोगाः ॥ २६ ॥
विगमोऽपगमोऽपायो मेलने संगसंगमौ ।
शमथस्तु शमश्शान्तिर्दान्तिस्तु दमथो दमः ॥ २७ ॥
बंधनं प्रसितिर्बंधः क्लान्तिस्तु क्लमथः क्लमः ।
परिसर्या परीसारः परिसर्पः परिक्रमः ॥ २८ ॥
लवे विलावो लवनं तेमः स्तेमस्समुन्दनम् ।
प्रतिश्रवः प्रतिख्यातिरपेक्षा प्रतिजागरः ॥ २९ ॥
संयामसंयमौ यामो वियामो वियमो यमः ।
संवाहनं मर्दनं स्यात् पर्यवस्था विरोधनम् ॥ ३० ॥
संस्तवः स्यात्परिचय उद्जः प्रेषणे पशोः ।
पवनं पवनिष्पावौ जूतिस्तु जवनं जवः ॥ ३१ ॥
प्रेजनं स्यादपसरो रंधनं पचनं पचा ।
क्षयः क्षिया नयो नायो मदो मादः स्रवः स्रवः ॥ ३२ ॥
उद्वेग उद्भ्रमः श्रायः श्रयणं प्रमितिः प्रमा ।
स्फातिस्तु वृद्धिः स्फुरणं स्फुलनं क्षेपणं क्षिपा ॥ ३३ ॥
उद्यमो गुरणं श्च्योतिः प्रघारः प्रथनं प्रथा ।
भंगिस्तु व्याकृतिः खेदो निर्वेदो घटना घटा ॥ ३४ ॥
यत्प्रेषणं समाहूय तस्मिन् स्यात् प्रतिशासनम् ।
वंचनं त्वतिसंधानं व्यलीकं च प्रतारणम् ॥ ३५ ॥

निष्ठीवोऽस्त्री निष्ठीवनमपि निष्ठेवनं च निष्ठ्यूतिः ।
उपरत्यारत्यपरतिविरतय उपरमण उपरामः ॥ ३६ ॥
संविदागूः प्रतिज्ञास्थाप्यभ्युपायः प्रतिश्रवः ।
अंगीकाराभ्युपगमनियमाश्रवसंश्रवाः ॥ ३७ ॥
प्रणीतिः स्यादनुनयः प्रश्रयस्सांत्वनं तथा ।
सपत्राकृतिनिष्पत्राकृती त्वत्यन्तपीडने ॥ ३८ ॥
वर्णनं स्याद्विभजनं प्रवाहस्तु परंपरा ।
श्रन्थनं ग्रन्थनं गुंफस्संदर्भो रचना न ना ॥ ३९ ॥
विधूननं विधुवनं त्यागो हानं च वर्जनम् ।
आवर्जनं द्रवक्षेपे निधानं क्षेपणासने ॥ ४० ॥
संमूर्छनं व्यापनं स्यात् विदरस्स्फुटनं भिदा ।
आवर्तनं क्राथनं स्यात् क्रथनं पाकवर्तनम् ॥ ४१ ॥
संवीक्षणं विचयनं लोटनं तु विवेष्टनम् ।
इत्यादयः क्रियाशब्दा लक्ष्या धातुषु लक्षणैः ॥ ४२ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
सामान्यकाण्डे धर्मकर्माध्यायः)

गुणाध्यायः

गुणो जसुर्द्रव्यपदो द्वौ स्नेहे मार्जमार्जनौ ।
मसृणत्वे तु मारुंगक्रासनौ द्रवणे द्रुतिः ॥ १ ॥
खादीनां तु गुणाश्शब्दस्स्पर्शो रूपं रसः क्रमात् ।
गंधश्चेतीन्द्रियार्थास्ते विषया गोचराश्च ते ॥ २ ॥
सत्यं तथ्यमृतं सम्यक् समीचीनं तथार्थवाक् ।
कर्कशे परुषो रूक्षो मठरः खोरणः खरः ॥ ३ ॥
उत्क्षुद्रलोऽथ मसृणे श्लक्ष्णसोमालचिक्कणाः ।
पिच्छिले स्याद्विजविलः कठिने खरटः खटः ॥ ४ ॥
कठोरनिष्ठुरक्रूरदृढदारुणकक्खटाः ।
खरश्च सुकुमारे तु कोमलो मृदुलो मृदुः ॥ ५ ॥
शीतले शीकरः शीतस्तुषिकस्सुषिमो जडः ।
समीकस्सोलिकस्सोलस्स्कन्दोलो मेकलस्तलः ॥ ६ ॥
तुषारश्शिशिरस्स्फीतस्सेभ्यस्सीमो हिमोऽपि च ।
उष्णं ज्वलः खरः क्रूरो बालस्तिग्मः कुशश्चुपः ॥ ७ ॥
सोमलोऽवह्निको व्यक्तस्तालको जलशीनकः ।
अङ्गारो दहनस्तप्तः प्रुष्वो धूम्रः प्रतापनः ॥ ८ ॥
तीक्ष्णश्चण्डोल्बणप्रोन्द्रकरालिविकरालिनः ।
मन्दोष्णमोष्णं कोष्णश्च कवोष्णश्च कदुष्णवत् ॥ ९ ॥
शुक्ले शुभ्रशुचिश्वेताः पुण्ड्रको धवलोऽर्जुनः ।
अवदातस्सितो गौरो विशदश्येतपाण्डराः ॥ १० ॥
काले कृष्णासितश्यामनीलश्यामलमेचकाः ।
रोहिते लोहितो रक्तो हारिद्रे पीतपीतले ॥ ११ ॥

उत्पिशस्तु सितश्यामे हरिणे पाण्डुपाण्डरौ ।
कपोतस्तु कपोताभः पद्मः पीतसितासितः ॥ १२ ॥
पिंजो नीलसितश्यामस्सोवालः कृष्णधूमलः ।
सितकाचस्तु पिंगाणः कण्डारस्सितकाचरः ॥ १३ ॥
वरालस्सितपिंगाणः स्तोकपाण्डुस्तु धूसरः ।
कोसलः पाण्डुलः श्यामश्चाटः कृष्णहरिस्सितः ॥ १४ ॥
वलक्षस्तु सितश्यामस्सैराभः श्वेतपीतलः ।
सितपीतहरिन्नीलस्तरलो वृद्धपत्रवत् ॥ १५ ॥
रक्तपीतासितश्येते बोलः कारीषभस्मवत् ।
उत्पिशाद्यास्त्वमी मिश्रवर्णाश्शुक्लप्रधानकाः ॥ १६ ॥
शोणोऽरुणश्च संध्याभः श्वेतरक्तस्तु पाटलः ।
मरालोऽल्पः पीतरक्तः पीतरक्तस्तु पिंजरः ॥ १७ ॥
बभ्रुः कडारः कपिलो विदग्धो दुष्टरक्तवत् ।
श्यावे तु कपिशः पिंगे पिशंगः कद्रुपिंगलौ ॥ १८ ॥
नीलपीतारुणश्शारो जोणालो नीललोहितः ।
इति लोहितवर्गीणा अथ पीतप्रधानकाः ॥ १९ ॥
सेरालोऽल्पसितः पीतः पेरालः पीतधूमलः ।
पीतश्यामल ओरालो गौरः स्यात्पीतलोहितः ॥ २० ॥
कीनाशः पीतहरितो हरितो नीलपीतलः ।
कृष्णवर्ग्याः पुनर्धूम्रधूमलौ कृष्णलोहिते ॥ २१ ॥
पीतकृष्णहरिद्राभः काचरः कृष्णधूमलः ।
कृष्णपीतस्तु काचोऽथ पालाशो हरितो हरित् ॥ २२ ॥
तारावतारकिर्मीरशबलैतास्तु चित्रके ।
स चान्योन्यानवष्टंभान्नानावर्णसमुन्नयः ॥ २३ ॥
कर्बुरश्शुक्लहरित आरुः स्यात्कृष्णपिंगलः ।

सितकृष्णस्तु कल्माषः पिंजूषस्सितकाचरः ॥ २४ ॥
कृष्णरक्तसितश्शारः किमिरस्सितलोहितः ।
मधुरस्तु रसज्येष्ठो गुली स्वादुर्मधूलकः ॥ २५ ॥
अम्लस्तु पाचनश्शुक्तो लवणस्तु पटुस्सरः ।
ऊषणस्तु कटुस्तीक्ष्णस्तिक्तस्तु विसरः कटुः ॥ २६ ॥
कषायोऽस्त्री स्वप्रतिष्ठस्तुवरो मधुरांगकः ।
मधुराम्लौ सलवणौ कटुतिक्तकषायकाः ॥ २७ ॥
षट् ते मूलरसाश्शेषा रसका योगयोनयः ।
स्युश्शाडववराश्यूषाः श्यूष आसोऽपि च क्रमात् ॥ २८ ॥
अम्लाद्या मधुरोपेतास्साम्लास्तु लवणादयः ।
चाटसस्तीक्ष्णचो रूषश्शुक्तश्च लवणेन तु ॥ २९ ॥
युक्ता वैरवारकः क्षारस्स्वाद्यश्च कटुकादयः ।
तिक्तिकः कटुतिक्ते स्यात् कुल्या कटुकषायके ॥ ३० ॥
तैलित्सस्तिक्तकाषाय एवं पंचदश द्विकाः ।
क्रमेण शोणिकः श्यावो रातपं रागशालवः ॥ ३१ ॥
सस्वाद्वम्ला लवणाद्याः सस्वादुलवणेषु तु ।
कटुकादिषु कट्वारो माधुरो मधुकः क्रमात् ॥ ३२ ॥
तिक्तकषायौ सस्वादुकटू मधुमधूलिकौ ।
स्वादुतिक्तकषाये तु मधूलोऽमी दश त्रिकाः ॥ ३३ ॥
कट्वाद्यास्साम्ललवणा बोसरः खलुषः क्रमात् ।
कोलश्चाथो साम्लकटू कलुषत्रिखरौ क्रमात् ॥ ३४ ॥
कषायतिक्तौ सोलस्तु शुक्तितिक्तकषायके ।
अम्लतिक्तकषायेऽस्मिन् बालाम्लो बालचूतकः ॥ ३५ ॥
कषायतिक्तौ सपटुकटू वेलानवेलजौ ।
कषायतिक्तलवणेऽसोलोऽथैलारसालकः ॥ ३६ ॥

कटुतिक्तकषाये स्यात्तदेवं विंशतिस्त्रिकाः ।
स्वाद्वम्ललवणोपेताः कट्वाद्या मधुमालकः ॥ ३७ ॥
मधुबोलस्सोरणश्च क्वचिदंत्यः करोलकः ।
सस्वाद्वम्लकटौ तिक्ते लीसुषः परुषः पुनः ॥ ३८ ॥
कषायेऽत्रैव कलुषाकषायौ जालनः पुनः ।
स्वाद्वम्लतिक्ततुवरे सस्वादुलवणोषणे ॥ ३९ ॥
रसकोपशाडबिकौ कषाये वलजः पुनः ।
तिक्ते तिक्तपटुस्वादुकषाये फलसोत्थुसौ ॥ ४० ॥
सस्वादुकटुतिक्ते तु कषाये स्यात्कलापकः ।
जलोलकस्साम्लपटुकटौ तिक्ते कषायके ॥ ४१ ॥
तुवरः स्यात्कुवेलश्च खरस्तु लवणे युते ।
अम्लतिक्तकषायैस्तैस्संयुते पलुषः कटौ ॥ ४२ ॥
कट्वाद्या लोडकोऽस्त्रचेवं चतुष्का दश पंच च ।
स्वादुमेकं विहायान्ये युक्ताः पंच स्युरोलकः ॥ ४३ ॥
आलुकस्तु विहायाम्लं पटुं हित्वा परांजनः ।
ओलकः कटुकं हित्वा विना तिक्तेन चोलकः ॥ ४४ ॥
समोलकः कषायेण षडेवं पंचका रसाः ।
षट्कस्त्वेकष्षड्रसः स्यात् त्रिषष्टिःस्युस्ततो रसाः ॥ ४५ ॥
मधुराम्लादिसंज्ञाश्च शाडवादौ समुन्नयेत् ।
न स्यात्पूर्वरसस्याख्या परावररसाह्वयात् ॥ ४६ ॥
सुरभ्यसुरभी गन्धौ विभिन्नौ तौ च योगतः ।
बहुधा तत्र सुरभिः कटुस्तिक्तः कषायकः ॥ ४७ ॥
समष्टिरप्यतोऽन्यो यो गन्धोऽसुरभिरित्यसौ ।
मल्लिकायां स्थितो गन्धो मङ्गल्या मङ्गलश्च सः ॥ ४८ ॥
जात्यां सौमनसो नागकेसरे गन्धसारणः ।

चंपके सुरभिः पद्मे वासनः कुटजे घुणः ॥ ४९ ॥
कस्तूरिकायामामोदः कुंकुमे पलशीनकः ।
पारिहाव्यो मरुवके पाटले तृणशोणकः ॥ ५० ॥
चन्दने चन्द्रिकस्साले शोणो गन्धिक उत्पले ।
केतके शोणितं सर्जधूपे सरलशोणिकः ॥ ५१ ॥
वकुले स्यात् परिमलो वलनोऽगरुधूपके ।
सहकारे सरलिको गुग्गुलौ त्ववलोलुकः ॥ ५२ ॥
कुन्दोपरालो मदने दुलो जम्बीर(के स्थितः) ।
मल्ल्यां (स्थितस्तु) खवुकः कर्पूरे मुखवासनः ॥ ५३ ॥
आ ये समशनोऽशोके सुरवः तिलके कुलः ।
गात्रे गन्धो गन्धके तु गन्धिकः पित्तले लसः ॥ ५४ ॥
गुदवायौ तु दुर्गन्धः किट्टे कोलः कफे घनः ।
मत्स्यत्वच्यामिषो निंबे तिक्तको गोमुखे सणिः ॥ ५५ ॥
उद्दंशे देहलिर्गोविण्मूत्रयोर्मुकमुर्मुरौ ।
शुक्ले मांसिर्मदे रूक्षो मूत्रिते त्वन्धमेहलः ॥ ५६ ॥
स्नेहदोषे मेचटिको गूथे स्थालिकवैणिकौ ।
चिस्रो यकृति पूये तु पूतिर्मूत्रे तु मेहलः ॥ ५७ ॥
दुष्टव्रणे तु कथितो रुधिरे त्वाममांसकः ।
गन्धशब्दास्त्वमी योज्यास्साम्याद्द्रव्यान्तरेष्वपि ॥ ५८ ॥
एते सत्यादयश्शब्दाश्शब्दस्पर्शादिगोचराः ।
उक्तलिङ्गा गुणार्थास्ते सर्वेऽपि गुणिनि त्रिषु ॥ ५९ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
सामान्यकाण्डे गुणाध्यायः)

अर्थवल्लिङ्गाध्यायः

गुणयुक्तं क्रियायुक्तं द्रव्ययुक्तं च वक्ति यः ।
स शब्दो वाच्यवल्लिङ्गो बालो वक्ता धनी यथा ॥ १ ॥
बालो डिंभोऽर्भकश्शावः कुमारो दारकः शिशुः ।
अप्युत्तानशयो वत्सः स्तनपस्तु स्तनन्धयः ॥ २ ॥
वटुर्माणवकोऽथ स्याद्वयस्स्थस्तरुणो युवा ।
जीनो जीर्णो वृद्धवयाः प्रवयाः स्थविरो जरन् ॥ ३ ॥
वर्षीयान् दशमी ज्यायान् कनिष्ठोऽवरजोऽनुजः ।
जघन्यजो यवीयांश्च पूर्वजे त्वग्रियोऽग्रजः ॥ ४ ॥
पितुर्विभक्तस्संसृष्टी भ्रात्रार्थेनैकतां गतः ।
पृश्निः किरातोऽल्पतनुर्दुर्बलस्तु कृशस्तनुः ॥ ५ ॥
पीनस्तु पीवरः पीवा प्रबलो मांसलोंऽसलः ।
सिंहसंहननः स्वंगस्तुण्डिरुन्नतनाभिकः ॥ ६ ॥
पिचण्डिलस्तूदरिलस्तुन्दिलस्तुन्दितुन्दिकौ ।
वलिनो वलिभो बिभ्रद्वली राजीस्तु राजिलः ॥ ७ ॥
एवं सिरालमणिलौ प्रलंबाण्डस्तु मुष्करः ।
केशवः केशिकः केशी रोमशो लोमशस्समौ ॥ ८ ॥
श्मश्रुलो जटिलश्चैवं दन्तुरः स्यादुदग्रदन् ।
किरिभस्तद्विपर्यासे मिर्मिरः स्तब्धलोचनः ॥ ९ ॥
आसीन उपविष्टस्स्यादूर्ध्वज्ञुस्तूर्ध्वजानुकः ।
संज्ञुस्संहतजानुस्स्यात् प्रज्ञुः प्रगतजानुकः ॥ १० ॥
विकलांगस्तु पोगण्डो गड्डुले न्युब्जकुब्जकौ ।
खुरणास्स्यात् खुरणसो नःक्षुद्रः क्षुद्रनासिकः ॥ ११ ॥

खरणास्स्यात् खरणसो विग्रो विगननासिकः ।
नतनासेऽवटीटस्स्यादवनाटोऽप्यवभ्रटः ॥ १२ ॥
केकरो वलिरोऽनेडमूकोऽन्धः काण एकदृक् ।
एडस्तु वधिरः कण्व एडमूकस्त्ववाक्छ्रुतिः ॥ १३ ॥
अनेडमूकस्तु जडो जलो मूकः कलोऽप्यवाक् ।
पंगुः श्रोणे खंजकोलौ खोडेऽथ कुकरे कुणिः ॥ १४ ॥
शिपिविष्टस्तु दुश्चर्मा दुर्बालश्च क्लिनग्नकः ।
क्षपणश्रमणौ नग्नो नग्नाटश्च दिगंबरः ॥ १५ ॥
आजीवो जीवको जैनो निर्ग्रन्थो मलवार्यपि ।
हृदयालुस्सुहृदयो महेच्छस्तु महाशयः ॥ १६ ॥
प्रौढः प्रगल्भः प्रतिभायुक्तोऽन्यस्त्वपगल्भकः ।
धृष्टो धृष्णुर्वियातश्च शालीनस्तु विपर्यये ॥ १७ ॥
अधीरे कातरत्रस्नुभीरुभीरुकभीलुकाः ।
दरिते भीतचकितत्रस्ताः स्निग्धस्तु वत्सलः ॥ १८ ॥
प्रवीणोऽभिजनोऽभिज्ञो विज्ञो वैज्ञानिकः कृती ।
कृतकृत्यः कृतमुखो निष्णातो दक्षशिक्षितौ ॥ १९ ॥
अग्राम्ये सरलोदारविदग्धच्छेकदक्षिणाः ।
गर्विते स्तब्ध उद्ग्रीवो वाहो धीररस इत्यपि ॥ २० ॥
मूर्खे त्वनेडो देवानांप्रियो यो नामवर्जितः ।
अपि वैधेयमूढाज्ञा मातृशिष्टयथोद्गतौ ॥ २१ ॥
नीचे तु हीनापशदपामरेतरबर्बराः ।
नैकृतस्स्यान्नैकृतिकश्शठः कौनृतिकोऽनृजुः ॥ २२ ॥
कुहकस्स्यात्कापटिको दाण्डाजिनिकजालिकौ ।
ढौण्डुको ढण्डुकश्चाथ कोलाकोऽर्थरतस्सदा ॥ २३ ॥

क्रूरो नृशंसोऽप्यदये धूर्ते व्यंसकवञ्चकौ ।
कौक्कुटो मायिको मायी मायावी प्रातिहारिकः ॥ २४ ॥
ना दुर्जनः खलः कर्णेजपः पिशुनसूचकौ ।
कद्वदः कुत्सितोऽत्यर्थं परिभोक्ता गुरुस्वभृत् ॥ २५ ॥
नीलीरागः स्थिरप्रेमा हरिद्रारागकः पुनः ।
अस्थिरप्रेम्णि गोष्ठश्वः पुनस्स्थाने स्थितो द्विषन् ॥ २६ ॥
अन्वेष्टा स्यादनुपदी चिद्रूपस्तु सुमानसः ।
स्वच्छन्दोऽपावृतस्स्वैरी स्वतंत्रो निरवग्रहः ॥ २७ ॥
परच्छंदः पराधीनः परवान् परतंत्रकः ।
निघ्नः प्रसव्य आयत्तो विधेयो गृह्यको वशः ॥ २८ ॥
अहंयुस्स्यादहंकारी शुभंयुस्तु शुभान्वितः ।
सूक्ष्मदर्शी कुशाग्रीयधीर्विलक्षस्सविस्मयः ॥ २९ ॥
यद्भविष्यो दैवपरो यद्वदः स्यादनुत्तरः ।
परीक्षकः कारणिक उद्युक्ते प्रसितोत्सुकौ ॥ ३० ॥
अन्तर्वाणिश्शास्त्रवित्स्यादविनीतस्समुद्धतः ।
प्रत्युत्पन्नमतिस्तु स्यात्तत्कालोत्पन्नधीर्नरः ॥ ३१ ॥
प्रणेयः प्रश्रितो वश्यो विधेयो निभृतो यतः ।
क्रोधनः कोपनोऽमर्षी चण्डस्तु भृशकोपनः ॥ ३२ ॥
सहिष्णुस्सहनस्सोढा तितिक्षुः क्षमिता क्षमी ।
हर्षमाणो विकुर्वाणः प्रमना मुदितस्समुत् ॥ ३३ ॥
दुर्मना विमना अन्तर्मनास्स्यादुत्क उन्मनाः ।
दोषदर्शी पुरोभागी कमनः कामनोऽनुकः ॥ ३४ ॥
कामुकः कमिताभीकः कम्रः कामयिताभिकः ।
तृष्णक्कु गर्धनो गृध्नुः लिप्सुर्लुब्धोऽभिलाषुकः ॥ ३५ ॥

लोलुपे लोलुभो लोलो लंपटो लालसोऽपि च ।
बुभुक्षुः क्षुधितश्श्रान्तो जिघत्सुरशनायितः ॥ ३६ ॥
पिपासितस्तु तृषितः पिपासुस्तर्षितस्सतृट् ।
मत्ते शौंडोत्कटक्षीबाश्श्राद्धः श्रद्धालुरास्तिकः ॥ ३७ ॥
नास्तिकस्तद्विपर्यासे गृहयालुर्ग्रहीतरि ।
संशयालुस्तु संदेग्धा पतयालुस्तु पातुकः ॥ ३८ ॥
दयालुः स्यात्कारुणिकोऽनुकंप्यः कारुणस्समौ ।
स्वप्नक् शयालुर्निद्रालुर्निद्राणश्शयितस्समाः ॥ ३९ ॥
लज्जाशीलोऽपत्रपिष्णुर्वर्निष्णुर्वर्त्तनस्समौ ।
निराकरिष्णुः क्षिप्नुस्स्यात् वर्धिष्णुर्वर्धनस्समौ ॥ ४० ॥
उन्मदिष्णुस्तु सोन्मादोऽलङ्करिष्णुस्तु मण्डनः ।
भूष्णुर्भविष्णुर्भविता प्रजनिष्णुस्तु भावुकः ॥ ४१ ॥
उत्पतिष्णुस्तूत्पतिता रोचिष्णू रोचनस्समौ ।
स्थास्नुस्तु स्थायुकस्स्थायी शरारुर्हिंस्रघातुकौ ॥ ४२ ॥
वेदिता विदुरो विन्दुस्सान्द्रस्स्निग्धस्तु मेदुरः ।
आशंसुराशंसितरि वन्दारुरभिवादकः ॥ ४३ ॥
जागरूको जागरिता श्लक्ष्णवाक् तु प्रियंवदः ।
शक्लो मधुरवाक् चाथ रूक्षो लूक्षो विपर्यये ॥ ४४ ॥
वदो वदावदो वक्ता वागीशो वाक्पतिस्समौ ।
वाचोयुक्तिपटुर्वाग्ग्मी वावदूकश्च दक्षवाक् ॥ ४५ ॥
जल्पाकस्त्वपि वाचालो वाचाटो बहुगर्ह्यवाक् ।
मुखरो दुर्मुखोऽबद्धमुखो मातृमुखोऽपि च ॥ ४६ ॥
कद्वदो गर्ह्यवादी स्याद्घोहलोऽस्फुटभाषणः ।
अधरो दीनवादी स्यात्सम्मुखः प्रतिभानवाक् ॥ ४७ ॥

नानीकरस्तु नानीकवाक् स्वनोऽशोभनस्वरः ।
कुवदे कुचरश्शब्दकारे रवणशब्दनौ ॥ ४८ ॥
व्युत्पन्नः प्रहतः क्षुण्णो वचनेस्थित आश्रवः ।
परान्नः परपिण्डादः परजातपरैधितौ ॥ ४९ ॥
सर्वान्नीनस्सर्वभक्ष आमिषादी तु शौल्किकः ।
आत्मंभरिः कुक्षिभरिः भक्षको घस्मरोऽद्मरः ॥ ५० ॥
आद्यूनस्स्यादौदरिको विमुक्तो विजिगीषया ।
ह्रीणो ह्रीतो लज्जितस्स्यादन्वेष्टा तीक्ष्णसाधनैः ॥ ५१ ॥
अद्भुते धीरविस्रब्धावुत्तालः कर्मणि द्रुतः ।
कुडुंबव्यापृते तु द्वावभ्यागारिक उत्थितः ॥ ५२ ॥
दीर्घदृष्टिस्तु यो दूरादर्थानर्थौ निरीक्षते ।
आमुष्यायण उत्पन्नः प्रख्यातकुलतः पितुः ॥ ५३ ॥
वैरंगिको विरागार्ह उत्पश्यः पुनरुन्मुखः ।
चतुरः पेशलो दक्षस्सूत्थानः पटुरुष्णकः ॥ ५४ ॥
मन्दस्तुन्दपरिमृज आलस्यश्शीतकोऽलसः ।
क्षेमंकरोऽरिष्टतातिश्शिवतातिश्शिवंकरः ॥ ५५ ॥
लक्ष्मीवान् लक्ष्मणश्श्रीलो महामात्रोऽधिकर्द्धिकः ।
उदारोदीर्णधन्यास्तु महात्मा सुकृतीति च ॥ ५६ ॥
समृद्धस्स्यादुपचितो धनवानस्तिमान् समौ ।
आढ्यस्त्विभ्यो धनी नेता त्वीश्वरो नायकः प्रभुः ॥ ५७ ॥
अधिभूरधिपोऽधीश ईशिताधिपतिः पतिः ।
ईशः परिबृढस्स्वामी स्थूललक्षो बहुव्यये ॥ ५८ ॥
कदर्ये कृपणक्षुद्रकिंपचानमितंपचाः ।
आशयश्चाप्यदाता च दरिद्रे स्यादकिंचनः ॥ ५९ ॥

अपि दुस्स्थक्रूरदीननीचदुर्गतदुर्विधाः ।
मार्गणस्स्याद्याचनको याचकोऽर्थी वनीपकः ॥ ६० ॥
आर्यः कौलेयको जात्यः कुलीनः कुलजोऽभिजः ।
जगत्त्रसचरप्राणमिषदिंगच्च जंगमम् ॥ ६१ ॥
स्थावरं तस्थिवच्चान्यदुभयं तु चराचरम् ।
वा क्ली प्रधानं प्रमुखप्रबर्हप्रवरोत्तमाः ॥ ६२ ॥
मुख्यवर्यवरेण्याश्च प्रवेकोऽनपरार्थ्यवत् ।
श्रेष्ठः प्राग्रहरं प्राग्रमग्रमग्रीयमग्रियम् ॥ ६३ ॥
परार्थ्यं ग्रामणीः स्पर्ध्यं जात्यं च वरमग्रणीः ।
उपाग्रस्तु गुणः पुंसि क्लीबे स्यादुपसर्जनम् ॥ ६४ ॥
तत्तु स्यादासेचनकं न तृप्तिर्यस्य दर्शनात् ।
पवित्रं प्रयतं पूतं मेध्यं शुद्धं शुचीति च ॥ ६५ ॥
निर्णिक्तं शोधितं मृष्टं निश्शोध्यमनवस्करम् ।
विमले वीध्रं मलिने द्वौ कच्चरमलीमसौ ॥ ६६ ॥
आत्तगन्धोऽभिभूतस्स्यात् बद्धे कीलितसंयतौ ।
आक्षिप्तो हतकः क्षिप्तो विक्लवो विह्वलस्समौ ॥ ६७ ॥
विहस्तो व्याकुलो व्यग्रश्चले संकुसुकोऽस्थिरः ।
व्यसनार्त्तस्तूपरक्त आततायी वधोद्यतः ॥ ६८ ॥
शत्रूणां तापयितरि द्विषंतपपरंतपौ ।
द्वेष्यस्त्वक्षिगतोऽनिष्टो दुर्भगोऽपि च विप्रिये ॥ ६९ ॥
चक्षुष्यस्सुभगः कान्तो दयितो वल्लभः प्रियः ।
गेहेनर्दी गृहेशूरः पिण्डीशूरो गृहे प्रभुः ॥ ७० ॥
वध्यो विष्यो विषेण स्यात् मुसल्यो मुसलेन च ।
निष्कासितोऽपकृष्टस्स्यादपध्वस्तस्तु धिकृतः ॥ ७१ ॥

कर्मक्षमोऽलंकर्मीणः कर्मशूरस्तु कर्मठः ।
कार्मस्तु कर्मशीलः स्याद्दीर्घसूत्रश्चिरक्रियः ॥ ७२ ॥
कर्मण्यकृत् कर्मकरः कर्मकारस्तु तत्क्रियः ।
निर्वार्यः कार्यकृद्यः स्याद्युक्तस्सन् सत्त्वसंपदा ॥ ७३ ॥
क्रियावान् कर्मवान् कर्मी कुण्ठो मन्दः क्रियासु यः ।
स आयश्शूलिको यस्स्यादन्वेष्टा तीक्ष्णसाधनैः ॥ ७४ ॥
गर्ह्योऽपकृष्टचेलार्वरेफयाप्याधमावमाः ।
प्रतिकृष्टावद्यखेटनिकृष्टाणककुत्सिताः ॥ ७५ ॥
जघन्यं तु कुपूयं स्यादसारं लघु फल्गु च ।
पुंस्यादिराद्यपौरस्त्यप्रथमप्रमुखादिमाः ॥ ७६ ॥
अग्र्यं त्वग्रिममग्रस्थं मध्यमीयं तु मध्यमम् ।
अन्त्ये जघन्यपाश्चात्यचरमान्तिमपश्चिमाः ॥ ७७ ॥
करंबः कंबरो मिश्रः संपृक्तः खचितस्समाः ।
चलाचलं तु प्रचलं चपलं चंचलं चलम् ॥ ७८ ॥
चिकुरं चटुलङ्कंप्रं पारिप्लवपरिप्लवौ ।
स्थास्न्वेकरूपं कूटस्थं स्थेयान् स्थेष्ठोऽप्यतिस्थिरे ॥ ७९ ॥
विशालमुरु विस्तीर्णं विपुलं पृथुलं पृथु ।
स्फारं भद्रं बृहद्व्यूढमुदूढं बहुलं बहु ॥ ८० ॥
प्रांशूच्चमुन्नतं तुङ्गमुदग्रं तूच्छ्रिताग्रकम् ।
न्यङ्नीचह्रस्वखर्वास्तु वामने दीर्घमायते ॥ ८१ ॥
विशालं विकरालं स्याद्विकटं च विशङ्कटम् ।
वर्तुलं निस्तलं वृत्तं सुवृत्तं परिमण्डलम् ॥ ८२ ॥
चिपिटः पिच्छितो व्यूढे स्थपुटं विषमोन्नतम् ।
आनतं तु नतं नम्रं बन्धुरं तून्नतानतम् ॥ ८३ ॥

क्षीर्णं क्षामं विलिष्टं स्यात् स्थूलं तु बहलं दृढम् ।
प्रभूतं प्रचुरं प्राज्यं बहलं बहुलं बहु ॥ ८४ ॥
अदभ्रमधिकं भूरि भूयिष्ठं पुरुहं पुरु ।
समग्रं सकलं सर्वं समस्तं निखिलाखिले ॥ ८५ ॥
अखण्डकृत्स्ननिश्शेषपूर्णविश्वसमानि च ।
खण्डनेमोनविकलाः पूर्णे भरितपूरितौ ॥ ८६ ॥
संपूर्णश्चाथ वशिकं शून्यं तुच्छश्च रिक्तकम् ।
पुराणे प्राक्तनप्रत्नपुरातनचिरन्तनाः ॥ ८७ ॥
नूत्ने त्वभिनवो नव्यो नवीनो नूतनो नवः ।
शाश्वते त्वमृतो नित्यस्सनातनसदातनौ ॥ ८८ ॥
सद्यस्तने तु साद्यस्कप्रत्यग्राभ्यग्रशारदाः ।
ह्यस्तनश्वस्तनाद्याः स्युर्ह्यआदिस्थेषु वस्तुषु ॥ ८९ ॥
कालवाच्यव्ययेभ्यः स्यादन्येभ्योऽपि तथा तनः ।
न्यक् स्यादधोमुखं न्युब्जमुदुब्जोत्तानमुन्मुखे ॥ ९० ॥
उदक्प्रत्यक् परागर्वाक् प्राक्च तिर्यगवागपाक् ।
विष्वक्चैवमुदीचीनप्रमुखाः स्युर्यथाक्रमम् ॥ ९१ ॥
दिग्देशकालवचनमुदगादिकमव्ययम् ।
दिग्देशकालसंबन्धिपदार्थेष्वभिधेयवत् ॥ ९२ ॥
यस्सहांचति सध्र्यङ् स विष्वद्र्यङ् विष्वगंचति ।
देवानंचति देवद्र्यङ् सध्रीचीनादि चोन्नयेत् ॥ ९३ ॥
अविलंबितमुच्चण्डं संशितं तु सुतेजितम् ।
उत्पिञ्जलं समुत्पिञ्जमिति द्वे भृशमाकुले ॥ ९४ ॥
अनादृते त्ववज्ञातमवतीर्णापहस्तितम् ।
चलितप्रेंखिताधूतवेल्लिताकंपिता धुते ॥ ९५ ॥

रुचिते हृद्यलषितवांछितेष्टेडितेहिताः ।
संवीतं स्याद्वलयितं वेष्टितं रुद्धमावृतम् ॥ ९६ ॥
नुन्नास्तनुत्तप्रहितक्षिप्तविद्धास्स्युरीरिते ।
बद्धे सन्नाहितं नद्धं मुद्रितं सन्दितं सितम् ॥ ९७ ॥
सन्तापितं धूपायितं दूनं तप्तश्च धूपिते ।
मार्गिते मृगितान्विष्टावन्वेषितगवेषितौ ॥ ९८ ॥
लब्धाप्तासादितप्राप्तभूतविन्नास्तु भाविते ।
प्रयत्ते मुदितप्रीतहृष्टास्सुहिततृप्तवत् ॥ ९९ ॥
आबर्हिते तूद्बृहितोन्मूलितोत्पाटितोद्धृताः ।
ऊतगोपायितत्रातत्राणगुप्तास्तु रक्षिते ॥ १०० ॥
मनिते विदितज्ञातौ बुधिते बोधबुद्धवत् ।
त्यक्ते तु विधुतोत्सृष्टहीनधूतसमुज्झिताः ॥ १०१ ॥
कृत्ते लूनच्छिन्नदातवृक्णच्छातच्छितार्दिताः ।
स्रस्ते भ्रष्टध्वस्तपन्नगलितस्कन्नविच्युताः ॥ १०२ ॥
प्रेंखोलितं तरलितं लुलितं प्रेंखितश्च तत् ।
भजमाने प्राप्तयुक्तन्याय्यान्यौपयिकोचिते ॥ १०३ ॥
न्यस्ते त्वारोपितोऽध्यस्तो निहितोऽपहितो हितः ।
उपसन्नं तूपनतमुपप्राप्तमुपस्थितम् ॥ १०४ ॥
शुश्रूषितं परिवसितमुपासितश्च वरिवसितश्च समम् ।
अपचायितं नमसितं नमस्यितं सममपचितश्च ॥ १०५ ॥
पणितपणायितपनिताः पनायितस्तुतनुतेडिताश्शस्ते ।
वर्णितगीर्णौ च तथा संगीर्णोपश्रुतौ प्रतिज्ञाते ॥ १०६ ॥
उन्नोत्ततिमितक्लिन्नस्नपितार्द्राणि सार्द्रवत् ।
स्युः प्रत्यवसिते प्सातजग्धान्नाशितखादिताः ॥ १०७ ॥

ग्रस्तग्लस्ताभ्यवहृतभुक्तभक्षितजक्षिताः ।
परिक्षिप्तं तु निवृतं निदिग्धोपचितौ समौ ॥ १०८ ॥
प्राप्ते प्रणिहितापन्नौ विस्मृतोऽन्तर्गतेऽस्मृते ।
संगूढं स्यात् संकलितं स्यन्नं रीणं स्नुतं स्नुतम् ॥ १०९ ॥
अवरीणो धिक्कृतस्स्याद्दृब्धे ग्रथितमुद्रितौ ।
संकीर्णे संकुलाकीर्णौ विस्तृते विसृतं ततम् ॥ ११० ॥
सिद्धे निर्वृत्तनिष्पन्नौ भिन्ने भेदितदारितौ ।
वेधितच्छिदितौ विद्धे तष्टत्वष्टौ तनूकृते ॥ १११ ॥
ऊतं स्यूतमुतं तन्तुसन्तते प्रार्थितेऽर्दितम् ।
उद्धृतं समुदस्तं स्यान्मर्मस्पृक् स्यादरुन्तुदम् ॥ ११२ ॥
गुण्डितं रूषिते क्लिष्टे क्लेशितं पूजितेऽञ्चितम् ।
ज्ञप्तं तु ज्ञपिते हन्नं गूने मीढं तु मूत्रिते ॥ ११३ ॥
पुषिते पुष्टमुद्गूर्णोद्यत(यत्ताः प्रयत्नवान्) ।
दमिते दान्तं शमिते शान्तमुद्वान्तमुद्गते ॥ ११४ ॥
पन्नं प्रपतिते सन्नं लिष्टे तुन्नं तु पीडिते ।
निष्पक्के क्वथितं सोढे क्षान्तं निचितमाचिते ॥ ११५ ॥
मुषिते लुण्ठितं यस्ते निसृष्टं वृद्धमेधिते ।
काचितं शिक्यिते दिश्यं दिग्भवेऽभ्रभवेऽभ्रियम् ॥ ११६ ॥
यज्ञियं यज्ञकर्मार्हे चक्षुष्यं चक्षुषे हितम् ।
तत्तद्गात्रभवे दन्त्यं हस्त्यमोष्ठ्यमितीदृशाः ॥ ११७ ॥
पुंसः पौंस्नम् स्त्रियाः स्त्रैणमग्नेराग्नेयमित्यपि ।
दण्डवान् दण्डिको दण्डीत्येवं नेयमदन्ततः ॥ ११८ ॥
व्रीहिणो व्रीहिमन्तस्स्युर्यवमन्तो यवान्विताः ।
निर्जने स्थान एकान्तं विविक्तं विजनं तथा ॥ ११९ ॥

छन्नं गुह्यं निश्शलाकं रहः क्लीबोऽथवाव्ययम् ।
गुह्यं रहस्यमित्येतावप्रकाश्येऽपि वस्तुनि ॥ १२० ॥
समं समानं सविधं सदृक्षं सदृशं सदृक् ।
तुल्यं सवर्णं शब्देभ्यः परे स्युः प्रतिमा प्रभा ॥ १२१ ॥
आभा प्रख्योपमाभिख्या प्रकारस्सन्निभं निभम् ।
निकाशाद्याश्च साम्यार्थास्समे स्युश्शब्दतः पराः ॥ १२२ ॥
परस्परं स्यादन्योऽन्यमितरेतरमित्यपि ।
वक्रं वृजिनमाविद्धमूर्मिमत् कुञ्चितं नतम् ॥ १२३ ॥
अरालं कुटिलं भुग्नमवक्रे प्रगुणोऽप्यृजुः ।
सत्वरं त्वरितं तूर्णमरं क्षिप्रं लघु द्रुतम् ॥ १२४ ॥
अजिरं चपलं शीघ्रमविलंबितमाशु च ।
विरलं तनु विश्लिष्टमघनं तलिनं तथा ॥ १२५ ॥
निबिडं निबिरीसं स्यात् घनं सान्द्रं निरंतरम् ।
विकटं तु विरूपं स्यात् संबाधस्संकटस्समौ ॥ १२६ ॥
प्रतीपं प्रतिकूलं स्यादनुकूलं विपर्यये ।
अनुलोममनूचीनं प्रतिलोमं विपर्यये ॥ १२७ ॥
अव्ययीभावोऽनुपदमन्वगन्वक्षमित्यपि ।
एकसर्गोऽनन्यवृत्तिरेकाग्रैकायनैकगम् ॥ १२८ ॥
अप्येकतान एकान्तोऽप्येकायनगतोऽपि च ।
साधारणं तु सामान्यं मोघं व्यर्थमपार्थकम् ॥ १२९ ॥
नित्यानवरताजस्रसतताश्रांतसंतताः ।
अनारतं चाविरतमसक्तं चानिशं नपुम् ॥ १३० ॥
अतिमात्रेऽतिमर्यादमतिवेलातिमानकम् ।
भृशमत्यन्तमत्यर्थमधिकोद्गाढनिर्भरम् ॥ १३१ ॥

तीव्रं तु गाढमेकान्तं नितान्तं दृढबाढवत् ।
वशोऽनर्गलमुद्दाममुच्छृंखलमयन्त्रितम् ॥ १३२ ॥
परोक्षेऽतीन्द्रियोऽध्यक्षप्रत्यक्षौ तु समक्षवत् ।
सकाशं स्यात् सन्निहिते समन्तं तु समन्तिकम् ॥ १३३ ॥
प्रकाशं प्रकटं स्पष्टमुल्बणं विशदं स्फुटम् ।
सुन्दरं रुचिरं रुच्यं मनोज्ञं मञ्जु मञ्जुलम् ॥ १३४ ॥
शोभनं सुषमं चारु हृद्यं चौक्षं मनोहरम् ।
न्युंखं हारि प्रियं साधु लडहं च मनोरमम् ॥ १३५ ॥
अल्पं सूक्ष्ममणु स्तोकं दभ्रं दहरमर्हकम् ।
किञ्चिन्मात्रम्मितं दभ्रं श्लक्ष्णं तनु तु पेलवम् ॥ १३६ ॥
अतिरिक्तोऽतिशयितो दृढस्समधिकोऽधिकम् ।
चतुरं पेशलं दक्षं कट्ठु तूल्बणमुत्कटम् ॥ १३७ ॥
विशेषणं क्रियायास्स्युस्समाद्याः क्ली च तद्यथा ।
पुत्रं धत्ते सममिति नित्याद्यास्तु गुणस्य च ॥ १३८ ॥
नित्यं धत्ते सितो नित्यमिति द्रव्ये पुनस्त्रिषु ।
उभयेऽपि यथा धत्ते समो नित्योऽर्थवानिति ॥ १३९ ॥
प्रथमं चरमं पूर्वमित्याद्यप्येवमुन्नयेत् ।
समीपनिकटाभ्यग्राभ्यर्णाभ्याशान्तिमा इव ॥ १४० ॥
सदेशसविधासन्नसन्निकृष्टसवेशवत् ।
उपकण्ठसमर्यादसवेधानि सनीडकम् ॥ १४१ ॥
उपान्ते विप्रकृष्टे तु दूरं व्यवहितं परम् ।
भासुरं भविकं भव्यं कल्याणं श्वोवसीयसम् ॥ १४२ ॥
श्वश्श्रेयसं शिवं भद्रं कुशलं सूनृतं शुभम् ।
श्रेयश्चैते समीपाद्या धर्मे क्ली तद्वति त्रिषु ॥ १४३ ॥

सुखं दुःखं मलं छिद्रं किलासं सिध्मममर्मरौ ।
रभसः पलितं श्वित्रमेतेऽपि त्रिषु धर्मिणि ॥ १४४ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
सामान्यकाण्डे अर्थवल्लिङ्गाध्यायः)

(सामान्यकाण्डस्समाप्तः)

अथ द्व्यक्षरकाण्डः

पुंलिङ्गाध्यायः

अथ काण्डैरनेकार्थाः प्रोच्यन्तेऽत्र परैस्त्रिभिः ।
द्व्यक्षरास्त्र्यक्षराश्शेषा इति काण्डेषु ते क्रमात् ॥ १ ॥
अकारादि हकारान्तं नाम्नामाद्यक्षरक्रमात् ।
संग्रहो द्व्यक्षरादीनां प्रोक्तान्प्रायो विना पुरा ॥ २ ॥
अर्थः स्याद्विषये मोक्षे शब्दवाच्ये प्रयोजने ।
व्यवहारे धने शास्त्रे वस्तुहेतुनिवृत्तिषु ॥ ३ ॥
अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके ज्येष्ठभ्रातरि भास्वति ।
अवयश्शैलमेषार्का अद्रयोऽर्कगिरिद्रुमाः ॥ ४ ॥
अष्टावतिशयक्षौमावर्घौ पूजाप्रतिक्रयौ ।
अर्याश्शास्तृस्वामिवैश्यास्सर्पे वृत्रासुरेऽप्यहिः ॥ ५ ॥
अंशुस्सूत्रादिसूक्ष्मांशेऽप्यंकश्चिह्नेऽतिकोरसोः ।
आत्मा जीवे धृतौ देहे स्वभावे परमात्मनि ॥ ६ ॥
यत्नेऽर्केऽग्नौ मतौ वातेऽप्याखू सूकरमूषिकौ ।
आधिस्तु व्यसने चित्तदुःखेऽधिष्ठानबंधयोः ॥ ७ ॥
इंद्रो विषात्मशक्रार्केष्वीश्वरे नामतः परः ।
इष्वोऽभिलाष आचार्य ऊमो व्योम्नि पुरेऽपि च ॥ ८ ॥
ग्रीष्मोष्णबाष्पा ऊष्माण ऊर्जावुत्साहकार्त्तिकौ ।
ऋषिस्तु वेदे भृग्वादौ ज्ञानवृद्धे दिगंबरे ॥ ९ ॥
ओघः परंपरायां स्याज्जलस्रोतसि संचये ।
करो घनोपले हस्ते प्रत्याये रश्मिशुण्डयोः ॥ १० ॥
दातुं भूषितकन्यायां कूपो गर्ते प्रहावपि ।

क्षणो व्यापारवैकल्ये कालभेदाल्पकालयोः ॥ ११ ॥
उत्सवे परतन्त्रत्वे मध्यावसरपर्वसु ।
कन्तू कुसूलकन्दर्पौ प्राज्ञकाव्यकृतौ कवी ॥ १२ ॥
कण्ठो गलेऽन्तिके शब्दे कपयोऽर्कभवानराः ।
गुडभस्मरस : क्षाराः क्षोदो रजसि पेषणे ॥ १३ ॥
क्रतू अध्वरसंकल्पौ कल्पान्तेऽपचये क्षयः ।
कुक्षौ वासे च कच्छस्तु पार्श्वे गुह्यांबरे तटे ॥ १४ ॥
कारुस्तु विश्वकर्मापि धान्यांशे शीकरे कणः ।
कालो दिष्टे यमे काचो मृद्भेदे शिक्यदृग्रुजोः ॥ १५ ॥
उत्पातेऽके ध्वजे केतुः क्षेदौषधिशशांकयोः ।
कोणाश्शब्दाश्रिलगुडाः कल्पो न्याये सुरद्रुमे ॥ १६ ॥
विकल्पेऽपि च कक्षस्तु गुल्मे स्पर्धापदे तृणे ।
काम्यस्पृहास्मराः कामाः कलहेऽन्त्ययुगे कलिः ॥ १७ ॥
कुंभो गजशिरोऽन्तेऽपि पक्ष्यर्केष्वनिलाः खगाः ।
खरुः पुंस्मररुद्रेषु गर्मुद्रुक्मे खगे रवौ ॥ १८ ॥
गणाः प्रमथसंख्यौघा ग्रावाणौ पर्वतोपलौ ।
तन्तुनागाग्रहौ ग्राहौ गुल्मो व्यूढा च वाहिनी ॥ १९ ॥
गण्डो गर्वेऽप्यथार्कादिसत्त्वादानाग्रहा ग्रहाः ।
गुणस्त्वावृत्तिशब्दादिज्येंद्रियामुख्यतन्तुषु ॥ २० ॥
ग्रंथो द्रव्यं वचश्शास्त्रं द्वात्रिंशद्वर्णसंचयः ।
गर्भोऽपवरकेऽन्नेऽग्नौ सुते पनसकंटके ॥ २१ ॥
कुक्षौ कुक्षिस्थजन्तौ च गंधो लेशे महीगुणे ।
घृणिर्ज्वालांशुवीचीषु चरुः स्थाल्यां हविष्यपि ॥ २२ ॥
चटुश्चाटुश्च राजादिस्तुतौ पशुपिंडके ।

चक्री विष्णौ कुलालेऽहौ च्युपौ पवनसंक्रमौ ॥ २३ ॥
वशाभिप्राययोश्छंदो जूर्णी रविहविर्भुजौ ।
टंकौ प्रमाणगर्वौ च डिंबः छीहखगांडयोः ॥ २४ ॥
तर्कः कांक्षावितर्कोहास्त्वष्टा ताक्ष्ण द्युशिल्पिनि ।
मणिदोषे भये त्रासस्तिष्यः पुष्ये कलौ युगे ॥ २५ ॥
द्वारपाले यमे दण्डी दन्तोऽद्रिकटके रदे ।
दायो दाने यौतकादिधने वित्ते च पौतृके ॥ २६ ॥
दवदावौ वनारण्यवह्न्योः स्वर्गार्कयोर्द्युवा ।
धवो वृक्षे नरे पत्यौ ध्वांक्षः स्याद्वायसे बके ॥ २७ ॥
धातुर्वातादिशब्दादिगैरिकादित्वगादिषु ।
महाभूतेष्विंद्रियेषु शब्दयोनिस्वभावयोः ॥ २८ ॥
लोहेऽर्थे गैरिकस्वर्णरेतोऽस्थिषु विशेषतः ।
नरोऽर्जुने मनुष्ये च नाकः स्वर्गान्तरिक्षयोः ॥ २९ ॥
ग्राहाभ्राहिगजा नागा नाभिः क्षत्रे महानृपे ।
न्यंकुर्गुरुकुलेवासी शिष्यो मुनिमृगावपि ॥ ३० ॥
नाशः पलायने मृत्यौ परिध्वंसेऽप्यदर्शने ।
नग्ना वैतालिकाद्याश्च पिण्डो वृत्ते तनौ गुडे ॥ ३१ ॥
पीयुः काल उलूके च पीलुः काण्डे गजे द्रुमे ।
पुण्ड्राः कृमीक्षुतिलकाः पत्री श्येने शरे खगे ॥ ३२ ॥
प्रेषणे मर्दने प्रैषः पुंखः श्वेतशरांगयोः ।
पवी वातास्त्रधारे च पाकपोतौ शिशावपि ॥ ३३ ॥
पट्टो नेत्रेऽपि शाणे स्यात् पिण्डिः कल्केऽपि तैलजे ।
पणो मूल्ये ग्लहे माने कार्षिकव्यवहारयोः ॥ ३४ ॥
द्यूते विक्रय्यशाकादिबद्धमुष्टौ भृतौ धने ।

पक्षः पार्श्वगरुत्साध्यसहायबलभित्तिषु ॥ ३५ ॥
पार्श्वद्वारे विरोधेऽर्धमासे चुल्लिबिलेऽन्तिके ।
प्रायो वयसि बाहुल्ये तुल्यानशनमृत्युषु ॥ ३६ ॥
पाशो रज्जौ कर्णशब्दात्परः कर्णेऽतिशोभने ।
क्रमनिम्नमहीभागकपिप्लुतिखगाः प्लवाः ॥ ३७ ॥
प्राणस्तु प्रणवे जीवे जीविते परमात्मनि ।
इन्द्रिये वायुभेदे च बलान्तर्यामिणोरपि ॥ ३८ ॥
श्वेतार्के डाडिमे फालो बन्धास्त्रीसाधियन्त्रणाः ।
बलिः पूजोपहारे च दैत्यभेदे करेऽपि च ॥ ३९ ॥
बाष्पोऽश्रुण्यंबुधूमे च भानवोऽर्कहरांशवः ।
भ्रूणोऽर्भके स्त्रैणगर्भे गर्भिण्यां श्रोत्रियद्विजे ॥ ४० ॥
भवो भद्रे हरे प्राप्तौ सत्तासंसारजन्मसु ।
भागा भाग्यांशतुर्यांशा भरभारौ गरिम्ण्यपि ॥ ४१ ॥
भरवीवधयोश्रान्त्यौ भूस्पृशौ वैश्यमानवौ ।
विश्लेषे दारणे भेदो भेनस्सूर्ये निशाकरे ॥ ४२ ॥
भावो लीलाक्रियाचेष्टाभूत्यभिप्रायजन्तुषु ।
पदार्थमात्रे सत्तायामात्मयोनिस्वभावयोः ॥ ४३ ॥
भोगो राज्ये धने सौख्ये पालनाभ्यवहारयोः ।
फणे देहे च सर्पस्य वेश्यादीनां भृतावपि ॥ ४४ ॥
मन्त्रावृगादिगुह्योक्ती मन्युर्दैन्येऽध्वरे क्रुधि ।
मर्को मनसि पायौ च मोहाः क्रुन्मौर्ख्यमूढताः ॥ ४५ ॥
मार्गो मृगपदे मासि सौम्यर्क्षेऽन्वेषणेऽध्वनि ।
मूत आतञ्चने व्रीहौ व्रीह्यादेर्बन्धने तृणैः ॥ ४६ ॥
मृगस्तु मृगशीर्षेऽपि मोक्षो मृत्यौ मरुद्गिरौ ।
यन्ता हस्तिपके सूते यज्ञोऽग्न्यात्महरीष्टिषु ॥ ४७ ॥

ययुरश्वेऽश्वमेधाश्वे योगो विस्रब्धघातिनि ।
प्राप्तौ सन्नहनोपायध्यानसंगतियुक्तिषु ॥ ४८ ॥
रसो रागे विषे वीर्ये तिक्तादौ पारदे द्रवे ।
रेतस्यास्वादने हेम्नि निर्यासेऽमृतशब्दयोः ॥ ४९ ॥
रश्मी ज्वालाप्रग्रहौ च रदौ दन्तविलेखयोः ।
राजा तु क्षत्रिये चन्द्रे लताभेदे नृपे प्रभौ ॥ ५० ॥
रागोऽनुरागे लाक्षादौ त्विषि राकस्तु पृष्णि च ।
रंगौ तु स्थानरागौ च भूप्रदेशे मृगे लिगुः ॥ ५१ ॥
भोजने लेपने लेपो लोकस्स्याद्विष्टपे जने ।
वंशः पृष्ठास्थिन गेहोर्ध्वकाष्ठे वेणौ गणे कुले ॥ ५२ ॥
नासोर्ध्वास्थ्नीक्षुभेदे च वहिरुक्षिण हयेऽनले ।
वलो धान्येऽसुरे काके गवां श्वामेऽनिले वहः ॥ ५३ ॥
वेणू वेदसहस्रांशू गोष्ठाध्वनिवहा व्रजाः ।
वालौ पुच्छाश्वपुच्छौ च व्याजश्छद्मापदेशयोः ॥ ५४ ॥
विधी तु दैवकालौ च वाजी त्वश्वे शरे खगे ।
विधुर्निशाकरे काले विष्णौ वातेऽग्निरक्षसोः ॥ ५५ ॥
बृन्दविन्यासयोर्व्यूहो वृषोक्षण्यऽग्र्ये पुमिन्द्रयोः ।
वृत्राश्शत्रुतमोदैत्या वेगः किंपाकरंहसोः ॥ ५६ ॥
वेधसो विष्णुधातृज्ञाश्शादः कर्दमशष्पयोः ।
शंभुर्धातृहरार्हत्सु शक्रः कुटजवज्रिणोः ॥ ५७ ॥
शंबो वज्रे लोहमयवलये मुसलाग्रगे ।
शरो रसाग्रसारेऽपि शूकोऽनुक्रोशशुंगयोः ॥ ५८ ॥
शब्दोऽक्षरे यशोगीत्योर्वाक्ये खे श्रवणे ध्वनौ ।
शंकुः पत्रसिराजाले कीलेऽस्त्रे मेढ्रसंख्ययोः ॥ ५९ ॥
कुक्कुटेऽग्नौ मयूरेऽशौ वृक्षे केतुग्रहे शिखी ।

पद्ये यशसि च श्लोकष्षण्डौ विट्चरपण्डकौ ॥ ६० ॥
ष्ष्यूमस्यूमौ जले चन्द्रे तन्तुमंगलरश्मिषु ।
सम्राजोऽग्नीन्द्रविष्ण्वर्का यश्च स्यान्मण्डलेश्वरः ॥ ६१ ॥
राजसूयेन येनेष्टं राज्ञश्शास्त्याज्ञया च यः ।
सर्गास्तु सर्जनाध्यायस्वभावोत्साहनिश्चयाः ॥ ६२ ॥
सन्धिश्श्लेषे सुरुंगायां नाट्यांगे योनिरन्ध्रयोः ।
स्वरोऽकाराद्युदात्ताद्योष्षड्जादौ प्राणिनां स्वने ॥ ६३ ॥
सरटौ पक्षिजलदौ स्पशौ तु चरसंयुगौ ।
स्तंभौ स्थूणाजडीभावौ यूपांशे कुलिशे स्वरुः ॥ ६४ ॥
स्कन्दो धाता नदीकूलं साद्यश्वारोहसूतयोः ।
सालो मत्स्ये वृक्षभेदे प्राकारद्रुममात्रयोः ॥ ६५ ॥
सिक्थो ना भक्तपूलाके मधूच्छिष्टे क्वचिन्नपुम् ।
सुतः पुत्रे सोमरसे सोमौ व्योमनिशाकरौ ॥ ६६ ॥
स्तूपा वायुरणोच्छ्राया आज्ञाह्वानाध्वरा हवाः ।
हर्तुर्मृत्यौ महारागे हरा रुद्राग्निगर्दभाः ॥ ६७ ॥
हंसोऽश्वेऽर्के हरे विष्णौ खगे निर्लोभभूभुजि ।
जीवे श्वेतवृषे भिक्षौ पार्ष्णिकाप्रसभौ हठौ ॥ ६८ ॥
वारिपर्णी च हेतुस्तु कारणे कर्मजन्मनोः ।
हीरस्सर्पे हरे सिंहे हेलिरालिंगने रवौ ॥ ६९ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां द्व्यक्षरकाण्डे पुंलिङ्गाध्यायः)

स्त्रीलिङ्गाध्यायः

अर्चा पूजाप्रतिमयोरार्तिश्चापाग्रपीडयोः ।
अन्दूस्तु शृंखला पादभूषाप्यष्ठी फलास्थ्यपि ॥ १ ॥
आस्था गोष्ठ्यां प्रतिज्ञायां तत्परत्वेऽवलंबने ।
आशीरुरगदंष्ट्रायां शुभवाक्याभिलाषयोः ॥ २ ॥
आलिस्सेतौ सखीपङ्क्त्योराशा दिगतितृष्णयोः ।
आजिस्समेऽपि भूभागे गोनाडीभ्रूस्त्रुवाक्षिवडा ॥ ३ ॥
इलाप्येतासु चार्त्रे च स्यादिज्या यागपूजयोः ।
इष्टिस्स्पृहायजनयोरिरा भूवाक्सुरांबुषु ॥ ४ ॥
अन्ने च स्यादथो ईतिरुपसर्गप्रवासयोः ।
ईहा तु लिप्सोद्यमयोरूतिस्स्यूत्यभिरक्षयोः ॥ ५ ॥
ऊर्णा भ्रूमध्यगावर्ते तन्तौ मेषादिलोमसु ।
हिंसाविक्षेपयोः कीर्णिः कीर्तिः पंके यशस्यपि ॥ ६ ॥
कक्ष्या कच्छे वरत्रायां काञ्च्यां गेहप्रकोष्ठके ।
कर्मी हाटकपुञ्यां स्यादपि शालापलालयोः ॥ ७ ॥
कासूर्बुद्धौ कुवाच्यस्त्रे कान्तिश्शोभाभिकामयोः ।
काष्ठोत्कर्षे सीम्नि दिशि क्षोण्यां वासे क्षये क्षितिः ॥ ८ ॥
क्रिया तु निष्कृतौ शिक्षाचिकित्सोपायकर्मसु ।
करणारंभपूजासु चेष्टायां संप्रधारणे ॥ ९ ॥
काले शिल्पे वित्तवृद्धौ चन्द्रांशे कलने कला ।
महाभूतेष्विन्द्रियेषु ज्ञानावयवयोरपि ॥ १० ॥
कोटिस्त्वश्रौ प्रकर्षेऽग्रे दशोपायगमे गतिः ।
गुप्तिः क्षितिव्युदासेऽपि गुञ्जा भाण्डेऽपि वादने ॥ ११ ॥

घृणा जुगुप्साकृपयोर्घोणापि रथकर्णिका ।
चिन्ताचर्चिक्ययोश्चर्चा चूर्णिर्ग्रन्थे कपर्दके ॥ १२ ॥
चापाग्रे पिष्टके चूलिश्छर्दिरुद्वान्तिरेतसोः ।
छाया त्वनातपे कान्तौ प्रतिबिंबार्कजाययोः ॥ १३ ॥
जनिर्वरस्त्रीपत्न्योश्च जामिस्स्वसृकुलस्त्रियोः ।
जातिश्छन्दसि मालत्यां सामान्ये जन्मगोत्रयोः ॥ १४ ॥
अलक्ष्म्यग्रजयोर्ज्येष्ठा गृहगोल्यृक्षभेदयोः ।
जिह्वा वाग्रसनार्चिष्षु तन्द्रा निद्राप्रमीलयोः ॥ १५ ॥
तन्वीर्गुडूचीसिरयो रज्वां वीणादिगे गुणे ।
तन्दूर्द्रोणिङ्कवे दर्व्यां वाद्ये काले लवे त्रुटिः ॥ १६ ॥
तुला साम्ये स्तंभपीठे लेशसंशययोस्त्रुटिः ।
तूली शय्याकूर्चिकयोस्त्रेता त्वग्नित्रये युगे ॥ १७ ॥
दरदो भीतिहृद्रूढा दृष्टिर्धीदर्शनाक्षिषु ।
द्रोणी स्यादम्बुवाहिन्यां द्रवभाण्डे गिरिङ्कवे ॥ १८ ॥
दिष्टिस्सुखे च दाने च धात्री भुव्युपमातरि ।
धनुस्सुस्त्रीधनुर्ज्यासु धाना बीजेऽपि भूरुहाम् ॥ १९ ॥
धारास्त्राग्रेंऽबुसंतत्यां सैन्याग्रेऽश्वगतिष्वपि ।
धीता सुतायां बुद्धौ च धृतिस्सौख्येऽपि धारणे ॥ २० ॥
निष्ठोत्कर्षे व्यवस्थायां नाशेऽन्ते व्रतयज्ञयोः ।
भित्तिमूले प्रथौ नेमिर्निन्दा कुत्सापवादयोः ॥ २१ ॥
पालिरश्रिः प्रदेशोऽकस्तश्मश्रुः स्त्री त्सरुश्छदः ।
छन्दस्संख्यावली पङ्क्तिः पक्तिर्गौरवपाकयोः ॥ २२ ॥
क्षुद्रग्रामेऽपि पल्ली स्यात्प्रभार्चिषि च भासि च ।
प्रज्ञा प्राज्ञास्त्रियां बुद्धौ प्रजा तु जनपुत्रयोः ॥ २३ ॥
प्रसूर्जनन्यामश्वायां पारिस्सृणिगुणेऽपि च ।

पादुकोपानहोः पादूः प्राप्ती अभिगमोदयौ ॥ २४ ॥
पीडावमर्दकूपयोः प्रीतिः प्रेमप्रमोदयोः ।
प्रेक्षा नृत्तेक्षणे बुद्धौ बाधा दुःखनिषेधयोः ॥ २५ ॥
भसदौ गुह्यविट्कोष्ठौ भक्तिर्भागे निषेवणे ।
भिक्षा तु भिक्षितान्नादौ याच्ञायां भृतिसेवयोः ॥ २६ ॥
भूमिः क्षितौ स्थानमात्रे भूतिः श्रीजन्मभस्मसु ।
मतिः कांक्षा शेमुषी च मल्लिर्मृत्पात्रपीठयोः ॥ २७ ॥
माता तु गव्यकारादौ ब्राह्मचाद्यासु प्रसूमयोः ।
मूर्तिर्देहप्रतिमयोः काककाठिन्ययोरपि ॥ २८ ॥
पुंश्चल्यां मौक्तिके मुक्ता कारासंयमयोर्यतिः ।
गमने जीवने यात्रा रुजा रुग्भङ्गमृत्यवः ॥ २९ ॥
राजिः पङ्क्तौ राजसर्पे क्षेत्रेऽधो रसनस्य च ।
रीतिर्दग्धसुवर्णादिमले स्थित्यारकूटयोः ॥ ३० ॥
प्रचारे श्रवणे पङ्क्तौ रंडा स्यात् विधवापि च ।
रुचिः कान्त्यर्चिषोर्भासि तिंत्रिडीके स्पृहाश्रियोः ॥ ३१ ॥
रेटिर्वेह्लेश्च रटितं वाणी चासंयतोत्कटा ।
रेखायामावलौ रेखा लङ्का पूर्भेदशाखयोः ॥ ३२ ॥
लीला क्रिया विलासश्च वपा गोण्डो विलं तथा ।
वलिर्मध्यगरेखोर्मिजीर्णत्वग्गृहदारु च ॥ ३३ ॥
वर्ध्री स्नायुनि नध्र्यां च व्रज्या पर्यटने गतौ ।
विधा विधाने हस्त्यन्ने भृत्यामृद्धिप्रकारयोः ॥ ३४ ॥
वीरुधौ गुल्मगुल्मिन्यौ वीथी पंक्त्यध्वनोरपि ।
वीचिः पंक्त्यूर्मिलेशेषु व्युष्टी फलसमृद्धते ॥ ३५ ॥
वृत्तिर्ग्रन्थाजीवयोश्च वेलाब्धिजलवर्धने ।
काले सीम्नि च वेणी तु केशबन्धे जलस्रुतौ ॥ ३६ ॥

वृद्धिस्सुखेऽपि जंघापि वारुश्शुक्तिस्तु दृग्रुजि ।
अश्वावर्ते च शाला तु गृहांगस्कन्धशाखयोः ॥ ३७ ॥
शक्तिः कासूर्बलं लक्ष्मीश्शरदाद्दतुवत्सरौ ।
शंका वितर्कभययोश्श्रद्धास्तिक्याभिलाषयोः ॥ ३८ ॥
शाखा वेदप्रभेदेषु बाहौ पादद्रुमांगयोः ।
श्यामा कन्या निशा चाथ शान्तिः प्रशममंगले ॥ ३९ ॥
शिखा ज्वालाकेकिमौल्योश्शिफा शाखाग्रमौलिषु ।
शुण्डा करिकरे मद्ये श्रुतिर्वेदे श्रवस्यपि ॥ ४० ॥
शय्या तल्पे ग्रन्थगुंफे शंसा तु स्तववाक्ययोः ।
संविद्युद्धे प्रतिज्ञायां संकेताचारनामसु ॥ ४१ ॥
संभाषणे क्रियाकारे विज्ञाने तोषणेऽपि च ।
सभा तु संसदि द्यूते गृहे सामाजिकेषु च ॥ ४२ ॥
संज्ञार्कभार्या चैतन्यं हस्ताद्यैस्सूचनाभिधा ।
संस्था व्यवस्थाप्रणिधिसमाप्त्याकारमृत्युषु ॥ ४३ ॥
सन्धावधौ प्रतिज्ञायां सातिर्दानावसानयोः ।
सीमसीमे तु कूलेऽपि स्थानमर्यादयोस्स्थितिः ॥ ४४ ॥
गंगेष्टिमूर्वयोस्स्नुह्यां लेपभेदेऽमृते सुधा ।
रश्मिमेखलयोस्स्यूना सीता सस्ये हलाध्वनि ॥ ४५ ॥
स्थूणा सूर्म्या गृहस्तंभे हिंसा चौर्यादिके वधे ।
हेलावज्ञाभावचारौ हेतिर्ज्वालांशुरायुधम् ॥ ४६ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
द्व्यक्षरकाण्डे स्त्रीलिङ्गाध्यायः)

नपुंसकलिङ्गाध्यायः

अभ्रं सलिलदे व्योमन्यस्त्रं कोदण्ड आयुधे ।
अग्रं पुरशिखामानशैघ्र्याधिक्यफलेषु च ॥ १ ॥
मुष्के पक्ष्यादिकोशेऽण्डं दुःखैनोव्यसनेष्वघम् ।
अर्शसी व्याधिदुर्नाम्नी आज्ये श्रीवाससर्पिषी ॥ २ ॥
वर्षार्थजीवितेष्वायुरास्यं मुखबिले मुखे ।
उरस्तु वक्षसि श्रेष्ठ ऋतं तथ्यशिलोञ्छयोः ॥ ३ ॥
ओजोऽवष्टंभबलयोरोकसी मंदिराश्रमौ ।
क्रियायजनयोः कर्म क्षीरं दोहजमंबु च ॥ ४ ॥
कुण्डं स्थाल्यां जलाधारविशेषेऽनलगर्तके ।
पिण्याको नग्नभूः किण्वं कूलं तीरे चमूकटौ ॥ ५ ॥
क्षेत्रं गृहे पुरे देहे केदारे योनिभार्ययोः ।
पुण्यस्थाने समूहे च घृतं त्वाज्येऽम्बुसर्पिषोः ॥ ६ ॥
चक्रं सैन्ये जलावर्ते रथांगे चयराष्ट्रयोः ।
संसारे मण्डले वृत्ते छद्मभेदास्त्रभेदयोः ॥ ७ ॥
चैत्यं चितांके बुद्धाण्ड उद्देशेऽद्रौ सुरालये ।
चिह्नमंके पताकायां छद्म सद्मनि कैतवे ॥ ८ ॥
छन्दः श्रुतीच्छापद्येषु च्छिद्रं रंध्रापराधयोः ।
जालं गवाक्ष आनाये क्षारके कपटे गणे ॥ ९ ॥
जीलं चर्मपुटः कोशो दृतिः करकपत्रिका ।
ज्योतिस्ताराग्निभाज्वालादृक्पुत्रार्थाध्वरात्मसु ॥ १० ॥
तंत्रं स्वराष्ट्रव्यापारे तन्तुवाने परिच्छदे ।
शास्त्रौषधान्नमुख्येषु प्रयोगेऽध्वरकर्मणां ॥ ११ ॥

एकस्यैवोभयार्थत्वे कुटुंबव्यापृतावपि ।
तल्पं शय्याट्टजायासु तनुपी तनुविस्तृती ॥ १२ ॥
त्रपु सीसे च रंगे च तरसी बलरंहसी ।
तीर्थं मंत्राद्युपाध्यायशास्त्रेष्वंभसि पावने ॥ १३ ॥
पात्रोपायावतारेषु स्त्रीपुष्पे योनियज्ञयोः ।
तेजो बले प्रभावेऽन्ने ज्योतिष्यर्चिषि रेतसि ॥ १४ ॥
नवनीतेऽनले धर्मे दानं हस्तिमदेऽपि च ।
द्रव्यं गुणानामाधारे भेषजे योगवित्तयोः ॥ १५ ॥
द्वंद्वं युग्मं हिमोष्णादि मिथुनं कलहो रहः ।
धाम जन्मप्रभावान्नभास्सु रवे भोजने गृहे ॥ १६ ॥
नेत्रं नाड्यां तरोर्मूले वस्त्रे दृशि मथो गुणे ।
नाट्यं तौर्यत्रिके नृत्ते नालं विवरशेपसोः ॥ १७ ॥
पदं स्थाने शरे त्राणे पादांके पादचिह्नयोः ।
शब्देंऽशुवस्तुवाक्येषु व्यवसायापदेशयोः ॥ १८ ॥
पर्व ग्रन्थौ पंचदश्यां प्रस्तावे विषुवादिके ।
पक्ष्म सूत्राद्यवयवे किंजल्के नेत्रलोमसु ॥ १९ ॥
पत्रं तु वाहने पर्णे क्षुरिकागरुतोरपि ।
पयोंऽभसि च दुग्धे च पाथसी सलिलौदनौ ॥ २० ॥
पात्रं तु भाजने योग्ये वित्ते कूलद्वयान्तरे ।
पाथींषि स्वर्गचंद्रार्काः पिच्छं बर्हे खगच्छदे ॥ २१ ॥
पोत्रं मुखाग्रदेशे स्यात्सूकरस्य हलस्य च ।
नवनीतं पयः पीथं बर्हं पर्णशिखण्डयोः ॥ २२ ॥
बीजं शुक्रे फलास्थ्न्यन्ने भर्मणी स्वर्णवेतने ।
वणिङ्मूलधने पात्रे भाण्डं भूषाश्वभूषयोः ॥ २३ ॥

भाग्यं कर्मण्यन्यजन्मकर्मण्यपि शुभाशुभे ।
भर्गसी रेतआलोकौ महसी तेजउत्सवौ ॥ २४ ॥
माल्यं पुष्पे पुष्पदाम्नि मूल्यं वेतनवस्नयोः ।
मुखं तु वदने मुख्ये ताम्रे द्वाराभ्युपाययोः ॥ २५ ॥
मूलं वशीकृतौ स्वीये शिफानारान्तिकादिषु ।
गमने वाहने यानं रत्नं श्रेष्ठे मणावपि ॥ २६ ॥
रहो रहस्ये सुरते रिष्टं नाशे शुभेऽशुभे ।
रुक्मं हेम सुलोहं च रेतसी शुक्रमंबु च ॥ २७ ॥
रूपं शब्दे पशौ श्लोके ग्रन्थावृत्तौ मितादिषु ।
सौन्दर्ये च स्वभावे च शरद्रेण्वार्तवे रजः ॥ २८ ॥
ललं पल्लव उद्याने लक्ष्म चिह्नवरिष्टयोः ।
स्यादुपच्छन्दने लालं गुह्यार्थपरभार्ययोः ॥ २९ ॥
लिङ्गं शेफसि वेषेऽशे चिह्ने बुद्ध्यादिर्महतौ ।
वयः खगेऽन्ने वर्षेऽर्थे शुभाकारे तनौ वपुः ॥ ३० ॥
वर्चोऽर्चीरूपविड्भास्सु वनं भास्यप्सु कानने ।
व्रतं विष्ण्वनुवर्षेज्यानपोमासाग्निभुक्तिषु ॥ ३१ ॥
वीर्यं पराक्रमे रेतस्यन्नमाहात्म्ययोरपि ।
वेष्टं ब्रह्मणि नाके च शल्के शकलवल्कले ॥ ३२ ॥
शस्त्राण्यस्त्रमयश्शंसा शास्त्रं ग्रन्थनिदेशयोः ।
शार्ङ्गं चापे हरेश्चापे शीलं वृत्तस्वभावयोः ॥ ३३ ॥
शुल्बं ताम्रे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ ।
शोचिश्शोकांशुपैंगल्यशुद्धत्वेषु सरोऽप्सु च ॥ ३४ ॥
यज्ञभेदे सदादाने सत्रमाच्छादने वने ।
सर्पिर्घृते च तोये च सान्त्वे दाक्षिण्यसान्त्वने ॥ ३५ ॥

स्नानीयेऽभिषवे स्नानं स्थानं स्यादाश्रये स्थितौ ।
सूत्रं तन्तौ संग्रहोक्तौ सुखमानन्दतोययोः ॥ ३६ ॥
स्रोतोऽम्बुनिर्गमद्वार इन्द्रियेऽप्सु जलस्रुतौ ।
हविर्हव्ये घृते तोये हेम्नी काञ्चनवेतने ॥ ३७ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
द्व्यक्षरकाण्डे नपुंसकलिङ्गाध्यायः)

अर्थवल्लिङ्गाध्यायः

अर्थ्योऽर्थयुक्तात्मवतोरन्त्योऽन्त्यजनिकृष्टयोः ।
क्लृप्तेऽर्घायार्घ्यमर्घार्हेऽप्यदस्त्वत्र परत्र च ॥ १ ॥
अन्यौ विभिन्नासदृशावार्यस्साधुकुलीनयोः ।
आद्यमादिभवे भक्ष्येऽप्युत्पत्तिरहितेऽप्यृजुः ॥ २ ॥
मुख्यान्यकेवलेष्वेकः कष्टौ गहनदुःखिनौ ।
कल्या नीरुग्दक्षमज्जा योग्ययुक्ताहिताः क्षमाः ॥ ३ ॥
कटुस्तिक्ताप्रियाकार्यसुरभ्युपणमत्सरे ।
क्रूरो भयंकरे क्रुद्धे नृशंसे कठिनोष्णयोः ॥ ४ ॥
गौरोऽरुणे सिते पीते गृह्यस्त्वस्वैरिपक्ष्ययोः ।
क्लिन्नास्ये क्लिन्ननेत्रे च चिल्लं चुल्लं च पिल्लवत् ॥ ५ ॥
चोद्यं चित्रे चोदनार्हे चारु चित्रवचस्यपि ।
जडो जाल्मश्च निर्बुद्धौ स्तब्धेऽनालोच्यकारिणि ॥ ६ ॥
ज्यायान् ज्येष्ठश्चाग्रजन्मन्यतिवृद्धातिशस्तयोः ।
जात्यःश्रेष्ठे कुलीने च डिंभो बालिशबालयोः ॥ ७ ॥
द्रुतं शीघ्रे शीघ्रगतेऽप्यवदीर्णविलीनयोः ।
दृढं गाढेऽधिके स्थूले धूतं त्यक्ते प्रकंपिते ॥ ८ ॥
धृष्णुर्धृष्टे प्रगल्भे च कुटिले बंधुरे नतम् ।
न्यक्षं कृत्स्ने निकृष्टे च निजमात्मीयनित्ययोः ॥ ९ ॥
नीचं खर्वे निकृष्टे च समर्थेऽधिपतौ प्रभुः ।
प्राप्तं न्याय्ये च लब्धे च विपुलानेकयोर्बहु ॥ १० ॥
बालो मूर्खे शिशौ भव्यो भावी योग्यश्शुभोऽपि च ।
मिश्रेऽपि भिन्नं म्लिष्टं तु म्लानाविस्पष्टवाक्ययोः ॥ ११ ॥

मुग्धं सौम्ये नवे मूढे मूढो मोहिनि तंद्रिते ।
मृदुतीक्ष्णे कोमले च बद्धोपरतयोर्यतः ॥ १२ ॥
याप्यं गर्ह्ये यापनीये पृथक्संयुक्तयोर्युतम् ।
न्याय्यसंयुक्तयोर्युक्तं रूक्षो निष्प्रेम्ण्यचिक्कणे ॥ १३ ॥
रथ्यो रथहितेऽमुष्य स्वीयेऽस्याश्वे च वोढरि ।
रागवद्रोहितौ रक्तौ रामश्वारौ सितेऽसिते ॥ १४ ॥
न्याय्यलब्धव्ययोर्लभ्यं लिप्तो भक्षितदिग्धयोः ।
लघु त्वसारागुरुणोरिष्टे क्षिप्रमनोज्ञयोः ॥ १५ ॥
लोलं चले लोलुपे च व्यग्रो व्यापृत आकुले ।
वल्गु मंजौ च वामस्तु सौम्ये सव्यप्रतीपयोः ॥ १६ ॥
विद्धं विदारिते तुल्ये विन्नं लब्धे विचारिते ।
शितिश्श्वेते च नीले च शुभो मंजुप्रशस्तयोः ॥ १७ ॥
शुभ्रं शुक्ले भास्वरे च शुक्तं तु परुषाम्लयोः ।
सभ्यस्सामाजिके साधौ सव्यो दक्षिणवामयोः ॥ १८ ॥
सन्नमल्पे विशीर्णादौ स्वादुर्मधुरमृष्टयोः ।
स्फुटाः स्पष्टव्याप्तफुल्लाःस्थूलौ तु जडपीवरौ ॥ १९ ॥
मंत्रिण्यपि सुहृत्स्निग्धे प्रतिज्ञावत्यपि स्थितः ।
मंदस्वच्छन्दयोस्स्वैरो हीनो मुक्तविगर्ह्ययोः ॥ २० ॥

(इति-भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां-वैजयन्त्यां
द्व्यक्षरकाण्डे अर्थवल्लिङ्गाध्यायः)

नानालिङ्गाध्यायः

नानालिङ्गेषु सर्वत्र स्वयमेव क्वचित्क्वचित् ।
उन्नेयमर्थवल्लिङ्गं गुणद्रव्यक्रियार्थकम् ॥ १ ॥
अक्षो रथांग आधारे व्यवहारे विभीतके ।
शकटे पाशके कर्षे द्यूतभेदेऽक्षमिन्द्रिये ॥ २ ॥
अब्जो धन्वन्तरौ शंखे चन्द्रे क्ली लवणेऽम्बुजे ।
प्रदेशेंऽश उपायेऽगमंगो देशेऽगशालिनि ॥ ३ ॥
अविर्भूपुष्पवत्योस्स्त्री वायुप्राकारभास्तु ना ।
अजः पितामहेऽनादौ छागे विष्णौ हरे रवौ ॥ ४ ॥
अन्तोऽस्त्र्यवसिते मृत्यौ स्वरूपे निश्चयेऽन्तिके ।
नार्धमासेऽणिरक्षचश्रौ रूप्येऽक्षाग्रध्रुवे ध्रुवे ॥ ५ ॥
अर्हन्तौ जिनसम्मान्यावर्वन्तौ हयकुत्सितौ ।
अन्धोऽचक्षुस्तमोऽप्यन्धमर्चिर्भाज्वालयोर्न ना ॥ ६ ॥
अस्र आस्रश्च पुंलिंगौ क्लेशे क्ली रुधिरेऽश्रुणि ।
आद्यो मुख्ये धातृपूर्वेष्वामोऽपक्वेऽपि रुज्यपि ॥ ७ ॥
इनास्स्वात्माधिपार्काढ्या उष्णोऽग्नौ चतुरेऽपि च ।
उशिर्नाग्नावुशीरेऽस्त्री न नोपः कल्यसंध्ययोः ॥ ८ ॥
उस्रः किरण उस्रा गौर् ऋक्षंनिर्लोमनीन्द्रिये ।
कंब्वस्त्री वलये शंखे शंबूके कणसंख्ययोः ॥ ९ ॥
कल्को ना सिह्लके न स्त्री किट्टे दंभेऽघपिष्टयोः ।
कारा बन्धनगेहे स्त्री करे ना बन्धने न पण् ॥ १० ॥
कांस्यं कंसोऽस्त्रियां पानपात्रे तैजस आढके ।
काण्डोऽस्त्रीषौ बले नाले गर्ह्येऽवसरवर्गयोः ॥ ११ ॥

ग्रन्थौ स्तंबे प्रकाण्डेप्सु कश्यं मद्यकशार्हयोः ।
क्षुद्रो दरिद्रे कृपणे नृशंसेऽल्पानिकृष्टयोः ॥ १२ ॥
क्षुद्रा व्यङ्गा नटी वेश्या सरघा कण्टकारिका ।
कूटोऽस्त्री पुंजमायाघेष्वद्रिशृंगेषुभेदयोः ॥ १३ ॥
अयोघनेऽनृते फाले दंभे निश्चलयन्त्रके ।
कृष्णं सीसाघलोहेषु कृष्णो नीले नले कलौ ॥ १४ ॥
शूद्रे काके पिके व्यासे ध्वान्तपक्षेऽर्जुने हरौ ।
कोशोऽस्त्री कुड्मले दिव्ये शास्त्रेऽर्थौघे गृहे तनौ ॥ १५ ॥
गुह्येऽण्डे वेष्टके पेश्यां पुस्तकासिपिधानयोः ।
कोलं बदरतक्कोलशुण्ठीव्योषेऽर्धकर्षके ॥ १६ ॥
कोला चव्येऽस्त्रपिप्पल्योः कोलः खंजे प्लवे किटौ ।
कायो लक्ष्ये तनौ बृन्दे पुमांस्त्रिषु कदैवते ॥ १७ ॥
कर्पूस्त्री तुषकोष्ठे कुल्यायां ना च ना करीषाग्नौ ।
श्रोण्यां भृशे किलिंजे गजगण्डे शवरथे शवे च कटः ॥ १८ ॥
किष्कुर्वितस्तावनपुं सप्रकोष्ठकरे पुमान् ।
कीलोऽक्ली कफणौ ज्वाले बाहौ ना शंकुशर्वयोः ॥ १९ ॥
पीठे श्मश्रुणि कूर्चोऽस्त्री भ्रूमध्ये कत्थने कुशे ।
कृत्या क्रियादेवतयोः कार्ये क्ली कुपिते त्रिषु ॥ २० ॥
युगेऽक्षपाते पर्याप्ते कृतं क्ली विहितेऽर्थवत् ।
क्ष्वेडा वेणुशलाकायां सिंहनादे विषे तु ना ॥ २१ ॥
क्षेमो ना प्राप्तरक्षायां मोक्षेऽप्यस्त्री तु मङ्गले ।
स्वीयेऽन्तःकुक्षि कोष्ठोऽस्त्री कुसूलेऽन्तर्गृहे पदे ॥ २२ ॥
क्रोडं क्ली कर्ष उत्सङ्गे सूकरे ना न नोरसि ।
औषधे रुजि कुष्ठोऽस्त्री कुञ्जोऽस्त्री गह्वरे हनौ ॥ २३ ॥

दर्भे कुशोऽस्त्री तोये क्षी कुटिर्वक्रे गृहे नपण् ।
कृष्टिर्विलेखे प्राज्ञे ना खेटो ग्रामे कफेऽधमे ॥ २४ ॥
अर्धे गुडविकारे च खण्डोऽस्त्री खण्डिते त्रिषु ।
खलं भूस्थानकल्केषु खलो नीचः खलेत्वरी ॥ २५ ॥
गव्यूतौ गोगणे गव्या ज्यायागद्रव्ययोर्नपुम् ।
भाण्डागारे पुमान् गञ्जस्त्री तु खन्यां सुरागृहे ॥ २६ ॥
गुडौ पिण्डेक्षुविकृती स्नुहीगुलिकयोर्गुडा ।
गुरुर्गीष्पतिपित्राद्योः पौरोहित्यकरे च ना ॥ २७ ॥
मात्रादौ स्त्री बृहत्ख्यातदुर्भगालघुषु त्रिषु ।
गोत्रा गोनिचये भूम्यां गोत्रं नाम्नि कुलेऽचले ॥ २८ ॥
गडुः पृष्ठगुडे कुब्जे गदो रोगो गदायुधम् ।
गोप्यो रक्ष्ये दाससुते घ्राणमाघ्राननासयोः ॥ २९ ॥
घनाः कठिनसंघातमेघकाठिन्यमुद्गराः ।
चित्रा सुभद्रा तारा च चित्रमालेख्यमिश्रयोः ॥ ३० ॥
चेलं वासोऽक्षमं काम्यं गर्हितं बर्हिचन्द्रकः ।
चुम्रो नाशे विषण्णे च चोक्षो गीतमनोज्ञयोः ॥ ३१ ॥
छेको विदग्धे गृह्ये च जिह्मं मन्देऽथवक्रयोः ।
जन्यं रणे जनिनरि विगीतजननीययोः ॥ ३२ ॥
ज्ञातिभृत्या नवोढाया जन्याः स्निग्धा वरस्य च ।
जीवः प्राणे त्रयी ना तु जन्तावात्मनि गीष्पतौ ॥ ३३ ॥
त्रिषु जीवति मौर्व्यां स्त्री स्याज्जीर्णो वज्रवृद्धयोः ।
झषा नागबलायां स्त्री ना मत्स्ये मकरे वने ॥ ३४ ॥
तनुः स्त्री त्वचि देहे च त्रिष्वल्पे विरले कृशे ।
तमो राहुस्तमोऽघं शुक् स्वरूपेऽधस्तलोऽस्त्रियाम् ॥ ३५ ॥

क्ली तुल्यदेशे तारस्तु मुक्ताशुद्धौ सुमौक्तिके ।
उडुदृङ्मध्ययोरक्ली तुच्छं त्वसुखशून्ययोः ॥ ३६ ॥
ताम्रं शुल्बे शुल्बनिभे तिग्मास्तीक्ष्णोष्णभास्कराः ।
तीक्ष्णमुष्णे क्षुते युद्ध आत्मत्यजि विषेऽयसि ॥ ३७ ॥
कर्णमूलेऽभ्रहरितोस्तोक्मं तोक्मो हरिद्यवः ।
दंडोऽस्त्री शासने राज्ञां हिंसायां लगुडे दमे ॥ ३८ ॥
मिथ्याज्ञायां सैन्यभेदे दलो भागे दलं छदे ।
दरोऽस्त्री शंखभीगर्तेष्वल्पार्थे त्वव्ययं दरम् ॥ ३९ ॥
दंष्ट्री ग्राहे सदंष्ट्रेऽहौ शार्दूले मूषिके किटौ ।
परिमाणे दारुपात्रे द्रोणोऽस्त्री वायसे पुमान् ॥ ४० ॥
दिग्धो विषप्रलिप्तेषौ लिप्ते स्नेहप्रवृद्धयोः ।
दुर्गो राष्ट्रे वने दुर्गं दुर्गमे नरके पुरे ॥ ४१ ॥
दृश्या स्यात् पृतना दृश्यं दर्शनीये विभूषणे ।
धर्मोऽस्त्री सुकृते साम्ये स्वभावे ना तु सोमपे ॥ ४२ ॥
न्यायाचारयमाहिंसास्वस्त्री मेढ्रांकयोर्ध्वजः ।
धिष्ण्यौ शुक्रानलौ धिष्ण्यमृक्षे स्थाने बले गृहे ॥ ४३ ॥
ध्रुवो धात्रीशकीलर्क्षनित्येषु स्त्री तु भूस्त्रुचोः ।
क्ली तर्के निश्चिते व्योम्नि धीरोऽब्धौ मंथरे बुधे ॥ ४४ ॥
निष्कोऽस्त्री हेम्नि दीनारे साष्टे कर्षशते पले ।
वक्षोविभूषणे कर्षे नाथस्त्विन्द्रे प्रभावपि ॥ ४५ ॥
न्युब्जं कुब्जे कर्मरंगे न्युब्जो व्याधावधोमुखे ।
नेमः पुरोहिते तुल्ये प्रस्थोऽस्त्री सानुमानयोः ॥ ४६ ॥
बंधने दूरमार्गे च प्राध्वं क्ली प्रवणे त्रिषु ।
पूर्वोऽर्थलिंगः प्राच्यादौ पूर्वजेषु नृभूमवान् ॥ ४७ ॥

पद्मोऽस्त्र्यब्जेऽष्टकायां स्त्री संख्यायां गजबिन्दुषु ।
ना तु नागे निधौ व्यूहे पंकोऽस्त्री कर्दमैनसोः ॥ ४८ ॥
परं दूरान्यमुख्येषु परोऽपिपरमात्मनोः ।
पार्ष्णिरुन्मत्तनार्यां स्त्री पादग्रंथ्योरधोऽपि च ॥ ४९ ॥
पुमांस्तु पृतनाकक्ष्यां पापं स्यात् क्रूरपाप्मनोः ।
पुण्यं धर्मे जले हेम्नि पुष्पं स्त्री सुंदरेऽर्थवत् ॥ ९० ॥
पार्श्वमस्त्री समीपेऽपि पूज्यः श्वशुरमान्ययोः ।
स्नेहे केलौ प्रेम न स्त्री प्रीतिः पाने हये तु ना ॥ ९१ ॥
स्यात्परेत इव प्रेतो मृतप्राणिविशेषयोः ।
लाभनिष्पत्तिभोगेषु बीजे फाले धने फलम् ॥ ९२ ॥
फली ताम्रादिफलके बर्हिर्नाग्नौ नपुं कुशे ।
ब्रह्मा रुद्रेंद्रभृग्वादिविप्रर्त्विग्यज्ञधातृषु ॥ ९३ ॥
अर्केऽग्नौ स्त्री तु वेदेऽन्नं स्वाध्यायात्मतपस्सु च ।
बलं रूपेऽस्थनि स्थौल्ये शक्तिरेतश्श्रमेषु च ॥ ९४ ॥
बलो रामे बलाढ्ये च बाढं त्वनुमते दृढे ।
बिंबोऽस्त्री मण्डलसमप्रतिमामुखलक्ष्मसु ॥ ९५ ॥
प्रतिबिंबे तत्प्रकृतौ स्त्री तु स्याद्बिम्बिकाफले ।
साज्ये मधुनि तक्कोले बोलं बोलोऽभसां भ्रमः ॥ ९६ ॥
बोधिरर्थे सुविज्ञाने कुक्कुटाश्वत्थयोस्तु ना ।
बालोऽस्त्री नीलझिण्ट्यां च भलौ तूद्भुपर्भारुकौ ॥ ९७ ॥
भगं योन्यां भगो यत्ने यशोवीर्यार्कभूतिषु ।
कान्तीच्छाज्ञानवैराग्यधर्मैश्वर्यतपस्सु च ॥ ९८ ॥
स्वादौ जन्तौ च भूतं स्त्री समानीतोचिते त्रिषु ।
भास्वानिंदौ भास्वरेऽर्के भेको वर्षाभ्वि कातरे ॥ ९९ ॥

अन्नतत्परयोर्भक्तं भद्रं कल्याणसौख्ययोः ।
मन्दास्सरोगनिर्भाग्यस्वल्पाज्ञापटुसूर्यजाः ॥ ६० ॥
क्षौद्रादौ तद्रसेऽप्यस्त्री ना वसन्ते रसेऽसुरे ।
चैत्रे मधूके क्ली त्वप्सु मद्ये पुष्परसे मधु ॥ ६१ ॥
अक्ली मणिरजाकण्ठस्तने रत्नेऽप्यलिंजरे ।
मात्रा परिच्छदेऽर्थेंशे प्रवृत्तौ कर्णभूषणे ॥ ६२ ॥
अक्षरावयवे माने मात्रं कार्त्स्न्येऽवधारणे ।
मध्यं युक्तेऽन्तराले च महद्राज्यविशालयोः ॥ ६३ ॥
मोचा कदल्यां स्त्री वृक्षरसे ना पाटले नषण् ।
मौलिस्संयतकेशेषु चूडायां मकुटेऽप्यषण् ॥ ६४ ॥
मलं किट्टाघयोश्चास्त्री यमजान्तकयोर्यमः ।
यगुर्ना मोक्षमार्गेऽश्वे स्त्रीत्वाप्तौ दीर्घयष्टिके ॥ ६५ ॥
युगोऽस्त्री स्यन्दनाद्यंगे क्ली तु युग्मे कृतादिके ।
योनिस्त्रीणां भगे स्थाने कारणे ताम्रकेऽप्यषण् ॥ ६६ ॥
योग्यं यन्त्रक्षमापूपयानोपायिषु चन्दने ।
योग्याभ्यासः क्षमापुण्ये रोको रश्मौ बिले नपुम् ॥ ६७ ॥
राजते भूषणे रूप्यं रजते हेम्नि चाहते ।
त्रिषु प्रशस्तरूपेऽथ रणोऽस्त्री युधि ना ध्वनौ ॥ ६८ ॥
राष्ट्रोऽस्त्री विषये जन्तौ लोहोऽस्त्री तैजसायसोः ।
लक्षं नपुं शरव्ये ना स्त्री व्याजे नियुते न ना ॥ ६९ ॥
वर्णो नीलादिविप्राद्योः कीर्तौ गीतिक्रमे स्तुतौ ।
कुथे वृतेऽक्षरे त्वस्त्री प्रकारे लेपशोभयोः ॥ ७० ॥
वशा करिण्यां वन्ध्यायां रामायां दुहितर्यपि ।
वशो जनस्पृहायत्तेष्वायत्तत्वप्रभुत्वयोः ॥ ७१ ॥

वरो ना रूपजामात्रोर्देवादेर्गोप्सिते वृतौ ।
त्रिष्वग्र्ये स्त्री मनागिष्टे व्यक्तं स्पष्टे बुधे तु ना ॥ ७२ ॥
वत्सो ना कुटजे वर्षे तर्णके तनयादिके ।
बाले च वक्षसि त्वस्त्री वज्रोऽस्त्री हीरकास्त्रयोः ॥ ७३ ॥
व्याला दुष्टगजे सर्पे श्वापदे च पुमांस्त्रिषु ।
शठेऽथ वित्तमर्थे स्त्री त्रिषु ख्याते विचारिते ॥ ७४ ॥
वीतं शान्ते दुर्गजाश्वे वधो हिंसिनृहिंसयोः ।
वार्ता वार्तिगणोदन्तवाणिज्यादिषु वर्तने ॥ ७५ ॥
निस्साराऽरोग्ययोष्षण्डो वृत्तिमन्त्रीरुर्नोस्त्रिषु ।
वृत्तं स्वरूपे चरिते वृत्तौ छन्दोविद्यासु च ॥ ७६ ॥
त्रिष्वतीतदृढाधीतवर्तुलेष्वथ गोप्यतौ ।
श्रेष्ठोक्षाश्वाखुरेतस्सु पुन्धर्मेन्द्रबले वृषः ॥ ७७ ॥
वसुर्हदेऽग्नौ योक्त्रेऽशौ वसु तोये धने मणौ ।
विश्वं जगति सर्वस्मिंस्त्रिषु शुण्ठ्यां पुनर्न ना ॥ ७८ ॥
वप्रः पितरि ना न स्त्री क्षेत्रे रोधसि सानुनि ।
वर्षोऽस्त्री भारताद्यब्दवृष्टिषु प्रावृषि स्त्रियः ॥ ७९ ॥
वास्त्वस्त्री गृहभूपुर्योर्गृहे सीमसुरुंगयोः ।
वानं शुष्के गतौ व्यूतौ गन्धे वृद्धौ मृधायमौ ॥ ८० ॥
वर्ष्म न स्त्री शुभाकारे सौम्ये देहप्रमाणयोः ।
विभुस्सर्वगते पत्यौ चन्द्रे रविकुबेरयोः ॥ ८१ ॥
वीरो राहौ हरे शक्रे शूरे स्कन्दकुबेरयोः ।
गजग्रहणभूमौ स्त्री वारिः स्यात्सलिले नपुम् ॥ ८२ ॥
शंखोऽस्त्री वलये कंबौ संख्यायां च निधौ तु ना ।
अमावस्यां च नागे च शितौ बाणतनूकृतौ ॥ ८३ ॥

शिवा हरीतकी क्रोष्टा शमी नद्यामलक्युमा ।
शिवो घोले पद्मरागे हरे कीले शिवं जले ॥ ८४ ॥
भद्रे चाथोपधा शुद्धा सचिवेऽग्नौ हरे शुचिः ।
चन्द्रेऽर्के च त्रिपु त्वेष शुद्धेऽनुपहते सिते ॥ ८५ ॥
शुक्रस्सिते कवौ चन्द्रे मासभेदेऽनले द्विजे ।
शुक्रं मेध्येऽप्सु पुण्येऽर्थे रुक्मेऽक्षिरुजि रेतसि ॥ ८६ ॥
क्रीडांबुयन्त्रे शृंगोऽस्त्री पर्वताग्रप्रभुत्वयोः ।
पश्वंगे चाथ शेपस्त्रिष्वन्यस्मिन्नुपयुक्ततः ॥ ८७ ॥
माल्याक्षतादिदाने स्त्री ना नागेशाप्रधानयोः ।
ना पर्याणे विहंगे स्त्री शारिर्द्यूते गुडे नषण् ॥ ८८ ॥
पथि देये शुल्कमस्त्री जामात्रा यच्च दीयते ।
श्रुतं शास्त्रावधृतयोर्नपुमाकर्णितेऽर्थवत् ॥ ८९ ॥
सजातिशिल्पिसंहत्यामषण्डः श्रेणिरावली ।
शौण्डी जलदमालायां शौण्डौ समदकुक्कुटौ ॥ ९० ॥
शको विष्ठा पशूनां स्याद्देशे च गवये शकाः ।
शबले मारुते शारश्शुद्धाः पूतार्ककेवलाः ॥ ९१ ॥
शुभ्रिर्नार्केऽर्थवत्सौम्ये शूरौ विक्रान्तकुक्कुटौ ।
शूलोऽस्त्री रुजि शस्त्रे च श्वेतं धवलरूप्ययोः ॥ ९२ ॥
शीतो ना वेतसे शेलौ शैत्ये क्ली तद्वति त्रिषु ।
सत्त्वोऽस्त्री जन्तुषु क्ली तु व्यवसाये पराक्रमे ॥ ९३ ॥
आत्मभावे पिशाचादौ द्रव्ये सत्तास्वभावयोः ।
प्राणे बलेऽन्तः करणे स्वामी पत्यौ षडानने ॥ ९४ ॥
समा स्त्री वत्सरे साधुसर्वतुल्येषु वाच्यवत् ।
परमार्थेऽर्थवत्सत्यं षण्डश्शपथतथ्ययोः ॥ ९५ ॥

स्पर्शस्संस्पर्शने स्प्रष्टर्युपतापप्रदानयोः ।
साधुस्त्रिषूचिते सौम्ये सज्जने वार्धुषौ पुमान् ॥ ९६ ॥
सारो बले स्थिरांशेऽर्थे पुमान्न्याय्ये वरेऽर्थवत् ।
स्त्री नद्यां ना नदे सिन्धुर्देशभेदेऽम्बुधौ गजे ॥ ९७ ॥
सौम्यो विप्रे सोमजेऽब्दे सुन्दरे सोमदैवते ।
सखा सहाये बन्धौ ना सूक्ष्ममध्यात्मदभ्रयोः ॥ ९८ ॥
सूनं पुष्पे सुतायां स्त्री स्नेहोऽस्त्री द्रवहार्दयोः ।
विष्णुचन्द्रेन्द्रवातार्कयमाश्वांशुशुकाग्निषु ॥ ९९ ॥
कपिभेकाहिसिंहेषु हरिर्ना कपिले त्रिषु ।
ह्द्यो वशीक्रिया मन्त्रे हृद्यं दध्न्यनुलेपने ॥ १०० ॥
हृत्प्रिये हृद्धिते हृज्जे ह्रीकौ नकुललज्जितौ ।
यमेऽल्पे वामने ह्रस्वो हरित् स्त्री दिशि षण् तृणे ॥ १०१ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
द्व्यक्षरकाण्डे नानालिङ्गाध्यायः)

(द्व्यक्षरकाण्डस्समाप्तः)

अथ त्र्यक्षरकाण्डः

पुंलिङ्गाध्यायः

अविनौ विहगाध्वर्यू अरत्नी हस्तकूर्परौ ।
अत्ययोऽतिक्रमे कृच्छ्रे मरणे दण्डदोषयोः ॥ १ ॥
आसारस्स्यात् प्रसरणे वेगवृष्टौ सुहृद्बले ।
आग्रहस्स्यात् स्वीकरणे निर्बन्धेऽनुग्रहेऽपि च ॥ २ ॥
आम्नायोऽध्ययने वेदे संप्रदाये कुलेऽपि च ।
आकर्षश्शारिफलको द्यूत आकृष्टिपाशकौ ॥ ३ ॥
गन्धमाल्योपहारे स्यादायोगो व्यापृतावपि ।
आनर्तो नृत्तशालायां देशभेदे जने युधि ॥ ४ ॥
आक्रन्दः क्रन्दने रावे नाथे घोररणेऽपि च ।
आधार आलवालेऽबुबन्धेऽधिकरणेऽपि च ॥ ५ ॥
आशीरः क्षीरविकृतौ भोजने पावके रवौ ।
आवापो न्यास आवाले स्मरे धातरि चात्मभूः ॥ ६ ॥
श्रोण्याश्वारोह आकारस्त्वाकृतावात्मवैकृते ।
आमोदौ हर्षसौगन्ध्ये आभोगौ यत्नपूर्णते ॥ ७ ॥
आघातौ घातसीमानावाहारौ भक्षणान्धसी ।
आलोकौ दर्शनोद्योतावागमौ शास्त्रमागतिः ॥ ८ ॥
रुग्भीतितापेष्वातङ्क आशुगोऽर्के शरेऽनिले ।
तदात्वे पात आपात आकरो निकरे खनौ ॥ ९ ॥
अप्याकर्षणमाक्षेप आलंभस्स्पर्शहिंसयोः ।
ईशानौ हरिधातारावुत्सेधौ वपुरुन्नती ॥ १० ॥
उपाधिर्धर्मचिन्तायां कुडुंबव्यापृतेऽपि च ।

उत्सवस्त्विच्छाप्रसर उत्सेधामर्षयोर्महे ॥ ११ ॥
उदर्क उत्तरे काले यच्च स्यात्फलमुत्तरम् ।
उदान उदरावर्ते सर्पवायुप्रभेदयोः ॥ १२ ॥
ऊर्णायुरूर्णनाभे स्यान्मेषतल्लोमकंबले ।
ऋषभोऽग्र्ये मत्तगजे श्रोत्ररन्ध्रे स्वरे वृषे ॥ १३ ॥
कुंभीरपुच्छे च जलस्थाने त्वृक्षर ऋत्विजि ।
वेणौ द्रुमांगे रोमाञ्चे क्षुद्रशत्रौ च कण्टकः ॥ १४ ॥
कञ्चुकस्सर्पनिर्मोके कवचे वारवाणके ।
कलापो भूषणे काञ्च्यां संघाते बर्हतूणयोः ॥ १५ ॥
क्षारको मत्स्यपक्ष्यादिपिटके पुष्पजालके ।
दैवे कृतान्तस्सिद्धान्ते यमाकुशलकर्मणोः ॥ १६ ॥
कौशिको गुल्गुलूलूकशक्रपिप्वाहितुण्डिके ।
कलंकोऽकेऽपवादे च कलहो द्वन्द्वयुद्धयोः ॥ १७ ॥
कलमोऽकुरलेखन्योः कठाकुः खगशिल्पिनोः ।
कारुजः कलभे नाके क्षवथुः क्षुतकासयोः ॥ १८ ॥
कर्परोऽग्नौ कपालेऽपि करभोऽपि खरोष्ट्रयोः ।
शरे किंशारुकादर्वौ कुरण्डस्तु झषेऽपि च ॥ १९ ॥
कुटीरस्तु कुलीरेऽपि कुंभीलस्तस्करेऽपि च ।
कपोतः पारावतेऽपि कोकिलस्तूल्मुकेऽपि च ॥ २० ॥
वायौ वसन्ते क्षिपणुः क्षिपणो वायुकालयोः ।
कुषाकुः पावके सूर्ये केसरी हयसिंहयोः ॥ २१ ॥
किखिरौ क्रोष्टुखट्वाङ्गौ खेचरः पवनेऽपि च ।
खपुरः पूगवेष्टेऽपि पूगनिर्यासयोरपि ॥ २२ ॥
खोलकः पूगकोशे स्यात् भग्नभाण्डे शिरस्त्रके ।

गोलको मणिके पिण्डे कंबले विधवासुते ॥ २३ ॥
अन्तराभवसत्त्वे स्याद्गन्धर्वो गायने हये ।
गरुत्मान्विहगे तार्क्ष्ये वृषार्केन्द्रेषु गोपतिः ॥ २४ ॥
चङ्कुरस्स्यन्दने दैत्ये चाक्रिकौ तैलघाण्टिकौ ।
चिकिरोऽहौ गेहबभ्रौ जसुरिः पावके शनौ ॥ २५ ॥
जंबुकौ क्रोष्टुवरुणौ जंबालौ पंकशैवलौ ।
श्वेतस्तिलोऽपि जामाता जीमूतौ मेघपर्वतौ ॥ २६ ॥
जगलो मेदके पिष्टमद्येऽपि कितवेऽपि च ।
जनिमा मातापितरावुत्पत्तिस्तनयोऽपि च ॥ २७ ॥
त्रिवर्गस्त्रिफला व्योषं स्थितिवृद्धिक्षया अपि ।
तमोनुदोऽग्निचन्द्रार्कास्तक्षकौ नागवर्धकी ॥ २८ ॥
तपनो भास्करे ग्रीष्मे त्रिदिवो व्योम्नि दिव्यपि ।
त्रिशंकू तार्क्ष्यमार्जारौ त्रिधामा केशवेऽनले ॥ २९ ॥
सपिण्डपुत्रौ दायादौ द्वापरौ युगसंशयौ ।
दिवौकाश्चातके देवे द्रुघणौ धातृमुद्गरौ ॥ ३० ॥
दरथो विवरे भीत्यां दिक्षु चापि प्रसारणे ।
द्विजातिश्च द्विजन्मा च ब्राह्मणादिपतत्रिणोः ॥ ३१ ॥
द्रुहिणौ हरिधातारौ शास्त्रोदाहरणयोस्तु दृष्टान्तः ।
दोषज्ञौ बुधभिषजौ धरुणाः स्तनधातृलोकार्काः ॥ ३२ ॥
धाराटश्चातकेऽश्वे च नभसौ व्योमसागरौ ।
निवेशौ शिबिरोद्वाहौ निरोधौ रोधसंक्षयौ ॥ ३३ ॥
निदेशावाज्ञाकथने निग्रहस्सीम्नि भर्त्सने ।
निवहो वायुभेदेऽपि निषङ्गस्तूणसंगयोः ॥ ३४ ॥
ऊर्णाविकारे नमतो धूमे दिनकरेऽपि च ।

निगमो निश्चये वेदे पुरे पथि वणिक्पथे ॥ ३५ ॥
नितंबः पश्चिमश्रोणिभागेऽद्रिकटके कटौ ।
निष्क्रमो बुद्धिसामर्थ्ये निर्गतौ चाथ भूपतौ ॥ ३६ ॥
नरेन्द्रो विषवैद्ये च नैगमस्तु श्रुतावपि ।
निकारस्तु तिरस्कारे धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि च ॥ ३७ ॥
द्वार्यापीडे क्काथरसे निर्यूहो नागदन्तके ।
निषधोऽद्रौ देशभेदे कठिने तस्य राजनि ॥ ३८ ॥
निह्नवस्स्यादविश्वासेऽपह्नवे निकृतावपि ।
निर्वेशस्सम्मूर्छने स्यात् कर्मभृत्युपभोगयोः ॥ ३९ ॥
प्रतिज्ञायन्त्रणाज्ञासु नियमो निश्चये व्रते ।
पतंगश्शलभे शालौ मार्जारेऽग्नौ रवौ खगे ॥ ४० ॥
परिधिर्यज्ञिये काष्ठे प्राकारे परिवेषणे ।
परिघाते मूढगर्भे परिघोऽर्गलदण्डयोः ॥ ४१ ॥
परागः पुष्परेणौ च स्नानीयादौ रजस्यपि ।
पर्जन्यो गर्जदभ्रेऽभ्रध्वाने शक्रेऽस्त्रयन्त्रके ॥ ४२ ॥
प्रलयो मरणे श्लेषे मूर्छासंवर्तयोरपि ।
प्रवहो वायुभेदे स्याद्वायुमात्रे बहिर्गतौ ॥ ४३ ॥
प्रयोगो ग्राम्यधर्मे स्यात् कुसीदे कर्मणां विधौ ।
प्रणयस्स्यात् परिचये याच्ञायां सौहृदेऽपि च ॥ ४४ ॥
प्रवाहस्तु प्रकृष्टाश्वे जलवेगे प्रवर्तने ।
पादपः पादपीठे स्यात् पादयाने द्रुमेऽपि च ॥ ४५ ॥
पिण्याकस्सिह्लके किण्वे श्रीवासतिलकल्कयोः ।
पुरुषो धातृपुन्नागपुंस्त्वात्मपरमात्मनोः ॥ ४६ ॥
पुलकोऽस्त्रे रत्नराज्यां रोमांचे हीरके क्रिमौ ।

पुलाकस्तुच्छधान्ये स्यात् संक्षेपे भक्तसिक्थके ॥ ४७ ॥
प्रसवो जननानुज्ञापुत्रेषु फलपुष्पयोः ।
पारंपर्ये प्रसंगेऽपि प्राणिनां गर्भमोचने ॥ ४८ ॥
तुलासूत्रेऽश्वादिरश्मौ प्रग्राहः प्रग्रहः पुनः ।
तयोश्च संयमोद्योतपूजाबन्द्यग्र्वधेषु च ॥ ४९ ॥
प्रभवस्स्यादपां मूले विक्रमे जन्मकारणे ।
आद्योपलब्धिस्थाने च पुद्गलो देह आत्मनि ॥ ५० ॥
प्रत्ययस्तु ख्यातिरन्ध्रविश्वासाधीनहेतुषु ।
विज्ञाने शपथे शब्दे प्रस्तरोऽश्मा मणिः कुशः ॥ ५१ ॥
पर्यस्त्यामपि पर्यंकः प्रकोष्ठोऽलिन्दकेऽपि च ।
गजस्कन्धेऽपि पणवः प्रघणौ लोहमुद्गरौ ॥ ५२ ॥
प्रियकः कृकलासेऽपि पेचकस्त्वचि हस्तिनाम् ।
पुच्छमूले प्रपातस्तु पाते रोधसि सौप्तिके ॥ ५३ ॥
पदाजिर्युधि मार्गे च रक्षोवृक्षौ पलाशिनौ ।
प्रतिघौ रुट्प्रतीघातौ प्रतापौ पौरुषातपौ ॥ ५४ ॥
प्रसादौ स्वाच्छ्यानुरोधौ पर्यायोऽवसरे क्रमे ।
प्रदोषौ दोषरात्र्यंशौ प्रणिधिः प्रार्थने चरे ॥ ५५ ॥
वरुणेऽनले प्रचेताः प्रतापमाहात्म्ययोः प्रभावस्स्यात् ।
भेदसमते प्रकारौ विपर्यये विस्तरे प्रपञ्चस्स्यात् ॥ ५६ ॥
रुग्भङ्गबाणाः प्रदराः श्रेष्ठोक्षाणौ तु पुङ्गवौ ।
पिशाचौ सत्त्वमार्जारौ पिचण्डः कुक्षिशय्ययोः ॥ ५७ ॥
पृथुकश्चिपिटे बाले पृदाकुर्व्याघ्रसर्पयोः ।
भासन्तावर्कनक्षत्रे सूर्यश्चाग्निश्च भास्करौ ॥ ५८ ॥
भ्रातृव्यौ भ्रातृजामित्रौ भुरण्यू विष्णुभास्करौ ।

भूमिस्पृशौ वैश्यनरौ भुवन्यौ वह्निभास्करौ ॥ ५९ ॥
भूतात्मा पवने देहे यश्च कर्ता तनौ पुमान् ।
राजभेदाहिमार्जारश्वार्कशुक्रेषु मण्डली ॥ ६० ॥
धुर्तूरे सर्पभेदे च मातुलो मदनः पुनः ।
सिक्थे वसन्ते धुर्तूरे कन्दर्पेऽप्यथ माधवः ॥ ६१ ॥
विष्णौ वसन्ते वैशाखे मरूकौ भेककेकिनौ ।
मिहिरा वायुमेघार्का यज्वरौ तु हयाध्वरौ ॥ ६२ ॥
युञ्जानस्सारथौ विप्रे रभसो विषवेगयोः ।
रक्ताक्षौ रक्षोमहिषौ रमती स्वर्गमन्मथौ ॥ ६३ ॥
रुचको भूषणे दन्ते रुवथः कुक्कुटे ध्वनौ ।
वश्वथः कोकिले काले वर्तकोऽश्वखुरे खगे ॥ ६४ ॥
व्यवायो मैथुनेऽन्तर्धौ चित्रे दर्पे च विस्मयः ।
वाहसौ वह्नयजगरौ द्रुमवालौ तु विद्रुमौ ॥ ६५ ॥
विस्रंभौ स्नेहविश्वासौ विबुधौ सुरपण्डितौ ।
विकारौ रोगविकृती विष्किरौ शिखिकुक्कुटौ ॥ ६६ ॥
रहःप्रकाशौ वीकाशौ विपाकस्स्वेदपाकयोः ।
विश्वात्मार्केऽपि विष्कंभो विस्तारप्रतिबन्धयोः ॥ ६७ ॥
स्पर्धायां पौरुषे व्यामे व्यायामोऽथ परिक्रमे ।
विहारस्सौगतावासे क्रीडायाञ्चाथ विग्रहः ॥ ६८ ॥
युद्धे देहे विस्तरे च कुशमुष्टौ च विष्टरः ।
विभ्रमस्संशये भ्रान्तौ शोभायां चाथ वालुका ॥ ६९ ॥
विकीर्णोऽर्थश्च विकिरौ विसर्गौ मुक्तिवर्चसी ।
विनयो धर्मविद्याधीशिक्षाचारप्रशान्तिषु ॥ ७० ॥
विवधो वीवधश्च द्वौ पर्याहारेऽध्वभारयोः ।

वृत्तान्तस्स्यात् प्रकरणे कार्त्स्न्ये वार्ताप्रकारयोः ॥ ७१ ॥
वासरौ नागदिवसौ वैकुण्ठाविन्द्रकेशवौ ।
विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र शब्दादिकेष्वपि ॥ ७२ ॥
शपथः कर आक्रोशे शपने च सुतादिभिः ।
बालके शिंशुमारे च शिशुकोऽथाध्वरे पशौ ॥ ७३ ॥
अध्वर्यौ च श्रपाय्यस्स्याच्छकुन्तौ भासपक्षिणौ ।
कक्ष्यान्तरेऽपि शुद्धान्तश्श्वशुर्यौ स्यालदेवरौ ॥ ७४ ॥
मन्त्री सहायस्सचिवस्सहुरी वृषभास्करौ ।
स्यमीकौ वृक्षवल्मीकौ समीकौ मिथुनार्णवौ ॥ ७५ ॥
सरण्यू वायुजलदौ संस्तरौ प्रस्तराध्वरौ ।
क्षये रोधे च संरोधस्संवर्तोऽब्दे जगत्क्षये ॥ ७६ ॥
संघर्षौ घर्षणं स्पर्धा शरखड्गौ तु सायकौ ।
समिकौ वृक्षवल्मीकौ सृदाकू व्याघ्रपावकौ ॥ ७७ ॥
सविता सारथौ रुद्रे पितर्यर्के सुजातिभिः ।
सन्निवेशो गणे गेहे संस्त्यायस्संग्रहाः पुनः ॥ ७८ ॥
स्वीकारोच्छ्रायसंक्षेपास्संभ्रमोऽत्यादरे भये ।
संभवो जन्मसंहत्योराधारानतिरेचने ॥ ७९ ॥
आधेयस्याथ संभोगो भोगे करिकरे रते ।
प्रत्यक्षे सन्निधाने च सन्निधिस्स्थपतिः पुनः ॥ ८० ॥
स्थापत्येऽधिपतौ तक्ष्णि बृहस्पतिसवी च यः ।
समाधिर्ध्याननीवाकप्रतिज्ञासु समर्थने ॥ ८१ ॥
सन्नयस्समवाये च पृष्ठस्थायिबलेऽपि च ।
समयस्तु क्रियाकारे संकेते चरिते सताम् ॥ ८२ ॥
सिद्धान्ते शपथे काले स्वाध्यायो जपवेदयोः ।

सारसो विहगे चन्द्रे हिमारिः पावके रवौ ॥ ८३ ॥
हर्यक्षो धनदे सिंहे व्रीह्यब्दार्चिष्षु हायनः ।
महोदरेपि हेरंबो हरिमा मृत्युरोगयोः ॥ ८४ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां त्र्यक्षरकाण्डे पुंलिङ्गाध्यायः)

स्त्रीलिङ्गाध्यायः

अमनिः पशुवंक्षण्यां जलपात्रे च दारवे ।
अदितिश्शैलकन्यायां पृथिव्यां देवमातरि ॥ १ ॥
अभिख्या त्विड्यशोनामस्वंबिका मातुलान्युमा ।
अमतिर्मरणे मोहेऽप्याकारे देह आकृतिः ॥ २ ॥
आयतिर्दीर्घतायां स्यात् प्रभावागामिकालयोः ।
उपधा सुपरीक्षापि कृपाण्यामपि कर्तरी ॥ ३ ॥
कल्पना समर्थनापि कषिके सस्यमक्षिके ।
कणिका तिलकाण्डेंऽशे गोधूमे तस्य चूर्णके ॥ ४ ॥
कारिका यातनायां स्याच्छ्लोके विवरणे कृतौ ।
कूर्चिका मस्तुपिण्डेऽपि सूचितूलिकयोरपि ॥ ५ ॥
तुर्येऽशे मानदण्डस्य माषस्यापि च काकणी ।
विंशतौ च कपर्दानां पादुकैककपर्दयोः ॥ ६ ॥
गृहिणी कांचिकं जाया देहली गृहकारिका ।
वेश्याकरिण्योर्गणिका वेष्टनेऽपि च गोलका ॥ ७ ॥
पार्यां कालेऽपि घटिका रथ्यायामपि चत्वरी ।
जुगुप्सा निन्दाघृणयोर्जननी करुणांबयोः ॥ ८ ॥
जगती विष्टपे मह्यां वास्तुच्छन्दोविशेषयोः ।
छत्रान्तालंबिवस्त्रेऽपि झल्लरी केशवाद्ययोः ॥ ९ ॥
चापे तृणत्वे तृणता दारिद्र्येऽपि च दुर्गतिः ।
पद्माकरेऽब्जे नलिनी स्वास्थ्ये नाशे च निर्वृतिः ॥ १० ॥
निवृत्तिस्तु मनस्तोषे मोक्षेऽस्तमयबाढयोः ।
नालिका चुल्लिकारन्ध्रे विवरे वेणुभाजने ॥ ११ ॥

नाले काले देशमाने नियतिस्संयमे विधौ ।
प्रकृतिः पंचभूतेषु स्वभावे मूलकारणे ॥ १२ ॥
छन्दःकारणगुह्येषु जन्त्वमात्यादिमातृषु ।
पक्षतिर्गरुतो मूले द्वयोः प्रतिपदोरपि ॥ १३ ॥
अधिकारे प्रकारे च प्रक्रियोत्पादनेऽपि च ।
गृहादिधिष्ण्ये पिण्डे च जंघामांसे च पिण्डिका ॥ १४ ॥
परीष्टिर्मार्गणे भक्तौ पङ्क्तौ पथि च पद्धतिः ।
प्रतिष्ठे स्थितिमाहात्म्ये प्रतती ततिवीरुधौ ॥ १५ ॥
बोधे तिथौ च प्रतिपत् प्रवृत्तिर्वृत्त्युदन्तयोः ।
प्रवेणी तु कुथावेण्योः प्रसूतिः पुत्रजन्मनोः ॥ १६ ॥
पाताली वागुरा स्थाली बन्धकी तु करिण्यपि ।
बृहती पद्यवार्ताक्योः कण्टकार्यां च वाचि च ॥ १७ ॥
भित्तिका तु शतावर्यां वज्रे चाप्यथ मेखला ।
श्रोणिस्थानेऽद्रिकटके कटिबन्धेऽसिबन्धने ॥ १८ ॥
महिषी पशुराट्पत्न्यो मर्यादा सीम्नि धारणे ।
पेटा पुरी च मञ्जूषा मनाका कामिनी गजी ॥ १९ ॥
गव्यृक्षे रेवती देव्यां शुक्लायां रजनी निशि ।
रोचना रक्तकल्हारे गवां पित्ते वरस्त्रियाम् ॥ २० ॥
पथ्यायां गव्युमाकन्यालोहिनीषु च रोहिणी ।
नक्षत्रे कण्ठरोगे च वर्तनी वृत्तिमार्गयोः ॥ २१ ॥
विपणिस्तु निषद्यापि वालुकोर्मिश्च वालुका ।
वडवा स्त्रीविशेषेऽपि वाशिता करिणीस्त्रियोः ॥ २२ ॥
वसतिस्तु निशि स्थित्यां जैनानामाश्रमे गृहे ।
वाणिनी तु विदग्धायां नर्तक्यां मत्तयोषिति ॥ २३ ॥

वीणा विपञ्ची सैवाल्पदण्डा सा नवतन्त्रिका ।
वृषल्यृतुमती कन्या शूद्रा वन्ध्या मृतप्रजा ॥ २४ ॥
वनिता स्निग्धनार्योश्च नार्याश्चाप्यथ वेदिका ।
वेदिश्चांगुलिमुद्रा च काञ्ची छन्दश्च शक्करी ॥ २५ ॥
शष्कुल्यपूपभेदेऽपि शिञ्जिनी नूपुरज्ययोः ।
शर्करा तु शिलाभेदे रुग्भेदाल्पकपालयोः ॥ २६ ॥
शर्करावत्प्रदेशेषु सितायां शकले गुडे ।
समितिः परिषत्स्थाने युद्धे संसदि संगमे ॥ २७ ॥
सन्ततिस्त्वन्ववाये स्यात् पारंपर्ये सुतेऽपि च ।
संहिता वर्णसंयोगे शास्त्रवेदैकदेशयोः ॥ २८ ॥
सिद्धौ स्वभावे संसिद्धिर्वाछानुज्ञा च सम्मतिः ।
संवित्ती ज्ञानसंवादौ ह्लादिन्यौ वज्रविद्युतौ ॥ २९ ॥
हरिणी हरिता पाण्डुस्सुवर्णप्रतिमा मृगी ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां
वैजयन्त्यां त्र्यक्षरकाण्डे स्त्रीलिङ्गाध्यायः)

नपुंसकलिङ्गाध्यायः

अयनं निलये मार्गे सूर्योदग्दक्षिणागतौ ।
अंशुकं केवले वस्त्रे सूक्ष्मवस्त्रोत्तरीययोः ॥ १ ॥
अभीक्ष्णमव्ययं वा स्यात् पौनःपुन्यभृशार्थयोः ।
अरुलं सलिले पोते व्यलीकं त्वप्रियेऽनृते ॥ २ ॥
अनूकमन्वये शीलेऽप्यास्पदं स्थानकृत्ययोः ।
स्तंभमात्रेऽपि चालानं हस्तिनोंऽसेऽपि चासनम् ॥ ३ ॥
रेतसीन्द्रियमक्षे च दर्शनेऽक्षणि चेक्षणम् ।
उद्यानं संग्रहोद्गत्योर्वनभेदे प्रयोजने ॥ ४ ॥
उत्थानमुद्यमे वास्तौ तन्त्रेहापौरुषेषु च ।
उद्धानमुद्गमे चुल्ल्यामौशीरे दण्डचामरे ॥ ५ ॥
कटीरं कन्दरे कच्यां कलत्रं श्रोणिभार्ययोः ।
क्रन्दनं रुदिते ध्वाने कार्मुकं शस्त्रचापयोः ॥ ६ ॥
कारणं हेतुवधयोः कारकं हिंसकेऽपि च ।
कीलालं रुधिरे तोये कुहरं गह्वरे बिले ॥ ७ ॥
कुरीरं ग्राम्यधर्मेऽब्जे कुन्नानं कुण्डशिक्ययोः ।
कैतवं कपटे द्यूते कूपीठमुदरे जले ॥ ८ ॥
करणं कारणे काये साधने ववकादिषु ।
स्पृष्टाद्युच्चारणाभेदध्यानपद्मासनादिषु ॥ ९ ॥
रतबन्धे नाट्यभेदे गीतके कर्मणीन्द्रिये ।
कौतुकं विषयाभोगे हस्तसूत्रे कुतूहले ॥ १० ॥
कामे ख्याते मंगले च हस्तसूत्रेऽपि कंकणम् ।
कटित्रं चर्म सुस्यूतं कटीवेष्टनचर्म च ॥ ११ ॥

कोदण्डं तु चतुर्हस्तं धनुर्वेणुर्धनुर्धरः ।
केतौ तु केतनं चापे कृत्यार्थोपनिमन्त्रणे ॥ १२ ॥
कौलीनं प्राणिभिर्द्यूते कुलीनत्वापवादयोः ।
गुह्येऽकार्ये च कौपीनं गन्धनं तु प्रकाशने ॥ १३ ॥
सूचनेऽपि च हिंसायां परस्योत्साहनेऽपि च ।
ग्रहणं बन्दिरादानमादरोऽर्काद्युपप्लवः ॥ १४ ॥
गह्वरं कन्दरे दंभे चलनं पादयन्त्रयोः ।
जघनं स्यात् कटौ पूर्वश्रोणिभागापरांगयोः ॥ १५ ॥
तलिमं कुट्टिमे तल्पे तर्पणं त्विन्धनेऽपि च ।
तानितं तूलितपटे गुणवादित्रभाण्डयोः ॥ १६ ॥
तेमनं व्यञ्जने क्लेदे तोत्रे तोदे च तोदनम् ।
दर्शनं चक्षुषि स्वप्ने बुद्धिशास्त्रोपलब्धिषु ॥ १७ ॥
दुकूलं शुक्लवस्त्रेऽपि द्योतनं दीपनेऽक्षिण च ।
धाराग्रमवतारेऽश्रौ निमित्तं हेतुलक्ष्मयोः ॥ १८ ॥
नाभीलं नाभिगन्धश्च वंक्षणं च वरस्त्रियाः ।
निर्याणं हस्तिनेत्रान्ते मरणे निर्गमेऽपि च ॥ १९ ॥
निर्वाणं निर्वृतौ मोक्षे विनाशे गजमज्जने ।
निदानमपदाने स्यात् खण्डनेऽप्यादिकारणे ॥ २० ॥
पललं तिलचूर्णे स्यान्मांसकर्दमभेदयोः ।
प्रयाणं गजदृक्पूर्वप्रदेशे मरणे गतौ ॥ २१ ॥
प्रज्ञानं लाञ्छने बुद्धौ प्रसूनं फलपुष्पयोः ।
पातालं लोक और्वश्च पतत्रं खे गरुत्यपि ॥ २२ ॥
नवसूतगवीदुग्धे पीयूषममृतेऽपि च ।
प्रमाणं बोधनेयत्तामर्यादाशास्त्रहेतुषु ॥ २३ ॥

*

सम्यग्वक्तरि चाथ स्यात् प्रायणं मरणे गतौ ।
पुष्करं हस्तिहस्ताग्रे जले वाद्यमुखे युधि ॥ २४ ॥
खेऽब्जे दिव्यसिधारायां तीर्थभेषजभेदयोः ।
ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वे स्याद्विप्रौघे विप्रकर्मणि ॥ २५ ॥
बाह्लीकं कुंकुमं हिंगु भण्डनं कवचे रणे ।
भूतिकं भूमिनिंबे च भूस्तृणे कत्तृणेऽपि च ॥ २६ ॥
मणीचमग्रहस्तेऽपि पुष्पमौक्तिकयोरपि ।
मन्दिरं देहपुर्योश्च संबन्धे मैथुनं रते ॥ २७ ॥
यापनं स्यान्निरसने नृत्ते प्रस्थापनेऽपि च ।
लक्षणं कार्षिके चिह्ने नाम्नि मुद्रांगसंपदोः ॥ २८ ॥
लांगूलं वालधौ मेढ्रे वर्जनं त्यागहिंसयोः ।
वरांगं स्त्रीभगे मूर्ध्नि च्छेदे वृद्धौ च वर्धनम् ॥ २९ ॥
व्यञ्जनं श्मश्रुनिष्ठानचिह्नेष्ववयवेऽक्षरे ।
वृद्धत्वे वृद्धसंघाते वृद्धकर्मणि वार्द्धकम् ॥ ३० ॥
वालकं त्वंगुलीये स्यात् बर्हिष्ठे वलयेऽपि च ।
व्युत्थानं प्रतिकूलत्वे स्वातन्त्र्यकरणेऽपि च ॥ ३१ ॥
व्यसनं शक्तिविपदोर्दैवानिष्टफलेऽहसि ।
पैशुन्यादौ च कोपोत्थे मृगयादौ च कामजे ॥ ३२ ॥
विधानं हस्तिकबले प्रेरणेऽभ्यर्चने धने ।
वेतने चाप्युपाये च प्रकारे वैरकर्मणि ॥ ३३ ॥
वेष्टने मकुटोष्णीषौ शकले खण्डवल्कले ।
शालूकं पंकजे कन्दे जले शमलमप्यघे ॥ ३४ ॥
शासनं निग्रहे लेख्ये वेदवाक्येषु कर्मणि ।
वाङ्नियोगे प्रहरणे शास्त्रे ग्रामे च निष्करे ॥ ३५ ॥

साधनं शेफसि धने सिद्ध्युपायनिवृत्तिषु ।
मारणे मृतसंस्कारे दापनेऽनुगमे गमे ॥ ३६ ॥
सेनांगे यातनायाञ्च सेवनं स्यूतिसेवयोः ।
मृत्यौ समाप्तौ संस्थानं सन्निवेशे चतुष्पथे ॥ ३७ ॥
मणौ शीथौ शीथुपाने सरकं मद्यभाजने ।
सामर्थ्ये शक्तिसंबन्धौ हृदयं तु मनस्यपि ॥ ३८ ॥
हिरण्यं काञ्चने वित्ते मानभेदेऽप्यकुप्यके ।
हरणं करणे नृत्ते चापेनान्यास्त्रवारणे ॥ ३९ ॥
हृतौ क्वथितशीताप्सु पणने यौतकादिके ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
त्र्यक्षरकाण्डे नपुंसकलिङ्गाध्यायः)

अर्थवल्लिङ्गाध्यायः

अधमौ गर्हितन्यूनावभीकौ निर्भयाभिकौ ।
प्रत्यक्षेऽधिकृतेऽध्यक्षमखिलं गर्ह्यकृत्स्नयोः ॥ १ ॥
आविद्धौ क्षिप्तकुटिलावादृतौ सादरार्चितौ ।
विपन्नप्राप्तावापन्नावाभीलौ कष्टभीषणौ ॥ २ ॥
आप्लुतौ स्नातकस्नातावाहतं गुणिते हते ।
आयस्तः कुपिते क्षिप्ते क्लेशिते तेजितेऽपि च ॥ ३ ॥
इरिणं तूषरस्थाने भूभागे च निराश्रये ।
उदारो महति ख्याते दक्षिणे दानशौण्डके ॥ ४ ॥
उद्धृतं भुक्तनिर्मुक्ते तुलिते चाप्यथोच्छ्रितम् ।
वृद्धे तुङ्गे समुत्पन्नेऽप्युदितौ कथितोद्गतौ ॥ ५ ॥
उदूढावूढपृथुलावुत्तमौ प्रवरान्तिमौ ।
महत्युदात्त उच्चोक्तेऽप्युपोढो निकटोढयोः ॥ ६ ॥
अभ्यस्तेऽप्युचितं न्याय्येऽप्युषितं स्थितदग्धयोः ।
उत्तालो द्रुत उत्तानेऽप्युत्कटो मत्त उद्भटे ॥ ७ ॥
करालो दन्तुरे तुंगे विशाले विकृतेऽपि च ।
कर्कशः प्रखरस्पर्शे निर्दये माहसिन्यपि ॥ ८ ॥
द्वौ कनिष्ठकनीयांसौ यून्यत्यल्पेऽनुजेऽपि च ।
क्षुल्लका नीचनिस्स्वाल्पाः कलितौ ज्ञातबद्धयोः ॥ ९ ॥
कल्माषौ कृष्णमिश्रौ च कुहकोऽपीर्ष्यया युते ।
क्षेत्रियं दुष्प्रतीकारे व्याधौ क्षेत्रोद्भवे तृणे ॥ १० ॥
देहान्तरचिकित्सार्हे गरले पारदारिके ।
चतुरौ दक्षधीमन्तौ जघन्योऽन्त्यकुपूययोः ॥ ११ ॥

जरठः कठिने जीर्णे तलिनो विरलाल्पयोः ।
पशुः कालेऽपि निश्शृंगो नरोऽश्मश्रुश्च तूपरौ ॥ १२ ॥
दुर्विधो निर्धने नीचे निहतो न्यक्स्वरे हते ।
निर्ग्रन्थश्श्रमणे निस्स्वे निरस्तस्तु निराकृते ॥ १३ ॥
निष्कूते प्रास्तवान्ते च वचने च द्रुतोदिते ।
निवातो दृढसन्नाहे निर्वातेऽप्याश्रयेऽपि च ॥ १४ ॥
निर्दयः परदोषोक्तिपरे निष्ठुरभाषिणि ।
प्रणाय्योऽसम्मतेऽपि स्यादनभिष्वंगवत्यपि ॥ १५ ॥
प्रतीतो भूषिते ख्याते ज्ञाते प्रत्ययिते बुधे ।
प्रार्थितं त्वभियुक्ते स्यान्निहिते याचितेऽपि च ॥ १६ ॥
पिण्डिलः स्थूलजंघे च गणनाकुशलेऽपि च ।
प्रतीक्ष्यौ प्रतिपाल्यार्च्यौ प्रथमौ प्रवरादिमौ ॥ १७ ॥
प्रहतौ क्षुण्णव्युत्पन्नौ प्रयतौ पूतसंस्कृतौ ।
सव्यायत्तौ प्रसव्यौ द्वौ प्रवृद्धौ प्रसृतैधितौ ॥ १८ ॥
पिण्डितौ घनसंख्यातौ प्रसिद्धौ ख्यातभूषितौ ।
पेशलौ चारुचतुरौ पूर्णश्रेष्ठौ तु पुष्कलौ ॥ १९ ॥
मिश्रास्निग्धौ च परुषौ प्रगाढो गहने दृढे ।
पामरोऽपशदेऽज्ञे च बालिशो बालमूर्खयोः ॥ २० ॥
बीभत्सौ क्रूरविकृतौ बहलौ सान्द्रपुष्कलौ ।
बन्धुरौ नम्रसुन्दरौ भंगुरौ वक्रनश्वरौ ॥ २१ ॥
भावितौ लब्धवासितौ भुजिष्यौ स्वैरिकिङ्करौ ।
मधुरौ स्वादुसुन्दरौ मूर्च्छितौ मूढसोच्छ्रयौ ॥ २२ ॥
विधुतौ त्यक्तकंपितौ विदितौ ज्ञातसंश्रुतौ ।
विलीनौ लीनविद्रुतौ वेल्लितौ धूतकुञ्चितौ ॥ २३ ॥

विगतौ वीतनिस्पृहौ विविक्तौ शुद्धनिर्जनौ ।
विवर्णौ मूर्खदुर्वर्णौ व्यायतो व्याप्टते दृढे ॥ २४ ॥
विकृतौ रोगिदूरूपौ विशदो धवले शुचौ ।
वल्लभौ दयिताध्यक्षौ वरिष्ठोऽतिवरेऽत्युरौ ॥ २५ ॥
पृथौ कराले विकटो विसृतं विगते तते ।
वदान्यो वल्गुवाग्दात्रोर्वरीयान् सत्तमेऽत्युरौ ॥ २६ ॥
विवशस्त्वस्वतन्त्रात्माप्यरिष्टेन च दुष्टधीः ।
विधुरः पत्न्यपेते स्यात् क्लिष्टविश्लिष्टयोरपि ॥ २७ ॥
संस्कृतं लक्षणोपेते कृत्रिमे निर्मलीकृते ।
मिश्रीकृते च संसृष्टं शुद्धे च वमनादिभिः ॥ २८ ॥
साधीयोऽनुमतेऽत्यर्थं सत्तमे शोभनेऽपि च ।
तथ्यपथ्यार्थवाक्येऽपि सूनृतोऽथ क्षमे हिते ॥ २९ ॥
संबद्धेऽपि समर्थस्स्यात् स्तिमितं स्तंभवत्यपि ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
त्र्यक्षरकाण्डे अर्थवल्लिङ्गाध्यायः)

नानालिङ्गाध्यायः

गुणाद्यर्थेऽर्थलिङ्गत्वमिहाप्यूह्यं स्वयं क्व चित् ।
अन्तरः परिधानीये बाह्ये स्वीयेऽन्तरात्मनि ॥ १ ॥
क्ली तु मध्येऽवकाशे च तादर्थ्येऽवसरेऽवधौ ।
विशेषविवरान्तर्धिष्ववसानविनार्थयोः ॥ २ ॥
अक्षरोऽसौ हरौ धातर्यक्षरं प्रणवे विधौ ।
धर्मे वर्णे तपःक्रत्वोः खे मोक्षे मूलकारणे ॥ ३ ॥
अनन्तो नागराड्विष्णुरनन्तं खनिरन्तयोः ।
अनन्ता पूर्णिमा दूर्वा यवाषश्शारिबा मही ॥ ४ ॥
अर्जुनः पाण्डवे पाण्डौ मातुरेकसुते द्रुमे ।
नेत्ररोगे चार्जुनं तु तृणे हेम्न्यर्जुनी गवि ॥ ५ ॥
विषारुणारुणं ताम्रमरुणस्सूर्यसारथौ ।
अव्यक्तरागे शशिजे सन्ध्याभ्रे लोहिते रवौ ॥ ६ ॥
अमृतं व्योम्नि देवान्ने यज्ञशेषे रसायने ।
अयाचिते जले जग्धौ मोक्षेऽन्ने हेम्नि गोरसे ॥ ७ ॥
क्लीबो ना त्वमरे स्त्री तु गुलूच्यां मद्यभिक्षयोः ।
आमलक्यां हरीतक्यां त्रिषु तु स्वादुनित्ययोः ॥ ८ ॥
अरिष्टो वायसे निंबे गोरसे निरुपद्रवे ।
क्ली तु वर्ण्ये मृत्युचिह्ने मद्ये ताम्रे शुभेऽशुभे ॥ ९ ॥
अंगजो ना सुतेऽनंगे क्ली रोगे रुधिरेऽपि च ।
न ना कवाटे क्ली लोहे सोमे स्याद्ररः पुमान् ॥ १० ॥
लाजेष्वभ्योषमभ्योषास्साज्यांभःपेयसक्तवः ।
कृकलासेऽण्डजो मत्स्ये खगे कस्तूरिकाण्डजा ॥ ११ ॥
अविषो निर्विषेऽम्भोधाववविषी दिवि पुंसि वा ।

अपानो देहजो वायुरपानं वृषणे गुदे ॥ १२ ॥
प्रधानेऽव्यक्तमव्यक्तो ब्रह्मण्यस्पष्टमूर्वयोः ।
अमरेन्द्रपुरी स्थूणा गुडूची चामरास्सुराः ॥ १३ ॥
क्ष्वक्षतं तण्डुले धान्ये न ना लाजेषु ना यवे ।
अजिरं जर्जरे कामे विषयांकणयोर्द्रुते ॥ १४ ॥
अलसौ पादरुङ्मन्दावण्डीरौ शक्तपूरुषौ ।
विद्युत्पव्योरक्ष्वशनिरनीकोऽस्त्री चमूयुधोः ॥ १५ ॥
अधरोऽनूर्ध्वहीनोष्ठेष्वनृतं वितथे कृपौ ।
आश्रमोऽस्त्री मुनिस्थाने ब्रह्मचर्यादिके मठे ॥ १६ ॥
कोष्ठारे कृपणे जीर्णे स्थानेऽभिप्राय आशयः ।
शर्करायां दृषत्पुत्रे स्त्र्यस्त्र्यश्मन्युपलो मणौ ॥ १७ ॥
उत्तरं प्रतिवाक्ये स्यादुदीच्ये प्रवरोर्ध्वयोः ।
स्त्रीलिङ्गत्वे धनुर्लक्ष्म्यां पुरुषे पावके च ना ॥ १८ ॥
करीरो ना घटे न स्त्री पादपे वैणवांकुरे ।
करेणुस्तु करिण्यां स्त्री कर्णिकारे गजे च ना ॥ १९ ॥
भिक्षापात्रे तु कमठं कमठौ खर्वकच्छपौ ।
अस्त्री कशिपु शय्यायां वस्त्रेऽन्ने तद्द्वयेऽपि च ॥ २० ॥
करटो दुर्दुरूटे स्याद्बिल्वे काकेभगण्डयोः ।
कल्याणी क्ष्मोमयोः स्त्री तु मंगलेऽक्षयरुक्मयोः ॥ २१ ॥
रागे क्वाथे कषायोऽस्त्री निर्यासे सौरभे रसे ।
कान्तार इक्षुभेदे ना न स्त्री व्यध्वे महावने ॥ २२ ॥
कीनाशो रक्षसि यमे कदर्ये कर्षकेऽर्थवत् ।
कुहनो मूषिके सेर्ष्ये कुहना दंभशीलता ॥ २३ ॥
कुशलं निपुणे पुण्ये पर्याप्तौ मंगले क्षमे ।
कुकूलं शंकुभिः कीर्णे श्वभ्रे ना तु तुषानले ॥ २४ ॥

कुण्डली चित्रलमृगे सर्पे कुण्डलवत्यपि ।
कुंकुमे महारजने कुसुंभं ना कमण्डलौ ॥ २५ ॥
केवलं निश्चिते क्लीबे वाच्यवच्चैककृत्स्नयोः ।
कमलं छुरिकादीनां हेमाद्यैश्चित्रिताजिने ॥ २६ ॥
रक्ताब्जेऽब्जेऽप्सु च श्रीस्तु कमला कमलो मृगः ।
अङ्की कोल्यां क्रोष्टुकोल्यां कर्कन्धूस्त्री तु संयुगे ॥ २७ ॥
तथा मध्वाज्यसंसिक्तयवलाजजतर्पणे ।
कुमारस्स्याद्गुहे बाले वरणेऽश्वानुचारके ॥ २८ ॥
युवराजे च ना क्ली तु द्वीपे पुंस्त्री मृगोमयोः
कुतपो भागिनेयेऽर्के विप्रेऽग्नावतिथौ गवि ॥ २९ ॥
अस्त्री त्वह्नोऽष्टमे भागे तिलेषु छागकंबले ।
दर्भे च केसरस्त्वस्त्री सिंहकेशाश्वकेशयोः ॥ ३० ॥
कलिलं गहने बृन्दे सैन्येऽपि कटकोऽस्त्रियाम् ।
किञ्जल्कः केसरे खे क्ली कृषकौ फालकर्षकौ ॥ ३१ ॥
कातरः पण्डके त्रस्तौ क्षेत्रज्ञावात्मशिक्षितौ ।
कुसीदमृणवृद्धौ क्ली वाच्यवद्वृद्धिजीविनि ॥ ३२ ॥
कलिङ्गं तु यवे ना तु देशपक्षिविशेषयोः ।
खनको भूमिवित्तज्ञे मूषिकेऽप्यवदारके ॥ ३३ ॥
गर्जितो मत्तमातङ्गे क्ली तन्नादेऽबुदध्वनौ ।
गण्डूषोऽस्त्री गण्डपूर्तौ प्रसृते गजपुष्करे ॥ ३४ ॥
पार्थचापे चापमात्रे गाण्डीवो गाण्डिवोऽस्त्रियौ ।
कशेरुहेम्नोर्गांगेयं गांगेयो गुहभीष्मयोः ॥ ३५ ॥
ग्रामणीस्स्वामिनि श्रेष्ठे ग्रामेशे नापिते तु ना ।
गोमुखोऽस्त्री वाद्यभेदे नक्रे नाले वने नपुम् ॥ ३६ ॥
गोष्पदं गोखुरश्वभ्रे मानगोगम्ययोरपि ।

वृत्तैकभक्ते चरणे चरणा बह्वृचादयः ॥ ३७ ॥
स्थण्डिले प्रांगणे च स्त्री चत्वरं ना चतुष्पथे ।
चातुरश्शकटे चक्रगण्डे नयनगोचरे ॥ ३८ ॥
चपलः पारदे शीघ्रे दुर्विनीते चले कपौ ।
चले केशे च चिकुरो जराय्वस्त्र्यंबुजेऽपि च ॥ ३९ ॥
जृंभितं जृंभणोत्फुल्लविवृद्धेषु विचेष्टिते ।
जीवकः प्रवरे जन्तौ श्रमणे वृद्धिजीविनि ॥ ४० ॥
जर्जरस्त्रिषु जीर्णे स्यात् पुमानिन्द्रध्वजे पिके ।
टगरष्टंगनक्षारे नाकेकरदृशि त्रिषु ॥ ४१ ॥
स्त्री नौनद्योर्व्रजस्तंभे तरणिर्नार्णवे रवौ ।
भुवीन्द्रपुत्र्यां तविषी ताविष्यब्धिदिवोर्नरौ ॥ ४२ ॥
तमिस्रा स्त्री ध्वान्तनिशि निश्यन्धतमसे न ना ।
तातगुश्शूद्रताते ना तानाय तु हिते त्रिषु ॥ ४३ ॥
तातलो लोहकूटे ना त्रिषु तप्ते मनोजवे ।
तरलो भास्वरे हारे चञ्चलेऽप्यथ तारका ॥ ४४ ॥
न नाक्षिमध्ये नक्षत्रे द्विजिह्वौ सूचकोरगौ ।
दुर्वर्णं दुष्प्रभे रूप्ये देयभेदे तु दक्षिणा ॥ ४५ ॥
त्रिष्ववाक्सरलावामेष्वन्यच्छन्दानुवर्तिनि ।
कनिष्ठपत्न्यामरतौ पुनर्भूपरिविन्नयोः ॥ ४६ ॥
स्त्री पुनर्भ्वास्तु पत्यौ ना दिधिषुर्दिधिपूरपि ।
स्याद्दीपकमलंकारे स्वरूपे दीप्तिमत्यपि ॥ ४७ ॥
दुन्दुभिः पुंसि भेर्यां स्त्री त्वक्षबिन्दुत्रिकद्वये ।
धर्षणं सुरते धार्ष्ट्ये कुलटायां तु धर्षणी ॥ ४८ ॥
चारौ श्रेष्ठे वृषे श्वेते धवलो धवली गवि ।
धौतांचले रजक्याश्च धावनी धावनं गतिः ॥ ४९ ॥

धिषणा स्त्री धियां गौर्यां स्त्रीचिह्ने ना तु गीष्पतौ ।
नागरं पुरजे चुक्रे शुण्ठीराजकशेरुणोः ॥ ९० ॥
निधनोऽस्त्री कुले नाशे निस्त्रिंशः क्रूरखड्गयोः ।
नालीकमब्जे बाणे ना निशान्तं गृहशान्तयोः ॥ ९१ ॥
केशादिशौक्ल्ये पलितं शैलेये ना तु कर्दमे ।
पटलं द्रुमुक्छदिषोः क्ली न ना पिटके गणे ॥ ९२ ॥
पर्याप्तं स्याद्यथाकामे तृप्तौ शक्तौ निवारणे ।
प्रवणो दक्षिणे प्रह्वे क्रमनिम्ने चतुष्पथे ॥ ९३ ॥
प्रकाशोऽर्चिषि दीधित्यां ना तुल्यस्फुटयोस्त्रिषु ।
मुखे प्रतीकस्त्रिषु तु प्रतिकूलानुरूपयोः ॥ ९४ ॥
वीणादण्डे प्रवालोऽस्त्री विद्रुमे नवपल्लवे ।
प्रसूनमर्थवज्जाते पुष्पे क्ली सारथौ पुमान् ॥ ९५ ॥
प्रग्रीवमस्त्री कलशे ग्रीवाप्रासादयोरपि ।
पाटला गवि पाटल्यामाशुव्रीहिस्तु पाटलः ॥ ९६ ॥
पिनाकोऽस्त्री रजोवर्षे शूले शंकरधन्वनि ।
त्रिषूर्ध्वबाहुपुंमात्रे क्ली पुंसो भावकर्मणोः ॥ ९७ ॥
पौरुषं पल्लवं त्वस्त्री प्रकोष्ठेऽप्यतिविस्तृतौ ।
पवित्रोऽग्नौ हरौ पूते क्ली तु ताम्रेऽप्सु गोमये ॥ ९८ ॥
मन्त्रे दध्नि ब्रह्मसूत्रे हेम्न्यर्थे कलशे कुशे ।
पुलस्त्यवंश्ये पुरुषे पौलस्त्यः क्ली तु संयुगे ॥ ९९ ॥
फलकी चन्दने स्त्री न स्त्री दार्वासनचर्मणोः ।
फेनिलं बदरे फेनयुक्तेऽथ ब्राह्मणो द्विजे ॥ ६० ॥
आत्मज्ञे क्ली तु विधिवद्वेदभागतदंशयोः ।
बहुलः कृष्णपक्षेऽग्नौ पुमांस्त्रिष्वसिते बहौ ॥ ६१ ॥
स्त्री स्यात्पृथिव्यामुस्रायामेलायां कृत्तिकासु च ।

भविलं भवने भव्ये भ्रमरः कामुकेऽलिनि ॥ ६२ ॥
उद्याने मलयं ना तु गिर्यंशगिरिभेदयोः ।
मत्सरोऽन्योदयद्वेषे तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु ॥ ६३ ॥
मन्थरस्सूचके कोपे मन्थाने मन्दगामिनि ।
मार्गणं मृगणायां स्यान्मार्गणो याचके शरे ॥ ६४ ॥
दूर्वायां स्त्रीक्षुमूले क्ली गोरसेऽपि च मोरटम् ।
त्रिलिङ्गं मण्डलं बृन्दे ग्रामौघप्रतिबिंबयोः ॥ ६५ ॥
उपसूर्ये कुष्ठरोगे देशे द्वादशराजके ।
मुचिरौ धर्मदातारौ मोदकौ खाद्यहर्षकौ ॥ ६६ ॥
पित्रादेः कन्ययाप्तेऽर्थे क्ली स्वीये त्रिषु यौतकम् ।
युतकं युगले युक्ते यौतके वसनाञ्चले ॥ ६७ ॥
संश्रयेऽग्रे च शूर्पस्य वस्त्रभेदे च योषितः ।
रसनं क्ली कषायेऽन्ने द्रवे स्नेहे विषे फले ॥ ६८ ॥
निर्यासे हेम्नि रूप्ये च जिह्वास्वादनयोर्न ना ।
रेवटं दक्षिणावर्तशंखे रेणौ तु रेवटः ॥ ६९ ॥
वातूले विषवैद्येऽथ रजतं शोणिते ह्रदे ।
श्वेते हारेऽप्यथोष्ट्रेऽलौ रवणश्शब्दनेऽर्थवत् ॥ ७० ॥
रोषाणो रोषणे स्वर्णघर्षणग्राव्णि पारदे ।
रौहिषं रक्तकत्तृणे मत्स्यभेदे मृगे च ना ॥ ७१ ॥
लालसा तु न नौत्सुक्ये दौहृदाद्यभिलाषयोः ।
ललामोऽस्त्री ललामापि प्रभावे पौरुषे ध्वजे ॥ ७२ ॥
श्रेष्ठे भूषापुण्ड्रशृंगपुच्छचिह्नाश्वलिंगिषु ।
लोचको मांसपिण्डे स्यान्नीलिन्यां चर्मणि भ्रुवि ॥ ७३ ॥
रक्तांशुके दुष्टबुद्धौ क्रोष्टुधूर्तौ तु वञ्चकौ ।
विनीतस्त्रिष्वपि प्राप्ते निभृते विजितेन्द्रिये ॥ ७४ ॥

विनयं ग्राहिते चैष सुखवाहिहये पुमान् ।
विषयी राज्ञि कन्दर्पे विषयस्थजने च ना ॥ ७५ ॥
अर्थवद्विषयोपेत इन्द्रिये तु नपुंसकम् ।
अस्त्री वितानमुल्लोचे विस्ताराध्वरयोः क्षणे ॥ ७६ ॥
त्रिषु शून्ये च मन्दे च विषाण्युक्षेभशृंगिषु ।
भेक्यां पुनर्नवायां स्त्री वर्षाभूर्दर्दुरे न षण् ॥ ७७ ॥
वयस्स्थामलकीपथ्याब्राह्मीषु तरुणे त्रिषु ।
वलजा वरनार्यां च क्षेत्रे द्वारि च सा न ना ॥ ७८ ॥
वर्णकोऽस्त्री प्रकारे स्याच्चन्दने स्त्र्यङ्गलेपने ।
दुःखे विलक्षे व्यलीकमप्रियाकार्ययोस्तु ना ॥ ७९ ॥
वातूलो वातसंघाते वातले मरुतोऽसहे ।
विहायाः पुंनपुं व्योम्नि पुमानेव पतत्रिणि ॥ ८० ॥
विशिखा तु खनित्री च क्ली चित्ते ना त्वसौ शरे ।
विमानोऽस्त्री देवयाने सप्तभूमे च सद्मनि ॥ ८१ ॥
विटपोऽस्त्री द्रुविस्तारे पल्लवे स्तंबशाखयोः ।
विषाणस्त्रिषु लिङ्गेषु पश्वङ्गगजदन्तयोः ॥ ८२ ॥
वेदना दुःखानुभवे ज्ञाने च स्त्रीनपुंसकम् ।
स्कन्दे विशाख ऋक्षे स्त्री विहासस्स्फुटहासयोः ॥ ८३ ॥
पापेऽपि व्रजिनं केशे पुमानिन्दुस्तु शार्वरः ।
स्त्री रात्रिसन्ध्याशर्वर्यो दैत्ये ना शंबरोऽप्सु षण् ॥ ८४ ॥
शयधुस्त्रिषु निद्रालौ मृत्यावजगरे च ना ।
शय्यायां शयनं न स्त्री निद्रासुरतयोर्नपुम् ॥ ८५ ॥
शरत्पद्मादिशालीनौ प्रत्यग्रोऽब्जश्च शारदः ।
गंभार्यां कट्फले श्रीपर्ण्यग्निमन्थाब्जयोर्नपुम् ॥ ८६ ॥
यमेऽपि शमनो ध्वान्ते क्ली हिंस्रे त्रिषु शार्वरः ।

करञ्जभेदे षट्ग्रन्थष्पट्ग्रन्था ग्रन्थिकं वचा ॥ ८७ ॥
समानः प्राणभेदे ना त्रिष्वेकसमसाधुषु ।
संस्कारो ना संस्कृतिस्स्त्री संकल्पप्रतियत्नयोः ॥ ८८ ॥
स्पर्शनः पवमाने स्यात् स्पर्शनं स्पृष्टिदानयोः ।
सारंगश्शबलो वर्णश्चातकष्पट्पदो मृगः ॥ ८९ ॥
छिद्रे छिद्रान्विते वाद्ये सुषिरं सुषिरो नडः ।
सुमनाः पुष्पमालत्योस्स्त्री देवबुधयोः पुमान् ॥ ९० ॥
सैन्धवोऽश्वेऽश्वभेदे ना न स्त्री तु लवणोत्तमे ।
बदरेऽपि च सौवीरं ना नीवृद्गोपघोण्टयोः ॥ ९१ ॥
संगरो ना क्रियाकारे प्रतिज्ञाविपदोर्युधि ।
शमीफले तु षण्डोऽथ संबाधौ योनिसंकटौ ॥ ९२ ॥
सुरभिर्वाच्यवत् सौम्ये सुगन्धौ स्त्री त्वसौ गवि ।
पुमांश्चैत्रे वसन्ते च सेवकौ स्यूतभाजकौ ॥ ९३ ॥
सुकृतं शोभने धर्मे हर्युलो मृगकामिनोः ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
त्र्यक्षरकाण्डे नानालिङ्गाध्यायः)

(त्र्यक्षरकाण्डस्समाप्तः)

अथ शेषकाण्डः

पुंलिङ्गाध्यायः

अकारादिक्रमेणादाविहोक्त्वा चतुरक्षरान् ।
अध्यायान्तेषु संकीर्णाः कृताः पञ्चाक्षरादयः ॥ १ ॥
अनुबन्धो दोषभावे प्रकृत्यादेर्विनश्वरे ।
मुख्यानुयायिनि शिशौ प्रकृतस्यानुवर्तने ॥ २ ॥
अपहारः पुनश्चोरे द्यूतयुद्धादिविश्रमे ।
निमन्त्रणोपनेतव्यद्रव्ये ग्राहाख्ययादसि ॥ ३ ॥
अवग्रहो वृष्टिरोधे प्रतिबन्धे गजालिके ।
अवष्टंभस्समालंभे स्तब्धिकांचनयोरपि ॥ ४ ॥
पिशाचादिग्रहे तीर्थेऽप्यवतारोऽवतारणे ।
अवरोहोऽवतरणं शाखाप्याग्राद्गतांघ्रितः ॥ ५ ॥
अधिवासो निवासे स्यात् गन्धधूपादिसंस्कृतौ ।
अपवर्गः क्रियासाद्ध्यफलाप्तौ त्यागमोक्षयोः ॥ ६ ॥
अपभ्रंशोऽपशब्दे स्यात् भाषाभेदप्रपातयोः ।
अपदेशस्तु लक्षे स्यान्निमित्तव्याजयोरपि ॥ ७ ॥
अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्चये भावसूचके ।
पश्चात्तापे त्वनुशयो दीर्घद्वेषानुबन्धयोः ॥ ८ ॥
अनुषंगस्तु कारुण्ये प्रकृतस्यानुवर्तने ।
अभिमानस्तु विज्ञाने प्रणये दर्पहिंसयोः ॥ ९ ॥
अभिषंगस्त्वभिभवे संग आक्रोशनेऽपि च ।
अभिहारोऽभियोगे च चौर्यसन्नाहयोरपि ॥ १० ॥
स्नाने मद्यस्य सन्धानेऽभिषवस्सवनेऽपि च ।

अभिग्रहोऽभियोगे च समन्ताद्ग्रहणेपि च ॥ ११ ॥
संयुगे स्यादभिमरस्सबलादपि साध्वसे ।
कुले त्वभिजनो जन्मभूमौ चाथामरे झषे ॥ १२ ॥
अनिमेषोऽप्यनिमिषोऽप्यथ चण्डालशिष्ययोः ।
स्यादन्तेवास्यथर्वज्ञे त्वथर्वाणिः पुरोहिते ॥ १३ ॥
नृपरक्षिष्वनीकस्थो हस्तिशिक्षाविचक्षणे ।
अपवादौ तु निन्दाज्ञे स्तुनिस्नेहावपल्लवौ ॥ १४ ॥
वह्निवातावपांगर्भौ गुह्यगूधावववस्करौ ।
कूर्मेशेऽब्धावकूपारोऽवलेपो लेपगर्वयोः ॥ १५ ॥
अशिरस्कौ बाहुरुण्डाववलोर्णोऽस्फुटापि वाक् ।
आशोचनी तु वह्नीन्दू आत्मयोनी स्मरानिलौ ॥ १६ ॥
ब्रह्माप्यथोपचर्यायामुपचार उपायने ।
उपनाहो वैरबन्धे वीणायाश्च निबन्धने ॥ १७ ॥
उपक्रमश्चिकित्सायामुपधारंभयोरपि ।
उपग्रहस्तु बन्दौ स्याद्ग्रहणेऽप्यनुकूलने ॥ १८ ॥
उपतापौ रुजातापौ द्वारपालेऽप्युदास्थिनः ।
स्नानाचान्त्योरुपस्पर्शो हरावुच्चैश्श्रवा हये ॥ १९ ॥
दात्यौहाली कलकाणौ खङ्गिखड्गौ करालिकौ ।
कलहंसो राजहंसे कादंबे श्रेष्ठभूभुजि ॥ २० ॥
कुरुविन्दो हिङ्गुलेऽपि मुस्तेऽप्यथ गुहाशयः ।
ऋक्षे सिंहे च कूर्मे च ग्रहराजोऽर्कचन्द्रयोः ॥ २१ ॥
घनाघनो मत्तगजे वासवे वार्षुकांबुदे ।
चक्रपादौ रथगजौ चित्रभानू इनानलौ ॥ २२ ॥
देशे जने जनपदश्चन्द्रेऽर्केऽग्नौ तमोनुदः ।

तमोपहोऽप्यथोलूके तस्करे कुमुदाकरे ॥ २३ ॥
दिवाभीतो दिवाकीर्ती पुनश्चण्डालनापितौ ।
दर्दुरीकोऽनले वाद्ये पार्थाग्नीन्द्रा धनञ्जयाः ॥ २४ ॥
अग्न्युत्पातौ धूमकेतू धन्वन्तरिरिनाब्जयोः ।
पर्परीकौ वह्निभक्ष्यौ शौर्योद्योगौ पराक्रमौ ॥ २५ ॥
अग्निरुद्रौ पशुपती नाशावज्ञे पराभवौ ।
रक्षस्सन्तौ पुण्यजनौ नीचमूर्खौ पृथग्जनौ ॥ २६ ॥
द्वारद्वास्थौ प्रतीहारौ स्तनांभोदौ पयोधरौ ।
काशे नडे पोटगलः पवमानोऽग्निवातयोः ॥ २७ ॥
परिमर्देऽपि परिमलः पितामहौ ब्रह्मपितृतातौ ।
परिवारः प्रावारेऽपि नृपार्हार्थेऽपि परिबर्हः ॥ २८ ॥
परिवर्तो जगन्नाशे निमयेऽब्दे परिभ्रमे ।
पर्युप्तौ च परीवाप आलवाले परिच्छदे ॥ २९ ॥
पत्नीस्वीकारशपथमूल्येष्वपि परिग्रहः ।
परिक्षेपो हस्तिपादपार्श्वे संपरिवेष्टने ॥ ३० ॥
प्रतियत्नस्तु संस्कार उपग्रहणलिप्सयोः ।
स्थाने गोष्ठ्यां सत्रशाले प्रत्याहारे प्रतिश्रयः ॥ ३१ ॥
प्लवंगमः कपौ भेके प्लवंगप्लवगाविव ।
मौक्तिकेऽस्त्रे पारशवो विप्राच्छूद्रासुतेऽयसि ॥ ३२ ॥
विवेके स्यात् परिकरः पर्यस्तिपरिवारयोः ।
प्रगाढना त्रिकाबन्धे समूहारंभयोरपि ॥ ३३ ॥
प्रतिग्रहः क्रियाकारे चमूपृष्ठे पतद्ग्रहे ।
दानद्रव्ये स्वीकृतौ च त्वष्टर्यर्के प्रजापतिः ॥ ३४ ॥
दक्षादिष्वग्निजामात्रो राज्ञि ब्रह्मणि धातरि ।

ब्रह्मपुत्रस्तु रुद्रेऽपि बाहुलेयो गुहे वृषे ॥ ३५
धूम्याटेऽली भृंगराजो महाराजौ नृपार्थपौ ।
महालयो महागेहे विहारे परमात्मनि ॥ ३६
महाकालस्तु किंपाके हरे बाणासुरेऽपि च ।
रजसानू धर्ममेघौ रौहिणेयौ हलीन्दुजौ ॥ ३७ ॥
लक्ष्मीपुत्रोऽश्व आढ्ये च राज्ञि लक्ष्मीपतिर्हरौ ।
लोकपालो नृपेन्द्राद्योर्हये वातप्रमीर्मृगे ॥ ३८ ॥
बाडवेयोऽश्विनोर्विप्रे वासुदेवो हये हरौ ।
विश्वगोप्ता हरौ शक्रे चन्द्रेऽर्केऽग्नौ विभावसुः ॥ ३९ ॥
वृषसानुः पुंसि मृत्यौ विष्णौ रुद्रे वृषाकपिः ।
वानप्रस्थौ मधुष्ठीलपलाशावथ संकरे ॥ ४० ॥
व्यसने च व्यतिकरो विश्वकर्माब्जजो रविः ।
त्वष्टा च विप्रलापस्तु विप्रलंभोपमर्दयोः ॥ ४१ ॥
वारवाणिर्ज्यौतिषिके धर्माध्यक्षेऽप्यथो वटे ।
वनस्पतिर्वृक्षमात्रेऽप्यग्नीन्द्वर्का विरोचनाः ॥ ४२ ॥
व्यवहारो वाक्प्रयोगे संबन्धे द्यूतदण्डयोः ।
शासने वित्तसंवादे विवादेऽसिवणिज्ययोः ॥ ४३ ॥
वर्धमानश्शरावे स्यादेरण्डे भूषणेऽपि च ।
शंकुकर्णौ गर्दभोष्ट्रावलिबाणौ शिलीमुखौ ॥ ४४ ॥
श्रीवत्सांकौ हरिवृकौ सिंहकाकौ सकृत्प्रजौ ।
सहसानुर्मयूरेऽहौ संप्रयोगो रतेऽन्वये ॥ ४५ ॥
स्तनयित्नुर्गर्जितेऽभ्रे विरोधे तु समुच्छ्रयः ।
उन्नतावप्यथ क्रोष्टौ शुनि सालावृको वृके ॥ ४६ ॥
समाहारस्तु संक्षेप एकत्र करणेऽपि च ।

समाह्वयस्तु पक्ष्याद्यैर्द्यूते नामनि संयुगे ॥ ४७ ॥
सांपरायस्तु संग्राम आपदागामिकालयोः ।
स्थूलोच्चयस्त्वसाकल्ये गजानां मध्यमे गते ॥ ४८ ॥
सोमयोनिस्सुरे विप्रे हरिरोमाब्जजेन्द्रयोः ।
हस्तिमल्लो गणपतौ महेन्द्रस्य च कुञ्जरे ॥ ४९ ॥

(इति चतुरक्षराः)

वर्णमात्रेऽभिनिष्ठानो हरीशावपराजितौ ।
आशुशुक्षणिरर्केऽग्नौ यज्वन्यप्यासुतीवलः ॥ ५० ॥
शौण्डिके चाप्यथानन्ते कुबेरे चैककुण्डलः ।
आम्रे चामरपुष्पः स्यात् काशकेतकयोरपि ॥ ५१ ॥
ज्योतिषांपतिरर्के च चन्द्रे चाप्यथ चुंबने ।
ओष्ठे च दशनोच्छिष्ट उच्छ्वासेऽप्यथ नीपके ॥ ५२ ॥
धूलीकदंबो वरुणफलेऽथो नागवारिकः ।
गणस्थे हस्तिपाले च यमेऽपि पृथिवीपतिः ॥ ५३ ॥
प्राचीनबर्हिरिन्द्राग्न्यो रुद्रेन्द्रौ मेघवाहनौ ।
मातुलपुत्रस्तून्मत्तफले मातुलसुतेऽपि स्यात् ॥ ५४ ॥
कुटजेऽपि च यवफलको वडवामुख और्ववह्नौ च ।
विकंकते गोक्षुरे च कोल्याश्च स्वादुकण्टकः ॥ ५५ ॥
निंबेऽपि हिंगुनिर्यासो हिंगुवृक्षरसेऽपि च ।
हिरण्यबाहुश्शोणाख्ये नदे विषमलोचने ॥ ५६ ॥

(इति पञ्चाक्षराः)

निदाघ ऊष्मणि ग्रीष्मे स्वेदे घर्मस्तु तेषु च ।
आतपे च दिने चाथ वरुणे यादसांपतिः ॥ ५७ ॥

यादस्पतिश्च तावब्धावप्यथो यक्षगुह्यकौ ।
धनदेऽप्यथ वृक्षेऽद्रौ शिखर्यगनगागमाः ॥
भ्रमरेष्टालिप्रियाद्या आम्रे जंबूकनीपयोः ।
वतंसोत्तंसावतंसाः कर्णपूरेऽपि शेखरे ॥
अंशौ च केतुसूक्ष्माग्रा अप्यद्रौ शृंगिभैरवौ ।

(इति विषमाक्षराः)

आकाशे दिवसे च द्युर्विः पक्षिपरमात्मनोः ॥
पुमांसौ पुरुषात्मानौ मासौ मासनिशाकरौ ।

(इत्येकाक्षराः)

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्य
शेषकाण्डे पुंलिङ्गाध्यायः)

स्त्रीलिङ्गाध्यायः

अर्चनायामपचितिः प्रक्षये निष्कृतौ व्यये ।
अजमोदा शाल्मलेश्च निर्यासेऽथ गदद्रुहि ॥ १ ॥
धात्र्यां पाल्यां चांकपालिरभिशस्तिस्तु दूषणे ।
प्रार्थने चान्तशय्या तु भूमिशय्याश्मशानयोः ॥ २ ॥
अनर्थवाचीतिकथा स्यादश्रद्धेयवाचि च ।
रहस्यार्थे तूपनिषद्धर्मवेदान्तयोरपि ॥ ३ ॥
उपलब्धिस्तु शेमुष्यां प्राप्तिविज्ञानयोरपि ।
ऋश्यप्रोक्ता शतावर्यां कण्डूरातिबलर्धिषु ॥ ४ ॥
फलिनी स्याद्गण्डफली कलिका चंपकस्य च ।
वाद्यभेदे घर्घरिका वाद्यानां लगुडेऽपि च ॥ ५ ॥
श्रीवेष्टे तैलपर्णी स्याद्धवलेऽपि च चन्दने ।
दाक्षायणी भवान्यां भुव्यश्विन्याद्युडुषु श्रियाम् ॥ ६ ॥
गौरीदिशोर्दक्षकन्या प्रतिपत्तिस्तु गौरवे ।
प्रख्यातिप्रतिभाज्ञानेष्वथ नीलीविशल्ययोः ॥ ७ ॥
मधुपर्णीत्यथ द्राक्षादूर्वे मधुरसेत्युभे ।
चुच्छुन्दर्यां राजपुत्री राजकन्या पिचिण्डके ॥ ८ ॥
वैजयन्ती पताकायां जयन्त्यां केशवस्रजि ।
गुञ्जायूथ्यौ शिखण्डिन्यौ द्राक्षा स्वादुरसा सुरा ॥ ९ ॥
समुद्रान्ता यवाषे च कार्पासीस्पृक्कयोरपि ।
गौर्यामपि सिनीवाली मदिरापि हरिप्रिया ॥ १० ॥
गङ्गा पथ्या हैमवती गौरी शुक्लवचापि च ।

(इति चतुरक्षराः)

यादस्पतिश्च तावब्धावप्यथो यक्षगुह्यकौ ।
धनदेऽप्यथ वृक्षेऽद्रौ शिखर्यगनगागमाः ॥ ९८ ।
भ्रमरेष्टालिप्रियाद्या आम्रे जंबूकनीपयोः ।
वतंसोत्तंसावतंसाः कर्णपूरेऽपि शेखरे ॥ ९९ ॥
अंशौ च केतुसूक्ष्माग्रा अप्यद्रौ शृंगिभैरवौ ।

(इति विषमाक्षराः)

आकाशे दिवसे च द्युर्विः पक्षिपरमात्मनोः ॥ ६० ॥
पुमांसौ पुरुषात्मानौ मासौ मासनिशाकरौ ।

(इत्येकाक्षराः)

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां शेषकाण्डे पुंलिङ्गाध्यायः)

स्त्रीलिङ्गाध्यायः

अर्चनायामपचितिः प्रक्षये निष्कृतौ व्यये ।
अजमोदा शाल्मलेश्च निर्यासेऽथ गदद्रुहि ॥ १ ॥
धात्र्यां पाल्यां चांकपालिरभिशस्तिस्तु दूषणे ।
प्रार्थने चान्तशय्या तु भूमिशय्याश्मशानयोः ॥ २ ॥
अनर्थवाचीतिकथा स्यादश्रद्धेयवाचि च ।
रहस्यार्थे तूपनिषद्धर्मवेदान्तयोरपि ॥ ३ ॥
उपलब्धिस्तु शेमुष्यां प्राप्तिविज्ञानयोरपि ।
ऋश्यप्रोक्ता शतावर्यां कण्डूरातिबलर्धिषु ॥ ४ ॥
फलिनी स्याद्दण्डफली कलिका चंपकस्य च ।
वाद्यभेदे घर्घरिका वाद्यानां लगुडेऽपि च ॥ ५ ॥
श्रीवेष्टे तैलपर्णी स्याद्धवलेऽपि च चन्दने ।
दाक्षायणी भवान्यां भुव्यश्विन्याद्युडुषु श्रियाम् ॥ ६ ॥
गौरीदिशोर्दक्षकन्या प्रतिपत्तिस्तु गौरवे ।
प्रत्त्याप्तिप्रतिभाज्ञानेष्वथ नीलीविशल्ययोः ॥ ७ ॥
मधुपर्णीत्यथ द्राक्षादूर्वे मधुरसेत्युभे ।
चुच्छुन्दर्यां राजपुत्री राजकन्या पिचिण्डके ॥ ८ ॥
वैजयन्ती पताकायां जयन्त्यां केशवस्रजि ।
गुञ्जायूथ्यौ शिखण्डिन्यौ द्राक्षा स्वादुरसा सुरा ॥ ९ ॥
समुद्रान्ता यवाषे च कार्पासीस्पृक्कयोरपि ।
गौर्यामपि सिनीवाली मदिरापि हरिप्रिया ॥ १० ॥
गङ्गा पथ्या हैमवती गौरी शुक्लवचापि च ।
(इति चतुरक्षराः)

गोरक्षजंबूर्गोधूमधान्ये गोरक्षतण्डुले ॥ ११ ॥
चिलिमीलिकातसी स्यात् खद्योते कण्ठभूषणे चापि ।
योजनगन्धा सीता कस्तूरी व्यासमाता च ॥ १२ ॥
वृषाकपायी श्रीगौर्योश्शोकघ्न्यां प्रावृषायणी ।
हरिद्रायां वरायां च रामायां वरवर्णिनी ॥ १३ ॥

(इति पञ्चाक्षराः)

व्यथने सूचना सूचा दर्शनेऽभिनयेऽपि च ।
पार्वत्यामपि मातंगी रौद्र्युग्रा कौशिकीति च ॥ १४ ॥
माषपर्ण्यां कृष्णवृन्ता सिंहपुच्छा महासहा ।
रात्रावप्यर्जुनी सौम्या शिखा चूडा शिरस्यपि ॥ १५ ॥

(इति विषमाक्षराः)

भूः क्षितौ स्थानमात्रे च वभ्रिकायोषितोः स्त्रियौ ।
उपायद्वारयोर्द्वास्स्यात् पूस्स्यान्नगरदेहयोः ॥ १६ ॥
धूस्स्याद्यानमुखे भारे नौस्तु काले तरावपि ।
ज्या पृथिव्यां च मौर्व्यां च स्वर्व्योम्नोर्द्योर्दिवावुभौ ॥ १७ ॥
ऋशब्दस्स्याद्दिव्यदितौ त्विड् ज्वालाकान्तिदीप्तिषु ।
उत्साहेऽन्नरसेऽप्यूर्क् स्यात् स्रुक् स्रुवे शोषणे गतौ ॥ १८ ॥
लक्ष्मीरिव लवंगे श्रीः पद्मायां कान्तिसंपदोः ।
रुग्ज्वालाकान्तिवांछासु तृट् तु लिप्सापिपासयोः ॥ १९ ॥
यथा तृष्णा यथा तर्षस्त्वग्गन्धद्रव्यवल्कयोः ।

(इत्येकाक्षराः)

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
शेषकाण्डे स्त्रीलिङ्गाध्यायः)

नपुंसकलिङ्गाध्यायः

अत्याहितं महाभीत्यां प्राणानाकांक्षिकर्मणि ।
अपदानं कर्मणि स्यादतिवृत्तेऽवखण्डने ॥ १ ॥
अभ्याधानमभिन्यासे वह्न्यर्थे चेध्मसङ्ग्रहे ।
अन्वाहार्यममावास्याश्राद्धमिष्टेश्च दक्षिणा ॥ २ ॥
समूहे स्यादाकलनं कलनज्ञानयोरपि ।
आच्छादनं संविधाने स्यादावरणवाससोः ॥ ३ ॥
आतंचनं प्रतीवापे जपाप्यायनयोरपि ।
आराधने तोषणाप्ती घात आयोधनं रणे ॥ ४ ॥
जन्मोद्गमावुत्पतने रहोऽन्तिकमुपह्वरे ।
उद्वासने वधोद्वासावप्युत्सादनमुन्नतौ ॥ ५ ॥
स्यादुद्धरणमुद्वान्तभक्तेऽप्युत्पाटनेऽपि च ।
तिन्त्रिडीकन्तु वृक्षाम्ले चिंचायामम्लवेतसे ॥ ६ ॥
त्रिपर्णकं त्रिगन्धे स्यात्त्रिफलायां कटुत्रये ।
निर्यातनं प्रतीकारे दाने न्यासधनार्पणे ॥ ७ ॥
निर्भर्त्सनमलक्तेऽपि मोक्षे निश्रेयसं शुभे ।
शस्त्रे युद्धे प्रहरणं कार्ये हेतौ प्रयोजनम् ॥ ८ ॥
प्रतिदानं परीवर्ते न्यासद्रव्यस्य चार्पणे ।
पारायणं कात्स्न्र्यवचस्यंकुशस्य च बन्धने ॥ ९ ॥
प्राणिद्यूतं तु संग्रामे द्यूते च पशुपक्षिभिः ।
शुण्ठ्यामतिविषायां च लशुने च महौषधम् ॥ १० ॥
रतर्धिकं सुखे स्नाने दीनमंगलयोरपि ।
शब्दशास्त्रे व्याकरणं ज्याटंकारे स्फुटीकृतौ ॥ ११ ॥
विदारणं तु काष्ठादेर्द्वैधीकारे विडंबने ।

संसारे स्यात्संसरणमसंबाधचमूगतौ ॥ १२ ॥
समापनायां हिंसायां समाप्तौ च समापनम् ।

(इति चतुरक्षराः)

अवतरणं भूतादिग्रहे निवसनाञ्चले ॥ १३ ॥
स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शे स्नानाचमनयोरपि ।
दुग्धाग्रे दुग्धतालीयं स्यात् फेनेऽपि च दुग्धजे ॥ १४ ॥
निन्दोपालंभ आलापे नियमे परिभाषणम् ।

(इति पञ्चाक्षराः)

पराक्रमे धने द्युम्नं द्रविणं तु ग्रहेऽपि च ॥ १५ ॥
आगः किल्बिषमेनश्च त्रीणि पाप्मापराधयोः ।
शकुनं च निमित्तं च शुभादेस्सूचकेऽपि च ॥ १६ ॥
यज्ञोपवीतोपवीते ब्रह्मसूत्रोत्तरीययोः ।
गंभीरं गहनं रत्नं गह्वरं शरणं वपुः ॥ १७ ॥
स्नेहं सेव्यं महच्छुद्धं धरुणं सर्वतोमुखम् ।
पातालं स्वादु दिव्यं च तानि पंचदशाप्स्वपि ॥ १८ ॥

(इति विषमाक्षराः)

खमिन्द्रिये दिवि व्योम्नि रन्ध्रनक्षत्रयोरपि ।

(इति एकाक्षरः)

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
शेषकाण्डे नपुंसकलिङ्गाध्यायः)

अभिधेयवल्लिङ्गाध्यायः

अभिजातः कुलीने च न्याय्यपण्डितयोरपि ।
अभिनीतस्सुयुक्ते स्यादमर्षवति संस्कृते ॥ १ ॥
अभिपन्ना विपन्नाप्तग्रस्तात्तद्रुतदक्षिणाः ।
अधिक्षिप्तं प्रणिहिते प्रेषिते भर्त्सितेऽपि च ॥ २ ॥
निश्रिते स्यादवसितं समाप्त उषितेऽपि च ।
अवदातस्सिते गौरे शुद्धे चाथावलंबिते ॥ ३ ॥
अविदूरेऽप्यवष्टब्धमसंप्रक्तो रहस्यपि ।
उज्झितेऽधिकृतेऽपि स्यादवध्वस्तोऽवचूर्णिते ॥ ४ ॥
स्यादभ्यारूढमारूढे सातिरेके च संपदा ।
उत्कीर्णे स्यादुल्लिखितमनुषक्ते तनूकृते ॥ ५ ॥
उद्ग्राहितमुपन्यस्ते बद्धग्राहितयोरपि ।
कौक्कुटिको डांभिके स्याद्यश्चादूरेरितेक्षणः ॥ ६ ॥
दशमीस्थस्तु स्थविरे नष्टबीजे मृताशने ।
परिप्राप्ते परिगतं प्रज्ञाते परिवेष्टिते ॥ ७ ॥
प्रतिशिष्टप्रतिक्षिप्तावाहूयप्रेषितास्तयोः ।
विशिष्टे स्यात्प्रतिहतं प्रतिस्खलितवस्तुनि ॥ ८ ॥
समाहिते प्रणिहितं न्यस्ताभिप्राप्तयोरपि ।
पुरस्कृतः पूजिते द्विडभियुक्तेऽग्रतः कृते ॥ ९ ॥
पौरुषेयं वधे पुंसो बृन्दे कार्यविकारयोः ।
ब्रह्मबन्धुरधिक्षेप्ये निर्देश्ये ब्राह्मणाधमे ॥ १० ॥
यातयामं यातयामे जीर्णे भुक्तोज्झितेऽपि च ।
लालाटिकः प्रभोश्छन्ददर्शी कार्याक्षमश्च यः ॥ ११ ॥

विशारदो बुधे धृष्टे वंचिते तु विलंबितम् ।
मन्दे चाथ समुन्नद्धौ पण्डितम्मन्यगर्विनौ ॥ १२ ॥

(इति चतुरक्षराः)

कथाप्रसङ्गस्तु विषवैद्ये वाताधिकेऽपि च ।

(इति पञ्चाक्षरः)

प्रहृष्टो हृषितो हृष्टः प्रहर्षवति विस्मिते ॥ १३ ॥
सरोमाञ्चे प्रतिहतेऽप्यथ सम्प्रभदग्धयोः ।
स्युः प्रदीप्तप्रज्वलितदीप्ता ज्वलित इत्यपि ॥ १४ ॥
कुत्सिते वाच्यवक्तव्यौ वदितव्यविहीनयोः ।
प्राप्तरूपोऽभिरूपश्च पण्डिते रूपवत्यपि ॥ १५ ॥

(इति विषमाक्षराः)

सन् सत्येऽभ्यर्हिते श्रेष्ठे साधीयसि भवत्यपि ।
किं प्रश्नाक्षेपकुत्सानां वितर्कस्य च गोचरे ॥ १६ ॥

(इति एकाक्षरौ)

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां शेषकाण्डे अभिधेयवल्लिङ्गाध्यायः)

नानालिङ्गाध्यायः

सुखाब्ध्यर्का अव्यथिषा अव्यथिष्यौ निशाक्षिती ।
अवगीतं मुहुर्दृष्टे निर्वादे गर्हितेऽपि च ॥ १ ॥
पुमानधिपतिर्मूर्ध्न आवर्तेऽधीश्वरे त्रिषु ।
कांचने शारिफलके स्यादष्टापदमस्त्रियाम् ॥ २ ॥
अंबरीषं रणे वर्षे तृणे नार्ककिशोरयोः ।
आत्मनीनस्सुते स्याले प्राणधारिणि दूषके ॥ ३ ॥
आडंबरोऽस्त्री संरंभे पटहे गजगर्जिते ।
उदुंबरो द्रुदेहल्योर्ना क्ली हेमाक्षताम्रयोः ॥ ४ ॥
वचाजमोदयोरुग्रगन्धा ना लशुने सिते ।
कलधौतं रूप्यहेम्नोष्षण्डस्त्री तु कलध्वनौ ॥ ५ ॥
कर्णपूरो वतंसे ना क्ली सौगन्धिक उत्पले ।
काण्डपृष्ठः क्रीतसुते दत्ते शूद्रासुतांभसोः ॥ ६ ॥
शस्त्राजीवे च यश्चान्यकुलं याति स्वकं विना ।
नासा गन्धवहा गन्धवहो मृगनभस्वतोः ॥ ७ ॥
जलेशयो जलकपौ मत्स्ये पद्मं जलेशयम् ।
जीवितेशः प्रेतनाथे दयिते द्रविणागमे ॥ ८ ॥
जैवातृकश्चन्द्रभिषगायुष्मत्सु कृषीवले ।
अम्ललोण्यां दन्तशठा त्रिष्वम्लेऽम्लगुणे तु ना ॥ ९ ॥
दुरोदरं नपुं द्यूते पणे द्यूतकरे तु ना ।
नारायणी शतावर्यां लक्ष्म्यां गौर्यां च ना हरौ ॥ १० ॥
निश्चारको निर्गमके पुरीषोत्सर्गिमारुते ।
निषद्वरी निशा कामकर्दमौ तु निषद्वरौ ॥ ११ ॥

निरूपणा नपुं स्त्री च निरीक्षणविचारयोः ।
निशाचर्यसती फेरू रक्षस्सर्पौ निशाचरौ ॥ १२ ॥
यूथभ्रष्टे पक्षचरस्स्यादेकचरपक्षिणोः ।
परायणमभिप्रेते तत्परे परमाश्रये ॥ १३ ॥
प्रतिष्कशः पुमान् द्यूते त्रिष्वग्रगसहाययोः ।
अस्त्री प्रतिसरो हस्तसूत्रे ना तु चमूकटौ ॥ १४ ॥
आरक्षे व्रणशुद्धौ च नियोज्ये त्वभिधेयवत् ।
पारावतः खगातस्योरीषत्पाण्डौ च पारदे ॥ १५ ॥
नीचे व्रीहाविन्द्रनीले प्राणनाथो यमे प्रिये ।
पुण्डरीकं सितच्छत्रे कुष्ठभेदे सितांबुजे ॥ १६ ॥
ना त्वाम्रे दिग्गजे व्याघ्रे राजिलाहौ गजे ज्वरे ।
दीप्त्यां प्रद्योतनं नार्के घोरे प्रतिभयं भये ॥ १७ ॥
नकुले मूषिकेऽहौ ना गोधायां स्त्री बिलेशयः ।
बृन्दारकः पुमान्देवे श्रेष्ठसुन्दरयोस्त्रिषु ॥ १८ ॥
भागधेयं नपुं भाग्ये दायादे ना करे न षण् ।
मस्तुलुंगश्शिरस्स्नेहे न स्त्री क्ली दधिमण्डके ॥ १९ ॥
ओतौ चारौ धौतिदेशे मार्जालीयोऽगशोधने ।
महावीरो यज्ञपात्रे गरुडे सुभटे खगे ॥ २० ॥
वज्रेऽश्वे तनये हंसे शूरेऽग्नौ प्रवरे हरौ ।
राजादनं प्रियाले ना क्षीरिकायां पलाशके ॥ २१ ॥
वारवाणं तु कूर्पासे कवचेऽपि च न स्त्रियाम् ।
विश्वंभरा धरित्री स्यादग्नौ विश्वंभरो हरौ ॥ २२ ॥
विश्वावसुस्तु गन्धर्वभेदे ना स्त्री पुनर्निशि ।
वेणौ ना दूर्वावचयोस्त्री बिले शतपर्व षण् ॥ २३ ॥

शिपिविष्टस्तु खलतौ दुश्चर्मणि महेश्वरे ।
पलमाने षोडशिका न ना न स्त्री पलद्वये ॥ २४ ॥
सनातनो हृषीकेशे चतुर्वक्त्रे सदातने ।

(इति चतुरक्षराः)

आशितंभवमन्नादि तृप्तिस्स्यादाशितंभवः ॥ २५ ॥
पर्याप्तावुपसंपन्नं मृते प्राप्ते सुसंस्कृते ।
नक्षत्रनेमी रेवत्यां स्त्री ना विष्णौ हिमद्युतौ ॥ २६ ॥
मूर्धाभिषिक्तो ना राज्ञि क्षत्रिये चार्थवत् प्रभौ ।
हरिचन्दनमस्त्री स्याच्चन्दने देवपादपे ॥ २७ ॥

(इति पञ्चाक्षराः)

श्रेष्ठे वृषांगे राजांके ककुदोऽस्त्री ककुन्न षण् ।
तपस्वी शिशिरे शोच्ये चन्द्रे मांसी तपस्विनी ॥ २८ ॥
द्वीपवत्यौ धरानद्यौ द्वीपवानंबुधौ नदे ।
धर्मे वाद्ये प्रसृत्वा ना प्रतिपत्तिः प्रसृत्वरी ॥ २९ ॥
पद्मी गजे पद्मिनी तु नलिन्यां हस्तिनीश्रियोः ।
ब्रह्मचारी व्रती स्कन्दो दुर्गा तु ब्रह्मचारिणी ॥ ३० ॥
भगवत्युमा भगवान् बुद्धे पूज्ये हरे हरौ ।
भोगी ग्रामाद्यधिकृते सर्पे सुखिमहीभुजोः ॥ ३१ ॥
विहाय महिषीमेकां भोगिन्योऽन्या नृपस्त्रियः ।
श्रेयोऽत्यन्तं प्रशस्ते स्यात् कल्याणे धर्ममोक्षयोः ॥ ३२ ॥
श्रेयसी हस्तिपिप्पल्यामभयारास्नयोरपि ।
सरस्वती सरिद्भेदे सरिन्मात्रे गवि क्षितौ ॥ ३३ ॥

मत्स्याक्ष्यां वाचि गंगायां सरस्वानंबुधौ नदे ।

(इति विषमसंख्याः)

विभूतिर्भूतिरैश्वर्यमणिमादिकसंपदोः ।। ३४ ।।
ईशेश्वरौ प्रभौ रुद्रे पार्वत्यामीश्वरेश्वरी ।
स्वभावे स्यान्निसर्गश्च सृष्टिश्चोत्पादनेऽपि च ।। ३५ ।।
गेहे कुलायो नीडोऽस्त्री रेतस्यपि रजो मदः ।

(इति विषमाक्षराः)

काश्चित्तात्मार्कधीधातृवाता मूर्ध्नि सुखेऽप्सु कम् ।। ३६ ।।
द्युपश्विष्वंशुवज्रांबुभूवाग्दिग्दृक्षु गौर्न षण् ।
दृक् स्त्री स्याद्दर्शने बुद्धौ नेत्रे द्रष्टरि तु त्रिषु ।। ३७ ।।
स्वोऽस्त्री धने त्रिषु स्वीय आत्मनि स्वजने तु ना ।
गूर्गुदे स्त्री प्रयत्ने ना रा न क्ली धनरुक्मयोः ।। ३८ ।।
आत्मनि ज्ञातरि ज्ञस्स्यान्ना विड्वैश्ये जने न षण् ।
तेशब्दः क्रीडने स्त्री स्यात् क्रीडके त्वभिधेयवत् ।। ३९ ।।
सेशब्दस्सेवने स्त्री स्यात्सेवके त्वभिधेयवत् ।

(इति एकाक्षराः)

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
शेषकाण्डे नानालिङ्गाध्यायः)

पर्यायसंयोगन्यायप्रदर्शनाध्यायः

धानुस्सर्वेऽपि पर्याया रुद्राक्षे स्युश्चतुर्मुखे ।
तस्मिन् पञ्चमुखे शंभोः कुमारस्य तु षण्मुखे ॥ १ ॥
गुग्गुलूलूककुटजेष्विन्द्रस्याग्नेश्च चित्रके ।
भल्लातकेऽप्यथार्कस्य भल्लातक्यर्कपर्णयोः ॥ २ ॥
कर्पूरकंपिल्लकयोरिन्दोर्वज्रस्य हीरके ।
गौर्यास्त्वतस्यां कौबेरा वन्दाके क्षीरवृक्षजे ॥ ३ ॥
खस्याभ्रके ब्रह्मणि च मेघस्याभ्रकमुस्तयोः ।
भुवो नामानि सौराष्ट्र्यां शैलेये ग्रावशैलयोः ॥ ४ ॥
शर्वर्यास्तु हरिद्रायां प्रियंगुव्रततौ स्त्रियाः ।
ध्वजधूममृगेन्द्राणां श्वोक्षरासभहस्तिनाम् ॥ ५ ॥
वायसस्य च पर्यायाः क्रमात् पूर्वादिवेश्मसु ।
हंसेन्दुकुमुदां रूप्ये कुमुदेऽपि खरस्य षण् ॥ ६ ॥
स्योनाके तु सृगालस्य वानरस्य तु सिह्लके ।
स्पृक्कायां तस्करस्य स्युरुशीरे समरस्य हि ॥ ७ ॥
वाट्यालकेऽस्य सान्द्रस्य शोणितस्य तु कुंकुमे ।
कुष्ठाख्यभेषजे व्याधेर्मातुर्गौर्यां उपद्रवोः ॥ ८ ॥
पिण्डारे त्ववटोः पाणेश्चायुधस्य त्वयस्यपि ।
अपराधे तु रन्ध्रस्य बदरस्य तु नागरे ॥ ९ ॥
रुक्मस्यांजनभेदे स्त्री पुंलिङ्गा नागकेसरे ।
उन्मत्तेऽपि च बिन्दोस्तु सिध्मादौ देहवैकृते ॥ १० ॥
रूप्यस्यांजनभेदे स्युरटव्यां जलमुस्तके ।
षण्डाः केशस्य बर्हिष्ठे शिरसश्शिखरे तरोः ॥ ११ ॥

माक्षिके स्त्री स्त्रियो लक्ष्म्यां नरः पद्मस्य सारसे ।
त्वचो लवंगे पर्णस्य पक्षे स्त्री किंशुके नरः ॥ १२ ॥
गणस्याब्धेश्च संख्यायां बर्हिष्ठे मुस्तकेऽप्यपाम् ।
मकरांबुजकूर्माणां निधिभेदेषु ते नरः ॥ १३ ॥
संख्याभेदेऽपि शंखस्य मीनमेषविषाणिनाम् ।
मिथुनस्य कुलीरस्य सिंहकन्यातुलालिनाम् ॥ १४ ॥
धनुर्मकरकुंभानां क्रमाद्द्वादशराशिषु ।
सर्पस्य सीसके नागकेसरे द्विपसर्पयोः ॥ १५ ॥
अगरुण्ययसो गुन्द्रे शरस्य मकरे त्वसेः ।
शुभस्य फेनिले पुंसि कार्पासे वाससो नरः ॥ १६ ॥
धूल्यश्वयोरश्वकन्दे पर्पटे मरिचेऽयसः ।
इत्यादीन्यन्यनामानि बोद्धव्यान्यन्यवस्तुषु ॥ १७ ॥
वृक्षस्य गृहनामान्ता नरः पक्षिमयूरयोः ।
वीरात्परास्ते भल्लाते ततश्शक्राच्च तेऽर्जुने ॥ १८ ॥
पलाशे ब्रह्मतोऽश्वत्थे श्रीतः कारस्करे विषात् ।
मुनेः पलाशसरलस्योनार्केंगुद्यगस्तिषु ॥ १९ ॥
नौस्तंभे गुणतश्चैत्यादश्वत्थोद्देशवृक्षयोः ।
व्याघाते राजतो दीपाद्दीपमालाविधारके ॥ २० ॥
नरो भुगन्तास्सर्पस्य राजसर्पमयूरयोः ।
तार्क्ष्ये चाथारिनामान्ता नकुले केकितार्क्ष्ययोः ॥ २१ ॥
पञ्चपूर्वास्तु वक्रस्य व्याघ्रे सिंहे हरे नरः ।
कण्ठस्य नीलनामभ्यो ग्रीवायाश्चेशकेकिनोः ॥ २२ ॥
नखस्य शस्त्रनामान्ता नरो मार्जारसिंहयोः ।
कुचन्दने कुंकुमे च रक्तादेश्चन्दनादयः ॥ २३ ॥

एवं संयोगनामानि सलिङ्गान्युन्नयेत् स्वयम् ।
पूर्वोक्तेष्वपि शब्देषु योगसंप्राप्तवृत्तयः ॥ २४ ॥
स्वयमूह्या यथा कन्दः कं ददातीति वारिदः ।

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
शेषकाण्डे पर्यायसंयोगन्यायप्रदर्शनाध्यायः)

अनेकार्थाव्ययाध्यायः

उक्ता लिंगान्विनाश्शब्दा निर्लिङ्गान्यव्ययान्यतः ।
आङीषदर्थेऽभिविधौ सीम्नि कर्मविशेषणे ॥ १ ॥
आ प्रगृह्यः स्मृतौ वाक्य आस्तु सन्तापकोपयोः ।
ऐ दुःखभावने कोपे प्रत्यक्षे सन्निधावपि ॥ २ ॥
ओं स्याद्ब्रह्मण्यनुज्ञायां कं सुखेऽम्भसि मूर्ध्नि च ।
प्रश्ने क्षेपे विकल्पे किं कु पापेऽल्पार्थकुत्सयोः ॥ ३ ॥
चान्वाचये समाहारे मिथोयोगे समुच्चये ।
तु भेदावधारणयोर्दुरशोभनदुःखयोः ॥ ४ ॥
धिक् भर्त्सने कुत्सने च नि न्यग्भावनिकामयोः ।
नाभावान्यविरोधेषु निर्निर्णयनिषेधयोः ॥ ५ ॥
प्रश्ने विकल्पे नु खिद्य प्रादौ यात्रानकृच्छ्रयोः ।
वि निषेधे पृथग्भावे वा विकल्पोपमानयोः ॥ ६ ॥
समुच्चये च वै पापे वाक्यारंभप्रसिद्ध्योः ।
स्मृतौ वृत्ते निषेधे स्म स्वस्स्वर्गपरलोकयोः ॥ ७ ॥
समभेदे समीचीने सुष्ठुपूजासुखेषु सु ।
प्रत्यारंभे प्रसिद्धौ ह हा विषादशुगार्तिषु ॥ ८ ॥
हि स्याद्विशेषणे हेतौ हिं हेनावधारणे ।
आमन्त्रणे भर्त्सने हुं हूं संप्रश्नवितर्कयोः ॥ ९ ॥
उ तापेऽव्ययमीशे ना मा निषेधे श्रियां स्त्रियाम् ।
अ निषेधे पुमान्विष्णावि विचित्रे स्मरे पुमान् ॥ १० ॥
तद्धेतौ त्रिष्वमुष्मिन् स्याद्यद्धेतौ प्रगते त्रिषु ।
ह ह्य तु स्म च वै पादपूरणेऽपि प्रयुंजते ॥ ११ ॥

(इति एकाक्षराः)

अमा सहार्थे सामीप्येऽप्यद्धा प्रत्यक्षसत्ययोः ।
अयि प्रश्ने सानुनये विनियोगे क्रियास्वह ॥ १२ ॥
पीडेर्ष्यानुमतिष्वस्तु स्यादध्यधिक ईश्वरे ।
अलं तु भूषणे शक्तौ पर्याप्तौ विनिवारणे ॥ १३ ॥
अपि संभावनाप्रश्नगर्हाशङ्कासमुच्चये ।
अथाथोऽनन्तराप्यर्थविकल्पारंभमंगले ॥ १४ ॥
अति स्यादधिकार्थोक्तौ प्रशंसायामतिक्रमे ।
पश्चाद्धेतूनसाम्येषु भागे वीप्साप्रकारयोः ॥ १५ ॥
लक्षणेऽप्यनु वीप्सादित्रयेऽप्यभिमुखेप्यभि ।
अतो निन्दाहेतुचित्रेष्वाराद्दूरसमीपयोः ॥ १६ ॥
इति हेतुंप्रकरणप्रकारादिसमाप्तिषु ।
विस्तारेऽङ्गीकृतावूरी स्यादुरर्यूररी यथा ॥ १७ ॥
उपाधिकेऽन्तिके हीनेऽप्युत प्रश्नविकल्पयोः ।
समुच्चयेऽनुमत्यां चाप्येव साम्येऽवधारणे ॥ १८ ॥
पादपूरणकृच्चायमेवं साम्याभ्यनुज्ञयोः ।
कच्चित् प्रश्ने कामवादे वार्तासंभाव्ययोः किल ॥ १९ ॥
निषेधे वागलंकारे जीप्सनेऽनुनये खलु ।
तूष्णीमर्थे सुखे जोषं तर्हि स्यात्प्रश्न उत्तरे ॥ २० ॥
तथा समुच्चये साम्ये परमार्थाभ्यनुज्ञयोः ।
तिरोऽन्तर्धौ तिरश्चीने दिष्ट्या स्यान्मङ्गलादिषु ॥ २१ ॥
तर्कनिश्चितयोर्नूनं नानानेकोभयार्थयोः ।
प्रश्नावधारणैतिह्यसमीहानुमते ननु ॥ २२ ॥
नाम प्रकाश्यसंभाव्यक्रोधोपगमकुत्सने ।
प्रबन्धे निकटेऽतीते पुराणेऽनागते पुरा ॥ २३ ॥
पुनरप्रथमे प्रश्ने व्यावृत्ताववधारणे ।

प्रतिदाने प्रतिनिधौ तुल्ये मात्राभिमुख्ययोः ॥ २४ ॥
भागे प्रकारकथने वीप्सायां लक्षणे प्रति ।
भागादिष्वेषु परि च वर्जनेऽप्यपवत् परि ॥ २५ ॥
परा निहीनेऽनावृत्तौ बत त्वामन्त्रणेऽद्भुते ।
तोषे खेदे कृपायां च बाढं त्वनुमते भृशे ॥ २६ ॥
मुहुः क्षणेऽनुक्षणे च मिथोऽन्योन्यरहस्ययोः ।
यथा सादृश्ययोग्यत्ववीप्सास्वर्थानतिक्रमे ॥ २७ ॥
यावत्तावच्च साकल्यमानावध्यवधारणे ।
वृथा निष्कारणाविध्योः शश्वद्भूयस्सदेति च ॥ २८ ॥
सकृत् सदैकवारे च सामि स्यादर्धनिन्दयोः ।
स्वस्ति मङ्गलनिष्पापक्षेमेष्वाशीर्वचस्यपि ॥ २९ ॥
साक्षात्प्रत्यक्षसदृशोः पृथगर्थेऽन्तिके हिरुक् ।
वाक्यारंभेऽनुकंपायां हन्त हर्षविषादयोः ॥ ३० ॥

(इति द्व्यक्षराः)

अञ्जसा त्वरिते तत्वेऽप्यहहाद्भुतखेदयोः ।
समीपोभयतश्शीघ्रसाकल्याभिमुखेऽभितः ॥ ३१ ॥
रहस्येऽर्थे उपांशु स्यादश्रुतोच्चारणेऽपि च ।
परितोऽन्तिके सर्वतोऽर्थे पूर्वेद्युः प्रत्युषेऽपि च ॥ ३२ ॥
पुरस्तात्पूर्वदिश्यग्रे पुराप्रथमयोरपि ।
शीघ्रे सपदि सद्योऽर्थे समयान्तिकमध्ययोः ॥ ३३ ॥
सद्योऽर्थे सहसा हेतुशून्ये युक्तेऽपि सांप्रतम् ।

(इति त्र्यक्षराः)

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां शेषकाण्डे अनेकार्थाव्ययाध्यायः)

अव्ययपर्यायाध्यायः

शीघ्रार्थे झटिति स्राग्द्राक् मंक्ष्वह्नाय सपद्यपि ।
चिरेण चिररात्राय दीर्घकाले चिराच्चिरम् ॥ १ ॥
विकल्पे किमुताहोस्वित् किमुताहो किमूत च ।
संबोधने ननु प्याट् पाट् हे है भो अङ्ग हंत च ॥ २ ॥
वौषड्वोषाड्वषड्वौक्षड्वाक्षट् श्रौषड्वषट्कृतौ ।
परितस्सर्वतो विष्वक् समन्ताच्च समन्ततः ॥ ३ ॥
किमुतातीव बलवत् स्वति सुष्ठु च साधिके ।
पृथग्विना हिरुङ्नानान्तरेणर्ते च वर्जने ॥ ४ ॥
कालेऽस्मिन्नधुनेदानीं संप्रत्येतर्हि सांप्रतम् ।
यदा यर्हि तदा तर्हि तदानीं सर्वदा सदा ॥ ५ ॥
शश्वत्सनात् सना ज्योक् च युगपच्चैकदा सकृत् ।
द्विस्त्रिश्चतुःपञ्चकृत्व इत्याद्यावर्तने कृतेः ॥ ६ ॥
कदाचिज्जातु सद्यस्तु तत्क्षणेऽन्यक्षणेऽन्यदा ।
दोषा नक्तं च निश्यह्नि दिवाद्यैतदहर्निशम् ॥ ७ ॥
अपरेऽह्न्यपरेद्युस्स्यादेवं पूर्वेतराधरे ।
उत्तरेऽन्यान्यतरयोस्तक्याः पूर्वेद्युरादयः ॥ ८ ॥
उभयेद्युस्तूभयद्युः परे त्वह्नि परेद्यवि ।
ह्यो गतेऽनागते तु श्वः परश्वस्तु ततः परे ॥ ९ ॥
सायं साये प्रगे प्रातः काल्ये संवत्तु वत्सरे ।
अतीतानन्तरे वर्षे परारि परुदेषमः ॥ १० ॥
अतीते वर्तमाने च स्यादन्ते रजनेरुषा ।
मुहुः पुनःपुनश्शश्वत्पुरस्तु पुरतोऽग्रतः ॥ ११ ॥

संकोचे चिच्चन व्यर्थे मुधा शश्वत्तु शाश्वते ।
किञ्चनेपन्मनाक्किञ्चिदल्पेऽवश्यं तु निश्चिते ॥ १२ ॥
निष्पमं दुष्पमं दुष्ठु गर्ह्ये सुष्ठु सु शोभने ।
मिथ्या मृषा च वितथे यथार्थं तु यथातथम् ॥ १३ ॥
मतप्रदाने यदि चेद्यथास्वं तु यथायथम् ।
युक्ते स्थाने रुषोक्तावूम्बहिर्बाह्ये नमो नतौ ॥ १४ ॥
मौने तु तूष्णीं तूष्णीकां समया निकषा हिरुक् ।
साम्ये व वैवमेवेव प्रेत्यामुत्र भवान्तरे ॥ १५ ॥
प्राध्वं स्यादानुकूल्यार्थमशीघ्रे शनकैश्शनैः ।
अहो ही विस्मये प्रायो भूमन्यस्तमदर्शने ॥ १६ ॥
समकं तु सजूस्साकं सार्धं सत्रा समं सह ।
सुखे दिष्ट्योपजोषं शमेवमां परमं मते ॥ १७ ॥
हठे प्रसह्य मध्ये स्यादन्तरेणान्तरेऽन्तरा ।
प्रादुराविः प्रकाशेऽर्वागवरे स्वयमात्मनि ॥ १८ ॥
उपरिष्टादुपर्यूर्ध्वे स्यादधस्तादवागधः ।
तिरश्चि साच्युच्च उच्चैर्नीचैर्नीच्युच्चकैर्भृशे ॥ १९ ॥
प्रकारेऽन्यथेतरथा कथमित्थं यथा तथा ।
द्विधा द्वेधा त्रिधा त्रेधा चतुर्धा द्वैधमादि च ॥ २० ॥
अर्थे यत्रादि सप्तम्याः पञ्चम्या यत आदिकम् ।
इतिह स्यात्संप्रदाये पारेऽपारे दृशौ पशु ॥ २१ ॥

(इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां
शेषकाण्डे अव्ययपर्यायाध्यायः)

लिङ्गसङ्ग्रहाध्यायः

नाम्नां पूर्वमिहोक्तानामनुक्तानां च कृत्स्नशः ।
सामान्यैर्लक्षणैः कैश्चित् क्रियते लिङ्गसंग्रहः ॥ १ ॥
अबाधिते विशेषोक्त्या भवेत्सामान्यलक्षणम् ।
एकस्वरं हलादीदूदृङ् मा श्रीर्भूरिति स्त्रियाम् ॥ २ ॥
इञ्च सर्वमुदन्तेषु पाकुरज्वादि किञ्चन ।
नदीनामाह्वयास्सर्वे प्रायेण च लताह्वयाः ॥ ३ ॥
णचोऽञि व्यावहार्याद्या अङन्तास्तु पचादयः ।
अप्रत्यये जुगुप्साद्या युजन्ता भावनादयः ॥ ४ ॥
क्तिन्नन्तास्ततिगत्याद्याः क्विबन्तास्संपदादयः ।
इञि स्युः कारिबोध्याद्या ण्वुलि प्रच्छर्दिकादयः ॥ ५ ॥
क्रीडाप्रहरणे णान्ताः पाल्लवाद्या घञस्तु ञे ।
क्रियायां दाण्डपाताद्यास्तल्ङ्च्याबूङ्क्ष्वन्धतादयः ॥ ६ ॥
अके वैरादिवीप्सादौ स्युः काकोलूकिकादयः ।
क्यपि तु ब्रह्महत्याद्या दल्याद्यल्पत्वकीर्तने ॥ ७ ॥
त्रिलोकीत्यादयोऽदन्तैस्समाहारार्थकद्विगौ ।
त्रिपात्रत्रियुगाद्याष्षण्णभवन्यादयस्त्वनौ ॥ ८ ॥

(इति स्त्रीलिङ्गाः)

अदन्ताः पुंस्युपान्ताश्चेत् कणौ भरमटास्तथौ ।
षसौ च सान्ता ये च स्युरुदन्ताः प्रायशो नरः ॥ ९ ॥
इदन्तेष्वरतिर्वार्मिर्वर्णिर्वाहिर्ग्रहिः प्रहिः ।
स्तभिः कपिस्सनीरालिरर्दनिर्वमनिर्नरः ॥ १० ॥

अङ्च्यावन्ताश्च वृक्षार्थाः प्रायो रोहित्तरत्तथा ।
शैलानामाह्वयास्सर्वे गोत्राख्याश्चरणाह्वयाः ॥ ११ ॥
कन्यन्ता राजतक्षाद्या ऋदोरपि करादयः ।
इक्श्तिपोश्शासिशास्त्याद्यास्स्युरेरचि जयादयः ॥ १२ ॥
अवश्यायादयो णान्ता वान्ता दन्तच्छदादयः ।
प्रध्याद्याः प्रादितो घोः कौ स्युर्वमथ्वादयोऽथुचि ॥ १३ ॥
प्रश्नाद्या नङि पाकाद्या घञि ल्यौ नन्दनादयः ।
प्रथिमाद्या इमनिचि कुणप्पीलुकुणादयः ॥ १४ ॥

(इति पुंलिङ्गाः)

त्रान्तद्व्यच्कासिसुस्नान्तं लोपधं युक्तयोपधम् ।
अंबुपुष्पाणि च क्लीबे रेचकं त्वभयाफले ॥ १५ ॥
ब्रह्मोद्याद्या भावकृत्याश्छन्दोऽणि त्रैष्टुभादयः ।
स्मिताद्या भावनिष्ठान्ताःकर्णजाहादि जाहचि ॥ १६ ॥
समूहकर्मभावार्थतद्धिते वार्धकादयः ।
सांराविणोपमानादि नोपान्तं भावसंज्ञयोः ॥ १७ ॥
एकद्वन्द्वाव्ययीभावास्स्युरितोऽकर्मधारये ।
अनञ्तत्पुरुषे शब्दाः कन्थोशीनरनामसु ॥ १८ ॥
यथा सौशमिकन्थं स्याद्बाहुल्ये तु समासभाक् ।
छाया यथा खगच्छायं नृपामर्त्यार्थकात्परा ॥ १९ ॥
अराजतस्सभा भूभृत्सभं रक्षस्सभं यथा ।
न काष्ठादेरशालार्था सैव दासीसभं यथा ॥ २० ॥
उपज्ञोपक्रमान्तश्च तदादित्वे विवक्षिते ।
प्राणिन्युपज्ञमित्यादि पथस्संख्याव्ययात्परः ॥ २१ ॥

शशादूर्णा गृहात्स्थूणा क्रियाव्ययगुणानुगम् ।
एकत्वश्चास्य पुण्यात्तु सुदिनादप्यहः परः ॥ २२ ॥
कुटिलं गच्छतीत्यादि क्रियाणां तु विशेषणम् ।
नपुंसकं तु भद्रं स्वरित्यव्ययविशेषणम् ॥ २३ ॥

(इति नपुंसकलिङ्गाः)

स्त्रीप्राण्यर्थाः स्त्रियां पुंसि पुंप्राण्यर्था विना त्विह ।
स्त्रीत्वेनोक्तैस्तथापत्येऽणादि ष्वुन्नादि शिल्पिनि ॥ २४ ॥
क्वचिद्रश्मिमयूखांशुघृणिघृष्टिगभस्तयः ।
सृपाटी त्रिसरा सूर्मिस्सुषुम्ना यष्टिरिंगुदी ॥ २५ ॥
कलंबी शल्लका मल्ली वरटा जाटलिः कुटी ।
शाटी रेणुहरेणूरुजलूकाकोलिधूलयः ॥ २६ ॥
उत्कण्ठा कंकती कन्दूर्वितस्ती रयिरञ्जलिः ।
कूपस्य च त्रिका व्रीडा प्रेंखोलिः फलकी कटी ॥ २७ ॥

(इति स्त्रीपुंसलिङ्गाः)

अर्धर्चादिगणे प्रोक्तं सर्वं नृक्लीबलिङ्गकम् ।
तच्च लिङ्गान्तरेऽनुक्तं सर्वमुक्तं घृतादि च ॥ २८ ॥
तत्र के चिद्घृतादीनां पुंस्त्वाद्यं वैदिकं विदुः ।
अत एकेन लिङ्गेन ते पूर्वमिह वर्णिताः ॥ २९ ॥
पिशाचादिषु भूतोऽस्त्री शंकुरप्राणिगोचरः ।
विशेषकश्च तिलकं पुण्ड्रे ब्रह्मा द्विजेऽब्जजे ॥ ३० ॥
क्ष्वेडाश्च कन्दलाः कालकूटाद्यास्स्युः कमण्डलुः ।
सक्तुः परीतन्महिमा कर्म पर्व च लोम दोः ॥ ३१ ॥

(इति नृषण्डाः)

अपुंसि चालनी दाम वणिज्याश्मन्तिका स्थली ।
शरव्यार्च्चिर्गुडा पत्री स्यात्कुथे वर्णतर्णिका ॥ ३२ ॥
सगरी नटने कृत्या त्वभिचारजदैवते ।
मद्ये मधूलकं चेति क्वाप्यथाकर्मधारये ॥ ३३ ॥
अनञ्तत्पुरुषे सेना च्छाया शाला निशा सुरा ।
नृसेनं पादपच्छायं गोशालं श्वनिशं यथा ॥ ३४ ॥
नृसेनेत्यादयोऽप्येवं कुत्र चिद्भावकर्मणोः ।
साहायकं साहायिका मैत्र्यं मैत्री च वुञ्ष्यञोः ॥ ३५ ॥
द्विगुरन्नन्त आबन्तोऽप्येवं नश्चात्र लुप्यते ।
यथा त्रितक्षं त्रितक्षी त्रिखट्वं च त्रिखट्व्यपि ॥ ३६ ॥

(इति स्त्रीषण्डाः)

त्रिलिङ्ग्यां तु क्वचिच्छुङ्गा कलशी कन्दरी दरी ।
पेटी पुटी पटी वाटी कवाटी पिटका वटी ॥ ३७ ॥
अर्गला दाडिमी पात्री विडंगा कुवली तटी ।
मृणाली कन्दली नाली मुस्ता जृंभा हरीतकी ॥ ३८ ॥
त्रिजातकी गन्धिघना मठी स्थाने तपस्विनाम् ।

(इति त्रिलिङ्गाः)

गुणद्रव्यक्रियायुक्तं ब्रुवन्तो वाच्यलिङ्गकाः ॥ ३९ ॥
येनार्थः प्रस्तुतो नाम्ना तल्लिङ्गं वाच्यलिङ्गकम् ।
न त्रिषु स्युर्विशिष्टार्थस्पर्शिनः पंकजादयः ॥ ४० ॥
भेद्यनिष्ठत्वमेकार्थवृत्तिमात्रैककारणम् ।
अतन्त्रीकृत्य भेदोक्तिः कैश्चिदाश्रीयते पुनः ॥ ४१ ॥

ते स्युरर्थसमा यद्वत्सत्त्वाद्या वाक्यगोचराः ।
मचर्चिका मतल्लिका प्रकाण्डमुद्धतल्लजौ ॥ ४२ ॥
अमीषु नार्थलिङ्गता प्रशस्तवाचकेष्वपि ।
योनिसंबन्धवाचिन्यः पुत्राद्याः पुंगिरो नरि ॥ ४३ ॥
मात्राद्याः स्त्रीगिरस्स्त्रीत्वे विद्यासंबन्धगोचराः ।
आचार्यर्त्विगुपाध्यायशिष्या याज्यार्थिकास्तथा ॥ ४४ ॥
शास्त्रार्थी वैदिकार्थाश्च स्थपतिश्रोत्रियादयः ।
अधिकारकृता मन्त्रिस्थापत्याद्यभिधास्तथा ॥ ४५ ॥
भट्टारको भट्टरको भट्टस्तत्रभवान् भवान् ।
भगवान् पूज्यपादश्च देवाश्चार्थिकास्तथा ॥ ४६ ॥
शत्रुमित्रज्ञशिल्प्यर्थाः प्रायस्तद्वन्न तु त्रिषु ।
वाच्यवत्स्याद्बहुव्रीहिर्दिङ्नामसु तु स स्त्रियाम् ॥ ४७ ॥
कृतः कर्तर्यसंज्ञायां कृत्याद्या ल्युट् च कारके ।
सर्वनामान्यणाद्याश्च तद्धितास्संज्ञया विना ॥ ४८ ॥
तद्धिताश्चतुरर्थ्यां ये संकेतात् कृतकाह्वयाः ।
षट्संज्ञा युष्मदस्मच्च त्रिषु लिङ्गेष्वभेदवत् ॥ ४९ ॥

(इति अभिधेयवल्लिङ्गाः)

कृत्तद्धितसमासाख्या प्रसिद्धाख्ये च लिङ्गिनि ।
तद्यथा चक्रभृद्विष्णुर्लताभेदाभिधा यथा ॥ ५० ॥
द्वन्द्वस्तत्पुरुषोऽप्यन्त्यलिङ्गोऽश्ववडवौ नरि ।
तथैवोक्षवशावहरात्राहाश्च टजन्तकाः ॥ ५१ ॥
क्लीबे संख्यापरं रात्रमर्धान्ना पथ्चखार्यना ।
त्रिष्वर्थः प्राक्चतुर्थ्यन्तस्तद्धितार्थो द्विगुस्त्रिषु ॥ ५२ ॥
प्रादिप्राप्तालमापन्नात् परं च प्रवरो यथा ।

प्राप्तार्थोऽलंकुमारिश्च पुमान् स्त्रीपुंसयोर्युतौ ॥ ९३ ॥
ग्राम्यानेकशफाबालबहुपश्वन्वये स्त्रियः ।
क्लचक्लीयुतौ षण्णैक्यं वा व्यक्तचादि लुपि युक्तवत्॥ ९४ ॥
[illegible]देषु तिङव्ययमलिङ्गकम् ।
अचः पुंसि हलो दीर्घाः स्त्रियां लोपधनत्रसाः ॥ ९५ ॥
षण्डे सर्वे गुणद्रव्यक्रियायुक्तार्थकास्त्रिषु ।
बहुत्वमेकता च स्याज्जात्याख्यायां यथा यवाः ॥ ९६ ॥
यवश्च व्रीहयो व्रीहिरित्यथ स्याद्विशाखयोः ।
द्वित्वं बहुवचश्चैवं द्वयं प्रोष्ठपदास्वपि ॥ ९७ ॥
अनेकमिति शब्दस्य तद्विशेष्यस्य चैकता ।
संख्यार्थस्याबहुव्रीहेर्यथानेका वधूरिति ॥ ९८ ॥
विरोधे पूर्वदौर्बल्यं लोकतश्शेषमुन्नयेत् ।

(इति सामान्यन्यायाः)

सर्वे जनास्सहस्रास्या युगपद्वक्तुमुद्यताः ॥ ९९ ॥
न कलामपि भारत्या ब्रूयुर्वर्षशतैरपि ॥ ९९॥ ॥

(इति भगवता विदितनिखिलनिगमनिचयरहस्यविद्येन दिनमणिसमतेजसा सकलतत्त्वप्रकाशेन यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां शेषकाण्डे लिङ्गसङ्ग्रहाध्यायः)

(शेषकाण्डस्समाप्तः)

इति यतिवरसंघपूजिताङ्घ्रिः प्रथितयशा भुवि यादवप्रकाशः ।
व्यरचयदभिधानशास्त्रमेतत् सह वचनैस्सह लिङ्गसंग्रहेण ॥
एतां शुभामष्टभिरुक्तकाण्डैर्भूतस्वरूपैरिव नाममालाम् ।
धत्तां विशाले हृदये मुरारिस्स्वां वैजयन्तीमिव वैजयन्तीम् ॥
एवं सूक्ष्मन्यायनिर्णीतशब्दैस्सर्वार्थानां व्यञ्जकोऽसौ निबद्धः ।
संविचीनां भूषणं सत्कवीनां प्राप्तः पारं वैजयन्तीनिघण्टुः ॥
[नानाविद्यावेद्यवाग्रत्नमाला मूर्तं वेदं वेदयन्ती त्रिवेद्याः ।
रोद्धुं बुद्धिध्वंसकध्वांतचक्रं प्राज्ञैर्ज्ञेया वैजयन्ती जयन्ती ॥]

(वैजयन्ती समाप्ता)

VARIÆ LECTIONES.

The numbers 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 refer to the Manuscripts used for the compilation of this edition of the Vaijayantī; 6. 7, 8, 9, 10 and 11 are of the same recension and do not contain various readings.

Page	Line	M.S.		
3	4	3	reads	वयुनाः
6	88	3	,,	चण्डीकान्तो रेरिहाणः
12	79	1	,,	जललोहिताः
,,	84	1 & 3	read	चतुष्पान्मानमन्दरः
19	55	3	reads	ज्योत्स्ना तु
21	114	3	,,	तमिस्रा क्षणिनी
,,	116	3	,,	गर्भितन्तु
24	182	3	,,	द्विसर्गिका
25	11	3	,,	चण्डकोऽप्यशनिः
33	68	3	,,	विधुवनम्
34	71	3	,,	जनोदाहरणं....गुणापणी
,,	82	3	,,	उद्घातोऽप्यधिकारः
38	80	3	,,	पृथवो वृकाः
39	102	3	,,	संक्रमो दुर्गसञ्चारः
,,	117	1	,,	दिव्यदण्डो निदेशकः
41	9	1	,,	हराद्रिर्महिकश्च सः

Page	Line	M.S.		
42	28	1	reads	गन्धाश्मगन्धिकौ
43	51	3	,,	लोभ्यमपि
,,	54	2	,,	नीलिकायां
47	62	3	,,	अम्बुप्रियोऽप्यथाम्राते
,,	69	1	,,	भागे तु करुणः
48	74	3	,,	नेता च कर्मठः
,,	88	3	,,	पारिभद्रेऽस्य
49	112	3	,,	कृष्णे मरुङ्गी
50	122	2	,,	कुरुवको
53	192	1	,,	वैजयन्त्यां तु तकारी
55	255	1	,,	पुष्पी वीर्या
,,	262	1	,,	धीरा छिन्ना
57	296	2	,,	खदिर्यां तु
,,	305	2	,,	भूमिकन्दकम्
58	330	1	,,	राजीवान्द्रवणः
59	335	3	,,	वृत्ततुम्ब्यां
60	359	2	,,	चिश्वाणत्यदनी
,,	366	3	,,	शीतभीरुः
,,	374	1	,,	प्रसहन्ती
61	401	1	,,	गोनर्दं परिपेलवम्
,,	386	3	,,	स्थूलपुष्पः
,,	389	1	,,	जपायामोड्रपुष्पं
63	441	3	,,	ह्रस्वे स्यात्खुल्लकः
,,	453	3	,,	स्त्री तु गण्डिका

Page	Line	M.S.	
64	460	1 & 2	read respectively वात्यान्तिल्कटः a वात्यान्त्वित्कटः
,,	466	1 & 2	,, होर्गेलस्त्वेरका
,,	468	2	reads छत्रातिच्छत्रवालघ्नौ
66	39	1	,, कालिका त्वसिता
67	48	3	,, सितकेसरवान्
70	122	3	,, स्यात्पादबन्धनम्
,,	137	3	,, रतिकीलो गृहमृगः
71	144	3	,, कुपश्शुद्धो जडः
,,	145	3	,, बर्करस्सूतः
,,	148	3	,, यवसश्चरिः
72	12	3	,, आयोगवी तु श्वनकम्
,,	17	1	,, नटी नटम्
73	36	1	,, उग्रवेशम्
,,	44	2	,, पेलवं सैव
74	50	2	,, रथकारकम्
,,	61	1	,, छाणकी युषम्
75	87	1	,, आहिण्डकम्
76	114	3	,, विजन्मानं
78	147	1	,, राज्ञां पारकः
,,	158	1	,, जङ्घाकारिकवृत्तिकः
,,	160	1 & 2	read वणिक्पथो मागधस्य
80	208	3	reads द्विजन्मा
81	232	3	,, क्षत्रोग्रवैदेहैः

Page	Line	M.S.	
81	238	3	reads आनुलोम्यप्रातिलोम्यात्
84	44	3	contains the following half Ślōka after line 44 :—देशिकः परमाप्तः स्यादात्मलाभकरोगुरुः ।
85	65	3	reads एकग्रन्थस्तु पक्षिका
,,	45	2 & 3	read वेदपठिता कालपाठकः
86	74	1	reads सेवनं च प्रसाधनम्
87	101	1 & 3	read respectively स्वल्पदेहा मधूषिका and स्वल्पदेहा मटूषिका
89	144	2	reads जातिमात्र
89	165	1	,, विश्वहर्यतः
90	177	1	,, प्रोक्षण्यासादनं नैष्टम्
,,	180	1	,, इध्मप्रोक्षणं कार्षम्
,,	183	2 & 3	read सोममानं स्यात्
91	200	1	reads श्रयण्याघारणः स्रुवः
,,	201	3	,, वायव्यं सोमके त्रिषु
,,	206	1	,, उपस्थावेति संज्ञितौ
,,	209	2 & 3	read मूलस्योपरमक्षतेः
,,	214	2 & 3	,, युन्थानो रथगरुतः
93	247	3	reads बद्धदर्भो देवयष्टिः
94	270	1	,, घृताशी हुतभुग्व्रती
,,	277	3	,, पाणिपात्रपूर्णान्नेन
95	291	3	,, षष्ठकाले तु
96	321	1	,, क्षेत्रज्ञ आवशः

Page	Line	M.S.		
99	385	1	reads	ह्रणीया मृणिमा मृणा
,,	393	3	,,	स्वप्नसंलयौ
,,	401	2	,,	निपातो निमिरिन्धकः
,,	404	1	,,	मारिः स्त्री मरकोऽस्त्रियाम्
102	458	3	,,	चोटिकास्त्रिः परामृश्य जानु स्फोटक्रिया तथा ।
105	46	1	,,	प्रदेष्टा पञ्चजनिनः
106	58	1	,,	सान्देशिको रतूः
,,	66	2	,,	प्रगणिता यानातपरिहारिका
107	91	1	,,	प्रदर्शनं प्राभृतं च
108	95	1	,,	दशरूपं समञ्जसम्
110	155	1	,,	अपरं पश्चिमः पादः
111	178	1	,,	पीतं तदुभयं
115	274	2	,,	तद्वैनयिकमास्त्रियाम्
116	292	1	,,	सोऽभ्यमित्रः
117	330	1	,,	स त्रिकण्टकसंज्ञितः
118	339	1	,,	मुसुण्ठी स्यात्
,,	354	1	,,	लस्तुको धनुषो मध्यम्
119	369	1	,,	कुलिको बिम्बिसारकः
120	384	3	,,	ऊर्ध्वार्थ प्रकर्षस्तु
123	15	1	,,	वृद्ध्याजीवः कुसीदकः
123	17	1	,,	प्रत्ययिकस्समौ
125	51	1	,,	चिकिच्छिल्लनिषद्वराः
126	91	1	,,	खल्वे तु पलनिष्पावौ

Page	Line	M.S.	
128	129	1	reads शमी बिम्बा
,,	139	1	,, वस्तोऽर्घोऽवक्रयः
129	152	1	,, डूषणा बला
131	198	1	,, करञ्जं चक्रकारकम्
132	219	2	,, वृकधूपश्च आणस्तु
134	281	1	,, अम्लदुण्डी तु
135	295	2	,, किलाटः
136	6	1	,, सञ्चारितेऽधीङ्गरश्च
136	8	2	,, स्वस्कन्धो भिन्नकुम्भश्च
138	60	1	,, शुल्पा वटी त्रयी
139	87	1	,, वध्री नद्ध्री
140	118	1 & 2 read	द्यूतोऽस्त्रियामक्षवती क्रीडाद्यूते समाह्वयः ।
141	126	1	reads सर्वकेशी कृशाश्वी च
150	47	2	,, एवमन्ये विकाराः स्युः
,,	48	1	,, सारोष्ट्रिको ब्रह्मपुत्र
,,	61	3	,, कुज्यमत्स्या च सा श्वेता
,,	64	,,	,, अलन्तत्पुच्छकण्टकः
152	96	1	,, स्थूलमण्डूकः
,,	107	1	,, दरस्तु जलमार्जारः
156	62	3	,, सङ्गमो नद्याः
157	81	,,	,, स्वर्णरागश्च
161	51	3	,, कणा बुसाल्याश्रमे तु
161	69	1	,, सवोसो विपणिः

Page	Line	M.S.		
162	78-79	3	reads	पालिका
163	101	1	,,	गृहकोल्हकः
167	202	3	,,	चूर्णितं रदैः
167	214	3	,,	करङ्को वेण्ठादिकृते
,,	222	3	,,	कपिली पत्रपाश्चिका
172	341	1	,,	मोहनं मिथुनत्वं च
181	207	1	,,	षड्रसावसः
182	219	1	,,	कोशिकं सूक्ष्मम्
183	244	1	,,	पाटः स्फोटो विपाटिका
194	53	1	,,	मेलके सङ्गसङ्गमौ
198	58	1	,,	शुद्धश्च लवणेन तु
202	31	1	,,	आजिलो जीवको जैनः
204	94	1	,,	प्रतिभासवाक्
206	122	1	,,	जगत्रसञ्चरप्राण
208	176	1	,,	शाश्वतेऽवमृतो नित्यः
212	278	1	,,	समो नित्योऽर्थवादिनि
244	121-122	1	,,	धुत्तूरे
267	66	3	,,	प्रगाढशास्त्रिकाबन्धे
271	16	1 & 3	read	राजकन्यापिचण्डके
281	21	5 & 6	,,	अटव्या जलमुस्तके

VOCABULARY.

	Page	Line	
अ	284	20,	*ind.*, expressing negation ; *m.* Viṣṇu.
अंश	177	110,	*m*, portion of a limb.
,,	192	13,	*m*, portion, share.
अंशु	18	29,	*m*, sun.
,,	18	31,	*m*, sunray.
,,	19	51,	*m*, moon.
,,	214	11,	*m*, minute portion of a thread, etc.
,,	291	49,	*m*, *f*, sunray.
अंशुक	168	231,	*n*, cloth.
,,	250	2,	*n*, cloth, fine cloth, upper garment.
अंशुमत्	18	29,	*m*, sun.
अंस	178	141,	*m*, *n*, shoulder.
अंसल	201	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, powerful, lusty.
अंससन्धि	178	138,	*m*, collar-bone.
अंसान्त	178	140,	*m*, shoulder end.
अंहति	92	237,	*f*, gift, donation.
अंहन	193	25,	*n*, moving on the chest (like a snake).
अंहस्	97	336,	*n*, sin.
अकषाय	199	77,	*m*, astringent, sweet, sour and pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet, sour and pungent.
अकार्यसेवन	92	234,	*n*, acting wrongly.
अकिञ्चन	205	118,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
अकुतश्चन	6	92,	*m*, epithet of Śiva.
अकुत्स	39	110,	*m*, distance from the elbow to the end of the fist to which are added eight inches or a *dhanus*, the whole distance is about 30 inches.
अकुप्य	129	147,	*n*, not base metal (gold or silver).
अकुप्यप्रस्थ	190	107,	*m*, twelve palas.
अकूपार	155	23,	*m*, sea.
,,	266	30,	*m*, king of tortoises, sea.

	Page	Line	
अकृत	91	194,	*n*, oblation whose ingredients (*barley*, *etc.*) are not yet prepared.
अक्ष	114	261,	*m*, axle.
,,	124	29,	*m*, law-suit.
,,	133	250,	*n*, white salt.
,,	141	120,	*m*, dice.
,,	190	98,	*m*, weight of sixteen māṣas.
,,	230	3,	*m*, axle of a wheel, support, law-suit, name of the tree Vibhītaka, carriage, dice, weight of 16 māṣas, kind of play ; *n*, sense.
अक्षकील	114	262,	*m*, pin of the axle.
अक्षज	142	145,	*n*, dancing.
अक्षजीविन्	140	117,	*m*, gambler.
अक्षत	258	27,	*m*, barley ; *f* (*ā*), *n*, fried grain ; *n*. unhusked rice, grain.
अक्षताडन	147	273,	*n*, drumming in the evening.
अक्षति	90	179,	*f*, examination of the clarified butter before pouring it into the sacrificial fire.
अक्षत्त्र	180	170,	*n*, head.
अक्षदर्शक	124	28,	*m*, judge.
अक्षधूर्त	140	116,	*m*, gambler.
अक्षधूर्तिल	69	103,	*m*, bull.
अक्षपात	141	122,	*m*, cast of dice.
अक्षफल	51	157,	*m*, Putrajīva Roxburghii.
अक्षर	96	323,	*n*, original germ.
,,	257	5,	*m*, Hari, Brahman, *n*, syllable *ōm*, rule, charity, letter, penance, sacrifice, sky, final beatitude, original cause.
अक्षरचुञ्चु	137	46,	*m*, writer.
अक्षरजीवन	137	45,	*m*, writer.
अक्षरपातक	21	104,	*m*, space of two Laghvakṣarakas.
अक्षवती	140	118,	*f*, gaming.
अक्षि	180	187,	*n*, eye.
अक्षिगत	206	138,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hateful, detestable.
अक्षित	188	60,	*n*, according to some the same as a *nikharva* or 100,000,000,000.
अक्षिसंस्कार	171	313,	*m*, painting the eyelids and eyelashes, collyrium.
अक्षीब	133	239,	*n*, seasalt.
अक्षोड	48	91,	*m*, mountain-species of the Careya arborea, Tamil *Malai ūvakkāy*.

	Page	Line	
अग्निमन्थ	130	168,	*m*, kind of small Cumin, Cuminum cynicum Tamil *Jīrakam*.
अग्निमुखी	52	189,	*f*, Semecarpus anacardium, Tamil *Śērā maram*.
अग्निविश्	11	64,	*f*, coal.
अग्निशिख	132	234,	*n*, saffron.
अग्निष्टोम	90	173,	*m*, name of one of the seven *Saṁsthā* sacrifices.
अग्निष्ठ	91	207,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sacrificial post, &c, which stand before the fire.
अग्निसख	13	98,	*m*, epithet of Vayu.
अग्निसंग्रह	88	137,	*m*, placing the fire on the sacrificial fire place.
अग्निसंज्ञक	129	164,	*m*, lead-wort, Tamil *Koḍi vēli*; compare 10, 30, the epithets of Agni.
अग्निहोत्र	88	139,	*n*, daily sacrifice to Agni (by Dikṣitas).
अग्निहोत्रहवणी	91	200,	*f*, ladle used at the Agnihōtra sacrifice.
अग्निहोत्री	90	189,	*f*, cow which supplies milk and butter to the sacrifice.
अग्नीन्धन	84	28,	*n*, kindling or feeding the fire.
अग्न्याधान	88	137,	*n*, placing the fire on the sacrificial fire place.
अग्न्याहित	89	146,	*m*, a Brāhman who has performed the Agnyādhāna.
अग्न्युत्पात	11	65,	*m*, meteor.
अग्र	99	306,	*m*, dreaming of a thing that has not been previously seen.
,,	206	126,	*m*, *f* (*ā*), *n*, excellent.
,,	224	2,	*n*, anterior, point, measure, excellent, excess, result.
,,	270	119,	*m*, ray, &c.
अग्रज	175	62,	*m*, elder (eldest) brother.
,,	201	8,	*m*, *f* (*ā*), *n*, elder.
अग्रजन्मन्	83	2,	*m*, Brāhman.
अग्रणी	206	127,	*m*, *f*, *n* (*i*), excellent.
अग्रतः	287	22,	*ind.*, before.
अग्रतस्सर	116	290,	*m*, *f* (*ī*), *n*, going in front, leader.
अग्रदिधिषु	86	87,	*m*, younger brother who has married the widow of his elder brother.
अग्रद्रवसंहति	135	294,	*f*, thin upper part of milk or curds.
अग्रमांस	182	227,	*n*, heart.
अग्रयान	120	405,	*n*, advancing, going forward in battle.
अग्रसन्धानी	12	72,	*f*, Yama's record book.
अग्रस्थ	207	153,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foremost, prior, preceding.
अग्राम्य	202	39,	*m*, *f* (*ā*) *n*, candid, sincere.

	Page	Line	
अग्रिम	207	153,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foremost, prior, preceding.
अग्रिय	201	8,	*m*, *f* (*ā*) *n*, older.
,,	206	126,	*m*, *f* (*ā*) *n*, excellent.
अग्रीय	206	126,	*m*, *f* (*ā*), *n*, excellent.
अग्रेदिधिषु	86	88,	*m*, younger brother who has married the widow of his elder brother.
अग्रेदिधिषू	86	88,	*m*, younger brother who has married the widow of his elder brother.
,,	86	89,	*f*, younger married sister whose elder sister is unmarried.
अग्रेसर	116	290,	*m*, *f* (*ī*), *n*, going in front, leader.
अग्र्य	207	153,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foremost, prior, preceding.
अघ	97	336,	*n*, sin.
,,	224	3,	*n*, misery, sin, fault.
अघन	211	250,	*m*, *f* (*ā*), *n*, delicate, fine; *ind.* finely.
अघायु	83	22,	*m*, *f*, *n*, fond of killing.
अङ्क	19	57,	*m*, mark.
,,	144	200,	*m*, one of the *rūpakas*.
,,	178	119,	*m*, lap.
,,	214	11,	*m*, sign, proximity, chest.
अङ्कण	161	72,	*m*, court, yard.
अङ्कति	13	96,	*m*, epithet of Vāyu.
अङ्कपालि	271	3,	*f*, medicine, nurse, lap.
अङ्कपाली	172	339,	*f*, embracing.
आङ्किलि	171	308,	*f*, chaplet.
अङ्कुट	162	96,	*m*, lock, key.
अङ्कुर	45	20,	*m*, *n*, germ, sprout.
अङ्कुश	111	167,	*m*, *n*, hook to lead an elephant.
अङ्कूर	45	20,	*m*, *n*, germ, sprout.
अङ्कोढ	48	81,	*m*, Alangium hexapetalum, Tamil *Aḻiñjal*.
अङ्कोल	48	81,	*m*, Alangium hexapetalum, Tamil *Aḻiñjal*.
अङ्क्य	146	258,	*m*, small drum carried on the hip, bigger than the *Āliṅgya*.
अङ्ग	37	61,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
,,	100	416,	*n*, common name for the eight means of obtaining yōga, as *yama*.
,,	177	103,	*n*, body.
,,	177	109,	*n*, limb, member.
,,	230	6,	*n*, place, portion, means; *m*, *pl.* name of a country, *m*, *f* (*ā*), *n*, beautifully limbed.

	Page	Line	
अङ्ग	287	41,	*ind.*, expressing the vocative.
अङ्गचेष्टा	144	195,	*f*, gesture.
अङ्गज	176	78,	*m*, son, *f* (*ā*), daughter.
,,	189	76,	*m*, four paṇas or 320 cowries.
,,	257	19,	*m*, son, *Ananga* ; *n*, illness, blood.
अङ्गजा	176	78,	*f*, daughter.
अङ्गद	170	286,	*n*, arm ornament.
अङ्गद्वीप	36	26, 27,	*n*, one of the six islands of Anudvīpa.
,,	36	29,	*n*, island lying in the western sea.
अङ्गना	17	18,	*f*, wife of the elephant Sārvabhauma.
,,	173	9,	*f*, woman.
अङ्गनाप्रिय	47	49,	*m*, mango tree.
अङ्गमर्दिन्	137	29,	*m*, shampooer.
अङ्गलोड्यक	157	92,	*m*, water-creeper, Tamil *nīr cēmbu.*
अङ्गविक्षेप	144	194,	*m*, gesticulation.
अङ्गसंस्कार	167	223,	*m*, embellishment of a person.
अङ्गहार	144	194,	*m*, gesticulation.
अङ्गार	11	64,	*m*, *n*, live coal.
,,	19	62,	*m*, epithet of Kuja.
,,	196	16,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
अङ्गारधानी	163	109,	*f*, portable furnace.
अङ्गारशकटी	163	109,	*f*, portable furnace.
अङ्गारशाकट	94	263,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who lies near a portable fire place.
अङ्गिन्	173	1,	*m*, animal, living being.
अङ्गीकार	195	74,	*m*, agreement.
अङ्गु	26	2,	*m*, bird.
अङ्गुल	39	104,	*m*, *n*, inch, length of 8 barley (*yava*) grains.
,,	47	54,	*m*, holy fig-tree, Tamil *Araśu.*
,,	• 96	318,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
,,	179	148,	*m*, thumb.
अङ्गुलाल	132	223,	*m*, kind of bdellium, Tamil *kuṅgiliyam.*
अङ्गुलि	179	148,	*f*, finger.
अङ्गुलित्र	117	311,	*n*, finger protector.
अङ्गुलिमुद्रा	170	289,	*f*, seal-ring.
अङ्गुलीयक	170	288,	*n*, finger-ring.
अङ्गुष्ठ	179	148,	*m*, thumb.
अङ्गुष्ठकान्तर	177	114,	*n*, middle part of the toe.
अङ्घ्रि	177	112	*m*, foot.
अङ्घ्रिनामन्	46	24,	*m*, root, compare the preceding 177, 112.

	Page	Line	
अङ्घ्रिप	45	8,	*m*, tree.
अचल	41	2,	*m*, mountain.
अचला	35	7,	*f*, earth.
अचिरव्यूढा	173	13,	*f*, lately married girl.
अच्छभल्ल	65	14,	*m*, bear.
अच्युत	4	22,	*m*, epithet of Viṣṇu.
अज	70	124,	*m*, goat.
,,	230	8,	*m*, Brāhman, goat, Viṣṇu, Hara, Ravi ; *m*, *f* (*ā*), *n*, without beginning.
अजगर	149	34,	*m*, kind of poisonless snake (Boa constrictor).
,,	149	37,	*m*, identical with the *vāhasa* (*śayu*) snake.
अजगव	7	100,	*n*, Śiva's bow.
अजगाव	7	100,	*n*, Śiva's bow.
अजन्य	98	379,	*n*, portent, evil omen.
अजप	83	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who learns a thing wrongly.
अजमोदा	131	203,	*f*, Carum Carvi (German Kümmel), Apium involucratum, Ptychotis ajowan.
,,	271	2,	*f*, resin of the Śālmali tree, &c.
अजय्य	98	371,	*n*, affection.
अजवीथी	20	92,	*f*, second of the nine Vithis beginning with Rōhiṇī.
अजशृङ्गी	54	231,	*f*, Odina wodier, Tamil *Āḍu tīṇḍā pāle*.
अजस्र	211	259,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
अजहा	55	257,	*f*, Kowatch, Dolichos (Carpopogon) pruriens, Tamil *Pūnai kāñjōri*.
अजा	70	125,	*f*, she-goat.
अजाजी	129	166,	*f*, cumin, Cuminum cyminum.
अजाजीव	138	57,	*m*, goat herd.
अजित	4	24,	*m*, epithet of Viṣṇu.
अजितनेमि	84	38,	*m*, Aśvattha stick.
अजिन	84	42,	*n*, skin of the black antelope.
अजिनपत्रा	29	87,	*f*, cockroach.
अजिनयोनि	67	50,	*m*, common name for the different kinds of deer.
अजिर	161	72,	*n*, court, yard.
,,	211	249,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick, *ind*, swiftly, quickly.
,,	258	28,	*n*, love, object of sense, courtyard ; *m*, *f* (*ā*), *n*, infirm, swift.
अजीगव	7	100,	*n*, Śiva's bow.
अज्जुका	144	207,	*f*, wife of the king in the drama, if she is also a *vēśyā*.

	Page	Line	
अज्ञ	202	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.
अञ्चति	10	35,	*m*, epithet of Agni.
अञ्चन	86	77,	*n*, worship.
अञ्चल	169	262,	*m*, end of a cloth.
अञ्चित	210	225,	*m*, *f* (*ā*), *n*, worshipped, revered.
अञ्जन	17	15,	*m*, elephant of the western quarter.
,,	91	213,	*m*, fourth cubit (*aratni*) from the bottom, or the 14th from the top of the sacrificial post.
,,	171	313,	*n*, painting the eyelids and eyelashes, collyrium.
अञ्जनकेशी	131	201,	*f*, vegetable perfume.
अञ्जनवल्लिका	56	270,	*f*, Rubia Munjit, Tamil *Mañjiṣṭai*.
अञ्जनावती	17	18,	*f*, wife of the elephant Supratika.
अञ्जनिका	150	58,	*f*, lizard with a red tail.
अञ्जलि	179	155,	*m*, joining of the bent (curved) palms.
,,	190	105,	*m*, two prasthas.
,,	191	125,	*m*, four muṣṭis.
,,	291	53,	*m*, *f*, joining of the bent (curved) palms.
अञ्जलिकारिका	57	295,	*f*, sensitive plant, Mimosa pudica, Tamil *caraḷam śuṇḍi*.
,,	137	26,	*f*, earthen doll, figure of clay.
अञ्जसा	286	61,	*ind.*, quickly, truly.
अञ्जि	51	164,	*m*, Nāgesar; Mesua ferrea, Tamil *Nāgappū maram*.
अटनी	118	354,	*f*, end of a bow.
अटवी	45	1,	*f*, forest.
,,	281	21,	*f*, Water *mustā*, Tamil *Nīr mutta kāśu*, (see p. 302).
अटाट्या	192	22,	*f*, roaming about.
अट्ट	161	66,	*m*, airy room at the top of a house.
,,	214	9,	*m*, pre-eminence, airy room at the top of a house
अट्टहास	142	168,	*m*, horse-laughter.
अट्टालय	161	66,	*m*, airy room at the top of a house.
अट्टालिका	161	66,	*f*, airy room at the top of a house.
अड्डन	120	399,	*n*, round-headed peg of cane.
अणक	207	150,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, contemptible, low.
अणव्य	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *aṇu*.
अणि	23	158,	*m*, *pakṣa* in which the *tithis* become longer.
,,	114	262,	*m*, *f*, pin of an axle.
,,	163	103,	*m*, *f*, corner, angle.
,,	230	10,	*m*, half a lunar month; *m*, *f*, corner, silver coin, pin at the end of the axle, pin.

	Page	Line	
अणिकूर्च	23	159,	*m*, short fifteenth day of the second (*kṛṣṇa*) *pakṣa*.
अणु	132	238,	*n*, sea-salt.
,,	212	271,	*m*, *f*, *n*, little, small.
अणुराजि	117	325,	*f*, mark on a sword.
अण्ड	30	99,	*n*, egg.
,,	117	323,	*m*, sword with white and long irregular marks.
,,	178	126,	*m*, *n*, scrotum.
,,	224	3,	*n*, scrotum, egg of a bird.
अण्डज	151	83,	*m*, fish.
,,	173	4,	*m*, *f* (*ā*), *n*, oviparous, as a bird, serpent.
,,	257	22,	*m*, chameleon, fish, bird; *f*, (*ā*), musk.
अण्डप्रहरण	151	93,	*m*, crab.
अण्डमूलक	178	119,	*n*, root of the scrotum.
अण्डवर्धन	183	262,	*n*, enlargement of the scrotum, hydrocele or elephantiasis of the scrotum.
अण्डिक	184	268,	*m*, fever of an elephant and of a lion, as well as unhealthy condition of the water.
अण्डिका	190	95,	*f*, four yavas.
अण्डीर	258	29,	*m*, man; *m*, *f* (*ā*), *n*, powerful.
अण्डुक	28	68,	*m*, bird, facana, Tringa goensis or Parra goensis.
,,	152	94,	*m*, frog.
,,	178	126,	*m*, scrotum.
अतः	285	32,	*ind.*, denoting blame, cause, wonder.
अतलस्पर्श	155	38,	*m*, *f* (*ā*) *n*, deep.
अतसी	126	90,	*f*, linseed, Linum usitatissimum, Tamil *Kāśāñjeḍi*.
अति	285	29,	*ind.*, expressing too much, praise, excess.
,,	287	7,	*ind.*, much, very.
अतिकृच्छ्रक	94	277,	*n*, Prājāpatya in which only a handful of food is eaten.
अतिक्रम	92	228,	*m*, delay, waste of time.
,,	193	32,	*m*, deception, imposition.
अतिचरा	130	177,	*f*, Hibiscus mutabilis, Tamil *Ōriḍaḷ Tāmarai*.
अतिचाटुवाच्	33	50,	*f*, too flattering speech.
अतिच्छत्र	64	468,	*m*, mushroom, Tamil *Koḍai pul*.
अतिजव	116	300,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fast runner.
अतिथि	88	135,	*m*, guest.
अतिथ्यर्थ	88	134,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hospitable.
अतिपथिन्	39	98,	*m*, auspicious road.
अतिपात	92	228,	*m*, delay, waste of time.

	Page	Line,	
अतिबला	55	255,	*f*, big kind of Sidonia cordifolia et rhombifolia, Annona sqamosa, Tamil *Pērā mutti*.
अतिमर्याद	211	261,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive.
अतिमात्र	211	261,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive.
अतिमानक	211	261,	*m*, *f* (*nikā*), *n*, much excessive.
अतिमुक्त	60	375,	*m*, Jasmine, Gaertneria racemosa or Banisteria bengalensis, Tamil *Kurukkatti*.
अतिमुक्तक	48	91,	*m*, Tinis, Dalbergia oujeinensis, Tamil *Tiniśu*.
अतिमृगा	59	344,	*f*, big cucumber, Tamil *Perum kummatti*.
अतियव	127	104,	*m*, kind of small barley.
अतिरिक्त	212	273,	*m*, *f* (*ā*), *n*, exceeding.
अतिविषा	130	179,	*f*, Atis, Betula, Tamil *Ativiḍayam*.
अतिवेल	211	261,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive.
अतिशय	192	5,	*m*, pre-eminence.
अतिशयित	212	273,	*m*, *f* (*ā*), *n*, exceeding.
अतिसन्धान	194	70,	*n*, cheating, deceiving.
अतिसर्जन	193	38,	*n*, liberality.
अतिसारकिन्	185	291,	*m*, *f* (*ī*), *n*, suffering from dysentery.
अतिस्थिर	207	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, quite immovable.
अतिहस्तक	109	140,	*m*, fourth part of an elephant's trunk above the *karṇikā*.
अतिहास	143	169,	*m*, continued laughter.
अतिहिंसन	106	56,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cruel.
अतीन्द्रिय	212	265,	*m*, *f* (*ā*), *n*, imperceptible.
अतीव	287	7,	*ind.*, much, very.
अतीसार	183	257,	*m*, dysentery.
अत्यन्त	211	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive.
अत्यन्तीन	116	298,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who moves much.
अत्यम्ला	47	68,	*f*, kind of sour citron, Tamil *Puḷi Mādaḷai*.
अत्यय	239	2,	*m*, passing, difficulty, dying, punishment, fault.
अत्यर्थ	211	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive.
अत्यर्थस्वादु	134	272,	*n*, kind of honey.
अत्याकार	97	342,	*m*, contempt.
अत्याधान	193	32,	*n*, deception, imposition.
अत्याहित	273	1,	*n*, great fear, action which has no regard for life.
अत्यूह	110	159,	*m*, penis of an elephant.
अत्रिनेत्रज	19	50,	*m*, moon.
अथ	285	28,	*ind.*, expressing after, also, alternative, beginning, auspiciousness.

	Page	Line	
अधर	204	94,	*m, f* (*ā*), *n*, dejected.
”	258	31,	*m*, lip ; *m, f* (*ā*), *n*, low, vile.
अधरा	17	11,	*f*, downward quarter (nadir).
अधरेद्युः	287	15,	*ind.*, on a previous day.
अधरोष्ठ	180	174,	*m*, lower lip.
अधर्म	97	335,	*m*, sin.
अधस्तात्	288	37,	*ind.*, below.
अधि	285	25,	*ind.*, expressing much, superiority.
अधिक	208	169,	*m, f* (*ā*), *n*, much, many.
”	211	262,	*m, f* (*ā*), *n*, much, excessive.
”	212	273,	*m, f* (*ā*), *n*, exceeding.
अधिकर्धिक	205	111,	*m, f* (*ā*), *n*, very wealthy.
अधिका	189	80,	*f*, identical with a kārṣāpaṇa or paṇa.
अधिकाङ्ग	117	312,	*n*, girdle over the coat of mail.
अधिकार	34	82,	*m*, prologue.
अधिकृत	105	37,	*m, f* (*ā*), *n*, superintending.
अधिक्षिप्त	275	4,	*m, f* (*ā*), *n*, fixed, despatched, scolded.
अधिक्षेप	33	64,	*m*, curse.
अधित्यका	41	18,	*f*, land on the top of a mountain.
अधिप	205	115,	*m, f* (*ā*), *n*, owner master.
अधिपति	205	115,	*m, f* (or, *tnī*), *n*, owner, master.
,,	277	3,	*m*, curl on the head ; *m, f* (or, *tnī*), *n*, master.
अधिभू	205	115,	*m, f, n* (*u*), owner, master.
अधिरोहणी	163	102,	*f*, ladder.
अधिवास	265	11,	*m*, dwelling, perfuming with sandal, fragrant smoke, &c.
अधिवासन	171	312,	*n, f* (*ī*), decorating the body with sandal, fragrant smoke, &c.
अधिविन्ना	174	25,	*f*, superseded wife.
अधिश्रयणी	163	108,	*f*, furnace, fireplace.
अधिष्ठातृत्व	7	95,	*n*, quality of Śiva (superintendence).
अधीतवेदक	83	15,	*m*, Brāhman who has studied the Vēdas.
अधीर	202	35,	*m, f* (*ā*), *n*, confused, timid.
अधीश	205	115,	*m, f* (*ā*), *n*, owner, master.
अधीश्वर	104	3,	*m*, king who does every thing according to his own wish without regard to the opinion of his ministers.
अधुना	287	9,	*ind.*, now.
अधोंऽशुक	168	242,	*n*, lower garment.
अधोऽक्षज	4	25,	*m*, epithet of Viṣṇu.

	Page	Line	
अधोनापित	75	82,	*m*, son of a Karaṇa and an Ambaṣṭhā, who catches fish.
अधोभुवन	148	1,	*n*, infernal region.
अधोमुख	208	180,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, having the face downwards.
अध्यक्ष	105	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, superintending.
,,	212	265,	*m*, *f* (*ā*), *n*, perceptible.
,,	254	2,	*m*, *f* (*ā*), *n*, observable, superintending.
अध्यण्डा	55	257,	*f*, Kawatch, Dolichos (Carpopogon) pruriens, Tamil *Pūnai kāñjōri*.
,,	59	354,	*f*, Emblic myrobalam, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
अध्ययन	88	125,	*n*, studying the Vēda, one of the six Brahmanical duties.
अध्यवसाय	96	333,	*m*, exertion.
अध्यस्त	209	207,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrusted, charged with (a crime).
अध्यापन	88	125,	*n*, teaching the Vēda, one of the six Brahmanical duties.
अध्याय	85	63,	*m*, chapter.
अध्युष	190	105,	*m*, two *prasṛtas*.
अध्यूढा	174	25,	*f*, superseded wife.
अध्येषणा	93	240,	*f*, begging.
अध्वन्	39	97,	*m*, road, path.
अध्वर	89	164,	*m*, sacrifice.
अध्वर्यु	89	157,	*m*, priest of the Yajurvēda, one of the great priests.
अनंशुमत्फला	59	346,	*f*, Banana, Musa sapientium, Tamil *Vāḻai*.
अनक्षर	32	32,	*m*, *f* (*ā*), *n*, inarticulate.
अनग्निक	89	146,	*m*, Brāhman who has no domestic (*aupāsana*), fire.
अनङ्ग	5	54,	*m*, epithet of Manmatha.
अनडुह्	69	104,	*m*, ox.
अनडुही	68	83,	*f*, cow.
अनड्वाही	68	83,	*f*, cow.
अनन्त	148	6,	*m*, epithet of Śēṣa.
,,	257	7,	*m*, Ádiśēṣa, Viṣṇu ; *f* (*ā*), full-moon day, Dūrva grass, Jawāsā (Tamil *Ciru kañjōri*), Śārikā plant, earth ; *n*, sky ; *m*, *f* (*ā*), *n*, continual.
अनन्तशायिन्	4	26,	*m*, epithet of Viṣṇu.
अनन्ता	17	9,	*f*, north-west quarter.
,,	55	250,	*f*, Jawāsā, Hedysarum alhagi (?), Tamil *Ciru kāñjōri*.

	Page	Line	
अनन्ता	257	8,	*see* अनन्त.
अनन्यज	5	55,	*m*, epithet of Manmatha.
अनन्यवृत्ति	211	256,	*m*, *f*, *n*, closely attentive to one object.
अनपराध्यं	206	125,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
अनम्बु	28	64,	*m*, kind of bird, *Cātaka*.
अनर्गल	212	264,	*m*, *f* (*ā*), *n*, free, licentious.
अनर्थक	32	35,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, unmeaning.
अनल	10	30,	*m*, epithet of Agni.
,,	129	161,	*m*, leadwort, Tamil *Koḍi vēli*, see अग्निसंज्ञक.
अनलज्वाला	53	193,	*f*, Lythrum fructicosum, or Grislea tomentosa, Tamil *Vēr ātti*.
अनलोपल	44	73,	*m*, crystal.
अनवधानता	97	355,	*f*, negligence.
अनवरत	211	259,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
अनवस्कर	206	131,	*m*, *f*, (*ā*), *n*, cleansed.
अनस्	114	249,	*n*, oblong carriage with two sideplanks, cart.
अनादर	97	342,	*m*, contempt.
अनादृत	208	189,	*m*, *f* (*ā*), *n*, disregarded, despised.
अनामय	184	284,	*n*, health.
अनामिका	179	147,	*f*, ring finger.
अनारत	211	260,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
अनालम्बी	145	236,	*f*, lute of Śiva.
अनावृष्टि	25	16,	*f*, drought.
अनाशक	95	287,	*n*, fasting.
अनाशकिन्	96	320,	*m*, ascetic.
अनि	114	262,	*m*, *f*, pin of an axle.
अनिक्षु	63	451,	*m*, species of sugarcane, Saccharum spontineum, Tamil *Pēkkarumbu*.
अनिमिष	266	25,	*m*, god, fish.
अनिमेष	266	25,	*m*, god, fish.
अनिरुद्ध	5	58,	*m*, son of Manmatha.
अनिर्बद्ध	32	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, loud and low (of sound).
अनिर्वाप	19	65,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
अनिल	12	93,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	117	322,	*m*, sword with marks like the seed of *Ēraṇḍa*.
अनिलाशन	148	12,	*m*, serpent, snake.
अनिश	211	260,	*n*, continual.
अनिष्ट	206	138,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hateful, detestable.
अनी	162	93,	*f*, two leaves (panel) of a door.
अनीक	258	30,	*m*, *n*, army, fighting.

	Page	Line	
अनुप्लव	105	32,	*m*, attendant, follower.
अनुबन्ध	265	3,	*m*, perishable faulty disposition of the original germ, etc., following the superior, child, continuation of the proposition.
अनुबोध	170	293,	*m*, fragrant ointment which increases the perfume.
अनुभव	193	38,	*m*, apprehension.
अनुभाव	142	159,	*m*, indication of the state or change of mind.
,,	265	15,	*m*, superiority, certainty, gesture indicating the disposition.
अनुभाषण	33	48,	*n*, confirmation, repetition.
अनुभू	96	327,	*f*, perception, knowledge.
अनुभूति	96	328,	*f*, perception, knowledge.
अनुमति	23	145,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*) *pakṣa* in which the moon has lost a *kalā* (16th part.)
अनुयोग	34	74,	*m*, question.
अनुरति	98	361,	*f*, love.
अनुराग	98	361,	*m*, love.
अनुलाप	32	44,	*m*, repetition (in speaking).
अनुलोम	81	236,	*m*, one whose mother is of inferior and whose father is of superior caste.
,,	211	254,	*m*, *f* (*ā*), *n*, with the hair, regular.
अनुलोमज	78	152,	*m*, name of these 12 mixed castes; *Mūrdhābhisikta*, *Abhiṣikta*, *Ambaṣṭha*, *Niṣāda*, *Kumbhakāra*, *Śūlika*, *Māhiṣya*, *Aśvapaṇya*, another *Śūlika*, *Ugra*, *Karaṇa* and *Kaṭakara*.
,,	81	234,	*m*, person who lives by the censurable livelihood of his mother.
अनुवाक	85	64,	*m*, chapter of the Veda.
अनुवाद	33	48,	*m*, confirmation, repetition.
अनुवादिनी	145	232,	*f*, lute.
अनुशय	98	370,	*m*, remorse.
,,	265	16,	*m*, remorse, long hatred, close attachment.
अनुशिष्ट	124	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, giving false evidence.
अनुशोचन	98	365,	*n*, grief, sorrow.
अनुष	12	82,	*m*, demon.
अनुषङ्ग	265	17,	*m*, pity, continuation of the proposition.
अनुष्ठान	192	18,	*n*, action.
अनुहार	193	34,	*m*, imitation.
अनूक	250	5,	*n*, race, disposition.

	Page	Line	
अनूचान	89	163,	*m*, one who has studied the Vēdas and Vēdāṅgas.
अनूचीन	211	254,	*m*, *f* (*ā*), *n*, regular.
अनूप	38	90,	*m*, *f* (*ā*), *n*, watery, situated near water.
अनूराध	20	87,	*m*, *pl.*, one of the 27 nakṣatras.
अनूरुसारथि	17	21,	*m*, sun.
अनृङ्ग	159	7,	*m*, small town.
अनृजु	15	8,	*m*, epithet of a Piśāca.
,,	202	41,	*m*, *f* (and *jvī*), *n*, wicked, perverse.
अनृत	32	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, untrue.
,,	123	5,	*n*, husbandry, agriculture.
,,	258	31,	*n*, agriculture ; *m*, *f* (*ā*), *n*, untrue.
अनेक	294	115,116,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *sing.*, many (Karmadhāraya compound).
अनेकप	109	120,	*m*, elephant.
अनेड	202	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.
अनेडमूक	202	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blind.
,,	202	27,	*m*, *f* (*ā*), *n*, idiot, stupid.
अनेहस्	21	103,	*m*, time.
अनोकह	45	9,	*m*, tree.
अन्त	97	352,	*m*, decision.
,,	188	57,	*m*, *f* (*ā*), *n*, 10,000,000,000,000,000.
,,	188	61,	*m*, according to some the same as *ambuja* or 10,000,000,000,000.
,,	230	9,	*m*, *n*, end, death, natural state, decision ; *n*, proximity.
अन्तःकरण	97	346,	*n*, internal and spiritual part of man, consisting of *manas*, *buddhi* and *ahaṅkāra*.
अन्तःपुर	161	71,	*n*, woman's apartment.
अन्तक	11	67,	*m*, epithet of Yama.
अन्तर	17	14,	*n*, interior.
,,	24	185,	*n*, identical with Manvantara.
,,	123	19,	*m*, *f* (*ā*), *n*, surety.
,,	257	2,	*m*, lower garment, external, own, conscience ; *n*, middlespace, thing intended for a certain (that) object, opportunity, limit, difference, hole, disappearance, end, without.
अन्तरगाहन	193	27,	*n*, entering.
अन्तरद्वीप	36	23,	*m*, name of the seven dvīpas south of Bhāratavarṣa.
अन्तरा	288	35,	*ind.*, amidst, between.

	Page	Line	
अन्तराय	192	8,	*m*, impediment, obstacle.
अन्तराल	17	14,	*n*, interior.
अन्तरिक्ष	17	1,	*n*, sky.
अन्तरिक्षासन	101	438,	*n*, *Vajrāsana* in which the two hands placed in the hollow between the body and the legs are firmly fixed on the ground, so that the body rests on them.
अन्तरीप	156	65,	*n*, island.
अन्तरीय	168	242,	*n*, lower garment.
अन्तरे	288	35,	*ind.*, amidst, between.
अन्तरेण	287	8,	*ind.*, without, except.
,,	288	35,	*ind.*, amidst, between.
अन्तर्गडु	192	11,	*n*, uselessness.
अन्तर्धि	22	126,	*m*, disappearance.
अन्तर्मनस्	203	67,	*m*, *f*, *n*, sad, perplexed.
अन्तर्याम	90	184,	*m*, speaking to oneself without another being able to hear.
अन्तर्वंशिक	105	43,	*m*, superintendent of the women's apartments.
अन्तर्वत्नी	174	32,	*f*, pregnant woman.
अन्तर्वाणि	203	61,	*m*, *f*, *n*, skilled in sacred sciences.
अन्तशय्या	271	44,	*f*, lying on the earth, burning place.
अन्तस्था	86	72,	*f*, semivowel (*y*, *r*, *l*, *v*).
अन्तावसायिन्	76	97,	*m*, son of a Caṇḍala and a Niṣadī.
,,	79	173,	*m*, Āyōgava, who lives by shaving.
,,	80	213,	*m*, one who guards burning grounds and keeps the clothes of the dead, etc.
,,	80	214,	*m*, one who guards forests and burning grounds.
,,	138	51,	*m*, barber.
अन्तिका	163	108,	*f*, furnace, fireplace.
अन्तिकाश्रय	159	23,	*m*, contiguous support.
अन्तिकेशय	172	335,	*m*, lying near another.
अन्तिम	207	154,	*m*, *f* (*ā*), *n*, last.
,,	212	280,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate; *n*, proximity.
अन्तेवासिन्	266	26,	*m*, Caṇḍāla, pupil.
अन्त्य	207	154,	*m*, *f* (*ā*), *n*, last.
,,	228	1,	*m*, *f* (*ā*), *n*, born in the lowest caste, low.
अन्त्यजाति	72	4,	*m*, lowest caste, out-caste.
,,	82	242,	*f*, name applying to the seven lowest castes, *i.e.*, *Rajaka*, *Carmakāra*, *Vēna*, *Burula*, *Kaivarta*, *Mēda* and *Bhilla*.

	Page	Line	
अन्त्यजालय	138	64,	*m*, abode of the lowest people.
अन्त्यवर्ण	136	1,	*m*, equivalent with Śūdra.
अन्दुक	110	165,	*m*, chain for the feet of an elephant.
अन्दू	220	2,	*f*, chain, foot-ornament.
अन्ध	202	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blind.
,,	230	12,	*m*, blind man ; *n*, darkness.
अन्धक	99	401,	*m*, dying, death.
अन्धकसूदन	6	85,	*m*, epithet of Śiva.
अन्धकार	22	124,	*m*, *n*, darkness.
अन्धकी	17	8,	*f*, south-west quarter.
अन्धतमस	22	125,	*n*, great darkness.
अन्धता	289	12,	*f*, blindness.
अन्धमेहल	200	112,	*m*, smell of being soiled by urine ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of being soiled by urine.
अन्धस्	165	150,	*n*, boiled rice.
अन्धु	154	13,	*m*, well.
अन्ध्र	37	63,	*m*, *pl.* name of a country belonging to Prācya.
,,	71	69,	*m*, son of a Vaidêhaka and an (unmarried) *Niṣādī*.
,,	79	183,	*m*, one who cleans houses, doors, roads and privies.
,,	79	186,	*m*, one who kills wild beasts.
,,	81	233,	*m*, one who lives by an objectionable livelihood.
अन्न	165	150,	*n*, boiled rice.
,,	209	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
,,	281	15,	*n*, Vaṭyāla plant, see 165, 150.
अन्नसंज्ञिका	55	254,	*f*, Sida cordifolia et rhombifolia, Tamil *Cittāmuṭṭi*.
अन्नाद	11	54,	*m*, fire at the end of a religious performance.
अन्य	228	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, different, unequal.
अन्यतरेद्युः	287	16,	*ind.*, on either day.
अन्यथा	288	39,	*ind.*, otherwise.
अन्यथाकृति	194	47,	*f*, changing.
अन्यथाभाव	194	47,	*m*, change.
अन्यदा	287	13,	*ind.*, at another time.
अन्यनिह्नुति	34	79,	*f*, emphasis.
अन्यपीडन	193	45,	*n*, injury to others.
अन्यपुष्ट	27	32,	*m*, crow.
अन्यभृत	28	52,	*m*, cuckoo.
अन्यलोहक	43	55,	*n*, black brass or *pañcalôha*.
अन्यवाप	27	32,	*m*, crow.

	Page	Line	
अन्यशाखास्थ	84	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who studies in another Śākhā.
अन्यानुरक्ता	87	95,	*f*, girl in love with another (and therefore) unfit for marriage.
अन्येद्युः	287	16,	*ind.*, on another day.
अन्योऽन्य	211	245,	*m*, *f* (*ā*), *n*, each other, one another.
अन्वक्ष	211	255,	*m*, *f* (*ā*), *n*, following.
अन्वच्	211	255,	*m*, *f*, (-*nūcī*), *n*, following.
अन्वय	177	98,	*m*, race, lineage.
अन्ववाय	177	98,	*m*, race, lineage.
अन्वाहार्य	273	4,	*n*, new-moon day Śrāddha, sacrificial present.
अन्वाहार्यपचन	10	46,	*m*, sacrificial fire towards the south.
अन्विष्ट	209	196,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sought.
अन्वेषणा	93	242,	*f*, seeking.
अन्वेषित	209	196,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sought.
अन्वेष्टृ	203	53,	*m*, *f* (*ṣṭrī*), *n*, searching, inquiring.
अप्	154	5,	*f*, *pl.* water.
,,	282	25,	*f*, Barhiṣṭha plant, Musta reed, Tamil *Kuru vēr*, and *Muttakāśu*, (*see* above).
अप	286	50,	*ind.*, denoting abandoning.
अपकार	193	44,	*m*, injury.
,,	193	45,	*m*, oppression.
अपकृष्ट	206	142,	*m*, *f* (*ā*), *n*, expelled.
,,	207	149,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
अपक्रम	121	420,	*m*, flight.
अपगम	194	53,	*m*, separation.
अपगल्भक	202	33,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, timid, not bold.
अपघन	177	109,	*m*, limb, member.
अपचायित	209	210,	*m*, *f* (*ā*), *n*, saluted, honoured.
अपचित	209	210,	*m*, *f* (*ā*), *n*, saluted, honoured.
अपचिति	107	88,	*f*, expenditure.
,,	271	1,	*f*, worship, decrease, expiation, expense.
अपञ्चयज्ञ	89	154,	*m*, one who does not perform the Pañcamahāyajña.
अपटी	168	248,	*f*, screen of cloth.
अपटीका	143	171,	*f*, dissimulation.
अपटु	185	288,	*m*, *f* (or, *vī*), *n*, sick person, patient.
अपतर्पण	184	277,	*n*, fasting.
अपत्य	176	81,	*n*, child, offspring.
अपत्रपा	99	387,	*f*, bashfulness.
अपत्रपिष्णु	204	79,	*m*, *f*, *n*, bashful.

	Page	Line	
अपवाद	33	65,	*m*, reproof, censure.
,,	107	94,	*m*, order.
,,	266	28,	*m*, blame, order.
अपवारण	22	126,	*n*, covering.
अपव्यय	33	60,	*m*, truth-hiding speech.
अपशद	82	239,	*m*, general name of the six pure Anulōmas.
,,	202	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, low.
अपशाला	162	76,	*f*, death-room.
अपष्ठ	111	168,	*n*, tip of an elephant's hook.
अपष्ठु	192	15,	*n*, favourable and unfavourable.
अपष्ठुर	192	15,	*n*, favourable and unfavourable.
अपसर	194	63,	*m*, going away.
अपसर्प	106	57,	*m*, spy who lives in a place pretending to do some work.
अपसव्य	11	55,	*m*, sacrificial fire at the birth of a son.
अपस्कर	115	270,	*m*, any part of a carriage.
अपस्नान	88	128,	*n*, bathing for a dead person.
अपहस्तित	208	189,	*m*, *f* (*ā*), *n*, disregarded, despised.
अपहार	193	37,	*m*, loss.
,,	265	5,	*m*, thief, rest during games and battles, things which must be given at invitations, shark (crocodile).
अपहास	143	169,	*m*, causeless laughter.
अपहित	209	207,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrusted, charged (with a crime).
अपह्नव	33	59,	*m*, truth-hiding speech.
,,	266	28,	*m*, praise, affection.
अपाङ्गर्भ	266	29,	*m*, fire, wind.
अपाच्	208	181,	*ind.*, backwards, southwards or westwards in the sky and on the earth, subsequent of time; *m*, *f* (ī), *n*, backwards, southwards, westwards, subsequent.
अपाचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, backwards, southwards, western, subsequent.
अपाटव	184	276,	*n*, illness, disease.
अपादान	193	37,	*n*, loss.
अपान	178	120,	*n*, anus.
,,	258	24,	*m*, part; *n*, scrotum, anus.
अपानिक	90	184,	*m*, speaking to oneself without another being able to hear.
अपान्नपात्	10	45,	*m*, fire for great sacrifices as Jyōtiṣṭōma.
अपामार्ग	54	230,	*m*, Apang, Achyranthes aspera; Tamil *Nāyuruvi*.

	Page	Line	
अपाम्पति	154	20,	*m*, sea.
अपाम्पित्त	10	38,	*n*, epithet of Agni.
अपाय	121	420,	*m*, flight.
,,	194	53,	*m*, separation.
अपार	154	20,	*m*, sea.
अपार्थक	211	258,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, vain, useless.
अपावृत	203	54,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unrestrained, independent.
अपाश्रय	172	328,	*m*, bedstead.
अपासन	121	426,	*n*, slaughter.
अपि	285	27,	*ind.*, denoting possibility, question, blame, doubt, accumulation.
अपिधान	22	127,	*n*, covering.
अपुञ्ज	11	61,	*m*, fire spark.
अपुनर्भव	102	475,	*m*, final beatitude.
अपूप	164	143,	*m*, cake.
अपेक्षा	194	58,	*f*, waiting.
अपोनपात्	10	45,	*m*, fire for the five sacrifices, *dēvayajña*, *pitṛyajña*, *bhūtayajña*, *manuṣyayajña*, *brahmayajña*.
अपौर	125	66,	*m*, white rice.
अप्पति	12	89,	*m*, epithet of Varuṇa.
,,	154	22,	*m*, sea.
अप्पित्त	10	38,	*n*, epithet of Agni.
अप्पुष्प	157	74,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
अप्फल	63	440,	*m*, cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.
अप्य	129	160,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
अप्रकाण्ड	45	13,	*m*, shrub.
अप्रच्छन्न	98	372,	*n*, courtesy, courteous treatment of a friend or guest.
अप्रहत	124	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, waste land.
अप्रहृष्टक	27	31,	*m*, crow.
अप्सरस्	15	1,	*f*, divine courtezan.
अप्सरसाम्पति	9	11,	*m*, epithet of Indra.
अफला	53	197,	*f*, cotton, Gossipium herbaceum, Tamil *Parutti*.
अबद्ध	32	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unmeaning.
अबद्धमुख	204	92,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, scurrilous.
अबल	175	64,	*m*, wife's elder brother.
अबला	173	10,	*f*, (weak) woman.
अबाल	63	440,	*m*, cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.

	Page	Line	
अब्ज	157	74,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum, or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
,,	230	5,	*m*, Dhanvantari, conch, moon ; *n*, salt, lotus.
अब्जल	112	191,	*m*, (name of a) horse of very low breed.
अब्जारि	19	51,	*m*, moon.
अब्द	24	180,	*m*, year.
,,	25	1,	*m*, cloud.
अब्ध	154	13,	*m*, well.
अब्धा	155	46,	*f*, river.
अब्धि	155	23,	*m*, sea.
,,	282	25,	*m*, number (100,000,000,000,000, *see* previous line).
अब्धिजा	6	72,	*f*, epithet of Lakṣmī.
अब्धिमण्डूकी	152	112,	*f*, pearl oyster.
अब्धिवस्त्रा	35	6,	*f*, earth.
अब्रह्मण्य	144	217,	*n*, unbrahmanical or bad act in the drama.
अभय	64	464,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
अभया	59	355,	*f*, yellow myrobolam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍu Kāy*.
अभवनि	289	16,	*f*, curse.
अभि	285	31,	*ind.*, *expressing* pervading, manner, indication, in front of.
अभिक	203	69,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lustful.
अभिक्रम	120	403,	*m*, marching against an enemy.
,,	193	30,	*m*, gallant attack.
,,	193	31,	*m*, attack.
अभिख्या	211	243,	(at the end of a compound) *m*, *f* (*ā*), *n*, like.
,,	247	3,	*f*, beauty, fame, name.
अभिख्यान	33	63,	*n*, groundless demand.
अभिग्रह	193	35,	*m*, robbery.
,,	266	22,	*m*, challenge to fight, attacking from all sides.
अभिचार	92	233,	*m*, employment of spells for injurious purposes.
अभिज	206	121,	*m*, *f* (*ā*), *n*, born in an honorable family.
अभिजन	202	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, skilful, conversant.
,,	266	24,	*m*, family, birthplace.
अभिजात	275	1,	*m*, *f* (*ā*), *n*, of good family, proper, learned.
अभिज्ञ	202	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, skilful, conversant.
अभिज्ञान	19	57,	*n*, mark.
अभितः	286	62,	*ind.*, near, on both sides, quick, all, in front of.
अभिताडन	193	37,	*n*, beating.

	Page	Line	
अभिताप	184	269,	*m*, fever of a horse.
अभिधा	33	62,	*f*, name.
अभिधान	33	62,	*n*, name.
अभिध्या	97	357,	*f*, coveting another's property.
अभिनय	144	196,	*m*, indication of a passion, or feeling.
,,	,,	,,	*m*, object of the indicated passion, or feeling.
अभिनव	208	175,	*m*, *f* (*ā*), *n*, new.
अभिनिवेश	193	27,	*m*, perseverance.
अभिनिष्ठान	86	73,	*m*, equivalent with Visarga.
,,	269	99,	*m*, letter (of the alphabet).
अभिनीत	275	2,	*m*, *f* (*ā*), *n*, well joined, impassionate, ornamented.
अभिपन्न	275	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unfortunate, obtained, swallowed, taken, run away, clever.
अभिप्राय	97	347,	*m*, intention.
अभिभूत	206	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, humbled, subdued.
अभिमन्त्रण	90	186,	*n*, uttering Vedic verses to the sacrificial animal.
अभिमर	266	23,	*m*, fight, fear arising from a powerful enemy.
अभिमर्द	121	409,	*m*, war, fight, battle.
अभिमान	97	337,	*m*, arrogance.
,,	265	18,	*m*, knowledge, affection, pride, hurt.
अभियाति	107	84,	*m*, enemy.
अभियुक्तक	123	20,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, defendant.
अभियोक्तृ	123	20,	*m*, *f* (*trī*), *n*, plaintiff.
अभिरूप	276	30,	*m*, *f* (*ā*), *n*, learned, beautiful.
अभिलाष	98	359,	*m*, wish.
अभिलाषुक	203	70,	*m*, *f* (*ā*), *n*, covetous, greedy.
अभिवादक	204	86,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, civil, polite.
अभिवादन	86	78,	*n*, respectful salutation.
अभिवान्या	69	101,	*f*, cow which suckles a strange calf.
अभिशंसन	33	63,	*n*, false accusation.
अभिशस्त	123	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, defendant.
अभिशस्ति	271	3,	*f*, blame, begging.
अभिशाप	33	63,	*m*, false accusation.
अभिषङ्ग	265	19,	*m*, contempt, union, blame.
अभिषव	140	102,	*m*, distillation.
,,	265	21,	*m*, bath, distillation, pressing out the juice of the Sōma plant.

	Page	Line	
अभिषिक्त	72	9,	*m*, one whose parents are not married, and whose father is a Brahman and whose mother is a Kṣatriya.
अभिषिक्तक	77	131,	*m*, one who knows medicine, arithmetic and astronomy.
अभिषुत	165	163,	*n*, sour gruel.
अभिषेक	168	226,	*m*, bathing.
अभिषेणन	120	401,	*n*, march to repel the enemy.
अभिसन्धान	120	387,	*n*, aim.
अभिसम्पात	121	409,	*m*, war, fight, battle.
अभिसार	105	32,	*m*, attendant, follower.
अभिसारिका	86	91,	*f*, a woman who, though engaged to the younger brother of her husband who is either dead and of whom she has no children, or who is impotent, goes to another man.
,,	174	24,	*f*, a woman who goes to her lover.
अभिहार	193	35,	*m*, robbery.
,,	265	20,	*m*, challenging to fight, theft, preparation.
अभीक	203	69,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lustful.
,,	254	1,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fearless, lustful.
अभीक्ष्ण	250	3,	*n*, or *indec.*, again and again, strong.
अभ्यग्र	208	177,	*m*, *f* (*ā*), *n*, quick, instantaneous.
,,	212	280,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate ; *n*, proximity.
अभ्यङ्ग	168	224,	*m*, anointing with oil.
अभ्यन्तर	17	14,	*n*, interior.
अभ्यमित	185	288,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sick person, patient.
अभ्यमित्र	116	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who ably faces the foe.
अभ्यमित्रीण	116	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who ably faces the foe.
अभ्यमित्रीय	116	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who ably faces the foe.
अभ्यमित्र्य	116	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who ably faces the foe.
अभ्यर्ण	212	280,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near ; *n*, proximity.
अभ्यवकर्षण	193	33,	*n*, extraction.
अभ्यवस्कन्द	124	32,	*m*, judgment.
अभ्यवस्कन्दन	121	414,	*n*, facing, attacking to disable an enemy.
अभ्यवहार	167	203,	*m*, eating, food.
अभ्यवहृत	210	215,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
अभ्यागम	121	409,	*m*, war, fight, battle.
अभ्यागारिक	205	104,	*m*, *f* (*ī*), *n*, attentive in supporting his family.
अभ्यादान	193	29,	*n*, beginning.
अभ्याधान	273	3,	*n*, placing on, adding on firewood.
अभ्यान्त	185	288,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sick person, patient.

	Page	Line	
अभ्यारूढ	275	9,	*m*, *f* (*ā*), *n*, grown, very fortunate.
अभ्याश	212	280,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate; *n*, proximity.
अभ्यास	120	389,	*m*, exercise.
अभ्यासादन	121	414,	*n*, facing, attacking to disable an enemy.
अभ्युत्थान	193	40,	*n*, dignity.
अभ्युपगम	195	74,	*m*, agreement.
अभ्युपाय	195	73,	*m*, agreement.
अभ्योष	257	21,	*m*, coarse ground meal to be drunk with clarified butter and water; *n*, fried grain.
अभ्र	224	1,	*n*, cloud, sky.
अभ्रक	42	30,	*n*, talk, mica.
अभ्रनाग	10	23,	*m*, epithet of Airāvata.
अभ्रपिशाच	20	73,	*m*, epithet of Rāhu.
अभ्रपुष्प	47	61,	*m*, kind of rattan, Calamus Rotang, Tamil *Vañji*.
अभ्रफुल्लक	141	126,	*m*, actor.
अभ्रभव	210	232,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to the sky or to the clouds.
अभ्रमु	17	17,	*f*, wife of Airāvata.
अभ्रमुप्रिय	10	23,	*m*, epithet of Airāvata.
अभ्रावकाशिक	93	259,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who lives under the open sky exposed to rain, wind and sunheat.
अभ्रि	91	203,	*m*, sacrificial stone.
,,	125	57,	*f*, scraper, shovel.
अभ्रिय	210	232,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to the sky or to the clouds.
अमत	99	403,	*m*, *n*, death.
अमति	247	4,	*f*, death, fainting.
अमत्र	163	123,	*n*, low vessel.
अमन	49	98,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Marukkārai*.
अमनि	247	1,	*f*, groin of a beast, wooden water-vessel.
अमर	258	26,	*m*, god; *f* (*ā*), name of Indra's town, pillar, Guḍūcī plant.
अमरा	55	253,	*f*, Panicum Dactylon, Tamil *Kaukaḍai*.
,,	174	37,	*f*, umbilical cord.
,,	258	26,	see अमर.
अमरावती	9	19,	*f*, Indra's capital.
अमरावली	12	86,	*f*, Rāvaṇa's playground.
अमर्त्य	3	9,	*m*, deity.
अमर्त्यभवन	3	3,	*n*, heaven.

	Page	Line	
अमर्ष	98	366,	*m*, anger.
अमर्षिन्	203	64,	*m*, *f* (ī), *n*, passionate, wrathful.
अमलपाल्लिक	13	105,	*m*, wind during spring-tide.
अमा	285	23,	*ind.*, with, near.
अमात्य	104	5,	*m*, minister, one of the seven aṅgas of a kingdom.
,,	105	36,	*m*, minister, councillor.
अमात्यक	105	39,	*m*, prince.
अमामंस्या	22	141,	*f*, fifteenth day of the second (kṛṣṇa) pakṣa.
अमामसी	22	141,	*f*, ,,
अमावसी	22	140,	*f*, ,,
अमावस्या	22	141,	*f*, ,,
अमावासी	22	140,	*f*, ,,
अमावास्या	22	141,	*f*, ,,
अमित्र	107	80,	*m*, enemy.
अमुक्त	120	392,	*n*, weapon which is not thrown, as a knife.
अमुत्र	288	30,	*ind.*, in the next life.
अमृणाल	64	462,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
अमृत	123	3,	*n*, unsolicited alms.
,,	135	291,	*n*, fresh warm milk.
,,	208	176,*	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
,,	257	13,	*m*, God ; *f* (*ā*), plant Gurīca, liquor, begging, Āmalakī tree, Harītakī tree ; *n*, sky, food of the Gods, remaining portion of the sacrifice (clarified butter, &c.), medicine (vermifuge), unsolicited alms, water, eating, beatitude, food, gold, buttermilk ; *m*, *f* (*ā*), *n*, sweet, continual.
अमृतत्व	102	475,	*n*, immortality, final beatitude.
अमृतफल	58	331,	*m*, big cucumber, Trichosanthes, Tamil *Perum puḍal*.
अमृतवल्लिका	56	264,	*f*, Gurīca, Menispermum glabrosum, Tamil *Cīndal koḍi*.
अमृता	18	36,	*f*, *pl.* common name of *Ānandanā*, *Mēdhyā Nūtanā* and *Pūtanā*, or of each of the four one hundred rain-making sunrays.
अमृतांशु	19	51,	*m*, moon.
अमृताशन	3	7,	*m*, deity.
अमृतोद्भव	62	408,	*m*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḷ uḷḷi*.
अमोघ	152	104,	*m*, shark.

	Page	Line	
अमोघा	52	180,	*f*, Bignonia suaveolens, Tamil *Pādari*.
,,	131	193,	*f*, vermifuge plant, Babreng, Tamil *Vāyu viḻaṅgam*.
अम्बक	180	187,	*n*, eye.
अम्बर	17	3,	*n*, sky.
,,	168	232,	*n*, cloth.
अम्बरीष	163	112,	*m*, *n*, frying pan.
,,	277	5,	*m*, sun, lad; *n*, battle, year, grass.
अम्बला	167	213,	*f*, Tāmbūla juice.
अम्बलोर्ण	167	213,	*n*, well-chewed tāmbūla powder.
अम्बष्ठ	72	7,	*m*, one whose parents are married, and whose father is a Brāhman and whose mother is a Vaiśyā.
,,	77	130,	*m*, Mūrdhāvasikta who knows to drive.
,,	77	132,	*m*, surgeon, called also Bhṛjjakaṇṭha.
,,	77	140,	*m*, Māhiṣya who knows medicine, also called *Mahānarman* or *Madgu*.
अम्बष्ठा	55	261,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Paṅgampāḻai*.
,,	58	325,	*f*, wood sorrel, Oxalis monadelpha, Tamil *Puli yaṟaṭṭai*.
,,	129	154,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippali*.
अम्बा	144	212,	*f*, mother in the play.
,,	175	52,	*f*, mother.
,,	175	53,	*f*, eldest sister.
अम्बिका	175	53,	*f*, youngest sister.
,,	247	3,	*f*, uncle's wife, Pārvatī.
अम्बु	154	3,	*n*, water.
,,	290	30,	*n*, water.
अम्बुक	50	129,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
,,	61	387,	*m*, white swallow-wort, Æschynomene grandiflora (?), Sesbena grandiflora, Tamil *Kokku mandārai*.
अम्बुकापि	152	108,	*m*, Gangetic porpoise, Delphinus gangeticus.
अम्बुकफ	155	26,	*m*, seafoam, cuttlefish-bone.
अम्बुकान्तार	12	90,	*m*, epithet of Varuṇa.
अम्बुकुक्कुट	27	24,	*m*, water-fowl.
अम्बुज	28	64,	*m*, kind of bird, Cātaka.
,,	50	134,	*m*, water Kadamba, Hijjal, Eugenia (Barringtonia) acutangula, Tamil *Nīr kaḍambu*.
,,	157	78,	*n*, red lotus.

	Page	Line	
अम्बुज	188	56,	*n*, lotus.
,,	282	26,	*n*, one of the nine treasures of Kubēra.
अम्बुजा	6	72,	*f*, epithet of Lakṣmī.
अम्बुप्रिय	297	4,	*see* विद्रुम.
अम्बुभृत्	25	3,	*m*, cloud.
अम्बुवर्धन	155	25,	*n*, high sea-tide.
अम्बुवल्ली	58	327,	*f*, Momordica charantia, Tamil *Pākal.*
अम्बुवास	12	90,	*m*, epithet of Varuṇa.
अम्बुवेतस	47	60,	*m*, kind of water rattan, Tamil *Nīr vañji.*
अम्बुसूकर	152	106,	*m*, pig-like kind of crocodile.
अम्बूकृत	32	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, spattered.
अम्भस्	154	2,	*n*, water.
अम्मरा	162	87,	*f*, second layer of timber over a door.
अम्ल	198	51,	*m*, sourness; *m*, *f* (*ā*), *n*, sour.
अम्लजुण्डी	134	281,	*f*, the fourth change which takes place with warm milk, when mixed with *takra.*
अम्लतिक्तकषाय	198	70,	*m*, astringent, sour and bitter taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sour and bitter.
अम्लदुण्डी	134	281,	(*see* अम्लजुण्डी).
अम्ललोणी	58	325,	*f*, wood sorrel, Oxalis monadelpha, Tamil *Puḷiyārattai.*
अम्लवेतस	134	265,	*m*, sorrel, Tamarindus indica, Tamil *Puḷi.*
अम्लान	60	376,	*m*, globe, Amaranth, Gomphrena globosa Tamil *Vāḍa kuriñji.*
अम्लिका	51	161,	*f*, Tamarindus indica, Tamil *Puḷi.*
अम्लोट	52	188,	*m*, Ebony, Diospyros ebenaster, Tamil *Ācci.*
अय	98	377,	*m*, good luck, good action.
,,	141	122,	*m*, cast of dice.
अयन	250	1,	*n*, place, way, northern and southern way of the sun.
अयन्त्रित	212	264,	*m*, *f* (*ā*), *n*, free, licentious.
अयश्शलाका	119	367,	*f*, iron dart.
अयस्	43	65,	*n*, iron.
,,	282	31,	*n*, Agallochum, (Tamil *Akil*); iron (*see* above)
,,	282	33,	*n*, Parpaṭa plant, (Marica) pepper, Tamil *Parpāḍakam* and *Muḷaku.*
अयस्कान्त	44	75,	*m*, magnet.
अयस्कार	137	32,	*m*, blacksmith.
अयाचित	123	3,	*n*, unsolicited alms.
अयि	285	24,	*ind.*, expressing kind enquiry.

	Page	Line	
अयुगच्छद	48	92,	*m*, Echites (Alstonia) scholaris, Tamil *Ēḻilam pālai*.
अयुग्म	188	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, uneven.
अयुत	188	55,	*n*, ten thousand.
अयोध्या	159	10,	*f*, name of a town.
अयोऽग्नि	164	130,	*m*, pestle.
अयोमणि	44	74,	*m*, *f*, magnet.
अयोमल	44	71,	*n*, rust of iron.
अयोमुख	36	39,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhārata-varṣa.
अयोऽर्गला	162	95,	*f*, iron bolt, bar of a door.
अर	115	270,	*m*, spoke of a wheel.
,,	211	248,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick; *ind.*, swiftly, quickly.
अरघट्टक	155	42,	*m*, machinery to draw water, pagotta.
अरणि	32	44,	*m*, often-told word.
,,	52	171,	*m*, Kaniyāri, Premna spinosa et P. longifolia, Tamil *Muñjai*.
,,	87	100,	*f*, apathetic girl unfit for marriage.
,,	92	216,	*m*, *f*, the wood of the Ficus religiosa, used for kindling the fire by rubbing.
अरण्य	45	1,	*n*, forest.
अरण्यजतिल	126	77,	*m*, wild Sesamum.
अरण्यमक्षिका	29	90,	*f*, gad-fly.
अरण्यानी	45	3,	*f*, large forest.
अरति	289	19,	*m*, absence of desire.
अरत्नि	39	109,	*m*, distance from the elbow to the end of the small finger.
,,	239	1,	*m*, distance from the elbow to the end of the small finger, elbow.
अरर	162	92,	*n*, leaf of a door.
,,	257	20,	*m*, Candra; *f* (*ā*), *n*, leaf of a door; *n*, iron.
अरविन्द	157	74,	*n*, lotus, Nelumbo speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
अराति	107	80,	*m*, enemy.
अराल	132	222,	*m*, resin.
,,	211	247,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crooked.
अरि	107	80,	*m*, enemy.
अरिचिन्तन	105	27,	*n*, thought about the enemy.
अरिज	43	63,	*n*, tin.
अरित्र	155	32,	*n*, rudder.
अरिन्	115	268,	*n*, wheel.

	Page	Line	
अरिम	50	127,	*m*, fetid Mimosa, Tamil *Kari vel.*
अरिमर्दन	10	24,	*m*, epithet of Airāvata.
अरिमेदक	50	127,	*m*, fetid Mimosa, Tamil *Kari vēl.*
अरिश्रेणी	23	153,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Kārttika.
अरिष्ट	27	33,	*m*, crow.
,,	47	64,	*m*, soap-berry tree, Tamil *Pūlā.*
,,	62	407,	*m*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Vel ulli.*
,,	98	379,	*n*, portent, evil omen.
,,	160	40,	*n*, room occupied by a woman in labour.
,,	184	278,	*m*, bandage to cure a bite.
,,	257	17,	*m*, crow, nimba tree, buttermilk; *n*, saffron, sign of death, liquor, copper, good fortune, misfortune; *m*, *f* (*ā*), *n*, free from calamity.
अरिष्टताति	205	110,	*m*, *f*, *n*, conferring happiness, propitious.
अरिष्टनेमि	4	24,	*m*, epithet of Viṣṇu.
अरुण	197	33,	*m*, redness; *m*, *f* (*ā*), *n*, red as the dawn.
,,	257	11,	*m*, name of the charioteer of the sun, dark red colour, name of the son of the moon (Budha), cloud at the dawn, sun; *f*, Atis Betula; *n*, copper; *m*, *f* (*ā*), *n*, red.
अरुणा	130	179,	*f*, Atis Betula, Tamil *Atividayam.*
,,	257	11,	*f*, Atis Betula, Tamil *Atividayam.*
अरुणोपल	44	77,	*m*, ruby.
अरुन्तुद	210	224,	*m*, *f* (*ā*), *n*, corrosive, intensely painful.
अरुल	250	4,	*n*, water, small boat.
अरुष्कर	52	189,	*m*, Semecarpus anacardium, Tamil *Śērā maram.*
अरुस्	122	433,	*n*, sore, wound.
अर्क	17	19,	*m*, sun, .
,,	44	73,	*m*, crystal.
,,	214	7,	*m*, Arka plant, Tamil *Erukku*; crystal, eldest brother, sun.
,,	281	4,	*m*, Bhallātakī tree, Arkaparṇa plant, Tamil *Erukku.*
अर्कबन्धु	5	69,	*m*, epithet of Śākyasiṁha.
अर्कात्मजा	156	50,	*f*, epithet of the Yamunā.
अर्केष्ट	132	226,	*n*, yellow sandalwood.
अर्गल	108	102,	*n*, machine like a door-bolt.
,,	163	99,	*n*, doorlock.
,,	163	99,	*m*, *f* (*ā*), *n*, door key.
,,	162	94,	*m*, *f* (*ā*), bolt, bar of a door.

	Page	Line	
अर्गल	162	94,	*m*, *f* (*ā*), bolt.
,,	163	99,	*n*, lock ; *m*, *f* (*ā*), *n*, chain-lock.
,,	292	75,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bolt.
अर्ग्वध	49	96,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Konṛai*.
अर्घ	128	139,	*m*, price.
,,	214	9,	*m*, worship, price.
अर्घ्य	228	2,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ready for worship, valuable.
अर्घ्या	68	82,	*f*, cow.
अर्चना	86	77,	*f*, worship.
अर्चा	86	77,	*f*, worship.
,,	220	1,	*f*, worship, picture (statue).
अर्चिष्मत्	10	32,	*m*, epithet of Agni.
अर्चिस्	11	57,	*f*, *n*, flame.
,,	230	12,	*f*, *n*, splendour, flame.
,,	292	64,	*f*, *n*, splendour, flame.
अर्जक	54	237,	*m*, white sort of Parnas, Ocymum gratissimum, Tamil *Veṇ kañjām kōrai*.
अर्जुन	48	78,	*m*, river Sāl tree, Tamil *Āttu marāmaram*.
,,	64	470,	*n*, common name of all kinds of grass.
,,	196	19,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
,,	257	9,	*m*, Arjuna (Pāṇḍava), only son of his mother, name of a tree, eye illness ; *f*, (*ī*), cow ; *n*, grass, gold ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
अर्जुनी	156	52,	*f*, epithet of the Bāhudā.
,,	257	10,	see अर्जुन 257, 9.
,,	272	30,	*f*, night, &c.
अर्ण	32	42,	*m*, *n*, letter.
अर्णव	155	23,	*m*, sea.
अर्णस्	154	2,	*n*, water.
अर्णिका	189	93,	*f*, weight equal to 2 māṣas.
अर्ति	118	355,	*f*, end of a bow.
,,	220	1,	*f*, end of the bow, pain.
अर्थ	129	145,	*m*, wealth.
,,	214	5,	*m*, object of sense, beatitude, meaning, result, practice, wealth, science, object, cause, return.
अर्थना	93	240,	*f*, begging.
अर्थवाद	34	73,	*m*, speaking for gain.
,,	85	66,	*m*, praise ; one of the five constituent parts of the Vēda.
अर्थशास्त्र	85	59,	*n*, science of polity, &c. ; one of the four Upavēdas.

	Page	Line	
अर्थसञ्चय	107	87,	*m*, treasury.
अर्थिन्	206	120,	*m*, *f* (ī), *n*, beggar.
अर्थ्य	29	71,	*m*, kind of partridge, Tamil *Karkard*.
,,	42	31,	*n*, bitumen, red chalk.
,,	228	1,	*m*, *f* (ā), *n*, having a meaning, exerting.
अर्दना	93	240,	*f*, begging.
अर्दनि	289	20,	*m*, begging.
अर्दित	209	203,	*m*, *f* (ā), *n*, cut.
,,	210	223,	*m*, *f* (ā), *n*, asked, requested.
अर्ध	177	111,	*m*, part, *n*, half.
अर्धगुच्छ	170	279,	*m*, pearl-chain consisting of 24 strings.
अर्धचन्द्र	119	363,	*m*, half moon-shaped arrow.
अर्धजाह्नवी	156	55,	*f*, epithet of the Kaverī.
अर्धतूर	147	277,	*m*, drumming at the beginning of a battle.
अर्धनाकुल	101	435,	*n*, *Yōga-āsana* in which the on the ground upright standing legs are held together by one arm, see नाकुल.
अर्धनाराच	119	361,	*m*, half iron arrow.
अर्धपद	39	101,	*m*, fenced road.
अर्धपद्मासन	100	422,	*n*, variety of Padmāsana, in which one foot is above and the other below the thigh.
अर्धमकुट	6	93,	*m*, epithet of Śiva.
अर्धमाणव	170	278,	*m*, pearl-chain consisting of twelve strings.
अर्धमानव	141	130,	*m*, actor who dresses like Kṛṣṇa.
अर्धमानुष	141	129,	*m*, actor who assumes the dress of a god.
अर्धमायूरी	146	261,	*f*, one of the three *mārjanās*.
अर्धमास	23	157,	*m*, half of a lunar month.
अर्धमासतम	187	38,	*m*, *f* (ī), *n*, forming half a month.
अर्धमुष्टिक	179	159,	*m*, half clenched hand.
अर्धरात्र	293	103,	*m*, midnight.
अर्धरात्रक	22	131,	*m*, midnight.
अर्धरूपक	126	73,	*m*, Yellow kidney bean, Tamil *Payar*.
अर्धर्च	291	55,	*m*, *n*, half a vedic verse.
अर्धशल्य	119	361,	*m*, half iron arrow.
अर्धसूची	100	429,	*f*, a Sūcīmukha in which the two horizontally joined flat palms are held at a distance of a prādēśa on a level with the mouth.
अर्धहस्तक	39	115,	*m*, distance of 120 inches.
अर्धहार	170	280,	*m*, pearl-chain consisting of 64 strings.
अर्धोरुक	168	243,	*n*, petticoat.

	Page	Line	
अर्बुद	184	266,	*m*, tumour.
,,	188	55,	*n*, ten millions, the same as a *kōṭi*.
अर्भक	201	3,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, young, infantive.
अर्भण	190	111,	*n*, measure of two *sēhikās*.
अर्य	123	1,	*m*, Vaiśya.
,,	214	10,	*m*, commander, master, Vaiśya.
अर्यमन्	17	19,	*m*, sun.
अर्या	174	44,	*f*, Vaiśya woman.
अर्याणी	174	44,	*f*, Vaiśya woman.
अर्यी	174	43,	*f*, wife of a Vaiśya.
अर्वत्	230	11,	*see* अर्वन्.
अर्वती	112	213,	*f*, mare.
अर्वन्	207	149,	*m*, *f* (*tī*), *n*, contemptible, low.
,,	230	11,	*m*, horse; *m*, *f* (*tī*), *n*, contemptible, *see* अर्वत्.
अर्वाक्	288	36,	*ind.*, before, within.
अर्वाच्	208	181,	*ind.*, eastward and eastern of the quarters of the sky and of the country and prior of time; *m*, *f* (*ī*), *n*, east, eastern, prior.
अर्वाचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eastern and prior.
अर्शस्	183	262,	*n*, hemorrhoids, piles.
,,	224	4,	*n*, illness, hemorrhoids.
अर्शस	185	290,	*m*, *f* (*ā*), person suffering from hemorrhoids or piles.
अर्शोघ्न	62	416,	*m*, esculent root, Arum campanulatum, Tamil *Kaṟaṇai*.
,,	135	298,	*n*, buttermilk one-fourth part of which is water.
अर्शोघ्नी	61	406,	*f*, Musal, Anthericum tuberosum (?), Curculigo orchioides, Tamil *Nila panai*.
अर्हक	212	271,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, little, small.
अर्हणा	86	77,	*f*, worship.
अर्हत्	5	69,	*m*, epithet of a Jina.
,,	230	11,	*m*, Jina, *m*, *f* (*ntī*) *n*, respectable.
अलक	181	196,	*m*, curl.
अलकाम्बलिक	166	192,	*m*, identical with a *guḍajūṣa* if not boiled.
अलक्त	171	306,	*m*, lac.
अलक्ष्मी	12	83,	*f*, evil fortune, poverty.
अलगर्ध	149	37,	*m*, a water-snake.
अलङ्करिष्णु	204	81,	*m*, *f*, *n*, fond of ornaments.
अलङ्कर्मीण	207	143,	*m*, *f* (*ā*), *n*, competent to do a thing.
अलङ्कार	169	265,	*m*, ornament, jewel, trinket.

	Page	Line		
अलङ्कारसुवर्ण	42	44,	*n*, gold used for ornaments.	
अलंकुमारि	294	106,	*m*, *f*, *n*, fit for a girl.	
अलम्	285	26,	*ind.*, expressing ornament, power, satisfaction, prevention.	
अलम्बक	50	128,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.	
अलम्बुस	12	88,	*m*, epithet of Prahasta.	
अलर्क	139	78,	*m*, mad dog.	
अललोहित	12	79,	*m*, demon.	
अलस	184	270,	*m*, fever of a pig.	
,,	205	109,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lazy.	
,,	258	29,	*m*, foot-disease ; *m*, *f* (*ā*), *n*, slow.	
अलसान्द्र	126	92,	*m*, kind of bean, Dolichos catjang, Tamil *Moccai*.	
अलस्फुटिन्	92	224,	*m*, sacrificial animal.	
अलात	11	63,	*n*, firebrand.	
अलाबू	58	334,	*f*, long gourd, Cucurbita lagenaris, Tamil *Curai*.	
अलि	29	84,	*m*, bee.	
,, (न्)	150	64,	*m*, large black scorpion.	
अलिक	181	191,	*n*, forehead.	
अलिङ्ग	96	324,	*n*, original germ.	
आलिञ्जर	163	111,	*n*, big jar.	
अलिन्	29	83,	*m*, large black bee.	
,,	282	28,	*m*, scorpion, sign of the zodiac, *see* 150, 64.	
अलिन्द	162	90,	*m*, terrace before the house-door.	
अलिप्रिय	270	117,	*m*, Mango tree, Jambu tree, Nipa tree.	
अलीक	32	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, untrue.	
,,	250	4,	*n*, displeasing, untruth.	
अलीमक	39	113,	*n*, distance of 72 inches.	
अलोचक	168	228,	*n*, bathing with the juice of all medicinal plants (*kuṣṭha*, *māṁsī*, *haridrā*, *vacā*, *śaileya*, *candana*, *murā*, *kuṅkuma*, *karpūra*, *musta*).	
अल्प	13	106,	*m*, wind during summer.	
,,	212	271,	*m*, *f* (*ā*), *n*, little, small.	
अल्पतनु	201	10,	*m*, *f*, *n*, small, short, thin.	
अल्पतुम्बी	59	336,	*f*, small gourd, Cucurbita, Tamil *Ciru curai*.	
अल्पपत्त्र	55	239,	*m*, small sort of Tulasī.	
अल्पपल्वल	154	12,	*n*, small tank.	
अल्पपुष्प	50	139,	*m*, identical with the Tilaka tree, Tamil *Mañjāḍi*.	

	Page	Line	
अवटोमनहस्त	179	162,	*m*, distance from the elbow to the tip of th middle finger.
अवतंस	270	118,	*m*, flower ornament on the ear or on the head.
अवतमस	22	125,	*n*, slight darkness.
अवतरण	274	26,	*n*, appearance of a Bhūta, etc.; end of cloth.
अवतार	155	40,	*m*, landing place.
,,	197	45,	*m*, variegated colour; *m*, *f* (*ā*), *n*, variegated.
,,	265	9,	*m*, appearance of a Piśāca, &c., landing place, descending.
अवतारण	147	281,	*n*, *f* (*ṇī*), arranging the female singers.
अवतीर्ण	208	189,	*m*, *f* (*ā*), *n*, disregarded, despised.
अवतोका	68	94,	*f*, cow which accidentally miscarries.
अवदात	196	20,	*m*, whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
,,	275	6,	*m*, *f* (*ā*), *n*, white, tawny, clean.
अवदारण	125	56,	*n*, spade or hoe.
अवदाह	64	464,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
अवद्य	207	150,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
अवधारणा	34	79,	*f*, emphasis.
अवधि	148	5,	*m*, hole in the ground, hollow.
अवधीरण	105	25,	*n*, neglect, disdain.
अवध्वस्त	275	8,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abandoned, censured, pounded.
अवनाट	202	24,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flat-nosed.
अवनि	35	8,	*f*, earth.
,,	50	133,	*f*, Priyaṅgu plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
अवन्ति	38	73,	*m*, *pl.*, epithet of the Malava country.
अवन्तिसोम	165	163,	*n*, sour gruel.
अवन्ती	159	17,	*f*, name of a town.
,,	175	53,	*f*, eldest sister.
अवन्ध्य	45	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, not barren.
अवपात	108	104,	*m*, ditch covered with grass, &c., to catch elephants.
अवभ्रट	202	24,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flat-nosed.
अवम	207	149,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
अवमर्द	121	413,	*m*, oppression, devastation.
अवमानना	97	343,	*f*, contempt.
अवमुण्ड	83	12,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having the hairtuft on the head.
अवयव	177	110,	*m*, portion of a limb.
अवर	110	155,	*n*, the hind quarter of an elephant, the two hind legs.

	Page	Line	
अवस्था	192	3,	*f*, state.
अवहित्था	143	172,	*f* (*ā*), *n*, dissimulation.
अवहेल	97	343,	*n*, contempt.
अवाक्	288	37,	*ind.*, below.
अवाक्छ्रुति	202	26,	*m*, *f*, *n*, deaf and dumb.
अवाञ्च्	202	27,	*m*, *f*, *n*, dumb.
,,	208	181,	*ind.*, downwards, south of the sky and of the country, and previous of time; *m*, *f* (ī), *n*, downwards, southern, previous.
अवाची	17	10,	*f*, south.
अवाचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, southern and previous.
अवाच्य	32	32,	*m*, *f* (*ā*), *n*, inarticulate (without letters).
अवान्तरदिशा	17	5,	*f*, intermediate point of the compass.
अवार	156	64,	*n*, near bank.
अवि	70	128,	*m*, ram.
,,	214	8,	*m*, mountain, sheep, sun.
,,	230	7,	*m*, wind, fort-wall, splendour; *f*, earth, woman in her monthly course.
अविदूस	135	293,	*n*, sheep's milk.
अविन	239	1,	*m*, bird, Yajurveda-priest, distance from the elbow to the small finger, elbow.
अविनीत	203	61,	*m*, *f* (*ā*), *n*, misbehaving.
अविनीता	174	24,	*f*, woman who goes to her lover.
अविमरीस	135	293,	*n*, sheep's milk.
अविरत	211	260,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
अविलम्बित	208	187,	*m*, *f* (*ā*), *n*, passionate.
,,	211	249,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick; *ind.*, swiftly, quickly.
अविला	70	129,	*f*, sheep.
अविशेष	100	410,	*m*, subtile element, identical with *tanmātra*.
अविष	257	23,	*m*, sea; *m*, *f* (ī), heaven; *m*, *f* (*ā*), *n*, without poison.
अविषाद	121	415,	*m*, perseverance, steadiness.
अविसोढ	135	293,	*n*, sheep's milk.
अविस्तर	34	80,	*m*, abbreviation.
अवीचि	12	74,	*m*, particular hell.
अवीरा	174	40,	*f*, woman who has neither a husband nor a son.
अव्यक्त	96	323,	*n*, original germ.
,,	258	25,	*m*, Brahman; *n*, primary matter; *m*, *f* (*ā*), *n*, indistinct, foolish.
अव्यथ	60	381,	*m*, yellow Barleria, Tamil *Mañca kuriñci*.

	Page	Line	
अव्यथा	59	356,	*f*, yellow Myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍu kāy*.
,,	130	177,	*f*, Hibiscus mutabilis, Tamil *Oridaḻ Tāmarai*.
अव्यथिष	277	1,	*m*, happiness, ocean, sun ; *f* (*ī*), night, earth.
अव्यय	7	96,	*m*, *n*, quality of Śiva.
,,	284	1,	*n*, indeclinable.
अव्यादा	127	115,	*f*, kind of wild grain or rice.
अशन	165	150,	*n*, boiled rice.
,,	167	204,	*n*, eating, food.
अशनाया	98	363,	*f*, hunger.
अशनायित	204	72,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hungry.
अशनि	25	11,	*m*, *f*, gust of wind.
,,	25	12,	*m*, *f*, clap of thunder.
,,	258	30,	*m*, *f*, lightning, thunderbolt.
अशिख	83	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a shaved head.
अशित	209	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
अशिरस्	122	431,	*m*, headless trunk.
अशिरस्क	266	31,	*m*, arm, headless trunk.
अशिशिषा	98	363,	*f*, hunger.
अशिश्वी	174	39,	*f*, woman without a child.
अशीतांशु	18	22,	*m*, sun.
अशीति	188	53,	*f*, eighty.
अशूर	116	294,	*m*, *f* (*ā*), *n*, coward.
अशोक	48	80,	*m*, Jonesia Aśoka, Roxb.
अशोकवनिका	12	87,	*f*, Ravaṇa's garden.
अशोका	130	171,	*f*, name of the medicinal plant Catuci, Helleborus niger, Tamil *Kaḍuku Rōhiṇi*.
अशोभनस्वर	205	95,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ill-sounding.
अश्मकुट्टक	137	44,	*m*, stonemason.
अश्मगर्भ	44	76,	*n*, emerald.
अश्मज	42	31,	*n*, bitumen, red chalk.
अश्मन्	41	16,	*m*, stone, rock.
,,	91	203,	*m*, sacrificial stone for squeezing out the Sōma juice.
अश्मन्त	163	108,	*n*, furnace, fireplace.
अश्मन्तक	52	188,	*m*, ebony, Diospyros ebenaster.
,,	292	63,	*n*, *f* (*ikā*), ebony, Diospyros ebenaster.
अश्मन्तिका	292	63,	see अश्मन्तक.
अश्मरी	183	255,	*f*, stone or gravel disease.
अश्मरीरिपु	48	82,	*m*, Cratæva Roxburghii, Tamil *Māvaliṅgan*.

	Page	Line	
अश्मसारक	43	67,	*m*, iron.
अश्र	163	103,	*m*, corner, angle.
अश्रान्त	211	259,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
अश्रि	163	103,	*f*, corner, angle.
अश्रु	143	173,	*n*, tear.
अश्लिष्टार्थ	32	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, inconsistent, contradictory.
अश्व	5	60,	*m*, epithet of Hayagrīva, incarnation of Viṣṇu.
,,	111	179,	*m*, horse.
,,	282	33,	*m*, Aśvakanda plant, Tamil *Amukkarān*, see 111, 179.
अश्वकन्द	55	256,	*m*, Physalis flexuosa, Tamil *Amukkarān*.
अश्वकर्ण	48	76,	*m*, Vatica robusta, Tamil *Naru Māmaram*.
अश्वखुरी	56	267,	*f*, cooling kind of Clitoria, Tamil *Viṣṇukrānti*.
अश्वगन्धी	55	256,	*f*, Physalis flexuosa, Tamil *Amukkarān*.
अश्वतर	113	215,	*m*, mule.
अश्वत्थ	47	54,	*m*, holy fig-tree.
अश्वपण्य	73	24,	*m*, son of a Kṣatriya and an unmarried Vaiśya.
,,	77	142,	*m*, person who gains his living as a horse-dealer.
अश्वपोत	112	213,	*m*, foal.
अश्वप्रिय	127	103,	*m*, barley.
अश्ववडव	293	101,	*m*, *dual*, a horse and a mare ; *plur.*, horses and mares.
अश्वमारक	61	383,	*m*, Oleander, Nerium odorum, Nerium oleander, Tamil *Alari*.
अश्वमुख	15	5,	*m*, epithet of a Kinnara.
अश्वयुज्	20	83,	*f*, *dual*, epithet of Aśvinī.
अश्वरिपु	61	384,	*m*, Oleander, Nerium odorum, Nerium oleander, Tamil *Alari*.
अश्ववाल	63	453,	*m*, sacrificial grass, Poa cynosuroides.
अश्वा	112	213,	*f*, mare.
अश्वारि	65	16,	*m*, buffalo.
अश्विन्	15	10,	*m*, *dual*, name of the two divine physicians.
अश्विनी	20	83,	*f*, *dual*, one of the 27 nakṣatras.
अषाढा	20	85,	*f*, *pl.*, two of the 27 nakṣatras.
अष्टकर्मपरिभ्रष्ट	6	70,	*m*, epithet of Jina.
अष्टग्रास	94	266,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who eats eight mouthfuls.
अष्टपाद्	67	64,	*m*, epithet of a Śarabha.
अष्टम	187	40,	*m*, *f* (*ī*), *n*, eighth.
अष्टमक	190	100,	*n*, *f* (*ikā*), two karṣas.
अष्टमकालभुज्	93	252,	*m*, *f*, *n*, taking food only every eighth day.

	Page	Line	
अष्टमङ्गल	111	186,	*m*, horse which has a white tail, chest, hoofs, testicles and mouth.
अष्टमान	190	106,	*n*, two añjalis.
अष्टमिका	190	100,	*f*, weight of two karṣas.
अष्टवर्ग	104	17,	*m*, the principal things which a king should do as *ārambha*, *kṛṣi*, *sētu*, *vaṇikpatha*, *khanisthāna*, *vanachēda*, *durga* and *śūnyanivēśana*.
अष्टाङ्ग	100	416,	*m*, yōga with *aṣṭāṅga*, as *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra*, *dhyāna*, *dhāraṇa* and *samādhi*.
अष्टापद	277	4,	*m*, *n*, gold, draught-or chess-board.
अष्टावक्र	96	313,	*m*, name of a sage.
अष्ठी	182	231,	*f*, bone of the knee or elbow.
,,	220	2,	*f*, having a hard kernel for a fruit (cocoanut).
अष्ठीला	182	226,	*f*, globular swelling below the navel.
अष्ठीवत्	177	117,	*m*, *n*, knee.
असक्त	211	260,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
असङ्ग्रह	100	417,	*m*, refraining from begging, one of the *yōgayamas*.
असत्	96	323,	*n*, original germ.
असती	173	18,	*f*, disloyal or unchaste woman.
असतीसुत	176	86,	*m*, son of an unchaste woman.
असदध्येतृ	83	21,	*m*, *f* (*trī*), *n*, person who learns a thing wrongly.
असन	48	77,	*m*, Yellow Sāl tree, Tamil *Vēṅgai*.
असम्पुष	4	29,	*m*, epithet of Viṣṇu.
असम्पृक्त	275	7,	*m*, *f* (*ā*), *n*, secret.
असहन	107	82,	*m*, enemy.
असार	207	151,	*m*, *f* (*ā*), *n*, faithless.
असि	117	315,	*m*, sword.
,,	117	318,	*m*, small sword.
,,	282	31,	*m*, shark, alligator, see 117, 315.
असिक्नी	107	77,	*f*, young maid servant in the harem who has not yet had any connection with a man.
असित	19	69,	*m*, epithet of Śani.
,,	23	157,	*m*, second (black) pakṣa of a lunar month.
,,	140	97,	*m*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
,,	196	21,	*m*, blackness; *m*, *f* (*ā*), *n*, black.
असितानन	68	80,	*m*, black faced monkey.
असिद	125	59,	*m*, sickle.

	Page	Line	
असिधावक	137	29,	*m*, armourer.
असिधेनुका	117	326,	*f*, knife.
असिपत्त्रिका	53	194,	*f*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kalli*.
असिपुत्त्री	117	326,	*f*, knife.
असिप्लव	152	109,	*m*, kind of porpoise.
असु	99	405,	*m*, *pl.* life.
असुर	15	18,	*m*, demon.
,,	109	121,	*m*, elephant.
,,	133	247,	*m*, fictitious salt.
असुरभि	199	93,	*m*, bad smell ; *m*, *f*, *n*, having a bad smell.
,,	199	95,	*m*, varieties of bad smells ; *m*, *f*, *n*, having a variety of bad smells.
असुराचार्य	19	68,	*m*, epithet of Śukra.
असुराह्वय	43	56,	*n*, kind of brass or bellmetal.
असुवर्चिका	133	257,	*f*, natron, alkali.
असूया	98	367,	*f*, jealousy.
असूर्क्षण	97	343,	*n*, contempt.
असृक्कर	181	208,	*m*, chyle.
असृग्धरा	181	206,	*f*, skin.
असृज्	181	211,	*n*, blood.
असोढ	109	138,	*m*, elephant with thick and short tusks.
असोल	198	72,	*m*, astringent, salt and bitter taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, salt and bitter.
अस्त	41	11,	*m*, name of a mountain.
,,	209	193,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, sent.
अस्तम्	288	32,	*ind.*, expressing disappearance.
अस्तमयाचल	41	11,	*m*, epithet of the mountain Asta.
अस्तिमत्	205	113,	*m*, *f* (*ī*), *n*, rich.
अस्तु	285	25,	*ind.*, expressing pain, envy, acquiescence.
अस्तेय	100	417,	*n*, refraining from thieving, one of the yōga-yamas.
अस्त्र	117	314,	*n*, weapon.
,,	224	1,	*n*, bow, weapon.
अस्त्रग्राम	187	34,	*m*, multitude of missiles.
अस्त्रजीवन	115	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, soldier by profession.
अस्त्रशासन	85	59,	*n*, name of the Dhanurvēda, one of the four Upavēdas.
अस्त्रिन्	115	286,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, bowman.
अस्थान	108	112,	*n*, army which has lost its chief.
,,	155	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deep.

	Page	Line	
अस्थि	182	216,	*n*, bone.
अस्थिकर	182	215,	*n*, fat, serum of flesh.
अस्थिखाद	70	140,	*m*, dog.
अस्थितेजस्	182	219,	*n*, marrow.
अस्थिपञ्जर	182	228,	*n*, skeleton.
अस्थिमत्	55	259,	*m*, name of a plant, Tamil *Pirandai.*
अस्थिर	206	135,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unsteady.
अस्थिरप्रेमन्	203	52,	*m*, *f* (*man*, *mā*, *mṇī*), *n*, one who has not a firm affection.
अस्थिसङ्घात	55	259,	*m*, name of a plant, Tamil *Pirandai.*
अस्थिसन्नहन	55	259,	*m*, name of a plant, Tamil *Pirandai.*
अस्थिसम्भव	182	219,	*n*, marrow.
अस्थिस्नेह	182	220,	*m*, marrow.
अस्पन्दनास्थिति	143	177,	*f*, fainting.
अस्फुटभाषण	204	93,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lisping.
अस्मद्	293	98,	*m*, *f*, *n*, personal pronoun of the first person.
अस्मिता	97	337,	*f*, arrogance.
अस्र	181	209,	*n*, blood.
,,	230	13,	*m*, distress, *n*, blood, tear.
अस्रु	143	174,	*n*, tear.
अस्वप्न	3	5,	*m*, deity.
अह	285	24,	*indecl.*, expressing application to work.
अहंयु	203	57,	*m*, *f*, *n*, proud.
अहङ्कार	97	337,	*m*, arrogance.
अहङ्कारिन्	203	57,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, proud.
अहत	168	239,	*n*, new and unbleached cloth.
अहन्	21	111,	*n*, day.
अहमहमिका	97	341,	*f*, self-conceit, conceit of superiority.
अहम्पूर्विका	97	340,	*f*, emulative onset.
अहर्गण	90	168,	*m*, sacrifice performed with many oblations (*savanas*).
अहर्पति	18	23,	*m*, sun.
अहर्मुख	22	136,	*n*, morning dawn.
अहस्कर	18	24,	*m*, sun.
अहस्तान	11	51,	*m*, sacrificial fire at the initial ceremonies.
अहह	286	61,	*ind.*, expressing wonder, sorrow.
अहार्य	41	2,	*m*, mountain.
अहि	148	9,	*m*, serpent, snake.
,,	214	10,	*m*, serpent, asura Vṛtra.

	Page	Line	
अहिंसा	100	417,	*f*, abstaining from hurting, one of the *yōgayamas*.
अहिक	151	85,	*m*, sort of sea-fish, Silurus, Tamil *Verāl*.
अहिच्छत्त्र	37	52,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udeya.
,,	57	305,	*n*, fungus, mushroom, Tamil *Nāy kuḍai*.
अहित	107	80,	*m*, enemy.
अहिनिल्वयनी	149	42,	*f*, skin of a snake.
अहिपताक	149	36,	*m*, kind of poisonless snake.
अहिपृष्ठ	108	106,	*n*, iron machine like a serpent's fleshless backbone.
अहिभय	105	29,	*n*, fear of a king from his partisans.
अहिर्बुध्न्य	6	83,	*m*, epithet of Śiva.
अहिव्रतिन्	93	261,	*m*, *f* (ī), *n*, one who lives only on air.
अहीन	90	169,	*m*, sacrifice made by priests.
,,	90	170,	*m*, sacrifice performed in less than twelve days.
अहीरिणि	149	40,	*f*, snake with two heads.
अहेरु	56	284,	*f*, Śatavarī, Asparagus racemosus, Tamil *Taṇṇīr muṭṭān*.
अहो	288	32,	*ind.*, expressing astonishment.
अहोत्र	91	192,	*n*, straw which increases fire.
अहोरात्र	21	109,	*m*, day and night, equal to 30 muhūrtas, or to 24 Hōrās (hours).
अह्नाय	287	1,	*ind.*, quickly.
आ	284	2,	*ind.*, (with Sandhi), a little ; all around ; up to, from ; as prefix to verbs signifies a change in the action.
,,	284	3,	*ind.*, (without Sandhi) ; interjection of remembrance, of expression.
आः	284	3,	*ind.*, interjection of regret, of anger.
आकम्पित	208	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaken.
आकर	41	20,	*m*, mine.
,,	186	3,	*m*, flock, multitude.
,,	239	18,	*m*, multitude, mine.
आकर्णक	167	216,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, sheath of a knife.
आकर्णकर्षण	119	381,	*n*, placing the bow (string) near the ear.
आकर्ष	110	143,	*m*, the sidepart of the *bahiṣkarṣa* of the trunk of an elephant.
,,	239	6,	*m*, chess (backgammon) board, play, pulling, dice.

	Page	Line	
आकलन	273	5,	*n*, multitude, counting, knowledge.
आकल्प	169	264,	*m*, dress or embellishment.
आकार	193	43,	*m*, hint, sign.
„	239	13,	*m*, appearance, change of mind.
आकारगोपना	143	171,	*f*, dissimulation.
आकारणा	33	60,	*f*, calling.
आकालिकी	25	7,	*f*, lightning.
आकाश	17	3,	*m*, *n*, sky.
आकीर्ण	210	220,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crowded, confused.
आकुल्य	184	276,	*n*, illness, disease.
आकूत	97	347,	*n*, intention.
आकूति	97	347,	*f*, intention.
आकृति	247	4,	*f*, appearance, body.
आक्रन्द	239	9,	*m*, crying, noise, master, fearful battle.
आक्रम	193	31,	*m*, attack.
आक्रीड	45	5,	*m*, garden (of a king).
आक्रोश	33	64,	*m*, curse.
आक्षारण	33	68,	*n*, calumnious accusation of adultery.
आक्षारिक	123	21,	*m*, *f* (ī), *n*, defendant.
आक्षिप्त	206	134,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abused, reviled.
आक्षेप	239	19,	*m*, pulling.
आक्षेपक	184	272,	*m*, fever of wind (unwholesome wind).
आक्षोड	48	91,	*m*, mountain species of the Careya arborea, Tamil *Malai Ūvakāy*.
आखण्डल	9	11,	*m*, epithet of Indra.
आखनिक	65	12,	*m*, boar.
आखु	150	62,	*m*, mouse, rat.
„	214	13,	*m*, pig, mouse.
आखुभुज्	70	142,	*m*, cat.
आखुयान	7	107,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
आखेट	139	77,	*m*, chase, hunting.
आखोर	24	175,	*m*, epithet of the Grīṣma season.
आख्या	33	62,	*f*, name.
आख्यान	34	75,	*n*, legend, epithet of Purāṇa.
आख्यायनी	33	49,	*f*, message.
आख्यायिका	34	75,	*f*, story.
आगन्तु	88	135,	*m*, guest.
आगम	239	16,	*m*, science, coming.
आगस्	107	93,	*n*, fault, mistake.
„	274	31,	*n*, sin, fault.

	Page	Line	
आगू (आगुर्)	195	73,	*f*, agreement.
आग्निमारुत	95	304,	*m*, epithet of Agastya.
आग्नीध्री	84	28,	*f*, kindling or feeding the fire.
आग्नेय	21	179,	*n*, epithet of Uttarayana.
,,	24	180,	*m*, year.
,,	24	183,	*m*, epithet of the Dvaparayuga.
,,	88	129,	*n*, funeral ceremony on the tenth day after death.
,,	95	303,	*m*, name of Agastya.
,,	181	211,	*n*, blood.
,,	210	235,	*m*, *f* (ī), *n*, fiery, belonging or relating to Agni.
आग्नेयी	17	8,	*f*, south-east quarter.
,,	24	182,	*f*, epithet of the Tretayuga.
आग्रह	239	4,	*m*, appropriation, pressing, favor.
आग्रहायणिक	23	162,	*m*, epithet of the month Margasirṣa.
आग्रहायणी	20	76,	*f*, epithet of Margasirṣa.
,,	23	147,	*f*, the fifteenth day of the first (*śukla*) pakṣa of Margasirṣa.
आग्रायणी	23	147,	*f*. Ditto.
आघट्टलिका	146	250,	*f*, horn for blowing.
आघात	239	15,	*m*, killing, limit.
आघारण	91	200,	*m*, a peculiar sacrificial ladle.
आङ्गलौकिक	99	396,	*m*, dream caused either through bile, windiness or phlegm.
आङ्गिक	144	198,	*m*, *f* (ī), *n*, an *abhinaya* produced by the limbs of the body.
,,	169	255,	*m*, *n*, bodice.
आङ्गिरस	19	66,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
आचाम	165	156,	*m*, scum of boiled rice.
आचार	92	230,	*m*, good conduct.
आचारा	4	31,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
आचार्य	76	112,	*m*, son of a Vaiśya-Vrātya and a Vaiśya, who was formerly the wife of a Brāhman; also called *Sudhanvan*.
,,	84	44,	*m*, teacher of Vedic mantras.
,,	293	88,	*m*, *f* (*ā*), teacher of Vedic mantras.
आचार्या	174	46,	*f*, female religious teacher.
आचार्यानी	174	44,	*f*, wife of a Vedic teacher.
आचित	191	123,	*n*, weight of *ten ṛkṣas*.
,,	210	230,	*m*, *f* (*ā*), *n*, collected, spread.

	Page	Line	
आच्छादन	22	127,	*n*, covering.
,,	168	232,	*n*, cloth.
,,	273	6,	*n*, arrangement, covering, cloth.
आच्छुरित	168	224,	*n*, anointing with oil.
आच्छुरितक	142	167,	*n*, violent, derisive laughter.
आच्छोटन	139	76,	*n*, chase, hunting.
आजक	186	19,	*n*, multitude of goats.
आजान	192	2,	*n*, natural character.
आजानज	3	11,	*m*, deity by birth.
आजानेय	111	187,	*m*, well-bred horse as a Persian, &c.
आजि	220	6,	*f*, level ground, &c.
आजीव	123	2,	*m*, livelihood, profession.
,,	202	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, Jaina beggar.
आज्ञा	106	67,	*f*, female favorite of the king, who performs some duty.
,,	108	95,	*f*, order.
आज्ञागणिका	106	67,	*f*, female favorite of the king, who performs some duty.
आज्य	134	275,	*n*, clarified butter, ghee.
,,	190	101,	*n*, weight of two śatamānas.
,,	224	4,	*n*, turpentine, clarified butter.
आज्याधिवासन	90	180,	*n*, clearing the melted butter.
आज्याधिश्रयण	90	179,	*n*, placing the clarified butter on the fire at a sacrifice.
आज्यावेक्षण	90	179,	*n*, seeing that the clarified butter is poured into the fire at sacrifices.
आटक	27	35,	*m*, sparrow.
आटरूष	53	202,	*m*, Justicia adatoda, and J. gandarussa, Tamil *Āḍātōḍai*.
आटि	26	21,	*f*, water-bird.
आटोप	143	178,	*m*, haste.
आडम्बर	147	275,	*m*, drumming at the battle.
,,	277	7,	*m*, *n*, beginning, drum, roaring of elephant.
आडिण्डिक	83	11,	*n*, clean shaving of the whole body.
आढक	162	81,	*n*, wooden beam over the pillar.
,,	191	125,	*m*, four prasthas.
आढकिक	124	42,	*m*, *f* (*ī*), *n*, field sown with an *āḍhaka* measure of grain.
आढकी	42	33,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous earth like *Bōla*.

	Page	Line	
आढकी	127	95,	*f*, kind of pulse, or lentil, Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai*.
आढा	150	66,	*f*, centipede.
आढिक	182	216,	*n*, bone.
आढ्य	205	114,	*m*, *f* (*ā*), *n*, opulent, wealthy.
आण	301	5,	see तूण, 132, 219.
आणवीन	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *anu*.
आतङ्क	239	17,	*m*, illness, fear, remorse.
आतञ्चन	135	288,	*n*, pouring a little *takra* (buttermilk) into warm milk.
,,	273	7,	*n*, pouring a little buttermilk into warm milk, muttering prayers, satisfying.
आततायिन्	206	136,	*m*, *f* (*ī*), *n*, murderous.
आतति	22	124,	*f*, darkness.
आतप	11	62,	*m*, light.
,,	18	44,	*m*, sunshine.
आतपत्र	105	31,	*n*, parasol.
आतर	155	35,	*m*, fare, freight.
आताना	60	371,	*f*, double jasmine, Jasminum sambac floribus multiplicatis, Tamil *Iruvātsi*.
आतापिन्	28	56,	*m*, kite.
आताल	113	226,	*m*, rope round the fore foot.
आति	26	21,	*f*, water bird.
आतिथ्य	88	134,	*m*, *f* (*ā*), *n*, proper for a guest, hospitable.
,,	88	135,	*m*, guest.
आतिवाहिक	12	75,	*m*, inhabitant of hell.
आतुर	185	288,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sick person, patient.
आतोद्य	145	228,	*n*, general name of four kinds of musical instruments.
आत्तगन्ध	206	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, humbled, subdued.
आत्मगुप्ता	55	258,	*f*, Kawatch, Dolichos Carpopogon pruriens, Tamil *Pūnai kāñjōri*.
आत्मघोष	27	30,	*m*, crow.
आत्मज	176	78,	*m*, son ; *f* (*ā*), daughter.
आत्मन्	214	12,	*m*, individual soul, boldness, body, nature, supreme soul, effort, sun, fire, mind, wind.
आत्मनीन	277	6,	*m*, son, brother of the wife ; *m*, *f* (*ā*), *n*, supporting life, corrupting.
आत्मभू	239	12,	*m*, Smara (Manmatha), Brahman.
आत्मम्भरि	205	100,	*m*, *f*, *n*, selfishly voracious.
आत्मयोनि	266	32,	*m*, god of Love, wind, Brahman.

	Page	Line	
आत्मसम्बन्ध	7	95,	*m*, (universal pervasion), quality of Śiva.
आत्माशिन्	151	82,	*m*, fish.
आत्मीय	107	86,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
आत्रेय	181	207,	*m*, chyle.
आत्रेयी	174	29,	*f*, woman in her monthly course.
आथर्वण	85	53,	*n*, Atharvavēda.
,,	160	39,	*n*, special apartment in which the sacrificer hears of the success of his sacrifice.
आदर्श	171	323,	*m*, mirror.
आदान	119	378,	*n*, seizing the bow with the fist.
आदाली	58	324,	*f*, small cucumber, Tamil *cirutummaṭṭi*.
आदि	207	152,	*m*, prior, first, initial.
आदितेय	3	6,	*m*, deity.
आदित्य	3	5,	*m*, deity.
,,	4	38,	*m*, another name of the Trivikrama avatāra.
,,	15	15,	*m*, *pl.* name of the twelve Ādityas.
,,	18	30,	*m*, sun.
आदिदेव	3	10,	*m*, primeval triad of Brahman, Viṣṇu and Mahēśvara.
आदिम	207	152,	*m*, *f* (*ā*), *n*, prior, first, initial.
आदीनव	192	8,	*m*, anger.
आदृत	254	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, respected, worshipped.
आदेशिन्	106	50,	*m*, astrologer.
आद्य	207	152,	*m*, *f* (*ā*), *n*, prior, first, initial.
,,	228	4,	*m*, *f* (*ā*), *n*, first, fit for eating.
,,	230	14,	*m*, Brahman; *m*, *f* (*ā*), *n*, chief, prior.
आद्यून	205	101,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shamelessly voracious.
आधान	88	137,	*n*, placing the fire on the sacrificial fireplace.
आधानिक	83	5,	*n*, ceremony for securing the birth of a male, *second Saṁskāra.*
आधार	154	11,	*m*, tank.
,,	239	10,	*m*, basis round the foot of a tree, lake, prop.
आधि	214	14,	*m*, evil habit, mental pain, power, pledging.
आधिक	128	139,	*m*, pledging.
आधूत	208	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaken.
आधेय	88	137,	*n*, placing the fire on the sacrificial fireplace.
आधोरण	111	175,	*m*, elephant driver.
आध्यात्मिक	100	416,	*m*, mental concentration, deep meditation.
आन	100	408,	*m*, deep breath.
आनक	146	266,	*m*, kettledrum.

	Page	Line	
आनक	146	257,	*m*, *n*, large kettle-drum.
आनकदुन्दुभि	5	52,	*m*, name of Vasudeva.
आनत	207	166,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bent, stooping.
आनद्ध	145	250,	*n*, drum, the same as *ghana*.
आनन	180	172,	*n*, mouth, face.
आनन्द	98	376,	*m*, joy.
आनन्दन	98	372,	*n*, courtesy, courteous treatment of a friend or guest.
आनन्दना	18	35,	*f*, *pl*. 400 rain-making sunrays.
आनर्त	239	8,	*m*, dancing-hall, *n*, name of a country, people of Ānarta, fight.
आनाय	83	13,	*m*, investiture, same as *upanaya*, a Saṁskāra.
,,	139	85,	*m*, net.
आनाह	40	122,	*m*, measure of 10 vaṁśikas or 96,000 inches.
,,	183	256,	*m*, constipation.
,,	192	9,	*m*, width.
आनील	112	199,	*m*, horse with black [illegible] testicles.
आनुपूर्वी	92	227,	*f*, relation between the prior and posterior, regular, order.
आनुपूर्व्य	92	226,	*n*, relation between the prior and posterior, continuity, order.
आन्तरालिक	81	238,	*m*, son of an Anuloma who married a woman of superior caste.
आन्त्र	182	225,	*n*, entrails.
आन्दोल	115	273,	*m*, hammock, swing.
आन्दोलन	115	273,	*n*, hammock, swing.
आन्धसिक	166	184,	*m*, *f* (*kī*), *n*, cook.
आन्वीक्षकी	85	61,	*f*, logic.
आपगा	155	46,	*f*, river.
आपण	161	68,	*m*, market, shop.
आपद्	98	381,	*f*, adversity.
आपन	193	26,	*n*, obtaining.
आपन्न	210	217,	*m*, *f* (*ā*), *n*, arrived.
,,	254	4,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unfortunate, obtained.
आपन्नसत्त्वा	174	32,	*f*, pregnant woman.
आपमित्यक	123	12,	*n*, obtained by barter.
आपव	95	310,	*m*, epithet of Vasiṣṭha.
आपाण्डुफल	58	331,	*m*, big cucumber, Trichosanthes, Tamil *Perumpuḍal*.
आपात	239	18,	*m*, the then time, falling.
आपान	140	99,	*n*, place where people drink together.

	Page	Line	
आपिङ्गलक	93	244,	*m*, bull which has been set at liberty.
आपिञ्जन	132	227,	*see* पिञ्जन.
आपीड	171	308,	*m*, chaplet fastened on the head.
आपीन	69	102,	*n*, udder.
आपूपिक	187	22,	*n*, multitude of cakes.
आप्त	107	86,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
,,	123	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, trusted, confidential.
,,	209	197,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained.
आप्रपदीन	168	241,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dress reaching to the feet.
आप्रास	90	181,	*m*, covering the altar with Darbhā grass.
आप्लव	168	225,	*m*, bathing.
आप्लाव	168	225,	*m*, bathing.
आप्लुत	254	5,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who has performed the ceremony of ablution, bathed.
आबद्ध	115	284,	*m*, *f* (*ā*), *n*, accoutred.
आबन्ध	125	56,	*m*, tie of the yoke of a plough.
आबर्हित	209	199,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pulled up, eradicated.
आबुक	144	212,	*m*, father in the drama.
आभरण	169	265,	*n*, ornament, jewel, trinket.
आभा	211	243,	(at the end of compounds) *m*, *f* (*ā*), *n*, like.
आभाषण	32	45,	*n*, conversation.
आभिगामिकगुण	104	7,	104, 16, *m*, king's aptitude for ruling his subjects by good actions as *vidyārjana*, *dāna*, *aṣṭavargavardhana*, *dvikapañcakaṣaṭkavijaya*, *saptavarjana*, *upāyanaipuṇa* and *dharma*, etc.; the fruits of which are enjoyed by him either in this or in the other world.
आभीर	72	11,	*m*, one whose father is a Brāhman and whose mother is an Ambaṣṭhī.
,,	80	198,	*m*, one who lives from rearing cattle.
,,	138	55,	*m*, herdsman.
आभीरपल्ली	138	64,	*f*, station of herdsmen.
आभील	12	78,	*n*, pain; *m*, *f* (*ā*), *n*, one who has pain.
,,	142	157,	*m*, *f* (*ā*), *n*, frightful, terrific.
,,	254	4,	*m*, *f* (*ā*), *n*, difficult, fearful.
आभोग	239	14,	*m*, effort, fulness.
आभ्यन्तरनृत्त	142	148,	*n*, dancing according to the nāṭyaśāstra.
आम्	288	34,	*ind.*, yes.
आम	184	275,	*m*, illness, disease.
,,	230	14,	*m*, disease; *m*, *f* (*ā*), *n*, not cooked.

	Page	Line	
आमण्ड	50	129,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Ámaṇakku*.
आमनस्य	12	77,	*n*, pain.
आमन्त्रण	33	61,	*n*, calling.
आमन्त्रणिक	83	6,	*n*, fifth Saṁskāra, the same as the *Nāmakaraṇa*.
आमपात्र	88	127,	*n*, unannealed vessel.
आममांसक	200	151,	*m*, smell of blood; *m*, *f* (*ikā*), *n*, having the smell of blood.
आमय	184	275,	*m*, illness, disease.
आमयाविन्	185	289,	*m*, *f* (ī), *n*, sick person, patient.
आमलक	59	353,	*m*, *f* (ī), *n*, Emblic myrobolan, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
आमिक्षा	91	195,	*f*, boiled warm milk mixed with curds.
आमिष	107	91,	*m*, bribe.
,,	181	213,	*n*, flesh.
,,	182	227,	*m*, serum of flesh.
,,	200	110,	*n*, smell of the skin of fish; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the skin of fish.
आमिषादिन्	205	99,	*m*, *f* (ī), *n*, eating fish and flesh.
आमिषी	131	200,	*f*, spikenard, Tamil *jaṭāmāśi*.
आमुक्त	115	284,	*m*, *f* (*ā*), *n*, accoutred.
आमुष्यायण	205	106,	*m*, *f* (ī), *n*, one, whose father is of renowned family.
आमोद	200	99,	*m*, smell of the Kastūrī; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of Kasturī.
,,	239	14,	*m*, joy, good smell.
आम्नाय	239	5,	*m*, studying, Vēda, traditional usage, family.
आम्र	46	41,	*n*, flower or the ruit of the mango.
,,	47	49,	*m*, mango tree.
आम्रात	47	62,	*m*, forest mango.
आम्रेडन	192	17,	*n*, repetition.
आम्रेडित	32	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, repeated twice or thrice.
आय	107	88,	*m*, income.
आयत	207	162,	*m*, *f* (*ā*), *n*, long.
आयति	247	5,	*f*, length, supremacy, future.
आयत्त	136	7,	*m*, man who has pledged himself as a slave.
,,	203	56,	*m*, *f* (*ā*), *n*, docile.
आयल्लक	97	356,	*n*, longing.
आयःशूलिक	207	148,	*m*, *f* (ī), *n*, trying to obtain one's object by violent means.

	Line	Page	
आयस्त	254	6,	*m*, *f* (*ā*), *n*, angered, thrown, fatigued, sharpened.
आयान	113	231,	*n*, decoration of a horse.
आयाम	96	333,	*m*, exertion.
„	119	381,	*n*, bending the bowstring an inch behind the ear.
„	192	9,	*m*, length.
आयास	99	385,	*m*, trouble.
आयु	11	49,	*m*, fire at an animal-sacrifice.
आयुध्	117	314,	*f*, weapon.
„	121	411,	*f*, war, fight, battle.
आयुध	43	65,	*n*, iron.
„	117	314,	*n*, weapon.
„	281	17,	*n*, iron, see line above.
आयुधाग्र्य	118	344,	*n*, bow of 32 hastas length.
आयुधिक	115	285,	*m*, *f* (*ī*), *n*, soldier by profession.
आयुधीय	115	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, soldier by profession.
आयुर्वेद	85	58,	*m*, (name of the) Medical Vēda, one of the four Upavēdas.
आयुर्वेदिन्	185	287,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who has studied the Āyurvēda.
आयुस्	122	441,	*n*, age, duration of life.
„	224	5,	*n*, age, wealth, life.
आयोग	239	7,	*m*, gift of perfume and garland ; action.
आयोगव	73	44,	*m*, publicly acknowledged son of a Śūdra and a Vaiśyā.
„	74	58,	*m*, son of a Niṣāda and a Śūdrā.
„	78	164,	*m*, Māgadha who makes clothes.
„	79	171,	*m*, person who works in metals or on a potter's wheel, or perforates gems.
आयोधन	121	407,	*n*, war, fight, battle.
„	273	8,	*n*, killing, battle.
आर	19	62,	*m*, epithet of Kuja.
„	43	51,	*m*, *n*, bell-metal.
आरकूट	43	51,	*m*, *n*, brass.
आरक्ष	105	35,	*m*, town watchman, city constable.
„	110	147,	*m*, part below the frontal globes of an elephant.
आरग्वध	49	96,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Koṉṟai.*
आरट्ट	37	68,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇāpatha.
„	38	91,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cracked, split.

	Page	Line	
आरट्ट	112	191,	*m*, Āraṭṭa horse of very low breed.
आरणिन्	27	25,	*m*, cock.
आरति	195	72,	*f*, stopping, ceasing.
आरनाल	165	162,	*n*, sour gruel.
आरभट	116	293,	*m*, *f* (*ā*), *n*, brave person, hero.
आरभटी	144	202,	*f*, one of the four *Vṛttis*.
आरम्भ	147	280,	*m*, beginning of the singing.
,,	193	29,	*m*, beginning.
आरलु	50	137,	*m*, Bignonia Indica, Tamil *Peru vakai* or *Kili mūkku*.
आरव	31	6,	*m*, sound of animals.
आरा	139	86,	*f*, shoemaker's knife, awl.
आराग्र	119	370,	*n*, edge of the arrow-head.
आरात्	285	32,	*indecl.*, expressing far, near.
आराधन	86	76,	*n*, service devoted to venerable persons.
,,	273	8,	*n*, pleasing, obtaining.
आराम	45	4,	*m*, artificial grove.
आरालिक	166	184,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cook.
आराव	31	6,	*m*, sound of animals.
आरु	57	307,	*m*, kind of pot-herb, Tamil *Cakravartikkīrai*.
,,	197	47,	*m*, black-tawniness ; *m*, *f*, *n*, black-tawny.
आरूढ	127	103,	*m*, barley.
आरेवत	49	96,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Konṛai*.
आरोग्य	184	284,	*n*, health.
आरोपित	209	207,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deposited, charged (with a crime).
आरोह	111	176,	*m*, chief elephant driver.
,,	239	13,	*m*, hip and loins, &c.
आरोहण	163	102,	*n*, stairs.
,,	193	30,	*n*, gallant attack.
आरग्वध	49	95,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Konṛai*.
आर्जिक	175	66,	*m*, *f* (*ā*), mutual mode of address of husband and wife towards each other.
आर्तगल	60	380,	*m*, blue Barleria, Barleria caerulea, Tamil *Kuriñji*.
आर्तव	174	31,	*n*, menstrual fluid.
आर्ति	98	374,	*f*, misfortune, pain.
,,	118	355,	*f*, end of a bow.
आर्द्र	62	427,	*m*, *n*, ginger, Zinziber officinalis, Tamil *Iñji*.
,,	209	213,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wet, moistened.
आर्द्रक	62	427,	*m*, *n*, ginger, Zinziber officinalis, Tamil *Iñji*.

	Page	Line	
आर्द्रा	20	79,	*f*, one of the 27 nakṣatras.
आर्य	105	45,	*m*, chamberlain.
,,	144	211,	*m*, husband in the drama.
,,	206	121,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sprung of honourable parentage.
,,	228	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, good, of good family.
आर्यक	88	132,	*n*, funeral ceremony performed at Gaya.
आर्यपुत्र	144	211,	*m*, husband in the drama.
आर्या	7	116,	*f*, epithet of Parvatī.
आर्यावर्त	36	45,	*m*, name of a country lying between the Vindhya and Himālaya mountains.
आर्षभ	36	38,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhārata-varṣa.
आर्षभी	20	93,	*f*, fourth of the nine Vīthīs beginning with Magha.
आर्षभ्य	69	110,	*m*, a bull fit for breeding.
आल	42	27,	*n*, sulphuret of arsenic.
आलगन्धिका	106	68,	*f*, *ājñāgaṇikā* of good family.
आलम्भ	239	19,	*m*, touch, hurt.
आलय	160	36,	*m*, house.
आलवाल	154	19,	*n*, basin round the foot of a tree.
आलस्य	97	355,	*n*, idleness.
,,	205	109,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lazy.
आलान	110	164,	*n*, post to which an elephant is fastened.
,,	250	6,	*n*, post, &c.
आलाप	32	45,	*m*, conversation.
आलावर्त	171	318,	*m*, cloth-fan.
आलास्य	152	106,	*m*, pig-like kind of crocodile.
आलि	150	64,	*m*, scorpion.
,,	188	48,	*f*, row, range.
,,	220	5,	*f*, dam (bridge), female friend, row.
आलिङ्गन	172	339,	*n*, embracing.
आलिङ्ग्य	146	258,	*m*, small drum held between the arms, bigger than the ūrdhvaka.
आलिन्द	162	90,	*m*, terrace before the house door.
आली	125	52,	*f*, subdivided field.
,,	175	49,	*f*, woman's female friend.
आलीढ	119	374,	*n*, one of the five postures of an archer, the right foot advanced and the left bent.
आलु	163	114,	*f*, pitcher.

	Page	Line	
आलुक	199	87,	*m*, mixture of 5 of the 6 flavours except sour; *m*, *f* (*ā*), *n*, sweet, salt, pungent, bitter and astringent.
आलेख्यलेखा	138	47,	*f*, painting, writing.
आलेप	170	293,	*m*, fragrant ointment.
आलोक	11	62,	*m*, light.
,,	239	16,	*m*, seeing, light.
आवतारिक	151	86,	*m*, kind of fish, Cyprinus rohita.
आवन्त्य	76	105,	*m*, son of a Brāhman Vrātya and a Brāhmaṇī, formerly married to a Brāhman.
,,	80	202,	*m*, officer who knows the disposition of his army.
आवपन	163	123,	*n*, vessel.
आवर्जन	195	80,	*n*, pouring out a fluid.
आवर्त	156	60,	*m*, whirlpool.
आवर्तन	136	21,	*n*, turning round the thread.
,,	195	82,	*n*, decocting.
आवलि	188	48,	*f*, row, range.
आवश	96	321,	*see* आविश.
आवसथ	160	36,	*m*, house.
आवसथ्य	11	49,	*m*, remote sacrificial fire towards the east.
,,	161	53,	*m*, convent, cloister.
आवसित	128	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stored as grain.
आवाप	105	27,	*m*, thought about the enemy.
,,	239	12,	*m*, placing, basin round the foot of a tree.
आवापक	170	287,	*m*, bracelet.
आवाल	154	19,	*n*, basin round the foot of a tree.
आवालि	161	70,	*f*, row of market houses.
आवाह	154	12,	*m*, large oblong pond.
आविः	288	36,	*ind.*, apparently.
आविक	169	258,	*m*, blanket of sheep wool.
आविद्ध	211	246,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crooked.
,,	254	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, crooked.
आविध	137	35,	*m*, auger for making holes in jewels, etc.
आविल	154	7,	*n*, dirty water.
आविश	96	321,	*m*, individual soul.
आवुत्त	144	213,	*m*, sister's husband in the play.
आवृत्	92	225,	*f*, sacred precept.
,,	92	227,	*f*, relation between the prior and posterior, regular order.

	Page	Line	
आश्रव	195	74,	*m*, agreement.
,,	205	97,	*m*, *f* (*ā*), *n*, complaint.
आश्लेष	172	338,	*m*, embracing.
आश्लेषा	20	85,	*f*, *pl*., one of the 27 nakṣatras.
आश्व	186	20,	*n*, multitude of horses.
आश्वकिनी	20	83,	*f*, *dual*, epithet of Aśvinī.
आश्वत्थ	46	43,	*n*, fruit of the Aśvattha (holy fig tree).
आश्वयुज	24	170,	*m*, first month of the autumn season (*śarad*).
आश्वास	100	409,	*m*, slow firm breathing.
आश्विक	77	142,	*m*, person who gains his living as a horsedealer.
आश्विन	15	12,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
,,	24	170,	*m*, epithet of Āśvayuja.
आश्विनी	23	152,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*) *pakṣa* of Āśvina.
आश्विनेय	15	11,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
आश्वीन	113	215,	*m*, *f* (*ā*), *n*, a day's journey for a horse.
आश्वीय	186	20,	*n*, multitude of horses.
आषाढ	23	168,	*m*, second month of the summer season (grīṣma).
,,	41	6,	*m*, epithet of the mountain Malaya.
,,	84	36,	*m*, Palāśa stick of Brahmacārin.
आषाढी	23	151,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*) *pakṣa* of Āṣāḍha.
आस	118	343,	*m*, bow.
,,	198	56,	*m*, astringent and sweet taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent and sweet.
आसक्त	22	123,	*n*, darkness.
आसङ्ग	36	25,	*n*, one of the seven islands of Antaradvīpa.
,,	117	317,	*m*, sword.
आसन	100	419,	*n*, sitting, the third *aṅga* of yōga.
,,	104	11,	*n*, halting, one of the 6 royal qualities.
,,	172	327,	*n*, wooden seat, chair.
,,	195	80,	*n*, placing.
,,	250	6,	*n*, elephant's shoulder.
आसना	193	28,	*f*, sitting.
आसन्दी	171	320,	*f*, small couch.
,,	172	328,	*f*, cane seat, chair.
आसन्न	212	281,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate; *n*, proximity.
आसव	63	433,	*m*, Faufel, Areca Faufel or Catechu; Tamil *Kamuku*.

	Page	Line	
आसव	139	94,	*m*, unboiled juice of sugarcane.
,,	140	98,	*m*, rum distilled from the blossoms of Lythrum fructicosum (*Dhātrī*), Phyllanthus emblica (*Dhātakī*) and treacle juice.
,,	140	102,	*m*, distillation.
,,	140	103,	*m*, yeast, barm, froth.
आसादित	209	197,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained.
आसार	120	402,	*m*, surrounding a foe.
,,	239	3,	*m*, flowing, heavy rain, friendly army.
आसारी	38	83,	*f*, plain.
आसाविक	81	224,	*m*, son of a Dasyu and an Āyōgavī ; also called *Sairindhra*.
आसिक	120	387,	*n*, aim.
आसीन	201	19,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sitting.
आसुतीवल	139	87,	*m*, distiller.
,,	269	100,	*m*, sacrificer, distiller.
आसुर	27	34,	*m*, black crow.
,,	43	68,	*n*, kind of good iron.
,,	133	247,	*m*, fictitious salt.
,,	181	209,	*n*, blood.
आसुरी	126	84,	*f*, black mustard, Sinapis ramosa, big sort of Tamil *Kaḍuku*.
आसूति	140	102,	*f*, distillation.
आसेचनक	206	129,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, charming.
आस्कन्दन	120	406,	*n*, war, fight, battle.
आस्कन्दित	113	236,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one of the five paces of a horse.
आस्कन्दितक	114	239,	*m*, *f* (*ā*), *n*, repeated jumping of a horse with all four feet, as if in anger.
आस्तरण	172	332,	*n*, woollen cloth used as a mat.
आस्ताव	92	220,	*m*, place in the sacrificial hall where the Sāmavēda verses are sung.
आस्तिक	204	74,	*m*, *f* (*ī*), *n*, faithful, believing.
आस्था	124	26,	*f*, assembly.
,,	195	73,	*f*, agreement.
,,	220	3,	*f*, assembly, promise, entire devotion, depending on.
आस्थान	124	27,	*n*, assembly.
आस्थानगृह	160	39,	*n*, assembly room.
आस्थानी	124	27,	*f*, assembly.
आस्पद	250	5,	*n*, place, work.
आस्फोटनी	137	36,	*f*, gimlet, auger.

	Page	Line	
आस्फोत	47	58,	*m*, Butea frondosa, Tamil *Murukku*.
आस्फोता	56	267,	*f*, cooling kind of Clitoria, Tamil *Viṣṇukrāndi*.
,,	60	369,	*f*, Jasminium angustifolium, Tamil *Kāṭṭu mallikai*.
आस्य	180	172,	*n*, mouth, face.
,,	224	5,	*n*, mouth, face.
आस्या	193	28,	*f*, sitting.
आस्र	143	174,	*n*, tear.
,,	230	13,	*m*, distress ; *n*, blood, tear.
आस्वाद्य	166	181,	*n*, what is tasted, one of the five amṛtas.
आहत	32	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unmeaning.
,,	254	5,	*m*, *f* (*ā*), *n*, multiplied, beaten.
आहति	90	178,	*f*, placing of the ladles (*sruc*).
आहर	100	407,	*m*, deep breath.
आहव	121	409,	*m*, war, fight, battle.
आहवनीय	11	48,	*m*, sacrificial fire towards the east.
आहार	239	15,	*m*, eating, food.
आहार्य	132	227,	*n*, sort of sandalwood.
,,	144	198,	*m*, *f* (*ā*), *n*, an *abhinaya* shown by ornaments, &c.
,,	165	152,	*n*, boiled rice.
आहाव	154	17,	*m*, cattle trough near a well.
आहिक	20	74,	*m*, *pl*., epithet of Ketu.
,,	95	307,	*m*, epithet of Paṇini.
आहिण्डक	75	87,	*m*, son of a Niṣada and a Vaidehī, *see* p. 298, l. 18.
,,	79	185,	*m*, one, who standing outside keeps guard on prisoners.
आहिताग्नि	89	146,	*m*, Brāhman who has performed the Agnyādhāna.
आहितुण्डिक	150	50,	*m*, snakecatcher.
आहुक	159	16,	*n*, epithet of Jayantīpura.
आहुति	88	138,	*f*, making an oblation to the gods by pouring clarified butter, &c., into the fire.
आहोपुरुषिका	97	339,	*f*, great self-conceit.
आहोस्वित्	287	3,	*ind*., either—or.
आह्निक	85	64,	*m*, section of a commentary of Sūtras.
आह्वय	33	62,	*m*, name.
आह्वा	33	62,	*f*, name.
आह्वान	33	61,	*n*, calling.

	Page	Line	
इ	284	20,	*ind.*, expressing wonder, *m*, God of Love.
इक्षु	63	450,	*m*, Sugarcane, Sacharum officinarum, Tamil *Karumbu.*
इक्षुगन्धा	56	282,	*f*, Gocharu, Barleria (Ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal.*
इक्षुगन्धिका	61	391,	*f*, black liquorice, Convolvulus paniculatus, Tamil *Kār irali.*
,,	63	453,	*f*, sacrificial grass, Poa cynosuroides, Tamil *Darbham.*
इक्षुपालिका	63	451,	*f*, species of Sugarcane, Sacharum spontaneum, Tamil *Pēkarumbu.*
इक्षुभेद	63	452,	*m*, common name of the Sugarcane, Tamil *Kāṭṭu karumbu*, *Mūngal karumbu*, *Nāma karumbu*, *&c.*
इक्षुर	53	201,	*m*, Barleria longifolia, Tamil *Nīrmulli.*
इक्षुविदारिका	61	391,	*f*, black liquorice, Convolvulus paniculatus, Tamil *Kār irali.*
इक्षुशाकट	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, a field producing *ikṣu.*
इक्षुशाकिन	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, a field producing *ikṣu.*
इक्षुसूनिका	161	49,	*f*, sugar-mill.
इक्षूदक	35	21,	*m*, sugar—juice-sea surrounding Plakṣadvīpa.
इक्ष्वाकु	49	98,	*m*, Mayan, Vangueriaspinosa, Tamil *Marukkārai.*
,,	59	335,	*f*, bitter gourd, Cucurbita, Tamil *Pē śurai.*
इङ्ग	193	43,	*m*, hint, sign.
इङ्गत्	206	122,	*m*, *f* (*nti*), *n*, moveable.
इङ्गाल	11	64,	*m*, coal.
इङ्गित	193	43,	*n*, hint, sign.
इङ्गुद	51	155,	291, 50, *m*, *f* (*ī*), Terminalia Catappa (Dalbergia), Tamil *Iṅguṇa maram.*
इङ्गुदी	56	278,	*f*, Heartpea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *Vāluluvai.*
इच्छा	97	358,	*f*, wish.
,,	98	363,	*f*, hunger.
इच्छावसु	13	116,	*m*, epithet of Kubēra.
इच्छु	173	22,	*f*, covetous woman.
इज्जल	50	134,	*m*, water Kadamba, Hijjal, Eugenia (Barringtonia) acutangula, Tamil *Nīr kaḍambu.*
इज्या	86	77,	*f*, worship.
,,	220	7,	*f*, sacrifice, worship.
इज्याशील	89	149,	*m*, person inclined to perform sacrifices.
इट्चर	69	106,	*m*, breeding bull.

	Page	Line	
इडा	220	6,	*f*, cow, name of a vein, earth, heaven, speech.
इतर	202	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, low.
इतरथा	288	39,	*ind.*, otherwise.
इतरेतर	211	245,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one another, each other.
इतरेद्युः	287	15,	*ind.*, on another day.
इति	285	33,	*ind.*, expressing cause, subject, manner, beginning, ending.
इतिकथा	271	5,	*f*, meaningless speech, incredible speech.
इतिह	34	76,	*ind.*, (*thus indeed*), old tradition.
”	288	42,	*ind.*, thus indeed (according to tradition).
इतिहास	34	76,	*m*, epic, like the Mahabharata.
इत्थम्	288	39,	*ind.*, thus.
इत्थम्भाव	193	45,	*m*, manner.
इत्वरी	173	18,	*f*, disloyal, unchaste woman.
इत्वास	61	397,	*m*, Cyperus rotundus, Tamil *Śambu*.
इदानीम्	287	9,	*ind.*, now.
इद्ध	18	44,	*n*, sunshine.
इध्म	24	175,	*m*, *n*, epithet of the Vasanta season.
”	91	191,	*m*, *n*, sacrificial firewood.
इध्मप्रोक्षण	90	180,	*n*, sprinkling the firewood with water.
इध्मवाहक	96	313,	*m*, epithet of Dṛḍhacyut.
इन	230	15,	*m*, soul, master, sun, *m*, *f* (*ā*), *n*, rich.
इन्दिन्दिर	29	85,	*m*, large black bee.
इन्दिरा	6	71,	*f*, epithet of Lakṣmī.
इन्दीवर	156	69,	*n*, blue waterlily, Nymphæa cyanea, Tamil *Karu naital*.
इन्दीवरी	56	284,	*f*, Satāvarī, Asparagus racemosus, Tamil *Taṇṇīr muṭṭān*.
इन्दु	19	49,	*m*, moon.
”	190	103,	*m*, weight of a silver pala.
”	281	5,	*m*, camphor, kampilla tree, *see* p. 19, 49.
”	281	12,	*m*, silver, *see* p. 19, 49.
इन्द्र	9	1,	*m*, name of a god.
”	214	15,	*m*, poison, soul, Indra, sun; (at the end of a compound) master.
”	281	3,	*m*, *Guggulu* tree, screech owl, *Kuṭaja* tree *see* p. 9, 1.
इन्द्रक	160	39,	*n*, assembly room.
इन्द्रकोश	161	64,	*m*, secret double floor of the roof for placing there valuables.
इन्द्रच्छन्द	170	276,	*m*, pearl chain consisting of 1,000 strings.
इन्द्रजाल	105	25,	*n*, cheating, conjuring.

	Page	Line	
इन्द्रजित्	12	88,	*m*, name of the son of Rāvaṇa.
इन्द्रदारद	150	48,	*m*, kind of poison.
इन्द्रधनुस्	25	5,	*n*, rainbow.
इन्द्रनील	44	79,	*n*, sapphire.
इन्द्रभगिनी	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
इन्द्रमद	184	271,	*m*, fever of the deer.
इन्द्रमह	70	138,	*m*, dog.
इन्द्रयव	51	146,	*m*, *n*, seed of the Koraiya, Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum, Tamil *Veḻpālai ariśi*.
इन्द्रलुप्तक	183	251,	*n*, falling of the hair, morbid baldness.
इन्द्रवस्ति	177	114,	*m*, top of the ancle.
इन्द्रवारुणी	59	344,	*f*, big cucumber, Tamil *Peruṅkumaṭṭi*.
इन्द्रवृद्धि	112	195,	*m*, bad horse without testicles.
इन्द्रव्रतादिक	104	12,	*n*, rules of conduct of Indra and of the other seven gods, (*i.e.*, of the 8 *dikpālas*) to be observed by kings.
इन्द्रसुरस	54	235,	*m*, Vitex trifolia, Tamil *Nocoil*.
इन्द्रस्वसृ	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
इन्द्राणी	9	22,	*f*, wife of Indra.
इन्द्राणीमह	87	113,	*m*, marriage procession in the street.
इन्द्रायुध	25	5,	*n*, rainbow.
,,	111	184,	*m*, horse with black eyes.
इन्द्रावरज	4	37,	*m*, another name of the Vāmana incarnation.
इन्द्रिय	99	405,	*n*, sense, organ of sense.
,,	250	7,	*n*, sperm, organ of sense.
इन्द्रियग्राम	187	34,	*m*, collection of the senses.
इन्द्रियार्थ	196	4,	*m*, object of sense.
इन्धक	99	401,	*see* अन्धक.
इन्धन	91	192,	*n*, that which increases the fire, as *āla*.
इन्वका	20	77,	*f*, *pl.* constellation of three stars above Mṛgaśirṣa.
इभ	109	119,	*m*, elephant.
इभ्य	205	114,	*m*, *f* (*ā*), *n*, opulent, wealthy.
इभ्या	53	206,	*f*, big eggplant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Ānai kattiri*.
इरम्मद	10	40,	*m*, lightning.
इरा	139	89,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink, food.
,,	220	8,	*f*, earth, speech, wine, water.
इरिण	124	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having saline soil.
,,	254	7,	*m*, *f* (*ā*), *n*, place with saline, place affording protection.

	Page	Line	
इर्वारु	58	332,	*m*, kind of Momordica, Tamil *Kakkari*.
,,	59	344,	*f*, big cucumber, Tamil *Peruñ kummaṭṭi*.
इला	35	6,	*f*, earth.
,,	220	7,	*f*, cow, name of a vein, earth, heaven, speech, price.
इलावृत	35	13,	*n*, country near the mountain Sumēru.
इल्लिक	70	126,	*m*, wild-goat.
इली	117	320,	*f*, stick-shaped sword.
इल्वला	20	77,	*f*, *pl.*, constellation of the three stars above Mṛgaśīrṣa.
इव	288	30,	*ind.*, like, as.
इष	24	170,	*m*, epithet of Āśvayuja.
इषीक	37	68,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇapatha.
इषीका	64	469,	*f*, kind of grass, Tamil *Īrku*.
इषु	119	359,	*m*, *f*, arrow.
इषुधि	118	357,	*m*, *f*, quiver.
इष्ट	92	229,	*n*, sacrificial act.
,,	107	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
,,	209	191,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
इष्टका	125	49,	*f*, brick.
इष्टि	220	8,	*f*, wish, sacrifice.
इष्व	214	16,	*m*, desire, vedic teacher.
इष्वास	118	343,	*m*, bow.

ईक्षण	180	187,	*n*, eye.
,,	250	7,	*n*, seeing, eye.
ईक्षणिका	173	21,	*f*, fortune-teller.
ईजान	23	167,	*m*, epithet of Jyaiṣṭha.
ईडित	209	191,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
,,	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
ईति	220	9,	*f*, misfortune, sojourning abroad.
ईदृश्	15	20,	*m*, one of the seven Marudgaṇas.
ईप्सा	98	359,	*f*, wish to acquire wealth.
ईरित	209	193,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, sent.
ईर्म	122	433,	*m*, *n*, wound, sore.
ईर्यापथस्थिति	92	232,	*f*, practice of religious austerity.
ईर्ष्या	98	368,	*f*, envy of another's success.
ईल्लिका	182	232,	*f*, nerve, tendon, gut.
ईली	139	74,	*f*, dagger.

	Page	Line	
ईश	6	80,	*m*, epithet of Śiva.
,,	205	116,	*m*, *f* (*ā*), *n*, owner, master.
,,	280	69,	*m*, master, Rudra.
ईशशक्ति	7	98,	*f*, the female energy (*śakti*) of the personified power of Īśa or Śiva represented by the following nine *Vāmā*, *Jyēṣṭhā*, *Śivā*, *Raudrī*, *Cittōnmādakarī*, *Sukhā*, *Kālī*, *Kalēbarā* and *Bhūtadamanī*.
ईशान	6	80,	*m*, epithet of Śiva.
,,	239	20,	*m*, Hari, Brahman.
ईशितृ	205	115,	*m*, *f* (*trī*), *n*, owner, master.
ईश्वर	6	80,	*m*, epithet of Śiva.
,,	48	73,	*m*, kind of big lime, Averrhoa carambola, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
,,	69	106,	*m*, breeding bull.
,,	184	269,	*m*, fever of a cow.
,,	205	114,	*m*, *f* (*ā*), *n*, owner, master.
,,	280	69,	*m*, master, Rudra; *f* (*ā*, *ī*), Pārvatī.
ईश्वरप्रिय	28	69,	*m*, partridge.
ईषत्	288	24,	*ind.*, a little.
ईषा	125	54,	*f*, pole or shaft of the plough.
ईषादन्त	109	138,	*m*, elephant with long tusks.
ईषान्तबन्धन	114	260,	*n*, yoke.
ईषिर	10	37,	*m*, epithet of Agni.
ईहन	192	21,	*n*, quick going.
ईहा	97	358,	*f*, wish.
,,	220	10,	*f*, wish, effort.
ईहामृग	65	15,	*m*, wolf.
,,	144	200,	*m*, one of the *rūpakas*.
ईहित	209	191,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
उ	284	19,	*ind.*, expressing distress, *m*, Īśa.
,,	284	22,	*ind.*, used for filling up a metre.
उक्थ	92	222,	*n*, recitative from the Sāma Vēda.
उक्षतर	69	109,	*m*, large ox.
उक्षन्	69	104,	*m*, ox.
,,	281	10,	*m*, house looking towards the west, *see* above.
उक्षवश	293	102,	*m*, *dual*, ox and cow, *pl.* oxen and cows.
उखा	163	110,	*f*, pot.
उख्य	166	188,	*m*, *f* (*ā*), *n*, boiled in a caldron.

	Page	Line	
उग्र	6	92,	*m*, epithet of Śiva.
,,	73,	25,	*m*, legitimate son of a Kṣatriya and a Śūdra
,,	78	143,	*m*, executor of punishment on culprits.
,,	78	151,	*m*, Karaṇa, who guards forts, treasure, and harems, also called a Pāraśava.
,,	81	232,	*m*, person who lives by another honest livelihood.
,,	133	248,	*n*, fictitious black salt.
,,	135	296,	*n*, buttermilk.
,,	142	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wrathful.
उग्रगन्ध	59	341,	*m*, water melon, Tamil *Kaliyāṇa pūṣaṇi*.
,,	277	9,	*m*, white Garlic, Tamil *Vel uḷḷi*.
उग्रगन्धा	61	394,	*f*, Acorus calamus, Tamil *Vasambu*.
,,	131	203,	*f*, Ptychotis ajowan, Tamil *Asamōdām*.
,,	277	9,	*f*, *Vacā* plant, *Ajamōda* plant, see *Ugragandha*.
उग्रता	99	383,	*f*, cruelty.
उग्रधन्वन्	9	11,	*m*, epithet of Indra.
उग्रविष	61	385,	*m*, sort of very red Oleander, Tamil *Cev Alari*.
उग्रा	61	394,	*f*, Acorus calamus, Tamil *Vasambu*.
,,	131	204,	*f*, Celosia cristata.
,,	272	28,	*f*, Parvati, etc.
उग्रिका	99	383,	*f*, cruelty.
उचित	209	206,	*m*, *f* (*ā*), *n*, right, fit, proper.
,,	254	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, experienced, just.
उच्च	207	161,	*m*, *f* (*ā*), *n*, high, tall.
उच्चकैः	288	38,	*ind.*, loud.
उच्चण्ड	208	187,	*m*, *f* (*ā*), *n*, passionate, quick.
उच्चतालक	140	107,	*n*, dancing at drinking shops.
उच्चन्द्र	22	132,	*m*, the fourth yāma or the fourth three hours of a night.
उच्चय	169	260,	*m*, cloth round a woman's waist.
उच्चल	97	344,	*n*, mind, reasoning faculty.
,,	118	349,	*n*, bow 108 inches long.
उच्चलित	97	344,	*n*, mind, reasoning faculty.
उच्चस्वन	31	6,	*m*, loud sound.
उच्चार	182	237,	*m*, feces.
उच्चारणा	85	70,	*f*, pronunciation.
उच्चूड	115	267,	*m*, ornament fastened on the top of a banner.
उच्चैः	288	38,	*ind.*, high.

	Page	Line	
उच्चैःश्रवस्	15	22,	*m*, divine horse (of Indra).
,,	266	38,	*m*, Hari, Indra's horse.
उच्छिष्टभोजिन्	83	19,	*m*, *f* (ī), *n*, person who eats the offerings (*bali*) presented to the gods.
उच्छीर्ष	172	333,	*n*, pillow.
उच्छुन	23	166,	*m*, epithet of Vaiśākha.
उच्छूर	22	129,	*m*, the third yāma or third three hours of a day.
उच्छृङ्खल	212	264,	*m*, *f* (*ā*), *n*, free, licentious.
उच्छ्राय	46	31,	*m*, height.
उच्छ्रित	254	9,	*m*, *f* (*ā*), *n*, old, high, produced.
उच्छ्रितात्मक	207	161,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, over-topping.
उच्छ्वास	85	63,	*m*, canto in a kāvya.
,,	100	407,	*m*, deep breadth.
उज्जट	38	90,	*m*, *f* (*ā*), *n*, arid.
उज्जासन	121	429,	*n*, slaughter.
उञ्छ	123	4,	*m*, gleaning.
उटज	161	51,	*m*, *n*, hut made of leaves.
उडु	20	75,	*f*, *n*, star.
उडुप	155	31,	*n*, raft, float.
उडुराज	19	54,	*m*, moon.
उड्डीन	30	100,	*n*, flying up.
उड्डीश	6	89,	*m*, epithet of Śiva.
उत	210	223,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woven.
,,	285	35,	*ind.*, expressing question, alternative, accumulation, assent.
,,	287	3,	*ind.*, either—or.
उताहो	287	3,	*ind.*, either—or.
उत्क	203	67,	*m*, *f* (*ā*), *n*, regretting.
उत्कट	64	460,	*m*, kind of fragrant grass, Tamil kind of *Vaḻal*.
,,	101	431,	*n*, Nāgadantaka in which the bottom does not touch the ground.
,,	129	160,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
,,	131	207,	*n*, woody Cassia, Malobathrum.
,,	204	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, drunk.
,,	212	274,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fierce, hot.
,,	254	14,	*m*, *f* (*ā*), *n*, drunk, proud.
उत्कण्ठ	291	53,	*m*, *f* (*ā*), longing.
उत्कण्ठा	97	356,	*f*, longing.
उत्कर	92	221,	*m*, heap of rubbish.

	Page	Line	
उत्कर	186	6,	*m*, heap of corn.
उत्कलिका	97	356,	*f*, longing.
,,	155	28,	*f*, big wave.
उत्कार	193	42,	*m*, winnowing (or piling up) corn.
उत्कारिका	164	144,	*f*, cake of ground meal.
उत्कीर्ण	154	14,	*m*, dug spring.
उत्कुञ्च	164	138,	*m*, hand-made cake of boiled, ground and fried rice.
उत्कोच	107	91,	*m*, bribe.
उत्क्रम	193	31,	*m*, dying.
उत्क्रोश	28	67,	*m*, osprey.
उत्क्षिपिका	169	267,	*f*, ornament on the upper ear.
उत्क्षुद्रल	196	7,	*m*, hardness, harshness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard, harsh (of sound).
उत्खात	102	457,	*m*, time fixed for *Prāṇāyāma* (suspending breathing).
उत्खेद	98	365,	*m*, grief, sorrow.
उत्त	209	213,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wet, moistened.
उत्तंस	171	308,	*m*, chaplet fastened on the head.
,,	270	118,	*m*, flower-ornament on the ear or on the head.
उत्तप्त	166	177,	*n*, dried flesh.
उत्तम	206	124,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
,,	254	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, best, last.
उत्तमर्णक	123	16,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, creditor.
उत्तमसाहस	189	82,	*m*, highest fine of 1,080 paṇas.
उत्तमा	58	320,	*f*, large cucumber, Tamil *Nīṇḍa puḍal*.
उत्तमाङ्ग	180	169,	*n*, head.
उत्तमोत्खात	102	460,	*m*, time in which 36 or 108 Chōtikās are made during Prāṇāyāma.
उत्तमोत्तमिक	142	144,	*n*, conversation in verses in a play.
उत्तर	34	74,	*n*, answer.
,,	124	31,	*n*, answer of the defendant.
,,	258	35,	*m*, name of the son of Drupada, fire ; *f*, beauty of the bow (dhanurlakṣmī) ; *n*, answer ; *m*, *f* (*ā*), *n*, northern, best, high.
उत्तरच्छद	172	332,	*m*, cover over the bedstead.
उत्तराङ्ग	162	86,	*n*, wood above a door.
उत्तरायण	24	179,	*n*, northern way of the sun, first half of a year.
उत्तरासङ्ग	168	245,	*m*, upper garment worn over one shoulder and under the opposite arm.

	Page	Line	
उत्तरीय	168	244,	*n*, upper garment.
उत्तरेद्युः	287	16,	*ind.*, on a following day.
उत्तान	208	180,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having the face upwards.
उत्तानशय	201	4,	*m*, *f* (*ā*), *n*, young, infantive.
उत्ताल	205	103,	*m*, *f* (*ā*), *n*, speedy, elevated.
,,	254	14,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift.
उत्त्रास	91	212,	*m*, the sixteenth or second lowest cubit (*aratni*) from the top of the sacrificial post.
उत्थान	183	256,	*n*, evacuation.
,,	250	9,	*n*, commencement, house, exertion, desire, manly effort.
उत्थित	124	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field under cultivation.
,,	205	104,	*m*, *f* (*ā*), *n*, attentive to support his family.
उत्धुस	199	80,	*m*, astringent, sweet, salt and bitter taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet, salt and bitter.
उत्पतन	273	9,	*n*, birth, going up.
उत्पतितृ	204	83,	*m*, *f* (*trī*), *n*, jumping up.
उत्पतिष्णु	204	83,	*m*, *f*, *n*, jumping up.
उत्पत्ति	174	35,	*f*, birth.
उत्पल	131	197,	*n*, medicinal plant, Costus, Tamil *kōṣṭam*.
,,	151	91,	*m*, kind of fish.
,,	156	67,	*n*, waterlily.
,,	156	69,	*n*, red waterlily.
उत्पलावर्त	37	66,	*m*, *pl.*, epithet of the Cōla-country.
उत्पश्य	205	107,	*m*, *f* (*ā*), *n*, looking upward.
उत्पाट	184	273,	*m*, fever of the earth (unwholesome state of the earth).
उत्पाटित	209	199,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pulled up, eradicated.
उत्पात	98	380,	*m*, portent, evil omen.
उत्पाद	67	64,	*m*, epithet of a Śarabha.
उत्पादशयन	28	68,	*m*, bird, Jacana, Tringa or Parra Goensis.
उत्पिञ्जल	208	188,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very much confused.
उत्पिब	28	70,	*m*, kind of partridge.
उत्पिश	197	23,	*m*, blackish whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, blackish-white.
उत्प्रास	33	69,	*m*, reviling.
उत्प्रेक्षा	97	348,	*f*, indifference.
उत्फुल्ल	45	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
उत्स	41	13,	*m*, spring, fountain.

	Page	Line	
उत्सङ्ग	110	151,	*m*, fifth part of an elephant's forefoot beneath the *kṣaya*.
,,	178	119,	*m*, lap.
उत्सन्नाग्नि	88	141,	*m*, blameworthy Brāhman who has abandoned his sacred fire.
उत्सर्जन	92	237,	*n*, gift, donation.
उत्सव	88	122,	*m*, festival.
,,	240	22,	*m*, rising of a wish, height, anger, festival.
उत्सादन	273	10,	*n*, height, etc.
उत्साधन	168	225,	*n*, cleaning with perfumes, perfumed soap.
उत्साह	96	333,	*m*, exertion.
,,	142	152,	*m*, highmindedness or heroism, one of the *sthāyi-bhāvas*.
उत्साहा	43	50,	*f*, brass.
उत्सुक	203	60,	*m*, *f* (*ā*), *n*, zealously active.
उत्सृष्ट	57	302,	*m*, sort of Amaranth, Tamil *Kīrai*.
,,	209	202,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abandoned, left.
उत्सेध	239	20,	*m*, body, height.
उदक	154	3,	*n*, water.
उदक्या	174	29,	*f*, woman in her monthly courses.
उदग्र	207	161,	*m*, *f* (*ā*), *n*, overtopping.
उदग्रदत्	109	138,	*m*, elephant with long tusks.
,,	201	17,	*m*, *f* (*ī*), *n*, having protruding teeth.
उदच्	35	16,	*n*, country lying north of the mountain *Nīla*.
,,	208	181,	*ind.*, above, northwards of the quarters of the sky and the earth, subsequent of time ; *m*, *f* (*īcī*), *n*, turned upwards, northern, subsequent.
उदज	194	61,	*m*, driving of cattle.
उदञ्चन	163	110,	*n*, coverlet of a pot.
उदधि	154	20,	*m*, sea.
उदन्त	34	77,	*m*, occurrence.
उदन्या	98	362,	*f*, thirst.
उदन्वत्	154	22,	*m*, sea.
उदपान	154	18,	*m*, *n*, big well.
उदय	41	11,	*m*, name of a mountain.
,,	107	88,	*m*, income.
उदयनीय	90	175,	*m*, ceremony at the end of a sacrifice.
उदयाद्रि	41	11,	*m*, epithet of the mountain Udaya.
उदर	178	133,	*n*, *f* (*ā*), belly.
उदरग्रन्थि	183	259,	*m*, enlargement of the spleen.

	Page	Line	
उदरत्राण	116	307,	*n*, armour for the stomach.
उदरिल	201	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, corpulent, potbellied.
उदर्क	240	23,	*m*, future time, future result.
उदर्चिस्	10	30,	*m*, epithet of Agni.
उदवसित	160	37,	*n*, *f* (*ā*), house.
उदश्वित्	135	299,	*n*, buttermilk churned half with water.
उदात्त	86	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vowel with an acute accent.
,,	254	12,	*m*, *f* (*ā*), *n*, high, with an acute accent.
उदान	240	24,	*m*, navel, snake, one of the vital airs.
उदार	202	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, candid, sincere.
,,	205	112,	*m*, *f* (*ā*), *n*, generous, highminded.
,,	254	8,	*m*, *f* (*ā*), *n*, great, famed, kind, liberal.
उदारक	127	117,	*m*, sort of Panic, Panicum, Tamil *Nāy tinai*.
उदावर्त	184	263,	*m*, obstruction in the anus or rectum causing retention of the excrements.
उदासीन	107	79,	*m*, neutral, prince whose territories lie beyond those of the *mitra*.
उदास्थित	106	53,	*m*, spy in the garb of an ascetic.
,,	266	37,	*m*, gatekeeper, &c.
उदाहार	34	81,	*m*, example.
उदित	254	10,	*m*, *f* (*ā*), *n*, told, risen.
उदीची	17	10,	*f*, north.
उदीचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, northern, subsequent.
उदीच्य	36	44,	*m*, name of a country north-west of Śarāvatī.
उदीर्ण	205	112,	*m*, *f* (*ā*), *n*, generous, highminded.
उदुब्ज	208	180,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having the face turned upwards.
उदुम्बर	38	77,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Sālva in Madhyadēśa.
,,	43	49,	*n*, copper.
,,	47	55,	*m*, glomerous fig tree, Tamil *Atti*.
,,	277	8,	*m*, glomerous fig tree, second layer of timber over a door; *n*, gold *akṣa*, copper.
उदुम्बरा	162	87,	*f*, second layer of timber over a door.
उदूखल	164	130,	*n*, mortar.
उदूढ	207	160,	*m*, *f* (*ā*), *n*, great.
,,	254	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carried, broad.
उद्गत	210	228,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vomited.
उद्गमनीयक	168	240,	*n*, pair of bleached cloth.
उद्गाढ	211	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive.
उद्गातृ	89	157,	*m*, priest of the Sāmavēda, one of the great priests.

	Page	Line	
उद्गार	183	252,	*m*, vomiting.
उद्गाल	183	252,	*m*, vomiting.
उद्गूर्ण	210	227,	*m*, *f* (*ā*), *n*, raised, exerted.
उद्ग्राहित	275	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deposited, bound, seized.
उद्ग्रीव	202	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, haughty, proud.
उद्घ	293	84,	*m*, (at the end of a compound) excellent.
उद्घन	138	69,	*m*, carpenter's working bench.
उद्घाटन	155	42,	*n*, machinery to draw water.
उद्घात	34	82,	*m*, prologue.
,,	110	147,	*m*, part next to the root of an elephant's ear.
,,	161	64,	*m*, upper bedroom.
उद्दंश	151	70,	*m*, bug.
उद्दण्ड	151	91,	*m*, kind of fish.
उद्दाम	12	92,	*m*, epithet of Varuṇa.
,,	212	264,	*m*, *f* (*ā*), *n*, free, licentious.
उद्दाल	49	110,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
,,	139	85,	*m*, wicker basket for catching fish.
उद्द्राव	121	421,	*m*, flight.
उद्धून	91	204,	*m*, wooden swordlike sacrificial instrument for stirring the boiled rice.
उद्धरण	273	11,	*n*, vomited food, pulling out.
उद्धर्ष	88	122,	*m*, festival.
उद्धव	88	122,	*m*, festival.
उद्धान	163	108,	*n*, furnace, fireplace.
,,	250	10,	*n*, arising, fireplace.
उद्धार	123	8,	*m*, debt without interest.
उद्धूम	33	55,	*m*, hot (excited) speech.
उद्धृत	209	199,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pulled up, eradicated.
,,	210	224,	*m*, *f* (*ā*), *n*, drawn, raised from a deep place.
,,	254	9,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abandoned after enjoyment, weighed.
उद्ध्य	156	58,	*m*, river entering the sea on the west.
उद्बन्ध	75	81,	*m*, son of a Khanaka and a Śudra, who may be touched, and who cleans clothes.
उद्बन्धवृषभ	93	244,	*m*, bull which is set at liberty.
उद्बुद्ध	45	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
उद्बाहित	209	199,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pulled up, eradicated.
उद्भव	174	35,	*m*, birth.
उद्भिज्ज	173	2,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sprouting, germinating as *gulma*.

	Page	Line	
उद्भिद्	173	2,	*m, f, n*, sprouting, germinating as *gulma*.
उद्भिद	133	243,	*n*, factitious salt.
,,	154	15,	*m*, natural spring.
,,	173	2,	*m, f* (*ā*), *n*, sprouting, germinating as *gulma*.
उद्भ्रम	194	65,	*m*, anxiety, regret.
उद्यत	210	227,	*m, f* (*ā*), *n*, raised, exerted.
उद्यम	96	333,	*m*, exertion.
,,	194	67,	*m*, effort, perseverance.
उद्यान	45	5,	*n*, garden (of a king).
,,	250	8,	*n*, abbreviation, ascending, garden, use.
उद्युक्त	203	60,	*m, f* (*ā*), *n*, zealously active attempt.
उद्योग	194	49,	*m, n*, effort.
उद्योत	18	31,	*m*, sunray.
उद्र	152	107,	*m*, otter.
उद्रकलाहक	112	201,	*m*, yellow-reddish horse.
उद्वर्तन	168	225,	*n*, cleaning with perfumes, perfumed soap.
उद्वान्त	109	136,	*m*, elephant out of rut.
,,	210	228,	*m, f* (*ā*), *n*, vomited.
उद्वासन	121	428,	*n*, slaughter.
,,	273	10,	*n*, killing, setting free.
उद्वाह	87	109,	*m*, marriage.
उद्वेग	96	334,	*m*, dispassion.
,,	167	212,	*n*, piece of the Areca nut.
,,	194	65,	*m*, anxiety, regret.
उद्वेगकर्तरी	167	215,	*f*, Areca nutcracker.
उन्दुरु	150	62,	*m*, rat.
उन्न	209	213,	*m, f* (*ā*), *n*, wet, moistened.
उन्नत	207	161,	*m, f* (*ā*), *n*, high, tall.
उन्नतनाभिक	201	12,	*m, f* (*ā*), *n*, having an elevated navel.
उन्नतानत	207	166,	*m, f* (*ā*), *n*, uneven, undulating.
उन्नति	194	48,	*f*, height.
उन्नाम	194	48,	*m*, height.
उन्नाल	127	109,	*m*, sort of inferior grain, kind of Paspalum.
उन्निद्र	45	18,	*m, f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
उन्मत्त	51	152,	*m*, Thorn apple, Datura metel, Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.
उन्मादिष्णु	204	81,	*m, f, n*, mad.
उन्मनस्	203	67,	*m, f, n*, regretting.
उन्मन्थ	121	422,	*m*, slaughter.
उन्माथ	139	80,	*m*, snare, trap.

	Page	Line	
उन्माद	97	354,	*m*, madness.
उन्मान	190	111,	*n*, measure of two *sēhikās*.
उन्मिषित	45	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
उन्मीलन	143	180,	*n*, opening the eyes.
उन्मीलित	45	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
उन्मुख	205	107,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, looking upwards.
"	208	180,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, having the face turned upwards.
उन्मूलित	209	199,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pulled up, eradicated.
उन्मेष	143	180,	*m*, opening the eyes.
उप	285	35,	*ind.*, expressing much, near, less.
उपकण्ठ	114	240,	*m*, *f* (*ā*), *n*, repeated jumping of a horse with all four feet as if in anger.
"	212	282,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate ; *n*, proximity.
उपकर्या	161	59,	*f*, king's house.
उपकल्प	92	225,	*m*, secondary Vedic precept.
उपकार	193	44,	*m*, help, assistance.
उपकारिका	161	59,	*f*, king's house.
उपकार्या	161	59,	*f*, king's house.
उपकुञ्चिका	130	169,	*f*, black Cumin, Nigella indica, Tamil *Karum jīrakam*.
"	130	174,	*f*, small Cardamom, Tamil *Ciru Ēlam*.
उपकुर्वाण	83	15,	*m*, Brahmacārin who lives in the house of his parents.
उपकुल्या	129	153,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippali*.
उपक्रम	34	82,	*m*, prologue.
"	85	50,	*m*, deliberate commencement.
"	193	29,	*m*, commencement.
"	266	35,	*m*, physicking, deceit, commencement.
उपक्रिया	193	44,	*f*, help, assistance.
उपक्रोश	99	386,	*m*, censure, aversion.
उपखिल	85	66,	*n*, additional hymn of the *khila*, one of the five constituent parts of the Veda.
उपगूहन	172	338,	*n*, embracing.
उपग्रह	266	36,	*m*, prisoner, taking, appeasing.
उपग्राह्य	107	90,	*n*, present.
उपघ्न	159	23,	*n*, contiguous support.
उपचर्या	184	277,	*f*, physicking.
उपचार	266	33,	*m*, service, present.
उपचित	210	216,	*m*, *f* (*ā*), *n*, anointed, plastered.
"	205	113,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thriving.

	Page	Line	
उपचित्रा	54	226,	*f*, Musalī, Anthericum tuberosum, Tamil *Eli āl.*
उपच्छन्दन	32	46,	*n*, persuading by giving presents.
उपजाप	105	26,	*m*, disunion.
उपजिह्विका	151	75,	*f*, white-ant.
उपजोषम्	288	34,	*ind.*, expressing happiness.
उपज्ञा	85	49,	*f*, self-taught knowledge, primitive knowledge.
उपताप	266	37,	*m*, illness, heat.
उपत्यका	41	18,	*f*, land at the foot of a mountain.
उपत्रिंश	189	70,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *pl.*, nearly thirty (Bahuvrīhi compound).
उपदंश	140	104,	*m*, eating at drinking time what produces thirst.
,,	165	171,	*m*, eating at eating time what excites thirst.
,,	184	263,	*m*, swelling of the penis.
उपदा	107	90,	*f*, present.
उपदीका	151	75,	*f*, white-ant.
उपदेहिका	151	75,	*f*, white-ant.
उपद्रव	98	380,	*m*, portent, evil omen.
उपद्रष्टृ	89	162,	*m*, one who assists at a sacrifice.
उपधा	99	390,	*f*, deceit.
,,	247	6,	*f*, good examination.
उपधान	172	333,	*n*, pillow.
उपनत	209	208,	*m*, *f* (*ā*), *n*, approached.
उपनय	83	13,	*m*, investiture, a *Saṁskāra.*
उपनाय	83	13,	*m*, investiture, a *Saṁskāra.*
उपनाह	145	241,	*m*, tie of the lute, or the lower part of the tail-piece where the wires are fixed.
,,	266	34,	*m*, enmity, tie of the lute, or the lower part of the tail-piece where the wires are fixed.
उपनिधि	124	24,	*m*, deposit.
उपनिमन्त्रण	90	185,	*n*, singing the two Sāmas, *Śyaitana* and *Audhasa.*
उपनिवेशिनी	23	150,	*f*, fifteenth day of the first (*Śukla*) *pakṣa* of Jyeṣṭha.
उपनिषद्	271	6,	*f*, secret doctrine, virtue, Vedanta.
उपन्यास	34	81,	*m*, introduction, preface.
उपपति	176	76,	*m*, paramour.
उपप्राप्त	209	208,	*m*, *f* (*ā*), *n*, approached.
उपप्लव	19	60,	*m*, eclipse.
,,	98	380,	*m*, portent, evil omen.
उपबर्ह	172	333,	*n*, pillow.

	Page	Line	
उपबर्हण	172	333,	*n*, pillow.
उपभृत्	91	199,	*f*, sacrificial wooden round-shaped ladle.
उपमन्त्रण	33	47,	*n*, secret persuasion.
उपमा	211	243,	(at the end of a compound); *m*, *f* (*ā*), *n*, like.
उपमान	137	42,	*n*, statue, picture.
,,	290	34,	*n*, resemblance, simile.
उपयम	87	109,	*m*, marriage.
उपयाम	87	108,	*m*, marriage.
उपयोग	194	50,	*m*, doing something with an object in view.
उपरक्त	19	59,	*m*, eclipsed sun or moon.
,,	206	136,	*m*, *f* (*ā*), *n*, afflicted with misfortune.
उपरक्षण	108	117,	*n*, sentry, guard.
उपरति	195	72,	*f*, stopping, ceasing.
उपरथ्या	160	31,	*f*, small street.
उपरमण	195	72,	*n*, stopping, ceasing.
उपराग	19	60,	*m*, eclipse.
उपराम	195	72,	*m*, stopping.
उपरि	288	37,	*ind.*, above.
उपरिष्टात्	288	37,	*ind.*, above.
उपरिस्थूणा	162	82,	*f*, small pillar above the wooden beam.
उपल	41	16,	*m*, stone, rock.
,,	258	34,	*m*, *n*, stone, gem ; *f* (*ā*), gravel, upper (smaller) millstone.
उपलब्धि	96	327,	*f*, perception, knowledge.
,,	271	7,	*f*, human intellect, obtaining knowledge.
उपलम्भ	193	38,	*m*, apprehension.
उपलवण	133	252,	*m*, common name of three alkalis.
उपला	172	325,	*f*, upper millstone.
उपलिङ्ग	98	379,	*n*, portent, evil omen.
उपवन	45	4,	*n*, artificial grove.
उपवर्ण	72	4,	*m*, mixed caste.
उपवर्तन	108	97,	*n*, country with more than 100 villages.
,,	113	222,	*n*, place where a horse rolls.
उपवर्ष	95	308,	*m*, epithet of Halabhūti.
उपवसथ	159	3,	*m*, village.
उपवस्तु	95	287,	*m*, fasting.
उपवास	95	287,	*m*, fasting.
उपविंश	189	70,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *pl.*, nearly twenty (Bahuvrīhi compound).
उपविषा	130	179,	*f*, Atis, Betula, Tamil *Ativiḍayam*.

	Page	Line	
उपविष्कर	160	33,	*n*, high street.
उपविष्ट	201	19,	*m*, *f* (*ā*), *n*, seated.
उपवीत	84	40,	*n*, Brahmanic thread over the left shoulder and under the right arm.
,,	274	33,	*n*, Brahmanical thread, upper garment.
उपवेद	85	60,	*m*, subordinate Vēda, attached to each of the four Vēdas.
उपवेश	193	28,	*m*, sitting.
उपवैणव	22	134,	*n*, three divisions of a day.
उपशल्यक	159	22,	*n*, space near a village.
उपशाय	172	335,	*m*, lying near another.
उपश्रुत	209	212,	*m*, *f* (*ā*), *n*, promised.
उपसंव्यान	168	242,	*n*, lower garment.
उपसंहार	193	36,	*m*, collection, assemblage.
उपसङ्ग्रहण	86	79,	*n*, respectful salutation by clasping with the hands the feet of a person.
उपसन्न	209	208,	*m*, *f* (*ā*), *n*, approached.
उपसम्पन्न	122	439,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dead, having expired.
,,	166	187,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dressed.
,,	279	51,	*n*, end, *m*, *f* (*ā*), *n*, dead, obtained, well prepared.
उपसम्भाषण	32	46,	*n*, friendly speech.
उपसर्ग	98	380,	*m*, portent, evil omen.
उपसर्जन	206	128,	*n*, not principal, subordinate.
उपसर्या	68	92,	*f*, cow fit for a bull.
उपस्कर	166	180,	*m*, condiment.
उपस्करमस्ख-लिनी	108	107,	*f*, uneven ground filled with slimy matter.
उपस्करव्रत	95	296,	*n*, penance of drinking the juice of the Brahmasuvarcalā and of fasting the next day.
उपस्थ	91	206,	*m*, two sacrificial posts on both sides of the fire.
,,	178	119,	*m*, lap.
,,	178	123,	*m*, *n*, organ of generation of both sexes.
उपस्थान	193	41,	*n*, meeting.
उपस्थित	209	208,	*m*, *f* (*ā*), *n*, approached.
उपस्पर्श	168	226,	*m*, bathing.
,,	266	38,	*m*, bathing, sipping water.
उपस्पर्शन	274	27,	*n*, touching, bathing, sipping water.
उपहासित	142	167,	*n*, laughter with bent head and body.

	Page	Line	
उपहार	107	90,	*m*, present.
उपहालक	37	65,	*m*, *pl.*, epithet of the Kuntala country.
उपह्वर	273	9,	*n*, lonely place, nearness.
उपांशु	90	184,	*m*, speaking without making a noise.
,,	286	63,	*ind.*, secretly, in a whisper.
उपाग्र	206	128,	*m*, *f* (*ā*), *n*, not principal, subordinate.
उपात्यय	92	228,	*m*, delay, waste of time.
उपादान	193	35,	*n*, taking.
उपाधि	239	21,	*m*, thought about charity, one who is engaged in family affairs.
उपाध्याय	84	44,	*m*, teacher.
,,	293	85,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), teacher.
उपाध्याया	174	46,	*f*, female teacher.
उपाध्यायानी	174	43,	*f*, wife of a teacher.
उपाध्यायी	174	43,	*f*, wife of a teacher.
,,	174	46,	*f*, female teacher.
उपानह्	172	324,	*f*, shoe.
उपान्त	212	283,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate ; *n*, proximity.
उपायन	107	90,	*n*, present.
उपालम्भ	33	69,	*m*, reviling.
उपावृत्त	112	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, horse rolling itself.
उपासङ्ग	118	356,	*m*, quiver.
उपासन	120	389,	*n*, archery.
उपासना	86	75,	*f*, service to venerable persons.
उपासित	209	209,	*m*, *f* (*ā*), *n*, served, adored.
उपाहित	11	65,	*m*, meteor.
उपेक्षा	105	25,	*f*, neglect, disdain.
उपेन्द्र	4	37,	*m*, another name of the Vamana incarnation.
उपोढ	254	12,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, carried.
उपोदिका	57	287,	*f*, kind of potherb, Tamil *Kottu valai*.
उपोद्घात	34	81,	*m*, example, illustrative introduction.
उप्तकृष्ट	124	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ploughed after sowing.
उभयद्युः	287	17,	*ind.*, on both days.
उभयेद्युः	287	17,	*ind.*, on both days.
उमा	7	115,	*f*, epithet of Parvatī.
,,	126	90,	*f*, linseed, Linum usitatissimum, Tamil *Kāśai*.
उमापति	6	90,	*m*, epithet of Śiva.
उमासुत	7	108,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
उम्बुरा	162	87,	*f*, second layer of timber over a door.
उम्य	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *umā*.

	Page	Line	
उरग	148	9,	*m*, serpent, snake.
उरगाशन	6	73,	*m*, epithet of Garuḍa.
उरण	70	128,	*m*, ram.
उरभ्र	70	128,	*m*, ram.
उररी	285	34,	*ind.*, expressing expansion, agreement.
उरस्	178	135,	*n*, chest, bosom.
,,	224	6,	*n*, chest, best.
उरसिल	116	301,	*m*, *f* (*ā*), *n*, broad-chested.
उरस्य	176	89,	*m*, legitimate son.
उरस्वत्	116	301,	*m*, *f* (*ī*), *n*, broad-chested.
उरस्सूत्रिका	170	274,	*f*, pearl necklace reaching below the breast.
उराह	112	202,	*m*, slightly pale horse with two black legs.
उरु	207	159,	*m*, *f* (*u*, *vī*), *n*, wide, extended.
उरुक्रम	4	38,	*m*, another name of the Trivikrama incarnation.
उरुवल्ली	58	327,	*f*, momordica charantia, Tamil *Pākal*.
उर्वरा	35	8,	*f*, earth.
,,	124	34,	*f*, field fertile with every crop.
उर्वारु	58	333,	*f*, kind of Momordica, Tamil *Kakkari*.
,,	59	343,	*m*, kind of cucumber, Tamil *Kumaṭṭi*.
उर्वी	35	1,	*f*, earth.
उलङ्कूल	151	73,	*m*, big black ant.
उलन्द	6	91,	*m*, epithet of Śiva.
उलप	45	13,	*m*, spreading creeper.
,,	64	458,	*m*, kind of sacrificial grass.
उलुम्ब	164	140,	*n*, coarse ground meal.
उलूक	27	43,	*m*, hooting owl.
उलूकचेटी	27	42,	*f*, owl.
उलूकारि	27	31,	*m*, crow.
उलूखल	84	38,	*m*, Udumbara stick.
,,	164	130,	*n*, mortar.
,,	178	139,	*n*, shoulderjoint, hipjoint.
उलूखली	113	221,	*f*, hole in the tooth of a horse.
उलूलु	87	113,	*m*, marriage music.
उल्का	11	63,	*f*, firebrand.
उल्ब	174	36,	*n*, womb.
उल्बण	196	17,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	212	267,	*m*, *f* (*ā*), *n*, apparent, evident.
,,	212	274,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fierce, hot.
उल्बणक	142	164,	*n*, horripilation.

	Page	Line	
उल्बस्थूणा	162	78,	*f*, temporary pillar for support.
उल्मुक	11	63,	*n*, firebrand.
उल्लसनक	142	164,	*n*, horripilation.
उल्लाघ	184	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, recovered from illness.
उल्लाप	33	58,	*m*, speech with change of voice indicating doubt.
उल्लिखित	275	10,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lined with streaks, connected, made thin.
उल्लु	62	415,	*m*, esculent root, Arum campanulatum, Tamil *Karaṇai*.
उल्लूक	64	458,	*m*, kind of sacrificial grass.
उल्लेखनीय	48	84,	*m*, kind of clearing nut (Strychnos potatorum), Tamil *Tēṭṭa maram*.
उल्लोच	168	246,	*m*, awning.
उल्लोल	155	28,	*m*, big wave.
उशनस्	19	68,	*m*, epithet of Śukra.
उशि	230	16,	*m*, fire; *m*, *n*, root of the Viraṇa grass, *Ilāmiccai vēr*.
उशीर	64	461,	*m*, *n*, root of the Viraṇa, grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
उष	22	135,	*m*, morning dawn.
उषण	129	157,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Mulaku*.
उषर्बुध	10	29,	*m*, epithet of Agni.
उषस्	22	137,	*f*, *n*, morning dawn.
,,	230	16,	*f*, *n*, morning, morning and evening dawn.
उषा	21	114,	*f*, night.
,,	68	82,	*f*, cow.
,,	287	21,	*ind.*, at morning dawn.
उषापति	5	58,	*m*, epithet of Aniruddha.
उषित	254	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, standing, burnt.
उष्ट्र	70	133,	*m*, camel.
उष्ट्रग्रीवक	183	261,	*m*, fistula in the arms caused by bile.
उष्ट्रधूम्रपुच्छिका	55	252,	*f*, Tragia involucrata, Tamil *Kañkaḍai*.
उष्ट्रिका	163	121,	*f*, earthen camel shaped vessel for Kāñcika (Kañji).
उष्ण	24	176,	*m*, epithet of the grīṣma season.
,,	49	112,	*m*, Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Muruṅgai*.
,,	196	14,	*n*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	230	15,	*m*, fire; *m*, *f* (*ā*), *n*, able.
उष्णक	205	108,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, clever.
उष्णवीर्य	152	108,	*m*, Gangetic porpoise, Delphinus Gangeticus.
उष्णागम	24	176,	*m*, epithet of the Grīṣma season.

	Page	Line	
उष्णिका	165	159,	*f*, rice gruel.
उष्णीष	168	247,	*m*, *n*, headcloth.
,,	169	270,	*n*, crest ornament.
,,	180	170,	*n*, head.
उस्र	18	32,	*m*, sunray.
,,	230	17,	*m*, ray, *f*, (*ā*) cow.
उस्रा	68	83,	*f*, cow.
ऊक	26	6,	*m*, bird.
ऊख	178	129,	*m*, buttock.
ऊत	154	7,	*n*, dirty water.
,,	209	200,	*m*, *f* (*ā*), *n*, preserved, cured, guarded.
,,	210	223,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woven.
ऊति	220	10,	*f*, sewing, protection.
ऊधस्	69	102,	*n*, udder.
ऊधस्य	135	291,	*n*, milk.
ऊन	208	172,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deficient.
ऊम्	288	28,	*ind.*, expressing anger.
ऊम	214	16,	*m*, sky, name of a town.
ऊररी	285	34,	*ind.*, expressing expansion, agreement.
ऊरव्य	123	1,	*m*, Vaiśya.
ऊरी	285	34,	*ind.*, expressing expansion, agreement.
ऊरु	177	118,	*m*, *f*, thigh.
,,	291	52,	*m*, *f*, thigh.
ऊरुज	123	1,	*m*, Vaiśya.
ऊरुपर्वन्	177	117,	*n*, knee.
ऊरुमूल	177	118,	*n*, groin.
ऊर्ज्	272	36,	*f*, effort, juice of cooked rice.
ऊर्ज	214	17,	*m*, exertion, name of the month Kārttika.
ऊर्जस्वल	116	301,	*m*, *f* (*ā*), *n*, broad-chested.
ऊर्जस्विन्	116	301,	*m*, *f* (*ī*), *n*, broad-chested.
ऊर्जित	116	301,	*m*, *f* (*ā*), *n*, broad-chested.
ऊर्णनाभ	150	68,	*m*, spider.
ऊर्णवाहि	150	69,	*m*, spider.
ऊर्णा	71	149,	*f*, wool of animals.
,,	138	66,	*f*, vegetable fibre.
,,	220	11,	*f*, curl in the middle of the brow, thread, wool of sheep, &c.
ऊर्णायु	240	25.	*m*, spider, sheep, cloth made of sheep wool.

	Page	Line	
ऊर्णावहि	150	69,	*m*, spider.
ऊर्ध्वक	146	258,	*m*, small drum beaten at the top.
ऊर्ध्वजानुक	201	19,	*m*, *f* (*ā*), *n*, longshanked.
ऊर्ध्वज्ञु	201	19,	*m*, *f*, *n*, longshanked.
ऊर्ध्वधन्वन्	9	6,	*m*, epithet of Indra.
ऊर्ध्वनापित	77	134,	*m*, Kumbhakāra, who shaves the upper body of men during their impurity caused by birth, death, &c.
ऊर्ध्वमूल	64	458,	*m*, kind of sacrificial grass.
ऊर्ध्वलोक	3	1,	*m*, heaven.
ऊर्ध्वसूचिका	162	95,	*f*, upper iron bolt or pin of a door.
ऊर्ध्वा	17	11,	*f*, upward-region (zenith).
ऊर्मि	155	28,	*m*, *f*, big wave.
ऊर्मिका	170	288,	*f*, fingerring.
ऊर्मिमत्	211	246,	*m*, *f* (*ī*), *n*, crooked.
ऊर्मिला	86	90,	*f*, woman who has left her husband.
ऊवध्य	100	409,	*n*, fast, breath through the air.
ऊष	125	49,	*m*, salt soil.
,,	133	245,	*n*, salt from saline soil.
,,	198	56,	*m*, pungent and sweet taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, pungent and sweet.
ऊषण	129	150,	*n*, dry ginger, Tamil *Śukku*.
,,	198	52,	*m*, pungency; *m*, *f* (*ā*), *n*, pungent.
ऊषणा	129	152,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippali*.
ऊषर	124	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having saline soil.
ऊषरज	133	245,	*n*, salt from saline soil.
ऊषवत्	124	36,	*m*, *f* (*ī*), *n*, having saline soil.
ऊष्मक	24	175,	*m*, epithet of the Grīṣma-season.
ऊष्मन्	24	176,	*m*, epithet of the Grīṣma-season.
,,	86	72,	*m*, sibilant (*ś*, *ṣ*, *s*, *h*).
,,	214	17,	*m*, summer, heat, hot vapour.
ऊह	97	350,	*m*, *f* (*ā*), reasoning founded on logic.
ऊहन	97	350,	*n*, *f* (*ā*), reasoning founded on logic.

ऋ	272	35,	*f*, heaven, Aditi.
ऋक्ष	50	137,	*m*, Bignonia Indica, Tamil *Peru vakai*.
,,	65	13,	*m*, bear.
,,	191	120,	*n*, weight of ten tulās.
,,	230	17,	*n*, passion; *m*, *f* (*ā*), *n*, hairless.
ऋक्षगन्धिका	61	392,	*f*, white liquorice, Tamil *Vel irali*.

	Page	Line	
ऋक्षर	240	27,	*m*, water place, priest.
ऋच्	85	52,	*f*, Ṛgvēda.
ऋचीष	163	113,	*n*, seether or boiler.
ऋजु	211	247,	*m*, *f* (*u*, *vī*), *n*, straight.
,,	228	4,	*m*, *f* (*u*, *vī*), *n*, having no birth, &c.
ऋण	123	7,	*n*, debt.
ऋत	123	5,	*n*, gleaning and collecting ears of corn.
,,	196	5,	*m*, *f* (*ā*), *n*, true ; *n*, truth.
,,	224	6,	*n*, truth, gleaning corn.
ऋति	99	386,	*f*, censure, aversion.
ऋतु	24	172,	*m*, season of two months.
,,	174	31,	*m*, menstrual fluid.
ऋतुमती	174	30,	*f*, woman in her monthly courses.
ऋते	287	8,	*ind.*, without, except.
ऋत्विज्	89	155,	*m*, priest.
,,	293	88,	*m*, priest.
ऋद्ध	128	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stored as grain, peas.
ऋभु	3	5,	*m*, deity.
ऋभुक्षिन्	9	8,	*m*, epithet of Indra.
ऋश्य	66	28,	*m*, deer with small horns resembling the red deer.
ऋश्यकेतु	5	58,	*m*, epithet of Aniruddha.
ऋश्यप्रोक्ता	130	186,	*f*, medicinal plant, *Ṛddhi*.
,,	271	8,	*f*, Śatāvarī (Asparagus racemosus), Kaṇḍūrā plant, Atibalā plant, Ṛddhi plant.
ऋषणी	55	247,	*f*, name of a plant, Tamil *Tumbil*.
ऋषभ	112	194,	*m*, bad horse with a curl on the hump like a bull.
,,	146	263,	*m*, one of the seven svaras, like the voice of a Cātaka.
,,	240	26,	*m*, best, wild elephant, hole of the ear, one of the *svaras* (tones), bull, tail of a crocodile.
ऋषभा	87	102,	*f*, masculine (bullish looking) girl unfit for marriage.
ऋषभी	55	257,	*f*, Kawatch, Dolichos pruriens, Carpopogon pruriens, Tamil *Pūnai kāñjōri*.
ऋषि	5	59,	*m*, *dual*, name of Naranārāyaṇa.
,,	95	300,	*m*, sage.
,,	130	187,	*f*, medicinal plant, Ṛddhi.
,,	214	18,	*m*, Vēda, sage, old in knowledge, naked mendicant.
ऋष्टि	117	315,	*m*, *f*, sword.

	Page	Line	
एक	188	49,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one (from 1 to 18 the cardinal numbers are used as adjectives).
,,	228	5,	*m*, *f* (*ā*), *n*, principal, other, single.
एककुण्डल	269	101,	*m*, Ādiśeṣa, Kubēra.
एकग	211	256,	*m*, *f* (*ā*), *n*, closely attentive to one object.
एकगुरु	85	47,	*m*, student who reads under the same teacher, fellow student.
एकग्रन्थ	85	65,	*m*, aggregate of 32 letters.
एकतान	211	257,	*m*, *f* (*ā*), *n*, closely attentive to one object.
एकतीर्थिन्	85	47,	*m*, student who reads under the same teacher, fellow student.
एकदन्त	7	106,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
एकदा	287	11,	*ind.*, at the same time.
एकदृश्	202	25,	*m*, *f*, *n*, one-eyed.
एकदेश	177	110,	*m*, portion of a limb.
एकधुर	69	116,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fit for one special burden only.
एकधुरीण	69	116,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fit for one special burden only.
एकपक्षाति	22	138,	*f*, the first day of a pakṣa.
एकपटलमाली	60	369,	*f*, sort of jasmine, Tamil *Oraḍukku mallikai*.
एकपद	192	12,	*n*, the same moment.
एकपदी	39	97,	*f*, path.
एकपर्णा	8	122,	*f*, epithet of Pārvatī.
एकपाटला	8	121,	*f*, epithet of Pārvatī.
एकपिङ्ग	13	115,	*m*, epithet of Kubēra.
एकरूप	207	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, immovable, uniform.
एकवर्ण	72	5,	*m*, person belonging to the same caste.
एकविंश / एकविंशतितम	187	43,	*m*, *f* (*ī*), *n*, twenty-first.
एकशततम	187	45,	*m*, *f* (*ī*), *n*, hundred and first.
एकसर्ग	211	256,	*m*, *f* (*ā*), *n*, closely attentive to one object.
एकहायनी	68	90,	*f*, one year old cow.
एकाक्ष	27	29,	*m*, crow.
एकाग्नि	89	145,	*m*, Brāhman who possesses only the domestic (*Aupāsana*) fire.
एकाग्र	211	256,	*m*, *f* (*ā*), *n*, closely attentive to one object.
एकाङ्ग	19	64,	*m*, epithet of Budha.
एकाङ्गग्रह	184	267,	*m*, paralysis.
एकाङ्कुल	183	239,	*n*, urine.
एकादश	187	42,	*m*, *f* (*ī*), *n*, eleventh.
एकादशी	145	235,	*f*, lute with eleven strings.
एकान्त	210	238,	*m*, *f* (*ā*), *n*, solitary, desolate, private.

	Page	Line	
एकान्त	211	257,	*m*, *f* (*ā*), *n*, closely attentive to one object.
,,	212	263,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, intense, excessive.
एकान्तरितिन्	94	269,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who fasts or eats every second day.
एकान्तरिन्	94	269,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, one who fasts or eats every second day.
एकायन	211	256,	*m*, *f* (*ā*), *n*, closely attentive to one object.
एकायनगत	211	257,	*m*, *f* (*ā*), *n*, closely attentive to one object.
एकावली	170	282,	*f*, pearl-chain consisting of one string.
एकाष्ठील	61	387,	*m*, white swallow wort, Æschynomene grandiflora; Sesbena grandiflora, Tamil *Kokku mandārai*.
एकाष्ठीला	55	260,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Paṅgampāḻai*.
एकाह	90	168,	*m*, sacrifice of one day which is performed with three *savanas* (with morning, noon, and evening *hōma*).
एजन	143	177,	*n*, tremor.
एड	202	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deaf.
एडक	70	128,	*m*, ram.
एडगज	58	315,	*m*, Cassia tora and Cassia alata, Tamil *Takarai*.
एडमूक	202	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deaf and dumb.
एडूक	161	73,	*n*, wall built with bones.
एण	66	24,	*m*, black-spotted antelope.
एणीकृत	32	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, re-echoed.
एत	197	45,	*m*, variegated colour, *m*, *f* (*tā*, *nī*), *n*, variegated coloured.
एतन	100	408,	*m*, breathing out, sigh.
एतर्हि	287	9,	*ind.*, now.
एतश	83	1,	*m*, Brāhman.
एतावतिथ	187	39,	*m*, *f* (*ī*), *n*, so manyeth.
एतिन्	100	409,	*m*, slow firm breathing.
एत्थाल	151	87,	*m*, kind of fish, Cyprinus rohita.
एध	91	191,	*m*, sacrificial firewood.
एधस्	91	192,	*n*, that which increases fire, as *āla*.
एधित	210	231,	*m*, *f* (*ā*), *n*, grown.
एनस्	107	93,	*n*, fault, mistake.
,,	274	31,	*n*, sin, fault.
एरका	64	466,	*f*, kind of coarse grass, Tamil *Pē pul*.
एरण्ड	50	128,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil, *Āmaṇakku*.
एलक	48	72,	*m*, orange tree.

	Page	Line	
एला	53	205,	*f*, sort of egg plant, brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kudirai kattiri*.
,,	130	173,	*f*, large cardamom, Alpinia cardamomum, Tamil *Nārtai*.
एलारसालक	198	72,	*m*, astringent, pungent, bitter taste; *m*, *f* (*ikā*), *n*, astringent, pungent and bitter.
एलावालुक	130	190,	*n*, name of a perfume.
एव	285	36,	*ind.*, expressing equality, emphasis, filling up the metre.
,,	288	30,	*ind.*, like, as.
एवम्	285	37,	*ind.*, expressing equality, assent.
,,	288	30,	*ind.*, like, as.
,,	288	34,	*ind.*, yes.
एषण	119	360,	*m*, iron arrow.
एषणा	127	99,	*f*, coriander, Tamil *Kottu mali*.
एषणिका	137	37,	*f*, goldsmith's scales.
एषमः	287	20,	*ind.*, this year.
ऐ	284	4,	*ind.*, interjection indicating distress, anger, presence, nearness.
ऐकागारिक	140	110,	*m*, robber, thief.
ऐंगुद	46	43,	*n*, fruit of the Iṅgudi or soap-nut tree.
ऐतिह्य	34	76,	*n*, old tradition.
ऐन्द्र	90	171,	*m*, common name of the sacrifices.
ऐन्द्रलुप्तिक	185	293,	*m*, *f* (ī), *n*, bald headed.
ऐन्द्रि	27	34,	*m*, black crow.
ऐन्द्री	8	128,	*f*, one of the seven mothers.
,,	17	7,	*f*, eastern quarter.
,,	59	344,	*f*, big cucumber, Tamil *Peruṅ kumaṭṭi*.
ऐरावण	10	24,	*m*, epithet of Airāvata.
ऐरावत	10	23,	*m*, Indra's elephant.
,,	17	15,	*m*, elephant of the eastern quarter.
,,	21	98,	*n*, position of the Dēvayāna.
,,	25	6,	*n*, the unbent bow of Indra.
,,	132	229,	*n*, red sandalwood.
ऐरावती	20	92,	*f*, third of the nine vīthis beginning with *Punarvasu*.
,,	25	9,	*f*, lightning, peculiar llghtning.
ऐरुक	90	176,	*n*, preparation of the Purōḍāśa.
ऐरुण्डक	162	86,	*m*, second layer of the timber over a door.

	Page	Line	
ऐलबिल	13	111,	*m*, epithet of Kubēra.
ऐलेय	130	190,	*n*, perfume, Tamil *Vālmiḻaku*.
ऐश्वर	39	115,	*n*, distance of 96 inches.
,,	145	219,	*n*. song accompanied by a stringed instrument.
ऐश्वर्य	7	94,	*n*, (supremacy), quality of Śiva.
,,	280	68,	*n*, superhuman power manifested in eight kinds, as in *aṇiman* to become as small as an atom, &c., good fortune.
ऐह	58	329,	*m*, big species of Momordica mixta, Tamil *Peru veḻḻēri*.
ओकस्	160	38,	*n*, house.
,,	224	7,	*n*, house, hermitage.
ओघ	146	245,	*m*, quick time (*drutalaya*).
,,	156	59,	*m*, cascade.
,,	214	19,	*m*, series, current of water, collection.
ओङ्कार	102	466,	*m*, name of the sacred syllable *ōm*.
ओज	188	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, uneven.
ओजस्	224	7,	*n*, prop, strength.
ओजस्विन्	116	302,	*m*, *f* (*ī*), *n*, strong.
ओड्रपुष्प	297	22,	*n*, *see* रुद्रपुष्प, 61, 389.
ओड्डित	83	10,	*n*, clean shaving of the head.
ओत	137	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woven, sewn with the thread across.
ओतु	70	142,	*m*, cat.
ओदन	165	151,	*m*, *n*, boiled rice.
ओम्	284	5,	*ind.*, interjection expressing (Para)Brahman, assent.
ओराल	197	40,	*m*, blackish-yellowness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, blackish-yellow.
ओलक	57	302,	*m*, species of Amaranth, Tamil *Kīrai*.
,,	199	86,	*m*, mixture of five of the six flavours, except sweet ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, sour, salt, pungent, bitter and astringent.
,,	199	88,	*m*, mixture of five of the six flavours except pungent ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, sweet, sour, salt, bitter and astringent.
,,	199	88,	*m*, mixture of five of the six flavours except bitter ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, sweet, sour, salt, pungent and astringent.
ओलहन्	126	87,	*m*, kind of pea.
ओषक	108	112,	*n*, discontented army.
ओषधि	45	12,	*f*, annual plant.

	Page	Line	
ओषधि	129	149,	*f*, herb, medicinal plant.
ओषधीश	19	50,	*m*, moon.
ओष्ठ	180	174,	*m*, upper lip.
ओष्ठ्य	210	234,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to the lips, labial.
ओष्ण	196	18,	*n*, warmth, *m*, *f* (*ā*), *n*, warm.
ओसर	130	167,	*m*, kind of small cumin, Cuminum cyminum.
ओहार	152	99,	*m*, tortoise.
औक्षक	186	19,	*n*, multitude of oxen.
औजस	42	35,	*n*, gold.
औत्सुक्य	97	356,	*n*, longing.
औदनिक	166	185,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cook.
औदर	165	164,	*m*, sour gruel.
औदरिक	205	101,	*m*, *f* (*ī*), *n*, shamelessly voracious.
औदुम्बर	93	250,	*m*, Vānaprastha who has collected forest food for six months.
औदुम्बरायण	83	16,	*m*, married Brāhman.
औद्दालक	134	271,	*n*, kind of honey.
औपगवक	186	13,	*n*, multitude of the descendants of Upagu.
औपयिक	209	206,	*m*, *f* (*ī*), *n*, right, fit, proper.
औपरोधिक	84	37,	*m*, Pilu stick.
औपवाह्य	109	137,	*m*, elephant who carries a king.
औत्तिका	144	212,	*f*, eldest sister in the play.
औमीन	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *umā*.
औरभ्र	169	258,	*m*, blanket of sheep wool.
औरभ्रक	186	19,	*n*, multitude of rams.
औरस	176	89,	*m*, legitimate son.
और्ध्वरथ्यक	84	33,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, begging.
और्व	10	41,	*m*, sub-marine fire.
और्वव्रतिन्	94	270,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one whose only food is water.
और्वशेय	95	302,	*m*, epithet of Agastya.
औलूक	94	263,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who lies near a portable fire-place.
औशीर	187	33,	*n*, bed and seat.
,,	250	10,	*n*, stick, chowry.
औषध	129	149,	*n*, drug, medicament.
,,	184	281,	*n*, medicine.
औष्ट्रक	186	19,	*n*, multitude of camels.
औष्णिह	85	68,	*n*, Vedic metre.

	Page	Line	
क	3	13,	*m*, Brahman.
,,	154	3,	*n*, water.
,,	280	72,	*m*, mind, soul, sun, intellect, Brahman, wind; *n*, head, happiness, water.
कंवि	172	326,	*f*, ladle, spoon.
कंस	190	110,	*n*, two rāśis.
,,	230	21,	*m*, *n*, kind of bell-metal, drinking vessel, metal, measure (of four prasthas).
कंसरिपु	5	51,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.
कंसोत्पल	157	71,	*n*, scentless water-lily.
ककुद्	279	55,	*m*, *f*, best, hump of a bull, sign of a king.
ककुद	110	159,	*n*, penis of an elephant.
,,	279	55,	*m*, *n*, best, hump of a bull, sign of a king.
ककुदावर्त	112	194,	*m*, bad horse with a curl on the hump like a bull.
ककुदिन्	69	107,	*m*, breeding bull.
ककुद्मत्	69	107,	*m*, breeding bull.
ककुद्मती	178	127,	*f*, hip and loins.
ककुभ्	17	4,	*f*, quarter of the compass.
ककुभ	145	239,	*m*, wooden leather-covered vessel of the lute or crooked wooden piece at the end of a lute.
ककुहा	18	41,	*f*, *pl.*, hundred heat-making sunrays.
कक्कोल			*n*, *see* तक्कोल, 131, 210.
कक्खट	196	9,	*m*, hardness; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
कक्खटी	42	25,	*f*, chalk.
कक्ष	169	261,	*m*, cloth which covers the privities of the body.
,,	215	33,	*m*, shrub, object of jealousy, grass.
,,	178	137,	*m*, *f* (*ā*), armpit.
कक्ष्यक	45	2,	*n*, forest.
कक्ष्या	111	167,	*f*, leather girth of an elephant.
,,	169	261,	*f*, cloth which covers the privities of the body and ends at the back.
,,	220	13,	*f*, border of a garment, girth of an elephant, belt, enclosure of a building.
कक्ष्यापट	169	257,	*m*, small piece of a cloth worn by people over the privities.
कङ्क	28	61,	*m*, kind of vulture.
कङ्कट	116	305,	*m*, armour.
कङ्कटीक	6	90,	*m*, epithet of Śiva.
कङ्कण	170	286,	*n*, wrist ornament.
,,	250	21,	*n*, thread on the wrist, &c.

	Page	Line	
कङ्कत	167	223,	*m*, comb.
,,	291	53,	*m*, *f* (ī), comb.
कङ्कपत्त्र	119	361,	*m*, half-iron arrow.
कङ्कमुख	137	34,	*m*, pair of tongs, or nippers.
कङ्काल	182	228,	*m*, *n*, skeleton.
कङ्केलि	48	80,	*m*, name of the Aśōka tree.
कङ्गु	127	110,	*f*, *n*, panic seed, Panicum italicum, Tamil *Tinai*.
कच	73	29,	*m*, son of a Kṣatriya and a Śanakī.
,,	181	194,	*m*, hair.
कचङ्गला	38	84,	*f*, place full of vermin.
कचू	62	416,	*f*, esculent root, Arum colocasia, Tamil *Cēmpu*.
कच्चर	206	132,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foul, dirty.
कच्चित्	285	38,	*ind.*, expressing question, speaking at pleasure.
कच्चोर	61	405,	*n*, kind of zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.
कच्छ	156	63,	*m*, bank bordering on water.
,,	169	261,	*m*, cloth which covers the privities of the body.
,,	215	28,	*m*, side below the armpit, small piece of cloth worn over the privities of the body, bank.
कच्छप	14	120,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra.
,,	152	99,	*m*, tortoise.
कच्छपी	145	238,	*f*, lute of Sarasvatī.
कच्छुदार			*m*, *see* कच्छूदार, 49, 108.
कच्छुर	185	289,	*m*, *f* (*ā*), *n*, scabby person.
कच्छुरा	55	250,	*f*, Fawāsa, Hedysarium alhagi (?), Tamil *Ciru kāñjōri*.
,,	55	258,	*f*, Kawatch, Dolichos (carpopogon) pruriens, Tamil *Pūnai kāñjōri*.
कच्छू	183	246,	*f*, scab.
कच्छूदार	49	108,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
कच्छूरक	54	234,	*m*, Zerumbet or zedvary, Curcuma zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.
कज्जल	171	313,	*n*, lampblack used as collyrium.
कञ्चुक	149	41,	*m*, cast off skin of a snake.
,,	169	255,	*m*, bodice.
,,	240	29,	*m*, skin of a snake, armour, mail.
कञ्चुकिन्	105	45,	*m*, chamberlain.
कञ्ज	157	72,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum, Nymphaea nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
,,	181	195,	*m*, hair.

	Page	Line	
कञ्जल	157	71,	*n*, scentless water-lily.
कट	110	149,	*m*, temple of an elephant.
,,	122	432,	*m*, bier, hearse.
,,	129	150,	*n*, dry ginger, Tamil *Cukku*.
,,	149	45,	*m*, poison, identical with Kālakūṭa.
,,	160	24,	*m*, contiguous ground.
,,	172	331,	*m*, mat.
,,	178	130,	*m*, hollow above the hip or loins.
,,	231	36,	*m*, hip and loins, mat, temple of an elephant, vehicle for a dead person, dead person; *m*, *f* (*ā*), *n*, swift.
,,	291	54,	*m*, *f* (ī), hip.
कटक	41	15,	*m*, *n*, ridge of a mountain.
,,	159	8,	*m*, *n*, royal residence, capital.
,,	170	287,	*m*, *n*, bracelet.
,,	259	61,	*m*, *n*, army, &c.
कटकट	132	238,	*n*, seasalt.
कटकार	73	33,	*m*, illegitimate son of a Vaiśya and a Śūdra.
,,	78	152,	*m*, straw-mat maker.
कटकर्मन्	73	34,	*m*, illegitimate son of a Vaiśya and a Śūdra, straw-mat maker.
कटकी	160	48,	*f*, oil mill.
कटङ्कटेरी	62	426,	*f*, Daru haldi, Amonum xanthorrhizon, Cuccuma xanthorrhizon; Tamil *Mara mañjaḷ*.
कटप्रू	6	92,	*m*, epithet of Śiva.
कटभी	56	278,	*f*, hartpea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *Vāluḷuvai*.
कटमोष	99	402,	*m*, dying, death.
कटशर्करा	152	113,	*f*, pearl.
कटाटङ्क	6	87,	*m*, epithet of Śiva.
कटाह	65	19,	*m*, buffalo.
,,	163	111,	*m*, big boiler.
कटिं	178	127,	*f*, hip and loins.
कटिका	120	398,	*f*, stick surrounded with strings.
कटित्र	250	22,	*n*, a well-sewn skin, skin of animals worn as a cover of the loins.
कटिप्रोथ	178	129,	*m*, buttocks.
कटिल्लक	58	326,	*m*, Momordica charantia, Tamil *Pākal*.
काटिल्लका	57	291,	*f*, sort of red hogweed, Tamil *Cem edraḍai*.
कटिशीर्षक	178	130,	*m*, hollow above the hip or loins.
कटिसूत्र	170	291,	*n*, belt.

	Page	Line	
कटी	291	54,	*f*, *see* कट.
कटीकूप	178	130,	*m*, cavities of the loins.
कटीर	250	11,	*n*, cave, hip, loins.
कटु	49	106,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
"	55	256,	*m*, name of a plant, Tamil *Parpāḍakam*.
"	62	407,	*m*, garlic, Allium sativum, Tamil *Veḷ uḻḷi*.
"	62	426,	*n*, *see* कटूत्कट.
"	129	158,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Muḷaku*.
"	129	160,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
"	130	171,	*f*, medicinal plant (Catuci), Helleborus niger (?), Tamil *Kaḍukurōhiṇi*.
"	133	259,	*m*, borax.
"	198	52,	*m*, pungency ; *m*, *f* (*vī*, *u*), *n*, pungent.
"	198	52,	*m*, bitterness ; *m*, *f* (*vī*, *u*), *n*, bitter.
"	199	94,	*m*, pungent fragrancy ; *m*, *f* (*vī*, *u*), *n*, pungent fragrant.
"	212	274,	*m*, *f* (*vī*, *u*), *n*, fierce, hot.
"	228	7,	*m*, *f* (*vī*, *u*), *n*, bitter, disagreeable, wrong to do, well-smelling, pungent, envious.
कटुकषायक	198	60,	*m*, astringent and pungent taste ; *m*, *f* (*ikā*) *n*, astringent and pungent.
कटुका	127	99,	*f*, Coriander, Tamil *Kottumali*.
कटुक्काण	28	68,	*m*, Jacana, Tringa or Parra goensis, Tamil *Uḻḷān*.
कटुतिक्त	198	60,	*m*, bitter and pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter and pungent.
कटुतिक्तकषाय	199	73,	*m*, astringent, pungent and bitter taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, pungent and bitter.
कटुतुम्बी	58	334,	*f*, bitter gourd, Cucurbita, Tamil *Pē curai*.
कटुभङ्ग	62	427,	*n*, ginger, Zinziber officinalis, Tamil *Iñji*.
कटुम्भरा	130	171,	*f*, name of a medicinal plant (Catuci), Helleborus niger, Tamil *Kaḍukurōhiṇi*.
कटुरोहिणी	130	171,	*f*, name of a medicina plant (Catuci), Helleborus niger, Tamil *Kaḍukurōhiṇi*.
कटूत्कट	62	426,	*n*, ginger, Zinziber officinalis, Tamil *Iñji*.
"	129	160,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
कट्फल	49	116,	*m*, species of Gmelina arborea, Tamil *Ciru kumiḻ*.
कट्वङ्ग	50	135,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peru vakai*.

	Page	Line	
कट्वर	135	298,	*n*, buttermilk, one-fourth part of which is water.
कट्वाङ्ग	50	135,	*m*, wrong form, instead of *kaṭvaṅga*.
कट्वार	134	278,	*m*, thick sour milk, curds.
,,	198	64,	*m*, pungent, sweet and salt taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, pungent, sweet and salt.
कठाकु	240	35,	*m*, bird, artisan.
कठार	138	63,	*m*, thick sour milk, curds.
कठिञ्जर	54	236,	*m*, Parnās, Ocimum sanctum, Tamil *Maṇa kañjām kōrai*.
कठिन	196	8,	*m*, hardness, *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
कठिनी	42	25,	*f*, chalk.
कठोर	196	9,	*m*, hardness, *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
कडङ्गर	128	128,	*m*, chaff.
कडम्बक	166	179,	*m*, stalk of a potherb.
कडार	197	35,	*m*, tawnyness; *m*, *f* (*ā*), *n*, tawny like bad blood.
कण	74	60,	*m*, son of a Niṣāda and a Dramiḍī.
,,	164	133,	*m*, eye of a corn.
,,	164	140,	*m*, coarse-ground rice.
,,	215	29,	*m*, eye of a corn, waterdrop.
कणकुक्कुट	74	68,	*m*, son of a Vaidēhaka and a Pulkasī.
कणजीरण	130	167,	*m*, a kind of small cumin, Cuminum cyminum.
कणय	117	333,	*m*, spear.
कणा	130	168,	*f*, kind of small cumin, Cuminum cyminum.
,,	301	23,	*f*, *see* क्षणा, 161, 51.
कणि	31	3,	*m*, sound.
कणिका	138	50,	*f*, ink taken out by the quill.
,,	145	240,	*f*, round-headed peg round which the string of the lute is bound.
,,	247	8,	*f*, sesamum stalk, portion, wheat, ground wheat.
कणिश	128	128,	*n*, ear or spike of corn.
कण्टक	27	30,	*m*, crow.
,,	142	163,	*m*, horripilation.
,,	240	28,	*m*, bamboo, thorn of a plant, horripilation of the hair, mean enemy.
कण्टकच्छेदन	117	329,	*m*, two-faced battle axe.
कण्टकप्रतीसारा	108	105,	*f*, string covered with nails.
कण्टका	29	93,	*f*, kind of wasp.
कण्टकानना	29	93,	*f*, kind of wasp.

	Page	Line	
कण्टकारी	53	210,	*f*, kind of egg plant, brinjal, Solanum xanthocarpum, Tamil *Kaṇḍaṅkattari.*
कण्टकाली	53	211,	*f*, kind of egg plant, brinjal, Solanum xanthocarpum, Tamil *Kaṇḍaṅkattari.*
कण्टकिन्	49	100,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōri-bhēdam.*
,,	50	128,	*m*, fetid mimosa, Tamil *Karu vēl.*
कण्टकिफल	51	147,	*m*, jack tree, Artocarpus integrifolia, Tamil *Pelā.*
,,	56	281,	*m*, Gochuru, Barleria (Ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal.*
कण्ठ	179	166,	*m*, *f* (ī), *n*, throat.
,,	215	25,	*m*, throat, near, voice.
कण्ठकूणिका	145	233,	*f*, lute.
कण्ठदोष	145	224,	*m*, fault of the throat which makes the voice bad, like *Kakī.*
कण्ठपाल	28	51,	*m*, kind of bird.
कण्ठभूषा	169	273,	*f*, collar, necklace.
कण्ठमणि	178	140,	*m*, *f*, apple of the throat.
कण्ठीरव	65	3,	*m*, lion.
कण्ठेकाल	6	89,	*m*, epithet of Śiva.
कण्ठेगुड	178	140,	*m*, apple of the throat.
कण्डन	164	131,	*n*, pestling, threshing.
,,	164	134,	*n*, clean rice dust.
कण्डार	157	78,	*n*, red lotus.
,,	197	26,	*m*, black-smoky-whiteness; *m*, *f* (ā), *n*, black-smoky-white.
कण्डू	183	247,	*f*, itch.
कण्डूति	183	247,	*f*, itch.
कण्डूयन	183	247,	*n*, itch.
कण्डूया	183	247,	*f*, itch.
कण्डूर	62	415,	*m*, esculent root, Arum campanulatum, Tamil *Karaṇai.*
कण्डूरा	55	257,	*f*, Kawatch, Dolichos (carpopogon) prurions, Tamil *Pūnai kāñjōri.*
कण्डोल	164	128,	*m*, grain basket.
कण्डोलवीणा	146	254,	*f*, lute of a Caṇḍāla.
कण्व	202	26,	*m*, *f* (ā), *n*, deaf.
कत	154	1,	*n*, water.
कतक	48	83,	*m*, clearing nut plant (Strychnos potatorum), Tamil *Tētān.*
,,	127	100,	*n*, coriander, Tamil *Kottu mali.*
कतिथ	187	39,	*m*, *f* (ī), *n*, forming the howmanieth.

	Page	Line	
कतिपयथ	187	39,	*m*, *f* (ī), *n*, forming the howmanieth.
कत्तृण	64	467,	*n*, fragrant grass, Tamil *Nanmuka pul.*
कथम्	288	39,	*ind.*, how.
कथा	34	75,	*f*, story.
,,	147	283,	*f*, prologue of a play (prastāvanā).
कथाप्रसङ्ग	276	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, doctor of antidotes, windy.
कथित	200	115,	*m*, smell of a bad wound; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of a bad wound.
कदध्वन्	39	99,	*m*, bad road.
कदन	121	430,	*n*, slaughter in close fight.
कदत्रिका	85	62,	or कलन्दिका *f*, common name of all sciences.
कदम्ब	50	119,	*m*, Nauclea kadamba, Tamil *Kaḍambu.*
,,	50	134,	*m*, Water-kadamba, Hijjal, Eugenia acutangula, Tamil *Nīr kaḍambu.*
कदम्बक	126	81,	*m*, mustard seed, Sinapis dichotoma, Tamil *Kaḍuku.*
,,	186	4,	*n*, flock, multitude.
कदर	50	126,	*m*, white mimosa, Tamil *Veṇ karuṅgāli.*
,,	168	246,	*m*, awning.
कदर्य	205	117,	*m*, *f* (*ā*), *n*, miser, avaricious.
कदल	59	345,	*m*, Banana, Musa sapientum, Tamil *Vāḻai.*
कदलि	111	172,	*f*, flag fastened to an elephant.
कदली	59	347,	*f*, Banana, Musa sapientum, Tamil *Vāḻai.*
,,	66	35,	*f*, twenty inches long deer, which lives in a cave and has soft, rough and differently coloured hair and black tips at the end.
,,	67	49,	*f*, black coloured deer, a cubit long and with a big belly.
कदाचित्	287	13,	*ind.*, sometimes.
कदुष्ण	196	18,	*n*, warmth; *m*, *f* (*ā*), *n*, warm.
कद्रु	197	36,	*m*, tawnyness; *m*, *f*, *n*, tawny.
कद्वद	203	50,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very blamable.
,,	204	93,	*m*, *f* (*ā*), *n*, speaking ill.
कनक	42	37,	*n*, gold.
कनकाक्षी	27	42,	*f*, owl.
कनिष्ठ	133	213,	*n*, factitious salt.
,,	175	61,	*m*, younger (youngest) brother.
,,	201	7,	*m*, *f* (*ā*), *n*, youngest.
,,	254	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, youth, very little.
कनिष्ठा	175	53,	*f*, youngest sister.
,,	179	147,	*f*, little finger.

	Page	Line	
कनीनिका	179	147,	*f*, little finger.
,,	180	188,	*f*, pupil of the eye.
कनीयस्	254	17,	*m*, *f* (*ī*), *n*, youth, very little, younger.
कनीयस	43	48,	*n*, copper.
कन्तु	215	24,	*m*, granary, God of love.
कन्थटिका	169	256,	*f*, torn cloth.
कन्था	161	73,	*f*, wall.
,,	169	256,	*f*, torn cloth.
कन्द	62	415,	*m*, *n*, esculent root, Arum campanulatum, Tamil *Karuṇai*.
,,	157	84,	*n*, root of the waterlily.
,,	166	180,	*m*, *n*, esculent root.
,,	283	49,	*m*, cloud.
कन्दर	41	12,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), cave.
,,	67	59,	*m*, deer with high knees.
,,	292	73,	*m*, *f* (*ā*,*ī*), *n*, cave.
कन्दराल	49	117,	*m*, Parspipal, Hibiscus populneoides, Tamil *Kalloḷi*.
कन्दरी	292	73,	*f*, see कन्दर.
कन्दर्प	5	54,	*m*, epithet of Manmatha.
कन्दल	62	420,	*m*, kind of sweet potato, Tamil *Vaḻḻibhēdam*.
,,	291	61,	*m*, *n*, shoot.
,,	292	76,	*m*, *f* (*ī*), *n*, shoot, kind of sweet potato.
कन्दली	62	420,	*f*, kind of sweet potato, Tamil *Vaḻḻibhēdam*.
,,	292	76,	*f*, see कन्दल.
कन्दु	163	112,	*m*, iron plate or pan.
,,	291	53,	*m*, *f* (*ū*), iron plate or pan.
कन्दुक	171	323,	*m*, play ball.
कन्दोब्ज	156	68,	*n*, blue waterlily, Nymphæa cyanea, Tamil *Karu neydal*.
कन्दोष्ठ	156	68,	*n*, blue waterlily, Nymphæa cyanea, Tamil *Karu neydal*.
कन्धरा	179	166,	*f*, neck.
,,	182	233,	*f*, great artery.
कन्यका	173	12,	*f*, maiden.
कन्यसा	175	53,	*f*, youngest sister.
कन्या	50	134,	*f*, Priyaṅgu, Tamil *Ñaḻal*.
,,	60	375,	*f*, Aloe, Aloe perfoliata, Tamil *Kattāḻai*.
,,	173	12,	*f*, maiden.
,,	282	28,	*f*, virgin sign of the zodiac, *see* preceding line.

	Page	Line	
कन्याकुब्ज	159	14,	*m*, name of a town.
कन्यापिपीलिका	151	74,	*f*, very small ant.
कन्याप्रसूतिजा	87	96,	*f*, daughter of a woman who has only brought forth girls, not fit for marriage.
कप	71	144,	*m*, quadruped, see कंप p. 298, 9.
कपट	99	389,	*m*, *n*, deceit.
कपर्द	7	99,	*m*, braided hair of Śiva.
,,	152	114,	*m*, small shell or cowrie.
कपर्दिन्	6	79,	*m*, epithet of Śiva.
कपाल	163	117,	*m*, *f* (ī), *n*, potsherd.
,,	182	230,	*m*, *n*, skull.
कपालिन्	6	79,	*m*, epithet of Śiva.
कपालिनी	8	127,	*f*, female attendant of Pārvatī.
कपाली	163	117,	*f*, potsherd.
कपि	68	78,	*m*, monkey.
,,	109	122,	*m*, elephant.
,,	215	25,	*m*, sun, elephant, monkey.
,,	289	20,	*m*, monkey.
कपिकच्छू	55	258,	*f*, Kawatch, Dolichos (carpopogon) pruriens, Tamil *Pūnai Kāñjōri.*
कपिक्रीडा	59	358,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kunṛu maṇi.*
कपिञ्जल	27	39,	*m*, partridge.
कपित्थ	47	63,	*m*, wood-apple tree, Tamil *Veḷā.*
कपित्थपर्णी	58	314,	*f*, kind of potherb, Gimā, Erythræa centaureoides and Pharnaceum mollugo; Tamil *Kīrai*, Malayalam *Tarā.*
कपिप्रिया	51	161,	*f*, Tamarindus indica, Tamil *Puḷiyan.*
कपिल	5	60,	*m*, Kapila, incarnation of Viṣṇu.
,,	5	62,	*m*, Kapila.
,,	70	138,	*m*, dog.
,,	132	220,	*m*, incense.
,,	197	35,	*m*, tawnyness; *m*, *f* (*ā*), *n*, tawny, like bad blood.
कपिला	17	17,	*f*, wife of the elephant *Puṇḍarīka.*
,,	43	53,	*f*, gold shining brass or bell metal.
,,	52	183,	*f*, Dalbergia sissu, Tamil *Iruḷ vīḍu.*
,,	68	86,	*f*, brown cow.
,,	130	189,	*f*, perfume, Rēṇukā.
कपिली	302	5,	*f*, see कवली. 167, 222.

	Page	Line	
कपिलोहक	43	53,	*n*, gold shining brass or bell metal.
कपिवल्ली	129	155,	*f*, big kind of pippali, Scindapsus officinalis, Tamil *Ānai tippili*.
कपिश	140	96,	*m*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
,,	197	36,	*m*, brownness; *m*, *f* (*ā*), *n*, brown.
कपिशा	151	72,	*f*, reddish brown ant.
कपी	117	311,	*f*, finger-protector.
कपीतन	47	62,	*m*, forest mango, Spondias mangifera, Tamil *Kāṭṭumā*.
,,	49	117,	*m*, Pārspipal, Hibiscus populneoides, Tamil *Kalloḷi*.
,,	51	144,	*m*, Mimosa sirīsha, Tamil *Vākai*.
कपोत	27	46,	*m*, turtle-dove of a dusky colour.
,,	133	257,	*m*, natron, alkali.
,,	197	24,	*m*, grayness; *m*, *f* (*ā*), *n*, gray (pigeon-colour).
,,	240	40,	*m*, pigeon, &c.
कपोतपाली	163	106,	*f*, dove-cot, aviary.
कपोताङ्घ्रि	131	199,	*f*, vegetable perfume, Tamil *Naḷi*.
कपोताञ्जन	44	83,	*n*, antimony.
कपोल	180	180,	*m*, cheek.
कपोलू	128	131,	*f*, hayrick, rick of straw for house consumption.
कप्याख्य	132	220,	*m*, incense.
कफ	183	241,	*m*, phlegm.
कफणि	179	143,	*m*, *f*, elbow.
कफहरी	127	95,	*f*, horsegram, Dolichos uniflorus, Tamil *Koḷḷu*.
कफिल	145	226,	*m*, bad indistinct voice through phlegm.
कफोणि	179	143,	*m*, *f*, elbow.
कबत	167	201,	*m*, mouthful.
कबन्ध	122	431,	*m*, *n*, headless trunk.
कबरी	181	199,	*f*, braid or tress of hair.
कबल	167	201,	*m*, mouthful.
कबली	167	222,	*f*, taking some leaves of a book from its stand in order to read them.
कम्	284	5,	*ind.*, denoting happiness, water, head.
कमठ	258	39,	*m*, tortoise; *n*, begging vessel; *m*, *f* (*ā*), *n*, short.
कमण्डलु	93	247,	*m*, wooden waterpot.
,,	291	61,	*m*, *n*, wooden waterpot.
कमन	203	68,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lustful.
कमनीय	51	163,	*m*, Michelia champaca.

	Page	Line	
कमल	130	184,	*n*, vegetable perfume.
,,	157	77,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
,,	259	52,	*m*, kind of deer; *f* (*ā*), Śrī; *n*, gold and variegated coloured sheath of small knives, &c., red lotus, lotus, water.
कमलच्छद	28	61,	*m*, kind of vulture.
कमितृ	203	69,	*m*, *f* (*ī*), *n*, lustful.
कमुजा	181	203,	*f*, lock on the crown of the head.
कम्प	143	177,	*m*, tremor.
कम्पिल्ल	52	190,	*m*, *pl*., Sunda Rocani, Tamil *Cirukampillu*.
कम्प्र	207	157,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaking, moving.
कम्बर	207	155,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mixed, intermingled.
कम्बल	169	257,	*m*, blanket.
कम्बु	109	123,	*m*, elephant.
,,	152	110,	*m*, *f*, *n*, conch.
,,	230	18,	*m*, *n*, bracelet, conch, common bivalve shell, eye of a corn, name of a number (Billion 1,000,000,000,000).
कम्बुग्रीवा	180	168,	*f*, neck streaked with three lines (auspicious sign).
कम्बोज	50	140,	*m*, Rottleria tinctoria, Tamil *Punnai*.
कम्र	203	69,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lustful.
कर	107	89,	*m*, tribute.
,,	125	66,	*m*, white rice.
,,	165	152,	*n*, boiled rice.
,,	179	145,	*m*, hand.
,,	214	20,	*m*, hail, hand, tribute, ray, elephant's trunk, adorned girl as a gift.
,,	290	23,	*m*, hand.
करक	25	14,	*m*, hail.
,,	47	50,	*m*, mango tree, Tamil *Mā*.
,,	51	144,	*m*, Pomegranate, Tamil *Mādaḷai*.
,,	163	114,	*m*, pitcher.
,,	184	273,	*m*, fever of the earth (unwholesome state of the earth).
करकर्वतिका	163	119,	*f*, leather-pitcher.
करङ्क	163	115,	*m*, cocoanut vessel.
,,	167	214,	*m*, vessel in which the Tāmbūla, &c., is placed.
,,	182	228,	*m*, skeleton.
करज	131	198,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Puliyukir*.

	Page	Line	
करज	179	152,	*m*, nail.
करञ्ज	50	123,	*m*, Galedupa arborea or Robinia mitis, Tamil *Puṅgan*.
करञ्जक	91	214,	*m*, the eleventh cubit (*aratni*) from the bottom or the seventh from the top of the sacrificial post.
करट	27	33,	*m*, crow.
,,	110	149,	*m*, temple of an elephant.
,,	132	232,	*n*, saffron.
,,	258	41,	*m*, Bilva tree, crow, elephant's temple ; *m*, *f* (*ā*), *n*, disobedient (*durdurūṭa*).
करटा	69	98,	*f*, cow which is difficult to milk.
करण	73	33,	*m*, legitimate son of a Vaiśya and a Śūdra.
,,	76	110,	*m*, son of a Kṣatriya Vrātya and a Kṣatriyā, who has already a son from a Kṣatriya, identical with *Varuṭa*.
,,	78	147,	*m*, writer of the king.
,,	80	205,	*m*, secret agent who finds out secrets.
,,	88	119,	*n*, anointing, covering the hands with ointments, ointments covering hands.
,,	100	419,	*n*, sitting, the third *aṅga* of *yōga*.
,,	137	45,	*m*, writer.
,,	144	195,	*n*, gesture.
,,	177	104,	*n*, body.
,,	178	142,	*m*, arm.
,,	250	17,	*n*, cause, body, instrument, astronomical division of the day as *bava*, &c., difference of pronunciation as *spṛṣṭa*, meditation, padmasana, &c., kind of position at sexual intercourse, gesture, singing, work, organ of sense.
करणीपरिवर्तन	147	282,	*n*, worship at the play of the guardians of the quarters.
करण्डी	138	66,	*f*, flower basket.
करपत्र	139	72,	*n*, saw.
करपोणि	178	142,	*m*, arm.
करभ	70	133,	*m*, donkey.
,,	70	134,	*m*, young camel.
,,	179	149,	*m*, metacarpus.
,,	240	37,	*m*, donkey, young camel.
करमर्द	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
करमर्दिका	52	167,	*f*, small species of Karonda, Carissa carandas, Tamil *Ciru kiḻā*.

	Page	Line	
करम्ब	167	211,	*m*, food mixed with curds.
,,	207	155,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mixed, intermingled.
करम्भ	164	141,	*m*, coarse ground meal mixed with curds.
करवालिका	117	320,	*f*, stick-shaped sword.
करवी	134	263,	*f*, leaf of the asafœtida.
करवीरक	60	382,	*m*, Oleander, Nerium odorum, Nerium oleander, Tamil *Alari*.
करवीरा	42	23,	*f*, red arsenic.
करवीरिका	127	96,	*f*, kind of pulse or lentil, Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai*.
करशाखा	179	149,	*f*, finger.
करहाट	157	84,	*m*, root of a waterlily.
कराल	55	243,	*m*, Ocimum sanctum, Tamil *Karun tuḷaśi*.
,,	164	124,	*n*, leather bag.
,,	254	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, uneven, high, large, ill-formed.
करालिक	45	10,	*m*, tree.
,,	266	39,	*m*, swordsman, sword.
करालिका	8	122,	*f*, epithet of Parvatī.
करालिन्	112	193,	*m*, bad horse with uneven back.
,,	196	17,	*m*, heat; *m*, *f* (*ī*), *n*, hot.
कराली	11	59,	*f*, one of the seven tongues of Agni.
करिणी	109	139,	*f*, female elephant.
करिणीचार	17	13,	*n*, middle of the compass.
करिन्	109	119,	*m*, elephant.
करिशोल्क	17	12,	*n*, end of the horizon.
करीर	163	116,	*m*, waterpot.
,,	258	37,	*m*, waterpot; *m*, *n*, tree, bamboo shoot.
करीरद्रघ्ठ	118	352,	*n*, bow weighing 50 palas.
करीष	70	121,	*m*, *n*, dried dung cake.
करीषाग्नि	10	40,	*m*, fire from cow-dung.
करुण	47	69,	*m*, kind of citron, Tamil *Nārtaibhēdam*.
,,	57	299,	*m*, kind of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai*.
,,	142	150,	*m*, pity, one of the nine rasas.
,,	142	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pitifull.
करुणा	99	383,	*f*, pity.
करूश	38	71,	*m*, *pl.*, name of a country bordering on the Vindhya Mountains.
करेणु	109	139,	*f*, female elephant.

	Page	Line	
करेणु	258	38,	*m*, karṇikāra tree, elephant; *f*, female elephant.
करैरक	192	7,	*n*, bad disposition.
करोटक	164	126,	*n*, clothes bag.
करोटि	182	230,	*f*, skull.
करोटिका	165	154,	*f*, sour scum of boiled rice.
करोलक	199	75,	*m*, according to some identical with *sōraṇa* astringent, sweet, sour and salt taste; *m*, *f* (*ikā*), *n*, astringent, sweet, sour and salt.
कर्क	112	198,	*m*, white horse.
कर्कट	151	92,	*m*, crab.
कर्कटस्कन्ध	28	61,	*m*, kind of vulture.
कर्कटि	58	332,	*m*, kind of Momordica, Tamil *Kakkari*.
कर्कटिनी	62	425,	*f*, Daru haldi, Amomum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhiza, Tamil *Mara mañjaḷ*.
कर्कन्धू	259	54,	*m*, *f*, Jujube (kōli), krōṣṭukoli (kind of Jujube); *f*, battle, pleasure caused from fried barley mixed with honey and clarified butter.
कर्कर	182	218,	*m*, bone.
कर्कराल	181	196,	*m*, curl.
कर्करी	163	114,	*f*, pitcher.
कर्कश	52	190,	*m*, plant, Sunda Rocani, Tamil *Ciru kampullu*.
,,	58	330,	*m*, big cucumber, Trichosantes, Tamil *Perum puḍal*.
,,	196	6,	*m*, hardness, harshness; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard (of sound).
,,	254	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, harsh (of touch) pitiless, violent.
कर्कशिन्	51	148,	*m*, Jack tree, Artocarpus integrifolia, Tamil *Pelā*.
कर्कशी	52	177,	*f*, small Jujube, Tamil *Ilandaibhēdam*.
कर्कारु	59	336,	*m*, pumpkin gourd, Cucurbita pepo, Tamil *Kakkari*.
,,	59	338,	*m*, pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi*.
कर्कोट	58	328,	*m*, Momordica mixta, Tamil *Vellēri*.
कर्कोटकी	58	322,	*f*, cucumber, Ghosha with yellow flowers, Tamil *Tummaṭṭibhēdam*.
कर्ण	69	117,	*m*, *f* (*ā*), *n*, earless.
,,	155	33,	*n*, helm of a ship.
,,	180	184,	*m*, ear.
कर्णजमल	180	184,	*m*, ear-wax.

	Page	Line	
कर्णजलूका	150	66,	*f*, centipede.
कर्णजाह	290	32,	*n*, root of the ear.
कर्णधार	155	37,	*m*, pilot, helmsman.
कर्णपूर	50	139,	*m*, identical with the Tilaka tree, Tamil *Mañjāḍi*.
,,	169	268,	*m*, flower ornament of the ear.
,,	277	11,	*m*, flower ornament; *n*, white waterlily, water-lily.
कर्णपूरक	48	80,	*m*, name of the Aśōka tree, Tamil *Aśōkam*.
,,	61	399,	*m*, Cyperus rotundus, Tamil *Mutta kāśi*.
कर्णभूषण	156	68,	*n*, blue waterlily, Nymphæa cyanea, Tamil *Karuneytal*.
,,	169	266,	*n*, ear ornament.
कर्णमोटी	8	127,	*f*, female attendant of Parvatī.
कर्णलतिका	180	186,	*f*, outer part of the ear.
कर्णविहीन	69	117,	*m*, *f* (*ā*), *n*, earless.
कर्णवेष्टन	169	269,	*n*, earring.
कर्णशङ्ख	111	173,	*m*, the conch on the ear of an elephant.
कर्णशष्कुली	180	186,	*f*, outer part of the ear.
कर्णाङ्क	169	267,	*m*, ornament on the upper ear.
कर्णिक	84	42,	*n*, skin of the black antelope.
,,	157	91,	*n*, fruit stalk.
कर्णिका	109	142,	*f*, tip of an elephant's trunk.
,,	128	127,	*f*, straw.
,,	138	59,	*f*, noose.
,,	157	91,	*f*, fruit stalk.
,,	169	266,	*f*, ear ornament.
कर्णिकार	51	143,	*m*, Kaniyār; Pterospermum acerifolium or Pentapetes acerifolia, Tamil *Kōṅgu*.
कर्णिकारल	119	363,	*m*, kind of arrow with ears.
कर्णीरथ	114	252,	*m*, cart made of clay.
,,	114	253,	*n*, covered car, sedan chair, litter carried by men on the shoulders.
कर्णेजप	203	49,	*m*, *f* (*ā*), *n*, traducing, tale-bearing, informing
कर्तन	113	222,	*n*, the rolling in dust of a horse.
,,	136	20,	*n*, weaver's comb.
,,	139	72,	*m*, saw.
कर्तनभाण्ड	136	17,	*n*, spindle.
कर्तनी	138	52,	*f*, scissors.
कर्तरी	119	370,	*f*, part of an arrow to which the feathers are attached.

	Page	Line	
कर्तरी	139	74,	*f*, dagger.
„	167	215,	*f*, arecanut cracker.
„	247	6,	*f*, dagger, &c.
कर्तृ	48	74,	*m*, kind of big lime, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
कर्त्रिका	138	52,	*f*, scissors.
कर्दन	31	16,	*n*, belching.
कर्दम	125	50,	*m*, mud or slime.
कर्पट	169	260,	*m*, dirty or tattered cloth.
कर्पर	163	111,	*m*, big boiler.
„	163	117,	*m*, potsherd.
„	182	230,	*m*, skull.
„	240	37,	*m*, fire, skull.
कर्पराल	48	91,	*m*, mountain species of the Careya arborea, Tamil *Malai ūvakāy*.
कर्परी	44	86,	*f*, blue vitriol, collyrium.
„	181	199,	*f*, braid or tress of hair.
कर्पूर	131	209,	*m*, camphor.
कर्बुर	42	39,	*n*, gold.
„	197	47,	*m*, pale greenness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, pale green.
कर्मकर	136	9,	*m*, *f* (ī), *n*, hireling, servant, labourer.
„	207	145,	*m*, *f* (ī), *n*, working for hire.
कर्मकार	207	145,	*m*, *f* (ī), *n*, working without wages.
कर्मक्षम	207	143,	*m*, *f* (*ā*), *n*, competent to do a thing.
कर्मठ	207	143,	*m*, *f*, (ī), *n*, finishing carefully.
„	297	6,	*m*, *see* कर्मन्, 48, 74.
कर्मण्यकृत्	207	145,	*m*, *f*, *n*, working for hire.
कर्मण्या	136	11,	*f*, wages, hire.
कर्मदेव	3	11,	*m*, deity through actions.
कर्मन्	48	74,	*n*, kind of big lime, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
„	136	15,	*n*, art.
„	192	18,	*n*, action.
„	224	8,	*n*, action, sacrifice.
„	291	62,	*m*, *n*, action.
कर्मन्दिन्	96	320,	*m*, ascetic.
कर्मफल	48	73,	*m*, kind of big lime, Averrhoa carambola, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
कर्मभेद	192	18,	*m*, variety of action, as going, &c.
कर्मरङ्ग	48	73,	*m*, sort of big lime, Averrhoa carambola, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
कर्मवत्	207	147,	*m*, *f* (ī), *n*, engaged in business.
कर्मवाटी	22	138,	*f*, lunar day

	Page	Line	
कर्मशाला	160	46,	*f*, workshop.
कर्मशील	207	144,	*m*, *f* (*ā*), *n*, laborious.
कर्मशूर	207	143,	*m*, *f* (*ā*), *n*, finishing carefully.
कर्मसाक्षिन्	18	25,	*m*, sun.
कर्मार	62	428,	*m*, bamboo, Bambusa arundinacea, Tamil *Mūṅgal*.
,,	137	32,	*m*, blacksmith.
कर्मारवी	146	261,	*f*, one of the three *mārjanās*.
कर्मिन्	207	147,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, engaged in business.
कर्मी	220	14,	*f*, golden statue, saloon, straw.
कर्वट	159	6,	*m*, *n*, chief town of a district.
कर्वेट	159	5,	*n*, small village.
कर्ष	199	98,	*m*, *n*, sixteen māṣas.
कर्षक	19	63,	*m*, epithet of Kuja.
,,	113	233,	*m*, grasping of the reins, or reinholder.
,,	123	15,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, agriculturist.
कर्षफल	59	351,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
कर्षफल	59	354,	*f*, Emblic myrobalam, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
कर्षायु	126	89,	*m*, linseed; *f*, Linum usitatissimum, Tamil *Kāśai*.
कर्षू	156	58,	*m*, *f*, canal.
,,	231	35,	*f*, husk of corn; *m*, canal, fire of dried dung cake.
कल	32	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, indistinct, soft (of sound).
,,	145	242,	*m*, touching the strings of the lute with the thumb.
,,	202	27,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dumb.
कलकण्ठ	28	53,	*m*, cuckoo.
कलकल	33	53,	*m*, loud angry noise.
कलक्काण	266	39,	*m*, gallinule, bee.
कलङ्क	240	34,	*m*, sign, blaming.
कलत्र	175	70,	*n*, wife.
,,	178	127,	*n*, hip and loins.
,,	250	11,	*n*, hip and loins, wife.
कलधौत	277	10,	*f* (*ā*), agreeable sound; *n*, silver, gold.
कलपाठक	84	45,	*m*, student who reads the Vēda.
कलभ	109	132,	*m*, thirty years old elephant.
कलम	125	68,	*m*, best sort of rice, takes six months to ripen.
,,	240	35,	*m*, shoot, pen.

	Page	Line	
कलम्ब	118	358,	*m*, arrow.
,,	291	51,	*m*, *f* (ī), sort of potherb, Convolvulus repens, Tamil *Koḍivaśaḻai*.
कलम्बी	57	297,	*f*, sort of potherb, Convolvulus repens, Tamil *Koḍivaśaḻai*.
कलम्बू	57	297,	*f*, sort of potherb, Convolvulus repens, Tamil *Koḍivaśaḻai*.
कलरव	27	28,	*m*, pigeon, dove.
कलल	164	124,	*n*, leather bag.
,,	174	36,	*m*, *n*, womb.
,,	182	216,	*n*, bone.
कलविङ्क	27	36,	*m*, sparrow.
,,	27	37,	*m*, yellow-headed sparrow.
कलश	74	52,	*m*, son of a Śūdra and a Randhrī.
,,	74	61,	*m*, son of a Niṣāda and a Vaidehī.
,,	163	116,	*m*, *f* (ī), *n*, waterpot.
,,	190	110,	*m*, two sohikās.
,,	292	73,	*m*, *f* (ī), *n*, waterpot.
कलशि	56	272,	*f*, Hedysarum lagopodioides, Tamil *Cittā malli*.
कलशी	163	116,	292, 73, *f*, waterpot.
कलशीनक	74	48,	*m*, son of a Śūdra and a Dhīvarī.
कलशीपुत्र	95	301,	*m*, epithet of Agastya.
कलशीमुख	146	248,	*m*, kind of drum.
कलशोदक	60	377,	*m*, kind of Globe Amaranth, Gomphrina, Tamil *Vāḍā kuriñjibhēdam*.
कलशोदधि	36	22,	*m*, Milksea, epithet of Kṣīrābdhi.
कलह	240	34,	*m*, contention, fight.
कलहंस	26	15,	*m*, goose with dark grey wings.
,,	266	40,	*m*, flamingo, goose with dark grey wings, best king.
कलहप्रिय	15	14,	*m*, epithet of Nārada.
कला	21	106,	*f*, space of five Lavas.
,,	42	23,	*f*, red arsenic.
,,	123	9,	*f*, interest.
,,	136	15,	*f*, art.
,,	162	75,	*f*, place where the roof and walls of a house meet.
,,	177	110,	*f*, portion of a limb.
,,	189	71,	*f*, calculation.
,,	192	14,	*f*, sixteenth part, digit (of the moon).

	Page	Line	
कला	220	19,	*f*, space of five Lavas, art, interest of the capital, sixteenth part of the moon, calculation, the five elements, passion, knowledge, limb.
कलाद	137	31,	*m*, goldsmith.
कलानिधि	19	51,	*m*, moon.
कलाप	240	30,	*m*, ornament, girdle, multitude, peacock's tail, quiver.
कलापक	29	77,	*m*, tail of a peacock.
,,	110	166,	*m*, rope round the neck of an elephant.
,,	125	68,	*m*, best sort of rice, takes six months to ripen.
,,	129	151,	*n*, dry ginger, Tamil *Cukku*.
,,	199	81,	*m*, astringent, sweet, pungent and bitter taste ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, astringent, sweet, pungent and bitter.
कलापिन्	47	56,	*m*, fig tree, Tamil *Irali*.
कलापिनी	8	120,	*f*, epithet of Pārvatī.
कलाय	126	86,	*m*, kind of pea.
कलावती	145	237,	*f*, lute of Tumburu.
कलाह	112	205,	*m*, slightly yellow horse which is also black on the knee.
कलि	24	183,	*m*, Kali (fourth) yuga.
,,	59	350,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
,,	121	408,	*m*, war, fight, battle.
,,	141	123,	*m*, cast of dice if fallen on the first place.
,,	215	34,	*m*, quarrel, name of the Kali (fourth) yuga.
कलिका	46	38,	*f*, unblown flower.
कलिकारक	50	124,	*m*, Gray Bonduc, Guilandina bonducella (cæsalpina), Tamil *Maṇipuṅgu*.
कलिङ्ग	28	54,	*m*, shrike.
,,	38	79,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadēśa.
,,	259	65,	*m*, name of a country, name of a bird ; *n*, barley.
कलिङ्गक	37	52,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
कलित	254	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, bound.
कलिद्रुम	59	350,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
कलिल	259	61,	*n*, multitude ; *m*, *f* (*ā*), *n*, impenetrable.
कलुष	65	18,	*m*, buffalo.
,,	73	28,	*m*, son of a Kṣatriya and a Śvapākī.
,,	154	7,	*n*, dirty water.

	Page	Line	
कलुष	198	68,	*m*, astringent, sour and pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sour and pungent.
"	199	77,	*m*, astringent, sweet, sour and pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet, sour and pungent.
कलुषी	130	175,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciru Ēlam*.
कलेबर	177	103,	*n*, body.
कलेबरा	7	98,	*f*, one of the nine Śivaśaktis.
कल्क	230	19,	*m*, Indian incense ; *m*, *n*, dirt, deceit, sin, pastry.
कल्कत्व	143	170,	*n*, difference of tone.
कल्किन्	5	61,	*m*, son of Viṣṇuyaśas, future incarnation of Viṣṇu.
कल्प	24	186,	*m*, space of 1,000 caturyugas, or a day of Brahman.
"	59	352,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
"	85	55,	*m*, ritual, one of the six vēdāṅgas.
"	92	225,	*m*, sacred precept.
"	215	32,	*m*, justice, divine tree, alternative.
कल्पन	136	20,	*n*, weaver's comb.
"	176	92,	*m*, son of a great-great-great-grand child (of a *palyayana*).
कल्पना	109	139,	*f*, dressing or caparisoning an elephant.
"	247	7,	*f*, contriving, &c.
कल्पवृक्ष	16	28,	*m*, one of five divine trees.
कल्पाणि	137	28,	*f*, mason's plane.
कल्पान्त	24	188,	*m*, great dissolution, epithet of Mahapralaya.
कल्मष	97	336,	*n*, sin.
कल्माष	198	48,	*m*, white and black colour ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white and black.
"	254	19,	*m*, *f* (*ā*), *n*, black, mixed.
कल्य	184	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, recovered from illness.
"	228	6,	*m*, *f* (*ā*), *n*, recovered from illness, clever, ready.
कल्या	32	36,	*f*, auspicious speech ; *m*, *f* (*ā*), *n*, auspicious (of speech.)
"	139	89,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
कल्याण	88	123,	*n*, festival.
"	212	284,	*m*, *f* (ī), *n*, happy, well, right ; *n*, happiness.
"	258	42,	*f* (ī), earth, Uma, *n*, auspiciousness, gold ; *m*, *f* (ī), *n*, undestructible.
कल्यापाल	139	88,	*m*, distiller.

	Page	Line	
कल्लोल	155	28,	*m*, big wave.
कल्ह	32	29,	*m*, *f* (*ā*), *n*, throaty (of sound).
कल्हार	156	70,	*n*, white waterlily, Nymphæa lotus, Tamil *Ceṅgaḻunīr*.
कव	31	2,	*m*, sound.
कवक	57	304,	*m*, *n*, fungus, mushroom, Tamil *Nāykoḍai*.
कवच	116	304,	*m*, *n*, armour.
कवचित	115	283,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dressed in armour.
कवट	74	47,	*m*, son of a Śūdra and a Pulkasī.
कवाट	162	85,	*n*, leaf of a door.
"	162	92,	292, 74, *m*, *f* (*ī*), *n*, leaf of a door.
कवि	19	68,	*m*, epithet of Śukra.
"	95	306,	*m*, epithet of Valmīki.
"	215	24,	*m*, very learned man, author of a Kāvya.
कविका	113	225,	*f*, bit of the bridle.
कविय	113	225,	*m*, *n*, bit of the bridle.
कवी	113	225,	*f*, bit of the bridle.
कवोष्ण	196	18,	*n*, warmth; *m*, *f* (*ā*), *n*, warm.
कव्यवाहन	10	44,	*m*, fire for the Manes (Pitṛs).
कश	73	40,	*m*, son of a Vaiśya and a Ḍiṇḍikī.
"	150	54,	*m*, mongoose with a tail full of hair.
कशप	152	100,	*m*, tortoise.
कशा	113	228,	*f*, whip.
कशिपु	187	32,	*f*, food and clothing.
"	258	40,	*m*, *n*, bed, cloth, food, clothes and food.
कशेरु	157	93,	*n*, watercreeper, Tamil *Koṭṭi*.
"	182	229,	*f*, *n*, backbone.
कश्मल	99	400,	*n*, swoon.
कश्य	113	220,	*n*, flank of a horse.
"	139	89,	*n*, spirituous drink, intoxicating liquor.
"	231	23,	*n*, spirituous drink, *m*, *f* (*ā*), *n*, worthy of being beaten with a whip.
कष	137	37,	*m*, whetstone, grindstone, touchstone.
कषाय	63	434,	*m*, Faufel, Areca Faufel or catechu, Tamil *Kamuku*.
"	184	282,	*m*, decoction.
"	198	53,	*m*, *n*, astringent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent.
"	258	43,	*m*, *n*, love, decoction, resin, good smell, flavour.
कषायक	199	94,	*m*, astringent, fragrance; *m*, *f* (*ikā*), *n*, astringently fragrant.

	Page	Line	
कषायतिक्त-लवण	198	72,	*m*, astringent, salt and bitter taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, salt and bitter.
कषायिका	29	91,	*f*, water-fly.
काषिका	247	7,	*f*, fruit, fly.
कष्ट	12	78,	*n*, pain; *m*, *f* (*ā*), *n*, one who has pain.
,,	228	5,	*m*, *f* (*ā*), *n*, impenetrable, miserable.
कस्तम्भिन्	114	261,	*m*, *n*, middle part of the yoke of a carriage.
कस्तीर	43	63,	*n*, tin.
कस्तूरिका	131	208,	*f*, musk.
कस्तूरी	67	70,	*f*, jackal like musk-deer.
,,	68	71,	*f*, musk.
कहाला	146	252,	*f*, horn for blowing formed like the Datura flower.
कङ्क	26	19,	*m*, crane.
कांस्य	43	56,	*n*, kind of brass or bell-metal.
कांस्यताली	146	247,	*f*, time-beating instrument.
कांस्यपात्रक	163	122,	*n*, vessel of bell-metal.
काक	27	29,	*m*, crow.
काककङ्गु	127	117,	*f*, sort of Panic (Panicum miliaceum?), Tamil *Nāy tinai*.
काकचिञ्चा	60	359,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṉṟu maṇi*.
काकजङ्घा	54	222,	*f*, Leea hirta, Tamil *Kōrai*.
,,	60	360,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṉṟu maṇi*.
काकजम्बू	52	186,	*f*, small kind of Jambu, Tamil *Narināval*.
काकणी	247	11,	*f*, one-fourth part of a measuring rod, fourth of a māṣa, equivalent to twenty cowries, wooden shoe, one cowrie.
काकतिक्ता	60	360,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṉṟu maṇi*.
काकतिन्दुक	49	102,	*m*, species of ebony, Diospyros tomentosa, Tamil *Kākkaitumbi*.
काकतुण्ड	132	215,	*m*, Agallochum, Tamil *Akil*.
काकतुण्डिका	52	173,	*f*, kind of Tamal, Xanthocymus pictorius.
काकदक्षा	60	360,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṉṟu maṇi*.
काकनखी	60	359,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṉṟu maṇi*.
काकनासा	54	223,	*f*, Kāk-janghi, Leea æquata, Tamil *Cirukōvai*.
,,	61	385,	*f*, White swallow wort, Æschynomene grandiflora, Sesbana grandiflora, Tamil *Kokkumandārai*.
काकपक्ष	181	204,	*m*, lock left at the tonsure of children.
काकपीथी	60	359,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṉṟu maṇi*.

	Page	Line	
काकपीलु	49	102,	*m*, species of ebony, Diospyros tomentosa, Tamil *Kākkai tumbai.*
”	60	359,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṇṟu maṇi.*
काकपुष्ट	28	52,	*m*, cuckoo.
काकमर्दक	51	160,	*m*, Cucumis colocynthis with poisonous fruit, Tamil *Eṭṭi.*
काकमाची	54	224,	*f*, Solanum nigrum, Tamil *Maṇa takkāḻi.*
काकमाली	60	368,	*f*, Jasminum angustifolium; Tamil *Kāṭṭumallikai.*
काकर्द	49	100,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōribhēdam.*
काकली	145	227,	*f*, soft sweet sound.
काकशीर्ष	61	386,	*m*, white swallow wort, Æschynomene grandiflora (?), Sesbena grandiflora, Tamil *Kokkumandārai.*
काकाङ्गी	54	223,	*f*, Kāk-janghi, Leea æquata, Tamil *Ciru kōvai.*
काकाणती	60	359,	*f*, see काकाणन्ती.
काकाणन्ती	60	359,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṇṟu maṇi.*
काकाण्ड	126	93,	*m*, kind of black bean, Tamil *Kaṟu moccai.*
काकादनी	60	359,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Kuṇṟu maṇi.*
काकारि	27	43,	*m*, hooting owl.
काकी	145	224,	*f*, bad, low, indistinct tone.
काकु	31	14,	*f*, change of voice in grief, &c.
काकुद	180	178,	*n*, palate.
काकुन्दी	159	17,	*f*, epithet of Vāraṇāvata.
काकेन्दु	49	102,	*m*, species of ebony, Diospyros tomentosa, Tamil *Kākkai tumbai.*
काकोदर	149	24,	*m*, species of the Darvīkara snake.
काकोदुम्बरि-का	54	221,	*f*, Ficus oppositifolia, Tamil *Pēyatti.*
काकोल	27	34,	*m*, black crow.
”	150	47,	*m*, kind of poison.
काकोली	54	224,	*f*, medicinal plant, Tamil *Kurunā Pāle.*
”	140	99,	*f*, spirituous liquor distilled from meal.
काकोलूकिका	289	13,	*f*, enmity of crows and hooting owls.
काक्षी	42	32,	*f*, kind of fragrant earth like *bōla*, red aluminous earth.
काक्षीव	49	111,	*m*, Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Pū muruṅgai.*
काङ्क्षा	97	358,	*f*, wish.
काच	136	13,	*m*, swing or loop of rope fastened on both ends of a pole.

	Page	Line	
काच	197	44,	*m*, yellowish-blackness; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellowish-black.
,,	215	30,	*m*, glass, swing, disease of the eye.
काचमालिका	139	91,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
काचर	197	43,	*m*, turmeric-yellowish-blackness; *m*, *f* (*ā*), *n*, turmeric-yellowish-black.
काचस्थाली	52	179,	*f*, Bignonia suaveolens, Tamil *Kaḻal koḍi*.
काचित	210	232,	*m*, *f* (*ā*), *n*, suspended in a swing.
काचिम	154	7,	*n*, very clear water.
काञ्चन	42	37,	*n*, gold.
काञ्चनार	49	95,	*m*, mountain ebony (Bauhinia variegata), Tamil *Kōvidāram*.
काञ्चनाह्व	51	153,	*m*, Thorn apple, Datura metel, and Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.
काञ्चनी	43	53,	*f*, gold-shining brass or bell-metal.
,,	62	421,	*f*, turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḷ*.
काञ्चिक	165	162,	*n*, sour gruel.
काञ्ची	170	292,	*f*, woman's girdle, zone.
काञ्चीपद	178	127,	*n*, hip and loins.
काटिका	45	1,	*f*, forest.
काण	202	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one-eyed.
काणमारिष	57	302,	*m*, species of Amaranth, Tamil *Kīrai*.
काणा	137	34,	*f*, crucible.
काण्ड	128	126,	*m*, *n*, stalk, stem.
,,	150	62,	*n*, rat.
,,	230	22,	*m*, *n*, arrow, strength, stem, opportunity, division, knot, clump of grass, excellent water; *m*, *f* (*ā*), *n*, blamable.
काण्डपट	168	248,	*m*, screen of cloth.
काण्डपृष्ठ	115	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, soldier by profession.
,,	277	12,	*m*, bought-son, son of a Śudra, water, soldier, one who leaves his family and joins another; *m*, *f* (*ā*), adopted child.
काण्डवीणा	146	255,	*f*, lute of a caṇḍāla.
काण्डी	129	156,	*f*, kind of *pippalī*, Scindapsus officinalis, Tamil *Ānai tippili*.
काण्डीर	116	288,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fighting with arrows only.
,,	129	156,	*m*, kind of Pippali, Scindapsus officinalis, Tamil *Ānai tippili*.
काण्डेक्षु	53	201,	*m*, Barleria longifolia, Tamil *Nīrmuḷḷi*.
कातना	18	37,	*pl.*, *f*, 100 rain-making sunrays.
कातर	202	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, timid.

	Page	Line	
काम	167	208,	*adverb*, (Sing. Acc.), according to wish.
,,	215	34,	*m*, desirable, wish, God of love.
कामकेलि	172	340,	*f*, copulation.
कामध्वज	147	273,	*m*, sound of a drum.
,,	172	337,	*m*, sexual excitement.
कामन	203	68,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lustful.
कामपद	178	122,	*n*, vulva.
कामपाल	5	47,	*m*, epithet of Balarāma.
कामयितृ	203	69,	*m*, *f* (*ī*), *n*, lustful.
कामरूप	37	58,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
कामरूपिणी	68	86,	*f*, brown cow.
कामरूपिन्	65	10,	*m*, boar.
कामल	184	264,	*m*, *f* (*ā*), jaundice.
कामविक्रिया	172	337,	*f*, sexual excitement.
कामाङ्ग	47	49,	*m*, Mango tree, Tamil *Mā*.
कामारि	6	82,	*m*, epithet of Śiva.
कामिक	85	63,	*m*, chapter.
,,	99	395,	*m*, dreaming of an occurrence that has happened previously.
कामिकान्त	140	95,	*n*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
कामिन्	28	65,	*m*, kind of heron.
कामिनी	173	10,	*f*, (loving) woman.
कामुक	203	69,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, lustful.
कामुका	173	22,	*f*, covetous woman.
कामुकी	173	22,	*f*, amorous, lustful woman.
कामोत्सव	172	337,	*m*, sexual excitement.
काम्बल	114	258,	*m*, *f* (*ī*), *n*, carriage covered with woollen blankets.
काम्बविक	137	33,	*m*, shell-cutter.
काम्बोज	111	189,	*m*, Kāmbōja horse, of lower breed from the north-west.
काम्बोजी	53	213,	*f*, Māchāni, Glycine debilis, Tamil *Kāṭṭumunnai* or *Peru vīḍu koḷ*.
काम्य	43	49,	*n*, copper.
काम्यदान	93	239,	*n*, donation made with a wish to obtain a desired object.
काम्रा	113	228,	*f*, whip.
काय	177	105,	*m*, body.
,,	231	34,	*m*, aim, body, multitude; *m*, *f* (*ā*), *n*, oblation offered to Brahman.

	Page	Line	
कायमान	161	65,	*n*, dancing girl's house and playing house.
कायस्थ	137	45,	*m*, writer.
कायाङ्ग	62	408,	*n*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḻ uḻḻi.*
कायिका	123	10,	*f*, daily interest.
कारक	250	13,	*n*, hurting, &c.
कारकुत्सीय	38	76,	*m*, *pl.*, epithet of the Sālva country.
कारण	124	32,	*n*, judgment.
,,	250	13,	*n*, cause, killing.
कारणा	12	77,	*f*, acute pain, hurting.
कारणिक	203	60,	*m*, *f* (ī), *n*, thoroughly examining.
कारण्डव	26	22,	*m*, water bird.
कारम्भा	50	131,	*f*, Priyaṅgu, Tamil *Ñāḻal.*
कारवाही	54	220,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri.*
कारवी	130	170,	*f*, black cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam.*
,,	131	204,	*f*, Celosia cristata, Tamil *Ōmam.*
,,	134	263,	*f*, leaf of the Asafœtida.
,,	146	257,	*f*, sticklike musical instrument which produces a little soft sound.
कारवेल्ल	58	326,	*m*, Momordica charantia, Tamil *Pākal.*
कार	230	20,	*m*, hand ; *f* (*ā*), prison ; *m*, *f* (*ā*), binding.
कारावर	75	84,	*m*, son of a Dhigvana and a Niṣādi, the same as a Carmakāra.
,,	75	85,	*m*, according to some a son of a Niṣāda and a Vaidehī.
कारि	289	10,	*f*, action.
कारिका	11	64,	*f*, coal.
,,	123	11,	*f*, interest imposed according to the wish of the lender.
,,	247	9,	*f*, acute pain, verse, commentary, work.
कारीष	187	25,	*n*, multitude of dried dung-cakes.
कारु	9	7,	*m*, epithet of Indra.
,,	76	115,	*m*, son of a Vaiśya Vrātya and an unmarried Vaiśyā, identical with Bhāruṣa.
,,	136	14,	*m*, artisan.
,,	215	29,	*m*, Viśvakarman.
कारुज	240	36,	*m*, young elephant, heaven.
कारुण	204	77,	*m*, *f* (ī), *n*, pitiable, worthy of sympathy.
कारुणिक	204	77,	*m*, *f* (ī), *n*, compassionate.
कारुण्य	99	384,	*n*, pity.

	Page	Line	
कारुविन्द	72	14,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Vaidehakī.
कारोत्तर	140	103,	*m*, yeast, barm, froth.
कार्तस्वर	42	35,	*n*, gold.
कार्तान्तिक	106	50,	*m*, astrologer.
कार्त्तिक	24	171,	*m*, second month of the autumn season (*śarad*).
कार्त्तिकिक	24	171,	*m*, epithet of Kārttika.
कार्त्तिकी	23	153,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Kārttika.
कार्त्तिकेय	7	112,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
कार्पास	131	211,	*m*, fruit of the Calyptranthes jambalana (?), Tamil *Takkōlam*.
,,	168	234,	*m*, *f* (ī), *n*, made of cotton.
कार्पासतूल	136	18,	*m*, cotton.
कार्पासी	53	198,	*f*, cotton, Gossypium herbaceum, Tamil *Parutti*.
कार्म	207	144,	*m*, *f* (ī), *n*, laborious.
कार्मण	92	233,	*n*, employment of medicinal roots for injurious purposes.
कार्मुक	118	344,	*n*, bow, four *hastas* long.
,,	250	12,	*n*, weapon, bow.
कार्य	102	472,	*n*, fruit, result.
कार्वट	159	5,	*n*, small village.
कार्वटिक	159	5,	*n*, small village.
कार्ष	299	13,	*n*, see कार्ष्ण, 90, 180.
कार्षापण	189	77,	*m*, 4 rucyas, 64 paṇas or 5120 cowries, or according to some 16 paṇas.
,,	189	79,	*m*, according to some a stamped copper karṣa and identical with a paṇa.
कार्षिक	189	76,	*m*, 4 rucyas, 64 paṇas or 5120 cowries.
,,	189	77,	*m*, 4 rucyas, 64 paṇas, or according to some 16 paṇas.
,,	189	78,	*m*, kārṣika of iron (lōha), equal to 20 māṣas.
कार्ष्ण	90	180,	*n*, sprinkling the firewood with water.
कार्श्मरी	49	114,	*f*, Gmelina arborea (?), Tamil *Kumiḷ*.
कार्श्मर्य	49	114,	*m*, Gmelina arborea (?), Tamil *Kumiḷ*.
कार्श्यक	48	76,	*m*, Shorea robusta, Tamil *Marāmaram*.
काल	11	69,	*m*, epithet of Yama.
,,	21	103,	*m*, time.
,,	43	66,	*n*, iron.
,,	196	21,	*m*, blackness; *m*, *f*, (ī), *n*, black, dark blue.
,,	215	30,	*m*, time, Yama.

	Page	Line	
कालक	181	193,	*m*, freckle, mark.
कालकण्ठक	29	71,	*m*, kind of cuckoo.
कालका	66	39,	*f*, black or grey coloured deer with tawny spots.
कालकिञ्च	72	16,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Karaṇī.
कालकुण्डक	74	57,	*m*, son of a Niṣāda and a Kṣatriya.
कालकुन्थ	4	28,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	11	70,	*m*, epithet of Yama.
कालकूट	149,	44, 45,	*m*, kind of poison.
,,	291	61,	*m*, *n*, kind of poison.
कालकूणिका	59	356,	*f*, Yellow Myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍu kāy*.
कालखण्ड	182	225,	*n*, liver.
कालधर्म	99	401,	*m*, dying, death.
कालनिर्यास	49	105,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
कालपर्णी	55	243,	*f*, kind of black *Tulasī*, Ocimum sanctum, Tamil *Karun Tulaśi*.
कालपाठक	299	6,	*m*, see कलपाठक, 84, 45.
कालपुच्छ	67	58,	*m*, deer, like a Bos grunniens with a black tail.
कालपूर	126	86,	*m*, kind of pea.
कालपूरक	126	86,	*m*, kind of pea.
कालभाग	110	156,	*m*, upper part of an elephant's hind leg.
कालमालक	55	243,	*m*, Ocimum sanctum, Tamil *Karun tulaśi*.
कालमेषिका	60	361,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri*.
कालमेषी	54	215,	*f*, Somrāj, Conyza (Serratula) anthelmintica, Tamil *Erumaiyāṭṭāṅkoḍi*.
कालरात्री	8	121,	*f*, epithet of Pārvatī.
कालवृन्ती	59	358,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kunṟu maṇi*.
कालशौनक	74	49,	*m*, son of a Śūdra and a Karaṇī.
कालशेय	135	296,	*n*, buttermilk.
कालस्कन्ध	49	101,	*m*, species of Ebony, Diospyros melanoxylon and D. glutinosa, Tamil *Tumbai*.
,,	52	173,	*m*, Tamāl, Xanthocymus pictorius, Tamil *Paccilai*.
काला	42	24,	*f*, red arsenic.
,,	56	276,	*f*, Black Teorī, Convolvulus, Tamil *Karum Śivatai*.
,,	130	169,	*f*, black cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam*.
कालागरु	132	216,	*n*, black Agallochum, Tamil *Kār Akil*.

	Page	Line	
कालाची	62	417,	*f*, new-folded leaf of the esculent root Alum-colocasia (or Kacu), Tamil *Cēmpinkuruttu.*
कालानुसार्य	131	192,	*n*, Benzoin, Tamil *Kalmam.*
,,	171	307,	*n*, yellow fragrant root.
कालायस	43	68,	*n*, kind of good iron.
कालावलोलक	94	269,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, one who fasts or eats every second day.
कालिक	105	44,	*m*, superintendent of toll-gates.
कालिका	42	32,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous soil like *bōla.*
,,	298	5,	*f*, see कालका, 66, 39.
,,	87	98,	*f*, hump-backed girl unfit for marriage.
,,	113	221,	*f*, row of teeth of a horse.
,,	123	10,	*f*, monthly interest.
,,	130	168,	*f*, kind of small cumin, Cuminum cynicum, Tamil *Cirujīrakam.*
,,	142	162,	*f*, change of colour.
कालिङ्ग	50	124,	*m*, Gray bonduc, Guilandina bonducella (cæsalpina), Tamil *Maṇippuṅgu.*
,,	59	337,	*m*, very small gourd, Cucurbita, Tamil *Ciru kakkari.*
कालिङ्गी	59	338,	*f*, Pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi.*
कालिनी	20	79,	*f*, epithet of Ārdrā.
,,	174	37,	*f*, umbilical cord.
कालिन्दी	156	50,	*f*, epithet of the Yamunā.
कालिन्दीकर्षण	4	45,	*m*, epithet of Balarāma.
काली	7	98,	*f*, one of the nine Śivaśaktis.
,,	11	59,	*f*, one of the seven tongues of Agni.
,,	25	4,	*f*, black rain cloud.
,,	42	33,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous earth like *bōla.*
,,	53	207,	*f*, kind of big egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kattari.*
,,	55	253,	*f*, Tragia involucrata, Tamil *Kaṅkaḍai.*
,,	129	154,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippali.*
,,	143	182,	*f*, frown (contraction of the eyebrow).
कालीची	12	72,	*f*, Yama's court.
कालेय	59	352,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni.*

	Page	Line	
कालेय	62	426,	*m*, Dāru haldī, Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhiza, Tamil *Mara mañjaḷ*.
,,	171	307,	*n*, yellow fragrant root.
कालौक्षिन्	24	177,	*m*, epithet of Varṣa.
कालोदक	36	30,	*m*, eastern sea round Yavadvīpa.
काल्पिक	89	145,	*m*, Brahman who possesses only the domestic (Aupasana) fire.
काल्य	22	137,	*n*, morning, dawn.
काल्यक	54	234,	*m*, Zerumbet or Zedoary, Curcuma Zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.
कावचिक	186	21,	*n*, multitude of men in armour.
कावाट	120	397,	*m*, light stick of defence against another stick.
कावातायनिका	162	75,	*f*, place where roof and walls of a house meet.
कावेर	129	160,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
कावेरी	156	55,	*f*, name of a river.
काव्य	34	84,	*n*, poem, poetry.
काश	63	453,	*m*, *n*, sacrificial grass, Poa cynosuroides.
काशशाकट	124	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, a field producing Kāśa.
काशशाकिन	124	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, a field producing Kāśa.
काशि	38	79,	*m*, *pl*., name of a country belonging to Madhyadēśa.
,,	63	453,	*m*, sacrificial grass, Poa cynosuroides.
काशिका	159	13,	*f*, name of a town.
काश्मीर	37	53,	*m*, *pl*., name of a country belonging to Udīcya.
,,	130	176,	*n*, tuberous root of the Costus, Costus speciosus, Tamil *Mēṭṭu tāmarai kiḻangu*.
काश्मीरज	132	233,	*n*, saffron.
काश्मीरी	61	396,	*f*, black Orris root, Acorus calamus, Tamil *Paccai vaśambu*.
काश्यप	181	212,	*n*, flesh.
काश्यपसुत	6	73,	*m*, epithet of Garuḍa.
काश्यपी	35	8,	*f*, earth.
काष्ठ	46	25,	*n*, wood.
काष्ठतक्ष्	138	67,	*m*, carpenter.
काष्ठा	21	105,	*f*, space of nine Liptikās.
,,	220	16,	*f*, pre-eminence, limit, quarter.
काष्ठाम्बुवाहिनी	155	30,	*f*, boat-shaped round vessel, small boat.
काष्ठी	59	349,	*f*, small Banana, Tamil *Naviri* or *Pēyan*.
काष्ठीला	52	181,	*f*, silk cotton, Bombax heptaphyllum, Tamil *Ilavu*.

	Page	Line	
काष्ठीला	59	346,	*f*, Banana, Musa sapientum, Tamil *Vāḻai*.
काष्ठेन्धन	91	193,	*n*, wood which increases the fire.
काष्मरी	49	114,	*f*, Gmelina arborea (?), Tamil *Kumiḻ*, see कार्ष्मरी.
काष्मर्य	see कार्ष्मर्य,		49, 114.
कासजुद्	133	253,	*m*, nitre, saltpetre.
कासमर्दक	57	308,	*m*, Cassia esculenta, Tamil *Kīrai bhēdam*.
कासर	65	17,	*m*, buffalo.
कासार	154	11,	*m*, tank.
कासू	117	332,	*f*, iron club, or crow.
,,	220	15,	*f*, mind, bad speech, iron club.
काहला	146	252,	*f*, kind of musical horn formed like the Datura flower.
किंवदन्ती	34	77,	*f*, bad rumour.
किंशारु	240	38,	*m*, arrow, &c.
किंशुक	47	57,	*m*, Butea frondosa, Tamil *Murukku*.
,,	51	155,	*m*, Terminalia Catappa (Dalbergia), Tamil *Iṅguṇam*.
,,	149	27,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
किकीदिवि	28	57,	*m*, blue jay.
किकीसाद	149	30,	*m*, species of the Rājila snake.
किखि	68	77,	*f*, species of small jackal.
किङ्कर	136	5,	*m*, servant, slave.
किङ्किणी	170	289,	*f*, bells or tinkling ornament.
किङ्किराट	60	378,	*m*, kind of Globe Amaranth, Gomphrena, Tamil *Vāḍākkuriñjibhēdam*.
किङ्किरात	60	378,	*m*, kind of Globe Amaranth, Gomphrena, Tamil *Vāḍākkuriñjibhēdam*.
किङ्किर	146	257,	*m*, sticklike musical instrument which produces a little soft sound.
,,	240	43,	*m*, jackal, Śiva's skull club.
किञ्चन	288	24,	*ind.*, a little.
किञ्चित्	84	31,	*ind.*, *n*, eight fistfulls.
,,	212	272,	*n*, little, small.
,,	288	24,	*ind.*, a little.
किञ्चुलुक	153	118,	*m*, earthworm.
किञ्जोल	157	92,	*m*, water creeper, Tamil *Nīr cēmbu*.
किञ्ज	37	56,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
किञ्जल्क	157	90,	*m*, filament.
,,	259	62,	*m*, filament; *n*, sky.
किट	73	41,	*m*, son of a Vaiśya and a Kīluṣī.

	Page	Line	
किटि	65	12,	*m*, boar.
किट्ट	183	240,	*m*, *n*, dirt, excretion.
किट्टिम	154	6,	*n*, saltish, brackish water.
किण	101	442,	*m*, Vētālāsana in which only one toe is in the same manner by one hand.
,,	122	434,	*m*, scar.
किणिही	54	229,	*f*, Apang, Achyranthes aspera, Tamil *Nāyuruvi*.
,,	56	266,	*f*, kind of cooling Clitoria, Tamil *Viṣṇukrāndi*.
किण्व	140	100,	*n*, ferment.
,,	224	10,	*n*, oilcake, ferment.
कितव	51	152,	*m*, Thornapple, Datura metel and Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.
,,	140	116,	*m*, gambler.
किदिर	50	140,	*m*, Rottleria tinctoria, Tamil *Punnai*.
किनाटक	46	27,	*n*, tendon of a tree.
किन्नर	15	5,	*m*, name of a lower deity.
किन्नरी	146	255,	*f*, lute of a Caṇḍala.
किन्नरेश्वर	13	110,	*m*, epithet of Kubēra.
किम्	276	32,	*m* (*ka*), *f* (*kā*), *n*, object of a question, object of an objection, object of a blame, object of an argument.
,,	284	6,	*ind.*, denoting question, censure, argument.
,,	287	3,	*ind.*, either, or.
किमिला	174	40,	*f*, woman who has many children.
किमु	287	3,	*ind.*, either, or.
किमुत	287	3,	*ind.*, either, or.
,,	287	7,	*ind.*, much, very.
किम्पचान	205	117,	*m*, *f* (*ā*), *n*, miser, avaricious.
किम्पाक	51	160,	*m*, Cucumis colocynthis with poisonous fruit. Tamil *Eṭṭi*.
किम्पुरुष	15	5,	*m*, epithet of Kinnara.
,,	35	12,	*n*, epithet of Haimakūṭa.
कियदेनिका	96	332,	*f*, vigorous exertion.
कियाह	112	201,	*m*, reddish horse.
किरण	18	32,	*m*, sunray.
किरात	75	92,	*m*, son of a Śabara and a Parṇaśabarī, who was previously the wife of a Niṣṭya.
,,	201	10,	*m*, *f* (*ī*), *n*, small, short, thin.

	Page	Line	
किरातज	132	227,	*n*, kind of sandalwood.
किरि	65	12,	*m*, boar.
,,	118	355,	*f*, end of a bow.
किरिभ	201	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having small corroded teeth.
किरीट	169	270,	*n*, crest ornament.
किरीटिन्	110	144,	*m*, root of the tusk of an elephant.
किर्मीर	197	45,	*m*, variegated colour; *m*, *f* (*ā*), *n*, variously coloured.
किल	285	38,	*ind.*, denoting news, possibility.
किलाट	301	7,	*m*, see तिलाट 135, 295.
किलास	213	287,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blotchy; *n*, blotchiness.
किलासघ्न	58	328,	*m*, Momordica mixta, Tamil Vel̲l̲ēri.
किलासिन्	185	292,	*m*, *f* (*ī*), *n*, having blotches.
किलिकिञ्चित	143	187,	*n*, at one time smiling, crying, etc.; one of the 10 hāvas.
किलिञ्ज	172	331,	*m*, mat.
किल्बिष	274	31,	*n*, sin, fault.
किल्ली	110	160,	*f*, upper part of an elephant's tail.
किशाल्लिन्	13	114,	*m*, epithet of Kubēra.
किशोर	112	213,	*m*, foal.
किष्कु	39	107,	*m*, measure of 24 inches.
,,	39	112,	*m*, carpenter measure of 42 inches.
,,	231	37,	*m*, *f*, measure of 12 inches; *m*, measure of 24 inches.
किसल	46	34,	*m*, shoot, sprout.
किसलय	46	34,	*n*, shoot, sprout.
किसिद्दक	113	217,	*m*, offspring of a *mūka* and a female mule.
कीकट	37	62,	*m*, *pl.*, epithet of the Magadha country.
कीकस	151	78,	*m*, very small worm.
,,	182	216,	*n*, bone.
कीचक	62	430,	*m*, *pl.*, Bamboo, Bambusa, so called from the whistling noise they make, Tamil *Śabdikkiṛa mūṅgal*.
कीट	151	77,	*m*, outside worm.
कीन	181	213,	*n*, flesh.
कीनाश	11	69,	*m*, epithet of Yama.
,,	197	41,	*m*, greenish-yellowness; *m*, *f* (*ā*), *n*, greenish-yellow.
,,	258	45,	*m*, demon, Yama; *m*, *f* (*ā*), *n*, avaricious, agriculturist.
कीर	28	50,	*m*, parrot.

	Page	Line	
कीर	37	54,	*m, pl.*, epithet of the Kāśmīra country.
कीर्ण	154	14,	*m*, dug spring.
कीर्णजल	154	15,	*m*, dug spring.
कीर्णि	220	12,	*f*, hurting, scattering.
कीर्ति	34	72,	*f*, fame.
,,	220	12,	*f*, mud, fame.
कीर्शी	28	48,	*f*, female wagtail.
कील	11	57,	*m, f* (*ā*), flame.
,,	111	170,	*m*, peg, bolt, wedge.
,,	114	262,	*m, n*, pin of the axle.
,,	231	38,	*m*, pin, Rudra ; *m, f* (*ā*), elbow, flame, arm.
कीलक	183	245,	*m*, boil.
कीला	11	57,	*f*, flame.
कीलाल	250	14,	*n*, blood, water.
कीलित	206	133,	*m, f* (*ā*), *n*, bound, confined.
कीलिनी	35	7,	*f*, earth.
कीलुष	73	28,	*m*, son of a Kṣatriya and a Sūta.
कीश	68	78,	*m*, monkey.
कु	35	2,	*f*, earth.
,,	284	6,	*ind.*, expressing sin, littleness, blame.
कुकर	202	28,	*m, f* (*ā*), *n*, having a crooked or withered hand.
कुकुण्ड	57	304,	*m*, fungus, mushroom, Tamil *Nāykoḍai.*
कुकुन्दर	178	130,	*n*, cavities of the loins.
कुकूल	258	48,	*m*, fire of chaff; *n*, hole filled with stakes.
कुक्कुट	27	25,	*m*, cock.
,,	28	63,	*m*, kind of bird, like a bhāsa.
,,	29	80,	*m*, kind of quail.
,,	57	298,	*m*, sort of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai.*
,,	73	46,	*m*, son of a Śūdra and a Nīṣadī.
,,	79	190,	*m*, person who makes the weapons of the kings and trains fighting cocks.
,,	80	191,	*m*, son of a Māgadha and a Śūdrā who superintends a garden, field, &c.
,,	80	192,	*m*, son of a Vaiśya and a Śūdrā.
,,	184	267,	*m*, paralysis.
कुक्कुटध्वज	7	113,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
कुक्कुटाक्ष	59	336,	*m*, small gourd, Cucurbita, Tamil *Cirucurai.*
कुक्कुटि	99	391,	*f*, deceit.
कुक्कुर	70	137,	*m*, dog.
,,	130	183,	*n*, vegetable perfume.

	Page	Line	
कुक्षिक	178	133,	*m*, belly.
कुक्षिकूजित	31	16,	*n*, belching.
कुक्षिम्भरि	205	100,	*m*, *f*, *n*, selfishly voracious.
कुक्ष्यग्नि	10	41,	*m*, fire of the stomach.
कुङ्कुण	75	86,	*m*, son of a Caṇḍāla and a Vaidēhī, also called Paṇḍusōpāka.
कुङ्कुम	132	231,	*n*, saffron.
कुङ्कुणी	146	256,	*f*, lute of a Caṇḍāla.
कुच	178	135,	*m*, paps.
कुचन्दन	132	228,	*n*, kind of inferior yellow sandalwood.
,,	132	230,	*n*, kind of inferior red sandalwood.
कुचर	205	96,	*m*, *f* (ī), *n*, censorious, detracting.
कुचारु	67	53,	*m*, bull-like deer with a beautiful tail and fine horns.
कुज	19	62,	*m*, Mars.
,,	37	57,	*m*, *pl.*, epithet of the Mudgaraka country.
,,	45	9,	*m*, tree.
कुञ्चिका	162	97,	*f*, key.
कुञ्चित	211	246,	*m*, *f* (ā), *n*, crooked.
कुञ्ज	41	19,	*m*, arbour, bower, place covered with (small) trees, &c.
,,	231	46,	*m*, *n*, arbour, jaw.
कुञ्जना	33	53,	*f*, loud but not angry noise (of men and animals).
कुञ्जर	109	121,	*m*, elephant.
कुञ्जल	165	163,	*n*, sour gruel.
कुञ्झिका	147	270,	*f*, kind of drum.
कुट	73	25,	*m*, son of a Kṣatriya and a Kukkuṭī.
,,	132	237,	*n*, seasalt.
,,	163	116,	*m*, waterpot.
कुटच	51	145,	*m*, Koraiya; Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum, Tamil *Veḷpālai.*
कुटज	51	145,	*m*, Koraiya; Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum, Tamil *Veḷpālai.*
कुटन्नट	50	135,	*m*, Bignonia Indica, Tamil *Peruvakai.*
,,	61	402,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīrmuttakāsi.*
कुटपुरि	28	63,	*m*, kind of bird.
कुटरु	65	4,	*m*, species of small lion.
कुटि	43	67,	*f*, iron.
,,	232	47,	*m*, *f* (ī, i), house; *m*, *f* (ī, i), *n*, crooked.
,,	291	51,	*m*, *f* (ī, i), cottage, hut.
कुटिल	211	247,	*m*, *f* (ā), *n*, crooked.

	Page	Line	
कुटिल	291	47,	*ind.*, crookedly.
कुटी	161	54,	*f*, small house, hut.
,,	291	51,	see *kuṭi* above.
कुटीर	161	54,	*m*, small house, hut.
,,	240	39,	*m*, crab, &c.
कुटुम्ब	177	101,	*n*, household.
कुटुम्बव्यापृत	205	104,	*m*, *f* (*ā*), *n*, attentive to support his family.
कुटुम्बिका	60	374,	*f*, Jasmine, Gærtneria racemosa or Banisteria bengalensis, Tamil *Kurukkatti*.
कुटुम्बिनी	174	41,	*f*, see कुडुम्बिनी.
कुट्टन्ती	117	327,	*f*, dagger.
कुट्टमित	143	190,	*n*, pretending displeasure while feeling pleasure when the lover touches her bosom, lip, &c.; one of the 10 *hāvas*.
कुट्टार	41	2,	*m*, mountain.
कुट्टिनी	175	49,	*f*, procuress.
कुट्टिम	161	63,	*m*, *n*, paved floor.
कुट्टीर	41	2,	*m*, mountain.
कुट्मल	46	38,	*m*, *n*, opening bud.
,,	100	430,	*n*, an Ardhasūcī in which the two palms are joined horizontally standing upwards and assuming the form of a bud.
कुठ	45	9,	*m*, tree.
कुठरुणा	56	275,	*f*, white Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
कुठार	138	63,	*m*, post round which the string of the churning stick winds.
,,	139	71,	*m*, *f* (*ī*), axe.
कुठेरक	54	236,	*m*, Parṇās, Ocimum sanctum, Tamil *Maṇa-kañjām kōrai*.
कुड	13	115,	*m*, epithet of Kubēra.
कुडङ्ग	41	19,	*m*, *n*, bower, place covered with small trees.
कुडप	190	105,	*m*, two prasṛtas.
कुडुम्बिन्	123	14,	*m*, *f* (*ī*), *n*, husbandman.
कुडुम्बिनी	174	41,	*f*, matron.
कुड्य	161	73,	*m*, *n*, wall.
कुड्यमत्स्या	150	61,	*f*, small house lizard.
कुण	27	30,	*m*, crow.
कुणप	122	431,	*m*, dead body.
,,	182	236,	*n*, pus.
कुणि	52	170,	*m*, Cedrela toona, Tamil *Paḍu karaṇai*.
,,	202	28,	*m*, *f*, *n*, having a crooked or withered arm.

	Page	Line	
कुण्ठ	207	147,	*m*, *f* (*ā*), *n*, indolent.
कुण्ड	77	120,	*m*, son born in adultery of parents belonging to the same caste and whose mother's legitimate husband is still alive.
"	92	218,	*n*, round fire pit.
"	165	162,	*n*, sour gruel.
"	224	9,	*n*, pot, water reservoir, fire pit.
कुण्डगोलक	77	121,	*m*, offspring from a forbidden connection, or of a male and female hermit.
कुण्डधान्य	86	82,	*m*, gṛhastha who keeps his grain in a big jar.
कुण्डनी	161	50,	*f*, rice cleaning and pounding room.
कुण्डल	117	325,	*m*, long *nirvaṁśa* sword.
"	169	269,	*n*, earring.
कुण्डलिन्	148	10,	*m*, serpent, snake.
"	259	49,	*m*, *f* (*ī*), spotted deer, snake; *m*, *f* (*ī*), *n*, having earrings (circular).
कुण्डली	55	262,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cīndal Koḍi*.
कुण्डिका	93	247,	*f*, wooden waterpot.
कुण्डिन्	111	180,	*m*, horse.
कुण्डूणाची	28	51,	*f*, kind of a bird.
"	150	61,	*f*, small (white) house lizard.
कुतनु	13	110,	*m*, epithet of Kubēra.
कुतप	147	279,	*m*, common term for musical instruments and instrument players.
"	259	58,	*m*, sister's son, sun, Brahman, fire, guest, bull &c.; *m*, *n*, eighth part (muhūrta) of a day (up to noon), sesamum, goatwool blanket, dharbha grass.
कुतपविन्यास	147	279,	*m*, arranging the musical instruments and the instrument players.
कुतुप	163	120,	*m*, small leather bottle for oil.
कुतू	163	120,	*f*, leather bottle for oil.
कुतूहल	98	373,	*n*, eagerness.
कुत्रफला	128	120,	*f*, coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai*.
कुत्स	39	110,	*m*, distance from the elbow to the end of the fist, plus eight inches (*dhanus*), altogether a distance of about thirty inches.
कुत्सना	33	66,	*f*, blame.
कुत्सा	99	386,	*f*, censure, aversion.
कुत्सित	207	150,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
कुत्सिता	87	99,	*f*, despised girl unfit for marriage.
कुथ	63	454,	*m*, kind of small sacrificial grass.

	Page	Line	
कुथ	73	45,	*m*, son of a Śūdra and a Phalinī.
,,	172	331,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woollen cloth used as a mat.
कुदर	111	181,	*m*, horse.
कुदानव	64	463,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
कुधान्य	128	125,	*n*, common name for the inferior sorts of grain, as *Kōdrava*.
कुध्र	41	3,	*m*, mountain.
कुनटी	41	21,	*f*, red arsenic.
,,	42	34,	*f*, red arsenic from Nepal.
कुनालिका	160	41,	*f*, aviary.
कुनाशक	55	251,	*m*, Jawāsā, Hedysarum alhagi (?), Tamil *Cirukāñjōri*.
कुन्त	117	330,	*m*, bearded dart.
कुन्तल	37	65,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇapatha.
,,	38	79,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadēśa.
,,	181	195,	*m*, hair.
कुन्ति	130	174,	*f*, small cardamum.
कुन्द	14	121,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra.
,,	60	382,	*f*, jasmine with many flowers, Jasminum multiflorum or Jasminum pubescens, Tamil *Kurundu maram*.
,,	137	36,	*m*, gimlet or auger.
कुन्दाल	125	57,	*n*, scraper, shovel.
कुन्दिल	45	2,	*n*, forest.
कुन्दोपराल	200	105,	*m*, smell of the Madana (tree); *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Madana.
कुत्रान	250	15,	*n*, fire pit, swing or loop of rope.
कुपूय	207	151,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vile, pithless.
कुप्य	129	147,	*n*, base metal, not gold or silver.
,,	133	244,	*n*, kind of factitious salt.
कुप्यप्रस्थ	190	106,	*m*, thirty-six palas.
कुप्यमाष	189	87,	*m*, seven guñjās.
कुप्यशाला	160	41,	*f*, braziery, foundry.
कुबेर	13	110,	*m*, Kubēra, god of wealth.
,,	281	6,	*m*, Vandāka plant growing on the Kṣīravṛkṣa, see line above.
कुबेराक्षी	52	179,	*f*, Bignonia suaveolens, Tamil *Kaḻal koḍi*.
कुब्जक	201	21,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, hump-backed.
कुब्जा	87	98,	*f*, hump-backed girl unfit for marriage.
कुमार	7	108,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.

	Page	Line	
कुमार	105	39,	*m*, prince.
,,	144	210,	*m*, crown-prince in the drama.
,,	201	3,	*m*, *f* (ī), *n*, young, infantine.
,,	259	56,	*m*, Subrahmaṇya, boy, varaṇa tree, horse-keeper, crown-prince, deer; *f* (ī), Uma; *n*, name of an island.
,,	281	2,	*m*, six-faced Rudrākṣa, see 7,108.
कुमारी	35	19,	*f*, epithet of Jambūdvīpa.
,,	60	375,	*f*, Aloe, Aloe perforata, Tamil *Kattāḻai*.
,,	67	52,	*f*, snow-coloured deer.
,,	127	99,	*f*, Coriander, Tamil *Kottu mali*.
,,	173	12,	*f*, maiden.
कुमालक	37	55,	*m*, *pl.*, epithet of the Sauvīra country.
कुमुख	65	11,	*m*, boar.
कुमुद्	157	82,	*n*, esculent white waterlily, Nymphæa esculenta.
,,	281	12,	*n*, silver.
कुमुद	17	15,	*m*, elephant of the south-western quarter.
,,	157	81,	*n*, white esculent waterlily, Nymphæa esculenta.
कुमुदबान्धव	19	49,	*m*, moon.
कुमुदा	49	115,	*f*, Gmelina arborea (?), Tamiḷ *Kumiḻ*.
,,	49	116,	*f*, kind of Gmelina arborea, Tamil *Ciru kumiḻ*.
कुमुदिनी	157	88,	*f*, place abounding in waterlilies.
कुमुद्वत्	38	86,	*m*, *f* (ī), *n*, full of white lotuses.
कुमुद्वती	157	88,	*f*, place abounding in waterlilies.
कुमुद्वतीशत्रु	18	23,	*m*, sun.
कुम्बा	91	210,	*f*, enclosure round the place of sacrifice.
कुम्भ	163	116,	*m*, waterpot.
,,	176	77,	*m*, keeper of a prostitute.
,,	184	264,	*m*, heavy attack of jaundice.
,,	190	112,	190, 117, *m*, two catuṣkas.
,,	215	35,	*m*, elephant's frontal globe, &c.
,,	282	29,	*m*, aquarius, sign of the zodiac; compare 163, 116.
कुम्भकर्णारि	4	41,	*m*, enemy of Kumbhakarṇa, name of Rāma.
कुम्भकार	72	9,	*m*, person, whose parents are not married, whose father is a Brāhman and whose mother is a Vaiśyā.
,,	77	134,	*m*, potter by business.
,,	138	53,	*m*, potter.
कुम्भकारी	44	87,	*f*, blue stone used as Collyrium.

	Page	Line	
कुम्भधारिका	175	51,	*f*, female slave.
कुम्भफल	51	164,	*m*, Nāgēsar, Mesna ferrea, Tamil *Nākappa maram*.
कुम्भयोनि	95	302,	*m*, epithet of Agastya.
कुम्भशाला	160	45,	*f*, potter's workshop.
कुम्भि	163	110,	*f*, pot.
कुम्भिन्	109	119,	*m*, elephant.
,,	152	105,	*m*, crocodile.
कुम्भी	49	116,	*f*, kind of Gmelina arborea, Tamil *Ciru kumiḻ*.
,,	157	92,	*f*, Pistia stratiotes, Tamil *Nīr cēmbu*.
कुम्भीनस	149	23,	*m*, species of the Darvīkara snake.
कुम्भीर	152	105,	*m*, crocodile.
कुम्भीरमक्षिका	29	91,	*f*, crocodile-fly.
कुम्भील	240	39,	*m*, thief, &c.
कुम्भोलूखलक	49	107,	*n*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
कुरङ्ग	66	27,	*m*, big red deer.
,,	68	79,	*m*, monkey.
कुरण्ड	60	380,	*m*, blue Barleria, Barleria cærulea, Tamil *Karuṅkuriñji*.
,,	183	262,	*m*, enlargement of the scrotum, hydrocele or elephantiasis of the scrotum.
,,	240	38,	*m*, fish, &c.
कुरण्डक	60	376,	*m*, yellow Globe amaranth, Gomphrena, Tamil *Mañja vāḍā kuriñji*.
कुरर	28	67,	*m*, osprey.
कुररी	70	129,	*f*, sheep.
कुरवक	50	121,	*m*, purple species of the Barleria cristata, Tamil *Kuriñji*.
,,	50	122,	*m*, white species of the Barleria cristata, Tamil *Veḻ kuriñji*.
,,	60	377,	*m*, crimson Globe amaranth, Gomphrena, Tamil *Cikappu vāḍā kuriñji*.
,,	60	379,	*m*, red Jhiṇṭī, Barleria, Tamil *Ceṅkuriñji*.
,,	60	381,	*m*, yellow Barleria, Tamil *Mañja kuriñji*.
कुरिन्	86	85,	*m*, unmarried elder brother whose youngest brother is married.
कुरीर	250	15,	*n*, coitus, lotus.
कुरु	89	155,	*m*, priest.
कुरुकुञ्चिका	32	45,	*f*, conversation.
कुरुल	181	197,	*m*, curl on the forehead.
कुरुवर्ष	35	18,	*n*, country lying near the Śṛṅgavat mountain, called also *Uttarakuru*.

	Page	Line	
कुरुविन्द	44	80,	*m*, kind of ruby.
,,	44	89,	*n*, quicksilver, vermilion.
,,	266	41,	*m*, quicksilver, Musta grass.
कुरुविस्त	190	104,	*m*, gold pala.
कुरुवत्र	56	265,	*m*, Calamus rotang, Tamil *Pirambu*.
कुर्दन	143	174,	*n*, play.
कुल	168	230,	*n*, action which affords pleasure to the sages.
,,	177	98,	*n*, race, lineage.
,,	186	11,	*n*, multitude of the same class of beings.
,,	200	107,	*m*, smell of the Tilaka; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Tilaka.
कुलक	49	102,	*m*, species of ebony, Diospyros tomentosa, Tamil *Kākatumbi*.
कुलकालक	37	67,	*m*, *pl*., name of a country belonging to Dakṣiṇāpatha.
कुलचर	67	67,	*m*, animal identical with the Purōhin.
कुलज	206	121,	*m*, *f* (*ā*), *n*, born in an honorable family.
कुलटा	173	18,	*f*, disloyal or unchaste woman.
कुलपालिका	173	14,	*f*, chaste woman.
कुलश्री	173	14,	*f*, chaste woman.
कुलस्थक	126	94,	*m*, horsegram, Dolichos uniflorus, Tamil *Koḻḻu*.
,,	149	23,	*m*, species of the Darvīkara snake.
कुलाय	30	98,	*m*, nest.
,,	280	71,	*m*, house, etc.
कुलाल	138	53,	*m*, potter.
कुलालकुक्कुट	27	41,	*m*, waterfowl.
कुलालिका	44	87,	*f*, blue stone used as collyrium.
कुलिक	119	369,	*m*, arrow of 50 inches.
,,	136	14,	*m*, head-artisan.
कुलिङ्गाटी	125	70,	*f*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḻundu*.
कुलिश	10	25,	*m*, *n*, Indra's thunderbolt.
कुली	53	207,	*f*, kind of big egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kattari*.
,,	175	55,	*f*, eldest sister of the wife.
कुलीन	111	187,	*m*, well-bred horse as a Persian.
,,	206	121,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to an honorable family.
कुलीनस	154	2,	*n*, water.
कुलीमक	126	75,	*m*, kind of wild bean, Phaseolus trilobus, Tamil *Kāṭṭu payar*.
कुलीर	151	92,	*m*, crab.

	Page	Line	
कुवेल	199	83,	*m*, astringent, sour, salt, and pungent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sour, salt and pungent.
कुश	63	454,	*m*, kind of small sacrificial darbha grass, Poa cynosuroides.
"	232	47,	*m*, *n*, Darbha grass; *n*, water.
कुशद्वीप	36	28,	*n*, one of the six islands of Anudvīpa.
"	36	33,	*n*, the same, lying east of Śaṅkhadvīpa.
कुशल	212	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right; *n*, happiness.
"	258	47,	*n*, virtuous action, satisfaction, happiness; *m*, *f* (*ā*), *n*, clever, fit.
कुशवट	95	298,	*m*, Kuśa grass thread used for prayer.
कुशस्थली	159	12,	*f*, name of a town.
कुशा	92	216,	*f*, wood of the Ficus religiosa used for kindling the fire by rubbing.
"	113	227,	*f*, rein.
कुशाग्रीयधी	203	58,	*m*, *f*, *n* (*i*), sharp-sighted, intelligent.
कुशापीड	95	298,	*m*, Kuśa grass thread used for praying.
कुशारणि	96	312,	*m*, epithet of Durvāsas.
कुशिन्	95	306,	*m*, epithet of Vālmīki.
कुशी	43	70,	*f*, wrought iron, bar of cross.
"	184	278,	*f*, splint to protect a broken bone.
कुशीलव	80	195,	*m*, Vēna, one who leaps or jumps (far), &c., also called a Vēṇa.
"	141	128,	*m*, dancer, mime.
कुशेशय	157	75,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
कुषाकु	240	42,	*m*, fire, sun.
कुषिन्	109	123,	*m*, elephant.
कुष्ठ	131	197,	*n*, costus, medicinal plant, Tamil *Kōṣṭam*.
"	150	49,	*m*, kind of poison.
"	183	248,	*n*, leprosy.
"	231	46,	*m*, *n*, name of a medicinal plant (Costus arabicus), leprosy.
कुष्ठनुद्	53	198,	*f*, wild cotton, Hibiscus vitifolius, Tamil *Kāṭṭu parutti*.
कुसट	38	80,	*m*, *pl*, name of a country belonging to Madhyadēśa.
कुसीद	123	8,	*n*, debt with interest.
"	259	64,	*n*, interest of a debt; *m*, *f* (*ā*), *n*, living by taking interest.
कुसीदिक	123	15,	*m*, *f* (*ī*), *n*, usurer (by business).
कुसुम	46	35,	*n*, flower.

	Page	Line	
कुसुमच्छद	157	89,	*m*, filament.
कुसुमाञ्जन	44	85,	*n*, calx of brass.
कुसुमित	45	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flowering.
कुसुम्भ	130	182,	*n*, safflower, Carthamus tinctorius.
,,	259	50,	*m*, wooden waterpot; *n*, saffron, safflower.
कुसूल	164	128,	*m*, granary.
कुस्तुम्बरी	127	98,	*f*, Coriander, Tamil *Kottumali*.
कुस्तुम्बुरु	127	101,	*n*, Coriander, Tamil *Kottumali*.
कुहक	105	25,	*n*, cheating, conjuring.
,,	202	45,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, wicked, dishonest.
,,	254	19,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, envious, &c.
कुहन	258	46,	*m*, rat; *f* (*ā*), deceit; *m*, *f* (*ā*), *n*, envious.
कुहर	148	4,	*n*, hole, vacuity.
,,	250	14,	*n*, cave, hole.
कुहलि	87	117,	*f*, betel leaves with Areca-nut pieces and lime given at marriages.
कुहिढ	25	19,	*m*, *n*, fog, mist.
कुहू	22	142,	*f*, the fifteenth day of the second (kṛṣṇa) pakṣa in which the moon is not seen.
कुहेडि	25	19,	*f*, fog, mist.
कुहेलि	25	19,	*f*, fog, mist.
कुह्वरी	35	8,	*f*, earth.
कूजन	31	5,	*n*, sound.
कूजित	31	5,	*n*, sound.
कूट	41	15,	*m*, *n*, summit, peak.
,,	69	111,	*m*, *f* (*ā*), *n*, with broken horns.
,,	80	198,	*m*, stonemason who lives by cutting stones.
,,	99	390,	*n*, deceit.
,,	119	367,	*m*, *n*, iron dart or arrow.
,,	137	44,	*m*, stonemason.
,,	186	6,	*m*, *n*, heap of corn.
,,	231	26,	*m*, *n*, multitude, illusion, sin, mountain peak, iron arrow, hammer, lie, wooden part of the plough, deceit, deer-trap.
कूटयन्त्रक	139	80,	*n*, snare, trap.
कूटशाल्मलि	52	181,	*m*, *f*, Shoray, silk-cotton tree, Tamil *Mul̲ ilavan*.
कूटसाक्षिन्	123	19,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, false witness.
कूटस्थ	207	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, immovable, uniform.
कूटागार	161	62,	*n*, upper room on the top of a house.
कूणिका	145	240,	*f*, round-headed peg, round which the string of the lute is tied.
कूप	154	13,	*m*, well.

	Page	Line	
कूप	155	34,	*m*, mast.
,,	214	21,	*m*, hole, well.
कूपक	156	61,	*m*, temporary well.
कूपेपिशाचक	152	98,	*m*, frog who lives in a well.
कूबर	114	254,	*m*, *n*, carriage drawn by oxen.
,,	115	264,	*m*, carriage-pole.
कूर	165	150,	*n*, boiled rice.
कूरदूषक	127	108,	*m*, kind of inferior grain, Paspalum frumentaceum, Tamil *Kēḻ varaku*.
कूर्च	177	114,	*m*, middle part of the toe.
,,	231	39,	*m*, *n*, seat, beard, place between the two brows, prattling, sacrificial instrument made of kuśa grass.
कूर्चकेसर	63	440,	*m*, cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.
कूर्चाल	92	224,	*m*, sacrificial animal.
कूर्चिका	135	295,	*f*, inspissated, coagulated milk.
,,	247	10,	*f*, ball of sour cream, needle, painting brush.
कूर्ची	137	25,	*f*, painting brush, pencil.
कूर्पर	179	143,	*m*, elbow.
कूर्पास	169	255,	*m*, bodice.
कूर्म	110	151,	*m*, second part of the forefoot of an elephant beneath the *kṣaya*.
,,	110	158,	*m*, ninth part of an elephant's hind leg beneath the *kālabhāga*.
,,	152	99,	*m*, tortoise.
,,	282	26,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra.
कूल	156	63,	*n*, bank.
,,	224	10,	*n*, bank, middle (centre) of an army.
कूलङ्कषा	155	46,	*f*, river.
कूलमण्डूक	152	96,	*m*, yellow frog, see 301, 19 स्थूलमण्डूक.
कूली	52	174,	*f*, Jujube, Zizyphus jujuba, Tamil *Ilandai*.
कूश्माण्डक	7	102,	*m*, Śiva's buffoon.
,,	59	339,	*m*, pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi*.
कृकण	29	71,	*m*, kind of partridge.
कृकणपत्त्रिका	64	459,	*f*, kind of sacrificial grass.
कृकर	29	71,	*m*, kind of partridge.
कृकलास	150	56,	*m*, lizard, chameleon.
कृकवाकु	27	26,	*m*, cock.
,,	50	157,	*m*, chameleon.
कृकाटिका	180	168,	*f*, back of the neck.
कृच्छ्र	12	78,	*n*, pain; *m*, *f* (*ā*), *n*, one who has pain.

	Page	Line	
कृच्छ्र	94	271,	*m*, *n*, penance, as Candrāyaṇa, &c.
कृच्छ्रक	94	272,	*n*, Prājāpatya penance.
कृच्छ्रातिकृच्छ्र	94	275,	*m*, Prājāpatya penance performed with water instead of food, or a Prājāpatya penance of 21 days.
कृच्छ्रातिकृच्छ्रक	94	282,	*n*, penance of 21 days in which according to some milk is drunk.
कृत	24	182,	*n*, Kṛta or first Yuga.
,,	91	195,	*n*, oblation, whose preparations as cooked rice are ready.
,,	136	7,	*m*, one who has become a servant for getting his food.
,,	141	123,	*n*, cast of dice if fallen on the fourth place.
,,	231	41,	*n*, Kṛtayuga, throwing of the dice, satisfaction; *m*, *f* (*ā*), *n*, done.
कृतकृत्य	202	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, skilful, conversant.
कृतकोटिकवि	95	308,	*m*, epithet of Halabhūti.
कृतघ्न	70	139,	*m*, dog.
कृतपुङ्खक	116	297,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, trained in arms, disciplined.
कृतभी	152	97,	*f*, white frog with a black mouth, Tamil *Kaṟuvāy veḻ tavaḻai*.
कृतमाल	49	97,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Konṟai*.
,,	67	56,	*m*, wolf-like deer.
कृतमालक	27	45,	*m*, black hooting owl.
,,	131	211,	*m*, fruit of the Calyptranthes jambalana (?), Tamil *Takkōlam*.
कृतमुख	202	38,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, skilful, conversant.
कृतवेधन	58	318,	*m*, kind of large Ghosha, Tamil *Perun tummaṭṭi*.
,,	58	319,	*m*, small cucumber, Trichosanthes dioeca, Tamil *Puḍal*.
कृतहस्त	116	296,	*m*, *f* (*ā*), *n*, trained in arms, disciplined.
कृताकृत	91	194,	*n*, oblation whose ingredients as Taṇḍula are not quite ready.
कृतान्त	11	69,	*m*, epithet of Yama.
,,	240	32,	*m*, fate, established system, Yama, unlucky work.
कृतारु	67	54,	*m*, tailless bull-like deer with fine horns living on the highlands of the Himālaya.
कृतालक	7	104,	*m*, Śiva's servant.
कृतास्त्र	116	297,	*m*, *f* (*ā*), *n*, trained in arms, disciplined.
कृति	189	72,	*f*, square.
कृतिन्	47	58,	*m*, kind of Butea frondosa, Tamil *Koḍi murukku*.

	Page	Line	
कृतिन्	202	37,	*m*, *f* (ī), *n*, skilful, conversant.
कृतोद्वाह	83	16,	*m*, a married Brahman.
कृत्त	209	203,	*m*, *f* (ā), *n*, cut.
कृत्ति	84	42,	*f*, skin of the black antilope.
,,	163	120,	*f*, leather bottle for oil.
,,	181	206,	*f*, skin.
कृत्तिका	20	85,	*f*, *pl.*, one of the 27 nakṣatras.
कृत्तिकापिञ्जर	112	196,	*m*, bad horse with a quantity of reddish yellow spots.
कृत्तिवासस्	6	83,	*m*, epithet of Śiva.
कृत्य	102	472,	*n*, fruit, result.
,,	231	40,	*n*, work *f* (ā), action, lower deity; *m*, *f* (ā), *n*, angry.
,,	292	65,	*n*, *f* (ā), deity created by pernicious spells.
कृत्रिम	43	56,	*n*, kind of brass or bell-metal.
,,	132	220,	*m*, incense.
,,	132	222,	*m*, compounded perfume.
,,	133	247,	*m*, factitious black salt.
कृत्रिमाचारी	23	151,	*f*, fifteenth day of the (śukla) pakṣa of Āṣāḍha.
कृत्स्न	208	171,	*m*, *f* (ā), *n*, all, entire.
कृप	298	9,	*m*, *see* कप, 71, 144.
कृपण	205	117,	*m*, *f* (ā), *n*, miser, avaricious.
कृपा	99	383,	*f*, pity.
कृपाण	117	317,	*m*, sword.
कृपाणी	139	74,	*f*, dagger.
कृपीट	250	16,	*n*, belly, water.
कृपीटयोनि	10	32,	*m*, epithet of Agni.
कृमि	74	66,	*m*, son of a Vaidehaka and a Karaṇī.
,,	150	68,	*m*, spider.
कृमिकोशोत्थ	168	235,	*m*, *f* (ā), *n*, made of silk cloth.
कृमिज	131	213,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
कृवी	138	52,	*f*, scissors.
कृश	20	73,	*m*, *pl.*, epithet of Kētu.
,,	196	14,	*m*, heat; *m*, *f* (ā), *n*, hot.
,,	201	10,	*m*, *f* (ā), *n*, feeble, thin.
कृशानु	10	34,	*m*, epithet of Agni.
कृशानुरेतस्	6	90,	*m*, epithet of Śiva.
कृशाश्विन्	141	126,	*m*, dancer, actor.
कृषक	125	55,	*m*, body of the plough.
,,	259	62,	*m*, body of the plough; *m*, *f* (ā), *n*, ploughing.

	Page	Line	
कृषि	123	5,	*f*, husbandry, agriculture.
कृषीवल	106	54,	*m*, spy in the garb of a husbandman, one of the five *cāras*.
,,	123	14,	*m*, *f* (*ā*), *n*, husbandman.
कृष्टक	124	43,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, ploughed.
कृष्टि	232	48,	*m*, wise man ; *n*, making stripes.
कृष्ण	4	29,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	5	49,	*m*, avatāra of Viṣṇu, as son of Vasudēva.
,,	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
,,	196	21,	*m*, blackness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black, dark-blue.
,,	231	28,	*m*, blue-black color, reed (?, or perhaps *anala*, fire) Kaliyuga, Śūdra, crow, cuckoo, Vyāsa, black part of the month, Arjuna, Hari ; *n*, lead, sin, iron.
कृष्णकाक	27	34,	*m*, black crow.
कृष्णकोहल	140	116,	*m*, gambler.
कृष्णद्वैपायन	5	63,	*m*, epithet of Vyāsa.
कृष्णधूमल	197	25,	*m*, blackish smokyness, *m*, *f* (*ā*), *n*, blackish-smoky (smoky being explained as black and red).
,,	197	43,	*m*, turmeric-yellowish, blackness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, turmeric-yellowish, black.
कृष्णनवाम्बुद	25	4,	*m*, black rain cloud.
कृष्णपाक, कृष्णपाकफल	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
कृष्णपिङ्गल	197	47,	*m*, black-tawnyness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black tawny.
कृष्णपीत	197	44,	*m*, yellowish blackness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellowish-black.
कृष्णफल, कृष्णफलपाक	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
कृष्णफला	54	215,	*f*, Somraj, Conyza (Serratula) anthelminthica, Tamil *Erumai yāṭṭāṅkoḍi*.
कृष्णभगिनी	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
कृष्णभूम	38	89,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having black soil.
कृष्णभेदी	130	172,	*f*, name of the medicinal plant Catuci, Helleborus niger, Tamil *Kaḍu rōhiṇi*.
कृष्णरक्तसित	198	49,	*m*, black, red and white color ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black, red and white.
कृष्णला	59	357,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kuṉṟumaṇi*.
कृष्णलोहित	197	42,	*m*, smoke color ; *m*, *f* (*ā*, *nī*), *n*, smoke-colored.
कृष्णवर्ण	126	85,	*m*, chick pea, Cicer arietinum, Tamil *Kaḍalai*.
कृष्णवर्णा	156	57,	*f*, name of a river.

	Page	Line	
कृष्णवर्त्मन्	10	27,	*m*, epithet of Agni.
कृष्णविषाणा	92	217,	*f*, horn of the black antilope.
कृष्णवृन्त	126	94,	*m*, horsegram, Dolichos uniflorus, Tamil *Kol̲l̲u*.
कृष्णवृन्ता	52	179,	*f*, Bignonia suaveolens, Tamil *Kal̲al koḍi*.
,,	272	29,	*f*, Māṣaparṇī plant, etc.
कृष्णवृन्तिका	49	114,	*f*, Gmelina arborea (?), Tamil *Kumil̲*.
कृष्णशालि	125	65,	*m*, black rice.
कृष्णशिम्बि	126	93,	*f*, kind of black bean, Tamil *Kar̲utta avarai*.
कृष्णशृङ्गक	65	17,	*m*, buffalo.
कृष्णसर्प	149	23, 25,	*m*, species of the Darvīkara snake (cobra di capello).
कृष्णसार	66	23,	*m*, black-spotted antilope.
कृष्णस्वसृ	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
कृष्णाजिन	84	42,	*n*, skin of the black antilope.
कृष्णायस	43	65,	*n*, iron.
कृष्णिका	60	361,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri*.
कृसर	51	155,	*m*, Terminalia catappa (Dalbergia), Tamil *Iṅguṇam*.
,,	157	93,	*n*, watercreeper, Tamil *Koṭṭi*.
,,	165	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mixture of sesamum, rice and pulse.
केकर	202	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, squint-eyed.
केका	29	77,	*f*, cry of the peacock.
केकालि	29	75,	*m*, peacock.
केकिन्	29	73,	*m*, peacock.
केणिका	169	249,	*f*, tent.
केण्डुक	152	94,	*m*, frog.
केतक	63	445,	*m*, *f* (*ī*), Pandanus odoratissimus, Tamil *Tāl̲ai*.
केतन	118	351,	*n*, bow weighing 25 palas.
,,	160	38,	*n*, house.
,,	251	24,	*n*, flag, bow, confidential consultation about doing a thing.
केतर	160	38,	*n*, house.
केतु	20	73,	*m*, *pl.*, Kētu.
,,	215	31,	*m*, meteor, sign, flag.
,,	270	119,	*m*, ray, &c.
केतुमाल	35	14,	*n*, country lying west to the country Ilāvṛta.
केदर	124	34,	*m*, field.
केदार	124	34,	*m*, field.
केनिपात	155	32,	*m*, rudder.
केयूर	170	286,	*n*, arm ornament.

	Page	Line	
केरल	37	67,	*m pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇāpatha.
केलक	141	128,	*m*, one who dances on a stick, on a rope, or on a sword.
केलि	143	175,	*m*, *n*, sport, amusement.
केलिकिल	7	102,	*m*, Śiva's buffoon.
,,	105	34,	*m*. play-fellow.
,,	141	138,	*m*, buffoon who acts the companion of the king in the play.
केलिकुञ्चिका	175	56,	*f*, younger sister of the wife.
केलिसहायक	105	33,	*m*, play-fellow.
केवल	259	51,	*n*, certainty ; *m*, *f* (*ā*), *n*, single, all.
केवलिन्	6	70,	*m*, epithet of Jina.
केश	181	194,	*m*, hair.
,,	281	22,	*n*, Barhiṣṭha plant, see 181, 194.
केशकार	113	234,	*m*, haircutter of a horse.
केशकूट	181	199,	*m*, braided hair.
केशघ्न	183	251,	*n*, falling of the hair, morbid baldness.
केशपक्ष	187	35,	*m*, multitude of hair.
केशपद्धति	181	200,	*f*, parting of the hair.
केशपाश	187	35,	*m*, multitude of hair.
केशपाशी	181	203,	*f*, lock on the crown of the head.
केशव	4	28,	*m*, epithet of *Viṣṇu*.
,,	201	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having much or fine hair.
केशवप्रिय	41	10,	*m*, epithet of the mountain Vĕṅkaṭa.
केशवायुध	115	268,	*n*, wheel.
केशहस्त	187	35,	*m*, multitude of hair.
केशिक	201	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having much or fine hair.
केशिका	56	274,	*f*, White Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
केशिन्	201	16,	*m*, *f* (*ī*), *n*, having much or fine hair.
केशिनी	54	232,	*f*, Tchor-kāntā, Andropogon aciculatum, Tamil *Caṅgaṅkuppi*.
केशी	181	203,	*f*, lock on the crown of the head.
केसर	41	10,	*m*, epithet of the mountain Vĕṅkaṭa.
,,	47	52,	*m*, Mimusops elengi, Tamil *Makiḻ*.
,,	157	90,	*m*, *n*, filament.
,,	169	263,	*m*, thread end of a cloth.
,,	259	60,	*m*, *n*, mane of a lion, mane of a horse.
केसरा	53	197,	*f*, cotton, Gossypium herbaceum, Tamil *Paruttì*.

	Page	Line	
केसरिन्	47	65,	*m*, citron tree, Tamil *Tādu mādaḷai*.
,,	240	42,	*m*, horse, lion.
कैकसेय	12	81,	*m*, demon.
कैटभारि	4	30,	*m*, epithet of Viṣṇu.
कैटभी	8	123,	*f*, epithet of Pārvatī.
कैडर्य	49	99,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōri-bhēdam*.
,,	49	116,	*m*, species of Gmelina arborea, Tamil *Ciru kumiḻ*.
कैडर्यद्विषिन्	51	149,	*m*, Nimba (Melia) Azadirachta, Tamil *Vēmbu*.
कैतव	250	16,	*m*, deceit, gambling.
कैदारक	187	23,	*n*, multitude of fields.
कैदारिक	187	23,	*n*, multitude of fields.
कैदार्य	187	23,	*n*, multitude of fields.
कैरव	157	82,	*n*, esculent white waterlily, Nymphæa esculenta, Tamil *Āmbal*.
कैराती	120	384,	*f*, upward direction of an arrow.
कैलास	41	9,	*m*, name of a mountain.
कैलासनाथ	13	112,	*m*, epithet of Kubēra.
कैवर्त	74	63,	*m*, son of a Niṣada and an Āyōgavī, identical with *Mārgara*.
,,	79	182,	*m*, person who kills birds, beasts and deer.
,,	139	83,	*m*, fisherman.
कैवर्तीमुस्तक	61	397,	*m*, Cyperus rotundus, Tamil *Campu*.
कैवल्य	102	475,	*n*, perfect isolation, beatitude.
कैशिक	187	24,	*n*, multitude of hair.
कैशिकी	144	202,	*f*, one of the four *Vṛttis*.
कैश्य	187	24,	*n*, multitude of hair.
कोक	26	18,	*m*, ruddy goose.
,,	65	15,	*m*, wolf.
कोकनद	157	79,	*n*, red lotus, Nymphæa rubra, Tamil *Centāmarai*.
,,	157	83,	*n*, red waterlily, Nymphæa rubra, Tamil *Cevvalli*.
कोकहित	21	111,	*m*, day.
कोकाह	112	198,	*m*, white horse.
कोकिल	28	52,	*m*, cuckoo.
,,	240	40,	*m*, firebrand, &c.
कोकिलाक्ष	53	201,	*m*, Barleria longifolia, Tamil *Nīrmuḷḷi*.
कोकुन्द	164	143,	*m*, ball-shaped cake.
कोकुराह	112	210,	*m*, *Karka* horse with a mark on the forehead.
कोटर	46	28,	*m*, *n*, hollow of a tree.

	Page	Line	
कोटि	163	103,	*f*, corner, angle.
,,	188	58,	*f*, 10,000,000, the same as *arbuda*.
,,	188	62,	*f*, 10,000,000 = 100 lakṣas.
,,	220	21,	*f*, corner, pre-eminence, front.
कोटिका	152	97,	*f*, black frog with a white mouth.
कोटिवर्ष	159	18,	*n*, epithet of Dēvīkōṭṭa.
कोटिश	125	58,	*m*, harrow.
कोटी	118	355,	*f*, end of a bow.
कोटीर	169	270,	*m*, crest ornament.
कोट्टवी	173	19,	*f*, naked woman.
कोठ	183	248,	*m*, leprosy.
कोण	20	70,	*m*, epithet of Śani.
,,	138	57,	*m*, *f* (*ā*), shepherd's stick.
,,	147	271,	*m*, *f* (*ā*), drumstick.
,,	163	103,	*m*, corner, angle.
,,	215	32,	*m*, sound, corner, drumstick.
कोणप्रतिमा-हिन्	162	81,	*n*, wooden beam over the pillar.
कोणेपिशाचक	152	95,	*m*, house frog.
कोण्ठ	27	43,	*m*, hooting owl.
कोतना	18	37,	*f*, *pl*., one hundred rain-making sunrays.
कोदण्ड	118	344,	*n*, bow (of 16 *hastas* length ?).
,,	118	345,	*n*, bow of 4 hastas less 3 *aṅgulas*.
,,	251	23,	*n*, bow of 4 hastas, bamboo, bowman.
कोद्रङ्ग	67	68,	*m*, animal resembling the Camara (Bos Grunniens).
कोद्रङ्ग	161	63,	*m*, secret double floor of the roof for placing there valuables.
कोद्रव	127	107,	*m*, kind of inferior gram, Paspalum frumentaceum, Tamil *Kēḻ varaku*.
कोप	98	366,	*m*, anger.
कोपन	203	64,	*m*, *f* (*ā*), *n*, passionate, wrathful.
कोमल	196	10,	*m*, tenderness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, tender.
कोयष्टि	27	40,	*m*, kind of stork.
कोरक	46	38,	*m*, unblown flower.
कोरण	31	4,	*n*, sound.
कोरदूषक	127	107,	*m*, a kind of inferior gram, Paspalum frumentaceum, Tamil *Kēḻ varaku*.
कोराङ्गी	130	175,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciru Ēlam*.
कोल	20	71,	*m*, epithet of Śani.

	Page	Line	
कोल	129	160,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
,,	190	96,	*n*, eight māṣas.
,,	198	68,	*m*, astringent, sour and salt taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sour and salt.
,,	200	109,	*m*, smell of human excretion ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of human excretion.
,,	202	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lame.
,,	231	32, 33,	*m*, lame, boat, boar ; *f* (*ā*), Piper chaba, weapon, long pepper; *n*, Jujube (Badara), Takkōla fruit, dried ginger, mixture of three spices, half a *Karṣaka*.
कोलक	131	210,	*n*, fruit of the Calyptranthes Jambalana(?), Tamil *Takkōlam*.
,,	149	35,	*m*, kind of poisonous snake.
कोलदल	131	202,	*n*, perfume, Tamil *Caṅgu nakam*.
कोलम्बक	145	239,	*m*, body of the lute.
कोलवल्ली	129	155,	*f*, kind of Pippali, Scindapsus officinalis, Tamil *Ánai tippili*.
कोला	129	162,	*f*, kind of pepper, Piper chaba.
,,	231	33,	*f*, see कोल.
कोलाक	202	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, always afraid of an enemy.
कोलाङ्कक	67	66,	*m*, bear-like animal.
कोलाहल	33	53,	*m*, loud angry noise.
कोलि	52	174,	*f*, jujube, Zizyphus jujuba, Tamil *Ilandai*.
,,	291	52,	*m*, *f*, jujube, Zizyphus jujuba, Tamil *Ilandai*.
कोलिण्ट	70	132,	*m*, donkey.
कोविद	102	467,	*m*, learned man.
कोविदार	48	94,	*m*, mountain ebony (Bauhinia variegata) Tamil *Kōvidāram*.
कोश	30	99,	*m*, egg.
,,	104	5,	*m*, treasury, one of the *rājyāṅgas*.
,,	107	87,	*m*, treasury.
,,	118	336,	*m*, sheath, scabbard.
,,	129	148,	*m*, *n*, wrought and unwrought gold or silver.
,,	178	121,	*m*, penis.
,,	178	126,	*m*, *n*, scrotum.
,,	231	30,	*m*, *n*, blossoming, science, treasury, house, body, secret part of the body, scrotum, cover, egg of a bird, book, sheath of a sword ; *m*, *f* (*ā*), *n*, divine.

	Page	Line	
कोशफल	131	211,	*n*, fruit of the Calyptranthes Jambalana(?), Tamil *Takkōlam*.
,,	131	212,	*n*, mace, nutmeg, Tamil *Jātikkāy*.
कोशफला	58	316,	*f*, Gosha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
,,	58	321,	*f*, kind of cucumber with a bad taste, Trichosanthes laciniosa, Tamil *Pēpuḍal*.
,,	58	322,	*f*, Gosha with yellow flowers, Tamil *Ponniṟamāna Tummaṭṭi*.
कोशातकी	58	317,	*f*, Gosha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
कोशिका	46	33,	*f*, sheath or calyx of a bud.
,,	163	113,	*f*, seether, boiler.
कोष्ट्रिका	61	391,	*f*, black liquorice, Convolvulus paniculatus, Tamil *Kār iṟaḷi*.
कोष्ठ	231	44,	*m*, *n*, property, bowels, granary, middle of a house, place.
कोष्ठकारी	29	93,	*f*, sort of wasp.
कोष्ण	196	18,	*n*, warmth; *m*, *f* (*ā*), *n*, warm.
कोसल	38	74,	*m*, *pl.*, name of a country near the Vindhya mountain.
,,	38	79,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadéśa.
,,	118	347,	*n*, bow (2048 hastas long ?).
,,	197	28,	*m*, black-greenish, whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, black, greenish, white.
कोसलानन्दिनी	159	10,	*f*, epithet of Ayōdhyā.
कोहल	33	54,	*n*, street talk.
,,	73	35,	*m*, son of a Vaiśya and an Ambaṣṭhī.
कोहली	87	97,	*f*, talkative (chattering) girl unfit for marriage.
कौक्कुट	99	384,	*n*, trouble.
,,	203	48,	*m*, *f* (*ī*), *n*, juggling.
कौक्कुटिक	84	33,	*m*, *f* (*ī*), *n*, begging.
,,	275	12,	*m*, *f* (*ī*), *n*, deceitful, one who does not look far.
कौक्षेयक	117	318,	*m*, sword.
कौट	89	160,	*m*, one though being priest and sacrificer does not know the god, metre, glossarial explanation, Brāhmaṇa, Ṛṣi, Kṛt and Taddhita affixes etc. of Vedic verses.
कौटतक्ष	138	68,	*m*, independent carpenter.
कौटिक	139	73,	*m*, fowler, meat-seller.

	Page	Line	
कौटिल्य	96	317,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
कौतुक	98	373,	*n*, eagerness.
,,	250	20,	*n*, completion of the (5) viṣayas (objects of sense), wristband, curiosity, wish, famous, auspiciousness.
कौतूल	176	75,	*m*, husband of the sister of the husband.
कौतूहल	98	374,	*n*, eagerness.
कौद्रवीण	124	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, land producing Kōdrava.
कौनृतिक	202	44,	*m*, *f* (ī), *n*, wicked, perverse.
कौन्तिक	116	287,	*m*, *f* (ī), *n*, armed with a bearded dart.
कौन्ती	130	189,	*f*, perfume, Reṇukā.
कौपीन	169	257,	*n*, small piece of cloth worn over the privities by people.
,,	251	26,	*n*, secret parts, bad doing.
कौबेरी	17	10,	*f*, northern quarter.
कौमारी	8	129,	*f*, one of the seven mothers.
कौमुद	24	171,	*m*, epithet of Kārttika.
कौमुदी	19	56,	*f*, moonlight.
कौमोदकी	4	35,	*f*, Viṣṇu's club.
कौम्भ	134	275,	*n*, ten years' old clarified butter (ghee).
कौरक्रव्या	33	55,	*f*, hot (excited) speech most likely mistaken for *krūravāc*.
कौलकुल्य	168	230,	*n*, action which affords pleasure to the sages.
कौलटिनेय	176	88,	*m*, son of a female mendicant.
कौलटेय	176	87,	*m*, bastard, son of an unchaste woman.
,,	176	88,	*m*, son of a female mendicant.
कौलटेर	176	87,	*m*, bastard, son of an unchaste woman.
कौलीन	251	25,	*n*, gambling at beast-fighting, birth in a good family, blame.
कौलेयक	70	140,	*m*, dog.
,,	206	121,	*m*, *f* (ī), *n*, of honorable parentage.
कौश	159	12,	*n*, epithet of Kuśasthalī.
कौशिक	182	219,	*n*, marrow.
,,	240	33,	*m*, Bdellium, hooting owl, Indra, name of a sage (*Viśvāmitra*), snake-catcher.
कौशिकी	272	28,	*f*, Pārvatī, &c.
कौशेय	168	235,	*m*, *f* (ī), *n*, made of silk.
कौषीतकी	95	305,	*f*, epithet of Lōpāmudrā, wife of Agastya.
कौसल्यानन्द-वर्धन	4	42,	*m*, epithet of Rāma.
कौसीद	97	355,	*n*, idleness.

	Page	Line	
कौस्तुभ	4	33,	*m*, jewel on the breast of Viṣṇu.
कौहोल	98	364,	*n*, wish to become a king.
क्रकच	39	112,	*m*, carpenter-measure of 42 inches.
,,	139	72,	*m*, *n*, saw.
क्रकचिक	39	106,	*m*, carpenter-measure of 10 inches.
क्रतु	215	27,	*m*, sacrifice, resolution.
क्रतुभुज्	3	7,	*m*, deity.
क्रत्वग्नि	10	45,	*m*, fire for great sacrifices, as Jyōtiṣṭōma.
क्रथन	183	254,	*n*, stertorous breathing.
क्रन्दन	31	19,	*n*, battle cry.
,,	250	12,	*n*, crying, noise.
क्रन्दित	143	173,	*n*, weeping.
क्रपुक	128	137,	*m*, buying, purchase.
क्रम	92	225,	*m*, sacred precept.
,,	92	226,	*m*, relation between the prior and posterior, regular order.
,,	150	62,	*m*, rat, mouse.
क्रमण	111	181,	*m*, horse.
,,	177	112,	*n*, foot.
क्रमुक	11	63,	*m*, firebrand.
,,	63	433,	*m*, Faufel, Areca Faufel (or Catechu), Tamil *Kamuku*.
क्रमेलक	70	133,	*m*, camel.
,,	75	89,	*m*, son of a Niṣṭya and an Ugrī, who lives as a washerman.
क्रय	128	137,	*m*, buying, purchase.
क्रयविक्रयिक	129	144,	*m*, trader.
क्रयिक	128	135,	*m*, *f* (*ā*), *n*, buyer.
क्रय्य	128	136,	*m*, *f* (*ā*), *n*, saleable, exposed for sale.
क्रव्य	181	212,	*n*, flesh.
क्रव्याद्	10	43,	*m*, corpse burning fire.
,,	12	80,	*m*, (flesh-eater) demon.
क्रव्याद	12	80,	*m*, (flesh-eater) demon.
क्राकचिक	39	112,	*m*, carpenter-measure of 42 inches.
क्राथ	183	254,	*m*, stertorous breathing.
क्रान्ति	193	31,	*f*, attack.
क्रामणक	133	259,	*m*, borax, Tamil *Veṅgāram*.
क्रायिक	128	135,	*m*, *f* (*ī*), *n*, buyer.
क्रासन	196	2,	*m*, softness.
क्रिमि	171	306,	*m*, lac.

	Page	Line	
क्रिमिघ्न	131	193,	*m*, vermifuge plant, Babreng, Tamil *Vāyu viḷaṅgam*.
क्रिमिज	168	233,	*n*, one of the four kinds of cloth.
क्रिमिपर्वत	39	95,	*m*, anthill.
क्रिमिर	198	49,	*m*, white and red colour ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white and red.
क्रिमिरा	67	52,	*f*, deer which lives in a cave.
क्रिया	146	246,	*f*, action of the fingers and the hand while beating time.
,,	192	18,	*f*, action.
,,	220	17,	*f*, expiation, learning, healing, means, work, instrument, beginning, worship, gesture, decision.
क्रियावत्	207	147,	*m*, *f* (*ī*), *n*, engaged in business.
क्रीडा	143	174,	*f*, play, game.
,,	143	175,	*f*, sport, amusement.
क्रीडाद्यूत	301	12,	*m*, *n*, amusement of cock-fighting, &c. ; see पञ्चिका, 140, 118.
क्रुञ्च्	28	67,	*m*, curlew.
क्रुध्	98	366,	*f*, anger.
क्रुधा	98	366,	*f*, anger.
क्रुष्ट	143	173,	*n*, weeping.
क्रूर	63	433,	*m*, Faufel, Areca Faufel or Catechu, Tamil *Kamuku*.
,,	182	216,	*n*, bone.
,,	196	9,	*m*, hardness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
,,	196	14,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	203	47,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cruel, mischievous.
,,	206	119,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
,,	228	8,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fearful, angry, cruel, harsh, hot.
क्रूरा	52	174,	*f*, Jujube, Zizyphus jujuba, Tamil *Ilandai*.
क्रेणी	128	133,	*f*, buying, purchase.
क्रेतव्य	128	136,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purchasable.
क्रेतृ	128	135,	*m*, *f* (*trī*), *n*, buyer.
क्रेय	128	136,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purchasable.
क्रोड	19	69,	*m*, epithet of Śani.
,,	190	98,	*n*, sixteen māṣas.
,,	231	45,	*m*, pig, *n*, karṣa (measure of sixteen māṣas), lap, *f* (*ā*), *n*, chest.
क्रोडीकरण	172	339,	*n*, embracing.
क्रोध	98	366,	*m*, anger.
,,	142	152,	*m*, anger, one of the Sthāyibhāvas.

	Page	Line	
क्रोधन	70	137,	*m*, dog.
"	203	64,	*m*, *f* (*ā*), *n*, passionate, wrathful.
क्रोधविवशा	86	94,	*f*, bad-tempered girl unfit for marriage.
क्रोश	31	6,	*m*, loud sound.
"	40	123,	*m*, measure of 1,000 Dhanvantaras or of 96,000 inches.
क्रोष्टु	68	74,	*m*, jackal.
क्रोष्टुककर्कटि	59	337,	*f*, small gourd, Cucurbita, Tamil *Nari kakkari*.
क्रोष्टुमेखला	56	273,	*f*, kind of large Hedysarium, Tamil *Peru malli*.
क्रौञ्च	26	20,	*m*, kind of crane.
"	28	67,	*m*, curlew.
क्रौञ्चारि	7	113,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
क्लम	194	55,	*m*, fatigue.
क्लमथ	194	55,	*m*, fatigue.
क्लान्ति	194	55,	*f*, fatigue.
क्लिन्न	209	213,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wet, moistened.
क्लिष्ट	210	225,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pained.
क्लीतक	131	205,	*n*, liquorice, Glycyrrhiza glabra (?) Tamil *Atimadhuram*.
क्लीतकी	54	219,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri*.
क्लीब	116	294,	*m*, *f* (*ā*), *n*, coward.
"	173	5,	*m*, eunuch.
क्लेदन्	215	31,	*m*, medicinal plant, moon.
क्लेदु	19	52,	*m*, moon.
क्लेश	99	385,	*m*, trouble.
क्लेशित	210	225,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pained.
क्लोमन्	182	223,	*n*, bladder.
क्वण	31	22,	*m*, sound of the lute.
क्वणक	184	270,	*m*, fever of a cat.
क्वणन	31	22,	*n*, sound of the lute.
क्वणित	31	22,	*n*, sound of the lute.
क्वथन	195	82,	*n*, decocting.
क्वथित	210	230,	*m*, *f* (*ā*), *n*, decocted.
क्वाण	31	22,	*m*, sound of the lute.
क्वाथ	184	282,	*m*, decoction.
क्वाथन	121	429,	*n*, slaughter.
"	195	82,	*n*, decocting.
क्वाथसम्भव	44	86,	*n*, blue vitriol, collyrium
क्वाथि	95	304,	*m*, epithet of Agastya.
क्षण	21	107,	*m*, space of 15 Lēśas.
"	88	123,	*m*, festival.

	Page	Line	
क्षण	183	254,	*n*, stertorous breathing.
,,	192	14,	*m*, occasion, moment.
,,	215	22,	*n*, state of unemployment, space of 15 leśas, moment, festival, dependence, middle, occasion, 15th day of a pakṣa.
क्षणदा	21	112,	*f*, night.
क्षणन	121	428,	*n*, slaughter.
क्षणा	161	51,	*f*, rice cleaning and pounding room.
क्षणांशु	25	8,	*f*, lightning.
क्षणिका	25	8,	*f*, lightning.
क्षणिनी	296	6,	*f*, night.
क्षणितु	122	433,	*m*, sore, wound.
क्षत	122	433,	*n*, sore, wound.
क्षतज	181	209,	*n*, blood.
क्षतव्रत	84	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vow-breaking.
क्षत्तृ	79	169,	*m*, Pāradhēnuka who is a messenger or a gate-keeper.
,,	81	232,	*m*, person who lives by an honest profession which is (originally) not his own.
,,	106	47,	*m*, door-keeper.
,,	115	275,	*m*, charrioteer.
क्षत्त्र	104	1,	*m*, Kṣatriya.
क्षत्त्रकुण्ड	77	123,	*m*, see *Paṭṭabandha*.
क्षत्त्रिय	72	3,	*m*, name of the second caste.
,,	104	1,	*m*, Kṣatriya.
क्षत्त्रियगोलक	77	123,	*m*, see *Bhōja*.
क्षत्त्रिया	174	45,	*f*, Kṣatriya woman.
क्षत्त्रियाणी	174	45,	*f*, Kṣatriya woman.
क्षत्त्रियी	174	43,	*f*, wife of a Kṣatriya.
क्षपण	202	30,	*m*, *f* (*ā*), *n*, naked.
क्षपा	21	112,	*f*, night.
क्षम	228	6,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fit, proper, kind.
क्षमा	7	94,	*f*, (patience), quality of Śiva.
,,	35	2,	*f*, earth.
,,	98	367,	*f*, patience.
क्षमितृ	203	65,	*m*, *f* (*trī*), *n*, patient, content.
क्षमिन्	203	65,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, patient, content.
क्षय	110	150,	*m*, highest part of the knee of an elephant's forefoot.
,,	160	38,	*m*, house.
,,	183	248,	*m*, pulmonary consumption.

	Page	Line	
क्षय	194	64,	*m*, decay, wasting.
,,	215	27,	*m*, end of a kalpa, decrease, belly, dwelling.
क्षयि	26	17,	*m*, ruddy goose.
क्षरि	35	2,	*f*, earth.
क्षरिन्	24	176,	*m*, epithet of the Varṣa season.
क्षव	183	242,	*m*, sneezing.
क्षवथु	240	36,	*m*, sneezing, coughing.
क्षाणिन्	84	43,	*m*, instructor in the Brāhmōpadēśa.
क्षाणिनी	21	114,	*f*, night.
क्षाणी	21	114,	*f*, night.
क्षान्त	210	230,	*m*, *f* (*ā*), *n*, borne, suffered.
क्षान्ति	35	2,	*f*, earth.
क्षाम	10	42,	*m*, grassfire.
,,	208	167,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wasted.
क्षार	133	253,	*m*, nitre, saltpetre.
,,	133	257,	*m*, natron, alkali.
,,	198	59,	*m*, bitter and salt taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter and salt.
,,	215	26,	*m*, molasses, ashes, bitter and salt taste.
क्षारक	240	31,	*m*, basket for fish, birds, &c., blossom.
क्षारण	33	66,	*n*, blame.
क्षारपत्त्रक	57	307,	*m*, kind of potherb, Tamil *Cakravartikīrai*.
क्षारमृत्तिका	125	49,	*f*, salt ground.
क्षालन	91	213,	*m*, sixth cubit (*aratni*) from the bottom or the twelfth from the top of the sacrificial post.
क्षिति	220	16,	*f*, earth, dwelling, loss.
क्षितिसम्भवा	68	84,	*f*, black cow.
क्षिपण	240	41,	*m*, wind, time.
क्षिपणु	240	41,	*m*, wind, spring season.
क्षिपा	194	66,	*f*, throwing.
क्षिप्त	206	134,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abused, reviled.
,,	209	193,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, sent.
क्षिप्नु	204	80,	*m*, *f*, *n*, obstructive.
क्षिप्र	27	38,	*m*, hawk, falcon.
,,	177	115,	*n*, cavity behind the big toe and the next one.
,,	211	248,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick; *ind*, swiftly, quickly.
क्षिया	198	64,	*f*, decay, wasting.
क्षीण	208	167,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wasted.

	Page	Line	
क्षीब	204	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, drunk.
क्षीर	135	290,	*n*, milk.
,,	224	8,	*n*, milk, water.
क्षीरक	149	39,	*m*, small snake, identical with the Ḍuṇḍubha.
क्षीरज	134	277,	*n*, thick sour milk, curds.
क्षीरबीज	158	95,	*m*, water-creeper, Tamil *Nīr neriñjal.*
क्षीरविदारी	61	392,	*f*, white liquorice, Tamil *Veḻiṟaḻi.*
क्षीरशार	91	196,	*m*, boiled warm milk mixed with curd.
,,	135	294,	*m*, thin upper part of milk.
क्षीरशुक्ल	158	95,	*m*, water-creeper, Tamil *Nīr neriñjal.*
क्षीरशुक्ला	61	391,	*f*, black liquorice, Convolvulus paniculatus, Tamil *Kār iṟaḻi.*
क्षीराब्धि	36	22,	*m*, milksea surrounding Śalmalidvīpa.
क्षीराश	26	13,	*m*, goose.
क्षीराहार	94	267,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one whose food is milk.
क्षीरिका	110	159,	*f*, middle of the nipple of an elephant's breast.
क्षीरोद	36	22,	*m*, milksea surrounding Śalmalidvīpa.
क्षीरोदसुता	6	71,	*f*, epithet of Lakṣmī.
क्षुण्ण	205	97,	*m*, *f* (*ā*), *n*, practised.
क्षुण्णक	147	277,	*n*, drumming at funeral processions.
क्षुत्	183	242,	*f*, sneezing.
क्षुत	183	242,	*m*, sneezing.
क्षुद	74	52,	*m*, son of a Śūdra and a Yavanī.
क्षुद्र	151	77,	*m*, outside worm.
,,	205	117,	*m*, *f* (*ā*), *n*, miser, avaricious.
,,	231	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor, pitiable, cruel, small, low; *f*, crippled girl, dancer, whore, honeybee, name of the egg plant Kaṇṭakārikā.
क्षुद्रक	133	244,	*n*, factitious salt.
,,	134	267,	*n*, inspissated juice of sugarcane.
क्षुद्रघण्टा	170	289,	*f*, bells or tinkling ornament.
क्षुद्रनासिक	201	22,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, having a small nose.
क्षुद्रनीवृत्	38	82,	*m*, pl., general name of small countries in Madhyadēśa.
क्षुद्रपक्षिन्	29	82,	*m*, small bird.
,,	30	96,	*m*, name of small flies.
क्षुद्रहंस	26	17,	*m*, small kind of goose.
क्षुद्राण्ड	151	90,	*m*, small fry.
क्षुद्रोपाय	105	23,	*m*, the three minor stratagems, as *māyā*, *upēkṣā* and *indrajāla.*
क्षुध्	98	363,	*f*, hunger.

	Page	Line	
क्षुधा	126	84,	*f*, black mustard, Sinapis ramosa, Tamil *Peruṅkaḍuku.*
क्षुधाभिजनन	126	84,	*m*, black mustard, Sinapis ramosa, Tamil *Peruṅkaḍuku.*
क्षुधित	204	72,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hungry.
क्षुप	45	12,	*m*, small tree.
,,	128	126,	*m*, clump of grass, sheaf of corn, bush.
क्षुमा	126	90,	*f*, linseed, linum usitatissimum, Tamil *Kāśai.*
क्षुर	53	201,	*m*, Barleria longifolia, Tamil *Nīrmuḻḻi.*
,,	56	281,	*m*, Gocharu, Barleria (ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal.*
,,	138	52,	*m*, razor.
क्षुरक	53	201,	*m*, Barleria longifolia, Tamil *Nīrmuḻḻi.*
क्षुरकर्मन्	83	7,	*n*, shaving.
क्षुरप्र	119	363,	*m*, half moon shaped arrow.
क्षुरमर्दिन्	138	51,	*m*, barber.
क्षुरसमुद्र	167	216,	*n*, sheath of a knife.
क्षुरिका	117	326,	*f*, knife.
क्षुल्लक	254	18,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, low, poor, small.
क्षुल्लतात	144	215,	*m*, younger brother of the father in the play.
,,	175	63,	*m*, younger brother of the father.
क्षुव	181	198,	*m*, unbound mass of hair.
क्षेत्र	124	34,	*n*, field.
,,	175	70,	*n*, wife.
,,	177	103,	*n*, body.
,,	224	11,	*n*, house, town, body, field, vulva, wife, sacred place, quantity.
क्षेत्रज्ञ	96	321,	*m*, individual soul.
,,	259	63,	*m*, soul; *m*, *f* (*ā*), *n*, skilful.
क्षेत्रपल्ली	161	54,	*f*, field hut.
क्षेत्राजीव	123	14,	*m*, *f* (*ā*), *n*, husbandman.
क्षेत्रिक	132	220,	*m*, incense.
क्षेत्रिय	254	20,	*m*, *f* (*ā*), *n*, difficult curable disease, produced in a field, grass, able to cure in another birth, poison, committing adultery with the wife of another.
क्षेत्रिया	128	120,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭu gōdumai.*
क्षेत्र्य	133	245,	*n*, salt from saline soil.
क्षेप	193	24,	*m*, leaping across.
क्षेपण	177	115,	*m*, *n*, cavity between the big and the next toe.
,,	194	66,	*n*, throwing.

	Page	Line	
क्षेपण	195	80,	*n*, placing.
क्षेपणी	155	34,	*f*, oar.
क्षेपणीय	117	331,	*m*, long arrow with a large head.
क्षेम	231	43,	*m*, protection of obtained thing, final beatitude; *m*, *n*, auspiciousness.
क्षेमङ्कर	205	110,	*m*, *f* (ī), *n*, propitious, conferring happiness.
क्षैत्र	187	23,	*n*, multitude of fields.
क्षैरेयी	165	154,	*f*, rice boiled in milk and sugar.
क्षोड	58	323,	*m*, cucumber (Ghosha) with yellow flowers, Tamil *Ponniramāna tummaṭṭi*.
क्षोणी	35	2,	*f*, earth.
,,	84	34,	*f*, muñja string worn round the loins.
क्षोद	215	26,	*m*, dust, pounding.
क्षोभ्य	43	61,	*n*, tin.
क्षौद्र	134	269,	*n*, honey of the small bee.
क्षौम	161	66,	*m*, *n*, airy room at the top of a house.
,,	168	234,	*m*, *f* (ī), *n*, linen.
,,	168	244,	*n*, woven silk.
क्षौरकार	113	234,	*m*, hair-cutter of a horse.
क्ष्णुत	120	393,	*m*, *f* (ā), *n*, sharpened, whetted.
क्ष्णू	125	57,	*f*, point of the scraper or shovel.
क्ष्मा	35	2,	*f*, earth.
क्ष्माभृत्	41	1,	*m*, mountain.
क्ष्विङ्कु	68	81,	*m*, red-faced monkey.
क्ष्वेड	31	2,	*m*, sound.
,,	231	42,	*m*, poison, *f* (ā), bamboo-stalk, roaring of a lion.
,,	291	61,	*m*, *n*, sound, poison.
क्ष्वेल	149	43,	*m*, snake poison.
,,	149	44,	*m*, poisonous roots, flowers and fruits, as *kāla-kūṭa*, &c.
ख	17	1,	*n*, sky.
,,	274	37,	*n*, passion, heaven, sky, hole, star.
,,	281	7,	*n*, mica, supreme spirit, see 17, 1.
खग	18	28,	*m*, sun.
,,	26	6,	*m*, bird.
,,	28	64,	*m*, kind of bird, Cataka.
,,	118	357,	*m*, arrow.
,,	215	35,	*m*, bird, sun, arrow, wind.
खगच्छाय	290	38,	*n*, shadow of a bird.

	Page	Line	
खचित	207	155,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mixed, intermingled.
खजक	138	62,	*m*, churning stick.
खजाका	172	326,	*f*, ladle, spoon.
खञ्ज	62	407,	*m*, garlic, Allium sativum, Tamil *Veḷuḷḷi*.
,,	72	11,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is an Antāvasāyinī.
,,	202	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lame.
खञ्जन	27	46,	*m*, wagtail.
खञ्जरीट	27	46,	*m*, wagtail.
खञ्जरीटी	28	48,	*f*, female wagtail.
खट	196	8,	*m*, hardness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
खटी	42	25,	*f*, chalk.
खट्टास	67	69,	*m*, civet cat, Viverra zibetha.
खट्टासिका	67	69,	*f*, civet cat, Viverra zibetha.
खट्वा	172	328,	*f*, bedstead.
खट्वाङ्ग	7	99,	*m*, Śiva's skull club.
खट्वाङ्गिन्	6	91,	*m*, epithet of Śiva.
खडक्किका	162	83,	*f*, side door, back door.
खड्ग	65	14,	*m*, rhinoceros.
,,	117	315,	*m*, sword.
खड्गनामन्	152	102,	*m*, marine monster (whale, shark?) see above line.
खड्गपत्र	63	451,	*m*, sugarcane, Saccharum officinarum, Tamil *Karumbu*.
खड्गपुच्छ	152	102,	*m*, marine monster (whale, shark ?).
खड्गाङ्ग	11	61,	*m*, firespark.
खड्गाम्बु	117	321,	*n*, sword cleaned with oil.
खड्गिन्	65	14,	*m*, rhinoceros.
खण्ड	132	237,	*n*, sea salt.
,,	134	267,	*m*, *n*, inspissated juice of sugarcane.
,,	177	111,	*m*, *n*, part.
,,	208	172,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deficient.
,,	232	49,	*m*, *n*, half, sugarcandy ; *m*, *f* (*ā*), *n*, broken.
खण्डना	87	105,	*f*, girl unfit for marriage, whose horoscope indicates that her husband will die.
खण्डपरशु	6	85,	*m*, epithet of Śiva.
खण्डपर्कट	167	212,	*n*, piece of the Areca nut.
खण्डल	169	259,	*m*, *n*, dress mended with many rags.
खण्डशर्करा	134	266,	*f*, granulated sugar.
खण्डिक	126	86,	*m*, kind of pea.
खण्डिका	85	64,	*f*, sub-division of the Vēda.
खण्डित	32	40,	*m*, *f*, (*ā*), *n*, broken (of speech).

	Page	Line	
खण्डिता	22	120,	*f*, night during the summer season (grīṣma).
खण्डिन्	126	76,	*m*, kind of wild bean, Phaseolus trilobus, Tamil *Kāṭṭuppayar*.
खण्डीर	126	72,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Mañjappayar*.
खतिलक	18	28,	*m*, sun.
खदरी	57	296,	*f*, sensitive plant, Mimosa pudica, Tamil *Varaḻañcuṇḍi*.
खदिका	164	137,	*f*, flour or rice and coarse sugar ground and boiled together.
खदिर	9	12,	*m*, epithet of Indra.
,,	50	125,	*m*, Khayar, Mimosa catechu, Tamil *Karuṅkāli*.
खदिरी	297	13,	*f*, see खदरी 57, 296.
खद्योत	29	94,	*m*, fire fly.
खनक	75	80,	*m*, son of a Māgadha and a Kṣatriya.
,,	150	62,	*m*, rat, mouse.
,,	259	66,	*m*, one who knows the treasures of the earth, mouse (rat); *m*, *f* (*ikā*), *n*, digging.
खनि	41	20,	*f*, mine.
खनित्र	125	56,	*n*, spade or hoe.
खनित्री	93	246,	*f*, spade.
खपुट	94	264,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who eats out of his own hands.
खपुर	45	22,	*m*, gum, resin.
,,	63	443,	*m*, bark of the Areca Faufel, Tamil *Kamuku paṭṭai*.
,,	240	44,	*m*, bark of the Areca Faufel nut, Areca faufel, gum.
खर	48	78,	*m*, river sāl tree, Tamil *Āttu marāmaram*.
,,	63	435,	*n*, dried nut of the Areca Faufel, Tamil *Ularnda pākku*.
,,	64	456,	*m*, kind of Śara, Tamil *Kāvaṭṭam pullu*.
,,	70	130,	*m*, donkey.
,,	196	6,	*m*, hardness, harshness; of sound; *m*, *f* (*ā*), *n*, harsh (of sound).
,,	196	10,	*m*, hardness; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard (of touch).
,,	196	14,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	199	83,	*m*, astringent sour bitter, and salt taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent sour bitter and sālt.
,,	281	12,	*n*, white water lily, see 70, 130.
खरक	31	19,	*m*, roaring of water.
खरकुटी	161	50,	*f*, barber shop.
खरकोमल	23	167,	*m*, epithet of Jyaiṣṭha.

	Page	Line	
खरक्काण	28	69,	*m*, partridge.
खरच्छद	64	458,	*m*, kind of sacrificial grass, Tamil *Darbhabhēdam*.
खरट	196	8,	*m*, hardness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
खरटी	37	51,	*f*, epithet of the Hōla country.
खरणस्	202	23,	*m*, *f*, *n*, sharp-nosed.
खरणस	202	23,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, sharp-nosed.
खरमञ्जरी	54	229,	*f*, Apāng, Achyranthes aspera, Tamil *Nāyuruvi*.
खरमुख	146	250,	*n*, horn for blowing.
खरम्भर	37	46,	*m*, *pl.*, epithet of cīna.
खरा, खरागरी	52	172,	*f*, Andropogon serratum, Tamil *Dēvatāḻi*.
खरारि	4	41,	*m*, (enemy of Khara), name of Rāma.
खराश्वा	131	204,	*f*, Celosia cristata, Tamil Ō*mam*.
खरु	84	24,	*m*, *f*, *n*, one whose wishes incline towards the forbidden.
,,	215	36,	*m*, male, god of love, Rudra.
खरुञ्जक	72	19,	*m*, a person whose father is a Brāhman and whose mother is an *Āvṛtī*.
खरुहा	56	264,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil. *Cīndal koḍi*.
खरूल	179	152,	*m*, nail.
खर्जनी	92	217,	*f*, horn of the black antilope.
खर्जू	183	247,	*f*, itch.
खर्जूर	42	26,	*n*, sulphuret of arsenic.
,,	43	47,	*n*, silver.
,,	63	444,	*m*, Date palm, Phœnix (or Elate) sylvestris, Tamil *Pērīccu*.
,,	150	65,	*m*, big kind of scorpion.
खर्जूरिका	63	444,	*f*, wild date tree, Elate sylvestris, Tamil *Īccu*.
खर्व	188	56,	*n*, ten thousand millions.
,,	207	162,	*m*, *f* (*ā*), *n*, short.
खल	125	61,	*m*, threshing floor.
,,	134	283,	*n*, thick middle part of curds.
,,	203	49,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mischievous.
,,	232	50,	*m*, low person ; *f* (*ā*), unchaste woman ; *n*, earth, threshing floor, pastry.
खलकुल	126	94,	*n*, horsegram, Dolichos uniflorus, Tamil *Koḻḻu*.
खलति	185	293,	*m*, *f*, *n*, bald-headed person.
खलधान	125	61,	*n*, threshing floor.
खलपू	128	134,	*m*, *f*, *n* (*u*), sweeper.
खला	232	50,	*f*, see खल.

	Page	Line	
खलि	138	54,	*f*, oil-cake.
,,	165	161,	*f*, boiled ground rice gruel.
खलिनी	187	24,	*f*, multitude of threshing floors.
खलीन	113	225,	*m*, *n*, bit of the bridle.
खलु	285	39,	*ind*, expressing prohibition, expletive desirous to know, appeasing.
खलुकी	52	175,	*f*, jujube creeper; Tamil *Koḍi Ilandai*.
खलुष	198	67,	*m*, bitter sour and salt taste, *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter sour and salt.
खलूरिका	120	388,	*f*, place of exercise.
खलेपाली	125	61,	*f*, post of a threshing floor.
खल्या	187	24,	*f*, multitude of threshing floors.
खल्व	126	91,	*m*, kind of pulse, Dolichos gladiatus or D. lablab, Tamil *Avarai*.
,,	163	119,	*n*, bellows.
खल्वाट	185	293,	*m*, *f*, (*ā*), *n*, baldheaded.
खवुक	200	106,	*m*, smell of the Mallī, *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Mallī.
खष	76	98,	*m*, son of a Caṇḍāla and a Ḍōmbī.
,,	76	111,	*m*, son of a Kṣatriya Vrātya and a Kṣatriyā, who was formerly the wife of a Sūdra.
,,	80	204,	*m*, waterman, a man who brings water, Tamil *Taṇṇīrkāran*.
खस	183	246,	*m*, scab.
खसम	107	93,	*n*, fault, mistake.
खाङ्कू	18	28,	*m*, sun.
खाटि	122	432,	*m*, bier, hearse.
खाड्गिक	116	288,	*m*, *f* (*ī*), *n*, fighting with a sword, swordsman.
खाण्डवप्रस्थ	159	16,	*m*, *n*, name of a town.
खातक	154	10,	*n*, square or large pond.
खादन	167	207,	*n*, chewing.
,,	180	176,	*m*, tooth.
खादित	209	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
खाद्य	166	181,	*n*, edible food, one of the five *Amṛta*.
खाध्वनीन	18	28,	*m*, sun.
खारी	190	113,	*f*, two vāhas; according to some a *khārī* and a *kumbhī* are identical.
,,	190	114,	*f*, according to some equal to 2 kaṁsas; according to others equal to a *māṇī* or to a *vāha*.
,,	191	126,	*f*, four gōṇīs.
खारीक	124	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field sown with a *khārī* measure of grain.

	Page	Line	
खाषेय	15	2,	*m*, epithet of a Yakṣa.
खिल	85	66,	*n*, additional Vedic hymn, one of the five constituent parts of the Vēda.
,,	124	36,	*m*, *f*, (*ā*), *n*, waste land.
खिलिखिल	29	79,	*m*, kind of bird.
खुडार	126	88,	*m*, kind of vetch, Tamil *Kaḍalaibhēdam.*
खुड्डक	63	441,	*m*, species of a small cocoanut palm, Tamil *Kuṭṭai tennai.*
खुर	71	148,	*m*, hoof.
,,	131	202,	*m*, perfume, Tamil *Śaṅgunakam.*
खुरणस्	201	22,	*m*, *f*, *n*, having a hoof-like nose.
खुरणस	201	22,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, having a hoof-like nose.
खुरूराह	112	210,	*m*, *Khōṅgāha* horse with a mark on the forehead, and a streak from it to the back.
खुल्लक	297	23,	*m*, *see* खुड्डक. 63, 441.
खेचर	15	7,	*m*, epithet of a Vidyādhara.
,,	240	43,	*m*, wind, &c.
खेट	159	2,	*m*, *n*, small town.
,,	207	150,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
,,	232	48,	*m*, village, phlegm *m*, *f* (*ā*), *n*, low.
खेटक	120	394,	*n*, shield.
,,	160	25,	*n*, corn grown in a village.
,,	179	159,	*m*, half-clenched hand.
,,	183	241,	*m*, phlegm.
खेटन	139	76,	*n*, chase, hunting.
खेटिन्	185	291,	*m*, *f* (*ī*), *n*, suffering from phlegm.
खेद	194	68,	*m*, depression, distress.
खेय	160	26,	*n*, moat, ditch.
खेल	62	429,	*m*, Bamboo, Bambusa arundinacea, Tamil *Mūṅgal.*
खेला	143	174,	*f*, play.
खेलि	126	88,	*m*, kind of vetch, Tamil *Kaḍalaibhēdam.*
खेल्लाह	112	206,	*m*, tawny coloured horse with pale tail and mane.
खोङ्गाह	112	198,	*m*, white and tawny horse.
खोड	19	69,	*m*, epithet of Śani.
,,	202	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lame.
खोरण	196	6	*m*, hardness, harshness; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard, harsh (of sound).
खोलक	240	45	*m*, Areca Faufel nut, shell of a broken vessel, helmet.

	Page	Line	
ख्यातगर्हण	83	22,	*m, f* (*ā*), *n*, infamous.
ख्याति	34	72,	*f*, fame.
,,	96	326,	*f*, human, intellect.
गगन्	17	1,	*n*, sky.
गङ्गा	156	47,	*f*, name of a river, Ganges.
गङ्गाधर	6	84,	*m*, epithet of Śiva.
गङ्गेष्टि	152	113,	*f*, pearl.
गच्छ	189	73,	*m*, desired number.
गज	109	120,	*m*, elephant.
गजचिड्डिटा	59	343,	*f*, big cucumber, Tamil *Peruṅkummaṭṭi.*
गजच्छाया	19	61,	*f*, eclipse of the sun.
गजजीवन	111	176,	*m*, chief elephant driver.
गजता	186	18,	*f*, multitude of elephants.
गजमण्डन	111	172,	*m*, ornament of an elephant.
गजवीथिका	21	95,	*f*, seventh of the nine *Vīthis* beginning with Mūla.
गजानन	7	106,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
गजाराति	67	64,	*m*, epithet of a Śarabha.
गञ्ज	232	52,	*m*, treasury, *f* (*ā*), mine, house where wine is sold.
गञ्जन	31	4,	*n*, sound.
गञ्जा	41	20,	*f*, mine.
गडु	184	266,	*m*, hump on the back.
,,	232	57,	*m*, hump on the back ; *m, f, n*, hump-backed.
गडुल	201	21,	*m, f* (*ā*), *n*, hump-backed.
गडूची	127	99,	*f*, Coriander, Tamil *Kottu mali.*
गडोल	167	202,	*m*, ball of food.
गण	108	115,	*m*, military force of three gulmas.
,,	186	2,	*m*, flock, multitude.
,,	215	37,	*m*, Pramatha, number, multitude.
,,	282	25,	*m*, number,(100,000,000,000,000) see 186, 2.
गणक	106	49,	*m*, astrologer.
गणातिथ	187	37,	*m, f* (*ī*), *n*, forming a number or assembly.
गणन	189	71,	*n*, calculation.
गणपतिप्रिय	7	102,	*m*, Śiva's buffoon.
गणपूरण	187	37,	*m, f* (*ī*), *n*, forming a number or assembly.
गणरात्र	21	117,	*n*, many nights, sequence of nights.
गणाधिप.	7	107,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
गणि	89	163,	*m*, one who has studied the Vēdas and Vēdāṅgas.

	Page	Line	
गणिका	106	65,	*f*, unmarried favourite of the king who is expert in arts.
,,	175	47,	*f*, prostitute.
,,	247	14,	*f*, whore, female elephant.
गणिकागण	186	16,	*m*, multitude of prostitutes.
गणिकारी	52	172,	*f*, Kaniyari, Premna spinosa et P. longifolia, Tamil *Muñjai*.
गणोत्साह	65	15,	*m*, rhinoceros.
गण्ड	110	149,	*m*, the temple of an elephant.
,,	180	180,	*m*, cheek.
,,	183	245,	*m*, boil.
,,	189	74,	*m*, four cowries.
,,	215	39,	*m*, pride, &c.
गण्डक	65	14,	*m*, rhinoceros.
,,	113	231,	*m*, neck ornament of a horse.
,,	151	89,	*m*, sort of gilt head, Sparus emarginatus, Tamil *Kaṇḍai*.
गण्डकाली	57	296,	*f*, sensitive plant, Mimosa pudica, Tamil *Vara-laṅcuṇḍi*.
गण्डफली	271	9,	*f*, Phalinī (Priyaṅgu) plant, blossom of the Campaka.
गण्डमाल	183	258,	*m*, enlargement of the glands, goitre.
गण्डमालहन्	51	154,	*m*, kind of thornapple or datura, Tamil *Ūmat-taibhēdam*.
गण्डरी	53	196,	*f*, Euphorbia, Tamil *Śadur kaḷḷi*.
गण्डशैल	41	17,	*m*, rock fallen from a mountain.
गण्डिका	297	24,	*f*, see इक्षुगन्धिका 63, 453.
गण्डीरी	129	155,	*f*, kind of pippali, Scindapsus officinalis, Tamil *Ānai tippili*.
गण्डुक	171	323,	*m*, play-ball.
गण्डूपद	153	118,	*m*, earthworm.
गण्डूष	179	156,	*m*, hollowed palm to hold in it a fluid (water, etc.)
,,	259	68,	*m*, *n*, mouthful, handful, part (above the tip) of an elephant's trunk.
गण्डूषक	109	140,	*m*, the part of an elephant's trunk above the *karṇikā* or above its tip.
गण्डोर	167	202,	*m*, ball of food.
गण्डोली	29	92,	*f*, wasp.
गति	102	471,	*f*, fruit insured by the Śastras.
,,	184	265,	*f*, ulcer.
,,	192	19,	*f*, march, expedition.

	Page	Line	
गति	220	21,	*f*, state, means, march.
,,	289	9,	*f*, gait.
गद	232	57,	*m*, illness, *f* (*ā*), club.
गदाग्रज	5	50,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.
गदापाणि	4	25,	*m*, epithet of Viṣṇu.
गद्गद	32	29,	*m*, *f* (*ā*), *n*, slightly clear (of sound).
गद्गदस्वर	65	16,	*m*, buffalo.
गद्यपद्यमयी	34	83,	*f*, epithet of a campū.
गन्त्री	114	254,	*f*, carriage drawn by oxen.
,,	167	215,	*f*, arecanut cracker.
गन्ध	196	4,	199 93, *m*, smell, quality of the earth.
,,	200	108,	*m*, smell of the body, *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the body.
,,	215	43,	*m*, atom, quality of the earth.
गन्धक	42	28,	*m*, sulphur.
गन्धकुटी	131	196,	*f*, fragrant plant, Murā, Tamil *Muram*.
गन्धचेलिका	68	72,	*f*, civet cat.
गन्धन	251	26,	*n*, manifestation, intimation, hinting, encouraging another.
गन्धनाकुला	131	194,	*f*, chneumon plant, Rasan, Tamil *Arattai*.
गन्धमुण्डक	49	118,	*m*, Pārspipāl, Hibiscus populneoides, Tamil *Kalloḻi*.
गन्धमृग	67	70,	*m*, jackal-like musk-deer.
गन्धरस	42	29,	*m*, myrrh.
गन्धर्व	12	76,	*m*, spirit of a departed person.
,,	15	3,	*m*, name of a lower deity.
,,	67	63,	*m*, musk-deer.
,,	241	47,	*m*, spirit in the existence between death and regeneration, singer, horse.
गन्धर्वगण	15	21,	*m*, name of eleven classes of Gandharvas.
गन्धर्वहस्त	50	130,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
गन्धवह	12	94,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	277	14,	*m*, musk-deer, wind; *f* (*ā*), nose.
गन्धवाह	12	94,	*m*, epithet of Vāyu.
गन्धसार	132	225,	*m*, sandal tree, Sirium myrtifolium.
गन्धसारण	199	97,	*m*, smell of the Nāgakēśara, (nagesar) *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Nagesar.
गन्धसोम	157	82,	*n*, white esculent waterlily, Nymphæa esculenta, Tamil *Āmbal*.

	Page	Line	
गर्जन	31	5,	*n*, sound.
,,	62	411,	*m*, small greenish red onion, Tamil *Ciru uḻḻi-bhēdam*.
गर्जना	31	5,	*f*, sound.
गर्जा	31	5,	*f*, sound.
गर्जित	25	10,	*n*, rattling of thunder.
,,	259	67,	*m*, wild elephant; *n*, noise of an elephant, noise of the clouds.
गर्त	148	5,	*m*, hole in the ground, hollow.
गर्तकुक्कुट	27	41,	*m*, waterfowl.
गर्तिका	160	44,	*f*, weaver's workshop.
गर्दनक	70	132,	*m*, donkey.
गर्दभ	70	130,	*m*, donkey.
गर्दभाण्ड	49	117,	*m*, Pārspipal, Hibiscus populneoïdes, Tamil, *Kalloḻi*.
गर्दभाह्वय	157	81,	*n*, esculent white lotus, Nymphæa esculenta, Tamil *Āmbal*; see 70, 130.
गर्धन	203	70,	*m*, *f* (*ā*), *n*, covetous, greedy.
गर्धना	98	359,	*f*, wish to acquire wealth.
गर्भ	134	281,	*m*, fifth change which takes place in warm milk when mixed with *takra*.
,,	176	80,	*m*, child, offspring.
,,	215	42,	*m*, middle of a house, food, fire, sun, thorn of the *panasa* fruit, belly, embryo.
गर्भक	21	116,	*n*, two nights.
,,	171	309,	*n*, chaplet worn in the hair.
गर्भपाकिन्	125	67,	*m*, rice which ripens in 60 days.
गर्भसम्पुट	182	226,	*m*, globular swelling below the navel.
गर्भागार	163	101,	*m*, middle of a house.
गर्भाजि	96	313,	*m*, epithet of Aṣṭāvakra.
गर्भाधान	83	4,	*n*, embryo-reception (impregnation); first *Saṁskāra*.
गर्भाशय	174	36,	*m*, womb.
गर्भिणी	174	32,	*f*, pregnant woman.
गर्भित	296	7,	*n*, *see* गर्भक 21, 116.
गर्भोपघातिनी	68	93,	*f*, cow which miscarries through fault of the bull.
गर्मुट	74	60,	*m*, son of a Niṣāda and a Śvapākī.
गर्मुटिका	127	118,	*f*, gramineous plant, a species of Panicum, Tamil *Dhānyabhēdam*.
गर्मुत्	127	118,	*f*, gramineous plant, a species of Panicum, Tamil *Dhānyabhēdam*.

	Page	Line	
गर्मुत्	215	36,	*m*, gold, bird, sun.
गर्व	97	337,	*m*, arrogance.
गर्वहारिका	33	55,	*f*, conceit destroying speech.
गर्वि	97	337,	*f*, arrogance.
गर्वित	202	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, haughty, proud.
गर्हण	33	66,	*n*, blame.
गर्हणा	99	386,	*f*, censure, aversion.
गर्हा	99	386,	*f*, censure, aversion.
गर्ह्य	207	149,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
गर्ह्यवादिन्	204	93,	*m*, *f* (*ī*), *n*, speaking ill.
गल	179	166,	*m*, *f* (*ī*), *n*, throat.
गलकम्बल	70	119,	*m*, dewlap of a cow or a bull.
गलगण्ड	183	258,	*m*, enlargement of the glands, goitre.
गलन्ती	163	114,	*f*, pitcher.
गलस्तनी	70	124,	*f*, she-goat.
गलाङ्कुर	183	258,	*m*, inflammation of the throat.
गलित	209	204,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
गलेवाल	151	84,	*m*, sheatfish, Silurus pelorius.
गल्या	187	27,	*f*, multitude of throats.
गल्ल	180	180,	*m*, cheek.
गल्वर्त	140	106,	*m*, drinking vessel.
गवय	67	65,	*m*, bos Gavocus.
गवल	65	21,	*m*, wild buffalo.
,,	132	236,	*n*, buffalo's horn.
गवसी	55	246,	*f*, Clitoria ternatea, Evolvulus alsinoides, Tamil *Viṣṇukrāndi.*
गवाक्ष	163	107,	*m*, window.
गवाक्षक	163	106,	*n*, window.
गवाक्षी	56	266,	*f*, kind of cooling Clitoria, Tamil *Viṣṇukrāndi-bhēdam.*
,,	59	345,	*f*, Curcumis colocynthis, Tamil *Pē kummaṭṭi* or *Cukkan.*
,,	60	366,	*f*, Arabian Jasmine, Jasminium zambic, Tamil *Mallikai.*
गवादिनी	56	268,	*f*, white kind of Clitoria, Tamil *Veḻ viṣṇu-krāndi.*
गवीधुका	127	118,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai.*
गवेधु	128	121,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai.*
गवेधुका	128	121,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai.*
गवेषणा	93	241,	*f*, seeking.
गवेषित	209	196,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sought.
गव्य	135	290,	*n*, milk.

	Page	Line	
गव्या	40	123,	*f*, measure of two krōśas or of 192,000 inches.
,,	187	26,	*f*, multitude of cows.
,,	232	51,	*f*, measure of two krōśas, multitude of cows; *n*, bowstring, necessary things for a yāga.
गव्यूत	40	124,	*n*, same measure as gavyā.
गव्यूति	40	124,	*f*, same measure as gavyā.
गहन	45	2,	*n*, forest.
,,	274	34,	*n*, water, &c.
गह्वर	251	29,	*n*, cave, deceit.
,,	274	34,	*n*, water, &c.
गाङ्गी	23	152,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Prauṣṭhapada.
गाङ्गेय	7	111,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
,,	259	70,	*m*, Subrahmaṇya, Bhīṣma; *n*, water-creeper; gold.
गाङ्गेरुकी	128	122,	*f*, small kind of Gavēdhu, Uraria lagopodioides, Tamil *Ciru gōdumai*.
गाढ	212	263,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, intense, excessive.
गाढास्य	134	282,	*n*, sixth change which takes place in warm milk when mixed with *takra*.
गाणिक्य	186	16,	*n*, multitude of prostitutes.
गाण्डिव	118	347,	*m*, *n*, bow (4,096 hastas long?).
,,	259	69,	*m*, *n*, bow of Arjuna, bow.
गाण्डीव	259	69,	*m*, *n*, bow of Arjuna, bow.
गातु	15	3,	*m*, epithet of Gandharva.
गात्र	110	149,	*n*, fore-quarter of an elephant, two forelegs.
,,	177	103,	*n*, body.
,,	177	109,	*n*, limb, member.
गात्रसङ्कोचिन्	71	143,	*m*, cat.
गान	31	4,	*n*, sound.
,,	144	218,	*n*, song.
गान्धर्व	15	3,	*m*, epithet of Gandharva.
,,	85	58,	*n*, musical Vēda, one of the four Upavēdas.
,,	145	219,	*n*, song accompanied by a stringed instrument.
गान्धार	37	47,	*m*, *pl*, name of a country belonging to Udīcya.
,,	146	263,	*m*, one of the seven svaras, like the voice of a goat.
गायत्र	83	15,	*m*, Brahmacārin who lives in the house of his parents.
,,	85	68,	*n*, Vedic metre (of six letters)
गायत्री	85	67,	*f*, Vedic metre (of six letters).

	Page	Line	
गारुड	42	38,	*n*, gold.
गारुत्मत	44	76,	*n*, emerald.
गार्भिण	83	5,	*n*, *Sīmantōnnayana*, third *Saṁskāra.*
,,	186	16,	*n*, multitude of pregnant women.
गार्हपत्य	11	47,	*m*, sacrificial fire towards the west.
गालव	49	98,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Maruk-kārai.*
,,	49	104,	*m*, black Lōdhra, Lymplocus, Tamil *Kāralotti.*
गालि	33	66,	*f*, blame.
गिर्	3	18,	*f*, Sarasvatī.
गिरि	41	1,	*m*, mountain.
,,	131	191,	*n*, Benzoin, Tamil *Kalmam*, see above line.
,,	171	322,	*m*, ball playing of a girl.
गिरिकर्णिका	35	1,	*f*, earth.
गिरिकर्णी	56	268,	*f*, white kind of Clitoria, Tamil *Veḷ Viṣṇu-krāṅdi.*
गिरिका	150	63,	*f*, mouse, small rat.
गिरिकोलि	52	175,	*f*, mountain jujube, Tamil *Malai Ilandai.*
गिरिजा	155	44,	*f*, river.
गिरिप्रिया	53	209,	*f*, small egg plant, Brinjal, Solanum melon-gena, Tamil *Ciru kattari.*
गिरिमल्लिका	51	145,	*f*, Koraiyu ; Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum, Tamil *Veṭ pālai.*
गिरिलक्ष्मण	47	56,	*m*, figtree.
गिरिश	6	77,	*m*, epithet of Śiva.
गिरिसार	43	67,	*m*, iron.
गिरिस्तनी	35	6,	*f*, earth.
गिरीयक	171	322,	*m*, ball playing of a girl.
गिरीश	6	77,	*m*, epithet of Śiva.
गिल	73	30,	*m*, son of a Kṣatriya and a Pāgalī.
गीत	144	218,	*n*, song.
गीतिशासन	85	58,	*n*, name of the Gāndharva, one of the four Upavēdas.
गीत्युपक्रम	147	280,	*m*, beginning of the singing.
गीर्ण	209	212,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
गीर्वाण	3	4,	*m*, deity.
गीष्पति	19	66,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
गुग्गुलु	49	105,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam.*
गुच	128	126,	*m*, clump of grass, sheaf of corn, bush.
गुच्छ	46	39,	*m*, cluster of blossoms.
,,	170	280,	*m*, pearlchain consisting of 32 strings.

	Page	Line	
गुच्छा	125	70,	*f*, black kidney bean, Phascolus radiatus, Tamil *Uḻundu*.
,,	128	120,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai*.
गुच्छार्ध	170	279,	*m*, pearlchain consisting of 24 strings.
गुज	62	411,	*m*, small greenish red onion, Tamil *Cempacum ciru uḻḻi*.
गुञ्जन	31	3,	*n*, sound.
गुञ्जा	59	357,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kuṉru maṇi*.
,,	189	87,	*f*, 3 yavas or 1,728 trasarēṇus.
,,	220	22,	*f*, musical vessel, &c.
गुड	47	53,	*m*, Mimusops Elengi, Tamil *Makiḻ*.
,,	167	201,	*m*, ball of food.
,,	171	322,	*m*, ball playing of a girl.
,,	178	124,	*m*, middle part of the organ of generation.
,,	184	266,	*m*, hump on the back.
,,	232	53,	*m*, riceball, sugarball ; *f* (*ā*), snuhīplant, leaden ball.
,,	292	64,	*n*, *f* (*ā*), riceball, sugarball; *f*, Snuhīplant, leaden ball.
गुडक	162	94,	*m*, bolt, bar of a door.
गुडजूष	166	192,	*m*, boiled buttermilk (*takra*) mixed with wood-apple, woodsorrel, pepper, cumin and lead wort.
गुडपुष्प	48	87,	*m*, Bassia latifolia, Tamil *Iluppai*.
गुडफल	48	90,	*m*, Careya arborea, Tamil *Ūvakkāy*.
गुडा	232	53,	*f*, 292, 64, see गुड.
गुडाका	99	394,	*f*, sleep.
गुडूची	55	262,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cīndalkoḍi*.
गुडेरक	167	201,	*m*, ball of food.
गुण	96	324,	*m*, common name of the three constituents of nature, *sattva*, *rajas* and *tamas*.
,,	138	60,	*m*, cord, string.
,,	166	185,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cook.
,,	196	1,	*m*, quality.
,,	206	128,	*m*, not principal, subordinate.
,,	215	40,	*m*, multiplication, sound touch, &c., bowstring passion, inferior, thread.
गुणग्राम	187	134,	*m*, multitude of good qualities.
गुणलयनी	169	249,	*f*, tent.
गुणवृक्ष	282	39,	*m*, mast.

	Page	Line	
गुणवृक्षक	155	34,	*m*, mast.
गुणसामान्य	96	324,	*n*, original germ.
गुणापर्णी	296*	11,	*f*, *see* गुणावली, 34, 71.
गुणावली	34	71,	*f*, fame.
गुणित	32	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, proclaimed.
गुणोत्कर्ष	192	5,	*m*, superior merit.
गुण्डा	52	190,	*f*, plant, Sunda Rōcanī, Tamil *Cirukampullu*.
गुण्डित	210	225,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pounded.
गुद	178	120,	*n*, anus.
गुदग्रह	184	263,	*m*, constipation in the anus (rectum) causing retention of the excrements.
गुदानिल	100	409,	*m*, fart, breath from the anus.
गुध	134	266,	*m*, fermented sorreljuice.
गुन्दिल	31	20,	*m*, sound of the *mardala* drum.
गुन्द्र	64	456,	*m*, kind of Śara, Tamil *Kāvaṭṭampullu*.
गुन्द्रा	50	132,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
,,	61	397,	*f*, Cyperus pertenuis, Tamil *Nāgamuttakāśi*.
,,	128	120,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭu gōdumai*.
गुप्त	209	200,	*m*, *f* (*ā*), *n*, preserved, saved, guarded.
गुप्तराग	63	446,	*m*, Pandanus odoratissimus, Tamil *Īccu*.
गुप्ति	220	22,	*f*, cave within the earth, etc.
गुम्फ	195	78,	*m*, tying, composing a book.
गुरण	194	67,	*n*, effort, perseverance.
गुरु	5	68,	*m*, epithet of Śākyasiṁha.
,,	43	55,	*n*, black brass or *pañcalōha*.
,,	84	43,	*m*, instructor in the Brahmōpadēśa.
,,	127	106,	*m*, wheat, Tamil *Gōdumai*.
,,	134	277,	*n*, thick sour milk.
,,	232	54,	*m*, Bṛhaspati, father, &c., one who performs the duties of a purōhita; *f* (or *vī*), mother, &c.; *m*, *f* (or *vī*), *n*, great, famous, difficult to bear, not light.
गुरुपत्त्र	43	64,	*n*, tin.
गुरुस्वभृत्	203	50,	*m*, *f*, *n*, enjoying the property of his guru.
गुलिन्	198	50,	*m*, sweetness; *m*, *f* (*ī*), *n*, sweet.
गुलुच्छ	46	39,	*m*, cluster of blossoms.
गुल्फ	177	113,	*m*, ancle.
गुल्फशीर्ष	177	114,	*m*, top of the ancle.
गुल्म	45	13,	*m*, shrub.
,,	108	115,	*m*, military force of three *Sēnāmukhas*.
,,	182	226,	*m*, spleen.

	Page	Line	
गुल्म	183	259,	*m*, enlargement of the spleen.
,,	215	38,	*m*, arrayed army consisting of three sēnāmukhas, &c.
गुल्मिनी	45	14,	*f*, spreading creeper.
गुवाक	63	433,	*m*, Faufel, Areca Faufel or Catechu, Tamil *Kamuku*.
गुह	7	109,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
गुहा	41	12,	*f*, cave.
,,	56	272,	*f*, Hedysarum lagopodioides, Tamil *Perumalli*.
गुहाख्य	51	160,	*m*, kind of Rudrākṣa with six knobs, Tamil *Ārumuka rudrākṣam*, *see* 7, 109.
गुहाशय	152	100,	*m*, turtle, tortoise.
,,	266	41,	*m*, bear, lion, tortoise.
गुह्य	178	123,	*n*, organ of generation, secret parts.
,,	211	239,	*m*, *f* (*ā*), *n*, solitary, private.
,,	211	240,	*m*, *f* (*ā*), *n*, secret, clandestine.
गुह्यक	15	6,	*m*, name of a lower deity.
,,	270	115,	*m*, Kubēra, &c.
गुह्यकेश्वर	13	114,	*m*, epithet of Kubēra.
गुह्यधारा	178	125,	*f*, urethra.
गुह्यबन्ध	169	261,	*m*, cloth which covers the privities.
गुह्यमध्य	178	124,	*n*, middle part of the organ of generation.
गू	280	76,	*m*, effort ; *f*, anus.
गूढकोश	14	119,	*m*, treasure.
गूढपद	97	345,	*n*, mind, reasoning faculty.
गूढपाद्	148	12,	*m*, serpent, snake.
गूढपूरुष	106	51,	*m*, spy.
गूढवृक्ष	49	109,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
गूथ	182	237,	*m*, fæces.
गून	210	226,	*m*, *f* (*ā*), *n*, evacuated, excreted.
गृञ्जन	49	113,	*m*, red species of the Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Cemmuruṅgai*.
,,	62	407,	*m*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḻ uḻḻi*.
,,	62	411,	*m*, small greenish red onion, Tamil *Cempacum ciru uḻḻi*.
,,	62	414,	*m*, one of the ten kinds of onion, Tamil *Cempacum ciru uḻḻi*.
गृण्डिव	68	77,	*m*, species of large jackal.
गृध्नु	203	70,	*m*, *f* *n*, covetous, greedy.
गृध्र	28	59,	*m*, vulture.

	Page	Line	
गृष्टि	49	115,	*f*, Gmelina arborea (?), Tamil *Kumiḻ*.
,,	69	95,	*f*, cow which had only one calf.
गृह	160	37,	*n*, and *m*, *pl.* house.
,,	175	70,	*m*, *pl.* wife.
गृहकाण्ड	129	156,	*m*, kind of *Pippalī*, Scindapsus officinalis, Tamil *Ānai tippili*.
गृहकारिका	29	92,	*f*, kind of wasp.
गृहगोधिका	150	60,	*f*, small house lizard.
गृहगौलिका	150	59,	*f*, small house lizard.
गृहजालक	143	172,	*m*, *f* (*ikā*), dissimulation.
गृहद्रुम	49	108,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
गृहपति	11	47,	*m*, sacrificial fire towards the west.
,,	106	54,	*m*, spy in the garb of a husbandman, one of the five *cāras*.
गृहमणि	171	322,	*m*, *f*, vessel of a lamp.
गृहमृग	70	137,	*m*, dog.
गृहमेधिन्	86	80,	*m*, same as *gṛhastha*.
गृहयालु	204	75,	*m*, *f*, *n*, disposed to take.
गृहश्रेणी	162	91,	*f*, street.
गृहस्थ	86	80,	*m*, householder, a married Brāhman belonging to the second āśrama.
गृहस्थूण	162	78,	*n*, pillar of a house.
,,	291	43,	*n*, pillar of a house.
गृहान्तर	39	103,	*n*, square of three feet.
गृहावग्रहणी	162	87,	*f*, second layer of timber over a door.
गृहिणी	29	92,	*f*, kind of wasp.
,,	174	41,	*f*, matron.
,,	247	13,	*f*, sour gruel, wife, second layer of timber over a door, kind of wasp.
गृहिन्	86	80,	*m*, same as *gṛhastha*.
गृहीति	96	330,	*f*, quick intellect, one of the seven intellects.
गृहेडिका	151	72,	*f*, reddish brown ant.
गृहेशूर	206	140,	*m*, poltroon, defying at home.
गृहोच्छिष्ट	62	407,	*m*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḻ uḻḻi*.
गृहोदक	165	162,	*n*, rice gruel.
गृह्य	26	9,	*m*, domestic animal.
,,	228	9,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dependent, partial.
गृह्यक	203	56,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, docile.
गेय	144	218,	*n*, song.
गेह	160	37,	*m*, *n*, house.

	Page	Line	
गेहेनर्दिन्	206	140,	*m*, *f* (ī), *n*, poltroon, defying at home.
गैरिक	41	21,	*n*, yellow chalk.
,,	42	39,	*n*, gold.
गैरुष	74	66,	*m*, son of a Vaidēhaka and a Śūdrā.
गैरेय	42	31,	*n*, bitumen, red chalk.
गैरेयक	63	438,	*m*, mountain Areca, Tamil *Malaikamuku.*
गो	3	3,	*m*, heaven.
,,	3	18,	*f*, Sarasvatī.
,,	68	82,	*f*, cow.
,,	69	103,	*m*, bull.
,,	69	104,	*m*, ox.
,,	280	73,	*m*, *f*, heaven, cow, arrow, ray, thunderbolt, water, earth, speech, point of the compass, eye.
गोकण्टक	56	281,	*m*, Gocharu, Barleria (Ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal.*
गोकरीषेन्धन	91	193,	*n*, dried cowdung which increases fire.
गोकर्ण	66	30,	*m*, deer with cow-ears.
,,	179	160,	*m*, span between the end of the thumb and the end of the ring finger.
गोकर्णी	54	227,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracæna nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai.*
गोकुल	70	121,	*n*, herd of cows.
गोकृच्छ्र	94	273,	*n*, Prājāpatya penance in which the barley cooked in cow urine is eaten.
गोक्षुर	56	282,	*m*, Gocharu, Barleria (Ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal.*
गोगण	187	26,	*m*, multitude of cows.
गोग्रन्थि	70	120,	*m*, dry cowdung.
गोगन्धन	13	108.	*m*, eastern wind.
गोचर	196	4,	*m*, object of sense.
गोजिह्वा	54	231,	*f*, Goji, Elephantophus scaber, Tamil *Peṇḍai.*
,,	128	119;	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭu gōdumai.*
गोडुम्बा	59	345,	*f*, Cucusci colocynthis, Tamil *Pēkummaṭṭi* or *Cukkan.*
गोणिका	190	115,	*f*, according to some ¼ khārī.
गोणी	169	259,	*f*, sack.
,,	190	112,	*f*, two kumbhas.
,,	191	126,	*f*, four drōṇas.
गोतम	118	347,	*n*, bow (512 hastas long ?).
गोत्र	41	22,	*m*, mountain.

	Page	Line	
गोत्र	232	56,	*n*, name, family, mountain ; *f* (*ā*), multitude of cows, earth.
गोत्रभिद्	9	5,	*m*, epithet of Indra.
गोत्रा	187	26,	*f*, multitude of cows.
,,	232	56,	*f*, see गोत्र.
गोदर्भ	61	401,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīr muttukāśi.*
गोदा	156	55,	*f*, epithet of the Gōdāvarī.
गोदारण	125	54,	*n*, plough.
,,	125	57,	*n*, scraper, shovel.
गोदावरी	156	55,	*f*, name of a river.
गोदुह्	16	24,	*m*, epithet of Mēru.
,,	138	55,	*m*, herdsman.
गोध	72	2,	*m*, man.
,,	116	310,	*n*, *f* (*ā*), leathern fence for the arm.
गोधन	70	121,	*n*, cowherd.
गोधा	72	2,	*m*, *see* गोध.
,,	116	310,	*f*, *see* गोध.
,,	150	51,	*f*, Gangetic alligator, iguana.
गोधामाली	60	367,	*f*, kind of small jasmine, Tamil *Ciru mallikai.*
गोधासन	101	439,	*n*, Antarikṣāṣana in which the body rests on one hand fixed in the ground.
गोधि	181	191,	*f*, forehead.
गोधूम	127	106,	*m*, wheat, Tamil *Gōdumai.*
गोधूमचूर्ण	164	135,	*n*, wheat powder.
गोनर्द	28	65,	*m*, kind of heron.
,,	297	20,	*n*, *see* गोदर्भ, 61, 401.
गोनर्दीय	96	314,	*m*, epithet of Patañjali.
गोनस	149	26, 28,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
गोनास	149	28,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
गोनिषदन	101	449,	*n*, lying posture of cows assumed by men when they lie down.
गोप	105	43,	*m*, superintendent of many villages.
,,	138	55,	*m*, herdsman.
गोपघोण्टा	52	176,	*f*, big Jujube, Tamil *Ānai ilandai.*
गोपति	69	106,	*m*, breeding bull.
,,	241	48,	*m*, bull, sun, Indra.
गोपभद्रा	49	114,	*f*, Gmelina arborea, Tamil *Kumiḻ.*
गोपा	56	277,	*f*, Śyāmlatā, Echites frutescens, Tamil *Nannāri.*
गोपानसी	162	77,	*f*, wood of a thatch.
गोपायित	209	200,	*m*, *f* (*ā*), *n*, preserved, saved, guarded.

	Page	Line	
गोपाल	138	56,	*m*, herdsman.
गोपाली	87	111,	*f*, marriage-paint with which bride and bridegroom are covered, or painting of the bride by the bridegroom and of the bridegroom by the bride.
गोपुच्छ	170	281,	*m*, pearl chain consisting of two strings.
गोपुर	61	402,	*n*, Cyperus rotundus, Tamil *Nīr muttukāśi.*
,,	160	30,	*n*, city gate.
गोप्य	136	6,	*m*, son of a servant or slave.
,,	232	58,	*m*, *f*, son worthy of being a slave; *m*, *f* (*ā*), *n*, to be protected.
गोमत्	69	118,	*m*, *f* (*ī*), *n*, owning kine.
गोमत	40	124,	*n*, same mesaure as *gavyā.*
गोमतल्लिका	68	91,	*f*, auspicious cow.
गोमती	156	57,	*f*, name of a river.
गोमय	70	120,	*m*, *n*, cowdung.
गोमायु	68	76,	*m*, jackal.
गोमिन्	69	118,	*m*, *f* (*ī*), *n*, owning kine.
गोमुख	152	105,	*m*, crocodile.
,,	259	72,	*m*, *n*, name of a musical instrument, crocodile, water-pipe; *n*, forest.
गोरक्षजम्बू	272	22,	*f*, wheat, small kind of Gavēdhu.
गोरक्षतण्डुल	128	123,	*m*, small kind of Gavēdhu, Uraria lagopodioides, Tamil *Ciru Gōdumai.*
गोरस	134	278,	*m*, thick sour milk, curds.
,,	135	297,	*m*, buttermilk.
गोरुत	40	124,	*n*, same measure as gavyā.
गोऽर्गल	64	466,	*m*, kind of coarse grass, Tamil *Pēpul.*
गोर्द	182	223,	*n*, brain.
गोल	42	29,	*m*, myrrh.
,,	165	164,	*n*, sour gruel.
गोलक	77	120, 124, 125, 126,	*m*, person born in adultery of parents belonging to the same caste and whose mother is a widow.
,,	241	46,	*m*, big jar, ball, blanket, son of a widow.
गोलका	247	14,	*f*, cover surrounding a fruit, &c.
गोलत्तिका	28	48,	*f*, female wagtail.
गोलपुस	67	63,	*m*, musk-deer.
गोला	42	34,	*f*, red arsenic from Nepal.
गोलाङ्गूल	68	80,	*m*, black-faced monkey.
गोलोक	100	414,	*m*, sixth world between *janas and satya.*
गोलोमी	61	394,	*f*, Acorus calamus, Tamil *Vaśambu.*

	Page	Line	
गोलोमी	64	466,	*f*, white bent grass, Acorus calamus, Tamil *Veḷ aṟuku*.
गोवन्दिनी	50	132,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
गोवाहिन्	67	65,	*m*, bos Gavoeus.
गोविन्द	4	30,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	69	118,	*m*, *f* (*ā*), *n*, owning kine.
गोवीथी	21	94,	*f*, fifth of the nine Vīthis beginning with Hasta.
गोवृष	69	107,	*m*, breeding bull.
गोव्रत	95	295,	*n*, milk-fast for one month, and drinking it only in the cow stable.
गोशकृत्	70	120,	*n*, cowdung.
गोशाल	292	68,	*n*, *f* (*ā*), cow stable.
गोशाला	160	43,	*f*, cow stable.
गोशीर्ष	132	226,	*n*, yellow sandalwood.
गोष्ठ	138	61,	*m*, fold for kine.
गोष्ठवातिङ्गन	53	205,	*m*, sort of egg plant, brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kudirai kattari*.
गोष्ठश्व	203	52,	*m*, *f* (*ā*), *n*, malignant person who stays at home and behaves like a chained up dog which barks at every one.
गोष्ठी	124	26,	*f*, assembly.
गोष्पद	259	73,	*n*, mark of the hoof of a cow, measure of a cow's footmark ; *m*, *f* (*ā*), *n*, accessible to cows.
गोसङ्ख्य	138	55,	*m*, herdsman.
गोसर्ग	22	135,	*m*, morning dawn.
गोसव्य	168	226,	*n*, bathing with cowdung-water.
गोस्तन	170	281,	*m*, pearl-chain consisting of four strings.
गोस्तनी	60	362,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri*.
गोस्वामिन्	69	118,	*m*, *f* (*ī*), *n*, owning kine.
,,	144	209,	*n*, king's son in the drama.
गोहरीतकी	47	59,	*m*, Ægle marmelos, Tamil *Vilvam*.
गौतम	5	69,	*m*, epithet of Śākyasiṁha.
,,	96	311,	*m*, epithet of Śatānanda.
,,	182	215,	*n*, fat.
गौतमी	7	117,	*f*, epithet of Pārvatī.
गौधार	150	52,	*m*, iguana (?), offspring of a Gōdha and a female serpent.

	Page	Line	
गौधेय	150	53,	*m*, iguana (?), offspring of a Gōdha and a female serpent.
गौधेर	150	52,	*m*, iguana (?), offspring of a Gōdha and a female serpent.
गौर	52	188,	*m*, Mimusops hexandra, Tamil *Pālai.*
,,	64	463,	*n*, root of the Virana grass, Tamil *Ilāmiccai vēr.*
,,	196	20,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (ī), *n*, white.
,,	197	40,	*m*, reddish-yellowness ; *m*, *f* (ī), *n*, reddish-yellow.
,,	228	9,	*m*, *f* (ī), *n*, red, white, yellow.
गौरव	132	232,	*n*, saffron.
,,	193	40,	*n*, dignity.
गौरशाक	48	87,	*m*, mountain species of the Bassia latifolia, Tamil *Malai Iluppai.*
गौरसर्ज	48	77,	*m*, the yellow Sāl tree, Tamil *Vēngai.*
गौरसर्षप	189	85,	*m*, three rājasarṣapas or 72 trasarēṇus.
गौरार्द्र	149	45,	*m*, kind of poison.
गौरावस्कन्दिन्	9	13,	*m*, epithet of Indra.
गौरी	12	92,	*f*, Varuṇa's wife.
,,	55	241,	*f*, kind of forest Tulasī, Tamil *Nāy-Tulasi.*
,,	62	421,	*f*, turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjal.*
,,	281	6,	*f*, Atasī plant.
गौरेय	7	111,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
गौष्ठीन	138	61,	*n*, site of the former cattle fold.
ग्मा	35	5,	*f*, earth.
ग्रथित	210	219,	*m*, *f* (ā) *n*, strung, tied.
ग्रन्थ	215	41,	*m*, substance, word, science, collection of the 32 letters.
ग्रन्थन	195	78,	*n*, tying, composing a book.
ग्रन्थि	45	22,	*m*, knot or joint in a plant.
,,	138	61,	*m*, knot.
ग्रन्थिक	130,	182,	*n*, root of long pepper.
ग्रन्थिनी	129	153,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili.*
ग्रन्थिपर्ण	130	183,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Māsippattiram.*
ग्रन्थिल	48	75,	*m*, Flacourtia sapida, Tamil *Narumurukkai.*
ग्रस्त	210	215,	*m*, *f* (ā), *n*, eaten.
ग्रह	12	76,	*m*, spirit of a departed person.
,,	19	59,	*m*, eclipse.

	Page	Line	
ग्रह	21	100,	*m*, twelfth part of the 27 nakṣatras.
,,	88	125,	*m*, accepting a gift, one of the six Brahmanical duties.
,,	140	114,	*m*, prisoner.
,,	215	39,	*m*, sun, etc., evil spirit, taking, foolish determination.
ग्रहकल्लोल	20	72,	*m*, epithet of Rahu.
ग्रहण	251	28,	*n*, prisoner, taking, regard, eclipse of the sun, etc.
ग्रहणी	183	257,	*f*, diarrhœa.
ग्रहभोजन	111	181,	*m*, horse.
ग्रहराज	266	42,	*m*, sun, moon.
ग्रहि	289	19,	*m*, taking.
ग्रहीतृ	123	17,	*m*, *f* (*trī*), *n*, debtor.
,,	204	75,	*m*, *f* (*trī*), *n*, disposed to take.
ग्राम	145	220,	*m*, scale in music, gamut, of which there are three.
,,	159	3,	*m*, village.
ग्रामणी	206	127,	*m*, *f*, *n* (*i*), excellent.
,,	259	71,	*m*, master, chief of village, barber; *m*, *f*, *n* (*i*), best.
ग्रामणीकुल	36	39,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhāratavarṣa.
ग्रामतक्ष	138	68,	*m*, village carpenter.
ग्रामता	186	18,	*f*, multitude of villages.
ग्रामधान्य	160	25,	*n*, corn grown in a village.
ग्रामप्रैष्य	77	124,	*m*, adulterous offspring of Brāhman parents, the mother being a widow, see गोलक.
ग्रामसीमा	159	22,	*f*, space near a village.
ग्रामसूकर	70	141,	*m*, pig.
ग्रामार्धे	159	9,	*m*, enclosure of a village.
ग्रामीण	160	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to a village.
ग्रामीणा	54	220,	*f*, indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri*.
ग्रामेयक	160	24,	*m*, *f* (*ikā*) *n*, belonging to a village.
ग्राम्य	29	81,	*m*, village bird, as a cock, etc.
,,	160	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to a village.
ग्राम्यधर्म	172	340,	*m*, copulation.
ग्राम्या	58	319,	*f*, small cucumber, Trichosanthes dioeca, Tamil *Puḍal*.
ग्रावन्	91	203,	*m*, sacrificial stone for squeezing out the Sōma-juice.

	Page	Line	
ग्रावन्	215	37,	*m*, mountain, stone.
,,	281	8,	*m*, benzoin (blue vitriol), *see* 41, 16.
ग्रास	84	29,	*m*, mouthful.
,,	167	201,	*m*, mouthful.
ग्रासग्रह	190	99,	*n*, sixteen māṣas.
ग्राह	152	104,	*m*, shark.
,,	215	38,	*m*, shark, foolish determination.
ग्राहिन्	47	63,	*m*, wood-apple tree, Tamil *Viḻā*.
ग्रीवा	179	166,	*f*, neck.
ग्रीष्म	24	175,	*m*, summer season, consisting of the months *Jyaiṣṭha* and *Āṣāḍha*.
ग्रीष्मसुन्दर	58	313,	*m*, kind of potherb, Gimā, Erythræa centaureoides and Pharnaceum mollugo, Tamil *Kīrai*, Malayālam *Tarā*.
ग्रैवेयक	169	273,	*n*, collar, necklace.
ग्रैष्मिका	60	371,	*f*, double jasmine, Jasminium sambac floribus multiplicatis, Tamil *Iruvāṭçi*.
ग्लवथु	183	243,	*m*, lassitude, languor.
ग्लस्त	210	215,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
ग्लह	141	120,	*m*, game at dice.
ग्लान	185	289,	*m*, *f* (*ā*), *n*, emaciated person.
ग्लानि	183	243,	*f*, lassitude, languor.
ग्लास्नु	185	289,	*m*, *f*, *n*, emaciated person.
ग्लौ	19	49,	*m*, moon.
घङ्गोर	97	338,	*m*, dress, pride.
घट	163	116,	*m*, water pot.
,,	190	110,	*m*, two *sēhikās*.
घटना	194	68,	*f*, joining, mixing.
घटा	109	139,	*f*, dressing or caparisoning an elephant.
,,	124	27,	*f*, assembly.
,,	194	68,	*f*, joining, mixing.
घटिक	191	120,	*m*, *n*, ten tulas.
घटिका	21	108,	*f*, period of time equal to a *muhūrta*, or to two *nāḍis*.
,,	247	15,	*f*, water pot, muhūrta.
घटिकालवण	133	248,	*n*, factitious black salt.
घटी	163	117,	*f*, water pot.
घटीयन्त्र	155	42,	*n*, machinery to draw water.
घट्ट	155	40,	*m*, landing place.

	Page	Line	
घण्टा	58	316,	*f*, Gosha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
,,	179	159,	*f*, fist with the thumb in the middle of the fore fingers.
घण्टाताड	106	60,	*m*, one who strikes the bell.
घण्टापथ	160	32,	*m*, high road.
घण्टारवा	53	196,	*f*, Crotalaria pulcherrima, Tamil *Kilukiluppai*.
घण्टाला	58	316,	*f*, Gosha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
घण्टास्वन	43	57,	*n*, kind of brass or bell metal.
घन	25	1,	*m*, cloud.
,,	43	64,	*n*, tin.
,,	84	30,	*m*, thirty-two mouthfuls, or two *hantakāras*.
,,	91	204,	*m*, sacrificial hammer.
,,	118	342,	*m*, mallet.
,,	145	229,	*n*, cymbal, bell.
,,	145	231,	*n*, drum, the same as *ānaddha*.
,,	146	245,	*n*, middle time (in music).
,,	180	171,	*n*, mouth, face.
,,	200	109,	*m*, smell of the phlegm, *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the phlegm.
,,	211	251,	*m*, *f* (*ā*), *n*, coarse, gross, without intervening space ; *ind.* coarsely, etc.
,,	232	59,	*m*, multitude, cloud, harshness, mallet, *m*, *f* (*ā*), harsh.
घनगोलक	42	45,	*m*, *n*, gold mixed with silver.
घनधातु	181	207,	*m*, chyle.
घनपद	154	4,	*n*, water.
घनरस	154	5,	*m*, water.
घनवासक	59	338,	*m*, pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi*.
घनश्रेणी	35	1,	*f*, earth.
घनसार	131	209,	*m*, camphor.
घनाघन	266	43,	*m*, wild elephant, Indra, rainy cloud.
घनागम	24	177,	*m*, epithet of the Varṣa-season.
घनात्यय	24	178,	*m*, epithet of the Śarad-season.
घनाम्ला	165	155,	*f*, sour scum of boiled rice.
घनोपल	25	14,	*m*, hail.
घरिन्	125	69,	*m*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḻundu*.
घर्घर	73	35,	*m*, son of a Vaiśya and a Randhrī.

	Page	Line	
घर्घर	74	60,	*m*, son of a Niṣāda and a Ghōlī.
,,	99	388,	*n*, laughter.
,,	163	100,	*m*, *n*, small door opening within a big door.
घर्घरक	27	44,	*m*, hooting owl.
घर्घरिका	146	262,	*f*, kind of lute.
,,	271	10,	*f*, kind of lute, stick for the musical instruments.
घर्घरी	146	262,	*f*, kind of lute.
घर्म	142	162,	*m*, sweat.
,,	269	113,	*m*, heat, summer, sweat, sunshine, day.
घस्मर	205	100,	*m*, *f* (*ā*), *n*, gluttonous.
घस्र	21	110,	*m*, day.
घाटा	180	169,	*f*, back of the neck.
घाण्टिक	75	73,	*m*, son of a Maitrēya and an unmarried Āyōgavī.
,,	106	60,	*m*, one who strikes the bell.
घात	121	422,	*m*, slaughter.
घातुक	204	84,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mischievous.
घारि	21	113,	*f*, night.
घास	71	148,	*m*, pasture, grass.
घासहार	77	126,	*m*, adulterous offspring of Śūdra parents, whose mother is a widow (see गोलक).
घासि	10	27,	*m*, epithet of Agni.
घासिक	113	234,	*m*, one who brings grass for the horse.
घिर्मिण	73	42,	*m*, son of a Vaiśya and a Gharghari.
घुटिक	111	171,	*m*, bolt at the hind foot of an elephant.
,,	177	113,	*m*, ankle.
घुण	151	71,	*m*, insect found in timber.
,,	200	98,	*m*, smell of the Kuṭaja, *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Kuṭaja.
घुणाभीष्टा	61	396,	*f*, black Orris root, Acorus calamus, Tamil *Paccai vaśambu*.
घुलुञ्छ	127	118,	*m*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai*.
घुसृण	132	231,	*n*, saffron.
घूर्णन	192	20,	*n*, whirling, going round.
घूर्णि	192	20,	*f*, whirling, going round.
घृणा	99	384,	*f*, pity.
,,	99	385,	*f*, censure, aversion.
,,	221	23,	*f*, aversion, pity.
घृणि	21	110,	*m*, day.
,,	215	44,	*m*, flame, ray, wave.

	Page	Line	
घोष	138	64,	*m*, station of herdsman.
घोषवती	145	232,	*f*, lute.
घोषित	32	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, proclaimed.
घौष	150	46,	*m*, kind of poison.
घ्राण	180	181,	*n*, nose.
"	232	58,	*m*, *f* (*ā*), *n*, smelled, *n*, nose.
च	284	7,	*ind.*, expressing connection of a secondary with a main action; conjunction of equals (copula, *and*); mutual connection with one action; connection of different acts with one subject.
"	284	22,	*ind.*, used for filling up a metre.
चकित	202	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, frightened.
चकोर	28	70,	*m*, kind of partridge.
चक्क	63	435,	*n*, wetted nut of the Areca faufel, Tamil *Ūṟina pākku.*
चक्कण	63	435,	*n*, wetted nut of the Areca faufel, Tamil *Ūṟina pāk ku.*
चक्र	26	18,	*m*, ruddy goose.
"	108	109,	*n*, army.
"	115	268,	*n*, wheel.
"	156	60,	*n*, winding descent, or course of water.
"	183	249,	*n*, herpes.
"	224	13,	*n*, army, water whirl-wheel, multitude, kingdom, course of mundane life, circle, round thing, peculiar deceit, kind of weapon.
चक्रकारक	131	198,	*n*, vegetable perfume, Unguisodoratus, Tamil *Puliyukir.*
चक्रचर	86	83,	*m*, person who has food for one day.
चक्रधारण	114	261,	*n*, axle.
चक्रपक्ष	26	10,	*m*, goose.
चक्रपाणि	3	19,	*m*, epithet of Viṣṇu.
चक्रपाद	266	44,	*m*, chariot, elephant.
चक्रप्रान्त	115	269,	*m*, outer rein of a wheel.
चक्रभृत्	293	100,	*m*, epithet of Viṣṇu ; *f*, kind of creeper.
चक्रमर्दन	58	315,	*m*, Cassia tora and Cassia alata, Tamil *Takarai.*
चक्रलक्षणा	56	263,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cindal koḍi.*
चक्रवर्तिन्	104	4,	*m*, universal king.

	Page	Line	
चटु	215	45,	*m*, praise of kings, &c., cut off limb of an animal.
चटुल	207	157,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaking, moving.
चडक	25	11,	*m*, gust of wind.
चण	126	85,	*m*, chick pea, Cicer arietinum, Tamil *Kaḍalai*.
चण्ड	196	17,	*m*, heat, *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
"	203	64,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very passionate.
चण्डक	296	9,	*m*, *see* चडक, 25, 11.
चण्डकोलाहला	146	252,	*f*, horn for blowing, formed like the *duttūra* flower.
चण्डमुण्डा	8	126,	*f*, female attendant of Pārvatī.
चण्डांशु	18	29,	*m*, sun.
चण्डात	61	384,	*m*, Oleander, Nerium odorum, Nerium oleander, Tamil *Alari*.
चण्डातक	168	243,	*n*, petticoat.
चण्डाल	73	43,	*m*, son of a Śūdra and a Brāhmaṇī.
"	78	166,	*m*, person who beats a drum hanging under his armpit, or on a leather strap round his neck and who removes dirt.
"	80	214,	*m*, person who guards forests and burning grounds.
"	140	108,	*m*, Caṇḍāla.
चण्डालवल्लकी	146	254,	*f*, lute of a Caṇḍāla.
चण्डिल	138	51,	*m*, barber.
चण्डी	8	123,	*f*, epithet of Pārvatī.
चतुः	287	12,	*ind.*, four times.
चतुःपञ्च	188	51,	*m*, *f* (*ā*), *n*, four or five.
चतुर	143	183,	*n*, small frown.
"	160	42,	*n*, elephant stable.
"	205	108,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clever.
"	212	274,	*ind.*, cleverly.
"	254	22,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clever, intelligent.
चतुरङ्गक	108	118,	*n*, military force consisting of elephants, horses, chariots and infantry.
चतुरङ्गुल	39	104,	*m*, *f* (*ā*), *n*, space of four inches.
"	49	95,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Konṛai*.
चतुरा	66	38,	*f*, thick smooth-haired black deer with spots.
चतुरूषण	129	161,	*n*, common name of dry ginger, long pepper, black pepper and root of long pepper (granthika).
चतुर्गति	152	99,	*m*, turtle, tortoise.

	Page	Line	
चतुर्थ	187	41,	*m, f* (ī), *n*, fourth.
चतुर्थक	190	101,	*n, f* (*ikā*), two śatamānas.
चतुर्थकालिक	93	252,	*m, f* (*ā, ī*), *n*, taking only food every fourth day.
चतुर्दंष्ट्र	10	24,	*m*, epithet of Airāvata.
चतुर्दशी	22	139,	*f*, fourteenth day of a pakṣa.
,,	145	234,	*f*, lute with fourteen strings.
चतुर्धा	288	40,	*ind.*, fourfold.
चतुर्भद्र	102	471,	*m*, equal efficiency of *dharma, kāma, artha* and *mōkṣa*.
चतुर्भुज	3	21,	*m*, epithet of Viṣṇu.
चतुर्मुख	3	13,	*m*, epithet of Brahman.
चतुर्वर्ग	102	470,	*m*, four objects of life, *dharma, kāma, artha* and *mōkṣa*.
चतुर्विधान्न	166	182,	*n*, pañcāmṛta without the *āsvādya*.
चतुर्हस्त	39	114,	*m*, measure of four hastas (or 96 inches).
चतुश्शाख	177	104,	*n*, body.
चतुश्शाल	161	52,	*n*, group of four houses, quadrangular house.
चतुष्क	190	110,	*n*, two *sēhikās*.
चतुष्की	168	247,	*f*, mosquito curtain.
चतुष्पथ	39	102,	*m*, cross-way where four roads meet.
चतुष्पाद्	12	84,	*m*, epithet of Rāvaṇa.
,,	39	103,	*m*, square of four feet.
चतुष्प्रस्थ	190	108,	*m*, one *Rāśi*.
चतुष्टोम	90	172,	*m*, name of one of the seven Saṁsthā-sacrifices.
चतुस्स्नेह	166	198,	*n*, mixture of three oils and fat.
चत्वर	260	75,	*m*, cross-way ; *n*, bare ground, courtyard.
चत्वरी	96	331,	*f*, intellect which knows what it hears ; one of the six intellects (*dhī*).
,,	247	15,	*f*, street.
चत्वारिंशत्	188	52,	*f*, forty.
चन	288	23,	*ind.*, expressing diminution.
चनका	66	45,	*f*, tailless white or black or blackish-haired deer.
चन्दन	132	224,	*m, n*, sandal tree, Sirium myrtifolium.
,,	132	225,	*n*, sandalwood.
चन्दनद्रवभाजन	167	218,	*n*, vessel for sandalwater.
चन्द्र	19	47,	*m*, moon.
,,	42	37,	*n*, gold.

	Page	Line	
चन्द्र	52	190,	*m*, plant, Sunda Rōcanī, Tamil *Cirukampuliu.*
,,	157	82,	*n*, esculent white waterlily, Nymphaea esculenta.
,,	131	210,	*m*, camphor, *see* 19, 47.
चन्द्रकान्त	44	74,	*m*, crystal.
चन्द्रकिन्	29	76,	*m*, peacock.
,,	65	6,	*m*, tiger.
चन्द्रगोलिका	19	56,	*f*, moonlight.
चन्द्रपाद	19	55,	*m*, moonray.
चन्द्रवाला	130	173,	*f*, large cardamom, Alpinia cardamomum, Tamil *Ēlam.*
चन्द्रभासा	156	53,	*f*, name of a river.
चन्द्रभीरु	42	46,	*n*, silver.
चन्द्रमणि	44	74,	*m*, *f*, crystal.
चन्द्रमस्	19	47,	*m*, moon.
चन्द्रमातृ	22	143,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa.
चन्द्रमौलि	6	78,	*m*, epithet of Śiva.
चन्द्रव्रत	94	272,	*n*, Candrāyaṇa penance.
चन्द्रव्रतिक	93	253,	*m*, *f* (*ā*), *n*, making the Candrāyaṇa vow.
चन्द्रशाला	161	67,	*f*, upper room.
चन्द्रहास	12	86,	*m*, Rāvaṇa's sword.
,,	117	320,	*m*, half-moon like sword.
चन्द्रा	18	39,	*f*, *pl.*, general name applied to three hundred snow-making sunrays.
चन्द्रातप	168	246,	*m*, awning.
चन्द्रिक	200	101,	*m*, smell of sandal; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of sandal.
चन्द्रिका	19	56,	*f*, moonlight.
,,	156	53,	*f*, epithet of the Candrabhāsā.
चन्द्रिकाप्रिय	28	70,	*m*, kind of partridge.
चन्द्रिमा	19	56,	*f*, moonlight.
चन्द्रोदय	168	246,	*m*, awning.
चप	62	430,	*m*, Bamboo, Bambusa arundinacea, Tamil *Mūṅgal.*
चपल	125	66,	*m*, white rose.
,,	132	219,	*m*, incense.
,,	207	156,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaking, moving.
,,	211	249,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick, *ind.* swiftly, quickly.
,,	260	77,	*m*, quicksilver, monkey; *m*, *f* (*ā*), *n*, quick, badly behaved, movable.
चपला	25	6,	*f*, lightning.

	Page	Line	
चपेट	179	152,	*m*, palm of the hand.
चबुक	180	173,	*n*, chin.
चमक	61	404,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuru vēr*.
चमर	67	57,	*m*, Bos Grunniens.
चमरिक	48	94,	*m*, mountain ebony (Bauhinia variegata), Tamil *Kōviddrai*.
चमरी	67	57,	*f*, Bos Grunniens.
चमस	91	201,	*m*, *n*, square wooden sacrificial ladle or spoon.
चमू	91	203,	*f*, sacrificial leather for squeezing out the Sōma juice.
,,	108	109,	*f*, army.
,,	108	115,	*f*, military force of three *Pṛtanās*.
चमूपार्ष्णि	108	117,	*m*, rear guard of a Camū.
चमूरु	66	45,	*m*, tailless white or black or blackish haired deer.
,,	67	48,	*m*, longnecked white swift deer with a mane.
चम्पक	51	162,	*m*, Michelia champaca, Tamil *Śeṇbakam*.
चम्पकद्वीप	36	33,	*n*, epithet of Kuśadvīpa.
चम्पा	25	8,	*f*, lightning.
चम्पुक	26	8,	*m*, young bird.
चम्पू	34	83,	*f*, work consisting of portions written in prose and in verse.
चम्पोपलक्षण	37	61,	*m*, *pl.*, epithet of the Aṅga country.
चय	186	2,	*m*, flock, multitude.
चर	206	122,	*m*, *f* (*ā*), *n*, movable.
चरण	92	230,	*n*, good conduct.
,,	177	112,	*m*, *n*, foot.
,,	260	74,	*m*, one who studies a Vēda branch, as Bahvṛca, &c.; *n*, metre (fourth part of a Ślōka); *m*, *f* (*ā*), *n*, addicted to one thing.
चरणाग्रक	177	113,	*n*, point of the foot.
चरम	207	154,	*m*, *f* (*ā*), *n*, last.
,,	212	279,	*ind.*, last.
चराचर	206	123,	*m*, *f* (*ā*), *n*, movable and immovable.
चराशा	17	8,	*f*, south-east quarter.
चरि	71	144,	*m*, quadruped.
,,	298	11,	*m*, *see* शारि 71, 148.
चरित्र	92	230,	*n*, good conduct.
चरी	173	16,	*f*, young woman.
चरु	215	44,	*m*, vessel, sacrificial oblation.
चर्चि	170	293,	*f*, fragrant ointment.

	Page	Line	
चलाचल	207	156,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaking, moving.
चलित	120	402,	*n*, surrounding a foe.
,,	208	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaken.
चविक	129	162,	*n*, kind of pepper, *Piper chaba.*
चंव्य	129	161, 162,	*n*, kind of pepper, *Piper chaba.*
चषक	140	106,	*m*, *n*, drinking vessel.
चषाल	91	209,	*m*, *n*, wooden ring on the top of the sacrificial post.
चाक्रगिर	36	29,	*n*, epithet of Aṅgadvīpa.
चाक्रिक	73	45,	*m*, secretly born son of a Śūdra and a Vaiśyā.
,,	79	175,	*m*, person who sells oil.
,,	138	54,	*m*, oilmaker.
,,	241	49,	*m*, oil, bellstriker.
चाङ्गेरी	58	325,	*f*, wood sorrel, Oxalis monadelpha, Tamil *Puḻiyaṟattai.*
चाट	197	28,	*m*, black-greenish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black-greenish-white.
चाटस	198	58,	*m*, salt and sour taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, salt and sour.
चाटु	215	45,	*m*, praise of kings, &c. ; cut off limb of an animal.
चाटुकार	170	284,	*m*, golden ball chain.
चाणक्यमूलक	57	310,	*n*, kind of potherb growing in a desert, Tamil *Muḻḻaṅgi.*
चाण्डाल	140	108,	*m*, Caṇḍāla.
चाण्डालिका	146	254,	*f*, lute of a Caṇḍāla.
चातक	28	64,	*m*, kind of bird fond of rain.
चातिक	106	60,	*m*, one who strikes the bell.
चातुर	260	76,	*m*, carriage drawn by four beasts, centre-piece of the wheel ; *m*, *f* (*ī*), *n*, perceptible to the eye.
चातुरीक	167	218,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vessel for sandal water.
चातुर्जात	171	301,	*n*, fragrant mixture of *ēlā*, *tvac*, *patra* and the filament of the *nāgakēsara.*
चातुर्मास्य	95	289,	*m*, fasting penance of four months.
चात्वाल	92	221,	*m*, *n*, excavated hole for the construction of the Uttaravēdi (north-altar).
चान्द्रमसायनि	19	64,	*m*, epithet of Budha.
चान्द्रायण	94	272,	*n*, penance in which the food diminishes gradually during the first half of a month and increases in the same manner during the latter half of the month.

	Page	Line	
चान्द्रायणरत	93	253,	*m*, *f* (*ā*), *n*, making the Candrāyaṇa vow.
चान्द्री	19	56,	*f*, moonlight.
,,	22	143,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa.
चाप	118	343,	*m*, *n*, bow.
चामर	61	404,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuruvēr*.
,,	171	318,	*n*, tail of the Bos Grunniens used as a fan (chowrie).
चामरपुष्प	269	102,	*m*, mango tree, Kāśa grass, Kētaka flower.
चामीकर	42	36,	*n*, gold.
चामुण्डा	8	126,	*f*, female attendant of Pārvatī.
चाम्पेय	51	162,	*m*, Michelia champaca, Tamil *Śeṇbakam*.
,,	51	164,	*m*, Nāgesar, Mesua ferrea.
चार	106	52,	*m*, spy.
,,	161	72,	*n*, courtyard.
चारटी	130	177,	*f*, Hibiscus mutabilis.
चारण	141	128,	*m*, dancer, mime.
चारिणी	56	268,	*f*, white kind of Clitoria, Tamil *Veḷ viṣṇu-krāndi*.
चारित्र	92	230,	*n*, good conduct.
चारी	88	133,	*f*, sprinkling of a mango tree at the Śraddha ceremony in Gaya.
चारु	19	66,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
,,	212	269,	*m*, *f*, *n*, beautiful, pleasing.
,,	228	11,	*m*, *f*, *n*, astonishing speech, &c.
चारुक	67	59,	*m*, deer resembling a foal.
चारुनाल	157	79,	*n*, red lotus.
चार्वी	96	330,	*f*, logical intellect; one of the six intellects (*dhī*).
चाल	70	138,	*m*, dog.
चालन	292	63,	*n*, *f* (*ī*), sieve, cribble.
चालनी	164	129,	*f*, sieve, cribble.
चाष	28	57,	*m*, blue jay.
चिकित्सक	184	286,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, practising medicine; *m*, physician.
चिकित्सा	184	277,	*f*, physicking.
चिकिर	241	50,	*m*, snake, house mongoose.
चिकिल	125	51,	*m*, mud, slime.
चिकुर	207	157,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaking, moving.
,,	260	78,	*m*, hair; *m*, *f* (*ā*), *n*, moving.
चिक्कण	63	435,	*n*, wetted nut of the Areca faufel, Tamil *Ūṛina pākku*.

	Page	Line	
चिक्कण	196	7,	*m*, softness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, soft (of sound).
चिक्कस	164	135,	*m*, barley powder.
चिक्काण	127	110,	*n*, Panic seed, Panicum italicum, Tamil *Tinai.*
चिक्रोड	150	53,	*m*, squirrel.
चिञ्चा	51	161,	*f*, Tamarindus indica, Tamil *Puḻiyan.*
चिञ्चिलिक	13	102,	*m*, mild wind.
चिञ्चोटिका	158	96,	*f*, a watercreeper, Tamil *Koḍaippāśi.*
चित्	96	328,	*f*, perception, knowledge.
,,	288	23,	*ind.*, expressing indefinition.
चितकावेर	132	232,	*n*, saffron.
चिता	122	432,	*f*, funeral pile.
चिति	96	327,	*f*, perception, knowledge.
,,	122	432,	*f*, funeral pile.
चित्कृत	31	18,	*n*, rattling of carriage wheels.
चित्त	97	344,	*n*, mind, reasoning faculty.
चित्तविभ्रम	97	354,	*m*, madness.
चित्ताभोग	97	348,	*m*, consciousness of pleasure or pain, full perception.
चित्तोन्माद-करी	7	97,	*f*, one of the nine Śivaśaktis.
चित्या	122	432,	*f*, funeral pile.
चित्र	142	155,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wonderful.
,,	151	85,	*m*, sort of sheat fish, Silurus.
,,	170	296,	*n*, round ornamental mark on the forehead.
,,	232	60,	*n*, picture, mixture ; *f* (*ā*), Subhadrā, name of a star.
चित्रक	129	164,	*m*, lead-wort, Plumbago zeylanica, Tamil *Koḍi vēli.*
,,	149	29,	*m*, species of the Rājila snake.
,,	197	45,	*m*, variegated colour ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, variegated coloured.
चित्रकूट	41	4,	*m*, name of a mountain.
चित्रकृत्	48	92,	*m*, Tinis or Galbergia Onjeinensis, Tamil *Tiniśu.*
,,	137	24,	*m*, painter.
चित्रगुप्त	12	71,	*m*, Yama's writer.
चित्रतण्डुला	131	193,	*f*, vermifuge plant, Babreng, Tamil *Vāyu viḻaṅgam.*
चित्रदण्ड	62	415,	*m*, esculent root, Arum campanulatum, Tamil *Karaṇai.*
चित्रपक्ष	27	39,	*m*, partridge.
चित्रपट	168	238,	*m*, cloth of various colours.
चित्रपत्रक	29	73,	*m*, peacock.

	Page	Line	
चित्रपर्णिका	56	272,	*f*, Hemionitis cordifolia, Tamil *Perumalli*.
चित्रापिङ्गल	29	74,	*m*, peacock.
चित्रपुङ्ख	119	359,	*m*, arrow.
चित्रफलिन्	151	86,	*m*, kind of fish, Mystus chisala.
चित्रभानु	266	44,	*m*, sun, fire.
चित्ररथ	9	9,	*m*, epithet of Indra.
चित्रल	59	336,	*m*, Pumpkin gourd, Cucurbita pepo, Tamil *Kakkari*.
चित्रला	70	125,	*f*, she-goat.
चित्रवाज	28	58,	*m*, blue jay.
चित्रशाला	160	45,	*f*, painter workshop.
चित्रशिखण्डि-ज	19	66,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
चित्रशिखण्डिन्	21	99,	*m*, epithet of Saptarṣi.
चित्रा	22	119,	*f*, night during the cold season hemanta.
,,	54	226,	*f*, Musalī, Anthericum tuberosum (?), Tamil *Eliāl*.
,,	56	276,	*f*, Black Terrı, Convolvulus, Tamil *Karum Śivatai*.
,,	59	345,	*f*, Cucumis colocynthis, Tamil *Pēkummaṭṭi* or *Cukkan*.
,,	145	233,	*f*, lute with seven strings.
,,	232	60,	*f*, see चित्र
चित्राङ्ग	65	8,	*m*, species of big tiger.
चित्राङ्घ्रि	56	273,	*f*, Hemionitis cordifolia (?), Tamil *Perumalli*.
चित्राणुक	152	98,	*m*, frog of different colours.
चित्रावानि	85	69,	*f*, beauty of the mouth by reading the Vēda.
चित्रोपम्रा	22	119,	*f*, night during the chilly season (*śiśira*).
चिड्भिट	59	343,	*m*, kind of cucumber, Tāmil *Kummaṭṭi*.
चिद्रूप	203	53,	*m*, *f* (*ā*), *n*, good minded.
चिपाट	119	364,	*m*, an arrow, like a small *bhalla*.
चिपिट	164	136,	*m*, rice (grain) flattened.
,,	207	165,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flattened.
चिबुक	180	173,	*n*, chin.
चिरक्रिय	207	144,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dilatory.
चिरजीविन्	3	14,	*m*, epithet of *Brahman*.
,,	27	29,	*m*, crow.
चिरण्टी	173	17,	*f*, woman who lives in her father's house.
चिरन्तन	208	174,	*m*, *f* (*ī*), *n*, old, ancient.
चिरम्	287	2,	*ind.*, long time.
चिरमेहिन्	70	132,	*m*, donkey.

	Page	Line	
चिररात्र	21	117,	*n*, many nights, series of nights.
चिररात्राय	287	2,	*ind.*, long time.
चिरसूता	69	95,	*f*, cow which only calves after long intervals.
चिरात्	287	2,	*ind.*, long time.
चिरि	10	35,	*m*, epithet of Agni.
चिरिबिल्वक	50	123,	*m*, Galedupa arborea or Robinia mitis, Tamil *Puṅgan*.
चिरेण	287	2,	*ind.*, long time.
चिलिचिम	151	89,	*m*, sort of sprat.
चिलिमीलिका	272	23,	*f*, linseed, firefly, neck ornament.
चिल्ल	228	10,	*m*, sore eye; *m*, *f* (*ā*), *n*, blear-eyed.
चिल्लाक	26	8,	*m*, young bird.
चिल्लिक	28	56,	*m*, kite.
चिल्व	49	104,	*m*, red Lodh, Symplocus, Tamil *Śevvalotti*.
चिस्र	200	114,	*m*, smell of the liver; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the liver.
चिह्न	19	57,	*n*, mark.
,,	224	16,	*n*, sign, flag.
चीन	37	46,	*m*, *pl.*, country lying in Udīcya.
,,	43	65,	*n*, iron.
,,	49	100,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōri-bhēdam*.
,,	66	42,	*m*, grey-coloured, thirty inches long deer.
,,	126	73,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Payarbhēdam*.
,,	127	117,	*m*, sort of Panic, Panicum miliaceum (?), Tamil *Nāy tinai*.
चीनक	66	25,	*m*, red deer with white breast.
चीननक	151	87,	*m*, kind of fish, Cyprinus rohita.
चीनपट्ट	43	60,	*n*, lead.
चीनसी	66	42,	*f*, grey coloured, thirty inches long deer.
चीना	95	299,	*f*, cloth round the back and the knees of an ascetic sitting in Yōga posture.
चीर	169	259,	*n*, dress mended with many rags.
चीरिणी	173	15,	*f*, respectable woman whose husband is alive.
चीरी	30	95,	*f*, cricket.
चीवर	169	256,	*n*, mendicant's torn dress.
चुक्र	134	264,	*n*, fruit or juice of the fruit of the Tamarind tree.
,,	134	265,	*m*, sorrel.
चुक्रिका	58	325,	*f*, Wood sorrel, Oxalis monadelpha, Tamil *Puḷiyaraṭṭai*.

	Page	Line	
चुचुन्दरी	150	63,	*f*, musk rat.
चुण्डिन्	154	13,	*m*, well.
चुन्दी	175	49,	*f*, procuress.
चुप	196	14,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
चुबुक	180	173,	*n*, chin.
चुम्बक	44	75,	*m*, kind of magnet, loadstone.
चुम्बन	172	341,	*n*, kissing.
चुम्र	232	62,	*m*, loss ; *m*, *f* (*ā*), *n*, dejected.
चुल	179	156,	*m*, hollowed palm to hold in it a fluid (water).
चुलुक	65	6,	*m*, species of small tiger (panther ?).
,,	179	156,	*m*, hollowed palm to hold in it a fluid (water).
चुलुम्पा	70	125,	*f*, she-goat.
चुल्ल	228	10,	*m*, sore eye ; *m*, *f* (*ā*), *n*, blear-eyed.
चुल्लि	163	108,	*f*, furnace, fireplace.
चूचु	76	102,	*m*, son of a Śabara, Vaidēha or Pulkasa, and a Kirātī.
,,	79	186,	*m*, person who kills wild beasts.
चूचुक	78	148,	*m*, Karaṇa who sells vegetables, betel-leaves, betel-nut, &c.
,,	78	161,	*m*, Māgadha who perforates gems, &c.
,,	178	136,	*n*, nipple.
चूडक	126	89,	*m*, linseed, linum usitatissimum, Tamil *Kāśai.*
चूडा	181	203,	*f*, lock on the crown of the head.
,,	272	30,	*f*, head, &c.
चूडाकरण	83	7,	*n*, tonsure-rite (a *Saṁskāra*).
चूडामणि	59	358,	*f*, Raṭṭi, Abrus precatorius, Tamil *Kuṇṛu maṇi.*
,,	169	271,	*m*, *f*, crest-jewel.
चूत	47	49,	*m*, Mango tree, Tamil *Mā.*
चूतक	154	13,	*m*, well.
चूर्ण	171	314,	*n*, perfumed powder.
चूर्णपूप	164	144,	*n*, cake of ground meal.
चूर्णि	152	115,	*f*, small shell (cowrie).
,,	221	24,	*f*, prosework, small shell (cowrie).
चूलि	221	25,	*f*, bow-end, cake.
चूलिक	27	25,	*m*, cock.
,,	126	77,	*m*, black Sesamum, Sesamum Indicum, Tamil *Eḻḻu.*
चूलिका	101	444,	*f*, Yōga-posture in which the body rests on the bottom and the soles of the feet, while the two shanks closely joined to the thighs are surrounded by the hands.

	Page	Line	
चूलिका	110	146,	*f*, root of an elephant's ear.
चूषण	167	206,	*n*, sucking.
चूषा	111	167,	*f*, leather girt of an elephant.
चूष्य	166	181,	*n*, what is sucked, one of the five Amṛtas.
चेटक	136	4,	*m*, servant, slave.
चेटा	175	51,	*f*, female servant.
चेटिका	175	51,	*f*, female servant.
चेत्	288	27,	*ind.*, (expressing condition) if.
चेतकी	59	356,	*f*, Yellow myrobolam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍukkāy*.
चेतना	96	325,	*f*, human intellect.
चेतस्	97	344,	*n*, mind, reasoning faculty.
चेदि	38	72,	*m*, *pl.*, epithet of the Caidya country.
चेन्नाल	59	337,	*m*, small gourd, Cucurbita, Tamil *Nari kakkari*.
चेल	168	233,	*n*, cloth.
,,	207	149,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
,,	232	61,	*n*, cloth; eye of a peacock's tail; *m*, *f* (*ā*), *n*, impatient, worthy to be loved, blamed.
चेल्लाण	59	337,	*m*, small gourd, Cucurbita, Tamil *Nari kakkari*.
चैत्य	90	180,	*n*, clearing the clarified butter.
,,	161	56,	*n*, sanctuary, temple.
,,	224	15,	*n*, central part of the funeral pile, temple with relics of Buddha, raised place, mountain, temple of gods.
चैत्यवृक्ष	282	39,	*m*, Aśvattha tree, sacred tree.
चैत्र	23	165,	*m*, first month of the spring season (vasanta).
चैत्ररथ	13	117,	*n*, Kubēra's garden.
चैत्रिक	23	166,	*m*, epithet of Caitra.
चैत्री	23	149,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Caitra.
चैद्य	38	72,	*m*, *pl.*, name of a country near the Vindhya mountain.
चोक्ष	232	62,	*m*, song; *m*, *f* (*ā*), *n*, agreeable.
चोच	46	27,	*n*, bark.
,,	131	207,	*n*, woody Cassia, Malobathrum.
चोचु	181	200,	*m*, young growing hair.
चोट	181	205,	*m*, beard.
चोटलिङ्गक	119	369,	*m*, arrow of 46 inches.
चोटिका	300	5,	*f*, see छोटिका 102, 458.
चोदनिका	126	93,	*f*, kind of black bean, Tamil *Karuppumoccai*.

	Page	Line	
चोदनी	58	333,	*f*, kind of Momordica, Tamil *Kakkari.*
चोद्य	228	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wonderful, fit to be questioned.
चोर	140	110,	*m*, thief, robber
,,	165	152,	*m*, *n*, boiled rice.
चोरपुष्पी	54	232,	*f*, Thor-kānta, Andropogon aciculatum, Tam' *Caṅgaṅkuppi.*
चोरिक	105	40,	*m*, town superintendent.
चोल	37	66,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇa-patha.
,,	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḷā.*
,,	162	74,	*m*, *n*, thatch roof.
,,	169	255,	*m*, bodice.
चोलक	46	26,	*m*, *n*, bark.
चोलान्त	162	74,	*m*, edge of the thatch.
चोली	169	253,	*f*, smooth cloth.
चौक्ष	212	269,	*m*, *f* (ī), *n*, beautiful, pleasing.
चौण्ड	154	13,	*m*, well.
चौरिक	140	117,	*m*, gambler.
चौरिका	140	115,	*f*, theft, robbery.
चौर्य	140	115,	*n*, theft, robbery.
चौल	83	7,	*n*, tonsure-rite (a *Saṁskāra*).
च्यवन	96	314,	*m*, name of a sage.
च्युति	178	120,	*f*, anus.
,,	178	122,	*f*, vulva.
च्युप	216	46,	*m*, wind, bridge.
छग	70	123,	*m*, goat.
छगल	70	123,	*m*, goat.
छगी	70	124,	*f*, she-goat.
छण्डझट	75	72,	*m*, son of a Maitrēya and a Vaiśya.
छत्र	105	31,	*n*, umbrella, parasol.
छत्रक	59	338,	*m*, Pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi.*
छत्रधर	116	289,	*m*, *f* (*ā*), *n*, parasol or umbrella-bearer.
छत्रा	55	247,	*f*, name of a plant, Tamil *Tumbil.*
,,	64	468,	*f*, mushroom, Tamil *Koḍaippul.*
,,	127	98,	*f*, Coriander, Tamil *Kottumali.*
छत्राक	57	306,	*m*, fungus, mushroom, Tamil *Nāy koḍai.*
छत्राकी	131	195,	*f*, ichneumon plant, Rasan, Tamil *Arattai.*

	Page	Line	
छद्मिन्	106	56,	*m*, person dressed in disguise.
छद	22	126,	*m*, covering.
,,	30	97,	*m*, wing.
,,	46	32,	*m*, leaf.
छदन	30	97,	*n*, wing.
,,	46	32,	*n*, leaf.
छदावलि	119	370,	*f*, feather of an arrow.
छदिस्	90	181,	*n*, covering the altar with Darbha grass.
,,	162	74,	*f*, *n*, thatch, roof.
,,	181	206,	*f*, skin.
छदिस्तृण	128	134,	*n*, straw for the roof.
छद्मन्	99	389,	*n*, deceit.
,,	224	16,	*n*, house, deceit.
छद्मभधारवत्	106	56,	*m*, person dressed in disguise.
छन्द	216	47,	*m*, subjection, opinion.
छन्दना	99	390,	*f*, deceit.
छन्दस्	85	54,	*n*, Vēda.
,,	85	55,	*n*, Vedic metric, one of the six Vēdaṅgas.
,,	224	17,	*n*, Vēda, wish, verse.
छन्दोभेद	85	67,	*m*, general name of twenty-one metres.
छन्न	211	239,	*m*, *f* (*ā*), *n*, solitary, private.
छन्नपथ	108	108,	*n*, invisible machine, *i.e.*, an invisible *vāraka*, &c., or a subterraneous passage as a *suruṅgā*, &c.
छिन्ना	55	262,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cindal koḍi*.
छर्दन	49	100,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōribhēdam*.
,,	51	149,	*m*, Nimba (Melia) azadirachta, Tamil *Vēmbu*.
,,	184	270,	*m*, fever of a pig.
छर्दनी	59	342,	*f*, big cucumber, Coloquintida, Tamil *Perum pūṣaṇi*.
छर्दि	221	25,	*f*, vomiting, sperm.
छल	99	389,	*n*, deceit.
छलवाच्	32	37,	*f*, deceitful speech.
छल्ली	46	26,	*f*, bark.
छवि	171	299,	*f*, beauty, splendour.
छाग	47	69,	*m*, sort of citron, Tamil *Nārtaibhēdam*, see भाग, 297, 5.
,,	70	123,	*m*, goat.
छागण	10	40,	*m*, fire of dried cowdung.

	Page	Line	
छागक	74	54,	*m*, son of a Śūdra and a Drōhī.
छात	209	203,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cut.
छात्र	85	49,	*m*, pupil.
,,	106	54,	*m*, spy in the garb of a pupil, one of the five *caras*.
,,	134	272,	*n*, kind of honey.
छादिषेय	128	134,	*m*, *f* (*ī*), *n*, straw for the roof.
छान्दस	89	162,	*m*, one who has studied the Vēda.
छाया	19	46,	*f*, second wife of Sūrya.
,,	221	26,	*f*, shade, splendour, reflection, wife of Sūrya.
छायाकर	116	289,	*m*, *f* (*ī*), *n*, parasol or umbrella-bearer.
छायापुत्र	19	69,	*m*, epithet of Śani.
छित	209	203,	*m*, *f* (*a*), *n*, cut.
छिद्र	124	35,	*n*, field unfit for cultivation.
,,	148	4,	*n*, hole, vacuity.
,,	213	287,	*n*, hole ; *m*, *f* (*a*), *n*, having holes.
,,	224	17,	*n*, hole, fault.
छिद्रित	210	222,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pierced.
छिन्न	134	283,	*n*, upper part of curds.
,,	209	203,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cut.
छिन्नपुच्छक	69	117,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, having the tail cut.
छिन्नरुहा	55	262,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cindal koḍi*.
छिन्ना	297	12,	*f*, see छन्ना 55, 262.
छेक	26	9,	*m*, domestic animal.
,,	202	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, candid, sincere.
,,	232	63,	*m*, *f* (*ā*), *n*, able, domestic animal.
छोटिका	102	458,	*f*, touching the knee three times and snapping the fingers once, *see* 300,5.
जक्षा	167	207,	*f*, chewing.
जक्षित	210	215,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
जगत्	13	95,	*m*, epithet of Vayu.
,,	206	122,	*m*, *f* (*ī*), *n*, movable.
जगती	247	17,	*f*, world, earth, site of a village, etc., name of a metre.
जगत्क्षय	24	187,	*m*, night of Brahman.
जगत्प्राण	12	93,	*m*, epithet of Vāyu.
जगल	140	101,	*m*, vinous liquor for distilling.
,,	241	53,	*m*, spirituous liquor for distilling, spirit made of ground rice, gambler, &c.

	Page	Line	
जग्ध	209	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
जग्धि	167	203,	*f*, eating, food.
जघन	178	128,	*m*, mons Veneris.
,,	251	30,	*n*, hip and loins, buttocks, mons Veneris.
जघनपिण्डिका	110	156,	*f*, second part of an elephant's hindleg below the *kālabhāga*.
जघनभाग	110	152,	*m*, seventh part of an elephant's forefoot beneath the *kṣaya*.
जघनेफल	51	147,	*m*, jack-tree, Artocarpus integerifolia, Tamil *Pelā*.
जघनेफला	54	221,	*f*, Ficus oppositifolia, Tamil *Pēyatti*.
जघन्य	132	230,	*n*, kind of inferior red sandal-wood.
,,	207	151,	*m*, *f* (*ā*), *n*, last.
,,	207	154,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vile, pithless.
,,	254	22,	*m*, *f* (*ā*), *n*, last, vile.
जघन्यज	136	1,	*m*, equivalent with Śūdra.
,,	201	8,	*m*, *f* (*ā*), *n*, younger.
जङ्गम	206	122,	*m*, *f* (*ā*), *n*, movable.
जङ्गित	72	5,	*m*, person who has lost his caste, or a person without caste.
जङ्घा	177	116,	*f*, shank.
जङ्घात्राण	116	307,	*n*, armour for the shanks.
जङ्घापद	39	103,	*m*, square of four feet.
जङ्घाल	116	300,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fast runner.
जटा	46	23,	*f*, fibrous root.
,,	61	404,	*f*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuruvēr*.
,,	131	200,	*f*, Spikenard, Nardostachys Jaṭamāṁsi, Tamil *Jaṭāmāśi*.
,,	181	201,	*f*, clotted hair of an ascetic.
,,	186	5,	*m*, flock, multitude.
जटाझाट	6	87,	*m*, epithet of Śiva.
जटाटीर	6	87,	*m*, epithet of Śiva.
जटायु	49	107,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
जटिन्	47	56,	*m*, fig-tree, Támil *Eraḷi*.
जटिल	61	404,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuruvēr*.
,,	201	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having clotted hair.
जटिला	61	394,	*f*, Acorus calamus, Tamil *Vaśambu*.
,,	131	200,	*f*, spikenard, Nardostachys Jaṭamāṁsi, Tamil *Jaṭāmāśi*.
जटी	61	405,	*f*, kind of Zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.

	Page	Line	
जटी	190	116,	*f*, twenty kumbhas.
जटुल	181	193,	*m*, freckle, mark; *m*, *f* (*ā*), *n*, freckled.
जठर	178	133,	*n*, belly.
जठरोत्सव	88	123,	*m*, festive dinner.
जड	196	11,	*m*, coldness; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
,,	202	27,	*m*, *f* (*ā*), *n*, idiot, stupid.
,,	228	12,	*m*, *f* (*ā*), *n*, senseless, idiot, acting without consideration.
जडा	87	98,	*f*, paralized (senseless) girl unfit for marriage.
जतु	171	306,	*n*, lac.
जतुक	133	262,	*n*, Asafœtida.
जतुका	29	87,	*f*, cockroach.
जतुकाहला	146	251,	*f*, kind of horn for blowing.
जतुकृत्	130	178,	*f*, fragrant plant, Curcuma aromatica, Tamil *Iṇḍu*.
जतूका	130	178,	*f*, fragrant plant, Curcuma aromatica, Tamil *Iṇḍu*.
जत्रु	178	138,	*n*, collar-bone.
जन	100	414,	*m*, see जनस्.
जनक	175	57,	*m*, father.
जनङ्गम	149	108,	*m*, Caṇḍala.
जनता	186	18,	*f*, multitude of people.
जनन	174	35,	*n*, birth.
,,	177	98,	*n*, race, lineage.
जननी	175	52,	*f*, mother.
,,	247	16,	*f*, pity, mother.
जनपद	36	41,	*m*, country.
,,	266	45,	*m*, country, people.
जनयितृ	175	57,	*m*, father.
जनयित्री	175	52,	*f*, mother.
जनवाद	33	67,	*m*, popular rumour.
जनश्रुति	34	77,	*f*, rumour.
जनस्	100	414,	*n*, *ind.*, fifth world between *mahar* and *tapas*.
जनार्दन	3	19,	*m*, epithet of Viṣṇu.
जनाश्रय	161	55,	*m*, open hall, temporary shed.
जनि	174	35,	*f*, birth.
,,	221	27,	*f*, bride and bridegroom.
जनिमन्	241	54,	*m*, mother, father, birth, son.
जनी	55	255,	*f*, kind of big Sidonia cordifolia et Rhombifolia, or Annona squamosa, Tamil *Pērā muṭṭi*.

	Page	Line	
जनी	176	72,	*f*, daughter-in-law.
जनुस्	174	35,	*n*, birth.
जनोदाहरण	296	11,	*n*, see जयोदाहरण 34, 71.
जन्तु	173	1,	*m*, animal, living being.
जन्तुधर	67	68,	*m*, animal, identical with the Kōdṛṅga.
जन्तुफला	128	121,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai*.
जन्मन्	174	35,	*n*, birth.
जन्य	232	64,	*m*, relations and servants of a newly married woman, friends of the bridegroom; *n*, fight; *m*, *f* (*ā*), *n*, progenitor, blamed, worthy to be produced.
जन्या	130	178,	*f*, fragrant plant, Curcuma aromatica, Tamil *Iṇḍu*.
जन्यु	173	1,	*m*, animal, living being.
जपा	61	389,	*f*, China rose, Hibiscus rosa sinensis, Tamil *Cevvarattai*.
जपापुष्प	132	334,	*n*, saffron.
जम्पति	177	96,	*m*, *dual*, husband and wife.
जम्बाल	125	52,	*m*, mud, slime.
,,	241	51,	*m*, mud, aquatic plant.
जम्बीर	47	70,	*m*, lime, Tamil *Elimiccai*.
,,	55	239,	*m*, small kind of Tulasī.
जम्बु	46	44,	*n*, fruit of the rose-apple tree.
जम्बुक	241	51,	*m*, jackal, Varuṇa.
जम्बुल	63	445,	*m*, Pandanus odoratisimus, Tamil *Tāḻai*.
जम्बू	46	44,	*f*, fruit of the rose-apple tree.
,,	52	184,	*f*, Eugenia jambolana, Tamil *Nāval*.
जम्बूगर्त	117	321,	*m*, sword cleaned with oil.
जम्बूट	52	187,	*m*, small kind of Jambu, Tamil *Narināval*.
जम्बूद्वीप	35	19,	*m*, island which consists of nine countries beginning with the Bhāratavarṣa
जम्बूलमालिका	87	109,	*f*, marriage.
जम्भ	180	178,	*m*, tooth on the side of the दंष्ट्रा.
जम्भक	47	70,	*m*, lime, Tamil *Elimiccai*.
,,	79	170,	*m*, Pēlava who knows dancing and singing.
जम्भरिपु	9	7,	*m*, epithet of Indra.
जम्भल	47	70,	*m*, lime, Tamil *Elimiccai*.
जम्भीर	47	70,	*m*, lime, Tamil *Elimiccai*.
जय	9	12,	*m*, epithet of Indra.
,,	9	16,	*m*, epithet of Jayanta.

	Page	Line	
जय	52	170,	*m*, Cedrela tunna, Tamil *Paḍu karaṇai.*
,,	121	417,	*m*, victory.
,,	126	72,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Payarbhēdam.*
,,	290	24,	*m*, victory.
जयदत्त	9	16,	*m*, epithet of Jayanta.
जयन्त	9	16,	*m*, son of Indra.
,,	19	52,	*m*, moon.
जयन्ती	9	17,	*f*, daughter of Indra.
,,	23	156,	*f*, *tithi* on which an avatara of Viṣṇu falls.
,,	53	192,	*f*, Aeschynomene sesban, Tamil *Taḻutāḻai.*
जयन्तीपुर	159	16,	*n*, name of a town.
जयवाहिनी	9	22,	*f*, epithet of Indrāṇī.
जया	52	178,	*f*, Śamī, Mimosa albida, Tamil *Vanni.*
,,	61	394,	*f*, Acorus calamus, Tamil *Vaśambu.*
,,	129	166,	*f*, Cumin, Cuminum cynicum.
जयिन्	116	294,	*m*, *f* (ī), *n*, victorious.
जयोदाहरण	34	71,	*n*, fame.
जय्य	116	295,	*m*, *f* (ā), *n*, capable of being conquered.
जरठ	255	23,	*m*, *f* (ā), *n*, hard, withered.
जरत्	201	6,	*m*, *f* (ī), *n*, old.
जरत्कारु	96	312,	*m*, name of a sage.
जरद्गव	69	109,	*m*, old ox.
जरन्त	65	18,	*m*, buffalo.
जरा	177	107,	*f*, decrepitude.
जराभीरु	5	57,	*m*, epithet of Manmatha.
जरायु	174	36,	*m*, womb.
,,	260	78,	*m*, *n*, lotus, &c.
जरायुज	173	3,	*m*, *f* (ā), *n*, viviparous, as man, cattle, &c.
जरूर्दद	112	193,	*m*, bad horse with uneven back.
जर्जर	146	257,	*m*, sticklike musical instrument which produces a light soft sound.
,,	260	81,	*m*, flag of Indra, cuckoo ; *m*, *f* (ā), *n*, withered.
जर्ण	19	53,	*m*, moon.
,,	45	10,	*m*, tree.
जर्तिल	126	77,	*m*, wild sesamum.
जल	154	3,	*n*, water.
,,	202	27,	*m*, *f* (ā), *n*, idiotic, stupid.
जलक	67	66,	*m*, animal identical with the Kōlaṅgaka.
जलकण्टक	158	95,	*m*, water creeper, Tamil *Nīr neriñjal.*
जलकरिन्	153	120,	*m*, water elephant.

	Page	Line	
जलकाक	26	21,	*m*, water crow, diver-bird.
जलकोलि	52	177,	*f* water Jujube, Tamil *Nīr ilandai.*
जलचर	29	81,	*m*, water bird like a goose.
जलजन्तु	151	80,	*m*, water animal.
जलजम्बुका	53	205,	*f*, sort of egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kudirai kattari.*
जलजा	127	115,	*f*, kind of wild grain or rice.
जलतस्कर	18	24,	*m*, sun.
जलद	25	1,	*m*, cloud.
जलदा	25	7,	*f*, lightning.
जलद्रोणि	163	121,	*f*, big water jar.
जलनर	153	119,	*m*, man living in water.
जलनिधि	154	21,	*m*, sea.
जलनीली	158	97,	*f*, aquatic plant, Vallisneria, Tamil *Pāśi.*
जलपालिका	25	7,	*f*, lightning.
जलपिप्पिक	151	82,	*m*, fish.
जलप्रिय	65	9,	*m*, boar.
जलबृंहण	156	59,	*n*, flood of water.
जलभूषण	12	92,	*m*, epithet of Varuṇa.
जलमार्जार	152	107,	*m*, otter.
जलमुच्	25	1,	*m*, cloud.
जलमुस्त	61	401,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīr muttakāśi.*
जलरङ्कु	26	22,	*m*, water bird, a kind of gallinule.
जलराशि	154	20,	*m*, sea.
जललम्बिका	61	395,	*f*, white Orris root, Acorus calamus, Tamil *Veḻ vaśambu.*
जललोहित	296	3,	*m*, see भललोहित, 12,70.
जलवालक	41	6,	*m*, epithet of the mountain Vindhya.
जलव्याल	149	37,	*m*, water snake.
जलशीनक	196	15,	*m*, heat; *m*, *f* (*ikā*), *n*, hot.
जलशूर	158	97,	*m*, aquatic plant, Vallisneria, Tamil *Pāśi.*
जलसम्भवा	68	85,	*f*, white cow.
जलाचार	93	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who lives only in water.
जलात्मन्	65	16,	*m*, buffalo.
जलाधार	154	9,	*m*, water reservoir, lake, pond.
जलालोका	152	116,	*f*, leech.
जलाशय	64	462,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr.*
,,	154	9,	*m*, water reservoir, pond, lake.

	Page	Line	
जलाश्व	153	119,	*m*, water horse.
जलाहार	94	270,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one whose only food is water.
जलूक	291	52,	*m*, *f* (*ā*), leech.
जलूका	152	116,	*f*, leech.
जलेशय	277	15,	*m*, Gangetic porpoise, fish; *n*, lotus.
जलोच्छ्वास	156	61,	*m*, inundation.
जलोद्गम	154	15,	*m*, natural spring.
जलोलक	199	82,	*m*, bitter, sour, salt and pungent taste; *m*, *f* (*ikā*), *n*, bitter, sour, salt and pungent.
जलौकस्	152	116,	*f*, *pl.*, leeches.
जल्पाक	204	91,	*m*, *f* (*ā*), *n*, talking nonsense.
जल्ल	76	108,	*m*, son of a Ksatriya Vratya and a Ksatriya who was formerly married to a Brahman.
जव	13	103,	*m*, speed.
,,	116	299,	*m*, *f* (*ā*), *n* runner.
,,	194	62,	*m*, speed.
जवन	116	299,	*m*, *f* (*ā*), *n*, runner.
,,	194	62,	*n*, speed.
जविन्	66	32,	*m*, swift antelope.
,,	116	299,	*m*, *f* (*ī*), *n*, runner.
जसु	196	1,	*m*, quality.
जसुरि	241	50,	*m*, fire, Saturn.
जागर	99	392,	*m*, *f* (*ā*), waking.
,,	116	305,	*m*, armour.
जागरण	99	392,	*n*, waking.
जागरित	99	392,	*n*, waking.
जागरितृ	204	87,	*m*, *f* (*trī*), *n*, wakeful.
जागरूक	204	87,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wakeful.
जागर्या	99	392,	*f*, waking.
जागृवि	10	36,	*m*, epithet of Agni.
जाघनी	177	116,	*f*, shank.
जाङ्गल	32	40,	*m*, *f* (*ī*), *n*, desirous, covetous (speech).
,,	38	80,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadéśa.
,,	38	90,	*m*, *f* (*ā*), *n*, arid.
,,	131	213,	*n*, Agallochum.
जाङ्गलिक	150	50,	*m*, person who cures poison, dealer of antidotes.
जाटलि	291	51,	*m*, *f*, Bignonia suave olens, Tamil *Kāṭṭuparutti*.
जाद्य	126	87,	*m*, kind of pea.

	Page	Line	
जाम्बव	46	44,	*n*, fruit of the rose apple tree.
जाम्बूनद	42	40,	*n*, gold.
जाया	175	68,	*f*, wife.
जायाजीव	141	124,	*m*, dancer, tumbler.
जायापति	177	96,	*m*, *dual*, husband and wife.
जायु	184	281,	*m*, medicine.
जार	157	83,	*n*, red water lily, Nymphæa rubra.
"	176	76,	*m*, paramour.
जारण	133	251,	*n*, liquid *Sauvarcala* salt.
जारद्रव	21	98,	*n*, position of the Yogiyana.
जारद्रवी	21	94,	*f*, sixth *vithi* of the three nakṣatras beginning with Viśakha.
जारवायु	13	107,	*m*, wind during the winter season (hēmanta).
जारी	8	118,	*f*, epithet of Parvatī.
"	87	96,	*f*, daughter of a woman who has only brought forth girls not fit for marriage.
जाल	36	25,	*n*, one of the seven islands of Antaradvīpa.
"	46	37,	*n*, germ.
"	74	65,	*m*, son of a Vaidēhaka and a Brāhmaṇī.
"	139	85,	*n*, net.
"	224	18,	*n*, window, net, new blown flower, deceit, multitude.
जालक	46	37,	*n*, germ.
"	126	77,	*m*, black Sesamum, Sesamum indicum, Tamil *Ellu*.
"	186	5,	*n*, flock, multitude.
जालकिनी	70	129,	*f*, sheep.
जालन	199	77,	*m*, astringent, sweet, sour and bitter taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet, sour and bitter.
जालन्धर	37	51,	*m*, *pl.*, epithet of the Trigarta country.
जालपाद	27	24,	*m*, web-footed water bird, a sort of water fowl.
जालपादक	26	11,	*m*, goose.
जालभूषण	75	71,	*m*, son of a Maitrēya and a Kṣatriyā.
जालिक	139	75,	*m*, hunter using nets.
"	150	67,	*m*, spider.
"	202	45,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, wicked, dishonest.
जालिका	116	306,	*f*, armour of iron wire.
जालिन्	139	83,	*m*, fisherman.
जालिनी	129	154,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
"	160	45,	*f*, painter's workshop.

	Page	Line	
जाल्नी	181	201,	*f*, clotted hair of an ascetic.
जाली	58	317,	*f*, Gōsha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
जाल्म	228	12,	*m*, *f* (*ā*), *n*, senseless, idiot, doing without considering.
जावक	171	307,	*n*, yellow fragrant root.
जाहक	71	143,	*m*, cat.
जाह्नवी	156	47,	*f*, epithet of the Ganges.
जिघत्सा	98	363,	*f*, hunger.
जिघत्सु	204	72,	*m*, *f*, *n*, hungry.
जिघांसु	107	81,	*m*, enemy.
जिङ्गी	56	270,	*f*, Rubia manjit, Tamil *Mañjiṣṭai*.
,,	58	320,	*f*, long cucumber, Tamil *Nīṇḍa puḍal*.
जित	116	296,	*m*, *f* (*ā*), *n*, conquered.
जितकाशिन्	122	435,	*m*, *f* (*ī*), *n*, who has gained the battle.
जितरण	122	435,	*m*, *f* (*ā*), *n*, who has gained the battle.
जित्वर	116	294,	*m*, *f* (*ī*), *n*, victorious.
जिन	5	65,	*m*, epithet of Buddha.
,,	5	69,	*m*, epithet of Arhat.
जिष्णु	9	7,	*m*, epithet of Indra.
,,	116	294,	*m*, *f*, *n*, victorious.
जिह्म	148	9,	*m*, serpent, snake.
,,	232	63,	*n*, sin; *m*, *f* (*ā*), *n*, slow, crooked.
जिह्वा	11	57,	*f*, flame.
,,	180	179,	*f*, tongue.
,,	221	30,	*f*, speech, tongue, fire flame.
जिह्वापान	70	139,	*m*, dog.
जिह्वास्वाद	167	206,	*m*, licking with the tongue.
जीन	201	6,	*m*, *f* (*ā*), *n*, old.
जीमूत	241	52,	*m*, cloud, mountain.
जीरक	129	166,	*m*, Cumin, Cuminum cynicum.
जीरण	129	166,	*m*, Cumin, Cuminum cynicum.
जीर्ण	201	6,	*m*, *f* (*ā*), *n*, old.
,,	232	67,	*m*, thunderbolt; *m*, *f* (*ā*), *n*, old.
जीर्णक	62	409,	*n*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḷ-uḻḻi*.
जीर्णि	177	107,	*f*, infirmity, old age.
जील	224	19,	*n*, leather basket, scabbard, leather bellows, bark round the cocoanut.
जीव	96	321,	*m*, individual soul.
,,	122	440,	*m*, *f* (*ā*), *n*, living.

	Page	Line	
जीव	122	440,	*m*, life.
,,	173	1,	*m*, animal, living being.
,,	232	66,	*m*, animal, soul, Bṛhaspati; *f* (*ā*), bowstring; *m*, *f* (*ā*), *n*, life, living.
जीवक	202	31,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, Jaina beggar.
,,	260	80,	*m*, creature, Bauddha (Jaina) beggar, money lender (living from interest); *m*, *f* (*ikā*), *n*, best.
जीवञ्जीव	29	80,	*m*, kind of pheasant.
जीवत्	122	440,	*m*, *f* (*ntī*), *n*, living.
जीवतोका	174	38,	*f*, woman whose children are alive.
जीवथ	152	100,	*m*, turtle, tortoise.
जीवधन	70	122,	*n*, wealth in flocks of cows, buffaloes, &c.
जीवन	123	2,	*n*, livelihood, profession.
,,	154	4,	*n*, water.
,,	165	150,	*n*, boiled rice.
जीवनी	4	32,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
,,	56	286,	*f*, Celtis orientalis, Tamil *Jīvanti* or *Ciṟupālai*.
जीवनीय	135	291,	*n*, milk.
,,	154	3,	*n*, water.
जीवनीया	54	223,	*f*, Kak-janghi, Leea acquata, Tamil *Ciṟu kōvai*.
,,	56	286,	*f*, Celtis orientalis, Tamil *Jīvanti* or *Ciṟupālai*.
जीवन्ती	52	168,	*f*, parasite plant, Epidendrum tesseloides and other species. Tamil *Pullūri*.
,,	56	264,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cīndal koḍi*.
,,	56	279,	*f*, Heartpea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *Vāluḻuvai*.
,,	56	286,	*f*, Celtis orientalis, Tamil *Jīvanti* or *Ciṟupālai*.
जीवपति	174	27,	*f*, wife whose husband is alive.
जीवबोधिनी	57	290,	*f*, Hogweed, Boerhavia diffusa alata, Tamil *Śāraḍai*.
जीवलोक	100	412,	*m*, earth.
जीववृत्ति	123	7,	*f*, cattle-breeding.
जीवशाक	57	300,	*m*, Amaranth; Amaranthus polygamus and A. polynoides, Tamil *Kīrai*.
जीवसू	174	38,	*f*, woman whose children are living.
जीवा	56	286,	*f*, Celtis orientalis, Tamil *Jīvanti* or *Ciṟupālai*.
,,	118	355,	*f*, bowstring.
जीवातु	122	441,	*m*, medicine to restore life.
जीवान्तक	139	73,	*m*, fowler, meatseller.

	Page	Line	
जीविका	123	2,	*f*, livelihood, profession.
जीवित	122	440,	*n*, life.
जीवितकाल	122	441,	*m*, age, duration of life.
जीवितागद	122	441,	*m*, medicine to restore life.
जीवितेश	277	16,	*m*, Yama, income of wealth; *m*, *f* (*ā*), *n*, beloved.
जुगुप्सन	142	151,	*n*, disgust or aversion, one of the sthāyi-bhāvas.
जुगुप्सा	33	66,	*f*, blame.
,,	99	385,	*f*, censure, aversion.
,,	247	16,	*f*, censure, aversion, etc.
,,	289	8,	*f*, censure.
जुहुराण	10	37,	*m*, epithet of Agni.
जुहू	91	199,	*f*, sacrificial wooden semi-circle or crescent-shaped ladle.
जूति	194	62,	*f*, speed.
जूर्णी	64	459,	*f*, kind of sacrificial grass.
जूर्णाह्वय	127	113,	*m*, kind of Andropogon saccharatus, Tamil *Kambu*.
जूर्णि	216	47,	*m*, sun, fire.
जृम्भ	292	76,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stretching the limbs.
जृम्भण	143	176,	*m*, *f* (*ī*), *n*, stretching the limbs.
जृम्भा	143	176, 292, 76,	*f*, stretching the limbs.
जृम्भिका	143	176,	*f*, gaping.
जृम्भित	260	79,	*n*, gaping, gesticulated; *m*, *f* (*ā*), *n*, opened, grown up.
जेतृ	116	296,	*m*, *f* (*trī*), *n*, conqueror.
जेमन	167	204,	*n*, eating, food.
जेय	116	295,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fit to be conquered.
जैत्र	114	255,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carriage of victory.
,,	116	296,	*m*, *f* (*ā*), *n*, conqueror.
जैत्री	56	266,	*f*, kind of cooling Clitoria, Tamil *Viṣṇukrāndi*.
जैन	202	31,	*m*, *f* (*ī*), *n*, Jaina beggar.
जैवातृक	277	17,	*m*, moon, physician, agriculturist; *m*, *f* (*ā*), *n*, long living.
जोङ्गक	131	213,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
जोटिङ्ग	6	90,	*m*, epithet of Śiva.
जोड	63	435,	*n*, cooked nut of the Areca Faufel, Tamil *Puḻukkina pākku*.
जोणाल	197	37,	*m*, dark-bluish redness; *m*, *f* (*ā*), *n*, dark-bluish red.
जोनल	127	112,	*m*, Andropogon saccharatus, Tamil *Cōḻam*.

	Page	Line	
जोन्नला	127	113,	*f*, kind of Andropogon saccharatus, Tamil *Kambu*.
जोषम्	285	40,	*ind.*, expressing quiet, happiness.
ज्ञ	280	77,	*m*, soul ; *m*, *f* (*ā*), *n*, knowing.
,,	293	93,	*m*, soul.
ज्ञपित	210	226,	*m*, *f* (*ā*), *n*, made known.
ज्ञप्त	210	226,	*m*, *f* (*ā*), *n*, made known.
ज्ञप्ति	96	327,	*f*, human intellect.
,,	96	328,	*f*, perception, knowledge.
ज्ञात	209	201,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, understood.
ज्ञाति	177	100,	*m*, distant kinsman.
ज्ञान	7	94,	*n*, quality of Śiva.
,,	96	328,	*n*, perception, knowledge.
ज्ञानिन्	106	49,	*m*, astrologer.
ज्या	118	355,	*f*, bowstring.
,,	272	34,	*f*, earth, bowstring.
ज्यानि	177	107,	*f*, infirmity, old age.
ज्यानिवारण	116	310,	*n*, leathern fence for the arm.
ज्यायस्	201	7,	*m*, *f* (ī), *n*, pretty old.
,,	228	13,	*m*, *f* (ī), *n*, elder, very old, very excellent.
ज्येष्ठ	26	12,	*m*, goose.
,,	43	55,	*n*, black brass or pañcalōha.
,,	43	62,	*n*, tin.
,,	61	404,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuruvēr*.
,,	135	290,	*n*, milk.
,,	175	62,	*m*, eldest brother.
,,	228	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eldest, very old, very excellent.
ज्येष्ठघ्नी	20	82,	*f*, epithet of Jyēṣṭha.
ज्येष्ठतात	175	63,	*m*, eldest brother of the father.
ज्येष्ठश्वश्रू	175	55,	*f*, eldest sister of the wife.
ज्येष्ठा	7	97,	*f*, one of the Śivaśaktis.
,,	12	83,	*f*, evil fortune, poverty.
,,	20	82,	*f*, one of the 27 nakṣatras.
,,	150	59,	*f*, small house-lizard.
,,	175	53,	*f*, eldest sister.
,,	179	148,	*f*, middle finger.
,,	221	29,	*f*, poverty, eldest sister, house-lizard, name of a nakṣatra.
ज्येष्ठामूलीय	23	167,	*m*, epithet of Jyaiṣṭha.
ज्येष्ठाम्बु	164	134,	*n*, clean rice water.

	Page	Line	
ज्यैष्ठ	23	167,	*m*, first month of the summer season (grīṣma).
ज्यैष्ठी	23	150,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Jyaiṣṭha.
ज्योक्	287	11,	*ind.*, perpetually, always.
ज्योतिरानृण्य	90	172,	*n*, name of one of the seven *Saṁsthā* sacrifices.
ज्योतिरिङ्गण	29	94,	*m*, firefly.
ज्योतिश्शास्त्र	21	100,	*n*, science of the stars.
ज्योतिषामयन	21	100,	*n*, epithet of Jyōtiśśāstra.
,,	85	56,	*n*, Vedic astronomy, one of the six Vēdāṅgas.
ज्योतिषाम्पति	269	103,	*m*, sun, moon.
ज्योतिष्मती	56	278,	*f*, Heart-pea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *Vāluḻuvai*.
,,	128	119,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭu gōdumai*.
ज्योतिष्टोम	90	172,	*m*, name of one of the seven Saṁstha sacrifices.
ज्योतिस्	224	20,	*n*, star, fire, splendour, flame, eye, son, wealth, sacrifice, soul.
ज्योत्स्ना	19	55,	*f*, moonlight.
ज्योत्स्नी	58	319,	*f*, small cucumber, Trichosanthes dioeca, Tamil *Puḍal*.
ज्यौतिष	23	161,	*m*, nakṣatra month.
ज्यौतिषिक	106	49,	*m*, astrologer.
ज्यौत्स्नी	21	115,	*f*, moonlight night.
ज्वल	196	14,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
ज्वलन	10	29,	*m*, epithet of Agni.
ज्वलित	276	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shining, burnt.
ज्वाल	11	57,	*m*, flame.
ज्वाला	11	57,	*f*, flame.

झञ्झानिल	13	104,	*m*, hot wind.
झटप्प	192	17,	*m*, repetition.
झटा	59	354,	*f*, Emblic myrobalam, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
झटिति	287	1,	*ind.*, quickly.
झण्डाली	58	317,	*f*, Gosha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
झम्प	192	17,	*m*, jumping.
झम्पटि	181	198,	*f*, unbound mass of hair.
झर	41	13,	*m*, cascade.

	Page	Line	
झरसी	58	314,	*f*, kind of potherb, Gima, Erythræa centaureoides, and Pharmaceum mollugo, Tamil *Kīrai*, Malayalam *Tarā*.
झरा	58	314,	*f*, kind of potherb, Gima, Erythræa centaureoides and Pharmaceum mollugo, Tamil *Kīrai*, Malayalam *Tarā*.
झरुका	125	49,	*f*, overburnt useless brick
झर्झर	147	269,	*m*, kind of drum.
झर्झरक	24	183,	*m*, epithet of Kaliyuga.
झलका	11	58,	*f*, large flame.
झल्लरी	181	198,	*f*, unbound mass of hair.
,,	247	18,	*f*, cloth which hangs down from the end of an umbrella, hair, name of a musical instrument.
झष	151	81,	*m*, fish.
,,	152	101,	*m*, marine monster (whale, shark ?).
,,	232	68,	*m*, fish, shark (*makara*), forest; *f* (*ā*), small kind of Gavēdhu.
झषा	128	122,	*f*, small kind of Gavēdhu, Uraria lagopodioides.
झषापर	73	27,	*m*, son of a Kṣatriya and an Ugrī.
झाट	60	377,	*m*, kind of Globe amaranth, Tamil *Vādā Kuriñjibhēdam*.
झाण्ड	6	92,	*m*, epithet of Śiva.
झावुक	51	151,	*m*, Tamarix indica, T. dioeca, Tamil *Kāñjōri* or *Pirāyañjeḍi*.
झिङ्कुल्ल	146	248,	*m*, small time-beating instrument.
झिणिका	183	253,	*f*, hiccough.
झिण्टी	60	379,	*f*, Barleria cristata, Tamil *Kuriñji*.
झिण्टीकान्त	6	88,	*m*, see चण्डीकान्त (also हिण्डीकान्त) 296, 2.
झिल्लिका	30	95,	*f*, cricket.
,,	181	192,	*f*, eyebrow.
झिल्ली	165	153,	*f*, scorched rice.
झीरिका	30	95,	*f*, cricket.

टगर	260	82,	*m*, borax; *m*, *f* (*ā*), *n*, squint-eyed.
टङ्क	133	261,	*m*, borax.
,,	137	44,	*m*, hatchet.
,,	216	48,	*m*, measure, pride.
टङ्कण	133	259,	*m*, borax.
टङ्गनी	150	60,	*f*, small house lizard.

	Page	Line	
टङ्कार	31	21,	*m*, sound of the kettle-drum.
टङ्कारी	147	270,	*f*, kind of drum.
टर्क	37	53,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
टिट्टिभ	28	68,	*m*, bird, Jacana, Tringa or Parra Gœnsis.
टिट्टिभासन	101	450,	*n*, yōga-posture, lying on the back with the legs stretched upwards, like a *Ṭiṭṭibha*.
डङ्कन	31	15,	*n*, utter the sound *hāt*.
डङ्कू	69	106,	*m*, breeding bull.
डमर	98	380,	*m*, portent, evil omen.
डमरु	147	269,	*m*, kind of hand drum.
डयन	30	100,	*n*, flying.
डहु	51	150,	*m*, Barahal, Artocarpus lakucha, Tamil *Ciru Elimiccai*.
डिण्डिक	73	29,	*m*, son of a Kṣatriya and a Sidguṇḍī.
डिण्डिम	147	269,	*m*, kind of drum.
डिण्डीर	155	26,	*m*, sea foam, cuttlefish bone.
डिण्डीश	6	89,	*m*, epithet of Śiva (perhaps variation for हिण्डीश).
डिम	144	199,	*m*, one of the *rúpakas*.
डिम्ब	30	99,	*m*, egg.
,,	98	379,	*m*, portent, evil omen.
,,	182	226,	*m*, spleen.
,,	216	48,	*m*, spleen, egg of a bird.
डिम्भ	201	3,	*m*, *f* (ī), *n*, young, infantine.
,,	228	14,	*m*, *f* (ī), *n*, young; *m*, *f* (*ā*), *n*, stupid.
डुण्डुभ	149	38,	*m*, kind of serpent, identical with the Puṇḍarīka and Rājila.
डुण्डुर	161	64,	*m*, upper bedroom.
डोम्ब	76	97,	*m*, son of a Caṇḍāla and a Pulkasī.
ढक्का	146	267,	*f*, double drum.
ढक्कारी	146	255,	*f*, lute of a Caṇḍāla.
ढङ्कू	50	137,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peruvakai*.
ढण्डुक	202	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wicked, dishonest.
ढारिका	150	66,	*f*, centipede.
ढौण्डुक	202	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wicked, dishonest.
तक्कोल	131	210,	*n*, fruit of the Calyptranthes Jambalana (?), Tamil *Takkōlam*.

	Page	Line	
तक्र	135	298,	*n*, buttermilk, one-fourth part of which is water.
तक्रज	134	276,	*n*, butter from fresh milk.
तक्रपिण्ड	135	287,	*n*, curds from churned milk.
तक्रवासन	48	71,	*m*, orange tree, Tamil *Nārtai*.
तक्षक	241	56,	*m*, name of the serpent king, carpenter.
तक्षन्	75	78,	*m*, son of a Karaṇa and a Brāhmaṇī.
,,	79	172,	*m*, Āyōgava who lives as a carpenter.
,,	138	67,	*m*, carpenter.
,,	290	23,	*m*, carpenter.
तक्षशिला	159	17,	*f*, epithet of Avantī.
तगर	61	388,	*m*, Tabernæmontana coronaria, Tamil *Nañjāvaṭṭai*.
तङ्क	98	369,	*m*, *n*, fear.
तट	41	12,	*m*, precipice.
,,	156	63,	*m*, *f* (ī), *n*, bank bordering on water.
,,	292	75,	*m*, *f* (ī), *n*, bank bordering on water, precipice.
तटाक	154	11,	*m*, *n*, tank.
तटित्	25	8,	*f*, lightning.
तटित्पति	25	3,	*m*, cloud.
तटित्वत्	25	1,	*m*, cloud.
तटिनी	155	45,	*f*, river.
तटी	292	75,	*f*, see तट.
तण्डुल	131	193,	*m*, vermifuge plant, Babreng, Tamil *Vāyuviḻaṅgam*.
,,	164	132,	*m*, unhusked rice.
तण्डुला	129	154,	*f*, long pepper, Piper longum.
तण्डुलीयक	57	300,	*m*, small kind of Amaranth; Amaranthus polygamus and A. polygonoides, Tamil *Kīrai*.
तत्क्षण	192	12,	*n*, the same moment.
तत	145	229,	*n*, stringed musical instrument like the *vīṇā*; one of the four varieties of such instruments.
,,	210	220,	*m*, *f* (*ā*), *n*, spread, diffused.
तति	289	9,	*f*, row.
तत्क्रिय	207	145,	*m*, *f* (*ā*), *n*, working without wages.
तत्त्व	146	245,	*n*, slow time (*vilambitakāla*).
,,	192	1,	*n*, essential nature, real constitution.
तत्त्वधी	96	329,	*f*, truthful intellect, one of the six intellects.
तत्र	88	41,	*ind.*, there.
तत्रभवत्	293	91,	*m*, *f* (ī), venerable.

	Page	Line	
तथा	285	41,	*ind.*, expressing, collection, equality, truth, assent.
,,	288	39,	*ind.*, in that manner.
तथागत	5	66,	*m*, epithet of Buddha.
तथार्थवाच्	196	5,	*f*, truth.
तथ्य	196	5,	*n*, truth; *m*, *f* (*ā*), *n*, true.
तद्	202	40,	*m* (*sa*), *f* (*sā*), *n*, firm.
,,	284	21,	*ind.*, expressing cause, *m* (*sa*), *f* (*sā*), *n*, that.
तदा	287	10,	*ind.*, then.
तदानीम्	287	10,	*ind.*, then.
तनय	176	78,	*m*, son, *f* (*ā*), daughter.
तनु	52	170,	*m*, Cedrela tunna, Tamil *Paḍukaraṇai.*
,,	177	103,	*f*, body.
,,	181	206,	*f*, skin.
,,	201	10,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, feeble, thin.
,,	211	250,	*m*, *f* (or *vī*), delicate, fine; *ind.*, finely.
,,	212	272,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, little, small.
,,	232	69,	*f*, skin, body, *m*, *f* (or *vī*), *n*, small, separated by intervals, thin.
तनुकूबर	115	263,	*n*, small upperpole under the yoke.
तनुत्र	116	304,	*n*, armour.
तनुस्	225	24,	*n*, body, spreading.
तनूकृत	210	222,	*m*, *f* (*ā*), *n*, emaciated, made thin.
तनूनपात्	10	28,	*m*, epithet of Agni.
तनूरुह	30	97,	*n*, wing.
,,	181	194,	*n*, hair of the body.
तन्तु	90	173,	*m*, common name of the seven parts of a sacrifice.
,,	136	21,	*m*, thread.
,,	149	26,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
तन्तुक	152	104,	*m*, shark.
तन्तुनाग	152	104,	*m*, shark.
तन्तुनाभ	150	68,	*m*, spider.
तन्तुवाय	80	193,	*m*, Kukkuṭa the son of a Māgadha or Vaiśya and of a Niṣādī, who fells and plants trees.
,,	136	15,	*m*, weaver.
,,	150	67,	*m*, spider.
तन्तुसन्तत	210	223,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woven.
तन्त्र	105	27,	*n*, consideration for the prosperity of the kingdom.
,,	152	104,	*m*, shark.

	Page	Line	
तन्त्र	184	281,	*n*, medicine.
,,	224	21,	*n*, administration of a kingdom, weaving, personal property, science, medicine, entrails, principal, usage at sacrifices, word with two meanings, domestic arrangement.
तन्त्रक	168	239,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, new unbleached cloth.
तन्त्रशाला	160	44,	*f*, weaver's workshop.
तन्त्री	138	59,	*f*, small string or tie.
,,	221	31,	*f*, Gurichi, nerve (tendon), rope, string of a lute, &c.
तन्दन	31	10,	*n*, lowing.
तन्दू	221	32,	*f*, small boat belonging to a drōṇi, spoon.
तन्द्र	152	104,	*m*, shark.
तन्द्रा	97	355,	*f*, idleness.
,,	99	393,	*f*, lassitude.
,,	221	30,	*f*, sleep, lassitude.
तन्मात्र	100	410,	*n*, subtile element, as *śabda*, *sparśa*, *rūpa*, *rasa*, and *gandha*.
तन्वी	129	154,	*f*, long pepper, Piper longum.
तपन	17	21,	*m*, sun.
,,	95	301,	*m*, epithet of Agastya.
,,	241	57,	*m*, sun, summer season.
तपनीय	42	36,	*n*, gold.
तपस्	7	94,	*n*, quality of Śiva.
,,	23	164,	*m*, epithet of Magha.
,,	94	271,	*n*, penance, as Cāndrāyaṇa, &c.
,,	100	414,	*n*, the sixth world between *jana* and *satya*.
,,	100	418,	*n*, penance, one of the yōga niyamas.
तपस	19	52,	*m*, moon.
तपस्य	23	165,	*m*, epithet of Phālguna.
तपस्विन्	93	251,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who does penance.
,,	279	56,	*m*, chilly season, moon; *f* (*ī*), spikenard (Mamsī); *m*, *f* (*ī*), *n*, pitiable.
तपस्विनी	131	200,	*f*, spikenard, Tamil *Jaṭāmāci*.
तपिनी	156	53,	*f*, epithet of the Tāpī.
तप्त	196	16,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	209	195,	*m*, *f* (*ā*), *n*, suffering pain.
तप्तकृच्छ्र	94	278,	*n*, Prajāpatya in which without bathing during nine (out of twelve days) in the first three days warm milk, in the second three days warm ghee, and in the next three days water (in the last three days nothing) is taken.

	Page	Line	
तमङ्गक	161	63,	*m*, secret double floor of the roof for placing there valuables.
तमत	164	126,	*m*, box covered with leather.
तमरक	43	64,	*n*, tin.
तमस्	22	123,	*n*, darkness.
,,	96	323,	*n*, original germ.
,,	96	324,	*n*, the third of the three guṇas.
,,	232	70,	*m*, *n*, Rāhu ; *n*, darkness, sin, distress.
तमस्विनी	21	113,	*f*, night.
तमाल	52	173,	*m*, *n*, Xanthoxymus pictorius, Tamil *Paccilai*.
तमालपत्र	170	296,	*n*, round ornamental mark on the forehead.
तमिस्रा	21	114,	*f*, night.
,,	260	85,	*f*, dark night, night ; *f*, *n* (*a*), great darkness.
तमी	21	113,	*f*, night.
तमोनुद्	241	56,	*m*, fire, moon, sun.
तमोनुद	266	45,	*m*, moon, sun, fire.
तमोपह	267	46,	*m*, moon, sun, fire.
तमोरिपु	18	28,	*m*, sun.
तम्पा	68	83,	*f*, cow.
तम्बा	68	83,	*f*, cow.
तम्बिकी	145	225,	*f*, bad nasal tone.
तरक्षु	65	7,	*m*, hyæna.
तरङ्ग	58	324,	*m*, big cucumber, Tamil *Ānai tummaṭṭi*.
,,	155	27,	*m*, wave.
तरङ्गिणी	62	423,	*n*, Turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḷ*.
,,	155	45,	*f*, river.
तरण	193	23,	*n*, swimming.
तरणा	165	160,	*f*, thin rice gruel.
तरणि	260	83,	*m*, sea, sun ; *f*, ship, river, pillar of a cowherd's station.
तरणी	155	30,	*f*, boat.
तरण्डक	155	31,	*m*, raft, float safe to be ascended.
तरत्	290	21,	*m*, raft.
तरत्सम	10	42,	*m*, grassfire.
तरपण्य	155	35,	*n*, fare, freight.
तरल	164	124,	*n*, leather bag.
,,	170	285,	*m*, jewel in the middle of a chain.
,,	197	30,	*m*, yellow-green-bluish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellow-green-bluish-white like an old leaf.
,,	260	88,	*m*, jewel in the middle of a chain ; *m*, *f* (*ā*), *n*, shining, moving.
तरलित	209	205,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swung.

	Page	Line	
तरवारि	117	324,	*f*, long flexible sword.
तरस्	13	109,	*n*, speed.
,,	121	419,	*n*, strength.
,,	225	25,	*n*, strength, speed.
तरस	181	212,	*n*, flesh.
तरि	11	56,	*m*, smoke.
,,	155	30,	*f*, boat.
,,	164	126,	*f*, box covered with leather.
तरीष	96	333,	*m*, exertion.
तरु	45	9,	*m*, tree.
तरुण	50	129,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
,,	201	5,	*m*, *f* (*ī*), *n*, young (after 16 years).
तरुणी	60	375,	*f*, Aloe, Aloe perforata, Tamil *Kattāḻai*.
तर्क	97	351,	*m*, *n*, apprehension, uncertainty.
,,	216	49,	*m*, wish, argument, reasoning.
तर्कविद्या	85	61,	*f*, logic.
तर्कारी	53	192,	*f*, Aeschynomene sesban, Tamil *Taḻutāḻai*.
तर्कु	136	177,	*m*, spindle.
तर्जनी	179	146,	*f*, forefinger.
तर्डू	172	326,	*f*, ladle, spoon.
तर्णक	69	102,	*m*, calf.
तर्पण	158	95,	*m*, water creeper, Tamil *Nīr neriñjal*.
,,	164	137,	*n*, flour or rice and coarse sugar ground and boiled together.
,,	251	31,	*n*, firewood, &c.
तर्मन्	91	208,	*m*, *n*, top of the sacrificial post.
तर्ष	272	39,	*m*, desire, thirst.
तर्षित	204	73,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thirsty.
तर्षु	18	26,	*m*, sun.
तर्हि	285	40,	*ind.*, expressing question, answer.
,,	287	10,	*ind.*, then.
तल	63	432,	*m*, Palmyra tree, Borassus flabelliformis, Tamil *Panai*.
,,	116	310,	*n*, *f* (*ā*), leathern fence over the arm.
,,	145	243,	*m*, striking the strings of the lute with the right hand.
,,	148	2,	*n*, infernal region.
,,	179	146,	*m*, hand.
,,	179	153,	*m*, palm of the hand.
,,	190	99,	*n*, 16 māṣas.

	Page	Line	
तल	191	125,	*n*, 4 śāṇas.
,,	196	12,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
,,	232	70,	*m*, *n*, natural state, infernal region ; *n*, level ground.
तलपोट	53	212,	*m*, Verbena nodiflora, Tamil *Poḍutalai*.
तलप्रोह	110	157,	*m*, sixth part of an elephant's hind leg beneath the *kālabhāga*.
तलयन्त्र	108	101,	*n*, razor-shaped or saw-like machine.
तलसारक	113	228,	*n*, martingale.
तला	116	310,	*f*, see तल
तलिका	113	228,	*f*, martingale.
तलिन	211	260,	*m*, *f* (*ā*), *n*, delicate, fine; *ind.*, finely.
,,	255	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having interstices, small.
तलिनी	161	66,	*f*, airy room at the top of a house.
तलिम	251	31,	*n*, paved floor, bed.
तलुनी	173	16,	*f*, young woman.
तलेक्षण	65	10,	*m*, boar.
तल्प	225	24,	*n*, bed, airy room at the top of house, wife.
तल्पगृह	160	40,	*n*, bedroom.
तल्लज	293	84,	*m*, excellent (at the end of a compound).
तविष	260	84,	*m*, sea, heaven ; *f* (*ī*), earth, daughter of Indra.
तष्ट	210	222,	*m*, *f* (*ā*), *n*, emaciated, made thin.
तस्कर	140	111,	*m*, thief, robber.
,,	281	14,	*m*, Spṛkkā plant, see 140, 111.
तस्थिवस्	206	123,	*m*, *f* (*thuṣī*)—*n*, immoveable.
ताटिक	57	303,	*m*, Amaranth creeper, Tamil *Koḍikkīrai*.
ताडङ्क	169	268,	*m*, ear ornament of ivory, &c.
ताडन	189	71,	*n*, multiplication.
ताडी	63	447,	*f*, Corypha Talliera or C. Umbraculifera, Tamil *Tāḻi panai*.
ताण्डव	142	145,	*m*, *n*, dancing.
तात	175	57,	*m*, father.
तातगु	260	86,	*m*, a Śūdra father ; *m*, *f*, *n*, agreeable to the father.
तातल	260	87,	*m*, ironhammer ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot, swift as the mind.
तान	145	221,	*m*, *n*, monotonous musical tone, of which there are forty-nine.
तानित	251	32,	*n*, painted cloth, thread, musical instrument.
तान्त	23	160,	*m*, lunar month.

	Page	Line	
तापस	93	248,	*m*, a person belonging to the third āśrama, or Vānaprastha.
,,	93	251,	*m*, *f* (ī), *n*, performing penance.
तापिञ्छ	52	173,	*m*, kind of Tamal or Xanthocymus pictorius. Tamil *Paccilaibhēdam*.
तापी	156	53,	*f*, name of a river.
तामरस	157	77,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
तामसी	22	119,	*f*, night during the rainy season.
,,	99	393,	*f*, lassitude.
तामिस्र	22	123,	*n*, darkness.
ताम्बूल	167	212,	*n*, mixture of arecanut pieces, betel leaves, lime, &c.
ताम्बूलकरङ्कि-का	107	76,	*f*, a female servant who is ordered to prepare the tambūlam, &c.
ताम्बूलवल्लिका	56	280,	*f*, betel, Piper betel, Tamil *Vettilai*.
ताम्बूली	56	280,	*f*, betel, Piper betel, Tamil *Vettilai*.
ताम्र	43	48,	*n*, copper.
,,	233	73,	*n*, copper ; *m*, *f* (*ā*), *n*, resembling copper.
ताम्रकर्ष	190	103,	*m*, copper karṣa or *pādika*.
ताम्रकुट्टक	137	30,	*m*, coppersmith.
ताम्रचूड	27	26,	*m*, cock.
ताम्रजीव	75	78,	*m*, son of a Māgadha and a Brāhmaṇī and works in copper.
ताम्रधारण	191	118,	*n*, 70 palas.
ताम्रपर्णी	17	18,	*f*, wife of the elephant Añjana.
,,	156	57,	*f*, name of a river.
ताम्रपाकिन्	49	118,	*m*, Parspipal, Hibiscus populneoïdes, Tamil *Kallol̤i*.
ताम्रमूला	55	250,	*f*, a Jawāsā, Hedysarum alhagi (?), Tamil *Cirukāñjōri*.
ताम्रवृन्त	126	94,	*m*, horsegram, Dolichos uniflorus, Tamil *Kol̤l̤u*.
ताम्रसार	132	225,	*n*, sandalwood.
ताम्रा	59	357,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kuṇṟu maṇi*.
ताम्राक्ष	28	52,	*m*, cuckoo.
तार	32	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, loud.
,,	102	466,	*m*, the sacred syllable *ōm*.
,,	197	45,	*m*, variegated colour; *m*, *f* (*ā*), *n*, variegated coloured.
,,	233	71	*m*, clearness of a pearl, good pearl; *m*, *f* (*ā*), star, pupil of the eye.

	Page	Line	
तारक	102	466,	*n*, the sacred syllable *ōm*.
,,	180	188,	*n*, *f* (*ā*), pupil of the eye.
,,	260	88,	*n*, *f* (*ā*), pupil of the eye, star.
तारकारि	7	108,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
तारजीवन	42	38,	*n*, gold.
तारण	23	160,	*m*, solar month (month in which the sun passes to another Rāśi).
तारणी	124	27,	*f*, assembly.
तारा	20	75,	*f*, star.
तारावट	61	388,	*m*, Tabernæmontana coronaria, Tamil *Nañjā vaṭṭai*.
तारावर्त्मन्	17	3,	*n*, sky.
तारुण्य	177	106,	*n*, youth.
तार्क्ष्य	4	38,	*m*, another name of the Trivikrama incarnation.
,,	6	74,	*m*, epithet of Garuḍa.
,,	111	181,	*m*, horse.
,,	133	250,	*n*, white salt.
तार्क्ष्यशैल	44	82,	*n*, blue vitriol, collyrium.
तार्क्ष्यासन	102	456,	*n*, yōga-posture, standing like *Tārkṣya*.
तार्ण	10	42,	*m*, grassfire.
,,	36	39,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhāratavarṣa.
तार्णसौम	36	39,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhāratavarṣa.
ताल	42	27,	*n*, sulphate of arsenic.
,,	63	432,	*m*, Palm-tree, Borassus flabelliformis, Tamil *Panai*.
,,	119	369,	*m*, arrow of 48 inches.
,,	146	246,	*m*, time beating.
,,	146	247,	*m*, *f* (*ī*), *n*, time-beating instrument.
,,	179	153,	*m*, palm of the hand.
,,	179	160,	*m*, span between the end of the thumb and the end of the middle finger.
तालक	150	53,	*m*, squirrel.
,,	162	97,	*n*, lock.
,,	169	267,	*n*, ornament on the lower part of the ear.
,,	196	15,	*m*, heat; *m*, *f* (*ikā*), *n*, hot.
तालपत्र	169	267,	*n*, ornament on the lower part of the ear.
तालपत्रिका	146	247,	*f*, time-beating instrument.
तालपर्णी	131	196,	*f*, fragrant plant, Murā.

	Page	Line	
तालमूली	61	406,	*f*, Musal, Anthericum tuberosum (?), Curculigo orchioides, Tamil *Nilappanai*.
तालवृन्त	171	317,	*n*, fan.
तालाङ्क	5	46,	*m*, epithet of Balarama.
,,	16	25,	*pl.*, *m*, a mountain range near Mēru.
ताली	61	406,	*f*, Musal, Anthericum tuberosum (?), Curculigo orchioides, Tamil *Nilappanai*.
,,	63	447,	*f*, Corypha Talliera or C. Umbraculifera, Tamil *Tāḻi panai*.
,,	146	247,	*f*, time-beating instrument, see ताल.
,,	162	98,	*f*, key.
तालु	59	342,	*m*, big cucumber, coloquintida, Tamil *Perum pūsaṇi*.
,,	180	178,	*n*, palate.
तालुजिह्म	152	106,	*m*, crocodile.
तावत्	286	55,	*ind.*, expressing all, measure, limit, emphasis.
तावतिथ	187	39,	*m*, *f* (ī), *n*, forming *the so manieth*.
तावत्कृति	189	72,	*f*, square.
तावत्कृत्वः	189	72,	*ind.*, square.
ताविष	260	84,	*m*, sea, heaven ; *f* (ī), earth, daughter of Indra.
तिक्त	49	106,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
,,	55	256,	*m*, name of a medicinal plant, Tamil *Parpāḍakam*.
,,	58	332,	*m*, cucumber with a bitter taste, Trichosantes diocca, Tamil *Pēppuḍal bhēdam*.
,,	198	52,	*m*, bitterness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter.
,,	199	94,	*m*, bitter fragrancy ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter fragrant.
तिक्तक	200	110,	*m*, smell of the Nimba ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, having the smell of the Nimba.
तिक्तकाषाय	198	61,	*m*, astringent and bitter taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent and bitter.
तिक्तच्छदन	58	326,	*m*, Momordica charantia, Tamil *Pākal*.
तिक्तपटुस्वादु-कषाय	199	80,	*m*, astringent, salt, sweet and bitter taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, salt, sweet and bitter.
तिक्तपटोलिका	58	321,	*f*, kind of cucumber, with a bitter taste Trichosanthes laciniosa, Tamil *Pēppuḍal*.
तिक्तवल्का	54	228,	*f*, Atrislehyacinthoides or Dracaena nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai*.
तिक्तशाक	48	82,	*m*, Crataeva roxburghii, Tamil *Māviliṅgam*.
तिक्तसार	50	125,	*m*, Khayar, Mimosa catechu, Tamil *Karuṅgāli*.
तिक्तिक	198	60,	*m*, bitter and pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter and pungent.

	Page	Line	
तिग्म	196	14,	*m*, sun, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	233	73,	*m*, sun; *m*, *f* (*ā*), *n*, sharp, hot.
तितउ	164	129,	*m*, *n*, sieve, cribble.
तितिक्षा	98	367,	*f*, patience.
तितिक्षु	203	65,	*m*, *f*, *n*, patient, content.
तित्तिरि	28	69,	*m*, partridge.
,,	39	102,	*m*, bridge.
तित्तीक	51	154,	*m*, kind of thorn-apple or datura, Tamil *Ūmattaibhēdam*.
तिथि	22	138,	*m*, *f*, a lunar day.
तिन्तृडीक	51	161,	*m*, Tamarindus indica, Tamil *Puḷiyan*.
तिन्तृणी	51	162,	*f*, Tamarindus indica, Tamil *Puḷiyan*.
तिन्तृणिक	134	264,	*n*, fruit or juice of the fruit of the tamarind tree.
तिन्तिडीक	273	12,	*n*, fruit or juice of the fruit of the tamarind tree, tamarind tree, sorrel.
तिन्दुक	49	101,	*m*, kind of ebony, Diospyros (ī) melanoxylon; D. glutinosa, Tamil *Tumbai*.
तिमि	151	81,	*m*, fish.
तिमित	209	213,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wet, moistened.
तिमिर	22	123,	*n*, darkness.
तिमिङ्गिल	152	102,	*m*, marine monster (whale, shark).
तिमिला	147	270,	*f*, kind of drum.
तिमिश	48	92,	*m*, Tinis or Dalbergia Oujeinensis, Tamil *Tiniśu*.
तिमिशाल	152	102,	*m*, marine monster (whale, shark).
तिरश्चीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, horizontal, transverse, middle of sun.
तिरस्	285	42,	*ind.*, expressing disappearance, obliqueness.
तिरस्करिणी	168	248,	*f*, screen of cloth.
तिरस्कार	97	342,	*m*, contempt.
तिरित	123	22,	*m*, *f* (*ā*, *n*, unjust decision through false assessors.
तिरीट	49	104,	*m*, red Lodh, Symplocus, Tamil *Śevvaratte*.
तिरीटिका	52	174,	*f*, Jujube, Zizyphus jujuba, Tamil *Ilandai*.
तिरोधान	22	127,	*n*, covering.
तिर्यग्गामिन्	19	68,	*m*, epithet of Śukra.
तिर्यच्	208	181,	*ind.*, horizontal, oblique concerning the direction of the sky, country and time; *m*, *f* (*rascī*), *n*, oblique, horizontal.
तिल	126	77,	*m*, black sesamum, Sesamum indicum, Tamil *Eḷḷu*.

	Page	Line	
तिलक	50	121,	*m*, purple species of the Barleria cristata, Tamil Kuriñji.
,,	50	138,	*m*, Tila plant, Tamil *Mañjadi*.
,,	133	250,	*n*, black *Sauvarcala* salt.
,,	170	296,	*m*, *n*, round ornamental mark on the forehead.
,,	181	193,	*m*, mole, person with a mole.
,,	182	223,	*n*, bladder.
,,	291	60,	*m*, *n*, round ornamental mark on the forehead.
तिलककण्टक	27	36,	*m*, sparrow.
तिलकालक	181	193,	*m*, mole, person with a mole.
तिलखल	38	77,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Salva in Madhyadeśa.
तिलपर्णी	132	230,	*f*, a kind of inferior red sandalwood.
तिलपिञ्ज	126	78,	*m*, barren sesamum.
तिलपुष्प	126	79,	*n*, sesamum flower.
तिलपेज	126	78,	*m*, barren sesamum.
तिलाट	135	295,	*m*, inspissated, coagulated milk, see किलाट 301,7.
तिलित्स	149	28,	*m*, identical with the Gōnasa snake.
तिलित्सक	65	7,	*m*, hyæna.
तिल्य	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *tila*.
तिष्य	59	350,	*m*, Beleric myrobolam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
,,	216	50,	*m*, Puṣya (star), name of the Kaliyuga.
तिष्या	59	354,	*f*, Emblic myrobolan, Phyllanthus, emblica, Tamil *Nelli*.
तीक्ष्ण	43	68,	*n*, kind of good iron.
,,	54	237,	*m*, white sort of Parṇās, Ocymum gratissimum, Tamil *Veṇ kañjām kōrai*.
,,	55	241,	*m*, kind of forest Tulasi, Tamil *Nāy tuḷaśi*.
,,	106	56,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cruel.
,,	196	17,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	198	52,	*m*, pungency; *m*, *f* (*ā*), *n*, pungent.
,,	233	74,	*n*, battle, poison, iron; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot, sharpened, loosing one's own life.
तीक्ष्णगन्ध	49	111,	*m*, Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Pū muruṅgai*.
,,	54	237,	*m*, white sort of Parṇās, Ocymum gratissimum, Tamil *Vaṇ kañjām kōrai*.
तीक्ष्णाम्ल	198	58,	*m*, pungent and sour taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, pungent and sour.

	Page	Line	
तीक्ष्णतण्डुला	129	153,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
तीक्ष्णधूमा	52	182,	*f*, Dalbergia sissu, Tamil *Iruḻvīḍu*.
तीक्ष्णरस	133	254,	*m*, (white) nitre, saltpetre.
तीक्ष्णा	61	394,	*f*, Acorus calumus, Tamil *Vaśambu*.
तीक्ष्णाग्र	128	129,	*n*, awn.
तीक्ष्णार्जक	55	241,	*m*, kind of forest Tulasī, Tamil *Nāy tuḻaśi*.
तीर	156	63,	*n*, bank.
तीरतरङ्गिका	143	182,	*f*, frown.
तीरभुक्ति	37	59,	*f*, epithet of the Vidēha country.
तीरित	32	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sorrowful (of speech).
तीरी	119	366,	*f*, small and fast arrow.
तीर्थ	155	40,	*m*, *n*, landing place.
,,	179	150,	*n*, sacred part of the hand.
,,	225	26,	*n*, spell, &c., teacher, science, sacred water, bed of a river, etc., means, descent into a water place, monthly course of a woman, vulva, sacrifice.
तीर्थवाह	181	195,	*m*, hair.
तीवर	72	21,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Dhīvarī.
तीव्र	212	263,	*m*, *f* (*ā*), *n*, intense, excessive, much; *ind.*, excessively.
तीव्रकोपा	173	20,	*f*, angry woman, bad-tempered.
तु	284	8,	*ind.*, expressing difference, emphasis.
,,	284	22,	*ind.*, used for filling up a metre.
तुक	71	149,	*m*, wool of animals.
तुङ्ग	207	161,	*m*, *f* (*ā*), *n*, high, tall.
तुङ्गता	194	48,	*f*, height.
तुङ्गभद्रा	156	56,	*f*, name of a river.
तुच्छ	208	173,	*m*, *f* (*ā*), *n*, void, empty.
,,	233	72,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unfortunate, empty.
तुटि	21	103,	*f*, moment.
,,	221	32,	*f*, musical instrument, moment, atom.
तुण्ड	180	172,	*n*, mouth, face.
तुण्डि	201	12,	*m*, *f*, *n*, having an elevated navel.
तुण्डिकेरी	53	197,	*f*, Cotton, Gossypium herbaceum, Tamil *Parutti*.
,,	57	294,	*f*, Telacucha, Momordica monadelpha or Bryonia grandis, Tamil *Kōvai*.
तुण्डिन्	26	7,	*m*, bird.
तुण्डिभ	185	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who has an elevated navel.
तुण्डिल	185	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who has an elevated navel.

	Page	Line	
तुत्थ	44	86,	*n*, blue vitriol, collyrium.
तुत्था	54	220,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri*.
,,	130	174,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciṟu Ēlam*.
तुत्थाञ्जन	44	84,	*n*, blue vitriol (ointment).
तुन्द	178	133,	*n*, belly.
तुन्दपरिमृज	205	109,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lazy.
तुन्दिक	201	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, corpulent, pot-bellied.
तुन्दिन्	201	13,	*m*, *f* (*ī*), *n*, corpulent, pot-bellied.
तुन्दिल	201	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, corpulent, pot-bellied.
तुन्न	210	229,	*m*, *f* (*ā*), *n*, tormented, pained.
तुन्नवाय	136	22,	*m*, tailor.
तुमुल	32	24,	*m*, *f* (*ā*), *n*, noisy.
,,	122	434,	*m*, *f* (*ā*), *n*, close fight, mingled combat.
तुमुलाक्षक	59	352,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
तुम्बा	115	269,	*f*, nave or centre piece of a wheel.
तुम्बिका	169	263,	*f*, end of a cloth.
तुम्बी	58	334,	*f*, long gourd, Cucurbita lagenaris, Tamil *Śurai*.
तुम्बुक	32	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, nasal (of speech).
तुम्बुका	59	335,	*f*, kind of round gourd, Cucurbita, Tamil *Vaṭṭa śurai*.
तुरग	111	179,	*m*, horse.
तुरङ्ग	111	179,	*m*, horse.
तुरङ्गम	111	179,	*m*, horse.
तुरायण	95	288,	*n*, penance of fasting sixteen days.
तुरासाह्	9	14,	*m*, epithet of Indra.
तुरीय	187	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fourth.
तुरुष्क	37	53,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
,,	132	221,	*m*, incense.
तुर्य	187	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fourth.
तुर्यकालभुज्	93	250,	*m*, Vānaprastha who has collected forest food for six months.
तुलसी	54	238,	*f*, Ocymum sacrum, Tamil *Tuḷaśi*.
तुला	191	120,	*f*, 100 palas.
,,	221	33,	*f*, equality, basement of a pillar.
,,	282	28,	*f*, sign of the Zodiac.
तुलाकोटि	170	290,	*m*, tinkling ornament of the feet.
तुलापुरुष	94	285,	*m*, Saumyakṛcchra of 18 days in which each of the five varieties of food is taken on three days instead of on one.

	Page	Line	
तुलापुरुष	94	286,	*m*, Saumyakṛcchra of 12 days for a young person in which each variety of food is taken on two days.
तुलिका	136	11,	*f*, wages, hire.
तुल्य	211	242,	*m*, *f* (*ā*), *n*, like, similar; *ind.*, equally.
तुल्यविक्रम	65	2,	*m*, lion.
तुवर	57	303,	*m*, Amaranth creeper, Tamil *Koḍi kīrai.*
„	198	53,	*m*, astringent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent.
„	199	83,	*m*, astringent, sour, salt and pungent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sour, salt and pungent.
तुवरी	42	33,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous earth like *Bōla.*
„	127	96,	*f*, kind of pulse or lentil, Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai.*
तुष	59	352,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni.*
„	164	132,	*m*, husk.
तुषानल	10	39,	*m*, conflagration of chaff.
तुषाम्बु	165	165,	*n*, gruel made of husk.
तुषार	25	17,	*m*, snow.
„	196	13,	*m*, coldness; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
तुषित	15	16,	*pl.*, *m*, name of a class of lower deities.
तुष्ट	52	170,	*m*, Cedrela tunna, Tamil *Paḍu karaṇai.*
तुष्टि	96	332,	*f*, satisfaction, pleasure.
तुहिन	25	17,	*n*, snow.
तूण	118	356,	*m*, quiver.
„	132	219,	*m*, incense.
तूणी	118	356,	*f*, quiver.
तूणीर	118	356,	*m*, quiver.
तूपर	91	209,	*n*, rough bottom part of the sacrificial post.
„	255	24,	*m*, *f* (*ī*), animal which has no horns at the proper time; *m*, man who has no beard at the proper time.
तूबर	71	145,	*m*, hornless quadruped.
तूर	147	273,	*m*, sound of a drum.
तूर्ण	211	248,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick; *ind.*, swiftly, quickly.
तूर्य	147	272,	*m*, *n*, sound of a drum.
तूल	136	18,	*m*, *n*, cotton.
तूलपुष्प	61	386,	*m*, white swallow wort, Æschynomene grandiflora (?), Sesbena grandiflora, Tamil *Kokkumandārai.*

	Page	Line	
तूलफला	52	181,	*f*, silk cotton, Bombax heptaphyllum, Tamil *Ilavu*.
तूलिका	64	469,	*f*, kind of grass, Tamil *Īrkku*.
,,	137	25,	*f*, painting brush, pencil.
तूलिनी	52	181,	*f*, silk cotton, Bombax heptaphyllum, Tamil *Ilavu*.
तूली	221	34,	*f*, bed, painting brush.
तूष्णीकाम्	288	29,	*ind.*, silently.
तूष्णीम्	288	29,	*ind.*, silently.
तृड्घ्नी	54	224,	*f*, medicinal plant, Tamil *Kurunā pāle*.
तृण	60	368,	*n*, kind of large jasmine, Tamil *Peru mallikai*.
,,	63	449,	*n*, common name of the Ikṣu (sugar-cane), Yava and similar species.
,,	64	466,	*n*, kind of coarse grass, Tamil *Pēppul*.
,,	64	470,	*n*, common name of all kinds of grass.
तृणकोल	127	117,	*m*, sort of Panic, Tamil *Nāy tinai*.
तृणजलायुका	152	117,	*f*, leech which moves on the grass.
तृणता	247	19,	*f*, bow, state of grass.
तृणद्रुम	63	448,	*m*, palm tree, general name of its 8 species: the Tāla, Kramuka, Hintāla, Nālikēra, Kharjūra, Kharjūrī, Kētakī, and Tālī.
तृणधान्यक	127	115,	*n*, kind of wild grain or rice.
तृणध्वज	62	428,	*m*, Bamboo, Bambusa arundinacea, Tamil *Mūṅgal*.
तृणपञ्चिका	128	127,	*f*, straw.
तृणराज	63	432,	*m*, Palmyra tree, Borassus flabelliformis, Tamil *Panai*.
,,	63	439,	*m*, marshy date palm, Phoenix (or Elate) paludosa, Tamil *Kūndal panai*.
तृणशय्य	93	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who lies down on leaves.
तृणशून्यक	60	366,	*n*, Arabian jasmine, Jasminium zambic, Tamil *Mallikai*.
तृणशोणक	200	100,	*m*, smell of the Pāṭala ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, having the smell of the Pāṭala.
तृणसंवर	66	24,	*m*, red deer.
तृणसञ्चय	128	130,	*m*, bundle of grass or straw.
तृणसिंह	65	4,	*m*, species of small lion.
तृणस्तम्ब	64	469,	*m*, stalk of grass, or clump of grass, Tamil *Pullin ākkai* or *Pul kundu*.
तृणाटवी	45	3,	*f*, forest abounding in grass.
तृणेन्धन	91	192,	*n*, straw which increases fire.
तृण्या	187	27,	*f*, multitude of grass.

	Page	Line	
तृतीय	187	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, third.
तृतीयाकृत	124	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrice ploughed.
तृतीयाप्रकृति	173	6,	*m*, eunuch.
तृपत्	19	53,	*m*, moon.
तृपि	19	53,	*m*, moon.
तृप्त	167	210,	*m*, *f* (*ā*), *n*, satisfied.
,,	209	198,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pleased, content.
तृप्ति	98	376,	*f*, joy.
,,	167	210,	*f*, satiety.
तृप्रक	91	198,	*m*, sacrificial ball-cake made of ground rice.
तृष्	272	38,	*f*, desire, thirst.
तृषि	97	358,	*f*, desire, wish.
तृषित	204	73,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thirsty.
तृष्णज्	203	70,	*m*, *f*, *n*, covetous, greedy.
तृष्णा	272	39,	*f*, desire, thirst.
ते	280	78,	*f*, play ; *m*, *f*, *n* (*ti*), playing.
तेजन	62	429,	*m*, Bamboo, Bambusa arundinacea, Tamil *Mūṅgal*.
,,	119	382,	*n*, *f* (*ī*), bending the bowstring 1½ inch behind the ear.
तेजनक	64	456,	*m*, kind of Śara, Tamil *Kāvaṭṭam pul*.
तेजनी	54	228,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracæna nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai*.
तेजस्	10	38,	*n*, epithet of Agni.
,,	225	28,	*n*, strength, superiority, food, splendid object, light, sperm, fresh butter, fire, charity.
तेजस्विन्	182	220,	*m*, marrow.
तेजित	120	393,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sharpened, whetted.
तेम	194	57,	*m*, moisture, wetness.
तेमन	165	170,	*n*, sauce, condiment.
,,	251	33,	*n*, condiment, wetness.
तेर	48	84,	*m*, kind of clearing nut (Strychnos potatorum), Tamil *Tēttān*.
,,	180	172,	*n*, mouth, face.
तैतुल	37	52,	*m*, *pl.*, epithet of the Kaliṅgaka country.
तैल	134	274,	*n*, sesamum oil.
तैलपर्णिक	132	227,	*n*, sort of sandalwood.
तैलपर्णी	271	11,	*f*, turpentine, white sandal.
तैलपायिका	29	87,	*f*, cockroach.
तैलिक्त	198	61,	*m*, astringent and bitter taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent and bitter.

	Page	Line	
तैलिन्	138	54,	*m*, oilmaker.
तैलिशाला	160	48,	*f*, oil-mill.
तैलीन	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *Tila*.
तैष	23	163,	*m*, second month of the cold (*Hēmanta*) season.
तोक	176	81,	*n*, child, offspring.
तोक्म	233	75,	*m*, green barley ; *n*, root of the ear, sky, quarter.
तोक्षार	37	50,	*m*, *pl*., name of a country belonging to Udīcya.
तोटक	126	82,	*m*, white mustard seed, Sinapis glauca, Tamil *Veṇ kaḍuku*.
तोड्भी	146	251,	*f*, horn for blowing.
तोड	83	9,	*n*, shaving the head with the exception of the tuft on its crown.
तोत्त्र	110	164,	*n*, iron-headed bamboo to drive the elephant.
,,	125	58,	*n*, goad.
तोदन	251	33,	*n*, goad, goading.
तोमर	117	332,	*m*, *n*, iron club.
तोय	154	1,	*n*, water.
तोयपर्णिका	127	105,	*f*, sort of barley, Tamil *Yavabhēdam*.
तोयपिप्पली	61	393,	*m*, Kancharī, Jussiena repens, Tamil *Nīr tippili*.
तोयप्रवाह	41	13,	*m*, cascade.
तोयप्रसादन	48	84,	*m*, kind of clearing nut (Strychnos potatorum), Tamil *Tēttān*.
तोरण	162	84,	*m*, *n*, outer door.
तोरणंस्तम्भ	87	116,	*m*, gate pillar.
तोषणी	62	423,	*f*, Turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḷ*.
तौर्यत्रिक	141	142,	*n*, triple combination of dancing, vocal music and instrumental music.
त्यक्त	209	202,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abandoned, left.
त्यक्तभर्तृका	86	90,	*f*, woman who has left her husband.
त्यक्तसंवास	84	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who is shunned by respectable people.
त्यक्तात्मन्	84	25,	*m*, *f*, *n*, one who is shunned by respectable people.
त्याग	92	235,	*m*, gift, donation.
,,	195	79,	*m*, abandoning.
त्रपा	99	387,	*f*, shame.
त्रपु	43	60,	*n*, lead.
,,	43	61,	*n*, tin.
,,	225	25,	*n*, lead, tin.
त्रपुष	59	342,	*m*, *f* (*ī*), *n*, species of big cucumber, Coloquintida, Tamil *Perum pūṣaṇi*.

	Page	Line	
त्रय	187	31,	*n*, triad.
त्रयी	85	52,	*f*, collective name for the Ṛg, Sāma, and Yajur Vēdas.
त्रयीतनु	18	25,	*m*, sun.
त्रयीपुष	83	2,	*m*, Brāhman.
त्रयोदशी	145	235,	*f*, lute with thirteen strings.
त्रस	206	122,	*m*, *f* (*ā*), *n*, movable.
त्रसर	136	17,	*m*, shuttle.
,,	169	263,	*m*, thread end of a cloth.
त्रसरेणु	18	45,	*f*, epithet of Sañjñā.
,,	189	83,	*m*, *f*, mote or atom of dust moving in a sun-beam.
त्रस्त	97	336,	*n*, sin.
,,	202	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, frightened.
त्रस्नु	202	35,	*m*, *f*, *n*, timid.
त्राण	209	200,	*m*, *f* (*ā*), *n*, preserved, saved, guarded.
त्रात	209	200,	*m*, *f* (*ā*), *n*, preserved, saved, guarded.
त्रापुष	42	46,	*n*, silver.
त्रायन्ती	54	217,	*f*, kind of Cassia, Tamil *Maru koṉṟai*.
त्रायमाणा	54	217,	*f*, kind of Cassia, Tamil *Maru koṉṟai*.
त्रास	216	50,	*m*, spot in a gem, fear.
त्रिंशत्	188	52,	*f*, thirty.
त्रिः	287	12,	*ind.*, thrice.
त्रिक	178	131,	*n*, lower end of the backbone.
,,	291	54,	*m*, *f* (*ā*), cover or facing of a well.
त्रिककुद्	3	20,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	41	4,	*m*, epithet of the mountain Citrakūṭa.
त्रिकटु	129	160,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
त्रिकण्टक	53	195,	*m*, Euphorbia, Tamil *Śadurkkaḻḻi*.
,,	56	281,	*m*, Gocharu, Barleria (Ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal*.
,,	157	94,	*m*, water creeper, Tamil *Nīr neriñjal*.
त्रिकल	41	6,	*m*, epithet of the mountain Malaya.
त्रिकालदर्शिन्	95	300,	*m*, sage.
त्रिकालदृश्	5	69,	*m*, epithet of Jina.
त्रिकुट	132	237,	*n*, sea salt.
त्रिकूट	41	4,	*m*, epithet of the mountain Citrakūṭa.
,,	92	219,	*n*, triangular fire pit.
,,	132	237,	*n*, sea salt.
त्रिकेतु	28	49,	*m*, parrot.

	Page	Line	
त्रिकोणक	169	271,	*m*, triangular crest jewel.
त्रिखट्व	292	72,	*n*, *f* (ī), collection of three beds.
त्रिखर	198	68,	*m*, bitter, sour and pungent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter, sour and pungent.
त्रिगन्ध	171	300,	*n*, fragrant mixture of *ēlā*, *tvac* and *patra*.
त्रिगर्त	87	51,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
त्रिगुणाकृत	124	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrice ploughed.
त्रिचतुर	188	50,	*m*, *f* (*ā*), *n*, three or four.
त्रिजातक	171	300,	*n*, fragrant mixture of *ēlā*, *tvac* and *patra*.
,,	292	77,	*m*, *f* (ī), *n*, fragrant mixture of *ēlā*, *tvac* and *patra*.
त्रितक्ष	292	72,	*n*, *f* (ī), association of three carpenters.
त्रितय	187	31,	*n*, triad.
त्रिदश	8	8,	*m*, deity.
त्रिदिव	3	3,	*m*, heaven.
,,	241	57,	*m*, sky, heaven.
त्रिदिवा	130	173,	*f*, large cardamom, Alpinia cardamomum, Tamil *Ēlam*.
त्रिधा	288	40,	*ind.*, threefold.
त्रिधामन्	10	30,	*m*, epithet of Agni.
,,	241	58,	*m*, Kēśava, fire.
त्रिपक्षी	88	131,	*f*, funeral ceremony between the fortieth and forty-fifth days after death.
त्रिपदी	110	166,	*f*, foot-binding of an elephant.
त्रिपर्णक	47	57,	*m*, Butia frondosa, Tamil *Murukku*.
,,	273	13,	*n*, fragrant mixture of *ēlā*, *tvac* and *patra* (trigandha), three Myrobalams (triphalā), three kaṭus (kaṭutraya, trikaṭu).
त्रिपात्र	289	16,	*n*, combination of three vessels.
त्रिपाद	89	103,	*m*, square of three feet.
त्रिपुट	126	88,	*m*, kind of vetch, Tamil *Kaḍalai bhēdam*.
त्रिपुटा	56	274,	*f*, white Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
,,	130	174,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciṟu Ēlam*.
त्रिपुटी	56	274,	*f*, white Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
त्रिपुर	51	153,	*m*, kind of thorn apple and Datura, Tamil *Muraikoḻḻūmattai*.
त्रिपुरारि	6	86,	*m*, epithet of Śiva.
त्रिफला	129	168,	*f*, common name of the three myrobalams of the Terminalia chebula, T. bellerica and Pyllanthus emblica.

	Page	Line	
त्रिमार्गगा	156	47,	*f*, epithet of the Ganges.
त्रिमार्गी	156	49,	*f*, epithet of the Ganges.
त्रियामा	21	112,	*f*, night.
त्रियुग	24	184,	*n*, space of three yugas.
,,	289	16,	*n*, combination of three yugas.
त्रियूह	112	200,	*m*, tawny coloured horse.
त्रिरसा	165	158,	*f*, mixture of sesamum, rice and pulse (different reading for त्रिसरा).
त्रिरेख	152	111,	*m*, conch.
त्रिलोकी	289	15,	*f*, universe, combination of the 3 worlds.
त्रिलोचन	6	83,	*m*, epithet of Śiva.
त्रिवर्ग	102	470,	*m*, the three objects of life, *dharma*, *kāma* and *artha*.
,,	241	55,	*m*, collective name of the 3 myrobalams, of dried ginger, long and black pepper; of existence, growth and decay.
त्रिवलीक	178	120,	*n*, anus.
त्रिविक्रम	4	38,	*m*, Trivikrama incarnation of Viṣṇu.
त्रिविक्रमासन	102	456,	*n*, yōga posture, standing like *Trivikrama*.
त्रिविष्टप	3	2,	*n*, heaven.
त्रिवीथिका	20	89,	*f*, common path of three vīthīs (or nine nakṣatras) either to the south, the north, or the middle.
त्रिवृत्	56	274,	*f*, white Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
,,	136	20,	*m*, *f*, *n*, threefold thread.
त्रिवृत	136	20,	*m*, *f* (*ā*), *n*, threefold thread.
त्रिशङ्कु	241	58,	*m*, Garuḍa, cat.
त्रिशिरस्	12	87,	*m*, servant of Rāvaṇa.
,,	13	112,	*m*, epithet of Kubēra.
त्रिष्कृष्ट	124	45,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrice ploughed.
त्रिष्टुभ	126	82,	*m*, white mustard seed, Sinapis glauca, Tamil *Veṇ kaḍuku*.
त्रिष्टुभा	126	83,	*f*, yellow mustard seed.
त्रिसन्ध्य	22	134,	*n*, three divisions of a day.
त्रिसर	291	50,	*m*, *f* (*ā*), mixture of sesamum, rice and pulse.
त्रिसरा	165	158,	*f*, see त्रिरसा.
त्रिसारा	52	184,	*f*, Eugenia jumbu, Tamil *Nāval*.
त्रिसीत्य	124	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrice ploughed.
त्रिसुगन्ध	171	300,	*n*, fragrant mixture of *ēlā*, *tvac* and *patra*.
त्रिस्नेह	166	198,	*n*, mixture of three oils.

	Page	Line	
त्रिस्रोतस्	156	47,	*f*, epithet of the Ganges.
त्रिहल्य	124	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrice ploughed.
त्रुटि	21	103,	*f*, moment.
,,	130	174,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciṟu Ēlam*.
,,	221	33,	*f*, atom, doubt.
त्रेता	24	182,	*f*, Trēta (second) yuga.
,,	141	123,	*f*, cast of dice if fallen on the third place.
,,	221	34,	*f*, the three Agnis (Dakṣiṇa, Gārhapatya and Āhavanīya), second yuga.
त्रेधा	288	40,	*ind.*, threefold.
त्रैधम्	288	40,	*ind.*, threefold.
त्रैपुर	38	72,	*m*, *pl.*, epithet of the Caidya country.
त्रैवृत	166	198,	*n*, mixture of three oils.
त्रैष्टुभ	290	31,	*n*, Triṣṭubh metre.
त्रैहोत्र	90	182,	*n*, putting the Palāśa firewood into the fire.
त्रोटि	30	99,	*f*, beak.
त्र्यश्रा	56	274,	*f*, white Toorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
त्र्यूषण	129	159,	*n*, common name of dry ginger, long pepper and black pepper.
त्वक्क्षीरा	130	180,	*f*, manna of bamboos.
त्वक्त्र	116	304,	*n*, armour.
त्वक्पत्त्र	131	207,	*n*, woody cassia, Malobathrum.
त्वक्सार	63	449,	*m*, general name of the eight Palm species, including the bamboo.
त्वग्गन्ध	48	72,	*m*, orange tree, Tamil *Nārtai*.
त्वग्ज	168	233,	*n*, one of the four kinds of cloth.
त्वग्बल	119	366,	*m*, *pl.*, multitudes of arrows.
त्वच्	46	26,	*f*, bark.
,,	181	206,	*f*, skin.
,,	272	39,	*f*, malobathrum (cassia), bark.
,,	282	24,	*f*, Lavaṅga tree, see 46, 26.
त्वच	46	26,	*m*, *f* (*ā*), bark.
,,	181	207,	*n*, woody cassia, malobathrum.
त्वचिसार	62	429,	*m*, Bamboo, Bambusa arundinacia, Tamil *Mūṅgal*.
त्वरा	143	178,	*f*, haste.
त्वरित	211	248,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick ; *ind.*, swiftly, quickly.
त्वरी	143	178,	*f*, haste.
त्वष्ट	210	222,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pared, made thin.
त्वष्टृ	15	13,	*m*, name of the architect of the Gods.
,,	138	67,	*m*, carpenter.

	Page	Line	
त्वष्टृ	216	49,	*m*, carpenter, divine carpenter (Viśvakarman).
त्वाष्ट्र	92	215,	*m*, fourteenth cubit (*aratni*) from the bottom or the fourth from the top of the sacrificial post.
त्वाष्ट्रक	126	84,	*m*, black mustard, Sinapis ramosa, Tamil *Perum kaḍuku.*
त्वाष्ट्री	19	46,	*f*, epithet of Sañjñā.
त्विष्	171	299,	*f*, beauty, splendour.
,,	272	35,	*f*, flame, beauty, splendour.
त्विषाम्पति	18	23,	*m*, sun.
त्सरु	118	336,	*m*, hilt.
दंश	29	90,	*m*, gad-fly.
,,	180	176,	*m*, tooth.
दंशन	116	304,	*n*, armour.
दंशबन्धन	184	278,	*n*, bandage to cure a bite.
दंशालिक	65	19,	*m*, buffalo.
दंशित	115	283,	*m*, *f* (*ā*), *n*, covered with armour.
दंशी	29	90,	*f*, smaller sort of gad-fly.
दंष्ट्रा	180	177,	*f*, fang on each side of the front teeth.
दंष्ट्रिन्	233	79,	*m*, crocodile, snake with fangs, tiger, mouse (rat), pig.
दक	154	3,	*n*, water.
दक्ष	27	25,	*m*, cock.
,,	202	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, skilful, conversant.
,,	205	108,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clever.
,,	212	274,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clever; *ind.*, cleverly.
दक्षकन्या	271	13,	*f*, Gaurī, quarter of the sky.
दक्षवाच्	204	90,	*m*, *f*, *n*, speaking much.
दक्षा	35	2,	*f*, earth.
दक्षाध्वराराति	6	82,	*m*, epithet of Śiva.
दक्षिण	202	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, candid, sincere.
,,	260	90,	*f* (*ā*), name of a present; *m*, *f* (*ā*), *n*, southern, candid, right, complying with the wishes of others.
दक्षिणस्थ	115	276,	*m*, charioteer on (behind) the right side, see दक्षिणेस्थ.
दक्षिणाधिप	11	69,	*m*, epithet of Yama.
दक्षिणानल	10	46,	*m*, sacrificial fire towards the south.
दक्षिणापथ	37	64,	*m*, name of the country south of the Vindhya mountains.

	Page	Line	
दक्षिणायन	24	178,	*n*, southern way of the sun, second half of the year.
दाक्षिणाशारत	95	304,	*m*, epithet of Agastya.
दक्षिणेर्मन्	139	79,	*m*, deer wounded on its right side.
दक्षिणेस्थ	115	276,	*m*, Vedic form for दक्षिणस्थ.
दग्धान्न	165	152,	*n*, scorched rice.
दण्ड	84	35,	*m*, stick (of a Brahmacārin or Sannyāsin).
”	107	92,	*m*, punishment.
”	233	76,	*m*, *n*, punishment inflicted by the king, hurt, stick, taming, false order, name of a military detachment.
दण्डक	34	84,	*n*, poem full of compound.
”	37	66,	*m*, *pl.*, epithet of Mahārāṣṭra.
दण्डधर	11	66,	*m*, epithet of Yama.
दण्डनीति	85	59,	*f*, *Arthaśāstra*, one of the four Upavēdas.
दण्डपद्मासन	102	455,	*n*, yōga posture, in which the head stands on the ground upside down, while the legs form a padmāsana in the air.
दण्डपाल	105	42,	*m*, provost of the whole army.
दण्डपाशिक	105	40,	*m*, town superintendent.
दण्डवत्	210	236,	*m*, *f* (ī), *n*, having a stick.
दण्डाजिन	99	390,	*n*, deceit.
दण्डासन	101	452,	*n*, yōga posture, standing like a stick.
”	119	362,	*m*, arrow, one-third of which is iron.
दण्डाहत	135	296,	*n*, buttermilk.
दण्डिक	119	362,	*m*, arrow, one-third of which is iron.
”	210	236,	*m*, *f* (ā), *n*, having a stick.
दण्डिका	146	257,	*f*, stick-like musical instrument which produces a little soft sound.
दण्डिन्	28	50,	*m*, parrot.
”	210	236,	*m*, *f* (ī), *n*, having a stick.
”	216	51,	*m*, gate-keeper, Yama.
दण्डोत्पल	53	212,	*m*, Mugānī, Phaseolus trilobus, Tamil *Kañjām koṭṭi*.
दत्तात्रेय	5	61,	*m*, sage, son of Atri, incarnation of Viṣṇu.
दद्रु	183	249,	*f*, herpes.
दद्रुघ्न	58	315,	*m*, Cassia tora et Cassia alata, Tamil *Takarai*.
दद्रुज	134	270,	*n*, honey of a small bee.
दद्रुण	185	290,	*m*, *f* (ā), *n*, person suffering from herpes.
दद्रुनाशिनी	53	206,	*f*, big egg-plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Ānai kattari*.
दधि	132	218,	*m*, turpentine.

	Page	Line	
दधि	134	277,	*n*, thick sour milk.
दधिक्षीर	91	197,	*n*, milk mixed with thick milk (dadhi).
दधित्थ	47	63,	*m*, woodapple tree, Tamil *Veḻā*.
दधिफल	47	63,	*m*, woodapple tree, Tamil *Veḻā*.
दधिबुस	134	283,	*n*, upper part of curds or thick sour milk.
दधिमण्डक	135	287,	*n*, whey of curds, the watery parts of the curds at the top, above the *śara*.
दधिमुख	68	79,	*m*, monkey.
दधिसक्तु	164	141,	*m*, coarse ground meal mixed with curds.
दध्यम्ल	166	193,	*m*, boiled curds mixed with salt, oil, sesamum, pulse.
दध्याज्य	91	198,	*n*, clarified butter mixed with thick milk (*dadhi*).
दध्याली	56	285,	*f*, Cocculus tomentosus, Tamil *Nīrvāde* (?).
दन्त	180	176	*m*, tooth.
,,	216	51,	*m*, mountain-ridge, tooth.
दन्तच्छद	180	174,	*m*, lip.
,,	290	25,	*m*, lip.
दन्तधावन	50	125,	*m*, Khayar, Mimosa catechu, Tamil *Karuṅgāli*.
दन्तबीज	157	94,	*m*, Water creeper, Tamil *Nīr neriñjal*.
दन्तभाग	110	162,	*m*, front side of an elephant.
दन्तवस्त्र	180	175,	*n*, lip.
दन्तवेष्ट	113	220,	*m*, gums (perhaps also the lips) of a horse.
दन्तशठ	47	64,	*m*, woodapple tree, Tamil *Veḻā*.
,,	47	70,	*m*, lime, Tamil *Elimiccai*.
,,	48	74,	*n*, kind of big lime, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
,,	277	18,	*m*, sourness; *f* (*ā*), wood sorrel; *m*, *f* (*ā*), *n*, sour.
दन्तशठा	58	325,	*f*, Wood sorrel, Oxalis monadelpha, Tamil *Puḻiyarattai*.
दन्ताली	113	223,	*f*, bridle or bit of a horse.
दन्तावल	109	121,	*m*, elephant.
दन्तिका	163	105,	*f*, bracket jutting out of a wall.
दन्तिन्	109	119,	*m*, elephant.
दन्तुर	201	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having protruding teeth.
दन्तोलूखलक	94	264,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, ascetic who eats out of his own hands, or who uses his teeth instead of a mortar.
दन्त्य	210	234,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to—, produced by the teeth, dental.
दन्दशूक	148	8,	*m*, serpent, snake.
,,	151	79,	*m*, common name for all (venomous) animals which bite.

	Page	Line	
दभ्र	212	272,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, little, small.
दम	107	92,	*m*, punishment.
,,	194	54,	*m*, taming.
दमण्डक	72	17,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Māgadhī.
दमथ	194	54,	*m*, taming.
दमनक	55	245,	*n*, Artemisia indica et A. austriaca, Tamil *Kolundu*.
दमयन्तिका	84	35,	*f*, stick (of a Brahmacārin or Sannyāsin).
दमित	210	228,	*m*, *f* (*ā*), *n*, tamed, subdued, trained.
दमुनस्	10	36,	*m*, epithet of Agni.
दम्पति	177	96,	*m*, *dual*, husband and wife.
दम्भ	99	390,	*m*, deceit.
दम्भोलि	10	26,	*m*, Indra's thunderbolt.
दम्य	69	108,	*m*, steer, young.
दया	99	383,	*f*, pity.
दयालु	204	77,	*m*, *f*, *n*, compassionate.
दयित	206	139,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
दर	233	78,	*m*, *n*, conch, fear, ditch, *ind.* little.
,,	292	73,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cave.
दरण	28	50,	*m*, parrot.
दरथ	241	61,	*m*, hole, fear, spreading in all regions.
दरद्	221	35,	*f*, fear, heart, covered.
दरिणि	125	47,	*m*, *f*, lump of earth, clod.
दरित	202	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, frightened.
दरिद्र	205	118,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
दरी	41	12,	292, 73, *f*, cave.
दर्दर	110	148,	*m*, side of the neck of an elephant.
,,	146	248,	*m*, kind of drum.
दर्दुरीक	267	48,	*m*, fire, name of a musical instrument.
दर्पक	5	54,	*m*, epithet of Manmatha.
दर्पण	171	323,	*m*, mirror.
दर्भ	63	453,	*m*, sacrificial grass, Poa cynosuroides.
,,	63	454,	*m*, smaller species of the former, Tamil *Kuśam*.
,,	64	458,	*m*, kind of sacrificial grass like the Ullūka, Tamil *Darbhabhēdam*.
दर्व	15	8,	*m*, epithet of a Piśāca.
दर्वि	26	20,	*m*, peculiar kind of crane.
,,	172	326,	*f*, ladle or spoon.
दर्वितुण्ड	26	20,	*m*, peculiar kind of crane.
दर्विदा	26	20,	*f*, peculiar kind of crane.

	Page	Line	
दर्वी	91	202,	*f*, long sacrificial ladle for clarified butter.
दर्वीकर	148	13,	*m*, kind of snake.
,,	148	15,	*m*, hooded, quickly moving snake with such marks as a wheel, ploughshare ; umbrella, svastika and an elephant's hook.
,,	148	19,	*m*, (same) snake, of which there are 26 species.
,,	149	22,	*m*, (same) poisonous snake, see 149 ,25.
दर्श	22	140,	*m*, the fifteenth day of the second pakṣa.
दर्शक	106	47,	*m*, doorkeeper.
दर्शन	251	34,	*n*, eye, dream, intellect, science, perception.
दर्शनी	160	81,	*f*, small street.
दल	46	32,	*n*, leaf.
,,	233	77,	*m*, portion ; *n*, leaf.
दलकूर्चिका	62	416,	*f*, esculent root, Arum colacasia, Tamil *Cēmpu.*
दलत्	151	91,	*m*, kind of fish.
दली	289	14,	*f*, small leaf.
दव	10	42,	*m*, forest fire.
,,	216	53,	*m*, forest, forest fire.
दवथु	183	243,	*m*, heat, pain.
दश	169	262,	*m*, *f* (*ā*), *pl.*, end of a cloth.
दशन	180	175,	*m*, tooth.
दशनोच्छिष्ट	269	104,	*m*, kissing, lip, breath.
दशपुर	61	402,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīrmuttakāśi.*
दशबल	5	66,	*m*, epithet of Buddha.
दशबाहु	6	93,	*m*, epithet of Śiva.
दशम	187	40,	*m*, *f* (*ī*), *n*, tenth.
दशमिन्	201	7,	*m*, *f* (*ī*), *n*, pretty old.
दशमीस्थ	275	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, old, impotent, eating dead bodies.
दशरथात्मज	4	43,	*m*, epithet of Rāma.
दशा	171	321,	*f*, *pl.*, wick of a lamp.
,,	177	106,	*f*, state (of age).
,,	192	3,	*f*, state.
दशाङ्गुल	39	106,	*m*, *f* (*ā*), *n*, 10 inches long.
दशानाह	40	122,	*m*, identical with a nalāntara.
दशार्ण	38	73,	*m*, *pl.*, name of a country near the Vindhya mountain.
दशाव्यय	6	93,	*m*, epithet of Śiva.
दशाश्व	19	49,	*m*, moon.
दशास्य	12	84,	*m*, epithet of Rāvaṇa.

	Page	Line	
दशेरक	38	75,	*m*, *pl.*, epithet of the Maru country.
दस्यु	81	223,	*m*, person belonging to the 64 castes who has been outcasted through his faults, thefts, &c., see दस्युजाति.
,,	81	230,	*m*, person who lives by agriculture or by weapons.
,,	107	80,	*m*, enemy.
,,	140	112,	*m*, thief, robber.
दस्युजाति	81	215,	*f*, name of a class of people who live by using poison and fire.
दस्र	15	12,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
दहन	10	29,	*m*, epithet of Agni.
,,	196	16,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
दहर	212	271,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, little, small.
दह्र	212	271,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, little, small.
दा	108	103,	*f*, wooden knee-breaking machine.
दाक्षायण	42	38,	*n*, gold.
दाक्षायणी	271	12,	*f*, Pārvati (Satī), earth, Aśvinī and the other nakṣatras, Lakṣmī.
दाक्षाय्य	28	60,	*m*, vulture.
दाक्षिणात्य	63	440,	*m*, cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.
दाक्षी	68	86,	*f*, brown cow.
दाक्षीपुत्त्र	95	307,	*m*, epithet of Pāṇini.
दाडिम	51	144, 292 75,	*m*, *f* (*ī*), *n*, pomegranate, Tamil *Māduḷai*.
दाण्डपाता	23	149,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Phālguna.
,,	289	12,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Phālguna on which sticks are thrown.
दाण्डाजिनिक	202	45,	*m*, *f* (*ī*), *n*, wicked, dishonest.
दात	209	203,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cut.
दात्यूह	27	23,	*m*, gallinule.
,,	29	71,	*m*, kind of cuckoo.
दात्र	125	59,	*n*, sickle.
दाधिक	166	189,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cooked in curds.
दान	88	125,	*n*, giving, one of the six brahmanical duties.
,,	92	235,	*n*, gift, donation.
,,	225	29,	*n*, rut of an elephant, &c.
दानव	15	18	*m*, epithet of Asura.
दानवाञ्जन	55	244,	*n*, Artemisia indica et A. austriaca, Tamil *Koḻundu*.

	Page	Line	
दान्त	55	245,	*n*, Artemisia indica et A. austriaca, Tamil *Koḻundu*.
,,	210	228,	*m*, *f* (*ā*), *n*, tamed, subdued, trained.
दान्ति	194	54,	*f*, taming.
दामन्	138	58,	*f*, *n*, rope, cord of cattle.
,,	292	63,	*f*, *n*, rope, cord of cattle.
दामनी	138	58,	*f*, rope, cord of cattle.
दामा	138	58,	*f*, rope, cord of cattle.
दामाञ्चन	113	224,	*n*, footrope of a horse.
दामोदर	5	49,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.
दाय	216	52,	*m*, giving, marriage present to a daughter or son-in-law, paternal property.
दायाद	241	59,	*m*, sapiṇḍa (near relative), son.
दार	157	77,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
,,	175	70,	*m*, *pl.*, wife.
दारक	201	3,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, young, infantine.
दारद	37	54,	*m*, *pl.*, epithet of the Sindhu country.
,,	44	88,	*m*, quicksilver, vermilion.
दारपत्र	164	142,	*m*, kind of (wheat) cake.
दारसङ्ग्रह	87	108,	*m*, marriage.
दारित	210	221,	*m*, *f* (*ā*), *n*, split, torn.
दारिपत्	125	51,	*m*, mud, slime.
दारु	46	25,	*n*, wood.
,,	50	142,	*n*, Deodar, Pinus dēvadaru.
दारुक	5	51,	*m*, charioteer of Kṛṣṇa.
दारुकण्टक	43	54,	*n*, black brass.
दारुण	142	157,	*m*, *f* (*ā*), *n*, frightful, terrific.
,,	196	9,	*m*, hardness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
दारुतक्षणी	139	71,	*f*, carpenter's adze.
दारुफला	60	362,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri*.
दारुहरिद्रा	62	424,	*f*, Dāru haldī, Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhizon, Tamil *Mara mañjaḷ*.
दारुहस्तक	172	326,	*m*, wooden ladle, a spoon.
दार्दर	36	31,	*n*, epithet of Malayadvīpa.
दार्वण्ड	29	76,	*m*, peacock.
दार्वाघाट	28	66,	*m*, woodpecker.
दार्विका	44	86,	*f*, blue vitriol, collyrium.
,,	54	231,	*f*, Gojī, Elephantophus scaber, Tamil *Beṇḍai*.
दार्वी	62	424,	*f*, Dāru haldī, Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhizon, Tamil, *Mara mañjaḷ*.

	Page	Line	
दाल	134	270,	*n*, honey made of flower leaves.
दाल्मि	9	12,	*m*, epithet of Indra.
दाव	216	53,	*m*, forest, forest fire.
दाश	139	83,	*m*, fisherman.
दाशरथि	4	39,	*m*, epithet of Rama.
दाशार्ह	5	50,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.
दाशेरक	70	134,	*m*, camel.
दास	136	3,	*m*, servant, slave.
दासमोचित	136	8,	*m*, person who has regained his liberty after redeeming his pledge.
दाससूनु	136	6,	*m*, son of a servant or slave.
दासी	54	222,	*f*, Leea hirta, Tamil *Kōvai*.
,,	60	380,	*f*, Clue barleria, Barleria cærulea, Tamil *Karum kuriñji*.
,,	175	51,	*f*, female servant.
दासीसम	290	40,	*n*, multitude of female slaves.
दासेय	176	86,	*m*, son of a female servant.
दासेर	176	86,	*m*, son of a female servant.
दिक्करी	173	16,	*f*, girl who has attained her puberty.
दिगन्त	17	12,	*m*, end of the horizon.
दिगम्बर	202	30,	*m*, *f* (*ā*), *n*, naked.
दिग्गज	17	16,	*m*, name of the elephants in the eight quarters of the globe.
दिग्ध	233	81,	*m*, arrow painted with poison, oil (friendship); *m*, *f* (*ā*), *n*, painted, grown.
दिग्भव	210	232,	*m*, *f* (*ā*), *n*, situated towards any particular point.
दिग्युग्म	17	13,	*n*, two-quarters of the compass.
दिग्वासस्	6	92,	*m*, epithet of Śiva.
दिङ्मण्डल	17	12,	*n*, circle of the quarters of the compass.
दिङ्मध्य	17	13	*n*, middle of the compass.
दिङ्मार्ग	160	33,	*m*, high street.
दिधिषु	260	93,	*m*, husband of a remarried woman; *f* (*u*, *ū*), younger wife, dissatisfaction, remarried widow, elder unmarried sister whose younger sister is married.
दिधिषूपति	86	86,	*m*, elder brother who married the widow of his younger brother.
दिन	21	111,	*n*, day.
दिनत्रयिन्	86	82,	*m*, gṛhastha who has grain for three days.
दिनमणी	17	20,	*m*, sun.
दिनम्मन्या	21	116,	*f*, fullmoon night.

	Page	Line	
दिनादि	22	128,	*m*, first yāma or first three hours of a day.
दिव्	3	2,	*f*, heaven.
,,	272	34,	*f*, heaven, sky.
दिवस	21	110,	*m*, *n*, day.
दिवस्पति	9	2,	*m*, epithet of Indra.
दिवा	287	14,	*ind.*, at day time.
दिवाकर	17	19,	*m*, sun.
दिवाकीर्ति	267	47,	*m*, Caṇḍāla, barber.
दिवाचर	19	67,	*m*, epithet of Śukra.
दिवाटन	27	29,	*m*, crow.
दिवाभीत	267	47,	*m*, owl, thief, white lotus tank.
दिविषद्	3	6,	*m*, deity.
दिवौकस्	3	5,	*m*, deity.
,,	241	60,	*m*, Cātaka bird, deity.
दिव्य	17	2,	*n*, sky.
,,	62	408,	*n*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḻ uḻḻi*.
,,	124	23,	*n*, ordeal.
,,	145	219,	*n*, song accompanied by a stringed instrument.
,,	274	36,	*n*, water, &c.
दिव्यकाल्निनी	149	33,	*f*, kind of poisonless snake.
दिव्येलक	149	30,	*m*, species of the Rājila snake.
दिव्योलर्क	149	33,	*m*, species of the Vaikarañja snake.
दिश्	17	4,	*f*, quarter of the compass.
,,	160	30,	*f*, way under the gate.
दिशा	17	4,	*f*, quarter of the compass.
दिशान	84	43,	*m*, instructor in the Brahmōpadēśa.
दिश्य	210	232,	*m*, *f* (*ā*), *n*, situated towards any particular point.
दिष्ट	21	103,	*m*, time.
,,	33	49,	*n*, message.
,,	98	378,	*n*, fate.
,,	168	229,	*n*, bathing in mud water.
दिष्टान्त	99	401,	*m*, dying, death.
दिष्टि	39	105,	*f*, space of eight inches.
,,	221	37,	*f*, happiness, giving.
दिष्ट्या	285	42,	*ind.*, expressing good fortune, &c.
,,	288	34,	*ind.*, expressing happiness.
दिहण्ड	37	47,	*m*, *pl.*, epithet of the Gāndhāra country.
दीक्षणीयेष्टि	90	174,	*f*, sacrifice of consecration.
दीक्षा	90	174,	*f*, undertaking any vow (religious obligation

	Page	Line	
दीदिवि	19	67,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
,,	165	151,	*m*, *f*, boiled rice.
दीधिति	18	43,	*f*, light.
दीन	50	140,	*m*, Rottleria tinctoria, Tamil *Punnai.*
,,	63	445,	*m*, Pundanus odoratissimus, Tamil *Tāḻai.*
,,	206	119,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
दीनवादिन्	204	94,	*m*, *f* (*ī*), *n*, dejected.
दीनार	189	81,	*m*, identical with a suvarṇa and a niṣka.
दीप	171	322,	*m*, lamp.
दीपक	139	82,	*m*, hunting falcon.
,,	260	94,	*n*, name of an alaṅkāra, one's own form; *m*, *f* (*ikā*), *n*, shining.
दीपन	50	120,	*m*, species of the large Kadamba, Tamil *Perum kaḍambu.*
दीपवल्ली	171	320,	*f*, lamp light.
दीपवृक्ष	171	321,	282, 40, *m*, candlestick.
दीपिका	171	320,	*f*, lamp light.
दीप्त	276	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shining, burnt.
दीप्ता	25	8,	*f*, lightning.
दीप्ति	18	43,	*f*, light.
दीप्य	129	166,	*m*, cumin, Cuminum cynicum, Tamil *Jīrakam.*
दीप्यका	131	204,	*f*, Celosia cristata, Tamil *ōmam.*
दीर्घ	207	162,	*m*, *f* (*ā*), *n*, long.
दीर्घकोशिका	152	115,	*f*, cockle.
दीर्घदण्ड	39	117,	*m*, measure of 10 hastas or 240 inches.
दीर्घदर्शिन्	102	469,	*m*, learned man.
दीर्घदृष्टि	205	105,	*m*, *f*, *n*, far seeing.
दीर्घनादिन्	70	137,	*m*, dog.
दीर्घनिद्रा	99	402,	*f*, dying, death.
दीर्घनिर्वंश	117	325,	*m*, long sword.
दीर्घपत्र	62	412,	*n*, one of the 10 kinds of onions.
दीर्घपत्री	57	292,	*f*, sort of small Hogweed, Tamil *Ciṟu śāraḍai.*
दीर्घपर्णी	59	347,	*f*, Banana, Musa sapientium, Tamil *Vāḻai.*
दीर्घपाद	28	62,	*m*, kind of vulture.
दीर्घपृष्ठ	148	11,	*m*, serpent, snake.
दीर्घफला	58	320,	*f*, long cucumber, Tamil *Nīṇḍa puḍal.*
दीर्घरोमक	61	403,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuruvēr.*
दीर्घरोमन्	65	13,	*m*, bear.
दीर्घवल्ली	56	265,	*f*, Calamus rotang, Tamil *Pirambu.*
दीर्घवाच्	27	25,	*m*, cook.

	Page	Line	
दीर्घवृन्त	50	135,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peru vakai*.
,,	63	436,	*m*, kind of Areca palm, Areca triandra, Tamil *Pākkubhēdam*.
दीर्घशूक	127	102,	*m*, barley, Tamil *Yavai*.
दीर्घसूत्र	207	144,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dilatory, slow.
दीर्घिका	154	12,	*f*, large oblong tank.
दीर्णाङ्ग	20	70,	*m*, epithet of Śani.
दीर्णी	17	4,	*f*, quarter of the compass.
दुःख	12	77,	*n*, pain; *m*, *f* (*ā*), *n*, one who has pain.
,,	98	374,	*n*, misfortune, pain.
,,	213	287,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unfortunate; *n*, misfortune.
दुःखदोह्या	69	98,	*a*, cow which is difficult to milk
दुकूल	168	244,	*n*, woven silk.
,,	251	35,	*n*, white cloth, &c.
दुग्ध	135	289,	*n*, milk.
दुग्धतालीय	274	28,	*n*, mango fool (mango mixed with milk).
दुद्रुम	62	410,	*m*, green onion, Tamil *Paccai uḷḷi*.
दुभ्र	10	42,	*m*, forest fire.
दुन्दु	5	52,	*m*, name of Vasudēva.
दुन्दुभ	61	400,	*n*, Cyperus rotundus. Tamil *Muttakāśi*.
दुन्दुभि	12	89,	*m*, epithet of Varuṇa.
,,	146	266,	*m*, kettledrum.
,,	260	95,	*m*, kettledrum; *f*, throw of 2 dice with 2 threes, or one dice twice throwing three.
दुर्	284	8,	*ind.*, expressing ill-luck, misery.
दुरध्व	39	99	*m*, bad road.
दुराचार	84	24	*m*, *f* (*ā*), *n*, badly behaving.
दुरालभा	55	250,	*f*, Jawāsā, Hedysarum alhagi, Tamil *Ciṟukāñjōri*.
दुरासद	10	32,	*m*, epithet of Agni.
दुरित	97	336,	*n*, sin.
दुरोदर	277	19,	*m*, dice-player; *n*, playing with dice, game at dice for a stake.
दुर्ग	104	5,	*n*, fortress, one of the seven *rājyāṅgas*.
,,	108	98,	*n*, town difficult of access through mountains, rocks and water.
,,	233	82,	*m*, kingdom; *n*, forest, hill, town; *m*, *f* (*ā*), *n*, difficult of access.
दुर्गत	206	119,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
दुर्गति	12	73,	*f*, epithet of Naraka.
,,	247	19,	*f*, poverty, &c.

	Page	Line	
दुर्गन्ध	133	249,	*n*, white salt.
,,	200	109,	*m*, smell of a fart; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of a fart.
दुर्गम	41	1,	*m*, mountain.
दुर्गा	8	123,	*f*, epithet of Pārvati.
दुर्जन	203	49,	*m*, mischief maker.
दुर्दर्शा	87	98,	*f*, hump-backed girl unfit for marriage.
दुर्दिन	25	16,	*n*, cloudy day.
दुर्नामन्	152	115,	*f*, (or *mā*), cockle.
,,	183	262,	*n*, piles, hemorrhoids.
दुर्बल	201	10,	*m*, *f* (*ā*), *n*, feeble, thin.
दुर्बाल	202	29,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a bad skin.
दुर्भग	206	138,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hateful, detestable.
दुर्मनस्	203	67,	*m*, *f*, *n*, sad, perplexed.
दुर्मुख	204	92,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, scurrilous.
दुर्योधनासन	101	454,	*n*, the same as Vīrāsana, standing with the head on the ground upside down.
दुर्वर्ण	260	90,	*n*, silver; *m*, *f* (*ā*), *n*, bad coloured.
दुर्वासस्	96	312,	*m*, name of a sage.
दुर्विध	206	119,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
,,	255	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor, low.
दुर्विनीतक	112	214,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, stubborn, restive horse.
दुर्हृद्	107	84,	*m*, enemy.
दुल	200	105,	*m*, smell of the Jambīra; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Jambīra.
दुली	152	101,	*f*, female turtle.
दुश्चर्मन्	202	29,	*m*, *f* (or *ā*), *n*, having a bad skin.
दुश्च्यवन	9	1,	*m*, epithet of Indra.
दुष्कृत	97	335,	*n*, sin.
दुष्टसाक्षिन्	123	18,	*m*, *f* (*nī*), *n*, false witness.
दुष्ठु (दुष्ठु)	288	25,	*ind.*, blamable.
दुष्प्रधर्षिणी	53	203,	*f*, Egg-plant or brinjal, Solanum melongena; Tamil *Kattari*.
दुष्षम	288	25,	*ind.*, blamable.
दुस्	284	8,	*ind.*, see दुर्
दुस्स्थ	206	119,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
दुस्स्पर्श	55	251,	*m*, Jawāsā, Hedysarum alhagi, Tamil *Cirukāñjōri*.
दुस्स्पर्शा	53	211,	*f*, kind of egg-plant, Brinjal, Solanum xanthicarpum, Tamil *Kaṇḍaṅkattari*.
दुहितृ	176	79,	*f*, daughter.
दूत	19	67,	*m*, epithet of Śukra.

	Page	Line	
दूत	106	58,	*m*, messenger.
दूती	175	48,	*f*, go-between, procuress.
दून	209	195,	*m*, *f* (*ā*), *n*, suffering pain.
दूर	212	283,	*n*, distance ; *m*, *f* (*ā*), *n*, distant.
दूरदर्शिन्	28	59,	*m*, vulture.
,,	102	469,	*m*, learned man.
दूर्वा	64	464,	*f*, bent grass, Agrostis linearis, Tamil *Aṟuku*.
दूषक	107	82,	*m*, enemy.
दूषणारि	4	41,	*m*, (enemy of Dūṣaṇa) epithet of Rāma.
दूषिका	86	94,	*f*, bad tempered girl unfit for marriage.
,,	180	190,	*f*, rheum of the eye.
दूष्य	169	249,	*n*, tent.
,,	182	236,	*n*, puss.
दूष्याङ्गी	47	67,	*f*, kind of sweet citron, Tamil *Śōmḍduḻai*.
दृक्छद	180	189,	*m*, eyelash.
दृक्श्रवस्	148	11,	*m*, serpent, snake.
दृगध्यक्ष	18	25,	*m*, sun.
दृगायुध	6	86,	*m*, epithet of Śiva.
दृग्लोमन्	180	189,	*n*, eyelash.
दृढ	43	66,	*n*, iron.
,,	64	463,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
,,	196	9,	*m*, hardness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
,,	208	167,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fat, large.
,,	212	263,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, intense, excessive.
,,	212	273,	*m*, *f* (*ā*), *n*, exceeding.
,,	228	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, strong, much, stout.
दृढच्युत्	96	313,	*m*, name of a sage called *Dṛḍhasyu* in the Mahabhārata.
दृढदला	63	447,	*f*, Corypha talliera or C. umbraculifera, Tamil *Tāḻippanai*.
,,	64	459,	*f*, kind of sacrificial grass, Tamil *Darbhabhēdam*.
दृढा	59	354,	*f*, Emblic myrobalam, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
दृति	163	118,	*m*, bellows.
दृब्ध	210	219,	*m*, *f* (*ā*), *n*, strung, tied.
दृश्	180	188,	*f*, eye.
,,	280	74,	*f*, sight, knowledge, eye ; *m*, *f*, *n*, seeing.
,,	289	4,	*f*, eye.
दृशान	18	27,	*m*, sun.

	Page	Line	
दृशीकु	89	161,	*m*, one who has gone to see the sacrifice.
दृश्य	233	83,	*f*, army (pṛtana); *n*, ornament; *m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful.
दृषत्पुत्र	172	325,	*m*, upper millstone.
दृषद्	41	16,	*f*, stone, rock.
,,	172	325,	*f*, lower millstone.
दृष्ट	105	28,	*n*, fear arising from the king's own and the enemy's army.
दृष्टान्त	241	63,	*m*, science, example.
दृष्टि	180	188,	*f*, eye.
,,	221	35,	*f*, intellect, seeing, eye.
दृष्टिबन्ध	180	183,	*m*, tip of the nose.
देव	3	4,	*m*, deity.
,,	117	316,	*m*, sword.
,,	144	205,	*m*, king in the drama.
,,	293	92,	*m*, *f* (*ī*), *n*, venerable.
देवकुसुम	131	206,	*n*, cloves, Tamil *Lavaṅgam*.
देवखात	154	10,	*n*, natural pond.
देवगिरि	16	24,	*m*, epithet of Mēru.
देवच्छन्द	170	276,	*m*, pearl necklace of 108 strings.
देवजग्ध	64	467,	*n*, fragrant grass, Tamil *Nanmukappul*.
देवजन	15	6,	*m*, epithet of Guhyaka.
देवतरु	16	27,	*m*, common name of the five divine trees.
देवता	3	9,	*f*, deity.
देवतागण	15	16.	*m*, name applying to the Rudras, Vasus, &c.
देवताड	52	172,	*m*, Andropogon serratum, Tamil *Dēvatāḻi*.
देवतायतन	161	56,	*n*, sanctuary (temple) of Jainas.
देवतार्चनतूर्य	147	276,	*m*, *n*, drumming at divine worship.
देवदारु	50	141,	*n*, Deodar, Pinus devadaru.
देवदाली	58	324,	*f*, small cucumber, Tamil *Ciṟu tummaṭṭi*.
देवदण्ड	118	341,	*m*, staff an *aratni* long.
देवदुन्दुभि	9	13,	*m*, epithet of Indra.
,,	55	241,	*m*, kind of forest Tulasi, Tamil *Nāy tuḻaśi*.
,,	61	396,	*f*, black Orris root, Acorus calamus, Tamil *Paccai vaśambu*.
देवद्रीचीन	208	186,	*m*, *f* (*ā*), *n*, adoring deities.
देवद्रयच् (ञ्च्)	208	186,	*m*, *f* (*drīcī-ñcī*), *n*, adoring deities.
देवधान्य	127	113,	*n*, kind of Andropogon saccharatus, Tamil *Kambu*.
देवधूप	49	105,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
देवन्	175	65,	*m*, husband's (younger) brother.

	Page	Line	
देवन	141	120,	*m*, dice.
देवनन्दिन्	9	17,	*m*, Indra's gatekeeper.
देवप्रैष्य	77	124,	*m*, adulterous offspring of Brâhman parents, the mother's husband still being alive, *see* कुण्ड.
देवभिन्न	149	27,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
देवभूय	102	474,	*n*, becoming a god.
देवमणि	113	219,	*m*, a hair curl on the neck of a horse.
देवमातृक	38	92,	*m*, *f* (*ā*), *n*, country depending on rain for water.
देवमारिष	57	301,	*m*, species of Amaranth, Tamil *Kīrai*.
देवमाली	60	367,	*f*, species of Jasmine, Tamil *Aḍukku mallikai*.
देवयज्ञ	88	126,	*m*, worship of the gods.
देवयष्टि	299	20,	*f*, *see* वेदयष्टि 93, 247.
देवयान	20	90,	*m*, northern vīthika (of Nakṣatras).
देवयु	89	156,	*m*, priest.
देवयोनि	15	9,	*m*, common name of the Apsaras, Yakṣa, Rakṣas, Gandharva, Siddha, Bhûta, Kinnara, Guhyaka, Vidyâdhara and Piśâca.
देवर	175	65,	*m*, husband's (younger) brother.
देवरथ	114	251,	*m*, carriage for carrying the God.
,,	141	131,	*m*, actor who dresses like Râma.
देवल	83	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, person who lives by the worship of the gods.
देववधू	17	4,	*f*, quarter of the compass.
देववैद्य	15	11,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
देवशत्रु	15	18,	*m*, epithet of Asura.
देवसभा	15	22,	*f*, council of the gods.
देवसिन्धु	156	47,	*f*, epithet of the Ganges.
देवा	53	212,	*f*, Muganī, Phaseolus trilobus, Tamil *Kañjām kotti*.
देवाग्नि	10	43,	*m*, fire for the gods.
देवाज	7	105,	*m*, epithet of Vīrabhadra.
देवाजीव	83	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, person who lives by the worship of the gods.
देवार्ह	42	43,	*n*, artificial gold.
देवानाम्प्रिय	202	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.
देविका	47	67,	*f*, kind of sweet citron, Tamil *Sōmādulai*.
देवी	54	227,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracæna nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai*.

	Page	Line	
देवी	56	264,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cindal koḍi*.
,,	106	62,	*f*, queen of royal blood, but not anointed.
,,	139	89,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
,,	144	207,	*f*, anointed queen in the drama.
देवीकोट्ट	159	18,	*m*, name of a town.
देवृ	175	65,	*m*, husband's (younger) brother.
देश	36	41,	*m*, country.
देशानिक	168	229,	*n*, bath in mud water.
देशरूप	108	95,	*n*, propriety, fitness.
देशिक	124	25,	*m*, member of an assembly.
,,	299	3,	*m*, teacher who shows the way to salvation, *see* after 84, 44.
देह	177	103,	*m*, *n*, body.
देहमर्दन	184	275,	*m*, illness, disease.
देहलक्षण	177	108,	*n*, mark or spot on the body.
देहलि	200	111,	*m*, smell of a bug; *m*, *f*, *n*, having the smell of a bug.
देहली	162	87,	*f*, second layer of timber over a door.
देहवारि	183	239,	*n*, urine.
दैतेय	15	18,	*m*, epithet of Asura.
दैत्य	15	18,	*m*, epithet of Asura.
,,	59	352,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
,,	64	463,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
दैत्यक्षय	148	2,	*m*, infernal region.
दैत्यदेव	13	96,	*m*, epithet of Vāyu.
दैत्यमदन	62	416,	*m*, esculent root, Arum companulatum, Tamil *Karaṇai*.
दैत्या	131	196,	*f*, fragrant plant, Mura, Tamil *Muram*.
दैत्यारि	3	20,	*m*, epithet of Viṣṇu.
दैन्य	98	365,	*n*, grief, sorrow.
दैर्घ्य	192	9,	*n*, length.
दैव	98	378,	*n*, fate.
दैवज्ञ	106	49,	*m*, astrologer.
दैवज्ञा	150	59,	*f*, small house-lizard.
,,	173	21,	*f*, female fortune teller.
दैवत	3	9,	*m*, *n*, deity.
दैवपर	203	59,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fatalistic.
दैविक	124	23,	*n*, ordeal.

	Page	Line	
दैष्ट	90	177,	*n*, placing of the Prōkṣaṇī vessel, *see* नैष्ट 299, 12.
दोलक	157	77,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
दोला	115	271,	*f*, litter.
,,	115	273,	*f*, hammock, swing.
दोलिका	115	273,	*f*, hammock, swing.
दोश्शिखर	178	141,	*m*, shoulder.
दोष	99	386,	*m*, censure, aversion.
दोषग्रह	48	83,	*m*, clearing nut plant (Strychnos potatorum), Tamil *Tēttān*.
दोषज्ञ	185	287,	*m*, *f* (*ā*), *n*, good at diagnosis, practising medicine.
,,	241	64,	*m*, learned man, medical man.
दोषदर्शिन्	203	68,	*m*, *f* (*ī*), *n*, fault-finding, censorious.
दोषप्रणालिका	182	232,	*f*, nerve, tendon or gut.
दोषा	287	14,	*ind.*, at night.
दोस्	178	142,	*m*, *n*, arm.
,,	291	62,	*m*, *n*, arm.
दोहल	70	121,	*n*, dried dung cake.
,,	98	360,	*n*, desire of a pregnant woman.
दौन्दुभि	99	390,	*f*, deceit.
दौन्दुभी	87	112,	*f*, journey of the bridegroom to the bride.
दौर्मैत्य	192	7,	*n*, bad disposition.
दौवारिक	106	47,	*m*, door-keeper.
दौष्यन्त	77	133,	*m*, Ambaṣṭha, who is a belt-maker.
,,	78	143,	*m*, Ugra, who lives by killing fish.
दौहित्र	176	90,	*m*, son of a daughter.
दौहृद	98	360,	*n*, desire of a pregnant woman.
द्यावापृथिवी	35	9,	*f*, *dual*, heaven and earth.
द्यु	21	111,	*m*, day.
,,	270	120,	*m*, air, day.
द्युचर	15	7,	*m*, epithet of Vidyādhara.
द्युमणि	18	22,	*m*, sun.
द्युमत्	18	23,	*m*, sun.
द्युमयी	18	45,	*f*, epithet of Sañjña.
द्युम्न	129	146,	*n*, wealth.
,,	274	30,	*n*, bravery, wealth.
द्युवन्	216	53,	*m*, heaven, sun.
द्युवर्धकि	15	12,	*m*, epithet of Tvaṣṭṛ.
द्यूत	140	118,	*m*, *n*, gaming.
द्यूतकारक	140	117,	*m*, keeper of gaming houses.

	Page	Line	
द्यूतकृत्	140	116,	*m*, gambler.
द्यो	3	2,	*f*, heaven.
,,	272	34,	*f*, heaven, sky.
द्योत	11	62,	*m*, light.
द्योतन	251	35,	*n*, lighting, eye.
द्योता	87	102,	*f*, girl with tawny hair and eyes unfit for marriage.
द्रक्षण	190	96,	*n*, 8 māṣas.
द्रक्षुम	190	96,	*n*, 8 māṣas.
द्रङ्ग	159	7,	*n*, small town.
द्रप्स	25	15,	*m*, drop of water.
,,	134	284,	*n*, lower thin part of curds.
द्रमिड	76	111,	*m*, son of a Kṣatriya Vrātya and a Kṣatriyā who was previously the wife of a Vaiśya.
द्रमिल	80	204,	*m*, person who keeps a watershed.
द्रव	133	251,	*m*, liquid.
द्रवक्षेप	195	80,	*m*, pouring out a fluid.
द्रवण	297	15,	*n*, *see* रवण 58, 330.
,,	196	2,	*n*, flowing.
द्रवन्ती	54	225,	*f*, Musalī, Anthericum tuberosum (?), Tamil *Eli āl*.
द्रविण	129	146,	*n*, wealth.
,,	274	30,	*n*, bravery, wealth, sacrificial vessel (navagraha).
द्रव्य	225	30,	*n*, receptacle of the qualities (rūpa, rasa, gandha, &c.), medicine, mixture, wealth.
द्रव्यपद	196	1,	*m*, quality.
द्राक्	287	1,	*ind.*, quickly.
द्राक्षा	60	361,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri*.
द्राक्षाफल	47	53,	*m*, Mimusops elengi, Tamil *Makil*.
द्राग्भृत	154	8,	*n*, just brought water.
द्रावण	48	83,	*m*, clearing nut plant (Strychnos potatorum), Tamil *Tēttān*.
,,	133	247,	*m*, factitious black salt.
द्राविडक	54	234,	*m*, Zerumbet or zedoary, Curcuma zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.
द्राविल	96	318,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
द्रु	45	8,	*m*, tree.
द्रुकिलिम	50	141,	*n*, Deodar, Pinus devadaru.
द्रुघण	3	17,	*m*, Brahman.
,,	118	342,	*m*, mallet.
,,	241	60,	*m*, Brahman, mallet.

	Page	Line	
द्रुण	118	343,	*n*, bow.
द्रुणा	118	355,	*f*, bowstring.
द्रुणी	152	101,	*f*, female turtle.
द्रुत	146	245,	*n*, quick time (*drutakāla*).
,,	166	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, melted, liquid.
,,	211	248,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick, *ind.*, swiftly, quickly.
,,	228	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, quick, quickly going, torn, melted.
द्रुति	196	2,	*f*, flowing.
द्रुम	45	8,	*m*, tree.
,,	52	170,	*m*, Cedrela tunna, Tamil *Paḍukaraṇai.*
द्रुमश	162	94,	*m*, bolt, bar of a door.
द्रुमामय	171	806,	*m*, lac.
द्रुवय	191	127,	*n*, measure of capacity (for grain, &c.) used with a *kuḍaba*, &c.
द्रुह	74	51,	*m*, son of a Śūdra and a Dramiḍī.
द्रुहिण	3	13,	*m*, Brahman.
,,	241	63,	*m*, Hari, Brahman.
द्रूण	150	64,	*m*, scorpion.
द्रेक्काण	21	102,	*m*, third of a Rāśi, or a thirty-sixth part of the 27 Nakṣatras, or ¾ Nakṣatra.
द्रोण	27	33,	*m*, crow.
,,	190	110,	*m*, *n*, 2 *sēhikās.*
,,	191	126,	*m*, four āḍhakas.
,,	233	80,	*m*, *n*, measure (of 4 āḍhakas), wooden vessel; *m*, crow.
द्रोणक्षीरा	69	99,	*f*, cow yielding a *drōṇa* of milk.
द्रोणदुघा	69	99,	*f*, cow yielding a *drōṇa* of milk.
द्रोणपुष्पिका	55	247,	*f*, name of a plant, Tamil *Tumbil.*
द्रोणमुख	159	6,	*n*, chief town of a district.
द्रोणिका	55	247,	*f*, name of a plant, Tamil *Tumbil.*
द्रोणी	155	30,	*f*, boat-shaped round vessel, small boat.
,,	221	36,	*f*, boat, vessel fit for fluids, mountain-litter.
द्रोह	72	17,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Khaṣī.
द्रौणिक	124	42,	*m*, *f* (*ī*), *n*, (field) sown with a *drōṇa* measure of grain.
द्वन्द्व	187	29,	*n*, pair.
,,	225	31,	*n*, pair, coldness and heat, &c., pair of male and female, disturbance, secret.
द्वय	187	29,	*n*, pair.
द्वादश	187	42,	*m*, *f* (*ī*), *n*, twelfth.

	Page	Line	
द्वादशात्मन्	17	19,	*m*, sun.
द्वादशाह	95	288,	*m*, fasting penance of twelve days.
द्वापर	24	183,	*m*, dvapara (third) Yuga.
,,	141	123,	*n*, caste of dice if fallen on the second place.
,,	241	59,	*m*, third Yuga, doubt.
द्वार्	162	83,	*f*, door.
,,	272	32,	*f*, means, door.
द्वार	162	83,	*n*, door.
द्वारका	159	11,	*f*, name of a town.
द्वारपटल	163	99,	*n*, door-lock.
द्वारपाल	106	48,	*m*, door-keeper.
द्वारबन्ध	162	85,	*m*, leaf of a door.
द्वारयन्त्र	162	97,	*n*, lock.
द्वारवती	159	11,	*f*, epithet of Dvaraka.
द्वारवतीपद	36	37,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bharatavarṣa.
द्वास्स्थ	106	47,	*m*, door-keeper.
द्विः	287	12,	*ind.*, twice.
द्विक	27	29,	*m*, crow.
,,	104	19,	*n*, mind and soul combined (*manas* and *ātman*).
द्विकालिक	93	256,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, one who eats barley once at the end of a pakṣa.
द्विखण्डक	169	253,	*m*, towel, wiper.
द्विगुणाकृत	124	45,	*m*, *f* (*ā*), *n*, twice ploughed.
द्विज	26	5,	*m*, bird.
,,	180	176,	*m*, tooth.
द्विजकुत्सित	49	109,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
द्विजन्मन्	76	114,	*m*, son of a Vaiśya Vrātya and a Vaiśya who was previously the wife of a Śūdra.
,,	298	23,	*m*, *see* विजन्मन् 80, 208.
,,	241	62,	*m*, Brāhmans, Kṣatriyas and Vaiśyas, bird.
द्विजपोत	136	1	*m*, equivalent with Śūdra.
द्विजाति	241	62,	*m*, Brāhmans, Kṣatriyas and Vaiśyas, bird.
द्विजायनी	84	39,	*f*, Brahmanical thread.
द्विजालय	180	172,	*n*, mouth, face.
द्विजिह्व	260	89,	*m*, serpent ; *m*, *f* (*ā*), *n*, tale-bearing.
द्वितय	187	29,	*n*, pair.
द्वितीय	187	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, second.
द्वितीया	22	140,	*f*, second day of a pakṣa.

	Page	Line	
द्वितीया	175	68,	*f*, wife.
द्वितीयाकृत	124	45,	*m*, *f* (*ā*), *n*, twice ploughed.
द्वित्र	188	50,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *pl.*, two or three.
द्विधा	288	40,	*ind.*, two-fold.
द्विधागति	151	93,	*m*, crab.
द्विनग्नक	202	29,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, having a bad skin.
द्विप	109	120,	*m*, elephant.
,,	282	30,	*m*, Nāgakēsara tree, *see* 109, 120.
द्विपद	4	38,	*m*, another name of the Trivikrama Avatara.
द्विपाद्	72	2,	*m*, man.
द्विपाद्य	107	92,	*m*, double punishment.
द्विमुखी	149	40,	*f*, snake with two heads.
द्विमुष्टिक	190	104,	*m*, identical with *prasṛta*.
द्विरद	109	120,	*m*, elephant.
द्विरसन	148	8,	*m*, serpent, snake.
द्विरेफ	29	84,	*m*, large black bee.
द्विवेदिनी	23	151,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Śrāvaṇa.
द्विष्	107	81,	*m*, enemy.
द्विषत्	107	80,	*m*, enemy.
द्विषन्तप	206	137,	*m*, *f* (*ā*), *n*, harassing an enemy.
द्विष्कृष्ट	124	45,	*m*, *f* (*ā*), *n*, twice ploughed.
द्विसर्गिका	296	8,	*f*, *see* विसर्जिका 24, 182.
द्विसीत्य	124	45,	*m*, *f* (*ā*), *n*, twice ploughed.
द्विहल्य	124	45,	*m*, *f* (*ā*), *n*, twice ploughed.
द्विहायनी	68	89,	*f*, two years' old cow.
द्वीप	156	65,	*m*, *n*, island.
द्वीपवत्	279	57,	*m*, ocean, (western) river ; *f* (*ī*), earth, river.
द्वीपिन्	65	6,	*m*, species of small tiger (panther ?).
द्वेधा	288	40,	*ind.*, two-fold.
द्वेषण	107	81,	*m*, enemy.
द्वेषिन्	107	84,	*m*, enemy.
द्वेष्य	206	138,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hateful, detestable.
द्वैगुणिक	123	15,	*m*, *f* (*ī*), *n*, usurer.
द्वैत	187	29,	*n*, pair.
द्वैध	104	11,	*n*, disunion, one of the six royal guṇas.
द्वैधम्	288	40,	*ind.*, two-fold.
द्वैप	114	256,	*m*, *f* (*ī*), *n*, carriage covered with tiger skin.
द्वैपायन	5	63,	*m*, epithet of Vyasa.
द्वैमातुर	7	107,	*m*, epithet of Vighnēśvara.

	Page	Line	
द्व्याचित	191	123,	*n*, 10 ācitas.
द्व्याढक	190	109,	*m*, *n*, two rāśis.
द्व्यायोग	24	184,	*n*, space of two yugas.
धटिक	191	120,	*m*, *n*, ten tulas (घटिक on p. 480 is wrong).
धटिनी	84	35,	*f*, cotton string round the loins.
धन	129	145,	*n*, wealth.
धनञ्जय	267	48,	*m*, Arjuna, fire, Indra.
धनद	13	111,	*m*, epithet of Kubēra.
धनवत्	205	113,	*m*, *f* (ī), *n*, rich.
धनाध्यक्ष	13	112,	*m*, epithet of Kubēra.
धनाया	98	359,	*f*, wish to acquire wealth.
धनिन्	13	111,	*m*, epithet of Kubēra.
,,	205	114,	*m*, *f* (ī), *n*, opulent, wealthy.
धनिष्ठा	20	81,	*pl.*, *f*, epithet of Śraviṣṭha.
धनीयिका	127	98,	*f*, coriander, Tamil *Kottumali*.
धनु (धनुःपट)	49	113,	*m*, Chironjia sapida, Tamil *Muralañjedi*.
,,	118	343,	*m*, *f*, bow.
,,	221	38,	*f*, good woman ; *m*, *f*, bow, bowstring.
धनुर्ग्रह	39	105,	*m*, space of eight inches.
धनुर्दण्ड	39	114,	*m*, measure of four hastas or of 96 inches.
धनुर्धर	115	286,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bow-bearer.
धनुर्वेद	85	59,	*m*, Vēda which gives information about fighting with weapons (archery), one of the four Upavēdas.
धनुश्श्रेणी	54	227,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracæna nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai*.
धनुष्पाणि	4	43,	*m*, epithet of Rāma.
धनुष्मत्	115	286,	*m*, *f* (ī), *n*, bow-bearer.
धनुस्	39	110,	*n*, identical with *Dhanurgraha*.
,,	39	114,	*n*, measure of four hastas or of 96 inches.
,,	118	343,	*m*, *n*, bow.
,,	282	29,	*m*, archer, sign of the zodiac, *see* 118, 343.
धनोत्पत्ति	107	88,	*f*, income.
धन्य	205	112,	*m*, *f* (*ā*), *n*, generous, high-minded.
धन्या	53	208,	*f*, creeper, egg-plant, Brinjal, Solanum, Tamil *Koḍikkattari*.
,,	127	98,	*f*, coriander, Tamil *Kottumali*.
धन्याक	127	100,	*n*, coriander, Tamil *Kottumali*.
धन्येय	127	100,	*n*, coriander, Tamil *Kottumali*.

72

	Page	Line	
धर्मराज	11	70,	*m*, epithet of Yama.
धर्षण	260	96,	*n*, copulation, boldness; *f* (ī), unchaste woman.
धर्षणी	86, 92, 260	96,	*f*, wanton wife.
,,	173	18,	*f*, disloyal or unchaste woman.
धव	52	188,	*m*, Mimusops hexandra, Tamil *Pālai*.
,,	176	74,	*m*, husband.
,,	216	54,	*m*, Mimusops hexandra, man, husband.
धवल	196	19,	*n*, whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
,,	260	97,	*m*, white ox; *f* (ī), white cow; *m*, *f* (*ā*), *n*, handsome, best, white.
धवला	68	85,	*f*, white cow.
धवित्र	171	317,	*n*, leather fan.
धातकी	53	193,	*f*, Lythrum fructicosum or Grislea tomentosa, Tamil *Vērātti*.
धातु	182	222,	*m*, general name of the eight or nine secretions of the body, as, rasa, rakta, māṁsa, mēdas, asthi, majjā, rētas, tvac (and rōman).
,,	216	55,	*m*, wind (of the body), &c., sound (touch), &c., yellow chalk, &c., skin (hair), &c., earth, &c., passion, root (of a word), nature, metal (iron), wealth, yellow chalk, gold, sperm, bone.
धातृ	3	12,	*m*, epithet of Brahman.
,,	281	1,	*m*, four-faced Rudrākṣa, *see* 3, 12.
धातृपुष्पिका	53	193,	*f*, Lythrum fructicosum or Grislea tomentosa, Tamil *Vērātti*.
धात्री	35	3,	*f*, earth.
,,	59	354,	*f*, Emblic myrobalam, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
,,	221	37,	*f*, earth, nurse.
धानका	189	80,	*f*, four adhikās, or four paṇas.
धाना	127	98,	*f*, Coriandar, Tamil *Kottumali*.
,,	164	142,	*f*, *pl.*, fried barley or rice.
,,	221	38,	*f*, seed of a tree, &c.
धानी	88	119,	*f*, knot of the auspicious string round the arm.
धानुष्क	115	286,	*m*, *f* (ī), *n*, bow-bearer.
धान्य	125	62,	*n*, corn.
,,	127	101,	*n*, Coriander, Tamil *Kottumali*.
धान्यकोष्ठ	164	128,	*m*, granary.
धान्यमञ्जरी	128	128,	*f*, ear or spike of corn.

	Page	Line	
धान्यराशि	128	130,	*m*, heap of corn.
धान्यवृद्धि	123	9,	*f*, grain debt with interest.
धान्या	127	98,	*f*, Coriander, Tamil *Kottumali*.
धान्याम्ल	165	165,	*n*, sour gruel made of fermented grain.
धान्योत्क्षेपण	193	42,	*n*, winnowing (or piling up) corn.
धामन्	160	34,	*n*, house.
,,	225	32,	*n*, birth, superiority, food, splendour, sky, eating, house.
धामार्गव	54	230,	*m*, Apāng, Achyranthes aspera, Tamil *Nāyuruvi*.
,,	58	323,	*m*, cucumber (Ghosha) with yellow flowers, Tamil *Ponniṟamāna tummaṭṭi*.
धारका	178	125,	*f*, urethra.
धारकदारु	162	80,	*n*, wood below a house pillar.
धारण	191	118,	*n*, eight palas (excepting a gold and copper dhāraṇa).
धारणा	102	462,	*f*, fixing the mind on one subject, the sixth *aṅga* of yōga.
,,	124	30,	*f*, continuation in the right way.
,,	162	80,	*f*, wood below the temporary support of a pillar.
धारणी	59	356,	*f*, Yellow Myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍukkāy*.
धारभार	191	122,	*n*, 20 bhāras.
धारा	113	235,	*f*, five-fold pace of a horse.
,,	119	371,	*f*, edge of a weapon.
,,	156	59,	*f*, cascade.
,,	221	39,	*f*, edge of a nissile, continuity of water, van of an army, gait of horses.
धाराग्र	251	36,	*n*, descending way, corner.
धाराट	241	65,	*m*, Cātaka bird, horse.
धाराधर	25	2,	*m*, cloud.
धारिका	21	108,	*f*, (identical with a) muhūrta.
धारोष्ण	135	291,	*n*, fresh warm milk.
धार्तराष्ट्र	26	14,	*m*, goose with black legs and bill.
धार्मिक	84	46,	*m*, student who reads Dharmaśastra.
,,	105	39,	*m*, legal official.
धावन	260	98,	*f* (ī), end of a bleeched cloth, washerwoman ; *n*, running.
धावनी	56	272,	*f*, Hedysarum lagopodioides, Tamil *Cittāmalli*.
धिक्	284	9,	*ind.*, expressing, threatening, blaming.
धिक्कृत	206	142,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cursed.

	Page	Line	
धिक्कृत	210	219,	*m*, *f* (*ā*), *n*, censured, blamed.
धिक्क्रिया	193	42,	*f*, blaming.
धिग्वन	80	194,	*m*, artisan (carpenter, blacksmith, goldsmith, mason and brass-smith).
धिग्वनक	72	12,	*m*, person whose father is a Brāhman, and whose mother is an Āyōgavī.
धिषण	261	99,	*m*, Bṛhaspati ; *f* (*ā*), intellect, Pārvatī, mark of a woman.
धिष्ण्य	20	75,	*n*, star.
,,	233	86,	*m*, Śukrācārya, fire ; *n*, star, place, strength, house.
धी	96	326,	*f*, human intellect.
धीकर	136	6,	*m*, person who carries out the intentions of his master.
धीकर्मिक	105	40,	*m*, market superintendent.
धीता	221	40,	*f*, daughter, mind.
धीति	167	207,	*f*, drinking.
धीमक	43	66,	*n*, iron.
धीमत्	102	468,	*m*, learned man.
धीमती	174	42,	*f*, intelligent woman.
धीर	116	300,	*m*, *f* (*ā*), *n*, slow-going.
,,	202	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, firm.
,,	205	103,	*m*, *f* (*ā*), *n*, steady.
,,	233	88,	*m*, sea, learned man ; *m*, *f* (*ā*), *n*, slow.
धीरा	55	262,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cindal koḍi*.
धीवर	43	66,	*n*, iron.
,,	74	52,	*m*, son of a Śūdra and a Kaivartī.
,,	78	163,	*m*, Magadha who protects the highroads.
,,	139	83,	*m*, fisherman.
धुक्षिम	134	286,	*n*, curds made from milk whose cream has been removed.
धुत	208	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaken.
धुत्तूर	51	152,	*m*, Thorn apple, Datura metel and Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.
धुनी	155	45,	*f*, river.
धुर्	114	260,	*f*, forepart of a carriage.
,,	272	33,	*f*, forepart of a carriage, burden.
धुरण	189	85,	*m*, three likṣās, or 24 trasarēṇus.
धुरन्धर	52	188,	*m*, Mimusops hexandra, Tamil *Pālai*.
,,	69	113,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carrying a burden.

	Page	Line	
धुरीण	69	114,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carrying a burden.
धुर्धूर	51	153,	*m*, Thorn apple, Datura metel and Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.
धुर्य	69	114,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carrying a burden.
धुर्यांवकर्तिक	94	265,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who inhales smoke lying upside down.
धुर्वी	114	260,	*f*, forepart of a carriage.
धुस्तूर	51	152,	*m*, Thorn apple, Datura metel and Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.
धूङ्क्ष्णा	27	35,	*f*, white crow.
धूत	209	202,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abandoned, left.
,,	228	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abandoned, shaken.
धूप	11	56,	*m*, fragrant smoke.
धूपायित	209	195,	*m*, *f* (*ā*), *n*, suffering pain.
धूपित	209	195,	*m*, *f* (*ā*), *n*, suffering pain.
धूम	11	56,	*m*, smoke.
,,	281	10,	*m*, house lying to the south-east, *see* 11, 56.
धूमक	25	19,	*m*, *f*, (*ikā*), *n*, fog, mist.
धूमकेतु	10	32,	*m*, epithet of Agni.
,,	267	49,	*m*, fire, portent.
धूमज	20	74,	*m*, *pl.*, epithet of Ketu.
धूमयोनि	25	2,	*m*, cloud.
धूमल	147	276,	*m*, *n*, drumming at divine worship.
,,	197	42,	*m*, smoke colour ; *m*, *f* (*ā*), *n*, smoke-coloured (reddish-black).
धूमवर्णा	11	60,	*f*, one of the seven tongues of Agni.
धूमिका	25	19,	*f*, fog, *see* धूमक.
धूमोर्णा	12	71,	*f*, wife of Yama.
धूम्या	187	27,	*f*, multitude of smoke.
धूम्र	196	16,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	197	42,	*m*, smoke colour ; *m*, *f* (*ā*), *n*, smoke-coloured (reddish-black).
धूम्रकर्ण	70	131,	*m*, donkey.
धूम्राट	28	54,	*m*, shrike.
धूर्जटि	6	79,	*m*, epithet of Śiva.
धूर्त	44	71,	*n*, rust of iron.
,,	50	120,	*m*, species of the large Kadamba, Tamil *Peruṅ-kaḍambu*.
,,	50	122,	*m*, white species of the Barleria cristata, Tamil *Veḻḻaippūkuriñji*.
,,	51	152,	*m*, Thorn apple, Datura metel and Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.

	Page	Line	
धूर्त	132	229,	*n*, red sandalwood.
,,	140	116,	*m*, gamester.
,,	203	47,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fraudulent, crafty.
धूर्तार	50	120,	*m*, species of the large Kadamba, Tamil *Peruh-kaḍambu*.
धूलि	125	50,	*f*, dust.
,,	282	33,	*f*, Aśvakanda plant, *see* 125, 50.
,,	291	52,	*m*, *f*, dust.
धूलिजङ्घ	27	32,	*m*, crow.
धूलिध्वज	13	98,	*m*, epithet of Vāyu.
धूलिभक्त	87	112,	*n*, marriage dinner.
धूलिलुठित	113	222,	*n*, rolling of a horse on the ground.
धूलीकदम्ब	269	105,	*m*, Nīpa tree (Nauclea cordifolia), fruit of the Varuṇa tree (Capparis trifolia).
धूसर	138	54,	*m*, oilmaker.
,,	197	27,	*m*, grayness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, gray.
धृति	7	94,	*f*, quality of Śiva.
,,	96	332,	*f* satisfaction, pleasure.
,,	121	415,	*f* perseverance, steadiness.
,,	221	40,	*f*, happiness, holding (bearing).
धृष्ट	202	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, impudent, shameless.
धृष्टा	87	99,	*f*, bold girl unfit for marriage.
धृष्णु	202	34,	*m*, *f*, *n*, impudent, shameless.
,,	228	17,	*m*, *f*, *n*, impudent, bold.
धेनु	69	100,	*f*, cow who has lately calved.
,,	109	139,	*f*, female elephant.
धेनुष्या	69	100,	*f*, mortgaged cow.
धैनुक	186	20,	*n*, multitude of lately-calved cows.
धैनुकी	23	153,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Kārttika.
धैर्य	121	415,	*n*, perseverance, steadiness.
धैवत	146	264,	*m*, one of the seven svaras like the tone of a frog.
धोरण	26	12,	*m*, goose.
,,	114	246,	*n*, vehicle.
धोरी	87	114,	*f*, marriage music.
धौत	120	393,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sharpened, whetted.
धौतकौशेय	168	236,	*n*, bleeched silk, wild silk.
धौतयुग्म	168	240,	*n*, pair of bleeched cloth.
धौरण	114	241,	*m*, *f* (*ī*), *n*, trotting of a horse moving like a vulture, peacock, boar and mungoose.

	Page	Line	
धौरित	114	241,	*m*, *f* (*ī*), *n*, trotting.
धौरितक	113	236,	*m*, *f* (*ī*, *ikā*), *n*, one of the five paces of a horse.
,,	114	241,	*m*, *f* (*ī*, *ikā*), *n*, trotting.
धौरेय	69	114,	*m*, *f* (*ī*), *n*, carrying a burden.
धौर्य	114	241,	*m*, *f* (*ī*), *n*, trotting.
ध्यान	102	463,	*n*, continual meditation on the subject on which the mind was fixed during *dhāraṇā*, the seventh aṅga of yōga.
ध्यामक	64	467,	*n*, fragrant grass, Tamil *Nan mukappul.*
ध्रुव	114	262,	*m*, pin of the axle.
,,	233	87,	*m*, Brahman, Śiva, peg, name of a nakṣatra; *f* (*ā*), earth, sacrificial ladle; *n*, argument, determination, sky; *m*, *f* (*ā*), *n*, continual.
ध्रुवा	53	191,	*f*, Salāe, Boswellia serrata or Boswellia thurifera, Tamil *Ānaivaṇakki.*
,,	53	200,	*f*, Sālparnī; Hedysarum gangeticum, Tamil *Mēr malli.*
,,	91	199,	*f*, large sacrificial wooden ladle.
ध्रूणा	31	3,	*f*, sound.
ध्वज	115	266,	*m*, *n*, flag, banner.
,,	233	85,	*m*, *n*, penis, flag.
,,	281	10,	*m*, *n*, house lying to the east, *see* 115, 266.
ध्वजप्रहरण	13	95,	*m*, epithet of Vāyu.
ध्वजिन्	139	88,	*m*, distiller.
ध्वजिनी	108	110,	*f*, army.
ध्वनि	31	2,	*m*, sound.
ध्वस्त	122	438,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
,,	209	204,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
ध्वाङ्क्ष	27	33,	*m*, crow.
,,	216	54,	*m*, crow, crane.
ध्वाङ्क्षी	31	8,	*f*, fearful sound of horizontally moving animals.
ध्वान	31	2,	*m*, sound.
ध्वानका	190	97,	*f*, $\frac{1}{3}$ Śāṇa or $1\frac{1}{3}$ Māṣas.
ध्वान्त	22	123,	*n*, darkness.
ध्वान्तमणि	29	94,	*m*, firefly.
न	284	10,	*ind.*, expressing non-existence, other, opposition.
नःक्षुद्र	201	22,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a small nose.

	Page	Line	
नकुटक	180	181,	*n*, nose.
नकुल	150	54,	*m*, mongoose.
नक्तक	27	45,	*m*, black hooting owl.
,,	169	260,	*m*, dirty or tattered cloth.
नक्तञ्चर	27	44,	*m*, hooting owl.
नक्तम्	287	14,	*ind.*, at night.
नक्तमाल	50	123,	*m*, Galedupa arborea or Robinia mitis, Tamil *Puṅgu*.
नक्र	152	105,	*m*, crocodile.
नक्षत्र	20	75,	*n*, star.
नक्षत्रकालिक	93	254,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, one who eats only at night, or on the 28th (nakṣatra) day.
नक्षत्रनेमि	279	52,	*m*, Viṣṇu, moon; *f*, Rêvatī (name of a nakṣatra).
नक्षत्रमाला	111	173,	*f*, garland of 27 jewels round an elephant.
,,	170	283,	*f*, pearl chain of one string with 27 pearls.
नख	131	202,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Śaṅgunakam*.
,,	179	150,	*m*, *n*, nail.
नखर	179	150,	*m*, *n*, nail.
नखरायुध	71	143,	*m*, cat.
नखशस्त्र	282	45,	*m*, cat, lion.
नखायुध	27	27,	*m*, cock.
नखारुस्	182	234,	*n*, tendon, muscle.
नग	45	9,	*m*, tree.
,,	131	208,	*m*, musk.
,,	270	116,	*m*, tree, mountain.
नगर	159	1,	*n*, town.
नगरद्वारकुट्टक	160	29,	*m*, turret or mound protecting the access to the gate of a town.
नगरी	159	1,	*f*, town.
नगाधारा	35	6,	*f*, earth.
नग्न	89	146,	*m*, Brāhman who has no domestic (Aupāsana) fire.
,,	202	30,	*m*, *f* (*ā*), *n*, naked.
,,	216	62,	*m*, bard, &c.
नग्नहू	140	100,	*m*, ferment.
नग्ना	173	19,	*f*, naked woman.
नग्नाट	202	30,	*m*, *f* (*ā*), *n*, naked.
नचक्र	99	398,	*m*, dream during the third Yāma (between midnight and 3 A.M.).

	Page	Line	
नट	50	137,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peruvakai*.
,,	76	109,	*m*, son of a Vrātya and of a Kṣatriyā who was formerly the wife of a Kṣatriya.
,,	80	205,	*m*, secret agent who finds out the public opinion.
,,	141	124,	*m*, dancer, tumbler.
नटन	142	145,	*n*, dancing.
नटभूषण	42	26,	*n*, sulphuret of arsenic.
नटिति	142	146,	*f*, dancing.
नटी	131	199,	*f*, vegetable perfume, Tamil *Naḷi*.
नटोत्साहन	147	278,	*n*, drumming at a dramatical performance.
नट्या	187	27,	*f*, multitude of dancers.
नड्वत्	38	87,	*m*, *f* (*ī*), *n*, abounding in reeds.
नड्वल	38	87,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abounding in reeds.
नण्ड	141	125,	*m*, dancer, actor.
नत	207	166,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bent, stooping.
,,	211	246,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crooked.
,,	228	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crooked, uneven.
नतजानु	86	93,	*f*, knock-kneed girl unfit for marriage.
नतनास	202	24,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flat-nosed.
नद	156	58,	*m*, river (flowing on the west into the sea).
नदनु	25	3,	*m*, cloud.
नदी	155	43.	*f*, river (flowing into the sea on the east).
,,	289	6,	*f*, river.
नदीभव	133	239,	*n*, rock-salt.
नदीमातृक	38	93,	*m*, *f* (*ā*), *n*, country depending for water on a river.
नद्ध	209	194,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bound.
नद्ध्री	139	87,	*f*, thong.
ननन्दृ	175	54,	*f*, sister of the husband.
ननान्दृ	175	54,	*f*, sister of the husband.
ननु	285	44,	*ind.*, expressing question, emphasis, old tradition, desire, assent.
,,	287	4,	*ind.*, expressing the Vocative.
नन्दक	4	33,	*m*, Viṣṇu's sword.
नन्दथु	98	376,	*m*, joy.
नन्दन	9	20,	*n*, Indra's garden.
,,	91	204,	*m*, wooden sword-like sacrificial instrument for stirring the boiled rice.
,,	176	78,	*m*, son; *f* (*ā*), daughter.
,,	290	27,	*m*, son.

	Page	Line	
नन्दनीनन्दन	96	315,	*m*, epithet of Vyāli.
नन्दयन्ती	8	120,	*f*, epithet of Pārvatī.
नन्दा	8	120,	*f*, epithet of Pārvatī.
,,	53	194,	*f*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kaḻḻi*.
नन्दि	98	376,	*f*, joy.
नन्दिक	87	116,	*m*, gatepillar.
नन्दिका	9	21,	*f*, Indra's play ground.
नन्दिकेश्वर	7	101,	*m*, (bull), Śiva's vehicle.
नन्दिन्	7	101,	*m*, (bull), Śiva's vehicle.
,,	125	69,	*m*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḻundu*.
नन्दिनी	8	120,	*f*, epithet of Pārvatī.
,,	59	355,	*f*, Yellow Myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍu kāy*.
,,	130	175,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciṟu ēlam*.
,,	159	21,	*f*, excellent site of a village, &c.
,,	175	54,	*f*, sister of the husband.
नन्दिवर्धन	6	88,	*m*, epithet of Śiva.
,,	23	146,	*m*, fifteenth day of both pakṣas.
नन्दिसरस्	9	21,	*n*, Indra's tank.
नन्दीचारी	147	283,	*f*, speaking of the Nandī.
नन्दीमुखी	99	399,	*f*, sound sleep.
नन्द्यावर्त	61	388,	*m*, Tabernaemontana coronaria, Tamil *Nañjā vaṭṭai*.
,,	161	60,	*m*, temple or palace built in the shape of this diagram.
नपुंसक	173	5,	*n*, neuter gender.
नप्तृ	176	90,	*m*, grandson, either son of a son or son of a daughter.
नप्र	141	125,	*m*, dancer, actor.
नभःप्राण	13	96,	*m*, epithet of Vāyu.
नभस्	17	1,	*n*, sky.
,,	23	168,	*m*, epithet of Śravaṇa.
नभस	241	65,	*m*, sky, sea.
नभसङ्गम	26	3,	*m*, bird.
नभस्य	24	169,	*m*, epithet of Bhādrapada.
नभस्वत्	13	100,	*m*, epithet of Vāyu.
नभोङ्गण	61	388,	*m*, Tabernaemontana coronaria, Tamil *Nañjā vaṭṭai*.
नभोजात	13	99,	*m*, epithet of Vāyu.
नभ्राज्	25	1,	*m*, cloud.

	Page	Line	
नमः	288	28,	*ind.*, bowing.
नमत	172	332,	*n*, woollen cloth used as a mat.
,,	241	69,	*m*, woollen cloth, smoke, sun, &c.
नमसित	209	210,	*m*, *f* (*ā*), *n*, saluted, honored.
नमस्कार	86	78,	*m*, reverential salutation.
नमस्कारी	57	295,	*f*, sensitive plant, Mimosa pudica, Tamil *Vara-laññouṇḍi.*
नमस्या	86	77,	*f*, worship.
,,	86	78,	*f*, reverential salutation.
नमस्यित	209	210,	*m*, *f* (*ā*), *n*, saluted, honored.
नम्र	207	166,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bent, stooping.
नय	194	64,	*m*, guiding, directing.
नयन	180	187,	*n*, eye.
नयनोदक	143	173,	*n*, tear.
नर	72	2,	*m*, man.
,,	216	58,	*m*, Arjuna, man.
नरक	12	73,	*m*, hell.
नरकाराति	5	50,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.
नरकीलक	84	23,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, one who kills his preceptor or parents, &c.
नरकोलि	52	177,	*f*, small Jujube, Tamil *Ilandaibhēdam.*
नरदेव	104	3,	*m*, king.
नरनारायण	5	59,	*m*, avatāra of Viṣṇu.
नरवाहन	13	113,	*m*, epithet of Kubēra.
नरेन्द्र	104	3,	*m*, king.
,,	242	73,	*m*, king, doctor who cures (snake) poisons.
नर्तक	141	126,	*m*, dancer, actor.
नर्तन	142	145,	*n*, dancing.
नर्तनप्रिय	29	757,	*m*, peacock.
नर्मदा	156	51,	*f*, name of the river, Narbudda.
नर्मन्	143	175,	*n*, sport, amusement.
नल	64	455,	*m*, reed, Arundo tibialis, Tamil *Korukkai.*
नलक	169	250,	*n*, cover of a weapon as a bow.
,,	182	231,	*n*, bone of the arm or leg.
नलकूबर	13	117,	*m*, Kubēra's son.
नलतीर	177	117,	*n*, knee.
नलद	64	462,	*n*, root of the Virana grass, Tamil *Ilāmiccai vēr.*
नलमीन	151	89,	*m*, kind of sprat, Clupea cultrata.
नलान्तर	40	122,	*m*, measure of 10 ānahas or of 960,000 inches.
नलिक	169	250,	*n*, cover of a weapon as of a bow.

	Page	Line	
नलिन	157	75,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
नलिनी	157	85,	*f*, lotus tank, lotus plant.
"	247	20,	*f*, lotus tank, lotus plant.
नलिवाह	113	234,	*m*, one who brings grass for the horse.
नली	131	199,	*f*, vegetable perfume, Tamil *Naḻi*.
नल्व	40	120,	*m*, measure of 400 kiṣkus or 9,600 inches.
नल्वल	190	111,	*n*, two sēhikās.
नल्विक	40	120,	*m*, measure of 60 kiṣkus or 1,440 inches.
नव	208	175,	*m*, *f* (*ā*), *n*, new.
नवति	188	53,	*f*, ninety.
नवनीत	134	276,	*n*, butter from fresh milk.
नवम	187	40,	*m*, *f* (*ī*), *n*, ninth.
नवमाल्लिका	60	371,	*f*, double Jasmine, Jasminum sambac floribus multiplicatis, Tamil *Iruvāṭṭi*.
नवश्री	168	238,	*m*, *f*, *n* (*i*), cloth of various colours.
नवांशुक	168	239,	*n*, new and unbleeched cloth.
नवीन	208	175,	*m*, *f* (*ā*), *n*, new.
नव्य	208	175,	*m*, *f* (*ā*), *n*, new.
नशिक	176	75,	*m*, husband of the sister.
नश्यत्प्रसूति	174	39,	*f*, woman whose children do not live.
नश्वर	32	38,	*m*, *f* (*ī*), *n*, humble.
नष्टा	87	95,	*f*, seduced girl, unfit for marriage.
नंस	73	46,	*m*, son of Śūdra and a Kōhalı.
नस्त	184	279,	*n*, medicine administered through the nose.
नस्तित	69	113,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having the rein through the nose.
नस्य	184	279,	*n*, medicine administered through the nose.
नस्योत	69	113,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having the rein through the nose.
नहुष	72	2,	*m*, man.
नाक	3	1,	*m*, heaven.
"	216	58,	*m*, heaven, sky.
नाकु	39	96,	*m*, anthill.
नाकुल	101	436,	*n*, Yōga posture in which the shanks, which stand upright on the ground, are held together by both arms, see *Ardhanākula*.
नाकुली	131	195,	*f*, *Ichneumon* plant, Rasan, Tamil *Aruttai*.
नाकुसद्मन्	148	12,	*m*, serpent, snake.
नाग	43	60,	*n*, lead.
"	43	63,	*n*, tin.
"	148	7,	*m*, snake with many hoods (heads).
"	216	59,	*m*, shark, cloud, serpent, elephant.

	Page	Line	
नागकेसर	51	164,	*m*, Nāgesar, Mesua ferrea, Tamil *Ciṟundkappū-maram.*
नागजिह्वा	42	24,	*f*, red arsenic.
,,	56	277,	*f*, Śyāmlatā, Echites fructescens, Tamil *Nan-nāṟi.*
नागजीवन	43	61,	*n*, tin.
नागदन्त	163	105,	*m*, bracket jutting out of the wall.
नागदन्तक	100	427,	*n*, Yōga posture in which the soles of the feet are on the ground and the open hands are with straight arms stretched over the knees.
नागदन्ती	54	218,	*f*, Tiaridium indicum, Tamil *Nākandi.*
नागपाश	120	391,	*m*, serpent noose, weapon ascribed to Varuṇa.
नागबला	128	122,	*f*, small kind of *Gavēdhu*, Uraria lagopo-dioides.
नागमातृ	42	23,	*f*, red arsenic.
नागर	50	122,	*m*, white species of the Barleria cristata, Tamil *Veṇpūkuriñji.*
,,	261	100,	*n*, fruit or juice of the Tamarind tree, dried ginger, fragrant Rājakaśēru grass; *m*, *f* (ī), *n*, belonging to a town.
नागरङ्ग	48	71,	*m*. orange tree, Tamil *Nārtai.*
नागराज	148	6,	*m*, epithet of Śēṣa.
नागरी	56	274,	*f*, white Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai.*
नागलोक	148	2,	*m*, infernal region.
नागवल्ली	56	280,	*f*, Betel, Piper-betel, Tamil *Vettilai.*
नागवारिक	269	105,	*m*, chief in an assembly, elephant-keeper.
नागवीथिका	20	91,	*f*, first of the nine Vīthīs beginning with Aśvinī.
नागवृन्तिका	55	252,	*f*, Tragia involucrata, Tamil *Kaukaḍai.*
नागाह्व	159	15,	*n*, epithet of Hastināpura.
नागी	17	11,	*f*, downward region (nadir).
नागोदरी	116	307,	*f*, armour over the stomach.
नागोद्भव	132	235,	*n*, minium, red lead.
नाटक	144	199,	*n*, one of the *rūpa(ka)s.*
नाटकी	142	146,	*f*, dancing.
नाटिका	144	199,	*f*, one of the *rūpa(ka)s.*
नाट्य	43	56,	*n*, kind of brass or bell-metal.
,,	141	142,	*n*, trible combination of dance, vocal and instru-mental music.
,,	225	34,	*n*, dance, song and instrumental music, dancing.
नाट्यधर्मिका	141	143,	*f*, dialogue in a play.

	Page	Line	
नाट्योक्त	141	143,	*n*, dialogue in a play.
नाडिजङ्घ	27	31,	*m*, crow.
नाडिन्धम	137	31,	*m*, goldsmith.
नाडी	21	107,	*f*, space of 6 Kṣaṇas.
नाडीव्रण	184	265,	*m*, ulcer.
नाथ	233	90,	*m*, Indra; *m*, *f* (*ā*), master.
नाद	31	2,	*m*, sound.
नादेय	133	240,	*n*, rocksalt.
नादेयी	53	192,	*f*, Aeschynomene sesban, Tamil *Taḻu tāḻai*.
,,	61	398,	*f*, Cyperus pertennis, Tamil *Nāgamutta kāśi*.
नाना	285	43,	*ind.*, many, two.
,,	287	8,	*ind.*, without, except.
नानीकर	205	95,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bad reading for नालीकर.
नानीकवाच्	205	95,	*m*, *f*, *n*, bad reading for नालीकवाच्.
नानीपात	149	39,	*m*, snake which swallows big animals, so that it cannot move.
नान्दी	141	137,	*f*, one who speaks the Nandi.
,,	146	266,	*f*, kettledrum.
नापित	138	51,	*m*, barber.
नापितकोलिका	181	192,	*f*, back of the head.
नाभि	178	132,	*f*, navel.
,,	216	59,	*m*, Kṣatriya, powerful king.
नाभिका	116	269,	*f*, nave or centre-piece of a wheel.
नाभिज	3	17,	*m*, epithet of Brahman.
नाभिनाला	174	37,	*f*, umbilical cord.
नाभी	178	132,	*f*, navel.
नाभीद	35	10,	*n*, epithet of Bhāratavarṣa.
नाभील	251	37,	*n*, smell of the navel (musk), groin of an excellent woman.
नाम	285	45,	*ind.*, expressing fame, possibility, anger, agreement, blame.
नामकर्मन्	83	6,	*n*, naming rite (fifth *Saṁskāra*).
नामधेय	33	62,	*n*, name.
नामन्	33	62,	*n*, name.
नामवर्जित	202	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.
नामशास्त्र	85	62,	*n*, science of words (Nighaṇṭu).
नाय	194	64,	*m*, guiding, directing.
नायक	170	285,	*m*, jewel in the middle of a chain.
,,	205	114,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, owner, master.
नार	36	25,	*n*, one of the seven islands of Antaradvīpa.
नारक	12	73,	*m*, epithet of Naraka.

	Page	Line	
नाविक	80	199,	*m*, mariner.
,,	155	37,	*m*, *f* (ī), *n*, ship's passenger.
नाव्य	155	39,	*m*, *f* (ā), *n*, navigable.
नाश	121	420,	*m*, flight.
,,	216	61,	*m*, running away, death, killing, disappearance.
नासत्य	15	10,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
नासत्यदस्र	15	10,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
नासा	162	80,	*f*, wood below a pillar.
,,	162	89,	*f*, lower timber of a door.
,,	180	181,	*f*, nose.
नासाग्र	180	183,	*n*, tip of the nose.
नासारज्जु	113	224,	*f*, rope round the nostrils of a horse.
नासिका	180	182,	*f*, nose.
नासिकापुट	180	182,	*m*, nostril.
नासिकामल	180	183,	*m*, mucus of the nose.
नासिक्य	15	12,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
नासीर	120	405,	*m*, *n*, advancing, going forward in battle.
नासू	146	266,	*f*, kettledrum.
नास्तिक	204	75,	*m*, *f* (ī), *n*, heretic, theist.
नि	284	9,	*ind.*, expressing downwards, much.
निंसन	172	341,	*n*, kissing.
निकट	212	280,	*n*, proximity ; *m*, *f* (ā), *n*, near, proximate.
निकर	186	3,	*m*, flock, multitude.
निकर्षण	161	61,	*n*, open place.
निकष	137	37,	*m*, whetstone, grindstone, touchstone.
निकषा	288	29,	*ind.*, near.
निकाम	167	208,	*adv.* (Acc. Sing), according to wish.
निकाय	186	7,	*m*, multitude, number of persons who perform the same duties.
निकाय्य	160	36,	*m*, house.
निकार	242	74,	*m*, contempt, winnowing of corn.
निकारण	121	424,	*n*, slaughter.
निकार्य	160	36,	*m*, house.
निकाश	211	244,	*m*, *f* (ā), *n*, at the end of a compound, like.
निकुञ्चिन्	90	101,	*n*, two Śatamānas.
निकुञ्ज	41	19,	*m*, *n*, arbour, place covered with (small) trees, &c.
निकुरुम्ब	186	4,	*n*, flock, multitude.
निकृष्ट	207	150,	*m*, *f* (ā), *n*, contemptible, low.
निकेतन	160	34,	*n*, house.

	Page	Line	
निक्कण	31	22,	*m*, sound of the lute.
निक्काण	31	22,	*m*, sound of the lute.
निक्षेप	124	24,	*m*, deposit.
निखर्व	188	56,	*n*, hundred thousand millions.
,,	188	60,	*n*, according to some the same as a *bṛnda*.
निखिल	208	170,	*m*, *f* (*ā*), *n*, all, entire.
निगण	90	190,	*m*, sacrificial smoke.
निगम	242	70,	*m*, certainty, Vēda, town, path, merchants' street.
निगरण	179	166,	*m*, *f* (*ī*), *n*, throat.
निगल	110	165,	*m*, *n*, chain for the feet of an elephant.
निगाल	113	218,	*m*, throat of a horse.
निगूढक	126	75,	*m*, kind of wild bean, Phaseolus trilobus, Tamil *Kāṭṭuppayar*.
निगूढचरण	100	423,	*n*, Padmāsana with thighs crossed below.
निग्रह	241	67,	*m*, limit, threatening speech.
निघ	137	35,	*m*, auger for making holes in jewels, &c.
निघण्टु	85	62,	*m*, lexicon, science of words (*Nāmaśāstra*).
निघस	167	203,	*m*, eating, food.
निघानका	137	39,	*f*, blacksmith's iron working bench.
निघृष्टा	87	99,	*f*, crippled girl unfit for marriage.
निघ्न	203	56,	*m*, *f* (*ā*), *n*, docile.
निचित	210	230,	*m*, *f* (*ā*), *n*, collected, spread.
निचुल	50	134,	*m*, water Kadamba, Hijjal, Eugenia (Barringtonia) acutangula, Tamil *Nīrkkaḍambu*.
निचोट	119	368,	*m*, arrow of 44 inches.
निचोल	48	81,	*m*, Alangium hexapetalum, Tamil *Aḻiñjal*.
,,	169	252,	*m*, cover, wrapper.
,,	169	255,	*m*, bodice.
निज	107	86,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
,,	192	2,	*n*, natural character.
,,	228	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, own, continual.
नितम्ब	41	15,	*m*, ridge or side of a mountain.
,,	178	128,	*m*, woman's buttocks.
,,	242	71,	*m*, woman's behind, mountain ridge, hip and loins.
नितम्बिनी	173	8,	*f*, woman, having beautiful hips.
नितान्त	212	263,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, intense, excessive; *ind.*, excessively.
नित्य	208	176,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
,,	211	259,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual; *ind.*, always.
नित्यशङ्किन्	66	23,	*m*, deer, antelope.

	Page	Line	
नित्यहोम	88	139,	*m*, compulsory oblation (Agnihōtra).
निदाघ	142	162,	*m*, sweat.
,,	269	113,	*m*, heat, summer, sweat.
निदान	251	40,	*n*, approved occupation, cutting, chief cause.
निदानज्ञ	185	287,	*m*, physician good in diagnosis; *m*, *f* (*ā*), *n*, practising medicine.
निदिग्ध	210	216,	*m*, *f* (*ā*), *n*, plastered, anointed.
निदिग्धिका	53	209,	*f*, small egg-plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Ciṟu vaḻutulai*.
,,	53	211,	*f*, kind of egg-plant, Brinjal, Solanum xanthocarpum, Tamil *Kaṇḍaṅ kattari*.
निदेश	107	94,	*m*, order.
,,	241	67,	*m*, order, telling.
निदेशक	39	117,	*m*, measure of 10 hastas or 240 inches.
निद्रा	99	394,	*f*, sleep.
निद्राण	204	78,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sleepy, sluggish.
निद्रालु	57	299,	*m*, kind of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai*.
,,	204	78,	*m*, *f*, *n*, sleepy, sluggish.
निधन	261	101,	*m*, *n*, family, destruction (death).
निधान	14	119,	*n*, treasure.
,,	195	80,	*n*, placing.
निधि	14	119,	*m*, treasure.
निधिपाल	13	113,	*m*, epithet of Kubēra.
निधुवन	33	68,	*n*, calumnious accusation of adultery, *see* विधुवन 296, 10.
,,	172	340,	*n*, copulation.
निन्दा	33	66,	*f*, blame.
,,	221	42,	*f*, blame, contradiction.
निप	163	116,	*m*, waterpot.
निपक्षति	22	140,	*f*, second day of a pakṣa.
निपात	99	401,	*m*, dying, death.
निपान	154	17,	*n*, (cattle) trough near a well.
निपीतिन्	133	253,	*m*, nitre, saltpetre.
निबर्हण	121	423,	*n*, slaughter.
निबिड	211	251,	*m*, *f* (*ā*), *n*, without intervening space, coarse, gross; *ind.*, coarsely, &c.
निबिरीस	211	251,	*m*, *f* (*ā*), *n*, without intervening space, coarse, gross; *ind.*, coarsely, &c.
निभ	99	389,	*n*, deceit.
,,	137	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, like, similar (at the end of compounds).

	Page	Line	
निभ	211	243,	*m*, *f* (*ā*), *n*, (at the end of a compound) like; *ind.*, likely.
निभृत	203	63,	*m*, *f* (*ā*), *n*, submissive, obedient.
निमय	128	141,	*m*, barter.
निमि	300	3,	*m*, *see* गामि 99, 401.
निमित्त	251	36,	*n*, cause, token.
,,	274	32,	*n*, intimation of good fortune, &c.
निमित्तग्रहण	119	380,	*n*, taking aim.
निमिष	143	180,	*n*, shutting the eyes.
निमीलन	99	402,	*n*, death.
,,	143	180,	*m*, shutting the eyes.
निमेष	21	105,	*m*, space of two Akṣarapātakas.
निम्नक	48	72,	*m*, kind of large orange, Tamil *Kaḍārai nārtai*.
निम्नगा	155	43,	*f*, river.
निम्ना	59	335,	*f*, bitter gourd, Cucurbita, Tamil *Pēccurai*.
निम्ब	51	149,	*m*, Nimba melia or azadirachta, Tamil *Vēmbu*.
नियति	248	23,	*f*, vow, rule.
नियन्तृ	115	275,	*m*, charioteer.
नियम	84	27,	*m*, vow.
,,	100	418,	*m*, minor observance, the second *Aṅga* of Yōga.
,,	195	74,	*m*, agreement.
,,	242	79,	*m*, promise, binding, order, certainty, vow.
नियमोज्झिति	192	12,	*f*, spontaneity.
नियामक	155	36,	*m*, ship's crew.
नियुत	64	463,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai-vēr*.
,,	188	55,	188 64, *n*, hundred thousand.
,,	188	59,	*n*, also the same as prayuta or a million.
नियुद्ध	121	413,	*n*, close fight.
नियोग	194	50,	*m*, order.
नियोज्य	136	4,	*m*, servant, slave.
निर् (निस्)	284	10,	*ind.*, expressing certainty, denial.
निरञ्जन	66	23,	*m*, black-spotted antelope.
निरञ्जना	4	31,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
,,	22	143,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa.
निरन्तर	211	251,	*m*, *f* (*ā*), *n*, without an intervening space, coarse, gross; *ind.*, coarsely, continually.
निरय	12	73,	*m*, epithet of Naraka.
निरर्थक	192	11,	*n*, uselessness.
निरवग्रह	203	54,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unrestrained, independent.
निरसन	121	425,	*n*, slaughter.

	Page	Line	
निरस्त	255	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, despised.
निराकरिष्णु	204	80,	*m*, *f*, *n*, obstructive.
निराकार	193	46,	*m*, rejection, disallowance.
निराकृति	83	17,	*m*, *f*, *n*, person who has not studied the Vēda.
निरामय	184	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, recovered from illness.
निरायस	70	126,	*m*, wild goat.
निरास	193	46,	*m*, rejection, disallowance.
निरिणा	86	92,	*f*, wanton wife.
निरीष	125	55,	*m*, body of the plough.
निरुक्त	85	55, 61,	*n*, Vedic glossarial explanation, one of the six Vēdāṅgas.
निरूपण	278	23,	*n*, *f* (*ā*), looking, investigation.
निरृति	12	83,	*f*, evil fortune, poverty.
निरोध	241	66,	*m*, prohibition, destruction.
निर्गमन	193	25,	*n*, going away.
निर्गीत	145	219,	*n*, song accompanied by a stringed instrument.
निर्गुण्डी	54	235,	*f*, Vitex trifolia, Tamil *Noccil*.
,,	60	372,	*f*, Nebari, Nyctanthes arbor tristis, Tamil *Karunoccil*.
निर्ग्रन्थ	202	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, Jaina beggar.
,,	255	26,	*m*, *f* (*ā*) *n*, Buddha (Jaina) mendicant.
निर्ग्रन्थन	121	425,	*n*, slaughter (or निर्गन्धन).
निर्घात	25	11,	*m*, gust of wind.
निर्जर	3	7,	*m*, deity.
निर्झर	41	13,	*m*, cascade.
निर्णय	97	352,	*m*, decision.
निर्णिक्त	206	131,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cleansed.
निर्णेक्तृ	75	89,	*m*, son of a Niṣṭya and an Ugrī, who lives as a washerman.
निर्दय	255	29,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who tells the fault of another, one who speaks without pity.
निर्देश	107	94,	*m*, order.
निर्बन्ध	193	27,	*m*, perseverance.
निर्भर	211	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive; *ind.*, excessively.
निर्भर्त्सन	273	15,	*n*, red resin, &c.
निर्मद	109	135,	*m*, elephant out of rut.
निर्माल्य	171	311,	*n*, used (and abandoned) chaplet.
निर्मुक्त	149	40,	*m*, snake which has cast its slough.
निर्मोक	149	41,	*m*, skin of a snake.

	Page	Line	
निर्याण	193	25,	*n*, going away.
,,	251	38,	*n*, corner end of the eye of an elephant, dying, going away.
निर्यातन	273	14,	*n*, retribution, giving, returning a money, deposit.
निर्याम	155	37,	*m*, pilot, helmsman.
निर्यास	45	22,	*m*, gum, resin.
निर्यूह	161	62,	*m*, peg or bracket projecting from a wall.
,,	184	282,	*m*, decoction.
,,	242	75,	*m*, door, head ornament, juice of a decoction, peg or bracket projecting from a wall.
निर्लज्जा	86	92,	*f*, wanton wife.
निर्लिङ्ग	284	1,	*n*, genderless, indeclinable.
निर्लेप	157	76,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa Nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
निर्वपण	92	236,	*n*, gift, donation.
निर्वहण	144	217,	*n*, catastrophe or end of a drama.
निर्वाण	251	39,	*n*, happiness, final beatitude, destruction, bathing of an elephant.
निर्वाद	33	65,	*m*, reproof, censure.
निर्वापण	121	425,	*n*, slaughter.
निर्वार्य	207	146,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fearlessly acting.
निर्वासन	121	423,	*n*, slaughter.
निर्विष	148	21,149, 33,	*m*, poisonless snake, of which there are twelve species.
निर्वीरा	161	55,	*f*, hut of an ascetic.
निर्वृति	247	20,	*f*, firmness, destruction.
निर्वृत्त	210	221,	*m*, *f* (*ā*), *n*, accomplished.
निर्वेद	96	334,	*m*, dispassion.
,,	194	68,	*m*, depression, distress.
निर्वेश	242	78,	*m*, fainting, wages, enjoyment.
निर्व्यथन	148	3,	*n*, hole, vacuity.
निर्हरण	120	383,	*n*, loosening the bow-string a little.
निर्हार	193	33,	*m*, extraction.
निर्ह्राद	31	2,	*m*, sound.
निलय	160	36,	*m*, house.
निलिम्प	3	4,	*m*, deity.
निलिम्पिका	68	83,	*f*, cow.
निल्वयनी	149	41,	*f*, skin of a snake.
निवर्तन	40	119,	*n*, measure of three rajjus or of 576 inches.
निवर्तना	193	34,	*f*, abandoning.

	Page	Line	
निवसथ	159	3,	*m*, village.
निवसन	160	35,	*n*, house.
,,	168	232,	*n*, cloth.
निवह	186	3,	*m*, flock, multitude.
,,	241	68,	*m*, one of the seven winds, &c.
निवहा	60	372,	*f*, Nebari, Nyctanthes arbor tristis, Tamil *Karunoccil*.
निवात	255	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a strong armour, windless, sheltering.
निवाप	88	127,	*m*, oblation to the Manes.
निवीत	84	41,	*n*, Brahmanic thread worn over the neck.
,,	168	240,	*m*, *f* (*ā*), *n*, veil, mantle.
निवृत	210	216,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrenched.
निवृत्ति	247	21,	*f*, joy of mind; final beatitude, disappearance, assent.
निवेश	193	28,	*m*, arranging.
,,	241	66,	*m*, camp, marriage.
निशरण	121	424,	*n*, slaughter.
निशा	21	113,	*f*, night.
निशाकर	19	48,	*m*, moon.
निशाकेतु	19	50,	*m*, moon.
निशाचर	278	24,	*m*, demon, serpent; *f* (*ī*), unchaste woman, jackal.
निशात	120	393,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sharpened, whotted.
निशादर्शिन्	27	44,	*m*, hooting-owl.
निशानाथ	19	48,	*m*, moon.
निशान्त •	261	102,	*n*, house (woman's apartment); *m*, *f* (*ā*), *n*, appeased.
निशामणि	29	94,	*m*, firefly.
निशार	169	254,	*m*, warm cloth.
निशित	120	393,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sharpened, whetted.
निशीथ	22	131,	*m*, midnight.
निशीथिनी	21	115,	*f*, night.
निशीथ्या	21	115,	*f*, night.
निशुम्भन	121	424,	*n*, slaughter.
निश्चय	97	352,	*m*, decision.
निश्चारक	277	21,	*m*, wind which brings out the excrement; *m*, *f* (*ikā*), *n*, sending out.
निश्रेणि	163	102,	*f*, ladder.

	Page	Line	
निश्वास	100	408,	*m*, breathing out, sigh.
निश्शलाक	211	239,	*m*, *f* (*ā*), *n*, solitary, private.
निश्शेष	208	171,	*m*, *f* (*ā*), *n*, all, entire.
निश्शोध्य	206	131,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cleansed.
निःश्रेयस	273	15,	*n*, final beatitude, good fortune.
निःश्वास	100	408,	*m*, *see* निश्वास
निषङ्ग	118	357,	*m*, quiver.
,,	241	68,	*m*, quiver, meeting.
निषङ्गिन्	115	286,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, bowman.
निषद्या	161	68,	*f*, shop.
निषद्वर	125	51,	*m*, mud, slime.
,,	277	22,	*m*, god of love, mud ; *f* (*ī*), night.
निषध	242	76,	*m*, name of a mountain, name of a rough country, name of a king.
निषाद	72	7,	*m*, one whose parents are married and whose father is a Brāhman and whose mother is a Śūdrā.
,,	77	133,	*m*, Ambaṣṭha who proclaims the fame of a prince.
,,	77	138,	*m*, Śūlika who kills beasts.
,,	77	139,	*m*, Māhiṣya who keeps grain.
,,	78	144,	*m*, Ugra who kills wild beasts, etc.
,,	79	168,	*m*, Pāradhēnuka who kills fish.
,,	146	264,	*m*, one of the seven svaras, like the voice of an elephant.
निषादिन्	111	175,	*m*, elephant driver.
निषिद्धैकरुचि	84	24,	*m*, *f*, *n*, one whose wishes incline towards the forbidden.
निषूदन	121,	423	*n*, slaughter.
निष्क	189	81,	*m*, identical with a suvarṇa or dīnāra.
,,	189	91,	*m*, *n*, 20 gold paṇas.
,,	233	89,	*m*, *n*, gold, dīnāra, 108 karṣas, pala, chest ornament, karṣa.
निष्कला	174	32,	*f*, woman (past child-bearing) in whom menstruation has ceased.
निष्कासित	206	142,	*m*, *f* (*ā*), *n*, expelled.
निष्कुट	45	6,	*m*, pleasure grove near a house.
,,	46	28,	*m*, hollow of a tree.
निष्कुटी	130	173,	*f*, large Cardamom, Alpinia cardamomum, Tamil *Ēlam*.
निष्कोटित	145	243,	*m*, *n*, striking the strings of the lute with the left hand.

	Page	Line	
निष्कोश	110	154,	*m*, middle part of an elephant's belly.
निष्क्रम	242	72,	*m*, power of intellect, outgoing.
निष्क्रय	136	10,	*m*, wages, hire.
निष्कुट	88	124,	*m*, offering of honey, fruits, curds, &c., to guests.
निष्ट्य	75	91,	*m*, son of a Śabara and an Andhrī.
निष्ट्यान्ता	56	269,	*f*, black sort of Clitoria, Tamil *Karum viṣṇu-krāndi*.
निष्ठा	144	217,	*f*, catastrophe, or end of a drama.
,,	221	41,	*f*, pre-eminence, arrangement, destruction, end, vow, sacrifice.
निष्ठान	165	170,	*n*, sauce, condiment.
,,	167	220,	*n*, vessel for camphor and sandal paste.
निष्ठीव	195	71,	*m*, *n*, spitting.
निष्ठीवन	195	71,	*n*, spitting.
निष्ठुर	32	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, haughty (of speech).
,,	43	54,	*n*, black brass or pañcalōha.
,,	196	9,	*m*, hardness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard.
निष्ठेवन	195	71,	*n*, spitting.
निष्ट्या	20	79,	*f*, epithet of Svātī.
निष्ठ्यूत	255	27,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, vomited, quickly-uttered speech.
निष्ठ्यूति	195	71,	*f*, spitting.
निष्णात	202	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, skilful, conversant.
निष्पक्व	210	230,	*m*, *f* (*ā*), *n*, decocted.
निष्पतिसुता	174	40,	*f*, woman without husband and son.
निष्पत्राकृति	195	76,	*f*, great agony caused by the feathered part of an arrow piercing through the body.
निष्पन्न	210	221,	*m*, *f* (*ā*), *n*, accomplished.
निष्पाव	126	91,	*m*, kind of linseed, Tamil *Avarai*.
,,	126	92,	*m*, kind of white bean, Tamil *Veṇ moccai*.
,,	194	62,	*m*, cleaning.
निष्प्रवाणि	168	239,	*m*, *f*, *n*, new and unbleeched cloth.
निष्षम	288	25,	*ind.*, blamable.
निसर्ग	192	2,	*m*, natural character.
,,	280	70,	*m*, natural character, creation.
निसृष्ट	210	231,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrusted, deposited.
निस्तर्हण	121	424,	*n*, slaughter.
निस्तल	207	164,	*m*, *f* (*ā*), *n*, round.
निस्त्रिंश	117	319,	*m*, sword like a *snuhī* leaf.
,,	261	101,	*m*, sword ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cruel.

	Page	Line	
निस्वन	31	1,	*m*, sound.
निस्वान	31	1,	*m*, sound.
निस्सङ्ग	32	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, despondent (of speech).
निस्सङ्गजा	60	374,	*f*, Jasmine, Gaertneria racemosa or Banisteria bengalensis, Tamil *Kurukkatti*.
निस्सारण	160	30,	*n*, way under the gate.
निस्स्पृहा	87	100,	*f*, apathetic girl unfit for marriage.
निस्स्राव	165	156,	*m*, scum of boiled rice.
निस्स्वाध्याय	83	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, person unlearned in the Vēda.
निहत	86	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vowel with a grave accent.
,,	255	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vowel with a grave accent, beaten.
निहनन	121	423,	*n*, slaughter.
निहाका	150	51,	*f*, Gangetic alligator, or iguana.
निहिंसन	121	425,	*n*, slaughter.
निहित	209	207,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrusted, charged with a crime.
निह्नव	242	77,	*m*, mistrust, dissimulation, contempt.
नीच	86	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vowel with an Anudātta (grave) accent.
,,	202	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, low.
,,	206	119,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poor.
,,	207	162,	*m*, *f* (*ā*), *n*, short.
,,	228	19,	*m*, *f* (*ā*), *n*, short, low.
नीचुदार	49	108,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
नीचैः	288	38,	*ind*., low.
नीड	30	98,	*m*, *n*, nest.
,,	280	71,	*m*, *n*, house.
नीडज	26	7,	*m*, bird.
नीडिन्	26	4,	*m*, bird.
नीडोद्भव	26	4,	*m*, bird.
नीप	50	120,	*m*, species of the large Kadamba, Nauclea cordifolia, Tamil *Peruṅkaḍambu*.
नीर	154	2,	*n*, water.
नील	14	121,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra.
,,	66	34,	*m*, deer with white stripes or with white spots.
,,	196	21,	*m*, blackness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black, dark blue.
नीलक	11	58,	*m*, large flame.
नीलकण्ठ	57	310,	*m*, kind of potherb, Tamil *Mullaṅgi*.
,,	282	44,	*m*, Śiva, peacock.
नीलकेशी	54	219,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri*.

	Page	Line	
नीलग्रीव	6	83,	*m*, epithet of Śiva.
,,	282	44,	*m*, Śiva, peacock.
नीलजम्बूट	52	187,	*m*, small kind of Jambu, Tamil *Narināval.*
नीलदंष्ट्र	7	113,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
नीलपीतल	197	41,	*m*, greenness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, green (dark-bluish yellow).
नीलपीतारुण	197	37,	*m*, dark blue yellowish redness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, dark blue yellowish-red.
नीलपुष्प	127	116,	*m*, Panicum miliaceum (Panicum solanum), Tamil *Śāmai.*
नीललोहित	6	79,	*m*, epithet of Śiva.
,,	197	37,	*m*, dark bluish redness ; *m*, *f* (*ā*,-*nī*), *n*, dark-bluish-red.
नीलवासस्	20	71,	*m*, epithet of Śani.
नीलवृष	93	245,	*m*, reddish black bull with white tail, horns and hoofs.
नीलशीर्ष	68	81,	*m*, black-faced monkey.
नीलसितश्याम	197	25,	*m*, bluish-blackish-whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n* bluish-blackish white.
नीलाक्ष	26	10,	*m*, goose.
नीलाङ्गा	151	77,	*f*, worm in the inside of animals.
नीलाब्ज	156	69,	*n*, blue waterlily, Nymphaea cyanea, Tamil *Karu neytal.*
नीलाम्बर	5	48,	*m*, epithet of Balarāma.
नीलिक	73	38,	*m*, son of a Vaiśya and a Caṇḍālī.
नीलिका	60	372,	*f*, Nibari, Nyctanthes arbortristis, Tamil *Karu-noccil.*
,,	297	3,	*f*, *see* मीलिका, 43, 54.
नीलिङ्गी	38	84,	*f*, place full of vermine.
नीलिनी	54	220,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri.*
नीली	54	219,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri.*
नीलीराग	203	51,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a firm affection.
नीलोत्पल	156	68,	*n*, blue waterlily, Nymphaea cyanea, Tamil *Karu neytal.*
नीवलक	74	48,	*m*, son of a Śūdra and a Vaidehakī.
नीवाक	128	132,	*m*, competition of buyers in consequence of scarcity.
नीवार	127	114,	*m*, sort of wild grain (rice), Tamil *Śennellu.*
नीवि	169	260,	*f*, knot of the cloth worn round a woman's waist.
नीवी	128	140,	*f*, capital, principal.
नीवृत्	36	41,	*m*, country.

	Page	Line	
नीव्र	162	74,	*n*, edge of the thatch.
नीहार	25	17,	*m*, snow.
नु	284	11,	*ind.*, expressing question, doubt.
नुत	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
नुति	33	70,	*f*, praise.
नुत्त	209	193,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, sent.
नुन्न	209	193,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, sent.
नूतन	208	175,	*m*, *f* (*ā*), *n*, new.
नूतना	18	35,	*f*, *pl.*, 100 rain-making sunrays.
नूत्न	208	175,	*m*, *f* (*ā*), *n*, new.
नूनम्	285	43,	*ind.*, expressing reasoning, certitude.
नूपुर	170	290,	*m*, *n*, tinkling ornament of the feet.
नृ	72	1,	*m*, man.
,,	173	5,	*m*, man, male.
नृगालिक	37	55,	*m*, *pl.*, epithet of the Yaudhēya country.
नृङ्ग	159	5,	*n*, small village.
,,	159	7,	*n*, small town.
नृतु	141	125,	*m*, dance, actor.
नृत्त	142	145,	*n*, dancing.
नृप	104	2,	*m*, king.
नृपति	104	2,	*m*, king.
नृपलक्ष्मन्	105	31,	*n*, parasol.
नृपात्मज	59	339,	*m*, Pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūsaṇi*.
नृपात्मजा	58	334,	*f*, bitter gourd, Cucurbita, Tamil *Pē curai*.
नृपार्हक	131	312,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
नृलिङ्गक	145	224,	*m*, bad, low, indistinct tone.
नृशंस	203	47,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cruel, mischievous.
नृसिंह	4	36,	*m*, man-lion, incarnation of Viṣṇu.
नृसेन	292	68, 69,	*n*, *f* (*ā*), army of men.
नेतृ	48	74,	*m*, kind of big lime, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
,,	205	114,	*m*, *f* (*ī*), *n*, owner, master.
नेत्र	225	33,	*n*, nerve, root of a tree, dress, eye, string of the churning staff.
नेत्रपिण्ड	180	190,	*m*, eyeball.
नेत्ररुज्	184	264,	*f*, (disease of the eye), jaundice.
नेम	208	172,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deficient.
,,	233	92,	*m*, family priest ; *m*, *f* (*ā*), *n*, equal.
नेमि	70	131,	*m*, donkey.
,,	115	269,	*f*, outer rim of a wheel.

	Page	Line	
नेमि	154	16,	*f*, cover or facing of a well.
,,	221	42,	*f*, foundation of a wall, outer rim of a wheel.
नेमिन्	48	92,	*m*, Tinis or Dalbergia oujeinensis, Tamil *Tiniśu.*
नेमीय	48	91,	*m*, Tinis or Dalbergia oujeinensis, Tamil *Tiniśu.*
नेरिन्	13	103,	*m*, middling wind, neither too mild nor too strong.
नैकृत	202	44,	*m*, *f* (ī), *n*, wicked, perverse.
नैकृतिक	202	44,	*m*, *f* (ī) *n*, wicked, perverse.
नैगम	129	143,	*m*, trader.
,,	242	73,	*m*, Vēda, &c.
नैगमेष	7	114,	*m*, attendant of Subrahmaṇya.
नैचिकी	68	91,	*f*, excellent cow.
,,	70	119,	*f*, head of a cow or bull, &c.
नैपथ्य	169	264,	*n*, dress or embellishment.
नैपाली	42	34,	*f*, red arsenic from Nepal.
नैयग्रोध	46	43,	*n*, fruit of the Banyan tree (Vaṭa).
नैरृत	12	80,	*m*, demon.
नैरृती	17	8,	*f*, south-west quarter.
नैल	35	16,	*n*, epithet of the country Ramyaka.
नैषध	35	12,	*n*, epithet of Harivarṣa.
नैष्किक	105	41,	*m*, superintendent of silver.
नैष्ट	299	12,	*n*, *see* दैष्ट 90, 177.
नैष्ठिक	83	14,	*m*, Brāhmaṇ who remains a Brahmacārin his whole life and lives in the forest.
नौ	155	30,	*f*, boat.
,,	272	33,	*f*, time, boat.
नौजीविन्	139	83,	*m*, fisherman.
नौतार्य	155	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, navigable.
नौशिरस्	155	33,	*n*, head of the boat.
नौस	93	254,	*m*, *f* (ī), *n*, one who takes his food once in a Nakṣatra (27 days).
न्यक्ष	228	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, all, low.
न्यग्रोध	47	53,	*m*, Banyan tree, Tamil *Āl.*
,,	179	164,	*m*, space between the out-stretched arms.
न्यग्रोधी	54	226,	*f*, Musali, Anthericum tuberosum, Tamil *Eli ál.*
न्यङ्कु	66	29,	*m*, small red deer with broad high back .
,,	216	60,	*m*, pupil living in the family of his guru; a sage, deer.
न्यञ्च्	207	162,	*m*, *f* (*nīcī*), *n*, short.
,,	208	180,	*m*, *f* (*nīcī*), *n*, having the face downwards.
न्यर्बुद	188	56,	*n*, hundred millions.

	Page	Line	
न्यस्त	209	207,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrusted, deposited, charged with (a crime).
न्यस्तक	124	24,	*m*, *n*, deposit.
न्याद	167	203,	*m*, eating, food.
न्याय	108	95,	*m*, propriety, fitness.
,,	124	29,	*m*, law suit.
न्यायगण	85	57,	*m*, logic, one of the 14 Vidyas.
न्याय्य	209	206,	*m*, *f* (*ā*), *n*, right, fit, proper.
न्यास	124	24,	*m*, deposit.
न्युङ्ख	212	270,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
न्युब्ज	48	73,	*m*, sort of lime, Averrhoa carambola, Tamil *Kaḍārai elimiccai.*
,,	201	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hump-backed.
,,	208	180,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having the face downwards.
,,	233	91,	*m*, Karmaraṅga tree, gibbosity producing illness; *m*, *f* (*ā*), *n*, hump-backed, faced downwards.
पक्कण	134	64,	*m*, *n*, abode of the lowest people.
पक्ति	221	44,	*f*, dignity, cooking.
पक्तिका	126	83,	*f*, yellow mustard seed, Tamil *Mañjakkaḍuku.*
पक्व	134	285,	*n*, curds of boiled milk.
,,	166	186,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cooked.
,,	166	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, boiled (milk, butter, &c.)
पक्ष	23	157,	*m*, half of a lunar month.
,,	30	97,	*m*, wing.
,,	217	70,	*m*, side, wing, first objection to an argument, help, strength, wall, side door, enmity, half a lunar month, hole of the fireplace, near.
पक्षक	160	47,	*m*, side room.
,,	162	83,	*n*, side door, back door.
पक्षचर	278	25,	*m*, bird; *m*, *f* (*ī*), *n*, strayed from the herd, going alone.
पक्षति	22	139,	*f*, first day of a Pakṣa.
,,	248	26,	*f*, root of the wings, the day following each Pakṣa.
पक्षद्वार	162	83,	*n*, side door, back door.
पक्षभाग	110	162,	*m*, side or flank of an elephant, *see* पुच्छभाग.
पक्षरचना	119	371,	*f*, binding of an arrow's feather.
पक्षशाला	160	47,	*f*, side room.
पक्षाङ्ग	21	109,	*m*, day and night.

	Page	Line	
पक्षान्त	23	146,	*m*, fifteenth day of both Pakṣas.
पक्षिका	299	5,	*f*, *see* फक्किका 85, 65.
पक्षिणी	21	118,	*f*, one night and two days.
पक्षिन्	26	1,	*m*, bird.
पक्षिपोत	26	8,	*m*, young bird.
पक्षिबन्धन	139	81,	*n*, net, chain, cage.
पक्षिल	96	318,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
पक्षिशाला	160	41,	*f*, aviary.
पक्ष्मन्	157	89,	*n*, filament.
,,	180	189,	*n*, eyelash.
,,	225	38,	*n*, part of a thread, filament, eyelash.
पङ्क	125	51,	*m*, mud, slime.
,,	234	96,	*m*, *n*, mud, sin.
पङ्कक्रीडनक	65	12,	*m*, boar.
पङ्कज	157	72,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
,,	292	80,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
पङ्करस	139	93,	*m*, rum, spirit distilled from molasses.
पङ्किल	38	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, muddy.
पङ्केरुह	157	77,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
पङ्क्ति	188	48,	*f*, row, range.
,,	188	52,	*f*, ten.
,,	188	65,	*f*, ten, and similar numerals as *viṁśati*, etc., which in the dual and plural are always used as nouns and in the singular optionally as noun and adjective.
,,	221	44,	*f*, name of a metre (10 syllables), ten, row.
पङ्गु	202	28,	*m*, *f*, *n*, cripple.
पङ्गुल	112	208,	*m*, white horse with yellow, black and golden colour.
पचन	138	53,	*n*, potter's oven.
,,	194	63,	*n*, cooking.
पचम्पच	51	163,	*m*, Michelia champaca, Tamil *Śeṇpakam*.
पचम्पचा	62	425,	*f*, Dāru haldi; Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhizon, Tamil *Mara mañjaḷ*.
पचा	194	63,	*f*, cooking.
,,	289	7,	*f*, cooking.
पचि	10	35,	*m*, epithet of Agni.
,,	98	363,	*f*, hunger.
पज्ज	136	2,	*m*, Śūdra.

	Page	Line	
पञ्चक	104	19,	*n*, collection of the five senses.
पञ्चकृत्वः	287	12,	*ind.*, five times.
पञ्चकोल	129	165,	*n*, collective name of *kaṇā*, *śuṇṭhī*, *cavya*, *granthika* and *citraka*.
पञ्चखार	293	103,	*n*, *f* (ī), 5 khārīs or 10 vāhas, or 20 gōṇīs, *see* खारी.
पञ्चगूढ	152	99,	*m*, turtle, tortoise.
पञ्चचीरोद्दित	83	10,	*n*, clean shaving of the whole body.
पञ्चचूड	83	12,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having five hair-tufts on the head.
पञ्चजन	72	2,	*m*, man.
पञ्चजनीन	105	46,	*m*, superintendent of treasury.
पञ्चत्व	99	403,	*n*, death.
पञ्चदशी	23	146,	*f*, fifteenth day of both pakṣas.
पञ्चभद्र	111	185,	*m*, horse which has white spots on the heart, back, face and sides.
पञ्चम	146	263,	*m*, one of the seven *svaras* like the tone of a cuckoo.
,,	187	40,	*m*, *f* (ī), *n*, fifth.
पञ्चलक्षण	84	75,	*n*, (consisting of five characteristics), epithet of a Purāṇa.
पञ्चलोह	43	55,	*n*, black brass consisting of copper, tin, lead, iron and brass.
पञ्चवक्त्र	282	43,	*m*, tiger, lion, Hara.
पञ्चवायु	99	406,	*m*, *pl.*, collective name of the five prāṇas, *prāṇa*, *apāna*, *vyāna*, *udāna*, and *samāna*.
पञ्चशाख	179	146,	*m*, hand.
पञ्चष	188	51,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *pl.*, five or six.
पञ्चसुगन्ध	171	304,	*n*, fragrant mixture of *lavaṅka*, *pūga*, *takkōla*, *jātiphala* and *karpūra*.
पञ्चहस्त	39	115,	*m*, distance of five hastas or 120 inches.
पञ्चाङ्गी	113	225,	*f*, bit of a bridle.
पञ्चाङ्गुल	50	129,	*m*, Palma christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
पञ्चामृत	166	182,	*n*, collective name of lēhya, pēya, cūṣya, khādya and āsvādya.
पञ्चाशत्	188	52,	*f*, fifty.
पञ्चास्य	65	1,	*m*, lion.
पञ्चिका	140	118,	*f*, game played with five dice, one of the several kinds of gambling.
पञ्चेषु	5	56,	*m*, epithet of Manmatha.
पञ्चोषण	129	161,	*n*, collective name of dry ginger, long pepper, black pepper, root of black pepper and lead-wort.

	Page	Line	
पञ्जर	30	98,	*n*, nest.
पञ्जिका	12	72,	*f*, Yama's record book.
पट	49	113,	*m*, Chironjia sapida, Tamil *Muraḷañjeḍi*.
,,	168	231,	*m*, *n*, cloth.
,,	292	74,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cloth.
पटकुटी	169	249,	*f*, tent.
पटच्चर	38	81,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadēśa.
,,	140	114,	*m*, thief, robber, shoplifter.
,,	169	254,	*n*, old cloth.
पटच्चोर	140	114,	*m*, thief, robber, shoplifter.
पटल	162	74,	*n*, thatch, roof.
,,	261	104,	*n*, eye-illness, roof ; *f* (*ī*), *n*, basket, multitude.
पटली	186	11,	*f*, *n* (*a*), multitude of closely adhering things.
पटवासक	171	314,	*m*, perfumed powder for clothes.
पटह	146	267,	*m*, *n*, large kettledrum.
,,	147	275,	*m*, beating the drum at the battle.
पटी	292	74,	*f*, *see* पट.
पटु	58	330,	*m*, big cucumber, Trichosanthes, Tamil *Perum pudal*.
,,	116	293,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, brave person, hero.
,,	133	240,	*n*, rocksalt.
,,	133	245,	*n*, salt from saline soil.
,,	184	285,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, recovered from illness.
,,	198	51,	*m*, salt ; *m*, *f* (or *vī*), *n*, salt.
,,	205	108,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, clever.
पटुच्छद	58	328,	*m*, Momordica mixta, Tamil *Vellēri*.
पटुञ्चिका	57	298,	*f*, kind of potherb, Marsilea dentata, Tamil *Ārai*.
पटोलक	58	330,	*m*, big cucumber, Trichosantes, Tamil *Perum pudal*.
पटोली	58	317,	*f*, Gosha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
पट्ट	116	308,	*m*, belt of honour worn over the forearm.
,,	184	279,	*m*, bandage for a wound.
,,	216	67,	*m*, eye, touchstone.
पट्टन	159	5,	*n*, small village smaller than nṛṅga.
,,	159	6,	*n*, chief town of a district.
पट्टबन्ध	77	123,	*m*, adulterous offspring of Kṣatriya parents, the mother's husband still being alive, *see* कुण्ड.
पट्टस	117	328,	*m*, battle-axe.

	Page	Line	
पठि	84	45,	*m*, student, scholar.
पड्वीश	111	171,	*m*, bolt at the hind foot of an elephant.
पण	128	138,	*m*, selling.
,,	141	120,	*m*, playing with dice.
,,	189	75,	*m*, 2 bindukas, 80 cowries.
,,	189	78,	*m*, copper kārṣika.
,,	189	79,	*m*, according to some a stamped copper karṣa identical with a Kārṣāpaṇa.
,,	189	90,	*m*, 8 gold māṣas.
,,	216	68,	*m*, price, game at dice, 2 bindukas, copper kārṣika, commerce, playing with dice, handful of saleable vegetables, &c., salary, wealth.
पणव	146	268,	*m*, kind of drum or tabor.
,,	243	104,	*m*, shoulder of an elephant, &c.
पणिक	90	176,	*n*, preparation of the Purōḍāśa.
,,	161	67,	*m*, merchant's house.
पणित	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
पणितव्य	128	137,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vendible.
पणायित	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
पण्ड	69	117,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a cut tail.
,,	173	5,	*m*, eunuch.
पण्डा	96	327,	*f*, human intellect.
,,	96	329,	*f*, truthful intellect, one of the six intellects (*dhī*).
पण्डित	102	467,	*m*, learned man.
पण्य	128	137,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vendible.
पण्यभू	161	69,	*f*, market.
पण्यवीथी	161	69,	*f*, shop street.
पण्यस्त्री	175	47,	*f*, prostitute.
पण्याजीव	129	143,	*m*, trader.
पतग	26	2,	*m*, bird.
पतङ्ग	26	2,	*m*, bird.
,,	29	86,	*m*, moth, grasshopper.
,,	151	80,	*m*, common name of all grasshopper-like animals.
,,	242	80,	*m*, grasshopper, rice, cat, fire, sun, bird.
पतङ्गना	127	97,	*f*, kind of pulse or lentil, Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai*.
पतङ्गी	30	96,	*f*, flying white-ant.
पतञ्जलि	96	314,	*m*, name of a sage.

	Page	Line	
पतत्	26	1	*m*, bird.
पतत्र	30	98,	*n*, wing.
,,	46	33,	*n*, leaf.
,,	251	44,	*n*, sky, wing.
पतत्रि	26	2,	*m*, bird.
पतत्रिन्	26	2,	*m*, bird.
पतद्ग्रह	171	319,	*m*, spitting pot, spittoon.
पतन	46	32,	*n*, leaf.
,,	92	232,	*n*, falling from virtue.
पतयालु	204	76,	*m*, *f*, *n*, habitually falling.
पताक	179	157,	*m*, open palm with bent thumb and outstretched fingers joined together.
पताका	115	266,	*f*, flag, banner.
,,	120	386,	*f*, one of the ways of forming the fist.
पताकिन्	116	289,	*m*, *f* (ī), *n*, ensign-bearer.
पताकिनी	108	110,	*f*, army.
पति	176	74,	*m*, husband.
,,	205	115,	*m*, *f*, *n*, owner, master.
पतिंवरा	173	13,	*f*, girl who chooses her husband.
पतिघ्नी	87	105,	*f*, girl whose marks indicate that her husband will die, unfit for marriage.
पतित	122	438,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
पतितोत्पन्ना	87	97,	*f*, daughter of an outcast (who became an outcast) unfit to marry.
पतिवत्नी	174	27,	*f*, wife whose husband is alive.
पतिव्रता	173	14,	*f*, virtuous faithful woman.
पतेर	148	5,	*m*, hole in the ground, hollow.
पत्तन	159	7,	*n*, chief town of a district.
पत्ति	108	114,	*f*, contingent of three horses, five foot-soldiers, one carriage and one elephant.
,,	115	278,	*m*, foot-soldier.
,,	170	297,	*f*, perfumed delineations on the arms, cheek, breast, &c.
पत्तिच्छेद	170	295,	*m*, perfumed lines over the body.
पत्तूर	58	311,	*m*, kind of potherb, Achyrantes triandria, Tamil *Kīrai*.
पत्नी	175	70,	*f*, wife.
पत्नीसन्नहन	90	177,	*n*, girding a wife (at a sacrifice done by her husband the sacrificer).
पत्र	46	32,	*n*, leaf.
,,	225	39,	*n*, vehicle, leaf, small knife, wing.

	Page	Line	
पत्र	292	64,	*n*, *f* (ī), leaf, &c.
पत्रक	133	256,	*m*, natron, alkali.
,,	170	297,	*n*, perfumed delineations on the arms, cheek, breast, &c.
पत्रकूट	119	367,	*m*, iron arrow with feathers.
पत्रणा	119	371,	*f*, fastening of an arrow's feather.
पत्रताली	63	447,	*f*, Corypha talliera or C. umbraculifera, Tamil *Tāḻi panai*.
पत्रपरशु	138	70,	*m*, iron chisel.
पत्रपाश्या	169	272,	*f*, ornament worn on the forehead.
पत्रफला	117	327,	*f*, dagger.
पत्रमध्यसिरा	46	35,	*f*, tendons in the middle of a leaf.
पत्ररथ	26	1,	*m*, bird.
पत्ररेखा	170	298,	*f*, painting the body with perfumed figures.
पत्रल	134	285,	*n*, thin lower part of curds.
पत्रला	63	448,	*f*, Corypha talliera or C. umbraculifera, Tamil *Tāḻi panai*.
पत्रसारक	133	256,	*m*, natron, alkali.
पत्राङ्ग	132	229,	*n*, red sandalwood.
पत्राङ्गुलि	170	298,	*f*, painting the body with scented lines.
पत्रिणी	175	56,	*f*, youngest sister of the wife.
पत्रिन्	26	1,	*m*, bird.
,,	118	357,	*m*, arrow.
,,	216	64,	*m*, kite, arrow, bird.
पत्री	292	64,	*f*, *see* पत्र.
पत्रोर्ण	50	136,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peruvakai*.
,,	168	236,	*m*, bleeched silk, wild silk.
पथिकृत्	11	50,	*m*, sacrificial fire along the track of the Aśvamedha horse.
पथिन्	39	97,	*m*, path, road.
पथ्या	59	356,	*f*, Yellow Myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍukkāy*.
पद्	177	112,	*m*, foot.
पद	17	14,	*n*, interior.
,,	177	112,	*n*, foot.
,,	225	35,	*n*, place, arrow, protector, foot-mark, foot, sign, sound, ray, object, sentence, determination, pretext.
पदपर्णिका	56	271,	*f*, Hedysarum lagopodioides, Tamil *Cittāmalli*.
पदभञ्जना	85	61,	*f*, name for *Nirukta*.
पदवल्मीक	184	265,	*m*, elephantiasis.

	Page	Line	
पदवी	39	97,	*f*, path, road.
पदाजि	115	278,	*m*, foot-soldier.
,,	243	107,	*m*, fight, road.
पदाति	115	278,	*m*, foot-soldier.
पदातिक	115	278,	*m*, foot-soldier.
पादिक	39	101,	*m*, fenced road.
पद्ग	115	279,	*m*, foot-soldier.
पद्धति	188	48,	*f*, row, range.
,,	248	29,	*f*, row, path.
पद्म	14	120,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra.
,,	61	389,	*m*, *n*, China rose, Hibiscus rosa sinensis, Tamil *Cevaratte*, *see* 157, 72.
,,	110	163,	*n*, spot on the face of an elephant.
,,	157	72,	*m*, *n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphaca nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
,,	188	63,	*n*, lac of Mahāgaṇas, or 10,000,000,000,000,000 000.
,,	197	24,	*n*, yellow-blackish whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellow-blackish white.
,,	234	95,	*m*, name of a serpent king, Kubēra's treasure, name of an army-formation ; *m*, *n*, lotus; *n*, śrāddha called *aṣṭakā*, lac of Mahāgaṇas, spot on the face of an elephant.
,,	282	23,	*m*, heron ; *n*, honey ; *f* (*ā*), Lakṣmī, *see* 157, 72.
पद्मकर्कटी	157	91,	*f*, lotus seed.
पद्मकासनिन्	100	421,	*m*, one who sits in the form of Padmāsana, one of the yōga-postures.
पद्मचारिणी	130	177,	*f*, Hibiscus mutabilis, Tamil *Ōridaḻ tāmarai*.
पद्मनाभ	4	29,	*m*, epithet of Viṣṇu.
पद्मपत्र	130	176,	*n*, tuberous root of the Costus, Costus speciosus, Tamil *Mēṭṭu tāmarai kiḻaṅgu*.
पद्मबन्धु	17	21,	*m*, sun.
,,	21	111,	*m*, day.
पद्मभू	3	17,	*m*, Brahman.
पद्मराग	44	77,	*m*, ruby.
पद्मा	53	200,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Gaṇḍapāraṅgi*.
,,	129	162,	*f*, kind of pepper, Piper chaba, Tamil *Śaviyam*.
,,	130	177,	*f*, Hibiscus mutabilis, Tamil *Ōridaḻ tāmarai*.
पद्माक्ष	157	91,	*n*, lotus seed.
पद्मालया	6	71,	*f*, epithet of Lakṣmī.

	Page	Line	
पद्मासन	3	14,	*m*, epithet of Brahman.
,,	100	419,	*n*, yōga-posture, sitting with upwards crossed thighs, the hands held over them near the navel and the eyes fixed towards the tip of the nose.
पद्मासनिन्	94	267,	*m*, *f* (*ī*), one who sits in the Padmāsana posture.
पद्मिन्	279	59,	*m*, elephant; *f* (*ī*), lotus tank, lotus plant, female elephant, Lakṣmī.
पद्मिनी	157	86,	*f*, lotus tank, lotus plant.
पद्मोत्तर	130	181,	*n*, Safflower, Carthamus tinctorius.
पद्य	39	94,	*m*, *f* (*ā*), *n*, capable of having foot-marks.
,,	136	2,	*m*, Śūdra.
पद्यमात्रिका	34	83,	*f*, poem consisting only of verses.
पद्या	39	97,	*f*, path.
पनस	51	147,	*m*, jack tree, Artocarpus integrifolia, Tamil *Pelā*.
पनायित	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
पनित	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
पन्न	209	204,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
,,	210	229,	*m*, *f* (*ā*), *n*, gone down.
पन्नग	148	11,	*m*, serpent, snake.
पन्नगारि	6	75,	*m*, epithet of Garuḍa.
पपा	184	271,	*f*, fever of a buffalo, fish, deer, and bird.
पय	146	248,	*m*, small time-beating instrument.
पयस्	135	289,	*n*, milk.
,,	154	2,	*n*, water.
,,	225	40,	*n*, water, milk.
पयस्या	91	196,	*f*, boiled warm milk mixed with curd.
पयस्विनी	155	44,	*f*, river.
पयोगर्भ	25	3,	*m*, cloud.
पयोऽण्ड	51	147,	*m*, jack tree, Artocarpus integrifolia, Tamil *Pelā*.
पयोधर	267	53,	*m*, breast, cloud.
पयोवहा	155	40,	*f*, water channel, gutter.
पयोव्रत	95	293,	*n*, fasting of three days with taking only milk.
पर	96	321,	*m*, supreme spirit.
,,	107	82,	*m*, enemy.
,,	131	210,	*n*, fruit of the Calyptranthes jambalana (?), Tamil *Takkōlam*.
,,	188	58,	*n*, two parārdhas or 200,000,000,000,000.
,,	212	283,	*m*, *f* (*ā*), *n*, distant; *n*, distance.

	Page	Line	
पर	234	97,	*m*, enemy, supreme spirit; *m*, *f* (*ā*), *n*, far, other, principal.
परकुल	152	107,	*m*, otter.
परच्छन्द	203	55,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dependent.
परजात	136	3,	*m*, servant, slave.
,,	205	98,	*m*, *f* (*ā*), *n*, nourished by a stranger.
परतन्त्रक	203	55,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, dependent.
परन्तप	206	137,	*m*, *f* (*ā*), *n*, harassing an enemy.
परपिण्डाद	205	98,	*m*, *f* (*ī*), *n*, eating at another's cost.
परभाग	192	5,	*m*, superior merit.
परभृत्	27	32,	*m*, crow.
परमन्यु	9	10,	*m*, epithet of Indra.
परमम्	288	34,	*ind*. (expressing assent) yes.
परमात्मन्	96	321,	*m*, supreme spirit.
परमान्न	165	153,	*n*, rice boiled in milk and sugar.
परमाप्त	299	3,	*m*, teacher, who teaches the way to salvation.
परमेश्वर	6	82,	*m*, epithet of Śiva.
परमेष्ठिन्	3	16,	*m*, epithet of Brahman.
परमेष्ठिनी	8	119,	*f*, epithet of Pārvatī.
परम्पर	66	30,	*m*, deer with cow ears.
,,	176	91,	*m*, son of a great grandchild.
,,	176	91,	*m*, son of a great great grandchild.
परम्परा	195	77,	*f*, unbroken succession.
परम्पराक	90	187,	*n*, killing the sacrificial animal.
परम्परावाहन	115	274,	*n*, carriage which is borne or carried by many.
परवत्	203	55,	*m*, *f* (*ī*), *n*, dependent.
परशु	133	261,	*m*, borax.
,,	138	70,	*m*, axe.
परशुभृत्	7	107,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
परश्वः	287	18,	*ind*., the day after to-morrow.
परश्वथ	138	70,	*m*, axe.
परस्पर	211	245,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one another, each other.
परस्वत्	65	21,	*m*, wild buffalo.
परा	56	267,	*f*, cooling kind of Clitoria, Tamil *Viṣṇukrāndi*.
,,	62	421,	*f*, Turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḷ*.
,,	286	51,	*ind*., expressing less, non-return.
पराक	95	288,	*m*, penance of fasting twelve days.
पराकार	193	42,	*m*, blaming.
पराक्रम	121	418,	*m*, power.
,,	267	50,	*m*, bravery, effort.

	Page	Line	
पराग	242	83,	*m*, blossom-dust, powder suitable for bathing, dust.
पराच्	208	181,	*ind.*, westwards of the quarters of the sky and of the country, and subsequent of time; *m*, *f* (*ī*), *n*, western, westwards, subsequent.
पराचल	41	5,	*m*, epithet of the mountain Cakravāla.
पराचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, western, subsequent.
पराञ्जक	72	12,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Kukkuṭī.
पराजित	122	437,	*m*, *f* (*ā*), *n*, defeated, vanquished.
पराञ्जन	199	87,	*m*, mixture of five of the six flavours except salt; *m*, *f* (*ā*), *n*, sweet, sour, pungent, bitter and astringent.
पराधीन	203	55,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dependent.
परान्न	205	98,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eating food at another's cost.
पराभव	267	51,	*m*, destruction, despise.
पराभूत	122	437,	*m*, *f* (*ā*), *n*, defeated, vanquished.
परायण	95	289,	*n*, fasting penance of four months.
,,	278	26,	*n*, best refuge, wished; *m*, *f* (*ā*), *n*, addicted to.
परारि	287	20,	*ind.*, year before the last.
परारिका	62	413,	*f*, one of the ten kinds of onion.
परार्थोक्ति	34	78,	*f*, explanatory remark.
परार्ध्य	206	127,	*m*, *f* (*ā*), *n*, excellent.
परार्ध	188	57,	*m*, *f* (*ā*), *n*, 100,000,000,000,000,000.
परालिनी	162	88,	*f*, the two pieces of timber at the sides of a door.
परावसु	95	290,	*n*, fasting penance of four months with milk, every second day taking half the amount of milk.
पराविद्ध	13	114,	*m*, epithet of Kubēra.
,,	73	36,	*m*, son of a Vaiśya and a Kāruvindī.
,,	162	71,	*m*, woman's apartment.
पराशक	64	460,	*m*, kind of fragrant grass, Tamil *Veḻalbhēdam*.
पराशर	95	310,	*m*, name of a sage.
परास	43	62,	*n*, tin.
परासन	121	427,	*n*, slaughter.
परासु	122	439,	*m*, *f*, *n*, dead, having expired.
परास्कन्दिन्	140	111,	*m*, thief, robber.
परि	286	50,	*ind.*, expressing portion, manner, pervasion, indication, abandoning.

	Page	Line	
परिकर	267	65,	*m*, discrimination, cloth round the back and the knees of an ascetic, attendants, girdle for tightening a loose garment (according to p. 302,18 sword belt, *śastrikā-bandhē*), multitude, beginning.
परिकर्मन्	167	223,	*n*, embellishment of a person.
परिकर्मिन्	136	5,	*m*, servant, slave.
परिकर्ष	110	143,	*m*, side part of the *bahiṣkarṣa* of the trunk of an elephant.
परिकल्पना	99	391,	*f*, deceit.
परिक्रम	194	56,	*m*, circumambulation.
परिक्रूरा	53	210,	*f*, kind of egg-plant, Brinjal, Solanum xanthocarpum, Tamil *Kaṇḍaṅkattari*.
परिक्रोणा	63	442,	*f*, bark of the cocoanut palm, Tamil *Pannāḍai*.
परिक्षिप्त	210	216,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrenched.
परिक्षेप	267	60,	*m*, side of an elephant's foot, encircling, belt (boundary).
परिखा	160	26,	*f*, moat, ditch foot.
परिगत	275	14,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained, known, surrounded.
परिग्रह	19	59,	*m*, eclipsed sun or moon.
,,	177	102,	*m*, retinue.
,,	267	59,	*m*, wife, appropriation, curse, price.
परिघ	118	342,	*m*, bludgeon.
,,	242	82,	*m*, iron bludgeon (?), dead fetus (child which assumes a peculiar position in birth), iron door bolt, stick.
परिघातन	118	342,	*m*, bludgeon.
परिचय	120	389,	*m*, exercise.
,,	194	61,	*m*, acquaintance.
परिचर	115	282,	*m*, *f* (*ī*), *n*, guard, person who watches in a circle round the army.
परिचर्या	86	76,	*f*, service devoted to venerable persons.
परिचारक	136	4,	*m*, servant, slave.
परिचारिका	107	71,	*f*, female servant who looks after the beds, garlands, ornaments, &c.
परिच्छद	72	15,	*m*, person whose father is a Brâhman and whose mother is a Śabarī.
,,	171	316,	*m*, attire.
परिजन	177	102,	*m*, retinue.
परिज्मन्	19	48,	*m*, moon.
परिणत	109	136,	*m*, elephant who strikes his tusks against something.

	Page	Line	
परिणय	87	108,	*m*, marriage.
परिणाम	194	47,	*m*, change.
परिणाय	141	121,	*m*, moving a piece at play.
परिणाह	192	9,	*m*, width.
परितः	286	64,	*ind.*, near, everywhere.
,,	287	6,	*ind.*, everywhere.
परिताप	183	243,	*m*, heat, pain.
परित्राण	167	209,	*n*, warding of a blow.
परित्राणी	54	217,	*f*, Trāyamāṇa, Tamil *Maru konṟai*.
परिदेवन	33	58,	*n*, lamentation.
परिधान	168	242,	*n*, lower garment.
परिधि	65	18,	*m*, halo round the moon or sun.
,,	242	81,	*m*, Palāśa wood laid round a sacrificial fire, outside wall, halo round the moon or sun.
परिधिस्थ	115	282,	*m*, *f* (*ā*), *n*, guard, person who watches in a circle round the army.
परिपण	128	140,	*n*, capital, principal.
परिपत्	125	51,	*m*, mud, slime.
परिपत्र	167	205,	*n*, eating, food.
परिपन्थिन्	107	84,	*m*, enemy.
परिपाटी	92	227,	*f*, relation between the prior and posterior, regular order.
परिपेलव	61	401,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīr muttakāśi*.
परिप्लव	27	23,	*m*, water bird.
,,	207	157,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaking, moving.
परिप्लाविन्	26	11,	*m*, goose.
परिबर्ह	171	316,	*m*, attire.
,,	267	56,	*m*, thing worthy of a king, &c.
परिबृढ	205	116,	*m*, *f* (*ā*), *n*, owner, master.
परिभव	97	342,	*m*, contempt.
परिभाषण	274	29,	*n*, blaming, speaking, ruling.
परिभोक्तृ	203	50,	*m*, *f* (*rī*), *n*, enjoying the property of his tutor.
परिमण्डल	120	398,	*m*, round-headed peg.
,,	207	164,	*m*, *f* (*ā*), *n*, round.
परिमल	200	103,	*m*, smell of the Vakula; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Vakula.
,,	267	55,	*m*, rubbing, &c.
परिमोषिन्	140	110,	*m*, thief, robber.
परियष्टृ	89	148,	*m*, younger brother who has performed a Yaga, while his elder brother has not done so.

	Page	Line	
परिरम्भ	172	338,	*m*, embracing.
परिवत्सर	24	180,	*m*, year.
परिवर्जन	121	428,	*n*, slaughter.
परिवर्त	128	141,	*m*, barter.
,,	267	57,	*m*, destruction of the world, barter, year, revolving.
परिवसथ	159	3,	*m*, village.
परिवसित	209	209,	*m*, *f* (*ā*), *n*, served, adored.
परिवाच्	33	69,	*f*, reviling.
परिवाद	33	64,	*m*, reproof, censure.
,,	145	241,	*m*, instrument with which the lute is played.
परिवादिनी	145	233,	*f*, lute with seven strings.
परिवापण	83	8,	*n*, shaving.
परिवार	177	102,	*m*, retinue.
,,	267	56,	*m*, upper garment, &c.
परिवारक	164	136,	*m*, fried grain.
परिवित्त	86	85,	*m*, unmarried elder brother whose younger brother is married.
परिवित्ति	86	85,	*m*, unmarried elder brother whose younger brother is married.
परिवी	141	119,	*f*, kind of game.
परिवृक्ती	106	62,	*f*, married and honored queen.
परिवेत्तृ	86	84,	*m*, younger brother married before the elder.
परिवेष	40	118,	*m*, measure of 2 rajjus or 384 inches.
परिवेषक	19	61,	*m*, halo round the sun or moon.
परिवेषण	167	200,	*n*, placing the food into the plate.
परिव्याण	91	210,	*n*, rope round the sacrificial post.
परिव्याध	47	60,	*m*, kind of water ratan, Tamil *Nīrvañji*.
,,	51	143,	*m*, Kaniyār, Pterospermum acerifolium or Pentapetes acerifolia, Tamil *Kōṅgu*.
परिव्राज्	96	319,	*m*, ascetic.
परिशाय	172	336,	*m*, lying down all around.
परिशुष्क	166	175,	*n*, soft piece of meat boiled in water and sprinkled with ghee and seasoned with cumin, &c.
परिषद्	124	26,	*f*, assembly.
परिष्कार	169	266,	*m*, adorning.
परिष्वङ्ग	172	338,	*m*, embracing.
परिसर	160	24,	*m*, contiguous ground.
परिसर्प	194	56,	*m*, circumambulation.

	Page	Line	
परिसर्या	194	56,	*f*, circumambulation.
परिस्कन्द	136	3,	*m*, servant, slave.
परिस्कन्ध	171	315,	*n*, decoration of hair.
परिस्तोम	172	331,	*n*, woollen cloth used as a mat.
परिस्पन्द	177	102,	*m*, retinue.
परिस्रावी	183	261,	*f*, fistula in the anus caused by phlegm.
परिस्रुत्	139	90,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
परिस्रुता	139	89,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
परिहार	193	34,	*m*, abandoning.
परीक्षक	203	60,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, thoroughly examining.
परीच्छा	93	242,	*f*, seeking.
परीतत्	182	225,	*m*, *n*, entrails.
,,	291	62,	*m*, *n*, entrails.
परीवाप	267	58,	*m*, sowing basin round the foot of a tree, attire.
परीवार	118	336,	*m*, sheath, scabbard.
परीवाह	156	61,	*m*, inundation.
परीष्ट	89	148,	*m*, elder brother who has not performed the Yāga, while his younger brother has done so.
परीष्टि	248	29,	*f*, seeking, faith.
परीसार	194	56,	*m*, circumambulation.
परीहास	143	175,	*m*, sport, amusement.
परु	67	57,	*m*, bos Grunniens.
परुका	53	205,	*f*, sort of egg-plant ; Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kudirai kattari*.
परुत्	287	20,	*ind.*, last year.
परुल	111	182,	*m*, horse.
परुष	32	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, haughty (of speech).
,,	63	444,	*m*, Date palm, Phœnix (or Elate) sylvestris, Tamil *Pērīccu*.
,,	196	6,	*m*, hardness, harshness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard, harsh (of sound).
,,	199	76,	*m*, astringent, sweet, sour and pungent taste *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet, sour and pungent.
,,	255	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mixed, unpleasant.
परुस्	45	22,	*m*, knot or joint (in a reed, etc.).
परेत	12	76,	*m*, spirit of a departed (dead) person.
,,	234	103,	*m*, spirit of a dead person ; *m*, *f* (*ā*), *n*, dead.
परेतराज	11	68,	*m*, epithet of Yama.
परेद्यवि	287	17,	*ind.*, on the next day.

	Page	Line	
परेष्टुका	69	99,	*f*, cow which has borne many calves.
परैधित	136	3,	*m*, servant, slave.
,,	205	98,	*m*, *f* (*ā*), *n*, nourished by a stranger.
परोऽक्ष	212	265,	*m*, *f* (*ā*), *n*, imperceptible.
परोवण्ट	120	396,	*m*, small shield.
परोष्णी	29	87,	*f*, cockroach.
पर्कट	28	61,	*m*, kind of vulture.
,,	63	434,	*n*, nut of the Areca faufel, Tamil *Pākku*.
पर्कटिन्	47	56,	*m*, fig-tree, Tamil *Erali*.
पर्जनी	62	424,	*f*, Dāru haldī, Amonum xanthorrhizon, Cucuma xanthorrhizon, Tamil *Mara mañjal*.
पर्जन्य	242	84,	*m*, thunder-cloud, thunder, Indra, name of a missile.
पर्ण	46	33,	*n*, leaf.
,,	47	57,	*m*, Butea frondosa, Tamil *Murukku*.
,,	282	24,	*m*, Butea frondosa (kiṁśuka); *n*, wing, *see* 46, 33.
पर्णश	93	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who lies down on leaves.
पर्णशबर	75	93,	*m*, son of a Śabara and Kirātī, who was previously the wife of a Niṣṭya, *see* पुलिन्द.
पर्णशाला	161	51,	*f*, hut made of leaves.
पर्णादा	70	125,	*f*, she-goat.
पर्णास	54	236,	*m*, Ocymum sanctum, Tamil *Maṇa kañjāṅkōrai*.
पर्णिका	55	248,	*f*, Helianthus indicus, Tamil *Vēlai*.
पर्दन	31	16,	*n*, farting.
पर्पट	55	256,	*m*, kind of a medicinal plant, Tamil *Parpāḍakam*.
पर्पटी	42	32,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous earth like *bōla*.
,,	62	425,	*f*, Dāru haldī, Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhizon, Tamil *Mara mañjal*.
पर्पेण	53	214,	*m*, Pavetta indica, Tamil *Pāvaṭṭai*.
पर्परा	62	425,	*f*, Dāru haldi, Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhizon, Tamil *Mara mañjal*.
पर्परी	181	198,	*f*, thin hair.
पर्परीक	267	50,	*m*, fire, cake.
पर्यङ्क	100	425,	*m*, form of a Padmāsana, Arddhapadmāsana, Nigūḍhacaraṇa or Pādōpavēśa, in which a cloth is placed over the neck and passing under the arms is tied behind below the middle of the back, the eyes being totally shut; the cloth can also be bound round the back and below the knees.

	Page	Line	
पल	189	91,	*n*, 8 or 10 gold niṣkas.
,,	190	101,	*n*, two śatamānas.
पलगण्ड	137	28,	*m*, bricklayer, plasterer, mason.
पलगण्डक	76	96,	*m*, son of a Kirāta and a Karaṇī.
पलङ्कष	132	223,	*m*, kind of bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
पलङ्कषा	56	282,	*f*, Gocharu, Barleria (*Ruellia*) longifolia, Tamil *Neriñjal*.
पलतेजस्	181	214,	*n*, fat.
पलल	50	138,	*m*, Tilaka tree, Tamil *Mañjāḍi*.
,,	181	212,	*n*, flesh.
,,	251	41,	*n*, sesamum powder, flesh, kind of mud.
पलशत	191	120,	*n*, identical with a *Tulā*.
पलशौनक	200	99,	*m*, smell of Kuṅkuma ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, having the smell of Kuṅkuma.
पलाण्डु	62	409,	*m*, Onion, Allium cepa et Allium ascalonicum, Tamil *Veṅ kāyam* or *Nīruḷḷi*.
,,	62	413,	*m*, one of the ten kinds of onion.
पलाण्डुक	57	306,	*m*, kind of closed mushroom, Tamil *Nāyko-ḍaibhēdam*.
पलायन	121	420,	*n*, flight.
पलाल	128	127,	*m*, *n*, straw.
पलाश	46	32,	*n*, leaf.
,,	47	57,	*m*, Butea frondosa, Tamil *Murukku*.
,,	61	405,	*m*, kind of Zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.
पलाशिका	61	390,	*f*, black liquorice, Convolvulus paniculatus, Tamil *Kār iruḷi*.
पलाशिन्	243	107,	*m*, demon, tree.
पलिकिनी	70	125,	*f*, she-goat.
पलिक्नी	68	92,	*f*, cow for the first time with calf.
,,	174	42,	*f*, old or grey-haired woman.
पलित	129	158,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Muḷaku*.
,,	213	288,	*n*, hoariness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hoary.
,,	261	103,	*m*, mud ; *n*, whiteness of hair, &c., Benzoin.
पलिन	73	37,	*m*, son of a Vaiśya and a Kukkuṭī.
पलिपादक	110	150,	*n*, part (knee) of an elephant's forefoot below the *kṣaya*.
पलुष	199	84,	*m*, astringent, bitter, sour and pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, bitter, sour and pungent.
पलोद्भव	181	214,	*n*, fat.
पल्यङ्क	172	329,	*m*, bedstead.

	Page	Line	
पल्ययन	113	227,	*n*, saddle.
,,	176	92,	*m*, son of a great great grandchild.
पल्ल	73	27,	*m*, son of a Kṣatriya and a Mallī.
पल्लव	46	34,	*m*, *n*, shoot, sprout.
,,	176	77,	*m*, keeper of a prostitute.
,,	261	115,	*m*, *n*, forearm, great expansion.
पल्लवाङ्कुर	46	30,	*m*, young shoot, new leaf.
पल्ली	150	60,	*f*, small house-lizard.
,,	161	54,	*f*, small house, hut.
,,	221	45,	*f*, small village, &c.
पव	126	91,	*m*, kind of linseed, Tamil *Avarai*.
,,	194	62,	*m*, cleaning.
पवन	13	97,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	13	105,	*m*, monsoon wind.
,,	164	131,	*n*, winnowing.
,,	194	62,	*n*, cleaning.
पवमान	11	47,	*m*, sacrificial fire towards the west.
,,	13	97,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	267	54,	*m*, fire, wind.
पवि	10	26,	*m*, Indra's thunderbolt.
,,	216	66,	*m*, wind, sharp edge of a weapon.
पवित्र	42	43,	*n*, artificial gold.
,,	84	40,	*n*, Brahmanic thread.
,,	127	103,	*m*, barley, Tamil *Yavai*.
,,	157	80,	*n*, white lotus, Tamil *Veṇ tāmarai*.
,,	206	130,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purified.
,,	261	116,	*m*, fire, Hari; *n*, copper, water, cowdung, Vedic mantra, curds, Brahmanical thread, gold, wealth, pot, kuśa grass; *m*, *f* (*ā*), *n*, purified.
पशु	67	60,	*m*, beast, term applied to lions, hares, domestic animals, cows, &c.
,,	70	123,	*m*, goat.
,,	71	144,	*m*, quadruped, beast.
,,	90	167,	*m*, animal sacrifice.
,,	92	224,	*m*, sacrificial animal.
,,	288	42,	*ind.*, see, behold.
पशुगोयुग	187	36,	*m*, pair of beasts.
पशुपति	6	76,	*m*, epithet of Śiva.
,,	267	51,	*m*, Agni, Rudra.
पशुबन्ध	90	167,	*m*, animal sacrifice.

	Page	Line	
पशुसंस्कार	90	186,	*m*, purification of the sacrificial animal.
पश्चात्ताप	98	370,	*m*, remorse.
पश्चात्सुन्दर	58	313,	*m*, kind of potherb, Gima, Erythraea centaureoides and Pharnaceum mollugo, Tamil *Kīrai*.
पश्चिम	207	154,	*m*, *f* (*ā*), *n*, last.
पश्चिमाङ्ग	178	138,	*n*, back of the body.
पश्यतोहर	140	113,	*m*, one who steals before one's eyes.
पष्ठौही	68	93,	*f*, cow with calf which has previously calved.
पांसु	125	50,	*m*, dust.
पांसुचन्दन	6	76,	*m*, epithet of Śiva.
पांसुज	133	245,	*n*, salt from saline soil.
पांसुलवण	133	244,	*n*, factitious salt.
पांसुला	173	19,	*f*, disloyal or unchaste woman.
पाक	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
,,	126	89,	*m*, linseed, Linum usitatissimum, Tamil *Kāśai*.
,,	195	82,	*n*, decocting.
,,	216	66,	*m*, infant, &c.
,,	290	27,	*m*, cooking.
पाककृष्ण, पाककृष्णफल	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
पाकपुटी	160	45,	*f*, potter's workshop.
पाकफल, पाकफलकृष्ण	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
पाकमण्डल	138	53,	*n*, potter's oven.
पाकयज्ञ	89	166,	*m*, general name of seven sacrifices, as Parvaṇa, &c.
पाकयज्ञिक	11	54,	*m*, fire at a domestic sacrifice.
पाकल	111	182,	*m*, horse.
,,	131	197,	*n*, medicinal plant, costus, Tamil *Kōṣṭam*.
पाकवर्तन	195	82,	*n*, decocting.
पाकशासन	9	5,	*m*, epithet of Indra.
पाकशुक्ला	42	25,	*f*, chalk.
पाकु	289	5,	*f*, cooking.
पाक्य	133	243,	*n*, factitious salt.
,,	133	247,	*n*, factitious black salt.
पागल	73	30,	*m*, son of a Kṣatriya and a Bhrakuñcī.
पाचन	198	51,	*m*, sourness; *m*, *f* (*ā*), *n*, sour.
पाज	165	151,	*m*, boiled rice.
पाञ्चजन्य	4	34,	*m*, Viṣṇu's conch.

	Page	Line	
पाञ्चमिक	190	117,	*m*, ten kumbhas, or according to others, one kumbha.
पाञ्चालिका	137	27,	*f*, doll made of cloth or ivory, &c.
पाट्	287	4,	*ind.*, expressing the vocative case.
पाट	302	9,	*m*, *see* पादस्फोट.
पाटल	197	33,	*m*, pale redness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, pale-red.
,,	261	112,	*m*, quickly ripening rice ; *m*, *f* (*ā*), pale red cow, Paṭali-tree, &c.
पाटला	46	46,	*f*, *n* (*a*), blossom of the Bignonia.
पाटलि	52	180,	*m*, *f*, Bignonia suave olens, Tamil *Pādari*.
पाटलिङ्गिका	127	97,	*f*, kind of pulse, Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai*.
पाटली	88	124,	*f*, vessel made of a conch.
पाटव	184	284,	*n*, health.
पाटूर	22	139,	*m*, fourteenth day of a pakṣa.
पाठक	84	45,	*m*, student, scholar.
पाठा	55	261,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Pan-gam pāḻai*.
पाठीन	151	85,	*m*, kind of sheat fish, Silurus.
पाणि	179	145,	*m*, hand.
,,	190	98,	*m*, sixteen māṣas.
,,	281	17,	*m*, Piṇḍāra plant, see 179, 145.
पाणिक	189	75,	*m*, two bindukas, 80 cowries.
पाणिगृहीती	175	69,	*f*, wife.
पाणिग्रह	87	109,	*m*, marriage.
पाणिघ	141	141,	*m*, one who plays with the hands.
पाणिनि	95	307,	*m*, name of a grammarian.
पाणिन्युपज्ञ	290	42,	*n*, first known by Pāṇini.
पाणिपात्र	94	264,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who eats out of his own hands.
पाणिमुक्त	120	390,	*n*, weapon thrown by the hand, as a lance.
पाणिमूल	179	145,	*n*, wrist.
पाणिरुह	279	151,	*m*, nail.
पाणिवाद	141	141,	*m*, one who plays with the hands.
पाणिश	73	40,	*m*, son of a Vaiśya and a Śvapakī.
पाण्डर	196	20,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
,,	197	23,	*m*, yellowish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellowish white.
पाण्ड्य	37	65,	*m*, *pl.*, epithet of the Paṇḍya country.
पाण्डु	63	444,	*m*, date palm, Phœnix (or Elate sylvestris, Tamil *Pēriccu*.

	Page	Line	
पाण्डु	197	23,	*m*, yellowish-whiteness ; *m*, *f*, *n*, yellowish, white.
पाण्डुक	74	54,	*m*, son of a Śūdra and a Caṇḍālī.
पाण्डुकम्बलिन्	114	257,	*m*, *f* (*ī*), *n*, carriage covered with white woollen cloth.
पाण्डुभूम	38	89,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a white soil.
पाण्डुल	197	28,	*m*, black-greenish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black-greenish-white.
पाण्डुवर्णक	184	273	*m*, blight, disease of plants.
पाण्डुसोपाक	75	86	*m*, son of a Caṇḍāla and a Vaidehī, also called Kuṅkaṇa.
,,	80	212,	*m*, bamboo worker.
पाण्ड्य	37	65,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇāpatha.
पात्	177	107,	*f*, old age.
पातक	97	336,	*n*, sin.
पातन	118	348,	*n*, bow (8192 hastas long ?).
पाताल	148	1,	*n*, infernal region.
,,	251	44,	*n*, infernal region, submarine fire.
,,	274	36,	*n*, water, &c.
पातालमूलिक	93	258,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, one who rolls about while lying on the ground.
पाताली	248	33,	*f*, net, pot.
पातिक	115	279,	*m*, footsoldier.
पातुक	204	76,	*m*, *f* (*ā*), *n*, habitually falling.
पात्म	24	176,	*m*, epithet of the Grīṣma-season.
पात्र	28	51,	*n*, kind of bird (the vedic पान्त्र).
,,	91	201,	*n*, general name for the sacrificial ladles.
,,	141	136,	*n*, person who performs a part in a drama.
,,	156	64,	*n*, bed of a river, &c.
,,	163	123,	*n*, small vessel.
,,	190	109,	*n*, 2 rāśis,
,,	225	41,	*n*, vessel, worthy object, wealth, bed of a river.
,,	292	75,	*m*, *f* (*ī*), *n*, vessel, &c.
पाथस्	154	41	*n*, water.
,,	225	40,	*n*, water, cooked rice.
पाथि	18	26,	*m*, sun.
पाथिस्	225	42,	*n*, heaven, moon, sun.
पाथेय	136	13,	*n*, provisions for a journey.
पाथोक्का	63	437,	*f*, small kind of Areca, Tamil *Ciṟukamuku*.

	Page	Line	
पाद	18	31,	*m*, sunray.
,,	41	14,	*m*, hill at the foot of a mountain.
,,	177	112,	*m*, foot.
,,	192	13,	*m*, quarter.
पाददण्ड	119	365,	*m*, arrow a quarter of a daṇḍa long.
पादप	242	90,	*m*, footstool, going on foot, tree.
पादपच्छाय	292	68,	*n*, *f* (*ā*), shade of a tree.
पादपाश	113	224,	*m*, footrope of a horse.
पादपुटी	113	229,	*f*, stirup.
पादप्रसार	101	433,	*m*, same as *Vakitrakarṇa*, a Yōga posture.
पादफली	113	229,	*f*, stirup.
पादबन्धन	298	7,	*n*, see पाशबन्धन, 70, 122.
पादरक्षणी	116	309,	*f*, cover for the foot.
पादरक्षिणी	172	324,	*f*, shoe.
पादवाहिक	149	35,	*m*, kind of poisonless snake.
पादस्फोट	183	244,	*m*, chilblain, blister or sore on the foot; *see* पाद and स्फोट.
पादात	115	278,	*m*, foot soldier.
,,	186	21,	*n*, multitude of foot soldiers.
पादायुध	27	27,	*m*, cock.
पादावर्त	155	42,	*m*, machinery to draw water, pagotta.
पादिक	115	279,	*m*, foot soldier.
,,	189	75,	*m*, 2 bindukas, 80 cowries.
,,	190	103,	*n*, copperkarṣa.
पादिका	162	78,	*f*, temporary pillar for support.
पादिकाशीर्ष	162	79,	*n*, top of a temporary pillar.
पादुका	108	100,	*f*, ditch on a public road filled with thorns, but covered with sand.
,,	172	324,	*f*, wooden shoe.
पादू	222	48,	*f*, wooden shoe, shoe.
पादूकृत्	139	86,	*m*, shoemaker.
पादोपवेश	100	424,	*m*, Padmāsana with the two soles of the feet joined together.
पान	100	408,	*m*, breathing out, sigh.
,,	167	20,	*n*, drinking.
पानगोष्ठिका	140	99,	*f*, place where people drink together.
पानीय	154	3,	*n*, water.
पानीयशालिका	160	46,	*f*, watershed.
पानीयसम्भव	133	244,	*n*, kind of factitious salt.
पाप	59	352,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.

	Page	Line	
पाप	97	336,	*n*, sin.
,,	234	99,	*n*, sin ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cruel.
पापचेली	55	260,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Paṅgam pāḻai*.
पाप्मन्	97	335,	*m*, sin.
पामन्	183	246,	*f*, scab.
पामन	185	289,	*m*, *f* (*ā*), *n*, scabby person.
पामर	76	100,	*m*, son of a Pulkasa and a Tīvarī.
,,	202	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, low.
,,	255	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, low, ignorant.
पामा	183	246,	*f*, scab.
पामारि	42	28,	*m*, sulphur.
पायस	132	217,	*n*, turpentine.
,,	165	153,	*n*, rice boiled in milk and sugar.
पायु	178	120,	*m*, anus.
पाय्य	191	127,	*m*, measure of length with hastas, &c.
पार	156	64,	*m*, opposite bank.
पारत	44	88,	*m*, quicksilver, mercury.
पारद	37	56,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
पारधेनुक	73	43,	*m*, acknowledged son of a Śūdra and Kṣatriyā.
,,	79	167,	*m*, man who catches and kills iguanas, &c., also called a Vena.
पाररक्षिक	96	319,	*m*, ascetic.
पारशव	43	67,	*m*, iron.
,,	72	7,	*m*, person whose parents are married and whose father is a Brahman and whose mother a Śūdrā, identical with Niṣāda.
,,	77	136,	*m*, worshipper of Kālī, who knows painting, to beat the drum, and dancing.
,,	78	145,	*m*, Ugra who runs in front of the king with the arms of the king in his hands.
,,	78	151,	*m*, Karaṇa who guards forts, treasures and harems, also called Ugra.
,,	267	64,	*m*, pearl, iron, weapon, son of a Brāhman and of a Śūdrā.
पारश्वधिक	116	287,	*m*, *f* (*ī*), *n*, armed with a battle axe.
पारसीक	111	187, 188,	*m*, Persian horse.
पारसीककुल	36	38,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhāratavarṣa.
पारायण	95	290,	*n*, fasting penance of four months with only water drinking.
,,	273	18,	*n*, completion, binding of the book.

	Page	Line	
पार्वती	7	116,	*f*, wife of Śiva.
पार्वती	42	32,	*f*, kind of fragrant earth (like *bōla*), red aluminous earth.
पार्श्व	178	137,	*m*, *n*, side below the arm pit.
,,	187	28,	*n*, multitude of ribs.
,,	234	101,	*m*, *n*, nearness, &c.
पार्श्वोदरप्रिय	151	92,	*m*, crab.
पार्श्वस्थ	141	137,	*m*, assistant of the stage manager.
पार्ष्णि	110	157,	*m*, fifth part of an elephant's hind leg beneath the *kālabhāga*.
,,	234	98,	*m*, rear of an army ; *f*, mad woman, heel.
पार्ष्णिग्राह	107	79,	*m*, enemy in the rear.
,,	115	281,	*m*, *f* (*ī*), *n*, soldier who stands in the rear.
पालघ्न	64	468,	*m*, mushroom, Tamil *Koḍaipul*, *see* वालघ्न, 298, 4.
पालन	151	91,	*m*, kind of fish.
पालाश	197	44,	*m*, greenness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, green.
पालि	87	100,	*m*, girl with a beard unfit for marriage.
,,	125	52,	*f*, sub-divided field.
,,	180	186,	*f*, outer part of the ear.
,,	221	43,	*f*, corner, place, mark, bearded woman, sword-hilt, leaf, &c.
पालिका	302	1,	*f*, *see* पादिका 162, 78.
पालिकाष्ठ	162	80,	*n*, wood below for (temporary) support of the pillar.
पाली	87	98,	*f*, stupid girl unfit for marriage.
,,	146	251,	*f*, kind of horn for blowing.
पालुखञ्जन	72	20,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Śvapakī.
पालुषी	175	69,	*f*, wife.
पालूक	136	5,	*m*, servant, slave.
पाल्लवा	289	11,	*f*, game played with twigs.
पावक	10	30,	*m*, epithet of Agni.
,,	52	171,	*m*, Kaniyāri, Premna spinosa et P. longifolia, Tamil *Muñjai*.
,,	90	183,	*m*, drinking the Sōma juice.
पावन	132	221,	*m*, incense.
पावनक	133	260,	*m*, borax.
पावनी	84	29,	*f*, mouthful.
पाश	138	59,	*m*, noose.
,,	217	73,	*m*, rope,—added to the word *karṇa* (*ear*) signifies *beautiful ear*.

	Page	Line	
पाशक	141	120,	*m*, dice.
पाशबन्धन	70	122,	*n*, wealth in flocks of cows, buffaloes, &c.
पाशिन्	12	90,	*m*, epithet of Varuṇa.
पाशुपत	61	387,	*m*, white swallow wort, Aeschynomene grandiflora (?), Sesbena grandiflora, Tamil *Kokku mandārai.*
पाशुपाल्य	121	7,	*n*, cattle-breeding.
पाशुबन्धिक	11	49,	*m*, fire at an animal sacrifice.
पाश्चात्य	37	6,	*m*, *pl.*, general name of the western countries as Sūryāraka.
,,	207	154,	*m*, *f* (*ā*), *n*, last.
पाश्या	187	27,	*f*, multitude of nooses.
पाषण्ड	102	476,	479, *m*, heretic, according to some there exist 96, according to others 110, and according to Chinese statements 360 different classes, who differ from each other in their dresses, professions, beliefs, &c.
पाषाण	41	16,	*m*, stone, rock.
पाषाणदारक	137	44,	*m*, hatchet.
पाषाणपुष्प	131	192,	*m*, Benzoin, Tamil *Kalmam.*
पासि	18	27,	*m*, sun.
पिक	28	52,	*m*, cuckoo.
पिङ्ग	149	27,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
,,	197	36,	*m*, tawnyness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, tawny.
पिङ्गल	61	403,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuru vēr.*
,,	150	54,	*m*, mongoose.
,,	197	36,	*m*, tawnyness; *m*, *f* (*ā*), *n*, tawny.
पिङ्गलकेशाक्षी	87	102,	*f*, girl with tawny hair and eyes unfit for marriage.
पिङ्गला	17	17,	*f*, wife of the elephant Vāmana.
,,	27	42,	*f*, owl.
पिङ्गाण	197	26,	*m*, black-yellowish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black-yellowish-white.
पिचण्ड	243	114,	*m*, belly, bed.
पिचण्डिका	117	116,	*f*, shank.
पिचण्डिल	201	13,	*m*, *f* (*ā*), *n*, corpulent, pot-bellied.
पिचिण्ड	166	178,	*m*, cut off limb of an animal.
पिचु	136	18,	*m*, cotton.
,,	190	98,	*m*, 16 māṣas.
पिचुमन्द	51	150,	*m*, Nimba (Melia) azadirachta, Tamil *Vēmbu.*
पिचुल	49	99,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōri-bhēdam.*

	Page	Line	
पिचुल	51	151,	*m*, Tamarix indica (T. dioeca), Tamil *Kāñjōri*, or *Pirāyañjeḍi*.
पिचूल	190	94,	*n*, 6 māṣas.
पिच्छट	43	60,	*n*, tin.
पिच्छनद्ध	62	412,	*m*, one of the ten kinds of onions.
पिच्छन्दका	161	61,	*f*, peculiarly formed temple or palace.
पिच्छा	165	159,	*f*, rice gruel.
पिच्छित	207	165,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flattened.
पिच्छिल	196	8,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sauce mixed with rice gruel.
पिच्छिला	52	183,	*f*, Dalbergia sissu, Tamil *Iruḻ vīḍu*.
पिच्छोला	146	251,	*f*, kind of horn for blowing.
पिञ्छ	29	78,	*n*, tail of a peacock.
,,	225	42,	*n*, tail of a peacock, wing of a bird.
पिञ्ज	197	25,	*m*, bluish-blackish-whiteness; *m*, *f*(*ā*), *n*, bluish-blackish-white.
पिञ्जन	132	227,	*n*, kind of sandalwood.
,,	136	19,	*n*, bow or bow-shaped instrument for cleaning cotton, cotton-cleaning.
पिञ्जना	33	51,	*f*, concise speech.
पिञ्जर	42	26,	*n*, sulphuret of arsenic.
,,	197	34,	*m*, yellowish redness; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellowish red.
पिञ्जा	62	422,	*f*, turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḻ*.
पिञ्जूष	198	48,	*m*, white and turmeric yellowish black colour; *m*, *f* (*ā*), *n*, white and turmeric yellowish black.
पिट	164	128,	*m*, grain basket.
पिटक	164	125,	*m*, box.
,,	164	128,	*m*, grain basket.
,,	183	245,	*m*, *f* (*ā*), *n*, boil.
,,	292	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, box, grain basket, boil.
पिटका	183	245,	292, 74, *f*, *see* पिटक.
पिठर	163	110,	*m*, pot.
पिण्ड	42	29,	*m*, myrrh.
,,	167	201,	*m*, ball of food.
,,	216	62,	*m*, round thing, body, ball of food.
पिण्डक	15	8,	*m*, epithet of Piśaca.
,,	132	219,	*m*, incense.
,,	162	90,	*m*, terrace before the house door.
पिण्डफला	58	334,	*f*, long gourd, Cucurbita lagenaris, Tamil *Śurai*.

	Page	Line	
पिण्डा	62	422,	*f*, turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḷ*.
पिण्डारक	51	156,	*m*, name of a tree, Tamil *Vaḍukamaram*.
,,	65	8,	*m*, species of big tiger.
पिण्ड	164	139,	*m*, ground rice.
,,	216	67,	*m*, oil cake, &c.
पिण्डिका	177	116,	*f*, leg, shank.
,,	248	28,	*f*, site of a house, &c., ball, flesh of the shank.
पिण्डित	255	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thick, counted.
पिण्डिल	255	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stiff legged, able to count.
पिण्डीक	51	156,	*m*, name of a tree, Tamil *Vaḍukamaram*.
पिण्डीतक	49	98,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Marukkārai*.
पिण्डीशूर	206	140,	*m*, *f* (*ā*), *n*, poltroon, defying at home.
पिण्डूष	180	184,	*m*, ear-wax.
पिण्या	56	279,	*f*, hartpea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *Vāluḷuvai*.
पिण्याक	138	54,	*m*, oil cake.
,,	242	91,	*m*, incense, ferment, turpentine, oil cake.
पितामह	175	58,	*m*, paternal grandfather.
,,	267	55,	*m*, Brahman, paternal grandfather.
पितृ	175	57,	*m*, father.
,,	176	94,	*m*, *dual*, parents.
,,	177	97,	*m*, *pl.*, paternal ancestors, Manes.
पितृकार्य	88	132,	*n*, funeral ceremony performed at Gayā.
पितृज्येष्ठ	175	63,	*m*, eldest brother of the father.
पितृदान	88	127,	*n*, oblation to the Manes.
पितृनल्व	39	117,	*m*, measure of ten hastas or 240 inches.
पितृपति	11	66,	*m*, epithet of Yama.
पितृपितृ	175	58,	*m*, paternal grandfather.
पितृप्रपा	88	133,	*f*, watering a mango tree at the Śraddha-ceremony at Gayā.
पितृप्रसू	22	137,	*f*, twilight.
पितृभोजन	88	128,	*n*, funeral ceremony in honor of the Pitṛs.
पितृयाण	20	91,	*m*, southern Vīthikā (of Nakṣatras).
पितृवन	39	95,	*n*, cemetery.
पितृव्य	175	62,	*m*, paternal uncle.
पितृष्वस्रीय	176	83,	*m*, paternal sister's son.
पित्त	183	241,	*n*, bile.
पित्तल	43	51,	*n*, bell-metal.
पित्र्या	22	143,	*f*, fifteenth day of the first (Śukla) pakṣa.
पित्सत्	20	1,	*m* bird.

	Page	Line	
पिधान	22	127,	*n*, disappearance.
,,	163	110,	*n*, covering of a pot.
पिनद्ध	115	284,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fastened.
पिनाक	7	100,	*m*, Śiva's bow.
,,	261	113,	*m*, *n*, dust rain, trident, bow of Rudra.
पिनाकिन्	6	78,	*m*, epithet of Śiva.
पिपतिषत्	26	1,	*m*, bird.
पिपासा	98	362,	*f*, thirst.
पिपासित	204	73,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thirsty.
पिपासु	204	73,	*m*, *f*, *n*, thirsty.
पिपीलिका	151	71,	*f*, ant.
पिप्पल	46	40,	*n*, fruit.
,,	47	54,	*m*, holy fig-tree, Tamil *Araśu*.
,,	178	136,	*n*, nipple.
पिप्पलक	137	23,	*n*, thread of the needle.
पिप्पली	110	146,	*f*, root of an elephant's ear.
,,	129	152,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
पिप्पलीमूल	130	182,	*n*, root of long pepper, Tamil *Tippilikaṭṭai*.
पिप्पिका	28	48,	*f*, female wagtail.
पिप्लु	181	193,	*m*, freckle, mark ; *m*, *f*, *n*, freckled.
पिलाट	110	145,	*m*, side of an elephant's face.
पिल्ल	228	10,	*n*, bleared eye ; *m*, *f* (*ā*), *n*, wet-mouthed, moist-eyed (pitiful).
पिशङ्ग	197	36,	*m*, tawnyness ; *m*, *f* (*ī*), *n*, tawny.
पिशाच	15	8,	*m*, name of a lower deity (demon).
,,	243	114,	*m*, evil spirit, cat.
पिशित	181	213,	*n*, flesh.
पिशुन	203	49	*m*, *f* (*ā*), *n*, traducing, tale-bearing, informing.
पिष्ट	190	109,	*m*, two raśis.
पिष्टक	164	143,	*m*, cake.
पिष्टपचन	163	113,	*n*, seether, boiler.
पिष्टपिण्डिका	164	143,	*f*, ball-shaped cake.
पिष्टात	171	394,	*m*, perfumed powder for clothes.
पीठ	172	327,	*n*, wooden seat, chair.
पीठबन्धन	178	140,	*m*, shoulder-end.
पीठमर्द	141	139,	*m*, teacher of a dancing girl.
पीठर	61	400,	*n*, Cyperus rotundus, Tamil *Muttakāśi*.
पीठीव	178	119,	*n*, root of the scrotum.
पीडन	121	413,	*n*, oppression, devastation.
पीडा	98	374,	*f*, misfortune, pain.

	Page	Line	
पीडा	222	49,	*f*, pain, pity.
पीडित	210	229,	*m*, *f* (*ā*), *n*, tormented, pained.
पीत	42	28,	*m*, sulphur.
,,	196	22,	*n*, yellowness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellow.
,,	300	13,	*n*, *see* वीत, 111, 178.
पीतकङ्गु	127	111,	*f*, yellow Panic, kind of Panicum, Tamil *Mañjaḻ tinai*.
पीतघोषा	58	323,	*f*, cucumber (Ghosha) with yellow flowers, Tamil *Ponniṟamāna tummaṭṭi*.
पीतचन्दन	132	226,	*n*, yellow sandalwood.
पीततण्डुला	127	110,	*f*, Panic seed, Panicum italicum, Tamil *Tinai*.
पीतदारु	50	142,	*n*, Deodar, Pinus Devadaru.
,,	62	424,	*m*, Dāru haldī ; Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhizon, Tamil *Mara mañjaḻ*
,,	132	228,	*n*, kind of inferior sandalwood.
पीतधातु	41	21,	*m*, yellow mineral.
पीतधूमल	197	39,	*m*, smoky-yellowness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, smoky (black-reddish) yellow.
पीतन	42	27,	*n*, sulphuret of arsenic.
,,	47	62,	*m*, forest mango, Tamil *Kāṭṭumā*.
,,	132	233,	*n*, saffron.
पीतपुष्प	59	339,	*m*, Pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūsaṇi*.
पीतमुण्ड	27	37,	*m*, black-headed sparrow.
पीतरक्त	197	34,	*m*, yellowish-redness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellowish-red.
पीतरसा	56	278,	*f*, heartpea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *Vāluḻuvai*.
पीतल	196	22,	*n*, yellowness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellow.
पीतलिका	110	146,	*f*, root of an elephant's ear.
पीतलोह	43	50,	*n*, brass.
पीतलोहित	197	40,	*m*, reddish-yellowness ; *m*, *f* (*nī*, *tā*), *n*, reddish-yellow.
पीतश्यामल	197	40,	*m*, blackish-yellowness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, blackish-yellow.
पीतसागर	95	301,	*m*, epithet of Agastya.
पीतसाल	48	77,	*m*, yellow Sāl tree, Tamil *Vēṅgai*.
पीतसितासित	197	24,	*m*, yellow-blackish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellow-blackish white.
पीतहरित	197	41,	*m*, greenish-yellowness ; *m*, *f* (*ṇī*, *tā*), *n*, greenish yellow.
पीता	62	422,	*f*, turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḻ*.

	Page	Line	
पीताम्बर	3	21,	*m*, epithet of Viṣṇu.
पीताम्लान	60	376,	*f*, yellow Globe amaranth, Gomphiena, Tamil *Mañja vāḍā kuriñji*.
पीति	111	182,	*m*, horse.
,,	234	102,	*m*, horse ; *f*, drinking.
पीतु	26	5,	*m*, bird.
पीथ	10	37,	*m*, epithet of Agni.
,,	134	276,	*n*, fresh butter.
,,	135	289,	*n*, milk.
,,	225	44,	*n*, fresh butter, milk.
पीन	201	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fat, large.
पीनकोशी	128	129,	*f*, legume, pod.
पीनस	149	27,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
,,	183	242,	*m*, catarrh.
पीनस्कन्ध	65	10,	*m*, boar.
पीनस्तनी	69	97,	*f*, cow with a large udder.
पीनाह	154	16,	*m*, cover or facing of a well.
पीनोध्नी	69	97,	*f*, cow with a large udder.
पीयु	216	63,	*m*, time, hooting.
पीयूष	135	292,	*n*, milk of a cow within seven days after calving.
,,	251	45,	*n*, milk of a lately calved cow, divine food.
पीलु	48	90,	*m*, Careya arborea, Tamil *Ūvakkāy*.
,,	216	63,	*m*, stem, elephant, name of a tree.
पीलुक	26	8,	*m*, young bird.
पीलुकुण	290	28,	*m*, ripening of the *pīlu*.
पीलुनी	54	228,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracæna nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai*.
पीलुपर्णिका	54	227,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracæna nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai*.
पीलुपर्णी	57	294,	*f*, Telcucha, Momordica monadelpha or Bryonia grandis, Tamil *Kōvai*.
पीवन्	201	11,	*m*, *f* (*rī*), *n*, fat, large.
पीवर	48	77,	*m*, yellow Sal tree, Tamil *Vēṅgai*.
,,	201	11,	*m*, *f* (*ī*) *n*, fat, large.
पीवरी	56	284,	*f*, Śatāvarī, Asparagus racemosus, Tamil *Taṇṇīr muṭṭān*.
पुंश्चली	173	18,	*f*, disloyal or unchaste woman.
पुंस्	173	4,	*m*, man, male.
,,	270	121,	*m*, man, soul.
पुंसवन	83	5,	*n*, male-production, second *Saṁskāra*.

	Page	Line	
पुंसवन	135	289,	*n*, milk.
पुंहल	183	250,	*m*, herpes in the face.
पुङ्ख	119	370,	*m*, part of an arrow to which the feathers are attached.
,,	216	65,	*m*, white, tip of the arrow.
पुङ्गर्भ	176	78,	*m*, son.
पुङ्गव	243	113,	*m*, best, ox.
पुङ्गाह	112	199,	*m*, black horse.
पुच्छ	71	147,	*m*, *n*, tail.
पुच्छभाग	110	162,	*m*, *see* पक्षभाग.
पुञ्ज	186	6,	*m*, heap of corn.
पुञ्जिका	25	14,	*f*, hail.
पुञ्जील	64	469,	*m*, stalk of grass, Tamil *Pullinākkai* ; or clump of grass, Tamil *Pulkundu*.
पुट	74	55,	*m*, son of a Śūdra and a Kavaṭī.
,,	138	66, 292 74,	*m*, *f* (ी), *n*, flower basket.
,,	159	1,	*m*, town.
,,	164	127,	*m*, casket.
पुटकिनी	157	87,	*f*, flexible lotus stalk.
पुटभेद	156	60,	*m*, winding descent or course of water.
पुटभेदन	159	6,	*n*, chief town of a district.
पुटानिल	13	106,	*m*, wind during the dewy season (*Śiśira*).
पुटी	138	66,	292, 74, *f*, flower basket.
पुण्ट्र	216	64,	*m*, worm, sugarcane, mark on the forehead.
पुण्ट्रक	196	19,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, white.
पुण्डरीक	17	15,	*m*, elephant of the south-eastern quarter.
,,	55	245,	*n*, Artemisia indica et A. austriaca, Tamil *Kolundu*.
,,	149	29,	*m*, species of the Rājila snake.
,,	149	38,	*m*, kind of serpent (Amphisbæna).
,,	150	46,	*n*, kind of poison.
,,	157	80,	*n*, white lotus, Tamil *Veṇ tāmarai*.
,,	278	32,	*m*, mango, elephant of a quarter, tiger, Rājila serpent, elephant, fever ; *n*, white umbrella, white leprosy, white lotus.
पुण्डरीकाक्ष	3	20,	*m*, epithet of Viṣṇu.
पुण्ड्र	37	60,	*m*, *pl*., name of a country belonging to Prācya.
,,	63	452,	*m*, kind of sugarcane, Tamil *Nāmakkarumbu*.
पुण्ड्रलक्षणा	37	60,	*f*, epithet of the Puṇḍra country.
पुण्ड्रा	68	85,	*f*, white cow.

	Page	Line	
पुण्य	97	335,	*n*, virtue.
,,	234	100,	*n*, charity, water, gold, flower; *m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful.
पुण्यगान्धिक	157	80,	*n*, white lotus, Tamil *Veṇṭāmarai.*
पुण्यजन	267	52,	*m*, demon, good man.
पुण्यजनेश्वर	13	115,	*m*, epithet of Kubēra.
पुण्याह	22	134,	*n*, lucky portion of a day.
,,	291	44,	*n*, lucky portion of a day.
पुत्तिका	30	96,	*f*, flying white ant.
पुत्र	176	78,	*m*, son ; *f* (ī), daughter.
,,	177	95,	*m*, *dual*, son and daughter.
,,	293	86,	*m*, son.
पुत्रजीव	51	157,	*m*, Putrajīva roxburghii.
पुद्गल	243	100,	*m*, body, soul.
पुनःपुनः	287	22,	*ind.*, again and again.
पुनर्	285	47,	*ind.*, expressing repetition, question, exception, emphasis.
पुनरूढा	86	90,	*f*, remarried widow.
पुनर्नव	179	151,	*m*, nail.
पुनर्नवा	57	291,	*f*, Hogweed, Bœrhavia diffusa alata, Tamil *Śāraḍai.*
पुनर्भव	179	151,	*m*, nail.
पुनर्भू	86	90,	*f*, remarried widow.
पुनर्भूज	176	89,	*m*, remarried widow's son.
पुनर्युवन्	19	49,	*m*, moon.
पुनर्वसु	20	78,	*m*, *dual*, one of the twenty-seven nakṣatras.
,,	96	316,	*m*, epithet of Kātyāyana.
पुन्नाग	50	139,	*m*, Rottleria tinctoria, Tamil *Punnai.*
पुम्फिका	178	125,	*f*, dirt of the generative organs.
पुर्	96	326,	*f*, human intellect.
,,	159	1,	*f*, town.
,,	272	32,	*f*, town, body.
पुर	49	107,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam.*
,,	64	467,	*n*, fragrant grass, Tamil *Nanmuka pul.*
,,	74	54,	*m*, son of a Śūdra and a Mahiṣī.
,,	159	1,	*n*, *f* (ī), town.
पुरः	287	22,	*ind.*, before.
पुरञ्जक	37	59,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
पुरतः	287	22,	*ind.*, before.
पुरद्वार	160	30,	*n*, citygate.

	Page	Line	
पुरन्दर	9	3,	*m*, epithet of Indra.
पुरन्ध्री	174	41,	*f*, matron.
पुरमद	132	215,	*m*, Agallochum, Tamil *Akil*.
पुररक्षिन्	105	35,	*m*, town watchman, city constable.
पुरस्कृत	275	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, worshipped, attacked by an enemy, placed in front.
पुरस्तात्	286	65,	*ind.*, in the east, in front of, formerly, first.
पुरस्सर	116	290,	*m*, *f* (*ī*), *n*, going in front, leader.
पुरा	285	46,	*ind.*, expressing poetical work as a purāṇa, near, passed, old, future.
पुराज	9	15,	*m*, priest of Indra.
पुराण	34	75,	*n*, legend.
,,	85	57,	*n*, cosmogonic science, one of the 14 Vidyās.
,,	208	174,	*m*, *f* (*ā*), *n*, old, ancient.
पुराणान्त	11	70,	*m*, epithet of Yama.
पुरातन	208	174,	*m*, *f* (*ī*), *n*, old, ancient.
पुरावृत्त	34	76,	*n*, what happened in ancient times, epic, epithet of Itihāsa.
पुरी	154	14,	*f*, dug spring.
,,	159	1,	*f*, *see* पुर.
पुरीष	125	48,	*n*, mould, powdered earth.
,,	182	236,	*n*, fæces.
पुरु	208	169,	*m*, *f*, *n*, much, many.
पुरुष	3	16,	*m*, epithet of Brahman.
,,	173	4,	*m*, man, male.
,,	242	92,	*m*, Brahman, Punnāga tree, male, soul, supreme soul.
पुरुषव्याघ्र	28	59,	*m*, vulture.
पुरुषाद	12	81,	*m*, demon.
पुरुषोत्तम	4	23,	*m*, epithet of Viṣṇu.
पुरुह	208	169,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, many.
पुरुहूत	9	3,	*m*, epithet of Indra.
पुरोग	116	290,	*m*, *f* (*ā*), *n*, going in front, leader.
पुरोगम	116	291,	*m*, *f* (*ā*), *n*, going in front, leader.
पुरोगामिन्	70	139,	*m*, dog.
,,	116	291,	*m*, *f* (*ī*), *n*, going in front, leader.
पुरोडाश	91	198,	*m*, sacrificial ball cake made of ground rice.
पुरोधस्	106	48,	*m*, chief priest.
पुरोनुवाक्या	92	223,	*f*, vedic recitative previous to the Yājya.
पुरोभागिन्	203	68,	*m*, *f* (*ī*), *n*, fault-finding, censorious.

	Page	Line	
पुरोवचस्	34	81,	*n*, introduction, preface.
पुरोवात	13	108,	*m*, eastern wind.
पुरोहित	106	48,	*m*, chief priest.
पुरोहिन्	67	67,	*m*, wolf-like animal.
पुलक	44	81,	*m*, kind of precious stone.
,,	117	325,	*m*, mark on a sword.
,,	242	93,	*m*, multitude of precious stones, horripilation of the hair, diamond, worm.
पुलकिन्	50	119,	*m*, Nauclea kadamba, Tamil *Kaḍambu*.
पुलाक	243	94,	*m*, chaff, abridgment, lump of boiled rice.
पुलाकिन्	45	10,	*m*, tree.
पुलिन	156	65,	*n*, island formed by alluvium.
पुलिन्द	75	93,	*m*, son of a Śabara and a Kirātī, who was formerly the wife of a Niṣṭya, *see* पर्णशबर.
,,	75	94,	*m*, son of a Niṣṭya and a previously unmarried Kirātī, *see* श्वपच.
,,	78	165,	*m*, secretly born Māgadha who kills dangerous animals.
पुलिन्दक	155	32,	*m*, name of a class of boatmen.
पुलोमजा	9	22,	*f*, epithet of Indrāṇī.
पुलोमशत्रु	9	6,	*m*, epithet of Indra.
पुल्कस	76	96,	*m*, son of a Caṇḍāla and a Karaṇī.
,,	78	164,	*m*, Māgadha who makes vessels of bell-metal.
,,	79	169,	*m*, Pāradhēnuka who sells intoxicating liquor.
,,	79	175,	*m*, Āyōgava, who lives from weaving.
,,	79	178,	*m*, person who catches and kills iguanas, etc.; also called *Hari*.
,,	79	181,	*m*, person who makes winnowing husks, umbrellas, &c., the same as Sūci.
पुष	178	122,	*m*, vulva.
पुषित	210	227,	*m*, *f* (*ā*), *n*, nourished.
पुष्कर	130	176,	*m*, tuberous root of the Costus, Costus speciosus, Tamil *Mēṭṭu tāmarai kiḻaṅgu*.
,,	252	48,	*n*, end of an elephant's trunk, water, mouth of a musical instrument, battle, sky, lotus, heaven, edge of a sword, name of a holy place, Costus speciosus.
पुष्करसाद	149	31,	*m*, identical with the Sarparāja.
पुष्कराह्वय	28	65,	*m*, kind of heron.
पुष्करिणी	154	10,	*f*, square or large pond.
पुष्कल	84	29,	*m*, four mouthfu

	Page	Line	
पुष्यफल	59	339,	*m*, Pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūsaṇi.*
पुष्यरथ	114	252,	*m*, pleasure carriage.
पुष्यल	111	170,	*m*, peg, bolt.
पुस्त	137	25,	*n*, plastering, painting, &c.
पुस्तक	167	217,	*m*, *n*, wooden vessel for placing Sindūra, &c.
पू	96	326,	*f*, human intellect, *see* पुर्.
पूग	63	434,	*m*, Faufel, Areca faufel or Catechu, Tamil *Kamuku.*
,,	186	1,	*m*, flock, multitude.
पूगतिथ	187	37,	*m*, *f* (ī), *n*, forming a number or assembly.
पूगपट्ट	63	443,	*m*, bark of the Areca faufel, Tamil *Kamuku paṭṭai.*
पूगपुष्पिका	87	117,	*f*, betel leaves with pieces of Areca nut and lime given at marriages.
पूगावपनी	167	215,	*f*, areca nut cracker.
पूजा	86	77,	*f*, worship.
पूजित	210	225,	*m*, *f* (*ā*), *n*, worshipped, revered.
पूज्य	234	101,	*m*, father-in-law, *m*, *f* (*ā*), *n*, fit to be revered.
पूज्यपाद	293	92,	*m*, *f* (*ā*), *n*, venerable.
पूत	128	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, threshed out, winnowed.
,,	206	130,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purified.
पूतना	18	35,	*f*, *pl.*, 100 rain-making sunrays.
पूति	67	69,	*m*, *f*, civet cat, Viverra zibetha.
,,	200	114,	*m*, smell of puss; *m*, *f*, *n*, having the smell of puss.
पूतिक	50	124,	*m*, gray Bonduc, Guilandina bonduccella (caesalpina), Tamil *Maṇi puṅgu.*
पूतिकरज	50	124,	*m*, gray Bonduc, Guilandina bonduccella (caesalpina), Tamil *Maṇi puṅgu.*
पूतिकाष्ठ	50	142,	*n*, Deodar, Pinus devadaru.
पूतिकाष्ठक	51	148,	*n*, Saral, Pinus longifolia, Tamil *Saralam.*
पूतिपुष्पी	47	68,	*f*, kind of acid citron, Tamil *Puḷimāduḷai.*
पूतिफली	54	216,	*f*, Somraj, Conyza (Serratula) anthelmintica, Tamil *Erumai yāṭṭāṅkoḍi.*
पूत्यण्ड	30	96,	*m*, name of small flies.
पूप	164	143,	*m*, cake.
पूय	182	236,	*n*, puss.
पूर	156	59,	*m*, flood of water.
पूरक	47	66,	*m*, kind of citron, Tamil *Māduḷaibhēdam.*

	Page	Line	
पूर्वरङ्ग	147	278,	*m*, all drumming except Sayantūrya and other drumming mentioned on pp. 147, 273-278.
पूर्वाह्ण	22	128,	*m*, first yāma or first three hours of a day.
पूर्वेद्युः	286	64,	*ind.*, in the morning.
,,	287	15,	*ind.*, on a preceding day.
पूल	128	127,	*m*, *n*, straw.
पूलक	178	129,	*m*, buttocks.
पूषन्	17	20,	*m*, sun.
पृक्थ	129	145,	*n*, wealth.
पृच्छा	34	74,	*f*, question.
पृतना	108	110,	*f*, army.
,,	108	115,	*f*, military force of three *vāhinīs*.
पृतनासाह्	9	4,	*m*, epithet of Indra.
पृथक्	287	8,	*ind.*, without, except.
पृथक्क्रिया	34	79,	*f*, separation, distinction.
पृथक्पर्णी	56	271,	*f*, Hedysarum lagopodioides, Tamil *Cittāmalli.*
पृथग्जन	267	52,	*m*, low person, fool.
पृथव	38	80,	*m*, *pl.*, incorrect for पृथु, 296, 13, which see.
पृथिवी	35	5,	*f*, earth.
पृथिवीपति	269	106,	*m*, Yama, &c.
पृथु	68	79,	*m*, monkey.
,,	130	169,	*f*, black cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam.*
,,	134	263,	*f*, leaf of the Asafœtida.
,,	207	159,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, wide, extended.
,,	296	13,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadeśa, *see* पृथव, 38, 80.
पृथुक	164	136,	*m*, rice (grain) flattened.
,,	243	115,	*m*, flattened rice, child.
पृथुचित्र	86	82,	*m*, gṛhastha who keeps his grain in a jar.
पृथुच्छद	51	151,	*m*, Teak tree, Tectona grandis, Tamil *Tēkku.*
पृथुरोमन्	151	81,	*m*, fish.
पृथुल	207	159,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wide, extended.
पृथुशालिका	130	170,	*f*, black cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam.*
पृथुसूप्य	126	80,	*m*, lentil, Ervum (licer) lens, Tamil *Payar.*
पृथुहस्त	109	141,	*m*, seventh part of the elephant's trunk above the *karṇikā.*
पृथ्विका	130	170,	*f*, black cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam.*

	Page	Line	
पृथ्विका	134	263,	*f*, leaf of the Asafœtida.
पृथ्वी	35	5,	*f*, earth.
,,	130	169,	*f*, black cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam*.
पृथ्वीका	130	173,	*f*, large cardamom, Alpinia cardamomum, Tamil *Ēlam*.
पृदाकु	243	115,	*m*, tiger, serpent.
पृश्नि	201	10,	*m*, *f*, *n*, small, short, thin.
पृश्निपर्णी	56	271,	*f*, Hedysarum lagopodioides, Tamil *Cittāmalli*.
पृषत्	25	15,	*f*, *n*, drop of water.
पृषत	25	15,	*m*, drop of water.
,,	66	26,	*m*, red-spotted deer.
,,	91	198,	*m*, clarified butter mixed with thick sour milk (*dadhi*).
पृषता	86	94,	*f*, girl with white spots, unfit for marriage.
पृषत्क	118	358,	*m*, arrow.
पृषदंशक	70	142,	*m*, cat.
पृषदश्व	13	100,	*m*, epithet of Vayu.
पृषदाज्य	91	197,	*n*, clarified butter mixed with thick sour milk (*dadhi*).
पृषातक	91	197,	*m*, clarified butter mixed with thick sour milk (*dadhi*).
पृष्ठ	178	138,	*n*, back of the body.
पृष्ठग्रन्थि	184	266,	*m*, hump on the back.
पृष्ठचक्षुस्	151	92,	*m*, crab.
पृष्ठमध्यास्थि	178	131,	*n*, backbone.
पृष्ठमांसादन	192	16,	*n*, blaming a thing after it is done.
पृष्ठवाह्य	69	112,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carrying on the back.
पृष्ठस्थ	115	281,	*m*, *f* (*ā*), *n*, soldier who stands in the rear.
पृष्ठ्य	69	112,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carrying on the back.
,,	187	28,	*n*, multitude of backs.
पेचक	27	43,	*m*, hooting-owl.
,,	243	105,	*m*, elephant skin, root of the elephant's tail.
पेचिका	27	41,	*f*, owl.
पेट	292	74,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, box.
पेटक	164	125,	*m*, box.
,,	186	5,	*n*, flock, multitude.
पेटा	164	125,	*f*, box.
पेटी	292	74,	*f*, *see* पेट.
पेत्व	70	127,	*m*, ram.

	Page	Line	
पेय	166	181,	*n*, drink, one of the five amṛtas.
पेरा	35	7,	*f*, earth.
पेराल	197	89,	*m*, smoky-yellowness; *m*, *f* (*ā*), *n*, smoky-yellow (black-reddish).
पेरु	18	26,	*m*, sun.
,,	155	24,	*m*, sea.
पेलव	79	170,	*m*, person who must not be touched.
,,	129	158,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Muḷaku*.
,,	212	272,	*m*, *f* (*ā*), *n*; *ind.*, little, small.
,,	298	15,	*m*, *see* वेलव 73, 44.
पेशल	205	108,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clever.
,,	212	274,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clever; *ind.*, cleverly.
,,	255	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, agreeable, clever.
पेशि	166	178,	*f*, piece of flesh or meat.
,,	182	224,	*f*, muscle.
पेशी	30	99,	*f*, egg.
पैङ्गराज	149	34,	*m*, kind of poisonless snake.
पैठर	166	188,	*m*, *f* (ई), *n*, boiled in a caldron.
पैण्डूष	180	185,	*m*, *n*, ear.
पैतृष्वस्रेय	176	83,	*m*, paternal sister's son.
पैष्टिकी	140	99,	*f*, spirituous liquor distilled from meal.
पोगण्ड	201	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deformed.
पोटकी	160	48,	*f*, oil-mill.
पोटगल	149	32,	*m*, species of the Vaikarañja snake.
,,	267	54,	*m*, Kāśa grass (Saccharum spontaneum), reed.
पोटना	33	52,	*f*, harsh word.
पोटरूप	66	30,	*m*, deer resembling the gōkarṇa.
पोटा	173	6,	*f*, masculine woman (having breasts and a beard).
पोत	109	131,	*m*, ten years old elephant.
,,	176	79,	*m*, son; *f* (*ā*), daughter.
,,	184	269,	*m*, fever of a tiger.
,,	216	66,	*m*, infant, &c.
पोतकी	27	37,	*f*, hen-sparrow.
पोतवणिज्	155	36,	*m*, voyaging merchant.
पोतवाह	155	36,	*m*, steersman, rower.
पोताधान	151	90,	*n*, small fry.
पोत्र	225	43,	*n*, snout of a pig, front part of a plough.
पोत्रिन्	65	12,	*m*, boar.
,,	65	18,	*m*, buffalo.

	Page	Line	
पोथ	155	29,	*m*, big ship.
पौलिक	164	142,	*m*, food half-dressed.
पोलिन्द	155	32,	*m*, name of a class of boatmen.
पोषी	18	38,	*f*, *pl.*, 100 snow-making sunrays.
पोहित्थ	155	29,	*n*, big ship.
पौंश्चलेय	176	86,	*m*, son of an unchaste woman.
पौंस्न	83	5,	*n*, male-production, second *Saṁskāra*.
,,	210	235,	*m*, *f* (ī), *n*, belonging to, worthy of a man.
पौण्ड्र	76	99,	*m*, son of a Dhīvara and a Tīvarī.
पौतव	191	128,	*m*, measure of weight as by a tula.
पौत्तिक	134	270,	*n*, honey of a small (*puttikā*) bee.
पौत्र	176	90,	*m*, son of a son, grandson.
पौनर्भव	176	89,	*m*, remarried woman's son.
पौपिक	166	183,	*m*, *f* (ī), *n*, baker.
पौर	4	44,	*m*, epithet of Balarāma.
पौरस्त्य	207	152,	*m*, *f* (*ā*), *n*, prior, first, initial.
पौरुष	179	165,	*m*, *f* (ī), *n*, measure of a man's reach with uplifted arm.
,,	182	221,	*n*, semen virile, sperm.
,,	261	115,	*n*, manhood, manly exertion; *m*, *f* (ī), *n*, having the measure of a man.
पौरुषेय	275	19,	*m*, *f* (ī), *n*, killing of men, multitude of men, work of men, change of men.
पौरेन्द्र	28	64,	*m*, kind of bird, cataka.
पौरोगव	105	42,	*m*, kitchen-superintendent.
पौरोहित	85	53,	*n*, name of the Atharvavēda.
पौर्णमासी	23	144,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*) pakṣa.
पौर्वापर्य	92	226,	*n*, relation between the prior and posterior, continuity, order.
पौलस्त्य	13	111,	*m*, epithet of Kubēra.
,,	261	118,	*m*, descendant of Pulastya; *n*, battle.
पौलोमी	9	22,	*f*, epithet of Indrāṇī.
पौष	23	163,	*m*, epithet of Taiṣa.
पौषी	23	148,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*) pakṣa of Taiṣa.
पौष्टिक	92	238,	*n*, donation with pouring water.
पौष्पक	44	85,	*n*, calx of brass.
पौष्यक	44	81,	*n*, topaz.
प्सा	181	201,	*f*, clotted hair of an ascetic.
प्याट्	287	4,	*ind.*, expressing the Vocative.

	Page	Line	
प्र	284	11,	*ind.*, expressing commencement, departure, excellence.
प्रकट	147	274,	*m*, drumming to waken.
,,	212	267,	*m*, *f* (*ā*), *n*, apparent, evident ; *ind.*, apparently.
प्रकम्पन	13	100,	*m*, epithet of Vayu.
प्रकर	131	214,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil.*
,,	186	1,	*m*, flock, multitude.
प्रकरण	144	200,	*n*, one of the *rūpa(ka)s.*
प्रकाण्ड	293	84,	*n*, excellent (at the end of a compound).
प्रकाण्डक	46	24,	*n*, trunk (of a tree).
प्रकाम	167	208,	*adv.* (Acc. Sing.), according to wish.
प्रकार	193	45,	*m*, manner.
,,	211	243,	*m*, *f* (*ā*), *n* (at the end of a compound) ; like.
,,	243	112,	*m*, difference, equality.
प्रकाश	11	62'	*m*, light.
,,	212	267,	*m*, *f* (*ā*), *n*, apparent, evident; *ind.*, apparently.
,,	261	107,	*m*, ray, splendour ; *m*, *f* (*ā*), *n*, equal, apparent.
प्रकीर्णक	111	180,	*m*, horse.
,,	171	318,	*n*, chowrie.
प्रकीर्य	50	123,	*m*, Galedupa arborea or Robinia mitis, Tamil *Mapippungu.*
प्रकुञ्च	190	102,	*n*, two śatamānas.
प्रकृति	96	322,	*f*, original germ.
,,	104	6,	*f*, expression denoting the Rajyāṅgas, or the corporation of citizens.
,,	192	8,	*f*, nature, natural character.
,,	248	24,	*f*, the five elements, nature, original cause, name of a metre, cause, secret parts, animal, minister, &c., mother.
प्रकोटी	62	426,	*f*, ginger, Zingiber officinalis, Tamil *Iñji.*
प्रकोष्ठ	179	144,	*m*, forearm.
,,	243	103,	*m*, terrace before the housedoor, &c.
प्रक्रम	193	29,	*m*, commencement.
प्रक्रय	128	138,	*m*, buying, purchase.
प्रक्रिया	248	27,	*f*, manner, high position, producing.
प्रक्वण	32	23,	*m*, sound of the lute.
प्रक्वाण	32	23,	*m*, sound of the lute.
प्रक्षर	113	229,	*m*, iron armour of a horse.
प्रक्षराङ्गी	68	88,	*f*, spotted cow.
प्रक्ष्वेलन	119	360,	*m*, iron arrow.

	Page	Line	
प्रजनिष्णु	204	82,	*m, f, n*, producing, productive.
प्रजल्पन	34	78,	*n*, prattle.
प्रजा	176	81,	*f*, child, offspring.
,,	221	46,	*f*, people, son.
प्रजागम	90	171,	*m*, common name of sacrifices.
प्रजागर	117	315,	*m*, sword.
प्रजाता	174	34,	*f*, woman who has recently delivered.
प्रजानुक	177	105,	*m*, body.
प्रजापति	3	12,	*m*, epithet of Brahman.
,,	267	68,	*m*, Viśvakarman, name of the Sun, Dakṣa, &c Agni, son-in-law, king, supreme being Brahman, &c.
प्रजापतिहस्तक	39	109,	*m*, distance from the elbow to the end of the small finger.
प्रजावती	176	71,	*f*, wife of a brother.
प्रज्ञा	174	42,	*f*, experienced woman.
,,	221	46,	*f*, intelligent woman, intellect.
प्रज्ञान	251	43,	*n*, sign, intellect.
प्रज्ञु	201	20,	*m, f, n*, bandy-legged.
प्रज्वलित	276	28,	*m, f (ā), n*, shining, burnt.
प्रणय	128	130,	*m*, pledging.
,,	242	88,	*m*, acquaintance, begging, friendship.
प्रणव	102	466,	*m*, sacred syllable *ōm*.
प्रणष्ट	122	437,	*m, f (ā), n*, missing.
प्रणाद	31	18,	*m*, love-wispering.
प्रणाम	194	48,	*m*, bowing.
प्रणाय्य	255	30,	*m, f (ā), n*, not pleased, not attached.
प्रणाल	155	40,	*m, f (ī)*, water channel, gutter.
प्रणिधि	243	110,	*m*, begging, spy.
प्रणिपात	194	48,	*m*, bowing.
प्रणिहित	210	217,	*m, f (ā), n*, arrived.
,,	275	17,	*m, f (ā), n*, careful, deposited, obtained.
प्रणीत	166	187,	*m, f (ā), n*, dressed.
प्रणीति	195	75,	*f*, conciliation, affectionate solicitation.
प्रणेय	203	63,	*m, f (ā), n*, submissive, tamable.
प्रतति	248	30,	*f*, row, creeper.
प्रतल	179	153,	*m*, palm of the hand.
प्रतानिनी	45	13,	*f*, spreading creeper.
प्रताप	243	108,	*m*, heroism, heat.
प्रतापन	196	16,	*m*, heat; *m, f (ā), n*, hot.

	Page	Line	
प्रतापस	66	28,	*m*, deer with small horns resembling the red deer.
प्रतारण	194	70,	*n*, cheating, deceiving.
प्रतारिका	178	132,	*f*, navel.
प्रति	286	49,	*ind.*, expressing returning, substitute, equal, littleness, presence, portion, manner, pervasion, indication.
प्रतिकर्मन्	169	264,	*n*, dress or embellishment.
प्रतिकूल	211	253,	*m*, *f* (*ā*), *n*, opposite, disagreeable.
प्रतिकृति	137	40,	*f*, statue, picture.
प्रतिकृष्ट	207	150,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
प्रतिक्षिप्त	275	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, called and (afterwards) dispatched, thrown.
प्रतिख्याति	194	58,	*f*, promise, agreement.
प्रतिग्रह	267	67,	*m*, work doer, back of an army, spittoon, given thing, appropriation.
प्रतिग्राह	171	319,	*m*, spittoon.
प्रतिघ	243	108,	*m*, anger, obstruction, &c.
प्रतिघातन	121	427,	*n*, slaughter.
प्रतिच्छन्द	137	41,	*m*, statue, picture.
प्रतिच्छाया	137	40,	*f*, statue, picture.
प्रतिजागर	194	58,	*m*, waiting.
प्रतिज्ञा	195	73,	*f*, agreement.
प्रतिज्ञात	209	212,	*m*, *f* (*ā*), *n*, promised.
प्रतितर्जन	33	67,	*n*, threatening speech.
प्रतिताली	162	98,	*f*, key.
प्रतिदान	273	17,	*n*, exchange, restoring a deposit.
प्रतिध्वान	32	24,	*m*, echo.
प्रतिध्वानदन्तुर	32	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, re-echoed.
प्रतिनप्तृ	176	90,	*m*, great-grand-child.
प्रतिनिधि	137	41,	*m*, statue, picture.
प्रतिपक्ष	107	83,	*m*, enemy.
प्रतिपत्ति	271	13,	*f*, honour, re-obtaining, flashing thought, knowledge.
प्रतिपद्	22	138,	*f*, the first day of a pakṣa.
,,	248	31,	*f*, knowledge, first day of a pakṣa.
प्रतिपादन	92	236,	*n*, gift, donation.
प्रतिबन्ध	193	26,	*m*, impediment.
प्रतिबिम्ब	137	42,	*n*, statue, picture.
प्रतिभ	141	138,	*m*, buffoon, who acts as companion of the king in the play.

	Page	Line	
प्रतिभय	142	156,	*m*, *f* (*ā*), *n*, frightful, terrific.
प्रतिभय	278	34,	*n*, fear ; *m*, *f* (*ā*), *n* fearful.
प्रतिभा	97	352,	*f*, flashing thought.
प्रतिभातवाच्	204	94,	*m*, *f*, *n*, speaking clearly, speaking one's mind, speaking readily.
प्रतिभायुक्त	202	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bold.
प्रतिभास	97	352,	*m*, flashing thought.
प्रतिभू	123	19,	*m*, *f*, *n* (*u*), surety.
प्रतिम	211	242,	*m*, *f* (*ā*), *n* ; *ind.* (at the end of a compound); like.
प्रतिमा	137	40,	*f*, statue, picture.
प्रतिमुक्त	115	284,	*m*, *f* (*ā*), *n*, accoutred.
प्रतियत्न	267	61,	*m*, embellishment, taking, wish.
प्रतियातना	137	40,	*f*, statue, picture.
प्रतिरवि	150	56,	*m*, lizard, cameleon.
प्रतिरूपक	137	41,	*n*, statue, picture.
प्रतिरोधक	140	111,	*m*, thief, robber.
प्रतिरोधिन्	140	111,	*m*, thief, robber.
प्रतिलम्भ	193	39,	*m*, obtaining.
प्रतिलोम	81	235,	*m*, one who lives by the censurable livelihood of his father.
,,	81	237,	*m*, one whose mother is of superior and whose father is of inferior caste.
,,	211	254,	*m*, *f* (*ā*), *n*, against the hair, irregular.
प्रतिलोमज	79	177,	*m*, one whose mother is of superior and whose father is of inferior caste.
,,	81	217,	*m*, name of one of the eleven mixed castes.
प्रतिवसथ	159	3,	*m*, village.
प्रतिवाक्य	34	74,	*n*, answer.
प्रतिविषा	130	179,	*f*, Atis, Betula, Tamil *Ativiḍayam*.
प्रतिशासन	194	69,	*n*, sending some one on a message after calling him.
प्रतिशिष्ट	275	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, called and sent, thrown.
प्रतिश्याय	183	242,	*m*, catarrh.
प्रतिश्रय	267	62,	*m*, place, assembly, alms-house, contraction.
प्रतिश्रव	194	58,	*m*, promise, agreement.
,,	195	73,	*m*, agreement.
प्रतिश्रुत्	32	24,	*f*, echo.
प्रतिष्कश	278	27,	*m*, playing dice ; *m*, *f* (*ā*), *n*, going in front, helping.
प्रतिष्टम्भ	193	26,	*m*, impediment.
प्रतिष्ठा	248	30,	*f*, standing, greatness.

	Page	Line	
प्रतिसञ्चर	24	189,	*m*, destruction, epithet of Saṁhāra.
प्रतिसर	87	118,	*m*, string bound round the right arm of the bridegroom, and the left arm of the bride.
,,	278	28,	*m*, rear of an army, junction of the frontal globes of an elephant, cleaning of a wound; *m*, *n*, wristband; *m*, *f* (*ā*), *n*, serving.
प्रतिसर्ग	24	189,	*m*, destruction, epithet of Saṁhāra.
प्रतिसारण	184	280,	*n*, rubbing powder with the tip of the finger.
प्रतिसारा	168	248,	*f*, screen of cloth.
प्रातिहत	275	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, peculiar, obstructed.
प्रतिहारी	107	75,	*f*, female servant who is always near the king showing him respect.
प्रतिहास	61	383,	*m*, Oleander, Nerium odorum, Nerium oleander, Tamil *Alari*.
प्रतीक	177	109,	*m*, limb, member.
,,	261	108,	*m*, face; *m*, *f* (*ā*), *n*, opposite, resembling.
प्रतीकार	121	418,	*m*, revenge.
प्रतीक्ष्य	255	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, worthy to be waited for, fit to be revered.
प्रतीच	127	114,	*m*, kind of wild grain or rice, Tamil *Śennellu*.
प्रतीची	17	10,	*f*, west.
प्रतीचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, western, subsequent.
प्रतीच्छा	167	200,	*f*, taking the served up food.
प्रतीत	255	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, adorned, famed, known, trusted, wise.
प्रतीप	211	253,	*m*, *f* (*ā*), *n*, opposite, disagreeable.
प्रतीपदर्शिनी	173	9,	*f*, woman, looking in an opposite direction.
प्रतीवाप	135	288,	*m*, pouring a little *takra* (butter-milk) into warm milk.
प्रतीहार	267	53,	*m*, door, doorkeeper.
प्रतोद	125	58,	*m*, goad.
प्रतोली	160	31,	*f*, street.
प्रत्न	208	174,	*m*, *f* (*ā*), *n*, old, ancient.
प्रत्यक्छ्रेणी	54	225,	*f*, Musalī, Anthericum tuberosum (?), Tamil *Eli āl*.
,,	56	266,	*f*, cooling kind of Clitoria, Tamil *Viṣṇukrāndi-bhēdam*.
प्रत्यक्पर्णी	54	229,	*f*, Apāng, Achyranthes aspera, Tamil *Nāyu-ruvi*.
प्रत्यक्ष	212	265,	*m*, *f* (*ā*), *n*, perceptible.
प्रत्यगाशापति	12	91,	*m*, epithet of Varuṇa.

	Page	Line	
प्रत्यग्दृष्टि	97	349,	*f*, inward glance, mental contemplation.
प्रत्यग्र	208	177,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fresh, instantaneous.
प्रत्यग्रथ	37	52,	*m*, *pl.*, epithet of the Ahicchatra country.
प्रत्यच्	208	181,	*ind.*, westwards (of the quarters of the sky and earth) subsequent of time; *m*, *f* (ईची), *n*, westward, western, subsequent.
प्रत्यनीक	107	81,	*m*, enemy.
प्रत्यय	243	101,	*m*, fame, hole, confidence, dependent, cause, knowledge, curse, word.
प्रत्ययिक	300	22,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *see* प्रत्ययित.
प्रत्ययित	123	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, trusted, confidential.
प्रत्यर्थिन्	107	83,	*m*, enemy.
प्रत्यवसान	167	204,	*n*, eating, food.
प्रत्यवसित	209	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
प्रत्यवस्कन्द	124	32,	*m*, judgment.
प्रत्याकार	118	336,	*m*, sheath, scabbard.
प्रत्याख्यान	193	46,	*n*, rejection, disallowance.
प्रत्यादेश	193	46,	*m*, rejection, disallowance.
प्रत्यालीढ	119	375,	*n*, one of the five postures of an archer, the left foot in advance and the right bent.
प्रत्यासार	108	117,	*m*, rear guard of an army.
प्रत्याहार	102	461,	*m*, suspension of the senses, desisting from seeing, hearing, &c., the fifth aṅga of yōga.
,,	147	279,	*m*, arranging the musical instrument (*kutapa*) and instrumental players.
,,	193	35,	*m*, taking.
प्रत्युत्क्रम	193	30,	*m*, act or effort made for a certain purpose.
प्रत्युत्पन्नमति	203	62,	*m*, *f*, *n*, ready minded.
प्रत्युष	22	135,	*m*, morning dawn.
प्रत्यूष	22	136,	*n*, morning dawn.
प्रत्यूषडम्बर	18	30,	*m*, sun.
प्रत्यूह	192	8,	*m*, impediment, obstacle.
प्रथन	121	407,	*n*, war, fight, battle.
,,	126	71,	*m*, kind of kidney bean, Phaseolus mungo, Tamil *Payar*.
,,	194	67,	*n*, fame, notoriety.
प्रथम	187	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, first.
,,	207	152,	*m*, *f* (*ā*), *n*, prior, initial.
,,	212	279,	*m*, *f* (*ā*), *n*; *ind.*, first.
,,	255	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, best, first.
प्रथा	194	67,	*f*, fame, notoriety.
प्रथिक	90	176,	*n*, preparing of the Purōḍāśa.

	Page	Line	
प्रथिमन्	290	28,	*m*, breadth.
प्रदर	154	18,	*m*, big well.
"	243	113,	*m*, name of an illness, breaking, arrow.
प्रदर्शन	300	10,	*n*, *see* प्रदेशन 107, 91.
प्रदीप्त	276	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shining, burnt.
प्रदेशन	107	91,	*n*, present.
प्रदेशिनी	179	145,	*f*, forefinger.
प्रदेष्टृ	105	46,	*m*, superintendent of treasury.
प्रदोष	22	130,	*m*, *n*, first yāma or first three hours of a night.
"	243	110,	*m*, fault, first part of the night.
प्रद्युम्न	5	53,	*m*, epithet of Manmatha.
प्रद्योतन	278	34,	*m*, sun ; *n*, shining.
प्रद्राव	121	421,	*m*, flight.
प्रधान	206	124,	*m*, *n*, chief, principal.
प्रधानधातु	182	222,	*m*, semen, sperm.
प्रधि	115	269,	*m*, outer rim of a wheel.
"	290	26,	*m*, outer rim of a wheel.
प्रपञ्च	243	112,	*m*, contrary, breadth.
प्रपतित	210	229,	*m*, *f* (*ā*), *n*, gone down, fallen.
प्रपद	177	113,	*n*, point of the foot.
प्रपदव्यापिन्	168	241,	*m*, *f* (*ī*), *n*, dress reaching to the feet.
प्रपा	160	46,	*f*, watershed.
प्रपाठक	85	64,	*m*, chapter, sub-division of the Vēda, &c.
प्रपात	41	12,	*m*, cliff, precipice.
"	156	63,	*m*, bank.
"	243	106,	*m*, falling, bank of a river, night attack.
प्रपातिन्	41	3,	*m*, mountain.
प्रपितामह	175	58,	*m*, paternal great-grand-father.
प्रपुन्नाट	58	315,	*m*, Cassia tora et Cassia alata, Tamil *Takarai*.
प्रपौत्रक	176	90,	*m*, great-grandson.
प्रफुल्ल	45	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
प्रबर्ह	206	124,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
प्रबल	116	302,	*m*, *f* (*ā*), *n*, strong.
"	201	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, powerful, lusty.
प्रबोधन	170	293,	*n*, fragrant ointment which increases the perfume.
प्रभ	211	242,	*m*, *f* (*ā*), *n* ; *ind.* (at the end of a compound) ; like.
प्रभञ्जन	13	97,	*m*, epithet of Vāyu.
प्रभव	243	99,	*m*, source of water, valour, cause of birth, place where a thing is firs observed (*i.e.*, source of river).

	Page	Line	
प्रभवन्ती	192	4,	*f*, superiority.
प्रभविष्णुता	192	4,	*f*, superiority.
प्रभा	18	43,	*f*, light.
,,	19	46,	*f*, epithet of Sañjña.
,,	221	45,	*f*, ray, splendour.
प्रभाकर	18	27,	*m*, sun.
प्रभात	22	137,	*n*, morning dawn.
प्रभाव	192	4,	*m*, superiority.
,,	243	111,	*m*, valour, high-mindedness.
प्रभावती	145	236,	*f*, lute of the *Pramathagaṇas*.
प्रभास	43	56,	*n*, kind of brass or bell-metal.
प्रभिन्न	109	135,	*m*, elephant in rut.
प्रभु	205	114,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, owner, master.
,,	228	19,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, able, master.
प्रभुता	192	4,	*f*, superiority.
प्रभूत	208	168,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, many.
प्रभ्रष्टक	171	310,	*n*, chaplet hanging from the middle lock.
प्रमथ	7	101,	*m*, Śiva's attendant.
,,	121	422,	*m*, slaughter.
प्रमथन	121	426,	*n*, slaughter.
प्रमथाधिपति	6	81,	*m*, epithet of Śiva.
प्रमदा	173	9,	*f*, (impassioned) woman.
प्रमदावन	45	6,	*n*, pleasure ground for the king and his wives.
प्रमनस्	203	66,	*m*, *f*, *n*, joyful, cheerful.
प्रमा	194	65,	*f*, true knowledge.
प्रमाण	251	46,	*n*, instruction, limit, honour, science, cause, good speaker.
प्रमातामह	175	59,	*m*, maternal great-grandfather.
प्रमाथ	119	377,	*m*, seizing the middle part of a bow.
प्रमाथित	134	286,	*n*, curds from churned milk.
प्रमाद	97	355,	*m*, negligence.
प्रमापण	121	426,	*n*, slaughter.
प्रमिति	194	65,	*f*, true knowledge.
प्रमीत	122	439,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dead, having expired.
प्रमीला	99	393,	*f*, lassitude.
प्रमुख	206	124,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, chief, principal.
,,	207	152,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, prior, first, initial.
प्रमृत	123	5,	*n*, husbandry, agriculture.
प्रमेह	183	255,	*m*, gonorrhœa.

	Page	Line	
प्रमेहनुद्	53	212,	*m*, Verbena nodiflora, Tamil *Poḍu talai*.
प्रमोद	98	375,	*m*, joy.
प्रयत	206	130,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purified.
,,	255	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purified, well made.
प्रयत्त	209	198,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pleased, content.
प्रयत्नवत्	210	227,	*m*, *f* (*ī*), *n*, exerting, endeavouring.
प्रयम	84	27,	*m*, vow.
प्रयस्त	166	187,	*m*, *f* (*ā*), *n*, seasoned.
प्रयाण	251	42,	*n*, front part of an elephant's eye, dying, journey.
प्रयाम	128	132,	*m*, competition of buyers in consequence of scarcity.
प्रयुत	188	55,	*n*, million.
,,	188	59,	*n*, million, or the same as *niyuta* or 100,000.
प्रयोक्तृ	123	16,	*m*, *f* (*trī*), *n*, creditor.
प्रयोग	193	30,	*m*, act or effort made for a certain purpose.
,,	242	87,	*m*, connection with a woman, profession of usury, sacrificial precept.
प्रयोजन	102	472,	*n*, fruit, result.
,,	273	16,	*n*, object, cause.
प्ररूढ	127	104,	*m*, kind of big barley, Tamil *Peru yavai*.
प्ररोचना	147	283,	*f*, prologue of a play (*prastāvanā*).
प्ररोह	45	21,	*m*, sprout, germin.
प्ररोहक	113	230,	*m*, eating bag of a horse.
प्रलम्बाण्ड	201	15,	*m*, *f*, (*ā*), *n*, having large hanging testicles.
प्रलम्बारि	4	45,	*m*, epithet of Balarāma.
प्रलय	24	189,	*m*, destruction, epithet of Saṁhara.
,,	143	177,	*m*, fainting.
,,	242	85,	*m*, dying, absorption, fainting, destruction.
प्रलाप	33	59,	*m*, prattle.
प्रलोभिन्	60	378,	*m*, kind of globe, Amaranth gomphrena, Tamil *Vāḍā kuriñjibhēdam*.
प्रलोभ्य	181	202,	*n*, clean and unentangled hair.
प्रवक	141	128,	*m*, one who dances on a stick, a rope or a sword.
प्रवण	261	106,	*m*, cross road ; *m*, *f* (*ā*), *n*, able, humble, sloping gradually down.
प्रवयस्	201	6,	*m*, *f*, *n*, old.
प्रवर	125	67,	*m*, rice which ripens in sixty days. Tamil *Aruvadāṅkuruvai*.

	Page	Line	
प्रवर	126	74,	*m*, black kidney bean, Tamil *Karuppu payar.*
„	132	238,	*n*, sea salt.
„	206	124,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
„	293	105,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
प्रवर्ग्य	11	58,	*m*, large flame.
प्रवल्हिका	34	78,	*f*, riddle.
प्रवह	242	86,	*m*, one of seven airs, wind, out-going.
प्रवहण	114	253,	*n*, covered car, sedan chair carried on the shoulders.
„	155	29,	*n*, big ship.
प्रवापण	93	239,	*n*, gift made with a wish to obtain a desired object.
प्रवाल	44	78,	*m*, *n*, coral.
„	46	30,	*m*, new leaf, young shoot.
„	57	308,	*m*, kind of potherb, Tamil *Cakravarti kīrai.*
„	261	109,	*m*, *n*, neck or rounded board of a lute, coral, young shoot.
प्रवासन	121	426,	*n*, slaughter.
प्रवाह	156	59,	*m*, cascade.
„	195	77,	*m*, unbroken succession.
„	242	89,	*m*, excellent horse, quickness of water, unbroken succession.
प्रवाहि	114	250,	*m*, car with a round plank in the middle without side pieces or a pole.
प्रवाहिक	12	81,	*m*, demon.
प्रवाहिका	183	257,	*f*, diarrhœa.
प्रविदारण	121	407,	*n*, war, fight, battle.
प्रविसर	22	135,	*m*, morning, dawn.
प्रविसारण	121	429,	*n*, slaughter.
प्रवीण	202	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, skilful, conversant.
प्रवीरा	159	21,	*f*, excellent site of a village, &c.
प्रवृत्ति	110	164,	*f*, juice exuding from the temple of a rutting elephant.
„	127	95,	*f*, horsegram, Dolichos uniflorus, Tamil *Kollu.*
„	248	31,	*f*, livelihood, news.
प्रवृद्ध	255	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, spread, grown.
प्रवेक	206	125,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
प्रवेणी	248	32,	*f*, carpet, braid of hair.
प्रवेल	126	72,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Mañjappayar.*
प्रवेश	193	27,	*m*, entering.
प्रवेष्ट	110	144,	*m*, part of the elephant tusk next to the root.

	Page	Line	
प्रवेष्ट	179	143,	*m*, arm.
प्रव्याल	19	63,	*m*, epithet of Kuja.
प्रव्रजित	96	320,	*m*, ascetic.
प्रशंसा	33	70,	*f*, praise.
प्रशसन	121	428,	*n*, slaughter.
प्रशस्तमृद्	125	48,	*f*, excellent soil.
प्रशान्तार्चिस्	11	64,	*m*, live-coal.
प्रशान्तिक	98	364,	*n*, wish to perform penance.
प्रश्न	34	73,	*m*, question.
,,	290	27,	*m*, question.
प्रश्नवादिनी	173	21,	*f*, female fortune teller.
प्रश्रय	195	75,	*m*, conciliation, affectionate solicitation.
प्रश्रित	203	63,	*m*, *f* (*ā*), *n*, submissive, tamable.
प्रष्ठ	116	290,	*m*, *f* (*ā*), *n*, going in front, leader.
प्रष्ठवाह्	69	111,	*m*, *f* (*ṣṭhauhī*), *n*, young cattle in training.
प्रसन्ना	139	90,	*f*, spirituous liquor, intoxicated drink.
प्रसभ	13	109,	*m*, speed.
,,	121	417,	*m*, *n*, violence.
प्रसभा	86	92,	*f*, wanton wife.
प्रसरणी	120	402,	*f*, surrounding a foe.
प्रपर्सक	89	161,	*m*, one who has gone to see the sacrifice.
प्रसव	24	173,	*m*, epithet of the Hēmanta season.
,,	46	40,	*m*, fruit.
,,	176	80,	*m*, child, offspring.
,,	243	95,	*m*, birth, permission, son, fruit, flower, continuation, union, delivery.
प्रसव्य	203	56,	*m*, *f* (*ā*), *n*, docile.
,,	255	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, left, docile.
प्रसहनी	53	208,	*f*, creeper egg plant, Brinjal, Solanum, Tamil *Koḍi kattari*.
प्रसहा	53	207,	*f*, kind of big egg plant, brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kattari*.
प्रसह्य	288	35,	*ind.*, forcibly, violently.
प्रसाद	243	109,	*m*, clearness, graciousness.
प्रसादन	86	76,	*n*, service devoted to venerable persons.
,,	161	58,	*m*, temple or royal palace.
,,	165	150,	*n*, boiled rice.
प्रसाधन	167	223,	*m*, comb.
,,	168	224,	*n*, anointing with oil.
,,	169	264,	*n*, dress or embellishment.

	Page	Line	
प्रसित	203	60,	*m*, *f* (*ā*), *n*, zealously active.
प्रसिति	194	55,	*f*, binding.
प्रसिद्ध	255	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, famed, adorned.
प्रसू	221	47,	*f*, mother, mare.
प्रसूता	174	34,	*f*, woman recently delivered.
प्रसूतात	176	94,	*m*, *dual*, parents.
प्रसूति	176	81,	*f*, child, offspring.
,,	248	32,	*f*, son, birth.
प्रसूतिका	174	34,	*f*, woman recently delivered.
प्रसूतिज	12	77,	*n*, pain.
प्रसून	46	36,	*n*, flower.
,,	251	43,	*n*, fruit, flower.
,,	261	110,	*m*, charioteer ; *n*, flower ; *m*, *f* (*ā*), *n*, born.
प्रसृत	179	154,	*m*, bent palm of the hand.
,,	190	104,	*m*, *n*, two muṣṭis.
प्रसृता	177	116,	*f*, shank.
प्रसृत्वन्	279	58,	*m*, charity, musical instrument ; *f* (*varī*), reverence.
प्रसेवक	145	239,	*m*, wooden leather-covered vessel of the lute, or crooked wooden piece at the end of the lute.
,,	164	127,	*m*, sack.
प्रस्कन्न	122	438,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
प्रस्तर	41	16,	*m*, stone, rock.
,,	90	181,	*m*, covering the altar with Darbha grass.
,,	172	330,	*m*, bed made of leaves.
,,	243	102,	*m*, stone, gem, Kuśa grass.
प्रस्तार	45	3,	*m*, forest abounding in grass.
प्रस्ताव	34	82,	*m*, introduction, prologue.
प्रस्तुता	69	98,	*f*, cow on the point of calving.
प्रस्थ	190	106,	*m*, two mānis.
,,	191	125,	*m*, four añjalis.
,,	233	92,	*m*, *n*, table land, measure.
प्रस्थान	192	19,	*n*, march, expedition.
प्रस्फोटन	164	129,	*n*, winnowing basket.
,,	164	131,	*n*, winnowing.
प्रस्मरण	97	354,	*n*, forgetting, oblivion.
प्रस्रवण	41	8,	*m*, epithet of the mountain Mālyavat.
,,	41	13,	*n*, spring.
प्रस्राव	165	156,	*m*, scum of boiled rice.
,,	183	239,	*m*, urine.

	Page	Line	
प्रहत	124	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field under cultivation.
,,	205	97,	*m*, *f* (*ā*), *n*, practised.
,,	255	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pounded, learned.
प्रहर	22	133,	*m*, space of three hours (yāma).
प्रहरण	273	16,	*n*, weapon, fight.
प्रहसन	144	199,	*n*, one of the *rūpa*(*ka*)*s*.
प्रहसन्ती	60	374,	*f*, jasmine, Gaertneria racemosa or Banisteria bengalensis, Tamil *Kurukkatti*.
प्रहस्त	12	88,	*m*, Rāvaṇa's minister.
,,	179	153,	*m*, palm of the hand.
प्रहार	193	37,	*m*, beating.
प्रहासिन्	141	138,	*m*, buffoon, who acts the companion of the king in the play.
प्रहि	154	13,	*m*, well.
,,	289	19,	*m*, well.
प्रहित	165	171,	*n*, soup, broth.
,,	209	193,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, sent.
प्रहृष्ट	276	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pleased, astonished, thrilled with rapture, disappointed.
प्रहेलिका	34	78,	*f*, riddle.
प्रांशु	207	161,	*m*, *f*, *n*, high, tall.
प्राकार	160	27,	*m*, encircling wall.
प्राकारमूलिक	160	26,	*m*, rampart, earth taken from a ditch and raised as a wall.
प्राक्तन	208	174,	*m*, *f* (*ī*), *n*, old, ancient.
प्राक्पादरज्जु	113	226,	*f*, rope round the foreleg of a horse.
प्राग्जालिक	37	58,	*m*, *pl.*, epithet of the Kāmarūpa country.
प्राग्ज्योतिष	37	58,	*m*, *pl.*, epithet of the Kāmarūpa country.
प्राग्भार	192	5,	*m*, pre-eminence.
प्राग्र	206	126,	*m*, *f* (*ā*), *n*, excellent.
प्राग्रहर	206	126,	*m*, *f* (*ā*), *n*, excellent.
प्राग्राढ	135	287,	*n*, whey of curds, the watery parts of curds at the top, above the *Śara*.
प्राग्वंश	39	101,	*m*, fenced road.
प्राच्	208	181,	*m*, *f* (*ī*), *n*, eastern, prior; *ind.*, eastern (of the directions of the sky and the country), and prior (of time).
प्राचिका	27	39,	*f*, female hawk.
प्राची	17	10,	*f*, east.
प्राचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eastern and prior.
प्राचीनतिलक	19	53,	*m*, moon.

	Page	Line	
प्राचीनबर्हिस्	269	107,	*m*, Indra, Agni.
प्राचीना	55	261,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexampla, Tamil *Pangam pālai.*
प्राचीनावीत	84	41,	*n*, Brahmanic thread over the right shoulder and under the left arm.
प्राचीर	160	27,	*n*, bound hedge with a thatch.
प्राचेतस	95	306,	*m*, epithet of Valmīki.
प्राच्छ्	85	49,	*m*, pupil.
प्राच्य	36	43,	*m*, name of a country south-east of Śaravatī.
प्राजन	125	58,	*n*, goad.
प्राजापत्य	83	4,	*n*, embryo-reception, first *Saṁskāra.*
,,	83	16,	*m*, married Brahman.
,,	94	272,	*n*, penance of twelve days, during the first three days food is eaten once in the morning, during the second three once in the evening, during the third three if given as alms, and during the last three no food is taken.
,,	100	414,	*m*, the fifth world between *mahar* and *tapas.*
प्राजितृ	115	275,	*m*, charioteer.
प्राज्ञ	102	468,	*m*, learned man.
प्राज्ञा	174	42,	*f*, intelligent woman.
प्राज्ञी	174	42,	*f*, experienced woman.
प्राज्यं	208	168,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, many.
प्राड्विवाक	124	28,	*m*, judge.
प्राण	13	96,	*m*, epithet of Vayu.
,,	42	29,	*m*, myrrh.
,,	99	405,	*m*, organ of sense.
,,	99	405,	*m*, *pl.*, life.
,,	206	122,	*m*, *f* (*ā*), *n*, movable.
,,	217	75,	*m*, sacred syllable *Ōm*, soul, life, supreme soul, passion, one of the 5 winds of a body, &c., strength, conscience.
प्राणद	3	17,	*m*, epithet,of Brahman.
,,	181	211,	*n*, blood.
प्राणदा	130	185,	*f*, medicinal plant, Riddhi, Tamil *Mṛtajīvana ōṣadhi.*
प्राणनाथ	278	31,	*m*, Yama; *m*, *f* (*ā*), *n*, dear.
प्राणयम	102	457,	*m*, restraining or suspending breath, or breathing at first alone through the nostrils and afterwards also closing these, the fourth aṅga of yōga.

	Page	Line	
प्राणायाम	10	457,	*m*, the same as the preceding.
प्राणिक	90	184,	*n*, speaking without making a noise.
प्राणिद्यूत	273	19,	*n*, battle, play with beasts and birds.
प्राणिन्	173	1,	*m*, animal, living being.
प्राणिफल	47	55,	*m*, glomerous fig tree, Tamil *Atti*.
प्राणिस्वन	31	6,	*m*, sound of animals.
प्रातः	287	19,	*ind.*, in the morning.
प्रातिहारिक	138	65,	*m*, florist.
,,	203	48,	*m*, *f* (*ī*), *n*, juggling.
प्राथमकल्पिक	85	48,	*m*, student who has recently begun to study the Vêda.
प्रादुः	288	36,	*ind.*, apparently.
प्रादेश	179	160,	*m*, space from the tip of the thumb to that of the forefinger.
प्रादेशन	92	237,	*n*, gift, donation.
प्राध्व	233	93,	*n*, binding, distant way; *m*, *f* (*ā*), *n*, humble.
प्राध्वम्	288	31,	*ind.*, conformably.
प्रान्त	169	263,	*m*, thread end of a cloth.
प्रान्तर	39	100,	*n*, desolate road.
,,	159	23,	*n*, country intervening between two villages.
प्रापणिक	129	144,	*m*, trader.
प्रापणिका	87	99,	*f*, bold girl unfit for marriage.
प्राप्त	209	197,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained.
,,	209	206,	*m*, *f* (*ā*), *n*, right, fit, proper.
,,	210	217,	*m*, *f* (*ā*), *n*, arrived.
,,	228	20,	*m*, *f* (*ā*), *n*, just, obtained.
प्राप्तरूप	276	30,	*m*, *f* (*ā*), *n*, learned, beautiful.
प्राप्तर्तु	173	16,	*f*, girl who has obtained puberty.
प्राप्तार्थ	294	106,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who has obtained wealth.
प्राप्ति	193	26,	*f*, obtaining.
,,	222	48,	*f*, obtaining, rising.
प्राभृत	107	91,	*n*, present.
प्राय	177	106,	*m*, age.
,,	217	72,	*m*, age, abundance, equality, fasting, death.
प्रायः	288	32,	*ind.*, mostly.
प्रायण	252	47,	*n*, dying, going.
प्रायणीय	90	175,	*m*, *f* (*ā*), *n*, introductory ceremony of a sacrifice.
प्रार्थित	210	223,	*m*, *f* (*ā*), *n*, asked, requested.
,,	255	32,	*m*, *f* (*ā*), *n*, complained of, placed, begged.
प्रालम्ब	171	309,	*n*, chaplet hung round the neck.

	Page	Line	
प्रालम्बिका	170	274,	*f*, golden necklace.
प्रालेय	25	18,	*n*, snow.
प्रावार	168	245,	*m*, upper garment worn over one shoulder and under the opposite arm.
प्रावृत	168	240,	*m*, *f* (*ā*), *n*, veil, mantle.
प्रावृष्	24	177,	*f*, epithet of the Varṣa season.
प्रावृषायणी	55	257,	*f*, Kawatch, Dolichos (Carpopogon) pruriens, Tamil *Pūnai kāñjūri*.
,,	272	25,	*f*, Śōphaghnī plant, etc.
प्रावृषेण्य	50	119,	*m*, Nauclea kadamba, Tamil *Kaḍambu*.
प्रावेशनिक	40	118,	*m*, measure of 10 hastas or 240 inches.
प्राश्निक	123	18,	*m*, *f* (*ī*), *n*, witness.
प्रास	117	330,	*m*, bearded dart.
प्रासङ्ग	115	266,	*m*, separate yoke (for training).
प्रासङ्ग्य	69	115,	*m*, *f* (*ā*), *n*, harnessed in a separate training yoke.
प्रासाद	161	58,	*m*, temple or royal palace.
प्रास्थित	26	12,	*m*, goose.
प्राहुण	88	135,	*m*, guest.
प्राह्ण	22	128,	*m*, first yāma or first three hours of a day.
प्रिय	47	62,	*m*, kind of ratan, Tamil *vañji*, see 297, 4.
,,	107	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
,,	176	74,	*m*, husband.
,,	206	139,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
,,	212	270,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, beautiful, pleasing.
प्रियंवद	204	87,	*m*, *f* (*ā*), *n*, speaking kindly.
प्रियक	48	77,	*m*, yellow Sal tree, Tamil *Vēṅgai*.
,,	48	85,	*m*, Khiranī or Mimusops kanki, Tamil *Palamuṇṇi pālai*.
,,	50	131,	*m*, plant with a fragrant seed or Priyaṅgu, Tamil *Ñālal*.
,,	66	33,	*m*, deer with soft long thick hair.
,,	243	105,	*m*, chameleon, &c.
प्रियङ्गु	127	110,	*f*, Panic seed, Panicum italicum, Tamil *Tinai*.
,,	132	234,	*n*, saffron.
प्रियङ्ग्वाख्या	50	131,	*f*, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñālal*.
प्रियवादिका	147	275,	*f*, drumming at festivals.
प्रियापत्य	28	62,	*m*, kind of vulture.
प्रियाला	60	361,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri*.
प्रियालु	49	113,	*m*, Piya, Chironjia sapida, Tamil *Muṟalañjeḍi*.
प्रियैलिका	126	91,	*f*, bean of the Niṣpāva plant, Tamil *Avarai kāy*.

	Page	Line	
प्रीत	209	198,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pleased, content.
प्रीति	222	49,	*f*, love, pleasure.
प्रुष्व	196	16,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
प्रेक्षा	222	50,	*f*, sight of dancing, mind.
प्रेङ्ख	115	272,	*m*, hammock, swing.
,,	136	5,	*m*, servant, slave.
,,	171	320,	*m*, small couch.
प्रेङ्खित	208	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaken.
,,	209	205,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swung.
प्रेङ्खोल	115	272,	*n*, hammock, swing.
प्रेङ्खोलन	115	272,	*n*, hammock, swing.
प्रेङ्खोलि	291	54,	*m*, *f*, hammock, swing.
प्रेङ्खोलित	209	205,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swung.
प्रेजन	194	63,	*n*, going away.
प्रेत	12	75,	*m*, inhabitant of hell.
,,	12	76,	*m*, spirit of a departed person.
,,	234	103,	*m*, spirit of a dead person, *m*, *f* (*ā*), *n*, dead.
प्रेतदाहाग्नि	10	43,	*m*, corpse-fire.
प्रेतालय	51	154,	*m*, kind of Thorn apple or Datūra, Tamil *Ūmattaibhēdam*.
प्रेत्य	288	30,	*ind.*, in the next life.
प्रेमन्	98	371,	*m*, *n*, affection.
,,	234	102,	*m*, *n*, love, play.
प्रेष्य	136	4,	*m*, servant, slave.
प्रैष	216	65,	*m*, sending, grinding.
प्रोक्षण	90	187,	*n*, killing the sacrificial animal.
प्रोक्षण्यासादन	90	177,	*n*, placing of the Prōkṣaṇī vessel.
प्रोत	137	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woven, sewn with the threads across.
प्रोथ	113	218,	*m*, *n*, tip of the nose of a horse.
प्रोथिन्	111	180,	*m*, horse.
प्रोन्द्र	196	17,	*m*, heat; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
प्रोष्ठपद	20	82,	*m*, *f* (*ā*), *pl.*, two of the 27 nakṣatras.
प्रोष्ठपदा	294	114,	*f*, *dual*, *pl.*, two of the 27 nakṣatras.
प्रोष्ठी	151	88,	*f*, carp, cyprinus.
प्रोह	110	151,	*m*, fourth part of an elephant's forefoot beneath the *kṣaya*.
प्रौढ	202	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bold.
प्रौढि	96	332	*f*, vigorous exertion.
प्रौष्ठपद	24	170,	*m*, epithet of Bhādrapada.

	Page	Line	
प्रौष्ठपदी	23	152,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Prausṭhapada.
प्लक्ष	47	54,	*m*, holy fig tree, Tamil *Araśu.*
"	47	56,	*m*, fig tree, Tamil *Irali.*
प्लक्षक	49	118,	*m*, Parspipal, Hibiscus populneoides, Tamil *Kalloli.*
प्लक्षद्वीप	35	21,	*m*, island surrounded by the sugarcane (*ikṣu*) sea.
प्लव	27	23,	*m*, water bird (Pelican).
"	61	402,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīr muttakāśi.*
"	140	108,	*m*, Caṇḍala.
"	152	94,	*m*, frog.
"	155	31,	*m*, raft, float.
"	178	142,	*m*, arm.
"	193	23,	*m*, swimming.
"	217	74,	*m*, gradually declining portion of the earth, monkey, jumping bird.
प्लवग	267	63,	*m*, monkey, frog.
प्लवङ्ग	267	63,	*m*, monkey, frog.
प्लवङ्गम	267	63,	*m*, monkey, frog.
प्लवन	61	401,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīr muttakāśi.*
प्लाक्ष	46	43,	*n*, fruit of the fig tree.
प्लाविन्	26	2,	*m*, bird.
"	65	22,	*m*, deer, antelope.
प्लीहन्	182	226,	*m*, spleen.
प्लुत	113	236,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one of the five paces of a horse.
"	114	245,	*m*, *f* (*ā*), *n*, capering of a horse, jumping like a bird or a deer.
प्लुषि	30	95,	*m*, flying white-ant.
प्सात	209	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
फक्किका	85	65,	*f*, collection of 32 letters, or a grantha, *see* पङ्क्तिका 299, 5.
फण	149	42,	*m*, *f* (*ā*), expanded hood of a snake.
फणिन्	49	97,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, a species of basil, Tamil *Marukkārai.*
"	148	10,	*m*, serpent, snake.
फणिर्जक	55	239,	*m*, small kind of Tulasi, Tamil *Ciṟu tuḷāy.*
फरुण्ड	62	410,	*m*, green onion, Tamil *Paccai uḷḷi.*
"	62	413,	*m*, one of the 10 kinds of onions.

	Page	Line	
फल	46	40,	*n*, fruit.
,,	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḷā*.
,,	119	371,	*n*, edge of a weapon.
,,	120	394,	*n*, shield.
,,	128	140,	*n*, gain, profit.
,,	234	104, 105,	*n*, gain, production, enjoyment, seed, ploughshare, wealth ; *f* (ī), plate of copper, &c.
फलक	120	394,	*n*, shield.
,,	126	89,	*m*, kind of vetch (?).
,,	261	119,	*m*, *n*, wooden seat, shield ; *f* (ī), sandal.
,,	291	54,	*m*, *f* (ī), shield.
फलकिन्	151	86,	*m*, kind of fish, Mystus chitalu.
फलकी	291	54,	*f*, *see* फलक.
फलकृष्ण, फलकृष्णपाक	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḷā*.
फलक्रिया	194	50,	*f*, doing something with an object in view.
फलज	168	233,	*n*, one of the four kinds of cloth.
फलत्रिका	129	163,	*f*, collective name of the three myrobalams, of the Terminalia chebula, T. Bellerica and Phyllanthus emblica.
फलपाक, फलपाककृष्ण	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas. Tamil *Kiḷā*.
फलपाकान्ता	63	448,	*f*, Corypha talliera or C. umbraculifera, Tamil *Tāḷi panai*.
फलस	199	80,	*m*, astringent, salt, sweet and bitter taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, salt, sweet and bitter.
फला	47	51,	*f*, species of Myrobalam, Tamil *Nellibhēdam*.
,,	58	322,	*f*, cucumber (Ghosha) with yellow flowers, Tamil *Ponniṛamāna tummaṭṭi*.
फलाङ्कुरा	125	70,	*f*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḷundu*.
फलाध्यक्ष	48	85,	*m*, Khirani or Mimusops kauki, Tamil *Palamuṇṇi pālai*.
फलाशन	28	49	*m*, parrot.
फलिक	41	3,	*m*, mountain.
फलित	45	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fruit-bearing.
फलिन्	45	16,	*m*, *f* (ī), *n*, fruit-bearing.
फलिन	45	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fruit-bearing.
फलिनी	50	131,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
,,	58	316,	*f*, Gosha, Luffa pentandra or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.

	Page	Line	
फलिनी	61	406,	*f*, Musal, Anthericum tuberosum (?), Curculigo orchioides, Tamil *Nilappanai*.
फली	50	131,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
,,	58	316,	*f*, Gosha, Luffa pentandra, or acutangula, Tamil *Tummaṭṭi*.
,,	120	396,	*f*, small shield for the protection of the hand.
,,	234	105,	*f*, see फल.
फलीकृत	164	132,	*m*, threshed rice.
फलीहस्त	109	141,	*m*, sixth part of an elephant's trunk above the *karṇikā*.
फलेग्रहि	45	15,	*m*, *f*, *n*, not barren.
फलेपाकिन्	49	118,	*m*, Pārspipāl, Hibiscus populneoides, Tamil *Kalloḻi*.
फलेरुह	63	432,	*m*, Palmyra tree, Borassus flabelliformis, Tamil *Panai*.
फलेरुहा	52	179,	*f*, Bignonia suaveolens, Tamil *Kaḻal koḍi*.
फलोदय	3	1,	*m*, heaven.
फल्गु	54	221,	*f*, Ficus oppositifolia, Tamil *Pēyatti*.
,,	207	151,	*m*, *f*, *n*, pithless.
फल्गुनाल	23	165,	*m*, epithet of Phālguna.
फल्गुनी	20	86,	*f*, *dual* and *pl.*, two of the 27 nakṣatras.
फाणित	134	267,	*n*, inspissated juice of sugarcane.
फाण्ट	184	282,	*m*, well-strained decoction.
,,	192	7,	*n*, absence of exertion.
फारी	130	170,	*f*, black cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam*.
फाल	125	55,	*m*, wooden part of the plough.
,,	131	211,	*n*, fruit of the Calyptranthes jambalana (?), Tamil *Takkōlam*.
,,	168	234,	*m*, *f* (ī), *n*, made of cotton.
,,	217	77,	*m*, white Arka plant, Dāḍima tree.
फालगलालेप	141	133,	*m*, actor who dresses like Kaṁsa.
फालाकली	106	64,	*f*, married queen acquired by fighting.
फाल्गुन	23	164,	*m*, second month of the chilly season (Śiśira).
फाल्गुनिक	23	164,	*m*, epithet of Phālguna.
फाल्गुनी	23	149,	*f*, fifteenth day of the first (Śukla) pakṣa of Phālguna.
फुल्ल	45	17,	*m*, *f* (ā), *n*, blown as a flower.
,,	142	155,	*m*, *f* (ā), *n*, wonderful.
,,	149	22,	*m*, species of the Darvīkara snake.

	Page	Line	
फुल्लक	151	78,	*m*, worm which lives both inside and outside of animals, &c.
फुल्लरीक	148	10,	*m*, serpent, snake.
फेन	155	26,	*m*, seafoam, cuttlefish bone.
फेनक	164	148,	*m*, white rice cake with a little sugar boiled in ghee.
फेनिल	47	64,	*m*, soap berry tree, Tamil *Pūvatti*.
,,	261	120,	*n*, fruit of the Zizyphus jujuba; *m*, *f* (*ā*), *n*, frothy.
फेरव	68	75,	*m*, jackal.
फेरु	68	75,	*m*, jackal.
फेरुण्ड	68	75,	*m*, jackal.
फेरुविन्ना	56	273,	*f*, kind of large Hedysarum, Tamil *Peru malli*.
फेला	167	211,	*f*, food droppings from the mouth.
फेलुक	178	126,	*m*, scrotum.

	Page	Line	
ब	*see* व, and *vice versa*.		
बक	26	19,	*m*, crane.
,,	73	26,	*m*, son of a Kṣatriya and a Pulkasī.
,,	113	226,	*m*, *f* (*ā*). rope round two legs of a horse.
बकपुष्प	61	386,	*m*, white swallow wort, Æschynomene grandiflora (?), Sesbena grandiflora, Tamil *Kokku mandārai*.
बकोट	26	19,	*m*, crane.
बडवा	112	213,	*f*, *see* वडवा.
बडवागण	186	18,	*m*, multitude of mares.
बडवापति	70	132,	*m*, donkey.
बडवामुखं	269	109,	*m*, submarine fire, etc.
बत	286	51,	*ind.*, expressing addressing, astonishment, joy, sorrow, pity.
बदर	281	18,	*m*, dried ginger, see 52, 174.
बदरा	53	197,	*f*, cotton, Gossypium herbaceum, Tamil *Parutti*.
बदरी	52	174,	*f*, Jujube, Zizyphus jujuba, Tamil *Ilandai*.
,,	57	295	*f*, sensitive plant, Mimosa pudica, Tamil *Varaḻam cuṇḍi*.
बद्ध	188	60,	*n*, according to some the same as kharva 10,000,000,000.
,,	206	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bound, confined.
,,	209	194,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bound.
बद्धदर्भ	93	247,	*m*, stick bound with Darbha grass.
बद्धभूमि	161	63,	*f*, paved floor.

	Page	Line	
बद्धाम्बु	154	18,	*n*, water derived from a current.
बन्दी	140	114,	*f*, prisoner.
बन्ध	128	139,	*m*, pledging.
,,	138	61,	*m*, knot.
,,	177	105,	*m*, body.
,,	194	55,	*m*, binding.
,,	217	77,	*m*, lead, pledging, binding.
बन्धकी	106	70,	*f*, woman who has gone to a public house for the sake of money and is not cared for.
,,	173	19,	*f*, disloyal, or unchaste woman.
,,	248	33,	*f*, female elephant, &c.
बन्धन	46	40,	*n*, footstalk of a leaf.
,,	145	241,	*n*, tie of the lute, &c.
,,	194	55,	*n*, binding.
बन्धनी	138	59,	*f*, string or tie.
बन्धाकि	41	3,	*m*, mountain.
बन्धु	5	57,	*m*, epithet of Manmatha.
,,	177	101,	*m*, relative.
बन्धुजीव	60	370,	*m*, Dophariya, Pentapetes phoenicia, Tamil *Ucci tilakam.*
बन्धुता	186	18,	*f*, multitude of relatives.
बन्धुर	207	166,	*m*, *f* (*ā*), *n*, uneven, undulating.
,,	255	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bent, beautiful.
बन्धुरा	115	263,	*f*, small upper pole below the yoke.
बन्धुल	176	87,	*m*, bastard, son of an unchaste woman.
बन्धूक	60	370,	*m*, Dophariya, Pentapetes phœnicia, Tamil *Ucci tilakam.*
बभ्रु	3	19,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	150	55,	*m*, big species of mongoose.
,,	185	293,	*m*, *f*, *n*, bald-headed person.
,,	197	35,	*m*, tawnyness ; *m*, *f*, *n*, tawny like bad blood.
बर्कर	71	145,	*m*, young quadruped.
बर्बर	76	99,	*m*, son of a Yavana and a Tīvarī.
,,	181	196,	*m*, curl.
,,	202	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, low.
बर्ह	29	77,	*m*, tail of the peacock.
,,	46	33,	*n*, leaf.
,,	225	44,	*n*, leaf, tail of a peacock.
बर्हचन्द्रक	29	78,	*m*, eye of a peacock's feather.
बर्हिण	29	72,	*m*, peacock.

	Page	Line	
बर्हिण	36	37,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhāratavarṣa.
बर्हिध्वजा	8	119,	*f*, epithet of Pārvatī.
बर्हिन्	29	72,	*m*, peacock.
बर्हिपुष्प	130	183,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Paccilai*.
बर्हिर्मुख	3	8,	*m*, deity.
बर्हिष्ठ	61	404,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuruvēr*.
बर्हिस्	234	105,	*m*, fire ; *n*, Kuśa grass.
बल	5	48,	*m*, epithet of Balarāma.
,,	104	5,	*n*, army, one of the seven *rājyāṅgas*.
,,	108	109,	*n*, army.
,,	121	419,	*n*, strength.
,,	127	105,	*m*, half-ripe barley, awnless barley, Tamil *Yavaibhēdam*.
,,	132	227,	*n*, *see* बला.
,,	182	217,	*n*, bone.
,,	234	108,	*m*, Balarāma ; *n*, form, bone, stoutness, strength, sperm, army ; *m*, *f* (*ā*), *n*, powerful.
बलक	99	397,	*m*, dream at nightfall, between 6 and 9 P.M.
,,	166	197,	*n*, mixture of treacle and milk.
बलकाली	129	164,	*f*, collective name of the three myrobalams, of the Terminalia chebula, T. bellerica and Phyllanthus emblica.
बलदेव	4	44,	*m*, epithet of Balarāma.
बलभद्र	4	45,	*m*, epithet of Balarāma.
बलभद्रिका	54	217,	*f*, kind of Cassia, Tamil *Maru konṟai*.
बलयू	54	221,	*f*, Ficus oppositifolia, Tamil *Pēyatti*.
बलरिपु	9	3,	*m*, epithet of Indra, see बलरिपु.
बलवत्	287	7,	*ind.*, much, very.
बला	50	132,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
,,	55	254,	*f*, Lida cordifolia et rhombifolia, Tamil *Cittāmuṭṭi*.
,,	129	152,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
,,	132	227,	*f*, kind of sandalwood.
,,	144	213,	*f*, youngest sister in the play.
बलाका	26	19,	*f*, species of small crane.
बलाङ्ग	126	71,	*m*, kind of kidney bean, Phaseolus lobatus, Tamil *Payar*.
बलात्कार	121	417,	*m*, violence.
बलारोहा	129	164,	*f*, collective name of the three myrobalams, of the Terminalia chebula, the T. bellerica and the Phyllanthus emblica.

	Page	Line	
बलास	183	241,	*m*, phlegm.
बलि	107	89,	*m*, tribute.
,,	147	276,	*m*, *f*, drumming at divine worship.
,,	217	78,	*m*, oblation for worship, name of an Asura, tribute.
बलिक	93	254,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who takes his food every sixth day.
बलिकण्टक	4	37,	*m*, epithet of the Vāmana incarnation.
बलिन्	4	43,	*m*, epithet of Rama.
,,	5	46,	*m*, epithet of Balarāma.
,,	58	329,	*m*, big species of Momordica mixta, Tamil *Peru vellēri*.
,,	60	377,	*m*, Crimson globe, Amaranth gomphrena, Tamil *Cikappu vāḍā kuriñji*.
,,	63	441,	*m*, cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.
,,	116	302,	*m*, *f* (*ī*), *n*, strong.
,,	125	69,	*m*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil, *Uḷundu*.
,,	182	220,	*m*, marrow.
बलिपुष्ट	27	31,	*m*, crow.
बलिभुज्	27	36,	*m*, sparrow.
बलिश	40	119,	*n*, measure of three rajjus or of 576 inches.
,,	139	84,	*n*, fish-hook.
बलिसद्मन्	148	1,	*n*, infernal region.
बलीमुख		,	*n*, *see* वलीमुख 134, 282.
बलीवर्द	69	105,	*m*, ox.
बल्वज	64	460,	*m*, *pl.*, species of fragrant grass, Eleusine indica, Tamil *Veḷal*.
बष्कयणी	69	95,	*f*, cow which only calves after long intervals.
बस्त	70	124,	*m*, goat.
बहल	208	167,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fat, large.
,,	208	168,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, many.
,,	255	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thick, full.
बहिः	288	28,	*ind.*, outside.
बहिर्गर	72	13,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Śanakī.
बाहिर्गीत	145	219,	*n*, song accompanied by a stringed instrument.
बहिर्द्वार	162	84,	*n*, outer door.
बहिर्द्वारप्रकोष्ठ	162	91,	*m*, terrace before the house door.
बहिष्कर्ष	109	140,	*m*, second part of the elephant's trunk above the karṇikā.

	Page	Line	
बहिष्पार्श्व	110	156,	*m*, part of an elephant's hind leg below the *Kālabhāga*.
बहु	11	54,	*m*, fire at the end of a vow.
"	207	160,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, great.
"	208	168,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, much, many.
"	228	20,	*m*, *f* (or *vī*), large, many.
बहुकर	128	134,	*m*, *f* (ī), *n*, sweeper.
बहुक्षीरा	68	90,	*f*, cow which gives much milk.
बहुगर्ह्यवाच्	204	91,	*m*, *f*, *n*, talking nonsense.
बहुजाली	58	321,	*f*, kind of cucumber, Trichosantes laciniosa, Tamil *Pē puḍal*.
बहुतिथ	187	38,	*m*, *f* (ī), *n*, forming the manieth.
बहुपाद्	47	53,	*m*, Banian tree, Tamil *Āl*.
बहुप्रज	65	11,	*m*, boar.
बहुरूप	6	93,	*m*, epithet of Śiva.
"	132	222,	*m*, resin.
बहुल	133	247,	*n*, factitious black salt.
"	207	160,	*m*, *f* (*ā*), *n*, great.
"	208	168,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, many.
"	261	122,	*m*, dark part (pakṣa) of the lunar month, fire; *f* (*ā*), earth, cow, Ēlā plant, Kṛttikānakṣatra; *m*, *f* (*ā*), *n*, black, much.
बहुला	68	84,	*f*, black cow.
बहुलीकृत	128	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, threshed out, winnowed.
बहुवक्र	127	107,	*m*, wheat, Tamil *Gōdumai*.
बहुवार	49	110,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
बहुव्यय	205	116,	*m*, *f* (*ā*), *n*, munificent.
बहुसारक	133	255,	*m*, alkali prepared from the ashes of the awns of barley.
बहुसुता	56	284,	*f*, Śatāvarī, Asparagus racemosus, Tamil *Taṇṇīr muṭṭān*.
बहुसूति	69	99,	*f*, cow which has borne many calves.
बहुसूतिक	174	40,	*f*, woman who has many children.
बहुसूदन	134	284,	*n*, thick middle part of curds.
बहुस्वन	27	44,	*m*, hooting owl.
बहूदित	34	78,	*n*, prattle.
बहेटक	59	351,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
बाडव	10	41,	*m*, submarine fire.
"	83	2,	*m*, Brāhman.

84

	Page	Line	
बाडव	186	18,	*n*, multitude of mares.
बाडबेय	69	105,	*m*, ox.
बाडव्य	186	14,	*n*, multitude of Brahmans.
बाढ	212	263,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, intense, excessive.
,,	234	109,	*n*, assent ; *m*, *f* (*ā*), *n*, firm.
बाढम्	286	52,	*ind.*, expressing assent, much.
बाण	7	104,	*m*, Bāṇāsura, (Śiva's worshipper.)
,,	48	78,	*m*, river Sal tree, Tamil *Āttu marāmaram* or *Marudai*.
,,	118	358,	*m*, arrow.
,,	119	365,	*m*, arrow without feathers.
बाणाभ्यास	120	389,	*m*, archery.
बादर	168	234,	*m*, *see* वादर.
बाधा	222	50,	*f*, misery, prohibition.
बान्धकिनेय	176	87,	*m*, bastard, son of an unchaste woman.
बान्धव	177	101,	*m*, relative.
बाभ्रवी	7	117,	*f*, epithet of Parvatī.
बार्हत	46	43,	*n*, fruit of the thorny Brinjal.
बाल			*n*, for पाल 61, 403, Andropogon muricatum, Tamil *Kuruvēr*.
,,	109	131,	*m*, five years' old elephant.
,,	196	14,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	201	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, young, infantine.
,,	228	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish, infantine.
,,	234	114,	*m*, *f* (*ā*), dark-blue Barleria cristata, &c.
बालक	125	65,	*m*, black rice.
,,	134	280,	*n*, third change which takes place with warm milk when mixed with *takra*.
बालगर्भिणी	68	92,	*f*, cow for the first time with calf.
बालचूतक	198	70,	*m*, astringent, sour and bitter taste ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, astringent, sour and bitter.
बालजात	134	280,	*n*, third change which takes place with warm milk when mixed with *takra*.
बालतृण	64	470,	*n*, young grass.
बालनायिका	128	120,	*f*, coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭu gōdumai*.
बालपत्र	50	125,	*m*, Khayar, Mimosa catechu, Tamil *Karuṅgāli*.
बालपुष्कल	110	160,	*m*, third part of an elephant's tail below the saṁvāla.
बालभीरु	47	60,	*m*, kind of water ratan, Tamil *Nīr vañji*.
बालमूषिका	150	63,	*f*, mouse, small rat.
बालवत्स	27	46,	*m*, turtle dove of a dusky colour.

	Page	Line	
बिन्दु	281	20,	*m*, discoloration of the body as blotches, etc., *see* 25, 15.
बिन्दुक	189	75,	*m*, two bôdhrīs, forty cowries.
,,	190	98,	*n*, sixteen māṣas.
बिन्दुभेद	101	446,	*m*, identical with *Mṛtyusaṁyamana*, a yôga posture.
बिब्बोक	143	188,	*m*, disregard towards the lover who is present, one of the 10 hāvas.
बिभेण	76	98,	*m*, son of a Niṣṭya and a Ḍômbī.
बिम्ब	150	57,	*m*, cameleon.
,,	234	110,	*m*, *n*, circle, equality, picture, face, sign, reflected image, origin of the reflected picture, *n*, fruit of the plant Momordica monadelpha.
बिम्बसारक	118	349,	*n*, bow (864 inches long?).
,,	119	369,	*m*, arrow of fifty-two inches.
बिम्बा	301	1,	*f*, *see* शिम्बा 128, 120.
बिम्बिसारक	300	19,	*m*, *see* बिम्बसारक 119, 369.
बिम्बोष्ठी	57	294,	*f*, Telacucha, Momordica monadelpha or Bryonia grandis, Tamil *Kôvai*.
बिल	148	3,	*n*, hole, vacuity.
बिलेशय	278	35,	*m*, mongoose, mouse, snake ; *f* (*ā*), iguana.
बिलेशाया	67	52.	*f*, same as क्रिमिरा.
बिलौकस्	148	12,	*m*, serpent, snake.
बिल्व	47	59,	*m*, Ægle marmelos, Tamil *Vilvam*.
,,	190	102,	*m*, two śatamānas.
बिल्वक	151	93,	*m*, crab.
बिस	157	85,	*n*, film of the fibres of a waterlily.
बिसकण्ठिका	26	19,	*f*, sort of small crane.
बिसखण्ड	157	78,	*n*, red lotus, Tamil *Śentāmarai*.
बिसनाभिज	157	76,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
बिसप्रसून	157	76,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
बिसिनी	157	86,	*f*, lotus plant, lotus tank.
बिसिर	133	239,	*n*, sea salt.
बीज	24	172,	*n*, season of two months, the same as *ṛtu*.
,,	182	221,	*n*, semen, sperm.
,,	225	45,	*n*, sperm, kernel of a fruit, food.
बीजकोश	157	90,	*m*, fruit stalk, seed vessel.
बीजपुष्पिका	127	113,	*f*, kind of Andropogon saccharatus, Tamil *Kambu*.

	Page	Line	
बीजपूर	46	66,	*m*, kind of citron, Tamil *Mādulai*.
बीजवर	125	69,	*m*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḻundu*.
बीजसू	35	7,	*f*, earth.
बीजाकृत	124	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ploughed after sowing.
बीजिन्	175	57,	*m*, father.
बीज्य	177	99,	*m*, sprung of a family.
बीभत्स	142	149,	*m*, disgust, one of the nine rasas.
"	142	153,	*m*, sensation (*rasa*) felt by a disgusted person.
"	142	155,	*m*, *f* (*ā*), *n*, disgusting, loathsome.
"	255	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cruel, deformed.
बुक्कन	31	11,	*n*, barking.
बुद्ध	5	61,	*m*, Buddha, incarnation of Viṣṇu.
"	5	64,	*m*, Buddha.
"	209	201,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, understood.
बुद्धि	96	326,	*f*, human intellect.
बुद्धिमत्	28	54,	*m*, large shrike.
बुद्बुद	155	26,	*m*, water-bubble.
बुध	19	64,	*m*, planet Mercury.
"	102	464,	*m*, learned man.
बुधा	55	249,	*f*, name of a plant, Tamil *Karandai*.
"	96	326,	*f*, human intellect.
"	130	188,	*f*, medicinal drug, Vṛddhi, Tamil *Peru vīḍu-koḻ*.
बुधित	209	201,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, understood.
बुध्न	46	24,	*m*, root.
बुन्दिर	160	35,	*n*, house.
बुभुक्षा	98	363,	*f*, hunger.
बुभुक्षु	204	72,	*m*, *f*, *n*, hungry.
बुम्बिका	164	140,	*f*, coarse ground meal.
बुम्बी	164	140,	*f*, coarse ground meal.
बुरुल	74	59,	*m*, son of a Niṣāda and a Kaivartī.
बुलि	178	120,	*f*, anus.
"	178	122,	*f*, vulva.
बुलूकी	152	109,	*f*, kind of porpoise perhaps *ambulūkī or ambu-lūtī*.
बुशाली	161	51,	*f*, rice cleaning and pounding room.
बुषा	137	34,	*f*, crucible.
बुस	128	128,	*m*, chaff.
"	134	283,	*n*, thin upper part of curds, *see* दधिबुस.

	Page	Line	
बुसा	91	193,	*f*, cowdung which increases fire.
,,	144	213,	*f*, youngest sister in the play.
बुस्तक	57	309,	*m*, *f* (*ikā*), kind of pot-herb, Tamil *Mullaṅgi*.
बृंहित	31	13,	*n*, roaring of elephants.
बृन्द	186	5,	*n*, flock, multitude.
,,	188	56,	*n*, thousand millions.
,,	188	60,	*n*, according to some identical with निखर्व (100,000,000,000).
,,	188	62,	*n*, lac of Śaṅkus (1,000,000,000).
बृन्दाक	4	26,	*m*, epithet of Viṣṇu.
बृन्दारक	278	36,	*m*, god; *m*, *f* (*ikā*), *n*, best, beautiful.
बृहच्छद	62	418,	*m*, esculent root, Tamil *Ciṟu kiḻaṅgu*.
बृहत्	207	160,	*m*, *f* (*ī*), *n*, great.
बृहतिका	168	245,	*f*, over garment worn over one shoulder and under the opposite arm.
बृहती	53	207,	*f*, kind of big egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kattari*.
,,	145	237,	*f*, lute of Viśvāvasu.
,,	248	34,	*f*, metre, egg plant, another kind of egg plant, speech.
बृहत्कर्कोटक	58	329,	*m*, species of big Momordica mixta, Tamil *Peru veḻḻeri*.
बृहद्गृह	38	71,	*m*, *pl*., epithet of the Karūśa country.
बृहद्भानु	10	28,	*m*, epithet of Agni.
बृहस्पति	19	65,	*m*, planet Jupiter.
बृहाणक	190	108,	*m*, four prasthas.
बेन	74	67,	*m*, son of a Vaidēhaka and an Ambaṣṭhī.
बेर	137	41,	*n*, statue, picture.
बोक्काण	113	230,	*m*, eating bag of a horse.
बोध	209	201,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, understood.
बोधकर	106	59,	*m*, bard.
बोधन	96	328,	*n*, perception, knowledge.
बोधनीया	130	188,	*f*, medicinal drug, Tamil *Peru vīḍukoḻ*.
बोधान	84	43,	*m*, instructor in the Brahmōpadēśa.
बोधि	234	113,	*m*, cock, Aśvattha tree; *f*, meaning, useful knowledge.
,,	289	10,	*f*, knowing.
बोधिसत्त्व	5	64,	*m*, epithet of Buddha.
बोश्री	189	74,	*f*, 5 gaṇḍas, or 20 cowries.
बोल	42	29,	*m*, myrrh.

	Page	Line	
बोल	197	31,	*m*, red-yellow-blackish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, red-yellow-blackish white, like the ash of cow-dung.
„	234	112,	*m*, *n*, whirling of water, clarified butter mixed with honey, fruit of takkōla.
बोसर	198	67,	*m*, pungent, sour and salt taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, pungent, sour and salt.
ब्रसी	95	298,	*f*, seat of ascetics.
ब्रह्मगर्भ	7	112,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
ब्रह्मघोष	150	46,	*m*, kind of poison.
ब्रह्मचर्य	84	27,	*n*, state of a Brahmacārin.
„	100	417,	*n*, chastity, one of the yōga-yamas.
ब्रह्मचारिणी	279	60,	*f*, *see* ब्रह्मचारिन्.
ब्रह्मचारिन्	7	111,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
„	83	14,	*m*, Brāhman in the first āśrama, bachelor.
„	279	60,	*m*, bachelor, religious student, Subrahmaṇya ; *f* (*ṇī*), Durgā.
ब्रह्मजटा	55	244,	*f*, Artemisia indica, A. austriaca, Tamil *Koḻundu*.
ब्रह्मदण्ड	118	349,	*n*, bow (216 inches long?)
ब्रह्मदण्डी	53	200,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Gaṇḍapārangi*.
ब्रह्मदर्भा	131	203,	*f*, Ligusticum ajwaen.
ब्रह्मधारा	159	20,	*f*, enclosure of the site of a village, &c.
ब्रह्मन्	3	12,	*m*, Brahman.
„	72	3,	*m*, name of the first caste.
„	85	54,	*n*, Vēda.
„	89	157,	*m*, one of the great priests.
„	96	321,	*n*, supreme spirit.
„	96	325,	*m*, great principle of the Sāṅkhya system.
„	234	106,	*m*, Rudra, Indra, Bhṛgu, &c. ; Brāhman, name of the *ṛtvij* priest, sacrifice, Brahman, sun, fire ; *n*, Vēda, food, sky, Vēdānta, soul, penance.
„	291	60,	*m*, Brāhman, Brahman ; *n*, Vēda, food, sky, Vēdānta, soul, penance.
ब्रह्मनाभ	4	30,	*m*, epithet of Viṣṇu.
ब्रह्मपुत्र	20	74,	*m*, *pl.*, epithet of Kētu.
„	150	48,	*m*, kind of poison.
„	268	70,	*m*, Rudra, &c.
ब्रह्मबिन्दु	85	51,	*m*, drop of spittle emitted while reading the Vēda.

	Page	Line	
ब्रह्मबन्धु	275	20,	*m, f, n*, reproachable, worthy of being pointed out, vilest of Brahmans.
ब्रह्मभाव	102	474,	*m*, becoming Brahman, absorption into Brahman.
ब्रह्मभूय	102	474,	*n*, becoming Brahman, absorption into Brahman.
ब्रह्ममेखल	64	457,	*m*, kind of sacred grass, Saccharum munja, Tamil *Muñji*.
ब्रह्मरात्रिक	95	309,	*m*, epithet of Yājñavalkya.
ब्रह्मरीति	43	52,	*f*, gold-shining brass or bell-metal.
ब्रह्मलोक	100	415,	*m*, seventh world beyond *tapōlōka*.
ब्रह्मवर्चस	92	231,	*n*, spiritual pre-eminence.
ब्रह्मवालुक	149	45,	*n*, kind of poison.
ब्रह्मविष्णुमहेश्वर	3	10,	*m, pl.* Trimūrti.
ब्रह्मवृक्ष	47	58,	*m*, Butea frondosa, Tamil *Murukku*.
,,	282	37,	*m*, Palāśa tree.
ब्रह्मवेदि	36	45,	*f*, epithet of Āryāvarta.
ब्रह्मसंज्ञ	51	159,	*m*, kind of Rudrākṣa with four knobs.
ब्रह्मसू	5	58,	*m*, epithet of Aniruddha.
ब्रह्मसूत्र	84	39,	*n*, Brahmanic thread.
ब्रह्मस्थली	159	20,	*f*, middle of the site of a village, &c.
ब्रह्महत्या	289	14,	*f*, Brāhman murder.
ब्रह्माञ्जलि	85	51,	*m*, making *añjali* (joining the hands) before and after reading the Vēda.
ब्रह्मी	57	288,	*f*, moon plant, Asclepias acida or Cynanchum viminale, Tamil *Peramai* and *Ponnāṅkāṇi*.
ब्रह्मोय	290	31,	*n*, Vēda-reciting.
ब्रह्मौदनाग्नि	11	52,	*m*, fire in which the *Brahmandana* is boiled.
ब्राह्म	22	133,	*m*, fourth *yāma* or *last three hours* of a night.
ब्राह्मण	83	1,	*m*, Brāhman.
,,	85	65,	*n*, branch of Vēdic literature.
,,	261	120,	*m*, Brāhman; *n*, sacred portion of the Vēda which contains the precepts of the Vēda, portion of the Vēda; *m, f* (*ā*), *n*, knowing the supreme spirit.
ब्राह्मणब्रुव	83	20,	*m, f* (*ā*), *n*, one who lives only by the support of his caste.
ब्राह्मणयष्टिका	53	199,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Gaṇḍapāraṅgi*.
ब्राह्मणी	43	53,	*f*, gold-shining brass or bell-metal.
,,	150	58,	*f*, lizard with a red tail.
,,	151	72,	*f*, big tawny ant.
ब्राह्मण्य	252	50,	*n*, Brahmanhood, collection of Brāhmans, work of a Brāhman.

	Page	Line	
ब्राह्मिक	84	43,	*m*, instructor in the Brahmōpadēśa.
ब्राह्मी	3	18,	*f*, epithet of Sarasvatī.
,,	8	128,	*f*, one of the seven mothers.
,,	17	11,	*f*, upward region (zenith).
,,	57	288,	*f*, moon-plant, Asclepias acida and Cynanchum viminale, Tamil *Peramai* or *Ponnāṅkāṇi*.
भ	20	75,	*n*, star.
भक्त	165	150,	*n*, boiled rice.
,,	235	119,	*n*, food ; *m*, *f* (*ā*), *n*, totally devoted.
भक्तमण्डक	165	156,	*m*, *n*, scum of boiled rice.
भक्ति	86	75,	*f*, service devoted to venerable persons.
,,	222	51,	*f*, portion, worship.
भक्षक	205	100,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, gluttunous.
भक्षकार	166	183,	*m*, *f* (*ī*), *n*, baker.
भक्षण	140	103,	*n*, eating what excites thirst.
,,	167	207,	*n*, chewing.
भक्षिणी	128	119,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai*.
भक्षित	210	215,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
भग	178	122,	*n*, vulva.
,,	234	115,	*m*, effort, fame, heroism, name of an Āditya, wealth, beauty, desire, knowledge, dispassion, charity, supremacy, penance ; *n*, vulva.
भगनेत्रान्तक	6	86,	*m*, epithet of Śiva.
भगन्दर	183	259,	*m*, fistula in the anus.
भगवत्	279	61,	*m*, Buddha, Hari, Hara ; *f* (*ī*), Umā ; *m*, *f* (*ī*), *n*, venerable.
,,	293	92,	*m*, *f* (*ī*), *n*, venerable.
भगिनी	175	52,	*f*, sister.
भगिनीपति	176	75,	*m*, sister's husband.
भगिनीभ्रातृ	176	93,	*m*, *dual*, sister and brother.
भग्न	116	296,	*m*, *f* (*ā*), *n*, conquered.
भग्नास्थिबन्ध	184	278,	*m*, splint.
भङ्ग	155	27,	*m*, wave.
भङ्गि	194	68,	*f*, explaining.
भङ्गुर	255	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crooked, perishable.
भङ्गच	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *bhaṅga*.
भजमान	209	206,	*m*, *f* (*ā*), *n*, right, fit, proper.
भञ्जना	33	52,	*f*, explanation.
भञ्जिका	53	199,	*f*, Rubia munjit ; Tamil *Gaṇḍapāraṅgi*.

	Page	Line	
भट	72	17,	*m*, person whose father is a Brâhman and whose mother is a Naṭî, *see* नट 298, 13.
,,	115	277,	*m*, warrior.
भटित्र	166	188,	*m*, *f* (*ā*), *n*, roasted on a spit.
भटोद्योग	120	403,	*m*, exertion of soldiers.
भट्ट	293	91,	*m*, *f* (*ā*), *n*, venerable.
भट्टरक	293	91,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, venerable.
भट्टारक	144	205,	*m*, king in the drama.
,,	293	91,	*m*, *f* (*ikā*) *n*, venerable.
भट्टारिका	144	206,	*f*, king's mother in the drama.
भट्टिनी	144	207,	*f*, not anointed queen in the drama.
भण्डन	252	51,	*n*, armour, battle.
भण्डाकी	53	204,	*f*, big egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Peruṅkattari*.
भण्डिल	51	143,	*m*, Mimosa sirîsha, Tamil *Vākai*.
भण्डीरी	57	289,	*f*, Hydrocotyle asiatica, Tamil *Vallārai*.
भदन्त	144	214,	*m*, buddhist or jaina mendicant in the drama.
भद्र	109	124,	*m*, kind of elephant.
,,	207	160,	*m*, *f* (*ā*), *n*, great.
,,	212	285,	*n*, happiness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right.
,,	235	119,	*n*, health ; *m*, *f* (*ā*), *n*, auspicious.
,,	291	48,	*n*, happiness.
भद्रकाली	8	122,	*f*, epithet of Pārvatî.
भद्रकुम्भ	163	122,	*m*, auspicious jar.
भद्रदारु	50	142,	*n*, Deodar, Pinus devadaru.
भद्रपदा	20	82,	*m*, *f*, *pl*., epithet of Prōṣṭhapadā.
भद्रपर्णिका	49	115,	*f*, Gmelina arborea (?), Tamil *Kumiḻ*.
भद्रमन्द्र	109	128,	*m*, elephant, mixture of a *Bhadra* and *Mandra*.
भद्रमन्द्रमृग	109	128,	*m*, elephant, mixture of a *Bhadra*, *Mandra* and *Mṛga*.
भद्रमुञ्ज	64	456,	*m*, Saccharum sara, Tamil *Nāṇal*.
भद्रमुस्तक	61	397,	*m*, Cyperus pertennis, Tamil *Nāga mutta kāśi*.
भद्रमृग	109	128,	*m*, elephant, a mixture of a *Bhadra* and *Mṛga*.
भद्रयव	51	146,	*m*, *n*, seed of the Koraiya ; Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum, Tamil *Veṭpālai ariśi*.
भद्रलक्षण	109	125,	*n*, mark of a *Bhadra* elephant, whose chief and secondary limbs are in good proportion.
भद्रवदन	5	47,	*m*, epithet of Balarāma.
भद्रश्री	132	224,	*m*, sandaltree, Sirium myrtifolium.

	Page	Line	
भद्रसुत	117	318,	*m*, sword.
भद्रा	56	277,	*f*, Syāmlatā, Echites fructescens, Tamil *Nannāṟi*.
भद्राकरण	83	8,	*n*, shaving.
भद्राङ्ग	5	47,	*m*, epithet of Balarāma.
भद्राश्व	35	14,	*n*, country lying east of the Ilāvṛta country.
भद्रासन	105	30,	*n*, throne.
भद्रेश्वर	6	78,	*m*, epithet of Śiva.
भन्दना	18	37,	*f*, *pl.*, 100 rain-making sunrays.
भम्भराली	29	88,	*f*, fly.
भम्भा	146	266,	*f*, kettledrum.
भय	98	369,	*n*, fear.
भयङ्कर	142	156,	*m*, *f* (ī), *n*, frightful, terrific.
भयद्रुत	122	435,	*m*, *f* (*ā*), *n*, put to flight, running away.
भयन	98	369,	*n*, fear.
भयानक	142	149,	*m*, sensation (rasa) felt by an affrighted person.
,,	142	154,	*m*, terror, one of the nine rasas.
,,	142	156,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, frightful, terrific.
भर	192	5,	*m*, pre-eminence.
,,	217	82, 83,	*m*, heavy weight, pre-eminence or pole for carrying a burden.
भरण	136	10,	*n*, wages, hire.
भरणी	20	81,	*f*, *pl.*, one of the 27 nakṣatras.
भरण्य	136	10,	*n*, wages, hire.
भरत	11	52,	*m*, fire in which the *Brahmandana* is boiled.
,,	89	155,	*m*, priest.
,,	141	124,	*m*, dancer, tumbler.
भरथ	10	37,	*m*, epithet of Agni.
भरद्वाज	27	38,	*m*, skylark.
भरित	208	172,	*m*, *f* (*ā*), *n*, full, filled.
भरुज	68	74,	*m*, jackal.
भरुटा	165	172,	*f*, boiled and fried relish (*upadaṁśa*).
भर्ग	6	80,	*m*, epithet of Śiva.
भर्गस्	226	48,	*n*, sperm, splendour.
भर्तृ	176	74,	*m*, husband.
भर्तृदारक	144	210,	*m*, crown prince in the drama.
भर्तृदारिका	144	208,	*f*, king's daughter in the drama.
भर्त्सन	33	67,	*n*, threatening speech.
भर्मन्	136	10,	*n*, wages, hire.
,,	225	45,	*n*, gold, wages.

	Page	Line	
भर्मिन्	72	21,	*m*, person whose father is a Brahman and whose mother is a Pulkasī.
भलुह	70	140,	*m*, dog.
भल्ल	119	364,	*m*, arrow with a head like a *snuhī* leaf.
भल्लाट	65	13,	*m*, bear.
भल्लातक	52	189,	*m*, *f* (*ī*), *n*, Semecarpus anacardium, Tamil *Śērāmaram*.
भल्लुक	68	79,	*m*, monkey.
भल्लूक	50	136,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peruvakai*.
,,	65	13,	*m*, bear.
भव	217	81,	*m*, prosperity, Hara, obtaining, being, circuit of mundane existence, birth.
भवत्	293	91,	*m*, *f* (*ī*), *n*, venerable.
भवन	70	140,	*m*, dog.
,,	160	34,	*n*, house.
भविक	212	284,	*m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right ; *n*, happiness.
भवितव्यता	98	378,	*f*, fate.
भवितृ	204	82,	*m*, *f* (*rī*), *n*, faring well.
भविल	262	124,	*n*, house ; *m*, *f* (*ā*), *n*, good.
भविष्णु	204	82,	*m*, *f*, *n*, faring well.
भव्य	48	73,	*m*, kind of big lime, Averrhoa carambola, Tamil *Kaḍarai elimiccai*.
,,	212	284,	*n*, happiness, *m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right.
,,	228	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, future, proper, auspicious.
भषण	31	11,	*n*, barking.
,,	70	136,	*m*, dog.
भषित	31	11,	*n*, barking.
भसत्	26	4,	*m*, bird.
भसद्	222	51,	*f*, secret part, lower intestines containing the fæces.
भसल	29	84,	*m*, large black bee.
भसित	11	65,	*n*, ashes.
भस्त्रा	137	33,	*f*, bellows.
भस्मगन्धिनी	130	189,	*f*, perfume, Reṇuka, Tamil *Arēṇukam*.
भस्मगर्भा	52	183,	*f*, Dalbergia sissu, Tamil *Iruḻvīḍu*.
भस्मन्	11	65,	*n*, ashes.
भा	18	43,	*f*, light.
भाग	297	5,	*m*, *see* छाग, 47, 69.
,,	177	110,	*m*, portion of a limb.
,,	192	13,	*m*, portion, share.

	Page	Line	
भाग	217	82,	*m*, fortune, portion, one-fourth.
भागधेय	107	89,	*m*, tribute.
,,	278	37,	*m*, sapiṇḍa ; *m*, *f* (*ā*), tribute ; *n*, fortune.
भागवत	80	209,	*m*, person who worships Viṣṇu, also called Sāttvata.
,,	80	210,	*m*, name of a fervent Brāhman worshipper of Viṣṇu.
भागिनेय	176	82,	*m*, sister's son.
भागीरथी	156	48,	*f*, epithet of the Ganges.
भाग्य	98	378,	*n*, fate.
,,	226	47,	*n*, work, bad or good work of a former birth.
भाङ्गीन	124	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *bhaṅga*.
भाजन	163	123,	*n*, small vessel.
भाञ्जी	53	199,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Gaṇḍapāraṅgi*.
भाण	144	199,	*m*, one of the *rūpa*(*ka*)*s*.
भाण्ड	107	87,	*n*, treasure of the treasury.
,,	163	123,	*n*, vessel.
,,	225	46,	*n*, capital of a merchant, vessel, ornament, ornament of a horse.
भाण्डागारिक	105	46,	*m*, superintendent of treasury.
भाण्डी	57	289,	*f*, Hydrocotyle asiatica (?), Tamil *Vallārai*.
भातु	17	20,	*m*, sun.
भानु	17	20,	*m*, sun.
,,	21	110,	*m*, day.
,,	217	79,	*m*, sun, Hara, ray.
भाद्र	24	169,	*m*, epithet of Bhādrapada.
भाद्रपद	24	169,	*m*, second month of the rainy season.
भामिनी	173	10,	*f*, (angry) woman.
,,	173	20,	*f*, bad-tempered woman.
भार	191	121,	*m*, two ṛkṣas.
,,	217	82,	*m*, heavy weight, &c., pre-eminence, yoke (pole for carrying burdens).
भारत	35	10,	*n*, name of Bhāratavarṣa, south of the Himalayas.
भारती	3	18,	*m*, epithet of Sarasvatī.
,,	54	238,	*f*, Ocymum sacrum, Tamil *Tiruttuḷāy*.
,,	144	202,	*f*, one of the four *vṛttis*.
,,	144	204,	*f*, (according to some) the Sanskrit speech of an actor.
भारद्वाज	182	218,	*n*, bone.

	Page	Line	
भारद्वाजी	53	198,	*f*, wild cotton, Hibiscus vitifolius, Tamil *Kāṭṭ paruṭṭi*.
भारयष्टि	136	12,	*f*, pole for carrying burdens.
भारवह	114	243,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cantering, swift, straight pace of a horse.
भारवाह	136	11,	*m*, porter.
भारसह	70	131,	*m*, donkey.
भारिक	136	11,	*m*, porter.
भारित	191	124,	*n*, ten vahitas.
भारुष	76	115,	*m*, son of a Vaiśya Vratya and an unmarried Vaiśyā, identical with Kāru.
,,	80	206,	*m*, person who worships the mothers (Śaktis) on the burning ground, cross roads, &c.
भार्गव	19	68,	*m*, epithet of Śukra.
भार्गवी	6	72,	*f*, epithet of Lakṣmī.
,,	64	465,	*f*, bent grass, Agrostis linearis, Tamil *Aruku*.
भार्गी	129	162,	*f*, kind of pepper, Piper chaba, Tamil *Śaviyam*.
भार्या	175	68,	*f*, wife.
भालुक	67	66,	*m*, animal identical with the Kōlāṅgaka.
भाव	97	347,	*m*, intention.
,,	142	159,	*m*, change of mind.
,,	143	193,	*m*, state of mind produced by *sattva*.
,,	217	85,	*m*, play, work, gesture, wealth, opinion, animal, thing, being, place of origin, nature.
भावज्ञा	50	133,	*f*, Priyaṅgu, Tamil *Ñāḻal*.
भावना	171	315,	*f*, perfuming the hair.
,,	289	8,	*f*, producing.
भावित	209	197,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained.
,,	255	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained, scented.
भावुक	204	82,	*m*, *f* (*ā*), *n*, producing, productive.
भाषणी	33	69,	*f*, reviling.
भाषा	3	18,	*f*, epithet of Sarasvatī.
,,	124	31,	*f*, plaint.
,,	144	203,	*f*, language as Sanskrit, &c.
भास	28	63,	*m*, kind of bird, like a Śakunta (kite ?).
भासन्त	243	116,	*m*, sun, star.
भासुर	212	284,	*n*, happiness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right.
भास्कर	18	24,	*m*, sun.
,,	243	116,	*m*, sun, fire.
भास्वत्	18	24,	*m*, sun.
,,	234	118,	*m*, moon, sun ; *m*, *f* (*ī*), *n*, shining.

	Page	Line	
भास्वर	15	16,	*m, pl.*, name of a class of lower deities.
भिक्षा	84	29,	*f*, mouthful.
,,	93	241,	*f*, begging.
,,	222	52,	*f*, begged food, &c., begging, wages, service.
भिक्षाचार	84	33,	*m, f* (ī), *n*, begging.
भिक्षु	93	252,	*m, f, n*, taking food only every fourth day.
,,	96	319,	*m*, ascetic.
,,	106	53,	*m*, spy in the garb of a beggar or ascetic ; one of the five cāras.
भिक्षुकी	173	20,	*f*, beggar woman.
भिक्षुलोचक	83	9,	*n*, shaving of the whole head.
भिक्षुसङ्घाटी	169	256,	*f*, mendicant's torn dress.
भिण्डिपाल	117	331,	*m*, long arrow with a large head.
भित्त	177	111,	*n*, part.
भित्तिका	161	73,	*f*, wall.
,,	248	35,	*f*, Asparagus racemosus, diamond.
भिदा	195	81,	*f*, tearing, rending.
भिदु	10	26,	*m*, Indra's thunderbolt.
भिदुर	10	25,	*n*, Indra's thunderbolt.
,,	110	165,	*m*, chain for the elephant's feet.
भिद्य	156	58,	*m*, river entering the sea on the west.
भिन्न	210	221,	*m, f* (ā), *n*, split.
,,	228	22,	*m, f* (ā), *n*, mixed, &c.
भिन्नकुम्भ	136	8,	*m*, person who has regained his liberty by redeeming his pledge.
भिन्नकूट	108	111,	*n*, army whose inferior officers have perished.
भिया	98	369,	*f*, fear.
भिल्ल	75	91,	*m*, son of a Śabara and an Andhrī (who was previously married to a Niṣṭya).
भिषज्	184	286,	*m, f, n*, practising medicine ; *m*, physician.
भिस्सा	165	151,	*f*, boiled rice.
भिस्सिटा	165	153,	*f*, scorched rice.
भी	98	369,	*f*, fear.
भीत	202	36,	*m, f* (ā), *n*, frightened.
भीति	98	369,	*f*, fear.
	142	152,	*f*, fear, one of the Sthāyibhāvas.
भमि	6	86,	*m*, epithet of Śiva.
,,	142	156,	*m, f* (ā), *n*, frightful, terrific.
भीमर	106	51,	*m*, spy.

	Page	Line	
भीरु	51	155,	*m*, Terminalia catappa (Dalbergia ?), Tamil *Iṅgunam*.
,,	58	332,	*f*, species of Momordica, Tamil *Kakkari*.
,,	173	9,	*f*, (timid) woman.
,,	202	35,	*m*, *f*, *n*, timid.
भीरुक	202	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, timid.
भीरुचेतस्	65	22,	*m*, deer, antelope.
भीरुपर्णी	56	283,	*f*, Śatavarī, Asparagus racemosus, Tamil, *Taṇṇīr muṭṭan*.
भीरुबाल	47	60,	*m*, kind of water ratan, Tamil *Nīr vañji*.
भीलुक	202	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, timid.
भीषण	142	157,	*m*, *f* (*a*), *n*, frightful, terrific.
भीष्म	142	156,	*m*, *f* (*a*), *n*, frightful, terrific.
भुक्त	210	215,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten.
भुग्न	211	247,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crooked.
भुज	48	89,	*m*, species of birch, Tamil *Bhujapattiram*.
,,	61	385,	*m*, kind of very red Oleander, Tamil *Cev alari*.
,,	178	141,	*m*, *f* (*ā*), arm.
भुजग	148	9,	*m*, serpent, snake.
भुजगाह्वय	43	58,	*n*, lead, pp. 148, 9.
भुजङ्ग	148	9,	*m*, serpent, snake.
,,	176	77,	*m*, keeper of a prostitute.
भुजङ्गम	148	9,	*m*, serpent, snake.
भुजङ्गारि	29	74,	*m*, peacock.
भुजि	10	35,	*m*, epithet of Agni.
भुजिष्य	136	4,	*m*, servant, slave.
,,	136	8,	*m*, person who has regained his liberty by redeeming his pledge.
,,	255	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, independent, servant.
भुरण्यु	243	117,	*m*, Viṣṇu, sun.
भुवन	100	411,	*n*, world.
,,	148	3,	*n*, hole, vacuity.
,,	154	4,	*n*, water.
भुवन्य	244	118,	*m*, fire, sun.
भुवस्	100	412,	*n*, *ind.*, atmosphere, between earth and heaven (*svar*), second world.
भुसुण्ठी	118	339,	*f*, wooden club with round iron knobs, *see* मुसण्ठी, 300, 17.
भू	35	8,	*f*, earth.
,,	272	31,	*f*, earth, place.
,,	281	8,	*f*, Saurāṣṭrī earth.

	Page	Line	
भूपदी	60	365,	*f*, Arabian jasmine, Jasminium zambic, Tamil *Mallikai*.
भूपूग	63	437,	*m*, kind of Areca creeper growing on the ground, Tamil *Nila kamuku*.
भूभुज्	104	2,	*m*, king.
भूभृत्सभ	290	39,	*n*, king's palace or meeting of kings.
भूमि	35	1,	*f*, earth.
,,	222	53,	*f*, earth, place.
भूमिकन्दक	297	14,	*n*, *see* भूमिकन्दर 57, 305.
भूमिकन्दर	57	305,	*n*, fungus, mushroom, Tamil *Nāy kodai*.
भूमिका	141	135,	*f*, dress of an actor.
भूमिकागत	141	135,	*m*, person who wares a theatrical dress.
भूमिकूश्माण्ड	61	390,	*m*, Liquorice, Tamil *Iraṭi*.
भूमिमयी	19	46,	*f*, epithet of Chaya.
भूमिलाभ	99	402,	*m*, dying, death.
भूमिस्पृश्	123	1,	*m*, Vaisya.
,,	241	118,	*m*, Vaisya, man.
भूयिष्ठ	208	169,	*m*, *f* ā, *n*, much, many.
भूरद	56	265,	*m*, Calamus rotung, Tamil *Perambu*.
भूरि	42	40,	*m*, *n*, gold.
,,	208	169,	*m*, *f*, *n*, much, many.
भूरिमाय	68	76,	*m*, jackal.
भूरिलोह	43	57,	*n*, kind of brass or bell-metal.
भूरिश्रवस्	9	9,	*m*, epithet of Indra.
भूरुह्	45	9,	*m*, tree.
भूरुह	45	8,	*m*, tree.
भूर्ज	48	89,	*m*, species of birch, Tamil *Bhujapattiram*.
भूर्जपत्र	48	89,	*m*, species of birch, Tamil *Bhujapattiram*.
भूलता	153	118,	*f*, earthworm.
भूलवण	133	243,	*n*, factitious salt.
भूवल्लूर	57	305,	*n*, fungus, mushroom, Tamil *Nāy kodai*.
भूशक्र	104	1,	*m*, Kṣatriya.
भूश्वभ्र	148	5,	*n*, hole in the ground, hollow.
भूषण	169	265,	*n*, ornament, jewel, trinket.
भूष्णु	204	82,	*m*, *f*, *n*, faring well.
भूस्तृण	64	468,	*n*, Andropogon schœnanthus, Tamil *Mattakāy pul*.
भूस्पृश्	217	83,	*m*, Vaiśya, man.
भूस्फोट	57	305,	*n*, fungus, mushroom, Tamil *Nāy kodai*.
भृकुंस	141	134,	*m*, actor who dresses like a woman.
भ्रुकुटि	143	182,	*f*, frown.

	Page	Line	
भृगु	41	12,	*m*, precipice.
भृङ्ग	28	54,	*m*, shrike.
,,	29	83,	*m*, large black bee.
,,	131	207,	*n*, woody cassia, Malabathrum, Tamil *Lavaṅga paṭṭai*.
,,	131	213,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
भृङ्गराज	53	214,	*m*, Bhringariva, Eclipta or Verbesina prostrata, Tamil *Kaiyāntakarai*.
,,	268	71,	*m*, shrike, bee.
भृङ्गरीट	7	103,	*m*, Śiva's worshipper.
भृङ्गा	127	101,	*f*, kind of pulse.
भृङ्गाण	29	83,	*m*, large black bee.
भृङ्गार	163	115,	*m*, golden vase.
भृङ्गारी	30	95,	*f*, cricket.
भृङ्गिन्	7	103,	*m*, Śiva's worshipper.
भृङ्गिरिटि	7	103,	*m*, Śiva's worshipper.
भृज्जकण्ठ	76	105,	*m*, son of a Brāhman-Vrātya and a Brāhmaṇī.
,,	77	132,	*m*, surgeon, also called Ambaṣṭha.
भृज्जकण्ठक	80	200,	*m*, person who uses medicinal roots for injurious purposes.
भृतक	136	9,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, hireling, servant, labourer.
भृति	136	10,	*f*, wages, hire.
भृतिभुज्	136	9,	*m*, *f*, *n*, hireling, servant, labourer.
भृत्य	136	3,	*m*, servant, slave.
भृत्या	136	11,	*f*, wages, hire.
भृथ	152	100,	*m*, turtle, tortoise.
भृश	211	262,	*m*, *f* (*ā*), *n*, much, excessive ; *ind.*, excessively.
भृशकोपन	203	64,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very passionate.
भृशाङ्गत	116	298,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who moves much.
भृष्ट	166	186,	*m*, *f* (*ā*), *n*, roasted.
भृष्टयव	164	142,	*m*, fried barley or rice.
भेक	74	57,	*m*, son of a Niṣāda and Brāhmaṇī.
,,	152	94,	*m*, frog.
,,	234	118,	*m*, frog ; *m*, *f* (*ā*), *n*, afraid.
भेटक	128	138,	*m*, buying, purchase.
भेद	105	26,	*m*, dissension.
,,	217	84,	*m*, separation, tearing.
भेदित	210	221,	*m*, *f* (*ā*), *n*, split.
भेन	217	84,	*m*, sun, moon.
भेय	193	24,	*m*, occasional swimming.
भेरी	146	266,	*f*, kettledrum.

	Page	Line	
भेरीनाद	31	21,	*m*, sound of the kettledrum.
भेल	65	6,	*m*, species of small tiger (ounce or panther).
”	155	31,	*m*, raft, float.
”	234	114,	*m*, small boat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, afraid.
भेलन	193	23,	*n*, swimming.
भेलुक	7	104,	*m*, Śiva's servant.
भेषज	184	281,	*n*, medicine.
भैक्ष	123	3,	*n*, alms obtained by begging.
”	187	25,	*n*, multitude of alms.
भैमरथी	22	122,	*f*, fearful night of the seventh day of the seventh month of the seventy-seventh year of a living being.
भैरव	142	157,	*m*, *f* (*ā*), *n*, frightful, terrific.
”	270	119,	*m*, mountain, &c.
भैषज्य	184	281,	*n*, medicine.
भोः	287	4,	*ind*., expressing the vocative.
भोग	149	42,	*m*, expanded hood of a snake.
”	217	87,	*m*, ruling, wealth, happiness, protection, eating, hood and body of a snake, hire of a whore, &c.
भोगभूमि	3	2,	*f*, heaven.
भोगवती	148	7,	*f*, name of the town of snakes.
”	156	49,	*f*, name of the Ganges in the inferior region.
भोगिन्	279	62,	*m*, chief of a village, &c., serpent, king; *m*, *f* (ī), *n*, happy.
भोगिनी	279	63,	*f*, common name of all queens, the Mahiṣī excepted.
भोज	38	74,	*m*, *pl*., name of a country near the Vindhya mountain.
”	77	123,	*m*, adulterous offspring of Kṣatriya parents, the mother being a widow, *see* गोलक.
भोजन	167	204,	*n*, eating, food.
भोजनीय	132	238,	*n*, sea salt.
भोज्य	88	123,	*n*, festive dinner.
भोल	73	41,	*m*, son of a Vaiśya and a Naṭī.
भौम	19	63,	*m*, epithet of Kuja.
भौरिक	37	61,	*m*, *pl*., name of a country belonging [illegible] Prācya.
”	105	41,	*m*, superintendent of gold.
भ्रकुंस	141	134,	*m*, actor who dresses like a woman.
भ्रकुञ्च	73	29,	*m*, son of a Kṣatriya and a Jallī.
भ्रकुटि	143	182,	*f*, frown.

	Page	Line	
भ्रम	97	353,	*m*, doubt.
,,	137	36,	*m*, gimlet or auger.
,,	155	41,	*m*, drain.
,,	192	20,	*m*, whirling, going round.
भ्रमन्त	163	101,	*m*, small house.
भ्रमर	29	83,	*m*, large black bee.
,,	262	124,	*m*, bee ; *m*, *f* (*ā*), *n*, gallant.
भ्रमरक	134	269,	*n*, honey of the large black bee.
,,	181	197,	*m*, curl on the forehead.
भ्रमरालक	181	197,	*m*, curl on the forehead.
भ्रमरेष्ट	270	117,	*m*, mango tree, Jambu tree, Nīpa tree.
भ्रमि	192	20,	*f*, whirling, going round.
भ्रष	73	35,	*m*, son of a Vaiśya and a Vindakī.
भ्रष्ट	209	204,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
भ्राज्	15	21,	*m*, name of one of the eleven classes of Gandharvas.
भ्राणञ्जक	74	51,	*m*, son of a Śūdra and a Naṭī.
भ्रातृ	175	61,	*m*, brother.
,,	176	93,	*m*, *dual*, brother and sister.
भ्रातृव्य	243	117,	*m*, brother's son, enemy.
भ्रात्र	126	82,	*m*, white mustard seed, Sinapis glauca, Tamil *Veṇ kaḍuku*.
भ्रात्रीय	176	84,	*m*, brother's son.
भ्रान्ति	192	20,	*f*, whirling, going round.
भ्रामकाद्रि	44	75,	*m*, kind of magnet.
भ्रामर	134	269,	*n*, honey of the large black bee.
भ्रामरी	7	117,	*f*, epithet of Pārvatī.
भ्राष्ट्र	163	112,	*m*, frying pan.
भ्रुकुंस	141	134,	*m*, actor who dresses like a woman.
भ्रुकुट	147	274,	*m*, drumming at bed time.
भ्रुकुटि	143	181,	*f*, frown.
भ्रू	181	192,	*f*, eyebrow.
,,	289	4,	*f*, eyebrow.
भ्रूकुंस	141	134,	*m*, actor who dresses like a woman.
भ्रूकुटि	143	181,	*f*, frown.
भ्रूण	217	80,	*m*, child, embryo, pregnant woman, Vēda-knowing Brahman.
भ्रूणि	155	41,	*f*, water-channel, gutter.
भ्रेण	73	30,	*m*, son of a Kṣatriya and a Kacī.
भ्रेणक	74	61,	*m*, son of a Niṣāda and a Drōhī.

	Page	Line	
मक	73	37,	*m*, son of a Vaiśya and a Mālukī.
मकर	14	120,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra.
,,	152	101,	*m*, marine monster (whale, shark ?).
,,	282	26,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra, *see* 152, 101.
,,	282	29,	*m*, (Capricornus) sign of the zodiac, *see* 152, 101.
मकरध्वज	5	54,	*m*, epithet of Manmatha.
मकरन्द	46	37,	*m*, honey.
मकरवाहन	12	90,	*m*, epithet of Varuṇa.
मकरालय	154	21,	*m*, sea.
मकुट	169	270,	*m*, *n*, crest ornament.
मक्कण	109	133,	*m*, elephant who has not got his teeth at the proper time, or who is small-limbed.
मक्षिका	29	88,	*f*, fly.
मक्षुण	190	95,	*n*, seven māṣas.
मख	89	164,	*m*, sacrifice.
मगध	37	62,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
मघवत्	9	4,	*m*, epithet of Indra.
मघा	20	85,	*f*, *pl.*, one of the 27 nakṣatras.
मङ्कु	183	251,	*m*, blotch.
मङ्कुश	77	139,	*m*, person who knows dancing and singing, also called Māhiṣya.
मङ्क्षु	287	1,	*ind.*, quickly.
मङ्ग	155	33,	*m*, *n*, head of a boat.
मङ्गल	19	62,	*m*, epithet of Kuja.
,,	199	96,	*m*, smell of jasmine ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of jasmine.
मङ्गलध्वनि	87	113,	*m*, marriage music.
मङ्गलमालिका	87	114,	*f*, marriage music.
मङ्गलाह्निक	87	115,	*n*, pot full of water carried in front of a procession.
मङ्गल्य	47	59,	*m*, Ægle marmelos, Tamil *Vilvam*.
,,	126	80,	*n*, lentil, Ervum (cicer) lens, Tamil *Kaḍalaibhēdam* or *Perum payar*.
,,	134	278,	*n*, thick sour milk, curds.
,,	168	228,	*n*, bathing with the juice of all medicinal plants as (*kuṣṭha*, *māṁsī*, *haridrā*, *vacā*, *śailēya*, *candana*, *murā*, *kuṅkuma*, *karpūra*, *mustā*).
मङ्गल्या	61	395,	*f*, Acorus calamus, Tamil *Vaśambu*.

	Page	Line	
मङ्गल्या	132	216,	*f*, black Agallochum smelling like jasmine, Tamil *Kār akil.*
,,	199	96,	*f*, smell of jasmine; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of jasmine.
मङ्गिनी	155	29,	*f*, boat.
मचर्चिका	293	84,	*f*, excellent (at the end of a compound).
मज्ज	182	220,	*m*, marrow.
मज्जा	46	27,	*f*, pith.
,,	182	219,	*f*, marrow.
मज्जाकर	182	217,	*n*, bone.
मञ्च	161	64,	*m*, upper bed room.
मञ्चक	172	328,	*m*, bedstead.
मञ्जन	74	47,	*m*, son of a Śūdra and a Vāṭī.
मञ्जरि	46	39,	*f*, compound pedicle.
मञ्जरी	54	237,	*f*, white sort of Parnas, Ocymum gratissimum, Tamil *Veṇkañjām kōrai.*
मञ्जरीक	55	240,	*m*, species of fragrant Tulasī, Tamil *Taṇḍantuḷāy.*
मञ्जिष्ठा	56	270,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Mañjiṣṭai.*
मञ्जी	46	39,	*f*, compound pedicle.
,,	70	124,	*f*, she-goat.
मञ्जीर	170	290,	*m*, *n*, tinkling feet-ornament.
मञ्जु	212	268,	*m*, *f*, *n*, beautiful, pleasing.
मञ्जुल	212	268,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
मञ्जूषा	164	125,	*f*, box.
,,	248	38,	*f*, box, town.
मट	73	36,	*m*, son of a Vaiśya and a Kuṭī.
मटची	25	14,	*f*, hail.
मटूषिका	299	9,	*f*, *see* मडूषिका 87, 101.
मठ	161	53,	*m*, college, cloister.
,,	292	77,	*m*, *f* (*ī*), *n*, place of hermits.
मठर	196	6,	*m*, hardness, harshness; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard, harsh (of sound).
मठी	292	77,	*f*, *see* मठ.
मडूषिका	87	101,	*f*, dwarfish girl unfit for marriage.
मड्डु	147	269,	*m*, kind of drum.
मड्डुकैरिक	74	62,	*m*, son of a Niṣāda and a Māgadhī.
मणि	44	72,	*m*, *f*, gem.
,,	178	124,	*m*, *f*, middle of the parts of generation.
,,	179	145,	*m*, *f*, wrist.

	Page	Line	
मणि	235	123,	*m*, *f*, dependent part of the neck of a goat, gem, big jar.
मणिक	163	111,	*m*, big jar.
मणिकण्ठ	28	58,	*m*, blue jay.
मणिकार	77,	125,	*m*, adulterous offspring of Vaiśya parents whose mother's husband is still alive (*see* कुण्ड).
,,	137	30,	*m*, jeweller.
मणित	31	13,	*n*, murmuring.
मणिबन्ध	179	145,	*m*, wrist.
मणिल	201	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having protruding wrist bones or flesh excrescenses on the penis.
मणिसानु	16	23,	*m*, epithet of Meru.
मणिसोपान	170	284,	*n*, golden ball chain.
मणीच	252	53,	*n*, hand, flower, pearl.
मणीचक	46	36,	*n*, flower.
मण्टप	161	55,	*m*, *n*, open hall, temporary shed.
मण्डजात	134	280,	*n*, second change which takes place with warm milk when mixed with *takra*.
मण्ड	165	154,	*m*, *n*, scum.
,,	190	94,	*m*, 5 maṣas.
मण्डन	169	265,	*n*, act of adorning.
,,	204	81,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fond of ornaments.
मण्डपीठिका	17	13,	*f*, two quarters of the compass.
मण्डल	70	138,	*m*, dog.
,,	108	97,	*n*, country consisting of more than 100 *rāṣṭras*.
,,	119	373,	*n*, posture of an archer, the feet resting like a gateway.
,,	183	248,	*n*, leprosy.
,,	262	130,	*m*, *f* (*ī*), *n*, multitude, collection of villages, reflection, circle surrounding the sun, leprosy, country comprising twelve kings.
मण्डलपत्रिका	52	183,	*f*, Dalbergia sissu, Tamil *Iruḻ viḍu*.
मण्डलाग्र	117	319,	*m*, round sword.
मण्डलिन्	71	143,	*m*, cat.
,,	148	13,	*m*, kind of snake.
,,	148	16,	*m*, kind of a long and slow snake marked with many circles.
,,	148	19, 26,	*m*, snake, of which there are 26 species.
,,	244	120,	*m*, name of a king, snake, cat, dog, sun, Śukra.

	Page	Line	
मण्डलेश्वर	104	4,	*m*, king over a country.
मण्डहारक	75	88,	*m*, son of a Niṣṭya and a Śūdra.
मण्डिका	165	155,	*f*, sour scum of boiled rice.
मण्डुकी	110	157,	*f*, third part of an elephant's hind leg beneath the *kālabhāga*.
मण्डूक	108	102,	*m*, machine like a frog.
,,	152	95,	*m*, frog.
मण्डूकपर्ण	50	136,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peruvakai*.
मण्डूकपर्णी	57	287,	*f*, Hydrocotyle asiatica, Tamil *Vallārai*.
मण्डूर	44	71,	*n*, rust of iron.
मत	97	347,	*n*, intention.
,,	131	213,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
मतङ्गज	109	119,	*m*, elephant.
मतल्लिका	293	84,	*f*, excellent (at the end of a compound).
मति	102	466,	*f*, sacred syllable *ōm*.
,,	222	54,	*f*, wish, intellect.
मत्कुण	116	307,	*n*, armour for the shanks.
,,	151	70,	*m*, bug.
मत्त	109	135,	*m*, elephant in rut.
,,	204	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, drunk.
मत्तकाशिनी	174	23,	*f*, excellent woman.
मत्तवारण	161	62,	*n*, peg or bracket projecting from a wall.
,,	172	328,	*n*, bedstead.
मत्य	125	60,	*n*, roller (to level the sown field).
मत्सर	262	126,	*m*, envy ; *m*, *f* (*ā*), *n*, envious, greedy.
मत्स्य	4	35,	*m*, fish, incarnation of Viṣṇu.
,,	151	81,	*m*, fish.
मत्स्यगु	96	314,	*m*, epithet of Cyavana.
मत्स्यण्डी	134	266,	*f*, granulated sugar.
मत्स्यधानी	139	84,	*f* fish basket.
मत्स्यनाशन	28	67,	*m*, osprey.
मत्स्यपित्ता	130	172,	*f*, name of the medicinal plant, Catuci, Helleborus niger, Tamil *Kaḍurōhiṇi*.
मत्स्यराज्	152	101,	*m*, marine monster (whale, shark ?).
मत्स्यवेधन	139	84,	*n*, fish hook.
मत्स्यव्रतिन्	93	262,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who lives in water.
मत्स्यसङ्घात	151	90,	*m*, small fry.
मत्स्याक्षी	57	288,	*f*, moon plant, Asclepias acida or Cynanchum viminale, Tamil *Peramai* and *Ponnāṅkāṇi*.
,,	58	311,	*f*, kind of potherb, Achyrantes triandria, Tamil *Kīrai*.

	Page	Line	
मथित	135	299,	*n*, buttermilk churned without water.
मथिन्	138	62,	*m*, churning stick.
मथुरा	159	12,	*f*, epithet of Madhura.
मद	98	375,	*m*, joy.
,,	110	164,	*m*, water of the temple of a rutting elephant.
,,	194	64,	*m*, intoxication.
,,	280	71,	*m*, sperm, &c.
मदकल	109	135,	*m*, elephant in rut.
मदकोहल	69	107,	*m*, breeding bull.
मदन	26	5,	*m*, bird.
,,	49	97,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, a kind of basil, Tamil *Marukkārai*.
,,	50	122,	*m*, white species of the Balleria cristata, Tamil *Veḻḻaippū kuriñji*.
,,	127	109,	*m*, sort of inferior grain, a kind of Paspalum, Tamil *Kēḻvaraku*.
,,	134	273,	*m*, wax.
,,	244	121,	*m*, wax, spring season, Datura plant, god of love.
मदनध्वजा	23	149,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Caitra.
मदना	139	91,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
मदनी	68	72,	*f*, civet cat.
मदबृन्द	109	123,	*m*, elephant.
मदमत्तक	51	153,	*m*, kind of thornapple or Datura, Tamil *Muraikaḻḻūmattai*.
मदयन्ती	60	366,	*f*, Arabian jasmine, Jasminium zambic, Tamil *Mallikai*.
मदस्थान	140	145,	*n*, tavern.
मदिरा	139	90,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
मदिष्ठा	139	91,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
मदुर	26	5,	*m*, bird.
मदोत्कट	27	28,	*m*, pigeon, dove.
,,	140	95,	*n*, intoxicating drink made from honey or the blossoms of the Bassia latifolia.
मदोदर्का	129	163,	*f*, collective name of the three Myrobalams, of the Terminalia chebula, T. Bellerica and Phyllanthus emblica.
मद्गु	26	21,	*m*, aquatic bird, kind of cormorant.
,,	76	103,	*m*, son of a Niṣṭya and a Varuṭī.
,,	77	141,	*m*, Māhiṣya who knows medicine, also called *Ambaṣṭha* or *Mahānarman*.

	Page	Line	
मड्डु	79	168,	*m*, Păradhēnuka who proclaims orders.
,,	79	186,	*m*, person who kills wild beasts.
मड्डलध्वनि	31	20,	*m*, *see* मर्दलध्वनि.
मद्य	139	88,	*n*, spirituous liquor, intoxicating drink.
मद्यबीज	140	100,	*n*, ferment.
मद्यलालस	47	52,	*m*, Mimusops elengi, Tamil *Makiḻ*.
मद्यसन्धान	140	102,	*n*, distillation.
मधु	23	165,	*m*, epithet of Caitra.
,,	24	174,	*m*, epithet of the Vasanta season.
,,	50	121,	*m*, purple species of the Barleria cristata, Tamil *Kuriñji*.
,,	56	286,	*f*, Celtis orientalis, Tamil *Jīvanti* or *Ciṟu pālai*.
,,	134	268,	*m*, *n*, honey.
,,	135	290,	*n*, milk.
,,	198	65,	*m*, bitter, sweet and pungent taste; *m*, *f*, *n*, bitter, sweet and pungent.
,,	235	122,	*m*, spring season, taste, name of a demon, Caitra month, Madhūka tree; *m*, *n*, honey, &c., taste of honey; *n*, water, spirituous drink, juice of flowers.
मधुक	75	73,	*m*, son of a Maitrēya and a married Āyōgavī.
,,	106	60,	*m*, panegyrist.
,,	134	268,	*n*, old honey.
,,	198	64,	*m*, astringent, sweet and salt taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet and salt.
मधुकर	29	85,	*m*, large black bee.
मधुका	127	112,	*f*, black Panic, kind of Panicum, Tamil *Karuntinai*.
मधुकुक्कुटी	47	67,	*f*, kind of sweet citron.
मधुक्रम	140	104,	*m*, tippling.
मधुक्षीर	63	443,	*m*, date palm, Phœnix (or Elate) sylvestris, Tamil *Pērīccu*.
मधुच्छद	48	75,	*m*, *f*, Flacourtia sapida, Tamil *Naru murukkai*.
मधुतृण	63	450,	*m*, Sugarcane, Saccharum officinarum, Tamil *Karumbu*.
मधुप	29	83,	*m*, large black bee.
मधुपर्क	88	124,	*m*, offering of honey mixed with fruits, curds, &c., to guests.
मधुपर्णी	271	15,	*f*, Indigo plant, Viśalya plant.
मधुपुष्प	48	86,	*m*, Bassia latifolia, Tamil *Iluppai*.
मधुबीज	51	148,	*m*, jack tree, Artocarpus integrifolia, Tamil *Palā*.

	Page	Line	
मधुबोल	199	75,	*m*, bitter, sweet, sour and salt taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter, sweet, sour and salt.
मधुमक्षिका	29	89,	*f*, bee.
मधुमद्य	140	95,	*n*, intoxicating drink made from honey, or from the blossoms of the Bassia latifolia.
मधुमालक	199	74,	*m*, pungent, sweet, sour and salt taste; *m*, *f* (*ikā*), *n*, pungent, sweet, sour and salt.
मधुयष्टिका	131	205,	*f*, liquorice, Glycyrrhice glabra (?), Tamil *Atimaduram*.
मधुर	131	205,	*n*, liquorice, Glycyrrhiza glabra, Tamil *Atimaduram*.
,,	145	223,	*n*, quality of the throat which makes the voice sweet.
,,	165	164,	*m*, *f* (*ā*), sour gruel.
,,	198	50, 54,	*m*, sweetness; *m*, *f* (*ā*), *n*, sweet (of taste).
,,	255	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sweet, beautiful.
मधुरवाच्	204	88,	*m*, *f*, *n*, speaking kindly.
मधुरस	62	420,	*m*, sweet potato, Tamil *Valli*.
मधुरसा	271	15,	*f*, grape, Dūrvā grass.
मधुरस्वन	152	110,	*m*, conch.
मधुरा	37	49,	*f*, name of a town in Śūrasēna.
,,	159	11,	*f*, name of a town.
मधुराङ्क	198	53,	*m*, astringent taste; *m*, *f* (*ikā*), *n*, astringent.
मधुराम्लक	134	271,	*n*, kind of honey.
मधुलिह्	29	83,	*m*, large black bee.
मधुवाच्	28	53,	*m*, cuckoo.
मधुवार	140	104,	*m*, tippling.
मधुव्रत	29	85,	*m*, large black bee.
मधुशिग्रु	49	112,	*m*, red species of the Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Śemmuruṅgai*.
मधुश्रेणि	75	88,	*m*, son of a Niṣṭya and a Śūdrā identical with a Śauṇḍika and Maṇḍahāraka.
मधुष्ठिल	48	86,	*m*, Bassia latifolia, Tamil *Iluppai*.
मधुसख	5	56,	*m*, epithet of Manmatha.
मधुसारथि	5	57,	*m*, epithet of Manmatha.
मधुसूदन	4	30,	*m*, epithet of Viṣṇu.
मधुस्रव	48	85,	*m*, Khiraṇī or Mimusops kauki, Tamil *Palamuṇṇi pālai*.
मधुस्रवा	60	360,	*f*, Ratti, Abrus precatoria, Tamil *Veṇ kuṉṟu maṇi*.
मधूक	48	86,	*m*, kind of Bassia latifolia, Tamil *Iluppai*.

	Page	Line	
मधूच्छिष्ट	134	273,	*n*, wax.
मधूपघ्ना	159	12,	*f*, epithet of Madhurā.
मधूल	134	268,	*n*, honey.
,,	198	66,	*m*, astringent, sweet and bitter taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet and bitter.
मधूलक	48	87,	*m*, mountain species of the Bassia latifolia, Tamil *Malai iluppai*.
,,	198	50,	*m*, sweetness ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, sweet.
,,	292	66,	*n*, *f* (*ikā*), intoxicating drink, liquor.
मधूलिक	198	65,	*m*, astringent, sweet and pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet and pungent.
मधूलिका	54	228,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracæna nervosa, Tamil *Perum kurumbai*.
,,	139	92,	*f*, arrack distilled from the blossoms of the Bassia tree (Madhūlaka).
मधूषिका	159	11,	*f*, epithet of Madhurā.
,,	299	8,	*f*, *see* मड्डूषिका 87, 101.
मध्य	146	245,	*n*, middle time.
,,	178	134,	*m*, *n*, waist.
,,	188	57,	*m*, *f* (*ā*), *n*, 1,000,000,000,000,000.
,,	235	126,	*n*, interspace ; *m*, *f* (*ā*), *n*, proper.
मध्यदन्त	180	177,	*m*, front tooth.
मध्यदेश	36	44,	*m*, country between Prācya and Udīcya.
मध्यन्दिन	22	129,	*m*, middle day, noon.
मध्यम	146	263,	*m*, one of the seven svaras like the voice of a krauñca (heron).
,,	178	134,	*m*, waist.
,,	207	153,	*m*, *f* (*ā*), *n*, middlemost, central.
मध्यमा	179	148,	*f*, middle finger.
मध्यमीय	207	153,	*m*, *f* (*ā*), *n*, middlemost, central.
मध्यमोत्खात	102	460,	*m*, time in which 24 or 72 *Chōṭikās* are made during Prāṇāyāma.
मध्यरात्र	22	132,	*m*, third *yāma* or third three hours of a night.
मध्यस्थ	123	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, witness.
मध्याह्न	22	129,	*m*, middle day, noon.
मध्वालुक	62	420,	*m*, sweet potato, Tamil *Vaḻḻi*.
मध्वासव	140	97,	*m*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
मनश्शिला	41	21,	*f*, red arsenic.
,,	62	422,	*f*, Turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḻ*.

	Page	Line	
मनस्	97	344,	*n*, mind, reasoning faculty.
मनसिज	5	53,	*m*, epithet of Manmatha.
मनस्कार	97	348,	*m*, conciousness of pleasure or pain, full perception.
मनाक्	288	24,	*ind.*, a little.
मनाका	248	38,	*f*, loving woman, female elephant.
मनित	209	201,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, understood.
मनीषा	96	326,	*f*, human intellect.
मनीषिन्	102	469,	*m*, learned man.
मनुज	72	1,	*m*, man.
मनुज्येष्ठ	117	316,	*m*, sword.
मनुष्य	72	1,	*m*, man.
मनुष्यधर्मन्	13	111,	*m*, epithet of Kubēra.
मनोजव	72	10,	*m*, person whose father is a Brāhmaṇ and whose mother is a Niṣādī.
मनोजवा	11	60,	*f*, one of the seven tongues of Agni.
मनोज्ञ	212	268,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
मनोज्वला	60	363,	*f*, Jasmine, Jasminium auriculatum, Tamil *Mullai*.
मनोऽभिधा	42	24,	*f*, red arsenic.
मनोरथ	97	358,	*m*, wish.
मनोरम	212	270,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
मनोविकार	142	159,	*m*, state of mind, change of mind.
मनोहर	212	269,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
मनोहरी	129	154,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
मन्तु	107	93,	*m*, fault, mistake.
मन्त्र	85	66,	*m*, Vedic verse, one of the five constituent parts of the Vēda.
,,	217	89,	*m*, secret passages of the Ṛg-and other Vēdas, secret speech.
मन्त्रजिह्व	10	33,	*m*, epithet of Agni.
मन्त्रज्ञ	106	51,	*m*, spy.
मन्त्रिन्	105	36,	*m*, minister, councillor.
,,	105	39,	*m*, prince.
,,	293	90,	*m*, minister.
मन्थ	138	62,	*m*, churning stick.
,,	164	141,	*m*, coarse ground meal mixed with ghee, &c.
मन्थपात्र	138	63,	*n*, churning vessel.
मन्थर	116	300,	*m*, *f* (*ā*), *n*, slow-going.
,,	262	127,	*m*, anger, whirling; *m*, *f* (*ā*), *n*, tale-bearing, slow (going).

	Page	Line	
मन्थविष्कम्भ	138	63,	*m*, post round which winds the string of the churning stick.
मन्थान	138	62,	*m*, churning stick.
मन्थोदधि	36	22,	*m*, epithet of Kṣīrābdhi.
मन्द	11	67,	*m*, epithet of Yama.
,,	19	69,	*m*, epithet of Śani.
,,	134	280,	*n*, second change which takes place with warm milk when mixed with *takra.*
,,	205	109,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lazy.
,,	235	120,	*m*, Śani ; *m*, *f* (*ā*), *n*, ill, unfortunate, little, ignorant, unable.
मन्दगामिन्	116	300,	*m*, *f* (*ī*), *n*, slow-going.
मन्दर	170	280,	*m*, pearl chain consisting of 8 strings.
मन्दरमणि	6	91,	*m*, epithet of Śiva.
मन्दरवासिनी	8	125,	*f*, epithet of Pārvatī.
मन्दाकिनी	16	26,	*f*, heavenly Gaṅgā.
मन्दाक्ष	99	387,	*n*, shame.
मन्दागा	20	81,	*f*, *pl.*, epithet of Śraviṣṭhā.
मन्दार	16	27,	*m*, one of the five divine trees.
,,	48	88,	*m*, coral tree, Erythrina indica, Tamil *Murukku* and *Vel̲ murukku.*
मन्दिर	160	35,	*n*, house.
,,	252	54,	*n*, body, town.
मन्दुपाल	74	62,	*m*, son of a Niṣāda and a Rathakārī.
मन्दुरा	160	42,	*f*, horse stable.
मन्दोत्खात	102	459,	*m*, time in which 12 or 36 Chōṭikās are made during a Prāṇāyāma.
मन्दोष्ण	196	18,	*n*, warmth ; *m*, *f* (*ā*), *n*, warm.
मन्द्र	32	25,	*m*, *f* *n*, deep sounding.
,,	109	124,	*m*, kind of elephant.
मन्द्रभद्र	109	129,	*m*, elephant, a mixture of *Mandra* and *Bhahdra.*
मन्द्रभद्रमृग	109	129,	*m*, elephant, a mixture of Mandra, Bhadra and Mṛga.
मन्द्रलक्षण	109	126,	*n*, mark of a *Mandra* elephant, whose special signs are grossness, size and flaccidness.
मन्मथ	5	53,	*m*, god of love.
,,	47	63,	*m*, woodapple tree, Tamil *Vel̲ā.*
मन्मथसख	23	166,	*m*, epithet of Caitra.
मन्या	111	169,	*m*, middle piece of an elephant's hook between the *apaṣṭha* and the *sūnā.*
,,	182	233,	*f*, muscle at the nape of the neck.

	Page	Line	
मन्यु	98	365,	*m*, grief, sorrow.
,,	217	89,	*m*, poverty, sacrifice, anger.
मन्वन्तर	24	185,	*n*, 14th part of a Kalpa.
मय	15	13,	*m*, name of the architect of the Asuras.
,,	70	133,	*m*, camel.
मयष्टक	126	76,	*m*, kind of kidney bean, Tamil *Perum payar.*
मयु	15	5,	*m*, epithet of Kinnara.
मयूक	29	74,	*m*, peacock.
मयूख	18	31,	*m*, sunray.
,,	291	49,	*m*, *f* (*ā*), sunray.
मयूर	27	27,	*m*, cock.
,,	29	72,	*m*, peacock.
मयूरक	44	84,	*n*, blue vitriol (ointment).
,,	54	230,	*m*, Apang, Achyranthes aspera, *Nāyuruvi.*
,,	55	240,	*m*, kind of good smelling Tulasī, Tamil *Tanḍan-tuḻāy.*
मरक	300	4,	*m*, *n*, *see* मारक 99, 404.
मरकत	44	76,	*n*, emerald.
मरण	99	403,	*n*, death.
मरणालस	101	433,	*n*, Yōga-posture *Vahitrakarṇa* in which only one leg is stretched out.
मरन्द	46	37,	*m*, honey.
मराल	26	10,	*m*, goose.
,,	61	384,	*m*, white oleander, Nerium, Tamil *Veḻ alari.*
,,	197	34,	*m*, *n*, redness mixed with a little yellow; *m*, *f* (*ā*), *n*, red with a little yellow.
मरिच	129	158,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Miḻaku.*
मरिष्टक	126	76,	*m*, kind of kidney bean, Tamil *Perum payar.*
मरीच	129	157,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Miḻaku.*
मरीचि	18	32,	*m*, *f*, sunray.
मरीचिका	18	44,	*f*, mirage.
,,	189	83,	*f*, 8 trasarēṇus.
मरु	38	75,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadēśa.
,,	38	83,	*m*, desert.
मरुक	65	22,	*m*, deer, antelope.
मरुजा	66	43,	*f*, high-thick-soft-white-haired deer with a streak in the middle and 12 inches long.
मरुत्	3	4,	*m*, deity.
,,	13	98,	*m*, epithet of Vāyu.

	Page	Line	
मरुत्	54	233,	*f*, Piring or Asparac, Medicago esculenta, Trigonella corniculata, Tamil *Nākappū*.
मरुत्वत्	9	7,	*m*, epithet of Indra.
मरुद्गण	15	15,	*m*, *pl*., name of a class of Maruts.
,,	15	20,	*m*, *pl*., name common to Īdṛś and the other six classes of Maruts.
मरुन्धव	50	126,	*m*, white mimosa, Tamil *Veṇkaruṅgāli*.
मरुन्माला	54	233,	*f*, Piring or Asparac, Medicago esculenta, Trigonella corniculata, Tamil *Nākappū*.
मरुल	71	146,	*m*, beast of prey.
,,	154	1,	*n*, water.
मरुवक	49	98,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Marukkārai*.
मरूक	244	123,	*m*, frog, peacock.
मरूद्भव	50	127,	*m*, fetid mimosa, Tamil *Karu vēl*.
मर्क	13	98,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	217	93,	*m*, mind, wind.
मर्कट	68	78,	*m*, monkey.
,,	162	96,	*n*, iron monkey-shaped bolt.
मर्कटक	128	123,	*m*, kind of wild Panic, Tamil *Gōdumai-bhēdam*.
,,	150	68,	*m*, spider.
मर्कटास्य	48	48,	*n*, copper.
मर्कटी	162	96,	*f*, iron monkey-shaped bolt.
मर्कस	140	101,	*m*, vapid spirituous liquor used for distillation.
मर्कोटपिपीलिका	151	73,	*f*, small black ant.
मर्त	100	412,	*m*, earth, world of mortals.
मर्त्य	72	1,	*m*, man.
मर्त्यलोक	100	412,	*m*, earth, world of mortals.
मर्द	96	334,	*m*, dispassion.
मर्दन	194	60,	*n*, rubbing (a person who is in pain).
मर्दनी	116	309,	*f*, cover for the foot.
मर्दल	146	268,	*m*, kind of drum or tabor.
मर्दलध्वनि	31	20,	*m*, sound of the Mardala drum, *see* मद्दलध्वनि.
मर्मभेदन	118	358,	*m*, arrow.
मर्मर	31	15,	*m*, rustling.
,,	213	287,	*m*, rustle ; *m*, *f* (*ā*), *n*, rustling.
मर्मरा	164	139,	*f*, coarse ground meal.
मर्मस्पृश्	210	224,	*m*, *f*, *n*, corrosive, intense, painful.
मर्यादा	124	30,	*f*, continuation in the right way.
,,	155	25,	*f*, seashore.

	Page	Line	
मर्यादा	159	22,	*f*, boundary, limit.
,,	248	37,	*f*, limit, shore.
मर्ष	98	367,	*m*, patience.
मल	43	57,	*n*, kind of brass or bell-metal.
,,	74	47,	*m*, son of a Śūdra and a Malukī.
,,	150	64,	*n*, tip of a scorpion's tail, *see* अल, 301, 18.
,,	182	237,	*m*, *n*, fæces.
,,	183	240,	*m*, *n*, dirt, secretion.
,,	213	287,	*n*, dirt ; *m*, *f* (*ā*), *n*, dirty.
,,	235	129,	*m*, *n*, dirt, sin.
मलद	38	71,	*m*, *pl.*, name of a country bordering on the Vindhya mountain.
,,	125	69,	*m*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḷundu*.
मलना	58	320,	*f*, long cucumber, Tamil *Nīṇḍa puḍal.*
मलय	41	6,	*m*, name of a mountain.
,,	262	125,	*m*, shoulder of a mountain, name of a mountain ; *n*, garden.
मलयज	132	224,	*m*, sandal tree, Sirium myrtifolium.
मलयद्वीप	36	27,	*n*, one of the six islands of Anudvīpa.
,,	36	31,	*n*, one of the six islands of Anudvīpa, lying in the southern sea.
मलयवासिनी	8	125,	*f*, epithet of Pārvatī.
मलवद्वासस्	174	29,	*f*, woman in her monthly courses.
मलवारिन्	202	31,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, Jaina beggar.
मलविष्टम्भ	183	256,	*m*, epistasis, constipation.
मलस्रुति	183	256,	*f*, evacuation.
मलहारक	111	174,	*m*, person who knows how to please an elephant.
मलिन	154	1,	*n*, water.
,,	206	132,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dirty.
मलिना	174	30,	*f*, woman in her monthly courses.
मलिनाम्बु	138	49,	*n*, ink.
मलिम्लुच	29	88,	*m*, mosquito.
,,	89	154,	*m*, one who does not perform his Pañcamahāyajña.
,,	140	110,	*m*, thief, robber.
मलीमस	206	132,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foul, dirty.
मलुक	71	144,	*m*, quadruped.
,,	178	133,	*m*, belly.
मलूक	26	4,	*m*, bird.

	Page	Line	
मल्ल	76	109,	*m*, son of a Kṣatriya Vrâtya and a Kṣatriya who was previously the wife of another Vrâtya.
,,	163	113,	*m*, seether, boiler.
,,	180	176,	*m*, tooth.
मल्लक	28	62,	*m*, kind of vulture.
मल्लनाग	96	318,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
मल्लि	222	54,	*f*, earthenware. seat.
,,	291	51,	*m*, *f* (ī), jasmine.
मल्लिका	60	365,	*f*, Arabian jasmine, Jasminium zambac, Tamil *Mallikai*.
मल्लिकाकुसुम-प्रिय	47	69,	*f*, kind of citron, Tamil *Nārtaibhēdam*.
मल्लिकाक्ष	26	14,	*m*, peculiar goose with dirty legs and bill.
,,	111	184,	*m*, horse with white eyes.
मल्ली	163	113,	*f*, seether, boiler.
,,	291	51,	*f*, *see* मल्लि above.
मशक	29	88,	*m*, mosquito.
मशकहरी	168	247,	*f*, mosquito curtain.
मशकिन्	47	55,	*m*, glomerous figtree, Tamil *Atti*.
मशन	31	4,	*n*, sound.
मशाक	26	5,	*m*, bird.
मषिघटी	138	49,	*f*, ink-bottle.
मसुर	126	79,	*m*, lentil, Ervum (Cicer) lens, Tamil *Kaḍalai-bhēdam*.
मसूरक	126	79,	*m*, lentil, Ervum (Cicer) lens, Tamil *Kaḍalai-bhēdam*.
मसूरिका	126	80,	*f*, lentil, Ervum (Cicer) lens, Tamil *Kaḍalai-bhēdam*.
मसूरी	184	274,	*f*, small-pox.
मसृण	196	7,	*m*, softness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, soft (of sound).
मसृणत्व	196	2,	*n*, softness.
मसृणी	126	90,	*f*, linseed, linum usitatissimum, Tamil *Kāśai*.
मस्कर	62	429,	*m*, Bamboo, Bambusa arundinacea, Tami *Mūṅgal*.
मस्करिन्	96	320,	*m*, ascetic.
मस्तक	180	171,	*m*, *n*, head.
मस्तिक	180	170,	*m*, head.
मस्तिष्क	182	223,	*m*, brain.
मस्तु	135	287,	*n*, watery part of curds, whey of curds.

	Page	Line	
मस्तुलुङ्ग	278	38,	*m*, *n*, brain, watery part of curds at the top, above the *śara*.
मस्तुलुङ्गक	182	223,	*m*, brain.
मह	88	122,	*m*, festival.
महः	100	413,	*n*, *see* महर्.
महत्	96	325,	*m*, great principle of the Saṅkhya philosophy.
,,	100	413,	*n*, fourth world between *svar* and *janas*.
,,	235	126,	*n*, kingdom ; *m*, *f* (ī), *n*, large.
,,	274	35,	*n*, water, &c.
महती	56	275,	*f*, white Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
,,	145	238,	*f*, lute of Nārada.
महत्तरी	107	74,	*f*, old female servant who knows well the blessings and auspicious works.
महर्	100	413,	*n*, *ind.*, fourth world between *svar* and *janas*.
महर्त्विज्	89	157,	*m*, common name of the four sacrificial high priests (Adhvaryu, Udgātṛ, &c.).
महस्	226	48,	*n*, splendour, festival.
महाकदम्बक	50	120,	*m*, species of large Kadamba.
महाकन्द	62	408,	*n*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḷ uḷḷi*.
,,	129	151,	*n*, dry ginger, Tamil *Cukku*.
महाकाय	109	121,	*m*, elephant.
महाकार	38	77,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Sālva in Madhyadēśa.
महाकाल	268	73,	*m*, Cucumis colokynthus, Hara, Asura Bāṇa.
महाकाली	8	122,	*f*, epithet of Pārvatī.
महाकीर्तन	160	38,	*n*, house.
महाकोशातकी	58	318,	*f*, kind of large Gosha, Tamil *Perum tummaṭṭi*.
महागण	188	62,	*m*, lac of bṛndas (100,000,000,000,000).
महागन्धा	8	127,	*f*, female attendant of Pārvatī.
महाग्रहायणी	23	155,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of the month *Āgrahāyaṇa* on which *guruyōga* falls.
महाग्राम	159	4,	*m*, large village.
महाग्रीव	70	133,	*m*, camel.
महाघोण्टा	52	176,	*f*, big jujube, Tamil *Pēr ilandai*.
महाचण्डी	8	127,	*f*, female attendant of Pārvatī.
महाचारी	147	283,	*f*, speaking of the Nandī.
महाजम्बू	52	184,	*f*, great jambu, Tamil *Peru nāval*.
महाजाली	58	323,	*f*, cucumber (Ghosha), with yellow flowers, Tamil *Ponniramāna tummaṭṭi*.
,,	133	246,	*f*, kind of factitious salt.

	Page	Line	
महामूल्य	168	236,	*m*, *f* (*ā*), *n*, every precious cloth.
महामृग	109	122,	*m*, elephant.
महामेरु	16	24,	*m*, epithet of Mēru.
महाम्बुज	188	63,	*n*, lac of padmas (1,000,000,000,000,000,000, 000,000).
महायज्ञ	88	126,	*m*, name of the five great sacrifices, *dēvayajña*, &c.
महायव	127	104,	*m*, kind of big barley, Tamil *Peru yavai.*
महारजत	42	35,	*n*, gold.
"	130	181,	*n*, Safflower, Carthamus tinctorius.
महारण	121	412,	*n*, great fight.
महारस	63	443,	*m*, Date palm, Phœnix (or Elate) Sylvestris, Tamil *Pēr īccu*.
"	63	450,	*m*, Sugarcane, Sacharum officinarum, Tamil *Karumbu*.
महारसा	54	219,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri.*
"	55	246,	*f*, Clitoria ternatea, Evolvulus alsinoides, Tamil *Viṣṇukrāndı*.
महाराज	144	206,	*m*, king in the drama.
"	179	151,	*m*, nail.
"	268	71,	*m*, king, protector of wealth.
महारात्र	22	132,	*m*, third yāma or the third three hours of a night.
महारात्री	8	121,	*f*, epithet of Parvatı.
महाराष्ट्र	37	66,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇa-patha.
महालय	268	72,	*m*, great house, Bauddha (Jaina) temple, supreme Spirit.
महालोध्र	49	103,	*m*, white Lodh, Symplocos racemosa, Tamil *Veḷ alotti.*
महावस	152	108,	*m*, Gangetic porpoise, Delphinus gangeticus.
महाविड	133	246,	*n*, kind of factitious salt.
महाविष्णु	5	62,	*m*, epithet of Kapila.
महावीर	278	40,	*m*, sacrificial vessel, Garuḍa, good soldier, bird, thunderbolt, horse, son, goose, hero, fire, Hari ; *m*, *f* (*ā*), *n*, best.
महावृष	125	70,	*m*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḻundu*.
महावेग	68	79,	*m*, monkey.
महाव्यसनसप्तक	104	22,	*n*, collection of seven faults as *mṛgayā*, *akṣa*, *strī*, *pāna*, *vākpāruṣya*, *arthadūṣaṇa* and *daṇḍapāruṣya*.

	Page	Line	
महाव्रत	6	89,	*m*, epithet of Śiva.
महाशय	202	32,	*m*, *f* (*ā*), *n*, magnanimous.
महाशल्क	151	87,	*m*, kind of sea crab, Silurus whita(?).
महाशल्का	47	67,	*f*, kind of sweet-citron, Tamil *Śōmādulai.*
महाशालि	125	64,	*m*, kind of large rice, Tamil *Peru nel.*
महाशिला	118	338,	*f*, *Śataghnī* with iron nails.
महाशूद्र	138	55,	*m*, herdsman.
महाश्रावणिका	130	188,	*f*, medicinal drug, Vrddhi, Tamil *Siddhibhēdam.*
महाश्वेता	56	269,	*f*, black sort of Clitoria, Tamil *Karum viṣṇukrāndi.*
,,	61	392,	*f*, white liquorice, Tamil *Veḷ iraḻi.*
महासना	41	22,	*f*, red arsenic.
महासन्धा	53	209,	*f*, small egg-plant, brinjal, Solanum melongena, Tamil *Ciṟu kattari.*
महासर्प	149	22,	*m*, species of the Darvīkara snake.
महासहा	53	213,	*f*, Machānī, Glycine debilis; Tamil *Kāṭṭu munnai* or *Peru vīḍukoḻ.*
,,	60	376,	*f*, Globe amaranth, Gomphrena globosa, Tamil *Vāḍākuriñji.*
,,	272	29,	*f*, Māṣaparṇī plant.
महासुप्ति	24	187,	*f*, night of Brahman.
महासेन	7	109,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
महास्नायु	182	233,	*f*, great artery.
महाहस	142	168,	*m*, horse laughter.
महित	41	9,	*m*, epithet of Kailāsa.
महिमत्	11	53,	*m*, marriage fire.
महिमन्	291	62,	*m*, *n*, greatness.
महिला	173	8,	*f*, woman, female.
महिष	65	16,	*m*, buffalo.
,,	73	26,	*m*, son of a Kṣatriya and a Tīvarī.
महिषवाहन	11	66,	*m*, epithet of Yama.
महिषाक्ष	132	223,	*m*, kind of Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam.*
महिषी	23	148,	*f*, fifteenth day of the first (Śukla) pakṣa of Taiṣa.
,,	106	61,	*f*, anointed or crowned queen.
,,	248	37,	*f*, female buffalo, anointed queen.
मही	35	5,	*f*, earth.
महीपति	48	74,	*m*, kind of big lime, Tamil *Kaḍārai elimiccai.*
महेच्छ	202	32,	*m*, *f* (*ā*) *n*, magnanimous.
महेन्द्र	9	14,	*m*, epithet of Indra.
महेन्द्रजित्	6	74,	*m*, epithet of Garuḍa.

	Page	Line	
महेश्वर	6	76,	*m*, epithet of Śiva.
,,	49	105,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam.*
महेश्वरी	43	52,	*f*, gold-shining brass or bell-metal.
महोक्ष	69	109,	*m*, large ox or bull.
महोत्पल	157	74,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai.*
महोदधि	155	24,	*m*, sea.
महोदय	159	14,	*m*, name of a town.
महोदया	173	12,	*f*, overgrown maiden.
महोदरी	61	398,	*f*, Cyperus pertenuis, Tamil *Nāgamuttakāśi.*
महोद्रेक	190	108,	*m*, 4 prasthas.
महौजस्	7	111,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
महौषध	62	412,	*m*, one of the ten kinds of onion.
,,	273	20,	*n*, dry ginger, Atis (ativiṣa), garlic.
मा	6	71,	*f*, epithet of Lakṣmī.
,,	284	19,	*f*, Laksmī ; *ind.*, expressing, denial.
,,	289	4,	*f*, Lakṣmī.
मांस	181	212,	*n*, flesh.
मांसकर	181	210,	*n*, blood.
मांसकील	184	266,	*m*, tumour.
मांसनिष्काथ	166	174,	*m*, broth made of meat.
मांसल	201	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, powerful, lusty.
मांसलता	182	224,	*f*, muscle.
मांसविक्रयिन्	139	73,	*m*, fowler, meat-seller.
मांसि	200	112,	*m*, smell of the sperm ; *m*, *f*, *n*, having the smell of the sperm.
मांसिक	139	73,	*m*, fowler, meat-seller.
मांसी	131	200,	*f*, Spikenard, Tamil *Jaṭāmāśi.*
माकन्द	47	49,	*m*, Mango tree, Tamil *Mā.*
माक्षिक	42	30,	*n*, pyrites.
,,	134	269,	*n*, honey of a small (*saraghā*) bee.
मागध	73	32,	*m*, son of a Vaiśya and a Kṣatriya.
,,	78	158,	*m*, son of an unmarried woman who lives by running, or goes down and cleans wells, &c., or who cleans dirty clothes.
,,	78	160,	*m*, one who explains to the Raja the things which are in the bazaar.
,,	79	173,	*m*, Āyōgava who paints.
,,	106	60,	*m*, panegyrist.
,,	130	167,	*m*, cumin, Cuminum cynicum, Tamil *Jīrakam.*
मागधी	58	320,	*f*, long cucumber, Tamil *Nīṇḍa puḍal.*

	Page	Line	
मागधी	129	152,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
मागवी	127	111,	*f*, yellow Panic, kind of Panicum, Tamil *Mañjaḷ tinai*.
माघ	23	163,	*m*, first month of the chilly (śiśira) season.
माघी	23	148,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Māgha.
माघ्य	60	382,	*m*, jasmine with many flowers, Jasminium multiflorum or J. pubescens, Tamil *Kurundu maram*.
माटङ्क	161	68,	*m*, salt market.
माठि	116	305,	*f*, armour.
माढि	46	35,	*f*, tendon in the middle of a leaf.
माण	62	418,	*m*, esculent root, Tamil *Ciṟu kiḻaṅgu*.
माणव	170	280,	*m*, pearl chain consisting of 16 strings.
माणवक	201	5,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, young (5 to 16 years).
माणव्य	186	14,	*n*, multitude of boys.
माणिक्य	44	81,	*n*, precious stone (ruby ?).
माणिक्या	150	60,	*f*, small house-lizard.
माणिचारि	15	6,	*m*, epithet of Guhyaka.
माणिमन्थ	133	240,	*n*, rock salt.
मातङ्ग	140	108,	*m*, Caṇḍāla.
मातङ्गी	272	28,	*f*, Pārvatī, &c.
मातरपितृ	176	94,	*m*, *dual*, parents.
मातरिश्वन्	12	94,	*m*, epithet of Vāyu.
मातलि	9	17,	*m*, charioteer of Indra.
मातापितृ	176	94,	*m*, *dual*, parents.
मातामह	175	59,	*m*, maternal grandfather.
,,	177	97,	*m*, *pl.*, maternal ancestors.
मातुल	175	65,	*m*, mother's brother, maternal uncle.
,,	244	121,	*m*, Datūra plant, kind of snake.
मातुलपुत्र	269	108,	*m*, thornapple, son of the maternal uncle.
मातुलानिका	127	101,	*f*, kind of pulse.
मातुलानी	176	72,	*f*, maternal uncle's wife.
मातुलाहि	149	38,	*m*, serpent, identical with the Maludhāna.
मातुली	176	72,	*f*, maternal uncle's wife.
मातुलुङ्ग	47	65,	*m*, citron tree, Tamil *Tādumādaḷai*.
,,	47	66,	*m*, different kind of citron, Tamil *Mādaḷai*.
मातुलुङ्गी	47	68,	*f*, kind of acid citron, Tamil *Puḷimādaḷai*.
मातृ	23	148,	*f*, fifteenth day of the first (śukla) pakṣa of Taiṣa.
,,	172	325,	*f*, lower mill-stone.

	Page	Line	
मातृ	175	52,	*f*, mother.
,,	222	55,	*f*, cow, *A* and other letters, Brāhmī, &c., mother, Parvatī.
,,	281	16,	*f*, Gaurī, lower mill-stone, cow, *see* 175, 52.
,,	293	87,	*f*, mother.
मातृका	174	41,	*f*, matron.
मातृमुख	204	92,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, scurrilous.
मातृशिष्ट	202	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.
मातृष्वसेय	176	84,	*m*, maternal sister's son.
मातृष्वस्रीय	176	84,	*m*, maternal sister's son.
मात्र	212	272,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, little, small.
मात्रा	235	124,	125, *f*, personal property, wealth, portion, advance, ear-ornament, part of a syllable, short vowel in prosody ; *n* (*a*), entirety, restriction to a certain instance.
मात्सर्य	98	368,	*n*, envy of another's success.
माथ	184	275,	*m*, illness, disease.
माथिक	51	149,	*m*, Nimba (Melia) azadirachta, Tamil *Vēmbu.*
माद	194	64,	*m*, intoxication.
माधव	140	97,	*m*, *n*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
,,	244	122,	*m*, Viṣṇu, spring season, Vaiśakha month.
माधवी	60	373,	*f*, Gærtneria racemosa or Banisteria bengalensis, Tamil *Kurukkatti.*
,,	139	90,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
माधुर	92	215,	*m*, sixteenth cubit (*aratni*) from the bottom or the second from the top of the sacrificial post.
,,	198	64,	*m*, bitter, sweet and salt taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter, sweet and salt.
माध्वी	18	42,	*f*, *pl.*, hundred heat-making sunrays.
माध्वीक	140	95,	*n*, intoxicating drink made from honey, or from the blossoms of the Bassia latifolia.
मानमन्दर	296	4,	*m*, *see* मानमन्दिर.
मानमन्दिर	12	84,	*m*, epithet of Rāvaṇa, *see* above.
मानव	72	1,	*m*, man.
मानवी	60	364,	*f*, jasmine, Jasminium auriculatum, Tamil *Mullai.*
मानस	97	344,	*n*, mind, reasoning faculty.
मानसौकस्	26	11,	*m*, goose.
मानिन्	57	299,	*m*, kind of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai.*

	Page	Line	
मानी	190	106,	*f*, 2 añjalis.
मानुष	72	1,	*m*, man.
मानुष्यक	186	15,	*n*, multitude of men.
मान्दा	18	37,	*f*, *pl.*, hundred rain-making sunrays.
मान्द्य	184	276,	*n*, illness, disease.
मान्धीर	28	55,	*m*, bat.
मान्धीलव	28	55,	*m*, large bat.
माभीद	51	158,	*m*, species of Rudrākṣa with one knob.
माया	4	32,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
,,	56	275,	*f*, white Teorī, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
,,	96	322,	*f*, original germ.
,,	105	24,	*f*, illusion, sorcery.
मायाविन्	203	48,	*m*, *f* (*ī*), *n*, juggling.
मायिक	203	48,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, juggling.
मायिन्	203	48,	*m*, *f* (*ī*), *n*, juggling.
मायु	183	241,	*m*, bile.
मायूरी	146	261,	*f*, one of the three *Mārjanās*.
मार	5	53,	*m*, epithet of Manmatha.
मारक	99	404,	*m*, *n*, death of all creatures at the time of a general dissolution.
मारजित्	5	65,	*m*, epithet of Buddha.
मारण	121	427,	*n*, slaughter.
मारि	99	404,	*f*, death of all the creatures at the time of a general dissolution.
,,	184	274,	*f*, small-pox.
मारिष	57	300,	*m*, Amaranth, Amaranthus polygamus et A. polygonoides, Tamil *Kīrai*.
,,	144	211,	*m*, respectable person in the drama.
मारुङ्ग	196	2,	*m*, softness.
मारुत	13	100,	*m*, epithet of Vāyu.
मारुती	17	9,	*f*, north-west quarter.
मार्कव	53	214,	*m*, Bringariva, Eclipta prostrata, Tamil *Kaiyān takarai*.
मार्ग	39	97,	*m*, road, path.
,,	217	91,	*m*, foot-mark of a deer, name of a month (Mārgaśīrṣa), Saumyarkṣa, seeking, road.
मार्गण	118	348,	*n*, bow (16,384 hastas long ?).
,,	206	120,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beggar.
,,	262	128,	*m*, beggar, arrow ; *n*, searching.
मार्गणा	93	241,	*f*, seeking.

	Page	Line	
मार्गनिवेश	159	9,	*m*, royal camp.
मार्गर	74	63,	*m*, son of a Niṣāda and an Āyōgavī, or a Kaivarta.
,,	80	199,	*m*, river boatman.
,,	139	83,	*m*, fisherman.
मार्गशीर्ष	23	162,	*m*, Mārgaśīrṣa, first month of the cold (*hēmanta*) season.
मार्गायणी	20	76,	*f*, epithet of Mṛgaśīrṣa.
मार्गित	209	196,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sought.
मार्ज	196	1,	*m*, smoothness, unctuousness.
मार्जन	49	104,	*m*, red Lodh, Symplocos, Tamil *Śevvalotti.*
,,	196	1,	*m*, smoothness, unctuousness.
मार्जना	31	20,	*f*, sound of drumming.
,,	146	260,	*f*, finger performance on the top of musical instrument, of which there are three kinds.
मार्जा	166	198,	*f*, mixture of three oils.
मार्जार	51	155,	*m*, Terminalia katappa (Dalbergia ?), Tamil *Iṅguṇam.*
,,	58	312,	*m*, Agati (Sesbana, Æschynomene) grandiflora, Tamil *Agatti.*
,,	70	142,	*m*, cat.
मार्जारकण्ठ	29	75,	*m*, peacock.
मार्जारकर्णिका	8•	126,	*f*, female attendant of Parvatī.
मार्जारिका	68	72,	*f*, civet-cat.
मार्जारी	67	68,	*f*, animal identical with the Kōdṛṅga.
मार्जालीय	278	39,	*m*, cat, cleaning place of the sacrificial vessels near the Vēdī, cleaning of the limbs; *m*, *f* (*ā*), *n*, pleasant.
मार्जिता	166	196,	*f*, unboiled takra mixed with *vyōṣa*, *caturjāta*, *guḍa*, *ārdraka* and *jīraka*.
मार्तण्ड	18	26,	*m*, sun.
मार्ताण्ड	17	20,	*m*, sun.
मार्दङ्गिक	141	140,	*m*, player on drums.
मार्षक	144	211,	*m*, respectable person in the drama.
मार्ष्टि	170	294,	*f*, anointing a person with perfumes.
माल	36	25,	*n*, one of the seven islands of Antaradvīpa.
,,	55	244,	*m*, Ocymum sanctum, Tamil *Karum tulaśi.*
,,	74	50,	*m*, son of a Śūdra and a Sūta.
मालती	60	363,	*f*, jasmine with large flowers, Jasminium grandiflorum, Tamil *Jāji.*
मालतीतीर-सम्भव	133	260,	*m*, borax, Tamil *Veṅgāram.*
मालय	36	32,	*n*, epithet of Malayadvīpa.

	Page	Line	
मालव	38	73,	*m, pl.*, name of a country near the Vindhya mountain.
,,	80	211,	*m*, horsekeeper.
मालवक	77	126,	*m*, adulterous offspring of Śūdra parents, whose mother's husband is still alive, *see* कुण्ड.
माला	171	308,	*f*, chaplet.
मालाकार	138	65,	*m*, florist.
मालातृणक	64	468,	*n*, Andropogon schœnanthus, Tamil *Mattakāy pul.*
मालिक	138	65,	*m*, florist.
मालिका	60	371,	*f*, double jasmine, Jasminium sambac floribus multiplicatis, Tamil *Iruvāṭṣi.*
,,	161	57,	*f*, white-washed upstair house.
,,	188	48,	*f*, row, range.
मालुक	32	39,	*m, f* (*ī*), *n*, affectionate (of speech).
,,	73	37,	*m*, son of a Vaiśya and a Mēdī.
मालुधान	149	38,	*m*, kind of serpent (or *Mātulāhi*).
मालुवा	62	419,	*f*, kind of sweet potato, Tamil *Kāy vaḻḻi.*
मालूर	47	59,	*m*, Aegle marmelos, Tamil *Vilvam.*
मालोर्जर	54	236,	*m*, Parnas, Ocymum sanctum, Tamil *Maṇakañjām kōrai.*
माल्य	226	49,	*n*, flower, garland of flowers.
माल्यजीविन्	138	65,	*m*, florist.
माल्यवत्	41	8,	*m*, name of a mountain.
माष	125	69,	*m*, black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḻundu.*
,,	189	86,	*m*, 16 yavas or 9,216 trasarēṇus.
,,	189	87,	*m*, 5 guñjās or 8,640 trasarēṇus ; 7 guñjās make a māṣa of *kupya.*
,,	189	90,	*m*, *see* हेममाष.
,,	191	125,	*m*, 15 or 16 yavas.
माषपर्णी	53	213,	*f*, Māchanī, Glycine debilis, Tamil *Kāṭṭu munnai* or *Peru vīḍu koḻ.*
माषाशिन्	111	182,	*m*, horse.
माषीण	124	40,	*m, f* (*ā*), *n*, field producing Māṣa.
माष्य	124	40,	*m, f* (*ā*), *n*, field producing Māṣa.
मास्	270	121,	*m*, month, moon.
मास	23	160,	*m*, lunar month.
मासतम	187	38,	*m, f* (*ī*), *n*, forming a month.

	Page	Line	
मासर	140	101,	*m*, vapid spirituous (vinous) liquor used for distillation.
”	165	156,	*m*, scum of boiled rice.
मासिक	88	130,	*n*, monthly funeral ceremony in the first year after the death.
माहामलय	36	32,	*n*, epithet of Malayadvīpa.
माहिर	9	12,	*m*, epithet of Indra.
माहिष	32	28,	*m*, *f* (ī), *n*, re-echoed (of speech).
माहिषाङ्क	76	95,	*m*, son of a Māhiṣya and a Karaṇī, *see* रथकार.
माहिष्मती	159	18,	*f*, name of a town.
माहिष्य	73	23,	*m*, legitimate son of a Kṣatriya and of a Vaiśya.
”	77	138,	*m*, person who knows dancing and singing; also called *Maṅkuśa*.
माहेन्द्री	59	348,	*f*, big banana, Tamil *Mondan vāḻai*.
माहेयी	68	82,	*f*, cow.
माहेश्वरी	8	128,	*f*, one of the seven mothers.
मित	212	272,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, little, small.
मितद्रु	155	24,	*m*, sea.
मितम्पच	205	117,	*m*, *f* (*ā*), *n*, miser, avaricious.
मित्र	18	30,	*m*, sun.
”	107	78,	*n*, friend, prince whose territories lie on the frontiers of those of the enemy.
”	107	85,	*n*, friend.
”	130	184,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Paccilai* or *Māśi-pattiram*.
”	293	93,	*n*, friend.
मिथस्	286	53,	*ind.*, mutual, secret.
मिथिला	159	14,	*f*, name of a town.
मिथुन	167	199,	*n*, honey and ghee.
”	177	96,	*n*, *dual*, husband and wife.
”	187	29,	*n*, pair.
”	187	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, forming a pair.
”	187	32,	*n*, pair consisting of a male and a female.
”	282	28,	*n*, twins, sign of the zodiac, *see* 177, 96.
मिथुनत्व	172	341,	*n*, copulation.
मिथुनिन्	28	47,	*m*, wagtail.
मिथ्या	288	26,	*ind.*, falsely.
मिथ्याचर्या	99	391,	*f*, deceit.
मिथ्याभियोग	33	63,	*m*, groundless demand.

	Page	Line	
मुख	180	171,	*n*, mouth, face.
,,	226	50,	*n*, face, principal, copper, gate, expedient.
मुखज	83	1,	*m*, Brāhman.
मुखबन्धन	134	281,	*n*, fifth change which takes place in warm milk when mixed with *takra*.
मुखभूषण	43	62,	*n*, tin.
,,	167	212,	*n*, mixture of pieces of the areca-nut betel. leaves, lime, &c.
मुखभेद	143	176,	*m*, gaping.
मुखमण्डन	50	138,	*m*, identical with the Tilaka tree, Tamil *Mañjāḍi*.
मुखर	204	92,	*m*, *f* (*ā*), *n*, scurrilous.
मुखरज्जु	113	223,	*f*, bridle or bit of a horse.
मुखरा	27	40,	*f*, maina bird.
मुखवास	140	96,	*m*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
मुखवासन	200	106,	*m*, smell of the Karpūra ; *m*, *f* (*ā*) *n*, having the smell of the Karpūra.
मुखशाला	160	47,	*f*, entrance-waiting room.
मुखशोभा	85	69,	*f*, brilliancy of the face resulting through reading the Vēda.
मुख्य	206	125,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
मुख्योपाय	105	23,	*m*, four chief stratagems as *sāman*, *dāna*, *bhēda* and *daṇḍa*.
मुग्ध	229	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, new, stupid.
मुचिर	262	132,	*m*, charity ; *m*, *f* (*ā*), *n*, liberal.
मुचुटि	179	158,	*f*, fist.
मुचुटी	120	386,	*f*, one of the ways of forming the fist.
मुचुलिन्द	48	72,	*m*, kind of big orange, Tamil *Kaḍḍrai*.
मुञ्ज	64	456,	*m*, Saccharum sara, Tamil *Nāṇal*.
,,	64	457,	*m*, kind of sacred grass, Saccharum munja, Tamil *Muñji*.
मुञ्जकेशिन्	4	25,	*m*, epithet of Viṣṇu.
मुञ्जन	31	3,	*n*, sound.
मुण्ड	83	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a shaved head.
,,	180	171,	*m*, *n*, head.
मुण्डन	83	7,	*n*, shaving.
मुण्डा	55	249,	*f*, name of a medicinal plant, Tamil *Karandai*.
,,	173	20,	*f*, female beggar.
मुण्डित	83	11,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a shaved head.
मुण्डितिका	55	249,	*f*, name of a medicinal plant, Tamil *Karandai*.
मुण्डी	55	249,	*f*, name of a medicinal plant, Tamil *Karandai*.

	Page	Line	
मुण्डीर	18	26,	*m*, sun.
मुद्	98	376,	*f*, joy.
मुदित	203	66,	*m*, *f* (*ā*), *n*, joyful, cheerful.
"	209	198,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pleased, content.
मुदिर	25	3,	*m*, cloud.
मुद्ग	126	71,	*m*, sort of kidney bean, Phaseolus mungo, Tamil *Payar*.
मुद्गर	91	204,	*m*, sacrificial hammer.
"	118	342,	*m*, mallet.
मुद्गरक	37	57,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
मुद्रित	209	194,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bound.
"	210	219,	*m*, *f* (*ā*), *n*, strung, tied.
मुधा	288	23,	*ind.*, in vain.
मुनय	118	335,	*m*, *n*, the point of the *hula*.
मुनि	5	67,	*m*, epithet of Buddha.
"	55	245,	*m*, Artemisia indica et A. austriaca, Tamil *Koḻundu*.
"	58	312,	*m*, Agati (Sesbana, Aeschynomene) grandiflora, Tamil *Agatti*.
"	63	454,	*m*, kind of small sacrificial grass, Tamil *Kuśam*.
"	95	300,	*m*, sage.
"	95	303,	*m*, epithet of Agastya.
मुनिपिष्टकिन्	94	268,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who lives every day on eight wild rice cakes.
मुनिप्रिय	127	116,	*m*, Panicum miliaceum (Panicum colonum, P. frumentaceum), Tamil *Cāmai*.
मुनिवृक्ष	282	38,	*m*, Palāśa tree, Sarala tree, Syōnāka tree, Iṅgudi tree, Agasti tree, *see* 95,300.
मुनिव्रतिन्	94	266,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who eats eight mouthfuls.
मुनिसेवित	127	114,	*m*, kind of wild grain or rice, Tamil *Śen nel*.
मुनीन्द्र	5	67,	*m*, epithet of Buddha.
मुर	131	196,	*n*, fragrant plant, Tamil *Muram*.
मुरज	146	258,	*m*, drum, tambourine.
मुरजध्वनि	31	20,	*m*, sound of the drum.
मुररिपु	4	25,	*m*, epithet of Viṣṇu.
मुरली	146	249,	*f*, flute, pipe (*vaṁśa*).
"	146	253,	*f*, kind of flute (*nālikā*).
मुरुङ्गी	49	112,	*f*, Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Karu muruṅgai*.
मुरुण्ड	37	50,	*m*, *pl.*, epithet of the Lampāka country.
मुर्मुर	10	39,	*m*, burning chaff.

	Page	Line	
मुर्मुर	200	111,	*m*, smell of the urine of a cow ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the urine of a cow.
मुषित	210	231,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stolen.
मुष्क	178	126,	*m*, *n*, scrotum.
मुष्कर	201	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having large hanging testicles.
मुष्टि	118	336,	*m*, hilt.
,,	179	158,	*m*, *f*, fist.
,,	190	102,	*m*, *f*, two śatamānas.
,,	191	125,	*m*, *f*, four talas.
मुष्टिक	39	108,	*m*, distance from the elbow to the closed fist.
मुष्टिमान्द्य	120	383,	*n*, loosening a little the bow-string.
मुष्ट्यष्टक	84	31,	*n*, eight fistfulls.
मुष्ट्यायोजन	119	378,	*n*, seizing the bow with the fist.
मुसल	164	130,	*m*, *n*, pestle.
मुसलयष्टिक	118	341,	*m*, long staff.
मुसलिन्	5	46,	*m*, epithet of Balarāma.
,,	112	193,	*m*, bad horse which has one foot of a different colour.
मुसली	61	406,	*f*, Musal, Anthericum tuberosum (?), Curculigo orchioides, Tamil *Nila panai*.
,,	127	99,	*f*, Coriander, Tamil *Kottemali*.
,,	150	51,	*f*, alligator.
,,	150	60,	*f*, small house-lizard.
मुसल्य	206	141,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deserving to be killed by the pestle.
मुसुटी	127	111,	*f*, white Panic, sort of Panicum, Tamil *Veṇ tinai*.
मुसुण्ठी	300	17,	*f*, *see* मुसुण्ढी 118, 339.
मुस्त	150	49,	*m*, kind of poison.
,,	292	76,	*m*, *f* (*ā*), *n*, Cyprus rotundus, Tamil *Muttakāśi*.
मुस्तक	61	399,	*m*, *n*, Cyperus rotundus, Tamil *Muttakāśi*.
मुस्ता	61	399,	292, 76, *f*, Cyperus rotundus, Tamil *Muttakāśi*.
मुस्तु	179	158,	*m*, *f*, fist.
मुहुः	286	53,	*ind.*, momentary, every moment.
,,	287	22,	*ind.*, again and again.
मुहुःप्रोक्त	32	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, often told.
मुहूर्त	21	108,	*m*, *n*, space of two Naḍis.
मूक	113	216,	*m*, offspring from a mule and a mare.
,,	202	27,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dumb.
मूका	137	34,	*f*, crucible, also मूषा.
मूढ	122	438,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fainting.
,,	202	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.

	Page	Line	
मूढ	229	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swooned, indolent.
मूत	217	92,	*m*, pouring a little buttermilk into warm milk, rice, rice, &c. bound with grass.
मूतक	135	288,	*n*, pouring a little *takra* (buttermilk) into warm milk.
मूत्र	183	239,	*n*, urine.
मूत्रकृच्छ्र	183	255,	*n*, stone or gravel (disease).
मूत्राशय	178	132,	*m*, bladder, abdomen.
मूत्रित	210	226,	*m*, *f* (*ā*), *n*, voided as urine.
मूर्ख	202	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.
मूर्च्छन	146	262,	*n*, *f* (*ā*), act of sounding.
मूर्च्छना	99	400,	*f*, swoon, stupor.
,,	145	220,	*f*, tone or semi-tone in the musical scale, $\frac{1}{7}$ of a Grāma ; there are 21 of such tones.
मूर्च्छा	99	400,	*f*, swoon, stupor.
मूर्च्छाल	122	438,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fainting.
मूर्च्छित	122	438,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fainting.
,,	255	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fainting, grown.
मूर्ति	222	56,	*f*, body, picture (statue), crow, hardness.
मूर्धन्	180	170,	*m*, head.
मूर्धाभिषिक्त	279	53,	*m*, king, Kṣatriya ; *m*, *f* (*ā*), *n*, master.
मूर्धावसिक्त	77	129,	*m*, officer in the army, or expert in the Dhanurvēda, or one who carries arms, or knows the power of the precious stones, mantras, and medicinal herbs.
मूर्धावसिक्तक	72	6,	*m*, legitimate son of a Brāhman and a Kṣatriyā.
मूर्वा	54	227,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracona nervosa, Tamil *Peruṅkurumbai*.
मूल	20	80,	*n*, one of the 27 nakṣatras.
,,	46	26,	*n*, root, *see* 139, 73, square, &c., root (arithmetic).
,,	226	51,	*n*, subduing, one's own property, pendent branch of a tree, name of a star, proximity, &c.
मूलक	57	309,	*m*, *n*, kind of potherb, Tamil *Mullaṅgi*.
मूलकर्मन्	92	233,	*n*, employment of medicinal roots for injurious purposes.
मूलकशाकट	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing mūlaka.
मूलकशाकिन	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing mūlaka.
मूलकादिसुत	165	166,	*n*, *f* (*ā*), gruel made of the root of the *mūlaka*, etc.
मूलकारण	96	322,	*n*, original germ.
मूलकृच्छ्र	94	280,	*n*, penance in which the root of the water-lily is eaten during a month.

	Page	Line	
मूलधातु	181	208,	*m*, chyle.
मूलपुष्पिका	55	248,	*f*, Helianthus indica, Tamil *Vēḷai*.
मूलबर्हणी	20	80,	*f*, epithet of the मूल nakṣatra.
मूलरस	198	55,	*m*, original taste, of which there are six madhura, amla, lavaṇa, kaṭu, tikta and kaṣāya.
मूलसस्य	166	180,	*n*, esculent root.
मूलिक	93	257,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who lives at the foot of a tree.
मूलिन्	123	18,	*m*, *f* (*ī*), *n*, false witness.
मूल्य	128	139,	*n*, price.
,,	226	49,	*n*, wages, price.
मूषा			*f*, crucible, *see* मूका, 137, 34.
मूषिक	150	62,	*m*, mouse, rat.
मूषिकपर्णी	54	226,	*f*, musali, Anthericum tuberosum (?), Tamil *Elāl*.
मूषिका	150	67,	*f*, spider.
मृग	65	22,	*m*, deer, antelope.
,,	67	60,	*m*, general name of all kinds of black-spotted antelopes, &c.
,,	93	242,	*m*, seeking.
,,	109	124,	*m*, kind of elephant.
,,	109	127,	*m*, high and long elephant, the secondary limbs of whose body are small.
,,	217	93,	*m*, mṛgaśīrṣa (nakṣatra), &c.
मृगणा	93	242,	*f*, seeking.
मृगतृष्णा	18	44,	*f*, mirage.
मृगदंशक	70	136,	*m*, dog.
मृगधूर्त	68	76,	*m*, jackal.
मृगनाभि	131	208,	*m*, musk.
मृगपालिका	67	70,	*f*, jackal-like musk deer.
मृगबन्धिनी	139	77,	*f*, net.
मृगमत्तक	68	74,	*m*, jackal.
मृगमद	131	208,	*m*, musk.
मृगमातृका	67	51,	*f*, kind of red-colored hare-like deer.
मृगया	139	76,	*f*, chase, hunting.
मृगयु	139	75,	*m*, hunter.
मृगरिपु	65	3,	*m*, lion.
मृगरोमज	168	235,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woollen.
मृगलक्ष्मन्	19	50,	*m*, moon.
मृगवीथी	21	96,	*f*, eighth of the nine Vīthīs beginning with Śravaṇa.

	Page	Line	
मृगव्य	139	76,	*n*, chase, hunting.
मृगशिरस्	20	76,	*n*, epithet of mṛgaśirṣa.
मृगशीर्ष	20	76,	*n*, one of the 27 nakṣatras.
मृगसिंहक	65	4,	*m*, species of small lion.
मृगाजीव	65	7,	*m*, hyæna.
मृगाद्	65	5,	*m*, tiger.
मृगादन	65	7,	*m*, hyæna.
मृगादी	59	343,	*f*, big cucumber, Tamil *Peruṅkummaṭṭi*.
मृगारि	65	5,	*m*, tiger.
मृगित	209	196,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sought.
मृगेन्द्र	65	1,	*m*, lion.
,,	281	10,	*m*, house lying to the south, *see* 65, 1.
मृड	6	80,	*m*, epithet of Śiva.
मृणाल	157	85,	*m*, *f* (*ī*), *n*, film of the fibres of a water-lily.
,,	292	76,	*m*, *f* (*ī*), *n*, film of the fibres of a water-lily.
मृणाली	157	85,	*f*, 292, 76 see मृणाल.
मृत	122	439,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dead.
,,	123	3,	*n*, alms obtained by begging.
,,	193	31,	*n*, dying.
मृतस्नान	88	128,	*n*, bathing for the dead.
मृत्खन	92	221,	*n*, excavated hole for the construction of the Uttaravēdi (north-altar).
मृत्तिका	125	47,	*f*, soil.
मृत्तिकाचूर्ण	125	48,	*n*, mould, powdered soil.
मृत्यु	99	403,	*m*, *f*, death.
मृत्युञ्जय	6	80,	*m*, epithet of Śiva.
मृत्युपुष्प	62	428,	*m*, Bamboo, Bambusa arundinacea, Tamil *Mūṅgal*.
,,	63	450,	*m*, sugarcane, Saccharum officinarum, Tamil *Karumbu*.
मृत्युसंयमन	101	445,	*m*, yōga posture *cūlikā* in which the hands are joined on the back,.
,,	101	454,	*n*, yōga posture standing with the head on the ground upside down, and the feet stretched upwards, the same as *Vīrāsana*.
मृत्सा	125	48,	*f*, excellent soil.
मृत्स्ना	125	48,	*f*, excellent soil.
मृद्	125	47,	*f*, soil.
मृदङ्ग	58	318,	*m*, kind of large Gosha, Tamil *Perum tummaṭṭi*,
,,	58	319,	*m*, small cucumber, Trichosanthes dioeca, Tamil *Puḍal*.

	Page	Line	
मृदङ्ग	146	258,	*m*, drum, tambourine.
मृदाह्वया	42	33,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous eart like *bōla*, *see* 125, 47.
मृदु	196	10,	*m*, mildness ; *m*, *f* (or *vī*), *n*, mild.
,,	229	24,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, not harsh, soft.
मृदुकण्टक	151	85,	*m*, kind of sheat fish, Silurus.
मृदुत्वच्	48	89,	*m*, species of birch, Tamil *Bhujapattiram.*
,,	64	457,	*m*, kind of sacred grass, Saccharum munja, Tamil *Muñji.*
मृदुरोमन्	67	62,	*m*, hare.
मृदुल	131	214,	*n*, agallochum. Tamil *Akil.*
,,	196	10,	*m*, mildness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, mild.
मृदुवात	13	102,	*m*, mild wind.
मृद्वङ्ग	43	61,	*n*, tin.
मृद्वीका	60	362,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri.*
मृध	120	406,	*n*, war, fight, battle.
मृषा	288	26,	*ind.*, falsely.
मृषार्थक	82	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unmeaning.
मृषासाक्षिन्	123	19,	*m*, *f* (*nī*), *n*, false witness.
मृष्ट	206	131,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cleansed.
मेकल	38	74,	*m*, *pl.*, name of a country near the Vindhya mountain.
,,	38	80,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadeśa.
,,	196	12,	*m*, coldness ; *m f* (*ā*), *n*, cold.
मेखलकन्यका	156	51,	*f*, epithet of the Narmada.
मेखला	84	34,	*f*, muñja string worn round the loins.
,,	170	291,	*f*, belt.
,,	248	35,	*f*, waist, mountain ridge, belt, sword belt.
मेघ	25	1,	*m*, cloud.
,,	281	7,	*m*, mica, musta-grass (Cyperus rotundus), *see* above.
मेघज	154	1,	*n*, water.
मेघनाद	12	88,	*m*, epithet of Indrajit.
,,	57	301,	*m*, small kind of Amaranth, Tamil *Ciṟu kīrai.*
मेघनादानुलासिन्	29	76,	*m*, peacock.
मेघपुष्प	154	2,	*n*, water.
मेघमाला	25	4,	*f*, row of clouds.
मेघवर्त्मन्	17	3,	*n*, sky.
मेघवह्नि	10	40,	*m*, lightning.
मेघवाहन	269	107,	*m*, Rudra, Indra.

	Page	Line	
मेघवाहिन्	11	56,	*m*, smoke.
मेघाख्य	42	30,	*n*, talc, mica, *see* 25, 1.
मेघाभ	52	186,	*m*, small kind of jambu, Tamil *Nari nāval.*
मेचक	29	78,	*m*, eye of a peacock's tail.
,,	178	136,	*n*, nipple.
,,	196	21,	*m*, blackness; *m*, *f* (*ikā*), *n*, black, dark-blue.
मेचाटिक	200	113,	*m*, smell of bad oil; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of bad oil.
मेट	161	57,	*m*, white washed upstair house.
मेढी	162	79,	*f*, top of a temporary pillar.
मेढ्	178	121,	*m*, penis.
मेणक	73	38,	*m*, son of a Vaiśya and a Vāṭī.
मेथि	125	61,	*m*, *n*, post of the threshing floor.
मेथिक	91	211,	*m*, seventeenth or lowest cubit (*aratni*) from the top of the sacrificial post.
मेद	74	69,	*m*, son of a Vaidehaka and a married Niṣādī woman.
,,	79	184,	*m*, person, who uses the potter's wheel, etc., or who takes and removes the nightsoil and urine.
,,	79	186,	*m*, person who kills wild beasts.
,,	81	233,	*m*, one who lives by an objectionable living.
मेदक	110	100,	*m*, vinous (spirituous) liquor for distilling.
मेदस्	181	214,	*n*, fat.
मेदस्कर	181	214,	*n*, flesh.
मेदस्तेजस्	182	217,	*n*, bone.
मेदिनी	35	6,	*f*, earth.
मेदुर	204	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very smooth.
मेदोभव	182	217,	*n*, bone.
मेधजित्	96	316,	*m*, epithet of Kātyāyana.
मेधा	96	329,	*f*, retentive intellect, one of the six intellects (*dhī*).
मेधाविन्	28	49,	*m*, parrot.
,,	102	467,	*m*, learned man.
मेध्य	64	457,	*m*, kind of sacred grass, Saccharum munja, Tamil *Muñji.*
,,	206	130,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purified.
मेध्या	18	35,	*f*, *pl.*, hundred snow-making sunrays.
,,	18	40,	*f*, *pl.*, hundred rain-making sunrays.
मेनात्मजा	7	115,	*f*, epithet of Pārvatī.
मेरु	16	23,	*m*, name of a mountain.

	Page	Line	
मेरुगण्ड	16	25,	*m*, *pl.*, mountain range near Mēru.
मेलन	194	53,	*n*, coming together, meeting.
मेलामणि	138	50,	*m*, *f*, ink.
मेलामन्द	138	49,	*m*, ink-bottle.
मेलाम्बु	138	49,	*n*, ink.
मेष	70	127,	*m*, ram.
,,	282	27,	*m*, ram, sign of the Zodiac, *see* above.
मेषशृङ्ग	150	49,	*n*, kind of poison.
मेषाण्ड	9	11,	*m*, epithet of Indra.
मेषी	18	38,	*f*, *pl.*, hundred snow-making sunrays.
,,	70	129,	*f*, sheep.
मेहन	172	341,	*n*, copulation.
,,	178	121,	*n*, penis.
मेहल	200	114,	*m*, smell of urine; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of urine.
मेहिन्	65	6,	*m*, species of small tiger (panther (?).
मैत्र	76	113,	*m*, son of a Vaiśya Vrātya and a Vaiśyā who was formerly the wife of a Vaiśya.
,,	83	1,	*m*, Brāhman.
मैत्रक	80	207,	*m*, person who worships in a Buddhist temple, &c.
मैत्रावरुणि	95	303,	*m*, epithet of Agastya.
मैत्री	292	70,	*f*, *see* मैत्र्य.
मैत्रेय	74	68,	*m*, son of a Vaidēhaka and an Āyōgavī.
मैत्रेयक	79	187,	*m*, person who blesses men and strikes the bell at dawn in the morning.
मैत्र्य	292	70,	*n*, *f* (*trī*), friendship.
मैथिल	22	130,	*m*, first *yāma* or first three hours of a night.
मैथुन	252	54,	*n*, union, copulation.
मैथुनिन्	28	65,	*m*, kind of heron.
मैन	36	25,	*m*, one of the seven islands of Antaradvīpa.
मैनाक	41	7,	*m*, name of a mountain.
मैनाकभगिनी	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
मैनाकस्वसृ	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
मैरेय	140	98,	*n*, rum distilled from the blossoms of Lythrum fructicosum, Phyllanthus emblica and treacle juice.
मोक	71	144,	*m*, quadruped.
,,	85	49,	*m*, pupil.
मोक्ष	102	475,	*m*, beatitude.
,,	217	93,	*m*, death, mountain of the gods (Mēru).

	Page	Line	
मोक्षण	120	383,	*n*, discharging the arrow.
मोक्षावलम्बिन्	102	476,	*m*, heretic, *see* पाषण्ड.
मोघ	211	258,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vain, useless.
मोच	235	127,	*m*, juice of a tree; *m*, *f* (*ā*), Pāṭala tree, *f* (*ā*), Plantain tree, *Kadalī*.
मोचक	49	111,	*m*, Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Pū muruṅgai*.
मोचा	59	349,	*f*, small Banana, Tamil *Naviri* or *Pēyan*.
मोट्टायित	143	190,	*n*, thinking of the lover, one of the 10 hāvas.
मोद	98	375,	*m*, joy.
मोदक	262	132,	*m*, sweetmeat; *m*, *f* (*ikā*), *n*, joyful.
मोरक	135	292,	*n*, milk of a cow seven days after calving.
मोरट	135	292,	*n*, milk of a cow seven days after calving.
,,	135	297,	*n*, buttermilk.
,,	262	129,	*n*, root of the sugarcane, buttermilk; *f* (*ā*), Dūrvā grass.
मोरटा	55	248,	*f*, Helianthus indica (?), Tamil *Vēḷai*.
मोषक	140	112,	*m*, thief, robber.
मोह	62	418,	*m*, esculent root, Tamil *Ciṟu kiḻaṅgu*.
,,	98	361,	*m*, unconsciousness, fainting.
,,	217	90,	*m*, anger, stupidity, bewilderment.
मोहकालिका	139	91,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
मोहनी	4	32,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
मौकलि	27	30,	*m*, crow.
मौकल्य	78	157,	*m*, Vaidēhaka who sews and dyes clothes; also called a Rāmaka.
मौक्तिक	44	80,	*n*, pearl.
,,	152	112,	*n*, pearl.
मौञ्जी	84	34,	*f*, muñjā string round the loins.
मौडी	164	139,	*f*, coarse ground meal.
मौढ्य	99	400,	*n*, swoon, stupor.
मौण्डिक	83	8,	*n*, shaving.
मौद्गीन	124	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing beans.
मौनिन्	95	300,	*m*, sage.
मौरजिक	141	140,	*m*, player on drums.
मौर्विका	118	355,	*f*, bowstring.
मौर्वी	84	34,	*f*, single mūrvā string round the loins (*bow-string*).
मौलि	169	270,	*m*, *f*, crest ornament.
,,	235	128,	*m*, *f*, bound up hair, lock on the crown of hair crest ornament.

	Page	Line	
मौलिक	83	4,	*n*, embryo reception, first *Saṁskāra*.
मौष्टिक	137	31,	*m*, goldsmith.
मौहूनिक	23	165,	*m*, epithet of Caitra.
मौहूर्त	106	49,	*m*, astrologer.
मौहूर्तिक	106	49,	*m*, astrologer.
म्लान	152	95,	*m*, house frog.
म्लिष्ट	228	22,	*m*, *f* (*ā*), *n*, withered, unclear (of speech).
म्लेच्छ	43	49,	*n*, copper.
,,	81	230,	*m*, person who lives by agriculture or by making weapons.
,,	81	231,	*m*, low caste forester who speaks Mlēccha language.
म्लेच्छभोज्य	127	106,	*m*, wheat, Tamil *Gōdumai*.
म्लेच्छास्य	43	49,	*n*, copper.

यकृत्	182	225,	*n*, liver.
यक्ष	13	110,	*m*, epithet of Kubēra.
,,	15	2,	*m*, name of a lower deity.
,,	70	138,	*m*, dog.
,,	270	115,	*m*, Kubēra, &c.
यक्षकर्दम	171	305,	*m*, fragrant paste consisting of *takkōla*, *kuṅkuma*, *kastūrī*, *agaru* and *karpūra*.
यक्षधूप	132	222,	*m*, resin.
यक्षराज्	13	110,	*m*, epithet of Kubēra.
यक्ष्म	183	248,	*m*, pulmonary consumption.
यक्ष्मन्	183	248,	*m*, pulmonary consumption.
यज	89	165,	*m*, sacrifice.
यजत्र	90	188,	*n*, sacrificial instrument.
यजन	90	188,	*n*, sacrificial instrument.
यजमान	89	151,	*m*, sacrificer.
यजुरादेष्टृ	89	151,	*m*, sacrificer.
यजुस्	85	52,	*n*, Yajurvēda.
यज्ञ	88	125,	*m*, sacrifice, one of the six Brahmanical duties.
,,	89	164,	*m*, sacrifice.
,,	217	94,	*m*, fire, soul, Hari, sacrifice.
यज्ञकर्मार्ह	210	233,	*m*, *f* (*ā*), *n*, worthy for sacrifice.
यज्ञक्रतु	90	171,	*m*, common name of all sacrifices.
यज्ञजागर	63	454,	*m*, small kind of sacrificial grass, Tamil *Kuśam*.
यज्ञत्यागिन्	89	154,	*m*, one who has abandoned his sacrifice.
यज्ञपुरुष	4	24,	*m*, epithet of Viṣṇu.

	Page	Line	
यदा	287	10,	*ind.*, when.
यदि	288	27,	*ind.* (expressing condition) if.
यदृच्छा	192	12,	*f*, accidental occurrence.
यद्भविष्य	203	59,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fatalistic.
यद्वद	203	59,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who does not answer.
यन्तृ	115	275,	*m*, charioteer.
,,	217	94,	*m*, elephant-driver, charioteer.
यन्त्र	108	99,	*n*, machine which is outside the moat for warding off the enemy.
यन्त्रक	137	36,	*n*, gimlet or auger.
यन्त्रगृह	160	48,	*n*, oil-mill.
यन्त्रमुक्त	120	390,	*n*, weapon thrown by machines as an arrow, etc.
यम	11	66,	*m*, god of death.
,,	100	418,	*m*, control of all sensual desires, the first *aṅga* of *yōga*.
,,	112	194,	*m*, bad horse whose limbs are either too small or too large.
,,	114	244,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one of the eight kinds of *valgita* (gallop).
,,	187	29,	*n*, pair.
,,	194	59,	*m*, forbearance.
,,	235	129,	*m*, Yama ; *m*, *f* (*ā*), *n*, twin.
यमक	166	197,	*n*, mixture of oil and ghee.
यमभगिनी	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
यमरथ	65	19,	*m*, buffalo.
यमराज्	11	67,	*m*, epithet of Yama.
यमल	187	30,	*n*, pair.
यमस्वसृ	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
,,	156	50,	*f*, epithet of Yamunā.
यमी	156	50,	*f*, epithet of Yamunā.
यमुना	156	50,	*f*, name of a river.
यमुनाभ्रातृ	11	67,	*m*, epithet of Yama.
ययु	218	95,	*m*, horse, horse for a horse sacrifice.
,,	235	130,	*m*, way of final beatitude, horse ; *f*, obtaining ; *m*, *f*, *n*, having a long stick.
यर्हि	287	10,	*ind.*, when.
यव	127	102,	*m*, barley, Tamil *Yavai*.
,,	189	86,	*m*, 8 gaurasarṣapas, or 576 trasarēṇus.
,,	294	112,	*m*, *sing.* or *pl.*, kind of barley, Tamil *Yavai*.
यवक	127	105,	*m*, sort of barley, Tamil *Yavaibhēdam*.
यवक्य	124	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing *Yavaka*.

	Page	Line	
यागकण्टक	89	159,	*m*, sacrificer who does not know the god, metre, glossarial explanation, Brāhman, Ṛṣi, Kṛt and Taddhita affixes of the Vedic verses.
याचक	206	120,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, beggar.
याचनक	206	120,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, beggar.
याचना	93	240,	*f*, begging.
याचित	123	3,	*n*, alms obtained by begging.
याञ्ञा	93	240,	*f*, begging.
याजक	89	155,	*m*, priest.
याजन	88 125, 123 13,		*n*, conducting a sacrifice, one of the six Brahmanical duties.
याज्ञवल्क्य	95	309,	*m*, name of a sage.
याज्ञिक	127	103,	*m*, barley, Tamil *Yavai*.
याज्य	293	88,	*m*, sacrificer, person for whom the sacrifice is performed.
याज्या	92	223,	*f*, Hōma mantra.
याज्यापुट	92	223,	*m*, purōnuvākyā and yājyā combined.
यात	111	177,	*n*, guiding or driving an elephant with a goad.
यातना	12	77,	*f*, acute pain.
यातयाम	275	21,	*m*, *f* (*ā*), *n*, happening after a *yāma*, decayed, what remains of the food.
यातु	12	79,	*n*, demon.
यातुक	22	133,	*m*, space of three hours (*yāma*).
यातुधान	12	81,	*m*, demon.
यातुपति	12	85,	*m*, epithet of Rāvaṇa.
यातृ	176	73,	*f*, husband's brother's wife.
यात्य	12	75,	*m*, inhabitant of hell.
यात्रा	192	19,	*f*, march, expedition.
,,	222	58,	*f*, journey, living.
यादस्	161	80,	*n*, common name of all water animals.
यादसान्नाथ	12	91,	*m*, epithet of Varuṇa.
यादसाम्पति	269	114,	*m*, Varuṇa, sea.
यादस्पति	270	115,	*m*, Varuṇa, sea.
यान	104	11,	*n*, marching, one of the six royal guṇas.
,,	114	246,	*n*, vehicle.
,,	226	52,	*n*, going, vehicle.
यानमुख	114	260,	*n*, forepart of a carriage.
यापन	252	55,	*n*, throwing away, dancing, setting out a journey.
याप्य	207	149,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
,,	229	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blamable, fit to be sent.

	Page	Line	
याप्ययान	115	271,	*n*, litter.
याम	22	133,	*m*, space of three hours.
,,	194	59,	*m*, forbearance.
यामक	20	78,	*m*, *dual.*, *n*, epithet of Punarvasu.
यामिनी	21	112,	*f*, night.
यामुन	44	83,	*n*, antimony.
याम्या	21	112,	*f*, night.
यायजूक	89	149,	*m*, person inclined to perform sacrifices.
यायावर	86	83,	*m*, person who has food for one day.
,,	96	312,	*m*, epithet of Jaratkāru.
याव	171	306,	*m*, lac.
यावक	127	105,	*m*, half-ripe barley, awnless barley, Tamil *Yavai-bhēdam*.
यावत्	286	55,	*ind.*, expressing all, measure, limit, emphasis.
यावतिथ	187	39,	*m*, *f* (ī), *n*, forming the as manieth.
यावनाल	127	112,	*m*, Andropogon saccharatum, Tamil *Cōḷam*.
यावशादन	72	16,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Yavanī.
यावशूक	133	255,	*m*, kind of alkali prepared from the ashes of the awns of barley.
याष्टीक	116	287,	*m*, *f* (*ā*), *n*, armed with a club.
यास	55	251,	*m*, *f*, Jawāsā, Hedysarum alhagi (?), Tamil *Ciṟukāñjōri*.
युक्त	209	206,	*m*, *f* (*ā*), *n*, right, fit, proper.
,,	229	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, just, united.
युग	39	114,	*m*, distance of 96 inches.
,,	114	260,	*n*, yoke.
,,	187	29,	*n*, pair.
,,	235	131,	*m*, *n*, yoke of a carriage; *n*, pair, age as Kṛta, &c.
युगकीलक	125	55,	*n*, pin of the yoke of the plough.
युगच्छद	48	94,	*m*, mountain ebony (Bauhinia variegata), Tamil *Kōvidāram*.
युगद्वय	24	184,	*n*, space of two yugas.
युगन्धर	38	77,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Śalva in Madhyadēśa.
,,	115	264,	*m*, carriage pole.
युगपत्	287	11,	*ind.*, at once, simultaneously.
युगपार्श्वग	69	111,	*m*, *f* (*ā*), *n*, young cattle in training.
युगमध्य	114	261,	*n*, middle part of a carriage yoke.
युगल	187	30,	*n*, pair.
युगवर्तक	20	70,	*m*, epithet of Śani.

	Page	Line	
युगान्त	24	188,	*m*, great dissolution (epithet of Mahāpralaya).
युगालिक	37	50,	*m*, *pl.*, epithet of the Tōkṣara country.
युगावर्त	4	27,	*m*, epithet of Viṣṇu.
युगासार	24	184,	*n*, space of three yugas.
युगाह्वया	130	187,	*f*, medicinal plant, Riddhi, Tamil *Mṛtajīvanauṣadhi* or *Siddhi*.
युगिन्	89	163,	*m*, one who has studied the vēdas and vēdāṅgas.
युग्म	187	80,	*n*, pair.
,,	188	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, even.
युग्य	7	100,	*n*, Śiva's bow.
,,	69	115,	*m*, *f* (*ā*), *n*, harnessed in a yoke.
,,	114	246,	*n*, vehicle.
युग्याशनप्रसेव	113	230,	*m*, eating bag of a horse.
युज्	188	46,	*m*, *f*, *n*, even.
युजिन	13	95,	*m*, epithet of Vāyu.
युञ्जान	244	125,	*m*, charioteer, Brāhman.
युत	229	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, separate, united.
युतक	187	80,	*n*, pair.
,,	262	134,	*n*, pair, dowry, end of a cloth, asylum, end of a winnowing basket, name of a woman's cloth; *m*, *f* (*ā*), *n*, united.
युद्ध	120	406,	*n*, war, fight, battle.
युद्धध्वान	31	19,	*m*, battle cry.
युध्	121	411,	*f*, war, fight, battle.
युधिष्ठिर	9	9,	*m*, epithet of Indra.
युन्थान	299	19,	*m*, *see* युधन्व 91, 214.
युवति	173	16,	*f*, young woman.
युवन्	201	5,	*m*, *f* (*tī*), *n*, young (after 16 years).
युष	298	17,	*m*, *see* लुष 74, 61.
युष्मद्	293	98,	*m*, *f*, *n*, personal pronoun of the second person.
यू	167	199,	*m*, kind of broth.
यूक	151	76,	*m*, louse.
यूथ	186	7,	*m*, *n*, herd (of birds, animals, &c.).
यूथनाथ	109	134,	*m*, chief elephant of a herd.
यूथप	109	134,	*m*, chief elephant of a herd.
यूथिका	60	363,	*f*, Jasmine, Jasminium auriculatum, Tamil *Mullai*.
यूप	91	205,	*m*, *n*, sacrificial post.
यूपमध्य	91	208,	*n*, middle part of the sacrificial post.

	Page	Line	
यूपाग्र	91	208,	*n*, top of the sacrificial post.
यूष	167	199,	*m*, *n*, broth.
योक्त्र	125	56,	*n*, tie of the yoke of a plough.
योग	100	416,	*m*, mental concentration, deep meditation.
,,	218	95,	*m*, person who kills one who trusts him, obtaining, preparation, means, meditation, meeting, junction.
योगपट्ट	95	299,	*m*, cloth worn round the back and the knees of an ascetic sitting in yōga posture.
योगवाही	133	258,	*f*, natron, alkali.
योगाग्नि	95	309,	*m*, epithet of Yājñavalkya.
योगावाप	119	376,	*m*, first movement of an archer.
योगिन्	48	72,	*m*, orange tree, Tamil *Nārtai*.
,,	133	256,	*m*, natron, alkali.
योगिनी	8	119,	*f*, epithet of Pārvatī.
योगियान	20	90,	*m*, middle Vīthikā of Nakṣatras.
योगेश	95	309,	*m*, epithet of Yājñavalkya.
योगेष्ट	43	58,	*n*, lead.
योग्य	20	78,	*m*, epithet of Puṣya.
,,	114	247,	*n*, vehicle.
,,	135	290,	*n*, milk.
,,	235	133, 134,	*n*, machine, cake, carriage, sandal; *f* (*ā*) earth, exercise; *m*, *f* (*ā*), *n*, fit, expert in means, auspicious.
योग्या	20	81,	*f*, *pl.*, epithet of Bharaṇī.
,,	57	291,	*f*, sort of red Hogweed, Boerhavia (?), Tamil *Śem śāraḍai*.
,,	120	389,	*f*, exercise.
,,	130	187,	*f*, medicinal plant, Riddhi, Tamil *Mṛtajīvanauṣadhi*, or *Siddhi*.
,,	235	134,	*f*, *see* योग्य.
योग्यारथ	114	259,	*m*, carriage for exercise.
योजन	40	125, 126,	*n*, *f* (*ā*), measure of 2 and 4 gavyūtas respectively in Magadha and Kōsala.
,,	63	436,	*m*, creeper Areca, Tamil *Koḍi kamuku*.
योजनगन्धा	272	24,	*f*, Sītā, musk, mother of Vyāsa (Satyavatī).
योजनवल्ली	57	289,	*f*, Hydrocotyle asiatica, Tamil *Vallārai*.
योजना	40	125,	*f*, measure of four gavyūtas, 782,000 inches in Kōsala, &c., but equal to two gavyūtas in Magadha and elsewhere.
योत्त्र	125	56,	*n*, tie of the yoke of a plough.
योधन	31	19,	*n*, battle cry.

	Page	Line	
योनि	178	122,	*m, f,* vulva.
,,	235	132,	*m, f,* vulva, place, cause, copper.
योषा	173	7,	*f,* woman, female.
योषित्	173	7,	*f,* woman, female.
यौतक	87	110,	*n,* dowry of a girl.
,,	262	133,	*n,* dowry given to a girl by her father, &c.; *m, f* (*ikā*), *n,* one's own.
यौतुक	87	110,	*n,* dowry of a girl.
यौध	115	277,	*m,* warrior.
यौधक	115	277,	*m,* warrior.
यौधेय	37	55,	*m, pl.,* name of a country belonging to Udīcya.
यौन	83	4,	*n,* embryo-reception, first Saṁskāra.
यौनिक	13	103,	*m,* middling wind, neither too mild nor too strong.
यौवन	186,	16,	*n,* multitude of young women.
,,	177,	106,	*n,* youth.
य्वागुली	165	155,	*f,* sour scum of boiled rice.
य्वागुल्या	165	155,	*f,* sour scum of boiled rice.
रंहस्	13	109,	*n,* speed, quickness.
रक्त	43	48,	*n,* copper.
,,	48	79,	*m,* name of a medicinal plant, Tamil *Ḍāmal.*
,,	132	230,	*n,* kind of inferior red sandalwood.
,,	132	231,	*n,* saffron.
,,	174	31,	*n,* menstrual fluid.
,,	181	209,	*n,* blood.
,,	196	22,	*m,* redness ; *m, f* (*ā*), *n,* red.
,,	229	28,	*m, f* (*ā*), *n,* loving, red.
रक्तक	60	369,	*m,* Dophariya, Pentapetes phoenicea, Tamil *Ucci tilakam.*
रक्तकुण्डल	157	83,	*n,* red water-lily, Nymphæa rubra, Tamil *Śenneytal.*
रक्तग्रह	12	82,	*m,* demon.
रक्तचन्दन	282	46,	*n,* kind of inferior red sandalwood preparatio with saffron (kuṅkuma).
रक्ततेजस्	181	213,	*n,* flesh.
रक्तदन्ती	8	121,	*f,* epithet of Pārvatī.
रक्तदृष्टि	27	28,	*m,* pigeon, dove.
रक्तपाणिक	156	69,	*n,* red water-lily, Tamil *Neytalbhēdam.*
रक्तपीतासित-श्येत	197	31,	*m,* red-yellow blackish whiteness; *m, f* (*ā, nī*), *n,* red-yellow-blackish white.

	Page	Line	
रक्तपुच्छिका	150	58,	*f*, lizard with a tail red.
रक्तपुष्प	48	78,	*m*, yellow Sāl tree, Tamil *Vēṅgai*.
,,	48	94,	*m*, mountain ebony (Bauhinia variegata), Tamil *Kōvidāram*.
रक्तफला	57	294,	*f*, Telacucha ; Momordica monadelpha or Bryonia grandis, Tamil *Kōvai*.
रक्तभव	181	213,	*n*, flesh.
रक्तशालि	125	64,	*m*, red rice, Tamil *Śennel*.
रक्तशीर्षक	132	217,	*m*, turpentine.
रक्ता	171	306,	*f*, lac.
रक्ताक्ष	244	126,	*m*, demon, buffalo.
रक्ताङ्ग	52	190,	*m*, Sunda rocanī, Tamil *Ciṟukampullu*.
रक्तिका	59	357,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kunṟu maṇi*.
रक्षस्	12	79,	*n*, demon.
रक्षस्सभ	290	39,	*n*, multitude of demons.
रक्षित	209	200,	*m*, *f* (*ā*) *n*, preserved, saved, guarded.
रक्षोघ्न	126	82,	*m*, white mustard seed, Sinapis glauca, Tamil *Veṇ kaḍuku*.
,,	165	163,	*n*, sour gruel.
रङ्कुटी	126	88,	*f*, kind of vetch.
रङ्ग	43	60,	*n*, lead.
,,	43	61,	*n*, tin.
,,	218	102,	*m*, dancing place, love.
रङ्गाजीव	137	24,	*m*, painter.
,,	141	125,	*m*, dancer, actor.
रङ्गावतारिन्	141	125,	*m*, dancer, actor.
,,	141	130,	*m*, actor who dresses like Rudra.
रङ्गोपमर्दिन्	141	132,	*m*, actor who dresses like Rāvaṇa.
रचना	171	315,	*f*, decoration of hair.
,,	193	28,	*f*, arranging.
,,	195	78,	*f*, *n* (*a*), tying, composing a book.
रजःपुष्प	63	446,	*m*, Pandanus odoratissimus, Tamil *Tāḻai*.
रजःपूता	68	84,	*f*, cow.
रजक	75	76,	*m*, son of a Pāradhēnuka and a Brāhmaṇī.
,,	75	89,	*m*, son of a Niṣṭya and an Ugrī, who lives as washerman.
रजत	42	46,	*n*, silver.
,,	262	139,	*n*, blood, lake, string of pearls ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
रजताद्रि	41	9,	*m*, epithet of the Kailāsa mountain.
रजनी	21	112,	*f*, night.

	Page	Line	
रजनी	130	178,	*f*, fragrant plant, Curcuma, aromatica, Tamil *Iṇḍan*.
,,	248	39,	*f*, Sarasvatī, night.
रजस्	43	64,	*n*, tin.
,,	96	324,	*n*, passion, second of the three guṇas.
,,	125	50,	*n*, dust.
,,	226	56,	*n*, autumn, dust, monthly course of a woman.
,,	280	71,	*n*, sperm, &c.
रजसानु	268	74,	*m*, heat, cloud.
रजस्वल	65	18,	*m*, buffalo.
रजस्वला	174	30,	*f*, woman in her monthly courses.
रज्जु	39	116,	*f*, measure of eight hastas of 192 inches.
,,	138	60,	*f*, string, tie.
,,	289	5,	*f*, string.
रज्जुदाल	49	108,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
रञ्जन	132	229,	*n*, red sandalwood.
,,	141	119,	*n*, kind of game.
रञ्जनवल्ली	58	327,	*f*, Momordica charantia, Tamil *Pākal*.
रञ्जनी	41	22,	*f*, red arsenic.
,,	54	220,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri*.
,,	62	422,	*f*, Turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjal*.
रट्टास	73	26,	*m*, son of a Kṣatriya and a Vēnī.
रण	121	407,	*n*, war, fight, battle.
,,	235	136,	*m*, *n*, fight ; *m*, noise.
रणरणक	97	357,	*m*, anxiety of the mind.
रणसङ्कुल	122	434,	*n*, close fight, mingled combat.
रण्डा	54	226,	*f*, Musalī, Anthericum tuberosum, Tamil *Eli ḍl*.
,,	222	61,	*f*, widow, &c.
रत	172	340,	*n*, copulation.
रतार्द्धिक	273	21,	*n*, happiness, bathing, poverty, auspiciousness.
रतार्थिनी	173	22,	*f*, amorous or lustful woman.
रति	97	356,	*f*, longing.
,,	142	151,	*f*, love or desire, one of the Sthāyibhāvas.
,,	172	340,	*f*, copulation.
रतिकील	298	8,	*m*, *see* दीर्घनादिन् 70, 137.
रतिपति	5	55,	*m*, epithet of Manmatha.
रतेमदा	15	1,	*f*, epithet of Apsaras.
रत्न	44	72,	*n*, gem.
,,	226	52,	*n*, best, jewel.
,,	274	34,	*n*, water, &c.

	Page	Line	
रत्नगर्भ	13	116,	*m*, epithet of Kubēra.
रत्नगर्भा	35	8,	*f*, earth.
रत्नवर	42	39,	*n*, gold.
रत्नसू	35	7,	*f*, earth.
रत्नहस्त	13	116,	*m*, epithet of Kubēra.
रत्नाकर	154	21,	*m*, sea.
रत्नि	39	108,	*m*, distance from the elbow to the closed fist.
रथ	26	18,	*m*, ruddy goose.
,,	47	61,	*m*, kind of ratan, Tamil *Vañji*.
,,	114	247,	*m*, chariot.
रथकड्या (ड्या)	187	26,	*f*, multitude of chariots.
रथकार	76	95,	*m*, son of a Māhiṣya and a Karaṇī (*see* महिषाङ्क).
,,	78	149,	*m*, Karaṇa, who gets, (according to some) his living by killing wild beasts and deer.
,,	78	150,	*m*, Karaṇa, who looks after the cash, demands, play and traffic.
,	79	179,	*m*, person who measures and constructs houses (architect), and who is acquainted with the rules of worship, sacrifice and upanayana.
,,	138	67,	*m*, carpenter.
रथकारक	74	65,	*m*, son of a Vaidēhaka and a Kṣatriya.
रथगरुत	91	214,	*m*, ninth cubit (*aratni*) from the bottom, or the eleventh from the top of the sacrificial post.
रथगर्भक	114	253,	*m*, covered car, a Sedan chair carried by men on the shoulders.
रथगुप्ति	115	264,	*f*, fender of a carriage.
रथनीड	115	263,	*m*, top of a carriage.
रथपद	115	268,	*n*, wheel.
रथरेणु	189,	84,	*m*, *f*, eight trasarēṇus.
रथवारक	74	50,	*m*, son of a Śūdra and a Sairandhrī, *see* रथकारक, 298, 16.
रथाङ्ग	115,	268,	*n*, wheel.
,,	115	270,	*n*, any part of a carriage.
रथायुधक	118	347,	*m*, bow (1,024 hastas long ?).
र[illegible]श्मन्	72	19,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Rathakārī.
रथिक	115	279,	*m*, *f* (*ā*), *n*, warrior on a chariot.
रथिन्	115	279,	*m*, *f* (*ī*), *n*, warrior on a chariot.
रथिन	115	279,	*m*, *f* (*ā*), *n*, warrior on a chariot.
रथ्य	229	27,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fit for a carriage, belonging to a carriage, carriage horse.

	Page	Line	
रथ्या	160	31,	*f*, high road, carriage road.
,,	187	26,	*f*, multitude of chariots.
रथ्यावाद	33	54,	*m*, street talk.
रद	180	176,	*m*, tooth.
,,	218	99,	*m*, tooth, making marks or furrows.
रदन	180	176,	*m*, tooth.
रादिन्	109	119,	*m*, elephant.
रन्तिदेव	4	28,	*m*, epithet of Viṣṇu.
रन्धक	167	216,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, sheath of a knife.
रन्धन	194	63,	*n*, cooking.
रन्धित	166	186,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cooked.
रन्ध्र	72	14,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Maitrī.
,,	148	3,	*n*, hole, vacuity.
,,	281	18,	*n*, fault.
रभस	213	288,	*m*, impetuosity ; *m*, *f* (*ā*), *n*, impetuous.
,,	244	125,	*m*, poison, quickness.
रभू	106	58,	*m*, messenger.
रमणी	173	11,	*f*, (pleasing) woman.
रमति	244	126,	*m*, heaven, Manmatha.
रमा	6	72,	*f*, epithet of Lakṣmī.
रम्भण	31	10,	*n*, lowing.
रम्भा	31	10,	*f*, lowing.
,,	59	346,	*f*, Banana, Musa sapientium, Tamil *Vāḻai*.
,,	59	347,	*f*, white-leaved Banana, Tamil *Veḻilai vāḻai*.
,,	84	35,	*f*, cotton string round the loins.
रम्भित	31	10,	*n*, lowing.
रम्यक	35	16,	*n*, country lying north of the mountain Nīla.
रय	13	109,	*m*, speed.
रयि	291	53,	*m*, *f*, property.
रल्लक	169	257,	*m*, blanket.
रव	31	7,	*m*, sound of animals.
रवण	31	2,	*m*, sound.
,,	43	57,	*n*, kind of brass or bell-metal.
,,	58	330,	*m*, big cucumber, Trichosantes, Tamil *Perum puḍal*, *see* द्रवण, 297, 15.
,,	70	134,	*m*, camel.
,,	205	96,	*m*, *f* (*ā*) *n*, sonorous.
,,	262	140,	*m*, camel, bee ; *m*, *f* (*ā*), *n*, noisy.
रवा	53	197,	*f*, cotton, Gossypium herbaceum, Tamil *Parutti*.

	Page	Line	
रसगर्भक	44	82,	*n*, blue vitriol, collyrium.
रसज्ञ	43	69,	*m*, mercury.
रसज्ञा	180	179,	*f*, tongue.
रसज्येष्ठ	198	50,	*m*, sweetness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, sweet.
रसतेजस्	181	210,	*n*, blood.
रसन	262	136,	*n*, decoction, food, fluid, oiliness, poison, fruit, gum, gold, silver; *f* (*ā*), *n*, tongue, tasting.
रसना	180	179,	*f*, tongue.
रसनेत्री	41	22,	*f*, red arsenic.
रसयोनि	133	260,	*m*, borax.
रसवती	163	107,	*f*, cooking room.
रसवर	43	69,	*m*, mercury.
रसविद्ध	42	43,	*n*, artificial gold.
रसा	35,	4,	*f*, earth.
,,	55,	261,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Pangam pālai.*
,,	60	362,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri.*
,,	148	2,	*f*, infernal region.
रसागेह	15	19,	*m*, epithet of Asura.
रसाग्र	165	154,	*m*, scum.
रसाञ्जन	44	82,	*n*, blue vitriol of copper, Collyrium.
रसाढ्य	133	256,	*m*, natron, alkali.
रसातल	148	2,	*n*, infernal region.
,,	167	219,	*m*, vessel for well-perfumed betel leaves.
रसादान	167	206,	*n*, sucking.
रसायन	135	296,	*n*, buttermilk.
रसाल	48	82,	*m*, Crataeva roxburghii, Tamil *Māviliṅgan.*
,,	166	195,	*m*, unboiled takra mixed with vyōṣa, caturjāta, guḍa, ārdraka and jīraka.
रसिक	139	94,	*m*, unboiled juice of sugarcane.
रसोद्भव	181	210,	*n*, blood.
रसोन	62	407,	*m*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḷ uḷḷi.*
रहस्	211	239,	*n*, or *ind.*, solitary, private.
,,	226	53,	*n*, secret, coitus.
रहस्य	211	240,	*m*, *f* (*ā*), *n*, secret, clandestine.
राक	218	101,	*m*, sun, &c.
राका	23	145,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*) pakṣa on which is full moon.
,,	173	16,	*f*, girl who has obtained her puberty.
राक्षस	12	79,	*m*, demon.
राक्षसघ्न	4	42,	*m*, epithet of Rama.

	Page	Line	
राग	98	361,	*m*, love.
”	145	227,	*m*, musical mode.
”	218	101,	*m*, love, lac, &c., splendour.
रागवत्	63	434,	*m*, Faufel, Areca faufel or Catechu, Tamil *Kamuku*.
रागशालव	198	62,	*m*, astringent, sweet or sour taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet or sour.
रागसूत्रक	191	128,	*n*, string of a balance.
राघव	4	40,	*m*, patronymic of Rāma.
राङ्कव	168	235,	*m*, *f* (ī) *n*, woollen.
राज्	104	2,	*m*, king.
राजक	186	15,	*n*, multitude of kings.
राजकर्कटि	58	333,	*f*, small kind of Momordica, Tamil *Ciṟu kakkari*.
राजकोशातकी	58	322,	*f*, cucumber(Ghosha) with yellow flowers, Tamil *Ponniramāna tummaṭṭi*.
राजजम्बू	52	185,	*f*, fragrant Jambu, Tamil *Rājanāval*.
राजदन्त	180	177,	*m*, front tooth.
राजधानी	159	86,	*f*, royal residence, capital.
राजन्	104	2,	*m*, king.
”	218	100,	*m*, Kṣatriya, moon, Sōma plant, king, master.
”	290	23,	*m*, king.
राजन्य	104	1,	*m*, Kṣatriya.
राजन्यक	186	15,	*n*, multitude of Kṣatriyas.
राजन्वत्	38	91,	*m*, *f* (ī), *n*, having a good king.
राजपटोल	58	332,	*m*, cucumber with a bad taste, Trichosanthes laciniosa, Tamil *Pē puḍal*.
राजपुत्री	271	16,	*f*, muskrat, princess, belly or cut off limb of an animal.
राजफल	58	331	*m*, big cucumber, Trichosanthes, Tamil *Perum-puḍal*.
राजबीजिन्	177	99,	*m*, royal scion.
राजभृङ्ग	28	54,	*m*, large shrike.
राजमार्ग	160	32,	*m*, high road.
राजमाष	126	92,	*m*, kind of bean, Dolichos catjang, Tamil *Veḷ moccai*.
राजमुद्ग	126	76,	*m*, kind of kidney bean, Phaseolus, Tamil *Perum payaṟu*.
राजराज	13	114,	*m*, epithet of Kubēra.
राजरीति	43	52,	*f*, gold shining brass or bell-metal.
राजवंश्य	177	99,	*m*, royal scion.

	Page	Line	
राजवत्	38	92,	*m*, *f* (ī), *n*, having a bad king.
राजवर्त	168	238,	*m*, cloth of various colours.
राजवल्ली	58	327,	*f*, Momordica charantia, Tamil *Pākal.*
राजवाह्य	109	137,	*m*, elephant who carries a king.
राजविहङ्गम	28	57,	*m*, blue jay.
राजवृक्ष	282	40,	*m*, Vyāghata tree.
राजवेश्मन्	161	59,	*n*, king's house.
राजसर्षप	126	83,	*m*, black mustard, Sinapis ramosa, Tamil *Peruṅkaḍuku.*
,,	189	84,	*m*, 3 likṣās or 24 trasarēṇus.
राजसी	22	119,	*f*, night during the spring season.
राजहंस	26	13,	*m*, flamingo.
राजादन	48	85,	*m*, Khiranī or Mimosops kauki, Tamil *Palamuṇṇi pālai.*
,,	278	42,	*m*, Kṣīrikā tree, *n*, Priyāla tree, Palāśa tree.
राजावर्त	168	238,	*n*, cloth of different colours.
राजि	170	295,	*f*, perfumed line over the body.
,,	180	179,	*f*, uvula or soft palate.
,,	222	59,	*f*, row, striped snake, field.
राजिका	126	84,	*f*, black mustard, Sinapis ramosa, Tamil *Peruṅkaḍuku.*
राजिमत्	148	13,	*m*, kind of snake.
,,	148	17,	*m*, snake marked with stripes.
राजिल	148	17;149, 29,	*m*, snake marked with stripes.
,,	149	39,	*m*, kind of small snake identical with the Ḍuṇḍubha.
,,	201	14,	*m*, *f* (ā), *n*, having lines (streaks) on the body.
राजीफल	58	331,	*m*, big cucumber, Trichosanthes, Tamil *Perumpuḍal.*
राजील	148	17,	*m*, snake marked with stripes.
,,	148	20,	*m*, snake of which there are 13 species.
राजीव	66	25,	*m*, red deer with a line on the back from head to tail.
,,	157	76,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa Nelumbo, Tamil *Tāmarai.*
राजीवक	151	91,	*m*, kind of fish.
राजीवत्	58	330,	*m*, big cucumber, Trichosanthes, Tamil *Perumpuḍal.*
राज्ञी	43	53,	*f*, gold shining brass or bell-metal.
राज्यलौल्य	98	364,	*n*, wish to become a king.

	Page	Line	
राज्याङ्ग	104	6,	*n*, integral portion of a kingdom, there are seven *rājyāṅgas*; *svāmin*, *amātya*, *suhṛd* *kōśa*, *rāṣṭra*, *durga* and *bala*.
राढ	49	99,	*m*, Mayan Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōri-bhēdam*.
राढा	36 42 ; 37 60,		*f*, epithet of the Suhma country.
,,	171	299,	*f*, beauty, splendour.
राण	31	13,	*m*, *n*, murmuring.
रातप	198	62,	*n*, bitter, sweet and sour taste ; *m*, *f* (*ā*), *n* bitter sweet, and sour.
राता	87	103,	*f*, girl too fond of play, unfit for marriage.
रात्रि	21	113,	*f*, night.
रात्रिचर	12	80,	*m*, demon.
,,	140	112,	*m*, thief, robber.
रात्रिज	20	75,	*n*, star.
रात्रिजागर	70	139,	*m*, dog.
रात्रिञ्चर	12	80,	*m*, demon.
रात्रिद्विष्	18	27,	*m*, sun.
रात्र्याख्या	62	421,	*f*, Turmeric Curcuma, Tamil *Mañjal*, see 21, 113.
राथन्तरि	10	23,	*m*, epithet of Airāvata.
राद्धान्त	85	50,	*m*, final conclusion after consideration.
राध	23	166,	*m*, epithet of Vaiśakha.
राधा	20	79,	*f*, *dual*, epithet of Viśākhā.
राम	4	39,	*m*, Paraśurāma.
,,	4	40,	*m*, incarnation of Viṣṇu as Rāma, son of Daśa-ratha.
,,	4	44,	*m*, Balarāma.
,,	67	63,	*m*, kind of animal.
,,	229	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, white, black.
रामक	78	157,	*m*, Vaidēhaka who sews and dyes clothes, also called a Maukalya.
,,	78	163,	*m*, Māgadha who lives as a messenger.
रामठ	133	262,	*n*, Asafœtida.
रामदूती	54	218,	*f*, Tiaridium indicum, Tamil *Nāgandi*.
रामपूग	63	436,	*m*, kind of Areca palm, Areca triandria, Tamil *Kamukubhēdam*.
रामभगिनी	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
रामस्वसृ	8	124,	*f*, epithet of Pārvatī.
रामा	173	11,	*f*, (pleasing) woman.
राम्भ	84	36,	*m*, bamboostick of a Sannyāsin.
रालि	289	20,	*m*, resin of the Shorea robusta.

	Page	Line	
रावण	12	83,	*m*, king of the Rakṣasas.
रावणसूदन	4	40,	*m*, epithet of Rama.
राशि	21	100,	*m*, twelfth part of the 27 nakṣatras, or 2¼ nakṣatras.
,,	186	6,	*m*, heap of corn.
,,	193	108,	*m*, 4 prasthas.
राष्ट्र	104	5,	*n*, kingdom, one of the seven *rājyāṅgas*.
,,	108	96,	*n*, country with more than 100 villages.
,,	235	137,	*m*, *n*, country, creature.
राष्ट्रिका	53	211,	*f*, kind of egg-plant, Brinjal, Solanum xanthocarpum, Tamil *Kaṇḍam kattari*.
राष्ट्रिय	144	209,	*m*, brother-in-law of the king in the drama.
रास	142	146,	*m*, dancing.
रासभ	70	130,	*m*, donkey.
,,	281	10,	*m*, house lying to the north-west, *see* above.
रास्ना	131	195,	*f*, ichneumon plant, Rasan, Tamil *Arattai*.
राहु	20	73,	*m*, Rāhu.
रिक्त	23	158,	*m*, pakṣa in which the tithis become shorter.
रिक्तक	208	173,	*m*, *f* (*ā*), *n*, void, empty.
रिक्थ	129	145,	*n*, wealth.
रिङ्ग	115	272,	*m*, hammock, swing.
रिङ्गोल	115	272,	*n*, hammock, swing.
रिङ्गोलन	115	272,	*n*, hammock, swing.
रिपु	107	81,	*m*, enemy.
रिरी	43	50,	*f*, (pale) brass.
रिष्ट	226	53,	*n*, loss, good luck, bad luck.
रिष्टि	117	317,	*m*, sword.
रीढा	97	343,	*f*, contempt.
रीण	210	218,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flowing, dropping.
रीति	43	50,	*f*, brass.
,,	192	3,	*f*, natural character.
,,	222	60,	*f*, impurities of melted gold, &c., position, brass, behaviour, hearing, row.
रीतिपुष्प	44	85,	*n*, calx of brass.
रुक्म	42	35,	*n*, gold.
,,	226	54,	*n*, gold, good metal (brass).
,,	281	19,	*m*, Nāgakēsara plant, Unmatta plant, *see* above; *n*, sort of collyrium.
रुग्भेद	184	274,	*m*, name for different diseases, as शूल.
रुच्	18	43,	*f*, light.

	Page	Line	
रुच्	171	299,	*f*, beauty, splendour.
,,	272	38,	*f*, flame, beauty, desire.
रुचक	47	65,	*m*, citron tree, Tamil *Tādumādulai*.
,,	133	249,	*n*, white salt.
,,	244	127,	*m*, name of a round ornament, tooth.
रुचि	18	43,	*f*, light.
,,	134	264,	*f*, fruit or juice of the fruit of the tamarind tree.
,,	142	166,	*f*, laughter (while showing the teeth).
,,	222	62,	*f*, splendour, ray, light, fruit or juice of the tamarind tree, desire, beauty.
रुचिट	73	27,	*m*, son of a Kṣatriya and a Caṇḍālī.
रुचित	209	191,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
रुचिर	212	268,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
रुचिष्य	133	250,	*n*, white salt.
रुचु	67	55,	*m*, deer with black horns either white like a sheep, or yellow like a boar.
रुच्य	176	74,	*m*, husband.
,,	189	76,	*m*, 4 aṅgajas, or 1,280 cowries.
,,	212	268,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
रुज्	184	276,	*f*, illness, disease.
रुजा	70	129,	*f*, sheep.
,,	184	276,	*f*, illness, disease.
,,	222	58,	*f*, illness, breaking, death.
रुण्ड	113	216,	*m*, offspring of a mule and a mare.
,,	122	431,	*m*, headless trunk.
रुण्डक	74	55,	*m*, son of a Śūdra and a Varuṭī.
रुत	31	7,	*n*, sound of animals.
रुदित	143	173,	*n*, weeping.
रुद्ध	209	192,	*m*, *f* (*ā*), *n*, surrounded.
रुद्र	6	77,	*m*, epithet of Śiva.
,,	15	15,	*m*, *pl*., name of the eleven Rudras.
रुद्रपुष्प	61	389,	*n*, China rose, Hibiscus rosa sinensis, Tamil *Cev arattai*; *see* ओड्रपुष्प, 299, 22.
रुद्रव्रतिन्	93	261,	*m*, *f* (*ī*), *n*, Kṣatriya who stands on one foot.
रुद्रसख	13	115,	*m*, epithet of Kubēra.
रुद्रा	18	41,	*f*, *pl*., hundred heat-making sunrays.
रुद्राक्ष	51	157,	*m*, Elaeocarpus ganitrus.
रुद्राणी	7	115,	*f*, epithet of Pārvatī.
रुधिर	19	63,	*m*, epithet of Kuja.

	Page	Line	
रुधिर	181	209,	*n*, blood.
रुमा	41	20,	*f*, salt mine in the district of Sambhar in Ajmere.
रुमाभव	133	242,	*n*, salt from the saltlake of Ruma, near Sambhar in Ajmere.
रुरु	66	27,	*m*, big black spotted deer.
रुवथ	244	127,	*m*, dog, noise.
रुवु	50	129,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
रुवुक	50	130,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
रुशत्	32	36,	*m*, *f* (ī), *n*, inauspicious (of speech).
रुष्	98	366,	*f*, anger.
रुषा	98	366,	*f*, anger.
रूक्ष	43	68,	*n*, kind of good iron.
”	45	10,	*m*, tree.
”	134	283,	*n*, thick middle part of curds.
”	196	6,	*m*, hardness, harshness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hard, harsh (of sound).
”	200	112,	*m*, smell of the rut of an elephant ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the rut of an elephant.
”	204	88,	*m*, *f* (*ā*), *n*, harshly speaking.
”	229	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unkind, not smooth.
रूक्षणीय	139	94,	*m*, rum, spirit distilled from molasses.
रूक्षणीया	128	121,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭugōdumai*.
रूक्षवालुक	134	270,	*n*, honey of a small bee.
रूक्षस्वर	70	131,	*m*, donkey.
रूढ	122	434,	*m*, *f* (*ā*), *n*, scar.
”	127	102,	*m*, barley, Tamil *Yavai*.
रूप	144	201,	*n*, theatrical performance, common name of the various kinds of dramatic poems.
”	192	1,	*n*, essential nature, true constitution.
”	196	3,	*n*, shape (colour), quality of the fire.
”	226	55,	*n*, word, beast, verse, re-reading a book, white and other colours, beauty, nature.
रूपजीवना	174	47,	*f*, prostitute.
रूप्य	42	46,	*n*, silver.
”	129	147,	*n*, coined gold or silver.
”	235	135,	*n*, silver ornament, coined silver, coined gold ; *m*, *f* (*ā*), *n*, beautifully formed.
”	281	21,	*n*, kind of collyrium, *see* 42, 46.

	Page	Line	
रूप्यमाष	189	88,	*m*, 2 guñjās.
रूप्यशतमान	191	119,	*n*, 3½ palas.
रूष	198	58,	*m*, bitter and sour taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter and sour.
रूषित	210	225,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pounded.
रेक	151	91,	*m*, kind of fish.
रेखा	138	47,	*f*, natural line.
,,	222	64,	*f*, line, row.
रेचक	290	30,	*n*, fruit of the yellow myrobalam.
रेचनी	56	275,	*f*, white Teori, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
रेचित	113	236,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one of the five paces of a horse.
,,	114	243,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cantering ; swift, straight pace of a horse.
,,	143	183,	*f*, contraction over one eye-brow.
रेटि	222	63,	*f*, sound of fire, unrestrained speech, harsh speech.
रेणु	125	50,	*m*, dust.
,,	189	84,	*m*, *f*, 8 trasarēṇus
,,	291	52,	*m*, *f*, dust.
रेणुका	130	189,	*f*, perfume, Tamil *Arēṇukam*.
रेतस्	182	221,	*n*, semen, sperm.
,,	226	54,	*n*, sperm, water.
रेफ	207	149,	*m*, *f* (*ā*), *n*, contemptible, low.
रेभटि	99	391,	*f*, deceit.
रेभण	31	4,	*n*, sound.
रेरिहाण	6	88,	*m*, epithet of Śiva.
रेवट	262	138,	*m*, dust, whirlwind, doctor of antidotes ; *n*, conch curled towards the right.
रेवती	7	117,	*f*, epithet of Pārvatī.
,,	54	218,	*f*, Tiaridium indicum, Tamil *Nāgandi*.
,,	60	363,	*f*, jasmine with large flowers, Jasminium grandiflorium, Tamil *Jāji*.
,,	248	39,	*f*, cow, name of a star, Pārvatī.
रेवतीकान्त	5	46,	*m*, epithet of Balarāma.
रेवा	156	51,	*f*, epithet of the Narmadā.
रेशी	18	40,	*f*, *pl.*, hundred snow-making sunrays.
रेषण	31	12,	*n*, howling.
रेषा	31	12,	*f*, howling.
रै	280	76,	*m*, *f*, wealth, gold.

	Page	Line	
रोक	148	3,	*n*, hole, vacuity.
,,	235	134,	*m*, ray : *n*, hole.
रोक्य	181	210,	*n*, blood.
रोग	184	275,	*m*, illness, disease.
रोगहारिन्	184	286,	*m*, physician : *m*, *f* (*nī*), *n*, practising medicine.
रोगाख्य	131	197,	*n*, medicinal plant, Costus, Tamil *Kōṣṭam*, see 181, 275.
रोचक	169	258,	*m*, sack.
रोचन	52	182,	*m*, thorny silk-cotton tree, Tamil *Mullilavu*.
,,	204	83,	*m*, *f* (*a*), *n*, elegant.
रोचना	248	40,	*f*, red water lily, bile of cows, best woman.
रोचनी	41	22,	*f*, red arsenic.
,,	52	190,	*f*, Sunda rocani, Tamil *Cirukampullu*.
,,	56	276,	*f*, black Teori convolvulus, Tamil *Karum śivatai*.
,,	62	422,	*f*, Turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjal*.
रोचिष्णु	204	83,	*m*, *f*, *n*, elegant.
रोचिस्	18	32,	*n*, sunray.
रोदन	143	174,	*n*, tear.
रोदनी	55	250,	*f*, Jawāsa, Hedysarum alhagi (?), Tamil *Ciru kāñjōri*.
रोदस्	35	9,	*n*, *dual*, heaven and earth.
रोदसी	35	9,	*f*, *dual*, heaven and earth.
रोध	119	359,	*m*, arrow.
रोधस्	156	62,	*n*, bank.
रोधोवक्रा	155	44,	*f*, river.
रोपण	118	358,	*m*, arrow.
रोमकर्ण	67	62,	*m*, hare.
रोमज	168	233,	*n*, one of the four kinds of cloth.
रोमन्	71	149,	*n*, hair of an animal.
,,	181	194,	*n*, hair of the body.
रोमन्थ	71	149,	*m*, ruminating.
रोमन्थन	71	149,	*n*, ruminating.
रोमश	51	150,	*m*, Nimba (Melia) azadirachta, Tamil *Vēmbu*.
,,	70	128,	*m*, ram.
,,	201	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having much hair on the body.
रोमशपुच्छक	150	54,	*m*, mongoose the same as the *Kaśa*.
रोमशी	150	53,	*f*, squirrel.
रोमहर्ष	142	163,	*m*, horripilation.
रोमहृत्	42	27,	*n*, sulphuret of arsenic.

	Page	Line	
रोमाङ्क	142	164,	*m*, horripilation.
रोमाञ्च	142	163,	*m*, horripilation.
रोमोद्गम	142	163,	*m*, horripilation.
रोष	98	366,	*m*, anger.
,,	192	8,	*m*, anger, distress.
रोषाण	137	38,	*m*, touchstone for gold, &c.
,,	262	141,	*m*, touchstone for gold, quicksilver; *m*, *f* (*ā*), *n*, angry.
रोहणद्रुम	132	224,	*m*, sandal tree, Sirium myrtifolium.
रोहणी	183	258,	*f*, inflammation of the throat, *see* रोहिणी, 248,41.
रोहिणी	68	87,	*f*, red cow.
,,	130	171,	*f*, name of the medicinal plant Catuci, Helleborus niger, Tamil *Kaḍurōhiṇi*.
,,	248	41,	*f*, yellow myrobalam, red cow, Pārvatī, girl (of 9 years), red woman, name of a star; disease of the throat.
रोहिणीकान्त	19	48,	*m*, moon.
रोहित्	66	28,	*m*, deer with small horns resembling the red deer.
,,	290	21,	*m*, deer with small horns resembling the red deer, sun.
रोहित	25	5,	*n*, unbent bow of Indra.
,,	48	79,	*m*, name of a medicinal plant, Tamil *Ḍāmal*.
,,	66	31,	*m*, deer with white stripes.
,,	96	311,	*m*, epithet of Yavakrīta.
,,	196	22,	*m*, redness; *m*, *f* (*ā*, *ṇī*), *n*, red.
रोहिताश्व	10	29,	*m*, epithet of Agni.
रोहिन्	48	79,	*m*, name of a medicinal plant, Tamil *Ḍāmal*.
रौच्य	84	31,	*m*, Bilva-stick.
रौद्र	18	44,	*n*, sunshine.
,,	142	150,	*m*, fury, one of the nine rasas.
,,	142	158,	*m*, *f* (ī), *n*, wrathful.
रौद्री	7	97,	*f*, one of the nine Śivaśaktis.
,,	7	115,	*f*, epithet of Pārvatī.
,,	99	383,	*f*, cruelty.
,,	272	28,	*f*, Pārvatī, &c.
रौमक	133	242,	*n*, salt from the salt-lake of Rumā near Sambhar in Ajmere.
रौरव	12	74,	*m*, particular hell.
रौहिणेय	268	74,	*m*, Balarāma, star Budha.
रौहितक	48	79,	*m*, name of a medicinal plant, Tamil *Ḍāmal*.
रौहिष	48	79,	*m*, name of a medicinal plant, Tamil *Ḍāmal*.

	Page	Line	
रोहिष	66	31,	*m*, deer resembling a donkey.
,,	262	142,	*m*, kind of fish, deer; *n*, red fragrant grass.
लकुच	51	150,	*m*, Barahal, Artocarpus lakucha, Tamil *Ciṟu elumiccai*.
लक्ष	47	69,	*m*, kind of citron, Tamil *Nārtaibhēdam*.
,,	120	387,	*n*, aim.
,,	188	64,	*n*, 1,00,000, the same as niyuta.
,,	235	138,	*n*, aim; *m*, *f* (*a*), deceit; *n*, *f* (*ā*), lac.
लक्षण	19	57,	*n*, mark.
,,	120	387,	*n*, aim.
,,	192	1,	*n*, essential nature, real constitution.
,,	252	56,	*n* kārṣika, sign, name, seal, perfection of a limb.
लक्षा	188	64,	*f*, 1,00,000, the same as niyuta.
लक्ष्मण	205	111,	*m*, *f* (*a*), *n*, prosperous, happy.
लक्ष्मणा	28	66,	*f*, female heron.
लक्ष्मन्	19	57,	*n*, mark.
,,	226	57,	*n*, sign, best.
लक्ष्मी	4	31,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
,,	6	71,	*f*, wife of Viṣṇu.
,,	98	381,	*f*, prosperity.
,,	130	185,	*f*, medicinal plant, Riddhi, Tamil *Mṛtajīvanauṣadhi* or *Siddhi*.
,,	272	37,	*f*, cloves, wife of Viṣṇu, beauty, prosperity.
लक्ष्मीनिकेतन	168	227,	*n*, bathing with fragrant myrobalam powder.
लक्ष्मीपति	268	75,	*m*, king, Hari.
लक्ष्मीपुत्र	268	75,	*m*, horse, wealthy man.
लक्ष्मीवत्	48	84,	*m*, kind of clearing nut (Strychinos potatorum), Tamil *Tēttān*.
,,	205	111,	*m*, *f* (*ī*), *n*, prosperous, happy.
लक्ष्य	120	387,	*n*, aim.
लक्ष्यग्रह	119	380,	*m*, taking aim.
लगणा	56	278,	*f*, Heart pea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *Vāluḻuvai*.
लगुड	138	57,	*m*, shepherd's stick.
लगुडवंशिका	63	431,	*f*, small kind of bamboo, Tamil *Ciṟu mūṅgal*.
लग्न	109	135,	*m*, elephant in rut.
लग्नक	123	19,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, surety.

	Page	Line	
लघु	49	106,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
,,	54	232,	*f*, Piring or Asparac; Medicago esculenta, Trigonella corniculata, Tamil *Nākappū*.
,,	131	214,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
,,	207	151,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, pithless.
,,	211	248,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, swift, quick; *ind*., swiftly, quickly.
,,	229	30,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, without strength, light, wished, quick, agreeable.
लघुक	63	437,	*m*, kind of Areca creeper growing on the ground, Tamil *Nila kamuku*.
लघुकाष्ठ	120	397,	*m*, light stick for defence against another stick.
लघुग	13	95,	*m*, epithet of Vāyu.
लघुहस्त	116	297,	*m*, *f* (*ā*), *n*, trained in arms, disciplined.
लघ्वक्षरक	21	104,	*m*, space of two *truṭis* (moments.)
लङ्का	222	64,	*f*, name of a town, branch.
लङ्कायिका	54	233,	*f*, Piring or Asparac, Medicago esculenta; Trigonella corniculata, Tamil *Nākappū*.
लङ्केश्वर	12	85,	*m*, epithet of Rāvaṇa.
लङ्गन	193	24,	*n*, leaping across.
लङ्गनी	163	105,	*f*, stick or a rope from which to hang clothes.
लङ्घन	114	245,	*n*, vaulting of a horse, jumping like a bird or a deer.
,,	184	277,	*n*, fasting, abstinence.
,,	193	24,	*n*, leaping across.
लज्जा	99	387,	*f*, shame.
लज्जालु	57	295,	*f*, sensitive plant, Mimosa pudica, Tamil *Varaḻam cuṇḍi*.
,,	57	296,	*f*, different species of the sensitive plant, Tamil *Varaḻam cuṇḍibhēdam*.
लज्जाशील	204	79,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bashful.
लज्जित	205	102,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ashamed.
लट्ट	163	111,	*m*, big boiler.
लडह	212	270,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
लण्ड	182	238,	*m*, *n*, hard and lined excrement as of horses.
लता	45	14,	*f*, creeper.
,,	50	132,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
,,	53	208,	*f*, creeper egg-plant, Brinjal, Solanum, Tamil *Koḍi kattari*.
,,	54	233,	*f*, Piring or Asparac, Medicago esculenta, Trigonella corniculata, Tamil *Nākappū*.

	Page	Line	
लता	60	373	*f*, Gaertneria racemosa or Banisteria bengalensis, Tamil *Kurukkatti*.
,,	289	6,	*f*, creeper.
लताकुश	64	454,	*m*, sacrificial grass creeper, Tamil *Koḍi kuśam*.
लताकोलि	52	175,	*f*, Jujube creeper, Tamil *Ilandaibhēdam*.
लताङ्कुर	63	438,	*m*, marshy date-palm, Phœnix (or Elate paludosa, Tamil *Kūndal panai*.
लतापूग	63	436,	*n*, creeper Areca, Tamil *Koḍi kamuku*.
लतामारिष	57	303,	*m*, creeper Amaranth, Tamil *Koḍi kīrai*.
लतार्क	62	410,	*m*, green onion, Allium, Tamil *Paccai uḻḻi*.
,,	62	413,	*m*, one of the ten kinds of onions.
लताबृहती	53	208,	*f*, creeper egg-plant, Brinjal, Solanum, Tamil *Koḍi kattari*.
लब्ध	209	127,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained.
लब्धवर्ण	102	469,	*m*, learned man.
लभ्य	229	29,	*m*, *f* (*ā*), *n*, just, fit to be obtained.
लम्पट	204	71,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very covetous.
लम्पा	59	348,	*f*, black banana, Tamil *Karu vāḻai*.
लम्पाक	37	50,	*m*, pl., name of a country belonging to Udīcya.
लम्बकर्ण	70	123,	*m*, goat.
लम्बन	169	273,	*n*, necklace.
लम्बा	107	91,	*f*, bribe.
लम्बोदर	7	106,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
लम्भन	193	39,	*n*, obtaining.
लय	99	400,	*m*, swoon.
,,	120	384,	*m*, quick (downward) movement of an arrow.
,,	146	244,	*m*, equal musical time in ten different ways with respect to metre and syllables.
लयनालिक	161	56,	*m*, Buddhist (Jaina) temple.
लल	226	57,	*n*, sprout, garden.
ललना	173	7,	*f*, woman, female.
ललनाक्ष	67	67,	*m*, animal, identical with the Purōhin.
ललन्तिका	169	272,	*f*, necklace.
ललाट	181	191,	*n*, forehead.
ललाटिका	169	272,	*f*, ornament worn on the forehead.
,,	170	298,	*f*, printing the forehead with perfumed figures.
ललाम	262	144,	*m*, *n*, superiority, manly exertion, flag, tilaka ornament, puṇṭra (forehead mark), horn, tail, sign, wearing a liṅga ; *m*, *f* (*ā*), *n*, best.

	Page	Line	
ललामक	171	310,	*n*, chaplet falling over the forehead.
ललामन्	262	144,	*m*, *n*, *see* ललाम.
ललित	143	192,	*n*, fine gait, one of the 10 hāvas.
लल्लर	32	30,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stammering.
लव	21	106,	*m*, space of two kāṣṭhās.
,,	194	57,	*m*, cutting.
लवङ्ग	131	206,	*n*, cloves.
लवण	133	252,	*n*, collective name of 10 kinds of salt.
,,	166	185,	*m*, *f* (*ā*), *n*, oversalted food.
,,	198	51, 54,	*m*, salt, *m*, *f* (*ā*), *n*, salt.
लवणक्रीतक	79	176,	*m*, Cākrika who sells salt.
लवणलायिका	113	232,	*f*, instrument by which salt is given to a horse.
लवणाकर	41	20,	*m*, salt mine.
लवणापण	161	68,	*m*, salt market.
लवणोत्कट	166	185,	*m*, *f* (*ā*), *n*, oversalted food.
लवणोद	35	20,	*m*, epithet of the Salt-sea.
लवन	194	57,	*n*, cutting.
लवली	47	51,	*f*, species of myrobalam, Tamil *Nellibhēdam*.
लवित्र	125	59,	*n*, sickle.
लवेटिका	125	62,	*f*, corn.
लश	45	22,	*m*, gum, resin.
लशुन	62	408,	*n*, Garlic, Allium sativum, Tamil *Veḻ uḻḻi*.
,,	62	412,	*n*, one of the ten kinds of onion.
लषित	209	191,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
लस	132	229,	*n*, red sandalwood.
,,	184	269,	*m*, fever of a camel.
,,	200	108,	*m*, smell of bellmetal; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of bellmetal.
लसिका	182	235,	*f*, tendon, muscle.
लसीका	182	235,	*f*, tendon, muscle.
लस्तक	118	354,	*m*, middle part of a bow.
लस्तकग्रह	119	377,	*m*, seizing the middle part of a bow.
लहरी	155	28,	*f*, big wave.
लाक्षा	171	306,	*f*, lac.
लाङ्गल	125	53,	*n*, plough.
लाङ्गलपद्धति	125	60,	*f*, furrow.
लाङ्गलिन्	63	439,	*m*, cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.
लाङ्गली	61	393,	*f*, Kancharā, Jussiena repens, Tamil *Nīr tippili*.
लाङ्गूल	71	147,	*n*, tail.
,,	252	57,	*n*, tail, penis.

	Page	Line	
लाङ्गली	56	271,	*f*, Hedysarum lagopodioides, Tamil *Cittāmalli.*
लाज	164	136,	*m*, *pl.*, fried grain.
लाजमण्ड	165	157,	*m*, scum of fried grain.
लाजि	138	48,	*f*, line resembling letter on the skin of a serpent, &c.
लाञ्छन	19	57,	*n*, mark.
लाडीक	136	5,	*m*, servant, slave.
लातक	60	378,	*m*, kind of Globe Amaranth, Gomphrena, Tamil *Kuriñjibhēdam.*
लाभ	128	140,	*m*, gain, profit.
लामज्ज	64	462,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr.*
लाल	75	71,	*m*, son of a Maitrēya and a Brāhmaṇī.
,,	226	58,	*n*, persuading, secret matter, wife of another.
लालक	32	30,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, imperfect speaking of infants.
लालन	132	221,	*m*, resin.
लालस	204	71,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very covetous.
लालसा	262	143,	*f*, *n* (*a*), longing, desire of pregnant women, desire, &c.
लाला	47	51,	*f*, species of myrobalam, Tamil *Nellibhēdam.*
,,	183	240,	*f*, saliva.
लालाटिक	275	22,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who looks at the face of the master to see what he wants, unfit to work.
लालिका	113	224,	*f*, rope round the nostrils of a horse.
लाव	29	80,	*m*, sort of quail.
लावण	35	20,	*m*, name of the salt-sea which surrounds Jambūdvīpa.
लावली	47	51,	*f*, species of myrobalam, Tamil *Nellibhēdam.*
लास्य	142	145,	*n*, dancing.
लिकुच	51	150,	*m*, Barahal, Artocarpus lakucha, Tamil *Ciru elimiccai.*
लिक्षा	189	83,	*f*, 8 trasarēṇus.
लिगु	65	22,	*m*, deer, antelope.
,,	218	102,	*m*, spot of the earth, deer.
लिङ्ग	187	33,	*n*, combination of intellect, as *manōbuddhicittāhaṅkāra*, or of *anumāna*, *upamāna*, and *śabda.*
,,	226	59,	*n*, penis, dress, portion, sign, combination of intellect, &c.
लिङ्गज्येष्ठ	96	325,	*m*, great principle of the Sāṅkhya system.
लिङ्गवृत्ति	83	17,	*m*, *f*, *n*, person who assumes the appearance of a Brahmacārin.

	Page	Line	
लिङ्गशोफ	184	263,	*m*, swelling of the penis, chancre.
लिच्छिवि	76	108,	*m*, son of a Kṣatriya Vrātya and a Kṣatriyā.
लिपि	138	47,	*f*, painting or writing lines.
लिपिकर	137	45,	*m*, writer.
लिपिसन्नाह	116	308,	*m*, belt over the forearm.
लिप्त	229	29,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eaten, painted.
लिप्तिका	21	105,	*f*, space of two nimēṣas.
लिप्सा	98	359,	*f*, wish to acquire wealth.
लिप्सु	203	70,	*m*, *f*, *n*, covetous, greedy.
लिबि	137	46,	*f*, writing.
लिष्ट	210	229,	*m*, *f* (*ā*), *n*, decayed, wasted.
लिह्	13	102,	*m*, mild wind.
लीला	143	175,	*f*, sport, amusement.
,,	143	184, 185,	*f*, imitation of the lover one of the 10 hāvas.
,,	143	193,	*f*, imitation of the lover caused by hāva.
,,	222	65,	*f*, work, play.
लीसुष	199	76,	*m*, bitter, sweet, sour and pungent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter, sweet, sour and pungent.
लुङ्ग	47	66,	*m*, kind of citron, Tamil *Māduḷai*.
लुञ्जना	33	51,	*f*, concise speech.
लुठित	112	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, horse rolling itself.
लुण्ठित	210	231,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stolen.
लुब्ध	203	70,	*m*, *f* (*ā*), *n*, covetous, greedy.
लुब्धक	139	75,	*m*, hunter.
लुम्बिका	147	270,	*f*, kind of drum.
लुलाय	65	17,	*m*, buffalo.
लुलित	209	205,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swung.
लुष	74	61,	*m*, son of a Niṣāda and Chāṇakī, *see* युष 298, 17.
लुस्त	118	354,	*n*, end of a bow.
लूक्ष	204	83,	*m*, *f* (*ā*), *n*, speaking harshly.
लूता	150	67,	*f*, spider.
लूतात	151	71,	*m*, ant.
लूतापट्ट	151	70,	*m*, spider's egg.
लूतिका	150	67,	*f*, spider.
लून	209	203,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cut.
लूनदोस्	7	104,	*m*, Bāṇa, Śiva's worshipper.
लूमन्	71	147,	*n*, tail.
लेख	3	6,	*m*, deity.
,,	124	23,	*m*, written document.

	Page	Line	
लेखक	137	46,	*m*, writer.
लेखनी	137	25,	*f*, painting brush, pencil.
लेखा	138	48,	*f*, artificial line.
,,	170	297,	*f*, delineations of perfumed lines on the arms, cheek, breast, &c.
,,	188	48,	*f*, row, range.
लेख्य	124	23,	*n*, written document.
लेदृ	13	102,	*m*, mild wind.
लेप	167	203,	*m*, eating, food.
,,	218	103,	*m*, eating, painting.
लेपकार	137	28,	*m*, bricklayer, plasterer.
लेप्य	137	25,	*n*, painting.
लेलिहान	148	10,	*m*, serpent, snake.
लेश	21	107,	*m*, space of 12 Kalās.
लेष्टु	125	47,	*m*, lump of earth, clod.
लेहन	167	206,	*n*, licking with the tongue.
लेह्य	166	181,	*n*, licked, sipped food, one of the five amṛtas.
लैङ्गिक	96	325,	*m*, great principle of the Sāṅkhya system.
लैङ्गधूम	89	160,	*m*, priest who does not know the god, metre, glossarial explanation, Brāhmaṇas, Ṛṣis, *kṛt* and *taddhita* affixes, &c., of the vedic verses.
लोक	100	411,	*m*, world.
,,	218	103,	*m*, world, people.
लोकजित्	5	65,	*m*, epithet of Buddha.
लोकपाल	17	7,	*m*, name of the deity, residing at the quarter of the compass, as Indra, &c.
,,	268	76,	*m*, king, Indra, &c.
लोकान्ताद्रि	41	5,	*m*, epithet of the mountain Cakravala.
लोकालोक	41	5,	*m*, epithet of the mountain Cakravala.
लोचक	94	267,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, one whose food is milk.
,,	262	146,	*m*, flesh ball, indigo-plant, skin, eyebrow, red cloth ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bad-minded.
लोचन	180	187,	*n*, eye.
लोचना	33	56,	*f*, discriminating speech.
लोचमस्तक	131	204,	*m*, Celosia cristata, Tamil *Ōmam*.
लोचमालक	99	397,	*m*, dream before midnight, between 9 and 12 P.M.
लोटन	195	83,	*n*, rolling.
लोटना	33	56,	*f*, influencing speech, complaisance.

	Page	Line	
लोठभू	113	223,	*f*, place where a horse is rolling in dust.
लोत	143	173,	*m*, tear.
लोध्र	24	173,	*m*, epithet of the Hēmanta-season.
,,	49	103, 104,	*m*, Lodh, Symplocus of which there are three kinds, white, red and black, Tamil *Veḻalotti*.
लोपा	28	50,	*f*, kind of bird.
लोपामुद्रा	95	305,	*f*, wife of Agastya.
लोपायिका	28	50,	*f*, kind of bird.
लोपाश	68	77,	*m*, species of large jackal.
लोप्त्र	140	115,	*n*, booty, stolen property.
लोभन	42	37,	*n*, gold.
लोभ्य	297	2,	*n*, *see* लोह्य, 43, 51.
,,	126	71,	*m*, kind of kidney bean, Phaseolus lobatus, Tamil *Payaṟu*.
लोमन्	181	194,	*n*, hair of the body.
,,	291	62,	*m*, *n*, hair of the body.
लोमश	201	16,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having much hair on the body.
लोमशी	131	200,	*f*, spikenard, Tamil *Jaṭāmāśi*.
लोल	121	412,	*m*, great fight.
,,	204	71,	*m*, *f*, (*ā*), *n*, very covetous.
,,	229	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, moving, very covetous.
लोलम्ब	29	84,	*m*, large black bee.
लोलिका	127	115,	*f*, kind of wild grain or rice.
लोलुप	204	71,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very covetous.
लोलुभ	204	71,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very covetous.
लोष्ट	125	47,	*m*, *n*, lump of earth, clod.
लोष्टभञ्जन	125	58,	*m*, harrow.
लोह	43	66,	*n*, iron.
,,	44	72,	*n*, metal.
,,	235	137,	*m*, *n*, metal of every kind, iron.
लोहकारक	137	32,	*m*, blacksmith.
लोहकार्षापण	189	78,	*m*, 20 māṣas.
लोहज	43	57,	*n*, kind of brass bell-metal.
लोहदण्ड	117	328,	*m*, battle-axe.
लोहपृष्ठ	28	62,	*m*, kind of vulture.
लोहमात्र	117	333,	*m*, spear.
लोहमारक	58	311,	*m*, kind of potherb, Achyrantes tiriandria, Tamil *Kīrai*.
लोहमालक	75	72.	*m*, son of a Maitrēya and a Śūdrā or Niṣādī.

	Page	Line	
लोहल	20	493,	*m*, *f* (*ā*), *n*, lisping.
लोहशृङ्खल	111	170,	*m*, iron chain for elephants.
लोहसंश्लेषक	133	259,	*m*, borax.
लोहाख्य	129	159,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Miḷaku*, *see* 43, 66.
,,	131	213,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*, see 43, 66.
लोहाभिसार	120	400,	*m*, lustration of arms.
लोहित	133	251,	*m*, *n*, liquid *Sauvarcala* salt.
,,	151	86,	*m*, kind of fish, Cyprinus rohita.
,,	181	209,	*n*, blood.
,,	196	22,	*m*, redness ; *m*, *f* (*nī*, *ā*), *n*, red.
लोहितक	44	77,	*n*, ruby.
लोहितचन्दन	132	231,	*n*, saffron.
लोहिता	11	60,	*f*, one of the seven tongues of Agni.
लोहिताक्षक	149	29,	*m*, species of the Rajila snake.
लोहिताङ्ग	19	62,	*m*, epithet of Kuja.
लोहिताहि	149	23,	*m*, species of the Darvīkara snake.
लोहितीक	189	93,	*n*, 3 māṣas.
लोहित्य	36	34,	*m*, blood sea near Kuśadvīpa.
लोह्य	43	51,	*n*, brass, *see* लोह्य, 297, 2.
लौह	43	66,	*n*, iron.
व	288	30,	*ind.*, like, as.
वंश	45	21,	*m*, shoot rising from the joint of a plant, &c.
,,	62	428,	*m*, bamboo, Bambusa arundinacea, Tamil *Mūṅgal*.
,,	63	452,	*m*, kind of sugarcane resembling bamboo, Tamil *Mūṅgal karumbu*.
,,	146	249,	*m*, flute, pipe.
,,	177	98,	*m*, race, lineage.
,,	178	131,	*m*, backbone.
,,	218	104,	*m*, backbone, upper wood of a house, bamboo, collection, race, upper nasal bone, sort of sugarcane.
वंशक	131	214,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
वंशज	177	99,	*m*, sprung from a family.
वंशपत्र	42	27,	*n*, sulphuret of arsenic.
वंशरोचना	130	180,	*f*, Manna of bamboos, Tamil *Tuvaṭṣīri*.
वंशवर्ण	126	85,	*m*, chick pea, Cicer arietinum, Tamil *Kaḍalai*.
वंशिक	40	121,	*m*, measure of 10 stōmas or 9,600 inches.
,,	73	45,	*m*, son of a Śūdra and a Venī.

	Page	Line	
वज्र	236	146,	*m*, *n*, diamond, Indra's thunderbolt.
,,	281	5,	*m*, *n*, diamond, *see* 10, 25.
वज्रदक्षिण	9	14,	*m*, epithet of Indra.
वज्रधारण	42	43,	*n*, artificial gold.
वज्रनिष्पेष	25	12,	*m*, clap of thunder.
वज्रपाणि	9	10,	*m*, epithet of Indra.
वज्रपुष्प	126	79,	*n*, sesamum flower.
वज्रा	53	194,	*f*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kalli*.
वज्रांशुक	168	237,	*n*, cloth with various drawings.
वज्राभिषवण	95	293,	*n*, penance of three days with eating only food prepared with barley.
वज्रासन	101	436,	*n*, Padmasana in which twohands are placed in the hollow between the body and the crossed feet.
वज्रिन्	9	1,	*m*, epithet of Indra.
वज्री	53	196,	*f*, Euphorbia, Tamil *Śadur kalli*.
वञ्चक	203	47,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, fraudulent, crafty.
,,	262	147,	*m*, jackal; *m*, *f* (*ikā*), *n*, cheating.
वञ्चति	10	35,	*m*, epithet of Agni.
वञ्चथ	244	128,	*m*, cuckoo, time.
वञ्चन	194	70,	*n*, cheating, deceiving.
वञ्जुल	26	22,	*m*, water bird.
,,	28	51,	*m*, kind of bird.
,,	47	61,	*m*, kind of ratan, Tamil *Vañji*.
,,	48	80,	*m*, kind of Aśoka tree, Tamil *Aśōkam*.
,,	48	92,	*m*, Tinis or Dalbergia oujeinensis, Tamil *Tiniśu*.
वञ्जुला	68	90,	*f*, cow which gives much milk.
वट	47	53,	*m*, Banyan tree, Tamil *Āl*.
,,	73	34,	*m*, son of a Vaiśya and a Vēṇukī.
,,	138	60,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cord, string.
,,	292	74,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cord, string.
वटक	190	96,	*n*, 8 māṣas.
वटाश्रय	13	112,	*m*, epithet of Kubēra.
वटी	138 60; 292	74,	*f*, *see* वट.
वटु	201	5,	*m*, *f*, *n*, young.
वटूकृति	83	13,	*f*, investiture, identical with *upanaya*, *a Saṁskāra*.
वडबा	112	213,	*f*, mare.
,,	175	51,	*f*, female slave.
,,	248	44,	*f*, female slave, &c.

	Page	Line	
वधिर	202	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deaf.
वधू	173	7,	*f*, woman, female.
"	173	13,	*f*, lately married girl.
"	175	69,	*f*, wife.
"	176	71,	*f*, wife of the eldest brother.
"	176	72,	*f*, daughter-in-law.
वधूटी	173	17,	*f*, young woman (who lives in her father's house).
वधोद्यत	206	136,	*m*, *f* (*ā*), *n*, murderous.
वध्री	301	11,	*f*, *see* वर्ध्री.
वन	45	1,	*n*, forest.
"	154	4,	*n*, water.
"	226	61,	*n*, splendour, water, forest.
वनकोद्रव	127	109,	*m*, kind of inferior grain, kind of Paspalum, Tamil *Kēḻ varaku*.
वनगव	67	65,	*m*, Bos Gavoeus.
वनच्छाग	70	126,	*m*, wild goat.
वनज	29	82,	*m*, forest bird, as a black-headed sparrow.
"	157	71,	*n*, white scentless waterlily.
वनतिक्तिका	55	260,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Paṅgam pāḷai*.
वनद्रुम	132	215,	*m*, Agallochum, Tamil *Akil*.
वनन	65	22,	*m*, deer, antelope.
वनप्रिय	28	53,	*m*, cuckoo.
वनमाय	132	215,	*m*, Agallochum, Tamil *Akil*.
वनमालिन्	5	50,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.
वनमुद्ग	126	75,	*m*, kind of wild bean, Phaseolus trilobus, Tamil *Kāṭṭu payaṟu*.
वनस्पति	45	11,	*m*, tree which has fruit without blossoms.
"	268	84,	*m*, banyan tree, tree.
वनायुज	111	189,	*m*, Vanāyuja horse of lower breed from the north-west.
वनालु	57	299,	*m*, sort of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai*.
वनाश	127	104,	*m*, kind of small barley, Tamil *Yavaibhēdam*.
वनिता	173	8,	*f*, woman, female.
"	249	49,	*f*, agreeable woman, woman.
वनी	45	2,	*f*, forest.
वनीपक	206	120,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, beggar.
वनेवासिन्	93	248,	*m*, person belonging to the third Āśrama who has returned to the forest.

	Page	Line	
वनोद्भवा	60	368,	*f*, Jasminium angustifolium, Tamil *Kāṭṭu mallikai.*
वनौकस्	68	80,	*m*, monkey.
वन्दन	86	78,	*n*, reverential salutation.
वन्दनमाला	87	117,	*f*, garland fixed over two pillars.
वन्दा	52	168,	*f*, parasite plant, Epidendrum tesseloides and other species, Tamil *Pullūri.*
वन्दाक	52	168,	*f*, parasite plant, Epidendrum tesseloides and other species, Tamil *Pullūri.*
वन्दारु	204	86,	*m*, *f*, *n*, civil, polite.
वन्दिन्	78	156,	*m*, Vaidēhaka, who makes panegyrics.
,,	78	161,	*m*, Māgadha, who makes panegyrics.
,,	106	59,	*m*, panegyrist.
वन्दीक	9	13,	*m*, epithet of Indra.
वन्ध्य	45	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, barren.
वन्ध्या	68	93,	*f*, barren cow.
वन्य	56	265,	*m*, Calamus rotang, Tamil *Pirambu.*
,,	157	71,	*n*, scentless waterlily.
वन्या	58	321,	*f*, kind of cucumber with a bad taste, Trichosanthes lacimosa, Tamil *Pē puḍal.*
,,	187	27,	*f*, multitude of forests.
वपन	83	8,	*n*, shaving.
,,	138	52,	*n*, razor.
वपनी	161	50,	*f*, barber's shop.
वपा	148	4,	*f*, hole, vacuity.
,,	222	65,	*f*, fleshy prominent navel, hole.
वपुस्	226	60,	*n*, auspicious appearance, body.
,,	274	34,	*n*, water, &c.
वप्तृ	175	57,	*m*, father.
वप्र	41	14,	*m*, *n*, table-land.
,,	125	52,	*m*, *n*, sub-divided field.
,,	160	26,	*m*, *n*, rampart, earth taken from a ditch and raised as a wall.
,,	236	157,	*m*, father; *m*, *n*, field, bank, plateau.
वमति	289	20,	*m*, vomiting.
वमथु	110	163,	*m*, water emitted from the elephant's trunk.
,,	183	252,	*m*, vomiting.
,,	290	26,	*m*, vomiting.
वमि	10	35,	*m*, epithet of Agni.
,,	183	252,	*f*, vomiting.

	Page	Line	
वम्र	151	75,	*m*, *f* (*ī*), white-ant.
वयस्	177	106,	*n*, age.
,,	177	106,	*n*, youth.
,,	226	60,	*n*, bird, food, year, wealth.
वयस्य	107	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
वयस्या	54	224,	*f*, medicinal plant, Tamil *Kurunā pāle.*
,,	175	49,	*f*, woman's female friend.
वयस्स्थ	201	5,	*m*, *f* (*ā*), *n*, young (after 16 years).
वयस्स्था	263	155,	*f*, Āmalakī (Emblic myrobolam), Pathya (Yellow myrobolam), *Brāhmī* (moonplant).
वर	27	35,	*m*, sparrow.
,,	42	27,	*n*, sulphuret of arsenic.
,,	49	107,	*n*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam.*
,,	57	303,	*m*, Amaranth creeper, Tamil *Koḍi kīrai.*
,,	61	398,	*n*, Cyperus pertennis, Tamil *Nāgamuttakāśi.*
,,	132	220,	*m*, incense.
,,	132	233,	*n*, saffron.
,,	133	253,	*m*, nitre, saltpetre.
,,	182	221,	*n*, semen, sperm.
,,	206	127,	*m*, *f* (*ā*), *n*, excellent.
,,	236	143,	*m*, form, son-in-law, boon from the gods, &c., choosing; *n*, little wish; *m*, *f* (*ā*), *n*, best.
वरक	126	75,	*m*, kind of wild bean, Phaseolus trilobus, Tamil *Kaṭṭu payaṛu.*
,,	127	108,	*m*, kind of inferior grain, Paspalum frumentaceum, Tamil *Varaku.*
,,	169	253,	*m*, towel, wiper.
वरट	291	51,	*m*, *f* (*ā*), goose.
वरटा	26	16,	*f*, female goose.
,,	29	92,	*f*, wasp.
वरण	22	126,	*n*, covering.
,,	48	82,	*m*, Crataeva roxbxrghii, Tamil *Māviliṅgan.*
,,	160	27,	*m*, encircling wall.
वरण्ड	128	130,	*m*, bundle of grass or straw.
,,	183	250,	*m*, herpes in the face.
वरत्रा	111	167,	*f*, leather-girt of an elephant.
,,	139	87,	*f*, thong.
वरनिमन्त्रण	87	111,	*n*, journey of the parents of the bride undertaken to recall the bridegroom who pretends to go to Kaśī.

	Page	Line	
वरप्रदा	95	305,	*f*, epithet of Lōpāmudrā, wife of Agastya.
वरयात्रा	87	112,	*f*, journey of the bridegroom to the bride.
वरयितृ	176	74,	*m*, husband.
वररुचि	96	316,	*m*, epithet of Kātyāyana.
वरला	26	16,	*f*, fēmale goose.
वरवर्णिनी	272	26,	*f*, Turmeric, Varā (Ratti), woman.
वरवाहन	15	10	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
वरा	53	210,	*f*, kind of egg plant, Brinjal, Solanum xanthocarpum, Tamil *Kaṇḍaṅkattari*.
,,	59	357,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kuṉṟu maṇi*.
,,	62	425,	*f*, Daru haldi, Amonum xanthorrhizon, Curcuma xanthorrhizon ; Tamil *Mara mañjaḷ*.
,,	64	465,	*f*, bent grass, Agrostis linearis, Tamil *Aṟuku*.
वराङ्ग	131	207,	*n*, woody cassia, Malobathrum Tamil *Lavaṅgap-paṭṭai*.
,,	252	58,	*n*, woman's secret part, head.
वराङ्गना	63	447,	*f*, Corypha talliera or C. umbraculifera, Tamil *Tāḷi panai*.
वराङ्गा	68	89,	*f*, four years' old cow.
वराट	138	60,	*m*, cord, string.
वराटक	152	114,	*m*, small shell, cowrie.
,,	157	90,	*m*, lotus seed.
वराणक	76	100,	*m*, son of a Ḍōmba and a Tīvarī.
,,	96	317,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
वराधि	139	77,	*m*, chase, hunting.
वरान्तक	15	11,	*m*, *dual*, epithet of the two Aśvins.
वराभ	117	322,	*m*, sword with marks like the seed of the *Ēraṇḍa*.
वराम्ल	47	65,	*m*, citron tree, Tamil *Tādumādulai*,
वरारोहा	60	367,	*f*, kind of jasmine, Tamil *Aḍukku mallikai*.
,,	61	398,	*f*, Cyperus pertennis, Tamil *Nāgamuttakāśi*.
,,	174	23,	*f*, excellent woman.
वरार्गल	51	158,	*m*, kind of Rudrākṣa with two knobs.
वराल	197	27,	*m*, black-yellow-whitish whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black-yellow-whitish white.
वरालक	131	206,	*n*, cloves, Tamil *Lavaṅgam*.
वराला	26	16,	*f*, female goose.
वराश्रि	198	56,	*m*, salt and sweet taste ; *m*, *f*, *n*, salt and sweet.
वरासी	169	252,	*f*, coarse cloth.

	Page	Line	
वराह	65	9,	*m*, boar.
वराहकन्द	62	419,	*m*, esculent root, Tamil *Kavaḻam* (?).
वराहकर्णक	117	334,	*m*, boar-eared javelin.
वराहद्वीप	36	28,	*n*, one of the six islands of Anudvīpa.
,,	36	35,	*n*, one of the six islands of Anudvīpa, lying i the west.
वरिवसित	209	209,	*m*, *f* (*ā*), *n*, served, adored.
वरिवस्या	86	75,	*f*, service devoted to venerable persons.
वरिष्ठ	28	69,	*m*, partridge.
,,	43	49,	*n*, copper.
,,	256	50	*m*, *f* (*ā*), *n*, very best, very broad.
वरीयस्	256	52,	*m*, *f* (*ī*), *n*, best, very broad.
वरुट	76	110,	*m*, son of a Kṣatriya Vrātya and a Kṣatriya who has already a Kṣatriya son, identical with Karaṇa.
वरुण	12	89,	*m*, Varuṇa, god of water.
वरुणकाष्ठिका	92	216,	*f*, wood of the Ficus religiosa, used for kindling the fire by rubbing.
वरुणकृच्छ्रक	94	281,	*n*, penance in which during a month ground rice mixed with water is eaten.
वरुणग्रह	184	267,	*m*, paralysis.
वरुणप्रिया	12	92,	*f*, Varuṇa's wife.
वरुणावास	154	22,	*m*, sea.
वरूथ	115	264,	*m*, fender of a carriage.
वरूथिनी	108	110,	*f*, army.
वरेणुक	125	62,	*m*, corn.
वरेण्य	206	125,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
वरेन्द्री	36 42, 37 60,		*f*, epithet of the Puṇḍra country.
वरोत्कट	65	8,	*m*, species of big tiger.
वरोत्पल	156	70,	*n*, white waterlily, Nymphæa lotus, Tamil *Śeṅkaḻunīr*.
वर्ग	186	8,	*m*, multitude of similar things.
,,	189	72,	*m*, square (in Arithmetic).
वर्चस्	226	61,	*n*, ray, form, excrement, splendour.
वर्चस्क	182	237,	*m*, fæces.
वर्जन	195	79,	*n*, abandoning.
,,	252	57,	*n*, abandoning, hurt.
वर्ण	32	42,	*m*, *n*, letter.
,,	72	3,	*m*, common name of the four castes.
,,	172	331,	*m*, woollen cloth used as a mat.

	Page	Line	
वर्ण	235	139,	*m*, color as nīla, caste as Brāhman, fame, gamut, praise, carpet; *m*, *n*, letter, fashion, paint, splendour; *m*, *f* (*ā*), *n*, asked.
वर्णक	87	111,	*n*, marriage paint with which bride and bridegroom are covered, or painting of the bride by the bridegroom and of the bridegroom by the bride.
,,	170	293,	*m*, fragrant ointment.
,,	263	157,	*m*, *n*, manner, sandal; *f* (*ikā*), women's fragrant ointment.
वर्णतर्णक	292	64,	*n*, *f* (*ikā*), woollen cloth used as a mat.
वर्णन	195	77,	*n*, distributing.
वर्णा	127	97,	*f*, kind of pulse, of Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai*.
वर्णि	289	19,	*m*, fragrant ointment.
वर्णित	209	212,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
वर्णिन्	83	14,	*m*, unmarried Brāhman, identical with the *Brahmacārin*.
वर्णिनी	62	423,	*f*, Turmeric curcuma, Tamil *Mañjaḷ*.
वर्णिलिङ्गिन्	83	17,	*m*, *f* (*ī*), *n*, person who assumes the appearance of a Brahmacārin.
वर्ण्य	132	231,	*n*, saffron.
वर्तक	29	79,	*m*, quail.
,,	61	402,	*n*, kind of water Cyperus, Tamil *Nīr muttakāśi*.
,,	244	128,	*m*, horsehoof, quail.
वर्तन	32	44,	*n*, often-told word.
,,	113	222,	*n*, place where a horse rolls.
,,	123	2,	*n*, livelihood, profession.
,,	195	82,	*n*, decocting.
,,	204	79,	*m*, *f* (*ā*), *n*, stationary.
वर्तनी	248	42,	*f*, livelihood, road.
वर्ति	171	321,	*f*, wick of a lamp.
,,	171	322,	*f*, vessel of the lamp.
वर्तिष्णु	204	179,	*m*, *f*, *n*, stationary.
वर्तुल	207	164,	*m*, *f* (*ā*), *n*, round.
वर्तुलाक्ष	28	60,	*m*, brown hawk.
वर्त्म, वर्त्मन्	180	189,	*n*, eyelash.
वर्ध्री	139	87,	*f*, thong, *see* वध्री 301, 11.
वर्धकि	138	67,	*m*, carpenter.
वर्धकिहस्त	39	111,	*m*, measure for carpenters of 42 inches.
वर्धन	167	200,	*n*, placing the food into the plate.

	Page	Line	
वर्धन	204	80,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thriving, growing.
,,	252	58,	*n*, cutting, growing.
वर्धनी	163	114,	*f*, pitcher.
वर्धमान	163	118,	*m*, lid.
,,	268	87,	*m*, lid, Ricinus communis, ornament.
वर्धिष्णु	204	80,	*m*, *f*, *n*, thriving, growing.
वर्ध्री	222	67,	*f*, sinew, leather thong.
वर्मन्	116	304,	*n*, armour.
वर्मि	289	19,	*m*, fish.
वर्मित	115	283,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dressed in armour.
वर्य	206	125,	*m*, *f* (*ā*), *n*, chief, principal.
वर्या	173	13,	*f*, girl who chooses her husband.
वर्ष	24	181,	*m*, *n*, year.
,,	25	13,	*m*, *n*, rain.
,,	236	158,	*m*, *n*, division of a country as Bhāratavarṣa, year, rain ; *f* (*ā*), *pl.*, winter (rainy) season.
वर्षकारी	87	103,	*f*, girl with moist hands and feet, unfit for marriage.
वर्षण	25	13,	*n*, rain.
वर्षमुख	23	162,	*m*, epithet of Mārgaśīrṣa.
वर्षवर	105	45,	*m*, eunuch.
वर्षा	24	177,	*f*, *pl.*, rainy season consisting of the months Śrāvaṇa and Bhadrapada.
,,	54	233,	*f*, Piring or Asparac, Medicago esculenta; Trigonella corniculata, Tamil *Nākappū*.
वर्षाभी	149	35,	*m*, kind of poisonless snake.
वर्षाभू	263	154,	*m*, *f*, frog ; *f*, female frog, Punarnavā (hogweed).
वर्षाभ्वी	57	290,	*f*, hogweed, Boerhavia diffusa, Tamil *Śāraḍai*.
वर्षामद	29	73,	*m*, peacock.
वर्षीयस्	201	7,	*m*, *f* (*ī*), *n*, pretty old.
वर्ष्मन्	236	161,	*m*, *n*, auspicious appearance, beautiful, body, measure.
वल	218	106,	*m*, corn, the asura Vala, crow.
वलक्ष	197	29,	*m*, dark-greenish-whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, dark-greenish-white.
वलग्न	178	134,	*m*, waist.
वलज	199	79,	*m*, bitter, sweet, salt, pungent taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter, sweet, salt, pungent.
,,	263	156,	*n*, *see* वलजा.
वलजा	128	130,	*f*, heap of corn.

	Page	Line	
वलजा	263	156,	*f*, best woman ; *f*, *n* (*a*), field, door.
वलन	136	21,	*n*, turning round the thread.
,,	200	103,	*m*, smell of the smoke of Agaru ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the smoke of Agaru.
वलना	33	50,	*f*, too flattering speech.
वलभी	161	62,	*f*, upper room, apartment on the top of a house.
,,	162	77,	*f*, wood of a thatch.
वलय	21	101,	*m*, half of the Paścimarāśi next to the madhya-ma.
,,	47	50,	*m*, mango tree, Tamil *Mā*.
,,	61	398,	*m*, Cyperus pertennis, Tamil *Nāgamuttakāśi*.
,,	170	287,	*n*, bracelet.
वलयित	209	192,	*m*, *f* (*ā*), *n*, surrounded.
वलरिपु	9	3,	*m*, epithet of Indra.
वलाङ्ग	24	174,	*m*, epithet of the Vasanta-season.
वलाहक	25	2,	*m*, cloud.
,,	51	156,	*m*, black species of the Piṇḍāraka tree, Tamil *Karu vaḍuku*.
,,	149	25,	*m*, identical with the Kṛṣṇasarpa.
,,	149	34,	*m*, kind of poisonless snake.
वलाहका	120	395,	*f*, metal-binding round the shield.
वलि	222	66,	*f*, streak in the middle of the body (over the navel), wave, withered skin, edge of the thatch.
वलिन	201	14,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flaccid.
वलिभ	201	14,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flaccid.
वलिर	202	25,	*m*, *f* (*ā*), *n*, squint-eyed.
वलीक	162	74,	*n*, edge of the thatch.
वलीनक	63	446,	*m*, Pandanus odoratissimus, Tamil *Tāḻai*.
वलीमुख	68	80,	*m*, monkey.
,,	134	282	*n*, sixth change which takes place in warm milk when mixed with *takra*.
वल्क	46	27,	*n*, bark.
वल्कल	46	26,	*m*, *n*, bark.
वल्गन	114	244,	*n*, galloping, leaping with the feet in eight ways, as *yama*, &c.
वल्गा	113	227,	*f*, rein.
वल्गित	113	236,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one of the five paces of a horse.
,,	114	244,	*m*, *f* (*ā*), *n*, galloping, leaping with the feet in eight ways, as *yama*, &c.
वल्गु	180	189,	*n*, eyelash.

	Page	Line	
वल्गु	229	32,	*m, f, n*,. agreeable, &c.
वल्मीक	39	96,	*m, n*, ant-hill.
वल्लकी	145	232,	*f*, lute.
वल्लभ	206	139,	*m, f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
,,	256	50,	*m, f* (*ā*), *n*, beloved, superintending.
वल्लरि	46	39,	*f*, compound pedicel.
वल्लरीका	181	198,	*f*, thin hair.
वल्लव	138	56,	*m*, herdsman.
,,	166	184,	*m, f* (*ā*), *n*, cook.
वल्ला	127	96,	*f*, kind of pulse or lentils, Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai*.
वल्लार	76	103,	*m*, son of a Niṣṭya and Kira tika.
वल्ली	45	14,	*f*, creeper.
वल्लीपद	168	237,	*n*, cloth with various drawings.
वल्लूर	154	6,	*n*, white water.
,,	166	177,	*m, f* (*ā*), *n*, dried flesh.
वश	51	165,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḷā*.
,,	73	38,	*m*, son of a Vaiśya and a Karaṇī.
,,	203	56,	*m, f* (*a*), *n*, docile.
,,	212	264,	*m, f* (*ā*), *n*, free, licentious.
,,	235,	141, 142,	*m*, people, desire, dependence, supremacy; *f* (*ā*), female elephant, barren woman, daughter; *m, f* (*ā*) *n*, dependent.
वशा	52	171,	*f*, Kaniyari, Premna spinosa et P. longifolia, Tamil *Muñjai*.
,,	68	93,	*f*, barren cow.
,,	173	7,	*f*, woman, female.
,,	235	141,	*f*, *see* वश.
वशाकु	26	5,	*m*, bird.
वशामख	74	53,	*m*, son of a Śūdra and a Kuvaduṣkī.
वशिक	208	173,	*m, f* (*ā*), *n*, empty, void.
वशिन्	152	107,	*m*, otter.
वशीकार	92	234,	*m*, subduing.
वश्य	203	63,	*m, f* (*ā*), *n*, submissive, obedient.
वषट्	287	5,	*ind.*, term of invocation at a sacrifice.
वसति	248	45,	*f*, night, place, Jaina hermitage, house.
वसन	168	231,	*n*, cloth.
वसन्त	24	174,	*m*, spring season consisting of the two months Caitra and Vaiśākha.
वसन्तघोष	28	53,	*m*, cuckoo.
वसा	182	227,	*f*, serum of flesh.

	Page	Line	
वसिक	94	267,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who sits in the Padmāsana posture.
वसित	168	232,	*n*, cloth.
वसिष्ठ	95	310,	*m*, name of a sage.
वसीर	129	156,	*m*, kind of Pippali, Scindapsus officinalis, Tamil *Ānai tippili.*
वसु	15	15,	*m*, *pl.*, name of the eight Vasus.
,,	39	108,	*m*, distance from the elbow to the closed fist.
,,	44	72,	*n*, gem.
,,	45	10,	*m*, tree.
,,	61	387,	*m*, white swallow wort, Aeschynomene grandiflora (?), Sesbana grandiflora, Tamil *Kokkumandārai.*
,,	123	21,	*m*, *f*, *n*, defendant.
,,	126	72,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Mañjaḻ payaṟu.*
,,	129	145,	*n*, wealth.
,,	236	155,	*m*, deep reservoir, fire, tie of the yoke of a plough, ray ; *n*, water, wealth, gem.
वसुदेव	5	52,	*m*, father of Kṛṣṇa.
वसुधा	35	4,	*f*, earth.
वसुन	89	165,	*m*, sacrifice.
वसुन्धरा	35	4,	*f*, earth.
वसुभट्ट	61	387,	*m*, white swallow wort, Aeschynomene grandiflora (?), Sesbana grandiflora, Tamil *Kokku mandārai.*
वसुमती	35	4,	*f*, earth.
वसुरेतस्	10	31,	*m*, epithet of Agni.
वसुवल्लिका	54	215,	*f*, Somraj, Conyza (Serratula) anthelmintica, Tamil *Erumai yāṭṭāṅkoḍi.*
वसुव्रत	95	297,	*n*, penance of twelve days eating only ground rice.
वस्त	160	34,	*n*, house.
वस्ति	169	262,	*m*, *f*, end of a cloth.
,,	178	132,	*m*, *f*, bladder, abdomen.
वस्तिशुण्डक	101	434,	*n*, Yōga-posture, the same as Maraṇalasa.
वस्त्य	160	34,	*n*, house.
वस्त्र	168	232,	*n*, cloth.
वस्त्रकोश	164	126,	*n*, clothes' bag.
वस्त्रग्रन्थ	169	260,	*m*, *n*, cloth round a woman's waist.
वस्त्रधारणी	163	105,	*f*, stick or rope to hang clothes from.
वस्त्रान्त	169	262,	*m*, end of a cloth.

	Page	Line	
वस्न	128	139,	*m*, price.
,,	133	243,	*n*, salt from the salt lake of Ruma near Sambha in Ajmere.
वस्वौकसारा	13	118,	*f*, Kubēra's capital.
वह	13	96,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	215	106,	*m*, breathing of a cow, wind.
वहन	114	248,	*n*, square chariot with a pole.
वहा	155	46,	*f*, river.
वहि	218	105,	*m*, ox, horse, fire.
वहित्र	114	248,	*n*, square chariot with a pole.
वाकहन्नर्ण	101	432,	*m*, Yōga posture in which the two legs are jointly stretched in front on the ground.
वहिन्	69	104,	*m*, ox.
वह्नि	10	27,	*m*, epithet of Agni.
वह्निक	196	15,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
वह्निशिख	130	181,	*n*, Safflower, Carthamus tinctorius.
वह्निसुत	181	208,	*m*, chyle.
वा	284	12,	*ind.*, expressing option, similarity, connection of different things with one subject.
,,	288	30,	*ind.*, like, as.
वाक्पति	204	89,	*m*, *f* (or *nī*), *n*, eloquent.
वाक्य	32	42,	*n*, sentence.
वाक्षट्	287	5,	*ind.*, term of invocation at a sacrifice.
वागीश	204	89,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eloquent.
वागुर	73	34,	*m*, son of a Vaiśya and a Vēnī.
वागुरा	139	77,	*f*, net.
वागुरिक	139	75,	*m*, hunter using nets.
वागूजी	54	215,	*f*, Somrāj, Conyza (Serratula) anthelmintica, Tamil *Erumai yāṭṭāṅkoḍi*.
वाग्गुद	28	55,	*m*, bat.
वाग्मिन्	28	49,	*m*, parrot.
,,	204	90,	*m*, *f* (*ī*), *n*, speaking much.
वाघत्	89	156,	*m*, priest.
वाच्	3	18,	*f*, goddess of speech, Sarasvatī.
वाचंयम	95	300,	*m*, sage.
वाचस्पति	19	65,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
वाचाट	204	91,	*m*, *f* (*ā*), *n*, talking nonsense.
वाचाल	204	91,	*m*, *f* (*ā*), *n*, talking nonsense.
वाचाला	27	40,	*f*, Maina (bird).
वाचिक	33	50,	*n*, message by letter.

	Page	Line	
वाचिक	34	72,	*n*, communication by word.
,,	144	198,	*m*, *f* (ī), *n*, abhinaya produced by speech.
वाचोयुक्तिपटु	204	90,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, speaking much.
वाच्य	276	29,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blamable, worthy to be told, vile.
वाज	30	97,	*m*, wing.
,,	119	370,	*f*, feather of an arrow.
,,	165	151,	*m*, boiled rice.
वाजिदन्तक	53	202,	*m*, Justicia adatoda and J. ganderussa, Tamil *Āḍātōḍai*.
वाजिन्	218	109,	*m*, horse, arrow, bird.
वाजिन	91	196,	*n*, scum of curdled milk.
वाजिशाला	160	42,	*f*, horse stable.
वाञ्छा	97	358,	*f*, wish.
वाञ्छित	209	191,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.
वाट	73	41,	*m*, son of a Vaiśya and a Maitrī.
,,	160	28,	*m*, *n*, enclosure of a (low-caste) village consisting of boundary-trees.
,,	292	74,	*m*, *f* (ī), *n*, enclousure of a (low-caste) village consisting of boundary-trees.
वाटक	159	9,	*m*, *n*, enclosure of a (low-caste) village.
वाटधान	76	106,	*m*, son of a Brāhman Vrātya and a superseded wife of a Brāhman.
,,	80	202,	*m*, officer who knows the disposition of his army.
वाटिका	63	433,	*f*, Faufel, Areca faufel (or catechu), Tamil *Kamuku*.
वाटी	45	7,	*f*, fruit garden.
,,	64	460,	*f*, kind of fragrant grass, Tamil *Veḻalbhēdam*.
,,	292	74,	*f*, *see* वाट.
वाट्यपुष्पी	55	254,	*f*, Sida cordifolia et rhombifolia, Tamil *Cittāmuṭṭi*.
वाट्यमण्ड	165	157,	*m*, scum of fried barley.
वाट्या	55	254,	*f*, Sida cordifolia et rhombifolia, Tamil *Cittāmuṭṭi*.
वाट्याल	55	255,	*m*, Sida cordifolia et rhombifolia, Tamil *Cittāmuṭṭi*.
,,	127	108,	*m*, kind of inferior grain, Paspalum frumentaceum, Tamil *Varaku*.
वाडवेय	268	77,	*m*, the two Aśvins, Brahman.
वाण	31	21,	*n*, sound of the little hand drum of Pūjāris.
वाणि	136	16,	*f*, weaving.
वाणिज	129	143,	*m*, trader.
वाणिज्य	123	6,	*n*, traffic, commerce.

	Page	Line	
वाणिनी	248	46,	*f*, clever woman, dancing woman, drunken woman.
वाणी	3	18,	*f*, epithet of Sarasvatī.
वात	12	93,	*m*, epithet of Vāyu.
वातगामिन्	26	7,	*m*, bird.
वातघ्न	50	130,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
वातपात	25	11,	*m*, gust of wind.
वातपोथ	47	57,	*m*, Butea frondosa, Tamil *Murukku*.
वातप्रमी	66	32,	*m*, swift antelope.
,,	268	76,	*m*, horse, swift antelope.
वातमृग	66	32,	*m*, swift antelope.
वातल	185	290,	*m*, *f* (*ā*), *n*, suffering from vāta; flatulent, rheumatic, goutic, &c.
वातसख	10	34,	*m*, epithet of Agni.
वातसञ्चार	183	253,	*m*, hiccough.
वातसारथि	10	34,	*m*, epithet of Agni.
वातसुत	141	139,	*m*, dissolute but one art (kalā) knowing companion of a king, or a courtesan.
वातापिसूदन	95	303,	*m*, epithet of Agastya.
वातायन	163	107,	*n*, window.
वातायु	66	32,	*m*, swift antelope.
वाताहार	93	261,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who lives only by the air.
वाति	13	95,	*m*, epithet of Vāyu.
वातिक	150	49,	*m*, person who cures poison, a dealer of antidotes.
वातिङ्गन	53	204,	*m*, egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Peruṅkattari*.
वातुल	126	85,	*m*, chickpea, Cicer arietinum, Tamil *Kaḍalai*.
वातूल	263	159,	*m*, whirlwind, unbearable wind ; *m*, *f* (*ā*), *n*, windy.
वात्या	13	101,	*f*, whirlwind.
,,	187	27,	*f*, multitude of wind.
वात्सक	186	20,	*n*, multitude of calves.
वात्स्यायन	96	317,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
वादन	145	228,	*n*, common name for four kinds of musical instruments.
,,	145	241,	*n*, instrument with which the lute is played.
,,	146	262,	*n*, act of sounding.
,,	147	272,	*n*, sound of a drum.
बादर	168	234,	*m*, *f* (*ī*), *n*, made of cotton.

	Page	Line	
वामा	173	9,	*f*, (beautiful) woman.
वामी	112	213,	*f*, mare.
वायव्य	24	181,	*m*, year.
,,	91	201,	*m*, *f* (*d*), *n*, sacrificial mortar for the Sôma juice.
वायस	27	32,	*m*, crow.
,,	281	11,	*m*, house lying to the north-east, *see* above.
वायसाली	63	451,	*f*, species of sugarcane, Saccharum spontaneum, Tamil *Pē karumbu*.
वायसी	54	224,	*f*, Solanum nigrum, Tamil *Karum* or (*Maṇa*) *takkāḷi*.
,,	57	297,	*f*, sort of potherb, Convolvulus repens, Tamil *Koḍi vaśaḷai*.
वायु	12	93,	*m*, wind.
वायुन	3	4,	*m*, deity.
वायुवर्त्मन्	17	2,	*n*, sky.
वायुसम्भवा	68	87,	*f*, red cow.
वार्	154	5,	*f*, *n*, water.
वार	186	2,	*m*, flock, multitude.
,,	192	14,	*m*, occasion, moment.
वारक	108	99,	*n*, machine which is outside the moat for warding off the enemy.
वारट	190	102,	*m*, gold akṣa.
वारण	9	13,	*m*, epithet of Indra.
,,	109	121,	*m*, elephant.
,,	154	19,	*m*, dam.
वारणावत	159	17,	*n*, name of a town.
वारणासी	159	13,	*f*, epithet of Kāsika.
वारबुसा	69	346,	*f*, Banana, Musa sapientium, Tamil *Vāḷai*.
वारमुख्या	175	48,	*f*, famous prostitute, chief of a set of prostitutes.
वारवाण	278	43,	*m*, *n*, bodice, armour.
वारवाणि	268	83,	*m*, astrologer, almoner (superintendent of charity).
वारस्त्री	175	47,	*f*, prostitute.
वाराणसी	159	13,	*f*, epithet of Kaśika.
वाराह	36	35,	*n*, epithet of Varāhadvīpa.
वाराही	8	128,	*f*, one of the seven mothers.
,,	62	419,	*f*, esculent root, Tamil *Kavaḷam*.
वारि	154	2,	*n*, water.
,,	236	164,	*f*, place where elephants are caught; *n*, water.
वारिकूट	160	29,	*m*, turret or mound protecting the access to a gate of a town.

	Page	Line	
वारिज	132	238,	*n*, seasalt.
वारिधर	25	2,	*m*, cloud.
वारिपर्णी	157	92,	*f*, Pistia stratiotes, Tamil *Pāśi*.
वारिपिण्ड	152	96,	*m*, frog in the middle of a stone.
वारु	111	180,	*m*, horse.
,,	223	73,	*f*, shank, &c.
वारुणपाशक	152	103,	*m*, seamonster.
वारुणी	8	118,	*f*, epithet of Parvatī.
,,	54	218,	*m*, Tiriadium indicum, Tamil *Nāgandi*.
,,	139	92,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
वार्क्ष	45	2,	*n*, forest.
वार्त	184	284,	*n*, health.
,,	184	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, recovered from illness.
वार्ता	34	77,	*f*, occurrence.
,,	123	2,	*f*, livelihood, profession.
,,	236	150,	*f*, Vatiṅgaṇa plant, event, commerce, &c., livelihood; *n*, infirmity, freeness from disease; *m*, *f* (*ā*), *n*, having a profession, healthy.
वार्ताकशाकट	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing vārtāka.
वार्ताकशाकिन	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing vārtāka.
वार्ताकी	53	203,	*f*, egg-plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kattari*.
,,	53	207,	*f*, kind of big egg-plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kattari*.
वार्ताकु	53	204,	*f*, Big egg-plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Peruṅkattari*.
वार्ताहर	136	12,	*m*, peddler, hawker, grocer.
वार्तिक	87	112,	*n*, marriage dinner.
,,	106	58,	*m*, messenger.
वार्द्धक	252	60,	*n*, old age, multitude of old people, work of old people.
,,	290	33,	*n*, old age, multitude of old people, work of old people.
वार्धुष	123	9,	*n*, grain-usury.
वार्धुषिक	123	16,	*m*, *f* (ī), *n*, grain-usurer.
वार्धुषिन्	123	16,	*m*, *f* (ṇī), *n*, grain-usurer.
वार्धुष्य	123	9,	*n*, grain-usury.
वार्ध्राणस	65	15,	*m*, rhinoceros.
वार्मण	187	25,	*n*, multitude of armour.
वार्मिक	75	79,	*m*, son of an Āyōgava and a Kṣatriya.

	Page	Line	
वार्षी	24	177,	*f*, epithet of the Varṣa (rainy)-season.
वाल	171	319,	*m*, *n*, wooden spittoon.
,,	181	195,	*m*, hair.
,,	218	108,	*m*, tail, horsetail.
वालक	252	61,	*n*, finger ring, Andropogon muricatum, bracelet.
वालकूर्चोल	181	200,	*m*, young growing hair.
वालकेशी	64	459,	*f*, kind of sacrificial grass, Tamil *Darbhabhēdam*.
वालघ्न	298	4,	*m*, *see* पालघ्न 64, 468.
वालधि	71	147,	*m*, hairy tail.
वालनाटक	127	108,	*m*, kind of inferior grain, Paspalum frumentaceum, Tamil *Varaku*.
वालपाशक	110	161,	*m*, third part of an elephant's tail beneath the *Vālapuṣkala*.
वालपाश्या	169	272,	*f*, ornament worn on the hair.
वालमृग	67	57,	*m*, bos Grunniens.
वालवायज	44	79,	*n*, lapis lazuli.
वालवीज्य	70	126,	*m*, wild goat.
वालहस्त	71	147,	*m*, hairy tail.
वालिका	169	269,	*f*, ornament on the upperflap of the ear.
वालिनी	20	83,	*f*, *dual*, epithet of Aśvinī.
वालुक	131	191,	*n*, perfume, Tamil *Vāl miḻaku*.
,,	150	46,	*n*, kind of poison.
वालुका	156	66,	*f*, *pl.*, sand.
,,	248	43,	*f*, sand, wave.
वालुकी	58	333,	*f*, kind of Momordica, Tamil *Kakkari*.
वाल्क	168	234,	*m*, *f* (ī), *n*, made of bark, as linen.
वाल्मीक	95	306,	*m*, epithet of Vālmīki.
वाल्मीकि	95	306,	*m*, name of a sage.
वावदूक	204	90,	*m*, *f* (*ā*), *n*, speaking much.
वावाता	106	63,	*f*, married and favorite queen.
वाशन	31	7,	*n*, sound of horizontally moving animals.
वाशा	53	203,	*f*, Justicia adatoda and J. gandérussa, Tamil *Āḍātōḍai*.
वाशित	31	8,	*n*, sound of horizontally moving animals.
वाशिता	248	44,	*f*, female elephant, woman.
वाशी	18	40,	*f*, *pl.*, hundred snow-making sunrays.
वास	60	382,	*m*, jasmine with many flowers, Jasminium multiflorum et J. pubescens, Tamil *Kurundu maram*.
,,	106	36,	*m*, house.

	Page	Line	
वासक	53	202,	*m*, Justicia adatoda and J. ganderussa, Tamil *Āḍātōḍai.*
वासतेयी	21	114,	*f*, night.
वासन	162	90,	*m*, terrace before the house door.
,,	172	334,	*n*, lying down.
,,	200	98,	*m*, smell of the lotus; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the lotus.
वासना	171	315,	*f*, perfuming the hair.
वासनी	59	335,	*f*, bitter gourd, Cucurbita, Tamil *Pē śurai.*
वासनीयक	132	232,	*n*, saffron.
वासन्त	50	121,	*m*, purple species of Barleria cristata, Tamil *Kuriñji.*
,,	126	74,	*m*, black kidney bean, Tamil *Karuppuppayaṟu.*
वासन्ती	60	364,	*f*, Jasmine with yellow flowers, Tamil *Paśumullai.*
,,	60	373,	*f*, Jasmine Gaertnera racemosa or Banisteria bengalensis, Tamil *Kurukkatti.*
वासयोग	171	314,	*m*, perfumed powder.
वासर	21	109,	*m*, *n*, day.
,,	245	143,	*m*, Nāga (serpent), day.
वासव	9	1,	*m*, epithet of Indra.
,,	92	215,	*m*, twelfth cubit (aratni) from the bottom, or the sixth from the top of the sacrificial post.
वासस्	168	231,	*n*, cloth.
,,	282	32,	*m*, cotton, *see* 160, 231.
वासागार	160	40,	*n*, bedroom.
वासिक	162	82,	*n*, wood below the top of the gable.
वासिष्ठ	181	211,	*n*, blood.
वासी	139	71,	*f*, carpenter's adze.
वासुकि	148	6,	*m*, king of the serpents.
वासुदेव	4	23,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	268	77,	*m*, horse, Hari.
वासू	144	214,	*f*, girl in the drama.
वास्तु	159	19,	*m*, *n*, site of a village, &c.
,,	236	159,	*m*, *n*, site of a house, town, house, limit, hole in the wall or under the ground.
वास्तुक	57	307,	*m*, kind of potherb, Tamil *Cakravarti kīrai.*
वास्तुकशाकट	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing Vāstuka.
वास्तुकशाकिन	124	41,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing Vāstuka.
वास्तुमध्य	159	20,	*n*, middle of the site of a village, &c.
वास्तोष्पति	9	3	*m*, epithet of Indr[a]

	Page	Line	
वाश्र	114	258,	*m*, *f* (ī), *n*, carriage covered with cloth.
वाह	69	103,	*m*, bull.
,,	70	130,	*m*, donkey.
,,	190	112,	*m*, 2 gōṇīs.
,,	190	115,	*m*, according to some equal to 4 *khārīs*.
,,	190	116,	*m*, 2 prasthas.
वाहन	114	246,	*n*, vehicle.
वाहनी	160	33,	*f*, high street.
वाहवारण	67	65,	*m*, bos Gavœus.
वाहस	149	37,	*m*, identical with the Ajagara (boa constrictor) snake.
,,	244	130,	*m*, fire, boa constrictor.
वाहि	289	19,	*m*, carrying bearing.
वाहिक	190	105,	*m*, 2 prasṛtas.
वाहित	111	174,	*m*, person who knows how to please an elephant.
,,	191	124,	*n*, ten samas.
वाहित्थ	110	145,	*n*, middle of the face of an elephant.
वाहिनी	108	109,	*f*, army.
,,	108	115,	*f*, military force of three *gaṇas*.
,,	155	46,	*f*, river.
वाहिनीपति	115	282,	*m*, *f* (or *tnī*), *n*, general, commander of an army.
वाहीक	37	53,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
वाह्य	69	104,	*m*, ox.
,,	114	246,	*n*, vehicle.
वि	26	3,	*m*, bird.
,,	270	120,	*m*, bird, supreme Spirit.
,,	284	12,	*ind.*, expressing prohibition, separation.
विंश	187	43,	*m*, *f* (ī), *n*, twentieth.
विंशति	188	52,	*f*, twenty.
विंशतितम	187	43,	*m*, *f* (ī), *n*, twentieth.
विंशतिभुज	12	84,	*m*, epithet of Ravaṇa.
विकङ्कत	48	75,	*m*, Flacourtia sapida, Tamil *Naru murukkai*.
विकच	20	73,	*m*, *pl.*, epithet of Kētu.
,,	45	17,	*m*, *f* (ā), *n*, blown as a flower.
विकट	207	163,	*m*, *f* (ā), *n*, large, broad.
,,	211	252,	*m*, *f* (ā), *n*, *ind.*, ugly.
,,	256	51,	*m*, *f* (ā), *n*, large, formidable.
विकटा	86	93,	*f*, bandy-legged girl unfit for marriage.
विकराल	65	14,	*m*, bear.

	Page	Line	
विकराल	207	163,	*m*, *f* (*ā*), *n*, large, broad.
विकरालिन्	196	17,	*m*, heat; *m*, *f* (*ī*), *n*, hot.
विकर्णि	119	363,	*m*, kind of arrow with ears.
विकर्तन	18	22,	*m*, sun.
विकर्मन्	92	234,	*n*, wrongly acting.
विकल	208	172,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deficient.
विकला	87	100,	*f*, sickly girl unfit for marriage.
विकलाङ्ग	201	21,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, deformed.
विकल्पना	34	79,	*f*, separation, distinction.
विकसा	56	270,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Mañjiṣṭai.*
विकार	193	43,	*m*, injury, wickedness.
,,	244	132,	*m*, illness, change.
विकालक	22	129,	*m*, third *yāma* or third three hours of a day.
विकिर	26	7,	*m*, bird.
,,	154	15,	*m*, dug spring.
,,	244	139,	*m*, sand, scattered thing.
विकिष्कु	89	112,	*m*, carpenter's measure of 42 inches.
विकुण्ठना	97	349,	*f*, inward glance, mental concentration.
विकुर्वाण	203	66,	*m*, *f* (*ā*), *n*, joyful, cheerful.
विकृत	142	155,	*m*, *f* (*ā*), *n*, changed, loathsome.
,,	143	189,	*n*, out of shame or from some other cause not answering the questions of the lover, one of the 10 hāvas.
,,	185	288,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sick person, patient.
,,	256	49,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ill, deformed.
विक्क	109	132,	*m*, twenty years old elephant.
विक्रम	193	32,	*m*, prowess.
,,	193	33	*m*, striding.
विक्रय	128	138,	*m*, selling.
विक्रयिक	128	135,	*m*, *f* (*ā*), *n*, seller.
विक्रान्त	116	293,	*m*, *f* (*ā*), *n*, brave person, hero.
,,	140	96,	*n*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
विक्रायिक	128	135,	*m*, *f* (*ā*, *ī*), *n*, seller.
विक्रेतृ	128	135,	*m*, *f* (*rī*), *n*, seller.
विक्रेय	128	137,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vendible.
विक्लव	206	134,	*m*, *f* (*ā*), *n*, overcome by fear, &c.
विक्षुभा	19	46,	*f*, ephithet of Chāya.
विक्षोभ	110	148,	*m*, side of the breast of an elephant.
विगण्डीर	57	301,	*n*, small kind of Amaranth, Tamil *Ciṟu kīrai.*

	Page	Line	
विगत	256	47,	*m*, *f* (*ā*), *n*, gone, indifferent.
विगतनासिक	202	23,	*m*, *f* (*ī*), *n*, noseless.
विगता	87	95,	*f*, girl in love with another, unfit for marriage.
विगन्धिका	42	23,	*f*, red arsenic.
विगन्धिन्	157	71,	*n*, smellless waterlily.
विगम	194	53,	*m*, separation.
विगर्वा	33	55,	*f*, conceit destroying speech.
विगीत	83	22,	*m*, *f* (*ā*), *n*, infamous.
विघ्नक	52	167,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḷā*.
विग्र	202	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, noseless.
विग्रह	104	11,	*m*, war, one of the six royal guṇas.
,,	192	6,	*m*, extension, diffusion.
,,	244	136,	*m*, fight, body, prolixity.
विघन	91	204,	*m*, sacrificial hammer.
विघस	88	134,	*m*, remainder of a Brāhman's food.
विघसाशिन्	86	82,	*m*, gṛhastha who has grain for three days.
विघूर्णिका	180	181,	*f*, nose.
विघ्न	192	8,	*m*, impediment, obstacle.
विघ्नेश	7	105,	*m*, Śiva's older son.
विचकिल	60	365,	*m*, Arabian Jasmin, Jasminum zambic, Tamil *Mallikai*.
विचक्षण	102	468,	*m*, learned man.
विचक्षणा	126	93,	*f*, kind of black bean, Tamil *Karumoccai*.
विचयन	195	83,	*n*, search.
विचर्चिका	183	246,	*f*, scab.
विचारिका	107	73,	*f*, female servant who looks after the garden and the various divisions of the house.
विचारोक्ति	33	56,	*f*, discriminating speech.
विचिकित्सा	97	353,	*f*, doubt.
विचुल	49	99,	*m*, Mayan, Vangueria spinosa, Tamil *Kāñjōri-bhēdam*.
विचोलक	12	85,	*m*, Rāvaṇa's arming for battle.
विच्छित्ति	143	186,	*f*, assumed carelessness in putting on dress, garlands, &c., one of the 10 hāvas.
विच्युत	209	204,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
विजन	210	238,	*m*, *f* (*ā*), *n*, solitary, desolate, private.
विजन्मन्	80	208,	*m*, one who worships at house where a birth has taken place the Bhūtas, Prētas and Piśācas.
,,	298	19,	*m*, *see* द्विजन्मन् 76, 114.

	Page	Line	
वितस्ति	39	106,	*f*, space of twelve inches.
,,	179	160,	*f*, span between the end of the thumb and the end of the little finger.
,,	291	53,	*m*, *f*, span between the end of the thumb and the end of the little finger.
वितान	119	379,	*n*, bending the bow.
,,	168	246,	*m*, *n*, awning.
,,	263	152,	*m*, *n*, awning, breadth, sacrifice, moment; *m*, *f* (*ā*), *n*, empty, slow.
वितालो	146	247,	*f*, time-beating instrument.
वितुन्नक	44	84,	*n*, blue vitriol (ointment).
वित्त	129	146,	*n*, wealth.
,,	236	148,	*n*, wealth; *m*, *f* (*ā*), *n*, famous, considered.
वित्तेश	13	113,	*m*, epithet of Kubēra.
विदग्ध	197	35,	*m*, tawnyness; *m*, *f*(*ā*), *n*, tawny like bad blood.
,,	202	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, candid, sincere.
विदण्ड	163	99,	*m*, door-key.
विदर	195	81,	*m*, tearing, rending.
विदल	46	28,	*m*, *f* (*ā*), *n*, split, rend asunder.
विदा	96	326,	*f*, human intellect.
विदारक	156	61,	*m*, temporary well.
विदारण	273	23,	*n*, splitting in two parts, cutting wood, painting by ridicule.
विदारी	61	390,	*f*, Liquorice, Tamil *Iraḷi*.
,,	46	46,	*f*, fruit and root of the Vidārī plant.
विदित	209	201,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, understood.
,,	255	45,	*m*, *f* (*ā*), *n*, known, promised.
विदिश्	17	5,	*f*, intermediate point of the compass.
विदुर	204	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, knowing, intelligent.
विदुल	47	62,	*m*, kind of ratan, Tamil *Vañji*, *see* अम्बुप्रिय 297, 4.
विदूषक	141	138,	*m*, buffoon, acts as companion of the king in a play.
विदूषिका	87	106,	*f*, girl of a mother whose other children have died, unfit for marriage.
विदेह	87	59	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
विद्ध	209	193,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thrown, sent.
,,	210	222,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pierced.
,,	229	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, torn, equal.
विद्धकर्णी	55	261,	*f*, Ak-nidhi Cissampelos hexandra, Tamil *Paṅgam pāḷai*.
विद्धायुध	118	346,	*n*, bow (128 hastas long (?)).

	Page	Line	
विधेय	203	56,	*m*, *f* (*ā*), *n*, docile.
,,	203	63,	*m*, *f* (*ā*), *n*, submissive, obedient.
विनय	244	140,	*m*, charity, knowledge, intellect, instruction, custom, humility.
विनयग्राहिन्	109	134,	*m*, elephant who obeys orders.
विना	287	8,	*ind.*, without, except.
विनायक	5	64,	*m*, epithet of Buddha.
,,	7	105,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
विनिमय	128	141,	*m*, barter.
विनियोग	194	49,	*m*, giving with an object.
विनीत	262	148,	*m*, well-going horse ; *m*, *f* (*ā*), *n*, obtained, firm, one who has subdued his passions, one who has accepted instruction.
विनोद	98	374,	*m*, eagerness.
विन्दु	204	85,	*m*, *f*, *n*, knowing, intelligent.
विन्ध्य	41	6,	*m*, name of a mountain.
विन्ध्यकूटक	95	302,	*m*, epithet of Agastya.
विन्ध्यवासिन्	96	315,	*m*, epithet of Vyali.
विन्ध्यवासिनी	8	125,	*f*, epithet of Parvatī.
विन्न	209	197,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained.
,,	229	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, obtained, inquired.
विपक्षक	107	83,	*m*, enemy.
विपञ्ची	145	232,	*f*, lute.
,,	249	47,	*f*, lute, lute with a small body, lute with nine strings.
विपण	128	138,	*m*, selling.
विपणि	161	69,	*f*, shop-street.
,,	248	43,	*f*, shop, &c.
विपत्ति	98	381,	*f*, adversity.
विपथ	39	99,	*m*, bad road.
विपद्	98	381,	*f*, adversity.
,,	104	8,	*f*, adversity of a king, opposite to *Sampatti*.
विपर्यय	192	10,	*m*, contrariety, opposition.
विपर्यास	192	10,	*m*, contrariety, opposition.
विपश्चित्	102	468,	*m*, learned man.
विपाक	98	378,	*m*, fate.
,,	244	133,	*m*, sweat, cooking.
विपाकिन्	133	254,	*m*, (white) nitre, saltpetre.
विपाटिका	302	9,	*f*, *see* विपादिका.
विपादिका	183	244,	*f*, chilblain, blister or sore on the foot.

	Page	Line	
विपाश्	156	54,	*f*, epithet of the Vipāśā.
विपाशा	156	54,	*f*, name of a river.
विपिन	45	1,	*n*, forest.
विपुल	207	159,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wide, extended.
विपुला	35	4,	*f*, earth.
विप्र	83	1,	*m*, Brāhman.
विप्रकार	193	43,	*m*, injury, wickedness.
विप्रकुण्ड	77	124,	*m*, *see* देवप्रेष्य.
विप्रकृष्ट	212	283,	*n*, distance ; *m*, *f* (*ā*), *n*, distant.
विप्रतिसार	98	370,	*m*, remorse.
विप्रप्रिय	134	277,	*n*, thick sour milk.
विप्रयाण	121	420,	*n*, flight.
विप्रयोग	194	52,	*m*, separation.
विप्रलम्भ	193	39,	*m*, disappointing.
विप्रलाप	33	57,	*m*, mutual contradiction.
"	268	82,	*m*, mutual contradiction, rubbing.
विप्रशेषित	88	134,	*n*, remainder of a Brāhman's food.
विप्राश्निका	173	21,	*f*, fortune teller.
विप्रिय	107	93,	*n*, fault, mistake.
"	206	138,	*m*, *f* (*ā*), *n*, hateful, detestable.
विप्रुष्	25	15,	*f*, drop of water.
विप्रुष	26	4,	*m*, bird.
विप्लव	98	379,	*m*, portent, evil omen.
विबुक	73	40,	*m*, son of a Vaiśya and a Mallī.
विबुध	244	131,	*m*, god, learned man.
विभण्ड	74	51,	*m*, son of a Śūdra and a Vaṭī.
विभजन	195	77,	*n*, distributing.
विभाकर	18	27,	*m*, sun.
विभाग	192	13,	*m*, portion, share.
विभाजन	57	302,	*m*, kind of Amaranth, Tamil *Kīrai*.
विभात	22	136,	*n*, morning-dawn.
विभाव	142	160,	*m*, cause of state of mind.
विभावनी	60	370,	*f*, double jasmine, Jasminum, sambac floribus multiplicatis, Tamil *Iruvāṭṣi*.
विभावरी	21	113,	*f*, night.
विभावसु	268	78,	*m*, moon, sun, fire.
विभाषण	33	48,	*n*, dispute.
विभीतक	59	350,	*m*, *f* (*ī*), *n*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.

	Page	Line	
विभीदक	59	351,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
विभीषण	9	10,	*m*, epithet of Indra.
विभु	236	162,	*m*, master, moon, sun, Kubera; *m*, *f* (or वी), *n*, gone everywhere.
विभूति	280	68,	*f*, prosperity superior to aṇiman, &c.
विभूषण	169	266,	*n*, act of adorning.
विभ्रम	43	192,	*m*, change of look, one of the 10 havas.
"	244	138,	*m*, doubt, roaming about or (confusion), splendour.
विमनस्	203	67,	*m*, *f*, *n*, sad, perplexed.
विमल	44	81,	*m*, kind of precious stone.
"	206	132,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clean.
विमातृज	175	66,	*m*, stepmother's son.
विमान	263	162,	*m*, *n*, divine carriage, house with 7 stories.
वियत्	17	2,	*n*, sky.
वियद्गङ्गा	16	26,	*f*, epithet of Mandakini.
वियम	194	59,	*m*, forbearance.
वियात	202	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, impudent, shameless.
वियाम	194	59,	*m*, forbearance.
वियुन	9	12,	*m*, epithet of Indra.
वियोग	194	52,	*m*, separation.
विरजा	52	184,	*f*, Eugenia jambu, Tamil *Nāval*.
विरत	120	403,	*n*, exertion of soldiers.
विरति	195	72,	*f*, stopping, ceasing.
विरल	211	250,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, not close.
विरह	194	52,	*m*, separation.
विराग	96	334,	*m*, dispassion.
विरागार्ह	205	107,	*m*, *f* (*ā*), *n*, passionless.
विराज्	104	1,	*m*, Kṣatriya.
विराव	31	7,	*m*, sound of animals.
विरावृत्त	129	157,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Milaku*.
विरिञ्च	3	13,	*m*, epithet of Brahman.
विरूक्षकोद्रव	127	109,	*m*, kind of inferior grain, sort of Paspalum, Tamil *Kēḻ varaku*.
विरूक्षण	33	65,	*n*, reproof, censure.
विरूप	211	252,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, ugly.
विरूपाक्ष	6	84,	*m*, epithet of Śiva.
विरोचन	268	84,	*m*, fire, moon, sun.
विरोध	98	368,	*m*, enmity.
विरोधन	194	60,	*n*, contradiction.

	Page	Line	
विरोधिन्	107	84,	*m*, enemy.
विरोधोक्ति	33	57,	*f*, mutual contradiction.
विलक्ष	203	58,	*m*, *f* (*ā*), *n*, astonished.
विलम्बित	146	245,	*n*, slow time.
,,	276	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cheated, slow.
विलम्भ	193	38,	*m*, liberality.
विलाप	33	58,	*m*, lamentation.
विलाव	194	57,	*m*, cutting.
विलास	143	185,	*m*, change of place, posture, gait or look on the approach of the lover ; one of the 10 hâvas.
विलिष्ट	208	167,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wasted.
विलीन	166	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, melted, liquid.
,,	255	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, disappeared, melted.
विलेपी	165	160,	*f*, thick rice gruel.
विलेप्या	165	160,	*f*, thick rice gruel.
विलोमिका	54	222,	*f*, Leea hirta, Tamil *Kōvai*.
विल्वगन्ध	55	242,	*m*, kind of white Tulasī, Tamil *Veṇ tulaśi*.
विवध	244	141,	*m*, income which a king obtains from his subjects, road, yoke for carrying burdens.
विवरण	33	52,	*n*, explanation.
विवर्ण	72	4,	*m*, lowest caste, outcaste.
,,	256	48,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish, bad coloured.
विवर्णता	142	162,	*f*, change of colour.
विवश	256	53,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dependant, depressed by misfortune.
विवस्वत्	3	5,	*m*, deity.
,,	18	24,	*m*, sun.
विवाद	33	48,	*m*, dispute.
विवाह	87	108,	*m*, marriage.
विवाहाग्नि	11	53,	*m*, marriage fire.
विविक्त	210	238,	*m*, *f* (*ā*), *n*, solitary desolate, private.
,,	256	47,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cleaned, lonely.
विवृत्ताक्ष	27	26,	*m*, cock.
विवेशिका	159	7,	*f*, small town.
विवेष्टन	195	83,	*n*, rolling.
विश्	72	3,	*m*, name of the third caste.
,,	123	1,	*m*, Vaiśya.
,,	182	237,	*f*, *n*, fæces.
,,	280	77,	*m*, Vaiśya ; *m*, *f*, person.
विशङ्कट	207	163,	*m*, *f* (*ā*), *n*, large, broad.

	Page	Line	
विशद	196	20,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
,,	212	267,	*m*, *f* (*ā*), *n*, apparent, evident.
,,	256	49,	*m*, *f* (*ā*), *n*, white, pure.
विशय	97	353,	*m*, doubt.
विशर	121	422,	*m*, slaughter.
विशल्या	56	263,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cīndal koḍi*.
विशस्	121	422,	*m*, slaughter.
विशसन	117	316,	*m*, sword.
,,	121	427,	*n*, slaughter.
विशाख	7	114,	*m*, attendant of Subrahmaṇya.
,,	263	166,	*m*, Subrahmaṇya ; *f* (*ā*), name of a nakṣatra.
विशाखा	20	79,	*f*, *dual.*, one of the 27 nakṣatras.
,,	294	113,	*f*, *dual.*, or *pl.*, one of the 27 nakṣatras.
विशाखिका	93	246,	*f*, spade.
विशारद	276	23,	*m*, *f* (*ā*), *n*, learned, bold.
विशाल	169	258,	*m*, blanket of sheep wool.
,,	207	159,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wide, extended.
,,	207	163,	*m*, *f* (*ā*), *n*, large, broad.
विशालता	192	9,	*f*, width.
विशालत्वच्	48	93,	*m*, Echites (alstonia) scholaris, Tamil *Ēḻelampālai*.
विशाला	53	206,	*m*, big egg-plant, brinjal, Solanum melongena, Tamil *Ānai kattari*.
,,	59	344,	*f*, big cucumber, Tamil *Peruṅkummaṭṭi*.
विशिख	118	357,	*m*, arrow.
,,	263	161,	*m*, arrow ; *n*, mind ; *f* (*ā*), spade.
विशिखा	160	31,	*f*, street.
विशिखाश्रय	118	356,	*m*, quiver.
विशीर्णपाद्	11	70,	*m*, epithet of Yama.
विशीर्णाङ्गी	87	101,	*f*, girl with withered limbs unfit for marriage.
विशुन्थलवण	133	241,	*n*, rock salt.
विशेष	100	410,	*m*, general name for the primary elements consisting of *pṛthivī*, *jala*, *tejas*, *vāyu* and *ākāśa*.
विशेषक	170	296,	*m*, *n*, round ornamental mark on the forehead.
,,	291	60,	*m*, *n*, round ornamental mark on the forehead.
विशेषभाग	110	152,	*m*, sixth part of an elephant's forefoot beneath the kṣaya.
विशोक	28	58,	*m*, blue jay.
विश्राणन	92	235,	*n*, gift, donation.
विश्लिष्ट	211	250,	*m*, *f* (*ā*), *n*, *ind.*, not close.

	Page	Line	
विषमोन्नत	207	165,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unevenly raised.
विषय	108	96,	*m*, country with more than 100 villages.
,,	196	4,	*m*, object of sense.
,,	245	144,	*m*, object of sense, organ of sense (as *śabda sparśa*, &c.)
विषयग्राम	187	34,	*m*, multitude of the objects of the senses.
विषयिन्	263	150,	*m*, king, God of love, person staying in a country; *n*, object of sense; *m*, *f* (*ṇī*) *n*, licentious.
विषवृक्ष	282	37,	*m*, Karaskara plant, Tamil *Eṭṭi*.
विषवैद्य	150	50,	*m*, person who cures poison, dealer of antidotes.
विषा	130	179,	*f*, Atis, Betula, Tamil *Ativiḍayam*.
विषाण	263	164,	*m*, *f* (*ā*), *n*, horn, tooth of an elephant.
विषाणिका	160	43,	*f*, room where clarified butter (*havis*) is prepared.
विषाणिन्	69	103,	*m*, bull.
,,	263	153,	*m*, ox, elephant; *m*, *f* (*ī*), *n*, horned.
,,	282	27,	*m*, bull, sign of the zodiac, *see* 69, 103.
विषाणी	54	231,	*f*, Odina wodier, Tamil *Āḍu tīṇḍā pāle*.
विषाद	98	382,	*m*, exhaustion.
विषुव or विषुवत्	24	179,	*m*, *n*, equinox in Mēṣa and Tula.
विषूचीन	208	182,	*m*, *f* (*ā*), *n*, being everywhere.
विष्कम्भ	244	134,	*m*, extension, obstruction.
विष्किर	29	75,	*m*, peacock.
,,	244	132,	*m*, peacock, cock.
विष्टप	100	411,	*n*, world.
विष्टर	45	8,	*m*, tree.
,,	172	327,	*n*, wooden seat, chair.
,,	244	137,	*m*, handful of Kuśa-grass, &c.
विष्टरश्रवस्	3	20,	*m*, epithet of Viṣṇu.
विष्टि	140	109,	*m*, compulsory work, compulsory workman.
विष्ठा	53	199,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Gaṇḍapārangi*.
,,	182	238,	*f*, faeces.
विष्ठाख्य	44	71,	*n*, rust of iron.
विष्ठिका	129	162,	*f*, kind of pepper, Piper chaba.
विष्णु	3	19,	*m*, Viṣṇu.
,,	4	39,	*m*, epithet of the Trivikrama incarnation.
विष्णुक्रान्ता	55	246,	*f*, Clitoria ternatea, Evolvolus alsinoides, Tamil *Viṣṇukrāndi*.
,,	56	267,	*f*, cooling kind of Clitoria, Tamil *Viṣṇukrāndi-bhēdam*.

	Page	Line	
विष्णुगुप्त	96	317,	*m*, name of a minister and politician, better known as Cāṇakya.
विष्णुपद	17	2,	*n*, sky.
विष्णुपदी	156	48,	*f*, epithet of the Gaṅgā.
विष्णुरथ	6	75,	*m*, epithet of Garuḍa.
विष्णुशक्ति	4	32,	*f*, female energy of Viṣṇu represented by Ācārā, Vaiṣṇavī, Sūkṣmā, Lakṣmī, Puṣṭi, Nirañjanā, Jīvanī, Mōhanī and Māyā.
विष्फार	31	17,	*m*, twanging of the bow.
विष्फुलिङ्गिनी	11	59,	*f*, one of the seven tongues of Agni.
विष्य	206	141,	*m*, *f* (*ā*), *n*, deserving of death by poison.
विष्वक्	287	6,	*ind.*, everywhere.
विष्वक्सेन	3	21,	*m*, epithet of Viṣṇu.
विष्वक्सेना	50	132,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḻal*.
विष्वच्	208	182,	*m*, *f* (*ṣūcī*), *n*, all pervading ; *ind.* (*k*), everyway, all around (of the sky, of the country and of time).
विष्वद्रीचीन	208	186,	*m*, *f* (*ā*) *n*, going everywhere.
विष्वद्र्यच्	208	185,	*m*, *f* (*īcī*), *n*, going everywhere.
विसंवाद	193	39,	*m*, disappointing.
विसर	186	1,	*m*, flock, multitude.
,,	198	52,	*m*, bitterness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter.
विसर्ग	24	178,	*m*, epithet of Dakṣiṇāyana.
,,	86	73,	*m*, symbol representing a final sibilant (: , *ḥ*)
,,	244	139,	*m*, abandonment, excrement.
विसर्जन	92	235,	*n*, gift, donation.
विसर्जिका	24	182,	*f*, epithet of Trētā-yuga, *see* द्विसर्गिका, 296, 8.
विसार	151	83,	*m*, fish.
विसृत	210	220,	*m*, *f* (*ā*), *n*, spread, diffused.
,,	256	51,	*m*, *f* (*ā*), *n*, gone away, spread.
विस्त	190	102,	*m*, gold akṣa.
विस्तर	192	6,	*m*, prolixity.
विस्तार	46	31,	*m*, expansion, breadth of a tree.
,,	192	6,	*m*, extension, diffusion.
विस्तीर्ण	207	159,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wide extended.
विस्तीर्णजानु	86	93,	*f*, bandy-legged girl, unfit for marriage.
विस्तृत	210	220,	*m*, *f* (*ā*), *n*, spread, diffused.
विस्फोट	183	245,	*m*, boil.
विस्मय	98	361,	*m*, unconscious.
,,	142	152,	*m*, surprise, one of the Sthāyibhāvas.

	Page	Line	
विस्मय	244	129,	*m*, astonishment, pride.
विस्मरण	97	354,	*n*, forgetting, oblivion.
विस्मृत	210	217,	*m*, *f* (*â*), *n*, forgotten.
विस्र	181	211,	*n*, blood.
,,	182	215,	*n*, fat.
विस्रंसजा	177	107,	*f*, decrepitude.
विस्रब्ध	205	103,	*m*, *f* (*â*), *n*, steady.
विस्रम्भ	244	131,	*m*, friendship, confidence.
विहग	26	3,	*m*, bird.
विहगाधिप	6	75,	*m*, epithet of Garuḍa.
विहङ्ग	26	3,	*m*, bird.
विहङ्गम	26	3,	*m*, bird.
विहङ्गिका	136	12,	*f*, pole for carrying burdens.
विहनन	136	19,	*n*, bow or bow-shaped instrument for cleaning cotton, cotton-cleaning.
विहसित	142	166,	*n*, laughter which is heard.
विहस्त	206	135,	*m*, *f* (*â*), *n*, confounded, perplexed.
विहान	22	135,	*m*, *n*, morning-dawn.
विहापन	92	236,	*n*, gift, donation.
विहायस्	263	160,	*m*, bird; *m*, *n*, sky.
विहायस	17	2,	*n*, sky.
विहार	161	56,	*m*, Buddhist (Jaina) temple.
,,	244	136,	*m*, Jaina hermitage, sport.
विहारिणी	87	103,	*f*, girl too fond of play unfit for marriage.
विहास	263	166,	*m*, laughter; *m*, *f* (*â*), *n*, opened.
विह्वल	206	134,	*m*, *f* (*â*), *n*, overcome by fear, &c.
वीकाश	244	133,	*m*, secret, public.
वीक्षा	98	361,	*f*, unconsciousness, fainting.
वीचि	155	27,	*f*, wave.
,,	222	70,	*f*, row, wave, atom.
वीज्य	125	62,	*m*, corn.
,,	133	257,	*m*, natron, alkali.
वीणा	145	232,	*f*, lute.
वीणावंशशलाका	145	240,	*f*, round headed peg round which the string of the lute is bound.
वीणावाद	141	140,	*m*, lute-player.
वीत	111	178,	*n*, driving and guiding of an elephant by the feet or the goad of its driver, or a horse or elephant unfit for riding.
,,	236	149,	*n*, useless elephant, useless horse; *m*, *f* (*â*), *n*, calm.

	Page	Line	
वीरोज्झ	88	140,	*m*, blameworthy Brāhman who omits for a year the Agnihōtra.
वीरोपजीवक	88	142,	*m*, blameworthy Brāhman who begs under the pretence of making the Agnihōtra.
वीर्य	121	419,	*n*, power.
,,	182	221,	*n*, semen, sperm.
,,	226	63,	*n*, valour, sperm, food, greatmindedness.
वीर्यकर	182	220,	*m*, marrow.
वीर्या	297	11,	*f*, *see* पुष्पवीर्या, 55, 255.
वीलक	74	55,	*m*, son of a Śūdra and a Gholī.
वीवध	244	141,	*m*, income which a King obtains from his subjects, road, yoke for carrying burdens.
वृक	38	80,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadeśa.
,,	65	15,	*m*, wolf.
वृकधूप	132	219,	*m*, turpentine.
,,	132	223,	*m*, compounded perfume.
वृकधूर्तक	65	13,	*m*, bear.
,,	68	76,	*m*, jackal.
वृकधोरण	67	63,	*m*, kind of animal, the same as राम.
वृकवाला	162	88,	*f*, piece of timber at the side of a door.
वृकस्थली	159	18,	*f*, epithet of Māhiṣmatī.
वृकाम्लिका	47	68,	*f*, kind of acid citron, Tamil *Puḷimādaḷai*.
वृक्ण	209	203,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cut.
वृक्तबर्हिस्	89	156,	*m*, priest.
वृक्य	182	224,	*m*, kidney.
वृक्ष	45	8,	*m*, tree.
,,	290	21,	*m*, tree.
वृक्षक	52	168,	*m*, parasite plant, Epidendrum tesseloides, and other species, Tamil *Pullūri*.
वृक्षगृह	282	35,	*m*, bird, peacock.
वृक्षमूलिन्	93	257,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who lives at the foot of a tree.
वृक्षरुहा	52	169,	*f*, parasite plant, Epidendrum tesseloides, and other species, Tamil *Pullūri*.
वृक्षादनी	52	169,	*f*, parasite plant, Epidendrum tesseloides and other species, Trmil *Pullūri*.
वृक्षाम्ल	134	264,	*n*, fruit or juice of the fruit of the Tamarind tree.
वृक्षोत्पल	51	143,	*m*, Kaniyār, Pterospermum acerifolium or Pentapetes acerifolia, Tamil *Kōṅgu*.

	Page	Line	
वृजिन	211	246,	*m., f (ā), n*, crooked.
"	263	167,	*m*, curled hair, *n*, sin.
वृतिद्रुम	160	28,	*m*, boundary tree.
वृतिमार्ग	39	101,	*m*, fenced road.
वृत्त	62	230,	*n*, good conduct.
"	207	164,	*m., f (ā), n*, round.
"	236	152,	*n*, one's own form, history, livelihood, variety of metre, *m., f (ā), n*, passed, firm, studied, round.
वृत्ततुम्बी	227	1[illegible],	*f*, see वृत्ततुम्बी, 52, 335.
वृत्ताङ्गी	50	1[illegible],	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Nanal*
वृत्तान्त	[illegible]	77,	*m*, occurrence.
"	245	1[illegible],	*m*, chapter, entirety, event, manner.
वृत्ति	12[illegible]	2,	*f*, livelihood, profession.
"	1[illegible]	1[illegible],	*f*, livelihood by *yājana, adhyāpana* and *pratigraha, yācaṇa, &c.*
"	144	[illegible],	*f*, style of composition, of which there are four: *Bhāratī, Sāttvatī, Kaiśikī* and *Ārabhaṭī*.
"	222	71,	*f*, treatise, livelihood.
वृत्र	218	1[illegible],	*m*, enemy, darkness, name of a demon.
वृत्रारि	9	1,	*m*, epithet of Indra.
वृथा	2[illegible]	[illegible],	*ind*, expressing causelessness, irregularity.
वृथाजा[illegible]न	[illegible]	1[illegible],	*m*, one who has abandoned his sacrifice.
वृद्ध	1[illegible]	1[illegible],	*n*, Benzoin, Tamil *Kalmam*.
"	210	2[illegible],	*m., f (ā), n*, grown.
"	2[illegible]	1[illegible],	*m*, Yama; *m., f (ā), n*, intelligent.
वृद्धकाक	27	34,	*m*, black crow.
वृद्धगोनस	14[illegible]	26,	*m*, species of the Maṇḍalin snake.
वृद्धनाभि	18[illegible]	292,	*m., f., n*, person who has an elevated navel.
वृद्धप्रपितामह	175	5[illegible],	*m*, paternal great-great-grandfather.
वृद्धप्रमातामह	175	5[illegible],	*m*, maternal great-great-grandfather.
वृद्धवयस	201	[illegible],	*m., f., n*, old.
वृद्धश्रवस्	9	2,	*m*, epithet of Indra.
वृद्धा	174	47,	*f*, old woman.
वृद्धि	124	9,	*f*, interest.
"	130	188,	*f*, medicinal drug, Tamil *Siddhibhēdam*.
"	183	262,	*f*, enlargement of the scrotum, hydrocele or elephantiasis of the scrotum.
"	194	66,	*f*, increase, growth.
"	223	73,	*f*, prosperity, &c.

100

	Page	Line	
वृद्धोक्ष	69	109,	*m*, old ox.
वृद्ध्याजीव	123	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, usurer.
वृन्त	46	40,	*n*, stalk, foot stalk of a leaf.
,,	59	336,	*m*, pumpkin, gourd, Cucurbita pepo, Tamil *Kakkari*.
,,	69	102,	*n*, nipple of the cow.
,,	178	136,	*n*, nipple.
वृन्ततुम्बी	59	335,	*f*, kind of round gourd, cucurbita, Tamil *Vatta śurai*, *see* वृन्ततुम्बी.
वृन्ता	50	132,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñālal*
वृश्चिक	57	292,	*m*, white sort of Hogweed, Tamil *Vel cāraḍai*.
,,	150	64,	*m*, scorpion.
,,	150	65,	*m*, *f* (*ā*), big kind of scorpion.
,,	150	65,	*m*, kind of catterpillar covered with bristles.
वृश्चिकच्छदा	55	253,	*f*, Tragia involucrata, Tamil *Kaṅkaḍai*.
वृश्चिकाली	55	252,	*f*, Tragia involucrata, Tamil *Kaṅkaḍai*.
वृष	161	71,	*n*, woman's apartment.
,,	173	4,	*m*, man, male.
,,	236	154,	*m*, Bṛhaspati, ox, horse, rat, sperm, mate, charity, Indra, strength ; *m*, *f* (*a*), *n*, best.
वृषण	178	126,	*m*, scrotum.
वृषणश्व	9	20,	*m*, Indra's horse.
वृषण्वसु	9	15,	*n*, wealth of Indra.
वृषध्वज	6	84,	*m*, epithet of Śiva.
वृषन्	9	1,	*m*, epithet of Indra.
,,	218	111,	*m*, ox, best, male, Indra.
वृषपर्णी	56	285,	*f*, Cocculus tomentosus, Tamil *Nirvāḷe*.
वृषपूतन	93	243,	*m*, setting at liberty a black bull.
वृषभ	41	10,	*m*, epithet of the mountain Veṅkaṭa.
,,	69	103,	*m*, bull.
वृषल	69	104,	*m*, ox.
,,	129	152,	*n*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
,,	136	1,	*m*, Śūdra.
वृषलक्षणा	87	102,	*f*, masculine (bullish-looking girl), unfit for marriage.
वृषली	249	48,	*f*, unmarried girl who had her monthly course, Śūdra woman, barren woman, woman whose children are dead.
वृषवाहन	6	91,	*m*, epithet of Śiva.

	Page	Line	
वृषसानु	268	7[illegible],	m, man, death.
वृषस्यन्ती	173	22,	f, amorous, lustful woman.
वृषा	54	225,	f, Musali, Anthericum tuberosum (?), Tamil *Eli* [illegible]
"	5[illegible]	[illegible],	f, Banana, Musa sapientium, Tamil *Vāḻai*.
"	130	187,	f, medicinal plant, Riddhi, Tamil *Mṛtajīvanau-ṣadhi* or *Siddhi*.
वृषाकपायी	272	2[illegible],	f, Lakṣmī, Pārvatī.
वृषाकपि	2[illegible]	7[illegible],	m, Viṣṇu, Rudra.
वृषाक्रान्ता	6[illegible]	101,	f, cow which is covered by the bull.
वृषाण	7	1[illegible],	m, Bāṇa, Śiva's worshipper.
वृषान्नाद	127	1[illegible],	m, kind of wild grain or rice, Tamil *Tṛṇadhān-yam*.
वृष्णि	70	127,	m, ram.
वृष्टि	2[illegible]	1[illegible],	f, rain.
वृष्य	6[illegible]	1[illegible],	m, Sugarcane, Sacharum officinarum, Tamil *Karumbu*.
"	1[illegible]	7[illegible],	m, Black kidney bean, Phaseolus radiatus, Tamil *Uḻundu*.
वृष्यकन्द	1[illegible]7	[illegible],	m, water creeper, Tamil *Koṭṭi*.
वृष्या	1[illegible]	187,	f, medicinal plant, Riddhi, Tamil *Mṛtajīvanau-ṣadhi* or *Siddhi*.
वेग	1[illegible]	1[illegible],	m, speed.
"	21[illegible]	11[illegible],	m, Cucumis Colokynthos, speed.
वेगसर	113	21[illegible],	m, mule.
वेगिन	1[illegible]	[illegible],	m, epithet of Vāyu.
वेङ्कट	11	10,	m, name of a mountain.
वेङ्कुर	[illegible]7	[illegible],	m, pride of beauty.
वेत्रन	[illegible]2	21[illegible],	m, seventeenth cubit (*aratni*) from the bottom, or first from the top of the sacrificial post.
वेटा	1[illegible]	3[illegible],	f, boat.
वेण	8[illegible]	1[illegible],	m, Vēna, who leaps or jumps far, &c., also called Kuśīlava.
"	8[illegible]	1[illegible],	m, son of an Ugra and a Kṣatriya, who lives as a magician and conjuror.
वेणि	156	59,	f, cascade.
वेणिनी	173	11,	f, woman with a braid.
वेणी	52	172,	f, Andropogon serratum, Tamil *Dēvatāḻi*.
"	70	129,	f, sheep.
"	242	72,	f, braid of hair, water stream.
वेणु	62	128,	m, Bamboo, Bambusa arundinacea, &c., Tamil *Mūṅgal*.

	Page	Line	
वेणु	218	107,	*m*, Vêda, sun.
वेणुक	73	25,	*m*, son of a Kṣatriya and a Niṣādī.
,,	110	164,	*n*, iron headed bamboo to drive the elephant
वेणुका	146	249,	*f*, flute, pipe.
वेणुध्मा	141	141,	*m*, flute-player.
वेण्ठ	161	53,	*n*, place occupied by the Viṭas.
वेतन	136	10,	*n*, wages, hire.
वेतस	47	61,	*m*, kind of ratan, Tamil *Vañji*.
वेतस्वत्	38	85,	*m*, *f* (*ī*), *n*, full of reeds.
वेताल	12	76,	*m*, spirit of a departed person.
वेतालासन	101	442,	*n*, Nigūḍhacaraṇa, in which the right hand from the outer side of the leg holds the toe of the left foot, and the left hand holds in the same manner the toe of the right foot.
वेत्र	56	265,	*m*, Calamus rotang, Tamil *Pirambu*.
वेत्रधर	106	47,	*m*, doorkeeper.
वेत्रवती	156	56,	*f*. name of a river.
वेद	85	54,	*m*, Vêda.
वेदगर्भ	83	2,	*m*, Brahman.
वेदन	263	165,	*n*, *f* (*ā*), knowledge; *f* (*ā*), knowledge of misfortune.
वेदपठितृ	84	45,	*m*, student who reads the Vêda.
वेदयष्टि	93	247,	*m*, *f*, stick bound with Darbha grass, *see* देवयष्टि 299,20.
वेदाङ्ग	85	56,	*n*, common name of the 6 sciences attached to the Vêda.
वेदि	92	217,	*f*, altar.
,,	92	219,	*f*, square fire pit.
वेदिका	161	72,	*f*, covered terrace in the yard.
,,	249	49,	*f*, altar, finger-ring, seal.
वेदितृ	204	85,	*m*, *f* (*rī*), *n*, knowing, intelligent.
वेदिपर	38	73,	*m*, *pl*., epithet of the Daśārṇa country.
वेद्यास्तरण	90	181,	*n*, covering the altar with Darbha grass.
वेधक	133	240,	*n*, rocksalt.
वेधनिका	137	36,	*f*, gimlet or auger.
वेधमुख्यक	54	234,	*m*, zerumbet or zedoary, Curcuma zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.
वेधमुख्या	68	72,	*f*, civet cat.
वेधस्	3	17,	*m*, epithet of Brahman.
,,	218	113,	*m*, Viṣṇu, Brahman, wise man.
वेधित	210	222,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pierced.
वेध्य	120	388,	*n*, aim.

	Page	Line	
वेध्या	147	270,	*f*. kind of drum.
वेन	79	167,	*m*, man who catches and kills Iguanas, also called a Paradhēnuka.
”	80	194,	*m*, person who accompanies music by beating with his flat hand on the upturned bottom of an earthern pot.
”	80	197,	*m*, son of an Ambaṣṭha and a Vaidēhī, who appears on a dancing stage.
वेपथु	143	170,	*m*, trembling of tone.
”	143	177,	*m*, tremour.
वेमन्	136	16,	*m*, loom.
वेल्ल	47	49,	*m*, mango tree, Tamil *Mā*.
वेल्लज	198	71,	*m*, bitter, salt and pungent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, bitter, salt and pungent.
वेल्लव	73	44,	*m*, secretly born son of a Śūdra and a Kṣatriyā.
वेला	155	25,	*f*, seashore.
”	155	25,	*f*, high seatide.
”	222	71,	*f*, high seatide, time, limit.
वेलान	198	71,	*m*, astringent, salt and pungent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, salt and pungent.
वेल्ल	131	193,	*n*, vermifuge plant, Babreng, Tamil *Vāyu viḍaṅgam*.
वेल्लन	129	158,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Milaku*.
वेल्लित	208	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaken.
”	255	46,	*m*, *f* (*ā*), *n*, shaken, bent.
वेश	73	56,	*m*, son of a Vaiśya and an Ugrī.
”	161	70,	*m*, dancing girl's quarter.
वेशनी	160	47,	*f*, entrance, waiting room.
वेशन्त	154	12,	*m*, small tank.
वेशवार	165	173,	*m*, cooked meat mixed with treacle, ghee and pepper.
”	166	180,	*m*, condiment.
वेश्मन्	160	35,	*n*, house.
वेश्मस्थूणा	162	78,	*f*, pillar of a house.
वेश्य	60	368,	*n*, kind of big jasmine, Tamil *Peru mallikai*.
वेश्या	175	47,	*f*, prostitute.
वेश्यागृह	161	65,	*n*, dancing girl's house.
वेश्याचार्य	141	139,	*m*, teacher of a dancing girl.
वेश्याजनाश्रय	161	70,	*m*, dancing girls' quarter.
वेश्यापति	176	77,	*m*, keeper of a prostitute.
वेष	141	135,	*m*, dress of an actor.

	Page	Line	
वेष	169	264,	*m*, dress, embellishment.
वेष्ट	132	218,	*m*, turpentine.
,,	226	64,	*n*, Brahman, heaven.
वेष्टन	91	210,	*n*, rope round the sacrificial post.
,,	180	186,	*n*, outer part of the ear.
,,	252	67,	*n*, crownjewel, head cloth.
वेष्टवार	133	246,	*n*, kind of factitious salt.
वेष्टित	209	192,	*m*, *f* (ā), *n*, surrounded.
वेसर	113	216,	*m*, mule.
वेहत्	68	93,	*f*, cow which miscarries through fault of the bull.
वै	284	13,	*ind.*, expressing sin, beginning of a sentence, reputation.
,,	284	22,	*ind.*, used for filling up a metre.
वैकक्ष्य	168	245,	*n*, upper garment worn over one shoulder and under the opposite arm.
,,	171	311,	*n*, chaplet worn as a scarf over the chest.
वैकरञ्ज	148	18,	*m*, serpent produced from intercourse between the Darvīkara, Maṇḍalin and Rājimat snakes, the same as Vyantara.
,,	148 20, 149 32,		*m*, snake of which there are three species.
वैकुण्ठ	4	23,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	55	242,	*m*, kind of white Tulasi, Tamil *Veṇ tulasi*.
,,	245	143,	*m*, Indra, Viṣṇu.
वैकृन्त	43	69,	*m*, mercury.
वैखानस	93	248,	*m*, married man belonging to the third āśrama, who has retired to the forest.
वैखारक	198	59,	*m*, pungent and salt taste ; *m*, *f* (ikā), *n*, pungent and salt.
वैघटिक	137	30,	*m*, jeweller.
वैचित्त्य	99	400,	*n*, swoon, stupor.
वैजनन	171	38,	*m*, last month of gestation.
वैजयन्त	7	110,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
,,	9	18,	*m*, Indra's palace.
,,	9	18,	*m*, Indra's ensign.
वैजयन्तिक	116	289,	*m*, *f* (ī), *n*, ensign-bearer.
वैजयन्ती	53	192,	*f*, Aeschynomene sesban, Tamil *Taluttalai*.
,,	271	17,	*f*, flag, name of the tithi of an avatara, garland of Viṣṇu.
वैज्ञानिक	202	37,	*m*, *f* (ī), *n*, skilful, conversant.
वैडूर्य	11	79,	*n*, lapis lazuli.

	Page	Line	
वैणव	42	41,	*n*, gold from the Vēṇu river like the flower of the Karṇikāra.
,,	46	44,	*m*, corn of the Bamboo.
,,	75	76,	*m*, son of a Māhiṣya and a Brāhmaṇī.
वैणविक	141	141,	*m*, flute-player.
वैणिक	141	140,	*m*, lute-player.
,,	200	114,	*m*, smell of faeces; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of faeces.
वैतंसिक	139	80,	*m*, bird-killer, seller of flesh.
वैतनिक	156	9,	*m*, *f* (*ī*), *n*, hireling, servant, labourer.
वैतालिक	78	162,	*m*, Māgadha who awakens the king through the noise of pipes, lutes, &c.
,,	166	[illegible]	*m*, bard.
वैदिक	83	15,	*m*, Brahman who has studied the Vēda.
वैदेह	75	174,	*m*, Āyōgava, who keeps cattle and sells milk, butter, &c.
,,	81	232,	*m*, person who lives by another honest livelihood.
वैदेहक	75	[illegible]	*m*, son of a Vaiśya and a Brāhmaṇī.
,,	78	156,	*m*, guardian of women.
,,	125	144,	*m*, trader.
वैदेही	124	[illegible]	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
वैद्य	181	[illegible]	*m*, physician; *m*, *f* (*ā*), *n*, practising medicine.
वैद्यमातृ	[illegible]	[illegible]	*f*, Justicia adhatoda and J. gandarussa, Tamil *Ādaṭōḍai*.
वैद्यशास्त्र	85	58,	*n*, name for the Āyurvēda, one of the four Upavēdas.
वैद्युत	36	[illegible]	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhāratavarṣa.
वैद्युतान	36	24,	*m*, one of the seven islands of Antaradvīpa near the mountain Vidyutvat.
वैद्योत	[illegible]	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, angry.
वैधव्यलक्षणोपेता	87	[illegible]	*f*, girl who bears sign of becoming a widow unfit for marriage.
वैधात्र	15	11,	*m*, epithet of Sanatkumāra.
वैधेय	204	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, foolish.
वैनतेय	6	74,	*m*, epithet of Garuḍa.
वैनयिक	114	259,	*m*, *f* (*ī*), *n*, carriage for exercise.
वैनीतक	115	274,	*m*, *n*, carriage which is borne or carried by many.
वैपरीत्य	192	10,	*n*, contrariety, opposition.

	Page	Line	
वैमात्रेय	175	66,	*m*, stepmother's son.
वैमेय	128	141,	*m*, barter.
वैयथित	91	213,	*m*, fifth cubit (*aratni*) from the bottom, or the thirteenth from the top of the sacrificial post.
वैयाघ्र	114	256,	*m*, *f* (ī), *n*, carriage covered with tiger skin.
वैर	98	368,	*n*, enmity.
वैरङ्गिक	205	107,	*m*, *f* (ī), *n*, passionless.
वैरशुद्धि	121	418,	*f*, revenge.
वैराग्य	7	94,	*n* (freedom from passion), quality of Śiva.
,,	96	334९	*m*, dispassion.
वैरिन्	107	82,	*m*, enemy.
वैवधिक	136	12,	*m*, peddler, hawker, grocer.
वैवस्वत	11	67,	*m*, epithet of Yama.
वैशाख	23	166,	*m*, name of a month, second month of the spring season (vasanta).
,,	119	372,	*m*, *n*, one of the five sthānas of an archer, the feet standing three spans (*vitasti*) apart.
,,	138	62,	*m*, churning stick.
वैशाखिन्	110	152,	*m*, eighth part of an elephant's forefoot beneath the kṣaya.
वैशाखी	23	150,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*) pakṣa of Vaiśākha.
वैशिख	118	349,	*n*, bow 432 inches long.
वैश्य	123	1,	*m*, name of a person belonging to the third caste.
वैश्यकुण्ड	77	125,	*m*, *see* मणिकार.
वैश्रवण	13	113,	*m*, epithet of Kubēra.
वैश्वदेवाग्नि	11	53,	*m*, fire at the Vaiśvadēva offering.
वैश्वानर	10	27,	*m*, epithet of Agni.
,,	21	98,	*n*, position of the Pitṛyāna.
वैश्वानरी	21	96,	*f*, ninth of the nine Vīthis beginning with Prōṣṭhapada.
वैषयिकी	106	69,	*f*, whore from voluptuousness.
वैष्णव	92	215,	*m*, thirteenth cubit (*aratni*) from the bottom, or the fifth from the top of the sacrificial post.
वैष्णवी	4	31,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
,,	8	129,	*f*, one of the seven mothers.
वैष्णुत	90	190,	*n*, sacrificial ashes.
वैसारिण	151	81,	*m*, fish.
वैहायस	119	376,	*n*, one of the five postures of an archer, the same as *pratyālīḍha*.

	Page	Line	
वैहासिक	105	34,	*m*, playfellow.
वोरुखान	112	203,	*m*, pink horse.
वोषाट्	287	5,	*ind.*, term of invocation at a sacrifice.
वौश्रट्	287	5,	*ind.*, term of invocation at a sacrifice.
वौषट्	287	5,	*ind.*, term of invocation at a sacrifice.
व्यंसक	203	47,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, fraudulent, crafty.
व्यक्त	106	15,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
,,	236	144,	*m*, learned man ; *m*, *f* (*ā*), *n*, clear.
व्यग्र	206	135,	*m*, *f* (*ā*), *n*, confounded, perplexed.
,,	229	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, devoted, perplexed.
व्यङ्ग	152	94,	*m*, frog.
,,	183	250,	*m*, dark spots on the cheek.
व्यङ्गा	87	99,	*f*, crippled girl unfit for marriage.
व्यजन	171	317,	*n*, fan.
व्यञ्जक	144	196,	*m*, indication of a passion, or feeling.
व्यञ्जन	63	445,	*m*, Pandanus odoratissimus, Tamil *Tāḻai*.
,,	86	71,	*m*, *n*, consonant.
,,	90	186,	*m*, *f* (*ā*), purification of the sacrificial animal.
,,	165	170,	*n*, condiment of ghee, &c.
,,	181	205,	*n*, beard.
,,	252	53,	*n*, beard, condiment of ghee, &c., sign, limb, consonant.
व्यतिकर	268	81,	*m*, mixing, misfortune.
व्यतिहार	192	11,	*m*, contrariety, opposition.
व्यत्यय	192	10,	*m*, contrariety, opposition.
व्यत्यास	192	11,	*m*, contrariety, opposition.
व्यथा	98	374,	*f*, misfortune, pain.
व्यध्व	54	99,	*m*, bad road.
व्यन्तर	118	18,	*m*, snake produced from the intercourse between Darvīkara, Mandalin and Rajimat snakes ; the same as Vaikarañja.
व्यय	107	83,	*m*, expenditure.
व्यर्थ	211	258,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vain, useless.
व्यलीक	194	70,	*n*, cheating, deceiving.
,,	263	158,	*m*, enemy, transgression ; *n*, misery ; *m*, *f* (*ā*), *n*, astonished.
व्यवच्छेद	120	383,	*m*, discharging the arrow.
व्यवधि	22	126,	*m*, covering.
व्यवहार	124	29,	*m*, law-suit.

	Page	Line	
व्यवहार	268	85,	*m*, speaking, connection, play, punishment, order, dispute about money, quarrel, sword, mercantile transaction.
व्यवहित	212	283,	*n*, distance ; *m*, *f* (*ā*), *n*, distant.
व्यवाय	244	129,	*m*, coitus, disappearance.
व्यष्ट	43	48,	*n*, copper.
व्यसन	252	63,	*n*, power, misfortune, unwished result of fate, sin, talebearing, &c. caused by anger, hunting, &c., caused by desire.
व्यसनार्त	206	136,	*m*, *f* (*ā*), *n*, afflicted by misfortune.
व्याकरण	85	55,	*n*, vedic grammar, one of the six Vedaṅgas.
,,	273	22,	*n*, grammar, sound of the bow-string, explaining.
व्याकुल	206	135,	*m*, *f* (*ā*), *n*, confounded, perplexed.
व्याकृति	194	68,	*f*, explaining.
व्याकोच	45	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
व्याघात	49	95,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Koṉṟai*.
व्याघ्र	65	5,	*m*, tiger.
व्याघ्रक	162	85,	*m*, *n*, hinge of a door.
व्याघ्रनख	131	198,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Puliyukir*.
व्याघ्रपाद्	48	75,	*m*, Flacourtia sapida, Tamil *Naramaruḍḍi*.
व्याघ्रपुच्छक	50	130,	*m*, Palma Christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
व्याघाट	27	38,	*m*, sky lark.
व्याज	99	389,	*m*, deceit.
,,	218	108,	*m*, deceit, pretence.
व्यादीर्णास्य	65	2,	*m*, lion.
व्याध	139	75,	*m*, hunter.
व्याधाम	10	26,	*m*, Indra's thunderbolt.
व्याधि	184	275,	*m*, illness, disease.
,,	281	16,	*m*, name of the medicinal plant kuṣṭha, *see* 184, 275.
व्याधित	185	288,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sick person, patient.
व्यापन	195	81,	*n*, pervading, expanding.
व्यापलण्डिका	180	167,	*f*, neck.
व्यापादन	121	430,	*n*, slaughter.
व्याप्य	184	275,	*m*, illness, disease.
व्याप्व	19	53,	*m*, moon.
व्याम	179	164,	*m*, space between the finger ends of the outstretched arms.
व्यायत	256	48,	*m*, *f* (*ā*), *n*, occupied, firm.

	Page	Line	
व्यायाम	179	164,	*m*, space between the finger ends of the outstretched arms.
,,	241	135,	*m*, rivalry, valour, space between the finger ends of the outstretched arms.
व्यायोग	144	201,	*m*, one of the *rūpa(ka)s*.
व्याल	71	146,	*m*, beast of prey.
,,	148	8,	*m*, serpent, snake.
,,	236	117,	*m*, wild elephant, serpent, beast of prey; *m*, *f* (*ā*), *n*, deceitful.
व्यालग्राहिन्	150	50,	*m*, snake-catcher.
व्यालायुध	131	198,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Puliyukir*.
व्यालि	96	315,	*m*, name of a sage.
व्यावहारी	283	7,	*f*, mutual seizing or taking.
व्यास	5	60,	*m*, Vyāsa, son of Parāśara, incarnation of Viṣṇu.
,,	5	62,	*m*, Vyāsa.
,,	118	352,	*n*, bow weighing 100 palas.
,,	152	6,	*m*, extension, diffusion.
व्युत्क्रम	153	31,	*m*, dying.
व्युत्थान	153	40,	*n*, independent action.
,,	252	62,	*n*, opposition, independent action.
व्युत्पन्न	205	97,	*m*, *f* (*ā*), *n*, practised.
व्युप	94	264,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who eats out of his own hands.
व्युष्ट	22	136,	*n*, morning-dawn.
व्युष्टि	93	252,	*m*, *f*, *n*, taking food only every eighth day.
,,	222	70,	*f*, result, prosperity.
व्यूढ	207	160,	*m*, *f* (*ā*), *n*, great.
,,	207	165,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flattened.
व्यूति	136	16,	*f*, weaving.
व्यूह	186	3,	*m*, flock, multitude.
,,	218	111,	*m*, multitude, army-array.
व्योकार	157	32,	*m*, blacksmith.
व्योमकेश	6	81,	*m*, epithet of Śiva.
व्योमगुण	31	1,	*m*, sound.
व्योमधारण	43	63,	*m*, mercury.
व्योमन्	17	1,	*n*, sky.
,,	188	61,	*n*, according to some the same as śaṅkha or 1,000,000,000,000.
व्योमसुरभि	8	88,	*f*, spotted cow.
व्योमाख्य	12	30,	*n*, talc, mica, *see* 17, 1.
,,	96	322,	*n*, original germ, *see* 17, 1.

	Page	Line	
व्योष	129	160,	*n*, collective name of dry ginger, long pepper and black pepper.
व्रज	138	61,	*m*, fold for kine.
,,	186	2,	*m*, flock, multitude.
,,	218	107,	*m*, fold for kine, way, multitude.
व्रज्या	192	19,	*f*, march, expedition.
,,	192	22,	*f*, roaming about.
,,	222	67,	*f*, roaming about, going.
व्रण	122	433,	*m*, *n*, wound, sore.
व्रणघ्नी	58	314,	*f*, kind of potherb, Gima, Erythraea centaureoides and Pharnaceum mollugo, Tamil *Kīrai*.
व्रणबन्ध	184	279,	*m*, bandage against a wound.
व्रत	36	25,	*n*, one of the seven islands of Antaradvipa.
,,	37	63,	*m.*, *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
,,	84	27,	*m*, *n*, vow.
,,	94	271,	*m*, *n*, penance, as Cāndrāyaṇa, &c.
,,	226	62,	*n*, Viṣṇu, season, year, sacrifice, penance, month, fire, food.
व्रतति	45	14,	*f*, creeper.
व्रतती	45	14,	*f*, creeper.
व्रतसङ्ग्रह	90	174,	*m*, undertaking any vow (religious obligation).
व्रतिन्	83	14,	*m*, unmarried Brāhman identical with *brahmacārin*.
,,	111	180,	*m*, horse.
व्रश्चन	138	70,	*m*, iron chisel.
व्राजिक	95	295,	*n*, milk-fast of one month, taking the milk only in the cowstable.
व्रात	72	2,	*m*, man.
,,	76	118,	*m*, common name of a Brāhman, Kṣatriya or Vaiśya who marries without upanayana, and name of an illegitimate son of a Brahman, &c. who has undergone upanayana.
,,	186	1,	*m*, flock, multitude.
व्रात्य	76	118,	*m*, common name of a Brāhman, Kṣatriya or Vaiśya who marries without upanayana, and name of an illegitimate son of a Brāhman, &c., who has undergone upanayana.
,,	80	203,	*m*, illegitimate son of a Kṣatriya, who knows the treasure, the intention, &c., of the enemy.

	Page	Line	
व्रात्य	81	237,	*m*, son of a Pratilōma, who has married a woman of superior caste.
व्रीड	291	54,	*m*, *f* (*ā*), shame.
व्रीला	99	387,	*f*, shame.
व्रीहि	46	45,	*f*, *pl*., different sorts of rice.
,,	125	62,	*m*, corn.
,,	125	63,	*m*, rice.
,,	128	125,	*m*, unbearded corn as *Śāli*.
,,	294	113,	*m*, *sing*. and *pl*., kind of rice.
व्रीहिकङ्गु	126	80,	*m*, lentil, Ervum (Cicer) lens, Tamil *Kaḍalai-bhēdam*.
व्रीहिन्	210	237,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, having rice.
व्रीहिमत्	210	237,	*m*, *f* (*ī*), *n*, having rice.
व्रैहेय	124	38,	*m*, *f* (*ī*), *n*, field producing rice.
शंसा	33	70,	*f*, praise.
,,	223	81,	*f*, praise, speech.
शंस्य	11	48,	*m*, sacrificial fire towards the east.
शकृत्	72	148,	*m*, dung of quadrupeds.
,,	78	147,	*m*, Karaṇa who keeps the people from the king.
,,	237	181,	*m*, excrement of quadrupeds, Bos gavaeus ; *m*, *pl*., name of a country.
शकट	62	417,	*m*, esculent root, Arum colacasia, Tamil *Cēmpu*.
,,	114	249,	*m*, *n*, cart.
शकटाबिल	27	23,	*m*, water bird.
शकल	177	111,	*m*, *n*, part.
,,	252	67,	*n*, piece, bark.
शकलपोटिनस	113	35,	*m*, kind of poisonless snake.
शकुटा	110	157,	*f*, fourth part of an elephant's hind leg beneath the *Kālabhāga*.
शकुन	26	6,	*m*, bird.
,,	274	32,	*n*, indication of good fortune, &c.
शकुनि	26	6,	*m*, bird.
शकुन्त	26	6,	*m*, bird.
,,	28	63,	*m*, kind of bird, like a bhasa.
,,	245	147,	*m*, kite, bird.
शकुन्ति	26	6,	*m*, bird.
शकुलाक्ष	61	100,	*m*, Cyperus rotundus, Tamil *Muttakāśi*.

	Page	Line	
शकुलादनी	61	393,	*f*, Kanchara, Jussiena repens, Tamil *Nīr tippili.*
,,	130	172,	*f*, name of the medicinal plant Catuci, Helleborus niger, Tamil *Kaḍurōhiṇi.*
शकुलार्भक	151	89,	*m*, kind of gilthead, Sparus emarginatus.
शकुलिन्	151	82,	*m*, fish.
शकृत्	182	236,	*n*, fæces.
शक्ति	6	71,	*f*, epithet of Lakṣmī.
,,	96	322,	*f*, original germ.
,,	104	9,	*f*, name for the three powers of a king, caused by his supremacy (*prabhutva*), resolution (*utsāha*) and council (*mantra*).
,,	223	75,	*f*, iron club, strength, name of Lakṣmī.
शक्तिपाणि	7	109,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
शक्र	218	114,	*m*, Koraiya, Indra.
शक्रवृक्ष	282	36,	*m*, Arjuna tree.
शक्राख्य	51	145,	*m*, Koraiya, Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum, Tamil *Veṭpalai.*
शक्ल	204	88,	*m*, *f* (*ā*), *n*, speaking kindly.
शक्वरी	18	42,	*f*, *pl.*, hundred heat-making sunrays.
,,	249	50,	*f*, girdle, name of a metre.
शङ्कर	6	77,	*m*, epithet of Śiva.
शङ्का	223	76,	*f*, apprehension, fear.
शङ्किल	111	173,	*m*, conch on the ear of an elephant.
शङ्कु	12	82,	*m*, demon.
,,	26	12,	*m*, goose.
,,	111	170,	*m*, peg, bolt.
,,	117	333,	*m*, javelin.
,,	178	121,	*m*, penis.
,,	188	62,	*m*, lac of kōṭis=1,000,000,000,000.
,,	218	118,	*m*, tendons of a leaf, peg, javelin, penis, lac of kōṭis.
,,	291	59,	*m*, *n*, javelin, penis, tendon of a leaf, lac of kōṭis.
शङ्कुकर्ण	268	88,	*m*, donkey, camel.
शङ्कुमूली	23	147,	*f*, fifteenth day of the first (*śukla*), pakṣa of Mārgaśīrṣa.
शङ्कुला	59	340,	*f*, Pumpkin gourd, Cucurbita maximo, Tamil *Pūṣaṇi.*
शङ्ख	14	120,	*m*, one of the nine treasures of Kubēra.
,,	44	81,	*m*, conch, kind of gem.

	Page	Line	
शङ्ख	131	202,	*m*, perfume, Tamil *Śaṅgunakam*.
"	152	110,	*m*, *n*, conch.
"	188	56,	*n*, 1,000,000,000,000.
"	236	165,	*m*, *n*, bracelet, conch, billion, one of the nine treasures of Kubera, fifteenth day of the Kṛṣṇapakṣa, name of a serpent.
"	282	27,	*m*, 1,000,000,000,000, *see* 152, 110.
शङ्खक	181	191,	*m*, temple.
शङ्खकार	77	125,	*m*, adulterous offspring of Vaiśya parents, whose mother is a widow, *see* गोलक.
शङ्खद्वीप	36	28,	*n*, one of the six islands of Anudvīpa, which lie in the southern sea.
शङ्खनख	152	111,	*m*, small conch.
शङ्खपात्र	88	124,	*n*, vessel made of conch.
शङ्खपाल	149	24,	*m*, species of the Darvīkara snake.
शङ्खमुख	152	106,	*m*, crocodile.
शङ्खिनी	54	232,	*f*, Tehor kāntā, Andropogon aciculatum, Tamil *Caṅgaṅkuppi*.
शची	9	22,	*f*, epithet of Indrāṇī.
शचीपति	9	6,	*m*, epithet of Indra.
शचीवल	141	131,	*m*, actor who dresses like Śakra.
शठ	43	63,	*n*, tin.
"	47	65,	*m*, citron tree, Tamil *Tādu mādulai*.
"	48	73,	*m*, kind of big lime, Averrhoa carambola, Tamil *Kaḍārai elimiccai*.
"	51	152,	*m*, Thorn-apple, Datura metel and Datura fastuosa, Tamil *Ūmattai*.
"	126	82,	*m*, white mustard seed, Sinapis glauca, Tamil *Veṇ kaḍuku*.
"	202	44,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wicked, perverse.
शणपुष्पिका	53	196,	*f*, Crotalaria pulcherrima, Tamil *Kilukiluppai*.
शण्ड	134	278,	*m*, thick sour milk, curds.
शण्डिली	8	118,	*f*, epithet of Pārvatī.
शत	188	55,	*n*, hundred.
"	188	62,	*n*, hundred.
शतकोटि	10	26,	*m*, Indra's thunderbolt.
शतघ्नी	118	337,	*f*, weapon four spans (*Tālas*) long with metal nails.
शततम	187	45,	*m*, *f* (*ī*), *n*, hundredth.
शतद्रु	156	54,	*f*, name of a river, Satlaj.
शतधारक	10	25,	*n*, Indra's thunderbolt.

	Page	Line	
शतधृति	3	15,	*m*, epithet of Brahman.
शतपत्त्र	28	66,	*m*, woodpecker.
,,	157	75,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum or Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
शतपदी	150	66,	*f*, centipede.
शतपर्व	130	184,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Paccilai*.
शतपर्वन्	57	297,	*f*, kind of potherb, Convolvulus repens, Tamil *Koḍirasalai*.
,,	127	107,	*m*, wheat, Tamil *Gōdumai*.
,,	157	85,	*n*, film of the fibre of the water-lily.
,,	276	46,	*m*, bamboo ; *f*, Dūrvā grass, Vacā plant ; *n*, hole.
शतप्रास	61	383,	*m*, Oleander, Nerium odoratum, Nerium oleander, Tamil *Alari*.
शतभिषज्	20	86,	*f*, one of the 27 nakṣatras.
शतभीरु	60	366,	*f*, Arabian jasmine, Jasminium zambic, Tamil *Mallikai*, see शीतभीरु, 297, 18.
शतमन्यु	9	10,	*m*, epithet of Indra.
शतमान	189	89,	*n*, 10 silver dharaṇas, or 1 pala.
,,	190	100,	*n*, two karṣas.
शतमुखी	8	119,	*f*, epithet of Pārvatī.
शतमूर्धन्	39	96,	*m*, ant-hill.
शतमूली	56	283,	*f*, Śatāvarī, Asparagus racemosus, Tamil *Taṇṇīr muṭṭan*.
शतवीर्या	64	466,	*f*, white bent grass, Acorus calamus, Tamil *Veḷ aṟuku*.
शतवेधिन्	134	265,	*m*, sorrel.
शतह्रदा	25	8,	*f*, lightning, peculiar kind of lightning.
शताङ्ग	114	247,	*m*, war-chariot.
शतानन्द	3	15,	*m*, epithet of Brahman.
,,	4	27,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	96	311,	*m*, name of a sage.
शतावरी	56	283,	*f*, Asparagus racemosus, Tamil *Taṇṇīr muṭṭān*.
शतावर्त	4	27,	*m*, epithet of Viṣṇu.
शतावर्ता	25	7,	*f*, lightning.
शत्रु	107	78,	*m*, enemy, neighbouring prince.
,,	107	80,	*m*, enemy.
,,	293	93,	*m*, *f*, enemy.
शत्रुघ्न	117	314,	*n*, weapon.
शनक	74	59,	*m*, son of a Niṣāda and a Bhillī.
शनकैः	288	31,	*ind.*, slowly.

	Page	Line	
शनि	20	71,	*m*, planet Saturn.
शनैः	288	81,	*ind.*, slowly.
शनैश्चर	19	69,	*m*, epithet of Śani.
शपथ	245	145,	*m*, tribute, blame, curse by a son, &c.
शफ	71	148,	*m*, hoof.
शफरी	52	187,	*f*, Ebony, Diospyros ebenaster, Tamil *Āccā*.
"	151	88,	*f*, *m*, (*a*), carp, Cyprinus chrysoparcius.
शबर	37	68,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇapatha.
"	73	46,	*m*, son of a Śūdra and a Bhillī.
शबल	197	45,	*m*, variegated colour; *m*, *f* (*ā*), *n*, of variegated colour.
शबली	68	88,	*f*. spotted cow.
शब्द	31	1,	*m*, sound.
"	196	33,	*m*, sound, quality of the ether.
"	218	117,	*m*, letter, fame, song, sentence, sky, hearing, sound.
शब्दकार	205	96,	*m*, *f* (*ī*), *n*, sonorous.
शब्दग्रह	180	184,	*m*, ear.
शब्दन	205	96,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sonorous.
शम्	288	34,	*ind.*, expressing happiness.
शम	142	152,	*m*, calmness, one of the Sthayibhavas.
"	194	54,	*m*, quiet.
शमथ	194	54,	*m*, quiet.
शमन	11	69,	*m*, epithet of Yama.
"	90	187,	*n*, killing the sacrificial animal.
"	263	173,	*m*, Yama, &c.
शमल	182	235,	*n*, faeces.
"	252	68,	*n*, sin, &c.
शमित	210	228,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pacified, appeased.
शमिना	164	135,	*f*, rice-powder.
शमी	52	178,	*f*, Mimosa albida, Acacia suma.
"	128	129,	*f*, legume, pod.
शमीधान्य	128	124,	*n*, common name of any pulse or grain growing in pods, as maṣa, &c.
शमीफला	57	296,	*f*, sensitive plant, Tamil *Varalañjuṇḍibhēdam*.
शम्फली	175	49,	*f*, procuress.
शम्ब	218	115,	*m*, thunderbolt, iron ring at the top of the pestle.
शम्बर	66	26,	*m*, small kind of red deer.

	Page	Line	
शाम्बर	151	83,	*m*, fish.
,,	263	168,	*m*, name of a demon ; *n*, water.
शाम्बरारि	5	55,	*m*, epithet of Manmatha.
शाम्बरी	54	225,	*f*, Musali, Anthericum tuberosum (?), Tamil *Eli dl.*
शाम्बल	136	13,	*m*, *n*, provisions for a journey.
शाम्बाकृत	124	45,	*m*, *f* (*a*), *n*, twice ploughed.
शाम्बूक	152	114,	*m*, common bivalve shell.
,,	164	133,	*m*, eye of a corn.
,,	164	134,	*m*, dust of clean rice.
शाम्बूकावर्त	183	260,	*m*, fistula in the anus caused by wind, bile and phlegm.
शाम्भर	98	375,	*m*, joy.
शाम्भल	112	191,	*m*, Śambhala horse of very low breed.
शाम्भु	218	114,	*m*, Brahman, Hara, Arhat.
,,	281	2,	*m*, five-faced Rudrākṣa, *see* 6, 76.
शाम्या	125	55,	*f*, pin of the yoke of the plough.
शाम्याक	49	96,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Konṟai.*
शाय	150	56,	*m*, lizard, cameleon.
,,	172	335,	*m*, lying down together with another.
,,	179	145,	*m*, hand.
शायण्डक	150	51,	*m*, iguana (?) which lives on trees.
शायथ	263	169,	*m*, death, Ajagara serpent ; *m*, *f*, *n*, sleepy.
शायन	179	322,	*n*, bedstead.
,,	172	334,	*n*, lying down.
,,	263	170,	*m*, *n*, bed ; *n*, sleep, copulation.
शायनीय	172	329,	*n*, bedstead.
शायान	150	56,	*m*, lizard, cameleon.
शायालु	68	75,	*m*, jackal.
,,	204	78,	*m*, *f*, *n*, sleepy, sluggish.
शायित	204	78,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sleepy, sluggish.
शायींचि	9	12,	*m*, epithet of Indra.
शायु	149	37,	*m*, identical with the Ajagara or Vahasa snake (boa constrictor).
शाय्य	160	35,	*n*, house.
शाय्या	172	329,	*f*, bedstead.
,,	223	81,	*f*, bed, stringing of words.
शार	13	107,	*m*, wind during autumn.
,,	64	456,	*m*, Saccharum sara, Tamil *Nāṇal.*

	Page	Line	
शर	119	359,	*m*, arrow.
,,	135	294,	*m*, thin upper part of milk or curds.
,,	218	116,	*m*, thin upper part of cream, &c.
,,	282	31,	*m*, Gundra plant, *see* 64, 456.
शरज	7	108,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
शरजालक	119	366,	*m*, multitude of arrows.
शरण्य	274	31,	*n*, water, &c.
शरद्	24	178,	*f*, autumn season, consisting of the month Aśvayuja and Kārttika.
,,	24	181,	*f*, year.
,,	223	75,	*f* autumn, year.
शरदण्ड	38	78,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Sālva in Madhyadeśa.
शरभ	67	64,	*m*, fabulous animal.
शरभा	87	102,	*f*, girl with withered limbs unfit for marriage.
,,	108	103,	*f*, wooden knee-breaking machine.
शरव्य	120	388,	*n*, *f* (*ā*), aim.
,,	222	64,	*n*, *f* (*ā*), aim.
शराटिका	26	21,	*f*, water bird (*Āti*).
शरादान	119	377,	*n*, seizing the arrow with the hand.
शराभ्र	118	346,	*n*, bow (256 hastas long (?)).
शरारु	204	84,	*m*, *f*, *n*, mischievous.
शराव	163	118,	*m*, *n*, lid.
शरावती	156	56,	*f*, name of a river.
शरासन	118	344,	*n*, bow (64 hastas long (?)).
शरि	71	146,	*m*, beast of prey.
,,	71	148,	*m*, meadow grass.
शरीर	177	104,	*n*, body.
शरु	27	39,	*m*, partridge.
शर्करा	134	267,	*f*, refined, or candied sugar.
,,	249	62,	*f*, gravelstone, gravel (illness), small potsherd, country covered with gravel, candied sugar, piece, jaggery.
शर्करिल	38	88,	*m*, *f* (*ā*), *n*, gravelly, stony.
शर्मन्	98	377,	*n*, happiness.
शर्व	6	79,	*m*, epithet of Śiva.
शर्वर	263	167,	*m*, moon ; *f* (*ī*), evening dawn, night.
शर्वरी	21	114,	*f*, night.
,,	281	9,	*f*, Haridrā plant (turmeric), *see* above.
शर्वाणी	7	116,	*f*, epithet of Pārvatī.

	Page	Line	
शल	7	103,	*m*, Śiva's worshipper.
,,	68	73,	*n*, pin of the porcupine.
,,	70	131,	*m*, donkey.
शलक	26	7,	*m*, bird.
शलभ	29	86,	*m*, grasshopper, moth.
शलल	68	73,	*m*, porcupine.
,,	68	73,	*n*, *f* (ī), pin of the porcupine.
शलाका	120	398,	*f*, round-headed peg.
,,	139	81,	*f*, dart, pike.
शलाट	191	121,	*m*, two ṛkṣas.
शलाटु	45	19,	*m*, *f*, *n*, unripe.
शल्क	226	64,	*n*, piece, bark.
शल्मलि	52	180,	*m*, *f*, silk cotton, Bombax heptaphyllum, Tamil *Ilavu*.
शल्य	68	73,	*m*, porcupine.
,,	117	333,	*m*, *n*, javelin.
,,	139	81,	*m*, *n*, dart, pike.
शल्यक	60	126,	*m*, white Mimosa, Vangueria spinosa, Tamil *Veṇ karuṅgali*.
शल्लक	291	51,	*m*, *f* (ī), Boswellia thurifera, Tamil *Āṉai vaṇakki*.
शव	122	431,	*m*, *n*, dead body.
शवयान	122	432,	*n*, bier, hearse.
शवर	49	103,	*m*, white Lodh, Symplocos racemosa, Tamil *Veḷ alotti*.
शवशीर्षक	91	213,	*m*, seventh cubit (*aratni*) from the bottom or the eleventh from the top of the sacrificial post.
शश	42	29,	*m*, myrrh.
,,	67	62,	*m*, hare.
शशभृत्	19	47,	*m*, moon.
शशलोमन्	132	236,	*n*, hair of a hare or rabbit.
शशाङ्क	19	54,	*m*, moon.
शशादन	28	60,	*m*, brown hawk.
शशिन्	19	47,	*m*, moon.
शशिभूषण	6	77,	*m*, epithet of Śiva.
शशिशेखर	6	78,	*m*, epithet of Śiva.
शशोर्ण	132	236,	*n*, hair of a hare or rabbit.
,,	291	43,	*n*, hair of a hare.
शश्वत्	286	56,	*ind.*, always, again.
,,	287	11,	*ind.*, always, ever.

	Page	Line	
शश्वत्	287	22,	*ind.*, again and again.
,,	288	23,	*ind.*, constantly.
शष्कुली	165	149,	*f*, large round rice cake composed of ground rice, sugar, and sesamum, and cooked in oil.
,,	249	51,	*f*, large round rice cake, &c.
शष्प	64	470,	*n*, young grass.
शस्त	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
शस्त्र	92	222,	*n*, recitative from the Ṛg-Veda.
,,	117	314,	*n*, weapon.
,,	120	392,	*n*, weapon of four kinds as *pāṇimukta*, *yantramukta*, *muktāmukta* and *amukta*.
,,	138	52,	*n*, razor.
,,	226	65,	*n*, weapon, iron, recitative from the Ṛg-Vēda.
शस्त्रक	133	261,	*m*, borax.
शस्त्रक्षार	133	261,	*m*, borax.
शस्त्रमार्ज	137	29,	*m*, armourer.
शस्त्रमुख	119	371,	*n*, edge of a weapon.
शस्त्रास्य	43	65,	*n*, iron, *see* 117, 314.
शस्त्रिका	117	326,	*f*, knife.
शाक	51	151,	*m*, teak tree, Tectona grandis, Tamil *Tēkku*.
,,	128	123,	*m*, kind of wild panic, Tamil *Gōdumaibhēdam*.
,,	166	179,	*m*, *n*, potherb, Tamil *Kīrai*.
शाकट	69	115,	*m*, *f* (*ī*), *n*, harnessed in a carriage.
,,	131	121,	*m*, 2 ṛkṣas.
,,	131	122,	*n*, 10 bhāras.
शाकटीन	131	121,	*m*, 2 ṛkṣas.
शाकफला	69	340,	*f*, Pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi*.
शाकशाकट	124	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing Śaka.
शाकशाकिन	124	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing Śāka.
शाकुनिक	139	80,	*m*, bird killer.
शाकेल	57	303,	*m*, Amaranth creeper, Tamil *Koḍi Kīrai*.
शाक्तीक	116	287,	*m*, *f* (*ī*), *n*, bearing a lance, spearman.
शाक्य	5	67,	*m*, epithet of Buddha.
शाक्यसिंह	5	68,	*m*, incarnation of Buddha.
शाक्कर	69	105,	*m*, ox.
शाख	7	114,	*m*, attendant of Subrahmaṇya.
शाखा	46	29,	*f*, branch of a tree.
,,	223	77,	*f*, portion of the Vēda, arm, foot, branch of a tree.

	Page	Line	
शाखापुरी	159	2,	*f*, suburb.
शाखामृग	68	78,	*m*, monkey.
शाखारण्ड	84	26,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who studies at another Śakha.
शाखास्थि	182	231,	*n*, bone of the arm or leg.
शाखि	37	54,	*m*, *pl*., epithet of the Turuṣka country.
शाखिन्	45	9,	*m*, tree.
शाखोट	51	154,	*m*, kind of Thorn-apple or Datura, Tamil *Ūmattaibhēdam*.
शाङ्खिक	137	33,	*m*, shell cutter.
शाट	169	253,	*m*, smooth cloth.
,,	291	52,	*m*, *f* (*ī*), smooth cloth.
शाटिका	169	253,	*f*, smooth cloth.
शाटी	291	52,	*f*, *see* शाट.
शाडव	198	56,	*m*, sour and sweet taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, sour and sweet.
शाडविक	199	79,	*m*, astringent, sweet, salt and pungent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent sweet, salt and pungent.
शाण	137	37,	*m*, whetstone, grindstone, touchstone.
,,	190	94,	*m*, 4 māṣas.
,,	191	125,	*m*, 4 māṣas.
शाणी	169	259,	*f*, sack.
शात	98	377,	*n*, happiness.
शातकुम्भ	42	40,	*n*, gold.
शातर	23	164,	*m*, epithet of Magha.
शात्रव	107	82,	*m*, enemy.
शाद	64	470,	*m*, young grass.
,,	195	52,	*m*, mud, slime.
,,	218	113,	*m*, slime, young grass.
शाद्वल	38	86,	*m*, *f* (*ā*), *n*, grassy, full of green grass.
शानक	23	163,	*m*, epithet of Magha.
शान्त	57	298,	*m*, kind of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai*.
,,	142	150,	*m*, tranquillity, contentment, one of the rasas.
,,	210	228,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pacified, appeased.
शान्ति	194	54,	*f*, quiet.
,,	223	78,	*f*, tranquillity, auspiciousness.
शान्तिक	93	239,	*n*, donation, companion with blessing.
शान्तिगृह	160	39,	*n*, special apartment in which the sacrificer hears of the success of his sacrifice.

	Page	Line	
शान्तियात्रा	87	111,	*f*, journey undertaken by the parents of the bride to call back the bridegroom, who pretends to go to Kaśi.
शाप	33	64,	*m*, curse.
शापटिक	29	74,	*m*, peacock.
शाब	186	12,	*n*, multitude of children.
,,	201	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, young, infantine.
शाम्बरी	105	24,	*f*, illusion, sorcery.
शार	141	121,	*m*, piece at chess or backgammon.
,,	197	37,	*m*, dark-blue, yellowish, redness; *m*, *f* (*ā*), *n*, dark-blue, yellowish, red.
,,	198	49,	*m*, black, red and white colour; *m*, *f* (*ā*), *n*, black, red and white.
,,	237	182,	*m*, wind; *m*, *f* (*ā*), *n*, of variegated colour.
शारद	48	93,	*m*, Echites (alstonia) scholaris.
,,	126	72,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Mañjaḷ payaṛu*.
,,	208	177,	*m*, *f* (ī), *n*, fresh, instantaneous.
,,	263	171,	*m*, Śalma plant, lotus; *m*, *f* (ī), *n*, ripening in the autumn, &c., new.
शारदी	61	393,	*f*, Kauchāra; Jussiena repens, Tamil *Nīr tip-pili*.
शारि	27	40,	*f*, Maina bird.
,,	141	120,	*m*, piece at chess or backgammon.
,,	237	176,	*m*, saddle; *f*, Maina bird; *m*, *f*, gambling, ball.
शारिका	147	271,	*f*, drumstick.
शारिवा	56	277,	*f*, Śyāmalatā, Echites fructescens, Tamil *Nan-naṛi*.
शार्कर	38	87,	*m*, *f* (ī), *n*, gravelly, stony.
,,	140	97,	*m*, intoxicating drink, made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
शार्ङ्ग	4	34,	*n*, Viṣṇu's bow.
,,	28	48,	*m*, female wagtail, Vedic. शार्ग,
,,	226	66,	*n*, bow, bow of Hari.
शार्ङ्गवन	35	18,	*n*, epithet of the country Kuruvarṣa.
शार्ङ्गेष्टा	64	222,	*f*, Leea hirta, Tamil *Kōvai*.
,,	57	287,	*f*, name of a plant, Tamil *Śeruppaḍai*.
,,	59	357,	*f*, Ratti, Abrus precatorius, Tamil *Kuṇṛu maṇi*.
शार्ङ्गिन्	4	22,	*m*, epithet of Viṣṇu.
शार्दूल	65	2,	*m*, lion.
,,	65	3,	*m*, tiger.
शार्वर	22	123,	*n*, darkness.

	Page	Line	
शार्वर	263	173,	*n*, darkness; *m*, *f* (*ī*), *n*, hurting.
शार्वी	17	9,	*f*, north-east quarter.
शाल	68	311,	*m*, kind of potherb, Achyrantes Triandria, Tamil *Kīrai*.
शाला	46	30,	*f*, principal branch of a tree.
,,	130	175,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciru Ēlam*.
,,	223	71,	*f*, saloon, principal branch of a tree.
शालाक	134	271,	*n*, kind of honey.
शालाक्षा	17	9,	*f*, north-east quarter.
शालाजिर	163	118,	*m*, lid.
शालि	125	63,	*m*, rice.
शालिजात	67	69,	*m*, civet cat, Viverra zibetha.
शालियष्टिक	125	67,	*m*, rice which ripens in 60 days, Tamil *Aruvatānkuruvai*.
शालिहोत्रिन्	111	180,	*m*, horse.
शालीन	68	311,	*m*, kind of potherb, Achyrantes Triandria, Tamil *Kīrai*.
,,	86	81,	*m*, grhastha who has grain in a granary.
,,	202	34,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ashamed.
शालु	152	94,	*m*, frog.
शालूक	157	88,	*n*, root of every water lily.
,,	252	68,	*n*, root of every water lily, water
शालूर	152	94,	*m*, frog.
शालेय	124	38,	*m*, *f* (*ī*), *n*, field producing white rice.
शाश्वत	208	176,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual.
शाष्कुलिक	187	22,	*n*, multitude of large round rice cakes.
शासन	107	94,	*n*, order.
,,	252	69,	*n*, punishment, written edict, Vedic passage, work, oral order, [illegible], [illegible], taxfree village.
शासि	290	24,	*m*, root शास्.
शास्ति	290	24,	*m*, root शास्.
शास्तृ	5	64,	*m*, epithet of Buddha.
,,	117	317,	*m*, sword.
शास्त्र	226	65,	*n*, (sacred) book, order.
शास्त्रविद्	185	287,	*m*, *f*, *n*, one who has studied the Ayurveda.
,,	203	61,	*m*, *f*, *n*, skilled in sacred sciences.
शिंशपा	52	182,	*f*, Dallergia sissu, Tamil *Iruḷ vīdu*.
शिशुमार	152	108,	*m*, Gangetic porpoise, Delphinus gangeticus.
शिक्य	136	13,	*n*, swing or loop of rope fastened on both ends of the pole.

	Page	Line	
शिक्यित	210	232,	*m*, *f* (*ā*), *n*, suspended in a swing.
शिक्षित	116	296,	*m*, *f* (*ā*), *n*, trained in arms, disciplined.
,,	202	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, skilful, conversant.
शिखण्ड	29	78,	*m*, tail of the peacock.
,,	181	204,	*m*, lock left at the tonsure of children.
शिखण्डक	181	204,	*m*, lock left at the tonsure of children.
शिखाण्डक	27	26,	*m*, cock.
शिखण्डिन	29	73,	*m*, peacock.
शिखण्डिनी	271	18,	*f*, Guñja plant, Yūthī plant.
शिखण्डी	181	203,	*f*, lock on the crown of the head.
शिखर	41	15,	*n*, peak of a mountain.
,,	46	29,	*n*, top of a tree.
शिखरिणी	166	135,	*f*, unboiled takra mixed with *vyōṣa*, *caturjāta*, *guḍa*, *ārdraka* and *jīraka*.
शिखरिन्	27	40,	*m*, kind of stork.
,,	270	116,	*m*, tree, mountain.
शिखरी	54	229,	*f*, Apang, Achyranthes aspera, Tamil *Nāyuruvi*.
शिखा	11	57,	*f*, flame.
,,	46	29,	*f*, branch.
,,	178	136,	*f*, nipple.
,,	181	203,	*f*, lock on the crown of the head.
,,	223	79,	*f*, flame, feather on the head of a peacock.
,,	272	30,	*f*, head, &c.
शिखावत्	83	12,	*m*, *f* (*ī*), *n*, having the hair tuft on the head.
शिखावल	29	72,	*m*, peacock.
शिखिग्रीव	41	84,	*n*, blue vitriol (ointment).
शिखिन	29	74,	*m*, *pl.*, epithet of Kētu.
,,	27	25,	*m*, cock.
,,	29	73,	*m*, peacock.
,,	218	119,	*m*, cock, fire, peacock, ray, tree, Kētu.
शिखिवाहन	7	110,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
शितिसारक	52	188,	*m*, Ebony, Diospyros ebenaster, Tamil *Āccā*.
शिग्रु	49	111,	*m*, Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Pū muruṅgai*.
,,	166	179,	*f*, potherb, Tamil *Kīrai*.
शिग्रुज	130	180,	*n*, seed of morunga, Hyperanthera or Guilandina morunga, Tamil *Murukkan virai*.
शिङ्खन	181	205,	*n*, beard.
शिङ्घाण	180	185,	*m*, mucus of the nose.

	Page	Line	
शिङ्घाण	181	205,	*n*, board.
शिङ्घाणिन्	180	182,	*m*, or *f* (*pl*) nose.
शिञ्जित	31	17,	*n*, tinkling of ornaments.
शिञ्जिनी	170	290,	*f*, tinkling ornament of the feet.
”	249	51,	*f*, tinkling ornament of the feet, bowstring.
शिण्डाकी	165	167,	*f*, welltasting gruel made of the leaves of *mūlaka*.
शित	236	166,	*m*, arrow ; *m*, *f* (*a*), *n*, emaciated.
शितशिव	131	192,	*n*, Benzoin, Tamil *Kalmam*.
”	133	240,	*n*, rocksalt.
शितशूक	127	102,	*m*, barley, Tamil [illegible].
शिति	229	34,	*m*, *f*, *n*, white, blue.
शितिकुम्भ	61	383,	*m*, Oleander, Nerium odorum, Nerium oleander, Tamil [illegible].
शितिचन्दन	68	71,	*n*, musk.
शितिसारक	49	101,	*m*, kind of ebony, Diospyros melanoxylon and D. glutinosa, Tamil [illegible].
शित्पुट	29	86,	*m*, large black bee.
शिथिल	32	31,	*m*, *f* (*a*), *n*, indistinct of sound.
शिथिली	151	76,	*f*, tawny ant resembling a white ant.
शिपिविष्ट	185	293,	*m*, *f* (*a*), *n*, bald-headed.
”	202	29,	*m*, *f* (*a*), *n*, having a bad skin.
”	279	47,	*m*, Mahēśvara ; *m*, *f* (*a*), *n*, bald-headed, bad skinned.
शिफा	46	23,	*f*, fibrous root.
”	157	84,	*f*, root of the waterlily.
”	223	79,	*f*, branch, front, tuft of hair on the crown of the head.
शिबिका	115	271,	*f*, litter.
शिबिर	159	19,	*n*, royal camp.
शिम्बा	128	129,	*f*, legume, pod.
शिम्बिक	126	74,	*m*, black kidney bean, Tamil [illegible].
शिर	129	156,	*m*, kind of Pippali, Scindapsus officinalis, Tamil [illegible].
”	130	182,	*m*, root of long pepper.
शिरःपीठ	180	168,	*m*, back of the neck.
शिरस्	46	29,	*n*, top of a tree.
”	180	169,	*n*, head.
”	281	22,	*n*, top of a tree, see 180, 169.
शिरसिज	181	194,	*m*, hair.
शिरसिसिच्	168	247,	*f*, head-cloth.

	Page	Line	
शिरस्थ (शिरःस्थ)	123	20,	*m*, *f* (*ā*), *n*, plaintiff.
शिरस्य	181	202,	*n*, clean and unentangled hair.
शिरीष	51	144,	*m*, Mimosa śirīṣa, Tamil *Vākai.*
शिरोगेह	161	67,	*n*, upper room.
शिरोधरा	180	167,	*f*, neck.
शिरोधि	180	167,	*f*, neck.
शिरोरत्न	169	271,	*n*, crest jewel.
शिरोरुह	181	195,	*m*, hair.
शिरोरुहा	54	223,	*f*, Kak-janghi, Leea acquata, Tamil *Ciṟukōvai.*
शिरोवर्तिन्	123	20,	*m*, *f* (ī), *n*, plaintiff.
शिरोऽस्थि	182	230,	*n*, skull.
शिल्ह	130	184,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Páccilai.*
शिला	41	16,	*f*, stone, rock.
,,	42	24,	*f*, red arsenic.
,,	162	79,	*f*, top of a housepillar.
,,	162	89,	*f*, lowest timber of a door under the नासा.
,,	172	325,	*f*, lower mill stone.
शिलाजतु	42	31,	*n*, bitumen, red chalk.
शिलाह्वय	131	191,	*n*, Benzoin, Tamil *Kalmam*, *see* 41, 16.
शिली	153	118,	*f*, female earth-worm.
,,	162	79,	*f*, top of a housepillar.
शिलीमुख	119	361,	*m*, half iron arrow.
,,	268	88,	*m*, bee, arrow.
शिलोच्चय	41	33,	*m*, mountain.
शिलोद्भव	42	36,	*n*, gold.
शिल्प	136	15,	*n*, art.
शिल्पा	161	50,	*f*, barber's shop.
शिल्पिन्	136	14,	*m*, artisan.
,,	293	93,	*m*, artisan.
शिल्पिशाला	160	44,	*f*, artisan-workshop.
शिव	6	81,	*m*, Śiva.
,,	57	298,	*m*, kind of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai.*
,,	57	310,	*n*, kind of potherb growing in a desert, Tamil *Muḻḻaṅgi.*
,,	66	32,	*m*, swift antelope.
,,	131	192,	*n*, Benzoin, Tamil *Kalmam.*
,,	139	93,	*m*, rum, spirit distilled from molasses.
,,	212	285,	*n*, happiness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right.

	Page	Line	
शिव	237	167,	*m*, buttermilk, ruby, Hara, peg; *n*, water, auspiciousness; *f* (*ā*), Harītakī-tree, jackal, Śamī, river, Āmalakī tree, Umā.
शिवङ्कर	117	316,	*m*, sword
,,	205	110,	*m*, *f* (*ī*), *n*, conferring happiness, propitious.
शिवताति	205	110,	*m*, *f*, *n*, conferring happiness, propitious.
शिवपार्श्वग	15	4,	*m*, epithet of a Bhūta.
शिवपुरी	159	13,	*f*, epithet of Kāśikā.
शिवप्रिय	61	386,	*m*, white swallowwort, Aeschynomene grandiflora, Sesbania grandiflora, Tamil *Kokkumantiram*.
शिवमल्लिका	61	385,	*f*, white swallowwort, Aeschynomene grandiflora, Sesbania grandiflora, Tamil *Kokkumantiram*.
शिवव्रतिन्	93	260,	*m*, *f* (*ī*), *n*, Brahman standing on one foot.
शिवा	7	97,	*f*, one of the nine Śaktis.
,,	7	116,	*f*, epithet of Pārvatī.
,,	54	238,	*f*, Ocymum sanctum, Tulasi.
,,	59	353,	*f*, Emblic myrobalan, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
,,	128	119,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kattu* [illegible].
,,	237	167,	*f*, see शिव.
शिविष्ट	52	186,	*m*, small kind of Jambu, Tamil *Nāval*.
शिशिर	21	173,	*m*, chilly season, consisting of the months of Māgha and Phālguna.
,,	196	13,	*m*, coldness; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
शिशु	201	3,	*m*, *f*, *n*, young, infant.
शिशुक	245	146,	*m*, infant, Gangetic porpoise.
शिशुकृच्छ्र	94	274,	*n*, Prājāpatya-penance in which after each 3 days (or a quarter of the penance) there is rest.
शिशुकृच्छ्रातिकृच्छ्र	94	276,	*n*, Prājāpatya-penance in which water is drunk at the three Sandhyās.
शिशुत्व	177	108,	*n*, infancy, childhood.
शिशुप्रिय	156	70,	*n*, white waterlily, Nymphaea lotus, Tamil *Sen-kalunir*.
शिशुवर्जिता	174	39,	*f*, woman without a child.
शिश्न	178	121,	*n*, penis.
शिश्विदान	84	24,	*m*, *f* (*ā*), *n*, badly behaving.
शिष्टि	108	95,	*f*, order.
शिष्य	85	49,	*m*, pupil.

	Page	Line	
शिष्य	293	88,	*m*, *f* (*ā*), pupil.
शीकर	25	13,	*m*, *n*, drizzling rain.
,,	196	11,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
शीक्षा	85	55,	*f*, Vedic pronunciation and euphony, one of the six Vēdāṅgas.
शीघ्र	13	100,	*m*, epithet of Vâyu.
,,	211	219,	*m*, *f* (*ā*), *n*, swift, quick ; *ind.*, swiftly, quickly.
शीघ्रगमन	192	21,	*n*, quick going.
शीत	47	61,	*m*, kind of ratan, Tamil *Vañji*.
,,	196	11,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
,,	237	185,	*m*, ratan, Śelu-tree ; *n*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
शीतक	265	109,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, lazy.
शीतकङ्गु	127	111,	*f*, white Panic, Panicum, Tamil *Veṇ tinai*.
शीतकृच्छ्रक	94	279,	*n*, identical with the *Taptakṛcchraka*, only that cold milk, ghee and water is drunk instead of the warm milk, ghee and water.
शीतरङ्ग	139	94,	*m*, rum, spirit distilled from molasses.
शीतपल्लव	52	186,	*m*, small kind of jambu, Tamil *Narināval*.
शीतभीरु	297	18,	*f*, see शतभीरु, 60, 366.
शीतल	12	89,	*m*, epithet of Varuṇa.
,,	51	163,	*m*, Michilia champaca, Tamil *Śeṇbakam*.
,,	154	8,	*n*, sweet water.
,,	196	11,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
शीतला	56	267,	*f*, cooling kind of Clitoria, Tamil *Viṣṇu-krandibhēdam*.
,,	68	87,	*f*, red cow.
शीधु	139	89,	*n*, spirituous liquor, intoxicating drink.
,,	139	93,	*m*, rum, spirit distilled from molasses.
शीन	166	140,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thick, congealed.
शीरा	53	197,	*f*, cotton, Gossypium herbaceum, Tamil *Parutti*.
शीरी	64	155,	*f*, sacrificial grass creeper, Tamil *Koḍi kuśam*.
शीर्णक	93	257,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who eats withered leaves.
शीर्णपर्णाशन्	93	257,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who eats withered leaves.
शीर्णवृन्त	59	311,	*m*, water melon, Tamil *Kaliyāṇa pūṣaṇi*.
शीर्ष	131	214,	*n*, Agallochum, Tamil *Akil*.
,,	180	170,	*n*, head.
शीर्षक	117	311,	*n*, helmet.
शीर्षण्य	117	311,	*n*, helmet.
,,	181	202,	*n*, clean and unentangled hair.

	Page	Line	
शीर्षत्राण	117	311,	*n*, helmet.
शील	226	66,	*n*, conduct, nature.
शीवाल	158	98,	*n*, wrong reading for शैवाल which see.
शुक	26	4,	*m*, bird.
,,	28	49,	*m*, parrot.
,,	130	183,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Paccilai*.
शुककूट	87	116,	*m*, garland fixed over two pillars.
शुकनास	58	313,	*m*, Agati Sesbana, Aeschynomene) grandiflora, Tamil *Agatti*.
शुकनासक	15	136,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peruvakai*.
शुकपोत्र	149	34,	*m*, kind of poisonless snake.
शुक्त	165	163,	*n*, sour gruel.
,,	165	169,	*n*, whey of curds, &c., mixed with honey, treacle, and sour gruel placed in a clean vessel for three nights in grain.
,,	198	51,	*m*, sourness ; *m*, *f* (*a*), *n*, sour.
,,	198	58,	*m*, astringent and sour taste ; *m*, *f* (*a*), *n*, astringent and sour.
,,	229	35,	*m*, *f* (*a*), *n*, harsh, sour.
शुक्ततिक्तकषा-यक.	198	69,	*m*, astringent, sour and bitter taste ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, astringent sour and bitter.
शुक्ति	51	161,	*f*, Tamarindus indica, Tamil *Puḷi*.
,,	131	202,	*f*, perfume, Tamil [illegible].
,,	134	264,	*f*, fruit or juice of the fruit of the tamarind tree.
,,	152	112,	*f*, pearl oyster.
,,	152	115,	*f*, cockle-shell.
,,	190	100,	*f*, two karṣas.
,,	223	73,	*f*, name of an eye disease, curl of a horse.
शुक्र	10	46,	*m*, sacrificial fire towards the south.
,,	19	67,	*m*, planet Venus.
,,	23	168,	*m*, epithet of Jyaiṣṭha.
,,	42	37,	*n*, gold.
,,	237	171,	*m*, Kavi, moon, name of a month, fire, Brahman ; *n*, water, good action, wealth, gold, eye disease, sperm ; *m*, *f* (*a*), *n*, white, pure.
शुक्रशिष्य	15	19,	*m*, epithet of Asura.
शुक्रसृष्टा	69	355,	*f*, yellow myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍu kāy*.
शुक्रा	18	42,	*f*, *pl.*, hundred heat-making sunrays.

	Page	Line	
शुक्ल	23	157,	*m*, first (white) pakṣa of a lunar month.
,,	182	222,	*n*, semen, sperm.
,,	196	19,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
शुक्लकार	157	93,	*n*, water creeper, Tamil *Koṭṭi*.
शुक्लधातु	42	25,	*m*, chalk.
शुक्लपुष्प	50	122,	*m*, white species of the Barleria cristata, Tamil *Veḻ kuriñji*.
,,	60	382,	*m*, jasmine with many flowers, Jasminum multiflorum et J. pubescens, Tamil *Kurun-du maram*.
शुक्लहरित	197	47,	*m*, pale-greenness ; *m*, *f* (*ā*, *ṇī*), *n*, pale-green.
शुक्लापाङ्ग	29	72,	*m*, peacock.
शुङ्ग	46	33,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sheath or calyx of a bud.
शुङ्गा	292	73,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sheath or calyx of a bud.
शुच्	98	365,	*f*, grief, sorrow.
शुचि	23	168,	*m*, epithet of *Āṣāḍha*.
,,	24	176,	*m*, epithet of the Grīṣma-season.
,,	184	270,	*m*, fever of a pig.
,,	196	19,	*m*, whiteness ; *m*, *f*, *n*, white.
,,	206	130,	*m*, *f*, *n*, purified.
,,	237	169,	*m*, deceit, honest minister, fire, Hari, moon, sun ; *m*, *f*, *n*, clean, unimpaired, white.
शुचिकर्णिक	157	79,	*n*, white lotus.
शुण्ठ	166	178,	*m*, piece of flesh or meat.
शुण्ठि	129	150,	*f*, dry ginger, Tamil *Cukku*.
शुण्डा	139	89,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
,,	223	80,	*f*, trunk of an elephant, intoxicated drink.
शुण्डापान	140	165,	*n*, tavern.
शुण्डाल	160	123,	*m*, elephant.
शुतद्री	155	54,	*f*, epithet of the Śatadrū.
शुद्ध	105	160,	*n*, whey of curds, &c., mixed with honey, treacle and sour gruel placed on a clean vessel for three nights in grain.
,,	206	130,	*m*, *f* (*ā*), *n*, purified.
,,	237	182,	*m*, sun ; *m*, *f* (*ā*), *n*, purified, single.
,,	274	35,	*n*, water, &c.
शुद्धषड	71	144,	*m*, quadruped.
शुद्धान्त	161	71,	*m*, woman's apartment.
,,	245	148,	*m*, inner apartment of a house, &c.
शुद्धि	90	178,	*f*, cleaning of the ladles (*sruc*).

	Page	Line	
शुन	70	138,	*m*, dog.
शुनक	70	136,	*m*, dog.
शुनासीर	9	2,	*m*, epithet of Indra.
शुनि	70	137,	*m*, dog.
शुनी	70	141,	*f*, bitch.
शुभ	212	285,	*n*, happiness; *m*, *f* (*a*), *n*, happy, well, right.
”	229	31,	*m*, *f* (*a*), *n*, agreeable, best.
”	282	32,	*m*, Phœnila tree, *see* 212, 285.
शुभंयु	203	57,	*m*, *f*, *n*, happy.
शुभक	126	81,	*m*, mustard seed, Sinapis dichotoma, Tamil *Kaḍuku*.
शुभदती	17	18,	*f*, wife of the elephant Puṣpadanta.
शुभा	68	82,	*f*, cow.
शुभान्वित	203	57,	*m*, *f* (*a*), *n*, happy.
शुभ्र	43	47,	*n*, silver.
”	196	19,	*m*, whiteness; *m*, *f* (*a*), *n*, white.
”	229	35,	*m*, *f* (*a*), *n*, white, brilliant; *m*, heaven; *m*, *f* (*a*), *n*, beautiful.
शुभ्रि	237	183,	*m*, sun; *m*, *f*, *n*, beautiful.
शुल्क	237	177,	*m*, *n*, toll-gate tax, dowry given by a son-in-law to his bride.
शुल्व	43	48,	*n*, copper.
”	138	60,	*n*, *f* (*a*), cord, string.
”	226	67,	*n*, copper, sacrificial work, conduct, proximity of water.
शुश्रूषा	86	75,	*f*, service devoted to venerable persons.
शुश्रूषित	209	209,	*m*, *f* (*a*), *n*, served, adored.
शुष	76	100,	*m*, son of a Vaiśya and a Tīvarī.
शुषिका	98	362,	*f*, thirst.
शुषिल	12	93,	*m*, epithet of Vayu.
शुष्कगोमय	70	120,	*m*, dry cowdung.
शुष्कमांस	166	177,	*n*, dried flesh.
शुष्मन्	10	29,	*m*, epithet of Agni.
”	121	419,	*n*, strength.
शुष्मि	13	99,	*m*, epithet of Vayu.
शूक	218	116,	*m*, pity, sheath or calyx of a bud.
”	128	129,	*m*, *n*, awn.
शूककीट	150	65,	*m*, caterpillar.
शूकधान्य	128	121,	*n*, common name for awned or bearded grain as *yava*, &c.

	Page	Line	
शूकशिम्बि	55	258,	*f*, watch, Dolichos (Carpopogon) pruriens, Tamil *Pūnai kāñjōri*.
शूद्र	72	33,	*m*, name of the fourth caste.
,,	136	1,	*m*, name of a person belonging to the fourth caste.
,,	136	2,	*m*, man of mixed origin.
शूद्रकुण्ड	77	126,	*m*, *see* मालवक.
शूद्रा	174	45,	*f*, Śūdra woman.
शूद्री	174	43,	*f*, wife of a Śūdra.
शून्य	32	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, void of sense (of speech).
,,	38	90,	*m*, *f* (*ā*), *n*, arid.
,,	208	173,	*m*, *f* (*ā*), *n*, void, empty.
शूर	106	56,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cruel.
,,	116	293,	*m*, *f* (*ā*\, *n*, brave person, hero.
,,	125	66,	*m*, white rice.
,,	237	183,	*m*, cock ; *m*, *f* (*ā*), *n*, valorous.
शूरसेन	37	48,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
शूरसेनि	37	48,	*m*, *pl.*, epithet of the Śūrasēna country.
शूर्प	164	129,	*m*, *n*, winnowing basket.
,,	190	112,	*m*, *n*, two catuṣkas.
शूर्पकर्ण	169	122,	*m*, elephant.
शूर्पकारि	5	56,	*m*, epithet of Manmatha.
शूर्पांबर	190	109,	*n*, two rāśis.
शूल	184	274,	*m*, acute pain in the stomach, &c., rheumatism.
,,	237	184,	*m*, *n*, rheumatism, trident.
शूलनाशक	133	249,	*n*, white salt.
शूलाकृत	166	188,	*m*, *f* (*ā*), *n*, roasted on a spit.
शूलिक	67	62,	*m*, hare.
,,	72	9,	*m*, illegitimate son of a Brāhman and Śūdra.
,,	73	24,	*m*, son of a Kṣatriya and an unmarried Śūdra.
,,	77	137,	*m*, one who executes culprits by empaling them on the stake.
,,	78	146,	*m*, very strict guardian of the treasure and of the harem.
शूलिका	133	246,	*f*, kind of factitious salt.
शूलिन	6	82,	*m*, epithet of Śiva.
शूल्य	166	188,	*m*, *f* (*ā*), *n*, roasted on a spit.
शृङ्खल	110	165,	*m*, *f* (*ā*\, *n*, chain.
,,	170	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, man's belt.

	Page	Line	
शृङ्खलक	70	135,	*m*, young camel with wooden rings or clogs to prevent its straying away.
शृङ्ग	41	15,	*n*, peak of a mountain.
,,	237	173,	*m*, *n*, water machine for play, peak of a mountain, supremacy, horn.
शृङ्गवर्जित	71	145,	*m*, hornless quadruped.
शृङ्गवाद्य	146	250,	*n*, horn for blowing.
शृङ्गाट	39	102,	*m*, cross-way, where four roads meet.
,,	108	102,	*m*, machine like [illegible] in front of the Sṛṅgāṭa [illegible]
शृङ्गाटक	157	94,	*m*, water creeper, Tamil [illegible]
शृङ्गार	111	172,	*m*, ornament of an elephant.
,,	142	149,	*m*, love, one of the [illegible]
,,	172	337,	*m*, sexual excitement.
शृङ्गारगर्व	97	338,	*m*, dress pride.
शृङ्गिण	70	127,	*m*, ram.
शृङ्गिणी	68	82,	*f*, cow.
शृङ्गिन्	65	17,	*m*, buffalo.
,,	69	103,	*m*, bull.
,,	112	192,	*m*, bad horse which [illegible] fleshy knot.
,,	151	88,	*m*, kind of [illegible]
,,	270	119,	*m*, mountain.
शृङ्गवेर	62	427,	*n*, ginger, Zingiber officinale, Tamil *Iñji*.
,,	129	151,	*n*, dry ginger, Tamil [illegible]
शृङ्गी	130	179,	*f*, Atis, [illegible], Tamil *Atividayam*
,,	151	88,	*f*, kind of [illegible]
शृङ्गीकनक	42	44,	*n*, gold used for ornaments.
शृत	166	190,	*m*, *f*, *n*, boiled [illegible]
शेखर	171	308,	*m*, chaplet fastened on the head.
शेफ	178	121,	*n*, penis.
शेफस	178	121,	*n*, penis.
शेफालिका	60	372,	*f*, Nyctanthes arbor-tristis, Tamil [illegible]
शेमुषी	96	326,	*f*, human intellect.
शेवधि	14	119,	*m*, *n*, treasure.
शेवाल	158	98,	*n*, red powder like water creeper, Blyxa octandra, Tamil [illegible] *pāsi*.
शेष	5	60,	*m*, epithet of Ādiśeṣa, serpent incarnation of Viṣṇu.
,,	148	6,	*m*, celebrated serpent, king of the Nagas.

	Page	Line	
शेष	237	174,	*m*, Ādiśēṣa, subordinate; *f* (*ā*), gift of garland, thrashed and winnowed rice, &c.; *m*, *f* (*ā*), *n*, remaining of what has been used.
शैक्ष	85	48,	*m*, student who has recently begun to study the Vēda.
शैख	24	173,	*m*, epithet of the Śiśira-season.
,,	76	106,	*m*, son of a Brāhman Vrātya and an unmarried Brāhmaṇī.
,,	60	200,	*m*, person who uses mischievous charms.
शैखरिक	54	230,	*m*, Apang, Achyrantes aspera, Tamil *Nāyuruvi*.
शैखालीक	91	214,	*m*, tenth cubit (*aratni*) from the bottom or the eighth from the top of the sacrificial post.
शैग्रव	46	44,	*n*, fruit of the drumstick (*Muruṅgai*).
शैनि	5	51,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.
शैन्या	156	53,	*f*, epithet of the river Tapī.
शैल	24	171,	*m*, epithet of Karttika.
,,	44	1,	*m*, mountain.
,,	281	8,	*m*, Benzoin (blue vitriol), Tamil *Kalmam*.
,,	290	22,	*m*, mountain.
शैलमल्ल	61	405,	*n*, kind of Zerumbet, Tamil *Kaccōlam*.
शैलालिन	141	124,	*m*, dancer, tumbler.
शैलूष	141	124,	*m*, dancer, tumbler.
शैलेय	44	82,	*n*, blue vitriol, Collyrium.
,,	131	191,	*n*, Benzoin, Tamil *Kalmam*.
शैवल	158	97,	*m*, aquatic plant, Vallisneria, Tamil *Pāśi*.
शैवलिनी	155	45,	*f*, river.
शैवाल	158	98,	*n*, aquatic plant, Vallisneria, Tamil *Pāśi*.
शैशव	177	108,	*n*, infancy, childhood.
शोक	98	365,	*m*, grief, sorrow.
,,	142	152,	*m*, grief, one of the Sthāyibhāvas.
शोचिष्केश	10	30,	*m*, epithet of Agni.
शोचिस्	226	68,	*n*, grief, ray, tawny colour, purity.
शोण	30	135,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peru vakai*.
,,	112	209,	*m*, lotus-coloured reddish horse.
,,	157	33,	*m*, redness; *m*, *f* (*ā*), *n*, red like the dawn.
,,	209	101,	*m*, smell of the Sāla; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Sāla.
शोणरत्न	44	77,	*n*, ruby.

	Page	Line	
शोणिक	198	62,	*m*, salt, sweet and sour taste ; *m*, *f* (*ā*), *n*, salt-sweet and sour.
शोणित	181	211,	*n*, blood.
,,	200	102,	*n*, smell of the Kētaka ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Kētaka.
,,	281	15,	*n*, saffron.
शोथ	183	244,	*m*, intumescence.
शोथशत्रु	62	418,	*m*, esculent root, Tamil *Cēru kilaṅgu*.
शोधन	48	81,	*m*, Alangium Hexapetalum, Tamil *Aḻiñjal*.
शोधनी	163	104,	*f*, broom.
शोधित	206	131,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cleansed.
शोध्य	181	210,	*n*, blood.
शोफ	183	244,	*m*, *n*, intumescence.
शोफघ्नी	57	290,	*f*, Hogweed, Boerhavia diffusa alata, Tamil *Saraṇai*.
शोभ	102	477,	*m*, class of heretics.
शोभन	43	63,	*n*, tin.
,,	212	269,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
शोभा	171	299,	*f*, beauty, splendour.
शोभाञ्जन	49	111,	*m*, Hyperanthera [illegible] morunga, Tamil *Pu murungai*.
शोष	183	248,	*m*, pulmonary consumption.
शोषु	98	362,	*m*, thirst.
शौक	186	12,	*n*, multitude of parrots.
शौक्तिकेय	152	113,	*n*, pearl.
शौक्लिकेय	150	48,	*m*, kind of poison.
शौच	100	418,	*n*, cleanliness, one of the Yoga-niyamas.
शौटीर्य	97	338,	*n*, arrogance.
शौण्ड	27	27,	*m*, cock.
,,	204	74,	*m*, *f* (*ī*), *n*, drunk.
,,	237	180,	*m*, cock ; *f* (*ī*), string of clouds ; *m*, *f* (*ī*), *n*, drunk.
शौण्डिक	75,	88,	*m*, son of a Nistya and a Sudra (*see* Madhusrēṇi and Maṇḍaharaka).
,,	139	87,	*m*, distiller.
शौण्डी	129	152,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
,,	237	180,	*f*, *see* शौण्ड.
शौद्धोदनि	5	68,	*m*, epithet of Śakyasimha.
शौभिक	91	205,	*m*, sacrificial post at the Hōma.
शौरि	5	51,	*m*, epithet of Kṛṣṇa.

	Page	Line	
शौर्प	190	111,	*n*, 2 sĕhikas.
शौर्य	121	419,	*n*, power.
शौर्यकरण	193	32,	*n*, prowess.
शौल्किक	205	99,	*m*, *f* (*ī*), *n*, eating fish and flesh.
शौल्विक	137	30,	*m*, coppersmith.
श्च्योति	194	67,	*f*, aspersion, pouring forth.
श्मशान	39	95,	*n*, cemetery.
श्मश्रु	181	205,	*n*, beard.
श्मश्रुल	201	17,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having a beard.
श्याम	48	90,	*m*, Careya arborea, Tamil *Ūvakkāy*.
,,	129	158,	*n*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Milaku*.
,,	196	21,	*m*, blackness; *m*, *f* (*ā*), *n*, black.
,,	197	28,	*m*, black-greenish-whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, black-greenish-white.
श्यामकङ्गु	127	112,	*f*, black Panic, kind of Panicum, Tamil *Karum tinai*.
श्यामल	196	21,	*m*, blackness; *m*, *f* (*ā*), *n*, black, dark blue.
श्यामलक	47	51,	*m*, species of myrobalam, Tamil *Nellibhēdam*.
श्यामवल्ली	129	159,	*f*, black pepper, Piper nigrum, Tamil *Milaku*.
श्यामा	27	37,	*f*, hen-sparrow.
,,	56	276,	*f*, black Teori, Convolvulus, Tamil *Karuñji-vatai*.
,,	129	153,	*f*, long pepper, Piper longum, Tamil *Tippili*.
,,	173	15,	*f*, girl who has attained the marks of woman-hood.
,,	223	78,	*f*, girl, night.
श्यामाक	127	116,	*m*, Panicum miliaceum (P. colonum), Tamil *Sāmai*.
श्यामाङ्ग	19	64,	*m*, epithet of Budha.
श्यामाङ्गी	156	52,	*f*, epithet of the Bāhudā.
श्यामिका	66	37,	*f*, white spotted blackish deer, 16 inches long.
श्याव	197	36,	*m*, brownness; *m*, *f* (*ā*), *n*, brown.
,,	198	62,	*m*, pungent, sweet and sour taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, pungent, sweet and sour.
श्येत	196	20,	*m*, whiteness; *m*, *f* (*ā*, *nī*), *n*, white.
श्येन	27	38,	*m*, hawk, falcon.
,,	28	60,	*m*, brown hawk.
श्येना	27	39,	*f*, female hawk.
श्रद्धा	98	360,	*f*, desire of a pregnant woman.
,,	223	76,	*f*, belief in a God, desire.

	Page	Line	
श्रद्धालु	204	74,	*m, f, n*, faithful, believing.
श्रन्थन	195	78,	*n*, tying, composing (a book).
श्रपणी	91	200,	*f*, sort of sacrificial ladle.
श्रपाय्य	245	147,	*m*, sacrifice, sacrificial animal, Yajurveda priest.
श्रमण	202	30,	*m, f (ā, ī), n*, naked.
श्रमणी	55	249,	*f*, name of a plant, Tamil *Karandai*.
,,	173	20,	*f*, female beggar.
श्रमस्थान	120	388,	*n*, place of exercise.
श्रयण	194	65,	*n*, reliance, refuge.
श्रयणी	299	15,	*f*, *see* श्रपणी 91, 200.
श्रवण	20	80,	*n*, one of the 27 nakṣatras.
,,	180	185,	*n*, ear.
श्रवस्	180	184,	*n*, ear.
श्रविष्ठा	20	80,	*f, pl.*, one of the 27 nakṣatras.
श्राणा	165	159,	*f*, rice gruel.
श्राद्ध	88	128,	*n*, funeral ceremony in honor of the Pitṛs.
,,	204	74,	*m, f (ā), n*, faithful, believing.
श्राद्धदेव	11	68,	*m*, epithet of Yama.
श्रान्त	204	72,	*m, f (ā), n*, hungry.
श्रामणी	55	249,	*f*, name of a plant, Tamil *Karandai*.
श्राय	194	65,	*m*, reliance, refuge.
श्रावक	145	222,	*m*, power of the throat, which makes a voice be heard at a distance.
श्रावण	24	169,	*m*, first month of the rainy season.
श्रावणिक	23	168,	*m*, epithet of Śravaṇa.
श्रावणी	23	151,	*f*, fifteenth day of the first (Śukla) pakṣa of Śravaṇa.
,,	130	186,	*f*, medicinal plant, Ṛddhi, Tamil *Mṛtajīvanauṣadhi* or *Siddhi*.
श्री	98	381,	*f*, prosperity.
,,	272	37,	*f*, cloves, Lakṣmī, beauty, prosperity.
,,	289	4,	*f*, epithet of Lakṣmī.
श्रीकण्ठ	6	76,	*m*, epithet of Śiva.
श्रीकर्णीयक	29	79,	*m*, kind of bird.
श्रीकृच्छ्र	94	280,	*n*, penance in which during a month the Bilva fruit is eaten.
श्रीखण्ड	132	225,	*m*, sandal tree, Sirium myrtifolium.
श्रीगर्भ	117	317,	*m*, sword.
श्रीघन	5	64,	*m*, epithet of Buddha.
,,	134	277,	*n*, thick sour milk, curds.

	Page	Line	
श्रीधर	4	24,	*m*, epithet of Viṣṇu.
श्रीपति	4	22,	*m*, epithet of Viṣṇu.
श्रीपथ	160	32,	*m*, high road.
श्रीपर्णी	49	115,	*f*, Gmelina arborea (?) Tamil *Kumiḻ*.
,,	49	116,	*f*, kind of Gmelina arborea, Tamil *Ciṟu kumiḻ*.
,,	263	172,	*f*, Gambhari tree, Kaṭphala tree, Agnimantha tree, lotus.
श्रीपुष्प	157	81,	*n*, white lotus, Tamil *Veṇ tāmarai*.
श्रीफल	47	59,	*m*, Ægle marmelos, Tamil *Vilvam*.
श्रीफली	54	219,	*f*, Indigo, Indigofera tinctoria, Tamil *Aviri*.
श्रीबेर	61	403,	*n*, Andropogon muricatum, Tamil *Kuru vēr*.
श्रीमकुट	42	58,	*n*, gold.
श्रीमत्	20	74,	*m*, *pl*., epithet of Kētu.
,,	28	49,	*m*, parrot.
,,	49	106,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
,,	50	119,	*m*, Nauclea kadamba, Tamil *Kaḍambu*.
,,	50	138,	*m*, identical with the Tilaka tree, Tamil *Mañjaḍi*.
,,	69	106,	*m*, breeding bull.
श्रील	205	111,	*m*, *f* (*ā*), *n*, prosperous, happy.
श्रीवत्स	4	22,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	4	33,	*m*, curl of hair on Viṣṇu's breast.
श्रीवत्सपिण्याक	132	218,	*m*, turpentine.
श्रीवत्साङ्क	4	22,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	268	84,	*m*, Hari, wolf.
श्रीवास	132	217,	*m*, turpentine.
श्रीवृक्ष	47	51,	*m*, holy fig tree, Tamil *Araśu*.
,,	282	37,	*m*, Aśvattha tree.
श्रीवृक्षकिन्	111	183,	*m*, horse which has a curl of hair on the chest or on the face.
श्रीवेष्ट	132	217,	*m*, turpentine.
श्रीसंज्ञ	131	206,	*n*, cloves, Tamil *Lavaṅgam*.
श्रुत	237	178,	*n*, science, knowledge; *m*, *f* (*ā*), *n*, heard.
श्रुतकर्मन्	20	71,	*m*, epithet of Śani.
श्रुति	85	54,	*f*, Vēda.
,,	180	185,	*f*, ear.
,,	223	80,	*f*, Vēda, ear.
श्रूषा	57	308,	*f*, Cassia esculenta, C. sophora (?), Tamil *Kīraibhēdam*.

	Page	Line	
श्रेणि	237	179,	*m, f*, number of people belonging to the same profession and caste, row.
श्रेयस्	212	286,	*m, f* (ī), *n*, happy, well, right.
,,	279	64,	*n*, happiness, charity, final beatitude; *f* (ī), *see* श्रेयसी 279, 65; *m, f* (ī), *n*, best.
श्रेयसी	55	261,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Paṅgam-pālai*.
,,	279	65,	*f*, kind of long pepper, Abhaya plant, Rasna plant.
श्रेष्ठ	43	49,	*n*, copper.
,,	206	126,	*m, f* (ā), *n*, excellent.
श्रेष्ठिन्	77	141,	*m*, Mahisya who gains his living like a Vaiśya.
श्रोण	202	28,	*m, f* (ā), *n*, cripple.
श्रोणा	20	80,	*f*, epithet of Śravaṇa.
श्रोणि	178	127,	*f*, hip and loins.
श्रोत्र	180	185,	*n*, ear.
श्रोत्रकान्ता	130	186,	*f*, medicinal plant, Riddhi, Tamil *Mṛtajīvanauṣadhi* or *Siddhi*.
श्रोत्रिय	89	162,	*m*, one who has studied the Veda.
,,	293	89,	*m*, one who has studied the Veda.
श्रौषट्	287	5,	*ind*., term of invocation at a sacrifice.
श्रौषि	96	331,	*f*, listening intellect, one of the six intellects (*dhī*).
श्याख्य	132	217,	*n*, turpentine.
श्यूष	198	56,	*m*, bitter and sweet taste; *m, f* (ā), *n*, bitter and sweet.
श्लक्ष्ण	196	7,	*m*, softness; *m, f* (ā), *n*, soft (of sound).
,,	212	272,	*m, f* (ā), *n*, little, small.
श्लक्ष्णपत्रक	52	187,	*m*, Ebony, Diospyros ebenaster, Tamil *Ācca*.
श्लक्ष्णवाच्	204	87,	*m, f, n*, kindly speaking.
श्लाघा	33	70,	*f*, praise.
श्लिकु	98	382,	*f, n*, exhaustion.
श्लीपद	184	265,	*m*, elephantiasis.
श्लेष्मन्	183	241,	*m*, phlegm.
श्लेष्मफल	49	109,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
श्लेष्मल	127	106,	*m*, wheat, Tamil *Gōdumai*.
,,	185	291,	*m, f* (ā), *n*, person suffering from phlegm.
श्लेष्मस्	185	291,	*m, f, n* (a), person suffering from phlegm.
श्लेष्मातक	49	110,	*m, f* (ī), Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.

	Page	Line	
श्लेष्मन्	49	106,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam.*
श्लोक	219	120,	*m*, verse, fame.
श्वः	287	18,	*ind.*, tomorrow.
श्वकण्टक	76	116,	*m*, son of a Vrātya and a Śūdra.
,,	80	211,	*m*, servant of Śūdras, &c.
श्वचण्डाल	72	15,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Caṇḍālī.
श्वदंष्ट्रा	56	283,	*f*, Gocharu, Barleria (Ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal.*
,,	108	102,	*f*, machine like dog fangs.
श्वदयित	182	218,	*n*, bone.
श्वन्	70	136,	*m*, dog.
,,	281	10,	*m*, house lying to the south-west, *see* 70, 136.
श्वनिशा	292	68,	*n*, *f* (*ā*), night on which dogs bark or howl.
श्वपच	75	77,	*m*, son of a Caṇḍala and a Brāhmaṇī who gains his living by working in skins and as a tailor.
,,	75	94,	*m*, son of a Niṣṭya and a previously unmarried Kirātī, *see* पुलिन्द.
श्वपाक	75	75,	*m*, son of an Ambaṣṭha and a Brāhmaṇī, also sometimes called Navika.
,,	76	101,	*m*, son of a Kṣattṛ and an Ugrī, some say the opposite, *i.e.*, son of an Ugra and a Kṣattrī.
श्वपामन	53	214,	*m*, Pavetta indica, Tamil *Pāvaṭṭai.*
श्वभीरु	68	74,	*m*, jackal.
श्वभ्र	148	4,	*m*, *n*, hole, vacuity.
श्वयथु	183	244,	*m*, intumescence.
श्ववृत्ति	123	13,	*f*, service.
श्वशुर	175	60,	*m*, father-in-law.
,,	177	95,	*m*, *dual*, father and mother-in-law.
श्वशुर्य	215	148,	*m*, wife's brother and husband's brother.
श्वश्रू	175	60,	*f*, mother-in-law.
श्वश्रूश्वशुर	177	95,	*m*, *dual*, father and mother-in-law.
श्वश्रेयस	212	285,	*m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right ; *n*, happiness.
श्वसन	12	93,	*m*, epithet of Vāyu.
श्वसित	100	407,	*n*, breath.
श्वस्तन	208	178,	*m*, *f* (*ī*), *n*, belonging to to-morrow.
श्वापद	71	146,	*m*, beast of prey.
श्वाली	70	141,	*f*, bitch.

	Page	Line	
श्वाविध्	68	78,	*m*, porcupine.
श्वास	100	407,	*m*, breath.
श्वासहेति	99	399,	*f*, sound sleep.
श्वासा	56	275,	*f*, white Teori, Convolvulus turpethum, Tamil *Śivatai*.
श्वित्र	183	249,	*n*, white leprosy.
,,	213	288,	*m*, *f* (*ā*), *n*, leprous ; *n*, white leprosy.
श्वेत	134	278,	*n*, thick sour milk, curds.
,,	196	19,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
,,	237	184,	*m*, silver coin ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
श्वेतकन्द	62	409,	*m*, Onion, Allium cepa, Allium ascalonicum, Tamil *Veṅkāyam* or *Nīruḷḷi*.
श्वेतकाक	27	35,	*m*, white crow.
श्वेतक्षार	133	254,	*m*, (white) nitre, saltpetre, alkali.
श्वेतच्छाण	135	298,	*n*, buttermilk, one-fourth part of which is water.
श्वेततण्डुल	125	63,	*m*, rice.
श्वेतपिङ्गल	65	1,	*m*, lion.
श्वेतपीतल	197	29,	*m*, yellow-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellow-white.
श्वेतबिन्दुका	86	94,	*f*, girl with white spots unfit for marriage.
श्वेतमध्य	61	400,	*m*, Cyperus rotundus, Tamil *Muttakāsi*.
श्वेतमरिच	130	180,	*n*, seed of morunga, Hyperianthus or Guilandina morunga, Tamil *Murukkan virai*.
श्वेतरक्त	197	33,	*m*, pale redness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, pale red.
श्वेतशाल	125	66,	*m*, white rice.
श्वेतशिम्बिका	126	92,	*f*, white bean, Tamil *Veḷ moccai*.
श्वेतसुरसा	54	238,	*f*, Ocymum basilicum or O. thrysiflorum, Tamil *Tiruniṭṭu paccai*.
,,	60	373,	*f*, white Nebari, Jasminum, white Nyctanthes arbortristis (?), Tamil *Veṇnoccil*.
श्वेता	140	99,	*f*, spirituous liquor distilled from meal.
श्वैत	35	17,	*n*, epithet of the country Hiraṇmaya.
श्वोवसीयस	212	284,	*n*, happiness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right.
षट्क	104	20,	*n*, collection of 6 passions : ***kāma, mada, māna, lōbha, harṣa*** and ***ruṣā***.
षट्कर्मन्	88	126,	*n*, six Brahmanical duties, as ***Yajña, Adhyayana, Dāna, Yājana, Adhyāpana*** and ***Graha***.

	Page	Line	
षट्पद	29	86,	*m*, large black bee.
षट्सप्त	188	51,	*m*, *f* (*ā*), *n*, six or seven.
षडभिज्ञ	5	66,	*m*, epithet of Buddha.
षडश्रा	54	222,	*f*, Leea hirta, Tamil *Kōvai*.
,,	59	353,	*f*, emblic myrobalam, Phyllanthus emblica, Tamil *Nelli*.
षडानन	7	112,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
षडूषण	129	161,	*n*, collective name of dry ginger, long pepper, black pepper, root of long pepper, lead-wort and *piper chaba*.
षड्गुण	104	11,	*m*, collective name of six royal qualities, as *āsana*, *yāna*, *dvaidha*, *vigraha*, *āśraya* and *sandhi*.
षड्ग्रन्थ	264	174,	*m*, kind of Karañja-tree ; *f* (*ā*), root of long pepper, Acorus calamus.
षड्ग्रन्था	61	395,	*f*, white Orris root, Acorus calamus, Tamil *Veḻ vaśambu*.
षड्ज	146	263,	*m*, one of the seven svaras, like the voice of a peacock.
षड्द	69	113,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having six teeth.
षड्रस	199	90,	*m*, collection of all the six flavours ; *m*, *f* (*ā*), *n*, possessing all the six flavours.
षड्सावस	302	7,	*m*, *see* षड्सासव, 181, 207.
षड्सासव	181	207,	*m*, chyle.
षण्ड	69	106,	*m*, breeding bull.
,,	93	243,	*m*, setting at liberty a black bull.
,,	105	45,	*m*, eunuch.
,,	173	5,	*m*, eunuch.
,,	186	10,	*m*, *n*, multitude of plants.
,,	219	120,	*m*, pig, eunuch.
षण्डतायोग्य	69	110,	*m*, bull fit for breeding.
षण्मासस‌ञ्चयिन्	93	250,	*m*, Vānaprastha who has collected forest food for six months.
षष्टि	188	53,	*f*, sixty.
षष्टिक	125	67,	*m*, rice which ripens in 60 days, Tamil *Aruva-dāṅkuruvai*.
षष्टिक्य	124	38,	*m*, *f* (*ā*), *n*, field producing Ṣaṣṭika.
षष्टितम	187	44,	*m*, *f* (*ī*), *n*, sixtieth.
षष्टिहायन	109	123,	*m*, elephant.
षष्ठ	187	41,	*m*, *f* (*ī*), *n*, sixth.
षष्ठकालिन्	93	254,	*m*, *f* (*ī*), *n*, one who takes his food every sixth day.

	Page	Line	
षष्ठी	7	117,	*f*, epithet of Pārvatī.
षाण्ड	6	92,	*m*, epithet of Śiva.
षाण्मातुर	7	112,	*m*, epithet of Subrahmanya.
षाण्मासी	88	131,	*f*, six-monthly funeral ceremony after the death between the 170th and 180th day.
षाठिक	95	291,	*n*, four-monthly fasting penance with milk, taking food every sixth day.
षिड्ग	141	139,	*m*, dissolute companion of a prince or a courtesan who knows one art.
,,	176	77,	*m*, keeper of a prostitute.
षोडत्	69	113,	*m*, *f* (ī), *n*, having six teeth.
षोडशक	279	48,	*m*, *n*, two palas; *f* (ikā), *n*, pala measure.
षोडशाङ्घ्रि	151	93,	*m*, crab.
षोडशावर्त	152	111,	*m*, conch.
षोडशाह	95	288,	*m*, penance of fasting for 16 days.
ष्ठ्यूम	219	121,	*m*, water, moon, thread, auspiciousness, ray.

संयत्	121	411,	*f*, war, fight, battle.
संयत	206	133,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bound, controlled.
संयता	130	175,	*f*, small cardamom, Tamil *Ciru Elam*.
संयम	102	465,	*m*, complete performance of Dhāraṇa, Dhyana and Samadhi, the three last stages of Yoga.
,,	194	59,	*m*, forbearance.
संयाज्य	92	224,	*m*, connected with the *S[illegible]-Homa*.
संयाम	194	59,	*m*, forbearance.
संयाव	164	146,	*m*, wheat cake fried with ghee and milk and mixed with sugar and spices.
संयुग	121	408,	*m*, war, fight, battle.
संयोग	194	51,	*m*, close connection.
संरम्भ	143	178,	*m*, haste.
संराव	31	7,	*m*, sound of animals.
संरोध	245	152,	*m*, destruction, obstruction.
संलय	300	2,	*m*, see संहार 300, 304.
संवत्	287	19,	*ind.*, year.
संवत्सर	24	180,	*m*, year.
संवत्सरतम	187	38,	*m*, *f* (ī), *n*, forming a year.
संवदन	33	49,	*n*, message.
संवनन	92	234,	*n*, subduing.
संवर	154	19,	*m*, dam.
,,	155	24,	*m*, sea.

	Page	Line	
संवर्त	59	353,	*m*, Beleric myrobalam, Terminalia belerica, Tamil *Tāni*.
,,	126	85,	*m*, Chick pea, Cicer arietinum, Tamil *Kaḍalai*.
,,	145	152,	*m*, name of a cloud, destruction of the world.
संवर्तक	5	48,	*n*, name of the plough of Balarāma.
,,	10	41,	*m*, submarine fire.
संवर्तिका	157	89,	*f*, new leaf of a waterlily.
संवसथ	159	3,	*m*, village.
संवादन	33	50,	*n*, message.
संवाप	172	334,	*m*, lying down.
संवाल	19	55,	*m*, moonray.
,,	110	160,	*m*, upper part of an elephant's tail next to the *killī*.
संवास	159	8,	*m*, royal residence, capital.
,,	161	69,	*m*, shop street.
,,	172	334,	*m*, lying down.
संवासन	160	46,	*n*, workshop.
संवाहक	137	29,	*m*, shampooer.
संवाहन	194	60,	*n*, massage.
संवित्ति	96	327,	*f*, perception, knowledge.
,,	249	58,	*f*, knowledge, conversation.
संविद्	195	73,	*f*, agreement.
,,	223	82,	*f*, fight, promise, indicative gesture, conduct, name, discussion, worker, artisan, act of pleasing.
संवीक्षण	195	83,	*n*, search.
संवीत	209	192,	*m*, *f* (*ā*), *n*, surrounded.
संवृत	12	89,	*m*, epithet of Varuṇa.
संवृतता	85	70,	*f*, an unclear pronunciation.
संवेश	172	335,	*m*, lying down together with another.
संव्यान	168	244,	*n*, upper garment.
संशप्तक	116	303,	*m*, soldier sworn never to recede from fight, chosen soldier.
संशय	97	353,	*m*, doubt.
,,	99	393,	*m*, sleep, *see* संलय, 300, 2.
संशयालु	204	76,	*m*, *f*, *n*, inclined to doubt.
संशित	208	187,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sharpened.
संभव	195	74,	*m*, agreement.
संश्लेष	194	51,	*m*, close connection.
संसद्	124	27,	*f*, assembly.

	Page	Line	
संसरण	160	82,	*n*, high road.
,,	274	24,	*n*, birth and rebirth of living people, unobstructed march of an army.
संसिद्धि	249	57,	*f*, success, nature.
संसृष्ट	256	56,	*m*, *f* (*a*), *n*, mixed, clean through vomiting, &c.
संसृष्टिन्	201	9,	*m*, brother, who after the family property has been divided by the father, reunites with his brother.
संस्कार	83	3,	*m*, general name of the purificatory rites of the Dvijas from *niṣeka* to *śmaśāna*, *i.e.*, from conception to death.
संस्कृत	256	55,	*m*, *f* (*a*), *n*, possessed with good marks, artificial, cleansed &c.
संस्कृतस्तम्भ	91	205,	*m*, sacrificial post.
संस्कृति	264	176,	*m*, purification, *f*, determination, effort.
संस्तर	172	330,	*m*, bed made of leaves.
,,	245	151,	*m*, stone, sacrifice.
संस्तव	194	61,	*m*, acquaintance.
संस्ताव	92	220,	*m*, place in the sacrificial hall where the Sama-veda verses are sung.
संस्त्याय	245	156,	*m*, assemblage of good people, multitude, house.
संस्था	90	173,	*f*, common name of seven sacrifices with the Soma juice as Agniṣṭoma.
,,	124	30,	*f*, continuation in the right way.
,,	223	86,	*f*, arrangement, spy, end, appearance, death.
संस्थाचर	106	53,	*m*, group of five spies, consisting of a vaṇij (merchant), bhikṣu (begging monk), chattra (pupil), liṅgin (liṅga-wearer), and a kṛṣīvala (peasant).
संस्थान	193	41,	*n*, formation.
,,	253	74,	*n*, death, completion, place, crossroad.
संस्थित	122	439,	*m*, *f* (*a*), *n*, dead, having expired.
संस्पृष्टमैथुना	87	95,	*f*, seduced girl, unfit for marriage.
संस्फोट	121	408,	*m*, war, fight, battle.
संहतजानु	201	20,	*m*, *f*, *n*, knock-kneed.
संहतल	179	155,	*m*, joining of both palms of the hands.
संहनन	177	104,	*n*, body.
संहार	24	189,	*m*, destruction at the end of a Kalpa.
संहारी	162	76,	*f*, death-room.
संहिता	249	56,	*f*, union of letters, science, name of a portion of the Veda.

	Page	Line	
संहूति	33	61,	*f*, general shouting, clamour.
सकल	208	170,	*m*, *f* (*ā*), *n*, all, entire.
सकाश	212	266,	*m*, *f* (*ā*), *n*, visible, near ; *ind.*, near.
सकृत्	286	67,	*ind.*, always, once.
,,	287	11,	*ind.*, once.
सकृत्प्रज	27	33,	*m*, crow.
,,	268	89,	*m*, lion, crow.
सकृप	142	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pitiful.
सक्तु	164	140,	*m*, coarse ground meal.
,,	291	62,	*m*, *n*, coarse ground meal.
सक्तुफला	62	178,	*f*, Śami, Mimosa albida ; Acacia suma, Tamil *Vanni*.
सक्थि	110	157,	*n*, seventh part of an elephant's leg beneath the *kālabhāga*.
,,	177	118,	*n*, thigh.
सखि	107	86,	*m*, *f* (*ī*), *n*, friend.
,,	238	196,	*m*, relative ; *m*, *f* (*ī*), *n*, assistant.
सखी	175	49,	*f*, woman's female friend.
सख्य	98	373,	*n*, friendship.
सगर	292	65,	*n*, *f* (*ī*), dancing.
सगर्भ	175	67,	*m*, full brother.
सगोत्र	177	100,	*m*, distant kinsman.
सग्धि	167	205,	*f*, eating together.
सङ्कट	211	252,	*m*, *f* (*ā*), *n*, narrow.
सङ्कर	163	104,	*m*, dust, sweepings.
सङ्करज	109	124, 129,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mixed species of elephants of which there are nine or eventually eighteen.
,,	136	2,	*m*, a man of mixed origin, a Śūdra.
सङ्कर्षण	4	44,	*m*, epithet of Balarāma.
सङ्कलित	210	218,	*m*, *f* (*ā*), *n*, arranged, heaped.
सङ्कल्प	97	345,	*m*, will, determination.
सङ्कीर्ण	72	4,	*m*, mixed caste.
,,	210	220,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crowded, confused.
सङ्कुचित	26	12,	*m*, goose.
सङ्कुल	32	83,	*m*, *f* (*ā*), *n*, inconsistent, contradictory.
,,	210	220,	*m*, *f* (*ā*), *n*, crowded, confused.
सङ्कुसुक	206	135,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unsteady.
सङ्कोच	132	233,	*n*, saffron.
सङ्क्रन्दन	9	5,	*m*, epithet of Indra.

	Page	Line	
सङ्क्रम	39	102,	*m*, bridge.
सङ्क्का	13	101,	*f*, wind with rain
सङ्क्षेप	34	80,	*m*, abbreviation.
सङ्ख्य	121	407,	*n*, war, fight, battle
सङ्ख्यान	189	71,	*n*, calculation
सङ्ख्यावत्	102	468,	*m*, learned man.
सङ्ग	133	241,	*n*, rock salt.
,,	191	122,	*n*, ten bharas.
,,	194	53,	*m*, coming together, meeting.
सङ्गत	22	128,	*m*, the second yama or second three hours of a day.
,,	95	294,	*m*, penance of taking only milk for five days.
,,	98	372,	*n*, courtesy, [illegible] in treatment and words of a friend or guest
सङ्गति	193	41,	*f*, meeting.
सङ्गम	95	294,	*m*, penance of taking only milk for five days.
,,	194	53,	*m*, coming together, meeting.
सङ्गर	121	410,	*m*, war, fight, battle.
,,	264	183,	*m*, work done, [illegible], misfortune, fight; *n*, Sami fruit
सङ्गव	22	128,	*m*, the second yama or second three hours of a day.
सङ्गाली	52	177,	*f*, jujube, Tamil [illegible].
सङ्गीतक	141	143,	*n*, concert in a play.
सङ्गीर्ण	209	212,	*m*, *f* ā, *n*, promised.
सङ्गूढ	210	218,	*m*, *f* ā, *n*, arranged, heaped.
सङ्ग्य	184	284,	*n*, health.
सङ्ग्रह	245	156,	*m*, appropriating, elevation, abbreviation.
सङ्ग्राम	121	411,	*m*, war, fight, battle.
सङ्ग्राह	120	399,	*m*, the gripe, the place which the fist holds.
,,	179	158,	*m*, fist.
सङ्घ	186	8,	*m*, multitude of animals.
सङ्घचारिन्	151	83,	*m*, fish.
सङ्घतिथ	187	37,	*m*, *f* ī, *n*, forming a number or assembly.
सङ्घर्ष	245	153,	*m*, grinding, rivalry.
सङ्घात	182	218,	*m*, bone.
,,	186	1,	*m*, flock, multitude.
सङ्घातिका	92	216,	*f*, wood of the Ficus religiosa used for kindling the fire by rubbing.
सचिव	245	149,	*m*, minister, helper.
सजूः	288	33,	*ind.*, together with.

	Page	Line	
सज्ज	115	283,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dressed in armour.
सज्जन	108	117,	*n*, sentry, guard.
सज्जना	109	139,	*f*, dressing or caparisoning an elephant.
सञ्चय	186	1,	*m*, flock, multitude.
सञ्चर	177	105,	*m*, body.
सञ्चार	106	55,	*m*, spy assisting a saṁsthacara spy.
सञ्चारिका	107	72,	*f*, female servant to whom is entrusted the principal work, story-telling, money matters, &c.
सञ्चारिणी	175	48,	*f*, go-between, procuress.
सञ्चारिन्	136	6,	*m*, person who carries out the intentions of his masters.
सञ्चारिन्	112	161,	*m*, unsteady, fickle; one of the two conditions of the mind.
सञ्छादनी	181	206,	*f*, skin.
सञ्छेद	156	62,	*n*, flowing together of two rivers, or (according to pp. 301, 21) mouth of a river entering the sea.
सञ्जवन	161	52,	*n*, quadrangular house, group of four houses.
सञ्जावन	135	288,	*n*, pouring a little *takra* (buttermilk) into warm milk.
सञ्ज्ञपन	121	420,	*n*, slaughter.
सञ्ज्ञा	18	15,	*f*, Sūrya's wife.
,,	223	85,	*f*, name of the wife of Sūrya, sense making signs with the hand, &c., name.
सञ्ज्ञु	201	20,	*m*, *f*, *n*, knock-kneed.
सञ्ज्वर	11	61,	*m*, barn.
सट	72	14,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a *Bhaṭī*.
सट	162	88,	*n*, two pieces of timber at the sides of a door.
सटक	155	136,	*n*, buttermilk (takra) mixed with the juice squeezed from the cumin, pomegranate and vyōṣa placed in a cloth.
सगन्ध	204	110,	*m*, smell of the mouth of the cow; *m*, *f*, *n*, having the smell of the mouth of the cow.
सण्डीन	30	104,	*n*, flying well.
सत्	20	75,	*n*, star.
,,	142	467,	*m*, learned man.
,,	276	31,	*m*, *f* (*ī*), *n*, true, venerable, best, pretty, firm existing.
सतत	211	259,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual; *ind.*, continually.
सतत्त्व	192	1,	*n*, essential nature, real constitution.
सती	7	117,	*f*, epithet of Parvatī.

	Page	Line	
सती	42	32,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous earth like bole.
,,	173	11,	*f*, virtuous faithful woman.
सतीनक	126	87,	*m*, round pea, Tamil *Pattani*.
सतीर्थ्य	85	47,	*m*, student who reads under the same teacher, fellow-student.
सतृष	204	73,	*m*, *f*, *n*, thirsty.
सनेरक	24	172,	*n*, season of two months, the same as *ṛtu*.
सन्निकाकु	39	113,	*m*, distance of 18 [illegible]
सत्त्व	96	324,	*n*, goodness, the best of the three *guṇas*.
,,	113	193,	*n*, mind.
,,	237	186,	*m*, *n*, creature [illegible] state of mind, [illegible] nature, life, strength, [illegible]
सतत्वक	12	76,	*m*, spirit [illegible]
सत्पथ	89	98,	*m*, auspicious road.
सत्य	7	94,	*n*, truthfulness, [illegible]
,,	100	417,	*n*, truthfulness, [illegible] *yuga* [illegible]
,,	196	5,	*n*, truth, [illegible]
,,	237	190,	*n*, curse, truth, [illegible]
सत्यङ्कार	128	142,	*m*, ratification of a bargain.
सत्ययुग	24	182,	*m*, epithet of Kṛ[illegible]
सत्ययौवन	15	7,	*m*, epithet of a V[illegible]
सत्यलोक	100	415,	*m*, seventh world [illegible]
सत्यवती	57	288,	*f*, moon-plant, A[illegible] Cynanchum viminale, [illegible]
सत्यवतीसुत	5	62,	*m*, epithet of Vyāsa.
सत्याकृति	128	142,	*f*, ratification of a bargain.
सत्याग्नि	95	304,	*m*, epithet of Agastya.
सत्यानृत	123	6,	*n*, traffic, commerce.
सत्यापन	128	142,	*n*, ratification of a bargain.
सत्र	90	169,	*n*, sacrifice made by Dīkṣitas.
,,	90	170,	*n*, sacrifice performed in more than 12 days.
,,	226	69,	*n*, name of a sacrifice, additional gift, cloth, forest.
सत्रशाला	161	52,	*f*, almshouse.
सत्रा	288	33,	*ind.*, together with.
सत्वर	211	248,	*m*, *f*, *n*, swift, quick ; *ind.*, quickly, swiftly.
सदस्	124	27,	*f*, *n*, assembly.
सदसदात्मक	96	323,	*n*, original germ.
सदस्य	89	162,	*m*, one who assists at a sacrifice.

	Page	Line	
सदस्य	124	25,	*m*, members of an assembly.
सदा	287	10,	*ind.*, always.
सदागति	13	99,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	18	29,	*m*, sun.
सदातन	208	176,	*m*, *f* (*ī*), *n*, eternal, continual.
सदाफल	63	411,	*m* cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.
सदृक्ष	211	241,	*m*, *f* (*ā*), *n*, like, similar; *ind.*, equally.
सदृश	211	241,	*m*, *f*, *n*, like, similar; *ind.*, equally.
सदृश	211	241,	*m*, *f* (*ī*), *n*, like, similar, *ind.*, equally.
सदेश	212	281,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate; *n*, proximity.
सप्ति (सप्ति)	10	36,	*m*, epithet of Agni.
सद्मन्	160	35,	*n*, house.
सद्यः	287	13,	*ind.*, suddenly.
सद्यःपाक	99	308,	*m*, dream during the fourth yāma, between 3 and 6 A.M.
सद्यःप्रक्षालिता-न्नक	86	83,	*m*, person who has food for one day.
सद्यस्तन	208	177,	*m*, *f* (*ī*), *n*, fresh, instantaneous.
सद्विन	107	86,	*m*, *f*, *n*, friend.
सधर्मचारिणी	175	69,	*f*, wife.
सध्रीचीन	208	186,	*m*, *f* (*ā*), *n*, accompanying.
सध्र्यञ्च्	208	185,	*m*, *f* (*īcī*), *n*, accompanying.
सनत्कुमार	15	11,	*m*, son of Brahman.
सनल	38	87,	*m*, *f* (*ā*), *n*, abounding in reeds.
सना	287	11,	*ind.*, perpetually, ever.
सनात्	287	11,	*ind.*, perpetually, ever.
सनातन	3	14,	*m*, epithet of Brahman.
,,	208	176,	*m*, *f* (*ī*), *n*, eternal, continual.
,,	273	49,	*m*, Viṣṇu, Brahman; *m*, *f* (*ī*), *n*, eternal (continual).
सनाभि	177	100,	*m*, kinsman.
सनाभिक	73	39,	*m*, son of a Vaiśya and a Rathakārī.
सनि	93	241,	*m*, *f*, begging.
,,	289	20,	*m*, request.
सनिष्ठीव	32	35,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sputtered.
सनीडक	212	282,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, near, proximate; *n*, proximity.
सन्तत	211	259,	*m*, *f* (*ā*), *n*, eternal, continual; *ind.*, continually.
सन्तति	176	81,	*f*, child, offspring.
,,	249	55,	*f*, lineage, successive line, son.
सन्तमस	22	124,	*n*, universal darkness.

	Page	Line	
सन्तान	16	28,	*m*, one of the five divine trees.
,,	176	80,	*m*, child, offspring.
,,	177	98,	*m*, race, lineage.
सन्तानिनी	135	294,	*f*, upper thin part of milk.
सन्ताप	11	62,	*m*, burn.
,,	184	276,	*m*, illness, disease.
सन्तापित	209	195,	*m*, *f*, *a*, *n*, suffering pain.
सन्तोष	96	332,	*m*, satisfaction, pleasure.
,,	100	418,	*m*, contentment, one of the yoga-niyamas.
सन्दंश	137	31,	*m*, pair of [illegible]
,,	159	13,	*m*, site of a village, &c., according to the compass.
सन्दंशित	123	21,	*m*, *f*, *a*, *n*, [illegible]
सन्दर्भ	195	78,	*m*, tying, [illegible]
सन्दष्ट	145	226,	*m*, fault in pr[illegible] by [illegible] the tones of the [illegible]
सन्दान	138	58,	*n*, rope or cord for cattle.
सन्दानिनी	160	43,	*f*, cowstable.
सन्दानभाग	110	151,	*m*, third part of an elephant's fore-foot beneath the knee.
,,	110	158,	*m*, eighth part of an elephant's hind leg beneath the [illegible] according to the madhyama.
सन्दाल	21	101,	*m*, second half of the [illegible]
सन्दित	209	194,	*m*, *f*, *a*, *n*, bound.
सन्देग्धृ	204	76,	*m*, *f*, *ri*, *n*, [illegible]
सन्देश	33	49,	*m*, message.
सन्देशगिर्	34	72,	*f*, news, command, [illegible] speech.
सन्देशहर	106	58,	*m*, messenger.
सन्देह	97	353,	*m*, doubt.
सन्दोह	186	3,	*m*, flock, multitude.
सन्द्रव	121	421,	*m*, flight.
सन्द्राव	121	421,	*m*, flight.
सन्ध्या	22	137,	*f*, twilight.
,,	223	87,	*f*, limit, promise.
सन्धान	165	164,	*n*, sour gruel.
सन्धानी	53	209,	*f*, small egg-plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Ciru kattari*.
,,	160	41,	*f*, braziery, foundry.
सन्धि	101	12,	*m*, peace, one of the six royal guṇas.

	Page	Line	
सन्धि	219	125,	*m*, contact, subterraneous way (or opening made in a wall), division of a drama, vulva, hole.
सन्धिकाष्ठ	162	82,	*n*, wood below the top of the gable.
सन्धित	181	201,	*m*, binding the parted hair.
सन्धिनी	69	101,	*f*, cow which has been covered by a bull.
सन्धिबन्धन	182	234,	*n*, tendon, muscle.
सन्ध्या	22	137,	*f*, twilight.
सन्न	210	229,	*m*, *f* (*ā*), *n*, decayed, wasted.
,,	229	37,	*m*, *f* (*ā*), *n*, small, decayed, &c.
सन्नद्ध	115	283,	*m*, *f* (*ā*), *n*, dressed in armour.
सन्नय	245	163,	*m*, multitude, army standing behind.
सन्नाम	194	47,	*m*, changing.
सन्नाह	116	305,	*m*, armour.
सन्नाहित	209	194,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bound.
सन्नाह्य	109	137,	*m*, war elephant.
सन्निकृष्ट	212	281,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate; *n*, proximity.
सन्निधि	245	160,	*m*, visibility, proximity.
सन्निपात	194	51,	*m*, close connection.
सन्निभ	137	42,	*m*, *f* (*ā*), *n*, like, similar (at the end of compounds).
,,	211	243,	(at the end of a compound) *m*, *f* (*ā*), *n*; *ind.*, like.
सन्निवेश	161	61,	*m*, open place.
,,	163	41,	*n*, formation.
सन्निहित	212	266,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near.
सन्न्यास	95	287,	*m*, fasting.
सन्न्यासशाला	161	55,	*f*, ascetic's hut.
सपक्षा	162	58,	*f*, two pieces of timber at the side of a door.
सपत्न	107	82,	*m*, enemy.
सपत्राकृति	195	76,	*f*, great pain caused by the feathered part of the arrow entering the body.
सपदि	286	66,	*ind.*, quickly, instantly.
,,	287	1,	*ind.*, quickly.
सपर्या	86	77,	*f*, worship.
सपिण्ड	177	100,	*m*, kinsman.
सपीति	140	105,	*f*, drinking together.
सप्तकी	170	292,	*f*, woman's girdle, zone.
सप्तजिह्व	10	38,	*m*, epithet of Agni.
सप्ततन्तु	89	104,	*m*, sacrifice.

	Page	Line	
सप्तति	188	53,	*f*, seventy.
सप्तपर्ण	48	63,	*m*, Echites (Alstonia) scholaris, Tamil *Ēḻilampālai*.
सप्तम	187	40,	*m*, *f* (ī), *n*, seventh.
सप्तमातृ	8	120,	*f*, collective name of the seven mothers.
सप्तर्षि	21	94,	*m*, *pl*, the seven holy sages.
सप्तला	60	470,	*f*, double jasmine, Jasminum sambac floribus multiplicibus, Tamil *[illegible]*.
सप्तसप्ति	17	21,	*m*, sun.
सप्तार्चिस्	10	31,	*m*, epithet of Agni.
सप्ति	111	17?,	*m*, horse.
सब्रह्मचारिन्	85	47,	*m*, student who reads under the same tutor, fellow-student.
सभा	124	26,	*f*, assembly.
,,	186	9,	*f*, multitude of [illegible].
,,	223	84,	*f*, [illegible] of an assembly.
सभाजन	98	372,	*n*, [illegible] of a friend [illegible].
सभासद्	124	25,	*m*, member of an assembly.
सभास्तार	124	25,	*m*, [illegible] assembly.
सभिक	140	117,	*m*, keeper of [illegible].
सभ्य	11	49,	*m*, [illegible] in the east.
,,	124	26,	*m*, member of an assembly.
,,	229	36,	*m*, *f* (ā), *n*, [illegible], good.
सम्	284	15,	*ind*, expressive [illegible].
सम	39	104,	*m*, [illegible].
,,	191	122,	*n*, ten bhāras.
,,	191	123,	*n*, ten saṃkas.
,,	208	171,	*m*, *f* (ā), *n*, all, entire.
,,	211	211	*m*, *f* (ā), *n*, like, [illegible]; *ind*, equally.
,,	237	18?,	*m*, *f* (ā), *n*, [illegible] equal; *f*, year, see समा.
समक	191	123,	*n*, ten kolakas.
समकम्	288	33,	*ind*, together, with.
समक्ष	212	265,	*m*, *f* (ā), *n*, perceptible.
समग्र	208	170,	*m*, *f* (ā), *n*, all, entire.
समङ्ग	141	119,	*m*, kind of game.
समङ्गा	56	270,	*f*, Rubia munjit, Tamil *Mañjiṭṭi*.
समज	186	9,	*m*, multitude of beasts.
समज्ञा	34	72,	*f*, fame.

	Page	Line	
समज्या	124	27,	*f*, assembly.
समञ्जस	108	95,	*n*, propriety, fitness.
समतट	37	61,	*m*, *pl.*, epithet of the Bhaurika country.
समधिक	212	273,	*m*, *f* (*ā*), *n*, exceeding.
समनीरद	12	87,	*m*, epithet of Triśiras.
समन्त	212	266,	*m*, *f* (*ā*), *n*, being on every side; *ind.*, on every side.
समन्ततः	287	6,	*ind.*, everywhere.
समन्तदुग्धा	53	194,	*f*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kaḻḻi*.
समन्तभद्र	5	65,	*m*, epithet of Buddha.
समन्तभुज	10	27,	*m*, epithet of Agni.
समन्तात्	287	6,	*ind.*, everywhere.
समन्तिक	212	266,	*m*, *f* (*ā*), *n*, being on every side; *ind.*, on every side.
समपद	115	374,	*n*, one of the five postures of a bowman, standing even with both feet.
समम्	288	34,	*ind.*, together, with.
समय	245	164,	*m*, performer of work, sign, deeds of good men, complete system, curse, time.
समया	286	66,	*ind.*, near, in the middle.
..	288	29,	*ind.*, near.
समर	141	411,	*m*, *n*, war, fight, battle.
..	281	14, 15,	*m*, *n*, *Vaira* plant, *Vaṭyāla* plant, *see* 121, 411.
समर्थ	256	59,	*m*, *f* (*ā*), *n*, competent, agreeable, united.
समर्थन	124	30,	*n*, deciding on the propriety or impropriety of a suit.
समर्याद	212	282,	*m*, *f* (*ā*), *n*, near, proximate; *n*, proximity.
समलेखना	157	28,	*f*, mason's plane.
समवकार	144	200,	*m*, one of the *rūpa(ka)s*.
समवर्तिन्	11	68,	*m*, epithet of Yama.
समवाय	186	2,	*m*, flock, multitude.
समशान	200	107,	*m*, smell of clarified butter; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of clarified butter.
समार्षि	199	95,	*f*, pungent, bitter and astringent fragrancy; *m*, *f*, *n*, pungent, bitter and astringent-fragrant.
समसुप्ति	24	187,	*f*, night of Brahman.
समस्त	208	170,	*m*, *f* (*ā*), *n*, all, entire.
समस्थान	101	447,	*n*, yōga-posture in which the legs are more closely contracted than in the usual natural form.
समस्या	34	80,	*f*, part of a ślōka given for completion.

	Page	Line	
समा	24	181,	*f. pl.*, year
,,	237	189,	*f.*, year, *see* सम
समांसमीना	69	96,	*f.*, cow who has a calf every year
समाघात	121	408,	*m.*, war, fight, battle
समाज	186	9,	*m.*, multitude of others than beasts.
समादान	91	208,	*n.*, [illegible] part of the [illegible] subject.
समाधि	102	464,	*m.*, [illegible] the object of [illegible] with the supreme spirit (*Paramatma*), the eighth *anga* of [illegible].
,,	141	119,	*m.*, kind of game.
,,	245	162,	*m.*, [illegible] of buyers in consequence [illegible] judging.
समान	211	241,	*m.*, *f.* [illegible], *n.*, [illegible], equally.
,,	204	175,	*m.*, [illegible] of the body *see* [illegible] good.
समानोदर्य	175	67,	*m.*, [illegible]
समायन	274	25,	*n.*, [illegible]
समालम्भन	170	264,	*n.*, [illegible]
समास	34	80,	*m.*, part of [illegible] completion.
,,	193	36,	*m.*, [illegible]
समाहार	193	36,	*m.*, [illegible]
,,	268	93,	*m.*, [illegible] place.
समाहित	32	26,	*m.*, *f.* [illegible] standing.
,,	32	27,	*m.*, *f.* [illegible]
समाह्वय	269	94,	*m.*, play of [illegible] fighting.
,,	301	13,	*m.*, play of [illegible], *see* [illegible]का, 140, 118.
समिक	120	406,	*n.*, war, fight, battle
,,	215	154,	*n.*, [illegible]
समिति	249	54,	*f.*, [illegible] battle, assembly, meeting.
समिदाधान	90	182,	*n.*, putting the Palasa [illegible] the fire
समिध्	91	191,	*f.*, sacrificial [illegible]
,,	121	411,	*f.*, war, fight, battle
समीक	196	12,	*m.*, coldness, *m.*, *f.* (*d*), *n.*, cold.
,,	215	150,	*m.*, pair, sex.
समीकरण	125	60,	*n.*, roller (to level the sown field).
समीचीन	196	5,	*n.*, truth; *m.*, *f.* (*d*), *n.*, true
समीप	212	280,	*m.*, *f.* (*d*), *n.*, near, proximate, *n.*, proximity.

	Page	Line	
सम्पद्	98	381,	*f*, prosperity
,,	289	9,	*f*, prosperity.
सम्पात	194	52,	*m*, close connection
सम्पातपाटव	192	17,	*n*, jumping.
सम्पुट	164	127,	*m*, casket
सम्पूर्ण	208	173,	*m*, *f*, and *n*, full, filled.
सम्पृक्त	207	155,	*m*, *f*, and *n*, mixed, intermingled.
सम्प्रति	287	9,	*ind*, now
सम्प्रधारण	124	24,	*n*, [illegible] the propriety or impropriety of a deed.
सम्प्रयोग	194	51,	*m*, [illegible]
,,	268	50,	*m*, [illegible] attachment.
सम्प्रश्न	124	24,	*m*, [illegible] the propriety or impropriety of a deed.
सम्प्रहार	121	408,	*m*, war, fight, battle.
सम्प्लव	194	50,	*m*, [illegible]
सम्भरणी	68	140,	*f*, funeral ceremony at the twelfth day after death.
सम्फाल	70	127,	*m*, ram.
सम्फुल्ल	45	17,	*m*, [illegible] flower
सम्बन्ध	193	26,	*m*, relationship.
सम्बाध	211	252,	*m*, *f*, and *n*, narrow.
,,	264	181,	*m*, [illegible] narrow.
सम्भरी	133	212,	*f*, rock [illegible]
सम्भव	215	158,	*m*, birth, [illegible] equality between [illegible]
सम्भाल	37	48,	*m*, [illegible]
सम्भावना	97	351,	*f*, apprehension, uncertainty.
सम्भाषण	32	45,	*n*, conversation.
सम्भेद	156	62,	*m*, flowing together of two rivers, or, according to pp. 301, 21, [illegible] of a river entering the sea.
,,	194	51,	*m*, close connection.
सम्भोग	109	149,	*m*, that part of an elephant's trunk above the *karnika*.
,,	215	159,	*m*, enjoyment, trunk of the elephant, copulation.
सम्भ्रम	143	178,	*m*, haste.
,,	245	157,	*m*, great respect, fear.
सम्मति	249	57,	*f*, wish, permission.
सम्मद	98	375,	*m*, joy.

	Page	Line	
सम्मर्द	121	410,	*m*, war, fight, battle.
सम्मार्जनी	163	104,	*f*, broom.
सम्मासा	55	254,	*f*, Sida cordifolia et rhombifolia, Tamil *Cittāmuṭṭi*.
सम्मुख	204	94,	*m*, *f* (*ā*, ī), *n*, speaking clearly, speaking one's mind, speaking readily.
सम्मूर्छन	195	81,	*n*, pervading, expanding.
सम्यञ्च	196	5,	*n*, truth ; *m*, *f* (ीची), *n*, true.
सम्राज्	219	122,	*m*, fire, Indra, Viṣṇu, sun, king of *Maṇḍala*, king who has performed the rājasūya, king who rules over kings.
सर	13	96,	*m*, epithet of Vāyu.
,,	48	83,	*m*, clearing nut plant, Strychnos potatorum, Tamil *Tēttān*.
,,	135	289,	*n*, milk.
,,	198	51,	*m*, salt ; *m*, *f* (*ā*), *n*, salt.
सरक	140	105,	*n*, drinking vessel.
,,	253	75,	*n*, gem, rum, drinking rum, drinking vessel for rum.
सरघा	29	69,	*f*, bee.
सरट	219	127,	*m*, name of a bird, cloud.
सरट	150	56,	*m*, lizard, chameleon.
सरटी	43	54,	*f*, black brass or pañcalōha.
सरणी	155	41,	*f*, water channel, gutter.
सरण्यु	245	151,	*m*, wind, cloud.
सरमा	70	141,	*f*, bitch.
सरल	51	148,	*m*, Saral, Pinus longifolia, Tamil *Candanabhēdam*.
,,	202	39,	*m*, *f* (*ā*), *n*, candid, sincere.
सरलद्रव	132	218,	*m*, turpentine.
सरलशांगिक	200	102,	*m*, smell of the smoke of the Sarja ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the smoke of the Sarja.
सर्लिक	200	104,	*m*, smell of the Sahakāra ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Sahakāra.
सरस्	154	11,	*n*, tank.
,,	226	68,	*n*, water, &c.
सरसिज	157	73,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum, Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
सरसी	154	11,	*f*, tank.
सरसीज	157	73,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum, Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
सरसीरुह	157	73,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum and Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.

	Page	Line	
सरस्वत्	156	58,	m. [illegible] the west to the sea.
,,	280	66, 67,	m. [illegible] the west to the sea.
सरस्वती	8	18,	f. Sarasvati, wife of Brahman
,,	156	56,	f. [illegible]
,,	279	60,	f. [illegible] earth, Malayaka [illegible]
सरि	17	4,	f. [illegible]
सरित्	155	43,	f. river
सरितांपति	154	22,	m. sea
सरित्पति	155	23,	m. sea
सरा	112	19,	f. [illegible]
सरीसृप	148	8,	m. serpent [illegible]
,,	151	7,	[illegible] snake-like moving [illegible]
सरूप	87	100,	[illegible]
सरोरुह	112	212,	[illegible] school.
सरोज	157	74,	m. [illegible] Nymphaea [illegible]
सरोरुह	157	75,	m. [illegible] Nymphaea [illegible]
सर्ग	85	66,	[illegible]
,,	102	2,	[illegible]
,,	213	141,	[illegible]
सर्ज	48	75,	m. [illegible]
सर्जक	134	275,	m. [illegible] warm [illegible]
सर्जन	132	221,	[illegible]
सर्प	148	8,	m. serpent, snake.
,,	284	30,	[illegible]
सर्पजाति	148	21,	f. species of snake [illegible] there are 60 varieties
सर्पदंष्ट्रा	55	293,	f. [illegible]
सर्पभुज	148	32,	m. [illegible] Pushkarasada and [illegible]
,,	284	41,	m. [illegible] peacock, [illegible]
सर्पभृता	15	2,	f. earth
सर्पराज	148	6,	m. epithet of Vasuki
,,	149	30,	m. species of the [illegible] snake
,,	149	31,	m. serpent, same as Pushkarasada and Sarpabhuj.

	Page	Line	
सर्षप	120	81,	m, mustard seed, Sinapis dichotoma, Tamil *Kaḍuku*.
सर्षपी	50	133,	f, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil [illegible]
सलज्ज	55	244,	m, Art[illegible] [illegible] et A. austriaca, Tamil *K*[illegible]
सलवण	43	64,	m, [illegible]
सलिल	154	1,	n, water.
सल्लकी	53	191,	f, [illegible] (Boswellia serrata thurifera), Tamil [illegible]
सवीज	83	57,	m, [illegible]
सव	89	174,	m, sacrifice.
सवन	88	138,	n, [illegible] by pouring [illegible]
सवर्ण	74	[illegible]	m, [illegible] sale.
,,	77	14[illegible]	m, Ma[illegible]
,,	211	24[illegible]	m, f [illegible] n, [illegible] ly, equally.
सविक्रम	111	1[illegible]	m, [illegible]
सवितृ	17	2[illegible]	m, [illegible]
,,	215	17[illegible]	m, [illegible] father [illegible]
सविध	211	241,	m, f [illegible] n, [illegible] equally.
,,	212	2[illegible]1,	m, f [illegible] n, near, [illegible] proximity.
सविस्मय	203	58,	m, f [illegible] n, [illegible]
संध	212	28[illegible]	m, f [illegible] n, [illegible] proximity.
सवेश	212	2[illegible]1,	m, f [illegible] n, [illegible] proximity.
सव्य	11	55,	m, [illegible]
,,	22[illegible]	5[illegible]	m, f [illegible] n, [illegible]
सव्येष्ठ	115	27[illegible]	m, [illegible] Veda.
सस्य	46	4[illegible]	n, fruit.
,,	125	[illegible]2,	n, corn.
सस्यसंवर	48	75,	m, Shorea Robusta, Tamil *Maradamaram*
सह	288	[illegible]	ind, [illegible] with.
सहकारक	47	5[illegible]	m, [illegible] tree, Tamil *I*[illegible]
सहचर	69	381,	m, f [illegible] yellow Barleria, Tamil *Mañja* [illegible]
सहचरी	175	[illegible]	f, wife.
सहज	175	61,	m, brother.
,,	132	2	n, natural character.
सहधर्मिणी	175	68,	f, wife.
सहन	203	65,	m, f (â), n, patient, content.
सहपानक	140	105,	n, drinking together.

	Page	Line	
सांयात्रिक	114	246,	*n*, vehicle.
,,	155	36,	*m*, voyaging merchant
सांयुगीन	116	2[illegible],	*m*, *f*, *n*, skilled in war
सांराविण	2[illegible]	34,	*n*, general [illegible]
सांवत्सर	23	1[illegible],	*m*, [illegible]
,,	106	50,	*m*, astr[illegible]
,,	125	[illegible],	*m*, [illegible]
सांवत्सरी	88	131,	*f*, funeral [illegible] a year after the death.
साकम्	288	[illegible],	*ind*, [illegible]
साकेत	1[illegible]	10,	*n*, [illegible]
साक्षात्	28[illegible]	[illegible],	*ind*, [illegible] alike.
साक्षिन्	123	18,	*m*, *f*, [illegible]
सागर	1[illegible]	2[illegible],	[illegible]
साङ्कुरिका	87	1[illegible],	*f*, [illegible] fire, &c., [illegible]
साङ्ग्रमिकगुण	104	7, 10,	*m*, [illegible] ting of [illegible] and dire[illegible]
साचि	10	35,	*m*, [illegible]
,,	288	38,	*ind*, [illegible]
साज्य	88	12[illegible],	*n*, [illegible] day after death.
साति	223	87,	*f*, liberality, [illegible]
सातिसार	185	2[illegible]1,	*m*, *f*, [illegible] dysentery.
सात्वत	5	4[illegible],	*m*, [illegible]
,,	76	111,	*m*, [illegible] Vaiśya who [illegible] Kshatriya.
,,	80	209,	*m*, person [illegible] also called Bhāgavata
सात्वती	144	202,	*f*, one of the four [illegible]
सात्त्विक	92	248,	*n*, [illegible] water
,,	144	1[illegible]8,	*m*, *f*, [illegible]
सात्त्विकी	22	11[illegible],	*f*, [illegible]
साद	98	382,	*m*, exhaustion.
सादिन्	21[illegible]	12[illegible],	*m*, horse-rider, charioteer
साद्यस्क	208	177,	*m*, *f*, *n*, fresh, instantaneous.
साधन	253	71,	*n*, penis, money, success, means, returning, killing, adorning a dead body, causing to give, following, going, portion of an army, retaliating.

	Page	Line	
साधारण	211	258,	*m*, *f* (ī), *n*, common; *ind.*, commonly.
साधिका	59	355,	*f*, Yellow myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍu kāy*.
साधीयस	256	57,	*m*, *f* (ī), *n*, highly approved, best, shining.
साधु	212	270,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, beautiful, pleasing.
,,	238	192,	*m*, usurer; *m*, *f* (or *vī*), *n*, fit, gentle, good.
साधुवाद	34	71,	*m*, fame.
साध्य	15	15,	*m*, *pl.*, name of the Sādhya deities.
साध्वस	98	369,	*n*, fear.
साध्वी	173	14,	*f*, virtuous faithful woman.
सानु	41	14,	*m*, *n*, table-land.
,,	89	165,	*m*, sacrifice.
सानुनासिक	32	31,	*m*, *f* (*ā*), *n*, nasal.
सानुमत्	41	1,	*m*, mountain.
सान्त्व	32	32,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sweet (of sound).
,,	105	26,	*n*, reconciling, appeasing.
,,	226	70,	*n*, civility, appeasing.
सान्त्वन	105	26,	*n*, reconciling, appeasing.
,,	105	75,	*n*, conciliation, affectionate solicitation.
सान्दृष्टिक	1[illegible]2	472,	*n*, immediate fruit.
सान्देशिक	1[illegible]6	58,	*m*, messenger.
सान्द्र	211	251,	*m*, *f* (*ā*), *n*, coarse, gross, without intervening space; *ind.*, coarsely, &c.
सान्द्रस्निग्ध	204	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, very smooth.
[illegible]	18	31,	*m*, sunray.
सान्नाय्य	91	157,	*n*, milk mixed with thick milk (*dadhi*).
साप्तपदीन	98	373,	*n*, friendship.
सामज	1[illegible]	122,	*m*, elephant.
सामन्	32	46,	*n*, friendly speech.
,,	85	52,	*n*, Sāmavēda.
,,	32	222,	*n*, recitative from the Sāmavēda.
,,	105	26,	*n*, reconciling, appeasing.
सामन्त	105	35,	*m*, neighbouring king.
सामर्थ्य	254	76,	*n*, power, connection.
सामाजिक	124	26,	*m*, member of an assembly.
सामान्य	211	258,	*m*, *f* (*ā*), *n*, common; *ind.*, commonly.
सामि	286	57,	*ind.*, denoting half, censure.
सामिधक	90	186,	*n*, uttering Vedic verses to the sacrificial animal.

	Page	Line	
सामुद्र	75	83,	*m*, son of a Karaṇa and Vaiśya, who lives from the produce of the sea.
,,	177	108,	*n*, mark or spot on the body.
सामूना	66	40,	*f*, wheat or black coloured deer, 1½ cubits long with shining long and soft hair.
साम्पराय	269	95,	*m*, fighting, misfortune, future.
साम्परायिक	114	251,	*m*, war chariot.
,,	120	406,	*n*, war, fight, battle.
साम्प्रतम्	286	67,	*ind.*, fitly, &c.
,,	287	9,	*ind.*, now.
साम्बाधिक	22	131,	*m*, second *yāma* or second three hours of a night.
सायक	245	153,	*m*, arrow, sword.
सायन्तूर्य	147	273,	*n*, drumming at evening.
सायम्	287	19,	*ind.*, at evening.
सायाह्न	22	130,	*m*, evening time, fourth *yāma* or fourth three hours of a day.
सायुज्य	102	473,	*n*, becoming one, unification.
सार	46	27,	*m*, pith.
,,	182	218,	*m*, bone.
,,	238	193,	*m*, strength, best portion, wealth; *m*, *f* (*ā*), *n*, just, best.
सारघ	134	269,	*n*, honey of the small *saraghā* bee.
सारङ्ग	264	178,	*m*, variegated colour; *m*, *f* (ī), Cātaka bird, bee, deer; *m*, *f* (*a*), *n*, of variegated colour.
सारण	13	107,	*m*, wind during the autumn.
,,	38	91,	*m*, *f* (ī), *n*, cracked, split.
,,	83	12,	*m*, *f* (ī), *n*, having five hair-tufts on the head.
,,	135	298,	*n*, buttermilk one-fourth part of which is water.
,,	192	21,	*n*, deceitfully moving.
सारणी	34	83,	*f*, poem consisting of verses only.
सारथि	115	275,	*m*, charioteer.
सारपर्णी	53	200,	*f*, Sālparṇi; Hedysarum gangeticum, Tamil *Mērmalli*.
सारमेय	70	136,	*m*, dog.
सारस	28	65,	*m*, kind of heron.
,,	157	73,	*n*, lotus, Nelumbium speciosum, Nymphæa nelumbo, Tamil *Tāmarai*.
,,	246	166,	*m*, kind of heron, moon.
सारसन	117	312,	*n*, girdle over the coat of mail.

	Page	Line	
सारसन	170	291,	*n*, belt.
सारसप्रिया	28	66,	*f*, female heron.
सारस्वत	84	37,	*m*, Bilva stick.
सारिका	146	256,	*f*, lute of a Caṇḍāla.
सारी	143	182,	*f*, frown.
सारोष्ट्रिक	301	16,	*m*, *see* सौराष्ट्रिक.
सार्थ	186	8,	*m*, multitude of animals.
सार्थवाह	129	143,	*m*, trader.
सार्द्र	209	213,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wet, moistened.
सार्धम्	288	33,	*ind.* together, with.
सार्पिष्क	166	189,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cooked with ghee.
सार्वभौम	17	16,	*m*, elephant of the northern quarter.
,,	104	4,	*m*, king to whom the whole earth belongs.
सार्ष्टि	102	473,	*f*, equality of power.
साल	48	76,	*m*, Shorea robusta, Tamil *Āccā*.
,,	160	27,	*m*, encircling wall.
,,	219	130,	*m*, kind of fish (Ophiocephalus wrahl?, Tamil *Virāl* or *Varāl*), Sāl-tree, encircling wall, tree.
सालभञ्जिका	157	27.	*f*. doll made of cloth, ivory, &c.
सालातुरीयक	95	347,	*m*, epithet of Pāṇini.
सालावृक	268	92,	*m*, jackal, dog, wolf.
साल्व	37	63,	*m*. *pl.*, name of a country belonging to Prācya.
,,	38	76,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Madhyadeśa.
सावन	23	161,	*m*, month of 30 days.
सावित्र	86	81,	*m*, *gṛhastha* who possesses corn in a granary.
सावित्री	175	147,	*f*, ring finger.
सावित्रेय	11	68,	*m*, epithet of Yama.
साष्ठी	53	312,	*f*, small Banana, Tamil *Naviri* or *Pēyan*.
सास्ना	70	113,	*f*, dewlap of a cow or a bull.
साहस	107	92,	*m*, *n*, punishment.
साहस्र	115	281,	*m*, *f* (*ī*), *n*, consisting of thousand soldiers.
,,	187	25,	*n*, multitude of thousands.
साहायक	292	70,	*n*, *f* (*ikā*), assistance, condition of an assistant.
सिंह	41	10,	*m*, epithet of the Vēṅkaṭa mountain.
,,	65	1,	*m*, lion.
,,	282	28,	*m*, lion, sign of the Zodiac, *see* 65, 1.
सिंहकर्णी	120	386,	*f*, one of the ways of forming the fist.
सिंहकेसर	47	52,	*m*, Mimusops elengi, Tamil *Makiḻ*.
सिंहपुच्छी	56	273,	*f*, kind of a large Hedysarum, Tamil *Perumalli*.

	Page	Line	
सिंहपुच्छी	272	29,	*f*, Māṣaparṇī plant, &c.
सिंहमल	43	55,	*n*, black brass or pañcaloha.
सिंहल	36	37,	*n*, one of the thousand small islands of Bharatavarṣa.
,,	43	62,	*n*, tin.
,,	129	150,	*n*, dry ginger, Tamil *Cukku*.
सिंहवाहना	8	123,	*f*, epithet of Parvatī.
सिंहसंहनन	201	12,	*m*, *f* (*ā*), *n*, handsome and wellshaped.
सिंहाण	44	71,	*n*, rust of iron.
सिंहासन	105	30,	*n*, golden throne of aking.
सिंहास्य	53	202,	*m*, Justicia adatoda and J. genderussa, Tamil *Ādātōḍai*.
सिंहिका	86	93,	*f*, knockkneed girl unfit for marriage.
सिंही	53	203,	*f*, Justicia adatoda and J. genderussa, Tamil *Ādatōḍai*.
,,	53	211,	*f*, kind of egg plant, Brinjal, Solanum xanthocarpum, Tamil *Kaṇḍan kattari*.
सिकता	156	66,	*f*, *pl*., sand.
सिकताप्राय	156	66,	*n*, sandbank.
सिकतावत्	38	88,	*m*, *f* (*ī*), *n*, sandy.
सिकतिल	38	88,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sandy.
सिक्थ	219	131,	*m*, single grain of boiled rice, ; *n*, wax.
सिच्	168	231,	*f*, cloth.
सिचय	168	231,	*m*, cloth.
सित	196	20,	*m*, whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white.
,,	209	194,	*m*, *f* (*ā*), *n*, bound.
सितकाच	197	26,	*m*, black-yellowish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black-yellowish-white.
सितकाचर	197	26,	*m*, black-smoky-whiteness , *m*, *f* (*ā*), *n*, black-smoky-white.
,,	198	48,	*m*, white and turmeric yellowish black colour ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white and turmeric yellowish-black.
सितकुञ्जर	9	8,	*m*, epithet of Indra.
सितकृष्ण	198	48,	*m*, white and black colour ; *m*, *f* (*ā*), *n*, white and black.
सितच्छद	26	10,	*m*, goose.
सितपिङ्गाण	197	27,	*m*, black-yellow-whitish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, black-yellow-whitish-white.
सितपीतहरिन्नील	197	30,	*m*, yellow-green-bluish-whiteness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, yellow-green-bluish-white.
सितलोहित	198	49,	*m*, white and red colour ; *m*, *f* (*ā*, *nī*), *n*, white and red.

	Page	Line	
सितश्याम	197	23,	*m*, blackish-whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, blackish-white.
,,	197	29,	*m*, dark-greenish-whiteness; *m*, *f* (*ā*), *n*, dark-greenish-white.
सिता	134	267,	*f*, refined, or candied sugar.
सिताङ्ग	131	209,	*m*, camphor.
सितायुध	151	87,	*m*, kind of fish, Silurus rohita (?).
सितासित	5	47,	*m*, epithet of Balarāma.
सितोदर	13	116,	*m*, epithet of Kubēra.
सिहुण्ड	53	195,	*m*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kaḻḻi*.
,,	72	18,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Parajakī.
सिद्ध	15	3,	*m*, name of a lower deity as a Sanaka.
,,	166	186,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cooked.
,,	210	221,	*m*, *f* (*ā*), *n*, accomplished.
सिद्धसेन	7	110,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
सिद्धान्त	85	50,	*m*, settled opinion, final conclusion after consideration.
सिद्धार्थ	126	82,	*m*, white mustard seed, Sinapis glauca, Tamil *Veṇ kaḍuku*.
सिद्धि	130	185,	*f*, medicinal plant, Ṛddhi, Tamil *Mṛtajīvauṣadhi* or *Siddhi*.
सिध्म	183	251,	*n*, blotch.
सिध्मन्	213	287,	*n*, blotch; *m*, *f*, *n*, blotchy.
सिध्मल	185	292,	*m*, *f* (*ā*), *n*, person with blotches.
सिध्य	20	78,	*m*, epithet of Puṣya.
सिन	177	101,	*n*, body.
सिनीवाली	22	142,	*f*, fifteenth day of the second (kṛṣṇa) pakṣa, in which the moon is seen.
,,	271	20,	*f*, Gaurī, &c.
सिन्दुक	54	235,	*m*, Vitex trifolia, Tamil *Noccil*.
सिन्दुवार	54	235,	*m*, Vitex trifolia, Tamil *Noccil*.
सिन्दूर	132	235,	*n*, minium, red lead.
सिन्ध	133	241,	*n*, rocksalt.
सिन्धु	37	53,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
,,	53	195,	*m*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kaḻḻi*.
,,	155	46,	*f*, river.
,,	238	191,	*m*, river Sindhu, name of a country, ocean, elephant; *f*, river.
सिन्धुर	109	122,	*m*, elephant.

	Page	Line	
सिन्धुसर्ज	48	78,	*m*, river Sal tree, Tamil *Āttu marāmaram.*
सिन्धूद्भव	133	241,	*n*, rocksalt.
सिरा	182	232,	*f*, nerve, tendon or gut.
सिराल	201	15,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having visible veins.
सिल	123	4,	*n*, collecting the ears of corn.
सिलिन्ध्र	57	306,	*m*, fungus, mushroom, Tamil *Nāy koḍai.*
सिह्ल	132	220,	*m*, incense.
सीता	125	60,	*f*, furrow.
,,	223	90,	*f*, corn, furrow (way of the plough).
सीत्य	124	43,	*m*, *f* (*ā*), *n*, ploughed.
सीम	196	13,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
सीमन्	159	22,	*f*, boundary, limit.
,,	223	88,	*f*, bank, &c.
सीमन्त	181	200,	*m*, parting of the hair.
सीमन्तिनी	173	7,	*f*, woman, female.
सीमन्तोन्नयन	83	6,	*m*, parting of the hair, third *Saṁskāra.*
सीमा	159	22,	*f*, boundary, limit.
,,	223	88,	*f*, bank, &c.
सीर	125	54,	*n*, plough.
सीवन	137	24,	*n*, sewing.
सीवनी	136	22,	*f*, needle.
,,	178	124,	*f*, low tendon at the secret parts.
सीस	43	58,	*m*, *n*, lead.
सु	284	15,	*ind.*, expressing goodness, worship, happiness.
,,	287	7,	*ind.*, much, very.
,,	288	25,	*ind.*, auspicious.
सुकर	112	214,	*m*, *f* (*ā*), *n*, good natured horse.
सुकुमार	196	10,	*m*, tenderness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, tender.
सुकृत	97	335,	*n*, virtue.
,,	264	187,	*n*, charity ; *m*, *f* (*ā*), *n*, auspicious.
सुकृतिन्	205	112,	*m*, *f* (*ī*), *n*, generous, high-minded.
सुख	98	377,	*n*, happiness.
,,	213	287,	*n*, happiness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, happy.
,,	227	72,	*n*, delight, water.
सुखकर	4	42,	*m*, epithet of Rama.
सुखड्डुण	7	99,	*m*, Śiva's skull-club.
सुखदोह्या	69	97,	*f*, cow which is easily milked.
सुखवर्चक	133	257,	*m*, natron, alkali.
सुखवास	59	341,	*m*, water melon, Tamil *Kaliyāṇa pūṣaṇi.*
सुखसुप्तिका	99	399,	*f*, sound sleep.

	Page	Line	
सुखा	7	97,	*f*, one of the nine Śivaśaktis.
सुखोदय	140	96,	*m*, intoxicating drink made from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia.
सुगत	5	67,	*m*, epithet of Buddha.
सुगन्ध	50	138,	*m*, Tilaka-tree, Tamil *Mañjāḍi*.
,,	61	399,	*m*, Cyperus rotundus, Tamil *Muttakāśi*.
,,	171	305,	*m*, fragrant paste consisting of *takkōla*, *kuṅkuma*, *kastūri*, *agaru* and *karpūra*.
सुगन्धक	58	328,	*m*, Momordica mixta, Tamil *Veḻḻēri*.
सुगन्धा	60	371,	*f*, double jasmine, Jasminium sambac floribus multiplicatis, Tamil *Iruvāṭci*.
,,	131	194,	*f*, ichneumon plant, Rasan, Tamil *Arattai*.
सुगन्धि	54	238,	*f*, Ocymum basilicum or Ocymum thrysiflorum, Tamil *Tirunūṟṟu paccai*.
,,	65	3,	*m*, lion.
,,	139	168,	*m*, kind of small Cumin, Cuminum cynicum, *Ciṟu jīrakam*.
सुगन्धिक	125	64,	*m*, sort of large rice.
सुगन्धिका	56	277,	*f*, Syāmlatā, Echites fructescens, Tamil *Nannāṟi*.
सुगन्धिन्	130	190,	*n*, perfume Ēlāvāluka, Tamil *Vāl miḻaku*.
सुगन्धा	59	349,	*f*, small Banana, Tamil *Naviri* or *Pēyan*.
सुग्रीव	152	110,	*m*, conch.
सुचरित्रा	127	100,	*f*, Coriander, Tamil *Kottumali*.
सुत	15	6,	*m*, epithet of Guhyaka.
,,	176	79,	*m*, son ; *f* (*ā*), daughter.
,,	219	132,	*m*, son, Sōma juice.
सुतङ्ग	63	410,	*m*, cocoanut, Cocos nucifera, Tamil *Tennai*.
सुतश्रेणी	54	225,	*f*, Musali, Anthericum tuberosum ?, Tamil *Eli āl*.
सुतापुत्र	177	95,	*m*, *dual*, son and daughter.
सुताह्वा	57	287,	*f*, sort of potherb, Tamil *Kottu vaḻai*, *see* 176, 79.
सुतेजित	208	187,	*m*, *f* (*ā*), *n*, sharpened.
सुत्रामन्	9	8,	*m*, epithet of Indra.
सुत्वन्	89	150,	*m*, one who has offered the Sōma juice.
सुदर्शन	4	34,	*n*, Viṣṇu's discus.
,,	9	19,	*n*, epithet of Amarāvatī.
,,	28	59,	*m*, vulture.
सुदर्शना	56	285,	*f*, Cocculus tomentosus, Tamil *Nīr vāḍe*.
सुदारु	41	7,	*m*, epithet of the mountain Pariyātraka.
सुदिनाह	291	44,	*n*, lucky portion of a day.
सुदुष्पभ	150	67,	*m*, chameleon.

	Page	Line	
सुधन्व	91	214,	*m*, eighth cubit (*aratni*) from the bottom or the tenth from the top of the sacrificial post, *see* गुन्धान, 299, 19.
सुधन्वन्	76	112,	*m*, son of a Vaiśya Vrātya and a Vaiśya who was previously the wife of a Brahman, also called Acārya.
सुधन्वाचार्य	76	113,	*m*, son of a Vaiśya Vrātya and a Vaiśya who was previously the wife of a Brahman, also called Acārya.
,,	80	207,	*m*, worshipper of Īśāna (Śiva).
सुधर्मन्	15	22,	*f* (or *ā*), court of the gods (of Indra).
सुधा	167	210,	*f*, satiety.
,,	223	89,	*f*, Mūrvā plant, Snuhī plant, pearl, cement, food of the Gods.
सुधी	102	468,	*m*, learned man.
सुनन्दा	8	120,	*f*, epithet of Pārvatī
,,	68	85,	*f*, white cow.
सुनाल	157	83,	*n*, red waterlily, Nymphaea rubra, Tamil *Senneytal*.
सुनासीर	9	9,	*m*, epithet of Indra.
सुनिषण्णक	57	299,	*m*, sort of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai*.
सुन्दर	212	268,	*m*, *f* (ī), *n*, pleasing, beautiful.
सुन्दरी	173	11,	*f*, (beautiful) woman.
सुपथिन्	39	98,	*m*, auspicious road.
सुपर्ण	6	75,	*m*, epithet of Garuḍa.
,,	49	97,	*m*, Cassia fistula, Tamil *Konrai*.
सुपर्णक	27	38,	*m*, hawk, falcon.
सुपर्णाण्ड	74	50,	*m*, son of a Śūdra and a Sūta.
सुपर्णीतनय	6	74,	*m*, epithet of Garuḍa.
सुपर्वन्	3	7,	*m*, deity.
सुपार्श्व	49	117,	*m*, Parspipal, Hibiscus populneoides, Tamil *Kalloḷi*.
सुप्त	28	47,	*m*, wagtail with black breast.
,,	99	394,	*n*, sleep.
,,	184	267,	*m*, paralysis.
सुप्रतीक	17	16,	*m*, elephant of the north-eastern quarter.
सुफल	47	66,	*m*, kind of citron, Tamil *Mādulai*.
,,	52	165,	*m*, fragrant jambu, Tamil *Rājanāval*.
सुब्रह्मण्य	7	113,	*m*, second son of Śiva.
सुभग	206	139,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beloved, desired.

	Page	Line	
सुभञ्जन	49	112,	*m*, red species of the Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Śemmuruṅgai*.
सुभद्रा	59	310,	*f*, Pumpkin gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi*.
सुभिक्षा	53	193,	*f*, Lythrum fructicosum or Grislea tomentosa. Tamil *Vēr ātti*.
सुभीरुक	43	47,	*n*, silver.
सुम	46	35,	*n*, flower.
सुमदा	15	1,	*f*, epithet of Apsaras.
सुमन	127	106,	*m*, wheat, Tamil *Gōdumai*.
सुमनस	46	36,	*f*, *pl*., flower.
,,	264	180,	*m*, god, wise man ; *f*, flower, jasmine.
सुमना	68	88,	*f*, spotted cow.
सुमानस	203	53,	*m*, *f* (*ā*), *n*, good minded.
सुमुखी	56	246,	*f*, Clitoria ternatea, Evolvulus alsinioides, Tamil *Viṣṇukrāndi*.
सुमेरु	16	23,	*m*, epithet of Mēru.
सुयमा	50	133,	*f*, Priyaṅgu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ñāḷal*.
सुर	3	4,	*m*, deity.
सुरगायन	15	2,	*m*, epithet of Gandharva.
सुरज्येष्ठ	3	14,	*m*, epithet of Brahman.
सुरदीर्घिका	16	26,	*f*, epithet of Mandākinī.
सुरनागिका	50	140,	*m*, species of Rottleria tinctoria, Tamil *Śurap-punnai*.
सुरभि	11	51,	*m*, fire at the fixing of the sacrificial post.
,,	24	174,	*m*, epithet of the Vasanta season.
,,	53	191,	*f*, Salüe, Boswellia serrata (or B. thurifera), Tamil *Ānaivaṇakki*.
,,	55	243,	*m*, Ocymum sanctum, Tamil *Karuntuḷaśi*.
,,	68	86,	*f*, brown cow.
,,	199	93,	*m*, good smell ; *m*, *f*, *n*, having a good smell.
,,	200	98,	*m*, smell of the Campaka flower ; *m*, *f*, *n*, having the smell of the Campaka flower.
,,	264	185,	*m*, Caitra month, spring season ; *f*, brown cow; *m*, *f*, *n*, agreeable, fragrant.
सुरभिच्छद	52	185,	*m*, fragrant Jambu, Tamil *Rājandval*.
सुरत	200	107,	*m*, smell of the Aśōka ; *m*, *f* (*ā*), *n*, having the smell of the Aśōka.
सुरवर्त्मन्	17	1,	*n*, sky.
सुरवल्लभ	50	139,	*m*, Rottleria tinctoria, Tamil *Punnai*.

	Page	Line	
सुरश्वेता	150	61,	*f*, small (white) house lizard.
सुरसा	52	185,	*f*, big Jambu, Tamil *Peru nāval.*
"	131	194,	*f*, ichneumon plant, Rasan, Tamil *Arattai.*
सुरा	139	90,	*f*, spirituous liquor, intoxicating drink.
सुराचार्य	19	65,	*m*, epithet of Bṛhaspati.
सुराजन्	38	91,	*m*, *f* (*or jā*, *jñī*), *n*, having a good king.
सुराजिका	150	61,	*f*, small (white) house lizard.
सुराधिप	9	4,	*m*, epithet of Indra.
सुरामण्ड	140	103,	*m*, yeast, barm, froth.
सुरालय	16	23,	*m*, epithet of Mēru.
सुरावास	3	1,	*m*, heaven.
सुराष्ट्र	126	73,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Mañjaḷ payaṟu.*
सुराष्ट्रजा	42	84,	*f*, kind of fragrant earth, red aluminous earth like *bōla*.
सुराह्वय	50	141,	*n*, Deodar, Pinus devadaru, see 3, 4.
सुरूपा	60	368,	*f*, kind of a big jasmine, Tamil *Peru mallikai.*
सुरूहक	112	203,	*m*, donkey coloured horse.
सुरोत्तम	4	27,	*m*, epithet of Viṣṇu.
सुलभ	11	54,	*m*, fire at a domestic sacrifice.
सुललिक	74	53,	*m*, son of a Śūdra and a Karavati.
सुलवणा	128	119,	*f*, Coix, Coix barbata, Tamil *Kāṭṭu gōdumai.*
सुलोह	43	68,	*n*, kind of good iron.
सुलोहक	43	50,	*n*, brass.
सुवर्चला	18	45,	*f*, epithet of Sañjñā.
"	126	90,	*f*, linseed, Linum usitatissimum, Tamil *Kāśai.*
सुवर्चिका	133	258,	*f*, natron, alkali.
सुवर्ण	42	37,	*n*, gold.
"	189	81,	*m*, *n*, twelve dhanakas.
"	190	98,	*m*, 16 maṣas.
सुवहा	131	195,	*f*, ichneumon plant, Rasan, Tamil *Arattai.*
सुवासक	59	341,	*m*, Water melon, Tamil *Kaliyaṇa pūṣaṇi.*
सुवासिनी	173	15,	*f*, respectable woman whose husband is alive.
सुवृत्त	207	164,	*m*, *f* (*ā*), *n*, round.
सुवेल	41	4,	*m*, epithet of the mountain Citrakuṭa.
सुव्रता	69	97,	*f*, cow which is easily milked.
सुषम	212	269,	*m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, pleasing.
सुषमा	171	299,	*f*, exquisite beauty.
सुषवी	58	326,	*f*, Momordica charantia, Tamil *Pākal.*
"	130	170,	*f*, black Cumin, Nigella indica, Tamil *Karuñjīrakam.*

	Page	Line	
सुषि	148	4,	*m*, *f*, hole, vacuity.
सुषिक	196	11,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
सुषिम	196	11,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
सुषिर	64	455,	*m*, Arundo tibialis, Tamil *Korukkai*.
”	145	230,	*n*, wind instrument, one of the four kinds of musical instruments, as a flute, pipe, &c.
”	148	4,	*n*, hole, vacuity.
”	264	179,	*m*, reed ; *n*, hole, musical (wind) instrument with a hole.
सुषिरच्छेद	146	253,	*m*, kind of flute.
सुषिरा	131	199,	*f*, vegetable perfume, Tamil *Naḻi*.
सुषुप्ति	99	399,	*f*, sound sleep.
सुषुम्न	291	50,	*m*, *f* (*ā*), peculiar artery of the body.
सुषेण	52	167,	*m*, Karonda, Carissa carandas, Tamil *Kiḻā*.
सुषेणी	56	276,	*f*, black Teori, Convolvulus, Tamil *Karuñjicatai*.
सुष्ठु	287	7,	*ind*., much, very.
”	288	25,	*ind*., auspicious.
सुसंस्कृत	166	187,	*m*, *f* (*ā*), *n*, seasoned.
सुसाम	44	74,	*m*, crystal.
सुस्निग्धा	53	208,	*f*, creeper egg plant, Brinjal, Solanum, Tamil *Koḍi kattari*.
सुहस्त	116	297,	*m*, *f* (*ā*), *n*, trained in arms, disciplined.
सुहित	167	210,	*m*, *f* (*ā*), *n*, satisfied.
”	209	198,	*m*, *f* (*ā*), *n*, pleased, content.
सुहृद्	104	5,	*m*, friend, one of the seven *rājyāṅgas*.
”	107	86,	*m*, *f*, *n*, friend.
”	175	49,	*f*, woman's female friend.
”	229	39,	*m*, *f*, *n*, councillor, &c., friend.
सुहृदय	292	32,	*m*, *f* (*ā*), *n*, good hearted.
सुह्म	37	60,	*m*, *pl*., name of a country belonging to Pracya.
सूकर	65	9,	*m*, boar.
”	125	66,	*m*, white rice.
सूकरी	162	82,	*f*, small pillar above the wooden beam.
सूक्ष्म	168	244,	*n*, woven silk.
”	182	219,	*n*, marrow.
”	212	271,	*m*, *f* (*ā*), *n*, little, small.
”	238	196,	*n*, Vedānta ; *m*, *f* (*ā*), *n*, little.
”	270	119,	*m*, ray, &c.
सूक्ष्मदर्शिन्	203	58,	*m*, *f* (*ī*), *n*, sharpsighted, intelligent.

	Page	Line	
सूक्ष्मा	4	31,	*f*, one of the nine Viṣṇuśaktis.
सूचक	68	76,	*m*, jackal.
,,	75	79,	*m*, son of an Āyōgava and a Kṣatriya.
,,	141	136,	*m*, stage manager.
,,	203	49,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, traducing, tale-bearing, informing.
सूचना	272	27,	*f*, paining, seeing, indication of a passion.
सूचा	136	22,	*f*, needle.
,,	272	27,	*f*, paining, seeing, indication of a passion.
सूचि	74	58,	*m*, son of a Niṣada and a Vaiśya.
,,	79	181,	*m*, person who makes winnowing baskets, umbrellas, &c., the same as Pulkasa.
,,	136	22,	*f*, needle.
,,	162	95,	*f*, iron bolt, bar of a door.
सूचिसूत्र	137	23,	*n*, thread of the needle.
सूची	162	96,	*f*, iron monkey-shaped bolt.
सूचीमुख	100	428,	*n*, Nāgadantaka-posture in which the palms of the hands are flatly and horizontally joined in front.
सूत	44	88,	*m*, quicksilver, mercury.
,,	73	23,	*m*, son of a Kṣatriya and a Brahmaṇī.
,,	78	153,	*m*, person who knows the Itihāsas and Purāṇas and worships the Gods.
,,	78	154,	*m*, son of a married woman who is a cook, and knows how to adorn places, &c., or the son of an unmarried woman, who drives horses and carriages and makes carriages.
,,	115	275,	*m*, charioteer.
सूता	71	145,	*f*, young quadruped.
सूति	26	12,	*m*, goose.
सूतिकागृह	160	40,	*n*, room occupied by a woman in labour.
सूतिमास	174	38,	*m*, last month of gestation.
सूत्थान	205	108,	*m*, *f* (*ā*), *n*, clever.
सूत्र	84	39,	*n*, Brahmanic thread.
,,	136	21,	*n*, thread.
,,	147	283,	*n*, prologue of a play (prastāvanā).
,,	227	72,	*n*, thread, abbreviated speech.
सूत्रक	116	306,	*n*, armour of thread.
सूत्रधार	141	136,	*m*, stage manager.
सूत्रवेष्टन	136	17,	*m*, shuttle.
सूत्रसङ्ग्रह	113	233,	*m*, grasping of the reins, reinholder.
सूद	165	171,	*m*, soup, broth.

	Page	Line	
सूद	166	184,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cook.
सून	46	36,	*n*, flower.
,,	238	197,	*n*, flower; *f* (*ā*), daughter.
सूना	111	168,	*f*, stick fixed to the elephant's hook.
,,	180	179,	*f*, uvula, soft palate.
सूनातटि	139	74,	*f*, slaughterhouse.
सूनु	176	78,	*m*, *f*, son, daughter.
सूनृत	212	285,	*n*, happiness; *m*, *f* (*ā*), *n*, happy, well, right.
,,	256	58,	*m*, *f* (*ā*), *n*, speech expressing truth and kindness.
सूप	165	171,	*m*, *n*, soup, broth.
,,	166	185,	*m*, *f* (*ā*), *n*, cook.
सूपकार	166	184,	*m*, *f* (*ī*), *n*, cook.
सूर	17	19,	*m*, sun.
सूरण	62	415,	*m*, esculent root, Arum campanulatum, Tamil *Karaṇai*.
सूरि	102	467,	*m*, learned man.
सूर्मि	137	43,	*m*, *f*, metal (not golden) image.
,,	291	50,	*m*, *f*, metal image.
सूर्य	17	19,	*m*, sun.
सूर्यकान्त	44	73,	*m*, crystal.
सूर्यभ्रातृ	10	24,	*m*, epithet of Airāvata.
सूर्या	56	268,	*f*, white sort of clitoria, Tamil *Veḻ viṣṇukrāndi*.
सूर्याचन्द्रमस	19	58,	*m*, *dual*, sun and moon.
सूर्यारक	37	69,	*m*, *pl.*, name of a western country.
सूर्यावर्त	55	248,	*m*, Helianthus indicus (?), Tamil *Vēḻai*.
सूर्योढ	88	136,	*m*, evening guest.
सृक्वा	152	116,	*f*, leech.
सृक्कान्	180	175,	*n*, corner of the mouth.
सृग	117	331,	*m*, long arrow with a large head.
सृगाल	68	74,	*m*, jackal.
,,	281	13,	*m*, Syōnāka plant, *see* 68, 74.
सृगालकोलि	62	178,	*f*, kind of small jujube, Tamil *Narindval*.
सृगालवास्तुक	57	307,	*m*, kind of potherb, Tamil *Cakravarti kīrai*.
सृजया	65	20,	*f*, black buffalo.
,,	150	59,	*f*, lizard with a red tail.
सृणि	111	167,	*m*, *f*, elephant's hook.
सृणिका	183	240,	*f*, saliva.
सृति	39	97,	*f*, path.

	Page	Line	
सृदाकु	10	37,	*m*, epithet of Agni.
,,	245	154,	*m*, tiger, fire.
सृपाट	291	50,	*m*, *f* (*ī*), beak, measure.
सृपाटिका	30	99,	*f*, beak of a bird.
सृप्र	19	53,	*m*, moon.
सृमर	67	57,	*m*, bos grunniens.
सृष्टा	130	187,	*f*, medicinal plant, Ṛddhi, Tamil *Mṛtajīvanauṣadhi* or *Siddhi*.
,,	146	257,	*f*, sticklike musical instrument which produces a little soft sound.
सृष्टि	280	70,	*f*, natural character, creation.
से	280	79,	*f*, service ; *m*, *f*, *n* (*si*), serving.
सेकपात्र	155	35,	*n*, bucket.
सेकमिश्राम्न	167	211,	*n*, food mixed with curds.
सेकिम	57	309,	*n*, kind of potherb, Tamil *Mullangi*.
सेक्तृ	176	74,	*m*, husband.
सेचन	155	35,	*n*, bucket.
सेतु	48	82,	*m*, Crataeva roxburghii, Tamil *Mdviliṅgan*.
,,	154	19,	*m*, dam.
सेतुज	37	67,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Dakṣiṇāpatha.
सेना	108	109,	*f*, army.
सेनानी	7	110,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
,,	115	282,	*m*, *f*, *n* (*i*), general, commander of an army.
सेनामुख	108	115,	*n*, military force consisting of three *pattis*.
सेनारक्ष	115	280,	*m*, *f* (*ā*), *n*, guard, sentinel.
सेनास्थ	115	280,	*m*, *f* (*ā*), *n*, soldier.
सेभ्य	196	13,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
सेराल	197	39,	*n*, pale-yellowness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, pale-yellow.
सेराह	112	208,	*m*, milk white horse.
सेरुराह	112	212,	*m*, *Sērāha* horse with a mark on the forehead.
सेलिस	67	47,	*m*, white deer with soft, rough, long and thick hair.
सेलु	49	110,	*m*, Sebesten, Cordia myxa (latifolia), Tamil *Naruvai*.
सेवक	105	33,	*m*, attendant, follower.
,,	264	186,	*m*, sack ; *m*, *f* (*ikā*), *n*, worshipping.
सेवन	86	76,	*n*, service devoted to venerable persons.
,,	137	24,	*n*, sewing.

	Page	Line	
सैरिन्ध्र	81	224,	*m*, son of a Dasyu and an Āyōgavī, also called Āsavika.
”	81	229,	*m*, outcast who knows how to dress his master, or who lives by killing deer, &c., or who sells vegetables, flowers and fruits, or who acts as porter to the wives of the king, or to newly delivered women, or who takes the clothes of the dead, or who sells their own-made liquors.
सैरिन्ध्रजाति	81	225,	*f*, numerous caste through the great variety of Dasyus.
सैरिभ	65	16,	*m*, buffalo.
सैरेयक	60	379,	*m*, Jhinthī, Barleria cristata, Tamil *Kuriñji*.
सोढ	210	230,	*m*, *f* (*ā*), *n*, borne, suffered.
सोढृ	203	65,	*m*, *f* (*rī*), *n*, patient, content.
सोत्पात	168	224,	*n*, anointing with oil.
सोत्व	89	152,	*m*, Sōma-sacrificer.
सोदर	175	67,	*m*, full brother.
सोदर्य	175	67,	*m*, full brother.
सोन्माद	204	81,	*m*, *f* (*ā*), *n*, mad.
सोपाक	75	90,	*m*, son of a Niṣṭya and a Pulkasī, according to some the son of a Caṇḍāla.
”	80	212,	*m*, person who sells medicinal roots.
सोपान	163	102,	*n*, stairs.
सोम	59	338,	*m*, Pumpkin, gourd, Cucurbita maxima, Tamil *Pūṣaṇi*.
”	90	167,	*m*, Sōma sacrifice.
”	219	132,	*m*, sky, moon.
सोमक	299	16,	*m*, *see* सौमिक, 91, 201.
सोमप	89	149,	*m*, one who has drunk the Sōma juice.
सोमपान	90	183,	*n*, drinking the Sōma juice.
सोमपीथिन्	89	149,	*m*, one who has drunk the Sōma juice.
सोमभवा	156	51,	*f*, epithet of the Narmadā.
सोममान	299	14,	*n*, measuring the Sōma, *see* सोमपान, 90, 183.
सोमयोनि	269	97,	*m*, God, Brahman.
सोमरसोद्भव	135	290,	*n*, milk.
सोमराजि	64	216,	*f*, Somrāj, Conyza (Serratula) anthelmintica, Tamil *Erumai yāṭṭāṅkoḍi*.
सोमल	196	15,	*m*, heat ; *m*, *f* (*ā*), *n*, hot.
सोमवल्लरी	57	288,	*f*, Moon plant, Asclepias acida and Cynanchum viminale, Tamil *Peramai* and *Ponnāṅkāṇi*.

	Page	Line	
सोमवल्ली	54	216,	*f*, Somraj, Conyza (Serratula) anthelmintica, Tamil *Erumai yāṭṭāṅkoḍi.*
,,	56	263,	*f*, Guricha, Menispermum glabrum, Tamil *Cīn-dal koḍi.*
सोमाल	196	7,	*m*, softness; *m*, *f* (*ā*), *n*, soft (of sound).
सोमिन्	90	167,	*f*, Sōma sacrifice.
सोर	193	23,	*m*, crooked going.
सोरण	199	75,	*m*, astringent, sweet, sour and salt taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sweet, sour and salt.
सोरावास	166	175,	*m*, broth made of meat without salt.
सोल	196	12,	*m*, coldness; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
,,	198	69,	*m*, astringent, sour and bitter taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent, sour and bitter.
सोल्लिक	196	12,	*m*, coldness; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
सोवाल	197	25,	*m*, blackish smokyness; *m*, *f* (*ā*), *n*, blackish smoky (smoky being explained as black and red).
सौख्य	98	377,	*n*, happiness.
सौगन्धिक	42	28,	*m*, sulphur.
,,	64	467,	*n*, fragrant grass, Tamil *Nanmuka pul.*
,,	156	70,	*n*, white waterlily, Nymphæa lotus.
सौचिक	136	22,	*m*, tailor.
सौदामनी	25	9,	*f*, lightning, peculiar lightning.
सौध	43	47,	*n*, silver.
,,	161	57,	*m*, *n*, whitewashed upstair house.
सौधात	72	13,	*m*, person whose father is a Brāhman and whose mother is a Bhṛjjakaṇṭhī.
सौनन्द	5	49,	*n*, name of the mace of Balarāma.
सौप्तिक	120	405,	*m*, night attack.
सौभागिनेय	176	85,	*m*, son of a fortunate woman or of an esteemed mother.
सौमनस	199	97,	*m*, smell of Jasminium grandiflorum; *m*, *f* (ī), *n*, having the smell of Jasminium grandiflorum.
सौमिक	91	201,	*n*, sacrificial vessel for the Sōma juice.
,,	93	253,	*m*, *f* (ī), *n*, making the Cāndrāyaṇa vow.
सौमिकी	90	174,	*f*, sacrifice of consecration.
सौमेरव	35	13,	*n*, epithet of the country Ilāvṛta.
सौम्य	19	64,	*m*, epithet of Budha.
,,	24	182,	*n*, epithet of the Kṛtayuga.
,,	90	167,	*m*, Sōma sacrifice.

110

	Page	Line	
सौम्य	92	215,	*m*, fifteenth cubit (*aratni*) from the bottom or the third from the top of the sacrificial post.
,,	95	289,	*n*, fasting penance lasting thirty-two days, or two Turāyaṇas.
,,	238	195,	*m*, Brahman, star Budha, name of a year ; *m*, *f* (*ā*), *n*, beautiful, relating to the God Sōma.
सौम्यकृच्छ्र	94	284,	*n*, penance of six days, during which on the first day oil cake, on the second boiled rice-water, on the third buttermilk, on the fourth water, on the fifth ground rice is eaten, and on the sixth fasting is undergone ; or such a penance of four days without water and boiled rice-water.
सौम्या	272	30,	*f*, night, &c.
सौरत	13	102,	*m*, mild wind.
सौरभेय	69	105,	*m*, ox.
सौरभेयी	68	82,	*f*, cow.
सौरसा	52	175,	*f*, mountain Jujube, Tamil *Tuḍan taḷiy*.
सौराष्ट्र	43	58,	*n*, kind of brass or bell-metal.
सौराष्ट्रिक	150	48,	*m*, kind of poison, see सारिष्टिक 201, 16.
सौराष्ट्री	42	32,	*f*, kind of fragrant earth like *ṭilā*, red aluminous earth.
,,	127	96,	*f*, kind of pulse or lentil, Cajanus indicus, Tamil *Tuvarai*.
सौरि	20	70,	*m*, epithet of Śani.
सौरिक	3	2,	*m*, heaven.
सौर्य	24	181,	*m*, year.
सौवर्चल	133	249, 251,	*n*, white salt.
सौवस्तिक	106	48,	*m*, chief priest.
सौवास	55	240,	*m*, good smelling species of Tulasī.
सौविद	105	44,	*m*, chamberlain.
सौविदल्ल	105	44,	*m*, chamberlain.
सौविष्ट	92	224,	*n*, connected with the Sviṣṭa (completion of the sacrifice).
सौवीर	37	55,	*m*, *pl.*, name of a country belonging to Udīcya.
,,	44	83,	*n*, antimony.
,,	165	162,	*n*, sour gruel.
,,	264	182,	*m*, name of a country, big Jujube plant ; *n*, fruit of the Jujube (Badara).
सौशमिकन्थ	290	37,	*n*, patched garment of Sauśami in Uśīnara.
सौष्ठव	121	415,	*n*, self-confidence.

	Page	Line	
सौहार्द	98	371,	*n*, affection.
सौहित्य	167	210,	*n*, satiety.
सौहृद	98	371,	*n*, affection.
स्कन्द	7	108,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
,,	219	129,	*m*, Brahman, bank of a river.
स्कन्दोल	196	12,	*m*, coldness; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
स्कन्ध	46	29,	*m*, large branch, bough.
,,	178	141,	*m*, shoulder.
,,	186	2,	*m*, flock, multitude.
,,	186	10,	*m*, multitude of men, horses and elephants.
स्कन्धवह	69	104,	*m*, ox.
स्कन्धवाहक	69	112,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, carrying on the shoulders.
स्कन्धशाखा	46	30,	*f*, principal branch of a tree.
स्कन्धशृङ्ग	65	19,	*m*, buffalo.
स्कन्धाग्नि	10	39,	*m*, thick timber piece on fire.
स्कन्धावार	159	8,	*m*, royal residence, capital.
स्कान्धिक	69	112,	*m*, *f* (*ā*), *n*, carried with the shoulders.
स्कन्न	209	204,	*m*, *f* (*ā*), *n*, fallen.
स्खलित	121	411,	*n*, stratagem, circumvention.
स्तन	69	102,	*m*, nipple.
,,	178	135,	*m*, paps.
स्तनन्धय	201	4,	*m*, *f* (*ā*), *n*, infantine (breast-sucking).
स्तनप	201	4,	*m*, *f* (*ā*), *n*, infantine (breast-sucking).
स्तनयित्नु	268	91,	*m*, thunder, cloud.
स्तनाग्र	178	136,	*n*, nipple.
स्तनित	25	10,	*n*, rattling of thunder.
स्तन्य	135	289,	*n*, milk.
स्तबक	46	39,	*m*, cluster of blossoms.
स्तब्ध	202	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, haughty, proud.
स्तब्धरोमन्	65	10,	*m*, boar.
स्तब्धलोचन	201	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, having fixed unwinking eyes.
स्तभ	70	123,	*m*, goat.
स्तम्भ	289	20,	*m*, rigidity.
स्तम्ब	45	13,	*m*, shrub.
,,	46	31,	*m*, expansion, breadth of a tree.
,,	128	126,	*m*, clump of grass, sheaf of corn, bush.
स्तम्बकरि	125	63,	*m*, rice.
स्तम्बज	64	463,	*n*, root of the Vīraṇa grass, Tamil *Ilāmiccai vēr*.
स्तम्बेरम	109	120,	*m*, elephant.

	Page	Line	
स्तम्भ	219	128,	*m*, pillar, rigidity.
स्तम्भि	* 155	24,	*m*, sea.
स्तम्भिन्	155	24,	*m*, sea.
स्तरण	90	181,	*n*, bestrewing the altar with darbha grass.
स्तव	33	70,	*m*, praise.
स्तिमित	256	59,	*m*, *f* (*ā*), *n*, immovable.
स्तुत	209	211,	*m*, *f* (*ā*), *n*, praised.
स्तुति	33	70,	*f*, praise.
,,	92	222,	*f*, vedic recitative.
स्तुतिपाठक	106	59,	*m*, panegyrist.
स्तूप	219	133,	*m*, wind, fight, height.
स्तूपपृष्ठ	152	100,	*m*, turtle, tortoise.
स्तेन	140	112,	*m*, thief, robber.
स्तेम	194	57,	*m*, moisture, wetness.
स्तेय	140	115,	*n*, theft, robbery.
स्तैन्य	140	115,	*n*, theft, robbery.
स्तोक	25	15,	*m*, drop of water.
,,	212	271,	*m*, *f* (*ā*), *n*, little, small.
स्तोकक	28	64,	*m*, kind of bird, cataka
स्तोकपाण्डु	197	27,	*m*, grayness ; *m*, *f*, *n*, gray
स्तोत्र	33	70,	*n*, praise.
,,	92	222,	*n*, vedic recitative.
स्तोम	40	121,	*m*, measure of 10 dhanvantaras or of 96 inches.
,,	89	164,	*m*, sacrifice.
,,	186	2,	*m*, flock, multitude
स्त्यान	166	190,	*m*, *f* (*ā*), *n*, thick, congealed
स्त्री	173	7,	*f*, woman, female
,,	272	31,	*f*, white ant, woman.
,,	281	9,	*f*, Priyangu creeper, *see* 173, 7.
स्त्रीधर्मिणी	174	30,	*f*, woman in her monthly courses.
स्त्रीपुंसलक्षणा	173	6,	*f*, masculine woman.
स्त्रीप्रिय	48	80,	*m*, name of the Asoka tree.
स्त्रीभूषण	63	446,	*m*, Pandanus odoratissimus, Tamil *Tāẓu*.
स्त्रीवास	39	95,	*m*, ant-hill.
स्त्रीव्यञ्जनकृता	173	15,	*f*, girl who has obtained the marks of womanhood.
स्त्रैण	210	235,	*m*, *f* (ī), *n*, belonging to, worthy of a woman.
स्त्र्याख्या	50	133,	*f*, Priyangu, plant with a fragrant seed, Tamil *Ṡāḷal*, *see* 173, 7.

	Page	Line	
स्थगणा	35	1,	*f*, earth.
स्थण्डिलश	94	263,	*m*, *f* (*ā*), *n*, one who lies on the bare ground.
स्थपति	79	172,	*m*, Āyōgava who is a town official.
,,	245	160,	*m*, chamberlain, master, carpenter, one who sacrifices to Bṛhaspati.
,,	293	89,	*m*, one who sacrifices to Bṛhaspati.
स्थपुट	207	165,	*m*, *f* (*ā*), *n*, unevenly raised.
स्थल	38	83,	*n*, plain.
,,	292	63,	*n*, *f* (ī), plain.
स्थलशृङ्गाट	56	282,	*m*, Gocharu, Barleria (Ruellia) longifolia, Tamil *Neriñjal*.
स्थली	38	83,	*f*, plain.
,,	292	63,	*f*, *see* स्थल.
स्थविर	201	6,	*m*, *f* (*ā*), *n*, old.
स्थाणु	6	85,	*m*, epithet of Śiva.
,,	46	25,	*m*, *n*, stake, post.
स्थान	119	372,	*n*, the posture of a bowman, of which there are five.
,,	145	222,	*n*, organ of voice of which there are three, as chest (*uras*), head (*śiras*) and throat (*kaṇṭha*).
,,	227	71,	*n*, resting place, standing.
स्थानिक	105	37,	*m*, *f* (*ā*, ī), *n*, superintending in a certain place.
स्थानीय	159	1,	*n*, town.
,,	159	4,	*n*, large village.
स्थाने	288	28,	*ind.*, suitably.
स्थापत्य	105	45,	*m*, chamberlain.
,,	293	90,	*m*, chamberlain.
स्थापनी	55	260,	*f*, Ak-nidhi, Cissampelos hexandra, Tamil *Paṅgampāḻai*.
स्थाप्य	124	24,	*m*, deposit.
स्थामन्	121	419,	*n*, strength.
स्थायिन्	142	161,	*m*, one of the two conditions (*bhāvas*) of the mind.
,,	204	84	*m*, *f* (ī), *n*, permanent, firm, steady.
स्थायिभाव	142	151,	*m*, common name of eight or nine permanent conditions of the mind, रति, &c.
स्थायुक	105	41,	*m*, village superintendent.
,,	204	84,	*m*, *f* (*ā*), *n*, permanent, firm.
स्थाल	6	89,	*m*, epithet of Śiva.

	Page	Line	
स्थाल	164	122,	*n*, vessel of bell-metal.
स्थाला	125	53,	*f*, small field in the midst of another.
स्थालिक	200	113,	*m*, smell of the faeces; *m*, *f* (*a*), *n*, having the smell of the faeces.
स्थाली	163	110,	*f*, pot.
स्थावर	206	123,	*m*, *f* (*a*), *n*, immovable.
स्थाविर	177	107,	*n*, old age.
स्थासक	111	173,	*m*, garland of 27 pearls round an elephant.
”	155	26,	*m*, water bubble.
”	170	295	*m*, putting on perfume with the palm of the hand.
स्थास्नु	204	84,	*m*, *f*, *n*, permanent, firm.
”	207	158,	*m*, *f*, *n*, immovable, uniform.
स्थित	229	39,	*m*, *f* (*a*), *n*, one who promised, &c.
स्थितासन	101	451,	*n*, common name of the five standing postures, as Dandasana, &c.
स्थिति	124	30,	*f*, continuance in the path of duty.
”	192	3,	*f*, state.
”	193	28,	*f*, arranging.
”	223	88,	*f*, place, honour.
स्थिर	20	71,	*m*, epithet of Śani.
स्थिरगति	20	70,	*m*, epithet of Śani.
स्थिरजिह्व	151	83,	*m*, fish.
स्थिरप्रेमन्	203	51,	*m*, *f* (or *a* and -mnī), *n*, having a firm affection.
स्थिरा	35	3,	*f*, earth.
”	53	200,	*f*, Salparni, Hedysarum gangeticum, Tamil *Mirmalli*.
स्थुल	169	249,	*n*, tent.
स्थूणा	137	43,	*f*, metal (not golden) image.
”	223	91,	*f*, metal (not golden) image, pillar of a house.
स्थूणाशीर्ष	162	79,	*n*, top of a house pillar.
स्थूरिन्	69	112,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, carrying on the back.
स्थूल	134	278,	*n*, thick sour milk, curds.
”	208	167,	*m*, *f* (*a*), *n*, fat, large.
”	229	38,	*m*, *f* (*a*), *n*, stupid, stout.
स्थूलकाष्ठाग्नि	10	39,	*m*, thick timber piece on fire.
स्थूलनास	65	11,	*m*, boar.
स्थूलपुष्प	297	21,	*n*, *see* तूलपुष्प; *m*, 61, 386.
स्थूलपुष्पिका	58	269,	*f*, black kind of Clitoria, Tamil *Karum rugnu-krandi*.

	Page	Line	
स्थूलमण्डूक	301	19,	*m*, *see* कूलमण्डूक 152, 96.
स्थूललक्ष	205	116,	*m*, *f* (*ā*), *n*, munificent.
स्थूलशाटिका	169	252,	*f*, coarse cloth.
स्थूलहस्त	109	141,	*m*, fifth part of an elephant's trunk above the *karṇikā*.
स्थूलोच्चय	269	96,	*m*, deficiency, middle pace of elephants.
स्थेय	124	25,	*m*, member of an assembly
स्थेयस्	207	158,	*m*, *f* (*ī*), *n*, quite immovable.
स्थेष्ठ	207	158,	*m*, *f* (*ā*), *n*, quite immovable.
स्थौणेय	130	183,	*n*, vegetable perfume, Tamil *Pacoilai*.
स्थौर	38	71,	*m*, *pl.*, epithet of the Malada country.
स्नापित	209	213,	*m*, *f* (*ā*), *n*, wet, moistened.
स्नव	194	64,	*m*, oozing, drizzling.
स्नसा	182	234,	*f*, tendon, muscle.
स्नातक	86	80,	*m*, householder.
स्नान	168	225,	*n*, bathing.
,,	227	71,	*n*, suitable for bathing (ointments, &c.), bathing.
स्नायु	182	234,	*f*, *n*, tendon, muscle.
स्नाव	46	27,	*m*, tendon of a tree.
,,	138	66,	*m*, vegetable fibre.
,,	182	234,	*m*, tendon, muscle.
स्निग्ध	49	106,	*m*, Bdellium, Tamil *Kuṅgiliyam*.
,,	107	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
,,	202	36,	*m*, *f* (*ā*), *n*, affectionate.
स्नु	41	14,	*m*, table land, plateau.
स्नुभिका	133	258,	*f*, natron, saline.
स्नुत	210	218,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flowing, dropping.
स्नुषा	176	72,	*f*, daughter-in-law.
स्नुह	53	194,	*f*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kaḻḻi*.
स्नुही	53	194,	*f*, Euphorbia tirucalli, Tamil *Ilai kaḻḻi*.
स्नेह	98	371,	*m*, *n*, affection.
,,	134	273,	*m*, *n*, oil, wax.
,,	196	1,	*m*, unctuousness, smoothness.
,,	238	197,	*m*, *n*, liquid, love.
,,	274	35,	*n*, water, &c.
स्नेहपात्र	163	120,	*n*, leather bottle for oil.
स्नेहपूर	126	89,	*m*, kind of vetch (?)
स्नेहवर	182	215,	*n*, fat.
स्नेहु	182	226,	*n*, semen, sperm.

	Page	Line	
स्पन्द	19	52,	*m*, moon.
स्पन्दित	143	181,	*n*, throbbing of eyes.
स्पर्ध्य	206	127,	*m*, *f* (*á*), *n*, excellent.
स्पर्श	13	97,	*m*, epithet of Vayu.
,,	86	71,	*m*, name common to the 25 consonants beginning with *k* and ending with *m*.
,,	196	3,	*m*, touch (quality of the air).
,,	238	191,	*m*, touch, pain, giving; *m*, *f* (*á*), *n*, touching.
स्पर्शन	92	236,	*n*, gift, donation.
,,	264	177,	*m*, wind; *n*, touching, giving.
स्पर्शानन्दा	15	1,	*f*, epithet of Apsaras.
स्पश	121	410,	*m*, war, fight, battle.
,,	219	127,	*m*, spy, fight.
स्पशा	90	177,	*f*, girding a wife at a sacrifice performed by her husband.
स्पष्ट	212	267,	*m*, *f* (*á*), *n*, apparent, evident.
स्पृक्का	54	233,	*f*, Pirin or Asgaran, Medicago esculenta, Trigonella corniculata, Tamil *Nakappu*.
स्पष्टता	85	70,	*f*, clear pronunciation.
स्पृहा	97	358,	*f*, wish.
स्फटा	149	42,	*f*, expanded hood of a snake.
स्फटिक	44	73,	*m*, crystal.
स्फाति	194	66,	*f*, increase, growth.
स्फार	207	160,	*m*, *f* (*á*), *n*, great.
स्फिच्	178	129,	*f*, buttocks.
स्फीत	196	13,	*m*, coldness; *m*, *f* (*á*), *n*, cold.
स्फुट	45	17,	*m*, *f* (*á*), *n*, blown as a flower.
,,	212	267,	*m*, *f* (*á*), *n*, apparent, evident.
,,	229	38,	*m*, *f* (*á*), *n*, clear, pervading, blossomed.
स्फुटन	195	81,	*n*, tearing, rending.
स्फुटवल्कली	56	279,	*f*, Heartpea, Cardiospermum halicacabum, Tamil *[illegible]*.
स्फुटित	38	91,	*m*, *f* (*á*), *n*, cracked, split (applied to earth).
स्फुरण	194	66,	*n*, throbbing.
स्फुरित	143	181,	*n*, throbbing of eyes.
स्फुलन	194	66,	*n*, throbbing.
स्फुलिङ्ग	11	61,	*m*, *f* (*á*), *n*, fire spark.
स्फूर्जक	49	101,	*m*, sort of ebony, Diospyros melanoxylon, D. glutinosa, Tamil *Tumbai*.
स्फूर्जथु	25	12,	*m*, clap of thunder.

	Page	Line	
स्फोटक	183	245,	*m*, boil.
स्फ्य	91	204,	*m*, wooden sword like sacrificial implement for stirring the boiled rice.
स्म	284	14,	*ind.*, expressing remembrance, past tense, objection.
,,	284	22,	*ind.*, used for filling up a metre.
स्मय	97	337,	*m*, arrogance.
स्मयाक	127	116,	*m*, Panicum miliaceum, Panicum colonum, Tamil *Cāmai*.
स्मर	5	53,	*m*, epithet of Manmatha.
स्मराङ्कुश	179	152,	*m*, long nail.
स्मित	45	18,	*m*, *f* (*ā*), *n*, blown as a flower.
,,	142	165,	*n*, smile without showing the teeth.
,,	290	32,	*n*, smile.
स्मृति	85	57,	*f*, tradition, law, one of the fourteen Vidyas.
स्यद	13	109,	*m*, speed.
स्यन्द	19	52,	*m*, moon.
स्यन्दन	114	247,	*m*, chariot.
स्यन्दनध्वनि	31	18,	*m*, rattling of carriage-wheels.
स्यन्दिनी	183	240,	*f*, saliva.
स्यन्न	210	218,	*m*, *f* (*ā*), *n*, flowing, dropping.
स्यमीक	245	150,	*m*, indigo tree, ant-hill.
स्याल	175	64,	*m*, wife's younger brother.
स्यालिका	175	56,	*f*, youngest sister of the wife.
स्यूत	164	127,	*m*, sack.
,,	210	223,	*m*, *f* (*ā*), *n*, woven.
स्यूति	137	24,	*f*, sewing.
स्यूना	223	90,	*f*, ray, girdle.
स्यूम	219	121,	*m*, water, moon, thread, auspiciousness, ray.
स्योनाक	50	135,	*m*, Bignonia indica, Tamil *Peruvakai*.
स्रंसिन्	48	90,	*m*, Careya arborea, Tamil *Ūvakkāy*.
स्रक्ति	163	103,	*f*, corner, angle.
स्रज्	171	307,	*f*, chaplet.
स्रव	180	185,	*m*, ear.
,,	194	64,	*m*, oozing, drizzling.
स्रवण	48	83,	*m*, clearing nut plant, Strychnos potatorum, Tamil *Tēttān*.
स्रवत्पाणिपादा	87	103,	*f*, girl with moist hands and feet, unfit for marriage.
स्रवद्गर्भा	68	94,	*f*, cow which miscarries through accident.

	Page	Line	
स्रवन्ती	155	43,	*f*, river.
स्रष्टृ	3	12,	*m*, epithet of Brahman.
स्रष्टृत्व	7	95,	*n*, (creatorship), quality of Śiva.
स्रस्त	209	204,	*m*, *f* (*á*), *n*, fallen.
स्राक्	287	1,	*ind.*, quickly.
स्रावस्ती	36 42	37 59,	*f*, epithet of the Purañjaka country.
स्रुगासादन	90	178,	*n*, placing of the ladle (स्रुग्).
स्रुग्जिह्व	10	33,	*m*, epithet of Agni.
स्रुच्	91	199,	*f*, sacrificial ladle.
,,	272	36,	*f*, semi-circular wooden sacrificial ladle, drying up, sweat.
स्रुत	210	218,	*m*, *f* (*á*), *n*, flowing, dripping.
स्रुव	91	200,	*m*, semi-circular wooden sacrificial ladle.
स्रुवा	54	228,	*f*, Aletris hyacinthoides or Dracaena nervosa, Tamil *Perunkurinjan*.
स्रोतस्	180	185,	*n*, ear.
,,	227	73,	*n*, passage for the outflow of water, ear, water, water-course.
स्रोतस्विनी	155	43,	*f*, river.
स्रोतोऽञ्जन	44	83,	*n*, antimony.
स्व	280	75,	*m*, oneself, kinsman; *m*, *n*, wealth; *m*, *f* (*á*), *n*, one's own.
स्वः	3	3,	*ind.*, heaven.
,,	100	413,	*ind.*, heaven, third world.
,,	284	14,	*ind.*, heaven, next world.
स्वकुलक्षय	151	82,	*m*, fish.
स्वङ्ग	201	12,	*m*, *f* (*á*), *n*, handsome and well-shaped.
स्वच्छन्द	203	54,	*m*, *f* (*á*), *n*, unrestrained, independent.
स्वज	149	39,	*m*, snake which swallows big animals and can afterwards not move.
,,	176	89,	*m*, legitimate son.
स्वजन	177	101,	*m*, relative.
स्वतन्त्र	203	54,	*m*, *f* (*á*), *n*, unrestrained, independent.
स्वतन्त्रवृत्ति	193	40,	*f*, independent action.
स्वदन	167	205,	*n*, eating.
स्वधिति	139	71,	*m*, axe.
,,	139	72,	*m*, saw.
स्वन	31	1,	*m*, sound.
,,	205	95,	*m*, *f* (*á*), *n*, ill-sounding.
स्वप्न	99	393,	*m*, sleep.

	Page	Line	
स्वप्न	99	394,	*m*, dream.
स्वप्नज्	204	78,	*m*, *f*, *n*, sleepy, sluggish.
स्वप्रतिष्ठ	198	53,	*m*, astringent taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent.
स्वभाव	192	3,	*m*, natural character.
स्वभू	4	23,	*m*, epithet of Viṣṇu.
स्वमनीषिका	97	348,	*f*, indifference.
स्वयंवरा	173	13,	*f*, girl who chooses her husband.
स्वयम्	288	36,	*ind.*, self, oneself.
स्वयम्भू	3	15,	*m*, epithet of Brahman.
स्वर्	3	3	*ind.*, *see* स्वः
स्वर	145	220,	*m*, note, of which there are seven.
,,	146	264,	*m*, tone produced by a string or a throat.
,,	219	126,	*m*, vowels (*a*, *&c.*), udātta, &c., musical note as *Ṣaḍja* and six others, sound of animals.
स्वरकम्प	143	170,	*m*, trembling of tone.
स्वरभेद	143	170,	*m*, difference of tone.
स्वराष्ट्रचिन्ता	105	27,	*f*, consideration for the prosperity of his country.
स्वरिङ्गण	13	104,	*m*, strong wind.
स्वरित	86	74,	*m*, *f* (*ā*), *n*, vowel with a circumflex accent, mixture of the udātta and anudātta.
स्वरु	219	128,	*m*, part of a sacrificial post, thunderbolt.
स्वरुमोचन	91	212,	*m*, third cubit (*aratni*) from the bottom, or the 15th from the top of the sacrificial post.
स्वरूप	192	1,	*n*, essential nature, real constitution.
स्वरेणु	18	45,	*f*, epithet of Sañjñā.
स्वर्ग	3	1,	*m*, heaven.
स्वर्जि	133	258,	*f*, natron, saline.
स्वर्जिका	133	258,	*f*, natron, saline.
स्वर्ण	42	35,	*n*, gold.
,,	63	442,	*m*, kind of coco-palm with red nut, Tamil *Cem tennai*.
स्वर्णकार	137	31,	*m*, goldsmith.
स्वर्णचूड	28	57,	*m*, blue jay.
स्वर्णद्वीप	36	38,	*n*, one of the 1,000 small islands of Bhārata-varṣa.
स्वर्णराग	301	22,	*n*, *see* स्वर्णराज, 157, 81.
स्वर्णराज	157	81,	*n*, white lotus, Tamil *Veṇ tāmarai*.
स्वर्णरीति	43	52,	*f*, gold-shining brass or bell-metal.
स्वर्णशुक्तिका	42	42,	*f*, gold from Suvarṇadvīpa like अभ्रक (talc).
स्वर्णाद्रि	16	23,	*m*, epithet of Mēru.

	Page	Line	
स्वर्णदी (स्वर्नदी)	16	26,	*f*, epithet of Mandakini.
स्वर्भानु	20	72,	*m*, epithet of Rahu.
स्वर्वापी	156	48,	*f*, epithet of the Ganges.
स्वर्वेश्या	15	2,	*f*, epithet of Apsaras.
स्वल्पदेहा	87	101,	*f*, dwarfish girl unfit for marriage.
स्वल्पफला	58	319,	*f*, small cucumber, Trichosanthes dioica, Tamil *Puḍal*.
स्वसर	175	61,	*m*, brother.
स्वसू	35	7,	*f*, earth.
स्वसृ	175	52,	*f*, sister.
स्वस्कन्द	136	8,	*m*, person who has regained his liberty by redeeming the pledge.
स्वस्तर	128	131,	*m*, spread or scattered hay or straw.
स्वस्ति	286	58,	*ind.*, denoting hail, sinless, welfare, blessing.
स्वस्तिक	28	56,	*m*, kind of bird.
,,	57	298,	*m*, kind of potherb, Marsilia dentata, Tamil *Ārai*.
,,	101	447,	*m*, Yōga posture in which the toes are placed in the inner hollow of the knees.
,,	161	60,	*m*, palace of a peculiar shape.
,,	169	271,	*m*, triangular crest jewel.
स्वस्त्ययन	87	115,	*n*, pot full of water borne in front of a procession.
स्वस्त्रीय	176	82,	*m*, sister's son.
स्वाती	20	79,	*f*, one of the twenty-seven nakṣatras.
स्वादु	198	50,	*m*, sweetness; *m*, *f* (or *vī*), *n*, sweet.
,,	229	37,	*m*, *f* (or *vī*), *n*, sweet, savoury.
,,	274	36,	*n*, water, &c.
स्वादुकण्टक	269	110,	*m*, Vikaṅkata tree, Gōkṣura plant, Kōli (jujube) tree.
स्वादुगन्धा	49	113,	*m*, red species of the Hyperanthera (guilandina) morunga, Tamil *Semmuruṅgai*.
स्वादुतिक्तकषाय	198	66,	*m*, sweet, astringent and bitter taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, sweet, astringent and bitter.
स्वादुमुस्ता	158	96,	*f*, water-creeper, Tamil *Koḍai pāsi*.
स्वादुरसा	271	18,	*f*, grape, wine.
स्वाद्य	198	59,	*m*, astringent and salt taste; *m*, *f* (*ā*), *n*, astringent and salt.
स्वाद्वम्लतिक्त-तुवर	199	78,	*m*, sweet, sour, astringent and bitter taste, *m*, *f* (*ā*), *n*, sweet, sour, astringent and bitter.
स्वाद्वी	60	361,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri*.
स्वाध्याय	245	165,	*m*, muttering prayers, Vēda.

	Page	Line	
स्वान	15	21,	*m*, one of the eleven classes of Gandharva.
,,	31	1,	*m*, sound.
स्वान्त	97	345,	*n*, mind, reasoning faculty.
स्वाप	99	393,	*m*, sleep.
,,	172	334,	*m*, lying down.
स्वापतेय	129	145,	*n*, wealth.
स्वामिन्	7	111,	*m*, epithet of Subrahmaṇya.
,,	96	318,	*m*, epithet of Viṣṇugupta.
,,	104	5,	*m*, king, one of the seven *Aṅgas* of a kingdom.
,,	144	209,	*m*, king's son in the drama.
,,	205	116,	*m*, *f* (ī), *n*, owner, master.
,,	237	188,	*m*, Subrahmaṇya; *m*, *f* (ī), *n*, master.
स्वामिनी	106	63,	*f*, married queen not of royal blood.
,,	144	206,	*f*, queen in the drama.
स्वाराज्	9	8,	*m*, epithet of Indra.
स्वास्थ्य	184	284,	*n*, health.
स्वाहा	10	38,	*f*, wife of Agni.
स्वित्	284	11,	*ind.*, expressing question, doubt.
स्वेद	142	162,	*m*, sweat.
स्वेदचूषक	13	103,	*m*, middling wind, neither too mild nor too strong.
स्वेदज	173	3,	*m*, *f* (*ā*), *n*, engendered by moisture, as *daṁśa* and *yūkā*, etc.
स्वेदनी	168	112,	*f*, iron plate or pan.
स्वैर	229	40,	*m*, *f* (*ā*), *n*, slow, independent.
स्वैरिणी	173	18,	*f*, disloyal or unchaste woman.
स्वैरिन्	203	54,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, unrestrained, independent.

ह	284	16,	*ind.*, expressing recommencement, reputation.
,,	284	22,	*ind.*, used for filling up a foot or metre.
हंस	26	10,	*m*, goose.
,,	61	400,	*m*, Cyperus rotundus, Tamil *Muttakāśi*.
,,	219	135,	*m*, horse, sun, Hara, Viṣṇu, goose, uncovetous king, soul, white bull, mendicant (sannyāsin).
,,	281	12,	*m*, silver.
हंसक	170	288,	*m*, foot-ornament.
हंसकान्ता	26	16,	*f*, female goose.
हंसकालीसुत	65	20,	*m*, buffalo; occasionally only कालीसुत.

	Page	Line	
हंसच्छच	129	151,	*n*, dry ginger, Tamil *Cukku*.
हंसपद	190	99,	*n*, sixteen maṣas.
हंसपाद	44	89,	*n*, quicksilver, vermilion.
हंसवाहन	3	16,	*m*, epithet of Brahman.
हंससाचि	26	17,	*m*, small kind of goose.
हक्कार	33	61,	*m*, calling.
हञ्जा	144	216,	*f*, female servant in the drama.
हट्ट	161	69,	*m*, market.
हट्टविलासिनी	131	201,	*f*, vegetable perfume, Tamil *Śaṅgunakam*.
हट्टवेश्माली	161	70,	*f*, row of market houses.
हठ	121	417,	*m*, violence.
"	157	92,	*m*, Pistia stratiotes, Tamil *Pāsi*.
"	219	136,	*m*, going in the rear of an enemy, violence, Pistia stratiotes.
हड्डिक	78	96,	*m*, son of a Niṣṭya and a Khasī.
हडक्क	146	268,	*m*, *n*, small hand drum, rattle.
हण्डा	144	216,	*f*, low caste female in the drama.
हतक	116	294,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, coward.
"	206	134,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, abused, reviled.
हता	87	99,	*f*, despised girl unfit for marriage.
हनन	189	71,	*n*, multiplication.
हनु	74	67,	*m*, son of a Vaidehaka and a Śanakī.
"	131	201,	*f*, vegetable perfume, Tamil *Śaṅgunakam*.
"	180	180,	*m*, *f*, jaw.
हन्त	286	60,	*ind.*, expressing commencement of a sentence, pity, joy, depression.
"	287	4,	*ind.*, expressing the vocative.
हन्तकार	84	30,	*m*, sixteen mouthfuls.
हन्न	210	226,	*m*, *f* (*ā*), *n*, evacuated, excreted.
हय	111	179,	*m*, horse.
हयन	114	253,	*n*, covered car, sedan chair carried on the shoulders.
हयपुच्छी	53	213,	*f*, Machānī, Glycine debilis, Tamil *Kāṭṭu munnai* or *Peru ciḍukoḷ*.
हयशिरस्	5	60,	*m*, epithet of Hayagrīva.
हर	219	134,	*m*, Rudra, Agni, donkey.
हरक	117	324,	*m*, long flexible sword.
हरण	51	163,	*m*, Michelia champaca, Tamil *Śeṇbakam*.
"	120	385,	*n*, gestures of a bowman, which require strength and knowledge and are of various kind.

	Page	Line	
हरण	144	195,	*n*, gesture.
,,	178	142,	*m*, arm.
,,	253	78,	*n*, doing, dancing, defending oneself with a bow against an other weapon of an enemy, taking, cold boiled water, traffic, dowry of a girl, &c.
हरणि	155	41,	*f*, water channel, gutter.
हरशेखरा	156	48,	*f*, epithet of the Ganges.
हराद्रि	41	9,	*m*, epithet of the mountain *Kailāsa.*
हरानत	12	83,	*m*, epithet of Rāvaṇa.
हराह्नय	51	159,	*m*, kind of Rudrākṣa with five knobs, *see* 6, 76.
हरि	4	29,	*m*, epithet of Viṣṇu.
,,	65	3,	*m*, lion.
,,	68	78,	*m*, monkey.
,,	74	58,	*m*, son of a Niṣāda and a Śūdra.
,,	79	178,	*m*, person who catches and kills iguanas; also called *Pulkasa.*
,,	112	207,	*m*, greenish yellow horse.
,,	126	71,	*m*, kind of kidney bean, Phāseolus lobatus, Tamil *Payaṟu.*
,,	148	11,	*m*, serpent, snake.
,,	238	199,	*m*, Viṣṇu, Candra, Indra, Vāyu, Arka, Yama, horse, ray, parrot, fire, monkey, frog, snake, lion; *m, f, n*, tawny.
हरिकेलीय	37	62,	*m, pl.*, epithet of the Vaṅga country.
हरिचन्दन	16	28,	*m, n*, one of the five divine (*kalpa*) trees.
,,	132	226,	*n*, yellow sandalwood.
,,	279	54,	*m, n*, yellow sandal, name of one of the divine (kalpa) trees.
हरिण	66	24,	*m*, red deer.
,,	197	23,	*m*, yellowish-whiteness; *m, f (ā), n*, yellowish-white.
हरिणी	137	43,	*f*, golden statue, image.
,,	249	59,	*f*, green-colored woman, white woman, golden statue, female deer.
हरित्	17	4,	*f*, quarter of the compass.
,,	197	44,	*m*, greenness; *m, f, n*, green.
,,	238	202,	*f*, quarter of the sky; *n*, grass.
हरित	65	3,	*m*, lion.
,,	126,	71,	*m*, kind of kidney bean, Phaseolus lobatus, Tamil *Payaṟu.*

	Page	Line	
हरित	166	179,	*n*, potherb, Tamil *Kīrai*.
,,	197	41,	*m*, green dark bluish yellowness; *m*, *f* (*ā*, *ṇī*), *n*, green dark bluish yellow.
,,	197	44,	*m*, greenness; *m*, *f* (*ā*, *ṇī*), *n*, green.
हरिताल	42	26,	*n*, yellow orpiment, sulphuret of arsenic.
हरितालिका	64	464,	*f*, bent grass, Agrostis linearis, Tamil *Aṟuku*.
हरिदश्व	18	22,	*m*, epithet of the sun.
हरिद्रा	62	421,	*f*, Turmeric, Curcuma, Tamil *Mañjaḷ*.
हरिद्रारागक	203	51,	*m*, *f* (*ikā*), *n*, one who has not a firm affection.
हरिद्विष्	15	19,	*m*, epithet of Asura.
हरिन्मणि	44	76,	*m*, *f*, emerald.
हरिपर्ण	57	309,	*m*, kind of potherb, Tamil *Mullangi*.
हरिप्रिया	271	20,	*f*, liquor, &c.
हरिमन्	246	168,	*m*, death, illness.
हरिमन्थ	126	73,	*m*, yellow kidney bean, Tamil *Mañjaḷ Payaṟu*.
हरिमन्थज	126	74,	*m*, black kidney bean, Tamil *Karuppu Payaṟu*.
हरिया	112	207,	*m*, yellow horse.
हरिरोमन्	269	97,	*m*, Brahman, Indra.
हरिलोचन	27	43,	*m*, hooting owl.
हरिवत्	9	6,	*m*, epithet of Indra.
हरिवर्ष	35	12,	*n*, country near the mountain Niṣadha.
हरिवालुक	130	190,	*n*, perfume, Tamil *Valmuḷaku*.
हरिवाहन	9	7,	*m*, epithet of Indra.
हरिहय	9	5,	*m*, epithet of Indra.
हरीतक	292	76,	*m*, *f* (*ī*), *n*, yellow myrobalam.
हरीतकी	46	42,	*f*, flower or fruit of the Harītakī tree.
,,	59	355,	*f*, yellow myrobalam, Terminalia citrina, Tamil *Kaḍu maram*.
,,	292	76,	*f*, *see* हरीतक.
हरेणु	130	189,	*f*, perfume, Rēṇuka, Tamil *Arēṇukam*.
,,	291	52,	*m*, *f*, perfume, Reṇuka.
हरेणुक	126	88,	*m*, kind of vetch.
हर्तु	219	134,	*m*, death, great love.
हर्म्य	161	57,	*n*, whitewashed upstair house.
हर्यक्ष	246	167,	*m*, Kubēra, lion.
हर्ष	98	375,	*m*, joy.
हर्षज	182	221,	*n*, semen, sperm.
हर्षमाण	203	66,	*m*, *f* (*ā*), *n*, joyful, cheerful.
हर्षवेणुक	88	122,	*m*, festival.
हर्षुल	19	63,	*m*, epithet of Budha.

	Page	Line	
हसन	99	388,	*n*, laughter.
हसनी	163	109,	*f*, portable furnace.
हसन्ती	163	109,	*f*, portable furnace.
हसित	142	166,	*n*, laughter (while showing the teeth).
हस्त	20	86,	*m*, one of the 27 nakṣatras.
,,	39	107,	*m*, space of 24 inches.
,,	179	146,	*m*, hand.
हस्तकौहलि	87	118,	*f*, binding of the string round the fore-arm of the bride and bridegroom.
हस्तघ्न	116	310,	*m*, leathern fence for the arm.
हस्तत्रय	39	113,	*n*, distance of 72 inches.
हस्तद्वय	39	113,	*n*, distance of 48 inches.
हस्तपर्ण	50	128,	*m*, Palma christi, Ricinus communis, Tamil *Āmaṇakku*.
हस्तबिम्ब	170	295,	*m*, putting on perfume with the palm of the hand.
हस्तलेपन	88	119,	*n*, ointment of the hands, covering the hands with ointments.
हस्तवारण	167	209,	*n*, warding of a blow.
हस्तसूत्र	87	118,	*n*, string bound round the right arm of the bridegroom and the left arm of the bride.
हस्तावाप	119	377,	*m*, seizing the arrow with the hand.
हस्तिकर्कोटक	58	329,	*m*, big kind of Momordica mixta, Tamil *Peru* [illegible].
हस्तिकर्ण	120	396,	*m*, small shield for the protection of the hand.
,,	169	258,	*m*, sack.
हस्तिकर्णदल	47	58,	*m*, kind of Butea frondosa, Tamil *K*[illegible]*murukku*.
हस्तिकोलि	52	176,	*f*, big jujube, Tamil *Per*[illegible].
हस्तिघोष	58	324,	*m*, big cucumber, Tamil *Āna tumatti*.
हस्तिचार	118	340,	*m*, weapon resembling a *Sarabha* used for frightening elephants.
हस्तिन्	109	119,	*m*, elephant.
,,	281	10,	*m*, house lying to the north, see 109, 119.
हस्तिनापुर	159	15,	*n*, name of a town.
हस्तिनी	159	15,	*f*, epithet of Hastināpura.
हस्तिपक	111	175,	*m*, elephant driver.
हस्तिपर्णिनी	59	342,	*f*, big cucumber, Coloquintida, Tamil *Perum pūṣaṇi*.
हस्तिपादिका	130	186,	*f*, medicinal plant, Ṛddhi, Tamil *Mṛtasañjīvanauṣadhi* or *Siddhi*.

	Page	Line	
हस्तिपिप्पली	129	155,	*f*, kind of Pippali, Sindapsus officinalis, Tami *Ānai tippili.*
हस्तिपूरणी	57	293,	*f*, kind of very small Hogweed, Tamil *Ciṟu cāradai.*
हस्तिप्रिया	53	191,	*f*, Salæ, Boswellia serrata, or B. thurifera, Tamil *Ānai vaṇakki.*
हस्तिमकर	152	103,	*m*, elephant-shaped seamonster.
हस्तिमल्ल	269	98,	*m*, Gaṇapati, Indra's elephant.
हस्तिमुख	160	29,	*m*, turret or mound protecting the access to the gate of a town.
हस्तिराज	7	106,	*m*, epithet of Vighnēśvara.
हस्तिवातिङ्गन	53	206,	*m*, species of egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Ānai kattari.*
हस्त्य	210	234,	*m*, *f* (*ā*), *n*, belonging to the hands.
हस्त्यशना	53	191,	*f*, Salæ, Boswellia serrata or B. thurifera, Tamil *Ānai vaṇakki.*
हस्त्यारोह	111	175,	*m*, elephant driver.
हहाल	38	72,	*m*, *pl.*, epithet of the Caidya country.
हा	284	16,	*ind.*, expressing depression, sorrow, pain.
हाटक	42	40,	*m*, *n*, gold.
,,	117	330,	*m*, three-pointed dart.
हात्कृत	31	15,	*n*, uttering the sound *hāt.*
हान	195	79,	*n*, abandoning.
हायन	125	68,	*m*, sort of rice which takes a year to ripen, Tamil *Dhānyabhēdam.*
,,	246	167,	*m*, sort of rice, year, ray.
हार	170	275,	*m*, string of pearls, pearl-necklace.
,,	170	277,	*m*, pearl-chain consisting of 108 strings.
हारफल	170	279,	*n*, pearl-chain consisting of five strings.
हारहूरा	60	362,	*f*, grape, Vitis vinifera, Tamil *Koḍi mundiri.*
हारित	13	103,	*m*, middling wind neither too mild nor too strong.
हारिता	87	97,	*f*, girl of a person who became an outcast unfit for marriage.
हारिद्र	184	271,	*m*, fever of the deer.
,,	196	22,	*n*, yellowness; *m*, *f* (*ī*), *n*, yellow (turmeric coloured).
हारिन्	212	270,	*m*, *f* (*ṇī*), *n*, beautiful, pleasing.
हारी	87	96,	*f*, girl with a bad reputation unfit for marriage.
हारीत	29	80,	*m*, green pigeon.

	Page	Line	
हार्द	98	371,	*n*, affection.
हार्या	132	227,	*f*, kind of sandalwood, or आहार्य, *n*.
हालक	112	206,	*m*, greenish yellow horse.
हाला	139	90,	*f*, spirituous liquor, intoxicated drink.
हालाहल	150	58,	*m*, lizard with a red tail.
हालिक	69	115,	*m*, *f* (ī), *n*, yoked to a plough.
हाली	175	56,	*f*, youngest sister of the wife.
हाव	143	184,	*m*, dalliance, blandishment, collective name of ten coquettish gestures of women, as *līlā*, &c.
,,	143	193,	*m*, dalliance, produced by Bhava.
हास	99	388,	*m*, laughter.
,,	142	151,	*m*, mirth, one of the Sthayibhavas.
,,	142	165,	*m*, laughter.
हासनिक	105	34,	*m*, playfellow.
हासिका	99	388,	*f*, laughter.
हास्तिक	186	19,	*n*, multitude of elephants.
हास्तिनपुर	159	15,	*n*, epithet of Hastinapura.
हास्य	99	388,	*n*, laughter.
,,	142	149,	*m*, mirth, one of the nine rasas.
,,	142	154,	*m*, *rasa* felt by a mirthful person.
हि	284	17,	*ind.*, expressing cause, emphasis.
,,	284	22,	*ind.*, used for filling up a metre.
हिंसन	107	81,	*m*, enemy.
हिंसा	121	430,	*f*, slaughter.
,,	233	98,	*f*, stealing, &c., killing.
हिंसाकर्मन्	92	223,	*n*, employment of spells for injurious purposes.
हिंसारु	65	5,	*m*, tiger.
हिंस्र	71	146,	*m*, beast of prey as tiger, &c.
,,	204	84,	*m*, *f* (ā), *n*, mischievous.
हिंस्रा	52	178,	*f* kind of small [illegible], Tamil *Naruvili*.
हिक्का	27	42,	*f*. owl.
,,	183	253,	*f*, hiccough.
हिक्किका	183	262,	*f*, hiccough.
हिङ्गु	133	262,	*n*, asafoetida.
हिङ्गुदी	53	207,	*f*, kind of big egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Kattari*.
हिङ्गुनिर्यास	269	111,	*m*, Nimba tree, asafoetida juice.
हिङ्गुल	44	88,	*m*, preparation of mercury with sulphur and vermilion.

	Page	Line	
हिङ्गुल	44,	89,	*n*, preparation of mercury with sulphur and vermilion.
हिङ्गुलु	53,	204,	*f*, big egg plant, Brinjal, Solanum melongena, Tamil *Peruṅkattari.*
हिञ्जीर	111,	170,	*m*, iron chain for elephants.
हिण्डीकान्त	6,	88,	*m*, epithet of Śiva, in the text stands erroneously झिण्टीकान्त, *see* Corrigenda and चण्डिकान्त, 296, 2.
हित	107	85,	*m*, *f* (*ā*), *n*, friend.
,,	209	207,	*m*, *f* (*ā*), *n*, entrusted, charged with (a crime).
हिन्ताल	63	439,	*m*, marshy date palm, Phœnix (Elate) paludosa, Tamil *Kūndal panai.*
हिम्	284	17,	*ind.*, expressing distinction, cause.
हिम	25	17,	*n*, snow.
,,	196	13,	*m*, coldness ; *m*, *f* (*ā*), *n*, cold.
हिमजा	61	405,	*f*, kind of Zerumbet, Tamil *Kaccōlam.*
हिमद्युति	19	47,	*m*, moon.
हिमवत्	41	8,	*m*, name of a mountain.
हिमवालुका	131	209,	*f*, camphor.
हिमसंहति	25	18,	*f*, mass of snow.
हिमा	8	118,	*f*, epithet of Parvatī.
हिमाचल	41	8,	*m*, epithet of the mountain Himavat.
हिमानिल	13	108,	*m*, northern wind.
हिमानी	25	18,	*f*, mass of snow.
हिमारि	216	166,	*m*, fire, sun.
हिरण्मय	35	17,	*n*, country lying north of the mountain Śvēta.
हिरण्य	129	148,	*n*, wrought or unwrought gold and silver.
,,	253	77,	*n*, gold, wealth, gold or silver (not base metal), measure.
हिरण्यकशिपु	4	36,	*m*, avatāra of Viṣṇu (identical with the Nṛsiṁha-avatāra).
हिरण्यगर्भ	3	13,	*m*, epithet of Brahman.
हिरण्यनाभ	41	7,	*m*, epithet of the mountain Maināka.
हिरण्यबाहु	269	112,	*m*, name of the river Śōṇa, Rudra.
हिरण्यरेतस्	10	31,	*m*, epithet of Agni.
हिरण्यवर्णा	155	44,	*f*, river.
हिरुक्	286	59,	*ind.*, except, near.
,,	287	8,	*ind.*, without, except.
,,	288	29,	*ind.*, near.

	Page	Line	
हेमदुग्धक	47	55,	*m*, glomerous fig tree, Tamil *Atti*.
हेमधारण	191	118,	*n*, eight palas.
हेमन्	42	39,	*n*, gold.
,,	227	74,	*n*, gold, wages.
हेमन्त	24	173,	*m*, cold season consisting of (Margaśirṣa and Taiṣa).
हेमपुष्प	48	81,	*m*, name of the Aśōka tree.
,,	51	162,	*m*, Michelia champaca, Tamil *Senbokam*.
हेमपुष्पिका	60	364,	*f*, Yellow jasmine, jasminium, Tamil *Patu mullai*.
हेमप्रतिमा	137	43,	*f*, golden statue, image.
हेममाष	189	9,	*m*. weight of Taṇḍula.
हेमा	35	5,	*f*, earth.
हेरम्ब	65	17,	*m*, buffalo.
,,	246	168,	*m*, one who has a large stomach, &c.
हेरुक	102	477,	*m*. class of heretics.
हेलक	191	123,	*n*, ten hodhas.
हेला	223	92,	*f*, contempt, gesture of lovers.
हेलि	87	113,	*f*, marriage procession in the street.
,,	219	138,	*m*, embracing, sun.
हेषा	31	12,	*f*, neighing.
है	287	4,	*ind*., expressing the vocative.
हैमकूट	35	12,	*n*, name of the country near the mountain Hēmakuṭa.
हैमवत	35	11,	*n*, epithet of Bharatavarṣa.
हैमवती	271	21,	*f*, Gaṅga, Pathya plant, Gauri, white vaca plant.
हैयङ्गवीन	134	276,	*n*, butter from fresh milk.
होढ	191	123,	*n*, ten dvyaśitas.
होतृ	89	157,	*m*, priest of the Ṛgvēda, one of the four great priests.
होत्र	88	138,	*m*, making an oblation to the gods by pouring clarified butter, &c., into the fire.
होत्वन्	89	151,	*m*, sacrificer.
होम	88	138,	*m*, making an oblation to the gods by pouring clarified butter, &c. into the fire.
होमकाष्ठी	90	189,	*f*, fire-blower.
होमधूम	90	190,	*m*, sacrificial smoke.
होमधेनु	90	189,	*f*, cow which gives milk, butter towards the sacrifice.

	Page	Line	
होमभस्मन्	90	190,	*n*, sacrificial ashes.
होमयूप	91	205,	*m*, the sacrificial post at the Hōma.
होमेन्धन	91	191,	*n*, sacrificial firewood.
होरा	21	102,	*f*, one half of a Rāśi, or $\frac{1}{24}$ of the 27 nakṣatras, or $1\frac{1}{8}$ nakṣatra, hour.
होल	37	51,	*m*, *pl*., name of a country belonging to Udīcya.
ह्यः	287	18,	*ind*., yesterday.
ह्यस्तन	208	178,	*m*, *f* (ī), *n*, hesternal, belonging to yesterday.
ह्रद	70	127,	*m*, ram.
,,	154	9,	*m*, deep water reservoir, lake.
ह्रस्व	207	162,	*m*, *f* (ā), *n*, short.
,,	238	202,	*m*, Yama; *m*, *f* (ā), *n*, short, little, dwarfish.
ह्रस्वगवेधुका	128	122,	*f*, small kind of Gavēdhu, Uraria lagopodioides Tamil *Ciṟu gōdumai*.
ह्रस्वनिर्वंशक	117	318,	*m*, small sword.
ह्राद	31	3,	*m*, sound.
ह्रादिनी	155	45,	*f*, river.
,,	249	58,	*f*, Indrá's thunderbolt, lightning.
ह्रादुनि	25	10,	*f*, rattling of thunder.
ह्री	99	387,	*f*, shame.
ह्रीक	238	201,	*m*, mongoose; *m*, *f* (ā), *n*, ashamed.
ह्रीण	205	102,	*m*, *f* (ā), *n*, ashamed.
ह्रीत	205	102,	*m*, *f* (ā), *n*, ashamed.
ह्रेषा	31	12,	*f*, neighing.
ह्लाद	98	376,	*m*, joy.
ह्लादिनी	18	38,	*f*, *pl*., 100 snow-making sunrays.

Page	Line					
181	194	for	विडङ्कः,	Amarakōśa	reads	विटङ्कः.
131	205	,,	यष्टिमधुका,	Do.	,,	यष्टिर्मधुका.
183	240	,,	माणिमन्थं शित-शिवम्,	Do.	,,	माणिबन्धं शीत-. शिवम्.
137	34	,,	मूका,	Do.	,,	मूषा.
138	63	,,	कुठारः,	Do.	,,	कुटरः or कुठरः
143	170	,,	कल्कत्वम्	Hēmacandra	,,	कक्षत्वम्.
149	28	,,	तिलित्सः,	Dvirūpakōśa	,,	तिलिप्सः.
160	29	,,	द्वारकुट्टके,	can also be read		द्वारकूटके.
160	36	,,	निकार्ये,	Dvirōpakōśa reads		निकाय.
161	50	,,	कुण्डनी.	Trikāṇḍaśēṣa	,,	कण्डनी.
162	74	,,	नीवम्,	can also be read		नीध्रम्.
177	116	,,	पिच्छिण्डिका,	Amarakōśa reads		पिचण्डिका.
179	154	,,	प्रसृतः,	Do.	,,	प्रसृतिः.
181	202	,,	कल्याः,	Do.	,,	कचाः.
182	223	,,	गोर्दन्तु.	Hēmacandra, Sudha, &c., read		गोदन्तु or गोधेन्तु.
182	225	,,	पुरीतदान्त्रम.	Amarakōśa reads		पुरीतदन्त्रम्.
185	290	,,	वातलार्शस,	Amarakōśa and Paṇini, V. 2, 129, read		वातक्यर्शस.
185	291	,,	श्लेष्मसुः.	Amarakōśa and Paṇini, V. 2, 100, read		श्लेष्मणः.
186	16	,,	यौवनम्.	Amarakōśa reads		यौवतम्.
207	146	,,	निर्वार्यः,	Sudha	,,	निर्धार्यः.
215	45	,,	पिच्छिण्डके.	Amarakōśa	,,	पिचण्डके.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

Page	Line				
6	88	read	हिण्डीकान्तो	instead of	झिण्टीकान्तो.
11	64	,,	अर्क्षी	,,	अक्षा.
13	95	,,	अगन	,,	भगन्.
13	105	,,	पयोदान्ते तु	,,	पयोदान्तम्.
19	52	,,	जयन्तस्तमस	,,	यमनस्तमस.
19	55	,,	ज्योत्स्ना तु	,,	ज्योत्स्ना च.
23	154	,,	मासाख्याकृश	,,	मासाख्याकृष्णे.
25	9	,,	सौदामन्यैरावर्ती	,,	सौदामि-ऐरावता.
25	10	,,	शार्णिवज्रे	,,	शा[illegible] वज्रे.
28	48	,,	पिप्पका : Vedic.	,,	पिप्पिका which is in common use, see also p. 616.
32	33	,,	अश्मिशार्थ	,,	अश्मिशार्थे.
33	55	,,	क्रूरवाक् स्यात्	,,	क्रूरवाक्या.
42	42	,,	द्वीपजा...सन्निभा	,,	द्वीपजा ...सन्निभा.
46	25	,,	दारुमात्रं	,,	दारुमात्र.
50	124	,,	पूतिकः	,,	पूतिक.
50	135	,,	कटुङ्गी	,,	कटुङ्गी.
50	140	,,	किदिरः	,,	किदिर
53	210	,,	कण्टकार्यो	,,	कण्टकार्या.
56	269	,,	महाश्वेता	,,	महाश्वेता
56	281	,,	त्रिगोभ्यां	,,	[illegible].
57	287	,,	उपोदका	,,	उपोदिका.
57	290	,,	शोफघ्न्यां	,,	शोफघ्नाम.
60	366	,,	शातभीरु	,,	शातभीरु
60	378	,,	मलोभी	,,	मलोभा.
61	403	,,	बालन्तु...ह्रीबेरं	,,	बालन्तु...ह्रीबेरं.
61	404	,,	बर्हिष्ठं	,,	बर्हिष्म.
63	437	,,	पाथोवका	,,	पाथोवका.
67	49	,,	कन्दली तु	,,	कदली तु.
71	149	,,	रोमन्थो	,,	रोमन्थ....
72	20	,,	सृता	,,	भूता.
75	82	,,	अम्बर्षी	,,	अम्बष्ठा.
90	178	,,	आहुतिः	,,	आहुति.
91	201	,,	अक्षीति पात्राणि	,,	अक्षी पिपाषाणि.

Page	Line				
93	254	नैशा one who eats at night) may perhaps be substituted for नैमी which is the reading.			
94	277	read	पात्रपूर्णाश्वेन	instead of	पात्रं पूर्णाश्वेन.
99	402	..	कटमोषो	,,	कठमोषो.
104	14	..	षट्काणां	,,	षट्कानां.
105	42	..	अखिले	,,	अखिल.
110	153	..	गात्रे नव	,,	गात्रे सप्त.
110	162	..	पुच्छभागस्तु	,,	पुच्छभागस्तु.
111	182	..	[illegible]	,,	पीतो माषाशी.
113	229	..	पादफली	,,	पादफुली.
119	368	..	द्व्यङ्गुलोत्तरा:	,,	द्व्यङ्गुलोत्तरः.
119	374	..	ततोऽमृत	,,	ततोऽमृतः
120	384	..	ऊर्ध्वौध	,,	ऊर्ध्वाधः
121	412	..	घोरा	,,	घोरो.
121	422	..	विशार	,,	विशरं.
121	426	..	निर्मन्थन or निर्गन्थन	,,	निर्गन्थन.
122	440	..	जीवन किणादूर्ध्वं	,,	जीवदिनादूर्ध्वं.
125	67	..	क्षुरस्तु	,,	क्षूरस्तु.
127	118	..	गवीधुका	,,	गवीथुका.
128	121	..	गवेधुश्च गवेधुका	,,	गवेथुश्च गवेथुका.
128	122	..	गवेधुका	,,	गवेथुका.
128	14?	..	परिपर्णे	,,	परिपणे.
130	173	..	पृथ्विका	,,	पृथ्वीका
134	266	..	गृधः	,,	गुधः
141	122	..	अपास्ते	,,	आयास्ते.
14?	174	..	कूर्दनम्	,,	कुर्दनम्.
145	221	..	तानानि	,,	स्थानानि
145	229	..	तालार्थं	,,	तालं तु.
152	100	..	कश्यपो (Vedic.)	,,	कशपो.
152	109	..	ऽम्बुलूकी or ऽम्बुलूती	,,	बुलूकी.
15?	118	..	भ्रूलता	,,	भूलता.
158	98	..	शैवालं	,,	शीवालं.
162	91	..	प्रकोष्ठे	,,	प्रकोष्टे:
164,	139	..	गौडी	,,	मौडी.
170	279	..	ऽर्धगुच्छोऽथ पञ्च हार-फलं लता:	,,	ऽर्धे गुच्छोऽथ पंच हार: फलं लता.
170	282	..	स्यनुकण्ठी	,,	ल्यनुण्ठी.
172	338	..	पर्यादिरथ in preference to पर्यायादथ.		
178	124	..	गुडो मणिः	instead of	...
179	169	..	अङ्गुष्ठेन	,,	अङ्गुष्ठन.

Page	Line				
444	1	read	Madulai	instead of	Mādaḷai.
449	8	,,	Jyōtiṣṣṭōma	,,	Jyōtiṣṭōma.
452	3	,,	*m*	,,	*n*.
460	5	,,	expletive,	,,	expletive.
475	6	,,	Muttakāśi	,,	Muttakāśu.
476	7	,,	Muttakāśi	,,	Muttakāśu.
477	3	,,	Priyaṅgu	,,	Pṛivaṅgu.
477	25	after	गोहरीतकी, insert गौडी, *f*, course ground meal.		
480	25	read	dress-pride	instead of	dress, pride.
480	28	omit	घटिक, etc.		
481	25	read	(*ā*), *n*	instead of	(*ā*).
485	1	,,	Curcuma aromatica, Tamil *Iṇḍu*	,,	urcuma aromatica.
494	37	,,	young woman	,,	woman.
517	16	,,	not close	,,	delicate, fine, *ind.*, finaly.
521	12	,,	not close	,,	delicate, fine *ind.*, finaly.
525	1	,,	heat	,,	sun, heat.
527	21	omit	तुक, ect.		
531	23	read	Peruṅ	instead of	Pṛuṅ.
542	20	,,	Pārvatī	,,	Pārvati.
548	5	,,	Pārvatī	,,	Pāṛvati.
559	36	,,	Miḻaku	,,	Muḻaku.
561	26	,,	missile	,,	nissile.
570	15	,,	Iruvāṭṣi	,,	Iruvāṭṣi.
576	9	,,	kattari	,,	vaḷutalai.
579	4	,,	money deposit	,,	money, deposit
602	37	,,	पर्यङ्क	,,	पयङ्क.
604	31	,,	Miḻaku	,,	Muḻaku.
608	14	,,	heartpea	,,	hartpea.
611	3	,,	Sūta	,,	Dhūta.
622	28	,,	baskets	,,	husks.
622	43	,,	mouthfuls	,,	mouthfu.
627	4	,,	पृथ्विका	,,	पृथ्वीका.
628	8	,,	Miḻaku	,,	Muḻaku.
630	27	,,	germ	,,	cause.
634	40	,,	first	,,	firs.
641	21	,,	प्रसर्पक	,,	प्रपर्सक.
644	23	,,	प्राज्य	,,	प्राज्यं.
651	28	,,	बद्ध	,,	बद्ध.
652	1	,,	after बद्धाम्बु insert बद्ध.		
662	26	,,	Brahmaudana	instead of	Brahmandana.
663	13	,,	gluttonous	,,	gluttunous.
665	25	,,	Brahmaudana	,,	Brahmandana.
666	34	,,	Rēṇukā	,,	Rēṇuka.
669	33	,,	भीम	,,	भमि.

Page	Line			
180	270	read मस्तिकः	instead of	मस्तकः.
182	225	,, कालखण्डं	,,	कालखण्ड.
183	243	,, ग्लानिस्स्त्री	,,	ग्लानिःस्त्रा.
183	244	,, शोथः	,,	शोषः.
183	248	,, कुष्ठं च	,,	कुष्ठ च.
184	267	,, वरुणग्रहः	,,	वरुणगृहः.
188	60	,, बद्रम्	,,	बद्धम्
188	68	,, विंशतिः	,,	विशतिः.
196	15	,, वह्निकः	,,	ऽवह्निकः.
199	85	,, कट्वाद्यालोडकास्त्वेवं	,,	कट्वाद्या लोडकोऽस्त्येवं.
205	95	,, नालीकरस्तु नालीकवाक्	,,	नानीकरस्तु नानीकवाक्.
210	222	,, छिद्रितौ	,,	च्छिद्दितौ.
212	271	,, दह्रं	,,	दभ्रं.
212	272	,, तनु च	,,	तनु तु.
215	26	,, रसाः	,,	रसः.
217	90	,, वायौ च	,,	पायौ च.
220	1	,, अर्तिः	,,	आर्तिः.
221	42	,, प्रथौ	,,	प्रथौ.
224	10	,, नम्रहूः	,,	नम्रभूः.
225	37	,, ग्रन्थौ	,,	ग्रन्थौ.
228	10	,, क्लिन्नाक्षे	,,	क्लिन्नास्ये.
230	4	,, इन्द्रिये	,,	इन्द्रये.
232	70	,, तमा राहुः	,,	तमो राहुः.
236	147	,, व्यालो	,,	व्याला.
237	169	,, शुद्धसचिवेऽग्नौ हरौ	,,	शुद्धा सचिवेऽग्नौ हरे.
239	11	,, आशिरः	,,	आशीरः.
252	65	,, प्रेरणे	,,	प्रेरण.
253	75	,, शीधौ...शीधुपाने	,,	शीथौ...शीथुपाने.
255	26	,, निर्ग्रन्थः	,,	निर्ग्रन्धः.
263	167	,, वृजिनं	,,	व्रजिनम्.
263	169	,, शयथस्त्रिषु	,,	शयधस्त्रिषु.
264	176	,, संस्कारे ना	,,	सस्कारो ना.
267	66	,, प्रगाढगान्त्रिका	,,	प्रगाढना न्त्रिका.
268	77	,, वाडवेयो	,,	बाडवेयो.
272	29	,, सिंहपुच्छी	,,	सिंहपुच्छा
272	34	,, उभे	,,	उभौ.
275	8	,, धिकृते	,,	ऽधिकृते.
284	17	,, हिं स्याद्...हि	,,	हि स्याद्...हिं.
289	5	,, रज्ज्वादि	,,	रज्वादि.
291	51	,, शाल्मकी	,,	शाल्मका.

Page	Line				
304	28	read	germ	instead of	cause.
304	29	,,	अश्वरत्नुच्चु	,,	अक्षरचञ्चु.
306	25	,,	excellence	,,	excellent.
307	15	,,	not close	,,	delicate, fine, *ind.* finely.
317	18	,,	*m*	,,	*n*
322	18	,,	Muttakāśi	,,	Muttakāśu.
328	21	,,	fresh	,,	quick.
328	36	,,	Miḻaku	,,	Muḻaku.
335	1, 2	to be	omitted.		
338	12	read	lazy	instead of	slow.
338	29	,,	displeasure	,,	displeasing.
338	32	,,	śailēya	,,	śaitēya.
338	33	,,	mustā	,,	musta.
342	2	,,	*f*, *n* (*a*),	,,	*f* (*ā*), *n*.
343	3	,,	Ōridaḻ	,,	Oridaḻ.
343	27	,,	Kaḍu	,,	Kaḍuku.
346	11	,,	variety	,,	varieties.
355	10	,,	Darbha	,,	Darbhā.
362	2	,,	Compliant	,,	Complaint.
364	19	,,	299, 24	,,	96, 321.
366	26	,,	neytal	,,	naital.
367	13	,,	kummaṭṭi	,,	kumaṭṭi.
371	6	,,	Vaiśākha	,,	Vaisākha.
383	20	,,	Kummaṭṭi	,,	Kumaṭṭi.
384	21	,,	Miḻaku	,,	Muḻaku.
386	1	insert	ऊर्णास्तुक, *m*, wool of an animal.		
387	23	read	Ṛddhi	instead of	Rddhi.
389	7	,,	गत	,,	गंत.
390	4	,,	Ēlam	,,	Nārtai.
390	6	,,	ऐङ्गुद	,,	पेगुद.
890	28	,,	kummaṭṭi	,,	kumaṭṭi.
395	26	,,	heartpea	,,	hartpea.
396	8	,,	Miḻaku	,,	Muḻaku.
396	12,33,35	,,	kaḍurōhiṇi	,,	kaḍukurōhiṇi.
398	40	,,	Tēttān	,,	Tētān.
403	33	,,	Māduḻai	,,	Mādaḻai.
406	16	,,	Mañjaḻ	,,	Māñjaḻ.
418	12	insert	कामरूपिन्, 150, 57, *m*, lizard, chameleon.		
419	19	read	कारा	instead of	कार.
430	29	,,	darbha	,,	dharbha.
434	6	,,	कूर्दन	,,	कुर्दन.
438	15	after	कूर्चि	insert	कूर्दन.
438	40	read	150, 57	instead of	50, 157.
440	9	after कृत्तिवासस् insert कृत्य, *m*, 92, 224, connected with the Sviṣṭ (Completion of the sacrifice).			